Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 1 (1435) Reedel, 10. jaanuaril 1985 Ilmub 22. novembrist 1984 Hind 2 kop.

Rahu-aastaid!

Vaid kümme päeva on olnud seda aastat, aastat, mida nimetasime uueks, mida peame ueks vee mõnda aega ja siis harjume kui olemasolevaga. Kui tavalisega Aga kas see on ikka nii tavaline? Juba 1985. pani meid rohkem oma elu ja töö üle mõtlema, vaagima, seda enam siiripärastama, korrastama.

Veebruar toob meieni NLKP XXVII. kongressi. Partei põhikirja ja programmi uue redaktsiooni projektid on läbi arutatud, oma sõna kaasa öeldud, samuti majandussuuniste kohta. Oleme realiseerimas koolireformi. Samas vajab korrastamist mõnigi kõrgkooliprobleem. Selleski valdkonnas on oodata uusi tuuli.

Me räägime ja kirjutame pidevalt uut moodi mõtlemisest, uut moodi tegutsemisest, uuest suhtumisest inimesse. Mis see siis tegelikult on? Ei vist midagi sellist uut, mida varem poleks olnud võimalik teha või näha. Kes on harjunud oma igapäevast tööd tegema korralikult, mõttekalt, tulemusrikkalt, sellele vist tõesti mitte. Kas võib juba täna, uue aasta kümnendal päeval kinnitada enesele eksamile minev tudeng või ka täiuslikke vastuseid ootav õppejõud, et ta on teinud omalt poolt kõik eksami parimaks kordaminekuks. Kas me ei otsi siiski alati põhjusi kaugemalt, enda ümbert, aga mitte iseendast? Ja kui me tõepoolest igaüks esmalt enesest peale hakkaksime?

Võib-olla ei ole me tõesti mõelnud iseendastki nii palju, vähemasti ise tunnen seda, kui selle uue, ülemaailmse rahuaasta lävel. Julgen kohe pärida, mida teen mina, esimese rahuaasta järel sündinud, üldse rahust või sõjast? Kuuldevingumised ja vaenlaste pealetungid elame läbi unes filmilikult, raamatuliku't. Ometi vormib lapsepõlv meid sellisteks, nagu me oleme. Selleski lapsepõlves oli tennukirususid, hirmu metsavendade ees, inimeste kõhklemist esimeste ühismajandite suhtes. Ja nii kuinoside ki möödunud aastal endale mõukateks raamatuelamusteks sõjaraamatud. Uskumatu, sest pole nagu varem midagi eriti elamuslikku nende hulgas kätte sattunud. Paneksin loetellu Alfred Anderschi «Wintersvelti», Konstantin Simonovi «Sõja eripalgelised päevad 1941», Hermann Kanti «Peatuspaiga» ja Viivi Luige «Seitsmenda rahukevade». Peale viimase on neid kõiki veel Tartu raamatupoodides aeg-ajalt näha olnud. Miks need? Mõnigi neist sundis lugema varasemast pingsama tähelepanuga, et mõista ja jagada autori mitmetasandilist struktuuri, vaimustuda stiilist, vaagida inimeste käitumist erinevates situatsioonides. Ja üha enam aru saada SÕJAST ja RAHUST.

Soovigemgi siis kõigile meile RAHUAASTAID!

VARJE SOOTAK

Sessipõletik

Ülikool põleb igal aastal kaks korda — jaanuaris ja juun.s. Üliõpilased ruttavad ühest eksamiruumist teise, hõõguvad sõed peos, süütavad eksamiaual vamulõkke, millel järk-järgult end isiksuseks küpsetatakse.

Eksam on õnnemäng, kus iga loos võidab. Mõne pileti eest tasutakse küll järelmaksuga, kuid õnn, ei see tulemata jää.

Ülikoolistuudiumi vältel pole magusamalt närvekõdi.tavat aega, kui sess — ajapikku hõrenevate sass.s eksamisoengutega noormehed ja hoolikalt meikapitatud noored daamid, kes peale tarkusejahi õpivad sel perioodil kõige enam tunnetama ka oma käitumuslikke võlusid. «Ja ilu on üks Geeniuse vorme — muidugi on ta Geeniusest kõrgem, sest ta ei vaja mingit seletust.» (Oscar Wilde «Dorian Gray portree»).

Teadmised teevad haiget. Eksam on justkui põetusprotsess, kus stressis ergastunud hea'oomulised hälgusepi.kud palsatakse õppejõudude desinfitseerivasse kuulde- ja hindamisvälja. Mõni üliõpilane kurdab, et sess on niivõrd magus, et õppides ei tunne enam pähetõgatava aine «maitsenüansse». Kiiruga sisseahmitav konspekt muutub läägeks. Saaks õige rutemini eksamiga maha, et siis minna lõbustusasutusse — staadionile või ujulasse end lõdvestama.

Kuid nüüd sekkub psühho'oogia-kandidaat TALIS BACHMANN:

«Mina o'en eksamite poolt. See on ikkagi kõrgkooli pärisosa. Õppejõule on silmast silma teadmiste-kontroll ainuke võ'ma'us võrrelda üliõpi'asi. Kui loengutes jääb poolte vahele barjäär, siis eksam võimaldab üliõpi'asel saada inimi.ku suhtlemise kogemusi õppejõuga.

Eksam annab väga tugeva motivatsiooni, ta on justkui doping. Eksamiks õppides tekib erutusseisund, mis avardab mä'u, õp'tu k'nnistub paremini kui p'ngevabas olekus. Peale teadmiste jäävad üliõpilasajast kõige enam mee'de just eksamiolukorrad. Äpardumised ja õnneksm'nekud — neid meenutatakse veel vanuritenagi.

Eksamil peab õppejõud üliõpi'ast kohtlema vastava't viimase psühholoogilise tüübi iseärasustele. Pisut üle pooltele üliõpilastele mõjub eksam'palav'k mobiliseerivalt, ülejäänutel k'pub erutus mälu ahendama. Selliste tüüpide puhul on kontsentreerumine liiga kitsas, üheaegselt aktiveerub va'd osa õpitust, mä'lu kinn'stunust. Siis võ b jääda mulje, et üliõpi'ane ei oska. Et eksamil loom'nguliselt esineda, on õppimise käigus tulus haarata tähelepanu alla korraga pa'ju asju — mater'a' muutub seostatumaks, mitte üksikute elementide paunaks. Mälukramp'de puhul aitab hädast välja psüühi'line automatism. Kui õppim'se kä'gus on aine hästi omandatud (korra'iku't «treenitud»), siis tu'evad vaja'ikud asjad iseenesest mee'de — tasub vaid ennast usaldada.

Lausa «kü'ma ninaga» vastajaid on sajast kaks-ko'm. Levinum on tühja koti kindlus, püüd teadmatust elegantse esinemise taha varjata. Aga see kott tõmmatakse tavaliselt nä't'ejale enda'e pähe.

Mis puutub loengukonspekti, siis tuleks ilmtingimata püüda kasutada enda märkmeid, sest igaüks organiseer.b loengu kä'gus oma konspekti erineva't. Et võõrast vihikust õpp'da, selleks tuleb val'ata autori kee't. märgisüsteemi. Kuivõrd konspekte loovutatakse vaid lühikeseks ajaks, siis pi'rdubki kogu õpp'mine sageli va'd «võõra keele» omandamisega. Kui loengus meisterdatakse konspekt oma m'ngi kindlakskujunenud projekti alusel, siis muutub ka eksamiks valmistumine ladusamaks — informatsioon valatakse ' juba olemasolevasse struktuuri.

Kui rääkida kogu sessist, mitte enam ühest eksamist, siis peaks kahe eksami vahele mahtuma 5—7 päeva. Tudengid püüavad sageli ette teha, kuid 2—3 päeva jooksul jäävad ka teadmised poolikuks. See tekitab ebamäärase olukorra tunde — lisapinge. Hilisem pikem puhkus pole enam tõhus. See on vaid Phyrrose võ't. Mida viljakam on töö, seda täisverelisem puhkus. Edu mistahes tegevuse korral tagab parema taastumise. Edu saavutanud inimesed on ka enesekindlamad, ebaedukaid on kergem mõjustada. Aga kui mõjuderohke meie tänane keskkond on, seda teate isegi. Ülenurga tegemisega ei maksa endale karuteenet osutada — võite muutuda mõjudele alluvaks nõõrist tõmmatavaks hüp'knukuks. Nii et püüdke olla põhjalik, see tagab edu ja tervise.»

*

Pole teada, vastu mitmendat ülikooli peahoone sammast tudeng jooksis, igatahes eksamiruumis vaatas ta õppejõu poole kurbade koerasilmadega ning püüdis tabada seda fortuunast saadetavat hetke, mil võ.b saba liputada ja millal kõiketeadvalt «koon» lae taga asuva Kuu poo'e tõsta. Ma o'en nii hea ja püüdlik, tahtis ta oma mitteverbaalse käitumisega märku anda, kuid õppejõud ei mõistnud — o'i teine vist pärit võõrast tsivilisatsioonist. Ta hakkas «liputajale» küsimusi esitama, et viimase mõttetuulepuhanguid vähemalt kolmele pallile hinnata. Aga tuul ei tahtnud kuidagi tõusta. Seepeale küsis õppejõud: «Kes kirjutas «Mäeküla piimamehe»?» Täielik tuulevaikus. «Kas «Mäeküla piimamehe» kirjutas Eduard Viide või Doris Kareva?» Küsitletava silmad vajusid üha enam auku. Tuulevaikus jäi püsima — h'ngamine muutus katkendlikuks. Õppejõud karjatas ehmunu't: «On ju, «Mäeküla piimamehe» kirjutas Eduard Vilde?» Nüüd ilmus küsitletava näo'e neljamõõtmeline naeratus ja huulte't vajus kolmepallise tuule tugevune ohe: «Jahhh!» Õppejõud oli oma pingutustega rahul n'ng märkis vajalikud kolm logisevat palli «logi-raamatusse» — sellest poisist saab veel asja!

Õppeosakonna juhataja **MATI SALUNDI:** «Minu arvates võib sessi küll ära muuta. Sess kui eksamite kokkukuhjamine teatud ajaühikusse toob kaasa liigse tormamise. Semestri vältel kipub üliõpilane looderdama, eksamiperioodil püüab siis nina vee pe'al hoida; mis tal ka õnnestub. Pideva töö tagamisele töötab sess lausa vastu. 30% üliõpilasi töötab semestri vältel ebaregulaarselt, 90% ei valmistu loenguks üldse. Üliõpilaste töö kontroll peaks olema pidev, seega muutub hindamisperiood p kemaks. Iga õppetsükkel lõpeb muidugi eksamiga, kusjuures enne peaks üliõpilane sooritama kontrolltöö.d, vahearvestusi ja arvestuse. Pideva töö arvelt võ'ks p'kendada ju vaheaega — talvise kahenäda'ase puhkuse jooksul jõuab üliõpilane vaevalt kaks korda sügava't sisse ja välja hingata. Selle tagajärjel lubab ta endale semestri a'guses «lisapuhkuse» — ei käi loengutel.»

*

Eesti kirjanduse eksam. Esimesed tudengid on juba kolmveerand tundi etteva'mistus'ehti täitnud. Esimene alustab. Ta vastab soravalt, näib, et tal on palju sõnu. Üks etteva'mistajaid jääb teda kuulama, püüab tabada printsiipi, mis alusel vastaja sõnu loob.b. Oraator aga, silmad poolsu'etud, vaatab korraks enda ette maha, seejärel lööb pea selga, suunab pilgu kaugusesse ja aina räägib. Ta räägib paatosega, m.s seal rääkida. Tema kõnet jälgivale kursusekaaslasele tundub, et vastaja on raisakull, kes nokib maast raibet — poolikuid teadmisi, seejärel heidab pea selga, kuglstab suutäie alla n'ng laseb roiskunud õhul sko'astikana välja voolata — kirjandusest on ju nii kerge rääkida.

Kuid jutt kestab liiga kaua, ruum muutub lausa umbseks. Aga hea hinde nimel võib ju kõike solkida — kirjandusest on kerge rääkida. Kursusekaaslane ei saa aga raisakulliassotsiatsioonist lahti, tal läheb süda pahaks. Lisaks kõigele

● SESSITEEMA JÄTKUB 2. JA 3. LK.

«Kes otsib, see leiab!» al'kirjastas möödunud aasta fotovõistlusel oma pildi Toomas Volmer. Aga mis siin enam otsida. Täna on eksam ja see õige raamat oleks pidanud juba läbi loetud o'ema.

● TUDENG! KESTAB FILMIKIRJUTISTE VÕISTLUS, KESTAB TÕLKEVÕISTLUS! JA ALGAB AJAKIRJANDUSKONKURSS! ●

TRÜ nõukogus

Aasta viimase koosoleku algul 27. detsembril õnnitles õppeprorektor prof. Uno Palm meie rektorit prof. Arnold Koopi doktoriväitekirja eduka kaitsmise puhul. Koos tänusõnadega ulatati kaunis lillekorv. Rektor tänas kogu ülikooliperet heade sõnade eest.

Laulupeo üldkomisjoni aukirjaga autasustati õppeprorektor Valter Haamerit abi eest laulupeo ettevalmistamisel ja läbiviimisel. Kaugõppe 40. aastapäeva puhul anti ENSV KKEHM aukiri eduka töö eest Helju-Maret Mõllerile, Aino Sootsile ja Endla Kaldemäele.

● **Dotsendi kutse** taotlemise poolt hääletati filoloogiakandidaat Jüri Talvetile, füüsika-matemaatikakandidaat Virge Soomerele, majanduskandidaatidele Kersti Meiesaarele, Zinaida Kalninile, Vello Järvele ja Jaak Karule ning bioloogiakandidaat Raivo Massole.

● **Tsiviilkaitse** eelmise aasta tööst ja uue aasta ülesannetest tegi ülevaate tsiviilkaitse staabi ülem Anatoli Dovidenko.

● **Aspirantuuri** vastuvõtu ja lõpetamise plaanide täitmisest kõneles aspirantuuriosakonna juhataja Salme Laar. Järgmises lehes sellest pikemalt.

● **Vanemteaduri** kohtadele üle viidud õppejõud dotsendid Reinhold Birkenfeldt, Igor Gräzin, Tiit Haviko ja Marju Lauristin ands.d aru doktoritöö valmimise seisust.

EKP TRÜ komitees

Aasta esimesel koosolekul 6. jaanuaril oli esimene arutlusteema **internatsionaalse kasvatustöö ja vastupropaganda tõhustamine arsti- ja filoloogiateaduskonna kursustel ja õpperühmades** (Endel Türi, Haldur Oim, Valeri Vassiltšenko, Paul Kenkmann). Sellealast tegevust on sisukamalt korraldatud arstiteaduskonnas (õppetöö sisse lülitatud loengud, stendid, osa ühiseid praktikume, haigla konverentsid, ÜTÜ, komsomoli korraldatud rahvuste jm. õhtud jne.). Tululikud oleksid teistest rahvustest üliõpilastele ekskursioonid mööda Eestimaad, ühised üritused Eesti üliõpilastega, loengud Eesti NSV ajaloost. Võeti vastu otsus.

Kuulati ära ülevaade rahvamaleva tööst selle esimehelt Mati Salundilt ja staabiülemalt Lembit Maametsalt. Viimastel aastatel on rahvamaleva töö tublisti paranenud. Praegu osaleb selles 575 inimest, kellest enamiku moodustavad üliõpilased. Rohkem võiks olla õppejõude ja teisi töötajaid.

Tänu

TRÜ ajaloo muuseumi VII laiendatud teadusliku sessiooni eduka läbiviimise eest said tänu osaliseks **muuseumi direktor Ela Martis, filiaali juhataja Elli Jaska, osakonna juhataja Sirje Karis, osakonna juhataja kt. Sirje Tamul, vanemteadurid Marje Raudsepp ja Aleksei Paukson, kirjastus- ja trükiosakonna juhataja Marta Raisma, vanemtoimetajad Inge Pauska, Leelo Jago, muuseumi teadusnõukogu esimehe asetäitja prof. Karl Siilivask, materjalide kogumiku vastutav toimetaja prof. Karl-Samuel Rebane, kogumiku toimetuskolleegiumi esimees Viktor Kalnin ja kolleegiumi liige Valter Lenk.**

Tänu tõhusa töö eest Õpilaste Teaduslikus Ühingus pälvisid prof. **Viktor Masing** ning **dots. Uno Kaljulaid.**

Idee oma lehele

Armas tudeng! Sul on kiire: eksam tuleb, eksam läheb. Vahepeal jood kohvi ka. Võta siis leht kaasa ja loe ka see lugu läbi, sest järgnev peaks Sind otseselt puudutama.

Detsembri «TRÜ-s» avaldasime küsimust lehe asjus. Suur tänu kõigile-kõigile, kes võtsid vaevaks oma arvamused kirja panna. Lasime vastata ka toimetusse astujail ning komsomolikomitee liikmetel. Viimaste hulgas oli küll päris vähe neid, kes küsitluse arvamustega tagasi läkitasid.

Niisiis, läheme asja juurde. Esiteks uuesti küsimus ja siis kommentaar.

1. Kas Sind rahuldab ajalehes ilmuv üleülikooliline info? Mis on puudu?

Suuremat osa ei rahulda. Toimetust ka mitte. Miks siis on seda lehes vähe? Ikka vanal põhjusel: me ei saa infot kätte. Ürituste korraldajad arvavad vist, et me lausa pimedast peast kõike ette võime näha. Ometi on igal asjal organiseerija(d), tehakse kutseid ja kavu. Kas on siis raske meile helistada, saata teade, või mis kõige parem — kirjutada eelinfo. Nurinat on selle üle, et uudised on vanad. Kahjuks on see nii suuresti nädalalehe enda ilmumise sageduse pärast. Et aga uudised värsked saaksid, hoolitsegem ka ise selle eest. Veel kord — andke meile õigel ajal märku! Kui mõni küsib nüüd, et mis me toimetuses ise teeme, kui uudiseidki kokku ei saa, siis teadku, et oleme ise lehetegijad otsast lõpuni: organiseerijad, kirjutajad, maketeerijad, ka paljudel koosolekutel käijad, ühiskondlikke kohustusi täitvad jne. Igale poole ei jõua me tõesti ise.

Hoolitakse teaduskondade uudistest. Siin palume jälle abi, aga eriti teaduskondade pressisekretäridelt. Uudis võivat koosneda ka fotost ja selle allkirjast. Võiks mudugi, kui me rohkem pilte saaksime. Anname selleks lugejale lootust.

2. Kas oma teaduskond on lehes piisavalt kajastatud? Mida ootad?

On «ja-sid», on «ei-sid», on risti vastukäivad arvamusi. Muidugi — ühes teaduskonnas on rohkem, millest kirjutada, teises elu loium. Oodatakse paremate kogemuste jagamist, dispuute, säravamalt kirjapandud lugusid, isegi teaduskondade pisisündmusi.

3. Milliseid üliõpilasprobleeme pole Sa «TRÜ-st» leidnud?

Ilmselt ei ole kõik lehte tähelepanelikult lugenud ning samuti mitte pikemat aega (näit. esmakursus.ased). Seepärast on mainitud ka niisuguseid teemasid, millest on siiski kirjutatud (ühiselamud, EÜE, alkohol, sport, üliõpilaste elust Liidus ja välismaal). Kuid meil puuduvad tõepoolest näiteks sellised teemad, nagu üliõpilaste töökäimine, viimasel ajal ka tudenginali, oma koha leidmine. Žurnalistikadiplomand Anu Pallas: «Paistab, et kirjutatud on kõigest. Küsimus puudutab rohkem seda, kuidas kirjutatakse.» Ka selles on iva.

4. Milliseid uusi rubriike pakud? Kahe eelmise küsimuse vastused kattuvad sellega sisuliselt. Paneme kirja ettepanekud: ajurünnak ühiselamutest, nalja, arvutiõpetus, diplomand-86, suunamine, suitsetamine, teaduskondade leheküljed, tantsukultuur, viisakas käitumine, vilistlased, üliõpilaspere, professorite memuaare, õppimiskogemuste vahetamine, kursuste komsomolielu, üliõpilaspäevad, ülikooli majandusprobleemid, tudenglik tudengielu, diskomaailmas jpm. Aeg-ajalt need teemad ju kajastatud on, kuid teinekord ei võta pidevam avaldamine vedu. Näiteks ei julge vist ükski toimetus välja pakkuda uut rubriiki, enne kui «portfellis» on vähemalt kaks-kolm lugu juba olemas. Meie oleme sageli lihtsamat teed pidi läinud. Kui on esimene lugu välja pakkuda ja kokkulepe järgmiste suhtes olemas, läheb asi käiku. Aga lubadused jäävadki sageli lubadusteks. Eelmisel semestrilgi oli neid lubajaid oma paarkümmend. Aga jäägu see igaühe enda südametunnistuse peale. Loodame uuel aastal oma pealekäimistes ja selgitustöös järjekindlamad olla. Kena rubriigi jätkamist pakub jälle Anu Pallas: «Peatu, hetk!» või midagi sellist, kus saaks avaldada pildilugusid igal teemal.»

5. Nimeta mõni autor (nii üliõpilane kui õppejõud), kelle kirjutisi eriti ootad.

Õppejõududest mainitakse Juhan Peeglit, Hillar Palametsa, Hans Trassi, Jaan Eilartit, Tullio Ilometsa; üliõpilastest Triin Rahnut, Peep Pedmansoni ja Anu Pallast.

6. Milliseid võistlusi võiks «TRÜ» korraldada (publitsistika, nali, foto, kirjandus)?

Huvi tuntakse nende kõigi vastu. Pakutud on üsna konkreetselt: fotovõistlus «Ühiselamu ja selle elanikud», erileheküljekonkurss, võistlus «Parim probleemlugu».

7. Milliseid artikleid ja rubriike tõstad esile selleaastasest lehest?

«Õppetehnika», EÜE (eriti Gagarini rühma ettevalmistusperiood), «Kiri sõjaväest», «Teater», «Liiklus», festivaliteema põhjalik käsitlus, karskuseteemaline vestlusring. Tõstetakse esile meie lehe head rubriigikujundust ja küsitakse, kuhu on jäänud «Tekliga gloobus». Ei ole see lõplikult kadunud, rubriigi ühiskondlik toimetaja lubas kindlasti jätkata.

8. Ajalehe nägu sõltub suuresti kirjutajaist endist. Kas oled teinud «TRÜ-le» kaastööd? Kui ei, siis miks?

Küllaltki suur osa küsib: «Miks just mina?», «Ei julge, ei oska», «Pole selle peale tulnud» jne. Ka ajapuudus ei laskvat. Nüüd ju gustame küll kõiki: igaühe kaastöö on teretulnud, nii info kui mõtte kirjapanek. Seda rohkem on lehes uudiseid, seda mitmekülgsem ja huvitavam leht ise. Julget pealehakkamist!

9. Millest tahaksid ise kirjutada?

Mõnigi arvab, et: ühiselamutest, vabast ajast, komsomolitööst, viisakusest, inimlikest suhetest. Füüsikaosakonna komsomolisekretär Jelena Langebraun — kuidas aktiviseerida üliõpilasi; komsomoikomitee asesekretär Ardo Kubjas — suurürituste ettevalmistamisest. Ja veel üks vahva vastus: «Seda näete siis, kui artikli toon. Püüan seda teha tihedamini.» See artikkel on muide toodud ja ilmub tänases lehes.

10. Sinu nimi, osakond, kursus.

Vastajate hulgas oli füüsikuid, keemikuid, majandustudengeid, žurnaliste, matemaatikuid, geolooge, filolooge jt., seas hulgas ka anonüüdseks jäädajaid soovijaid.

Huvitavamate ettepanekute tegijatele lubasime tasuta «TRÜ» aastakäigu, mõne üllatusauhinna. Kõige sisukamad vastused andsid diplomandid **Merike Karlson, Anu Pallas** ja **Ardo Kubjas.** Arvame, et nemad teenivad ka tasuta «TRÜ» aastakäigu, aga alates 1. septembrist. On nad siis ju ülikooli juba lõpetanud ning võib päris meeldiv olla võtta oma postkastist värske «TRÜ». **Mait Land** (füüsika II k.) ja **Margit Mikk** (žurn. III k.) saavad aga üllatusauhinna. Üllatus jäägu üllatuseks semestri alguseni, mil olete kutsutud pressiklubi õhtule.

Lõpuks veel kord tänusõnad kiirel aastalõpu päeval vaevanäinule. Ettepanekud andsid meile taas julgust mõnigi teema üles võtta, võibolla on nüüd ka kaasalööjaid rohkem.

VARJE SOOTAK

Sess, stress ja maagia

Eksamite eel saavutab olevikuärevus kõrgpunkti. Kas saab läbi või mitte? Kas «väga hea» või vähem? Oleviku lihtküsimused. Või elu põhiküsimused? Elu on nagu sess, samuti täidetud stressitekitavaist sündmustest.

Tudeng saab eksamihooajal oma stressikogemuse. Jõuab selgusele, kui suur on tema pingetaluvus. Leiab (või ei leia) optimaalse stressitaseme, mis on talle vajalik õpimaterjalist läbipuremiseks. Eksam kui pingestav sündmus koosneb mitmetest pingeallikatest: aine, õppejõud ja tudeng oma emotsioonide ja ambitsioonidega. Kõigil neil on oma osa eksamietenduses.

Eksamil on vajalik, et käivituksid ja kiireneksid kõik vaimsed potentsiaalid: mälu, tähelepanu, mõtlemise kiirus ja paindlikkus. Stress käivitab. Kuid kõigil pole stressi «käivitusdoos» võrdne. Ühtesid suur pinge käivitab, teisi takistab. Erinevad on vaimsed võimed, pingetaluvus, kuid ka oskus võimete, pinge ja õpimaterjaliga ringi käia. Viimane veab alt sagedamini.

Oskus kasutada iseennast! Kasutada? Kas ka ainult sisemisi — vaimseid võimeid? Ka väliseid, ütleksid tüdrukud. Üliõpilasmaika välimuse ja lõhnaõlipilvede mõju meesõppejõududele on teada. Kuid alati pole see neile. Nagu ka meestudengite smoking. Seda vajavad ka eksaminandid — sündmuse ritualiseerimiseks, et muuta see erakordseks ja pühalikuks etenduseks.

Etendusi me vajame. Nad distsiplineerivad meid kindlate mängureeglitega, mida tuleb järgida, et saavutada edu. Nad korrastavad meie käitumist ja vaimuelu, täidavad elu tipphetkede või katastroofidega.

Eksamite ajal on tudeng ebatavaline. Ta usub endeid ja teeb mõtteluid tegevusi. Neil on tema arvates mõju tulevaste sündmuste käigule. Arukaid ja tsivi iseeritud inimesi valdab ootamatult maagiline maailmataju. Nähakse seost ja toimet asjade vahel, mis on ruumis või ajas nähtavalt eraldatud. Eksamistressis võib tudeng sarnaneda primitiivse suguharu liikmega ja neurootikuga: ta toimetab tegevusi, mis on otstarbetud, pragmaatiliselt mõttetud, kuid vajalikud psühholoogiliselt. Enne eksamit tudeng: pistab vasakusse sussi paremat jalga, keerab kummuli eksamiaine õpiku, pistab sõrme «eksamisõrmuse», väljub tagurpidi intritoast jms. Näiteid tühiseid ja ajutisi käitumissümboleid on palju. Nii sessi ajal kui ka elus. Nad on suguluses traditsionaalsete ühiskondade rituaalistikega ja maagilise mõtlemisega. Loogiliselt, ilma emotsioonideta mõeldakse alles eksamil.

RAIVO KELOMEHE
tekst ja joonistus

Retronädal

ESMASPÄEV

Nakkushaigused. Koolerahaiged kuivavad ära ja surevad poksijapoosis. Suurepärane. Kodus kaebas sõbratar, et kõhulihased valutavad. Ütles küll, et naermisest, aga kes see usub. Pärast nii põhjalikku loengut. Selge —. koolera.

Keelelises plaanis kerkis veel üks küsimus: huvitav, kas tuleb «koolnu» sõnast «koolera» või «koolera» sõnast «koolnu»?

TEISIPÄEV

Oot-oot, mis me siis tegimegi? Näib, et koolis ei midagi olulist. Selleks semestriks sai stilistikaga ühele poole. Väliskirjanduses tarvitas Talvet jälle oma lemmiktempot — kahe tunniga täiskapakus läbi XIX sajandi Ameerika kirjanduse.

KOLMAPÄEV

Elu on ilus, nagu tavalses öelda üks intrikasvataja. Vähemalt ajakirjandusajaloo arvestusega on sel-

(Järg 3. lk.)

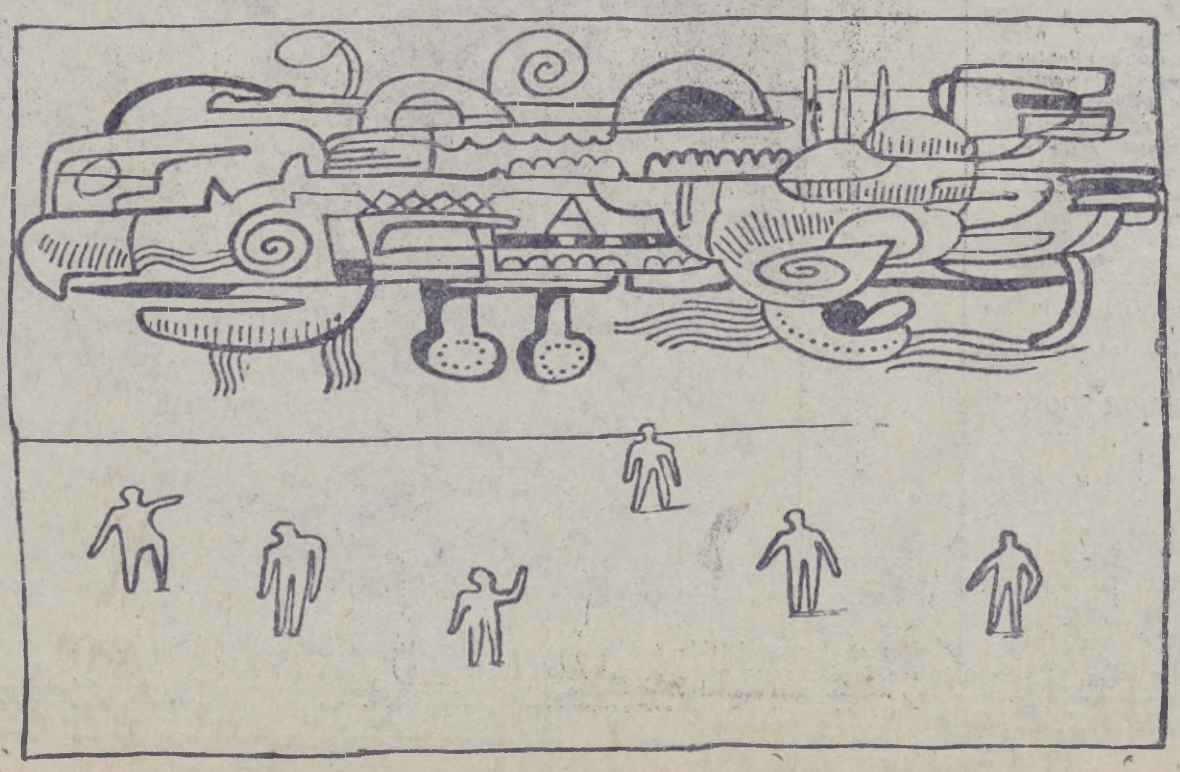

„Mul on vedanud"

Viis aastat ülikoolis ei olegi kuigi pikk aeg. Oma tulevases elukutses tuleb selle aja jooksul selgusele jõuda. Et hiljem ei seistaks «ootamatu.t» ammu teadaoleva fakti ees — sinust saab õpetaja.

Kevadine diplomand **OLEV ALLIK** räägib oma õpetajatöö esimestest muljetest Tartu 1. Eriinternaatkoolis.

* * *

● Kuidas sinust sai õpetaja?

Sellist mõtet, et õpetajaks hakata, mul algul ei olnud. Pärast keskkooli lõpetamist tahtsin psühholoogiat õppima minna, kuid psühholoogiale ei hakanud hammas peale. Minust sai hoopis matemaatikateaduskonna üliõpilane.

Kõrgem matemaatika on aga nii raske, et matemaatika kui teadusega tegelemiseks ei jätku mul püsivust. Pärast lõpetamist taheti mind suunata Saaremaale. Et Tartu on viie aasta jooksul armsaks saanud, tahtsin siia tööle jääda. Õpetajakoha sain Tartu 1. Eriinternaatkooli.

● Kuidas õpetajaamet meeldib?

Ma arvan, et mul on kohutavalt vedanud, kuigi töö on väga raske. I eriinternaatkoolis õpivad nürmikud — kuulmis- ja nägemishäiretega lapsed. Selles koolis on eri metoodika, näiteks tuleb kasutada ekraani ja kõrvaklappe. Kõigepealt tuli ära õppida sõrmendamine — see on sõrmede abil seletamine. Uudne oli minu jaoks ka kuulmise ja kõne korrelatsioon — lapsi tuleb õpetada suult lugema.

I eriinternaatkoolis on 12 klassi, 12. klassi lõpetajad saavad 8-klassilise hariduse. 8. klassis õpime veel 5. klassi õpikust ning on küllalt palju tegemist, et see materjal arusaadavaks teha.

Suur eelis on see, et õpilaste arv klassis on teiste koolidega võrreldes väga väike. Näiteks ühes klassis on mul 8 õpilast, seal tunnen kohe, et olen neist üle.

Paljud õpilased ei häälda kõiki häälikuid välja. 4. klassis ei tea ta veel näiteks paljusid sõnu. Kui 4. klassi õpilane mulle midagi räägib, ei saa ma sageli temast aru. Pean tajuma, mida ta mulle öelda tahab.

Pingid paiknevad klassis poolkaarekujuliselt, õpetaja laud kaare keskel. Igas klassis on võimendaja ning lastel on kõrvaklapid peas.

● Kuidas möödus esimene veerand?

Esimene veerand oli kõige raskem. Tunnikonspekti ettevalmistamiseks võtsin tihti uneajast lisa. Tunnistused tulid väga head, pidin ainult ühe kahe välja panema.

Esimene veerand oli muidugi väga lühike, õpilased ei olnud veel minuga harjunud. Nad ei osanud veel minu suult lugeda, ei tajunud minu häält, ka mina ei tundnud neid kuigi hästi.

Kui ma kooli läksin, püüti mulle kohe palju kohustusi peale panna. Arvatakse, et noor ja energiline pedagoog jõuab igale poole. Eks see ole õige ka, aga minu arvates esimesel aastal endale väga palju ülesandeid võtta ei maksa. Siin koolis on kõik nii uus, et harjumine võtab aega.

● On sul õpetajatöös ka midagi naljakat juhtunud?

Küll ja küll.

Näiteks läksin ülikooli vilistlasena üliõpilaspäevade raames tolmunud stiiliõhtule. Selleks õhtuks grimeerisin ennast tondiks. Sain hilja koju. Pesin küll nii õhtul kui ka hommikul nägu, aga ikkagi olid silmad siniseks jäänud.

Hommikul esimeses tunnis kõik õpilased naersid ja viiplesid omavahel — klassis kord käest ära. Tunni lõpul küsis üks poiss: «Õpetaja, kas teil on silmad siniseks löödud?».

● Kuulevad lapsed ikka Su sõna?

Algul mõtlesin, kuidas võib üks väike inimene nii õel olla, siiralt õel. Nüüd olen aru saanud, et ega see ei olegi õelus, see on lapselikkus. Varem ma läksin vihale ja ei saanud tunnis korda. Nüüd oskan lastele juba teise pilguga vaadata.

Kõige suurem probleem minu jaoks ongi distsipliin, eriti nooremates klassides. Vanematele õpilastele oskan arusaadav olla. Kui lapsed ei saa minust aru, hakkab neil tunnis igav ning nad püüavad millegi muuga tegelda. Arvan, et oskan lapsi tunnis tööle panna ja distsipliin tuleb pika peale õpetajatöö jooksul.

Vahel mõne lihtsama tunni puhul ei ole ma tundi põhjalikult ette valmistanud ning olen seetõttu tunni ajal päris hätta jäänud. Nüüd püüan alati põhjalikult ette valmistada, üksipulgi läbi mõelda iga lause, iga sõna, mis ma ütlen.

● Oled Sa endale valinud ameti kogu eluks?

Kas ma elu lõpuni õpetajaks jään, eks seda näitab aeg. Loodan tasahiljukesi, et iga aastaga läheb kergemaks. Vanematel õpetajatel on aastatega kogunenud palju metoodilist materjali, neil on välja kujunenud omad pedagoogilised võtted. Kui mul on juba olemas tunnikonspektid ja tööplaand, siis järgmisel aastal ma lihtsalt täiendan neid. Aastatega koguneb igasugust metoodilist materjali nii palju, et tunni ettevalmistamine muutub lihtsamaks. Iga aastaga tõuseb ka palk.

Praegu võtab õpetajatöö kogu mu vaba aja. Õhtupooikutel käin keeltekoolis ja kultuuriülikoolis.

Õpetajana töötada on tunduvalt raskem kui ülikoolis õppida. Nüüd teaksin kindlalt, millisest loengust ma kunagi ei puuduks ja mida ma sellelt loengult kindlasti üles kirjutama peaks. Õnneks saan igal ajal abi vanematelt kolleegidelt ja ülikooli matemaatika õpetamise metoodika kateedrist.

Mul on tõesti vedanud, sest saan ühe aastaga suured kogemused. Ei kahetse oma elukutse valikut!

KRISTEL KUKK,
žurn. I k.

Ajakirjanduskonkurss

algab kohe täna ja kestab 7. novembrini. Korraldajad ELKNÜ TRÜ komitee ja «TRÜ» toimetus. Eesmärk: on meie elu põhjalike muudatuste aeg, on rahuaasta. Kuidas elab ja õpib tänapäeva tudeng? Millised on tema eesmärgid ja tegevus? Konkursilugudena arvestatakse kõiki selle aja jooksul «TRÜ-s» ilmunud lugusid, ka sarju. Hindamisel vaetakse:

informatsioonilisi kirjutisi (sõnum, intervjuu, reportaaž jne.);

publitsistlikke ja arutlevaid kaastöid (portree, kommentaar, probleemartikkel, kirjanduslik reportaaž, retsensioon, essee jne.).

MILLEST kirjutada? Ülikoolist, üliõpilasest kogu tema mitmekesisuses: loeng, lemmikõppejõud, õppetehnika, eksamid, praktika, komsomolielu, taidlus, ÜTÜ, EÜE, ühiselamud, tudengipere, vaba aeg, hobid, armeeteenistus... Loetelu on ammendamatu.

OSALEDA võivad loomulikult kõik TRÜ üliõpilased, aga kutsume oma mõtteid avaldama ka meie teiste kõrgkoolide tudengeid.

Tähelepanu, sõdurpoisid! Ootame ka teie kaasalöömist!

PREEMIAD: kuidas 150 rubla jaotatakse, selgub täpsemalt muidugi kaastööde sisukuse põhjal, sest žüriil on õigus preemiad ka ümber jaotada. Esialgu pakume nii:

Informatsioonilised lood: 4 preemiat à 15 rubla;
publitsistika: I preemia — 30 rbl., 2 II — à 15 rbl., 3 III — à 10 rbl.;

Eripreemiad: 1. parim komsomoliteemaline lugu;
2. parim artikkel sõdurpoisilt;
3. parim ühiskondlik-poiitiline artikkel.

JULGUSTUSEKS: žanri peljates ei tasu oma mõtteid jätta paberile panemata. Kui kardate «proffe» — žurnalistikatudengeid, siis siingi teeb žürii vastavalt kaastööde tasemele ehk koguni eriarvestuse, st. hindab eraldi.

Tulemused saab teada enne rahvusvahelist üliõpilaspäeva, st. 14. novembri lehest.

ASJA JUURDE: VÄHEM SUURI SÕNU,
ROHKEM SUURI MÕTTEID!

Tänu

Rektori nimele saabus kiri Ungari Széchényi Rahvusraamatukogust, milles tänatakse kingitud raamatute ning raamatukogu kammerkoori meeldiva vastuvõtmise eest. Ungari raamatukogu kollektiiv soovib meile palju edu ja häid töötulemusi.

NSVL KKEHM juures asuv Raamatukogude Teaduslik-Metoodiline Keskkomisjon tänab meie teadusraamatukogu üleliidulise seminarnõupidamise eduka korraldamise eest, eriti aga **direktor Laine Peepu ja teadusasedirektorit Urve Tõnnovit.**

50. sünnipäeva puhul avaldatakse rektori käskkirjas tänu prof. **Rein Zuppingule** kauaaegse kvalifitseeritud erialase töö eest TRÜ neuroloogia ja neurokirurgia kateedris, 70. sünnipäeva puhul **Erna Abelile** kauaaegse ja tulemusliku erialase töö eest TRÜ suusaspordi kateedris.

Tänu pälvisid dots. **Ene-Margit Tiit** kauaaegse ja tulemusrikka matemaatilise statistika kateedri juhtimise eest ning inglise filoloogia kateedri dotsent **Oleg Mutt** kauaaegse kohusetruu töö ja heade tulemuste eest õppe ja kasvatustöös.

TRÜ aukirjaga autasustatakse **Taisi Müürseppa** kauaaegse kohusetruu ja eeskujuliku töö eest matemaatikateaduskonnas.

TRÜ ÜTÜ eesti keele ja soome-ugri keelte ringi 40. aastapäeva puhul pälvisid rektori käskkirjaga tänu järgmised ringi liikmed: **Valve Kingisepp, Renate Pajusalu, Külli Pokk, Kadri Mäger, Tiina Tõnissoo** ja **Siret Rõkka.**

Sessipõletik

(Algus 1. lk.)

meenub, mis tal endal lugemata jäi ning ta võtab täiskirjutatud (!) ettevalmistuslehed, palub õppejõult vabandust enda lähkumise ja mõttes ka vastaja kleepja ilukõne pärast ning lubab hiljem tagasi tulla. Siis kui ruumid on jõudnud tuulduda.

*

Sessiloo *happy end*'i huvides olgu siinkohal toodud kaks kildu Vana-Kreeka küünikutelt. Antistheneselt, sokraatikute mõjukaima koolkonna, küünikute koolkonna asutajalt olla küsitud, miks ta oma õpilastega nii julmalt käitub. Ta vastas: «Aga kas arstid siis ei ole julmad oma haigete vastu?»

Keegi tõi oma poja Diogenese juurde, et viimane teda õpetaks. Lapsevanem kiitis, et tema poeg on väga võimekas ja ülimal määral vooruslik. «Aga milleks siis mina talle vajalik olen?» küsis Diogenes.

INDREK UDE

* * *

MUL OLED JÄÄNUD ALLES SINA
PALJU HÄÄD JA TINT

A. M-ile

Mu ainsa sõbra linnakorteris
kus voodi maalikast ja pliit
ja viisteist rubla küünlajala all
ma kloppimata vaibal istusin

Ta piltidesse süveneda tahtsin
neis miski oli ripakil sest kuu'sin
kuis värvi mööda ära hajus pilt
mind sinnamaani ta,u juhtis

Ta norgu jäi ei vaielnd
hoogu sain ja aina olelin kuismoodi kahtlin
julmalt ah kui häbi on mut praegu

Sel ajal salaja mind o'i vahtind ja maalind
plikana hallpäisen enneaegu
allkiri: täna ütlesin tast lahti

MAARJA MAAR

*

Ei ole soojasära kõigi häältes
kes ümber Suure Tule istuvad
ei ole soojasära kõigi häältes
kes sellest tulest hardalt laulavad

sest viskasid ta laulupilli tulle
soovides et vaiki istuks ta
vaikiski mõnd aega vile voolis
alustas sel «Vanemuisega»

Tõusis nende seast ja ära kõndis
laane poole lahke lauluga
mets merepõu ja eesti rahva sugu
vaevu suutsid hinge pidada

*

Jätkem näärivanad lastele!

Kellel küll poleks meeles see aeg, mil juba ammu enne esimest lund sai isalt-emalt ootusärevusega päritud, kunas küll näärivana tuleb. Ilmselt polnudki sellele väikesele poisile tähtis niivõrd see, et näärivanaks kutsutu kingitusi jagab (neid sai ju ka muudel tähtpäevadel), kuivõrd jagaja ise, imeliku välimusega mees imelikult maalt; kas Lapimaalt või Udmurdimaalt, igatahes sõnadusliku kõlaga kohast. Näärivana-muinasjutt oli üks lapsepõlve ilusamaid müsteeriume.

Kindlasti on paljudel meeles ka see, kuidas ühel aastal tundus näärivana hääl äkki väga sarnane onu Uudi omaga. Järgmisel aastal tundsid aga juba väikest üleolekut väikevenna ees, kes oli väga õnnetu, et isa ei saa teda näärivanale salmi lugemise juures julgustada, kusjuures ise jättis kahe silma vahele asjaolu, et pika habemega taadil on isa saapad jalas. Kuid samas oli sul hinges mingi kripeldus, tunne, nagu oleksid millestki ilma jäänud. Puudu oli NÄÄRIVANAST, sinu jaoks teda enam ei tulnud. Üks lapsepõlveillusioon oli purunenud, tükike täiskasvanute-maailma, milles kõik on allutatud loogikaseadustele, oli asunud Alice'i Imedemaa asemele. Kuid see on paratamatu.

Näib loomulik, kui see eilne poiss, saanud meheks, peab oma moraalseks kohuseks ühel aasta viimastest päevadest ise punane mantel selga tõmmata. Kuid on lausa imelik, et tihtipeale esitatakse näärivana-etteasteid mitte sellistes ringides, mille pärisosaks nääritaat on, vaid lasteta seltskondades. Millegipärast peetakse kohustuslikuks, et iga nääripeo juurde kuulub ka näärimees, nii ka ülikooli korraldatavate teaduskondade nääripidude juurde. Tekib imelik situatsioon: näärivana-näitemäng, mis on oma olemuselt mõeldud neile, kes seda tõeseks peavad, mängitakse maha neile, kes selle üle vaid muigavad. Kas on vajalik selline teeseklemine? Pealegi kipub niisugune näärivanashow pahatihti välja kukkuma väga hädiselt ja äraleierdatult. Nii kukkus see välja ka füüsika-keemiateaduskonna nääripeol. Kuigi näärivanasid oli tervelt kolm (+ snegurotška), ei osanud nad oma etteaste jooksul muud teha, kui anekdoote rääkida, kurja häälega salme nõuda ja pahasid üliõpilasi vitsaga ähvardada. Samas varises kogu nende etendus kokku, kui paar ju get viienda kursuse noormeest võtsid kätte ja rõõvisid näärivanadelt snegurotška ära. Näärivana-rolli stsenaariumis on ju ette nähtud, et laps peab nääritaati austama! Seda, et ka ilma näärivanata võiks nääripeol palju huvitavat teha, näiteks kasvõi seesama füüsikute-keemikute peoõhtu, mis (v.a. näärivana-kitš) jättis väga hea mu'je. Üritusele näärihõngu andmine ei peaks raske olema, on ju eesti rahvakultuur näärikommete poolest väga rikas.

Seega tahaks kõigile aastalõpu-pidutsejatele öelda: jätkem näärivanad lastele, nende tõelistele omanikele. Sellega jääks meis kõigis puutumata ilus lapsepõlvemälestus NÄÄRIVANAST. Samas esitan aga üleskutse kõigile meesüliõpilastele: kaheteistkümne kuu pärast, ühel aastalõpu päevadest, tõmmake selga punane mantel, kleepige ette vatist habe, ostke poest kommikotike ja minge esimese ettejuhtuva ukse taha ning küsige, kas peres on lapsi. Ehk ärkab siis ka sinus endas uuesti ellu näärivana-muinasjutt.

ARMIN LATIKAS

Tõlkevõistlus 1986

Tõlkida võib eesti keelde ilukirjandust maailma mistahes keelest. Proosatekstide (novellid, esseed, terviklikud katkend'd romaanist või näidendist) pikkus võib olla 5—10 masinakirjalehekülge (2 intervalliga), luuletusi tuleb võistlusele esitada vähemalt 3 ühelt ja samalt autorilt. Esitada tuleb nii originaal kui tõlge kolmes eksemplaris. Eripreemia on parimale vahendusele NSVL rahvaste kirjandusest.

Osa võivad võtta kõik, kes on TRÜ statsionaarsed või mittestatsionaarsed üliõpilased alates käesolevast õppeaastast. Tööd tuleb varustada märgusõnaga ja pealkirjaga «Tõlkevõistlus 1986», lisada suletud ümbrikus tõlkija nimi, teaduskond, kursus ja elukoht ning toimetada hiljemalt 1. märtsiks ajalehe «TRÜ» toimetusse.

● TRÜNN ● TRÜNN ● TRÜNN ● TRÜNN ●

Tee tõelise teaduseni

Autorite kollektiiv:
bioloogia V kursus
Tartu 1985

Tegelased:

GOGA — töökas ja õpihimuline noormees Mu.g.maalt
HEDI — hoolas tüdruk
JEFF LINNEE (mitte samastada Jeff Lynné'ga raja tagant!) — absoluutse muusikaise kuulmisega saksofonist kõrts.ansambl.is, huvialaks pähklite korjamine ning kollekts.oneer.mine
KÜTT — lootustandev ja väsimatu jahtija mitte a.nult oma sektsiooni üritustel
onu LEOPOLD — tüdruk
MURIKE — tüdruk Mu.gimaalt
MÕNU (ka lihtsalt: Vorbuse krahv) — nimvõrd mõnusa olemisega noormees, et luu paistab; nimvõrd tasase hääega, et keegi pole tema häält siiani kuulnud
PEETRIKE — üks ülimalt tore ja lõbus poiss, kes oskab elus hästi edasi jõuda
POJAKE (ka Suure Peaga Poiss) — üks väga tore poiss
URKI — suure teadmistepagasiga noormees
USTAV (ka Noor Sõber) — üks sõber
ÜLLE — kaugmatkaja

Lood lihtsameelsest, kuid õnnelikust Pojakesest, tema suurest peast ja protsessidest, mis selle pea sees sünnivad

✻ *Suure Peaga Poiss polevat inglise keelt just niipalju viitsinud õppida, et ta tundides tarkusega oleks saanud silma paista. Seetõttu hoidnud sulepea otsa pidevalt suus, sest talle tundunud, et näeb niimoodi targem välja. Kehvavõitu hääldus muutunud aga sonivaks kogelemiseks, mispeale konnat ik õppejõud palunud vahetpidamata: «Pojake,* please take your pen out of the mouth!»

Kui Pojake keelte õppimise ükskord lõpetas ja neid unustama hakkas, jäi just see lause viimaseks, mis tal võõrkeelest unustada oli. Veel raugaeas näris Pojake päevad ja ööd sulepea otsa, püüdes al'esjäänud lauset unustada, kuid tulemuseta.

✻ *Pojake olla oma emale armastav laps.*

Kord, kui emake talle jälle külla tulnud, jäänud Pojake põgenemisega hiljaks ja põrganud emakesega trepil kokku. Viinud siis emakese oma tuppa ja pannud istuma. Ise läinud sokke pesema. Et musti sokke o'nud palju, pesnud ta neid seni, kuni emake pidi ära bussi peale minema.

✻ *Pojake olla tihtipeale hommikuti väga õnnetu, märgates, et tema kõrvad on jälle hirmsasti üles paistetanud. Ikka ei õpi ta kannatlikult magama ja keerab küli i, mistõttu tema suur ja üiraske pea kõrvad paiste vajutab.*

✻ *Ühel pärastlõunal (umbes kella poole ne ja paiku), kui Pojake juhtunud toas üksinda viibima, haaranud ta voodi madratsi alt sinna varem peidetud peitli ja laiendanud küiresti ukse ülaosa, et saaks vabalt koolis käia.*

✻ *Perioodiliselt kahe kuu tagant, kui Pojakese juuksed jällegi vastikult pikaks on kasvanud, tuleb tal juuksuris käia. Noil päevil on ta õudselt õnnetu, sest juuksurid nõuavad tema käest kahekordset hinda.*

✻ *Pärast seda, kui Pojake järsku enam stippi ei saanud, olevat tema tuba vabandamatult jõhkraks muutunud ja pähe siginenud uskumatult palju üraskeid. Kuka't kratsides o'i tu'nud saepuru, see langes põrandale ja kattis mõned jõhkrused, nii et osava vabandamise juures oli toa seisukord siiski üsna vabandatav.*

✻ *Pojake lasknud zooloogia praksi ajal oma pea paljaks a ada ning mingi libeda ainega (mis enist oli katnud angerja soomuseid) kokku määrida. Siis hoidis ise kõvasti hinge kinni. «Kui ürask augu äärele hingama tuleb, libiseb ta ja peab maha kukkuma,» arutles Pojake, ent libises kiilasjääl ja kukkus.*

✻ *Kord, kui Pojake magas, pani Jõhkard talle elektroodid kõrvade kü'ge ja laskis läbi pea 220 V. Üraskid jooksid tugeva voolu tõttu kuulmekanalitesse. Nüüd on Pojakesel kõrvad umbes.*

✻ *Pojake on kõva jahimees. Kui jahil käib, jookseb ainu't mööda sihte. Ükskord üritanud ta metsa põigata, aga pea jäänud kahe puu vahele kinni, mistõttu sai ta seda ainult ühe korra teha.*

✻ *Ühel jahikäigul pannud metsavaht Pojakese sellisesse kohta, kus looma üldgi näha ei võinud.*

Pojake vantsinud terve päeva kurvalt ringi, loomi nägemata. Õhtul tulistanud korraga kahest rauast, ehmunud metsavaht saanud suurivaevu kuulid piitsaga maha rabada.

Lood lihtsameelse Pojakese kursusekaaslastest

Peetrikese lood

✻ *Peetrike ostnud endale pardivile, näpanud õhtuhämaruses tuletõrjemajast ämbri ja läinud Teaduste Akadeemia ette, kus peitnud end ämbri alla ära ja hakanud prääksuma.*

Mööduv ornito'oog olla ilmutanud loomulikku huvi, et kes see seal ämbri all prääksub. Tõstnud Peetrikese peal't pange ära, see aga haaranud hämme.dunud uurija taskust doktoritöö käsikirja ning põgenenud küiresti. Kohale rutanud mii.itsatöötajad said käsikirja tervenisti kätte, aga Peetrike oli õud nud enne võimumeeste ilmumist kraadi siiski ära kaitsta.

Jeffi lood

✻ *Jeff läinud ükskord, kui ta o'i lausa matemaatika loengusse hiljaks jäämas, nii küiresti üle Toomemäe, et diplomaadi sang olla vilistanud.*

✻ *Et elust tulu saada, käib Jeff õhtuti restoranis saksofoni mangimas. Enne esinemist topib ta aga pluti toru pähkleid täis. Parast puhuo saksofoni, mis jaksab, kuid torust tenaab ainu.t pähkleid siima, mille peale Jeff nuttu lahistama hakkab. Rahval hakkab poisist väga kahju ja nad topivad toru 25-rublaseid täis.*

Mõnu lood

✻ *Kui Mõnus Poiss polnud oma matrikuli dekanaati viinud, saadetud Vorbusele telegramm. Telegrammi saamine on Vorbuse kü.ae suursündmuseks.*

Kogu küla kutsuti kokku, palju rahvast o.i kaugemaltki. Telegramm anti Mõnu.e rahva ees piaulikult kätte, järgnes teate sisu arutelu ja sööming.

Lugu Üllest

✻ *See lugu jutustab tuntud kaugmatkajast Üllest, kes otsustanud kord rongiga «Estonia» Tallinnast Moskvasse sõita ning samal ajal kõik peatused ära lugeda. Ööseks mõtles ta kavala nipi välja — jättis keele hammaste vahe.e ja uinus...*

Juhtus siis rong peatuma, libises tüdruk peaga vastu platskaartvaguni seina, ärkas, hambad taksa.asid kokku ja keele otsast pudenes väike tükike — märgistamaks tehtud peatust.

(Järgneb.)

Kogunud ANDRES ADER

GERDA RAADI

Vana-aasta lõpul, 30. detsembril lakkas tuksumast ühe vanima ja staažikama õppejõu, kauaaegse saksa filoloogia kateedri vanemõpetaja Gerda Raadi süda.

G. Raadi sündis 28. jaanuaril 1900. aastal Tartus. 1932. aastal lõpetas ta ülikoolis germaani filoloogia, millele lisaks omandas 1941. aastal saksa keele õpetaja kutse tolleaegses ülikooli pedagoogilises seminaris. TRÜ-sse asus tööle 1944. aastal, kohe pärast ülikooli taasavamist. Ka pärast pensionilemineku.t 1974. aastal jätkas ta tööd tunnitasu a'usel saksa filoloogia kateedris kuni viimase ajani. Sõjajärgseil aastail õp tas G. Raadi praktilist saksa keel't eriala üliõpilastele, pidades ka loenguid saksa kirjandusest ja juhendades sellealaseid kursuse- ja d'plomitöid. Viimastel aastatel oli ta spetsialiseerunud saksa keele konversatsiooni õpetamisele, mida tegi väga oskusl ku't. Tuleb kõrge t h'nnata tema teeneid üliõpilaste ja aspirantide suulise väljendusoskuse arendamisel.

G. Raadi oli a'ati aktiivne üh'skondlikus töös. Ta oli pikemat aega saksa keele ja k'rjanduse ringi juhendaja, tema juhtimisel korra'dati huvitavaid temaatilisi õhtuid saksa kirjandusest ja lavastati näidendeid. G. Raadi koostatud on mitmed kõrgkooliõpikud ja õppevahendid, n metada võib «Deutsches Lesebuch für Hochschulen» (1947), «Saksa keele õp.k kõrgematele koolidele» (kaasautorluses 1961), «Übungen zur deutschen S ntax» (1963). Ka pensioni ajal ei lakanud G. Raadi viljakas pedagoogiline ja metoodiline tegevus. Ta koostas õppevahendeid ja võttis osa ühiskondlikest üritustest.

Silmapaistva ühiskond'iku ja erialase töö eest on G. Raadit autasustatud medaliga «Vapra töö eest Suures Isamaasõjas aastail 1941—1945», paljude aukirjadega ja kiitustega.

G. Raadi oli neid õppejõude, kes oskas sütitada üliõpilasi, äratada neis huvi keele ja kirjanduse vastu. Tema aktiivsus ja elurõõm, ta elavad ja hoogsad loengud ja seminar'd on kordumatud, mee'dejäävad. Suur osa TRÜ lõpetanud saksa keele õpetajaid on olnud G. Raadi õpilased, samuti on olnud G. Raadi õpilased ka valdav osa praegusi TRÜ saksa filoloogia õppejõude.

Meie hulgast on lahkunud armastatud ja unustamatu õpetaja ja kolleeg. Helge mä'estus Gerda Raadist jääb alatiseks meie südamesse.

Võõrkeelte kateedrid

Press käis Kiievis

Möödunud aastal. Talvevaheajal. Kuhu nüüd? Kas Minskisse, Leningradi, Moskvasse?... Pressisekretär, tule ja ütle selle kohta ruttu oma sõna: kuhu ja millal, sest piletid on vaja varem ära osta, vastava kõrgkoolilche toimetusega kokku leppida.

Kiievi RÜ tumepunase peahoone ees pildistas pressisekretäre

MALLE TOOMISTE.

FILMIKIRJUTISTE VÕISTLUS

Filmiklubi ja aja'eht «TRÜ» kuulutasid 29. märtsil välja uue (so kolmanda) filmikirjutiste võistluse. Töid saab esitada 15. aprillini ja need avaldatakse ajalehes. Konkurs'st võtavad osa ka need kirjut'sed, mis selleks ajaks pole ilmuda jõudnud.

Kirjutada võivad kõik, kes TRÜs õpivad või töötavad või on FK liikmed. Võistlustöö avaldatakse autori nimega. Kirjutada võib kõigest, mis kinodes, klubis või koguni televisioonis näha olnud. Eelmist võistlust meenutades näeksid võistluse korraldajad meelsasti töid, milles keskendutakse ühe näitleja mängule erinevates filmides, mõne kindla lavastaja või ka operaatori loomingule. Ka kriitika kriitika olcks teretulnud. Ja miks mitte filmi luulevormis arvustada? Kõik ootamatused on oodatud!

Auhinnafond on taas 80 rubla, žürii võtab selle jagada vastavalt tööde tasemele.

Retronädal

(Algus 5. lk.)

leks korraks kombes. Õppejõud pidas võimalikuks koguni tunnustavalt ära märkida, et ü latavalt oli iga vastamatu nu isegi mõnevõrra valmistunud. Aga mis meil muud üle jäi.

NELJAPÄEV

Kas tõesti sel päeval ei o'nudki arvestust? Õigus jah, ko'mapäeval oli vist tõesti üks rahulik õhtu. Sai tutvuda väliskirjanduse eksamiprogrammi kuuluvate tähtteostega, nagu näiteks Scotti «Rob Roy» ja Edgar A'lan Poe novellidega. Johannes Aaviku tõ'kes. Esimene meenutas lapsepõlve, teine kooleraloengut.

REEDE

Peeter Oleskist pean ma lugu ja eesti kirjanduse ajaloost ka. Eraldi küsimus on muidugi, kuidas õnnestus seda lugupidamist arvestusel väljendada.

Äärmiselt põnev oleks teada saada, miks peab kogu kõrgkooli süsteemi teadmistekontroll käivituma korraga ja paani iselt just semestri lõpus? Vahest on see ettevalmistus tulevase e'u kvartalilõppudeks? Plaanitäitmise asjus või nii?

Sellega oli ülikoolinädal läbi.

LIA ULLA

NB!

Järgmine leht ilmub ületuleval nädalal, s. o. 24. jaanuaril, sealt järgmine 7. veebruaril. Edasi tuleb leht trükist jälle igal nädalal.

TÄHELEPANU, TOIMETUSE KOLLEEGIUM!

Tuleme kokku esmaspäeval, 20. jaanuaril ikka kl. 11.30. Vaatame üle eelmise semestri lehe ja peame aru uue tööplaani üle.

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 33. MB-01709. Tiraaž 3000. Maht 1 trük.poogen.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL
EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 2 (1436) | Reedel, 24. jaanuaril 1986 | Ilmub 22. novembrist 1948 | Hind 2 kop.

Kas oleme valmis?

...«Pakilisi probleeme tuleb lahendada kompleksselt, igakülgselt: parandada kaadri ettevalmistamise struktuuri ja kvaliteeti, täiustada hariduse sisu, tagada spetsialistide loovate võimete areng, tõsta teaduslik-pedagoogilise kaadri taset ning teostada õppeasutuste materiaalbaasi ümbervarustamine. Suurt tähelepanu pöörati marksismi-leninismi teooria õpetamise edasisele parandamisele, üliõpilaste ja õpilastega tehtava ideelise kasvatustöö tõhustamisele, õppijate vastutuse tõstmisele õppetöö tulemuste eest ja üliõpilasomavalitsuse arendamisele.

Märgiti, et kõrg- ja keskeriõppeasutuste ümberkorraldamist, spetsialistide kvalifikatsiooni tõstmise süsteemi efektiivsuse tõstmist ja nende paremat kasutamist, kõrgkooli, teaduse ja tootmise integratsiooni tugevdamist tuleb käsitada kui meie ühiskondliku arengu edasilükkamatut ülesannet.»

Need sõnad on võetud pühapäevasest «Rahva Häälest». TASS-i informatsioon kandis pealkirja «Nõupidamine NLKP Keskkomitees». Koos liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteede sekretäride ning kõrg- ja keskerihariduse ministritega arutati kõrg- ja keskerihariduse täiustamist.

Nende nõuetega soostume kõik. Konkreetsed ettepanekud on teinud ka ülikooli kollektiiv. On loota, et mitmedki kõrgkooliküsimused saavad peatselt lahendatud. Seadustest, määrustest, otsustest üksi ei piisa. Neid teevad teoks inimesed ise, s. t. meie ise. Kuigi lõppev (algav, kestev — kaugõpe!) eksamisessioon on eksamite arvu ja päevade poolest rangelt paika pandud, sõltub selle tulemus enamasti õppijast endast. Ent siiski. Mitmed tudengid kurtsid, et see talvine sess oli neil väga raske, just eksamiaine mahu pärast. Oli neidki kursusi, kus tuli teha sessi jooksul 7 (!) eksamit. Esimeseks meditsiin, mille õppimiseks kõige rohkem päevi, järgnesid erialaainete viimased mahukad eksamid. Lihtne on nüüd lausuda, et põhitöö tuleb ära teha semestri jooksul. Muidugi tuleb. Suur osa tudengeid soovib rohkem aega iseseisvaks tööks, seda pooldavad õppejõudki. Hoopis iseasi, kas tudeng ja mõni õppejõudki on selleks valmis. Pideva iseseisva töö harjumused peaksid kaasa tulema keskkoolist, ülikoolis aina süvenema. Siin ongi vist üks põhiprobleeme: rääkida võime sellest palju, tudengit sellele suunata, ja ka pidevalt nõuda võtab aga õppejõult lisaaega. Näiteks kasvõi probleemloengu ettevalmistamine.

Vaheaeg annab selleks veel arutust. Ka Käärikul vabariigi kõrgkoolide dekaanide ja õppeosakondade juhatajate nõupidamisel. Ega kõrgkooliküsimused jää välja ka EKP XIX kongressilt. Seal on meie delegaatideks A. Koop, P. Kenkmani ja M. Bronštein.

Vaheaeg on eelkõige puhkuseks. Ja puhata tudeng oskab. Õigusteaduskonna III kursus teab, et Lvovis on ülikool ja selles õigusteaduskond. Sinna sõidetaksegi. Toimetus ja teaduskondade pressisekretärid uudistavad tuleval nädalal Valgevene ülikooli. Kaunase PI tudengeid on oodata TRÜ-sse. Ine.

NÄDAL

KONGRESSI EEL

Selles rubriigis kirjutas sügissemestril rahanduse ja krediidi kateedri juhataja oma kateedri õppeja teadustööst. Bioloogilise keemia kateedri tegevusest saime lugeda arstiteaduskonna erilehekülgedelt. Nüüd jätkame füüsikaosakonna teadusprobleemidega. Kateedrite põhitegevust — õppe- ja teadustööd tahame lehes pidevama vaat'use alla võtta. Toimetus ootab selle kohta ka kateedrijuhatajate ettepanekuid.

* * *

Kokkuvõte on meeldiv

Möödunud viisaastak oli füüsikaosakonna teadustöös tulemusrikas. Kõigi nelja kateedri* ja kolme probleemlabori töötajate poolt saadi silmapaistvaid tulemusi. Viisaastaku teadustöö plaanid täideti, rahvamajandusele anti juurutamiseks rida meetodeid ja seadmeid. Möödunud aastal anti osakonna viiele teadlasele (prof. P. Kard, prof. O. Avaste, f-m. kand. L. Sossi, K. Kikas ja A. Kirm) Nõukogude Eesti preemia laureaadi nimetus ja nüüd on kõigis kateedrites selle kõrge tunnustusega autasustatud töötajaid. Terve rida osakonna lõpetatud uuringuid arvati NSV Liidu aasta tähtsamate teadustulemuste hulka.

Osakonna teadustemaatika areneb teaduse ja tehnika tähtsaimates suundades. Selle kindlaks tunnuseks on põhitemaatika baasil tehtava lepingulise uurimistöö mahu järjekindel kasv ja teadustöö temaatika kuulumine NSVL TA ja valitsusorganite poolt koordineeritavatesse plaanidesse. Teadustöö temaatika koordineerimine TA plaanidega algas osakonnas ligi veerandsada aastat tagasi ühena esimestest ülikoolis.

* **Osakonna viienda kateedri — tahke keha füüsika kateedri teadustöö kuulub täielikult ENSV TA Füüsikainstituudi plaanidesse ja seda me siin ei vaatle.**

* * *

● **Tähtsaimateks uurimissuundadeks osakonnas on praegu tahke keha füüsika ja luminestsentsi piirimail arenev elektroluminestsentsi ja radiatsioonidefektide uurimine.** Selle suuna töödest võtavad osa kolme kateedri (neist üks keemiaosakonnast) ning elektroluminestsentsi ja pooljuhtide labori töötajad. Viimane sai detsembris 25-aastaseks (juhataja A. Tammik, teaduslik juhendaja K.-S. Rebane). Juubelipidustused on küll ees, kuid ehitajad andsid aasta lõpuks oma juubelikingituse — uue maja — juba üle. Praegu käib vanas majas kapitaalremont, mis peaks varsti lõppema.

Mitte vähem tähtsad pole uurimissuunad ka teistes osakonna allüksustes, näiteks samuti ligi veerandsada aastat tagasi O. Saksa initsiatiivil eksperimentaalfüüsika kateedri rüpes moodustunud elektromeetria laboris, mille töötajad sügisel tähistasid oma juubelit üleliidulise konverentsiga. Väga tähtsaks tuleb pidada, et sel viisaastakul taastati ülikooli ajalooline geofüüsika suund seoses geofüüsika kateedri taasloomisega 1982. aastal. Kateedri juhataja prof. Olev Avaste juhtimisel lülituti väga aktuaalsesse ja vajalikku Maa atmosfääri ja mere uurimisse kosmosetehnika abil.

● Üha kindlamate sammudega areneb osakonna **arvutustehnika rakendamine** õppe- ja teadustöös. Kuigi osakond ei ole kahjuks saanud juurde kaasaegseid mitmefunktsioonilisi arvuteid, ei ole see meie tööd arvutustehnika alal sel'sma pannud. Mikroprotsessortehnika baasil on automatiseeritud rida uurimistsükleid (näiteks dots. A. Haava ja tema kaastöötajate röntgenstruktuurialased uurimused), dots. M. Fischer üldfüüsika kateedrist ehitas mikroprotsessortehnika baasil seadmeid õppeprotsessi tehnifitseerimiseks. Omaette saavutuseks on L. Humala ja tema juhtiva grupi poolt elektroluminestsentsi ja pooljuhtide laboris üldkasutatava personaalarvuti konstrueerimine ja valmistamine. Autorid on optimistid ja lubavad juba sel aastal ehitada 100 sellist masinat.

Viisaastaku jooksul on meie töötajad ka aktiivselt osakonna ajalugu uurinud. Selgitati välja rida juba unustuse hõlma vajunud asjaolusid. Nende hulgast võiks märkida Tartu teadlaste otsustava osa kindlakstegemist möödunud sajandi meteoroloogiasuuna kujundamisel, röntgeniuuringute suuna kujunemist ja eriti dots. H. Mürgi poolt esmakordselt näidatud ülikooli meteoroloogide suurt abi Balti laevastiku meremeestele Suure Isamaasõja eelsetel kuudel.

● Teadustöö aktuaalsuse üks kindlamaid indikaatoreid on selle baasil areneva **lepingulise uurimiskonstrueerimistöö areng.** Füüsikaosakonnas kasvas selle maht viisaastakul ligi kahekordseks ja oma enam kui poolteisemiljonilise aastamahuga läheneb kolmandikule kogu ülikooli lepingulise töö aastamahust. Veel paar aastat tagasi näis, et osakonna lepinguliste tööde maht enam kasvada ei saa, sest praktiliselt kõik õppejõud, abiõppejõud ja suur osa üliõpilasi juba osales lepingutöödes. Tegelikult selgus, et lepingutöö kasvul on veel küllalt reserve. Nimelt on suur hulk osakonna juhtivaid teadlasi näidanud, et nad on võimelised genereerima ideesid küllalt suure abitööjõu grupi töö suunamiseks. Selliseks abijõuks saab olla ja tegelikult mitmel juhul juba ongi lepingulisel tööl põhikohtadel töötav kaader. Paljude õppejõudude juhtimisel töötavad osakonnas kuni 10—15-liikmelised sellised põhikoosseisulistest töötajatest komplekteeritud grupid koos poolekohaliste töötajatega. Niisuguste grup-

(Järg 4. lk.)

* * *

Tuli talv
lõi jõe — plakstil — jäässe
luha vedas tuisuviiruliseks

Viirgudest said noodijooned
kuhu kuuvalgeil õil
jäi valgejäneste jälgi

Veebruar vaatas
üks sinine viis
hakkas tasa ümisema

Ümin paisus ulgumiseks
tuisk kustutas kõik

TÕNU ÕNNEPALU

Kogust «Jõeäärne maja»

SÕNUMEID

Tunnustus TPI-le

Läinud nädalast teame, et TPI tööd tunnustati Tööpunalipu ordeniga. Ülikoolist läks sel puhul Tallinna poole teele järgmise sisuga telegramm:

TPI rektor B. Tamm.
Tartu Riiklik Ülikool õnnitleb Tallinna Polütehnilise Instituudi kollektiivi valitsuse kõrge autasu puhul ja soovib jätkuvat edu noorte kvalifitseeritud spetsialistide ettevalmistamiseks ning teadusuuringute arendamiseks.

Rektor A. Koop

* * *

Instituudi juubeliüritused saavad teoks sügisel. Püüame ettevalmistustest ka oma lehe lugejaile teada anda.

Aleksander Kuke mälestuseks

Iga meesüliõpilane teab, kelle mälestusmärk seisab Riia tänava õppehoone ees. Sellel on kodusõja väejuhtide August Korgi ja Aleksander Kuke bareljeefid. **Reedel kl. 11 mälestati Tartus Aleksander Kukke tema 100. sünniaastapäeva puhul.** Päevakohase kõne pidas sõjanduskateedri juhataja polkovnik Endel Hirvlaane. Ülikooli poolt asetasid lillekorvi õppeprorektor Valter Haamer ja parteikomitee asesekretär Silvi Lannes.

Komsomolitöö sisukamaks

Komsomolisekretäride igakuisel nõupidamisel ELKNÜ Keskkomitees olid jaanuaris kõne all uue semestri töösuunad. Ülikooli komsomolisekretär Arvo Lamp: «Põhisuunad on muidugi endised ja meil kõigil teada: ideoloogiatöö, kasvatustöö ühiselamuis, õppe- ja teadustöö jm. Peame aga jõudma rohkem sisulise tööni. Põhjalikumalt peame jälgima vastuvõetud otsuste täitmist.»

Nõupidamisest võtsid osa ELKNÜ Keskkomitee sekretär Tiit Porkveli ja üliõpilasosakonna juhataja Andrus Lauren.

Teatrikuu noortele

XXIII teatrikuu aprillis läheb deviisi all «Teatritelt lastele ja noorsoole». Ülikoolis hakkab sellega tegelema komsomolikomitee. Et üliõpilaste ootused täituksid, selleks oleks vaja kohe semestri hakul oma mõtted ja ettepanekud teatavaks teha kas teaduskonna (osakonna) noortejuhtidele, komsomoli- või ametiühingukomiteele ja võib ka lehetoimetusele. Põnevaid ideid!

Sessivaheldust

pakkus eelmisel kolmapäeval filmiklubis Hardi Volmer. Ise ja oma filmidega «Päratrusti» ja «Tallinnfilmi» aegadest.

EKP TRÜ komitees

20. jaanuari koosolekul kuulati informatsiooni parteidokumentatsiooni olukorrast füüsikaosakonnas (osakonna parteisekretär prof. Lembit Pung ja komitee asesekretär Silvi Lannes), kinnitati parteikomitee kevadsemestri tööplaan ning kuulati ülevaadet kahest pikemast uurimusest. Haridussotsioloogia labori juhataja vanemteadur Jüri Saarniit tegi esialgseid kokkuvõtteid üliõpilaste ajabüdžeti küsitluse vastustest ning ÜMPI direktor dots. Laur Karu tutvustas tudengite tervise uurimust. Mõlemast uurimusest kirjutavad ettekandjad lähemal ajal lehes pikemalt.

Surdokonkursi parimad

Eesti NSV Ametiühingute Nõukogu, Eesti KKEHM, Eesti NSV Kurtide Ühingu Keskjuhatus koos vastava ala töötajate ametiühingu Eesti vabariiklike komiteedega kuulutasid eelmise aasta algul seoses Kurtide Ühingu 45. aastapäevaga välja iga-aastase surdokonkursi.

Vabariiklik komisjon otsustas:

✻ anda **I auhind** koos rahalise preemiaga (300 rubla) — TRÜ, TA, Statistika Keskvalitsuse ja Meditsiiniinstituudi töötajate kollektiivile koosseisus **Eduard Raska (grupi juht), Juta Bergvald, Ellu Saar, Lilian Sink, Mare Ilvest** (kuulmispuudega inimeste ülevabariigilise arvestuse läbiviimiseks vajaliku dokumentatsiooni ettevalmistamise ning praktikasse juurutamise eest);

✻ **II auhinna** — diplomi koos rahalise preemiaga (200 rbl.) — said **Reigina Toom** (1985. a. TRÜ-s valminud diplomitöö eest teemal «Viipekeel kui suhtlemisvahend») ja **Ave Laiapea** (1985. a. TRÜ-s valminud diplomitöö eest teemal «Eesti kurtide kooli ettevalmistus- ja I klassi artikulatsiooni algõpetuse programmi projekti ja hääldustöö metoodika analüüs laste häälduse seisukohalt»).

✻ **III auhinna** — diplomi koos rahalise preemiaga (100 rubla) said **ajakirjanduse-, raadio- ja televisioonitöötajate kollektiiv; Elle Ojasaar** (kurtide kooli IV klassi eesti keele õpiku ning kõne arendamise töövihiku koostamise eest) ja **Reeli Mišiniene** (1984. a. TRÜ-s valminud kursusetöö eest teemal «Mõningatest korrektsioonitöö keerukustest vaegkuulmisega laste optimaalse rehabilitatsiooni saavutamisel surdokoolis».

1986. aasta surdokonkursi materjalid tuleb esitada hiljemalt 15. juuniks oma töö- või elukohajärgse kõrgkooli või teadusasutuse ametiühingukomiteele. Samas saab eelnevalt tutvuda konkursi juhendiga.

Konkursist võivad osa võtta kõik kodanikud, kelle huvi kuulmispuudest tulenevate probleemide lahendamise vastu või seosed kuulmispuudega inimestega (sugulus, ühine töö) eeldavad osalemist selles tähtsas sotsiaalpoliitilises ja sügavalt humaanses ürituses.

KAAREL KOTSAR,
dotsent,
1985. a. surdokonkursi
vabariikliku komisjoni esimees

Tänu

Meie **rahvakunstiansambel «Lakstigal»** esines oktoobris Novosibirskis toimunud folkloorifestivalil. Nüüd saabus Novosibirski RÜ-st kiri, milles tänatakse «Lakstigali» osavõtu ja folkloori tutvustava tänuväärse töö eest. Kirjale on alla kirjutanud sealse ülikooli rektor, parteikomitee sekretär ja organiseerimiskomitee esimees.

Nõukogude armee väeosakomandöri kirjas tõstetakse esile eesku-juliku teenistuse eest järgmisi TRÜ üliõpilasi: **Kurmo Konsat, Peeter Palli ja Tarmo Annilod (biol.), Tarmo Vaapi (mat.), Toomas Russakut ja Toomas Anepajot (ajal.), Veljo Kimmelit, Rain Vellerinda ja Roland Pärna (füüs.).**

Rektori käskkirjas pälvisid tänu tehtud töö eest ja õnnitluse 50. sünnipäeva puhul meditsiinikandidaat **Inge Liiv**, dotsent **Evi Mitt** ja professor **Mart Elango.**

✦ ÕNNITLEME! ✦ ÕNNITLEME! ✦ ÕNNITLEME! ✦

Lugupeetud kolleegi juubeliks

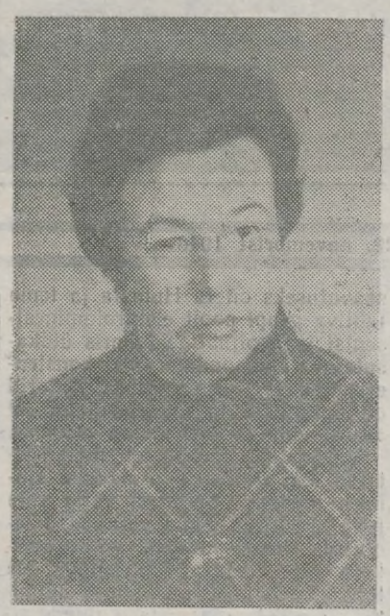

Meie ülikooli geoloogia kateedri üks staažikamaid õppejõude on dotsent, geoloogia-mineraloogiakandidaat ASTA ORASPÕLD. Tema kuulub geoloogiaosakonna esimesse lendu, kes lõpetas 1950. aastal. Üliõpilaspõlves tärganud tõsine huvi teadustöö vastu geoloogia vallas ja vajadus täiendada osakonna kateedrite väikesearvulist õppejõudude peret viisid Asta Oraspõllu aspirantuuri. Tema juhendajaks ja innustajaks esimestel sammudel oli prof. Artur Luha.

Kandidaadiväitekirja «Jõhvi, Keila ja Vasalemma ea brahhiopoodide, trilobiitide, gastropoodide ning ostrakoodide fauna ökoloogia» kaitses Asta Oraspõld edukalt 1953. aastal. See oli töö, millega meie aluspõhja rikkaliku fossiilse fauna uurimisel rajati täiesti uudne suund.

Järgnesid töörohked aastad õppejõuna. Asta Oraspõllust sai veel 1953. aasta sügisel paleontoloogia ja stratigraafia kateedri vanemõpetaja ning 1955. aastal dotsendi kt. 1956—1958 tuli tal juhatada üldise geoloogia ja geomorfoloogia kateedrit. Dotsendikutse anti Asta Oraspõllule 1960. aastal. Õppejõuna on tal tulnud aastate vältel lugeda kokku 14 erinevat loengukursust. Viimastel aastakümnetel õpetab dotsent A. Oraspõld litoloogiat, NSVL geoloogiat, maavarasid ja paari erikursust. Tema üliõpilaste poolt hinnatud loengud on sisukad, hästi esitatud, alati geoloogiateaduse viimaseid saavutusi kajastavad ning suurepäraselt illustreeritud.

Paljude aastate vältel on dotsent Asta Oraspõld juhatanud geoloogia II kursuse õppepraktikat. Loomulikult on ta hoolitsenud ka õppevahendite eest. Eriti tuleb esile tõsta tema koostatud ainulaadset geoloogiliste ning paleogeograafiliste kaartide ning skeemide komplekti, mida saab iga üliõpilane ulatusliku NSVL geoloogia kursuse õppimise jaoks.

Tänavu sügisel täitub niisiis juba 33 aastat A. Oraspõllu töötamise algusest geoloogia kateedrites. Selle pika aja vältel on tal olnud üle 300 õpilase, kelle seast on võrsunud paljud tuntud teadlased ja praktikud.

Teadustöös on dotsent A. Oraspõld saavutanud väga hinnatavaid tulemusi Eesti ja naaberalade ordoviitsiumi karbonaatsete kivimite litoloogia ning tekkimisting.muste uurimisel. Ta on töötanud välja ja edasi arendanud komplekssе karbonaatsete kivimite litoloogilise uurimismetoodika.

Väärilselt tuleb hinnata ka Asta Oraspõllu tõhusat ning mitmekülgset ühiskondlikku tööd. Aastail 1962—1964 oli ta prodekaan. Hiljem on teda korduvalt valitud teaduskonna ametiühingubüroo liikmeks ja geograafia-geoloogiaosakonna grupiorganisaatoriks. Pidevalt on dotsent A. Oraspõld kursusejuhendaja.

14. jaanuaril tähistasid ülikooli geoloogid pidulikul koosolekul oma lugupeetud, armastatud ja sõbraliku ning abivalmis kolleegi juubelit. Sel puhul kogunesid kateedrisse dotsent Asta Oraspõldu õnnitlema teaduskonna õppejõud, arvukad geoloogiavilistlased ja -üliõpilased. Kuulati juubilari ettekannet äsja lõpetatud uurimistöö tulemustest Porkuni lademe litoloogiast Põhja-Baltikumis. Talle sooviti head tervist, jõudu ning edu edasises õppetöös ja uusi saavutusi geoloogilistes uuringutes.

Tunnustuseks seniste saavutuste eest anti kätte ENSV KKEHM aukiri, rektori käskkirjas pälvis juubilar tänu.

ARVO RÕOMUSOKS

✦ ÕNNITLEME! ✦ ÕNNITLEME! ✦ ÕNNITLEME! ✦

Juubel on Inge Liivil

Arstide, stomatoloogide ja farmatseutide täiendamise teaduskonna teraapia kateedri õppejõud meditsiinikandidaat Inge Liiv jõudis 4. jaanuaril oma esimese juubelini.

Inge Liiv on pärit Virumaalt. Ta lõpetas 1955. aastal kuldmedaliga Tapa Keskkooli ja 1961. aastal kiitusega arstiteaduskonna. Töötas 1961—1965 arstina Tallinnas ja Tartus. 1965—1968 õppis aspirantuuris dots. Ü. Lepa juhendamisel ja kaitses 1970. aastal edukalt kandidaadiväitekirja. 1968—1975 töötas ta assistendina teaduskonnasisehaiguste kateedris, 1975—1984 vanemteadurina. Alates 1984. aasta septembrist on ta praegusel ametikohal.

I. Liiv on 54 publikatsiooni, sealhulgas 2 monograafia autor ja kaasautor. Tema peamiseks teadusteemaks on südamerikete diagnostika. On juhendanud üliõpilaste võistlustöid, mida on kõrgelt hinnatud.

Juubilar on end korduvalt täiendanud meie maa juhtivates teaduskeskustes.

Kolleegid tunnevad Inge Liivi täpse, tööka ja edasipürgiva inimesena. Tal on suuri teeneid kaadri ettevalmistamisel vabariigi raviasutustele, uute uurimismeetodite juurutamisel praktikasse ja paljude abivajajate tervise säilitamisel.

Soovime Inge Liivile õnne ja edu!

Kolleegid

Kiirendagem materjali kogumist

Tartu ülikooli professorite, õppejõudude, teadurite, teenistujate ja üliõpilaste tegevus on pidevat tähelepanu äratanud varasematest aegadest peale tänapäevani välja.

Millal elas? Kust tuli? Mida õppinud ja millal? Missugust eriala omas, mida luges? Millise koolkonna rajas? Kes olid silmapaistvamad õpilased? Kas ja kus avaldati see või teine töö? Kus ja millal, mis teemal kaitses väitekirja? Tööde hulk? Millises artiklis käsitles seda või teist probleemi, teatud kirjanikku või teadlast? Mis oli võistlustöö teema? Millised on ülikooli seeriaväljaanded? Missuguses «Toimetiste» vihikus avaldati selle konverentsi teesid, see või teine artikkel? Materjale armeenlaste — Tartu ülikooli kasvandike kohta? Niisuguseid ja märksa keerulisemaid küsimusi esitatakse väga erinevate ülikooli isikute kohta väga mitmesugustel põhjustel.

Nõukogudeaegse ülikooli trükiseid, väitekirju, üliõpilaste võistlustöid (osaliselt), kirjutisi isikute ja nende tööde kohta tutvustab nimestike rida **«Tartu Riiklik Ülikool. [1944.—1980.] a. ilmunud tööde bibliograafia» (1962—1985, 1980 — käsikirjana) ja «Tartu Riiklikus Ülikoolis kaitstud väitekirjad 1946—1959» (1961),** koostatud ülikooli raamatukogus, lisaks mahukas kartoteek bibliograafide juures. On ilmunud ka teaduskondade ja kateedrite kirjandusloetelusid ja ülevaateid.

Momendil on käsil aastad 1981—1985, alustamisel ka 1986. Enamik materjali on koos, kuid puudub veel liiga palju Moskva, Leningradi, Kesk-Aasia ja teiste liiduvabariikide kogumikes ja jätkväljaannetes avaldatut. Isegi Eesti NSV väiksematiraažllisi ja kitsama profiiliga väljaandeid ei ole. Kõige raskem on kätte saada välisajakirjades ja -kogumikes (TR-s ei ole või veel saabumata) ilmunud töid. Autoreid on tülitatud ka väljaspool TRÜ-d kaitstud väitekirjade ja nende autoreferaatide kirjeldamise pärast. Loetletuid leidub Tartus, isikute valduses.

Reeglikohaselt peavad bibliograafid kõiki töid kirjeldama *de visu*, et iga trükist teistest eraldada ja et seda võiks vajaduse korral leida igast raamatukogust. Töö kiirendamiseks bibliograafianimestike koostamisel ja võimalike vigade vältimiseks paluvad bibliograafid — **tugupeetud autorid! esitage oma või kolleegi raamat** (separaat, koopia jne.) **kirjeldamiseks raamatukogu teadusbibliograafiaosakonda** (ruum 270, kell 8—17). Ülalnimetatud väljaandeid, mis kogus puuduvad, võib raamatukogule ka kinkida.

MAARE KÜMNIK

See magus sõna — aspirantuur

Kas on ikka niisama magus, ihaldatav, nagu on nimetatud üht vabaduseteemalise filmi pealkirja? Kuidas kellelegi. Magus neile, kes tõesti juba tudengipõlves teaduse poole pürginud, kel kindel siht silme ees. Valus aga kindlasti neile, kes on sunnitud aspirantuurikoha täitja leidma pikkade otsingute järel. Üksjagu probleeme tekitav dekaanidele, teadusprodekaanidele, kateedrijuhatajaile ja teistele selle küsimusega tegelejaile. Mõni aasta tagasi püüdsime ajaleheski aspirantuuriteemasse lähemalt tungida, sõna said ka aspirandid ise. Sügissemestril saime lehest lugeda kehakultuuriteaduskonna olukorrast. Eelmise aasta viimasel TRÜ nõukogu koosolekul kõneles aspirantuuriosakonna juhataja Salme Laar vastuvõtu ja lõpetamise plaanide täitmisest. Järgnev artikkel põhinebki nii koosoleku materjalil kui omaenda tähelepanekutel. Alustagem

PLANEERIMISEST

1985. aastaks ettenähtud 48 aspirandikohta täideti (23 statsionaarset ja 25 mittestatsionaarset). Üldarv sai küll täis, kuid 6 eriala kohad (rahvamajanduse ökonoomika, juhtimise ja planeerimise organiseerimine, kehalise kasvatuse ja sportliku treeningu teooria ja metoodika, kõrva-, nina- ja kurguhaigused, patoloogiline anatoomia, ravikehakultuur ja spordimeditsiin ning TPedI poolt taotletud koht matemaatika õpetamise metoodikas) jäid täitmata. Miks? Mõni esialgu aspirantuuri planeeritu loobus, mõnele kohale ei leitud sobivat kandidaati, üks kandidaat ei sooritanud erialaeksamit. Täitmata jäänud kohad asendati siiski teiste erialadega, kuid niisugused muudatused näitavad selgesti, et aspirantuuri planeerimisel puudub kandidaatide reserv. Aspirantuuriosakonna juhataja arvamus on selline: võib-olla tuleks kohad planeerida alles siis, kui reserv on juba olemas. Kandidaat tuleks panna kandidaadieksameid tegema, kinnitada väitekirja teema ja alles siis taotleda koht.

KANDIDAATIDE VALIK

Suurem jagu aspirante on saanud hea ettevalmistuse. Ometi on ka neid, kelle koht seniste tulemuste järgi ei peaks vist küll aspirantuuris olema. Mõned näited. 48-st möödunud aastal aspirantuuri vastuvõetust oli teinud teaduslikke töid või võistlustöid ainult 33 aspiranti, s. o. 69% (varasematel aastatel 80—90%). Vähenenud on kandidaatide hulgas ka ÜTÜ liikmete arv. Rohkem kui kolm rahuldavat oli 10 kandidaadi hinnetelehel, ühel oli neid koguni 19. Kandidaadieksameid oli enne aspirantuuri sooritanud 26 kandidaati.

Nii planeerimise kui kandidaatide valiku kohta toodud näited peaksid piisavalt näitama, et olukorra parandamiseks tuleb palju ette võtta. Kuigi siin on ka objektiivseid põhjusi (neist hiljem), sõltub peamine siiski kateedrist, teaduslikust juhendajast. Edukamad üliõpilased paistavad ju kohe silma. Kolme-nelja aasta jooksul peaks erialaõppejõule olema selge, kellest võiks sirguda kateedri järelkasv. On ju loomulik, et oma erialal, oma koolkonnal peab olema tulevikku. Aga seda saab olla ainult siis, kui on edasiviijaid. Nii imelik kui see ka pole, on ülikoolis kateedreid, kellel puudub järelkasv, kus õppejõududel pole olnud aastaid ühtegi aspiranti. Kas nende lahkumise järel tuleb kateeder sulgeda? Praegu, mil püüame töötada ja mõtelda uut moodi, on kuulda olnud ka niisuguseid hääli: kateedrijuhataja ümbervalimisel tuleks arvestada ka tema tööd aspirantuuri osas. Võib-olla saab see mõte teoks kõrgkooli ümberkorraldustes.

LÕPETAMINE

1985. aastal lõpetas aspirantuuri 61-st ettenähtust 45 aspiranti (33 statsionaarset, 12 mittestatsionaarset). Välja langes 16 aspiranti. Suurem osa mittestatsionaarseid aspirante langes välja individuaalplaani täitmata jätmise pärast, statsionaarsete peamiseks põhjuseks olid tervis või perekondlikud olud.

Lõpetanuist suutsid väitekirja kaitsta tähtajaks või koguni enne 5: **Tõnu Lehto** ja **Kalev Tarkpea** tahke keha füüsika erialal (juhendajad dots. Ü. Haldre ja dots. A. Ots), **Indrek Miidla** ja **Tiit Meren** kirurga erialal (prof. U. Sibul, T. Sulling) ning **Tiit Raid** ökoloogia erialal (E. Ojaveer).

Kateedrite poolt loeti kaitsmiseks valmis olevaks 22 aspirandi dissertatsioonid. Edukuse protsendiks kujuneks siis 60% (aasta varem 56,5%).

Salme Laar ütles oma ülevaate lõpus: «Kõik see tähendab, et ka aspirandid peavad minema nn. intensiivarengu teele ning koos juhendaja ja kateedriga kandma täit vastutust oma ülesannetega õigeaegse toimetulemise eest».

Ei ole mõtet lehes üle korrata neid aspirantuuri igapäevaküsimusi, mis nagunii teaduskonna kompetentsi kuuluvad. Et seda kõike tuleb senisest hoolikamalt ja tulemusrikkamalt teha, on samuti igaühele selge.

Kui sellest artiklist jääb paistma kriitiline alatoon, siis ei tähenda see veel sugugi seda, et ülikoolis on aspirantuuriga midagi juhtunud. Protsess on kaldunud rohkem ühesuunaliseks. Siin ei ole sugugi väike osa objektiivsetel raskustel. Need on aspirandi väike stipendium, kehvad elamisolud, uurimistööks ette nähtud lühike aeg (eriti eksperimentaaltööde puhul), oma osa etendab bürokraatlikkuski. Paljud edukad ülikooli lõpetajad ei jää aspirantuuri seepärast, et mujal pakutakse korralikku palka ja korterit. Kui aga aspirandil on perekond, mitu last! Keskajakirjanduses on mitmel korral see küsimus üles tõstetud. Kaob ju osa teadustööks mõeldud ajast ka mitmesugust muud tööd (peamiselt füüsilist) tehes, et perekonda toita. Osa kandidaate tõukavad eemale ka bürokraatiaväravad: paber paberi otsa (väitekirja paberi formaati nõutakse ju koguni millimeetrise täpsusega!). Kes ei ole ise masinakirja selgeks saanud, kes ei oska oma tööd vene keelde tõlkida ega ole varustanud ennast palju muugi vajaminevaga, sellel on ka neid väravaid raskem läbida. Kõike seda arvestades tuleks ehk leida väitekirja kaitsmiile peale moraalse ergutuse (pilt autahvlile, kiitus) muudki. Sageli ei tea me kaitsnute nimesidki. Isegi toimetusel on seesuguseid uudiseid raske kätte saada. Jälgime küll teadusraamatukogus vastavat nimekirja, pärime Salme Laarilt ja Irene Maaroo-

(Järg 4. lk.)

KIRI SÕJAVÄEST

Elule teine pilk

Sellest on nüüd juba poolteist aastat möödas, kui värske ajaloo esimese kursuse meespere pikemaajalisele akadeemilisele siirdus. Lugeja mõistab muidugi, et «puhkuse» kestuseks on kaks aastat ja et see möödub Nõukogude armees.

Mida öelda möödunud kuude kogemuste alusel, seistes mäetipul, käidud ja eelseisev tee silme ees.

Koduses suurkoolis läks see aeg ikka intensiivse õppetöö, kõigi tavaliste (ja ebatavalistegi) tudengielu sündmuste tähe all. Eks nii olnud see meilgi, sõdurpoistel, vahest ainult ilma suvevaheajata.

Ei pea siin silmas sõjaväelise eriala omandamist, see sõltub juba sellest, missugusesse väeliiki keegi sattus. Pean aga silmas seda, et seljataha jäänud aja jooksul õppisime tundma elu. Armeeteenistus avas paljus silmad nägemaks elu erinevaid tahke, ka neid, mis tavaliselt varju jäävad. Loodan, et võin julgesti kõigi aegateenivate tudengite nimel öelda, et hakkasime siin elule hoopis teise pilguga vaatama.

Armee on elu kool. Neid sõnu on palju korratud. Alles nüüd on nad aga meie jaoks mõtte omandanud. See on karm kool, ent julgen öelda — vajalik kool. Oskus igast olukorrast ikka väljapääs leida kulub edaspidiseski elus marjaks ära. Lisame siia juurde, et meie armee on paljurahvuseline. Elame oma väikesel Eestimaal võib-olla liiga enesesse tõmbunult ning sageli ei märka väljaspool tema piire toimuvat. Nii on alguses isegi veidi raske kohaneda kollektiivis, kus koos paarikümne rahvuse esindajad, kõik sinust nii erinevate kommete, tõekspidamiste, mõtetega ja samas nii sinu enda moodi.

See jutt on mõeldud vahest eelkõige tänavu ülikooli tulnud noormeestele, kes nüüd juba samuti armee ridades. Poisid, ärge nina norgu laske! Astusite küll üle hoopis tundmatu läve ning kõik, mis selle taga, paistab teile esialgu veel harjumatu. Iseennast neil päevil meenutades tuleb tahtmatult naerata da. Tegin ikka vapra näo ette, aga kui minek käes oli, siis vajusin küll pisut rööpast välja. Esimesed teenistuskuud on kõigil rasked, aga need mööduvad kiiresti ning siis tunnete ise rahuldust sellest, et olete püstipäi kõigist raskustest läbi tulnud. Sellele aitavad tugevalt kaasa koduste ja sõprade kirjad (hoobeldes pean ütlema, et minul on sõpradega haruldaselt vedanud, osaga neist koos ühele kursusele, koos armeesse, sõprus on endiselt tugev ja tugevamaks läheb), ka ülikoolis ei unustata teid.

Tahan kasutada võimalust ja siit ajaleheveergudelt öelda suure aitäh-sõna ajalooteaduskonna dekaanile Allan Liimile, meie esimesele kursusejuhendajale dotsent Hillar Palametsale, kelle korrapärased kirjad pidevalt ülikoolieluga kursis hoiavad. Suur tänu ka «TRÜ» lehe saatjaile. Paari Tartus oldud kuu jooksul jäi nii mõnigi tudengilehe number lugemata. Nüüd on nad aga kõik olemas ja korda viis otsast lõpuni läbi loetud. Lisaks veel lahkelt antud võimalus endast leheveergudel märku anda. Aitäh!

LENNART KRASIKOV

Esmaspäeval avati

TEADUSRAAMATUKOGUS NÄITUS — 150 AASTAT DAVID HIERONIMUS GRINDELI SURMAST

Sel kuul möödub 150 aastat David Hieronimus Grindeli (sünd. 1776) surmast. Too läti rahvusest mastipraakeri poeg andis 10 aastat oma parimast meheeast (1804—1814) Tartu ülikoolile: luges keemia- ja farmaatsiakursusi, pidas dekaani- ja rektoriametit (1910—1912), rajas esimese keemialaboratooriumi (praeguses Ülikooli t. 40 majas) ja varustas ajakohase sisustusega vastehitatud peahoones keemia õpetamiseks ettenähtud ruume.

D. H. Grindeli hariduse saamine kulges keerukat rada: Riia Toomkooli kasvandikust apteekriõpilaseks, siis kaheks aastaks Jena ülikooli. Õpingud katkestas Paul I tuntud ukaas, millega kõik tsaaririigi kodanikud käsutati kodumaale. 1800. aastal sooritas D. H. Grindel apteekrieksami Peterburi Meditsiinikirurgia Akadeemias. 20 aastat hiljem apteegi omanikuna Riias ja jätnud seljataha aastad õppejõuna Tartus, astus D. H. Grindel Tartu ülikooli meditsiinifakulteeti, mille lõpetas kahe aasta pärast I järgu arstidiplomiga.

19. sajandi esimestel aastatel oli D. H. Grindel Riia Farmaatsiaühingu asutamise peamine initsiaator, andis välja mitmeid ajakirju, sealhulgas Venemaa esimese farmaatsiaajakirja «Russisches Jahrbuch des Pharmazie». Sel perioodil oli ta tihedalt seotud G. F. Parrotiga — nii seltsitegevuse, isikliku sõpruse kui ka ühise teadustöö kaudu. Nad andsid koos välja mitmeid publikatsioone söe omadustest ja elektrolüüsist.

D. H. Grindeli teadus- ja kirjastustegevus jätkus Tartus. Ta kirjutas siin keemiast, botaanikast ning farmaatsiast mitmeid õpikuid ja käsiraamatuid.

D. H. Grindelit peetakse esimeseks kogu Baltikumi floora uurijaks; tema auks on nimetatud taimeperekond Grindelia, millest käesoleval sajandil eraldatud ühendid on nimetatud grindelhappeks, grindelaatideks jne.

1823. aastast kuni surmani tegutses D. H. Grindel Riia kreisiarstina. Neil aegadel teadus- ja kirjastustöö vaibus, kuid siiski tekkis veel uusi huviobjekte. Ta uuris Kremeri mineraalvee ja Rootsiküla muda koostist ning ravitoimet.

TRÜ teadusraamatukogus on eksponeeritud valik Grindeli teaduslikest artiklitest, õppe- ja populaarteaduslikest raamatutest; tema kohta kirjutatust Eesti NSV teadusajaloo uurijatelt U. Palmilt, E. Kudult, T. Ilometsalt, Läti teadusajaloolastelt J. Stradinšilt, M. Svaranelt ja teistelt.

LIA PAAVER

Lemmikmuusika '85

Kas mäletate, 1985. aasta detsembris võisite ülikooli lehest leida ankeedi, mis nõudis, et sinna kirjutataks paari ansambli ja mõne laulja nimed. Lihtne, eks? Lõika välja ja lase postkasti! Tühjagi see nii lihtne on, eriti kui elu tahab elamist, eriti kui ka viiel minutil on hingehind. Et mitte öelda: täidetud ankeete saabus vähe, siis ütleme, et neid täideti 5 korda vähem kui eelmisel aastal. Niisuguse hulga alusel oleks ebaõiglane üldistusi teha — üht ansamblit rohkem TRÜ üliõpilaskonna lemmikuks nimetada kui teist. Kuid mängigem see mäng siiski lõpuni. Niisiis — pingerida!

Ansamblid:

1. «Karavan»
2. «Ruja»
3.—4. «Aken», «Rock-Hotel»

Meeslauljad:

1. Karl Madis
2. Tõnis Mägi
3. Ivo Linna

Naislauljad:

1. Silvi Vrait
2. Marju Länik
3. — (parima naislaulja tiitlile rohkem pretendente polnud)

Folklauljad:

1. Anne Adams
2. Tõnu Tepandi
3. Priit Pedajas

***Show*-ansamblid:**

1.—2. «Vahe», «Justament»
3. «Vitamiin»

Pillimehed:

1. Margus Kappel
2.—4. Jaanus Nõgisto, Mikk Targo, Paul Kikerpuu

Muusikapala:

1.—3. «Roheline muna» (muusika Alo Mattiisen, esitaja «In Spe»), «Frii-metall» («Sepapoisid»), «Kellel peatub sinu pilk» (muusika Mikk Targo, esitaja «Mahavok»).

Vastuseks küsimusele: mis puudub eesti levimuusikast, saime järgmisi märkusi: punk-*rock* ja lavaline liikumine á la punk-*rock*; mõne laulu tekst kõlbab isegi kuulata; värsked heliplaadid; elektritrummid ja hea diskomuusika; tippansamblite kontserte on Tartus vähe, ja lõpuks veel — eesti levimuusikast puuduvat värvikus, värskus ja šokeerivus.

Kindlasti tekib mõnes lugejas tu-

(Järg 4. lk.)

Karl Madis on tartlastele tuttav 1982. aasta levimuusikapäevadest. Toona väijus «Mahavok» sealt tulevikulootusena.

ANDRUS SALUPERE foto

TÄHTPÄEVAKALENDER ● TÄHTPÄEVAKALENDER

C. E. Claus

22. I 1796 — 24. III 1864

190 aastat tagasi sündis silmapaistev keemik Carl Claus. Ta põlvnes isa poolt kunstnike ja ema poolt väikekodanlike tsunftimeistrite perekonnast. 27 aasta vanuselt suri ema (isa oli juba varem surnud) ja Carl jäi 7-aastaselt orvuks.

1806. aastal astus ta Tartu Kreiskooli, noorukina õppis Peterburi Meditsiinilis-Kirurgilises Akadeemias, kus sooritas I ja II astme apteekrieksamid. 1815. aastal naasis ta Tartusse ja oli ülikooli juures vabakuulajaks 1816. aastani. Siis sooritas ta eksami proviisorikutse omandamiseks. Oma tööd apteekrina alustas ta Saraatovis.

1827. aastal saatis C. Claus geograaf E. A. Erismanni ekspeditsioonil stepialadele Uurali ja Volga vahel, 1828. aastal A. Th. Kupfferit ekspeditsioonil Uuralitesse. Ekspeditsiooniprogrammi kuulus ka tutvumine Uurali plaatinamaardlatega.

1831. aastal müüs ta oma apteegi Kaasanis ja tuli Tartu ülikooli teenistusse keemialaboratooriumi inspektori kohale. C. Claus töötas F. Goebeli käe all 1837. aastani. F. Goebel organiseeris koos C. Clausiga ekspeditsiooni Kaspia-äärsetesse steppidesse, mille tulemused avaldati kaheköitelises monograafias. C. Clausi peetakse üheks fütofenoloogia rajajaks. 1837. aastal Tartus kaitstud magistridissertatsioonis käsitles ta analüütilise fütokeemia aluseid.

1837. aastal sõitis C. Claus Kaasani ja asus Kaasani ülikoolis aastast 1839 adjunktprofessori ametikohale. Kaasanis viibimise ajal valmisid ka tema tööd plaatinametallide keemia kohta. 1844. aastal avastas C. Claus plaatinajääkides uue keemilise elemendi, mis nimetati Venemaa auks ruteeniumiks. 1846. a. sai ta selle eest Demidovi preemia.

C. Claus aitas märkimisväärselt kaasa Venemaa taimkatte tundmaõppimisele. Arvukatelt ekspeditsioonidelt kogus ta herbaariumi, millele ulatuselt ja harulduselt oli raske võrdset leida. 1850. aastal anti talle 300-leheküljelise töö eest, mis käsitles Volga-äärsete alade floorat, Demidovi preemia.

C. Clausil leidub ka mõningaid mineraloogiaalaseid töid. 1852. aastal saabus C. Claus juba kuulsa teadlasena Tartu ülikooli farmaatsiaprofessori kohale. Tartus korraldas Claus praktilisi töid keemilise analüüsi alal ja täiendas õppekava ka farmatseutilise botaanikaga. 1861 valiti ta Peterburi TA korrespondentliikmeks. 1861 andis ta akadeemia laboratooriumile üle oma plaatinametallide kogu.

Carl Claus suri 1864. aastal ja on maetud Raadi (endise Vana-Jaani) kalmistule.

E. F. A. Minding

23. I 1806 — 13. V 1885

180 aastat tagasi sündinud Ferdinand Minding õppis Halle ja Berliini ülikoolis. 1830—1843 töötas F. Minding Berliini ülikoolis matemaatika eradotsendina. Ta avaldas mitmeid nüüd matemaatika klassikasse kuuluvaid uurimusi pinnateooriast, algebraliste võrrandite eliminatsiooniülesandest jm.

1843. aastal saabus Ferdinand Minding Tartu ülikooli õppejõuks. Siin töötas ta 40 aastat rakendusmatemaatika professorina. Ta avaldas süstemaatiliselt artikleid Peterburi TA väljaannetes.

Tartus laiendas F. Minding tunduvalt mehhaanikakursuste lugemist, alustas osatuletistega diferentsiaalvõrrandite käsitlemist oma loenguis. Ligi 30 aasta vältel õpetas ta Tartus kõrgemat geodeesiat, samuti agronoomiaüliõpilastele praktilist geodeesiat. 1851. aastal valiti ta neljaks aastaks füüsika-matemaatikateaduskonna dekaaniks.

Ferdinand Mindingu väärtuslik monograafia diferentsiaalvõrrandite integreerimisest sai 1861. aastal Demidovi preemia. Silmapaistev on tema teos analüütilise mehhaanika geomeetrilise käsitluse alalt, mille Tartu ülikool pühendas Pulkovo observatooriumile 25. aastapäeva puhul.

F. Minding valiti Peterburi TA korrespondentliikmeks, Peterburi ülikooli auliikmeks, Peterburi TA auliikmeks, Halle ülikool andis Mindingule audoktori tiitli.

1883. aastal täitus F. Mindingul 40 aastat töötamist ülikoolis ja ta palus lubada end pensionile. Ta suri 80. eluaastal ja maeti Raadi kalmistule.

SIRJE KARIS

T. Clausen

1801—1885

16. jaanuaril möödus 185 aastat astronoomi ning matemaatiku Thomas Clauseni sünnist.

Astronoomina alustas ta tööd Altonas, hiljem oli mõnda aega Müncheni Optikainstituudis ning 1842. aastal võttis vastu kutse tulla Tartusse. 1865. aastast sai temast Tartu ülikooli astronoomiaprofessor.

Astronoomina on ta tuntud eelkõige kui teoreetik. Suur osa tema teaduslikust pärandist on pühendatud matemaatika mitmesugustele küsimustele, sealhulgas geomeetriale. Varasematele töödele ridade teooriast ja interpolatsioonist, algebralistest võrranditest ja geomeetrilistest konstruktsioonidest lisas Clausen Tartus uurimusi elliptilistest funktsioonidest ja nende rakendustest mehhaanikas, kolmandat järku joontest, ahelmurdudest jm.

Tema viljakale teadustööle on osaks saanud mitmeid tunnustusi. 1844. aastal andis Königsbergi ülikool talle doktorikraadi *honoris causa*, aastast 1848 oli ta Royal Astronomical Society korrespondentliige ja 1854. aastast Göttingeni Teadusliku Seltsi korrespondentliige. 1856. aastal valis Peterburi TA ta oma korrespondentliikmeks. 1869. aastast oli T. Clausen Peterburi ülikooli auliige.

MARGIT RAUDMÄE

*

Tuleva semestri algusest alustab **Tartu Kirjanike Majas (Õpetaja 12, tel. 3 49 84)** kirjanik Aivo Lõhmuse juhendamisel tegevust väike kirjandusring. Analüüsitakse omaloomingut, samuti saab teoreetilisi teadmisi vormi, stiili jm. kohta.

On võimalus osaleda Kirjanike Maja üritustel. Vahel esinetakse.

Kel soovi ja vähekenegi julgust, võtku ühendust.

AARE KASEMETS

*

Uus kirjandusring

(Algus eelmises lehes)

Tegelased:

GOGA — töökas ja õpihimuline noormees Mulgimaalt
HEDI — hoolas tüdruk
JEFF LINNEE (mitte samastada Jeff Lynné'ga raja tagant!) — absoluutse muusikalise kuulmisega saksofonist kõrtsiansamblis, huvialaks pähklite korjamine ning kollektsioneerimine
KÜTT — lootustandev ja väsimatu jahtija mitte ainult oma sektsiooni üritustel
onu LEOPOLD — tüdruk
MURIKE — tüdruk Mulgimaalt
PEETRIKE — üks ülimalt tore ja lõbus poiss, kes oskab elus hästi edasi jõuda
POJAKE (ka Suure Peaga Poiss) — üks väga tore poiss
URKI — suure teadmistepagasiga noormees
USTAV (ka Noor Sõber) — üks sõber

Küti lood

✻ *Kui mets loomadest tühjaks saab, ruttab Kütt allesjäänud padrunitega maantee äärde, kus jääb kraavi varitsema.*

Juhtub mõni autobuss mööda sõitma, laseb ta püssist tulise tinaoa lendu, mis põletab autobussi kummid katki ja masin paiskub kraavi.

Kütt tõmbab võidunud sturma peale soliidse pintsaku ja ruttab siis neidusid bussist välja aitama.

Ustava lood

✻ *Ustaval on saanud veendumuseks hommikuti žileliga habet ajada. Pojake hiilib siis tagasi ukse taha, kust sisenedes selle pauguga kinni lööb. Ustav võpatab ja lõikab sisse. Ta lõuapiirkond on nüüdseks kattunud paksu plaastrite kihiga, mistõttu habet pole enam näha.*

✻ *Ustav saanud ajaloolise materialismi eksamihinde sellepärast nelja, et vastanud peale Mõnut.*

Kogu ettevalmistusaja muljunud ta eksamipiletit, ise arutledes, kas kõneleva Mõnu suu ette asetatud peegel läheks uduseks või mitte.

✻ *Kui Ustav hilja öösel ühiselamutuppa jõuab, lööb ta ukse pauguga kinni. Rahulikus unes viibiv Jõhkard peab seda stardipüstoli pauguks ja hakkab jalgadega kiiresti vihistama, käristades linad lõhki.*

✻ *Ustav käinud teatris «Savoy balli» vaatamas, kus teise vaatuse algul sünnitanud puusast pojakese. See hukanud laval toimuvat kohe ebatsensuursete sõnadega arvustama, mistõttu rikkunud saalis viibivatel tütarlastel elamuse ära.*

Tee tõelise teaduseni

Autorite kollektiiv:
bioloogia V kursus
Tartu 1985

Lugu Hedist

✻ *Üks tüdruk, nimeks Hedi, käinud enne eksamit orienteerumas. Ühes käes olnud kompass, teises tsütoloogia õpik.*

Lugu Urkist ja Gogast

✻ *Biokeemia eksamil oli tudengite teadmiste tase ebaühtlane. Kui Urki vastas, istus dotsent Simisker nagu tulistel sütel; kui aga Goga oma teadmistega välja tuli, jooksis õppejõud õige mitu korda end kabinetti täiendama.*

Lugu Gogast ja Murikesest

✻ *Goga ja Murike, mõlemad pärit Viljandimaalt, käivad kõigis loengutes. Loengud on ju tasuta.*

✻ *Seoses TRÜ biokeemia ja taimefüsioloogia kateedri Suure juubeliga aegtustus olulisel määral kloroplastide liikumine kateedrile kuuluvate vesikatkude lehtedes.*

Pidurdumist olnuks ehk võimalik kindlaks teha juba reedel, siiski jälgiti tajutavaks muutunud aeglustumist alles esmaspäeval, kuna teisipäeva pärastlõunaks liikumine täielikult lakkas.

Sündmust käis vaatamas kogu kateedri kollektiiv. Kõik jälgijad konstateerisid, et klorofüll oli varem liikunud. Taimi püüti stimuleerida, kuid leidmata abi ei täiendavast valgustamisest ega ka aktiveerimisest ATP 15% lahusega, jäid tulemused tulemata. Kateedri juhataja arvas, et seiskunud on ka protoplasma.

Pilk tulevikku

✻ *Pärast ülikooli lõpetamist suunati äsja diplomeeritud ihtüoloog Peetrike ühte jõeäärsesse kooli.*

Hommikul enne tundide algust pani ta põhjaõnged sisse, vaheluniti käis neid aga kontrollimas.

✻ *Jeffist sai kalakasvataja, kuna ta teadis palju kalade ladinakeelseid nimesid. Kalakasvatajana teenis leiba vanaduspäevadeni, vahel sõi kalagi peale. Vabadel hetkedel mängis trombooni ja õppis ära veel mõned ladinakeelsed nimed.*

✻ *Ustav arvas üha kindlamini, et temast tuleb akadeemik.*

Esialgu sai tast bioloogiaõpetaja. Käis koolimajas professoripilguga ringi ja kui õpilaste suust juhtus rõvedusi kuulma, ei suutnud tagasi hoida muhelust.

Koostanud
ARNE ADER

Tuusikud

TÖÖTAJAILE

II kvartaliks on saabunud järgmised tuusikud:

Kemeri «Dzimtene»	**29. 05.—23. 06. — nahahaigused**	**34.50**
Jurmala «Bulduri»	**13. 05.— 5. 06. — südame-verer. h.**	**33.—**
Läti «Liepaja»	**30. 06.—23. 07. — närvisüsteemi h.**	**33.—**
Pärnu «Sõprus»	**23. 05.—15. 06. — südame-verer. h.**	**36.—**
" "	**12. 06.— 5. 07. — " "**	**48.—**
" "	**30. 06.—23. 07. — " "**	**34.50**
Pärnu «Rahu»	**23.06.—16. 07. — liigesteh.**	**34.50**
Haapsalu «Laine»	**3. 05.—26. 05. — liigesteh.**	**34.50**
Sotši «Kavkaz»	**13. 06.— 6. 07. — günekol. h.**	**36.—**
Jessentuki	**28. 06.—21. 07. — seedeelundite h.**	**36.—**
Boržomi «Likani»	**13. 04.— 6. 05. — ainevahetuse häired**	**43.50**
Mishor «Ukraina»	**25. 06.—18. 07. — närvisüsteemi h.**	**57.—**
Kislovodsk (ambl.)	**30. 05.—22. 06. — südame-verer. h.**	**36.—**

Puhkekodudesse:

Jurmala «Lielupe» 24. 04.—17. 05. — 39.60
Pans. «Makopse» Kaukaasias 16. 06.—9. 07. — 26.40
Pans. «Zolotoje Runo» Pitsundas 14. 05.—31. 05. — 38.10
Võsu 16. 06.—27. 06. — 11.40

Soovijail esitada avaldused a/ü komiteele. Sanatoorsete tuusikute puhul tuua kohe ka arstitõend.

Ametiühingukomitee

LEO LEESMENT

1902—1986

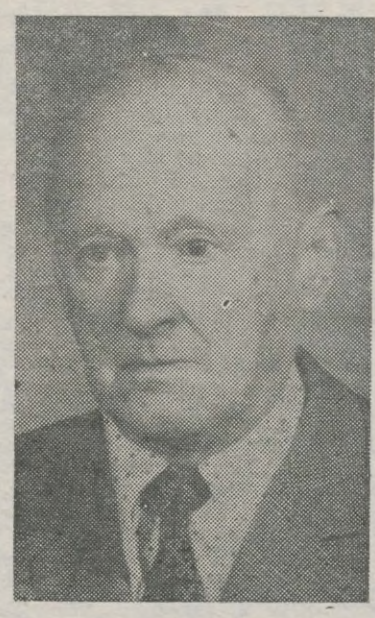

Raske ja valus on tõdeda, et enam ei ole meie hulgas ülikooli vanema põlvkonna tuntuimat õigusteadlast Leo Leesmenti. Tulles kuuskümmend viis aastat tagasi ülikooli õppima, jäi ta *alma mater*'iga seotuks kuni surmani 16. jaanuaril.

Pärast õpinguid ülikoolis (1921—1925) jäi Leo Leesment samasse teaduslikuks stipendiaadiks Eestimaa õigusajaloo alal. Teaduslikud komandeeringud viisid teda korduvalt end täiendama ja tööle arhiividesse välismaale. Ta viibis Prantsuse Teaduslikus Instituudis, Balti Instituudis Stockholmis, A. v. Humbolti ülikoolis Saksamaal. 1926. aastast alates oli ta *magister juris* ja 1932. aastast *doctor juris*. L. Leesmendi doktoriväitekiri «Die Verbrechen des Diebstahls und des Raubes nach Rechten Lievlands im Mittelalter» on oma teadusliku rakenduse tänaseni säilitanud.

Ta oli vilka sulega kirjamees, tema publikatsioonide hulk ületab poole tuhande piiri. Neid on ilmunud nii kodu- kui välismaal ja peale emakeele veel vene, saksa, rootsi, prantsuse, läti ja leedu keeles. 1934. aastal valiti L. Leesment dotsendiks, 1938. aastal erakorralisteks professoriks. Ka meie õigusteaduskonnas oli ta pidevalt tegev — riigi ja õiguse ajaloo kateedris ja mõnda aega ka tsiviilõiguse ja -protsessi kateedris dotsendina. Oma pika eluea jooksul jõudis ta tähistada paljusid tööjuubeleid mitmetel aladel ja olla paljudes ettevõtmistes eeskäija: ehk on see paljudele teadmatagi, et juba 1925. aastal oli ta ka õigusteaduskonna seminariraamatukogu korraldaja ja et temast sai hiljem TRÜ teadusraamatukogu käsikirjade osakonna esimene juhataja; Riiklikus Ajaloo Keskarhiivis töötas ta uurijana kuuskümmend aastat; jõudis tähistada oma teadusliku tegevuse kuuekümnendat juubelit publikatsioonidega üleliidulises ajakirjas «Sovetskije Arhivõ» ja «Nõukogude Õigus» (1985), viimase kaastööliseks on ta olnud selle asutamisest peale; oma panuse andis ta ka orientalistikasse, olles esimene, kes tõlkis vahetult hiina keelest eesti keelde ilukirjandust; oli ülikooli kolmeköitelise ajaloo õigusteaduse osa üks põhiautoreid.

Tema kaheksakümnendal sünnipäeval kirjutasid professorid S. Issakov ja H. Piirimäe: «Professoreid on praegu ülikoolis palju, enamik neist kahtlemata oma kitsama eriala suurepärased spetsialistid. Kuid vanema põlvkonna parimatele professoritele on omane veel muugi: lai huvidering, kõrge intelligentsi- ja kultuuritase, erakordne korrektsus, võiks isegi öelda kasvatus selle sõna vanaaegses tähenduses, heasoovlikkus. Leo Leesment on ere isiksus, keda me tavaliselt kohtame ülikooli ajalugude veergudel ja vanade professorite noorusmälestutes.»

Leo Leesment sängitati 21. jaanuaril Raadi kalmistule.

Õigusteaduskond

See magus sõna...

(Algus 2. lk.)

silt, teaduskondadest. Kuid see ei ole siiski ainult lehe asi. Väitekirja kaitsmine on ju kolleegidele suursündmus, aeg ja koht ammu ette teada. Kaitsja ja juhendaja võib-olla ei söandagi märku anda, kuid on ju olemas kateedrijuhataja.

Aspirantuuriküsimused jäävad lehes jätkuma. Enne kui saab täpsemalt kõnelda aspirantuuri paindlikumast ümberkorraldamisest, tahaksime veel teada anda kogu viisaastaku jooksul saavutatust. Aga saavutusi on küllaltki. Üksnes 1985. aastal oli 32 kandidaadiväitekirja kaitsjat, viisaastaku jooksul kokku aga 116 eelmise viisaastaku 75 asemel.

VARJE SOOTAK

Kokkuvõte...

(Algus 1. lk.)

pide moodustamine soodustab õppejõudude teaduspotentsiaali täielikumat ärakasutamist ja samuti kindlustab teadustulemuste kiiremat realiseerimist praktikas.

● Teadustöö areng osakonnas on toimunud viimastel aastatel domineerivalt **intensiivarengu** teed mööda. Silmapaistev on algatusvõime areng, uue otsimine ja selle realiseerimine. See on praegu väga vajalik, sest viisaastaku lõpuks vähenes täiendavate summade, tööpindade, tööjõu ja muude vahendite saamine oluliselt. Senised reservid on aga ammendatud ja ka uuel viisaastakul pole midagi täiendavat ette näha. Jääb ainult intensiivareng, mida peavad kõik osakonna allüksused silmas pidama. Senine osakonna kogemus näitab, et selline areng on meile jõukohane.

Prof. KARL-SAMUEL REBANE,
füüsikaosakonna juhataja

Lemmikmuusika...

(Algus 3. lk.)

lemuste suhtes protest. Kuid hilja juba: postkast on suletud, otsus edasikaebamisele ei kuulu.

Mis teaduskondadest on pärit vastajad: õigusteadusk. — 34%, filol. ja maj. — 20%, KKT, bio-geo ja mat. — 6% ning 14% otsustasid jääda anonüümseks või ei õpigi ülikoolis.

Mis kursustel vastajad õpivad: I kursus — 30%, II — 34%, III — 14%, IV — 4%, V — 4%, 14% jällegi kas otsustasid jääda anonüümseks või ei õpigi ülikoolis.

Suur tänu vastajatele ja kaasaelajatele. Järgmine ankeet ilmub selle aasta detsembris.

SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT

EPA karikas TRÜ-le

... see oleks lühikokkuvõte pühapäeval, 19. jaanuaril EPA suusabaasis Margusel toimunud naiste 3×5 km teatevõistlusest.

Tegelikult pakkus TRÜ suusasektsiooni üliõpilaskomitee esimees Erki Jõelaid pressisekretärile hoopis laiahaardelisemat algust. Ja nimelt — suur spordipidu... Kohale on tulnud võistkonnad üle kogu Eesti... buss saabub bussi järel ... juba jookseb reporter mikrofoniga ... laialdasi masse haaranud spordivaimustuse elav kehastus jne.

Ideaalpilt, mis võinuks ju olla. Tegelikult kujunes laiamastaabiliselt planeeritud üritus vaid kahe kõrgkooli, TRÜ ja EPA ning Otepää TSIK-i maavõistluseks. Sellegipoolest ei tulnud esikoht **TRÜ I võistkonnale (Aire Tigane, Triina Suvi, Esta Ratnik)** kergelt — vaid 12 sekundiga edestati TSIK-is õppivaid Aegviidu kooli õpilasi. Neile kaotas minutiga ning tuli kolmandaks TSIK-i Otepää Keskkooli esindus. TRÜ II naiskond koosseisus Ülle Pukk, Külli Volmer, Kaire Külmhallik saavutas 6. koha, edestades seitsmendaks tulnud EPA II esindust.

Et naised oma võimeid üle hindama ei hakkaks, saabusid individuaalvõistkonnana konkurentsi pakkuma Otepää aedlinna noored mehed (≈ 13-aastased). Suhted tehti selgeks juba esimese vahetuse ajal ning poiste ülekaal püsis võiduka lõpuni.

KÜLLI VOLMER,
suusasektsiooni pressisekretär

VENIA LEGENDI

7. veebruaril kell 12.15 toimub keemiahoone auditooriumis nr. 320 anorgaanilise keemia kateedri dotsendi kt. **Rein PULLERITSU** *venia legendi* loeng «Elektroodi potentsiaal ja termodünaamiline tasakaal» dotsendi kutse taotlemiseks.

VAHETAME PASSIS PILDI!

Kõik, kes on saanud või saavad **25- ja 45-aastaseks**, peavad ühe kuu jooksul pärast sünnipäeva vahetama passis foto. Tartu passilauda on vaja viia pass koos kolme uue pildiga. Foto vahetamisest teatada kohe TRÜ kaadriosakonda tel. 3 52 37.

ÜHISKONDLIKUKS AUTOINSPEKTORIKS!

TRÜ ühiskondlike autoinspektorite grupi asutamiskoosolek toimub **kolmapäeval, 29. jaanuaril** kell 16, Tiigi 78—235.

TRÜ liikluskomisjon

RKA!

Kohtume kõik **kolmapäeval, 5. veebruaril** kell 17 klubis. Edasine info töö kohta trennis.

HEI, «NULLIKAS!»

Kui Sul tahtmine tantsida, tule Eesti NSV teenelisse TRÜ rahvakunstiansamblisse. Uudishimu rahuldamine alates **kolmapäevast, 5. veebruarist.** Info: esmaspäev, neljapäev — kella 18—22.30 TRÜ klubis.

Tunneme kaasa kursusekaaslasele Siiri Baronovile isa

NIKOLAI BARONOVI

surma puhul.

Matemaatika V kursus ja kursusejuhendajad

NB!

Järgmine leht ilmub reedel, 7. veebruaril.

Toimetaja VARJE SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 309. MB-01758. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL
EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 3 (1437) | Reedel, 7. veebruaril 1986 | Ilmub 22. novembrist 1948 | Hind 2 kop.

Küünlakuust lehekuuni

9. veebruaril poetab vaheaja liivakell viimased terad oma alumisse pauna ning meie peas hakkab sügelema mõte uuest semestrist. 10. veebruaril seisame tunniplaani ees ning kratsime kukalt, et veri kiiremini taas ajudesse valguks. 11. veebruaril sisendame endale üliõpilastunnet ning närime loengus sukepead, sest vahepeal on tint rasvaseks rahuloluks hangunud. 12. veebruariks on vaheaja habemega jutud maha aetud (kes hoidis peos suusakeppe, kes isa-ema külmiku ukse sanga) ning tunne, et sess kaugel, annab ... uut jõudu.

Mati Salundi õppeosakonnast muretseb ammu, kuidas saaks tudengi kohe semestri alguses tööle panna. Temal on andmeid, et enamiku üliõpilaskonna töö semestri vältel läheneb tühihulgale. Üliõpilane ei tohiks olla loom ega õppejõud karjane; üliõpilane teeb tunniplaanist ainete hierarhia, õppejõud tõmbab märkmikku ristikesi: on kohal, ei ole kohal. Millal muutub mentaliteet, millal «uus mood» meile jõuab, millal intensiivsuse ideaal tööprintsiibiks saab?

Arvo Lamp komsomolikomiteest rääkis, et veebruaris algavad jooksva graafiku alusel hoogtööpäevakud, objektiks ühiselamud. Peatselt kirjutatakse alla ülikooli komsomolitorganisatsiooni raportile, mis saadetakse NLKP XXVII kongressile. Kongressi lõppedes alustatakse uute materjalide tundmaõppimist. Riigikaitse hoogtöökuu jooksul toimub sõjanduse kateedri toetusel teaduskondadevaheline viktoriin. Aprilli lõpul tulevad Tartusse üliõpilased kõikidest Eesti kõrgkoolidest, et koos pidada ENSV III üliõpilaste kokkutulekut. RSP on planeeritud 17.—20. aprillini. **Selle semestri tulipunktiks peetakse komsomolikomitees ühiselamuid ja omavalitsuse kui printsiibi taaselustamist.**

Heino Variku TRÜ aü klubist arvas, et nemad alustavad hooaega 14. veebruaril. Tööplaanist paistis, et 25. märtsil toimub «Vanemuise» kontserdisaalis traditsiooniline folgiõhtu. 28.—30. märtsini mängivad klubis neljandal üliõpilasteatrite festivalil Viinuse, Läti, Moskva, Leningradi ja Tartu ülikooli trupid. Proffidest on «Loomaaialooga» lubanud tulla Noorsooteater. On otsustatud, et 1. aprillil venitatakse aprillishow sildi varjus tudengite ninad pikaks — siis on 4. aprillil hõlpsam võidu laulda («Tudengilaul '86»). 11.—13. aprillini püütakse üksteist üle trumbata taieldes. Kui naistepäevaks Tjumeni komandeeritud vennad Ulbid mai lõpuks tagasi jõuavad, siis võib loota ka traditsioonilist tantsumaratoni.

Elame, näeme?!

HEINRICH LEEBEN

Tänu

NSVL TA Sotsioloogia Assotsiatsiooni presiidium tänab TRÜd **konverentsi «Massikommunikatsioon ja sotsialistliku elulaadi areng»** eeskujuliku organiseerimise eest, kus Sotsioloogia Assotsiatsiooni massikommunikatsiooni vahendite ja propaganda regionaalsete sektsioonide esindajatel avanes võimalus läbi viia ka koordinatsiooninõupidamine.

Konverents ja nõupidamine toimusid loomingulises õhkkonnas ning kõrgel teaduslikul ja ideelisel tasemel, soodustasid sotsioloogiateooria arengut nende ülesannete valgusel, mis partei on püstitanud ühiskonnateaduste ette.

Nõukogude Sotsioloogia Assotsiatsiooni president
H. MOMDŽJAN

KONGRESSI EEL

Kõrgkoolitöötajaist delegaatidele algas EKP XIX kongress avapäeva eelõhtul vastuvõtuga vabariigi kõrgharidusministeeriumis. Minister Ilmar Nuut tutvustas paari nädala eest NLKP Keskkomitees toimunud nõupidamise tulemusi, kus kõneldi tulemas olevaist muutustest kõrghariduses. Rõhk oli asetatud kõrgkooli funktsioonide laienemisele: peale spetsialistide ettevalmistamise ja teadustöö saavad kõrgkooli kesksteks ülesanneteks veel spetsialistide ettevalmistamise ja rakendamise planeerimine ning nende kvalifikatsiooni tõstmine ja ümberkvalifitseerimine.

Minister Gennadi Jagodini hiljutistest esinemistest vabariigi kõrgkoolide aktiivi ees ja TRÜ parteikonverentsil on kavandatavate muudatuste mitmed üksikasjad meile juba teada, neist kõneldi ka ülikooli kateedrijuhatajate nõupidamisel. Nüüd on ettevalmistamisel seitse dokumenti, millega uuendused üleriiklikult paika pannakse. Algust tuleb ilmselt teha saabuval suvel üliõpilaste vastuvõtuga uute reeglite järgi. Muutused on kavandatud kõrgkooli elu kõiki külgi hõlmavatena. Vaevalt aga saab detailirikkas aruandekõnes oli esmatähelepanu majandusprobleemidel. Tootmise intensiivarengu tagamises on suur **teaduse osa.** Nagu aruandes märgiti, vähendab seda venitamine teadlaste loodud lahenduste läbivaatamisel. Teaduse ja tootmise seose organisatsioonilise tugevdamise võimalustest tõi sm. Vaino esile teadusasutuste ja kõrgkoolide ning tootmisettevõtete ühis-

Esmamuljeid

nende elluviimine kerge olema, sest ühelt poolt ressursside nappus, eri ametkondade huvide lahknemine jms., teiselt poolt rutiin ja ülemäärane tsentraliseerimine pole ainuüksi entusiasmiga ületatavad.

Ootuspäraselt andis kogu EKP XIX kongressile tooni üleskutse uuele töö- ja mõtteviisile. Keskkomitee esimese sekretäri Karl Vaino laborid, samuti ajutiste teadlaskollektiivide moodustamise. Eri asutuste jõudude ühendamise näitena suure probleemi lahendamiseks nimetati Tartus loodavat biokeskust. Mitmes sõnavõtus tõdeti, et teaduse (eriti kõrgkooliteaduse) katsetootmisbaasi rajamine on siiski veel lahendamata. Siia haakus va-

(Järg 2. lk.)

*Vajuta õigele klahvile**

ARVO VIILUPI foto

20. jaanuar. Vanemuise tn. 46, auditoorium 134. Päeval kella kahe paiku helendasid arvutisüsteem «Yamaha» kõik 16 silma — vaivsalt nagu alati, uudishimulikult nagu ei kunagi varem. Rohelised ekraanid võisid tunnistada auväärset seltskonda. Sisse astusid EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär Enn-Arno Sillari, meie rektor prof. Arnold Koop, prorektorid Uno Palm, Valter Haamer, Vello Peedimaa, õppeosakonna juhataja Mati Salundi, linna haridusosakonna juhataja Hans Oidjärv ja osa matemaatikateaduskonna õppejõududest eesotsas dekaan dots. Mati Kilbiga.

Niisugune protsessioon arvutustehnika õppeklassis tähendas ühelt poolt «Yamahade» «sisseõnnistamisavalikuks kuulutamist», teiselt poolt avati meie ülikoolis teise kirjaoskuse uus leheküIg — personaalarvutite kasutusala piirid nihkuvad nüüd üle kõikide teaduskondade. Vähenevad segadust tekitavate paberihunnikute virnad ja koos nendega ka tolm, mis keskaegse teadusejüngri kombel hirmsasti aevastama ajab, geniaalseid motteid lämmatab.

Ütlete, et ilus jutt küll, aga ega «masin» ole niidirull, mida ühest otsast tõmbad ja muudkui tuleb ja tuleb. Õigus. Uues aabitsas uued sõnad. Koigepealt lehitsevad aabitsat õppejõud, kuid küll peagi järg ka üliõpilasteni jõuab.

Ka 20. jaanuari «Yamahade» uudistajad tegid ühe näpuharjutuse. Iga mees istus arvuti taha, millel püsis kutsuv tekst:

LUGUPEETUD
ARVUTIKASUTAJA

Teie ees on personaalarvuti «Yamaha». Ehkki ta on vaid masin, on ta siiski suuteline teist aru saama.

Arvutiga saab suhelda klaviatuuri abil. Klaviatuur sarnaneb tavalise kirjutusmasina klaviatuuriga, kuid lisaks selle on tal ka mitmeid spetsiaalseid klahve. Järgnev programm aitab teil teha esimesi sammе suhtlemisel arvutiga. Kui midagi läheb viltu — ärge ehmuge. Küll arvuti annab teile võimaluse uuesti vastata.

JÄTKAMISEKS VAJUTAGE
TÜHIKU KLAHVILE

Suure õhinaga asuti klaviatuuri taha. Vahetati arvutiga informatsiooni — arvuti poolt sisseprogrammeeritud käigud (käsud), iga uue käsu ekraanile ilmutamine nõudis, et eelmine käsk oleks täidetud arvutile arusaadavas keeles.

Teiste seas ka mina olin seal ja jõudsin kaugele — pärast viimast klahvivajutust sain isetrükkijalt tõendi. Siin ta on:

Tõend

käesolevaga tõendan, et isehakanud arvutikasutaja

INDREK UDE

on suuteline suhtlema arvutiga, tunneb menüüd ja on küps tutvuma uute programmidega.

20. 01. 86.

programm
«ALGUS»

* Vt. ka lk. 3. artikkel «Teine kirjaoskus».

SÕNUMEID

Tunnustus noorteadlastele

Üleliidulise noorte teadlaste ühiskonnateaduslike tööde konkursi vabariiklikus voorus oli I preemia saanute hulgas TRÜ loogika ja psühholoogia kateedri nooremteadur **TIIA TULVISTE** («Refleksiooni determinatsioonist verbaalses mõtlemises»). II preemia pälvinute seas olid kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri vanemõpetaja **RAIT MARUSTE** («Psühholoogiaekspertiis kriminaalkohtumenetluses») ning tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri õpetaja **HEIKI PISUKE** («Arhitektuuritegevuse õiguslik reguleerimine (autoriõiguslik aspekt)»). Kõik paremad võistlustööd saadetakse edasi üleliidulisele konkursile.

Füüsikapäevad

Esmaspäeval ja teisipäeval peeti Tähe tänava õppehoones XVI Eesti NSV füüsikapäevad. Kuulati 17 ettekannet, osa sealhulgas ülikooli teadlastelt.

Külalisi

29. jaanuaril külastasid meie komsomolikomiteed ÜLKNÜ Keskkomitee vastutav töötaja Jevgeni Belosertsev, ENSV KKEHM kõrgkoolide valitsuse juhataja Bernhard Hiire, ELKNÜ Keskkomitee sekretär Toivo Sikk ja EÜE komandör Indrek Ilomets. Nad vaatasid raamatukogu ja peahoonet. Eelkõige huvituti aga maleva- ja töökasvatusprobleemidest ülikoolis.

Päev varem käis ülikoolis Moskva P. Lumumba nim. Ülikooli 21-liikmeline üliõpilasdelegatsioon. Nendega kohtusid teadusprorektori asetäitja prof. Arvo Tikk, komsomolikomitee sekretär Arvo Lamp ja interklubi president Eve Saamen. Nendegi programmi kuulus peahoone, raamatukogu ning Vanemuise tänava majas vaadati ülikooliteemalisi filme.

Üliõpilassuvi Gagarinis

Plakat, fotod, särgid, märgid, vimplid, ajaleheväljalõiked, aukirjad, kingitused ... Kõike seda võib näha viimase EÜE esindusrühma poolt väljapanduna teadusraamatukogu näitusevitriinides. Ka raamatut «Minu vend Juri» Valentin Gagarini pühendusega.

Tänu

Rektori käskkirjas pälvisid juubeliõnnitluse ja tänu tehtud hea töö eest 50. sünnipäeva puhul prof. **Ants Tuulmets,** teadusraamatukogu osakonnajuhataja **Elve-Viiu Klement,** restauraatorid-köitjad **Linda Parts** ja **Evi Lang,** töödejuhataja **Ilmar Kõiv,** mehaanik **Makari Budarov,** lukksepp **Heino Koppel** ja **Peeter Somelar.**

60. sünnipäeval tänati eeskujuliku töö eest prof. **Elmar Vasarat,** assistent **Kalju Tammerat,** vanemõpetaja **Osvald Allikast,** teadusraamatukogu osakonnajuhataja kt. **Sirje-Mall Nilsonit,** vaneminsener **Juhan Jaakot** ja masinakirjutajat **Maria Dementjevat.**

70. sünnipäeval avaldati tänu hea töö eest preparaatoritele **Leida Sikule** ja **Ella Saksale.**

Seoses pensionile minekuga avaldati tänu dots. **Veinart Põkile** kauaaegse laitmatu töö eest.

TRÜ teadus 1985

Kaasaja teaduslik-tehnilise progressi kiirendamisel on oluline teadustöö intensiivistamine. Teaduslike uurimuste üldmahus tuleb kaalukas roll täita ka kõrgkooliteadusel. TRÜ teadustöö korraldamisel lähtuti aruandeaastal esmajoones NLKP Keskkomitee 1985. aasta aprillipleenumi otsustest, NLKP Keskkomitee teaduslik-tehnilise progressi teemalise nõupidamise jt. materjalidest.

Ülikooli teaduspotentsiaali kannavad praegu 1245 õppejõudu ja teadurit (109 teadusdoktorit ja 495 -kandidaati). Ab.personalina töötab kateedrites ja laborites 1059 inimest. Tegutseb 87 kateedrit, teadusosakonna (TO) 21 laborit (neist 5 harulaborit) ja 20 ÜMPI laborit.

TRÜ teadusaasta aruande esitas ülikooli nõukogu jaanuarikuu koosolekul teadusprorektor prof. ANTS KALLIKORM. Järgnevalt sellest lühikokkuvõte.

TEADUSTÖÖ TEMAATIKA

TRÜ osales 131 teema täitmisel (1984 — 132). Ühe teema täitjate arv on stabiliseerunud (12—13 inimest). Kõik teemad on koordineeritud. ENSV majandusliku ja sotsiaalse arengu plaani oli lülitatud 45% teemadest, üleliiduliselt on koordineeritud 87,8%. Seejuures 66,4% lülitati NSVL TA koordinats.ooniplaanidesse. Ülikool osaleb 4 sihtkomplekspr.ogrammi ja 7 tähtsama teaduslik-tehnilise programmi täitmisel. Võetakse osa 3 kõrgkoolidevahelise teaduslik-tehnilise sihtprogrammi täitmisest ja 8 vabariiklikust sihtkomplekspr.ogrammist. VMN maade komplekspr.ogrammides on TRÜ teadlased 5 teema täitjad. Jätkuvad TRÜ ja Soome meedikute koostöölepingud.

Uurimistööde põhisuundades kajastuvad aktuaalsed valdkonnad: biotehnoloogia, mikroprotsessortehnika, aparaadiehitus. Aktiivselt osaletakse toitlusprogrammi, koolireformi ja keskkonnakaitse küsimuste lahendamisel.

KAADER

Doktoriväitekirju kaitsti 5 (1984 — 3) — rektor prof. Arnold Koop, dotsendid Paul Kenkmann, Juhan Tuldava, Aarne Tõldsepp ja Mihhail Kotik. VAK-i bülletäänis on välja kuulutatud dotsentide Jaak Maaroosi ja Helje Kaarma doktoridissertats.oonide kaitsmine. Valminud on veel 5 doktoritööd.

Kandidaadiväitekirju kaitsti 32 (1984 — 30). Kogu viimase viisaastaku jooksul kaitsti kokku 21 doktori- ja 116 kandidaadiväitekirja. Kokkuvõttes on see hea saavutus, kuid oleks võinud olla veelgi tulemusrikkam. Eelmisel aastal lubasid oma doktoriväitekirja kaitsta või esitada kaitsmisele veel 14 õppejõudu, kes on töö lõpetamise pärast olnud vanemteaduri kohal. Nende väitekirjad on aga seni esitamata.

Aspirantuuri lõpetas edukalt 60% (1984 — 56,5%). Väitekirja kaitsmisega lõpetas aspirantuuri 5 inimest (1984 — 4). 22 aspiranti esitasid väitekirjad kaitsmisnõukogusse või said kateedri soovituse töö kaitsmisele esitamiseks. Võlglasi jäi 18. Mõnel oli töö peaaegu valmis, kuid nii aspirandil kui juhendajal jäi tegemata viimane pingutus enne aspirantuuriaja lõppu.

PUBLIKATSIOONID

Ilmus 1966 publikatsiooni (1984 — 1907): 575 üleliidulistes, 652 vabariiklikes ja 169 rahvusvahelistes väljaannetes. TRÜ-s anti välja 19 kogumikku (1984 — 23) ja 34 TRÜ toimetiste köidet (1984 — 37). Ilmus 30 monograafiat (1984 — 28), neist välismaal 8 (1984 — 2). Viimaste autorid on professorid Atko Viru, Vello Past, Leonid Stolovitš ja Juri Lotman. Õp.kuid anti välja 9, neist üks kõrgkoolidele. Anti välja 38 õppevahendit ja 186 nimetust õppemetoodilisi juhendeid. Kokku oli publikatsioonide üldmaht 2480 autoripoognat (1984 — 2340).

LEIUTISED

Esitati 38 leiutustaotlust, saadi 22 autoritunnistust, 17 tehnilist lahendust tunnistati tehniliseks leiutiseks. Registreeriti 2 feromoonpüünistel kasutatavat kaubamärki, saadi 3 patenti (molekulimudelid).

NÄITUSED

Üleliidulisel rahvamajandussaavutuste näitusel esines TRÜ 4 korral 9 eksponaadiga (sealt saadi 3 pronksmedalit). Botaanikaaed sai dip.omeid tsoonidevahelisel konkurssnäitusel. Näitusel «Nõukogude Eesti 1985» oli ülikoolil 8 eksponaati, teaduskirjandust jm. Osaleti ka mitmel välismaisel näitusel, sageli tunnustavalt (näitustel osalemisest oli meie lehes pikemalt 13. ja 20. detsembril).

JUURUTAMINE

Rahvamajanduses rakendati 83 teadustöö tulemused (1984 — 67), mille juurutamisest saadi majanduslikku aastaefekti 971 500 rubla. Juurutuslepingute evitamisest tuli üle poole aasta tulust (631 500 rubla; 1985. aastal lõppes 20 juurutuslepingut). Koostöölepinguid sõlmiti 33.

Suuremat rahalist efekti andnud töid juhendasid dots. Malev Uibo hügieeni kateedrist, aparaadiehituse sektori juhataja Reinhold Matisen aeroelektrilaborist, orgaanilise sünteesi labori juhataja Toomas Rodima ja eksperimentaalfüüsika kateedri juhataja prof. Karl-Samuel Rebane. Ülikooli ei rahulda praegune seeriatootmisse suunatavate seadmete esitamise kord. Ettepanekud tuleb teha NSVL Teaduse ja Tehnika Komiteele ning ENSV Plaanikomiteele. Sel viisil on juurutamiseks võetud viimasel aastal vaid üks seade radikuliidi ravi.ks. Juurutustegevuse praktikasse viimise on seni taganud teadlaste isiklik initsiatiiv ja vahetu kokkulepe potentsiaalsete tootjatega. Niisugusel teel on viimastel aastatel suunatud tootmisse aero.oonide loendur, termooksimeetrid, desinfektsioonivahendid «Estosteriil-1» ja «Estosteriil-2», pilsivete puhastusseadmed, kaks feromoonpreparaati. Juurutamisel on veel 3 preparaati, aga ülejäänud 11 välja töötatud preparaadi tootmiseks pole praegu perspektiive. Kõrgkooliteaduse osa saaks oluliselt suureneda teaduslik-tehnilises progressis, kui ülikoolil oleks oma eksperimentaalne tootmisbaas.

LEPINGUD

Teadustööde kogumaht oli 6 030 000 rubla (1984 — 5 600 000 rubla), millest lep.ngulised tööd moodustasid 4 020 000 rub.a, s. o. 66,6% (1984 — 69,6%). Seega moodustab p.aneeritud lepinguliste tööde maht rohkem kui poole ülikooli teadustöö eelarvest. Finantseeritakse aga ainult lepingulise uurimistöö vahenditest mitmete ülesannete täitmist üleliidulistes ja vabariiklikes programmides. Ülikooli teaduspotentsiaal on suur. Siin töötab vabariigi kõrgkoolide ning ENSV TA süsteemi teadur.itest ja õppejõududest ligi kolmandik, sealhulgas 45% teadusdoktoritest ja 28% -kandidaatidest. Ülikoolis tehtavad kulutused teadusele moodustavad aga ainult 18% vabariigi üldkulutustest, ee.arvelise teaduse osas kõigest 11%. Nii ongi TRÜ teaduspotents.aali rakenduse põhisuunaks lepinguliste uurimistööde areng. Lep.nguliste tööde maht, mis otseselt peegeldab teaduse sidet praktikaga, on aasta-aastalt kasvanud, vabariigile tehakse sellest 38%.

Lepinguliste tööde .plaan ületati. Akteeritud tööde maht oli

(Järg 3. lk.)

TRÜ nõukogus

● **Aasta esimesel koosolekul 24. jaanuaril oli üks põh.küsimusi eelmise aasta teadustöö vaag.mine. Ettekande p.das teadusprorektor prof. Ants Kallikorm.** Seda saab lühendatuna lugeda meie lehe 2. ja 3. leheküljel. Nii küsimustes kui sõnavõttudes (professorid Hans Trass, Viktor Pa.m jt.) kerkis esile õppe- ja teadustöö vahekord. Real.aboreil puudub küllaldane side kateedrite ja üliõpilastega. Prof. H. Trass tegi m.tu ettepanekut, sealhulgas soovitas ta vähendada õppejõudude koormust, et nad saaksid piisavalt tegelda teadusprobleemidega. Ka õppejõu esmakordsel ja taasvalim.sel peaks hoopis rangema.t jälgima tema teadusproduktsiooni.

Rektor prof. Arnold Koop soovitas oma sõnavõtus olla valimisel objektiivsem: valimise ajal on paberitel tavaliselt kõik tööõigud korras, tegelikult teatakse väga hästi, et õppejõu loengute kvaliteet jätab soovida, et tal pole tulemusi teadustöös. Selle eest vastutab kateeder, otseselt kateedrijuhataja ning töö peab olema printsipiaalne.

Ka rektori arvates ei ole praegu õppe- ja teadustöö side piisav. Kõrgkooli ülesanne on ette valmistada spetsialiste, selle teenistuses peab olema samuti teadus.

Teadustöö aruanne kinnitati ja võeti vastu otsus.

● **Arvutustehnikaalase kvalifikatsiooni tõstmise probleemidest kõneles matemaatikateaduskonna dekaan dots. Mati Kilp (vt. art.klit lk. 3).** Oppeprorektor prof. Uno Palm ütles kokkuvõtet tehes, et arvutustehnika õpetamine hakkas ülikoolis tänu matemaat.kute ettevõtlikkusele kohe algul laabuma. Põhilised ettevalmistustööd pidevaks õpetamiseks on tehtud, õppejõud juba õpivad, nüüd peab arvutiõpetus ka üliõpilasteni jõudma.

● **Kinnitati TRÜ nõukogu kevadsemestri tööplaan.**

● **Traumatoloogia, ortopeedia ja välikirurgia kateedri juhataja dotsendi kohale valiti meditsiinikandidaat Tiit Haviko. Professori kutse taotlemise poolt hääletati meditsiinidoktor Maie Lõvi-Kalninile.**

Esmamuljeid

(Algus 1. lk.)

bariigi Teaduste Akadeemia presidendi Karl Rebase sõnavõtt, milles nõuti, et seda laadi küsimuste lahendamisel usaldataks enam teadlasi kui oma ala asjatundjaid.

Spetsialistide ettevalmistamist käsitleti otseselt Bruno Sauli ettekandes majanduse ja sotsiaalse arengu põhisuundade projektist. Rõhutati, kui tarvilik on spetsialistide koolitamise kvantiteedi ja kvaliteedi vastavus vabariigi tegelikele vajadustele. Meie linnakomitee esimene sekretär Enn-Arno Sillari kõneles partei- ja üldse juhtimistöö stiili ümberkujundamisest, pidas oluliseks ühiskondlikke vajadusi terv.klikult silmapaistva poliitilise lähenemise esmasust. Selles seoses juhtis ta tähelepanu vajadusele töötada välja vabariigi ning Tartu meditsiiniasutuste arendamise üldplaan aastani 2000, saamaks jagu ka meie raskustest arstide koolitamisel.

Rektor prof. Arnold Koobi sõnavõtt * oli suunatud nende ebakohtade väljatoomise'e, mis ei lase kõrgkoolil täita küllalt efektiivselt oma osa spetsialistide ettevalmistamisel. Ta osutas vana mõttelaadi ning tööstiili säilim'sele kesk- ja kõrghariduse juhtimisel.

Ideoloogiatöö ülesanded ja senised ebakohad, millest kongressil kõneldi, on peaaegu kõik seotavad meiegi olukorraga. Alkoholismivastasest võitlusest kõneldes andis sm. Vaino hinnangu, mis on üle kantav hulga laiemale valdkonnale: ära on tehtud administratiivne töö, vajaliku muutuseni inimeste psüühikas pole veel jõutud. Taunimist leidis valgustajalik lähenemine poliithariduse'e, elanikkonna mitteküllaldane informeerimine paljust olulisest, ühiskonnaaktiivsust pärssiv sõnade ja tegude lahkuminek.

Keskkomitee aruandes nenditi, et komsomoliorganisatsioonide tegevus läheb mõnigi kord mööda noorte huvidest. ELKNÜ Keskkomitee esimene sekretär Arno Almann kõneles suundadest, milles peab kulgema komsomoli poolt õppivate noorte seas tehtav töö koolireformi elluviimise ajajärgul. Ta pidas eriti oluliseks õpilaste tehnikaloomingu laiendamist, heitis aga kõrghariduse ette, et tulevasi õpetajaid ei valmistata ette õpilasi sel alal juhendama. Asume ideoloogiavõitluse eesliinil, siin omandab erilise kaalu üliõpilaste poliitiline kultuur. Sm. Karl Vaino tõdes, et viimane oleneb ennekõike õppejõudude kui tulevaste spetsialistide kasvatajate poliitilise kultuuri arendamisest.

Nii EKP Keskkomitee aruandes kui Ametiühingute Nõukogu esimehe N.kolai Johansoni esinemises oli juttu halvast o.ukorrast üliõpilasühiselamuis. Sm. Vaino ütles otse: ühiselamute korra loomisega ei peetud vajalikuks tegelda enne, kui sellele ÜAÜKNist tähelepanu juhiti.

Need olid kongressist märkmikulehele jäänud mõtted ettekandeist ja sõnavõttudest. Konkreetsest kriitikast meie aadressil või tulevaste ülesannete üksikasjadest tähtsamgi paistab osasaamine parteikongressi va.msusest praegusel murrangut nõudval ajajärgul. Sm. Va.no esitatud ettekande «Rahva Hääles» ära toodud tekst.st on näha, kuidas anti kriitilisi hinnanguid: peaaegu kõik nad sisaldavad viite vastutavale ametiisikule, Keskkomitee sekretäridest alates, kusjuures kriitika personaalsus tähendab esmajoones juhtivate töötajate äranäitamist, kelle vastutusel on puuduste kõrvaldamine. Sõnavõtud olid üldiselt teravamad kui ajalehetekstist tunduda võib. Enamasti toodi kõrgeima parteifoorumi ette probleemid, mille lahendamine pol.nud mujal seni õnnestunud. Delegaatide suurimat tähelepanu pälvisid need esinemised, milles käsitleti peamiste elualade arengu strateegia väljakujundamist.

Kuidas hinnata selles valguses TRÜ parteiorganisatsiooni ülesandeid? Kuulume vabariigis viie suurima hulka, mittetootmissfääris on ülikooli kommunist.de kollektiiv liikmerohkeim, meie kommunistide teadusliku kvalifikatsiooni tasemel pole vaja peatudagi. See kõneleb meie võimalustest, samavõrra ka kohustab ning tõmbab tähelepanu TRÜ kommunistide tegevusele.

Kongressil valitsenud õhkkond ja vastuvõetud otsused kinnitavad, et partei kui ühiskonna poliitilise juhi tegevuses on praegu peamine edasim.neku strateegia loomine, tagamaks intensiivarengut. Kõrgkooli kommunist.de osa on selles kontekstis ühe lausega kokku võetav ülesandena juhtida ülikooli tegevust eelkõige sotsiaalsfäärі arengu in.nteguri väljakujundamisel.

Siit järeldub, et kõige mõõt, mida ülikoolis kavandame ja teostame, peab olema peaasjaliku.t ü l i õ p i l a n e. Muidugi lahendab ülikool alati ka muid ülesandeid. Aja nõudeile vastavate spetsialistide ettevalmistamisele tuleb aga anda prioriteet ainelise baasi parandamisel, teaduse arendamisel jne. Ka parteikomitee ning -büroode organisatsiooniline tegevus tuleks enam suunata üliõpilastele, muuhulgas komsomoliorganisatsiooni tegevuse tõhustamisele just sellessamas suunas.

Palju sellest, mida vaja teha, ei olene ainuüksi meist; võimalused ja ressursid ei laiene kaugeltki meie tahtmise järgi. Seda olulisem on täna prioriteedi määramine, et homme anda vääriline panus ülikooli ette seatavate põhiülesannete lahendamisse. Vähe suudame siis, kui uuele tasemele ei jõua ülikooli kollektiivi — eriti üliõpilaste — eneste aktiivsus. Tingimused on selleks olemas, üldriikliku.t ning -parteiliselt tehakse suuri pingutusi aktiivsust soodustava kõlbelise õhkkonna kujundamiseks. Kommunistide kohus on olla eesotsas sellise õhkkonna loomisel ka ülikoolis.

PAUL KENKMANN,
EKP TRÜ komitee sekretär

* * *

EKP XIX kongressi delegaadid olid rektor prof. Arnold Koop, parteikomitee sekretär dots. Paul Kenkmann ning poliitilise ökonoomia kateedri juhataja prof. Mihhail Bronštein. EKP Keskkomiteesse valiti ülikool.st taas A. Koop, revisjonikomisjoni koosseisu kuulub P. Kenkmann.

(Järg 4. lk.)

* Ilmus teisipäevases «Edasis».

Kestab riigikaitsekuu

TRÜ ALMAVÜ (7000 liiget) saavutas eelmisel aastal järjekordselt Tartu linna ALMAVÜ organisatsioonide vahelises sotsialistlikus võistluses es.koha. Teaduskonnaevahelises sotsialistlikus võistluses tuli esimeseks filoloogia-, teiseks majandus- ja kolmandaks bio.oog.a-geograaf.ateaduskond. Juba aastaid seisavad viimasel kohal füüsikud ja keemikud.

Sektsioonidest on parim autospordisektsioon. Eriti suur tung (6—7 üliõpilast igale kohale) on B-kategooria autojuhi kursustele. Sinna saamiseks on iga teaduskonna dekanaadis 3-liikmeline komisjon, kes annab koha eripreemiana ühiskondlikult aktiivsetele tudengitele.

23. jaanuarist 23. veebruarini toimub riigika.tse hoogtöökuu. Et ülikooli iga ALMAVÜ liige saaks konkreetselt hoogtöökuus kaasa lüüa, oleme koostanud järgmise miinimumprogrammi:

1. Tasuda 1986. aasta liikmemaks;
2. Osta vähemalt üks ALMAVÜ loterii pilet;
3. Täita vähemalt üks VTK normatiiv;
4. Osaleda vähema.t ühel sõjalis-patriootilisel üritusel.

ANTS PILT

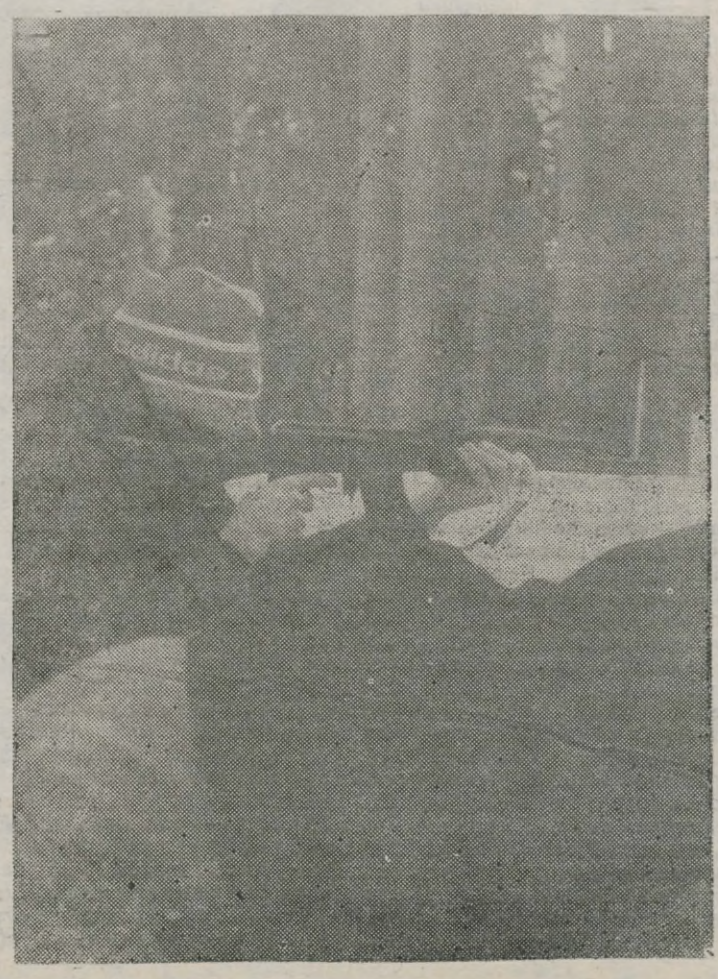

● Aasta tagasi korraldati kõrgkooli.devaheline sõjalis-sportlik kahevõistlus.

Matemaatika-teaduskond ja teine kirjaoskus

MATI KILP, ANNE VILLEMS

- **Ülikooli juurde pidev täienduskursus!**
- **Arvuti selgeks 720-le kehalise kasvatuse täiendusteaduskonna kuulajale**
- **Intensiivkursustel õpivad meie õppejõud**
- **«Yamaha» komplekt**
- **Õpilasringid**

Kuni meie ülikooli juubeliaastani oli kogu arvutiõpetus matemaatika-teaduskonnas orienteeritud suurtele arvutitele. See ei saanudki teisiti olla väga lihtsal põhjusel — meil lihtsalt polnud väikearvuteid. Olukord hakkas muutuma neli aastat tagasi, mil meil õnnestus muretseda kolme esimest «Apple't» — tolleaegset maailma populaarseimat 8-bitilist personaalarvutit. Otsekohe reorganiseeriti rakendusmatemaatikute arvutiõpetus. Oma algõpetuse arvutite alal on meie rakendusmatemaatikud sellest ajast peale saanud just nimelt personaalarvutitel. Uute arvutite inimsõbralikkus muutis kiiresti palju tudengite ja masinate vahelistes suhetes, rakendusmatemaatika üliõpilasi oli raske arvutite juurest ära saada. Matemaatikaosakonna üliõpilased pääsesid arvutite juurde mõnevõrra hiljem, kui me olime oma käsutusse saanud juba ka mõned kodumaised personaalarvutid «Ahhaat».

* * *

● Teise kirjaoskuse tuuled jõudsid meieni tosisemalt umbes pooleteist aastat tagasi, mil sai teatavaks, et üldhariduskoolides asutakse käesolevast õppeaastast õpetama informaatika kursust. Üldiselt töötati välja plaanid koolide varustamiseks väikearvutitega. Kiires korras oli tarvis ette valmistada õpetajad, kes on suutelised seda kursust õpetama. Matemaatikateaduskond tegi ENSV Haridusministeeriumile rea ettepanekuid vastavate õpetajate ettevalmistamiseks (koostas programmid, tuli välja ettepanekutega pideva täiendussüsteemi loomiseks jne.) Koostöös Nõo keskkooliga viidi eelmisel kevadel läbi **kaks kursust kokku 50 õpetajale.** Analüüsides nende kursuste kogemusi ning pidades silmas, et arvutiõpetusega seotud küsimused arenevad väga kiiresti, tulime järeldusele, et **ülikooli juurde on otstarbekas luua pidevalt tegutsev täiendussüsteem.** Lisaks arvutiõpetusele oleks see ka õpetajate muude erialaste teadmiste tõsiseks värskendamiseks (oleme veendunud, et traditsiooniliste suvekursuste süsteemi kaudu ei ole see võimalik). Nendel pidevalt tegutsevatel täienduskursustel saaksid oma teadmisi rakendada ka rakendusmatemaatika osakonna lõpetanud. Niisuguse ettepanekuga pöördus TRÜ ENSV KKEHM poole. Seni on küsimus kahjuks lahendamata. Meie seisukoht pideva täiendussüsteemi vajalikkusest ei ole aga muutunud.

● **Möödunud suvel jõudis meieni NSVL KKEH ministri käskkiri, mille kohaselt peavad kõik kõrgkoolide õppejõud lähema pooleteise aasta jooksul läbi tegema arvutiõpetuse kursused.** Käskkiri kohustas ka **kõiki õppejõudude täiendusteaduskondi** sama ajavahemiku jooksul tõstma oma kuulajate kvalifikatsiooni arvutite alal. Meie ülikooli juures töötab kehalise kasvatuse õppejõudude kvalifikatsiooni tõstmise teaduskond, mis selle aja jooksul peab vastu võtma kokku 720 kuulajat. Mida see käskkiri tähendas matemaatikateaduskonnale, ei ole just raske mõistatada: palju täiendavat tööd. Olime juba enne seda seotud lubadustega jätkata õpetajate arvutialase kvalifikatsiooni tõstmist. Seegi oli meie jaoks lisatöö ja sugugi mitte väike. Käskkirjaga kohustatud ülesande täitmiseks oli väga napp ka meie arvutipark — ainult 8 töötavat personaalarvutit. Ometi otsustasime käsi mitte püsti tõsta ning viia kehakultuurlaste täiendusosakonnas õppetöö läbi, sest meile tundus, et õppejõududel olid selleks vajalikud oskused olemas (kuigi mitte mingit kogemust töötamiseks mittematemaatikutega, ütleksime isegi, et matemaatikast väga kaugel seisvate inimestega).

● **Mis puutub meie ülikooli õppejõududele teise kirjaoskuse andmisse,** siis leppisime ülikooli juhtkonnaga kokku järgmises. Kolm teaduskonda: matemaatika-, füüsika-keemia-, ja majandusteaduskond — tõstavad oma õppejõudude kvalifikatsiooni oma jõududega. Ülejäänute esmane väljaõpe jääb matemaatikateaduskonna ülesandeks. Sel õppeaastal peavad 120 õppejõudu väljastpoolt nimetatud kolme teaduskonda vastavad kursused juba lõpetama.

Mis on selle plaani realiseerimiseks siiani tehtud? Kehakultuuriõppejõudude täiendusteaduskonnas on korraldatud kaks õppevooru. Tõsi, praktiliseks tööks arvutitega ei pääsenud kaugeltki mitte kõik kaasaegsete personaalarvutite juurde, vaid tuli leppida näiteks programmeeritavate taskuarvutitega. Oli mitmeid tehnilist laadi raskusi — polnud küllaldaselt arvutite käsitsemise juhendeid ning muidki abimaterjale. Kui uskuda kuulajate arvamusi, võib arvata, et kursused täitsid üldjoontes oma ülesande. Kehakultuurlaste kõrvalt vabaks jäänud kohtadel lõpetas need kursused ka 58 TRÜ õppejõudu.

● **Detsembris jõudis ülikooli Jaapani kooliarvutite «Yamaha» komplekt (kokku 16 arvutit).** See kuulub Tartu Linna haridusosakonna õppetootmiskombinaadile. Lepingu alusel kasutab seda Tartu koolinõpilaste kõrval ka TRÜ. See on üles pandud Vanemuise t. 46 auditooriumi 134. Lühidalt öeldes: kasutamisaeg pooleks, metoodiline juhendamine ja tarkvara loomine TRÜ poolt.

«Yamaha» klassi baasil, mida muide on juba kasutanud ligi 300 koolinõpilast, oleme läbi viinud intensiivkursused 42 õppejõule ajaloo-, bioloogia-geograafia- ja füloloogiateaduskonnast.

Esmakordselt ürgtasime pearõhu asetada arvuti kasutamisele, käsitledes programmeerimist ennast minimaalselt, ainult arvutitunnetuse tekitamiseks. Kursustel koostas iga osaleja õppejõud oma aine kontrolltöö. Koostamisel tuli arvestada arvutis oleva kontrolltööde süsteemi võimalusi (autor: programmeerija J. Põial). Nüüd võib arvuti kontrollida iga kasutaja oskusi inglise keele ajavormide tarvitamisel jms.

Kursused lõppesid stsenaariumi koostamisega. Loodetavasti realiseerub veel sel aastal osa neist programmeerijate ja matemaatikateaduskonna üliõpilaste abiga arvutiprogrammideks. Mitme eriala spetsialistide ühiste jõupingutustega astumegi esimesi samme raskel teel — luua programmvarustust õppeprotsessile, et arvutid ei oleks mitte asjaks iseeneses, vaid abivahendiks iga eriala spetsialistile oma aine õpetamisel. Kui kursuste eel oli kuulda protestihääli arvutite, informaatika ja matemaatikute vastu, siis kursuste lõpu ankeedis avaldasid peaaegu kõik soovi mõne aja pärast jätkata arvutialase kvalifikatsiooni tõstmist. Ankeedivastuste järgi otsustades ootab enamik kursusiasi kannatamatult arvutite jõudmist oma teaduskonda ja kateedritesse.

● Personaalarvutitega koos tekkis nende vahetuslähedusse ka huik asjast huvitatuid Tartust ja Nõost. Aasta tagasi organiseerisid tõnase matemaatika II kursuse üliõpilased Anu Altementi eestvedamisel **programmeerimisringi** V klassi õpilastele. Ka selle ringi tööks leidsime aja oma 8 personaalarvuti pingelises kasutusgraafikus. «Yamahade» saabumine võimaldas ettevõtmist laiendada — uue aasta algul alustas üliõpilaste juhendamisel tööd veel kaks kooliõpilaste ringi. Soovijaid näib jätkuvat, vaatamata praegu olematule reklaamile. Ringid võttis oma tiiva alla vastloodud Noorte Tehnikute Maja.

Meie mitmetasemelisest tegevusest ei ole välja jäetud õpetajaidki. Igal teisipäeval istub arvutite taha ligi 30 Tartu ja lähikonna kooliõpetajat, et esmalt ise õppida arvuteid valitsema, seejärel tungida selle kunsti teistele õpetamise saladustesse.

* * *

Nii mitmekülgne tegevus lubab mõne aja jooksul välja arendada elujõulise metoodika vabariigi koolidele informaatika ja arvuti õpetamiseks ning loob eeldused, et ülikoolis võib moodustada mitme eriala spetsialistidest koosneva töögrupi, kes suudab projekteerida ja realiseerida õpiprogrammide tootmist nii alg-, kesk- kui kõrgkooli tarbeks.

Vaheaeg viis tudengeid ka mägedesse.

TOOMAS KALVE foto

TRÜ teadus 1985

4 990 000 miljonit rubla, tegelikult laekus 4 500 000 miljonit rubla. Täideti 245 lepingut. Võrreldes eelmise aruandeaastaga kasvas tööde maht 25,1%, palgafond koos ülikoolile eraldatud lisaga 9,9%, koosseisuliste lepinguliste töötajate arv suurenes 1,4%. Üliõpilaste osavõtt suurenes 18,4%, kuid kahanes lepingulistest töödest sisemise kohakaasluse korras osalemine. Sellise muutuse tingis disproportsioon lepingute üldmahu ja palgafondi limiidi vahel. Teadusosakond on korduvalt pöördunud vabariigi juhtorganite poole palvega viia lepinguliste tööde palgafond vastavusse ülikooli võimalustega, ent seni on ettepanekud jäänud rahuldamata. Lepingu keskmine aastamaht suurenes 16%, keskmine maksumus 10,2%. Teadusasutuste tellimisel täideti lepingulisi töid rohkem kui 70% ulatuses ülikooli üldmahust, Tartu linnale 14,2% üldmahust. Vabariigi asutuste tellimisel tehtav lepinguline töö võiks olla veelgi ulatuslikum, kui oleks olemas vastavaid tellimusi planeeriv ja finantseeriv tsentraliseeritud süsteem ning eri ametkondade ja isegi samade ametkondade eri asutuste vaheline mõistmine ja koostöö.

Teaduskondadest suurenes lepinguliste tööde akteeritud maht kõige rohkem füüsikaosakonnas, vähenes filoloogia-, majandus-, matemaatikateaduskonnas ja keemiaosakonnas. Probleemiks on ka erinevate allüksuste põhikohaga lepinguliste töötajate koguarvu mittevastavus tööde mahule. Lahendusteed sõltuvad nii ülikoolisisesest planeerimisest kui TRÜ lepinguliste tööde viieaastaku arenguperspektiividest.

MATERIAALNE BAAS

Uusi seadmeid hangiti 1 600 000 rubla eest (1984 — 1,7 miljonit rbl.). Olulise panuse on andnud mikroprotsessortehnika sektor. Valmisid esimesed personaalarvutid. Elektroluminestsentsi ja pooljuhtide laborile sai valmis juurdeehitus.

Olemasolevate seadmete paremaks kasutamiseks on koostatud kallihinnaliste seadmete kartoteek ning korraldatud nende ülelülikooliline ülevaatus.

TEADUSTÖÖ TUNNUSTUS

Aruandeaastal oli ülikoolis 1 NSVL PTA korrespondentliige prof. Arnold Koop, 1 NSVL MTA korrespondentliige konsultant-professor Jüri Saarma, 1 ENSV TA akadeemik prof. Paul Ariste ja 8 ENSV TA korrespondentliiget — professorid Jaan Rebane, Mihhail Bronštein, Hans Trass, Arnold Kask, Paul Kard, Viktor Palm, Juhan Peegel ja Huno Rätsep. Välismaa ülikoolide audoktorid on professorid Paul Ariste, Helmut Piirimäe ja Kaljo Villako.

NSVL TA teadusnõukogude liikmeid oli meilt 22, koordinatsiooninõukogudes ja komisjonides samuti 22, toimetuskolleegiumides 8.

ENSV riikliku preemia said 5 tööd, mille autorite hulgas oli ka 27 TRÜ teadlast.

ENSV parimate teadustööde nimistusse arvati 1985. aastal 25 ülikoolis tehtut uurimust (1984 — 23). 6 parimat teadustööd märgiti ära NSVL TA aruandes. Nende tööde juhendajad olid professorid Artur Lind, Jüri Kärner, Selma Teesalu, Ilmar Rebane, Olev Avaste ning dotsendid Jüri Allik ja Aavo Luuk.

Tihedad teaduskontaktid on enamiku ENSV TA instituutidega.

ERIALANÕUKOGUD

1985. aastal tegutses ülikoolis 3 doktori- (5 erialal) ja 6 kandidaadiväitekirjade (15 erialal) kaitsmise nõukogu. Nendes kaitsti kokku aasta jooksul 2 doktori- ja 41 kandidaadidissertatsiooni (neist TRÜ töötajate poolt 1 doktori- ja 13 kandidaaditööd). Kõige rohkem kaitsti väitekirju (13) biokeemia, normaalfüsioloogia, histoloogia ja embrüoloogia (esimees prof. Ants Kallikorm) ja optika ning tahke keha füüsika erialanõukogus (8, esimees prof. Karl-Samuel Rebane).

VAK-ile on esitatud kinnitamiseks 1 doktori- (soome-ugri keelte ja NSVL rahvaste kirjandus) ning 3 kandidaadiväitekirjade nõukogu (närvihaiguste, psühhiaatria ja neurokirurgia, pedagoogika teooria ja ajaloo ning tahke keha füüsika).

ÜTÜ

Teadustöö kõikides vormides osales 89,9% üliõpilastest. Üleliidulisel konkurssülevaatusel saavutas TRÜ ülikoolide grupis III koha.

Töötas 87 ringi. Ringide tugevdamiseks ning liikmete täpsemaks kindlaksmääramiseks on taas sisse seatud liikmepiletid. Nende väljajagamist peaks teaduskondades kiiremini tehtama.

Üliõpilased avaldasid trükis 271 tööd, nad on ka kahe leiutise taotluse autorid või kaasautorid. Üleliidulisele konkursile esitati 35 uurimust (1984 — 45), ülikoolisisesele 608 (812) ja vabariiklikule 199 (241). Tööde arvu vähenemine on tingitud nõudlikkuse kasvust. Et see on ka õige tee, kinnitavad kõrged üleliidulised autasud. TRÜ-sse tuli 3 NSVL TA medalit ja 1 NSVL Meditsiiniakadeemia medal.

KONVERENTSID, VÄLISKOMANDEERINGUD

Korraldati 3 üleliidulist ja 6 vabariiklikku ning 9 ülikoolisisest konverentsi. 1185 TRÜ töötajat osales konverentsidel väljaspool ülikooli 782 ettekandega.

Väliskomandeeringutes viibis 56 õppejõudu ja teadurit. Kõige rohkem on neid filoloogiateaduskonnast — 16 (õppejõud viibivad välismaal õppetööl, ning osalevad keelekursustel). Aktiivsemad välisvahetusest osavõtjad on olnud matemaatika-, füüsika-keemia- ja arstiteaduskond ning ÜMPI. Ühtki väliskomandeeringut ei olnud 1985. aastal õigus- ja kehakultuuriteaduskonnas.

TRÜ võttis vastu 3 lektorit välismaalt (planeeritud oli 10). Viisaastaku jooksul on ülikoolis esinenud 27 välismaa spetsialisti. Üldturismi gruppe ja teiste asutuste väliskülalisi on TRÜ-s vastu võetud 2062.

TEADUSOSAKONNA NÕUKOGU

Ülikooli teadustöö suunamisel on oluline osa TO nõukogul. Toimus 10 korralist koosolekut. Peamine rõhk oli asetatud teaduslik-tehnilise potentsiaali edasisele tugevdamisele. Perspektiivsete küsimustena arutati XII viisaastaku teadustöö planeerimist, teaduslik-tehnilise progressi kiirendamise abinõusid ülikoolis, TO konstrueerimis-eksperimentaalosakonna arengusuundi, TO allüksuste teadlaskaadri kvalifikatsiooni olukorda, arvutustehnika efektiivsemat kasutamist jm.

Lepinguliste uurimistööde täitmisest andsid aru bioloogia-geograafia-, matemaatika- ja majandusteaduskond ning füüsikaosakond.

Nõukogus võeti vastu 8 üksikasjalikku otsust. Reorganiseeriti teaduslik-tehniline komisjon.

Mitmel korral arutati teadustööde juurutamist ning väikeseeriatootmist ja selle perspektiive.

* * *

Kokkuvõttest. TRÜ teadustöö plaanid täideti nii viisaastakul kui selle viimasel aastal. Teaduspontentsiaali edasiseks arenguks on vaja järjepidevalt kasvatada kõrgesti kvalifitseeritud kaadrit, tugevdada materiaal-tehnilist baasi, välja arendada ülikooli eksperimentaalne tootmisbaas.

Kokkuvõtteks ja edasimõtlemiseks

Möödunud kuul tegi TRÜ ÜPP nõukogu kokkuvõtteid sügissemestril toimunud ühiskondlik-poliitilisest atesteerimisest. Atesteerimisele kuulus 3035 üliõpilast. Neist 1262 hinnati kõrgeima hindega. 1309 juhul tunnistati töö heaks. 444 üliõpilast said rahuldava ja 20 mitterahuldava hinde.

* * *

MIDA ÖELDA NENDE ARVUDE ISELOOMUSTAMISEKS? Kõigepealt seda, et eelmise aastaga võrreldes on hinded ülikoolis märksa paremad. Suurenes väga heade (37%-lt 41,6%-le) ja vähenes rahuldavate (18,1%-lt 14,6%-le) hinnete osatähtsus. Võrdlemisi palju häid hindeid pandi filoloogia-, arsti-, bioloogia-geograafia- ja ajalooteaduskondades. Kas põhjendatult või mitte, seda teavad kõige paremini asjaosalised ise. Eriti oluliselt mõjustas üleülikoolilistes keskmistes hinnetes toimunud nihkeid arstiteaduskond, kus keskmine hinne tõusis teaduskondade kõrgeimaks. Samal ajal vähenes ühiskondlikke ülesandeid omavate arstitudengite arv ligi kolmandiku võrra ja «väga heaga» ning «heaga» hinnatute arv ületas kaugelt ühiskondlikke ülesandeid omanud üliõpilaste arvu. Teaduskondades on, mille üle mõelda tagamaks asjalikku nõudlikkust ja hindamiskriteeriumide stabiilsust.

Praegu, mil esitatakse kõrgendatud nõudmisi kõikides ühiskonnaelu valdkondades, peaks see kajastuma ka üliõpilaste ühiskondlik-poliitilise praktika atesteerimisel, igaühe ühiskondlikku aktiivsust tuleb hinnata õiglaselt.

Atesteerimise sisulisust häiris, et paljudes arvestusraamatutes puudusid sissekanded ühiskonnateaduslike referatiivsete ja konkursitööde kohta, samuti kõrgemalseisvate organite hinnangud ühiskondlike organisatsioonide, maleva, ÜTÜ, ühiselamu jt. aktivistide tegevuse kohta. See raskendas komisjonides sisulise, asjatundliku hinnangu andmist.

Kuigi uute hindamiskriteeriumide kohaselt on ühiskonnateadlastel õelda atesteerimisel üsna kaalukas sõna, on nende kaasatõmbamine komisjonide töösse jäänud tagasihoidlikuks.

ÜPP ühe tähtsaima komponendi — ühiskondlike ülesannete täitmise kokkuvõtted näitasid, et **suhteliselt aktiivsemad olid juristid;** 80%-l on pidevad ülesanded. Kehakultuuria arstiteaduskonnas jätkus ühiskondlikke ülesandeid vastavalt 39%-le ja 56%-le atesteerituist. Ülikooli keskmine on 63%. 1910 üliõpilast täitsid 2831 pidevat ülesannet. Kuigi arvud ei ole päris täpsed, võib nende põhjal siiski öelda, et paljud üliõpilased teevad aktiivset ja tänuväärset ühiskondlikku tööd, täites sageli mitut pidevat ühiskondlikku ülesannet korraga.

Samal ajal ei olnud ligi 40%-l aasta jooksul mingit pidevat kohustust. Tahtmatult kerkib küsimus — kui palju on neid, kes oskasid ülikooli lõpetamiseni jõuda nii, et ei täitnud ühtki pidevat ülesannet? Peamine probleem seisneb nähtavasti selles, kuidas tagada, et iga ülesanne oleks võimalikult tõhus kursuse, ühiselamu jne. asjade ajamisel ning tulevase spetsialisti, ülesande täitja isiksuse kujunemisel.

Kollektiivi organiseerimise ja kasvatustöö aluste terviklikku kursust ei õpetatud ka eelmisel õppeaastal. Vajadus selle järele on üldtunnustatud. Seepärast asusid NSVL KKEHM kolleegium ja ÜLKNÜ Keskkomitee IX pleenum juba 1984. aastal seisukohale, et selline kursus tuleb järgmisel aastal sisse viia kõikides kõrgkoolides. Ka TRÜ ühiskonnateadlastel on käsil vastava õppematerjali koostamine.

Ühiskonnateaduslike võistlus- ja referatiivsete tööde koostamine oli endiselt võrdlemisi aktiivne. Positiivselt tuleks hinnata sedagi, et kaks kolmandikku tööde üldarvust kanti ette ja arutati läbi seminariõppustel, konverentsidel.

Mõnevõrra vähenes aga lektorpropagandisti teadmiste ja oskuste omandamine. Eelmisel õppeaastal ei töötanud noorte lektorite kooli grupid arsti-, bioloogia-geograafia- ja matemaatikateaduskonnas.

Rohkesti võimalusi ühiskondliku aktiivsuse avaldamiseks tulevasel töökohal pakub **ühiskondlike erialade teaduskond.** Möödunud aastal anti välja ligi tuhat kutsetunnistust noore lektori, looduskaitseinspektori, filmidemonstraatori, matka- ja alpinismiinstruktori, spordikohtuniku, kunstnik-dekoraatori ja teiste erialade omandamise kohta. Edaspidi tuleks leida võimalusi ÜET propaganda aktiviseerimiseks, ühiskondlik-poliitiliste ja pedagoogiliste erialade omandamise laiendamiseks.

Kokkuvõttes leiti, et teaduskondades oleks samuti vaja analüüsida atesteerimise tulemusi, kavanda täiendavaid abinõusid selle spetsialisti ettevalmistamise tähtsa valdkonna tõstmiseks partei poolt kõrgkooli ette seatud uute ülesannete tasemele.

LEMBIT KIIK

Esmamuljeid

(Vt. ka 1. ja 2. lk.)

Teisipäeval kõneles rektor prof. Arnold Koop kongressimuljetest teadusosakonna koosolekul.

Kahe viimase kongressi vahel on toimunud meie maa elus murrangulised sündmused. Vanade hinnangukriteeriumide järgi võiksime oma töö kokkuvõtteid pidada päris tulemusrikkaks. Saavutusi meil on. Uutest põhiülesannetest lähtudes on tarvis aga läheneda igale probleemile uut moodi, loomingulisemalt. Tööviljakust tuleb ju tõsta 2—2,5 korda. Enesekriitiline ja kriitiline toon läbis ka ettekandeid ja sõnavõtte.

Ülikooli saavutusi vaadates võiksime samuti paljuga rahule jääda. Uue mõõdupuu järgi võttes on seis kurvem. Uuel viisaastakul kujuneb üheks meie põhiülesandeks õppeprotsessi põhjalik ümberkorraldamine. Viimastel sajanditel on see vähe muutunud, õpetame ikka traditsioonilist viisi. Samal ajal on eesrindlikes sotsialismimaades hakatud õppetöös kasutama palju uut tehnikat, muudetud metoodikat. Pedagoogilise töö viljakus sõltub väga palju teaduse arengust, selle rakendamisest. Teadus ei saa olla õppetööst eraldunud, fragmentaarne. Ka ülikoolis peavad olema teadus ja õppetöö orgaaniliselt seotud. Rohkem peame uurima õppeprotsessi seaduspärasusi, terviklikku lähenemist üliõpilasele. Kõigel sellel on tulemusi aga ainult siis, kui oskame ja suudame end psühholoogiliselt ümber häälestada uutele suundadele, uutele tegutsemisviisidele.

Alanud viisaastak on uudne, tõsine, see nõuab meilt väga suurt tähelepanu, sest tulemas on ka kõrgkoolielu põhjalik ümberkorraldamine.

Kohalkäimisest. Aksli apoloogia

Aksel mäletas, et nägi Piifi headuseta profiili, mis koosnes hoo'ika artikuleerimise tõttu üles-alla liikuvast põsest: «Minge ükstaskõik kuhu, aga ülikool ei ole teie koht.»

Akslil oli arvestustöö kotis, millest Piif kuuldagi ei tahtnud, sest Aksel polnud kohal käinud. Ja ilmselt oli Piifile võrdselt ebameeldiv, et poiss sellest hoolimata teadis ainet. See ei tahtnud hästi tema teooriaga kokku käia.

Vilmasel ajal tundus Akslile, nagu asendaks kohalkäimine kõik muu. Käid loengus, saad arvestuse ja kiita. Ei käi — oled luru, ei oska, oled alaväärtuslik.

Alailma peab kuhugi minema, et tõestada oma kuuluvust ja väärtust: loengusse, muidu ei peeta sind mõtlemisvõimeliseks ja pikapeale võib ehk ülikoolistki lennata; lauluproovi, muidu peetakse sind viisipidamatuks ja ei võeta kontserdile kaasa.

Üliõpilase aeg on reglementeeritud võimuka sõnaga **peab**. *Aga millal lugeda kõike, mida vaja, kirjutada kursusetööd, üldse süveneda millessegi?*

Ma ei kavatse öelda, nagu oleksid loengud vägivaldsed, tuleks muuta ainult kohalkäimise tähendust, mis praegu võib seostuda seismise, istumise ja kohalolemisega, mitte mõtlemise ja tegemisega. On loenguid, mille materjali saab omandada ka ilma auditooriumiruumita. Saab.

Piif ähvardas Akslit eksmatiga. Tal oli õigus kui solvunud õppejõul. Mina kui üliõpilane aga seisan Aksli poolel, sest tean, et tal on vaistu olulist ebaolulisest eristada ja et ta on enda vastu aus.

MAARJA MAAR

Ajakirjanduskonkurss

algas 10. jaanuaril ja kestab 7. novembrini. Korraldajad ELKNÜ TRÜ komitee ja «TRÜ» toimetus. Eesmärk: on meie elu põhjalike muudatuste aeg, on rahuaasta. Kuidas elab ja õpib tänapäeva tudeng? Millised on tema eesmärgid ja tegevus? Konkursilugudena arvestatakse kõiki selle aja jooksul «TRÜ-s» ilmunud lugusid, ka sarju. Hindamisel vaatakse:

informatsioonilisi kirjutisi (sõnum, intervjuu, reportaaž jne.);

publitsistlikke ja arutlevaid kaastöid (portree, kommentaar, probleemartikkel, kirjanduslik reportaaž, retsensioon, essee jne.).

MILLEST kirjutada? Ülikoolist, üliõpilasest kogu tema mitmekesisuses: loeng, lemmikõppejõud, õppetehnika, eksamid, praktika, komsomolielu, taidlus ÜTÜ, EÜE, ühiselamud, tudengipere, vaba aeg, hobid, armeeteenistus... Loetelu on ammendamatu.

OSALEDA võivad loomulikult kõik TRÜ üliõpilased, aga kutsume oma mõtteid avaldama ka meie teiste kõrgkoolide tudengeid.

Tähelepanu, sõdurpoisid! Ootame ka teie kaasalöömist!

PREEMIAD: kuidas 150 rubla jaotatakse, selgub täpsemalt muidugi kaastööde sisukuse põhjal, sest žüriil on õigus preemiad ka ümber jaotada. Esialgu pakume nii:

Informatsioonilised lood: 4 preemiat à 15 rubla;

publitsistika: I preemia — 30 rbl., 2 II — à 15 rbl., 3 III — à 10 rbl.;

Eripreemiad: 1. parim komsomoliteemaline lugu;

2. parim artikkel sõdurpoisilt;

3. parim ühiskondlik-poliitiline artikkel.

JULGUSTUSEKS: žanri peljates ei tasu oma mõtteid jätta paberile panemata. Kui kardate «proffe» — žurnalistikatudengeid, siis siingi teeb žürii vastavalt kaastööde tasemele ehk koguni eriarvestuse, st. hindab eraldi.

Tulemused saab teada enne rahvusvahelist üliõpilaspäeva, st. 14. novembri lehest.

ASJA JUURDE: VÄHEM SUURI SÕNU, ROHKEM SUURI MÕTTEID!

Uusi trükiseid

Elmar Karu. Oligofreenia. Teine, täiendatud ja rahvusvahelise haiguste klassifikatsiooni 9. redaktsioonile kohandatud trükk. Tartu 1985, 500 eks., 100 lk., 20 kop.

Peaaju, skeleti ja naha arenguhäired. Metoodiline abimaterjal defektoloogidele. Elmar Karu. Tartu, 1985, 500 eks., 24 lk., 5 kop.

Joel Aasav. Nakkushaigused ja epidemioloogia. Tartu 1985, 1500 eks., 100 lk., 20 kop.

Sinaida Kalnin. Põllumajandusraamatupidamine. Rahvamajandusharude raamatupidamine. Tartu 1985, 250 eks., 64 lk., 10 kop.

Silvia Jürisson. Farmakoloogia. Kolmas, parandatud ja täiendatud trükk. Tartu 1985, 1000 eks., 80 lk., 15 kop.

Füüsika sisseastumiseksamite ülesandeid ja küsimusi. Tartu 1985, 1200 eks., 36 lk., 5 kop.

Uurali keelte ajaloolise foneetika harjutusülesanded ja materjalid. (Konsonantühendid). Kolmas trükk. Koostanud Paul Alvre. Tartu 1985, 250 eks., 116 lk., 20 kop.

Uurali keelte ajaloolise foneetika harjutusülesanded ja materjalid. (Üksikkonsonandid). Kolmas trükk. Koostanud Paul Alvre. Tartu 1985, 250 eks., 112 lk., 20 kop.

Eesti keele grammatika II. Teine vihik. Sidesõna ja hüüdsõna. Kolmas trükk. Pauline Palmeos. Tartu 1985, 500 eks., 56 lk., 10 kop.

Uut teatmekirjandust

Cowie, A. Oxford dictionary of current idiomatic English. — Oxford etc.: Oxford univ. press, 1984.

Vol. 1 Verbs with prepositions § particles. 396 p.

Vol. 2 Phrase, clause § sentence idioms. 685 p.

Värvilistest arstiteaduslikest atlastest on saabunud järgmised väljaanded:

Baraitser, M. A color atlas of clinical genetics. — London, 1983, 159 p., ill. — Bibl.: p. 153. Reg.: p. 155—159.

Kessel, L. A color atlas of clinical orthopaedics. — London, 1980. 176 p., ill. Reg.: p. 169—176.

Kritzinger, E. A color atlas of the eye and systemic disease. — London, 1984. 72 p., ill. Reg.: p. 68—72.

Rautavaara, T., Knuuttila, P. Mihin marjamme kelpaavat. — Porvoo; Helsinki; Juca: W. Söderström Osakeyhtiö, 1981.

Hea määraja, mis püüab täita lünka marjade tutvustamisel. Räägitakse ka mürgimarjadest (näit. isegi spargel, kartul, maikelluke). Heade söögimarjade puhul on antud ka mõned (vähemtuntud) kasutusviisid ja retseptid. Tabelite kujul esitatakse söögimarjade vitamiinisisaldus, säilivus jne. Mõeldud laiale lugejaskonnale.

TÄHELEPANU, KOMSOMOLIKOMITEE LIIKMED!

Semestri esimene istung on juba sel **teisipäeval, 11. veebruaril kl. 18.15 komitees.** Oodatakse k õ i k i komitee liikmeid, ka teaduskonnasekretäre!

VENE KEELE INTENSIIVKURSUS

10. veebruaril alustab vene keele õpetamise metoodika kateedri juures tööd vene keele intensiivkursus ülikooli õppejõududele, teaduritele ja teenistujatele.

Kursus kestab 1. juunini 1986 ja on tasuline.

Osavõtuks tuleb esitada rektori nimele kirjutatud avaldus ja tasuda 18 rubla vene keele õpetamise metoodika kateedrisse dots. Aino Rodimale. Temalt saab ka täiendavat informatsiooni.

AUTOKURSUSED

Reedel, 14. veebruaril kl. 16.15 algavad B-kategooria autojuhi kursused. Et algaval semestril on raskusi õppesõiduga (ainult üks vana õppeauto ja 0,5 kohaga sõiduõpetaja), võetakse seekord kursustele üliõpilasi, kellel sõiduoskus olemas. Soovijatel tulla Tiigi tn. 78—237.

AULAS

laulavad teisipäeval, 11. veebruaril kl. 19 TRÜ Akadeemiline Naiskoor ja Tartu Akadeemiline Meeskoor.

LASTE VASTLAPÄEV

toimub laupäeval, 8. veebruaril. Kell 15 Tähtveres kelgutamis- ja uisutamisvõistlused ning saanisõit. Kaasa võtta uisud ja «Salvo» kelgud.

Kell 16 saab uues kohvikus (Leningradi mnt. 27) **vastlaeinet.** Vastlaeine tuleb varem tasuda (80 kop.) aü rühmaorganisaatorile.

OTSIME BASSKITARRISTI!

Juba teist hooaega tegutseme noortemajas «Sõprus», kus on töötamiseks kõik vajalikud tingimused. Üle kõige armastame intellektuaalset *rock*muusikat. Inimeste juures hindame ausust ja tööarmastust. Otsime bassimehest mõttekaaslast. Basskitarrist, ootame Sind **16. veebruaril kl. 12 noortemaja «Sõprus» laval.**

«PANTOGRATOR»

Uued ja vanad pressisekretärid! Toimetuses jagunetakse teie puhanud pea, värske mõtte ja virga käe järele. Ootame teid juba **esmaspäeval** (kuni kl. 14-ni), teisipäeval aga kogu päeva, et veel alanud nädalal pidada maha Minski-õhtu ja vaadata, mis me uuel semestril tegema hakkame.

Avaldame kaastunnet Marika Lahile
VANAEMA
surma puhul.
Defektoloogia V kursus
ja kursusejuhendaja

Toimetaja VARJE SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 579. MB-01663. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 4 (1438) Reedel, 14. veebruaril 1986 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

KONGRESSI EEL

Õppetööst füüsikaosakonnas

● Vt. ka «TRÜ» nr. 2, 1986.

Viie aasta jooksul on füüsikaosakond andnud rahvamajandusele ligi 250 spetsialisti: pedagooge, teadlasi, tööstusfüüsikuid. Saagis oleks võinud olla tunduvalt suurem, kui kõik, kes otsustasid füüsikat õppima asuda, ka lõpuni vastu oleks pidanud. Kahjuks läks tubli kolmandik viie aasta jooksul kaduma — õppimine osakonnas käis üle jõu.

Viisaastak oli mõneti ebatavaline, sest korduvalt muutusid õppeplaanid ja kahjuks ei toonud need muudatused olulist kergendust küllalt heterogeenses ja raskevõitu õppeplaanis. Sagedane õppeplaanide muutmine ja liigne askeldamine õppemetoodiliste komplektidega segas tugevasti õppejõudude sisulist õppemetoodilist tööd. Vaatamata sellele tegime õppetöö organisatsiooniliste ja praaniliste aluste kallal ära suure töö.

* * *

Põhitähelepanu pühendasime pedagoogide ettevalmistamise tugevdamisele. Nende õppeplaanidesse viisime teiste erialaainete arvel sisse mitmed uued kursused, mis annavad just pedagoogiliseks tööks vajalikke eelteadmisi. Lõppeesmärk on hakata pedagoogiks pühenduvaid noori ette valmistama alates esimesest kursusest. Tahame juba sel aastal komplekteerida pedagoogide rühma eraldi teisteks elukutseteks valmistuvatest noortest. Siis saab sihipärasemalt õpetada nii pedagooge kui ka teisi füüsikuid.

Ka teadus- ja tootmistööks valmistuvate noorte **õppeplaanis** tegime olulisi muudatusi. Hakkasime õpetama uut ainet — geofüüsikat. Oluliselt kaasaegsemaks muutus elektroonikute koolitamine. Neile õpetatakse nüüd küllalt sügavalt uut õppeainet — mikroprotsessoreid. Selle eriala omandanud on meie vabariigis väga nõutavad spetsialistid. Nad aitavad ellu viia teaduse ja tehnika uusi suundi nii teaduses, tehnikas kui ka koolis. Igal aastal suureneb diplomitööde hulk, mille tegemisel on kasutatud arvutustehnikat ja juba lähemal ajal teistsugused tööd praktiliselt kaovad. On märgata noorte huvi kasvu pedagoogiliste diplomitööde vastu.

Tänu tahke keha füüsika kateedri õppejõudude asjalikule ja tublile tööle on teadusse pürgijate noorte diplomitööde ja nende autorite teadmiste tase võrratult kasvanud. Igal aastal kaitseb arvukalt meie endisi lõpetajaid kandidaadiväitekirja. Kahjuks on osakonna komplekteerimisraskuste tõttu füüsikat õppima asuvate noorte teadmiste taseme erinevus 3—4-kordne. Õppetöö hindamissüsteem lubab aga hinnete erinevusi vaid vahemikus rahuldavast väga heani. Lineaarne skaala siin mingil juhul ei kõlba ja raskusi oleks ehk logaritmilisegi skaalaga. Igatahes paneb see õppejõudude ette väga suuri probleeme. Mingit edu on siiski saavutatud. Seda näitab sessioonide tulemuste stabiliseerumine kindla, tõsi küll, teistest osakondadest madalama õppeedukuse taseme juures. Kuid see tase on siiski oluliselt parem kui kümmekond aastat tagasi.

Peale teadmiste erinevuse on füüsikaosakond aastaid hädas olnud üliõpilaste **õppedistsipliiniga.** See aga genereerib omakorda teadmiste erinevuse suurenemist, sest tavaliselt pole kehva õppedistsipliiniga mitte tugevad, heade teadmistega noored, vaid nõrgemad. Nähtavasti ei võimalda nõrgad eelteadmised lüüdud küllalt efektiivselt õppetöösse, tekkinud mahajäävus on aga tihti aluseks ka käegalöömisele. Väljapääs seisneb põhiliselt diferentseeritud õpetamises ja individuaalses töös. Üksikud õppejõud on sel teel saanud märkimisväärseid tulemusi. Massiline edu on aga tulemata. Õppejõududele ja üliõpilastele on selline intensiivtöö veel küllalt võõras. Algavast semestrist tahame distsipliiniküsimustele veelgi rangemini ja järjekindlamalt läheneda, sest ka järjekindlusest jääb küllalt tihti vajaka nagu sageli kasvatustöös.

Osakonnale oli tõsiseks prooviks **noormeeste armeeteenistusse kutsumine.** Selle tagajärjel on praegu III ja IV kursus praktiliselt tühjad, selle mõju ulatus ka õppedistsipliini ja õppeedukuseni. Nüüd on esimesed armeesse kutsutud poisid tagasi, praegune II kursus on küllalt arvukas ja töötab hästi. Taaskohanemine toimus kiiresti, õppejõudude meetmed olid tulemuslikud ja endiste armeepoiste kohta võime öelda — nad on õppetöö eesrindlased. Töö noortega armeest jätkub. Töö selliste noortega on aga erinev tööst endiste üliõpilastega. Võibolla tuleb rohkem tähelepanu pühendada ülikooli ettevalmistusosakonnale.

* * *

Viimased aastad on näidanud, et õppetöö alal muutub olukord osakonnas kiiresti. Seoses ümberkorraldustega kõrghariduse süsteemis ja resoneerimisega kogu meie elu haaranud teaduse ja tehnika progressile tuleb õppejõududel oma metoodilises ja õppetöös samuti kiiremini ja otsustavamalt rakendada intensiivmeetodeid paremate ja aktiivsemate spetsialistide — füüsikapedagoogide, teadurite ja inseneride ettevalmistamisel. See nõuab aga omakorda õppejõudude kaadri kvalifikatsiooni ja veelgi enam tööstiili muutmist.

Prof. KARL-SAMUEL REBANE,
füüsikaosakonna juhataja

● **NB! Õppetöö teemat jätkab järgmises lehes õigusteaduskonna professor Ilmar Rebane.**

Poliitpäeval

ESINES ENSV TELERAADIOKOMITEE ESIMEES ALLAN KULLASTE

Teema: «Viime ellu EKP 19. kongressi otsused». Aegruum: 12. 02. 86. kell 12.05—13.52, peahoone aud. 139. Kuulajaskonna põhiosa koosnes žurnalistikaosakonna üliõpilastest ja õppejõududest.

Kõigepealt kõneles A. Kullaste oma kongressimuljetest. Ta rõhutas viimase kongressi erinevust eelnevatest. 19. kongress jäi meelde vähema paraadlikkuse ja asjalike arutelude rohkusega, ettekanded ja sõnavõtud käsitlesid kriitilises laadis minevikku ja olid nõudlikud edaspidise suhtes.

Edasi tuli juttu ajakirjanduse ülesannetest. A. Kullaste peatus neljal olulisel punktil.

● Ajakirjandus peab mõistma aja nõuet, protsesse, mis ühiskonnas toimuvad, ja seda, kuhu nad peavad välja jõudma. Näiteks: tõsta majanduslikku potentsiaali 2,5 korda. Ajakirjandus peab hajutama väära skeptilise hoiaku, iga inimese teadvusse tooma ümberorienteerumise vajaduse. Tuleb hävitada rutiinne passiivsus, et keegi meie eest mõtleb ja otsustab.

● Ajakirjanikud on võimelised nägema puudusi, kuid on vaja pöörata pilk ka sissepoole, ajakirjanduskollektiivile — kuidas ajakirjanikud suudavad kasutada sõna jõudu, suhelda avalikkuse ees avalikkusega nii, et see aitaks probleeme lahendada?

● Temaatika? Kõigepealt muidugi **majandus.** Nendest probleemidest peab rääkima inimestele mõistetavas keeles. Teiseks, **elulised probleemid** (teenindus, kaubandus, meditsiin) — on vajalik arutleda nende asjade üle, mis inimeste meelest viltu on. Kui me seda ei tee, kaotame auditooriumi. Kolmandaks, **kultuur.** Ajakirjandus peab võitlema massikultuuri vastu ja tekitama inimestes vajaduse tõelise kunsti järele.

● Ajakirjandus muutub ebaefektseks ilma ajakirjanike kõrge ajakirjandusmeisterlikkuseta, mis eeldab psühholoogia tundmist, sõnaoskust ja tagasisidet sotsiaalsete uurimuste abil.

Peale ettekannet jätkus kohtumine vestluse vormis. Küsimusi esitasid nii õppejõud kui ka üliõpilased. Vestlus lõpetati mitte küsimuste puuduse, vaid auditooriumi kasutamisaja limiidi tõttu.

Komsomolikomitees

Teisipäevasel koosolekul:

● andis komitee soovituse astuda NLKP liikmekandidaadiks **Aivar Vimnele** (keem. V) ja **Aare Märtsonile** (arstit. aspirant);

● kinnitati mitu uut ametimeest. Nüüdsest on komsomolikomitee asesekretär ideoloogia alal **Ain Lepikult** (õigust. IV), **Merike Karlson** (ingl. fil. V) vabastati sellelt ametikohalt. Ideoloogiasektori juht on **Tõnu Rüütel** (õigust. II) ja pressisekretär **Vilja Kallaste** (žurn. I);

● **arutati läbi ja kinnitati komitee uue semestri tööplaan.** On välja töötatud ka plaan, mis hoiab oma pilgu all ühiselamuid.

● **sellel koosolekul olid kohal ka ELKNÜ Keskkomitee üliõpilasosakonna juhataja Andrus Lauren ja linnakomitee teine sekretär Ülle Lepp.** A. Laureni kõneteemaks oli ülikooli komsomolikomitee ees olevad ülesanded. On ju alanud semester viimane enne ÜLKNÜ ja ELKNÜ kongresse. Seega on veel jäänud aega korrigeerimaks oma töid ja arvamusi, et püüda ebaõnnestumisi heaks teha. Pole mõtet teha kõlavasõnalisi tööplaane, mis määratud ainult paberile jääma. Lause «teha vähem, aga paremini» kehtib ka täna, mis sest, et me justkui seda meeles pidada ei taha. Hea oleks, kui praegu, mil taas käsil tööplaanide koostamine, arvestaksid kõik oma jõude ning võimalusi, ja et tööplaanist rääkimine aruandekoosolekul kedagi punastama ei paneks.

Ülle Lepp pakkus teaduskonnasekretäridele lahkelt esinejaid linnakomiteest. Olgem siis varmad seda võimalust kasutama! Samalt esinejalt tuli kivi ka ülikooli kapsaaeda. Linna keskkoolid näeksid rõõmuga enda ees esinemas üliõpilaslektoreid, paraku aga... Ei olda rahul ka šeffidega, kes kunderlastele määratud.

VILJA KALLASTE

Eesti diskomeistrid. Kes ja miks?

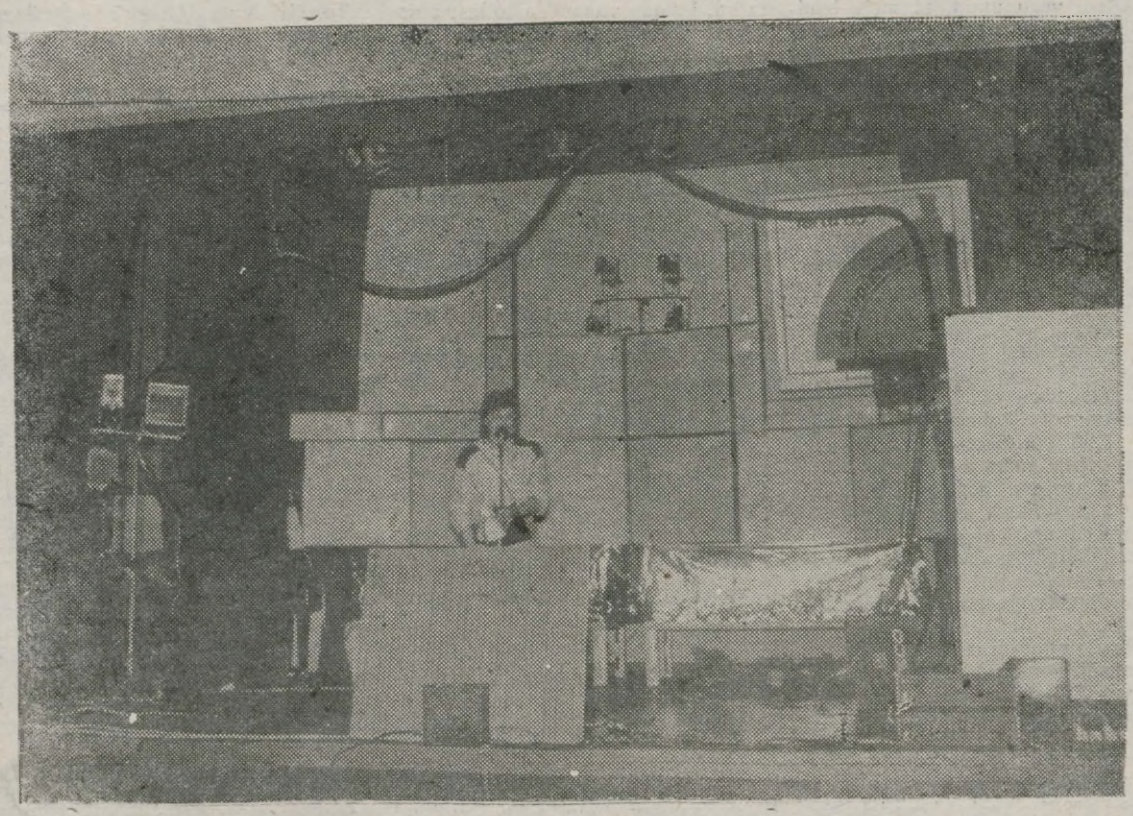

● Konstantin Krehhov — üks diskomeistritest. EVALD VELDEMANNI foto

● ÜLEVAADE DISKOPÄEVADEST 3. lk.

● **VÄITEKIRI, SEE ON ÜHIK, MIDA ON MUGAV KASUTADA ARVEPIDAMISES, SEE ON NÄITAJA. — TÕLGE «LITERATURNAJA GAZETAST» 2. lk.**

● **KIRJUTAB VILISTLANE — UUS RUBRIIK — 3. lk.**

● **I KURSUS KOOLI! — 3. lk.**

VENIA LEGENDI

Dots. kt. **Uno Kaljulaiu** *venia legendi* loeng «Rühmaalgebrate struktuur ja esitused» toimub 27. veebruaril 1986 k. 16.15 Vanemuise t. 46 ruum 137.

Dots. kt. **Kalle Kaarli** *venia legendi* loeng «Täielikkuse probleemid universaalalgebras» toimub samas 27. veebruaril 1986 k. 17.15.

MATI KILP,
matemaatikateaduskonna
dekaan

INTERKLUBIS

Koguneme semestri avakoosolekule kolmapäeval, 19. veebruaril kl. 18 komsomolikomiteesse.

TEADUSRAAMATUKOGUS

Alates esmaspäevast on uudiskirjanduse saalis väljapanek **«Ülikooli raamat 1984—1985».**

Vitriinides TRÜ uuemad teaduspublikatsioonid ja «Wilhelm Grimm — 200».

SÕNUMEID

Väitekirjade kaitsmisi

Aasta esimest kandidaadiväitekirja ülikoolis kaitses esmaspäeval lihastalitluse hormonaalse regulatsiooni labori juhataja nooremteadur **ENN VARRIK**. Uurimust «3-metüülhistidiini ekskretsioon lihastalitluse korral rottidel» juhendas prof. Atko Viru.

Neljapäeval astus Leningradis erialanõukogu ette kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri vanemõpetaja **UNO LÕHMUS**. Tema väitekirja «Kuriteost osavõtu kvalifitseerimine» juhendas prof. Ilmar Rebane.

Esimesele kaitsjale otsustati taotleda bioloogiakandidaadi, teisele õigusteaduse kandidaadi kraad.

Seekord Lvovis

Kuigi talv pole kõige sobilikum aastaaeg reisimiseks, leidub siin siiski vinget tuult ja külma üles kaaluvaid asjaolusid. Sessijärgne puhkus ning odavam pilet, eelkõige muidugi huvi teiste vabariikide linnade ja ülikoolide vastu on õigusteaduskonna kolmandal kursusel juba teist aastat tõukejõuks võtmaks ette pikemat reisi. Eelmine kord Vilniusesse, nüüd siis Lvovi.

Vastu võtsid meid Lvovi RÜ tudengid, kel meiega üks eriala ja stuudiumiaasta. Kohtusime ka võõrustaja-teaduskonna dekaaniga, kellelt saime põhjaliku ülevaate tema teaduskonnast ning kogu Ukraina juriidilise kaadri olukorrast. Huvitav oli teada saada, et uue ühiselamu ehitamisel ka üliõpilased kaasa löövad. Õppetöö toimub sellistel kahe koorma vedajatel individuaalgraafiku alusel.

Viis päeva möödus selle Läänе-Ukraina pealinna ilus ning vaatamisväärsuste keerises kiirelt. Nüüd on meil aega kevadeni mõelda, mida pakkuda omalt poolt külalistele Lvovist.

TRIIN RAHNU,
õigust. III k.,
teaduskonna pressisekretär

Mari tudengid

Läinud nädala lõpul esines Tartus meie hõimukaaslaste folkloorіansambel «Mari Sem». See rühm tegutseb Mari Pedagoogilise Instituudi juures. Kontserte anti EPA klubis, Kirjandusmuuseumis ja Tartu 2. Eriinternaatkoolis.

Kes kuulamas käisid, võisid endis elustada viise, mis on meile kõigile hingelähedased.

Tänu

Konverentsi «Massikommunikatsioon ja sotsialistliku elulaadi areng» eeskujuliku organiseerimise eest avaldati rektori käskkirjas tänu dotsentidele **Marju Lauristinile ja Peeter Vihalemmale, õpetaja Epp Weinrauchile, vanemlaborant Aune Undile ja laborandile Triinu Lemberile.**

● Oli vastlapäev ...

Parimad teada!

Igal aastal määrab ENSV Kõrgkoolide Rektorite Nõukogu ajakirjanduspreemiad parimatele üliõpilasautoritele kõrgkoolide lehtedes ilmunud kaastööde eest.

Traditsiooniliselt oli ka tänavu range kohtunike kogu eesotsas žurnalistikakateedri juhataja professor Juhan Peegel.

Žürii esimehe hinnangu kohaselt arvestas autoriteetne komisjon oma lugemise-arutamise-vaagimise töös lugude probleemsust, aktuaalsust, ideoloogilist suunitlust ja töö vormi, samuti ka üldist kirjutamisaktiivsust avaldatud lugude-piltide arvu põhjal.

1985. aasta ajakirjanduspreemia said:

1. **Sirje Nakkurt,** TRÜ filoloogiat. IV k. üliõpilane «TRÜ-s» avaldatud artikli «Mis siis ikkagi lahti on?» eest;

2. **Anu Pallas,** TRÜ žurnalistikaosakonna V k. üliõpilane «TRÜ-s» avaldatu eest;

3. **Aare Kasemets,** EPA agronoomiat. II k. üliõpilane «Põllumajanduse Akadeemias» avaldatu eest;

4. **Olav Valdas,** EPA põllumajanduse mehhaniseerimise teaduskonna II k. üliõpilane «Põllumajanduse Akadeemias» avaldatud artikli «Halvasti õppimise kaitseks» eest;

Ära märgiti järgmised autorid ja võistlustööd:

1. **Marek Strandberg** (TRÜ füüsika-keemiat. III k.) «TRÜ-s» avaldatud joonistustesarjad ja rubriigikujundused;

2. **Inga Kõitsi** artikkel ajalehes «Pedagoogiline Instituut» «Tark õpib teiste vigadest»;

3. **Anu Nõupuu** (EPA agronoomiat. IV k.) «Põllumajanduse Akadeemias» ilmunud tööd.

Soovime jätkuvat loomeindu laureaatidele ja aktiivset kaastööd kõrgkoolide ajalehtedele!

JAAK KARU,
ENSV Kõrgkoolide Rektorite
Nõukogu teaduslik sekretär

Arvutikursustel

Meie ajalehe eelmises numbris tutvustati artiklis «Vajuta õigele klahvile» õige põgusalt personaalarvutit «Yamaha» ja kirjutises «Matemaatikateaduskond ja teine kirjaoskus» arutles dekaan Mati Kilp arvutiõpetuse korraldamist ülikooli õppejõududele.

13.—24. jaanuarini toimusid intensiivoppused «Yamaha» klassi baasil. Osales õppejõude filoloogia-, ajaloo- ja bioloogia-geograafiateaduskonnast. Kursuste korraldajatel näis esialgu olevat väike eelarvamus kursuslaste võimete ja innukuse suhtes, töö käigus see eelarvamus vist kadus. Paljudel kursuslastel oli siiski vähemalt teoreetilisi eelteadmisi arvuti kasutamise võimalustest sõnaraamatute koostamisel, keelestatistikas jm. Isiklikult olin saanud mõningaid teadmisi matemaatikaklasside õpilastelt, kellele olin kunagi õpetanud eesti keelt ja kirjandust.

Kursustel tutvustati personaalarvuti «Yamaha» (miks seda just nii nimetatakse, jäi küll selgusetuks) käsitsemist, kusjuures teoreetiline osa oli väga hästi ühendatud praktilise tegevusega, nagu see intensiivkursustel peabki olema. Kui elementaarvotted olid omandatud, anti võimalusi koostada programme oma erialal. See pakkus suurt rahuldust ning õnnestus oskuslikul juhendamisel peaaegu kõigil. Tihti sattusid kursuslased nii hoogu, et kaotasid ajataju ning jäid järgmisele rühmale ette. Kursuste lõputööna esitas igaüks stsenaariumi oma eriala mingi probleemi kohta.

Kursustest saadi igati positiivne kogemus, milles on suuri teeneid meie väsimatutel juhendajatel. Anne Villems, Jaanus Põial ja Viljo Soo olid iga hetk kursuslasi asjatundlikult juhendamas ja abistamas.

Kindlasti tahaksid paljud arvuteid kasutada edaspidi teaduslikus töös, veelgi rohkem aga õppetöös. Tahaks loota, et tegemist pole pelgalt kampaaniaga õppejõude kursustest läbi masindada ja nõukogudes ümmargusi aruandeid koostada. Arvutikursustega paralleelselt tuleks energiliselt asuda hankima massiliselt töökindlaid arvuteid, et omandatud teadmisi saaks tõepoolest süvendada ja ka õppetöös rakendada. Kui selline ime peaks juhtuma, oleks see tasakaalustavaks kaaluvihiks õppetöö tehniseerimise üldisele mahajäämusele.

EDUARD VÄÄRI

Tema Kõrgus Dissertatsioon

Umbes aasta tagasi võis keskajakirjanduses märgata tunduvat elavnemist, mis pole vaibunud tänini. Vastupidi, arvamuseavaldused ja -vahetused meie ühiskonna pakiliste probleemide kohta on puhuti võtnud õige terava kuju. Eranditis pole ka **(kõrg)haridust ja teaduselu** puudutavad ülesastumised. Vahelduva sagedusega on neid valdkondi käsitlenud nii «Pravda» kui «Izvestija», viimatimainitud väljaande sellekohastest materjalidest said mullu pisut osa ka «TRÜ» lugejad (vt. «Kõrgkool paberite kütkeis», «TRÜ», 1. märts 1985). Kuid kõige aktiivsemalt ja järjekindlamalt arutleb kõrghariduse kvaliteedi ning teaduse arengu probleemide üle nõukogude haritlaskonna keskne väljaanne **«Literaturnaja Gazeta».** 5. veebruari lehenumbris on toimetusse saabunud kirjade põhjal taas jutuks võetud teadlaskaadri ettevalmistamine ning praeguse dissertatsioonide-süsteemi otstarbekohasus (õigemini: otstarbekohatus). «TRÜ» ja «LG» mahuerinevusi arvestades peame selle terava arvamustevahetuse esitama mõnevõrra lühendatud kujul.

* * *

«Olen veendunud, et meie teadlaskaadri ettevalmistamise ja atesteerimise süsteem õigustab ennast igati, ehkki vajab ka edasist täiustamist,» kirjutab meditsiiniprofessor Kiievist.

«Praegune teadlaskaadri atesteerimise süsteem takistab teaduse arengut ega vasta üldsegi progressi nõuetele. Vohama on hakanud epigoonlus, kompileerimine, plagiaat, näiline kaasautorlus, eestkoste, ametiseisundi kuritarvitamine ning muu jälkus,» väidab tehnikakandidaat Moskva oblastist.

Jääb mulje, nagu kõneleksid kummagi tsitaadi autorid sootuks erinevaist asjust. Mõistagi kajastab iga üksiku arvamus eelkõige arvaja enda isiklikku kogemust. Ent nii või teisiti — teaduslik-tehnilise progressi kiirendamise ülesanne ei anna meile juba loomuldasa õigust hinnata praegust asjade seisu rahuldavaks.

Noore teadusjõu pealekasvu peamiseks regulaatoriks on dissertatsioon, ent paljude arvates on praegune väitekirjade esitamise-kaitsmise süsteem pigem teaduse arengu takistaja.

«Teadusse tullakse dissertatsiooni tegema, aga mitte teadusega tegelema» (meditsiinidoktor Blagoveštšenskist).

Väitekiri, mida ammust aega peetakse ennekõike koolitööks, on tagaplaanile trüginud kõik teised teadusloomingu liigid. «LG» veergudel on varemgi mitut puhku arutatud, kuidas vabaneda tollest ahistavast väitekirjaikkest, kuidas jõuda olukorrani, kus üldse piisaks vaid ühest, kandidaadidissertatsioonist, ent asjade seis pole siiani karvavõrdki muutunud. Väitekiri valitseb jagamatult, ta dikteerib meile hea tooni nõudeid — mida ja kuidas uurida, mida võtta esimeseks, mida kahekümne esimeseks. Oluline pole valitud teema tähtsus, vaid selle kaitstavus ehk dissertaablus.

«Näib, et vajakajäämised teaduses saavad alguse planeerimisest. Teema valikul ei lähtuta asja huvitavusest ega lahendamata probleemidest, vaid eelkõige kaalutlusest, kas asi ikka on dissertaabel või mitte.»

«On tulnud aeg muuta teemade valiku süsteemi. Valida tuleb kõige aktuaalsemad probleemid, koondada kogu jõud nende uurimisele. Välistatud peab olema võimalus võtta väitekirja aluseks mingi teisejärguline, väljamõeldud, ent hõlpsasti esitatav ja kaitstav teema.»

Jutt käib ju aabitsatõdedest — aktuaalsus, tähtsus, rahvamajanduslik kasu, sotsiaal-kultuuriline areng... Ent kui raske on noidsamu aabitsatõdesid lülitada kord juba käivitunud masinavärkil Tõed eksisteerivad omaette, masin aga töötab omasoodu neist hoolimata.

«Väitekirjad ei pea looma teadust, teadus ise peab esile tõstma dissertante ja dissertatsioone.»

Täiesti õige. Otse hämmastav, kui kergesti, justkui möödaminnes kaitsesid kunagi väitekirju suured õpetlased! Õigupoolest on praegusteski esmaklassilistes laboratooriumides asi samamoodi. Kuid enamikul juhtudel, «massi hulgas» näeme sootuks teistsugust pilti.

«See asemel, et parimais loomeaastais pühenduda huvitavale tööle, peab õpetlane ümber trükkima ja paksuks kõiteks kokku seadma oma varem ilmunud tööd, leidma oponendid ning aprobeeriva asutuse, võtma ennast järjekorda erialanõukogus, ootama kaks-kolm, vahel aga viis, isegi seitse aastat... Küsige doktoridissertatsiooni kaitsnutelt, kui palju aega neil kaitsmise tõttu teaduses kaduma läks. Te saate vastuseks: «aastaid» (füüsika-matemaatikakandidaat Saraatovist).

«Praeguseks on välja kujunenud totter ja teadusele kahjulik olukord: teadustöötajail, kes ei osale suurtes fundamentaal- ja rakendusuuringutes (reeglina on selliste töötajate puhul tegu keskpäraste ja andetute teadlastega), on piisavalt aega ja võimalusi aastate jooksul kokku kirjutada «täismõõduline» doktoridissertatsioon ning see ka ära kaitsta; seevastu tõsised ja andekad teadlased, kelle töö on seotud suuremahuliste, rahvamajanduse ja maa kaitsevõime seisukohalt oluliste kompleksprogrammide täitmisega, on ülekoormuse tõttu praktiliselt ilma jäetud võimalusest oma uurimistulemusi väitekirjaks vormistada» ... (tehnikakandidaat Moskvast).

Milline ahistav olukord: kõigile on asi selge, ja keegi ei suuda midagi ette võtta.

(Järg 4. lk.)

Miks ma sattusin musta nimekirja

«Seletuskiri» ..... eelkõige südametunnistusele

See kirjatükk on elust võetud ning esitati aspirantuuriosakonnale 20. detsembril 1984. aastal. Tegemist on vormikohase (teatud määral siiski vormikohatu) aruandega selle kohta, miks aspirant ei esitanud 3-aastase aspirantuuritähtaja lõpuks vajalikult vormistatud väitekirja. Juurde ei ole pandud midagi; (kuigi praegu — aja möödudes — tahaks üht-teist lisada. Ent asja huvides esitame alljärgneva muutmata kujul.) Ära on vaid jäetud mõningad fraasid, mis otseselt viitaksid konkreetsele isikule. Loodetavasti lugejad andestavad autorile tema tagasihoidlikkuse.

* * *

Jäin peale ... teaduskonna lõpetamist 1981. aasta kevadel sügisest kohe ... kateedri juurde statsionaarsesse aspirantuuri.

Esimese aasta jooksul sooritasin kandidaadimiinimumi eksami filosoofias ja võõrkeeles. Suur osa esimesest aastast kulus ülevaate loomiseks antud probleemist, samuti selle kohta olemasolevast kirjandusest; ülesanne, mida mõneti komplitseeris asjaolu, et olin koos aspirantuuri astumisega vahetanud ka eriala. Et algul polnud päris selge ei väitekirja kogu probleemistik ega ka struktuur, siis kujutas suurem osa esimese aasta tööst küllaltki kaootilist ekslemist tohutus materjalihulgas. Aasta lõpuks arvasin siiski olevat jõudnud põhijooneie, millest kavatsesin väitekirja kirjutada.

Aspirantuuriaja teise aasta jooksul sooritasin erialaeksami ..., kogusin ja süstematiseerisin põhiliselt materjali esimese, teoreetilise peatüki kirjutamiseks.

Siinkohal tahaksin peatuda ühel ilmselt laiemat kandepinda omaval probleemil. Nimelt langeb enamikul juhtudel aspirantuuriaeg inimese kahekümnendatesse eluaastatesse, seega ikka, kus teda oleks peaaegu et täielik õigus lugeda nii bioloogilises kui sotsiaalses mõttes täiskasvanud inimeseks. Selle kolme aasta jooksul saadav palk (stipendium) on 85 rbl.; siit maksud maha — 75 rbl.* Asja ei paranda oluliselt saadav tunnitasu läbiviidud õppetöö eest — u. 20 rbl. kuus. Kõigest sellest on esiteks vähe või peaaegu et minimaalselt parasjagu (arvestades aspirantide «loomulikku» kokkuhoidlikkust ja loobumisvõimet) ja teiseks ei jätku sellest absoluutselt oma sotsiaalsete vajaduste rahuldamiseks ning nii hädavajaliku silmaringi laiendamiseks. Tagajärg on selline, et seesama noor inimene (aspirant), tulevane igakülgselt arenenud ISIKSUS ja PEDAGOOG veedab osa oma töisest aiast (põhiliselt suved, mida on aga kokku kolm) lisatuluallikate otsimisega; asjaolu, mis tingib küllaltki suurte lünkade tekkimise tema teadustöö järjepidevusse.

Olukorda ei lahendaks mingil määral näiteks stipendiumi tõstmine 15 rbl. võrra, kuna poleks mingit põhjust 80ndate aastate keskel tunda uhkust ja rõõmu noorteadlase elatustaseme tõstmise üle 60ndate aastate tasemelt 70ndate tasemele.

Kolmanda aasta alguseks olin oma arvates saavutanud esiteks küllaldase selguse uuritava objekti iseloomust ja olemusest, teiseks ka hea tööhoo ja -rütmi. Siis juhtus aga äkki nii, et isikliku elu probleemid viisid nii vaimu kui keha seisundisse, kus töö edasine jätkamine endise pingega osutus pika aja jooksul võimatuks. Nimelt ei kuulu perekonna lagunemine just väikseimate probleemide hulka isegi mitte aspirandi elus.

Sooritasin kolmanda aasta lõpuks veel eksamid ... ja vene keeles, ning arvestuse kõrgkoolipedagoogikas. Sel aastal viisime ENSV ... Ministeeriumi neljas ettevõttes läbi ankeetküsitluse (u. 700 inimese hulgas), et saada empiirilist materjali väitekirja jaoks. Ankeedi koostamine, küsitluse läbiviimine ja tulemuste masinas töötlemine võttis aega umbes kolmveerand aastat. Järelduste tegemine ja põhjalik analüüs nõuab ilmselt mitte palju vähem.

Töö seis on käesolevaks ajaks selline: täielikult on valmis töö esimene peatükk 70 leheküljel; teise peatüki kohta on olemas esialgne variant ja täpne struktuur. Kolmanda peatükiga läheb veel aega, kuni leiavad põhjalikumat analüüsi küsitlusandmed. Olen töötanud läbi 250 nimetust kirjandust, koostanud ja süstematiseerinud kataloogi u. 1000 teose kohta ja jõudnud arvamusele, et: 1) probleem iseenesest mind huvitab ja on ka piisavalt perspektiivikas; 2) olen peaaegu et võimeline selle kohta ka kandidaadiväitekirja kirjutama; 3) minu kontsentreerumisvõime jätab palju soovida, loobuda tuleb veel palju rohkemast, kui ma seda senini teinud olen ja 4) kõike siin ilmas ei tohi väga südamesse võtta.

Kõike eelpoolтoodut arvesse võttes pean väitekirja lõplikku valmimist võimalikuks mitte enne 1985. aasta septembrit.

20. detsember, 1984.

---

* **Siinkohal olgu võrdluseks toodud, et USA-s tahetakse näiteks matemaatika eriala aspirantidele makstavate stipendiumide ja dotatsioonide summa 1989. aastaks suurendada 30 000 $-ni aastas (kuus teeb see 2500 $); keskmine tööliste palk läheneb seejuures 2000 $-le kuus. — vt. «В мире науки», 1985, № 7, lk. 11.**

PPP ehk esmakursuslane tagasi koolipinki

Lühendeid ÜTÜ, ÜPP, RSP, RSR tunneb ülikoolis vist igaüks, seevastu lühendit PPP on seni kasutatud peamiselt vaid pedagoogika kateedris. Lühend tähendab pidevat pedagoogilist praktikat. Peagi jõuab uus lühend ka tudengi kõnepruuki: **teisipäeval kogunesid ülikooli aulasse nende teaduskondade esmakursuslased, kust enamik õpetajaks suunatakse.** Uuest praktikakorrast kuuldi pedagoogika kateedri juhatajalt professor Jaan Mikult, dotsendilt Helga Kurmilt, vanemõpetajalt Kanni Indrelt ja teistelt. Pedagoogilise praktika üldjuhendajana on koostanud Kanni Indre PPP programmid. Organisatsioonilis-administratiivseks juhiks ja vahendajaks üliõpilaste ning koolide vahel on Linda Marken õppeosakonnast. Neil palusingi uuendust kommenteerida.

PPP EESMÄRGID

Mõistagi tingib pideva pedagoogiise praktika sisseviimise koolireform. Varem sooritati koolipraktika lõpukursustel ja pärast seda tuli paljudel lõpetajatel alustada õpetajatööga. Küllap jäi mõnelgi tulevasel pedagoogil vähe aega koolimiljööga kohanemiseks ja sellesse süvenemiseks. Et üliõpilasi õpetajaametiks varakult ette valmistada, õpitakse nüüd kooliolusid tundma alates esimesest kursusest. PPP kergendab loodetavasti pedagoogika ja metoodika teooria omandamist ja praktikas rakendamist.

PILK PROGRAMMI

Teisel semestril tutvuvad esmakursuslased kooliga, saavad ülevaate komsomoli-, pioneeri- ja klassijuhatajatööst. Mitmekesiste võimaluste hulgast (komsomolikomitee, pioneeride, õpilasklubide, kooliraadio, pikapäevarühma, «raskete» laste jne. abistamine) valib üliõpilane endale ühe, mida pidevalt täitma hakkab. Videotreeningu näol ülikooli TV-stuudios omandatakse suhtlemiskultuuri põhinõuded. Üliõpilastele püütakse videoaparaatide kaasabil suhtlemise reguleerimise ja eneseregulatsiooni võimalikkust tõestada. III semestril külastatakse koolivälieid lasteasutusi nagu pioneeride maja, muusikakool, kunstikool, loodussõprade maja jt. Õpitakse juhtima ekskursioone. IV semestril on üliõpilasel taas valikuvõimalus ja seekord tuleb ülesanne võtta oma eriala lähedane. Võib analüüsida tunde, täita tunni teatud osas õpetaja rolli, valmistada õppevahendeid, parandada kontrolltöid, abistada aineringe, korraldada temaatilisi viktoriine. V semestril pannakse pidevale praktikale punkt, pühendutakse kutsesuunitlusele. Omandatakse elukutsete uurimise ja analüüsi meetodid, tutvutakse TRÜ kutsesuunitluse kabineti ja linna kutsenõuandlaga. Õpitakse koostama ja rakendama teste õpilase kutsesobivuse väljaselgitamiseks.

TIHE PROGRAMM NÕUAB ROHKESTI JUHENDAJAID

Tõepoolest, hõivatud on mitmed kateedrid. Teisel semestril praktiseerivad üliõpilased pedagoog.ka kateedri õppejõudude suunam.sel. III ja IV semestril juhendavad erialakateedrid. Kutsesuunitluse tarkusi õpetab loog.ka ja psühholoogika kateeder. Omakorda on PPP juhendajad teaduskonniti. Koolides tegutsetakse arusaadavalt professionaalsete õpetajate käe all.

KAS ÕPETAJAD ON ÜLIÕPILASTE TULEKUKS VALMIS?

Jaanuarikuu õppenõukogudes tutvustati praktikauuendust kõikides koolides. Juba esimesel praktikapäeval (see oli eile, neljapäeval) kohtuti juhendajate-õpetajatega. Viimase ülesandeks on abistada üliõpilast tööplaani koostamisel, kuulata aeg-ajalt praktika aruannet. Tahaksime, et kooliõpetajad üliõpilaste omaalgatust ja iseseisvust soosiksid.

HINDAMINE?

PPP lõpeb diferentseeritud arvestusega. Programmis ettenähtud ülesannete täitmise kohta kannab arvestuse õpinguraamatusse administratiivtöötaja. Kui pidevas praktikas on võlgnevusi, põhipraktikale ei lasta.

JAAN LUKAS,
ajaloo III k.

VILISTLASRUBRIIK

Tere! Teid peaks olema umbes 30 000. Mõnelegi satub pihku «TRÜ». Vilistlane võrdleb kõike sõnapaariga «minu ajal». Aga pärast meid? Mõnigi on edasi sidemeis kõrgkooliga, tudengitega, noorteprobleemidega. «TRÜ» toimetus kutsub täna avatavas rubriigis avaldama oma ülikoolimeenutusi, hinge hakanud tänaseid mõtteid. Kirjutage! Tudeng ootab!

Apres nous le deluge

«Pärast meid tulgu või veeuputus,» *niisuguse mõttega jätame hüvasti oma süütu noorusega, kooli ja ülikooligagi. Ent ülikool jääb enamikule meist viimaseks kohaks, kus meie pärast t õ e l i s e l t muret tunti, püüti meid s i i r a l t abistada, i g a l i aidata uue elu algusse. Pärast seda on igaüks pidanud i s e ujuma õppima. Nüüd, juba üheksandat aastat Tartust eemal viibides, «TRÜ» lehte lugedes sugeneb aeg-ajalt hirmus himu midagi öelda, kaasa rääkida, millegi eest hoiatada, vilistlase kombel t a r g e m olla. Võib-olla on see õigustamatu julgus, sõakus ja tarm, mis inimesse aastatega kui kuld (kui nõgi?) ladestub ja sõna võtma ärgitab? Kes teab ... Kes teab, puhkab rahus. Noortele on elukogemus kui härjale punane riie. Aga keegi ei jää igavesti nooreks, vähemasti mitte kuigi kauaks. Mõni võib langeda noorena, kuid keegi ei saa noorena targaks. Tarkus on vanadus, kuid vanadus pole alati tarkus.*

Ülikoolis olles ei mõelnud me just sageli, et enne meid on olnud teised. Et minu ühikavoodis on põõnanud kümneid m i n u s u g u s e i d, kes nüüd on hoopis t e i s t s u g u s e d, Olin kindel enda ainulaadsuses, peaaegu et kosmopoliitilises unikaalsuses. Ja kui ma sellelt voodilt kord tõusin, et minna, ei võtnud ma seda voodit ühes ega kõndinud, vaid mind visati alasti elu külmale parketile. M i s mul oli, s e e mul oli. Midagi enamat polnud. Või siiski oli? Oli t e a d m i n e, et olen lõpetanud Tartu ülikooli, kandnud sinipunast teklit, võin nii mõnelegi professorile tere öelda, ilma et too õlgu kehitaks ja küsiks: «Kes teie noormees olete?»

Ütlete, et mitte t e a d m i n e, vaid t e a d m i s e d. Julgen välja öelda mõtte: t e a d m i s t e g a kaugele ei jõua. Mitte palju kaugemale riigieksameist. T e a d m i s e g a TRÜ tudengiks olemisest ja vilistlasseisusse kuulumisest võib aga kaugele jõuda — elu lõpuni välja. Seda t e a d m i s t ei saa rubla vastu vahetada ega ole see ka tutvusena suuremat väärt. Millist defitsiiti ikka professorilt paluda?! Võib-olla usku t e a d m i s t e jõusse?

Nagu öeldud, ma ei mõelnud tollal neile, kes olid enne mu voodis maganud. Veel vähem mõtlesin neile, kes hakkavad magama. Kui eelmistest olid vähemasti vedrud välja veninud, siis järgmised ei saanud kuidagi mu unerahu segada. Venitagu palju tahes. Kuid mul polnud õigus, nagu pole õigus neilgi, kes praegu arvavad, et on ainult n e m a d, teisi nagu polekski (olnud). Me oleme kõik samas voodis. Ja seni pole meil kellelgi kitsas, kuni me ei hakka üksteist üle serva tõrjuma.

Pärast mind ei tulnud veeuputust. Tuli keegi Uuno või Herbert ja pistis oma hambaharja ning pastatuubi sahtlisse. Siis keeras padja kaela alla kahekorra ja... jäi magama. Kolmandik elust kulub magamisele, ent siiski ei saa seda pidada mahavisatud ajaks. Võib-olla polnud ülikooliaegki maha visatud, oli vaid m i n u p i h t a visatud? Mis külge jäi, see küljes püsib.

Viimasel laulupeol kanti rongkäigus suurt sinipunast teklit, nii umbes kaks meetrit läbimõõdus. Parimagi tahtmise korral ei mahu kõik praegused TRÜkad, endistest rõnelemata, selle hiiglase alla ära. Aga, oh imet, hariliku nr. 55—60 tekli alla mahume me kõik. Kui tekkel pole muidugi kapis vahepeal koitama läinud... Võtan siis vahel ta välja ja panen pähe. Imelik, vea oleks nagu paksuks läinud. Või on tekkel kitsaks tõmmanud? Pigistab, pigistab pisara väl'a. Kas ka teil, tuhanded kaasvilist'ased? Küsin ja ootan vastust, sest küsija suu peale ei lööda(vat).

MART UMMELAS,
1977. aasta vilistlane

Eesti diskomeistrid. Kes ja miks?

● VEEL TARTU DISKOPÄEVADEST (21. ja 22. dets.)

(● Samal teemal: K. Müller «Kaks päeva D. elus» «Edasi» 29. dets. 1985)

Disko puhul on tegu noorte massikultuuriga. Kelleks me ka iganes õpiksime, kellena töötaksime, pidudele satume enamal või vähemal määral kõik. Sellest lähtuvalt ei tohi disko osa üldkultuurilises pildis alahinnata.

Käesolev on teine Tartu diskopäevi valgustav kirjutis, sest Kalle Mülleri samateemaline artikkel ei andnud küllaldast ülevaadet. Mõnda esinejat (näit. A. Pilv, J. Makarov) on autor hinnanud liialt subjektiivselt. Nähes kohati vägagi peenelt negatiivseid külgi, on ta jätnud hindamata terviku teise poole. Ka võistluste tulemustest ei saanud lugejad täielikku ettekujutust.

Tartu (mitte TRÜ) diskopäevad olid tegelikult diskorite ülevabariigiliste meisterlikkuse võistluste lõppvooruks. Eesti NSV Rahvaloomingu ja Kultuuritöö Teadusliku Metoodikakeskuse algatatud üritusse esimene voor kestis regiooniti 16. novembrist 1. detsembrini. Sel ajal kuulas-vaatas metoodikakeskuse määratud žürii üle võistlevate diskorite ja diskogruppide kavad ning valis paremad detsembri lõpus TRÜ klubis toimunud lõppvooru. Diskorite jõuproovid on sageli päevasel ajal ja žürii istub tühjas saalis. Seekord valiti tantsuõhtu vorm, kus diskoril oleks võimalik näidata oma oskusi publikuga suheldes.

Laupäev, 21. detsember.

Kõrgel diskokantslis askeldas **TRÜ klubi diskor Aivar Pilv.** Algussignaal teritas tähelepanu. Nagu ikka, polnud tantsuga alustajaid. Koos publikuga seina ääres istunud žürii leidis seekord end kõige kiiremini. Nemad olid esimestena tantsupõrandal. Julgemad järgisid eeskuju.

Tänavalt tulnuile on õdususe loomiseks algul hädavajalik tuttavlikku, enamikule meeldivat muusikat mängida. Arvestus oli lihtne: algul samm tagasi, siis kolm edasi. A. Pilv esines intelligentselt ja rahulikult, teda iseloomustab puhas diktsioon ning peoliste muusikamaitse hea tundmine. Ta ei sunni end publikule peale, aga jääb alati endale kindlaks. Kõrvuti poplauludega kõlasid tema võistluskavas eesti 60-ndate aastate lood. Aega jagus ka humoorika vemmalvärsi deklameerimiseks, samas oskas ta publikut valsile häälestada. Viis viimast minutit möödusid ühistantsuga.

Tsiteerin K. Müllerit: «Aivar Pilv Tartust lahustub saali täitvas udupilves /. . ./. Jääb püsima tunne, et see kõik on juba kusagil olnud. /. . ./ Vist ikka pühapäeviti pool üks raadio esimesel programmil.» K. Mülleri hinnang näitab tema suutmatust A. Pilve kavasse süveneda.

Järgmise esineja, **kohtlajärvelase Vladimir Polkovnikovi** ees oli üles sulanud seltskond. Programm läks ladusalt käima. Põrandalt tõusis tossu, lõbus laserkiir lõi kõikvõimalikke kujundeid. Ruumis rallisid tuntud lööklaulud. Tants. Tundus, et tudengkond on neist lugudest juba küllastunud. Märgatav vastuseis kujunes koos viimase suve menulooga «Live is life». Ja siis järsk pööre lööklauludelt A. Pugatšova lavaelule. Kuulamisdisko? Kes tantsupõrandal, olid nõutud ega teadnud, mida teha. V. Polkovnikov püüdis lühidalt edastada NSV Liidu esilaulja loometeed: kunas, kellega, mis filmis. Slaidid. Kiirkõne raskendas mõistmist. Kava poolitamine tervikule tulu ei toonud, kuid lõi pildi esineja isiksusest. Oli neid, kellele meeldis, enamik kehitas õlgu.

Kohtla-Järve diskorit J. Šneuri ja pärnakaid Mart Porti, Valdor Telve ning Urmas Salmu hinnates on K. Müller tabanud naelapea pihta. J. Šneuri rahuteemaline kuulamiskava ei olnud veenev, kuigi esitus oli ladus ja korrektne. Paistis, et stsenaarium oli tehtud rohkem stsenaariumi enda pärast. Pärnu diskorite esinemislaad tekitas pinge nende endi ja publiku vahel. Neil ei õnnestunud seda parandada kava lõpuni. Ärardumine kuulub kasulike kogemuste kilda.

Jüri Järve Paidest võitis publiku poolehoiu efektse signatuuri ja sorava ning selge enesetutvustusega. Kõlaritest kandus saali eesti levimuusika paremik. Avalood olid valitud pisut ebaõnnestunult — tantsima ei kutsunud. Taga ekraanil naljakad slaidid: banaalse näoga šampoonireklaam ja järve hüppav aadamaülikonnas mees jt. Tundus, et muusikavalik oli tehtud rohkem žüriile kui tantsijatele mõeldes. Pikkamisi kujunes siiski õdus õhkkond. Isegi heli keskpärane kvaliteet ei häirinud. Kes tahtsid, need tantsisid, aga enamik jäi äraootele.

Tallinna diskori Jüri Makarovi avasõnad «Minul ei ole kaasas ei pilte ega padajanni. Ma mängin lihtsalt niisama muusikat» tekitasid pahameelt — oli ikkagi disko suurüritus! Diskori sugestiivne hääl suubus muusikasse. Lugu lausa vedas tantsupõrndale, tabati publikupoolset tellimust. J. Makarovi esinemises on mingi kummaline enesekindluse ja enesega rahulolu ühend, mis näitab, et ta on tehniliselt tasemel diskor, kuid mis segab saavutamast enamat. K. Müller: «Tallinna elulaad on vist täitsa olemas. Tallinna diskolaad — kindlasti.»

Nördima paneb, et K. Müller aselab oma hinnangus Tallinna diskorid restoranimiljöösse ainult J. Makarovi esinemisstiili põhjal. Et selliseid üldistusi teha, peaks süvenema kogu Tallinna diskoellu. Raskem on mõista kui hukka mõista. K. Müller ei ole hoopiski märganud J. Makarovi esinemise laitmatut tehnikat, head mikrofonikasutust, tema põhjalikke muusikaajaloolisi teadmisi.

Pühapäev, 22. detsember.

Avatakti lõõja au tuli kanda **tallinlasel Pavel Starostinil.** Mainekas diskor astus tudengite ette tavapärase videokavaga, mille läbivaks liiniks oli diskopäevadele sõlt. Paistab, et ajapikku on P. Starostini ampluaaks kujunenud propageerida video vahendusel Liidu vähetuntud noorteansambleid. Siiski, disko tippürituse loodeti ka temalt enamat.

Tallinlane Jüri Laulik pakkus seekord välja kuulamiskava üliõpilasmaleva teemadel. Mis on see EÜE laul? Kõlareist (veidi ka saalist) kostis suviste kokkutulekute laule. Ekraanil filmikatked. Diskor luges ette ajakirjanduses ilmunud vastakaid arvamusi EÜE laulu kohta. Paistis, et uues, tõsisemas kavas ei tundnud J. Laulik end siiski piisavalt kindlalt, mida näitas ka teksti mahalugemine, kuid sellele vaatamata kuulus talle tudengite tänu.

EPA videoteegi esindaja Kalle Mülleri videoprogramm «Mõnudisko» üllatas Tartu diskopäevade publikut oma lahendusega. Teleekraani Mülleri ja diskor Mülleri d.aloog hoidis vaatajaid põnevil, pakkus vaheldust, vaatamata sellele et kohati jäi sisu hea pildimaterjali varju. Taolise kava teostus nõuab head aparatuuri ja kvalifitseeritud tehnilist personali. EPA videoteegis on sellised mehed A. Sild ja J. Kalmus. K. Mülleri tehniliselt igati hea «Mõnudisko» näitas video arenguvõimalusi ja tõestas, et EPA videoteek on hetkel vabariigi juhtivamaid. Videodiskos segab maksimumi saavutamast vaatamise ning tantsimise vaheline inerts. Kui teler ikka midagi pakub, siis silm sinna kinni jääb, muu ununeb.

Valga diskorite meeskond eesotsas Konstantin Krehhoviga vallutas vaatajad juba visuaalselt. Valgusefektide (mitmevärviliste prožektorite rütmimäng seintel, slaidid, peaaegu lavalaiune liikuvate värvikujunditega pannoo jms.) ees musta varjuna tantsiv, laulev, muusikat vahendav K. Krehhov. Alguses laulis ta *break*-stiilis elektroonilise muusika vasarduse saatel oma mõtteid diskost ja noorsooprobleemidest (*talk-over style* Eestis?). Publikut üllatati üha uute värvusmuusika efektide ja isiklike oskustega. Aga kas on vaja alati kuhjata sel määral aparatuuri ja pakkuda nii sisukat info-kompotti (muuhulgas J. Lennoni surm, noorsooprobleemid meil ja mujal, muusikateave, disko tulevik)? Näiliselt puudus läbiv teema, kuid ometi — kõik oli taandatav diskole. «Saagu sõjardite planeetidevahelistest raketivälja-kutest tulevikus diskoväljakud!» deklameeris K. Krehhov oma kava lõpetuseks. Žürii nentis, et varem pole vabariigis aparatuuriga keegi nõnda hiilanud. Mujal Liidus on värvimuusikale toetuv diskondus tavaline.

Tariftseerimisel tulevikulootustena esile kerkinud **Võru diskorid Armido Allas ja Urmas Kaiv** esinesid liialt ühetaoliste tantsukavadega. Ilmselt tulnuks kasuks eraldi kavade asemel esitada üks ja on küsitav, kas tantsukavas sobib rääkida põhjalikult kohalikust klubist, tehnikanappusest jms.

Viimastena lavale tõusnud rahvarieletes **vennad Ulbid** ei lasknud publikul üllatusest toibuda. Hetkega loodi tantsutare miljöö. Kavaia, nn. vanade eestlaste tervitusega liideti saalitäis peolisi üheks pereks. «Kas on ka mehi, kes julgevad neiul kahe käega puusade ümbert haarata?» — lavapaari keemikas eeskuju ja vallatusele vabastav jutt pühkis seinaääre hõredaks. Läks marupolkatamiseks. Pisipuhkuseks laulis kogu olemusega 50-ndate aastate koloriiti tabav neidude ansambel. Kleidid, graatsilisus ja filigraanselt ette kantud meie emadeisade koolipõlvelauluke lõi äsja kaootiliselt kihanud üliõpilaste kohale haudvaikuse. Oivaline! Tagasikutsuv aplaus. Järgnes väike tantsuturniir. Hindajateks retropiigad. Killuke 50-ndate levilugusid. Ja tantsutare pere ühendas käed ühistantsus, et kuulutada Tartu diskopäevad lõppenuks. Hea näide, et ka rahvaliku muusikaga saab diskot teha, vaja vaid õigeid mehi. Vendade Ulpide kava oli ainus, mis pani peolistele tõelised pöörded sisse Igati väärikas lõpp diskopäevadele.

Veel kord sai mikrofoni diskorkonferansjee Aivar Pilv. Ja siis kuulutas žürii välja oma otsuse:

eripreemiad — rahuteema parima käsitluse eest J. Šneurile, parima režii eest videodiskor M. Pordile, noorsooteema parima käsitluse eest J. Laulikule; parim üliõpilasdiskor oli K. Müller. Üldarvestuses kolmanda koha väärilisena tunnistati K. Müller, esikoht läks jagamisele: Eesti NSV 1985. aasta diskomeistriteks kuulutati valgalane K. Krehhov ja tartlased O. ning S. Ulp (teist kohta välja ei antud).

Žürii nentis, et üritus läks korda. Praeguse eesti diskoga võib rahule jääda. Tartu diskopäevi loodet. korraldada edaspidigi.

AARE KASS,
üliõpilane

Tema Kõrgus Dissertatsioon

(Algus 2. lk.)

Rehkendada on mõnus

Väitekiri — see on ühik, mida on mugav kasutada arvepidamises, see on n ä i t a j a. Aina näitajad, näitajad, näitajad... Kuid keegi peaks ju ka huvi tundma sisu vastu, jahutama bürokraatide innukust!

«Ikka ja jälle hinnatakse kateedreid ja kõrgkoole mitte nende tegeliku töö, vaid teadusdoktorite ning -kandidaatide hulga pohjal.»

«Kateeder, teaduskond ja rektoraat vastutavad dissertantide ettevalmistamise eest ministeeriumist antud plaanide järgi. Kuid kas on võimalik planeerida dissertatsioonide arvu, ette näha avastusi-leiutisi? Võtta kohustus «leiutada»?! (Arhitektuurikandidaat Moskvast.)

Niisamasugune rehkendus käib erialanõukogudes.

«Iga erialanõukogu püüab «anda» võimalikult rohkem spetsialiste. Kuid see põhimõte on hea vaid juhul, kui nõukogu toetub esmaklassilisele teaduslikule baasile. Niisuguse tagatise puudumisel võtab nõukogu töös paratamatult maad bürokratism» (tehn.kadoktor Moskvast).

Bürokraatlik asjaajamine ei johtu ainuüksi kellegi rumalusest või mõtlematusest, seda soodustab teadustöötajate produtseerimise voolumeetod ise. Arvud, arvud, arvud... Kes ei täitnud plaani? Kuidas ta küll julges? Ja nõnda ongi meie maal juba poo.teist miljonit teadustöötajat, tervelt neljandik maailma koguarvust. Kuid kui suur on nende osa maailma (tipp) teaduse produktsioonis?

Muide, teadustöötajate hulga hasartne paisutamine pole ju sisuldasa midagi muud kui üks ekstensiivse arengu vorme. Ent niisugune «areng» on nüüdistingimustes lootusetult ajast ja arust.

«Kraadistatud» inimeste hulga järgi ei hinnata üksnes kateedrit ja nõukogu, vaid ka teaduslikku juhendajat. Kui aspirantidega ei lähe kõik libedasti (bürokraatlikust, «näitajate» seisukohast muidugi), siis järelikult on juhendaja halb. Kas jätkub kõigil jõudu bürokraatia survele vastu pidada?

«See on meie koolisüsteemis juurdunu loogiline jätk. Juba koolis on nii, et õpetaja, kes paneb õpilasele teenitud «puuduliku», saab hirmsasti nahutada: ta vedas alt oma kooli, rajooni, linna jne., rikkus ära näitajad.»

«Mul on tulnud korduvalt viibida koosolekutel, kus ähvardatakse auväärseid professoreid: teie aspirandid ei kaitse tähtaegselt, me ei anna teile enam aspirante. Ja nõnda asuvadki lugupeetud teaduslikud juhendajad oma hoolealuseid kõikvõimalikul moel utsitama.»

«Minu arvates on häiriv, et aspirandi tähtajalisele kaitsmisele omistatakse nii suurt tähtsust. See tekitab närvilisust ja surutist ning võib tihti viia soovimatute kompromissideni» (tehnikaprofessor Leningradist).

«On aeg kaotada kord, mille järgi igal aspirandil või kraaditaotlejal peab olema ametlikult kinnitatud teaduslik juhendaja. Just seetõttu, et juhendaja on «kraadistamise» ja «tähtajalisuse» eest isiklikult vastutav, satuvad tihti teadlaskonda sinna sobimatud, andetud ja laisad inimesed.»

«Kõige õigem oleks teadusliku juhendaja staatus üldse tühistada ning asendada see konsultandi omaga» (tehnikakandidaat Moskva oblastist).

Nagu näeme, on süüdistused protsentomaania aadressil tõsised. Lõppude lõpuks pole vastne kandidaat ju teadlaskaadri ettevalmistamise lõppsaadus, vaid üksnes vahelüli. Paraku on ametlik arusaam praegu risti vastupidine.

(Järgneb)

Refereeris TIIT MATSULEVITS

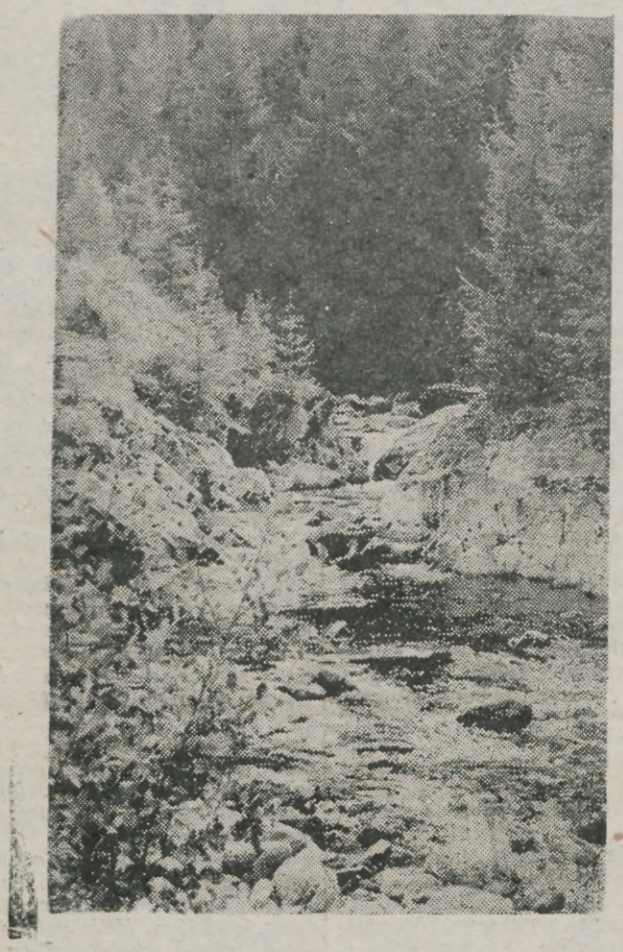

Matkakoolist matkama

Aastate jooksul on matkamiseks vajalikke teadmisi jagatud matkakoolides tuhandetele huvilistele. Esialgu tullakse uudistama, siis leitakse mõttekaaslased, formeeruvad matkagrupid, kogutakse teadmisi ja minnakse järjest raskematele matkadele. Järjekordsed matkakoolid ootavad jällegi.

Mägimatkakool alustab tööd 25. veebruaril TRÜ õppehoones Kingissepa tn. 19 aud. 302 — kell 18 algõpe ja kell 20 keskõpe (neile, kes varem matkal käinud). Õppetöö hakkab toimuma teisipäeviti. Kevadel on kavas õppelaagrid ja praktilised väliõppused. Õppematkad on kavandatud läbi viia Kaukaasias Gvandra rajoonis.

Veematkakool alustab tööd 24. veebruaril kell 19 matkaklubis Väike tn. 5 — algõpe. Õppetööd viivad läbi veematka instruktorid Tiiu Halop ja Valdur Siilbek (vabariigi koondvõistkonna liikmed veematkatehnikas). Õppetöö hakkab toimuma esmaspäeviti. Õppematkad sõidetakse Koiva jõe ülemjooksul, kus saadakse esimesed sõidukogemused ja sõidutehnika algteadmised. Seejärel ootavad kaugemad matkad kärestikulistel jõgedel. Kedaga huvitab aga veeslaalom, siis selleks on kevadistel Eestimaa jõgedel (Pirita, Jägala jt.) esialgu küllalt võimalusi ja ka võistlustest ei tule puudus.

Selle huvitava alaga tegelemiseks peab aga ujuvvahendid (mitmesugused pehme kattega matkasüstad, spetsiaalsüstad või kummipaadid) igaüks ise leidma.

Jalgrattamatkakool alustab tööd 27. veebruaril kell 18 matkaklubis Väike tn. 5 — algõpe. Õppetöö hakkab toimuma neljapäeviti. Õppematkad planeeritakse juunikuus Dagestani. Kui aga see matka aeg teie õppetöö plaanidesse ei sobi, ei maksa veel loobuda. Vastavalt teie soovile saab õppematka teha ka teisel ajal. Igal matkajal peab olema oma jalgratas. Sobivad nii «Turist» tüüpi kui ka harilikud maanteesõidu rattad.

Matkamine on spordiala, mis sobib igale vanusele. Seepärast tulgu kõik, nii õppejõud, teenistujad ja üliõpilased, kellel teadliku rändamise vastu huvi on.

AGNES SIRKEL,
Tartu Matkaklubi esimees

UUS KIRJANDUSRING

Tartu Kirjanike Majas (Õpetaja 12, tel. 3 49 84) alustab kirjanik Aivo Lõhmuse juhendamisel tegevust väike kirjandusring. Analüüsitakse omaloomingut, samuti saab teoreetilisi teadmisi vormi, stiili jm. kohta.

On võimalus osaleda Kirjanike Maja üritustel. Vahel esinetakse.

Kel soovi ja vähekenegi julgust, tulgu kolmapäeval, 19. veebruaril kl. 19 Kirjanike Majja.

SEMESTRI AVAPEOD

Reedel, 14. veebr. kl. 21 **DISKOMARATON** 360 min.

Laup., 15. veebr. kl. 21 **PIDU** ✻ Üllatab «Rentaablus» ✻ Multifilmid ✻ Võistlustantsijad.

Pühap., 16. veebr. kl. 21 **DISKOÕHTU.** Avatud kohvibaar.

EÜE-86!

Välisrühmade komplekteerimine lõpeb 24. veebruaril. Perfod on komsomolikomitees.

EÜE sektor

LEITUD

aastavahetuse paiku «seminarkas» kaotatud meeste käekell.

Raamatud tagasi

Teaduskirjanduse kojulaenutusse pole senini eelmisel õppeaastal laenatud raamatuid, vaatamata korduvatele meeldetuletustele tagasi toonud järgmised üliõpilased. Palume raamatud tagastada v i i v i t a m a t u l t.

Ajaloot.

Ajal os. — Kai Kiiver II, Nele Org, III, Anu Eek, V, Kaido Prink, V;

def. os. — Karmen Kandla, III, Ülle Leitud, III, Sirje Härms, V, Signe Raudver, V;

psühhol. os. — Pille Isat, II, Tiiu Arro, IV, Jaan Ehlvest, IV, Ly Erg, IV, Elle Purde, V, Juta Raun, V.

Arstit.

Ravi os. — Andres Lõo, II, Margarita Djolai, IV, Tiina Pars, VI, Aili Svonar, IV, Kai Männiste, IV, Anne Pedak, IV, Leonid Rabinovitš, IV, Tiina Uusna, V, Ilja Kojava, IV, Ene Krebets, III, Margus Maser, VI, Tiit Palu, VI, Made Raat, IV, Badri Tšanturija, V, Reet Volkmann, VI, Galina Rõškova, VI;

stom. os. — Heli Lepp, V;

ped. os. — Maire Nirk, IV, Inna Lindre, IV, Triina Nõmm, III, Inga Truuväärt, IV, Ülle Alanurm, VI, Kaja Elstein, VI, Anu Ints, VI, Ingrid Lembit, VI, Anne Minka, V, Anu Metsar, VI, Krista Reva, VI;

farm. os. — Merle Allik, V, Ülle Oünapuu, V, Kaja Klavin, V, Merike Järvsalu, V, Piret Taul, V;

sp. med. os. — Sergei Belokon, III, Danius Bucas, IV, Igor Djorkin, IV, Aleksander Šavrin, VI, Jelena Gavrilkina, VI, Sergei Pitomets, VI, Regina Putka, VI, Svetlana Tšaikovskaja, VI.

Bioloogia-geograafiat.

Geogr. os. — Anu Holm, III;

geol. os. — Valdo Kangur, V.

Filoloogiat.

Eesti fil. — Anne Taev, III, Marika Erm, IV, Renna Mändmets, V, Margit Sarapik, V, Katrin Stalde, IV;

ingl. fil. — Irene Rajevski, IV;

vene fil. — Irina Kuzovkina, II, Natalja Jeršova, V, Tiina Pettai, IV, Jelena Geiker, V, Jelena Lapikova, V, Julia Solenikova, V, Toomas Sosnitski, V, Mare Vasli, V, Kersti Võlu, V;

žurn. — Malle Aleksius, IV, Meeli Lokk, IV.

Füüsika-keemiat.

Füüs. os. — Marina Terentjeva, I, Jelena Dombrovskaja, III, Eleonora Podvalnjuk, III, Sergei Permin, V, Jevgeni Solodov, II, Aleksandr Šuštšov, V, Romet Aru, V, Vadim Veliki, IV;

keemiaos. — Merike Varik, IV.

Kehakultuurit.

Taivo Gross, II, Andrei Lakstigal, II, Margit Nikulova, II, Maive Plats, II, Heino Puuste, II, Žanna Reebo, II, Marko Vilipson, II, Inge Juurismaa, IV, Liine Mähar, IV.

Majandust.

Rah. os. — Ülle Matjus, V;

k. rmtp. — Valerija Taranžina, II, Alla Šestakova, III, Tatjana Tur, III, Alla Dimtrijeva, IV;

maj. küb. — Heli Nõgesmäe, III, Ruti Kannelmäe, V.

Matemaatikat.

mat. — Taimi Kõnn, IV, Marge Mõldre, V;

rak. mat. — Tanel Tammet, III, Nonna Batolina, IV, Svetlana Ekkert, IV, Eduard Brailovski, V, Natalja Klimjuk, V.

Õigust.

Kersti Beredsen, III, Inga Meister, III.

Uusi trükiseid

Eesti keele grammatika II. Neljas vihik. Kaassõna. Kolmas trükk. Pauline Palmeos. Tartu 1985, 500 eks., 80 lk., 15 kop.

Eesti keele grammatika II. Morfoloogia. Arv- ja asesõna. Kolmas trükk. Arnold Kask, Pauline Palmeos. Tartu 1985, 500 eks., 84 lk., 15 kop.

Elektrolüütide lahuste omadusi. Füüsikalise keemia praktikum. Teine trükk. Tartu 1985, 500 eks., 56 lk., 10 kop.

Elektroodiprotsessid. Füüsikalise keemia praktikum. Teine, parandatud trükk. Tartu 1985, 500 eks., 96 lk., 15 kop.

Ülesandeid kaubandusraamatupidamises kaubandusökonoomika ja kaubatundmise erialadele. Koostanud V. Luigaleht. Tartu 1985, 400 eks., 60 lk., 10 kop.

Raamatukogutöö tehnoloogia keskeriõppeasutuste raamatukogudele. Tartu 1985, 200 eks., 72 lk., 15 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli struktuur ja isikkoosseis 85/86. Teatmik. Tartu 1985, 1000 eks., 244 lk., 45 kop.

Tables of Rate and Equilibrium Constants of Heterolytic Organic Reactions. Supplementary Volume I. ISSUE 3. Tartu 1985, 500 eks., 284 lk., 4 rbl. 70 kop.

Uut teatmekirjandust

Williams, J. A color atlas of injury in Sport. — London, 1980. 152 p., ill. — Bibl. p. 145. Reg.: p. 146—152.
(vene k.)

Молявко Г. И. и др. Геологи. Географы. Биогр. справочник. Киев, Наук. думка, 1985. 352 с., илл.

Teatmik sisaldab lühiandmeid üle 600 nii möödunud aegade kui kaasaja teadlaste elust ja teaduslikust tegevusest, kes on andnud panuse geol. ja geogr. teaduste arengule. (vene k.)

Высшее образование в СССР и за рубежом. Библиогр. указ. книг и журн. ст. (В 2-х ч.) Сост. В. И. Милкова. М.: Высш. шк., 1985. 1976—1980 ч. 1 232 с. 1976—1980 ч. 2 232 с.

Bibliograafianimestiku materjal on järjestatud süstemaatiliselt. Iga osa juures on kõige ees toodud direktiivmaterjalid. 2. osa lõpus on nimede register, mis on ühine mõlemale osale.

Schacht, W. Blumen Europas: Ein Naturführer für Blumenfreunde. — Berlin u. Hamburg: Verl. Paul Parey, 1976.

Raamat hõlmab W. Schachti pildistatud ja uuritud Euroopa lilli (236 lilleliiki). Antakse taimede kirjeldused (jne.) ja uudsed levikudeid. Esitatakse ka aias kasvatamiseks sobivate veetaimede nimetused, aretatud sordid jne.

Mitchell, A. Die Wald- und Parkbäume Europas: Ein Bestimmungsbuch für Dendrologen und Naturfreunde. — 2. Aufl. — Hamburg u. Berlin: Verl. Paul Parey, 1979. — 420 S., Ill. — Bibl.: lk. 408.

Looduslike ja pargipuude määraja. Saksakeelses tõlkes on lisatud iga puuliigi puhul koht, kus ta Euroopas vabas looduses, metsakultuurina esineb. On lisatud ka märkused iga puuliigi külmakindluse-kartlikkuse suhtes. Kirjeldustele jt. üldteadmistele lisaks on raamatus antud ka näpunäiteid puude hooldamise ja kasvatamise kohta.

Toimetaja VARJE SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 697. MB-01784. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi
[illegible] ENSV Riiklik
Raamatukogu

Kasutatud eksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL
EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 5 (1439) | Reedel, 21. veebruaril 1986 | Ilmub 22. novembrist 1948 | Hind 2 kop.

Muutume

Laupäevak, ideoloogiaaktiivi nõupidamine, maraton... Need on viimase nädala märksõnad. Oodatuim seisab meil ees — NLKP XXVII kongress. «Nädalat» kirjutame teisipäeviti, kolmapäeviti. Just praegu tulin teleri eest. Lõppes «Kontakt». Selles räägiti meie levimuusikast. Rahulikult, asjalikult, kriitiliselt ehk asjadest nii, nagu nad on. Muidugi on meil igaühel oma lähenemine, oma mätas. Päris nõus tahan olla Kalle Randaluga, kes arvas, et mõnigi kriitikast kõneleja teeb seda oma trafaretses jutus lihtsalt kaasarääkimise pärast. Ja tulebki välja kriitika vaid üksnes seepärast, et on vaja kriitikat teha, et kriitika on moes. Või võtaksime hoopis kõike nii, et püüame kõnelda sellest, mida ise paremini teha saame ja alles siis leiame vigu teistes. Kas muidu miskit üldse muutub?

Kui selle lõigu märksõnaks võtta aga «muutuma», siis puudutab see meie sõjafilme. Kel «Püssirohi» «Komsomolis» veel nägemata, tõtaku kähku, sest suurt publikut film endale ei korja ja võib ootamatult ekraanilt ära kaduda. Igatahes «Õhtulehe» järgi tallinlastega nii juba juhtus. Aga film on väärt vaatamist. Seda ei paku mitte ainult ülitõsine probleem, vaid ka teostus. Mul ei ole kombeks sisu ümber jutustada, see ei ole alati üldse oluline. Paelub sõjaaegse Leningradi, blokaadialguse olustik, kus iga detail põhjendatult paigas. On julmust, kuid seda peamegi tunnetama. Sageli ei saa ma aru, miks on näiteks endised koonduslaagrite territooriumid nii ära haljastatud, klantsitud. Sellega ei saa ju olnut paremaks teha. Vastupidine tuletaks meile meelde seda, mida vahel unustame. Kaasa elama kutsub «Püssirohu» peategelane. Arvan, et see on oma filmikeelelt niisama huvitav nagu «Mine ja vaata» ning õige arvamuste avaldamise koht on TRÜ filmikirjutiste võistlusel.

Meie teadetetahvlid kirendavad kuulutustest. Kui lehetegijaile vaheajal elu liiga vaikne tundus, siis nüüd satub ühele ajale mitu kutsuvat üritust. Reedel Taisto Noor aulas, Dagestani õhtu klubis... Kas me (kes seda konkreetselt peaks või võiks teha, ei tea) ei vajaks äkki ülikoolis üht suurt ja täpset ning avalikku infoplaani. Iga allasutus saaks iga kuu algul seal end kindlalt sisse seada, oma üritused teada anda, isegi aegu sobitada nii, et mitu ulatuslikumat asja korraga ei toimuks. Olen sellest küll kuulnud räägitavat, aga aeg oleks selleski osas end ise muuta, harida. Toimetuski püüaks siin kuidagi kaasa aidata, sest meid huvitab säärane teabesüsteem ka oma otsese töö, lehetegemise pärast.

VARJE SOOTAK

Mälumäng

ARMEE AASTAPÄEVA TÄHISTAMISEKS

Nõukogude armee ja sõjalaevastiku päeva tähistamiseks korraldavad ELKNÜ TRÜ komitee ja sõjalise õpetuse kateeder **esmaspäeval, 24. veebruaril kell 18** nõukogu saalis teaduskondadevahelise mälumängu.

See koosneb kuuest temaatilisest plokist (igaühes neli küsimust). Temaatika:

- Nõukogude armee tänapäeval,
- Suur Isamaasõda ja muusika (küsimused helilindilt),
- sõjakunsti ajaloost,
- meie rahupoliitika,
- NLKP XXVII kongressi eelõhtul,
- TRÜ tänapäeval.

Ootame rohket osavõttu!

Korraldav toimkond

TEISIPÄEVAL TA ALGAB— NLKP XXVII KONGRESS!

● **NLKP KOLMAS PROGRAMM SELLE NÜÜDSES REDAKTSIOONIS ON SOTSIALISMI PLAANIPÄRASE JA IGAKÜLGSE TÄIUSTAMISE PROGRAMM, MEIE MAA SOTSIAALSE JA MAJANDUSLIKU ARENGU KIIRENDAMISE ALUSEL NÕUKOGUDE ÜHISKONNA KOMMUNISMILE EDASILIIKUMISE PROGRAMM, SEE ON RAHU JA SOTSIAALSE PROGRESSI EEST VÕITLEMISE PROGRAMM.**

● **IDEOLOOGIATÖÖS PEAB NLKP KÕIGE TÄHTSAMAKS TÖÖTAJATE KASVATAMIST KÕRGE IDEELISUSE JA KOMMUNISMILE USTAVUSE, NÕUKOGUDE PATRIOTISMI JA PROLETAARSE, SOTSIALISTLIKU INTERNATSIONALISMI NING TÖÖSSE JA ÜHISKONNA VARASSE TEADLIKU SUHTUMISE VAIMUS, TÖÖTAJATE ÜHA TÄIELIKUMAT KAASAMIST VAIMSE KULTUURI VÄÄRTUSTEST OSASAAMISESSE, SOTSIALISTLIKU ELULAADIGA VASTUOLUS OLEVATE TAVADE VÄLJAJUURIMIST.**

● **PARTEI POLIITIKA TEADUSE VALDKONNAS ON SUUNATUD KÕIGI TEADUSHARUDE DÜNAAMILISEKS PROGRESSIKS SOODSATE TINGIMUSTE LOOMISELE, KAADRI, MATERIAALSETE JA RAHALISTE RESSURSSIDE KOONDAMISELE KÕIGE PERSPEKTIIVSEMATESSE SUUNDADESSE, MIS PEAVAD KIIRENDAMA KAVANDATUD MAJANDUSLIKE JA SOTSIAALSETE EESMÄRKIDE SAAVUTAMIST JA ÜHISKONNA VAIMSET ARENGUT NING TAGAMA MEIE MAA KINDLA KAITSEVÕIME.**

NLKP programmi uue redaktsiooni projektist

23. VEEBRUARIL ON NÕUKOGUDE ARMEE JA SÕJALAEVASTIKU PÄEV

Sõja neli tahku

Endel Laasik

Möödunud suvel, napilt kolm kuud enne ootamatut surma, kõneles helilinti oma meenutusi endine rindemees, Suure Isamaasõja I ja II järgu ordeni kavaler kommunist Endel Laasik. Selle mehe elutee on ilmekas näide 1920. aastate põlvkonna karastumisest ja kujunemisest. Tahe ennast teostada ja olla kasulik oma maale ja rahvale tõi 1945. aasta suvel raskesti haavatud nooruki Tartusse. Ülikoolis sai temast peagi üks silmapaistvamaid aktiviste, üliõpilaste ametiühingukomitee elutark ja tasakaalukas esimees. Edasine visa töö viis noore juristi tsiviilõiguse tunnustatud spetsialistide hulka, andes talle lõpptulemusena õigusteaduse doktori kraadi ja professorikutse. Teda austati ja armastati kui head seltsimeest ning kolleegi, üliõpilasi mõistvat ning abistavat õppejõudu.

Nõukogude armee aastapäeva puhul avaldame mõnevõrra lühendatult sõjaveteran Endel Laasiku mälestused aastatest 1941—1945.

1. Kutsealune

1941. aasta 7. juunil sain Tartu Kommertskoolist küpsustunnistuse raamatupidaja kvalifikatsiooniga. Olin siis 20-aastane ja valmis tööle asuma mulle määratud ametikohale Tartu Kaubastus. Armeeteenistusse polnud mind veel kutsutud, sest kommertskoolis oli teiste koolidega võrreldes mõnevõrra pikem õppeaeg.

Raamatupidajana sain töötada napilt kuu aega. 3. juulil toodi mulle koju mobilisatsioonikutse. Minu vanemad elasid maal, Tartu lähedal, mina ise elasin Võru tänaval majas nr. 20. Esimestest sõjapäevadest on meelde jäänud, et kõikjal aedades ja õuedes kaevati varjendeid, kuhu oleks saanud peituda fašistide õhurünnakute puhul. Elanikkonna hulgas valitses ärevus. Osteti kokku igasugust kraami. Olin veel noor ja kogenematu ega osanud ennast millegagi varustada. Ka kodus elasin ilma mingite tagavaradeta, peost suhu.

Juba esimestel sõjapäevadel kuulutati Nõukogude Liidu läänepoolsetel aladel välja mobilisatsioon aastatel 1905—1918 sündinud meestele. Paljud nendeealistest läksid ka Tartus mobilisatsioonipunkti, kuid tulid peagi tagasi. Inimesed ei teadnud, et Eesti NSV-s kehtis mobilisatsiooni suhtes eriolukord. Mobilisatsioonipunktis käis ära ka minu korteriperemees. Olin kindel, et kui juba väljaõpetatud mehi ei mobiliseerita, siis vaevalt võetakse 1919—1922 sündinud kutsealuseid, kel väljaõpe veel saamata. Küllap kutsutakse vaid korraks kokku ja saadetakse siis tagasi õiget aega ootama.

2. juuli hilisõhtul jõudsin koos ühe sõbraga oma korterisse. Kehtis komandanditund ja sõber jäi minu poole ööbima. Kell 5 hommikul ärkasin uksekella helistamise peale. Avasin ja mulle ulatati kutse: ilmuda veel samal hommikul kell 6 mobilisatsioonipunkti. Keegi oli kutsele pliiatsiga kirjutanud «Ei ole kodus.» Nähtavasti käidi varemgi kutset toomas, aga siis ei saadud mind kätte.

Egas midagi — ajasin vanemad riided selga, sandaalid ja dressipüksid jalga ja kloppisin üles samas majas elava kaupmehe, et osta midagi teemoonaks kaasa. Toppisin kilo präänikuid taskutesse ja see oli ka ainus toidumoon, millega sõjateele läksin.

Nagu hiljem selgus, ei saanud paljud minuealised poisid üldse kutset kätte. Meie klassi 12 poisist sõitis sõtta vaid kolm: Kalju Kääri, Heino Kalmre ja mina. Eks olnud ka neid, kes hoidsid sihilikult kõrvale või lasid juba pärast mobiliseerimist jalga.

Meid koondati endise Eesti Üliõpilaste Seltsi aeda Viljandi ja Kastani tänava nurgal (praegu Gagarini tänav 1). Hämaruse saabudes sammusime Tartu kaubajaama. Viljasilo läheduses ootas ešelon, mille väikestes kaubavagunites veetsime öö vastu 4. juulit. Mingit informatsiooni ei antud ja seepärast levisid igasugused oletused võimaliku sõidusuuna osas. Keskpäevaks manööverdati ešelon Tartu jaama ette ja kell 13 hakkas rong liikuma Petseri suunas. Kogu platvorm oli saatjaid täis. Inimesed seisid külg külje kõrval, nii palju kui neid üldse platvormile mahtus. Naised nutsid. Kõlasid hüüded: «Jääge terveks! Tulge tagasi!» Rongi liikuma hakates liikus rahvameri esialgu meiega kaasa. Siis aga suurenes kiirus ja saatjad jäid maha.

Pikkade peatuste tõttu läks sõit küllaltki aeglaselt. Verioras nägime juba jälgi raudtee pommitamisest. Esimese õhurünnaku elasime üle 5. juuli varahommikul Pihkva jaamas. Linn põles, kuid jaam ei saa-

(Järg 4. lk.)

Rektori käskkiri

Nõukogude armee ja sõjalaevastiku 68. aastapäeva puhul pälvisid rektori tänu ja autasu aktiivse ühiskondliku töö, eeskujuliku distsipliini ja hea õppeedukuse eest järgmised õppejõud, ALMAVÜ aktivistid, töötajad ja üliõpilased: Lev Pitšuškin sõjanduse kateedrist, Mart Jallai õppetehnika ja metoodikatalitusest, Ants Pilt TRÜ ALMAVÜ komiteest, Aaro Saks, Alar Pandis, Jüri Helekivi matemaatikateaduskonnast, Mati Janter, Ain Lepikult, Egon Konsand õigusteaduskonnast, Henno Kaidro, Peeter Lail, Avo Ollerma ajalooteaduskonnast, Tanel Mullari, Jevgeni Solovjov, Tiit Land füüsika-keemiateaduskonnast, Vahur Hollo, Rein Raudsepp, Jelena Jepifanova, Svetlana Gladštein, Galina Šakuta, Imbi Aiderson, Andrus Loog arsiteaduskonnast, Ingrid Paju, Tatjana Sapelnikova, Jana Maasik, Jaan Anderson, Ando Timm, Henri Sepp, Maria Savina majandusteaduskonnast, Ragna Jõesaar filoloogiateaduskonnast ja Ilja Kala bioloogia-geograafiateaduskonnast.

SÕNUMEID

II ökoloogiapäev

Nädal tagasi peeti aulas ülikooli, LUSi ja LKS eestvedamisel Eesti II ökoloogiapäev «Ökoloogia ja globaalprobleemid». Ligi tosinas ettekandes jõuti oma läve juurest maailmaprobleemideni: happelised vihmad, tehniline progress kliima prognoosimisel, «Rooma Klubi», tuumasõda... Ülikooli teadlastest esinesid professorid Toomas Frey, Viktor Masing, Jüri Kärner, Olev Avaste jt.

Appi kutsevalikule

Reedel kohtusid Kohtla-Järve 13. keskkooli lõpuklasside õpilastega kõrgkoolide füüsikute ja matemaatikute esindajad. TRÜ dotsent Heino Türnpu tutvustas õppimisvõimalus. matemaatikateaduskonnas, assistent Kalev Tarkpea rääkis õpetajate ettevalmistamisest füüsikaosakonnas. Vestlusringis räägiti ka vastuvõtueksamitest, üliõpilaste pedagoogilisest praktikast, ÜTÜst, noorte õpetajate probleemidest. Õpilased suhtuvad kutsevalikusse tõsiselt ning mõistavad pedagoogiameti keerukust. Loodetavasti äratas see kohtumine mõneski soovi tulla ülikooli füüsika- või matemaatikaõpetajaks studeerima.

TIIU TUISK

TÄHTPÄEVAKALENDER

G. P. Oettingen

22. nov. 1824—16. veebr. 1916

1859—1866 oli Georg Philipp Oettingen Tartu ülikooli prorektor, 1868—1876 rektor ja 1878—1891 Tartu linnapea ning eelkõige tunnustatud silmaarst. Oma erialal asus ta süstemaatiliselt tegutsema 1850-ndate aastate keskel, juhatades kirurgia, oftalmoloogia ja kliiniku kateedrit, 1871—1879 oli ta oftalmoloogia kateedri ja silmakliiniku juhataja.

Koos G. Samson-Himmelstiernaga tegi G. P. Oettingen 1855—1859 Liivimaal, üldse esimest korda Venemaal, pimedate ja silmahaigete loendamise. Suurt rõhku pani Oettingen laste nägemistervisele. Ta uuris põhjalikult Tartu koolilaste lühinägelikkust ning selle põhjuseid.

G. P. Oettingeni juhendamisel kaitsti 13 silmahaiguste väitekirja ja nimetagem, et ka Läti esimene silmaarst J. Tahlbergs sai koolituse Oettingeni käe all.

16. veebruaril möödus G. P. Oettingeni surmast 70 aastat.

SIRJE TAMUL

Autasustamisi

ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga autasustati kauaaegse viljaka teadusliku, pedagoogilise ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest 60. sünnipäeval prof. Elmar Vasarat. Kauaaegse kohusetundliku töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest pälvis ministeeriumi aukirja 50. sünnipäeva puhul töödejuhataja Ilmar Kõiv.

Juubilar on Elmar Vasar

Elmar Vasar sündis 26. veebruaril 1926 Valgamaal Sangaste vallas Mäeküla põllupidaja kolmelapselises perekonnas. Loodusilukult kauni Otepää kõrgustiku lõunaserval mägede ja orgude keskel möödus lapsepõlv, mil tuli teha vastavalt eale kõiki talutöid, jäi aga aega ka sportimiseks. Ühte põhiuserva tegid ettevõtlikud külanoored tänase juubilari eestvõtmisel isegi midagi staadionitaolist, kus üksteiselt võeti mõõtu kiviviskamises, kaugushüppes ja jooksudes. Nii pandi alus töö- ja spordiarmastusele edaspidises elus.

Alghariduse sai Elmar Vasar Restu algkoolis. Järgnesid keskkooliaastad Valgas. Õpingud katkestas teenistus Nõukogude armees. Keskkooli lõpetas Elmar Vasar kuldmedaliga pärast demobiliseerimist 1948. aastal. Samal aastal astus õpihimuline noormees arstiteaduskonda, mille kiitusega lõpetamist 1954. aastal olevat takistanud ainult üks hinne alla «väga hea». Ülikooli lõpetamisest alates kuni tänaseni on Elmar Vasar töötanud ülikoolis: algul loenguassistendina farmakoloogiakateedris, 1957. aastast assistendina, vanemõpetajana ja dotsendina füsioloogiakateedris. 1960. aastal kaitses ta farmakoloogiaalast kandidaaditööd «Organismi reaktiivsuse muutusest koliinja adrenoüütiliste ainete toimel üldisel jahutamisel». Doktoritöö materjali hakkas juubilar koguma pingelise õppe- ja ühiskondliku töö kõrval. Selleks andis tõuke tähelepanek, et välise hingamise näitajate üldkasutatavad normväärtused ei vasta tegelikele meie üliõpilastel mõõdetud suurustele. 1973. aastal kaitstud mahukas töö «Spirograafilised uuringud välise hingamise normväärtuste kindlakstegemiseks ja korduva apnoeproovi füsioloogiline iseloomustus» andis juubilarile meditsiinidoktori kraadi ja varsti professori ametikoha füsioloogiakateedris, mille juhatajana ta töötab 1975. aastast.

Teadustöös on Elmar Vasar täpne ja järjekindel, ta on suutnud teha märkimisväärse töö hingamise ja südame-vereringe füsioloogia ning mitme teise probleemi lahendamisel.

Elmar Vasar on mees, kes ei põlga ühtki tööd ja on valmis ennem selle ise ära tegema kui teisi käskima. Mitmesuguste ülesannete jaotamisel kateedris on tunda tema seesmist ebamugavustunnet, et tuleb jälle kolleege tülitada. Elmar Vasara töökus, tõeline eesti maamehe visadus on igas ettevõtmises eeskuju väärivad. Üliõpilaste suhtes äärmiselt heatahtlikuna kasvatab ta neid niiviisi rohkem, kui seda saaks teha kärkimise ja kurjustamisega, mida Elmar Vasara juures ette ei kujutakski. Kateedri liikmetest ei ole keegi kuulnud, et

ta häält kõrgendaks. Ebameeldivused, mis üle elada tuleb, jäävad teiste eest varjatuks ja tõstavad vaid vererõhku, nagu ta ise vahel kurdab.

Peale füsioloogia põhikursuse lugemise ja praktikumide juhendamise on Elmar Vasar kateedrijuhatajana valmis osalema ükskõik missuguses kateedrile vajalikus töös, alates katseloomadele Toomel heinaniitmisest, loomapuuride remondist, konnapüügist või remondi ajal mõnele kapile tuule alla tegemisest.

Noorusest pärinev spordilembesus avaldub samuti tegudes, mitte sõnades. Ta tunneb end kodus suuskadel, samuti kergejõustiku rasketel aladel ja võrkpallis. Kuulitõuke, kettaheite ja hoota kaugushüppe rekorditest ja esikohtadest spordiveteranide võistlustel on mitu praegugi Elmar Vasara nimel. Samas jätkub tal energiat sporti ka organisatoorselt edendada. Ta on aastaid olnud TRÜ spordiklubi esimees. Ühiskondlikke ülesandeid on Elmar Vasarale jagunud nii ülikoolis kui väljaspool. Ta oli arstiteaduskonna õppeprodekaan ja teadusprodekaan, erialanõukogu esimees. Kõikjal iseloomustab Elmar Vasarat eelkõige heatahtlikkus, oskus ennast abivajaja ossa asetada, mis jätab temaga suhtlemisest ikka meeldiva tunde. Prof. E. Vasar on NLKP liige 1967. a., teda on autasustatud Isamaasõja II järgu ordeniga, V. I. Lenini juubelimedaliga ja paljude aukirjadega.

Arstiteadus on Elmar Vasara pére au sees, mida näitab seegi, et kõik kolm poega valisid isa-ema jälgedes arsti kutse. Elmar Vasar on kõigele ülalõeldule lisaks ka hea vanaisa oma lastelastele, kellele maal isakodus õpetatakse maaähedust ja tööarmastust ikka isikliku eeskujuga.

Olgu juubilaril jätkuvalt tugevat tervist, heatahtlikkust ja tööröömu!

HENN KINGISEPP

EKP TRÜ komitees

10. veebruari koosoleku esimese teema «Ajalehe «TRÜ» toimetuskolleegiumi osast ajalehe töö parandamisel EKP Keskkomitee suuniste alusel» võtsid osa ka kolleegiumi liikmed. Toimetaja Varje Sootak andis oma ettekandes lühikese ülevaate kolleegiumi tööst ja praegustest probleemidest. Kaasettekande tegi komitee ideoloogiatöö asesekretär dots. Mart Sõrg.

Kolleegiumi kuuluvad žurnalistika kateedri juhataja prof. Juhan Peegel, sama kateedri dotsent Peeter Vihalemm, NSV Liidu ajaloo kateedri juhataja prof. Jüri Ant, mikrobioloogia kateedri juhataja prof. Akivo Lenzner, orgaanilise keemia kateedri dotsent Tullio Ilomets, filosoofia kateedri dotsent Ülo Matjus ning komsomolikomitee esindaja.

Nõuandva ja abistava organina analüüsib kolleegium kord kuus eelmisel kuul ilmunud numbreid. Ühiselt arutatakse semestri tööplaani ning ka üksikuid artikleid enne avaldamist.

Ajaleht on kollektiivne looming. Kõrgkoolilehtede toimetustes töötab vaid kaks inimest, kelle tööaja põhiosa kulub sageli mitteloomingulisele, st. rohkem tehnilisele tööle: kaastööde organiseerimisele, maketi koostamisele, korrektuuri lugemisele (üks nädalapäev trükikojas!), üritustel osalemisele, millest tuleb endal kirjutada, samuti ühiskondlikele kohustustele. Juba seepärast võiks olla aktiivsem iga ülikooli kollektiivi liikme kaasalöömine lehetegemisele alates informatsiooni pakkumisest kuni oma valdkonna probleemide kirjutamiseni.

Kuigi toimetuse ja kolleegiumi koostöö on muutunud tihedamaks ning suur abi on pressiklubist, ei vasta ajaleht «TRÜ» veel täielikult oma lugeja ootustele ning väljaandjate vajadustele. Julgem ja teravam peaks olema probleemide käsitlemine, küllaldaselt ei kajastu veel ideelis-poliitilise ja internatsionaalse kasvatustöö teema, kaalukam peaks olema üliõpilaselu ja ühiskondlike organisatsioonide tegevuse kajastamine. Ajakirjandusüliõpilastelt oodatakse sisukamaid ja pidevamaid kaastöid.

Venekeelse ajalehe kohta tõdes komitee, et selles kajastub väga napilt ülikooli elu, leht on pigem kirjandushuviliste filoloogide kitsama ringi häälekandja.

Pärast sõnavõtte (prof. Juhan Peegel, üliõpilaste ametiühingukomitee esimees Ants Kull, komsomolikomitee sekretär Arvo Lamp, dots. Hillar Palamets, dots. Ülo Matjus, parteikomitee sekretär dots. Paul Kenkmann jt.) võeti vastu üksikasjalik otsus. Kolleegiumi osatähtsuse suurendamiseks tuleks kolleegiumil sisuliselt juhtida iga ajalehenumbri väljaandmist. Venekeelse ajalehe suunamise otstarbel peetakse vajalikuks laiendada komitee koosseisu arsti-, filoloogia- ja füüsika-keemiateaduskonna esindajatega.

«TRÜ» toimetuskolleegiumil tuleb tihendada sidemeid administratsiooni, ühiskondlike organisatsioonide ja allasutustega (selleks täiendada kolleegiumi rektoraadi esindajaga); õppida paremini tundma lugejate vajadusi ja soove, korraldada selleks pressikonverentse, küsitlusi jt. vorme. Mitmekesistada on vaja päevakajaliste sündmuste valgustamist. Märtsi lõpuks ootab parteikomitee kava, kuidas tõhustada žurnalistikaosakonna ja -kateedri osavõttu ajalehe tegevusest. Kord semestris võiksid kolleegiumi koosolekul analüüsida ülikooli ajalehte «Edasi» ja «Vperjodi» toimetuse esindajad, samuti tuleks seda teha EKP TRÜ komitee ideoloogiasektoril. Teaduskondade jt. allüksuste parteibüroodele aga paneb komitee taas kohustuse arutada kord õppeaastas koos kolleegiumi esindajatega oma allüksuse elu ja probleemide kajastamist «TRÜs». Ei saa ju ajaleht iseenesest olla kriitiline, tõsta teravaid probleeme, ärgitada lugejaid tegudele jne., kui kollektiivis puudub vastav õhkkond ning toimetusele ei laeku uut mõttelaadi järgivaid materjale. Sedagi rõhutati arutelul komitees. Kinnitati ka ajalehe semestri tööplaan.

Samal komitee koosolekul võeti NLKP liikmeks TRÜ klubi juhataja Heino Variku.

Tema Kõrgus Dissertatsioon

(Algus eelmises lehes)

Sisu ei huvita kedagi

«Enne kaitsmist ei uuri keegi väitekirja sisu, uudsust ega praktilist väärtust. Esmatähtsaks on seatud dokumentide vormistamise esteetiline külg: tingimata jälgitakse paberi formaati, masinakirjaridade intervalli ja seda, kas juhendajaks on ikka professor või doktor. Kraaditaotleja teab juba, et dokumentide vormistamisel pole soovitav kasutada nõukogude, vaid soome paberit, ja varem kaitsnute näpunäiteil asubki ta seda hankima.

Veel keerulisem on lugu teemakohaste publikatsioonidega. Iga artikkel või raamat tuleb esitada kolmes eksemplaris, kuid kirjastused saadavad autoreile tavaliselt 1—2 eksemplari. Mida teha? Kui artikkel pole vene keeles, tuleb sellele lisada kirjastuse direktori poolt kinnitatud tõlge. Kujutage ette, et enne kaitsmist peate te läbi sõitma mitmeid linnu, saamaks oma artiklite venekeelsetele variantidele allkirju ja pitsereid. Hea, kui teie saabumispäeval juhtub kirjastuse direktoril olema «vastuvõtt isiklikes asjus»...» (pedagoogikakandidaat Bugulmast).

«Kes kaitsmise kadalipust läbi käinud, teab hästi, kui palju sekeldusi, aega ja närvikulu nõuab väitekirja VAKile (ВАК = Высшая аттестационная комиссия) esitamiseks vajaliku dokumentatsiooni vormistamine. Igasugu tõendeid, retsensioone, protokolle, väljavõtteid, iseloomustusi, annotatsioone ja paljut muud sisaldav kaust on teinekord niisama mahukas kui väitekiri ise. Praegune vormistamisprotseduur tekitab teadusele nii vaenulikku bürokratismi ja formalismi, kisub inimesi eemale nende otsestest kohustustest» (filosoofiakandidaat Leningradist).

Otse imekspandav, lausa monumenti väärt on meie armastus mõttetute asjade vastu. Missuguse hoole ja kiindumusega me vormistame foliante, millele saab pärisosaks tolmuda kasutult biblioteegiriiuleil! Teistest väitekirjaga kaasnevatest paberitest ärme räägimegi.

«VAKi arhiivi ja Lenini-nimelise Riikliku Raamatukogu fondi sattunud dissertatsioon huvitab üksnes neid, kes kirjutavad väitekirja mõnel samasse valda kuuluval teemal, ega avalda teaduse edengule vähimatki mõju. Ta on kasutu. Samavõrd kasutu on ühiskonna seisukohalt see tohutu töö, mis kulub väitekirja ettevalmistamisele ja kaitsmisele» (majanduskandidaat Donetskist).

«Dissertatsioonid on otsekui «asjad iseeneses», vaid harvadel erandjuhtudel saab tööstus neist tulu. Olen projekteerinud ligi 30 erinevat masinat, paljud neist on omas vallas esmikud, millel pole pretsedente ka välismaal. Kuid väitekirju, mida seejuures tululikult kasutada võisin, pole olnud rohkem kui kolm või neli...» (tehnikadoktor Moskvast).

«Kui sünniks ime ning muutuks võimalikuks kaitsmisprotseduuri tõeline (aga mitte näiline) täiustamine, siis peaks see olema seotud eelkõige väitekirja vormistamisega. Dissertandil piisaks oma töö tulemuste üldistamisest ja põhijäreldusteg tegemisest; poleks vaja «täismetraažilist», vähestele arusaadavat ja enamasti kasutut manuskripti» (bioloogiadoktor Moskvast).

Auväärne professor peab mõistuslikke muutusi imeks — niivõrd loomulikuks ja harjumuspäraseks on muutunud mõistusevastane süsteem.

Teise ala mehed

Igasugu koosolekutel oleme harjunud automaatselt kätt tõstma, hääletama millegi poolt, millest õrna aimugi ei ole. Aga õpetatud nõukogus, kus arutlusel on väitekiri, seal vist tunnevad küll kõik asja peensusteni? Ei hoopiski. Paarikümnest erialanõukogu liikmest suudavad heal juhul vaid kolmneli aduda asja tuuma ning pädevalt hinnata väitekirja väärtusi ja puudusi. On soovitatud pidada kaitsmishääletusel eraldi arvestust nende nõukogu liikmete häälte kohta, kes on väitekirjas käsitletud kitsa valdkonna «süvaspetsid». Soovitus ei leidnud heakskiitu — hääletamise protseduur minevat liiga keeruliseks. Ja kuidas veel: senise ühe kasti asemel tuleb siis tuppa tuua teinegi piluga kast. Üldse arusaamatu, miks peab teadustöö esitama hindamiseks «kohtumeestele», kellest enamikul on asjast ähmane ettekujutus ning kes otsuse langetamisel juhinduvad mõne üksiku pädeva inimese hoiakust.

«On aeg loobuda kohmakatest erialanõukogudest, kuhu tihtipeale kuuluvad õpetlased, kes oma teaduslikelt huvidelt ja ettevalmistuse tasemelt on üksteisest väga kaugel» (ajaloodoktor Moskvast).

Kust võtta küll spetsialiste iga ülikitsa eriala tarvis? Probleem on keeruline, kuid pakub piisavalt mõtisklusainet. «Tuleb luua tõelised erialanõukogud, mille liikmeiks oleksid õpetlased paljudest kõrgkoolidest üle terve Liidu» (tehnikadoktor Leningradist).

«Pädev arutelu on vaid siis võimalik, kui kaitsmisel osalevad vastava teema nimekad spetsialistid. Asja nõndamoodi organiseerida näib olevat raske. Paradoks on aga selles, et niisuguseid «koondusi» poleks vajagi eraldi korraldada, sest need on teadustegevuse struktuuris niikuinii ette nähtud. Jutt on üleliidulistest ja vabariiklikest konverentsidest, sümpoosionidest, seminaridest, nõupidamistest, mida peetakse ju õige arvukalt. Tundub mõistlik kasutada selliseid kokkutulemisi erialanõukogude moodustamiseks ja dissertatsioonide kaitsmiseks» (füüsika-matemaatikakandidaat Odessast).

«Avalik kaitsmine on otstarbekas vaid juhul, kui oponent (ehk siis mõni nõukogu liige) seda nõuab või kui väitekiri (autoreferaat) on saanud negatiivse hinnangu» (füüsika-matemaatikadoktor Taganrogist).

Pärast pulmi

Siiani oleme kõnelnud üksnes dissertatsioonist ning arutanud, kuidas õppida eristama head halvast. Mis saab pärast kaitsmist, see meid enam ei huvita, nii nagu ei huvita ka armastusromaani autorit see, mis tuleb pärast pulmi. Kuid väitekirja kaitsmisega ei lõpe veel elu.

«Viljatus ja kõlupäisus tulevad õieti ilmsiks mitte enne, vaid pärast väitekirja kaitsmist. Saanud kätte ihaldatud kraadi, võib inimene kogu ülejäänud eluks jalad seinale lüüa. Ja nõnda sünnibki, kui teadlaselt midagi ei nõuta, kui tema tööd hinnatakse formaalsete näitajate järgi: niipalju artikleid,

(Järg 4. lk.)

Õppetöö ilma õpikuteta?

● **Viimasel ajal kõneldakse palju ning seda põhjendatult õppetöö intensiivistamise vajalikkusest kõrgkoolis.** Kuidas seda aga saavutada, on küsimus, millele vastatakse mitmeti. Arvamused langevad kokku vaid selles, et üliõpilast ei saa kujutleda põhjatu reservuaarina, kuhu õppetöö protsessis pumbatakse üha suurenevas koguses kõikvõimalikke tarkusi. Inimese mälu ei ole mahuti, mis paisub piiramatult ja suudab ülemäära pakutavate teadmiste vastuvõtmisel jääda tõrkumatuks. Küsimuse tuuma nähakse nüüd tavaliselt selles, kuidas üliõpilane teadmiste passiivse vastuvõtmise asemel hakkaks neid ise hankima, omandama, kasutama ja rakendama seal, kus ta valmis lahendust ei leia. Mõistagi on see kõrgtaseme-liste spetsialistide koolitamise ainuõige tee. Korduvalt on tähelepanu juhitud sellele, et teaduslik-tehnilise revolutsiooni tingimustes kõrgkoolis omandatud teadmised vananevad üpris kiiresti.

Eelnevaga seoses on taas aktuaalseks muutunud küsimus, kas loengute osa kõrgkoolis ei ole ületähtsustatud, kas ei tuleks loengute arvu kärpida õppetöö muude vormide arvel? Probleemi sellel tahul tahangi allpool peatuda. Küsimus ei seisne hoopiski mitte kõrgkoolis loengutest loobumises, vaid loengu funktsioonid tuleb määrata kaasaja nõuetest lähtudes ning loengute arv tuleb piirata selle miinimumiga, mis on vajalik nende funktsioonide edukaks täitmiseks.

Loeng peab andma ülevaate õpetatava teadusliku distsipliini kohast teaduste süsteemis, antud õppekursuse põhimõisteist, struktuurist, peamistest, eriti metodoloogilise tähtsusega kontseptsioonidest, arengutendentsidest ja käsitlema mõningaid tsentraalseid probleeme. Lühidalt: loengukursus võiks kujutada endast valitud peatükke õppedistsipliinist. Õppedistsipliini muud osad peaksid üliõpilased omandama iseseisvalt. Neid tuleks käsitleda ka praktikumides, kui viimased on õppeplaanis ette nähtud. Oeldu kehtib eelkõige nn. põhikursuste kohta. Erikursustes tuleks praktikumide kõrval enam tähelepanu pöörata seminaridele, kuid igal juhul peab erikursus moodustama terviku, milles probleemide käsitlemisel jõutakse monograafilise sügavuseni.

* * *

● **Õppetöö ümberkorraldamine ja üliõpilaste iseseisva töö suurendamine ei ole võimalik, kui selleks pole loodud vajalikke materiaalseid eeldusi.** Jättes siinkohal kõrvale õppeprotsessi tehnifitseerimise, mis vajaks omaette pikemat käsitlust, peatume vaid ühel nõudel, mille täitmisest edu sõltub. Et üliõpilaste iseseisev töö oleks võimalik, peab olema objekt, millest õppida, st. **õpik.** Vähendades loengute arvu ja üliõpilastele õpikuid andmata ei ole võimalik positiivseid tulemusi saavutada. Kuidas on aga lugu õpikutega, seda illustreerime näidetega õigusteaduskonnast.

Aastail 1963—1985 (*incl.*) ilmus Eestis vabariiklike kirjastuste väljaandel 7 Eesti NSV Kõrg- ja Keskeriharidusministeeriumi aprobeeritud õpikut õigusteaduskonna üliõpilastele, kogumahuga ca 190 autoripoognat, nendest üks eesti ja vene keeles paralleelselt, üks aga vene keeles. Vähemasti üks nendest on lootusetult vananenud. Õigusteaduskonna vajadusi need õpikud ei rahulda kaugeltki.

Kõik nimetatud õpikud on originaalsed, st. kirjutatud meie vabariigi teadlaste poolt. Seda asjaolu pole hoopiski liigne rõhutada. Meil kehtivad vabariiklikud, Eesti NSV koodeksid. Üleliidulised õpikud lähtuvad eelkõige Vene NFSV seadusandlusest. Nende kasutamine meil on võimalik mõnigi kord üsna suurte modifikatsioonidega. kõnelemata sellest, et õppematerjali omandamine emakeeles nõuab hoopis vähem ajakulu.

Kuid küsimus ei seisne üksnes selles. Venekeelsete õpikute tiraažid on nii piiratud, et neid raamatukogudes ei jätku kaugeltki kõigile soovijaile. Nende õpikute omandamine vabamüügist on aga hoopis juhuse või õnne asi.

Eesti NSV seadusandluses ja juriidilises kirjanduses on aastate jooksul välja kujunenud kindel terminoloogia. Kohtuis arutatakse valdav enamik asju eesti keeles. Ülikoolis kakskeelse terminoloogia õpetamine on aegaviitev töö ning tõenäoliselt kuluks sellele tunduv osa loengute arvelt säästetud ajast. Ja ka tulemustes ei ole täit kindlust. Kas ei teki muresid keelekultuuri pärast vabariiklikus õigus-praktikas?

Aastail 1946—1948 ilmus Eesti NSV-s juriidilist õppekirjandust praegusega võrreldes palgem enam kui vähem. Tõsi küll, see kirjandus oli vene keelest tõlgitud. Nimetatud kolme aasta kestel ilmus 8 õpikut õigusteaduskonna üliõpilastele kogumahuga ca 200 autoripoognat ja peale selle 6 eestikeelset õpikut juriidilistele koolidele kogumahuga ca 110 autoripoognat. Viimastest osa (näiteks Nõukogude tööõiguse ja Nõukogude haldusõiguse õpikud) olid kasutatavad ka õigusteaduskonna õppetöös. Aastail 1950—1962 eestikeelset juriidilist õppekirjandust ei ilmunud.

● **Kõrgkooli õpikute puudumist on mõnigi kord püütud välja vabandada koodeksite eestikeelsete kommentaaride ja rotaprinteeritud õppevahendite avaldamisega.** Need ei korva õpikute puudumist. Kommenteeritud väljaanded on domineerivalt praktilise kallakuga, kus teoorial on teisejärgulisem osa. Nendes puuduvad teoreetilised vätlused. Rotaprinteeritud väljaannete tähtsust õppevahenditena hinnatakse aga meie kõrgkoolide praktikas ilmselt üle.

Rotaprinteeritud õppevahendi maht on meil piiratud 5 autoripoognaga. Et selline 5-poognaline vihik ilmuda saaks, tuleb taotleda selle võtmist kirjastusplaani, mis koostatakse ja kinnitatakse Moskvas aasta peale ette. Ilmuda saab õppevahend seega paremal juhul järgmisel aastal pärast seda, kui esitati taotlus selle plaani võtmiseks. Kuna kõrgkooliõpiku maht on 25—30 autoripoognat ja ühelt õppejõult võetakse aastaplaani üldjuhul vaid üks vihik, siis vihikutena õppevahendi nimetuse taha varjudes saab õpik ilmuda 5—6 aasta möödumisel (seda eeldusel, et kõik kulgeb takistusteta). Rotaprinteeritud väljaanded (õppevahendid) ilmuvad TRÜ-s 500—800-eksemplarilises tiraažis. Selleks ajaks, kui õppevahendi viimane vihik lugeja kätte jõuab, on esimesed vihikud läbi müüdud. Raamatukogudes on nad (arvestades ka rotaprindi väljaannete paberi kvaliteeti) amortiseerunud — «ära õpitud». Ent veelgi mõtlemapanevam on järgmine fakt.

Eri aastatel ilmunud vihikutest koosnev õppevahend ei moodusta kunagi kompaktset tervikut. Viimaste vihikute ilmumise ajaks on esimeste vihikute sisu juba suuremal või vähemal määral vananenud. See kehtib eriti õppevahendite kohta õigusteaduskonnas — seadusandlus ja kohtupraktika ei ole ju kuigi stabiilsed.

Hoidmaks õppematerjali kaasaegsel tasemel ja juhtimaks üliõpilaste tähelepanu eelmistes vihikutes vananenule, lülitab õppejõud sageli uue õppevahendi hilisematesse vihikutesse, kuigi sisuliselt kuulunuks see juba ilmunud vihikutesse. Seega kaotab aga õppedistsipliin oma terviklikkuse, ilmnevad kordamised, kooskõlastamatus õppevahendi üksikute vihikute vahel ja kannatab üliõpilaste õppematerjalina esitatava kvaliteet. Pahatihti

(Järg 4. lk.)

Algab üleliiduline olümpiaad

«Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» — sellise nimetuse all toimub kõrgkoolides juba aastaid üleliiduline olümpiaad.

Kutsume osa võtma kõiki üliõpilasi!

Olümpiaad on tore võimalus kontrollida ja näidata oma võimeid ning võrrelda neid kaasüliõpilaste omadega nii erialal kui üldainetes.

See toimub kolmes voorus: veebruaris—märtsis viiakse läbi ülikoolisisene voor; aprillis — vabariiklik ja sügissemestril üleliiduline voor.

Ülikoolisisene voor toimub kirjalike tööde või suuliste vestlustena. Seoses koolireformiga pöörame erilist tähelepanu tulevaste õpetajate pedagoogilis-psühholoogiliste teadmiste süvendamisele.

TRÜ üliõpilased on olümpiaadist alati rohkearvuliselt ja edukalt osa võtnud. I voorus on osalenud üle viie tuhande tudengi (sealjuures on paljud osa võtnud mitme aine olümpiaadist ning seetõttu statistiliselt arvestatuna esinenud mitme üliõpilase eest).

Sel aastal tuleb ülikoolisisese vooru jõukatsumine matemaatikas (üld- ja eriaine), teoreetilises mehhaanikas (üldaine), programmeerimises ja elektronarvutites (üldaine), keemias (üld- ja eriaine), füüsikas (üld- ja eriaine), bioloogias (üld- ja eriaine), psühholoogias (üldaine), vene keeles ja kirjanduses (eriaine), vene keeles (üldaine), eesti keeles ja kirjanduses (eriaine), inglise ja saksa keeles (üld- ja eriaine), prantsuse keeles (eriaine), pedagoogikas koos pedagoogilise psühholoogiaga (pedagoogilistele erialadele), bioloogilis-meditsiiniliste ainete tsüklis (kehalise kasvatuse ning kehakultuuri ja spordi erialad), õigusteaduses, teraapias, pediaatrias, farmaatsias, stomatoloogias, kirurgias ja füsioloogias.

Iga aine parimad tundjad võistlevad ülikooli võistkonna koosseisus **vabariiklikes voorudes,** kus kohtutakse teiste Eesti kõrgkoolide võistkondadega ja selgitatakse ka individuaalvõitjad.

Vabariikliku vooru võitnud kõrgkool esindab Eesti NSV-d **üleliidulistel** võistlustel, mis toimuvad sügissemestril NSV Liidu eri linnades. Üleliidulisest voorust võtavad osa kõikide liiduvabariikide ning lisaks veel Moskva ja Leningradi võistkonnad. Selliselt organiseeritud üleliiduline olümpiaad võimaldab otseselt võrrelda ainete õpetamise taset eri vabariikides ja kõrgkoolides.

Paljudel aastatel on meie ülikooli võistkonnad võitnud mitmes ainest vabariikliku vooru. Nende ainete võistkondadele langeb eriti tähtis osa nii vabariigi kui ka meie ülikooli esindamisel üleliidulisel areenil. Suure vastutuse paneb see ka kateedritele ning eriti võistkondi ettevalmistavatele õppejõududele.

Mõnel erialal on TRÜ võistkond esinenud üleliidulises ulatuses väga hästi. Ülemöödunud aastal tuli füüsikute võistkond Moskva ja Leningradi järel kolmandaks. Seetõttu usaldati üleliidulise füüsikaolümpiaadi korraldamine sel viisaastakul TRÜ-le.

Neli viimast aastat on väga edukalt esinenud inglise keele erialavõistkond, kes möödunud aastal naasis kolmanda, 1984. aastal neljanda kohaga, 1983. aastal jagas 2.—3. kohta ning 1982. aastal oli neljas. Edukad on olnud samuti saksa keele erialavõistkond, pediaatrid ja juristid.

Kõikide voorude võitjaid autasustatakse mälestusesemetega, rahalise preemiaga, laureaadi medali või diplomiga jm.

Mitmestki veel mõni aasta tagasi olümpiaadil edukalt esinenud üliõpilasest on saanud juba nimekad noored teadlased.

Edu kõikideks olümpiaadivoorudeks ka sel aastal!

Prof. LEMBIT PUNG,
ülikooliolümpiaadi
organiseerimiskomisjoni esimees

Uues suunas

● **ÜLIKOOLI KARSKUSÜHINGUS 114 LIIGET** ●

NLKP Keskkomitee otsuses «Abinõudest joomarlusest ja alkoholismist jagusaamiseks» (mai 1985) väljendatakse tõsist muret joomarluse ja alkoholismi levimise pärast. Joomarlusest ja alkoholismist jagusaamist käsitletakse kui suure poliitilise tähtsusega sotsiaalset ülesannet. NLKP Keskkomitee kiitis heaks ulatusliku ülesannete kompleksi. Otsuses peetakse eriti tähtsaks massilise karskusliikumise arendamist.

Üleliidulise Vabatahtliku Karskusühingu asutamiskonverents toimus 25. septembril. Kinnitati ka karskusühingu põhikiri. Eesti NSV Karskusühing asutati 11. oktoobril, Tartu linnaorganisatsioon novembris.

VKÜ TRÜ organisatsiooni asutamiskoosolek toimus 16. detsembril. Sellele on järgnenud ja järgneb teaduskondade ning teiste allasutuste algorganisatsioonide moodustamine.

31. jaanuariks oli ülikoolis karskusühingu 7 algorganisatsiooni 114 liikmega: nii filoloogia- kui ka bioloogia-geograafiateaduskonnas 22, majandusteaduskonnas 21, ajalooteaduskonnas 16 ja kehakultuuriteaduskonnas 7 liiget. Ühiskonnateaduste kateedrite juures on moodustatud 11-liikmeline ja psühhiaatria kateedri juures 15-liikmeline algorganisatsioon.

Võttes arvesse, et psühhiaatria kateedri kollektiiv on väike, tuleb selle 15-liikmelist algorganisatsiooni eriti ära märkida. Psühhiaatrid mõistavad juba oma töö iseloomu tõttu sügavalt joomarluse ja alkoholismi probleemi tõsidust ning vajadust sellest jagu saada. Seepärast on nende suurem aktiivsus organiseerimistegevuses igati mõistetav ja eeskuju vääriv.

Algorganisatsioonide moodustamine lõpeb veebruaris.

Üliõpilaste karskusklubi asutati TRÜ-s juba eelmise aasta 25. aprillil ning Tartu Karskusklubi, mille asutajaliikmete ja aktiivi hulgas leidub ka ülikooli töötajaid, septembris.

Põhikirja järgi on karskusühing ühiskondlik massiorganisatsioon. Selle ülesanne on kaasa aidata karske eluviisi kinnistamisele, kompromissitult võidelda joomarluse ja alkoholismiga, arendada alkoholismivastast liikumist, anda sellele tõeliselt üldrahvalik iseloom, juurutada alkoholi tarvitamist välistavaid uusi sotsialistlikke tavasid ja kombetalitusi, täita Kommunistliku Partei ja Nõukogude riigi poolt püstitatud ülesandeid võitluses selle ohtliku sotsiaalse pahega.

Liikmeiks võivad olla NSV Liidu kodanikud, kes on vähemalt 18-aastased ning on oma karske eluviisi ja väärika käitumisega eeskujuks nii ühiskondlikus kui ka isiklikus elus. Vastu võetakse vabatahtlikkuse põhimõttel ettevõtte, ehituse, kolhoosi, sovhoosi, kooli, asutuse või mõne muu organisatsiooni või tsehhi (teaduskonna) organisatsiooni üldkoosolekul isikliku avalduse alusel. Liige on kohustatud järgima põhikirja ja töötama aktiivselt ühes algorganisatsioonis, aitama kaasa karskusliikumise laiendamisele.

TRÜ karskusühingul tuleb ülikooli spetsiifikast tingituna lisaks propagandistlikule, kasvatuslikule ja organisatoorsele tegevusele pöörata erilist tähelepanu joomarluse ja alkoholismi väga komplitseeritud probleemide teaduslikule uurimisele. Need uurimused peavad aitama kujundada ka alkoholivastast hoiakut. Joomarluse- ja alkoholismivastases kasvatus- ja teadustöös on eriti oluline sõnade ja tegude ühtsus. Sellele on juhitud korduvalt tähelepanu, sealjuures ka kõige kõrgemates instantsides.

HARRI KÄRTNER,
VKÜ TRÜ organisatsiooni juhatuse esimees

Maailmasõnast „Sõnas 8"

Mõned aastad tagasi oli teoksil tõlkijate almanahh, mille pealkirjaks pidi saama «Maailmasõna» — mõeldav poeetiline variatsioon «maailmakirjanduse» mõistest. Kavad takerdusid mitmesugustel kaunis ebamäärastel põhjustel, nii et see pealkiri jäi õhku hõljuma. Nüüd on ta ometi veidigi lihaks saanud ««Loomingu» Raamatukogu» sarja «Sõna»-nimelises allsarjas möödunud aastakäigu viimase vihikuna (nr. 51/52).

Millist maailmasõna siis vahendavad «Sõnas 8» tutvustatavad noored tõlkijad? Geograafiliselt: isegi kolme kontinendi oma! Vahendatakse vene, rootsi, norra, soome, ameerika, jaapani ja saksa kirjandust. Ajalooliselt: üks autor kuulub X, teine XVIII—XIX, ülejäänud seitse XX sajandisse. Tõlkijate seas on eesti (2), vene (1), inglise (4), jaapani (1) ja saksa (1) filolooge; vanim neist on sündinud 1953, noorim 1961.

Pilt on kirev ja mitte just kõige laitmatumas tasakaalus: kolm kirjanikku on esindamas küll USA d, hispaania- ja prantsuskeelset kirjandusmaailma ei esinda aga keegi, kuigi neistki keelist tõlkijate järelkasv ju ei puudu. Nii et pisike etteheide selle raamatu kompositsioonile tuleb paratamatult teha.

Eelkõige tuleb aga muidugi rõõmustada. TRÜ iga-aastase tõlkevõistluse lõpetamisel on žüriis aina nukralt arutletud parimate tööde avaldamisvõimaluste üle: neid on kahjuks vähe. Nii et iga uus kanal on teretulnud. «Sõnas 8» ongi ära trükitud kolm tõlkevõistlusel auhinnatud tööd. Tegelikult võiks ainult nendega täita õige mitu «Sõna»!*

Igatahes on noored tõlkijad ennast nüüd manifesteerinud kohe üheksakesi, sealjuures proovinud kätt ka oma tõlgete kommenteerijatena, samuti läbi elanud toimetamisprotsessi kõige selle juurde kuuluvaga. Tean, et ««Loomingu» Raamatukogu» toimetajad on nõudlikud! Need kogemused on olnud kindlasti väga kasulikud.

Noortele proosatõlkijatele uusi edusamme soovides ei saa siinkirjutaja ometi mööda küsimusest: kas oleks mõeldav samas mahus «Sõna» koostada ka noorte luuletõlkijate saavutustest? Karta on, et ei.

Luule tõlkimine on mitmes mõttes raskem, aga põhimõtteliselt pole ta siiski proosa tõlkimisest nii väga erinev, kui enamasti arvatakse. Peamine viga on kindlasti mingis eelarvamuslikus hirmus «luuletehnika» ees. Tõsi küll, on ju olemas enam-vähem «luulekurte» (nagu kakofoonideks nimetatavaid ebamusikaalseid inimesi), aga ma ei saa uskuda, et neid oleks palju. Pigem on tegemist ühel või teisel põhjusel luulevõõraks jäänutega.

Üks võimalus sellist luulevõõrust vähendada oleks TRÜ-s õppivaile noortele väga käepärane. Asi sõltub mõnevõrra küll ka õppejõududest, kõige enam aga üliõpilaste eneste heast tahtest. Kõiki keeli õppides tuleb teatavasti lugeda nii-ja-niipalju lehekülgi nn. lektüüriks. Oleks väga kasulik, kui lektüürist teatud osa oleks alati värsis. Tekst oleks ju sõnade arvult lühem — olemuselt aga hoopis komplitseeritum, ja mis peaasi, eriti arendav. Ka selles mõttes, mille nimel on kirjutatud needsamad read.

Ekskurss läks ehk veidi pikale. Kuid see ei tohiks olla asjakohatu. Maailmasõna ei kõla «Sõnas» täiel häälel, kui tema põhitoon — luule — puudub.

Kavandatakse uut noorte kirjandusajakirja. Tuleb tõsiselt loota, et see oma veerud avab ka noortele maailmasõna-kuuluta'atele, vahendagu need siis sidumata või seotud kõnet. Seekordse «Sõna» tervitavaks osaks meie kultuuri tänases päevas on eelkõige see, et ta viitab tõlkijate järelkasvu sa'gamatule olemasolule. *AIN KAALEP*

* **Marju Saar** — F. Sologubi novell «Surm kuulutuse peale» (vene keelest), 1983. aasta III auhind; **Kaja Tael** — W. Aspenströmi novell «Tavalised inimesed» (rootsi keelest), 1983. aasta I auhind; **Ülle Masing** — E. T. A. Hoffmani novell «Rüütel Gluck» (saksa keelest), 1978. aasta I auhind.

Sõja neli tahku

(Algus 1. lk.)

nud sel korral suuremat pihta. Samal päeval kella 11 paiku veeresime edasi Luuga suunas. Piki raudtee serva liikus lakkamatu põgenike vool. Inimestel oli seljas või kärukesel kraaminatuke, naised kandsid süles lapsi. Nägin, kuidas saksa lennukid tulistasid ja pommitasid madallennul halastamatult seda kaitsetut inimvoolu, kuidas põgenikud paanikas laiali jooksid, langesid ja lamama jäid, jälle kogunesid ja edasi rühkisid. Ka meie ešeloni rännati, kuid õnneks tulemusetult. Küll võisime mitmel pool näha äsja parandatud raudtee muldkeha ja hobuserauaks painutatud rööpaid. Meie lennukeid ei olnud õhus, ka õhutõrje puudus ja see võimaldas fašistidel karistamatult tegutseda.

Õhtuks jõudsime Luugasse, kust 12 ööpäeva kestnud teekond viis meid edasi Kirovi peale. Sõitsime ja seisime, jälle sõitsime ja seisime, mõnes jaamas koguni terve päeva. Jaamad olid täis läände minevaid ronge meeste ja sõjatehnikaga ning itta suunduvaid ešelone mobiliseeritute ja evakueeritavatega. Ilmad olid hästi kuumad ja janu vaevas pidevalt. Poisid olid trussikute väel ja käisid sellises riietuses jaamast või selle lähikonnast joogivett otsimas. Juhtus sedagi, et vahepeal sõitis meie ešelon edasi ja mahajääjal tuli tublisti seigelda, enne kui teiste rongidega järele sai.

Keegi meist ei olnud varem näinud Venemaad. Vene keelt oskasime õige vähe. Kroonutoidule polnud meid veel võetud ja seepärast tuli läbi ajada sellega, mis kellelgi kaasas oli. Toitu ostsime lisaks jaamalähedastest kauplustest (leiba, saia ja moosi müüdi veel ilma kaartideta), ka jaamades äritsevatelt eramüüjatelt. Minul oli raha õige vähe, erakaupmeeste hinnad olid aga väga kõrged. Magasime laudlavitsatel paljastel laudadel.

Peatuste ajal tulime vagunitest välja ja istusime kõrvaltee relsile pikas reas nagu päästukesed telefonitraadil. 10. juulil nägin ühe sellise peatuse ajal relsil istumas oma nooremat venda Olevit. See oli kirjeldamatu rõõmuhetk nii mulle kui vennale, kel oli just samal päeval sünnipäev. Vend kolis kohe minu vagunisse ja sellest päevast peale sõitsime edasi üheskoos. Tee pealt kirjutasin korra koju ja mis kõige imelikum — kodused said aasta hiljem ka selle kirja okupeeritud Eestis kätte. Kus see kiri võis vahepeal seista ja kuidas ta lõpuks Eestisse sattus, selle kohta ei oska midagi öelda.

Olime tol ajal veendunud, et ega see sõda kaua kesta ja mõne kuu pärast oleme Eestis tagasi. Arutasime Kalju Kääriga omavahel, et vaatamata algedule on Saksamaa kõik suuremad sõjad lõpuks kaotanud ja küllap nüüd läheb sama moodi. Kutsealuste hulgas oli lootus sõja peatsele lõpule laialt levinud ja alles talve saabudes sai meile selgeks, et käimasolev suur sõda võib venida õige pikale.

2. Punaväelane

1941. aasta juulikuu teisel poolel jõudsime lõpuks Kirovisse. Siin tehti algust meile sõjalise väljaõppe andmisega. Nüüdsest peale olime sõjaväe toidul ja elasime kindla päevakorra järgi, kuigi seljas olid endiselt erariided. Meid õpetasid äsja sõjakoolidest tulnud noored ohvitserid, allohvitserid olid võetud mobiliseeritute hulgast. Peagi viidi meid Kirovist umbes 90 km kaugusel asuvasse Slobodskoi kloosterlinnakesse, kus õppused kestsid augusti keskpaigani. Seal oli ees juba arvukalt kutsealuseid nii Eestist, Leningradist kui mujaltki. Relvi meil veel ei olnud, tuli läbi ajada puust makettidega.

Linnapoistel oli esialgu tegemist sõjaväetoiduga. Mulle kui maapoisile tundus toit aga täiesti korralik. Tavaliselt anti hirssi, hernest ja tatart, kas siis pudruna või supina. Mõni linnapoiss ei võtnud aga putru suu sisse. Oli ka selliseid, kes ei söönud heeringat. Sellise toidust loobumisega tegid nad pikapeale häda oma tervisele.

Augusti lõpul suunati meid edasi Sverdlovski suunas. Eestlastest kutsealused koondati Kamenski linna, mille lähedusse hakati ehitama mingit uut ettevõtet. Nähtavasti ei olnud meie esimesed ehitajad, sest õõbimiskohas Uaazi raudteejaama juures paigutati meid juba valmis muldonnidesse. Häda oli peamiselt sellega, et kodunt kaasa võetud suvised riided ja jalanõud hakkasid lagunema ja nii mõndagi meest ähvardas perspektiiv jääda päris paljajalu.

Elasime õige suurtes semljankades ehk muldonnides — selline rajatis oli ligemale 100 m pikk ja andis varju 400 mehele. Semljanka tarvis oli kaevatud suur auk ja selle kohale tehtud lattidest telgikujuline katus. Seest vooderdati muldonnid okste või laudadega, katus kaeti männiokste ja mullaga. Heaks elamuks peeti sellist, mille katus oli laudadega vooderdatud, siis ei pudenenud ülalt krae vahele mulda ega muud prahti.

Oktoobripühade aegu läks külmale, temperatuur väljas langes oma 30—40° alla nulli. Kütsime muldonne väikeste plekk- või malmahjudega. Need olid kütmisest üleni tulipunased, kuid suure ruumi tarvis jäi siiski väheks. Ega vattkuube seljast võetud. Ka toit jäi järjest kehvemaks. Paljud poisid haigestusid ja surid.

(Järgneb)

Õppetöö ilma õpikuteta?

(Algus 3. lk.)

õppejõud hoiduvad üldse oma õppedistsipliini ammendavast esitamisest vihikutena ilmuvates õppevahendites. Piirdutakse üksikute teemade käsitlemisega. Ilmselt oleks reaalne võimalus avaldada trükis kõrgkooli õpik suur stiimul õppejõududele nende töös.

Üliõpilastel on tunduvaid raskusi õppematerjali omandamisel vihikuteks hakitud rotaprinteeritud õppevahendite järgi. Et üliõpilaste poolt mingi õppedistsipliini või isegi selle teatava osa iseseisev omandamine oleks edukas, peaks neil üheaegselt käes olema õppevahendi kõik vihikud. Teisiti on raske saada ülevaadet kogu kursusest, kinnistada mälus selle süsteem, leida iseseisvaks omandamiseks jäetud ainese koht õppedistsipliini struktuuris, näha seost viimase üksikute osade vahel ning lülitada loengutes, seminarides ja praktikumides esitatud täiendav ja uudne materjal õppevahendi teksti.

● **Mõistagi oleks ideaalne, kui igal üliõpilasel oleks võimalus omandada kogu õppekirjandus, mida ta stuudiumi ajal on kasutanud.** Kahjuks ei ole see reaalne. Ei ole isegi tõenäolik, et üliõpilane saaks oma käsutusse üheaegselt õppevahendi kõik vihikud, kas või laenutamise teel raamatukogust 1—2 semestriks (nii kaua kestab tavaliselt ühe põhikursuse stuudium). Ometi loevad üliõpilased huviga õpikuid, mida nad õppetöös isegi veel ei vaja. Õigusteaduskonna II kursuse anketeerimisel ilmnes, et üliõpilased on ostnud endale ja lugenud õpikuid, mis on neil vajalikud alles vanematel kursustel.

Mööda minnes märgitagu, et II kursuse lugemus erialal ei ole siiski suur. Mainitakse peamiselt populaarteaduslikke ajakirju ja ilukirjanduslikke teoseid, mille sisu pakub juristile huvi. Isegi «Nõukogude Õigust» — ainsat eestikeelset perioodilist õigusteaduslikku väljaannet — loeb pidevalt ainult pool õigusteaduskonna II kursuse üliõpilastest. Teised loevad seda juhuslikult, isegi mitmed sõjaväeteenistusest tagasipöördunud noormehed, kes väeteenistuses lugesid seda pidevalt.

Jäävad mõistetamatuks põhjused, mis takistavad kõrgkooli jaoks eestikeelsete juriidiliste õpikute väljaandmist Eesti NSV-s. Teistele liiduvabariikidele on see jõukohane. Moskva ja Leningradi ülikoolide õigusteaduskondade õppejõudude kõrval mainitagu kas või Valgevene RÜ õigusteaduskonna õppejõudude poolt kirjutatud ja trükis ilmunud õpikuid.

Eelnevast ei pea muidugi järeldama, nagu oleksid rotaprinteeritud väljaanded õppeprotsessis üldse tarbetud. Nad on vajalikud metoodilise materjalina, eriti kaugüliõpilastele, uue faktilise materjali esitamisel, mida õpikus veel ei ole, rotaprinteerida võiks normatiivmaterjali, mis on üliõpilastele raskesti kättesaadav, samuti kaasuste kogumikke praktikumidel kasutamiseks. Kuid vajalikud on ka rotaprinteeritud õppevahendid, kus terviklikult käsitletakse mingit teemat, millele tuleb läheneda uut moodi, mistõttu õpik on selles osas vananenud. Kui tagatakse suurem operatiivsus rotaprinteeritud õppevahendite väljaandmisel, siis on nad sobivad erikursuste õpetamisel.

Professor ILMAR REBANE

Tema Kõrgus Dissertatsioon

(Algus 2. lk.)

niipalju retsensioone... Pikkamisi saab noorest teadlasest vana dotsent või professor, kes ei tahagi enam tegelda loometööga. Miks? Sellepärast, et keegi ei nõua. Koormuse saab täis ka eksamite ja seminaridega» (tehnikakandidaat Kiievist).

«Ehk oleks otstarbekas, kui kraadiga inimesed peaksid iga viie aasta järel oma kraadi tõestama-kinnitama? Mõistagi ei seisne see mingis taaskaitsmises — inimene lihtsalt jutustab oma tööst, publikatsioonidest, plaanidest. Kui ta logeleb, kasu ei too, kui temast pole saanud tõelist õpetlast, siis võib kõne alla tulla tema kraadi tühistamine» (juuradoktor Dušanbest).

On see ebareaalne? Või ehk liiga keeruline? Igatahes peitub selles ettepanekus oma ratsionaalne iva. Mingi kontroll peab ju olema. Muidu võib tõesti juhtuda, et mees hülgab teaduse juba järgmisel päeval pärast kaitsmist, kandidaadi- või doktoritiitliga edvistab aga elu lõpuni.

«Paljud verisulis kandidaadid unustavad piinlikult kähku oma teadustöö, kui tekib võimalus istuda mõnele mõnustähtsale ametitoolile. Ei loe siis enam seegi, et ametil äsjakaitstud teemaga midagi ühist pole...»

Rahvas armastab õpetatud mehi

Teaduse progressist rääkides mööngem, et on olemas tähtsamaidki asju kui dissertatsioonid, kraadid ja palgalisad.

«Kui aktiivselt (reaalala) teadlaselt küsida, millised on tema arvates need põhilised vajakajäämised, mis takistavad meie teadusel täita oma kohust rahva ees, siis nimetab ta kõigepealt teadustöö kasinat produktiivsust ning uskumatult vaevaderohket vahemaad teooria ja praktika vahel. Nõrgad dissertatsioonid sünnivad siis, kui üldistatakse nõrga teadustöö tulemusi. Teadlaskollektiivide töö taseme tõusuga kaasneb alati ka noore teadusjõu kvalitatiivne areng» (bioloogiadoktor Moskvast).

See on tõesti nii. Kuid millegipärast äratavad kõige laiemat vastukaja need avalikud esinemised, milles käsitletakse dissertatsioonide ja kraadidega seotud probleeme, so. küsimusi, mis näikse kuuluvat rohkem eravalda. Ometi kutsuvad just niisugused ülesastumised alati esile terve laviini tarku ja asjalikke kirju, kodanikutundest kantud ettepanekuid, mis ei puuduta üksnes teadlaskaadri koolitamisega seonduvat, vaid kogu meie elukorraldust. Terav arvamustevahetus vallandus pärast seda, kui «Literaturnaja Gazetas» olid neil teemadel sõna võtnud prof. A. Kitaigorodski («Viljakas? Kasulik!», «LG» 1985, nr. 30) ja prof. V. Savitski («Rituaal, mil nimeks «kaitsmine»», «LG» 1985, nr. 35). Toimetusele saabunud kirjad kätkevad kõike seda, mida me viimasel ajal nii sagedasti võime näha, kuulda ja lugeda massiteabevahendeis, kogu probleemiderägastikku, mida sisaldavad nüüdisaja menukad sümbolsõnad «kiirendamine», «progress» ja «uuendus». Tuhandete kirjaridade hulgas, mille kirjutajaid on juhtinud kainelt asjalik ja ratsionaalne mõtlemine, leiduvad niisugusedki read: «Olla õpetlane tähendab olla armastatud. Õpetatus on eriline aru- ja hingeseisund. Ja nii nagu abielutunnistus tõendab üksnes perekonna tekkimise tõika ega kõnele sõnagi selle perekonna loonud inimese tunnetest, nõnda tõendab ka doktori- või kandidaadidiplom vaid selle omaniku kvalifikatsiooni, andmata vähimatki tunnistust tema hingest ja teadlasevõimetest» (keemiakandidaat Moskvast).

Üldus sisaldub see, mida me oleme hakanud märkima ülimahuka mõistega «inimfaktor». Olgu meie tuleviku ümberkorraldused ja reformid millised tahes, määravaimaks jääb ikka ja alati inimene, tema võimed ja tema kõlbelised omadused. Teaduses — nagu igas teiseski loometegevuse vallas — on sellel tõel mitmekordne kaal.

Refereeris TIIT MATSULEVITS

Kääriku suusamatk 1986

1. märtsil toimub traditsiooniline suusamatk Elvast Käärikule. Raja pikkus on 40 km, seega jõukohane kõigile, kes natukenegi harjutanud.

Osavõtuks registreerimine toimub spordiklubis 24. veebruarist 26. veebruarini (kaasaarvatult). Osavõtumaks on endiselt 1 rubla.

Elva stardipaika saab sõita Tartust kell 8.45 väljuva rongiga.

Nimelipikuga varustatud pakid (seljakotid) võtab Elva raudteejaamas peale spetsiaalne auto. Käärikul saab pakid kätte sööklamaja esikust.

Käärikule jõudes tuleb end kohe registreerida sööklamaja esikus. Ülal sööklas aga ootab kuum supp ja tee. Osavõtjate kasutada on dušš ja saun. Tartusse saab tagasi sõita samal päeval kell 15.30, 16.30 ja 18.

Seekord võimaldatakse Käärikul ööbida 80 matkajal. Nende jaoks on tagasisõit pühapäeval kl. 15.

Kõigil osavõtjail palume matkaks hoolega valmistuda. Üle tuleb vaadata suusavarustus, riietus ja kõik muu.

Suusavarustust saab laenata Emajõe suusabaasist reedel kella 16—18. See tuleb tagastada pühapäeval kella 16—18, sest esmaspäeval vajatakse suuski õppetööks.

Loodame rohkearvulist osavõttu õppejõudude, teenistujate ja üliõpilaste hulgast. Võib kinnitada, et senised TRÜ suusamatkad on jätnud kõigile ilusa mälestuse.

Niisiis — starti ja head libisemist!

UNO SAHVA

PEDAGOOGIKARING

Semestri avakoosolek toimub **kolmapäeval, 26. veebruaril pedagoogikakabinetis (üT. 104) kell 18.15.**

Kavas: 1) Õpilane ja maailm — vestleb dots. H. Palamets. 2) Tööplaanid, arengusuunad.

NB! Ootame uusi liikmeid!!!

TAIDLUSKONKURSID!

TRÜ **laulukonkurss «Tudengilaul 86»** toimub reedel, 4. aprillil. Paras aeg harjutama hakata juba praegu!

Üleülikooliline **taidluskonkurss** on paika pandud aprillikuu 13. kuupäevale.

Konkursside juhendid ilmuvad järgmises lehes.

ÜTÜ VÕRDLEVA KULTUURILOO JA ORIENTALISTIKA RING

Teisipäeval, 25. veebruaril 1986 algusega kl. 18.15 toimub Tähe 4 auditooriumis D304 prof. J. Lotmani loeng «Ühiskondliku mälu semiootika». Kuulama on oodatud kõik huvilised.

LAULUHUVILISED NEIUD!

Rahvakunstiansambel «Lakstigal» võtab oma koosseisu vastu uusi liikmeid. Ootame teid esmaspäeval, 24. veebruaril kell 20.00 TRÜ klubis.

TOIMETUS TEATAB

1. **«TRÜ» KOLLEEGIUMI koosolek** on esmaspäeval, 3. märtsil kl. 11.30 toimetuses.

2. **PRESSISEKRETÄRID** kogunevad toimetusse kolmapäeval, 26. märtsil kl. 16. Kavas: oma ja klubi töökavade seadmine jm. äkilised küsimused. Kes ei saa mainitud ajal tulla, astugu läbi teisipäeval.

Uusi trükiseid

V. Särgava. Hingamisteede ja kõrva kliiniline anatoomia. Teine trükk. Tartu 1986, 1000 eks., 48 lk., 10 kop.

V. Luigaleht. Raamatupidamise alused 1. Neljas, ümbertöötatud trükk. Tartu 1986, 700 eks., 84 lk., 15 kop.

Olga Mankin. Optika. Tartu 1986, 700 eks., 76 lk., 15 kop.

Südame ja veresoonkonna funktsionaalne diagnostika. Kardiovaskulaarse süsteemi haigused. Teine trükk. J. Riiv. Tartu 1986, 1000 eks., 60 lk,. 10 kop.

Toimetaja VARJE SOOTAK

«TRÜ»

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 834. MB-01796. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета. г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 6 (1440) Reedel, 28. veebruaril 1986 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

TÄNA RÄÄGIME:

NLKP XXVII KONGRESSIST

Ootasime kongressi suure huvi ja erutusega. Neid tundeid süvendas veelgi EKP XIX kongress, kus märgiti, et «NLKP XXVII kongress seab vastutusrikkaid ülesandeid meie maa majanduse arengu kiirendamiseks, rahva elujärje parandamiseks ning võitluseks püsiva rahu ja rahvusvahelise julgeoleku eest.»

Nüüd on kongress Moskvas alanud. Kuulates NLKP peasekretäri Mihhail Gorbatšovi ettekannet tajusime partei poliitika järjepidevust, mis avaldus üldises mõttes järjekindlas ja jäägitus toetumises marksismi-leninismi printsiipidele, konkreetses mõttes jätkas aga meie partei keskkomitee aprillipleenumil välja kujunenud joont majandusliku arengu kiirendamisel ning inimfaktori arvestamisel. Meid kõiki rõõmustas ettekandes väljenduv selgus, konkreetsus ja sihikindlus, samuti tähelepanu koondamine tegevuse lõpptulemusele, mitte sõnadele ja lubadustele. Viimane viis pahatihti välja selleni, et otsuste täitmiseks piisas jutust selle kohta, mida ja kuidas tuleb teha. Tulemus ise jäi selle varju.

Ettekandes paistis silma avalikkuse osa tugevdamine ning suund niisuguse olukorra saavutamisele, kus kõik toimub rahvahulkade huvides, selle kontrolli all ning kaasatõmbamisel. Rõhutati, et meie üritused jäävad õhku rippuma, kui me ei oska hulki kaasata nende täitmisele. Sõnad aga peavad leidma kinnituse tegudes.

Üht-teist on kongressi otsuste vaimus teoksil ka NLKP ajaloo kateedris. Ettekandes rõhutatakse, et töö efektiivsuse tõusule avaldab mõju võistluse kasutamine. Et kongressi otsused paremini ellu jõuaksid, korraldab kateeder märtsis I kursuste üliõpilaste hulgas konkursi materjalide paremaks tundmaõppimiseks. Viimasel kateedri koosolekul kinnitati ka mõningad eksperimentrühmad ja võtted õppetöö paremaks läbiviimiseks. Kavandamisel on ka abinõud teadustöö edukamaks korraldamiseks.

Ees seisab EKP XIX ja NLKP XXVII kongressi otsuste selgitamine. Siin peaks olema põhiline tekkinud soodsa õhkkonna süvendamine, sest mida teadlikumalt, tõsisemalt, kohusetundlikumalt ja loomelembelisemalt me uusi ülesandeid täitma asume, seda tõhusamad on ka tulemused. Ainult tööga on võimalik jõuda seatud rajajoontele.

Professor JOHANNES KALITS,
NLKP ajaloo kateedri juhataja

Teisipäeval kell 10 sättisid paljud end televiisorite ja raadiote ette. Ka ülikooli õppehoonetes. Kolmapäeval kl. 14 jagati aulas miitingul esimesi kongressimuljeid.

EKP TRÜ komitee sekretär dots. Paul Kenkmann ütles miitingut avades, et kongressi poolteise päeva materjalid on andnud kinnitust meie mõtetele uuest etapist, uuest arengutasemest.

Professor Johannes Kalitsa sõnavõtu avaldame siinsamas kõrval tervenisti.

Tõnu Rüütel õigusteaduskonna II kursuselt ütles, et iga ülikoolis õppija peab olema küps kujundama avalikku arvamust, võitlema väärnähtuste vastu, karskete eluviiside eest, tegema paremini oma igapäevast põhitööd — õppimist ning olema ühiskondlikult aktiivne.

Füüsikaosakonna dotsent Valeri Vassiltšenko: «Nii üksikasjalikku ja sügavat analüüsi meie probleemidest ei ole ammu olnud. Väga suure huviga kuulati Moskva kongressi kogu maailmas. Selle otsuste teokstegemine sõltub aga juba meist endist, meist igaühest.»

Paul Kenkmann ütles lühimiitingut lõpetades, et kõrgkool ootab ammu mitmete probleemide lahendamist. Nüüd toetudes kongressi otsustele, saame neid paremini ellu viia. Meie ülesanne on teha korralikult ja ausalt oma igapäevast tööd, kõiki kaasa haarata.

● MEELIS LOKI foto

Kõigile! Kõigile! Uus RSP!

Üks tark mees teadis rääkida, et ega kevad tulemata jää. Et see tõesti nii on, siis ei jää tulemata ka rahvaste sõpruse päevad aprillikuu viimastel nädalatel.

Andmaks kõigile tudengeile ja ka mitte enam (veel) tudengeile võimalust lisada oma panus huvitavaks RSP '86-ks, **kuulutab ELKNÜ TRÜ komitee välja ideekonkursi.** Eriti teretulnud on ideed ürituste kohta, milles kajastuvad meie ette NLKP XXVII kongressil seatavad ülesanded, rahvaste sõprus, mis oleksid tudenglikud, millest osasaajate ring oleks võimalikult suur jne. jne.

Ettepanekute esitamise viimane tähtaeg on **10. märts.** Ideed koos lühikirjeldustega andke kirjalikult oma teaduskonna komsomolibüroo sekretärile või ELKNÜ TRÜ komitee kultuurisektorisse. Parimaid autoreid premeeritakse!

Teie ideed saavad aluseks «Generaatorile» (viimane seisneb kõikide asjakohaste avalduste, ettepanekute, märkuste kogumises, läbiarutamises jms.).

Rutakel

VENIA LEGENDI

18. märtsil kl. 14.15 toimub Tähe 4 aud. D 203 eripedagoogika kateedri dots. kt. **Ants Reinmaa** *venia legendi* loeng **«Töö õppefilosannetega koduloo õpetamisel abikoolis».**

Dots. ALLAN LIIM,
ajalooteaduskonna dekaan

○ NLKP liikmekandidaadiks astumiseks said soovituse **Leelo Hiie** (õig. IV), **Tõnu Hein** (maj. V) ja **Katrin Kamarik** (õig. III); liikmeks astumiseks **Vahur Luts** (geofüüsika labori stažöör-uurija) ja **Toomas Hänig** (füüs. I). ÜLKNÜ liikmeks võeti vastu **Liivi Pelska** (maj. II).

Komitee liikmeks koopteeriti ja kinnitati olmesektori juhatajaks **Mati Allik** (õig. III). Õppe- ja teadustöö asesekretär on nüüd **Jelena Langebraun** (füüs. IV), arvestussektori juhataja **Reet Illison**, füüsikaosakonna uus komsomolisekretär **Mait Land** (füüs. II).

Paika pandi ka EÜE funktsionäärid ja kinnitati EÜE 4 välisrühma koosseis (Saksa DV, Jugoslaavia, Tšehhoslovakkia, Ungari).

○ **Koosolekust võtsid osa ka EKP TRÜ komitee sekretär dots. Paul Kenkmann ja ülikooli karskusühingu esimees dots. Harri Kärtner.** P. Kenkmann jagas EKP XIX kongressi muljeid. Üliõpilaste ühiskondlikest ülesannetest kõnelades rõhutas ta, et need peavad olema selgepiirilised ning alati vastutatavad. Arukat õpetamist vajab ka komsomoliaktiiv.

H. Kärtner tutvustas ülikooli karskustegevust. Praegusest 210-st karskusühingu liikmest on üliõpilasi ainult 18! Karskusklubi on tegelnud oktoobrist saadik tuumiku kujundamisega (6 inimest). Karskuspropagandas on oma kindel osa ka ülikooli ajalehel. Ja siit probleem — laiem üldsus ootab karskusalgorganisatsioonidelt konkreetseid tegusid. Ajaleht ei saa ju viis kuud kirjutada ainult tuumiku moodustamisest.

○ **Laupäev juhatab sisse teatrikuu.** On oodata külalisesinejaid Tallinnast: 4. märtsil on «Vanemuises» Draamateatrilt «Seoses üleminekuga teisele tööle», 14. ja 15. märtsil Noorsooteatrilt «Uka-Uka», 1. ja 2. aprillil «Lendas üle käopesa». Kärmematel õnnestub loodetavasti teaduskonnasekretärilt ka defitsiitne pilet saada.

VILJA KALLASTE,
žurn. I k.
komsomolikomitee
pressisekretär

Teisipäeval komsomolikomitees

- **ORGANISATSIOONILISED KÜSIMUSED.**
- **EKP XIX KONGRESS.**
- **KARSKUSÜHING.**
- **TEATRIKUU.**

Väitekiri matemaatikult

18. veebruaril kaitses Sverdlovskis Uurali Teaduskeskuse Matemaatika ja Mehaanika Instituudi nõukogu ees väitekirja «Mittekorrektsete ülesannete regulariseerimine projektsioonimeetoditega» **rakendusmatemaatika labori nooremteadur Uno Hämarik.** Füüsika-matemaatikakandidaadi kraadi pälvinud töös antakse teoreetiline põhjendus lihtsatele ja efektiivsetele meetoditele mittestabiilsete ülesannete lahendamiseks arvutil.

Kõik professor Gennadi Vainikko aspirandid on oma tööd kaitsnud enam-vähem tähtaegselt: U. Hämarik on selles reas juba 22.

Ülikoolis teatrist

Eelmisel kolmapäeval kohtus vanas kohvikus ülikooli rahvaga «Vanemuise» vastne peanäitejuht Ago-Endrik Kerge, kaasas korraldajadirektor Mart Raik ning näitlejad Heiki Haravee, Ao Peep ja Jüri Lumiste.

Selle aasta uuslavastuste afišilt saab lugeda selliseid nimesid nagu G. Gorin, B. Britten, A. Miller jt. 1. märtsil aitab teater ülikooli aulas sisustada Fr. Tuglase õhtut. Teater kavatseb tähistada ka Hella Vuolijoe ja Oskar Lutsu tähtpäevi. Palju oli juttu «Vastutuse» lavastusest, mis juba poleemikat tekitanud. Peanäitejuht ei jaganud mitmete kriitikute arvamusi (mitte ainult selle lavastuse puhul). Kriitika peaks rohkem lahti mõtestama lavastajate taotlusi, jälgima avarama pilguga kogu teatrimaailma.

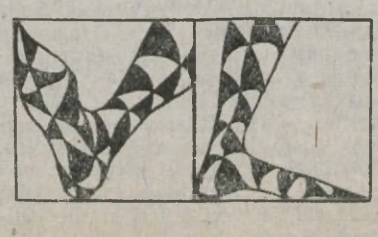

Mart Raigilt kuuldi, et lähema paari aasta jooksul remonditakse lõpuks ka väike maja.

Näitlejad mängisid maha katkendi A. Milleri näidendist «Hind».

JAAK LEHIS

Taidluskonkurss

Suuremate teaduskondade kavad ärgu ületagu üht tundi, üksikkavad piirdugu kuni 20 minutiga.

Žanrilt võivad etteasted olla mitmekesised: näidend, pillilugu, laul, luulekava, sõnalis-muusikaline kompositsioon.

Loodame, et filmikunst pole tudengite hulgas populaarsust kaotanud. Kas julgeb keegi välja tulla oma filmikavaga? Arstid ja matemaatikud katsetasid omal ajal edukalt.

11. aprilliks ootame klubisse stsenaariume ja kavasid.

13. aprillil astume žürii ette. Seekord tahame kõik üle vaadata ühe päevaga: kergem meil hinnata ja publikulgi huvitavam jälgida.

Nagu ikka ootavad paremaid preemiad, täpsemalt: ekskursioon Baltikumi.

Tudengilaul

Järjekordne laulukonkurss toimub 4. aprillil kl. 19 klubis. Oodatud on kõik, kel soov ja tahe laulda. Eelistatud on muidugi omaloomingulised lood, eriti ülikooliteemalised.

Žürii hindab nii vokaali, instrumentaali kui ka teksti tihedust.

Peapreemiat (50 rubla) pälvival laulul on kõik kolm komponenti võrdselt olulised. Eripreemiate laud on endiselt suur ja auhinnad ihaldusväärsed.

Eripreemia ootab ka parimat folklauljat.

Eelnevalt ootame 2. aprilliks klubisse (kunstilise isetegevuse osakond, ruum 207) laulude tekste ja autorite andmeid.

Kes oli Karolis Požela?

29. veebruaril möödub 90 aastat Leedu revolutsioonilise liikumise tegelase, Tartu ülikooli kasvandiku Karolis Požela sünnist. K. Požela õppis Tartu ülikooli arstiteaduskonnas ajavahemikul 1915—1918. Siin astus ta VSDTP liikmeks (1916), oli kohaliku sotsiaaldemokraatliku organisatsiooni juht. K. Požela võtt is osa Veebruari- ja Oktoobrirevolutsioonist, oli Tartu Tööliste, Soldatite ja Üliõpilaste Saadikute Nõukogu liige ning märtsist ka Tartu Sõja-Revolutsioonikomitee liige. Alates 1919. aastast oli K. Požela põrandaalusel parteitööl Leedus. Ta oli üks Leedu KP asutajaid, alates 1923. aastast LKP Keskkomitee sekretär. K. Požela arreteeriti 1926. aastal fašistliku riigipöörde ajal ja hukati sama aasta 27. detsembril. Mälestamaks üliõpilasest revolutsionääri **avab D. I. Uljanovi kortermuuseum veebruari lõpupäevil K. Požela memoriaalnäituse.** Tulge vaatama!

ALEKSEI PAUKSON

Punased põlvsukad sõjaväes?

Esmaspäevasele armeeteemalisele viktoriinile nõukogu saalis tuli viie võistkonna jagu (üks «intervõistkond» moodustati majandus-, filoloogia- ja õigusteaduskonna esindajatest). Žürii ja mängujuhid olid prestiižikad: EKP TRÜ komitee sekretär dots. Paul Kenkmann, ELKNÜ TRÜ komitee sekretär Arvo Lamp, dotsent Hillar Palamets ja sõjanduse kateedri juhataja dots. Endel Hirvlaane.

Küsimustik koosnes kuuest temaatilisest plokist (igaühes 4 küsimust). Teemad tulid mitmest vallast. Näiteks küsiti: mismoodi eraldas Peeter I Narva lahingus eriti tublilt silma paistnud Preobraženski polgu sõdureid (sõjaväe vormi juurde oli neil lubatud kanda punaseid põlvsukki); mis eriala professor on NSVL KKEH minister Gennadi Jagodin (keemia); missugused on TRÜ kõige mitme- ja üherahvuselisemad teaduskonnad; millal kehtestati praegused sõjaväe auastmed jne. Vaheldust pakkusid helilindilt kostvad Suure Isamaasõjaga seotud muusikalõigud (laulud, D. Šoštakovitši 7. sümfoonia).

Algul viimasel kohal olnud ajaloolased rebisid end ägedalt ettepoole ja võitsid. Lõpuks tuule tiibadesse saanud «intervõistkond» jagas 2.—3. kohta filoloogidega. Neljandad olid meedikud ja viimaseks jäid hoogsalt alustanud füüsikud-keemikud.

ENE OTT,
žurn. I k.

„Naerata ometi!"

Kolmapäeva õhtu ja täis-täis Vanemuise suur auditoorium. Arvo Iho ja filmid. «29 minutit Ülo Ounaga» ja «Naerata ometi!» Imelised skulptuurid ja praegusaja lastekodu. «Taotlesime mängufilmis ehedust ja eluhingust.» Režissöör Leida Laius ja kaasrežissöör ning peaoperaator Arvo Iho olid selle saavutanud.

Jalgpalliuudiseid

Omapärane ettevõtmine sai teoks uues spordihoones. **18. veebruaril selgitati välja õigusteaduskonna vahvatest jalgpallinaiskondadest parim.** Mängudest selgus, et IV kursuse tütarlastele ei leidunud väärilist vastast ja nii läkski igavesti rändav kaljakann järgmiste kannuvõistlusteni nende kasutusse. Võitjatega mõõtis jõudu ja osavust õppejõudude meeskond, kuid neil tuli pärast küllaltki tasavägist kohtumist alla vanduda.

Võistlustel pandi rõhku ka kostüümidele. Selles vallas jäi ületamatuks III kursuse naiskond. Eriauhind anti ka parimale väravavahile, kelleks osutus esmakursuslane Tiina Turk.

Negatiivse poole pealt tuleb ära märkida publiku ridade lubamatut hõredust. Jääb vaid loota, et järgmistel kordadel on ka pealtvaatajate osatähtsus suurem.

Tänusõnu tahaks öelda spordihoone personalile, kes igati aitas kaasa ürituse kordaminekule.

JAAK GINTER,
õigust. IV k.

Minskis Valgevene ülikoolis

Võõras linnas ei ole tavaliselt kuigi palju aega. Oled seadnud ise (või on koostanud su vastuvõtjad) kindla kava näha seda ja seda, käia veel... Alustad avastuslikult ja reipalt, aga kusagil tuleb mingi piir. Tahad eemalduda, mõtiskleda, leida korraga ennast selles võõras paigas ja teadvustada paika ennastki. See teadvustumine jõuab sinuni tavaliselt alles hiljem koos meenete ja slaididega. Ja alles siis on ta su geograafiakogemustes omandanud kindlamad jooned. Järgnevas tagasivaates tahame anda oma koha ka Minskile.

* * *

«Minskisse? 28. jaanuaril? Ei, kuidagi ei sobi. Läheme oma kursusega Lvovi.»

Triin on täitsa õnnetu, sest möödunudtalviselt Kiievi-reisilt on vaid kenad mälestused. Igatahes 28. jaanuari hommikul olime seltsmekesi Tallinna lennujaamas ja mõne tunni pärast Valgevene ülikooli ajalehe toimetuses kahe koguka pähklitordi ja teetassi taga. Need meie olime: **Jaanus Harro** (arstit.), **Pille Pentel** (bio-geo), **Anu Pajumäe** (maj.), **Juta Annus** (matem.), **Vilja Kallaste** (fil.), õppejõud **Vamboia Paavo** (endine ajalooteaduskonna pressisekretär) ja «TRÜ» toimetusest **Varje Sootak**. Ühesõnaga — teaduskondade pressisekretärid võtsid talvevaheajal nõuks tutvust teha Minski ülikooliga. Üldse oli see kolmas ühine reis. Kiievile oli eelnenud Vilnius.

Nüüd saavad läbisegi sõna peaaegu kõik. Sissejuhatuseks veel niipalju, et mõnigi meist sõitis lennukiga esmakordselt. Täielikuks sõiduelamuseks oli TU 134, mis jaanuari keskelt oli käigus JAK 40 asemel.

Lennujaamas oli kõik nii ebareaalne, veidi väheusutav. Ilus küll, aga sõit ise nagu veel kusagil kaugel. Käin kohvikus. Mehed seisavad ajakirjanduskioski avamist oodates. Varsti on tunda, et midagi nagu hakkaks juhtuma. Veel on kogu olemine nii vähe reaalne, nii vähe tajutav, et ei tea isegi, kas tahta seda muuta: minna edasi (lennuk — Minsk) või tagasi (rong — Haapsalu). Pea olengi estmest korda õhus, mis pole üldse nii vapustav. Paberinärijalik sebimine on suutnud osa elamusest ära rikkuda. Aga see paberimäng käib ju asja juurde.

* * *

Minskis tahtsime näha-kuulda palju: toimetuse tööd üliõpilasautoritega, ülikooli ennast, tudengeid, muuseume, näitusi, teatrit, Hatõni...

Pärastsõja-aastatel Minski varemeist ülesehitamine.

Eksposítsioon viib meid teise saali. Raamatud, fotod, aukirjad... ja keset seda masin, koguni kaks. Neist esimene on peaaegu kirjutusmasina klaviatuur, teisel, suurel metallkastil peopesasuurune ekraan. Kohe järgneb ka seletus: see on ülikooli spetsialistide poolt välja töötatud arvuti koos klaviatuuriga.

Teine tutvus selle arvuti uuema variandiga toimus hiljem, displeide klassis.

Ruum oli suur ja erines tavalisest auditooriumist ainult oma sisustuse poolest. Küljega tahvli ja näoga akna poole paigutatud laudadel seisid 21 punast «Junost 405» ekraani koos juba veidi tuttavliku klaviatuuriga. Nimelt olid neilgi üleval reas klahvid tähtsamate masinkäskude ja matemaatiliste terminitega.

Ruumi perenaine rääkis, et selles klassis lahendatakse arvuti abil igasuguseid ülesandeid. Kõik need ekraanid-klaviatuurid olid ühendatud vajd sellę ühe arvutiga, mis võis üheaegselt kõigile üliõpilastele anda erinevaid ülesandeid, samaaegselt võis arvuti abil lahendada ülesandeid matemaatikast, keemiast, füüsikast, prantsuse, inglise, hispaania jne. keeltest. Kui tudeng ei saa iseseisvalt ülesandega hakkama, võib ta arvuti käest saada nõuandeid, selgitavaid ja abistavaid märkusi. Ekraani juurest ei tohi aga enne lahkuda, kui ülesanne on valmis.

Kahjuks oli arvuti tolleks hetkeks juba välja lülitatud ning me saime vaid ekraanile sõnu trükkida, neid kustutada ja parandada.

* * *

Kes ise algul arglikult neid klahvikesi puudutanud, satub varsti vaimustusse ja fantaseerib edasi. Suurepärane oleks ju seal kuvari ekraanil ajalehe maketti kokku panna. Sõõdad kõikide lugude andmed masinasse ja hakkad siis seal ekraanil muudkui proovima. Jääks ära maketilehtede joonistamine ja mitmekordne lugude paikapanemine. Mis viga ekraanil katsetada, aga... meie oleme praegu Minski ülikooli peahoones ja kohe jätkub päevakava komsomolikomitees.

* * *

«Me ei kasvata mitte ainult spetsialiste, vaid ka marksiste-leninlasi,» ütles komsomolikomitee ideoloogiatöö asesekretär Aleksandr Maljarevitš. VRÜ tudengi sissetulek sõltub suuresti ka tema ühiskondlikust aktiivsusest. Igal üliõpilasel on oma viie aasta kompleksplaan. Juba selle väljanägemine on

● **Sportlik mood mitte ainult inimestel.**
Joonistus Valgevene RÜ ajalehest

VALGEVENE RÜ vanust saab lugema hakata alles 1921. aastast. Asutamisdekreet tuli Lenini poolt kaks aastat varem. Nüüd on linna südames asuvas ülikoolis (üliõpilaslinnak asus seal juba enne sõda) 12 teaduskonda. Noorimad on raadiofüüsika ja rakendusmatemaatika juba omaette uues tudengilinnakus Bresti maantee lähedal.

Kohe esimesel pilgul hakkab silma kirev rahvuslik koosseis. Suurt elevust tekitas meis näha nii palju suusa- ja karvamütsides neegreid. Aga VRÜs õpib ju ligi tuhat välismaalast 75 maalt. Viimasel õhtul kõlas ühikatoas mitme maa laul ja pillimäng — meid kutsuti külla.

* * *

Oleme Valgevene ülikooli ajaloomuuseumis. Giid räägib kiirustades, ühekorraga nii põhjalikult kui ka pealiskaudselt, sest meil olevat vähe aega. Vähe tõesti, sest komsomolikomitee asesekretär oli veel kokku leppinud kohtumise asjus keemikute ja teistega.

Ülikooli asutamine, algusaastad, tööliisfakulteet.

Sõja-aastad, üliõpilased ja õppejõud partisanidena.

aukartust äratav — terve joonistusvihiku suurune tabelite ja lahtrite süsteem. Märgates meie imestust säärase suure formaadi ning paljude lahtrite üle, öeldi, et sinna ei mahtuvat kõik isegi ära. Isikliku komplekspłaani alusel toimub ühiskondlik-poliitilise praktika (ÜPP) atesteerimine üks kord aastas aruande- ja valimiskoosolekul. Ning kes siis oma ülesande(d) aasta jooksul hooletusse on jätnud ja atesteerimishindeks rahuldava saab, kaotab ka stipendiumi.

Peale eelmainitu ja eksamite on otseseks ohuks neljakümnele rublale ka igakevadine poliitarvestus. See kujutab endast hindelist lisaarvestust, mille peavad sooritama eranditult kõik. Vastata tuleb kolmest punktist koosnev pilet. Selle arvestuse «kolm» tähendab taas hüvastijättu stipiga. Kuid komsomolikomitee esindaja sõnade järgi on kolme saajaid küllalt vähe. Ja seda mitte ainult poliitarvestusel — mõnes teaduskonnas või osakonnas, kus õppeedukus eriti kõrge, saavad stipendiumi ainult need, kel kõik eksamid ja arvestused ainult «viitele» ülendatud.

Üheks tippürituseks komsomolielus on iga-aastane seminar, üks aktiivikooli üritusi. Seminaril esinevad komsomolijuhid, lektorid, õppejõud. Juttu tehakse peamiselt momendi ülesannetest. Küsida saab kõike. Seminaridel on tavaks saanud ankeetküsitlused — see on omamoodi tagasiside.

Komsomolikomitee korraldab ka rahvusvahelise üliõpilaspäeva ja kevadel suure interfestivali. VRÜ-s õpib paljude välisriikide noori, keda tõmmatakse aktiivselt kaasa. Viimasel kevadel toimus suurt laat, kus rahvuslike suveniiride kõrval pakuti ka rahvusroogi. Kontsertmiitingul võisid kõik soovijad üles astuda.

Ülikoolis on kokku seitse rahvakollektiivi: rahvateater, rahvapilliorkester, rahvalauluansambel jne.

* * *

Üheteistkümne teaduskonna komsomolibüroodest sõltub samuti tudengi vaba aeg. Suurte uute ühiselamute juures tegutseb mitmesuguseid huviklubisid: tantsu-, muusika-, filmiklubid. Ligi tuhat üliõpilast on raja tagant, nemad tegutsevad ka interklubides. Taolise suure hulga rahva puhul on organiseerijatel ilmast ilma mure ruumidega. Oma üliõpilasklubi, nagu meil, minskilastel pole. Murest saadakse üle asutuste ja ettevõtete saale üürides, harjutatakse ka aulas.

Kaheksateistkümnetuhandelise üliõpilaspere rõõmud, mured, probleemid käivad läbi kolmekümne üheksa liikmelise komsomolikomitee.

* * *

Et meie aeg oli komsomolikomitee asesekretäri poolt (üldse jäi meelde poiste asjalikkus ja külalislahkus) täpselt paika pandud, saime unikaalsele numismaatika muuseumile õige põgusa pilgu visata. Siin on näha münte alates Aleksander Suure aegadest. Vaevalt on paljudel ajalooteaduskondadel niisugust õppemuuseumi. Ja Vambolat ei õnnestunudki sealt koos ära tulema meelitada.

* * *

Keemiateaduskond on sealsamas peahoone lähedal. Meid ootasid teaduskonna tüdrukud. Koridorist üles-alla, vasakule ja paremale, ühte ja teise laborisse. Neist jättis arusaadavama mulje fotoprotsesside labor. Kes ja kust me oleme? Ah, et Eestist ja Tartust. Ikka teati midagi meie kohta. Keemiakandidaat: «Jälgin teie Otsa tõid, mind huvitavad need.» Professor: «Mind hämmastas Tartus, et sport on lausa üks kultuuri osa. Mängisime ühel pühapäeval teie uues spordihoones õppejõududega võrkpalli. Isegi prorektor oli mänguplatsil.» Saime uhkusega lisada, et koguni meie rektorit võib mängimas näha.

* * *

«jumal: */— —/... Oo, kui ma teaksin, kelle ette põlvili laskuda! Kui ma teaksin, kelle ette. Paluksin, anuksin: ärge hävitage minu juhuslikku, kuid parimat loomingut! Ärge hävitage elavaid ürikuid. Keegi ei suuda — ka mina mittel — seda enam korrata. Mitte kunagi enam.*

Ma olen valmis palvetama!...»

ALESS ADAMOVITŠ
«Karistajad»

Ma ei olnud **Hatõnis** käinud. Ei ole praeguseni käinud. VRÜ komsomoliaktivistid lohutasid, et ega seal talve ajal palju näha olegi.

Kahekümne teisel juunil tuhande üheksasaja neljakümne esimesel aastal pöörasid Minski elanikud pilgu loodesse. Avati Komsomolskoje järv — poole kilomeetri laiune ja laiusest kolm korda pikem tehisveekogu. Liivakaldad jäid pühapäevaseid minskilasi ootama.

Nädal hiljem oli Minsk okupeeritud. Päeval, mil *Wehrmacht* sisse marssis, kõlasid linnas ka esimesed partisanide lasud. Valgevenemaa jaoks sõda rindejoone kandumisega itta veel ei vaibunud.

See tähendas verd, surma ja pisaraid.

Igas Minski ajalehekioskis müüakse kolme erisugust Hatõni mälestuskompleksile pühendatud trükist. Suveniiripoes pakutakse medalikesi, rinnamärke ja puulõikeid kirjega «Hatõn» ja vastavasisuliste stiliseeringutega. Neid vaadates on absoluutselt võimatu aimata sadadest mahapõletatud küladest Valgevenemaa taevasse tõusnud suitsu.

Kuulsuse kurgaaniga kohtusime siiski — linna sõites mikrobussis ja tagasi põõrdudes õhkutõusvas lennukis istudes. Esimesel korral nägime suurt ümarat mäge hiiglasliku monumendiga. Lennukiaknast vaadates tundus tegemist olevat pliiatsiga, mis mängukühvlist puistatud liivakuhja püsti torgatud.

Mäletada saab ainult ehedat.

Mäletades ihatakse rahu.

Ilus on vaadata, kui rõõmsasti elab ja töötab nii rängalt kannatanud ja ikkagi sirgetel jalgadel seisev rahvas.

* * *

Nii need neli päeva läksid. Päeval ekskursioonid, õhtul kultuuriprogramm. Aga enne teatreid ja näitusi veel ka **VRÜ lehe toimetusest.** Leht, mille päistiitlit siinsamas näete, ilmub 1922. aastast. Praegu toimetab seda 1979. aastast Vassili Vorobjov, kes ise on poole kohaga ka žurnalistikateaduskonna õppejõud. Küllap sellestki on koostöö teaduskonna tudengitega väga tihe. Üliõpilastel võimaldatakse talvei sooritada seal suvist praktikat. Vassili näitas meile toimetuse teist töötuba, kus olid lauad ja kirjutusmasinad tudengitele. Näis, et hindamine käib väga rangelt. Üldse on paljud tudengid ühiskondlikus korras lehe juurde kinnistatud. Nii näiteks ei tegele toimetaja ja korrespondent sugugi maketi koostamisega, vaid selleks on üks üliõpilane — vastutav sekretär. Veendusime ise, et Oleg sobib sellesse ametisse suurepäraselt oma täpsuse ja vastutustundega.

ON VRÜski oma pressisüsteem, mis koosneb ligi poolesajast üliõpilasest. Kuid olevat tunda üleüldise aktiivsuse langust. Seda ei saavat aga õelda ajakirjandusüliõpilaste kohta, sest nendele on töö oma lehe jaoks otsene kohustus, ka aukohustus.

Leht ise jätab meeldiva mulje, ikkagi ofsettrükis, sageli värviline, kujunduski kena. Sisust just kõike aru ei saa, väljaanne ilmub ainult valgevene keeles. Põhiprobleemideks on komsomolitöö (selle aktiivsus), õppetöö, õppedistsipliin. On juhtunud sedagi, et ajalehes välja toodud puudused on viinud mõne üliõpilase eksmatrikuleerimiseni.

Toimetajast endast veel nii palju, et tal on valmis kandidaadiväitekiri kõrgkoolilehe teemal. Detsembrikuu «Žurnalistist» oli võimalik lugeda Vassili Vorobjovi artiklit.

* * *

Valgevene Riiklik Vene Draamateater ja «Jegor Bulõtšov ja teised», Valgevene Riiklik Akadeemiline Draamateater ja «Tribunal», kunstimuuseum, Janka Kupala muuseum... Meie vastuvõtjad püüdsid Hatõni jaoks ka ülikooli bussi saada, ent kui oli selgunud selle plaani luhtumine, olime juba hilinenud ekskursioonibüroo poole pöördumisega. Selle asemel pakuti meile linnaekskursiooni, mis pealinnast tervikliku pildi andis.

* * *

Minsk on üllatavalt avar ja kaunis. Üllatavalt seepärast, et teadsime ta olevat tuhast tõusnud sõjajärgseil aastail. Ei kiida ju kõike neil aastail ehitatut arhitektidki. Põnevamad ja suurejoonelisemad olid ikkagi viimastel aastatel püstitatud majad, eriti aga uusrajoonid. Kobar säilinud vanalinna majakesi Lenini prospekti lähedal ja uued huvitavad majad, avar Lenini prospekt ise, selle raudteejaamapoolses otsas üliõpilaslinnak 18-tuhandelise Valgevene Riikliku Ülikooliga, aval ja sõbralik pealinlane — niisugusena jäi see linn meelde.

Kirjutasid JUTA ANNUS, PILLE PENTEL, VILJA KALLASTE, ANU PAJUMÄE, JAANUS HARRO ja VARJE SOOTAK

Friedebert Tuglas — 100

Eesti NSV TA kirjavahetajaliikme, Eesti NSV rahvakirjaniku Friedebert Tuglase 100. sünniaastapäeva tähistamiseks on 3. märtsil ülikooli aulas kell 14 pidulik ettekandekoosolek. Selle päevakorras on 6 sõnavõttu-ettekannet:

1. Paul Ariste — Friedebert Tuglase mõjust isiksusele,
2. Toomas Liiv — Friedebert Tuglase novellistika,
3. Ants Järv — Friedebert Tuglas ja rahvaluule,
4. Epp Weinrauch — Fr. Tuglas XIX sajandi II poole eesti ajakirjanduse uurijana,
5. Peeter Torop — Friedebert Tuglase tõlkemeetodist,
6. Peeter Olesk — Tuglase suhe omaenese loomingusse.

Oodatud on kõik Tuglase-sõbrad. Meie ülikoolile ei ole Tuglas lihtsalt üks suur klassik teiste hulgas. Kohe Suure Isamaasõja lõpul kutsuti Friedebert Tuglas ülikooli kirjandusloo professoriks, kellena ta viis lõpule eesti kirjanduse ajaloo kriitilise realismi perioodi käsitluse («Kriitiline realism», 1947) — tänaseni kaaluka uurimuse, mille kontseptsioonilise suunitluse on omandanud needki, kes Tuglase enda vastavat raamatut polegi süvenemisi lugenud.

Eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri nimel
PEETER OLESK

Mõned kokkupuuted

Küsite, millised olid minu kokkupuuted Fr. Tuglasega. Meenutan siis vaid neid olukordi, kus ma tema heatahtliku abi kasutajana esinesin, mis viis mind temaga ka tihedamasse kontakti. Nimelt otsustas Akadeemiline Kirjandusühing kirjastada minu 1934. aastal Tartu ülikooli poolt auhinnatud uurimust «Eesti satiir sõnas ja pildis». See käsitles eesti kirjanikke karikatuuri ning eesti kirjandust paroodia ja travestia kõverpeeglis. Töö oli lehekülgedelt mahukas, tuli seepärast väljaandmiseks poolitada. Esimene osa tuli päevavalgele 1939. aastal ühingu XIV numbrina pealkirjaga «Eesti kirjandus karikatuuris». Teise osa käsikirja trükiks ettevalmistamine langes 1940. ja 1941. aastatele, kus ma aga sain lisaülesandeid koolmeistrina Tartu gümnaasiumides. Ja siis lükkas sõda käsikirja lauasahtlisse, kus see lebab praegugi.

Teema ei paikne lihtsate lahtris, sest satiiri liin tegeleb kujundite kumulatsiooni peidetud detailidega, mille ülesleidmine nõuab palju ka kõrvaliste, otse intiimsete biograafiadetailide ja loomingu üksikasjade tundmist. Ja just need on andnudki vaimuka karikatuuri või paroodia või ümberrõivastatud travestia.

Vastutulelik Tuglas andis autorile kätte nii mõnegi otsa, veel rohkem, ka motivatsiooni, mis viis karikatuuri või paroodiani. Kuna teema puudutab ligemalt ju ka teda ennast, meenutagem kasvõi Eduard Vilde «Tokerjaid», oli Tuglas huvitatud ka käsikirjast, mida siis luges, nagu ametlikus korras tegid seda prof. Gustav Suits ja Mart Lepik. Tuglase osa esimese köite eessõnas olen maininud, aga teine huvitas teda miskipärast veelgi rohkem. Selle üle vestlema kutsus ta mind koju, kus vist küll kahel õhtupoolikul tuli istuda ja kuulata ühtlasi mitmesuguseid isiklikke muljeid isikutest, nagu selles suunas mõjutas ju minu käsikiri.

Üldiselt pidas ta sedalaadi kriitikat (parodeerivat) igati õigeks ja kirjanduse arengus kasulikuks, eitas aga sellist lähenemist, nagu tegi G. Suits H. Raudsepa loomingust, kritiseerides casus belli *«Mikumärdi». Selline satiir küüniks juba nagu paskvilli tasemeni. Suitsu esinemine tõi Raudsepalt omakorda travestia, mis algab värsipaariga: «Vastu akent tuiskab lund, / Suitsu Kustas ei saa und».*

Tuglas avaldas oma arvamusi otsekoheselt, ei püüdnud neid aga kuidagi peale suruda. Igal juhul õpetlik, pani mõtlema ja siis ka uusi aspekte leidma, juurde tooma avarust. Tõsi küll: selliselt leplikult ei väljendanud ta «Kalevipoega» kritiseerides, samuti rahvuskirjanike (Voitk jt.) puhul esinedes.

Õppida tema vestlustest oli palju nii siin kui seal. Ja oleksin palju vaesem, kui need arvamuste avaldused oleksid saamata jäänud.

EDUARD LAUGASTE

Mälestuskilde

56 aastat tagasi (1930. a.) olin Tartu Tehnikagümnaasiumi abiturient ja tol ajal oli meie eesti keele õpetajaks suur Friedebert Tuglase loomingu austaja ja tundja Aleksander Vaigla. (Olgu nimetatud, et tema tütar filoloogiakandidaat Eda on meie ülikooli vene keele kateedri dotsent.) Õpetaja A. Vaigla oskas meis äratada huvi kirjanduse ja eriti Tuglase loomingu vastu. Ka minul tuli kirjutada kirjatöö teemal — «Värvide ilm Tuglase «Maailma lõpus»». Omalegi üllatusena on mul see kirjatöö vihik alles jäänud, kuigi meie Tartu kodu 1941. a. sõjatules kogu varaga hävis. Toon kirjatükist mõned laused. «Friedebert Tuglase novell «Maailma lõpus» on muinaslooline värviderikas sõnadega avaldatud maal. Autor kasutab palju kirevaid või kriiskavaid ja ka palju mahedaid värve, ei puudu isegi kurba musta ja rõõmsat roosat värvi.» Nii jätkub värvide analüüs mitmel lehel, kus selgub, et Tuglas kasutab selles teoses kõige enam punast ja kõige vähem roosat värvi. Punasele järgneb sinine värv, ei puudu ka hõbe — hõbedased loorid, sõelad, pisarad jne. Kulda esineb kolmes kohas. Tookordne abiturient tuli oma uurimusega järeldusele, et Tuglasel on hästi hea nägemismeel ja väga kõrgelt arenenud fantaasia; ta loob sõnade abil maali, millel on suur tähtsus ja väärtus, sest nii muutub lugejagi fantaasia ergaks. Seega sai juba koolipõlves üheks armastatumaks kirjanikuks Friedebert Tuglas.

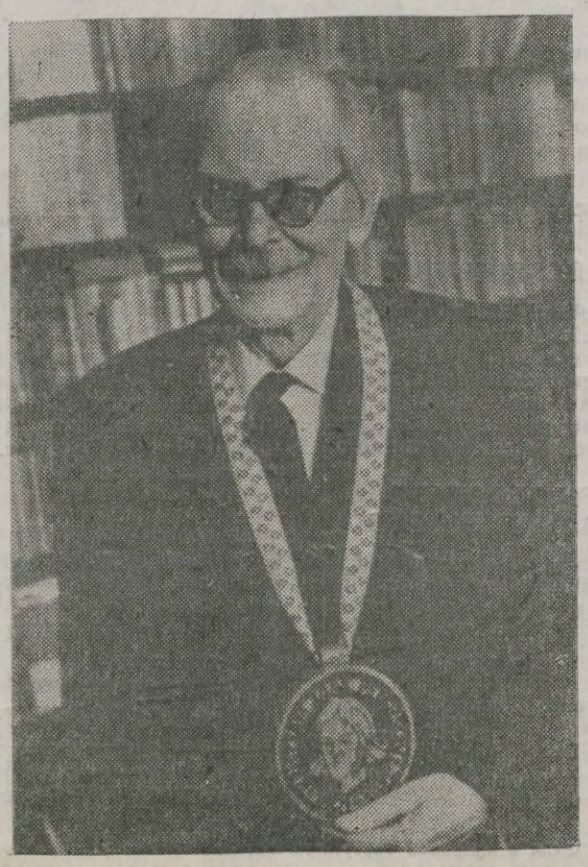

● **Aastal 1969 Kristjan Jaak Petersoni medaliga.**

Kui mul 1969. aastal tuli TRÜ teadusliku sekretärina teha külaskäik auväärt kirjanikule tema kodumajja Nõmmele, siis läksin ma heameelega nagu tuttava juurde ja mindki võttis ta vastu kui vana tuttavat. Vastuvõtt toimus kabinetis, kus oli palju raamatuid, majaperemees istus kirjutuslaua taha ja mulle pakuti istet kirjutuslaua kõrvale. Vestluskaaslane tundis teesklematut huvi ülikooli tegevuse vastu ja eriti filoloogide osas. Ta rõhutas, et püüab ka ise töötada. Kahjuks olen vestluse konkreetse sisu juba jõudnud unustada. Kui tõusin lahkumiseks ja tänasin sõbraliku vastuvõtu eest, ulatas auväärses eas kirjanik püsti tõustes mulle oma äsja ilmunud (1968. a) raamatu «MUUTLIK VIKERKAAR», mille tiitellehel autori poolt kirjutatud sõnad: «Lp. Irene Maaroosile kõige sümpaatiaga Fr. Tuglas 30. III 1969.» See oli minu elu kõige rõõmsamaid hetki.

IRENE MAAROOS

Aina üllatuslik Tuglas

Tuglasest on väga kerge rääkida ositi. Tõepoolest, tema novellilooming, tema kaks romaani, tema lühipalad ja mõttemärkmed, tema reisikirjad, kogu Tuglase kriitika, tema tõlked, tema toimetajatöö, tema juhiroll, tema mentoritegevus, Tuglas kui keelerikastaja, Tuglas kui kirjanik, Tuglas kui inimene — kõik tahud ja aspektid on omaette võetuna küllalt selgesti välja joonistunud.

Kummatigi tähendab see ühtlasi ohtu hakata Tuglase elutöö üksikuid harusid üksteise suhtes vastandama. Koguni sel määral, et Tuglase terviklikkus läheb meil käest ning tekib tunne, nagu oleksid tema loomingu- ja tegevussuunad omavahel seotud üksnes välise biograafia kaudu. Viga ei ole ometi mitte Tuglases. Viga on selles, et meie ise oleme harjunud lähenema Tuglasele eeskätt utilitaristlikust vaatekohast, olenevalt sellest, kui palju on Tuglase kriitika ning tema juhitöö aidanud korraldada päris puhtpraktilisi probleeme. Teiste sõnadega, Tuglase puhul on äärmiselt mugav hoida tema iseloomustamiseks ta loomingu arvelt kokku ja piirduda ainult nende tähendustega, mida lubavad tema ilukirjanduslikust loomingust vähemasti väliselt pisut kõrvale jäävad teosed ning ettevõtmised.

Kas Tuglas on siis tõesti ennekõike kirjanik? Oletagem korraks, et see küsimus on ülearune, sest kui selles ongi kaheldud, siis on vastavad kahtlused juba minevikku läinud. Ent vaevalt on ülearune küsida kohe edasi — milles seisab Tuglase kui kirjaniku suurus ja nimelt just meie päevil? See on küsimus, mida ei tohi käsitada enesestmõistetavalt juba ammugi vastatuna, sest meie aeg on toonud esile märksa teistsugusemad kirjanduslikud väärtused kui isegi veel Tuglase elu lõpukümnendil kõigest paarkümmend aastat tagasi. Tollal jälgiti hoolega, mida Tuglas teeb, mida ta uut avaldab ning keda ta tähele paneb. Nüüd on see võimatu. Kuid kas me praegu pöördume Tuglase loomingu poole arusaamises, et sellel on tähendusi, mida mõistmata on meie vaimne maailmapilt kuidagi tühjem?

Tuglast ennast vaevas see küsimus korduvaltki. «Milles on lõpuks mu olulisim, keskseim? Vahest mõnes intiimses miniatuuris, nagu kogemata vormunud pisipalas. Kõik muu, olgu ulatuselt kui suur tahes, on vaid perifeeria. Olen olnud olemas ainult tolle pisipala pärast.» («Mõttepäevikust») Kes aga teeb siit järelduse, et kirjaniku enda poolt antud vastused olidki valdavalt pessimistlikud ja ta loomingu põhiväärtused koonduvad peamiselt just tundelistesse miniatuuridesse, see otsustab asjade üle ilmselt ainult nende pealispinna järgi. Ühtaegu pidevalt kõheldes ses suhtes, kas ta siiski on ajas kestva loominguga kirjanik, on Tuglas samal ajal aina veendunud, et ta looming ja tema töö annavad ometi midagi põlist. Ainult — me ei näe seda veendumust mõnes marginaalis või memuaaris vahetult sõnastatuna. Me näeme seda läbi kestvate kõhkluste sündinud teostes ning nendes põhimõtetes, mida Tuglas oma loomingu alustena fikseerib.

Vahest kõige ootamatum noist aluseist on Tuglase järjekindlalt rõhutatud ratsionalistlikkus. Ei, mitte eeskätt stiililine ratsionalism, mida võiks aimata sihiteadlike paranduste või sõnavara rikkuse põhjal. Tuglas peab end ratsionalistiks maailma nägemises. «Ei, ma pole kellegi «müstik». Kuid kui ühed on püüdnud reaalelu tagant selgitada mingit transtsendentaalset maailma, siis mina vahel sümboolika vallast võetud mõistete, piltide, allegooriate abil just seda reaalsust. — Võrdluseks: niisama opereerisid klassitsismi ajastu autorid antiikaja nimede ja mõtetekujudega — nendesse ise ometi «uskumata». — Tajun universumit ja ekststentsi **äärmiselt mõistuspärasena** *(minu sõrendus — P. O.). Selles on otse füüsilise kompimise selgust. Ja üksnes selle konkreetse, kuiv-asjaliku maailma poetiseerimiseks olen kasutanud fantastilist butafooriat. Olen püüdnud sümbolistlike võrdkujude abil seletada, süvendada, sugestiivsemaks teha realiteeti. See pidi pikendama perspektiive, mitmekordistama vastukajasid. — Oleks aga eksitus pidata abinõu eesmärgiks!» («Hoopis isiklikku»).*

● **Aastal 1906.**

Tuglase kui kirjaniku tähendus meie päevil, see ongi too poetiseeritud maailm, mis meile Tuglase teostes teisiti vastu vaatab kui me isiklikult vahest tahaksimegi. Kuid ühtlasi annavad tema tähenduse ka need abinõud, mille varal on tuglaslik maailm loodud. Tuglas on ratsionalist sedavõrd, kuivõrd tal ei ole illusioone inimese piiratuse suhtes. Kuivõrd ta aga usub inimese võimalustesse, sedavõrd ei tohi Tuglase stiili fantastilisust kõigest butafooriaks pidada. Tuglas on isegi kõige programmivabamais teostes (näiteks «Pühajärv») tugevasti poleemiline ja see poleemika püsib tal lõpuni (näiteks «Armastuskiri», 1944). Ühelt poolt on see poleemika iseendaga (näiteks «Felix Ormusson», «Arthur Valdes» ja «Poeet ja idiool»), teiselt poolt on see poleemika ajastuga (näiteks «Viimne tervitus», «Helloi maa»).

Tuglase looming tuletab meile meie piire ja võimalusi üha meelde.

PEETER OLESK

Isiklikku Tuglasest

Koolipoisid on vist küll alati harrastanud igasuguseid kollektsioone. Enne sõda oli nende seas muidugi filateliste ja fillumeniste, aga populaarsed olid ka niisugused harrastused, nagu äride ja asutuste templijäljendite kogumine, mis nüüd on ununenud, ja silmapaistvate inimeste autogrammide hankimine, vist ulatuslikumalt ja sihikindlamalt kui praegu. Mina olen eri eluaastatel tegelnud kõigi mainitud aladega; keskkooli viimastes klassides jäid üle ainult autogrammid kui kõige soliidsemana tunduv harrastus. 1941. a. sügisel rikastus mu kogu kolme kirjaniku, Gustav Suitsu, Oskar Lutsu ja Friedebert Tuglase autogrammiga.

Nüüd on paraku juba vähe neid inimesi, kes mäletavad Tuglase elus nii olulist maja Talinna (praegusel Staadioni) tänaval, mis hävis 1944. a. lahingute ajal. Tänu oma viieteistaastase-julgusele (ikkagi kollektsionäär!) suudan seda praegugi päris ilmekalt silmade ette manada. Mind võttis vastu sihvakas ja elegantne blond daam, muidugi Elo Tuglas, hüüdes kuhugi tahapoole: «Friida, sinuga tahetakse rääkida!» («Friida!» mõtlesin hämmeldunult. «Kas suurt kirjanikku tohib niimoodi kutsuda?») Ilmus tumedajuukseline, tollal vurrudeta kirjanik, tuttav nii piltidelt kui Tartu tänavailt, naeratas sõbralikult, pakkus istet, kirjutas mu kaunite nahkkaantega blokki oma nime ja kuupäeva... Et midagi öelda, küsisin kohmetult: «Kas töötate praegu?» Tuglas vastas väikese irooniaga, nagu mulle tundus, midagi sellist nagu: «Töötama peame ju kõik!» — ja jäigi tänada ja lahkuda. Kõige enam jäi meelde tema hääl, pehme ja südamlik, sealjuures kume, just nimelt kume — sõna, mis mulle selle hääle iseloomustamiseks näib millegipärast eriti sobiv. Aastakümneid hiljem olen mõelnud: on väga võimalik, et mu väike visiit segas kirjanikku «Viimse tervituse» kirjutamisel...

1961. a. sügisel, niisiis kakskümmend aastat hiljem, toimus mu telne ja hoopis teistsugune visiit Tuglase juurde, muidugi Nõmmel, tema viimases elukohas. Ilmar Malin, kes tollal kavatses teha kirjaniku portreed, palus Tuglaselt luba mind kaasa võtta — tal hea skitseerida, kui mina vestlen... Meid võeti vastu väga soojalt, minu «algaja autori» nimi oli peres juba tuttav (muidugi ei mäletanud Tuglased enam mu esimest visiiti) ja vestlus kestis mitu head tundi. Konkreetset mäletan vähe, millestki eriti olulisest ju kõnet polnud, kõige enam rääkisime Idamaadest, sest valmistusime Ilmar Maliniga just kahekuuliseks Kesk-Aasia reisiks. See ettevõte meeldis Tuglasele väga, äratades Põhja-Aafrika mälestusi, ja igatahes kiitis ta heaks meie plaani elada võimalikult rahva hulgas, eemal hotellimõnudest, nagu seda temagi Marokos sai teha. Elo Tuglas ütles meid ära saates: «Ja kirjutage meile Samarkandist tingimata!» Samarkandis olime siis veidi nõutud, kuidas ja mida kirjutada. Lahendasime asja nii, et kirjutasin oma parima käekirjaga Ilmar Malini heale vatman-paberile seal sündinud luuletuse «Usbeki tants», millele Ilmar Malin lisas tušijoonise tantsivast usbeki neiust — ja saatsimegi selle Nõmmele.

Kontakt jätkus. Oli isegi väike kirjavahetus: mul tekkis idee teha «Felix Ormussonist» kuuldemäng, ja Tuglasel ei olnud selle vastu midagi. Saatsin valminud käsikirja talle näha, ja ta oli sellega tõesti põhjalikult tutvunud, hoolimata tol-

(Järg 4. lk.)

● **IMME VIIDALEPA pealkirja kujundus**

Palgad arvutiga

Ülikooli palgalaua töö lihtsustamiseks alustame töötasude arvestust elektronarvutiga. Juurutamisel olev palgaarvestuse automatiseeritud süsteem on välja töötatud Moskva P. Lumumba nim. Ülikoolis. Süsteemi loetakse õnnestunuks ja seda on evitatud juba enam kui sajas Nõukogude Liidu kõrgkoolis, sealhulgas kõigis Läti kõrgkoolides. Meie ülikooli arvutuskeskuse ja palgalaua töötajad peavad sidet Läti RÜ arvutuskeskusega.

Üleminek uuele süsteemile on plaanis läbi viia järk-järgult gruppide ja allüksuste kaupa. Märtsikuust alustame õppejõudude palkadega.

Palga arvutisse viimine toob kaasa mõningaid muudatusi selle maksmises. Kui seni maksustati jooksval kuul eelmise kuu palk, siis nüüd maksustatakse palk samal kuul. Seega maksustatakse üleminekukuul kaks kuud korraga. Näiteks õppejõudude märtsikuu töötasult arvatakse maha nii veebruari- kui märtsikuu maksud, aprillis aprillikuu maksud jne. Avanssi määratakse vähem kui pool töötasust, nii et avansi- ja palgapäevadel saadavad summad on enam-vähem võrdsed. Kassiiri töö lihtsustamiseks makstakse töötasu välja täisrublades, saamata jäänud kopikad liidetakse automaatselt järgmise kuu summale. Ülekandeid hoiukassasse tehakse edaspidi kord kuus.

Arvutuskeskuse ja palgalaua töötajad ootavad uue palgasüsteemi juurutamisel mõistvat suhtumist. Teiste kõrgkoolide kogemused näitavad, et uuendustega harjutakse üpris ruttu.

Seoses masinale vajalike andmete andmisega on palgalaud vastuvõtuks avatud palgapäevadel kl. 12—16, teistel tööpäevadel ainult kl. 8.30—9.30.

EVE FINK,
pearaamatupidaja

Isiklikku Tuglasest

(Algus 3. lk.)

tal juba tugevasti nõrgenenud nägemisest. Tal oli ainult üks tõsisem pretensioon: ta tahtnuks, et kuuldemängus oleks juttu ka Ormussoni-vastasest pamfletist (romaani 77. peatükk). Vastasin põhjendusega, miks see motiiv siiski välja geab jääma; et tundunud ka, et Tuglase ettepanek olnuks väga kategooriline. Kui kuuldemäng eetris oli kõlanud (Ormussoniks Gunnar Kilgas), sain südamliku tänukirja.

Ühel neist kahest viimasest visiidist, mis toimusid 1969. aastal — kuulusin Tartu Ülikooli Kristjan Jaak Petersoni nimelise auhinna žüriisse ja me läksime üle andma teadet tema premeerimisest, pärast ka Kaljo Põllu tehtud medalit —, meenutas Elo Tuglas seda kuuldemängu ja ma sain aru, et olnuks ometi õigem, kui sellesama pamfletimotiivi sisse põiminuksin. Ilmselt oli see Tuglase enda Ormussoni-visioonis oluline...

Häid vestlusi oli muidugi mõlemal puhul taas. Meenub kohe, et Tuglas polnud rahul Saksa DV-s ilmunud lühendatud väljaandega tema Põhja-Aafrika reisikirjadest, eriti lihtsameelselt ideologiseeriva järelsõnaga. «Sotsialist olen ma olnud küll alati,» ütles Tuglas, «aga...» Oma «Seitsme venna» tõlkest kõneles ta, et on teinud parandusi ka viimase väljaande jaoks ja tunneb, et vast nüüd on tõlge päris valmis. Ja veel üks pisimälestus, aga mu meelest õige iseloomulik: kinkides meile oma äsja ilmunud «Muutliku vikerkaare» eksemplare ja neile sisse kirjutades nimelisi pühendusi, ei saanud Tuglas märkimata jätta Piret Saluri ja Sirje Endre puhul: «Küll on ilusad nimed!» Eks ole Tuglase tegelastegi nimedes tähelepandav just nende kõlaline külg!

Need kokkupuutumised on ju olnud väga põgusad. Ometi jäi neist hinge midagi nii olemuslikku, et seda on raske kirjeldada. Vahest oleks kõige täpsem sõna selle tunde iseloomustamiseks «usaldus». Jah, väga sügav, väga endastmõistetav usaldus, mida võib tunda ainult tõepoolest suurte inimeste vastu.

Ja kindlasti ka veel seda. Isegi viimase visiidi aegu, kui Tuglase füüsiline tervis oli juba märgatavalt nõrgenenud, ei jätnud ta endast rauga muljet. Üha kiirgas ta hävimatut noorust, ja ma arvan, et ta surigi vanaks saamata.

Tuglase surmateade ei olnud ju üllatav, aga ometi oli see ränk. Und ei tulnud. Kirjutasin siis luuletuse, mis ise enda jaoks valis eleegilise distihhoni vormi. «Vorm on ainult sisu välimus,» on Tuglas öelnud. Aga miks «ainult»? Tuglase surmast ei oleks ma saanud kirjutada küll üheski teises vormis kui selles, mis hõlmab terve eesti keele sümfooniaorkestri. Ma lihtsalt pidin püüdma seda dirigeerida.

AIN KAALEP

Kas kord hakkab paranema?

Bioloogia-geograafiateaduskonnas on ühiselamu üks viimase aja valusamaid probleeme. Kolmapäevasel ühiselamu üldkoosolekul püüti olulisemad küsimused selgeks rääkida ja rahuldavaid lahendusi leida.

Dekaan dots. Aadu Loog peatus valvel ja tubade korral. Valve tegelikult puudub, kuigi vahel formaalselt eksisteerib: uks on lahti kõigile, lube ei kontrollita. Nüüdsest peale visatakse valve pidamata jätnud üliõpilased tingimusteta ühiselamust välja. Muide, sellest semestrist peale on öösiti palgaline valve ja välisuks on kella 1—7-ni lukus. Kuigi tubade ja sektsioonide kord olevat mõõdunud aastat silmas pidades parem, on veel korratusi palju. Seda soodustab ka ülemajutus, millest uuel õppeaastal loodetakse lahti saada. Lõpp tahetakse teha ka esimeste kursuste ülekolimisele ühest toast teise.

Parteibüroo sekretär dots. Ain Heinaru arvates on ühiselamuprobleemide lahendamisel vaja elanike endi suuremat initsiatiivi. Üliõpilased saaksid ise asja käsile võttes siiski palju ära teha. Kohtade puuduse kohta leidis ta, et ajutiselt võiks majutada inimesi ka nende

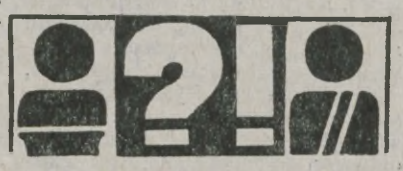

asemele, kes pikemal praktikal või mujal.

Uus kasvatusprodekaan dots. Ivar Arold tuli välja üliõpilaste remondibrigaadi loomisega. Juba lähematel päevadel alustatakse remonti üheksanda korruse sektsioonides.

Komsomolibüroo liige Talvo Troon kõneles puhketoa kasutamisest.

Need on lühidalt kõne all olnud probleemid. Kuid probleemid kelle jaoks? Kas ainult õppejõududele, kes tulevad ühiselamusse koosolekule? Kursusejuhendajad ja teised ühiselamuga seotud õppejõud olid kohal sajaprotsendiliselt, 208-st teaduskonna ühiselamuelanikust aga vaid paarkümmend.

PILLE PENTEL,
geogr. III k.,
teaduskonna pressisekretär

Oleg Mutt

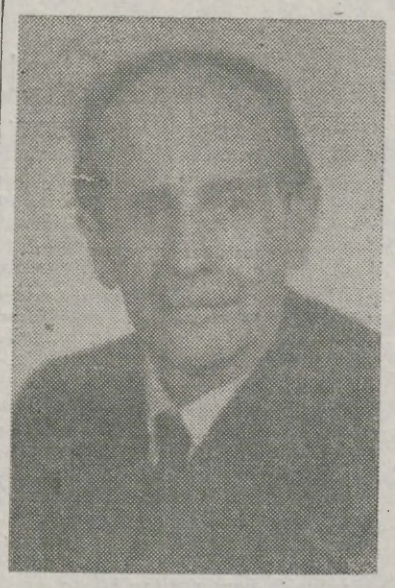

6. V 1920 — 19. II 1986

19. veebruaril varises manalasse inglise filoloogia kateedri dotsent Oleg Mutt, parim inglise keele spetsialist Eestis, kelle nimega on aastakümneid olnud seotud inglise keele ja inglise keelt kasutavate maade kultuuri vahendamine Eestis ning eesti kultuuri tutvustamine välismaal. Tema käe alt on läbi käinud valdav osa vabariigi sõjajärgseid inglise filoloege. Paljude õpikute ja õppevahendite autorina on ta andnud hindamatu panuse inglise keele oskuse taseme parandamiseks ja võõrkeele õpetamise metoodika täiustamiseks meie vabariigis. Ta tegi palju TRÜ inglise filoloogia kateedri teadusliku potentsiaali hoidmiseks ja tõstmiseks.

Oleg Mutt sündis 6. mail 1920. aastal Tartus. 1944—1948 õppis ta inglise keelt ja kirjandust TRÜ-s. V kursuse üliõpilasena hakkas ta õpetama inglise keelt arsti- ja õigusteaduskonna üliõpilastele tunnitasu alusel. Pärast lõpetamist sai temast koosseisuline õppejõud, algul õpetaja, siis vanemõpetaja, seejärel dotsent ja alates 1961. aastast kuni 1978. aastani inglise filoloogia kateedri juhataja. 1961. aastal kaitses O. Mutt Leningradi ülikoolis kandidaadiväitekirja «Nimisõna atributiivse funktsiooni tekke ja arengu küsimus inglise keeles», mille kirjutas iseseisvalt ilma juhendajata.

Vaimustav keeleoskus ja filoloogiline eruditsioon, entsüklopeedilised teadmised paljudelt aladelt, hea huumor, sügav taktitunne ja huvi kõige uue vastu tegid O. Mutist armastatud lektori. Loengukursused — inglise keele ajalugu, sissejuhatus germaani filoloogiasse, teoreetiline foneetika, leksikoloogia, stilistika, Inglismaa ajalugu, erikursused inglise keele sotsiaalsetest ja regionaalsetest variantidest, muutustest inglise keeles jt. — kõiki neid luges ta võrdselt kõrgel teaduslikul ja metoodilisel tasemel. O. Mutt oli alati oodatud lektor ka vabariigi võõrkeelte õpetajate sektsioonides ja täienduskursustel.

O. Mutt jõudis avaldada üle 160 teadusliku töö, nende hulgas paljudes NSVL kõrgkoolides kasutatavad õppevahendid inglise keele ajaloost ja dialektidest, germaani filoloogiast ja maiskonnaloost, õpik «Inglise keele foneetika» (1978) jt. Tema juhendamisel valmisid mitmed kandidaadiväitekirjad.

Hindamatu on O. Muti tegevus tõlkijana eesti keelest inglise keelde. Tema tõlgitud on kolmandik E. Nirgi eesti kirjanduse ajaloost «Estonian Literature» (1970), mille 2. trüki viimistlemine jäi lõpetamata, E. Siiraku «A. H. Tammsaare in Estonian Literature» (1978), valdav osa teatmeteosest «Soviet Estonia» (1980) koos kogu raamatu redigeerimisega, 8 novelli kogumikust «Estonian Short Stories» (1981), Fr. Tuglase novelliantoloogia «Riders in the Sky» (1982), enamik mahukatest TRÜ juubeliväljaannetest, fennougristide viimaste kongresside materjalid jt. Hiljuti lõpetas ta P. Kuusbergi «Vihmapiiskade» tõlkimise. Mainimata ei saa jätta ka kõiki «Eesti Looduse» ja «Советское финно-угроведение» ingliskeelseid resümeesid, enamiku ENSV-s viimastel aastakümnetel ilmunud kesk- ja kõrgkoolide inglise keele õpikute retsenseerimist ning sadu artikleid ja resümeesid paljudest teadusvaldkondadest, mille puhul tõlkija jääb tavaliselt märkimata.

O. Mutil jätkus tahet ja energiat paljudeks ühiskondlikeks ülesanneteks. Ta oli TRÜ nõukogu liige, ajaloo-keeleteaduskonna nõukogu sekretär ja konkursikomisjoni esimees, TRÜ metoodilise komisjoni liige, TRÜ toimetiste «Methodica», «Linguistica», ja «Töid romaani-germaani filoloogia alalt» toimetuskolleegiumi esimees või liige, ENSV KKEH Ministeeriumi võõrkeelte komisjoni esimees, NSVL KKEH Ministeeriumi võõrkeelte metoodilise nõukogu liige ja palju muud.

Andekas teadlane, pedagoog ja tõlk, sädeleva vaimuga kultuurilembeline laia silmaringiga inimene, hea ja abivalmis kolleeg — sellisena mäletavad Oleg Mutti tema tänulikud õpilased, kolleegid, vabariigi inglise keele õpetajad, kõik keeleentusiastid, kes kasutavad tema vaimset pärandit.

TRÜ võõrkeelte kateedri nimel
HEINO LIIV

Jaan Maramaa

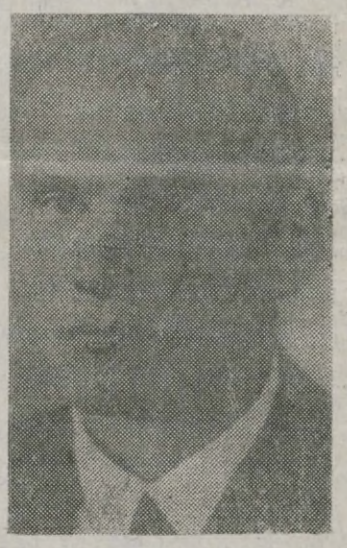

6. veebruaril lahkus 95-ndal eluaastal elavate hulgast orgaanilise keemia kateedri endine õppejõud, keemiakandidaat Jaan Maramaa.

Ta sündis 30. juulil 1891. aastal Rõngu lähedal metsavahi perekonnas. 1912. aastal lõpetas Tartu Õpetajate Seminari. Esimese Maailmasõja keerises sattus ta Petrogradi, kus töötas Siemens-Schuckerti laevatehases meistrina ja õpetajana eesti koolis. 1918. aastani osales revolutsioonisündmustes suveni. Peterburis sooritas ta ka eksternina keskkooli lõpueksamid. 1919. aastal asus tööle Tartusse kooliõpetajana ning kohe kui Tartu Ülikool avas oma uksed — nüüd juba eestikeelsena — andis sisse avalduse keemiaosakonda. 4. oktoobril 1919. aastal pidulikult immatrikuleeritud 69 üliõpilase hulgas oli esimene Jaan Maramaa (matrikkel nr. 1). 1923. aastal sai ta prof. M. Wittlichilt uurimisteema ning ülikoolistuudiumi lõpetamise järele kaitses 1925. aastal magistritöö värnitsate tehnoloogiast.

1925. aastast alates oli ta Tartu Kommertsgümnaasiumi, Kaubandus- ja Ärinduskeskkoolides keemia ja kaubatundmise eriala õpetaja. Õpetajana töötas ta ka ülikoolis õppimise ajal.

1947. aastal keemiaosakonna taasavamise järel meie ülikoolis, oli Jaan Maramaa üks neid, kes 1947—1950 andis oma oskused ja energia keemiaosakonna uuestiloomiseks, käikulaskmiseks. Ta õpilased mäletavad teda heasoovliku, vastutuleliku, korrektse õppejõuna.

TULLIO ILOMETS

EÜE SEKTORIS!

Kolmapäeval, 5. märtsil kl. 17 EÜE sektori koosolek komsomolikomiteees.

RSR ● RSR ● RSR ● RSR

Teisipäeval, 4. märtsil kl. 19 teadusraamatukogus aud. 293 koosolek «Pinev olukord Filipiinidel.»

AULAS

esineb 4. märtsil kell 18 TRÜ **naiskoor.** Lisaks laulule slaidid ja pressikonverents.

TOIMETUS ANNAB TEADA!

Toimetuskolleegiumi koosolek esmaspäeval, 3. märtsil kl. 11.30 toimetuses:

1) jaanuari- ja veebruarikuu numbrite analüüs (T. Ilomets);

2) parima üliõpilasest ja õppejõust autori väljaselgitamine;

3) EKP TRÜ komitee otsuse täitmine;

4) ettepanekud ja abi kongressimaterjalide kajastamiseks.

PRESSIKLUBIS

Kolmapäeval, 5. märtsil kl. 16 on toimetuses oodatud kõik, kõik pressisekretärid jt. ajalehele kaastööde tegemisest huvitatud. Kavas: 1) viimaste kuude «TRÜde» arutamine (Jaanus Harro), 2) pressiklubi tööplaani kokkupanemine.

FILOLOOGIDE RAAMATUKOGUS

kolmapäeval, 5. märtsil kl. 19 Fr. TUGLASE juubeliõhtu. Ettekanded ja tervituskõned. Luuleteater!!!

KLUBIS

Laupäeval, 1. märtsil kl. 21 DISKOÖHTU «ROOMU KARGEST ROCKIST».

Pühapäeval, 2. märtsil kl. 21 DISKOÖHTU BLUES'I VARIATSIOONIDEGA.

TRÜ KLUBI DISKOTEEK TEATAB:

1. Hakkab tegutsema aeroobikaring (kvalifitseeritud juhendaja). Huvilisi ootame esmaspäeval ja neljapäeval kl. 21 diskosaalis.

2. Otsime talentel
Noormehed ja neiud, kes tunnevad sügavat huvi diskotegemise vastu, võtta ühendus klubiga, ruum 208 iga päev kl. 16—18 (Olev Ulp).

Üliõpilased uisutama!

TRADITSIOONILINE JÄÄSHOW toimub esmaspäeval, 3. märtsil kl. 20 X Keskkooli jäästaadionil (Taksopargi vastas): * mehine jäävõitlus, * vigursõit, * massiline tritsutamine, * jäädisko, * jne., * laenutatakse uiske üliõpilaspileti vastu.

Ülikooli ajalehe toimetus tunneb kaasa endisele kaastöötajale Mihkel Mutile isa
OLEG MUTI
surma puhul.

Toimetaja VARJE SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 957. MB-03006. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета. г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 7 (1441) Reedel, 7. märtsil 1986 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

Rektori käskkiri

Rektor soovib pühadekäskkirjas ülikooli naisperele rahvusvahelise naistepäeva puhul jätkuvat tarmukust ja õnne edukaks kutsetööks ning õpinguteks.

Laitmatu töö ja ühiskondlike ülesannete täitmise eest pälvivad tänu:

administratiiv-majandustöötajaist: Eda Mikk, Tiia Kalaus, Eve Fink, Riina Karu, Sirje Olmre, Mare Kiisk, Aino Vindi, Eevi Vider, Hilja Reimann, Endla Jaanikesing, Salme Roots, Olga Sõukand, Elviira Babaitšuk, Salme Puusepp, Aide Koger, Helve Mõttus, Selma Volk, Evi Kukk, Marta Raisma, Aino Soots, Endla Kaldemäe, Marta Valk, Oie Kaasik;

ajalooteaduskonnast: metoodik Vilma Trummal, Helga Kurm;

arstiteaduskonnast: professor Maie Kalnin, dotsendid Selma Laanes, Regina Kaskmets, Helgi Silm, Larissa Goljanova, vanemlaborant Mari Orav;

bioloogia-geograafiateaduskonnast: dotsendid Henni Kallak, Tiina Raitviir, vanemlaborant Ene Talpsep;

filoloogiateaduskonnast: dotsendid Koidu Uustalu, Elvira Vassiltšenko, vanemõpetaja Laine Hone, vanempreparaator Luule Soots, laborant Mare Sepp, üliõpilane Jelena Sivenkova;

füüsika-keemiateaduskonnast: nooremteadur Aime Lust, vaneminsener Tiiu Raudam, laborandid Ene Pärtel, Aime Tipp, Urve Tätte;

kehakultuuriteaduskonnast: vanemõpetaja Milvi Visnapuu, õpetaja Inga Neissaar, üliõpilased Helle Jakobson, Erika Elmik;

majandusteaduskonnast: dispetšer Riina Kangro, üliõpilane Marita Pukk;

matemaatikateaduskonnast: dotsent Leiki Loone, vanemõpetaja Anne Villems, vanemlaborant Ester Muni;

õigusteaduskonnast: vanempreparaator Valli Pisuke, preparaator Aita Maasik;

teadusosakonnast: laborijuhataja Aita Tavit, teaduslik juhendaja Maria Epler, vanemteadur Küllike Realo, nooremteadur Tiina Randlane, vaneminsenerid Vaike Põdersoo, Vaike Timotheus, Mall Moldau, Reet Ambre, insenerid Leeni Uba, Tiia Mosna;

teadusraamatukogust: osakonnajuhataja Mare Rand, teadussekretär Malle Ermel, vanemraamatukoguhoidjad Anne Laumets, Asta Pintsaar, restauraator-köitja Evi Lang, koristaja Pärja Rosenthal;

ÜMPI-st: laborijuhataja Helga Lenzner, vanemteadur Ülle Planken, insener Lia Anton.

Meeste lubadus

Lugupeetavad naised!

Teame, et te pole meiega enam põrmugi rahul. Selle totaalse kriitikalaviiniga, mis praegu meie turjale langeb, on ka teie hääl kaasnenud ja muudkui pärite — miks on see nii, kui võiks olla hoopis teisiti. Miks pole seda, miks pole teist ja kolmandat ja millest tuleb, et välismaa meeste saavutused meie ja meie laste igapäevaste vajaduste vallas on hoopis paremad ja vastuvõetavamad kui teie keskpärased või hoopis allpool arvustust olevad.

Te mehed muudkui arutate ja arutate, planeerile, koordineerite. Rääkite tundide viisi, kuidas asja parandada — aga tulemused? Leti alune ja letipealne import. Välismaa seadmed ja masinad, mis kingi toodavad, mahlapudeleid villivad, riiet koovad ja jumal teab, mida veel — isegi teadust — teevad. Toodate ja teete praaki, et plaani täita. Õhku pole hingamiseks, vesi on reostatud, põllumuld on hädaohus. Ja joote ikka veel. Ei tea, kust see iive peaks niimoodi tulema? Lood on halvad, armsad mehekesed. Oleks nagu aeg hakata mehetegusid tegema.

Meil meestel langes nagu kae silmadelt. Vaat kuis asjalood. Aga miks varem ei märganud, et kuri karjas. Aga sellepärast, et meie mõtlemine ja tegutsemine käis joongraafiku, mitte võrkgraafiku alusel. Igaüks ajas oma joont ja ei huvitunud, mis kõrval tehakse. Ja kes selle kambamõtlemise tulemusena kõige rohkem kannatada said — naised loomulikult. Teie vajadusi ja huvisid esindasid ainult mõned niidid selles kassikangas.

Nüüd hakkame uut moodi mõtlema. Esimeseks sammuks sellel raskel teel on see, et t õ m b a m e t e i d v õ r k u sisse. Siis on kohe tunda, kui te seal siputama hakkate, ja saame vajalikke meetmeid tarvitusele võtta, et teil oleks hea ja meid kiita saaksite.

Optimistlikult eevatütreid vaadates, uutmoodi mõeldes ning head naistepäeva soovides

TULLIO ILOMETS

Parim lugu

Täpselt selle koha pealt saab iga kuu esimeses lehes teada eelmise kuu parimate lugude autorid. Ah et kes neid hindavad? Toimetuskolleegium, pressiklubi ja toimetus ise ka. Jaanuari- ja veebruarinumbrite järgi pidas kolleegium õppejõududelt parimaks **Ilmar Rebase lugu «Õppetöö ilma õpikuteta!» (nr. 5)**, üliõpilastel jäid peale **Mati Kilp ja Anne Villems «Matemaatikateaduskond ja teine kirjaoskus» (nr. 3).**

Tudengilugudest arvas kolleegium etemaks **Armin Lattika «Jätkem määrivanad lastele» (nr. 1)**, tudengid ise aga **Lia Ulla «Retronädal» (nr. 1).**

RAIVO KELOMEHE joonistus

TÄNA RÄÄGIME:

NLKP XXVII kongressist

Kaks lauset NLKP Keskkomitee peasekretäri M. Gorbatšovi ettekandest: «Efektiivsemalt tuleb kasutada samuti kõrgkoolide teaduslikku potentsiaali. Siia on koondatud rohkem kui 35 protsenti meie maa teadlastest, nende hulgas ligikaudu pooled teadusdoktoritest, aga nad teevad kõigest 10 protsenti teaduslikest uuringutest.»

Kaks lauset teadusprorektori prof. Ants Kallikormi teadustöö aruandest: «Ülikooli teaduspotentsiaal on suur. Siin töötab vabariigi kõrgkoolide ning ENSV TA süsteemi teaduritest ja õppejõududest ligi kolmandik, sealhulgas 45% teadusdoktoritest ja 28% -kandidaatidest.»

Küsimus teadusprorektorile: **«KUIDAS TRÜ TEADUSPOTENTSIAALI EFEKTIIVSUST SUURENDADA?»**

«Aprillipleenumist saadik oleme veelgi enam teadustööd intensiivistanud. Ei ole enam vaja tõestada, et selleta poleks teaduslik-tehniline progress võimalik. Milles intensiivistamine väljendub? Temaatika kontsentreerimises tähtsamatele suundadele, nagu mikroprotsessortehnika, lasertehnika jm., samuti uurimisjõudude ümberpaigutamises. Kuid ülikoolis tegutseb ikkagi 87 kateedrit ja meilt ei saa lõpmatuseni nõuda teemade kontsentreerumist, jäägu igaühele omad põhilised uurimissuunad.

Lisan siia veel TRÜ osalemise mitmetes siht-kompleksprogrammides. Põhiülesandeks oleme võtnud just oma vabariigi ülesannete lahendamise. ENSV majandusliku ja sotsiaalse arengu plaani on lülitatud 45% teemadest. Palju räägitud või (nagu E. Vajakas nimetab «Rahva Hääles» — «narmasteni räägitud») probleem on oma eksperimentaalbaasi rajamine. Ma ei usu enam, et meile antakse mõni vana tootmishoone. Oleme ka organisatsiooniliselt ja ruumiliselt liitmata suutnud tegelda väikeseerialise katsetootmisega.

Sel viisaastakul peab muutuma ka kõrgkooliteadus 2—2,5 korda tõhusamaks, TRÜ-s kui juhtivas kõrgkoolis koguni 4—4,5 korda. Seda ei saavuta ainult oma jõududega. Lahendamist vajab materiaal-tehniline baas, finantseerimine. Neist asjust kõneles EKP kongressil ka rektor. Mitte ei saa aru, miks meid võetakse plaaniorganeis nagu tööstusettevõtteid ning piiratakse palgafondi. Lepinguliste tööde üldmahtu oleme sunnitud suurendama. Need rahad jäävad kõik ülikooli enda tarbeks, sest ülikoolis moodustavad teadusele tehtavad kulutused vabariigi üldkulutustest ainult 18%, eelarvelise teaduse osas kõigest 11%. Miks me ei võiks palgafondi kasutada oma äranägemise järgi, paigutada ise tööjõudu, töötada 1,5 kohaga jne.? Nii et paljud asjad on vaja üldriiklikult paika panna, need ei sõltu alati isegi mitte ministeeriumist.

Kuid palju annab paremini teha ka ise oma päevast tööd ümber seades. Eriti puudutab see õppe- ja teadustöö vahekorda. Siin peab valitsema mõistlik sümbioos, samme koostöö suunas astugu nii kateeder kui labor ootamata üleülikoolilist vahelesekkumist. Kahjuks takistavad vanad mõttestambid sageli isegi kõige lihtsamaid ümberpaigutamisi. Ometi peaksime vaatlema ülikooliteadust integreeritult lähtudes kogu ülikoolipere vajadustest, mitte kapselduma. Siia kasvõi näide seadmest, mida professor luku taga hoiab, kuid mida vajavad paljud teisedki. Ka niisugune asi tuleb ise kohapeal korda ajada.

Nii M. Gorbatšovi kui N. Rõžkovi kõned annavad lootust, et ka kõrgkooliteaduse seis hakkab hoogsamalt edenema. Loodan palju ka peatsest kõrghariduse ümberkorraldusest.»

Kaks lauset M. Gorbatšovi ettekandest: *«Nagu ei saa olla vana metsa noorendikuta, nii on ka tõeline teadlane mõeldamatu õpilasteta... Õpitöö esimestest aastatest alates peavad üliõpilased sisse elama uurimistöösse, võtma osa selle töö tulemuste juurutamisest tootmisse.»*

Leelo Hiie õigusteaduskonna IV kursuselt on üks neid, kes on püüdnud uurimistegevusse süveneda, tema töid on ka auhinnatud.

«KUIDAS SAAKS ÜLIÕPILASI PAREMINI TEADUSTÖÖSSE HAARATA?»

«Pole saladus, et paljudele tudengitele tähendab teaduslik uurimistöö tähtaegade ähvardusel suure rutuga paberile pandud kursusetööd. ÜTÜ tegevusega osatakse tihti seostada vaid kord aastas toimuvat konverentsi. Ärksama vaimuga tudengid käivad ka ringides, kuid paljude osa piirdub vaid kuulamise-vaatamisega. Kas tõesti on teadustööl üliõpilase elus vaid teisejärguline koht? Ometi tuleb ülikooli igal aastal nii vabariiklikke kui üleliidulisi suuri auhindu. Järelikult on viga ka ringide juhtides ja juhendajais, kui ei tegutseta. Kui konverentsiettekandeid kuulama tulnu haigutust maha surub või kärsitult kella piilub, on küll üritus halvasti organiseeritud. Kas pole ka ÜTÜ traditsioonilised vormid end mitte ammendanud? Eesti keele ring näib küll pidevalt vormis olevat ja uusi teid otsivat.

Peale organiseerimise ja suunamise vajab ÜTÜ siiski eelkõige süvenemist probleemidesse ja järjepidevat tööd. See on juba täielikult tudengi enda teha. Kahjuks ei võta üliõpilane, kes on küll hästi kursis maailma asjadega, alati vaimustusega kätte oma eriala kirjandust. Ehk on põhjus selleski, et vaimustusega ei tuldud ka kõrgkooli, otsustati vanemate ja sõprade soovitusel või hoopis juhuslikult. Argument, et kõigist ei peagi teadlasi saama, on küll veenev, kuid oma eriala põhjalikum tundmine ei tule kellelegi kahjuks.

Juristide hulka satub vist vähem teadlasementetega tudengeid, kui näiteks bioloogia-geograafia- või arstiteaduskonda. Seetõttu ei julge ma üldistusi teha ega väita, et üliõpilaste teadustöö on igal pool niisamasuguseks probleemiks. Või mida arvad Sina, lugeja?»

TRÜ nõukogus

Reedel, 28. veebruaril 1986. a. algusega kell 10.15.

● Kõigepealt anti üle autoritunnistused. Pneumaatilise pihusti ja elektrostaatilise pihusti konstrueerimise eest said kaks autoritunnistust keskkonnakaitsefüüsika labori juhataja **Lembit Visnapuu** ja vanemteadur **Reet Priiman.**

● Ülelidulises kõrgkoolide juures asuvate teaduslike uurimisinstituutide sotsialistlikus võistluses saavutatud heade tulemuste eest nii 1985. a. kui ka XI viisaastakul tervikuna sai **ÜMPI** aukirja, millele on alla kirjutanud NSVL KKEH minister ja Haridus- ja Teadustöötajate AÜKN sekretär. Aukirja juurde kuulub ka III rahaline preemia.

● Esimene päevakorrapunkt oli õppejõudude kohtade täitmine konkursi ja taasvalimise korras. Tsiviilõiguse ja protsessi kateedri juhataja kohale kandideeris õigusteaduse kand. **Endel Ploom**; anorgaanilise keemia kat. professori kohale — pedagoogikadoktor dots. **Aarne Tõldsepp**; pediaatria kat. juhataja kohale — meditsiinikand. dots. **Aino Paves**; pedagoogika kat. vanemõpetaja kohale — **Reet Uring**; hügieeni ja tervishoiuorganisatsiooni kateedri professori 0,25 kohale — meditsiinidoktor **Hubert-Viktor Kahn**. TRÜ nõukogu hääletas nimetatute poolt.

● Professori teaduslik kutse otsustati taotleda bioloogiadoktoritele **Hans Remmile** ja **Jüri Kärnerile.**

● Dotsendi teaduslik kutse taotleti meditsiinikand. **Alla Mõttusele**, keemiakand. **Rein Pulleritsile**, füüsika-matemaatikakand. **Uno Kaljulaiule** ja füüsika-matemaatikakand. **Kalle Kaarlile.**

● **1985/86. õa. sügissemestri õppe-kasvatustöö tulemustest rääkisid õppeprorektorid prof. Uno Palm ja dots. Valter Haamer.**

Uno Palm: «1. septembril asus auditooriumidesse 1070 uut üliõpilast. 1. jaanuari seisuga oli ülikoolis 5456 õppijat, semestri jooksul langes välja 116. Sügissemester erines õppetöö tulemustelt vähe eelmise õppeaasta samast ajast. Õppeedukus on stabiliseerunud, protsentides väljendatuna oli see 91,6%. Endiselt on põhiprobleemiks suur arvestusvõlglaste arv sessiooni algul. See viitab puudujääkidele õppedistsipliinis ja ebaregulaarsele tööle semestri jooksul. Elavnes metoodikatöö, hakati kasutama rohkem intensiivmeetodeid (videotreening, pidev pedagoogiline praktika, arvutustehnika aluste õpetamine ka õppejõududele, tehniliste vahendite üha laiem kasutamine), alustati ettevalmistusi alanud viisaastaku metoodikatöö põhisuundade läbitöötamiseks.

Kasvatustöös olid tähelepanu keskpunktis ühiselamud selle sõna kõige laiemas tähenduses. Püüti parandada ühiselamute materiaalset seisundit (saadi uut mööblit, jätkatakse remonti, parandatakse valvetingimusi). Eelmise semestri õppe- ja kasvatustöö probleemidest saab lähemalt lugeda ühes järgmises märtsikuu lehes.»

● **Üliõpilaste tervislikust seisundist andsid ülevaate dots. Laur Karu ja arstipunkti juhataja Alja Landõr.**

● **Õigusteaduskonna tööst kõrgemalseisvate organite otsuste täitmisel, spetsialistide ettevalmistamisel ja teaduslikust uurimistööst alaealiste õigusrikkumiste profülaktika alal rääkisid dekaan dots. Eimar Rahumaa ja SIKi aseesimees dots. Endel Jürimäe.**

Professor emer. Heinrich Riikoja 95

8. märtsil saab 95-aastaseks võibolla Eesti, aga kindlasti ülikooli vanim professor Heinrich Riikoja, mees, kelle nimi on meie rahvusliku ülikooli ajaloost lahutamatu. Ülikooliga on ta elu seotud olnud nüüd juba 76 aastat. Siin ta õppis (1910—1918) ja tegi läbi kõik astmed laborandist professorini (1926) ja kateedrijuhatajani (1940), kellena ta 1958 pensionile siirdus. Siin omandas ta kandidaadi- (1918) ja doktorikraadi (1942). Kolmel korral (1930—1937, 1941—1942 ja 1944—1946) oli ta dekaan ja **1940. aastal esimene nõukogude Tartu ülikooli rektor.** 1947—1951 juhatas H. Riikoja ka Eesti NSV TA Bioloogia Instituudi (praeguse ZBI) hüdrobioloogiasektorit.

H. Riikoja on Eesti akadeemilisse ajalukku oma nime jäädvustanud peamiselt kahel tegevusalal. Esiteks on ta pannud aluse Eesti kohaliku loodusteadlaste kaadri väljaõpetamisele ja tingimuste loomisele loodusteadustööks. Ta oli aktiivne liige komisjonis, mis reorganiseeris Tartu ülikooli kodanliku perioodi alguses, mil senised sakslastest õppejõud asendati eestlastega. Tema koostatud käsiraamatud ning juhendid said üheks alusepanijaks eestikeelsele kõrgkooli- ja teaduskirjandusele. Peale selle oli ta üks sõjaeelsete eesti entsüklopeediate toimetajaid. Kõigile bioloogidele (enne sõda ka arstidele, loomaarstidele ja metsateadlastele), kes on meie ülikoolis eesti keeles õppinud kuni 1958. aastani, on H. Riikoja vahetu õpetaja, rohkem kui tosinale zooloogile ka väitekirja juhendaja.

Teine ala, millega H. Riikoja Eesti teaduses oma koha kindlustas, on meie hüdrobioloogia rajamine. Oma kogemusi, mis ta sai noorpõlves ekspeditsioonidelt Valgel ja Kaspia merel ning Volgal ja pärastistel viibimistel mitmes välisriigis, kasutas ta pärast sõda Emajõe ja Eesti järvede hüdrobioloogilise uurimise organiseerimisel, kus tema käe all said tugeva ettevalmistuse kõik meie praegused, bioloogiaüliõpilastele hästi tuntud juhtivad hüdrobioloogid ja ihtüoloogid.

Aastast 1945 on H. Riikoja Eesti NSV teeneline teadlane. Teda on hinnatud ordeniga «Austuse märk», medalitega ja aukirjadega. 1960 valiti ta Eesti Looduseuurijate Seltsi auliikmeks, aastast 1980 on ta ka TRÜ medali laureaat.

TRÜ kollektiiv ja Eesti arvukas loodusteadlaste pere õnnitlevad lugupeetud professorit ja soovivad talle tervist, energiat ning reipust veel hulgaks aastateks.

JÜRI RISTKOK

EKP TRÜ komitees

● UUED LIIKMED
● KARSKUS JA NARKOLOOGIA
● HUVIALAKLUBID

○ 24. veebruari koosolekul võeti NLKP liikmekandidaadiks Aivar Vinne (keemia V) ja Aare Märtson (arstit. aspirant).

○ **Järgmine päevakorrapunkt kandis pealkirja «Joomarluse ja alkoholismi vastasest propagandast ning narkoloogia õpetamisest».** Psühhiaatria kateedri juhataja dots. Lembit Mehilase ja TRÜ karskusühingu esimehe dots. Harri Kärtneri ettekanded võib lühidalt kokku võtta nii: pärast vastavat otsust on joomarluse ja alkoholismi vastane võitlus hoogu juurde saanud. Kõikides teaduskondades on koostatud abinõude plaanid. On peetud rohkem loenguid. On koostatud kateedritevaheline narkoloogia õpetamise programm, erikursust hakatakse lugema fakultatiivselt viimase kursuse arstidele, samuti arstide täiendusteaduskonnale jne. Praegune tegevus on suurelt osalt arstiteaduskonna kanda, eriti aga langeb see väikesearvulisele psühhiaatria kateedrile. Narkoloogiakursuse sõvendatud õpetamiseks ei ole koosseisulisi kohti, sellealane teadustöö on veel väikesemahuline, süsteemitu ning piirdub praegu kitsaste probleemidega. Kuid narkoloogiaalane teadustöö on koordineerimata ja planeerimata kogu vabariigis. Komplekssselt (koos juristidega, majandusteadlastega jt.) seda uurida ja õpetada ilma ühtset süsteemi loomata ja kohti juurde saamata pole küll võimalik.

Teiselt poolt vaadates võib aga uurimistöö ja õpetus olla väga heal tasemel, ent eriliste tulemusteta, kui jätkub osa juhtivate töötajate ja üliõpilaste leige suhtumine karskustegevusse. Ühiskondliku arvamuse kujundamisel on aga oma kollektiivi juhtidel väga suur osa. TRÜ karskusühingu kohta saab üle lugeda 21. veebruari lehest. ENSV Karskusühingu pressikonverentsil Tallinnas anti kõrgkoolide karskustegevusele tagasihoidlik hinnang. Oodatakse ka komsomoli agaramat sekkumist. Karskusliikumine peaks ka rohkem avalikustatud olema. Praegu kusagil teaduskondades ja teistes väiksemates allüksustes midagi tehakse, kuid ühtse kaasahaaramise huvides võiks kõik huvilised kogu ülikoolist kokku tulla ja midagi ühiselt ära teha.

Otsuse põhjal tuleb rektoraadil astuda vajalikke samme ülelülikoolilise alkoholismiprobleemide kompleksse uurimise rühma loomiseks (see on kirjas ka TRÜ nõukogu septembrikuu otsuses) ning taotleda koosseisuliste õppejõukohtade eraldamist narkoloogia õpetamiseks.

○ **Kuidas täidetakse komitee otsust «TRÜ komsomolikomitee ja ametiühingukomitee tööst üliõpilaste taidluse ideelis-poliitilisel suunamisel», sellest andsid aru ametiühingukomiteede esimehed Helve Kabur ja Ants Kull ning komsomolikomitee sekretär Arvo Lamp.** Klubi juures tegutseb 37 taidluskollektiivi ja huviklubi (1122 osavõtjat), üliõpilaste ametiühingukomitee juures karskusklubi ja naisklubi (48 osalejat), komsomolikomitee juures inter-, filmi- ja matkaklubi ning RSR. Mitmed huviringid tegutsevad ka ühiselamutes jm.

Tuleks välja selgitada üllõpilaskonna huvid ning luua juurde vajatavaid ringe ja klubisid. Selle teema juurde pöördub «TRÜ» lähemal ajal põhjalikumalt.

○ 3. märtsi koosolekul võeti NLKP liikmeks bioloogiakandidaat Martin Zobel ning liikmekandidaadiks Leelo Hiie (õig. IV), Katrin Kamarik (õig. III) ja Tõnu Hein (maj. V).

Ja „Kontor" töötab ...

Esimesed argiteadmised ametiühingutest saadakse koolt ajal. Ühelt poolt ajalootunnis õpitu majanduslikust ja poliitilisest võitlusest, teiselt poolt vanemate töökohast ja osaliselt kinnimakstud pioneerilaagri (puhkekodu, ekskursiooni jne) tuusik. Varem või hiljem astutakse ise aü liikmeks, tihti lugemata põhikirja ja isegi teadmata, et see on NSV Liidus (ja kogu maailmas) kõige massilisem organisatsioon. Argiteadmisi ei täienda ka harvad koosolekud, kus meelsamini mõnd raamatut loetakse kui aruandeid kuulatakse. Valimiste ajal tõstetakse rutiinselt kätt, aga igaks juhuks jäetakse valitavate näod meelde — kes teab, kunas abi vaja läheb. Ametiühingu maks tasku peale ei käi ja maksmisega ei pea üldiselt ise vaeva nägema (see võetakse automaatselt stipist maha). Vahel saadakse mõni tuusik või toetus ja nii ei teki ka probleemi, kuhu see raha läheb. Ühesõnaga, peaasi et kontor töötab, kedagi eriti ei häiri ja vahel on kasu ka ... Sellise arusaamaga võib rahulikult päev päeva järel õhtusse saata ja kahjuks suur hulk nii elabki.

* * *

Võib julgelt väita, et paljud üliõpilased ei tea täpselt, missuguse ametiühingu liikmed nad on. Ja kogu ülikoolipere seas pole haruldased need, kes ei tea veel, et meil on kaks aü organisatsiooni: töötajate ning üliõpilaste oma. Hea, et mõlema ruumid asuvad kõrvuti. Nii on üsna lihtne abivajajad ja korrespondents õigesse kohta ümber adresseerida. Teisel numbril helistajatest ei tasu rääkidagi. Oigustuseks tuuakse üliõpilaste organisatsiooni noorus — vähem kui poolteist aastat. Tõesti, see pole teab mis pikk aeg, paras «imikuiga». Kuid kirjas on juba tõelised meheteod — **veebruari lõpul toimus ülikooli baasil vabariigi kõrgkoolide aü organisatsioonide seminar-nõupidamine.** Ürituse nimetus räägib ise enese eest. Selleks, et teisi õpetada, peab midagi ka sõnade taga olema. Ongi. Päevast ei piisanud ning paljud ametisaladused jäid «avalikkuse ette toomata». Siiski võis kuulaja saada üsna põhjaliku ettekujutuse üliõpilaste aü komitee ja kogu organisatsiooni tööst. Nii tekkiski olukord, et vabariigis teatakse, mis toimub «uste taga», aga ülikoolis endas mitte.

1984. aasta novembris, TRÜ ametiühingu XXVI konverentsil, kui üliõpilaste iseseisev aü organisatsioon loodi, valiti ka esimene aktiiv — 23 inimest. Valik oli paljus juhuslik, aga õnnestunud. Vaid paar inimest hüppasid alt ega asunud vastset vankrit vedama. Tänaseks on siiski algsest komitee koosseisust järel veidi üle poole. Üliõpilased on juba kord selline liikuv rahvas ja nii nad laiali pudenenud ongi; kes tööle, kes sõjaväkke, kes akadeemilisele. Kuid töö tahab tegemist ja asendamatuid inimesi pole.

Kuigi alustati tühjalt kohalt, tabati kümnesse ka tööjaotuses. Tookord moodustati 7 komisjoni (kultuuri- ja kasvatus-, õppe- ja teadus-, kehakultuuri- ja tervise-, olme-, sotsiaalkindlustus-, ühiskondliku kontrolli ning organisatsioonilise töö komisjon).

* * *

Üliõpilaste aü komitee esimees Ants Kull:

«Meie jaoks on kõige tähtsam õppetööd puudutavate probleemide ring. Muidugi lasuvad suured lootused oodataval kõrgkoolireformil, mis peaksid põhjalikke muudatusi kaasa tooma, kuid ega me sellepärast käed rüpes istu. Meist sõltuva püüame teha juba praegu. Lähtudes olemasolevaist tingimustest ja võimalustest tuleb õppeprotsess muuta otstarbekamaks ja tulemusrikkamaks. Oma sõna saame sekka öelda õppeaja ja -ruumide ratsionaalsemaks kasutamiseks ning õpetöösse «sõbralikuma» suhtumise lcomiseks. Üheks suuremaks ettevõtmiseks on koos komsomoliga läbiviidav konkurss parima õpperühma selgitamiseks.»

Õppe- ja teaduskomisjoni esimees Aet Kull pole eelkõnelenu sugulane, nagu paljud arvavad. Lihtsalt nimekaim. Kuid Aetil on Antsuga palju ühist kohusetundlikul töössesuhtumisel. Olude sunnil teeb Aet suurema osa komisjoni tööd praktiliselt üksi. Aitäh öeldakse harva, kuid teha tuleb. Tema koostatud kokkuvõtted õppedistsipliinist, sessidest ja väljalangevusest on paljudele tudengitele pinnuks silmas, aga täitsa oma viga — keegi ei käsi neil halvasti õppida. Kuid tänu Aetile saavad mõnedki üliõpilased stippi, sest tema ettepanekul on mitme dekanaadi tähelepanu juhitud stipendiumifondi maksimaalsele kasutamisele. Et mõni tudeng ka tänamas oleks käinud, pole küll kuulda olnud ...

ÜLO VELDRE,
üks «kontorist»
(Järgneb)

Kuidas läheb kirjastamine?

Ülikooli kirjastusnõukogu koosolekul tehti kokkuvõte 1985. aastast ja heideti pilk ka kirjastustegevuse tulemustele XI viisaastakul.

Möödunud aastal andis ülikool välja 418 brošüüri ja raamatut ning tegi 855 nimetust rakendustrükiseid. Kirjastatud ja trükitud oli kokku 1876 trükipoognat. Ilmunud brošüüride ja raamatute koguarv oli 195 tuhat eksemplari. Kogu trükitöö tegi kirjastus- ja trükiosakond põhiliselt ise, H. Heidemanni nim. trükikoda suutis anda vaid 11 nimetust 94,75 tp. ulatuses.

Kirjastatud väljaannetest oli õppematerjale 208 nimetust (631 tp.), bibliograafilisi väljaandeid 12 (116 tp.), teadustööde kogumikke 71 (532,25 tp.), konverentside teese ja materjale 37 nimetust (229,5 tp.), 44 autoreferaati ja 45 mitmesugust muud väljaannet.

XI viisaastaku jooksul anti välja 2144 brošüüri ja raamatut (8755 tp). Nimetuste arvu poolest on TRÜ NSV Liidu kõrgkoolide hulgas Moskva RÜ järel kindlalt teisel kohal.

Kirjastus- ja trükiosakonna kollektiiv on töötanud ennastsalgavalt, kuigi pidevalt on tuntud puudust tehnilisest filmist ja ka käsikirjad ei ole sageli laekunud ettenähtud tähtaegadel. Takistuste tõttu lifti monteerimisel on viibinud trükikoja kolimine uutesse ruumidesse. Siiski on suudetud trükitoodangu tase säilitada ja trükiste välisilme on isegi paranenud.

Sellistes tingimustes on kirjastus- ja trükiosakonna kollektiivil olnud raske töötada, osakonna juhatajal Marta Raismal aga tööd juhtida. Tänu tema kindlakäelisele ja asjatundlikule juhtimisele on kõik vajalikud trükised alati lubatud ajaks ja kvaliteetselt tehtud. Käesolev aasta on sealjuures Marta Raismale ülikooli kirjastus- ja trükiosakonnas kahekümnes.

5. märtsil oli aga MARTA RAISMAL väärikas sünnipäev. Edu ja õnne selles tänuväärses töös ka edaspidi!

VALTER HAAMER
TRÜ kirjastusnõukogu esimees

ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ

Konkurentsivõimet on

Tänavustele konverentsikutsetele saime vastuse vliest pedagoogilisest instituudist. Enamik 1. märtsiks kutsutud külalisi saabus veebruari viimasel päeval. Loodetavasti suutis defektoloogia II kursuse üliõpilane Marika Rajassaar ületada reisitüdimuse hommikupoole ööd Kiievist tulnuil eesotsas dots. Margarita Roždestvenskajaga. Nende saabumist kuulutav telefonikõne ei jõudnud vastuvõtjateni, tegemist oli juhukohtumisega. Tallinna kaudu saabusid Kišinjovi neiud. «Tšaikaga» Šiauliai ja Minski defektoloogiaüliõpilased, viimastel kaasas sealse 800 üliõpilasega defektoloogiateaduskonna dekaan dots. Gennadi Turik. Aitüma inglise keele õppejõule Georg Allikule, kes leidis konverentsihommikul seiklustega pärale jõudnud hilinejad Slavjanskist ning nad linna tutvustades minutipealt algavale üritusele oskas tuua.

Kaheksateistkümnest üliõpilasettekandest kümme pidasid külalised. Alustas Irena Alekseiute Leedu defektoloogia eilsest ja tänasest päevast. Mõni tund hiljem teadsime Šiauliai kolleege pidulikult tähistavat 25. tegevusaastat.

Kaks külalisettekannet vaagisid kogeluse psühhoteraapiat ja kogelejate mõtlemiserisusi, üks kõnehälvikute kirjapuudeid. Valdavalt käsitleti aga abikoolipedagoogikat ja abikooliõpilaste omadusi, seda nii meie üliõpilaste kui ka külaliste ettekannetes. Oli läbimõeldud eksperimente, millel perspektiivis väljund metoodikas, samuti psühholoogiatöid ja sissevaateid metoodikakõsimustesse. Üks töö käsitles eesti õppekeelega kooli V klassi õpilaste vigu vene keele etteütlustes, üks käitumishälvikute enesehinnangut. Eripedagoogika kateedri juhataja dots. Karl Karlep tegi kokkuvõtte, tuues välja märkimisväärse külalisettekannetest, aga pannes neile edaspidiseks südamele püüda mahutada sõnavõtt tavakohase 10—12 minuti raamesse. Oma üliõpilastel nägime olevat vajaka venekeelsest väljendusoskusest ja -julgusest.

Konverentsikülalistele püüdsime näidata uhkemat minevikust ja olevikust. Selleks ring raamatukogus, peahoones ja linnas. Sõprusõhtul kodunduskabinetis aitasid ülikooli ja Tartu ajalugu, eriti aga hiljutist juubelit meenutada slaidid. Esmakursuse vokaaltrio meisterlikkus jättis seekord isegi laululembesed ukraina tüdrukud vaikima.

Tänu konverentsile tugevnesid sidemed, eriti Kiievi ja Šiauliai üliõpilastega. Eripedagoogika kateedri suhteliselt väike ja lühiajaliste teadustavadega pere (kaheksast õppejõust neli said kandidaadikraadi läinud viisaastakul) sõvendas tutvusi ja leidis taas, et ollakse konkurentsivõimelised.

JAAN KÕRGESAAR,
defektoloogiaringi juhendaja

Kuidas elavad ajaloolased?

Dekaan dotsent Allan Liimi, kasvatusprodekaan Ants Reinmaa, üliõpilasrahvamaleva juhendaja õpetaja Aadu Musta ja Pälsoni 23 majavanema Tõnu Sepa sõnavõttude alusel ajalooteaduskonna lahtiselt parteikoosolekult. Kasutatud on ka vestluses dotsent Ants Reinmaaga kuuldut.

Oldpilt

Ühiselamu näo määravad kõik, kes seal elavad, eriti aga ühiskodu tuumik — majanõukogu. Ajalooosakonna neljandakursuslased Tõnu Sepal täitus veebruaris majavanemana neljas aastaring. Mis seal salata, ega igaüks majavanemana nii kaua vastu pea. Kasvatusprodekaan Ants Reinmaa nimetas oma koostööd majanõukoguga tihedaks ja üksmeelseks. Ta loeb end koguni nõukogu n.-ö. mittekoosseisuliseks liikmeks. Agar ja energiline on ka maja perenaine komandant Õie Avameri. Kõiki ühiselamumuresid ei jaksa temagi lahendada: lagunenud on uksed ja aknad, üliõpilased igatsevad uut mööblit. Nüüd on osa tubasid Õie Avamere algatusel siiski uue mööbli (öökapid, toolid, lauad) saanud. Ehitusjaoskonna mehed alustasid remondiga. Küllap on see tingitud sellestki, et huvi ühiselamute vastu on suurenenud lausa üleliiduliselt.

Vahel arvatakse ekslikult, et ühikatudeng aina lõhub, tema kätte ei või ühtki korralikku eset usaldada. Ajalooteaduskonna ühiselamus on väga korralikke tubasid. Tänu uuele majanõukogu sanitaarvolinikule Anneli Seljamaale on tubade puhtuse ja korra kontroll sagenenud. Hinded pannakse ühiselamu stendile ja neist informeeritakse ka dekanaati. Osasse tubadesse, eriti teisel korrusel, sisenevad üliõpilaskontrollid alati veidi murelikena. See ei kehti aga kõikide teise korruse tubade kohta. Mõned neist sobivad teistele koguni eeskujuks, näiteks 209 (Margus Lääne, Urmas Esna, Jüri Tammoja ajaloo III k.), 212 (Tõnu Sepp). Lisaks sanitaareeskirjadele tuleb alluda ka teistele sisekorrareeglitele. «Kuivast seadusest» peetakse kinni. Joomise pärast pole kedagi eksmatrikuleeritud. Mõnedele katsetele «vana head korda» meenutada on majanõukogu kiiresti piiri pannud.

Valve

Mõned suhtuvad ühiselamuvalvesse iroonilselt ning peavad seda järjekordseks bürokraatlailmingiks. Teisest küljest peetakse korralikult töötavat valvet ühiselamu üheks olulisemaks näitajaks. Möödunud aasta lõpust on komandandi algatusel ametis palgaline valvur, ka öistel kellaaegadel. Nüüd ei pruugi üliõpilased valve pärast loengutest puududa. Valveülem Raul Salumäel on valve organiseerimisega vähem vaeva. Üliõpilased pole siiski valvesüsteemist päris kõrvale jäetud. Nad kontrollivad sissepääsulubasid kella 19—23-ni. Mõned ei pea sedagi mõnetunnilist valvekohustust täitmisväärilseks. Ülikoolis kehtiva korra kohaselt neid karistatakse, kusjuures valvest puudumise pärast võidakse ühiselamukohast koguni ilma jätta. Majanõukogul on tavaks anda valvekorra vahelejätjale trahviks kaks kordusvalvet. Need, kes valvetunnid «ära unustavad», kutsutakse majanõukogusse seletust andma. Kahjuks ei jõua ühiselamu omavalitsus «patustelt» alati operatiivselt aru pärida. Öövalvurile on abiks magnetlukk, mis hiljuti uksele seati.

Dekaan Allan Liim: «Kõik teavad, et valvurile peab esitama loa. Vahetevahel aga peetakse seda korraldust ülearuseks. Kui esitatud nõudeid täita, töötab ka valvur ise püüdlikumalt ega jää «igavusest» tukkuma.»

Rahvamalev

Vahepeal arvati, et ühe teaduskonna üliõpilasrahvamalevlased kontrolligu teisi ühiselamuid. Niisugune variant põhjustaks vististi sihilikku urgitsemist ja tähenärijalikku vigade otsimist. Hoopis sobivam oleks, kui omad üliõpilased valvaksid oma ühiselamu korra järele. Ajalooteaduskonna ühiskodus võivad abivajajad pöörduda tuppa 209, kus asub korrakaitsepunkt. Senini pole tehtud sisemisi reide. Loodetavasti see viga parandatakse. Rahvamaleva juhendava õppejõu Aadu Musta ütluse järgi oleks mõttekad üliõpilaste ja õppejõudude ühisreidid. Muuseas tuleks ka vaadata, kas valvurile sissepääsuluba esitatakse ning kas kõik külalised registreeritakse.

Oma puhketuba

See kauaoodatud soov on lõppude lõpuks täitunud. Puhkeruumiks kujundatakse ümber endine õppeklass, kus praegu remont käimas. Õppeklassist julgetakse loobuda ennekõike raamatukogu naabruse tõttu. Puhkeruum saab uue mööbli, sinna tuuakse ka värviteler. Majavanem Tõnu Sepp kostis, et nüüd saab ka stende näitagitatsiooniga välja panna. Alumiste korruste stendid on pidevalt inforohked. On loota ka kultuurielu elavnemist, mis varem varjusurmas oli. Selleks et puhketoas igav ei hakkaks, tuleb üliõpilastel endil pead murda. Eriti oodatakse huvitavaid ideid komsomoli- ja ametiühingubüroolt.

Teaduskonna komsomolibüroolt oodatakse üldse laialdasemat huvi ühiselamuolukorra vastu. Kas või majanõukogu liikmete tegevuse kohta järjepidevat arupärimist. Üliõpilasametiühingu valdkonnaks võiks olla eelkõige olme.

JAAN LUKAS,
ajaloo III k.,
teaduskonna pressisekretär

Seoses üleviimisega teisele tööle...

...öeldi mõndagi paklitsevat, mis seni formuleerimata, «ununenud». Nüüd ka Tallinna Draamateatri poolt «Vanemuise» lavalt.

... võib formuleerida mitut moodi. Otsesõnad klpavad kergesti dotseerimiseks ega mõju seetõttu iriseemisest parèminl. Publik, probleemi keskel päevast päeva elaja, vajab kriitikat mitte üksnes kongressi ergutusel. See on pigem alus asjade nimetamiseks õigete nimedega, aga mitte näpuga torkimiseks, vaid tegutsemise suunamiseks. Kergem on aidata murelikku, kes ausalt oma komistustest räägib ka iseendale. Kuivõrd rahvas ongi üks suur ise, on mõistetav ka tema, eriti noorte agarate homseparandajate rõõm avalikult selles võimaluses osaleda.

... See pole mitte ajaloo vaieldav kadumine uutes vormides, mis meenutab Noorsooteatri etendust «Lõvi talvel». Richard Lõvisüdame tagaõue paljastamise eesmärk on indiviidi alasti rapsamine, tema kritiseerimine, süüdistamine. «Seoses...» näib algul samuti rõhuvat ühiskonnategelaste endi auahnusele, karjerismile, puudulikkusele. Siis aga süveneb autor juurtesse. Seal, sügaval, selgub äkki, et inimesed ise on tegelikult kuratlikult head. Et nende karjuvad etteheited kolleegidele tulenevad arusaamisest, et miski on mäda. Teiste eksimusi on mugavam avastada kui enda omi. Sellepärast vist ongi juhtivad töötajad koondatud näidendis dünastiliseks «õukonnaks», surutud vastamisi ka isiklikes suhetes.

... Oma tööd pole tervislik koju kaasa võtta. Ka mitte siis, kui oled mõttetööga tegeleja. Isegi mitte siis, kui sugulased su vaimsed kolleegid on. Perekond on ühiskonna alus. Parteijuht naine liidab end üstavalt mehega: meie kandsime bürool ette, meie otsustasime, meie anname resolutsiooni... Kui aga ametikohustes eksid bürokraatiasse, võtad paratamatult koju kaasa kõrgelennulise kõnemaneeri, argiloosungid, punased dokumendikaaned. On vaja tõestada, et see polegi tegelik kõiksus. Et kriitikapuudus on tulihingelised tegijad ajaleheteksliks, avaldustekoguks taandanud. Parim vahend on intriig — paigutada asjaosalised üksteist kritiseerima. Õiendamine suunab pilgu ka endasse. Mis siis, et esimene reflekс on enesekaitse ja põrutus. Su kolhoosiesimehest vanaema, juhatajast sõbra meeleheitlikud, samas arukad süüdistused äratavad su, näitavad äkki uuesti, et selle privilegeeritud seltskonna jõukas elamus elavad tõusikluse ja tähtsusetute nähtuste ülehindamise keskel su oma rahvuse esindajad. Lähedased. Kogenud. Mõtlejaiks loodud.

... formuleerida saab inimese reaalse olemuse kaudu. Juhtivate ühiskonnategelaste perre sattunud tütarlaps oli lavastuses põhilise väljaütlejaks. Ta sädistas muretult ja usaldavalt välja selle, mida kõik teavad, aga millest pole kombeks rääkida. Aarne Ükskülа ja Kaljo Kiisa virtuooslik jõudmine oma mättalt üldistustele, eneseõigustused ning inimlikustumine viisid aga läbi närvikulu ja publiku raputamise ootamatult üsna ühte punkti: jõhker kõigutamatu, hilgelhaava lajatanud etendus tõi ootamatu joovastuse ja kergenduse. Suured asjad polegi väikestele nii võimatud ja lahendamatud, kui jätkub julgust ja tarkust õigel kohal aus olla.

Teisipäevase etenduse mõtted kirjutas kokku
KATI VASAR.

XXIII TEATRIKUU

Kes õuna tahab, peab kõigepealt puu otsa ronima

Kongressi avapäeval oli «TRÜ» väikesele kollektiivile lisaks üldpoliitilisele tähtsusele erilline tähendus: nimelt arutati ajakirjandusosakonnas seda, kuidas tõsta ajalehe sisulist taset. Leiti, et «TRÜ» ei vasta veel täielikult lugejate vajadustele ja väljaandjate ootustele. Väitele «Ajakirjandusüliõpilastelt oodatakse sisukamaid ja pidevamaid kaastöid» («TRÜ» nr. 5) leiti vastuseks, et toimetusel tuleks ilmutada suuremat aktiivsust kaastöö organiseerimisel.

Et muuta ajalehte selliseks, nagu ta võiks olla ja peaks olema, otsustasid žurnalistika kateedri õppejõud ja tudengid võtta «TRÜ» oma erilise hoole alla. Žurnakad lubasid oma lehega enam mitte tülitseda ja hakata ühte vankrit vedama (mitte nii, nagu luik, haug ja vähk omal ajal). Kateeder nõustus enda peale võtma pressiklubilaste teoreetilise ja praktilise väljakoolitamise. Kohe lepiti kokku esimeste artiklite ja rubrilkide ühelt poolt tegemise, teiselt poolt ilmuma hakkamise suhtes.

NIISIIS: PER ASPERA AD ASTRA!

Pildistas PEETER TALI
Kirjutas TEET SOOVI

Fotomontaaž algab vasakult prof. Juhan Peegliga, siis «TRÜ» korrespondent Indrek Ude, toimetaja Varje Sootak, tudengid Ülo Veldre, Mari Karlson, Malle Aleksius, kaks noormeest I kursuselt ja dots. Marju Lauristin.

Kevad. Suvi. EÜE-86!

Koos kevadega saabub ülikooli EÜE sektorisse järjest rohkem küsimusi selle suve maleva kohta. Plaanid on tehtud ja nüüd on päramine aeg neid realiseerima hakata.

Enne siiski, kui sellest aastast rääkima hakata, mõned arvud eelmisest. EÜE-85 egiidi all läks välja 24 pluss 4 rühma, viimased kaugemale NSV Liitu. Need olid Gagarini, Jakuutia, Tjumeni, Karjala ja festivalirühm Moskvasse. Arvuliselt jagus Eestisse 540 malevlast, välja sõitis 110 (malevlaste plaan oli 730). Lihtne arvutus näitab, et midagi jäi nagu plaanist puudu.

1986. aasta plaan on enam-vähem sama (malevlaste plaan 700), kuid kas malevlasi tuleb rohkem või...? Igaüks, kes on malevas käinud ja kes sinna minna tahab, mõelgu, kas «või» ja «...» on likvideeritavad?

Et edaspidised küsimused lõpetada, püüan anda mingi ülevaate sellest, kus TRÜ üliõpilasmalev suvel tööle hakkab.

Esmakursuslasi ootab «Suvemalev 86». Ärgu vanemad kursused arvaku, et neid minema aetakse, kui neil soovi osaleda. Rebastel on aga osalemine kohustuslik (kõrvalehoidmine langeb üpriski raske karistuse alla). Eemalejäämine on vabandatav ainult EÜE-86 põhirühma kinnitatud nimekirjas olemisega (nende alla käivad ka teised Liidu rühmad). Suvemalev töötab sel suvel traditsiooni kohaselt Tartu linnas ja rajoonis ning võimalik, et ka teiste rajoonide majandites ja ettevõtetes. Loodan, et täpsemalt oskab sellest informeerida suvemaleva komandör Tarmo Leheste (maj. II).

* * *

Väljasõitvaid rühmi on sel aastal 4, Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva esindusrühm GAGARINI linnas Smolenski oblastis. Sellest rühmast targu rohkem ei kirjutaks, sest Gagarini funktsionäärid on igal aastal ise info ja oma trumbid ajaleheveergudel välja käinud.

Ülejäänud väljasõitvaid rühmi ei iseloomustaks üldse, piisab rühma nimest.

Komandörid: KARJALA — Ovik Halatjan (spordimed. II), TJUMEN — Ivan Melnitšuk (TRÜ lõpetanu), JAKUUTIA — Konstantin Prohhonski (vene ravi IV).

Soovitan vaid —, tasub ära käia, mine tea, kas veel kunagi sinna satub ja oma käega midagi kapitaalselt teha saab.

* * *

Nüüd siis veel Eesti NSV piirides töötavast TRÜ malevast.

Nende rühmadega on seotud ülikooli malevaplaani kõige suurem täitmata jäämine, seda nii rühmade kui ka malevlaste arvel. Ei hakka siin pikemalt arutlema, miks see nii on, vaid üks küsimus: « Kus on need ühe-kahe-aastase lihtliikmestaažiga malevlased, kellel oleks julgust ning pealehakkamist rühma funktsionääriks hakata?» Üldine mentaliteet on vist selline, et komandörikomissari sabas on lihtsam sörkida kui ise midagi ära teha, kuid kas see rahuldab (ikkagi tulevane juhtiv töötaja)?

Selle aasta malevas on üks küllaltki suur uuendus — rühma liikmete minimaalne arv on 20.

Ülikooli mureks jääb endiselt 3 regiooni:

TARTU REGIOON: komandör Erik Allikmets (ravi III), komissar Urmas Sule (ravi IV), meister Meelis Rohtmaa (TPI vesivarustus III);

LÕUNA-EESTI REGIOONI teevad Priit Teder (maj. III), Tõnu Rüütel (õig. II), Aarne Kuusik (TPI tsiviilehitus V);

SAKALA REGIOONI võtavad enda peale Teet Kolts (EPA maapar. V), Mehis Põld (ravi IV), Indrek Kapp (EPA maapar. V).

Regioonidest kirjutaks täpsemalt, kuid lepingud firmadega on veel sõlmimata. Igatahes on vakantseid kohti rühmafunktsionääride kohtadele kõigis kolmes regioonis. Märtsi lõpus panevad regioonide staabid EÜE stendile peahoones välja infoplakatid, koos kirjadega, kus mingi rühm tööle hakkab ja kes on funktsionäärid. Juba kindlatele rühmafunktsionääridele teadmiseks, et 30. märtsiks peab olema tuumik komplekteeritud (13 inimest), vastasel korral läheb rühm vabale komplekteerimisele.

EÜE sektori poolt — head pealehakkamist!

TAUNO KALVET,
ravi V k.,
EÜE sektori juhataja

Ahoi, Sakalasse!

Suurepärane võimalus malevasuve tõsiselt ja lõbusalt veeta avaneb igal soovijal ka tänavu Sakala regioonis. Esialgne luure kohapeal näitas, et rühma soovivatel majanditel omapoolsed ettevalmistused täie hooga käivad. Enamik tulevasi lepingupartnereid on tuttavad juba möödunud aastatest. Nimetaksin Pärnu Metsakombinaati, Vändra kolhoosi, Õisu sovhoosi, Pärnu KEK-i jt. Tulevastel rühmafunktsionääridel tasub järgida igal juhul põhimõtet — kes enne valib, valib parema koha.

Kuigi selline üleskutse võib esialgu nii mõnelegi tunduda liiga varajane, tasub silmas pidada, et rühmatuumikute komplekteerimine lõpeb tänavu 30. märtsiks. Et aega märtsi lõpuni õige napilt veel järel on, kutsun nii endisi kui ka tulevasi sakalamehi ühendust võtma Sakala regiooni staabi komandöri või komissariga:

komandör: TEET KOLTS — TARTU, TAMMSAARE 8—86,
komissar: MEHIS PÕLD — TARTU, LENINGRADI mnt. 89—208 tel.: 3 51 05 (õhtuti).

Sakala regiooni komissar

PS! Regiooni staap omalt poolt lubab, et ka kõik nendest sõltuv suve jooksul ilusasti korda aetud saab.

Tulla või mitte?

Talifil '86 on möödas, suusadki tagasi viidud, aga midagi tahaks selle kohta veel öelda.

Optimistlikud korraldajad tellisid 75 embleemi. Kavand tuli tabav ja värviergas, autoriks Ivi Piibeleht eesti filoloogia I kursuselt. Hakkamist jätkus esialgu ka osa võtta tahtjail. Kirja panid end ja raha maksid 54 inimest. Seepärast telliti ka toitu 54 suusatamisest väsinud filoloogi jaoks.

Vellaveres jõudsid organiseerijad Tiiu Ojanurme (eesti keele kat. õpetaja) ja Ülo Toomsalu (eesti fil. I) ära oodata vaid pooled tulla lubanutest. Teised lihtsalt ei tulnudki. Käinutel sellest igavam ei hakanud: Enn Veldi näitas Inglismaast slaide, tehti viktoriini, õhtul laulis improviseeritud meeskoor jne. Jagu saadi ka sellest poolesajale inimesele mõeldud toidulaarist.

Huvitav siiski, kuhu jäid ülejäänud? Osavõturubla oli ju makstud, järelikult oli ka kindel plaan suusatama minna. Ehk on tudengi plaanid nii muutlikud, et täpsemini ei saagi üritusi planeerida? Aga «Talifil» on siiski hea traditsioon ja seda ei maksa narrida.

MALLE TOOMISTE,
žurn. III k.,
teaduskonna pressisekretär

Ruudi

ehk palju õnne naistepäevaks

Missugune hommikumaine unistus, missugune antiikideaal! See on õpetatud mees, teadlik meesterahvas. Õigupoolest on see m i n a ise, kui ma meesterahvas oleksin.

Öeldakse: kui meesterahvas oma tundemaailma poolest tühisem on, trööstigu ta ennast sellega, et ta oma teadmiste, mõistuse poolest kõrgemal seisab. Puhas pettus! Tühi lootus! Tema imetlemine oleks midagi segast, ebamäärast, iseteadmatut. Teine asi on ikka ühe naisega kõnelda. Sellepärast tahan ma, et ta kõigist mehelikest vigadest vaba oleks.

Mees, keda ette kujutan, jaksab soolises psühholoogias erapooletu olla. Ta ei lange moraalselt ega ideeliselt ühegi naise mõju alla. Peale andide teadustes on tal suured talendid kunstides. Muu seas mängib ta meisterlikult klaverit. Mitte ainult laitmatu tehnikaga, vaid ka peenema arusaamisega, mis harilikult meestel puudub.

Nii haritud, teadlik, kui see mees ka on — ta peab veel noor olema, vaevalt üle kahekümnenda eluaasta sammunud, pealegi veel meeldiv ja õrn.

See mees on ilus. Kasv on ennem veidi ülevalpool keskmist, sest väike meesterahvas ei avalda muljet. Tema uljast, mehelikku kõnnakut nähes on tung tema ümbert kinni haarata... Sealjuures ei ole ta liiga lahja. Tal ei ole klassikalist ega kreeka profiili — see pole meie aja kohane. Vaevalt leidub naisi, kellele blond mees meeldiks. Mulle meeldib intelligents — see näib end kenade meeste juures avaldavat. Juuksed peavad olema suured, paksud, nagu oleks selle metsa taha mõni varandus ära peidetud. Ta näovärv pole talupoeglikult punane ega ka mitte naiiv-õrn. Ta pole vistrikkude läbi inetu. Hingamise juures lüguvad tal kergelt ninasõõrmed. Õrnad ja painduvad käed ei ole liiga kuivad, kuid ka mitte higistavad soojad. Nende kallistus värskendab. Mustust ei ole tal küünte all kunagi.

Hea seedimine tähendab sisemist puhtust ja see on tollel mehel olemas. Kuigi ta on alles kahekümnene, on mehel laiad õlad ja kitsas istmik, millel on oma graatsiagi. Üleüldse on tal kõik kehaosad ja organid ilusti kujunenud ja hästi sisse seatud, nagu ta hing peenemate omadustega ja täielike võimetega on annetatud.

Olen oma ideaalile ka nime valinud. Lühidusest hoolimata siiski luuleline, energiline ja mehelik ühtlasi: RUUDI.

Et Ruudi alles tudeerija on, leidub ta elukoht talveti kusagil ülikoolilinnas. Tema erakas on linna äärel kõrvalises uulitsas ühekordses majas. Seal on väike salong, magamiskamber, söögituba, köök ja teenijatuba, tualetthoone, kus dušš ja vann on, kabinet akendega aeda ja raamatukogu. Suurema osa ajast pühendab Ruudi töötamisele. Ta tõuseb kell seitse, võtab dušši, teeb tualetti, läheb natuke aeda jalutama ja asub kohe tööle. Lõunasöögi eel käib ta jälle jalutamas. Kell 11 heidab ta magama.

Pedant ta ei ole. Mõnda tööd teeb ta ka kaugele üle kesköö. Kui ta fantaasia on ärritatud, võib hiline mööduja tänavalegi tema klaverimprovisatsioone nautida. Ruudi armastab oma aeda. Sügisõhtutel sahisevad seal lehed tema jalutavate jalgade all.

Ruudil pole väiklast auahnust, pealiskaudsust, valelikkust. Neiud avaldavad talle ainult väikest ja nõrka tõmbejõudu. Igapäevases elus, suhtlemises on ta kui korralik mees. Ruudi pole ekstsentrik, afekteeritud, edev, upsakas ega tujukas. Tema põhimõte on enam o l l a kui n ä i d a.

Ka Ruudi armuelu, soopsühholoogia, erootiline iseteadvus on eriline. Isiklik järelemõtlemine, vastavate raamatute lugemine kujundab temas kindlad, otsekohesed nõudmised. Sellest hoolimata ei ole ta kirg mitte vähem kange. Nelusid ei tõmba ta mitte hoovi, vaid laseb nende peale mõjuda oma sarmil.

Kas Ruudi niisuguste kalduvuste ja omadustega abiellub? Õigupoolest ei tarvitseks ta seda teha: tal ei ole teisi mehi selleks sundivaid põhjusi. Ta on ise küllalt rikas. Tal on endal hea nimi ja seltskondlik positsioon. Ka armastus ei ole põhjus, sest et ta mees on. See ei tähenda, et ta seni armastust kõigis ta vormides ei tunne. See oleks õnnetus, nagu kaotus elust, nagu vangipõlv tühjal maal...

Kas on võimalik, et see mees, see Ruudi, muud pole kui fantaasiakuju? Ehk on ta kusagil mujal, teise nime all, ilma et ma seda teaksin? Ehk tuleb ta tvlevikus...?

RUTH

(J. Randvere «Ruthi» põhjal «Noor-Eesti» 1909. a. albumist)

KATI VASAR,
žurn. I k.

Tegin saime, lugulaule ja naljalugusid roodu elust. Kord tuli välja anda seinaleht, kuhu tegin kahekümnerealise salmi. Maipühadeks tulime kas II või III kohale. Auhinnaks oli pool pakki narmastubakat, pliiatseid ja vihikuid. See oli midagi enneolematut paljude kuude jooksul.

● Millisena kujutate korralikku lehte?

Tänapäeva lehed on minu arvates head. «Edasist» arvati varem, et teeb vähe kriitikat. Mina nii ei arva. Vähemalt praegu leidub seal palju huvitavaid probleeme.

Tartus hakkab ilmuma uus ajaleht — venekeelne «Vperjod». Selle maht on «Edasist» väiksem ja ta ilmub 3 korda nädalas. Tiraaž kolm kuni neli tuhat. Kui leht on hästi loetav, suureneb ka trükiarv.

● Mida uus leht kajastab?

«Vperjod» jääb rohkem infoleheks. Tutvustatakse kodulinna, tema elu-olu. Seda on vaja kõigile alates koolilastest, et paremini orienteeruda kodulinna asjades.

● Milline on Teie arvates ajalehtede pingerida?

See on maitse küsimus. Varem oli «Noorte Hääl», nüüd on «Rahva Hääl» küllaltki arvestatav. Ja üldse on ajalehti raske võrdsustada.

Vahendas ANU PAJUMÄE,
maj. I k.,
teaduskonna pressisekretär

Ajakirjandusest

Leningradi mnt. 27 ühiselamu puhketoas kohtusime Eesti NSV teenelise ajakirjanikuga sõjaveteran KARL METSAOTSAGA. Kahjuks oli kuulajaskond vähene. Mida küsiti, mida vastati?

● Milliste ajalehtede juures olete töötanud?

1950—1955 olin tegev «Noorte Hääle» juures Tartu oblasti ja linna korrespondendina. Ülejäänud ajast olen kirjutanud «Edasile». Viimasel ajal, töötades Looduskaitse Seltsi Tartu osakonnas, kajastan sõjalis-patriootlikku tegevust.

● Millised on Teie lemmikteemad?

Neid on terve rida. Praegu rohkem sõjatemaatika. Siis veel koduuurimine, loodus, tantsud, koorilaul.

● Kas olete põline tartlane ja milline on olnud Teie haridustee?

Sündinud olen hoopis Pärnus 1919. aastal. Õppinud olen Pärnus ja Vändra gümnaasiumis. Selle lõpetamise järel tuli kohe rindele minna.

● Kas sõja ajal ka kirjutasite?

Jah. 1942. aastal pidin uude diviisi minema, aga jäin haigeks. Nii jäin paigale. Hakkasin pidama poliittunde poliitjuhi ettepanekul, kellel endal oli keelega raskusi. Mulle anti sulepea, tindipott, vihik. See oli tol ajal suur rõõm, sest kirjutamise võimalusi oli väga vähe.

KUNSTIKABINET

teatab, et selle semestri õppetöö toimub 3 korda nädalas: teisipäeval, kolmapäeval ja neljapäeval kl. 17—19. Õppeained: joonistamine, maal, kompositsioon. Soovijatele kord nädalas fotograafia ja sügavtrükitehnikate algkursus.

Ootame ka uusi liikmeid.

TEADUSRAAMATUKOGUS

ulatuslik Fr. Tuglase näitus, samuti raamatuillustratsioonid kohviku fuajees.

TÕLKEVÕISTLUS

pikeneb 1. aprillini.

● SPORT ● SPORT ●

KERGEJÕUSTIK

Ülikooli talvised teaduskondadevahelised kergejõustikuvõistlused on 13. ja 14. märtsil kergejõustikuhallis Ujula t. 4. Võistluste algus mõlemal päeval kell 18.

Need võistlused on individuaalvõistkondlikud. Igal alal toovad punkte võistlejad, kes tulevad esimese 20 hulka.

Osavõtjate ülesandmine toimub kohapeal.

Võitjat kollektiivi autasustatakse rändkarikaga, esimesele kolmele kohale tulnud võistkonda ja osavõtjat diplomiga.

Võistkonnad: ajaloo-, filoloogia-, majandus-, arsti-, bioloogia-geograafia, füüsika-keemia-, matemaatikateaduskond, spordimeditsiini osakond, KKT I—III, KKT II—IV k. Osa võtta võivad üliõpilased ja spordiklubi liikmed. Võistlusaladest osavõtt ei ole piiratud. Õppejõud-teenistujad võistlevad individuaalselt.

Võistlusalad on naistel ja meestel: 50 m, 300 m, 600 m, 1000 m, kaugus, kõrgus, kuul, meestel veel 55 m tõkkejooks ja 4×150 m teatejooks (võistkonnas 2 naist ja 2 meest).

Missugune teaduskond on parim sisekergejõustikus?

AIVO NOORMETS

ÕPILANE JA MAAILM

Milline oli teismeline noor sajandivahetusel, milline on ta praegu? Kuidas kujunes tema ettekujutus ümbritsevast siis ja kuidas tänapäeval? Kumma ajastu laps on targem? Saab nii üldse küsida? Kus on kriteeriumid?

Mida väärtustati siis ja mida nüüd? Milles on põhjused?

Kui palju maksab kilo leiba, värsket räime, sealiha? Kas me teame?

Kui palju on maailmas eestlasi, aga elanikke Eestis, Lätis, Leedus, ...? On seda vaja teada?

Neile ja paljudele teistele küsimustele (miks inimene ei taha saada õpetajaks?) võis otsida vastust koos dots. H. Palametsaga pedagoogikaringi kohtumiskoosolekul 26. veebruaril. Kes tuli, see jäi ja ei kahetse.

* * *

Järgmine töökoosolek toimub 12. märtsil kell 18 pedagoogikakabinetis (üt. 104).

On veel üksikuid vabu liikmepileteid!!!

VENIA LEGENDI

Dots. kt. **Peeter Oja** *venia legendi* loeng «Variatsioonvõrratuste lahendite koondumine» toimub 18. märtsil kell 14.15 Liivi t. 2 ruum 104.

EÜE SDV RÜHM

Saksa DV rühma kandideerivaid üliõpilasi oodatakse **neljapäeval, 13. märtsil kl. 17 komsomolikomiteesse.**

TR KONVERENTSISAALIS

kolmapäeval, 12. märtsil kl. 16 sarjast «Isik ja poliitika» 1. üritus François Mitterandist. Tutvustajaks dots. Kaido Jaanson.

KLUBIS

TSÖKKEL
«NAISED, NEED NAISED, OH NAISED!»

Reedel, 7. märtsil kl. 21 disko «Homme on naistepäev, tore päev!».

Laup., 8. märtsil kl. 21 PARIS NAISTEPÄEVAPIDU: * Tuleb ette üllatusi ja ootamatusi, * filmiprogrammid naistele ja naistest, * tantsuks ans. «Rentaablus», * öödisko.

Pühap., 9. märtsil kl. 21 DISKO «Mehed! Eile oli naistepäev!»

AV-RING

Avaüritus klubi diskosaalis teisipäeval, 11. märtsil kl. 20.30.

Toimetaja VARJE SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 1071. MB-03207. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 8 (1442) Reedel, 14. märtsil 1986 Hind 2 kop.

Parima poole

Kolmapäevasest «Rahva Häälest»:

«... on teravalt päevakorral õppe-kasvatustöö selline ümberkorraldamine, et oluliselt suureneks üliõpilase iseseisva töö osatähtsus. Jutt on muuhulgas loenguaja kärpimisest selleks, et oleks võimalik põhjalikumalt valmistuda seminaridеks ja praktikumideks. Pannakse ette vähendada eksamite hulka ja asendada osa neist kursusetöö kaitsmisega. Suurem tähelepanu iseseisvale mõttetööle eeldab ka, et üliõpilane saab oma aega kulutada otstarbekamalt. Kui tahame, et iga tulevane spetsialist oleks hea majandusmees ning oskaks ühiskonna ja enda aega hinnata, tuleb seda õpetada juba koolipingis. Suur ajakadude põhjus on kõikvõimalik formalism. Sõda formalismiga, selle väljajuurimise õpetamine peakski kujunema kõrgkooli üheks ülesandeks.»

Meie kõrg- ja keskerihariduse minister Ilmar Nuut kirjutab kõrgkooli suundadest uuel viisaastakul. Ta rõhutab probleemina number üks spetsialisti ettevalmistuse head kvaliteeti. Selleks ju ülikooli tullakse, selleks teda õpetada tahetakse. Kui suur osa siiski seda sihti silmas peab? Millest siis veel küllaltki palju eksami- ja arvestusvõlglasi? Millest vähene osavõtt tudengiüritustest (loe viimaseid «TRÜsid»)? Kas nad õppisid sel ajal raamatukogus, kui teised käisid suusapäeval või vastasid viktoriiniküsimustele? «Ajabüdžeti» tulemused näitavad, et viimastel aastatel on õpiaeg hoopis napimaks jäänud. Siit peaks hakkama ühe probleemloo algus, seepärast ma ei püüagi siinses nädalakommentaaris mingeid otsi kokku tõmmata. Arutagem koos põhjalikult nii nagu meilt nõuab praegune aeg, nagu nõuavad kongressi materjalid.

Ometi peaks ka meie toimetus jõudma ükskord nii kaugele, et leht ilmunud **kriitikale reageeritaks.** *Lihtne seda kätte saada pole olnud, enamasti ongi jäänud vastus kätte saamata. Kui hakkaksime siingi uut moodi tegutsema? On ju iga asja eest olemas kindel vastutaja. Miks siis ei jõua soe vesi keemiahoonesse (vt. 4. lk. «Naiste kisa»).*

Tuli, on ja kestab **teatrikuu.** *Seni on tudengid näinud Draamateatri etendust «Seoses üleminekuga teisele tööle», täna vaadatakse Noorsooteatri «Uka-ukat». Ülikooli rahvale näitas kodulinna teater eile «Selles tüdrukus midagi on». Kohtumisi on olnud Draamateatri peanäitejuhi Mikk Mikiveriga ja Pärnu teatri juhi Ingo Normetiga. Esimesega kohtus «Sophokleses» komsomoliaktiiv, teine oli külas žurnalistikaosakonnal. Teada on veel «Käopesa» tulek.*

Tudengite hulgas on olnud päringisi M. Mikiveriga kohtumise üle. Kus? Kellele? Miks ei teatatud sellest avalikult? Toimetus oskab esialgu vastata nii, et on ju kitsamas ringis kohvitassi taga pisut õdusam teatrijuttu ajada, kõik ei mahuks ju nagunii. Aga samal ajal meenub ka kohtumisi hoopis suuremale ringile. Miks ei võiks kutsuda esinejaid kasvõi keemiaringi? Aga küsida saab ka teisipäevasel teatrikonverentsil «Vanemuises».

VARJE SOOTAK

Et kongress jõuaks igaüheni

Ülikoolis algas NLKP XXVII kongressi propaganda juba kongressi avahetkel, kui parteikomitee algatusel koguneti mitmes õppehoones telerite ette jälgima ülekannet Moskvast kongressi esimestest töötundidest. Muidugi olid seal arutatavad probleemid paljus teada partei programmi uue redaktsiooni, põhikirja ning rahvamajanduse arengu põhisuundade projekti arutlustest. Nüüd on kongress läbi ning kujunemas põhiplaanid selle materjalide tundmaõppimiseks.

XXVII kongressi tulemuste tähendusele kogu ülikooli jaoks antakse hinnang TRÜ nõukogu, parteikomitee ja ühiskonnateaduste nõukogu ühisistungil 28. märtsil. Kongressi ideede ja suuniste tutvustamisel peab keskseks saama **NLKP XXVII kongressi tribüün** — asjatundjate esinemised aulas. Seda alustab tuleval **teisipäeval, 18. märtsil kl. 14 kongressi delegaat, EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär Enn-Arno Sillari.** Kongressitutvustuse põhirõhu asetab ta kongressile kui poliitikasündmusele, kongressi otsustele kui poliitilistele direktiividele. Kuulama ootame teaduskondade partei- ja komsomoliaktiivi, teooriaseminaride juhatajaid, ent mitte ainult neid — aulauksed on valla kõigile ülikooli töötajatele ja üliõpilastele.

Järgmised kohtumised samas sarjas tulevad kahenädalase vaheajaga, kolmapäeviti. **2. aprillil** kõneleb meie oma perspektiividest kongressist tulenevalt **rektor prof. Arnold Koop. 16. aprillil** ootame filosoofiakateedri juhataja **prof. Jaan Rebase** etteastet, märksõnadeks sotsiaalsuhete täiustamine ja sotsiaalne õiglus. Kindlasti tahaks kevadsemestril kuulata veel **Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehe esimest asetäitjat Indrek Toomet** (haridus- ja kultuuripoliitika) ning meie **poliitökonoomia kateedri juhataja prof. Mihhail Bronšteini** (majandusmehhanism, agrotööstuskompleks).

Traditsiooniliselt kannavad NLKP XXVII kongressi materjalide õpetamisel põhiraskust **ühiskonnateaduste kateedrid.** Nad korraldavad üliõpilaste ergutamiseks ja teadmiste süvendamiseks ka kongressile pühendatud paremate ainetundjate konkursse. Küllap vastaks kongressivaimule, kui nende korraldamisse lülituksid eelmistest aastatest agaramalt teaduskondade komsomoliorganisatsioonid.

Nii õppejõude kui üliõpilasi peavad haarama **poliitpäevaüritused.** Olenemata järgnevate kuude poliitpäevade konkreetsetest teemadest, ei lähe ükski kohtumine mööda kongressiprobleemidest. Viimaste puhul on kõige tähtsam kongressil seatud ülesannete ja uue mõtte- ning toimimislaadi sidumine oma ülesannete ning lahendamist vajavate küsimustega. Seda võiksid soodustada ülikooli ning teaduskondade juhtide esinemised. Iga juhttöötaja peab olema oma tegevusalal pädev kongressi suuniseid meie olukorrast lähtudes lahti mõtestama — miks mitte kutsuda neid senisest agaramalt teaduskondadesse, kateedritesse ja kursustele? Üliõpilastega kohtumiste kohana tulevad kõne alla **ühiselamute** nüüd juba üsna viisakalt sisustatud **puhketoad.**

Ootuspäraselt saab kongressiteema peamiseks kõneaineks marksismi-leninismi ülikooli õppustel ja teooriaseminaridel, kokkutulekutel. Loodame, et see teema aktiviseerib senisest enam ka kuulajaid.

PAUL KENKMANN,
EKP TRÜ komitee sekretär

● NB! UUS RUBRIIK «OMA PILGUGA» ● UUS RUBRIIK «OMA PILGUGA» ●

PANE TÄHELE! Kongressi tribüün aulas

Teisipäeval, 18. märtsil kõneleb aulas NLKP XXVII kongressist EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär ENN-ARNO SILLARI. Üliõpilased ja ülikooli töötajad, tulge kuulama! Sellega algab ühtlasi «NLKP XXVII kongressi tribüüni» sari.

Töökollektiivi konverents

... sai teoks 12. märtsil kell 16 aulas. Arutati töötajate vaba aja veetmise võimalusi. Sissejuhatava ettekande tegi TRÜ töötajate aü komitee esimees Helve Kabur. Põhjalikumad materjalid ilmuvad lähemal ajal.

Väitekiri tööjõuressurssidest

Leningradi RÜ geograafiateaduskonnas kaitses kandidaadiväitekirja linnalabori vanemteadur JÜRI KÕRE. Uurimust «Eesti NSV tööjõuressursside kujunemine ja reguleerimine» juhendas prof. Salme Nõmmik. Väitekirjas käsitleti harukondlikku ja territoriaalset juhtimist, harukondlikust juhtimisest tulenevaid territoriaalseid ebakõlasid ning tehti ettepanekuid olukorra parandamiseks. Nii näiteks tuleks arvestada rohkem territoriaalset aspekti, mitte paigutada kõik kutsekoolid suurematesse linnadesse. Jüri Kõrele otsustati anda geograafiakandidaadi kraad.

Kas tööveteranide klubi?

4. märtsil kogunes vanasse kohvikusse üllatavalt arvukalt (52) ülikooli kauaseid töötajaid, kes nüüd on teenitud puhkusel. Nende kokkukutsujaks oli ametiühingukomitee ja eesmärgiks sidemete tugevdamine oma endiste töötajatega, ning soovide väljaselgitamine ja edaspidiseks koostööks ettepanekute tegemine. Kokkutulnutega vestles aü komitee esimees Helve Kabur. Õhtut aitasid meeleolustada TRÜ kammerkoori kvartett, töötajate lapsed ja ajalooteaduskonna õppejõududest taidlejad.

Arutada oli palju, kõne all oli ka tööveteranide näitetrupi organiseerimine. Kui ülikooli töötajate hulgas on kaasalöömissoovi, siis palutakse sellest märku anda aü komiteesse.

Lahkuti sooviga peatselt taaskohtuda.

TRÜ aü komitee tööveteranide komisjon

Teisipäeval komsomolikomitees

- **SOOVITUSED LIIKMEKANDIDAADIKS**
- **RSR**
- **ÕPPETÖÖ**
- **RSP**
- **MATEMAATIKUTE PROPAGANDA**

● Soovitus NLKP liikmekandidaadiks astumiseks anti Margit Sutropile (žurn. V), Egon Konsandile (õigus IV), Ragnar Lõivukesele (arstit. VI), Erik Allikmetsale (arstit. III), Toomas Ellerveele (arstit. V) ja Margus Peebale (arstit. V). Kaheksandale taotlejale jäi aga soovitus andmata. Põhjuseks piinlikkusttekitav silmaringi kitsus. Siit moraal: praak ei tohi teaduskondade büroodest kaugemale jõuda.

● Arutlusel oli ka neli personaalküsimust.

● **Aruandega RSR-i tööst esines president Mario Rosentau.** Praegu on ringis 15 liiget. Tunda annab, et ringil pole oma ruumi. RSRil on veel sel kevadel kavas käima panna välispoliitiline lehekülg «TRÜs». Sel kuul toimub RSRi päev. Üksmeelt ja kuldset keskteed pole leitud ka RSRi ja temalt loengute tellijate vahel.

● **Õppesektori juhataja Reet Randoja tegi lühiülevaate ankeedist,** mis käis õppeprotsessi täiustamise kohta. Olgu öeldud, et möödunud nädalal oli veel sessivõlglasi, kokku 170.

● **RSP on tulekul.** Täpsemalt 18.—20. aprillini. Organiseerimiskomitee esimeheks on asesekretär Ain Lepikult. Tuleval nädalal on plaanis läbi viia «Generaator».

● **Ära kuulati ka matemaatikateaduskonna ülevaade oma tegevusest matemaatika propageerimisest koolides.** Möödunud aastal pandi käima nooremate õpilaste programmeerimisring, on olemas oma pedagoogikaring. Paremad sidemed on Tartu 10. Keskkooliga.

VILJA KALLASTE,
žurn. I k.,
komsomolikomitee pressisekretär

TÄHELEPANU! Tuleb konkurss — parim õpperühm

Ülikooli komsomolikomitee korraldab koos üliõpilaste aü-ga õpperühmadevahelise konkurssülevaatuse parima õpperühma selgitamiseks. Eesmärgiks on saavutada õppeedukuse tõus, õppedistsipliini paranemine, samuti kindlustada aktiivne osavõtt teaduslikust ja ühiskondlikust tööst ning tõsta rühma kui terviku aktiivsust teaduskonna elus.

Võistlus toimub **kahes etapis.** Teaduskonnasisesest võistlusest võtavad osa kõik õpperühmad (v. a. viimane kursus), õpperühma suurus 25—30 üliõpilast. I etapi korraldab teaduskonna komsomolibüroo koos üliõpilaste aü bürooga. II etapp on üleülikooliline. Kokkuvõtteks esitatakse ELKNÜ TRÜ komiteele iga teaduskonna 3—4 parima õpperühma andmed järgmise õppeaasta sügissemestri algul.

Arvestatakse kuut põhinäitajat: õppimine, õppedistsipliin, teaduslikud ja referatiivsed tööd, ühiskondlik tegevus, töö ülikooli ja Tartu linna objektidel ning põllumajanduses ja sport.

Kõige paremat rühma autasustatakse rändvimpliga «Parim õpperühm». Kolmel paremal rühmal võimaldatakse osaleda tervistavas puhkelaagris Käärikul või korraldada preemiaekskursioon.

Juhendiga saab tutvuda ühiselamutes, teaduskondade komsomolibüroodes, ELKNÜ TRÜ komitees ja üliõpilaste aü-s.

Oötame aktiivset kaasalöömist!

ELKNÜ TRÜ komitee õppesektor,
üliõpilaste aü õppekomisjon

«Ragbis on kõik lubatud ehk majandusteaduskonna suusapäeval» — loe 4. lk.

AIVAR VALGE foto

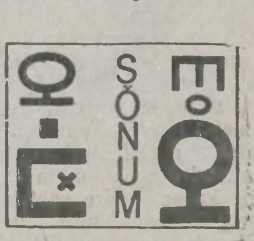

● Uued **rubriigiembleemid** joonistas **RAIVO KELOMEES.**

EKP TRÜ komitees

- EÜE JA SUVEMALEV
- REKTORI ARUANNE
- KAADER JA KUTSETAOTLUSED
- KONGRESSIMATERJALIDE PROPAGANDA

10. märtsi koosoleku esimese teemana arutati EÜE ja suvemaleva parteilist juhtimist (ettekanded komsomolikomitee sekretärilt Arvo Lambilt ja parteikomitee ideoloogiasektori juhatajalt Paul Varulilt).

Malevakaadri parteiline juhtimine on aasta-aastalt suurenenud. Rühma- ja regiooni funktsionäärid kinnitatakse parteikomitee koosolekul. Rohkem sisulisemat juhtimist vajab rühmakaader, sest ka viimasel suvel tuli esmajoones juhtide saamatuse pärast kaks rühma laiali saata (Tihemetsa ja Saare). EÜE sektoril on välja töötatud vastav õppekava, milles parteikomitee pidas siiski väheseks komissarteenistuse ettevalmistamist. Seni on tähelepanu alt välja jäänud maleva lihtliikmed. Komiteel leiti, et iga teaduskond võiks enne tööperioodi algust oma malevlased korraks kokku kutsuda ning ühiselt malevaasju arutada. Mõneti on probleemiks sobivate rühmafunktsionääride leidmine. Komsomolikomiteel oleks vaja kandidatuur kohe alguses teaduskonnaga läbi arutada. See väldiks olukordi, mis juba tänavugi ette tulnud (suveks võtab endale suured ülesanded üliõpilane, kel veel sessioonivõlad õiendamata ja kursuse lõpetamine hoopis küsimärgi all). Siis on juba hilja, kui rühmakomandöril suvine ettevalmistustöö tehtud. Piisavalt selge pole senini EÜE kuraatorite roll. Nad küll vaatavad üle rühma atribuutika, vestlevad ja käivad suvel mõne korra kohapeal ning annavad sügisel sellest parteikomitees aru, kuid puudub neid juhtiv keskne organ. Samuti pole selged nende täpsed õigused ja kohustused, pealegi on nad sunnitud rühma juurde minema oma puhkuseajast.

Suvemalevaga on probleeme rohkem. Esiteks püüavad esmakursuslased sellest igati kõrvale hoida (igasugused tõendid), teiseks ei ole seni puudujate karistamiseks teaduskondades mõjutusvahendeid kasutatud.

Iga dekaan ja kursusejuhendaja peaks teadma, kus keegi nende tudengitest suvel on ja mida teeb. Suvemaleva tööst osavõtt on aga iga esmakursuslase aukohustus oma ülikooli ja linna ees (v. a. need, kes suurde malevasse lähevad). Nii et kui sügisel esitab suvemaleva staap teaduskondadesse puudujate nimekirja, peaks tõsiselt kaaluma, kellele anda ühiselamukoht ja stipp, kellele mitte. Suvemaleva prestiiži tõstmiseks on EÜE keskstaabis praegu kaalumisel suvemaleva lülitamine EÜE-sse. Võeti vastu ka otsus.

Seoses NLKP Keskkomitee otsuse «Eesti NSV juhtiva kaadri osavõtust töötajate hulgas tehtavast poliitilisest kasvatustööst» täitmisega alustas parteikomitee ülikooli juhtkonna aruannete ärakuulamist. Esimesena andis aru rektor prof. Arnold Koop.

Rektor on püüdnud sihikindlalt ja plaanipäraselt ühendada administratiiv- ja kasvatustööd. Ülikooliprobleemidega tuleb tegelda nii ametlikel vastuvõtuaegadel kui iga ülejäänud tunnil. Üheks vormiks on kohtumised osakondade ja teaduskondadega (eelmisel aastal arsiteaduskonna vene osakonna, vene filoloogia ja ajaloo-osakonnaga ning bioloogia-geograafiateaduskonnaga). Sel semestril seisavad ees kohtumised ajaloo I kursusega ning žurnalistikaosakonnaga. Põhjalikumad õppe- ja kasvatusteemalised jutuajamised on olnud ka ajaloo, ajakirjanduse ja vene filoloogia õppejõududega. Rektor peab oluliseks ka niisuguseid suhtlemisvorme, nagu taidluskollektiivide, parimate sportlaste ja õppurite vastuvõtt, mitmete ürituste avamine ning neist osavõtt. Vastastikune probleemide ärakuulamine ning ühine lahenduste leidmine aitab omakorda kaasa noore spetsialisti õpetamisele. Loomulikult kuulub siia valdkonda ka töö NSV Liidu Ülemnõukogu saadikuna.

(Järg 4. lk.)

(Algus «TRÜs» nr. 5)

Sõja neli tahku

Endel Laasik

Meile toodi lisaks vanemaid mehi, kes olid tagalasse tulnud 1941. aasta suvise mobilisatsiooniga Leningradi kaudu. Nad olid karastatumad kui kutsealused, kuid nendegi elu polnud tööpataljonis kerge.

1942. aasta jaanuaris hakkasid meid külastama mitmesugused komisjonid, kes tundsid huvi, kuivõrd kõlblikud me oleme armeeteenistuseks. Koostati mitmeid nimekirju, kuid kasu nendest näis olevat vähe. Jaanuari lõpul käsutati meid uuesti ešeloni ja teatati, et sõit läheb sedapuhku eesti diviisi formeerimispaika.

1. veebruaril saabusime kohale. Läksime oma poolteist kilomeetrit läbi metsa ja jõudsime soosaarele, kus ootasid ees muldonnid. Siin jagati meid väeosadesse. Mina sattusin 354. polgu 2. pataljoni 6. roodu. Tegime lund täis tuisanud muldonnid korda ja seadsime elamise sisse. Meile anti uhiuus sõjaväevarustus. Enamik mehi sai ilusad «ameerika sinelid», mille soojapidavus ei vastanud aga Siberi kliimale. Veel saime vattkuue, vattpüksid ja sooja pesu, samuti korralikud saapad koos sääresidemetega. Viite jätkus vähestele.

Kord laagris oli tugev. Ümberringi kõlas eesti keel ja kogu meie edasine väljaõpe toimus emakeeles. Mingil määral meenutas sealne männimets Eesti maastikku. Võrreldes tööpataljoniga oli toit tunduvalt parem. Olime siiani tundnud pidevalt kõhutühjust, nii et süüa nüüd korraga ära päts leiba oli meiesugustele noortele meestele kukepea. Õppused olid pingelised, kuid mitte kontimurdvad. Enne 1. maid saime lahingurelvad ja senised puupüssid jäeti kõrvale. Umbes samal ajal andsime ka punaarmeelase vandetõotuse. Selleks puhuks tehti laager eriti korda. Siis olid meil juba palkidest muldonnid, hoopis paremad kui tööpataljoniaegsed.

Esialgu sain tavalise jalaväe reamehe väljaõppe. Kui aga hakati haritumaid poisse valima miinipilduriteks, siis suunati mind miinipildujaroodu. 82 mm miinipilduja jaoks oli 7 meest. Mina sattusin kolmandaks numbriks, kelle peamine ülesanne oli tassida miinipilduja plaat-lafetti.

Augustiks oli meie väljaõpe nii kaugel, et meid pandi ešeloni ja algas sõit lääne suunas.

Sõitsime Moskva lähedale Jegorjevskisse, õigemini selle linna külje all olevasse metsa. Siin peatusime kuu aega okstest onnides. Pidevalt jätkusid õppused koos rännakutega, kuni meie 7. diviis suunati suure ringiga mööda raudteed Toropetsi alla. Tegemist oli vaenlaselt tagasivõetud piirkonnaga, kus külad olid poolenisti maha põletatud. Meie asukohaks sai jälle soosaar, kus valmistasime endale muldonnid-varjendid. Novembrikuu keskel liikusime sügava lumega kolm päeva otse Velikije Luki suunas. Mul tuli sel rännakul kanda suurem osa teest miinipilduja alusplaati seljas. Esialgu oli küll plaat ree peal, kuid sügavas lumes sumbates väsis kehvasti toidetud hobune sedavõrd ära, et plaat tuli võtta selga.

Esialgu jäime sissepiiratud linnast paari kilomeetri kaugusele. 10. detsembril viidi meid aga eesliinile. Võtsime positsiooni sisse ühe künka taga. Künkalt oli linn näha nagu peo peal. Öösel tõid veoautod miinid kohale, päeval uhasime need vaenlase pihta. Toitlustamine rindel oli tugev, mehe kohta anti kilo leiba päevas. Sööki jäi ikka järele. Pealegi oli pärast lahinguid sööjaid alati vähem kui mehi toidulolijate nimekirjas. Häda oli ainult toidu kohaletoomisega. Sakslaste tiheda tule tõttu ei saadud seda alati õigeaegselt eesliinile toimetada ja siis tuli mõnda aega tühja kõhtu kannatada.

Kaitsel asuvad fašistid olid kogu Velikije Luki ümbruse eelnevalt hästi sihikule võtnud. Nüüd avasid nad täpse tule, niipea kui märkasid meie poolel mingit liikumist. Seetõttu kandsime suuri kaotusi. Olin koos vennaga sama miinipilduja peal. Tema oli seitsmes number, kel tuli hobusega vedada miinid lähitagalast otse positsioonile. Vaenlane püüdis meie miinipildujaid tabada küll suurtüki-, küll miinipildujatulega. Ka õhust ähvardas pidevalt oht. 14. ja 15. detsembril hargnesid lausa meie positsiooni kohal suured õhulahingud. Kogu metall, mille lennukid üksteise pihta välja tulistasid, sadas lõpptulemusena meile kaela. Lisa tuli veel õhutõrjemürskudestki. Varjasime ennast kaks korda kahe meetri suuruses süvendis, mis oli pealt kaetud ainult presendiga. Asi oli selles, et läheduses ei olnud enam korralikku metsa, leidus vaid mingit lepavidistikku. Viiel-kuuel korral lõid ülalt langenud killud riidest läbi, kuid imekombel ei saanud ükski mees pihta.

Ja „Kontor" töötab...

(Algus eelmises lehes)

Kehakultuuri- ja revisjonikomisjoni tandemit veavad Enn Lilienthal ja Tuuli Mäe. Kahjuks mõistavad vähesed seda, et sport ja tervis käivad käsikäes. Käekorval tuleb osa tudengeid viia sportima, teisi jälle arst.punkti. Kui spordiüritusteks midagi tarvis on, siis leitakse aü ruum kiirelt üles. Spordiühingu maksude tasumisel läheb spordikuubi leidmisega hoopis rohkem aega. Aruannete äraandmiseks ei leita aga ei Ennu, komiteed ega spordikuubi.

Ka Tuuli töö oleks hulga lihtsam, kui kehtiks põhimõte, et uppuja päästmine on uppuja enese asi. Praegu teevad seda teised. Dispanseersel arvel olevad tudengid saavad palju soodustusi ja oleks loomulik, kui nad kõik korragi aastas profülaktooriumis ravil viibiksid. Esialgu pole seda veel saavutatud. Profülaktoorsest ülevaatusest rääkimine ajab kõigil juuksed päris püsti, kuid vastuvõetavat lahendust ei ole suudetud seni leida. Arstipunkt rakendab seetõttu sundvahendeid, tervisekomisjonil sellist võimalust kahjuks pole.

Kultuuri- ja kasvatustöökomisjoni juhib Margus Kasterpalu. Ühtaegu on ta ka komitee esimehe asetäitja. Margust, Piret Tislerit, Kristiine Tšebarit ja Raul Eametsa võib kohata enamikul üliõpilaste kultuuriüritustel. On nad seal ametikohuseid täitmas või omal soovil, seda pole vist võimalik eristadagi. Igal juhul ei tee nad midagi üksnes kohustusest. Ka linnukeste tagaajamises võib süüdistada keda tahes, aga mitte neid. Nemad jätavad pigem mõne plusspunkti oma kontosse kandmata. Kuid ise kaasalöömisest ja organiseerimisest ei piisa. Tuleb ka passiivsuse võrdkujusid paigast liigutada ning bürokraatidega maid jagada. See on siis see kasvatustöö. Paraku ei tule ka sellest puudu. Mis teha, kui mõnele kultuur muidu külge ei hakka.

Kui lähtuda sõna **«olme»** täpsest tähendusest, siis tundub olmekomisjoni kõlav nimetus üsna laialivalguv. Tegelikult võib esialgu ühiseks nimetajaks võtta ühiselamu. Nii ajavad **Mati Allik, Tiit Saaremäel ja Peep Jaagant** päris lootusetut sihti. Elu läheb edasi, nõudmised suurenevad ja keegi ei oska öelda, kunas reaalsed tingimused vajadustele järele jõuavad. Ühiselamute osas on nüüd küll suur samm elule lähemale astutud ning oma osa on selles ametiühingulgi. Ehk saab nii olmekomisjon lõpuks ühikaprobleemide kõrval ka mõne järgmise pähkli käsile võtta. Aga pähkleid on palju, sest olme tähendab tõesti paljut (ÖS-i järgi: eluolu, elukeskkond). Kõike seda ainult ühika nelja seinaga piirata tähendaks oma piiratuse näitamist, nii kujutlus- kui tegutsemisvõimete osas.

* * *

Osa sotsiaalkindlustuse komisjoni tööst on see, mida argiteadvuses kogu aü-ga samastatakse. Nii võiks **Kersti Kerstnat**, õieti tema kohta pidada kasulike tutvuste ristumispunktiks. Tegelikult see muidugi nii ei ole. Kersti igapäevane töö seisneb eelkõige soodustuste ja toetuste taotlemise korra selgitamises ning arusaamatuste klaarimises. Kuigi sünnitoetuse, igakuise lastetoetuse jt. väljamaksete vormistamise korda on selgitatud teaduskondade koosolekutel, ajalehes kirjutamisest ning aktivistidele seletamisest rääkimata, tuleb ette igasuguseid sekeldusi, mis on tingitud tudengite elementaarse juriidilise kirjaoskuse puudumisest.

TRÜ ÜLIÕPILASTE AÜ KOMITEE

Kersti tegeleb ka tuusikute mahasokutamisega. Just nimelt sokutamisega. Ja sellest hoolimata jääb osa tuusikuid realiseerimata. Profülaktoorium on ihaldusobjektiks vaid septembris — nii pääseb kartulilaagrist. Ambulatoorseid ravituusikuid ei taheta isegi septembris. Paljud sanatooriumituusikud on aga üliõpilastele kõlbmatud — lihtsalt aeg ei sobi. Nii tulebki neid akadeemilisel puhkusel viibijaile lausa sokutada. Puhkekodudesse soovijaid on küllaga, aga neid tuusikuid ei jätku. Sellepärast otsustatakse nende andmine ühele või teisele komitee koosolekul hääletamisega.

Ka Kersti tööd saaks tunduvalt lihtsustada, kui algorganisatsioonides valitud sotsiaalde.egaadid täidaksid oma ülesandeid. Praegu paraku paljud ei teagi, mida see amet tähendab. Tähendab aga seda, et komitees ei teata, missugust konkreetset abi üliõpilased vajavad, ja tudengid ei tea, mis võimalused neil on ja kasutamata jäävad. Komiteed selles süüdistada ei saa. Puhke- ja ravituusikute reklaami tehakse pidevalt ajalehes, spetsiaalsed infolehed trükitakse iga teaduskonna aü büroo esimehe jaoks ja ka Kersti käib koosolekutel ning teeb reklaami. Kuid mõned infolehed ootavad komitees kuude kaupa, et esimees need ära viiks ja kõigile lugemiseks välja paneks. Kas neid ja «TRÜ»-s ilmuvat reklaami loetakse, on muidugi küsimus omaette. Ja ka Kersti ei jõua igale poole. Nii ei tasugi imestada, et ühed tuusikud Tallinnasse tagasi saadetakse (ja trahvi makstakse), teised aga ikka samade teaduskondade üliõpilastele eraldatakse, nimelt nende teaduskondade üliõpilastele, kus esimees ja sotsiaaldelegaadid tegelikult töötavad. Seepärast järgmistel valimistel enne mõelge, kui rutiinselt käe tõstate.

* * *

Ühiskondliku kontrolli komisjon eesotsas Uno Koppelmaaga pole mingi imega hakkama saanud, aga tööd teevad nemadki. Korduvalt on kontrollitud ülikooli hooneis töötavaid toitlustamispunkte. Mitmeid

(Järg 4. lk.)

● NB! UUS RUBRIIK «OMA PILGUGA» ● UUS RUBRIIK «OMA PILGUGA» ●

* * *

«Avalikkuseta ei ole ega saa olla demokraatiat, rahvahulkade poliitilist loomingut ning nende osavõttu juhtimisest,» öeldakse NLKP XXVII kongressi poliitilises ettekandes. Oma mõtetega avalikkuse ette astuma kutsub ka täna avatav rubriik «Oma pilguga.» See pakub sõna igaühele, nii üliõpilasele kui õppejõule.

* * *

Eppur si muove

Kongressil kõlanud kriitilistest mõtetest üks kõige tõsisemaid oli peasekretäri tunnistus, et meie ühiskonnaelu iseloomustas viimasel aastakümnel mitte üksnes majanduslik, vaid ka vaimne stagnatsioon. Niisuguse hinnangu põhjendatus on vist olnud eriti teravalt tajutav kõigile, kelle töö on seotud haridusega, teadusega, kunstiga, ajakirjandusega. «Punase pliiatsi» ja «tõkkepuu»-mentaliteet, millest kirjutas oma vihases luuletuses J. Jevtušenko ja mille «Pravda» ära trükkis 1985. a. septembrikuus (vt. SV 1985, nr. 39, lk. 16), ei olnud selle vaimse seiskumise ainsad tegurid. Paljud Tartu kultuurielus osalevad inimesed kindlasti mäletavad 70-ndate lõpu indolentsiprobleemi ümber käinud arutlusi, millest kajas pettumus 1960-ndate aastate tõusulaine mandumise üle. Neile, kelle ülikooliaeg möödus 50-ndate lõpu ja 60-ndate aastate alguse «sula» meeleoludes, kui ka neile, kes elasid tudengina kaasa 60-ndate lõpu majanduslike ja sotsiaalsete uuenduste lainele, tähendas sellele järgnenud ühiskonna arengu seiskumine ka isikliku eluperspektiivi sumbumist. Kaks poolikuks jäänud tõusulainet, kahekordne pettumuskibedus oli see psühholoogiline pind, mis ühelt poolt toitis bürokraatia karistamatusetunnet, teisalt aga õõnestas pealekasvavate noorte sotsiaalse eneseteostuse jalgealust, andis õiguse pragmaatikutele ja küünikutele, kes ainult endale parema põlve korraldamises nägid mõttekat tegevust. Need, kes astusid ülikooli 1981—1985, on kujunenud mõtlevateks inimesteks just sellel ühiskondliku seiskumise ja usutuse kümnendil. Nad olid juba koolipõlves harjunud, et ühiskondlikke väärnähtusi ei tohi ega ole mõtetki nimetada nende õigete nimedega, et kõikjal — koolis, ajakirjanduses, komsomolitöös — valitsevad topelthinnangud ja topeltjutud — ühed avalikkusele, teised omavahel. Ülikoolis kohtusid nad meiega, õppejõududega, kes varmalt süüdistavad noori pragmatismis, tööinnu puudumises, missioonitunde olematuses, distsiplineerimatuses ja kõigis muudes pattudes. Asjatult ootasid nad vanemalt põlvelt kõigi nende sotsiaalsete ja psühholoogiliste tõbede põhjuste analüüsi.

Formalism, bürokraatia, poolikute tõdede õhkkond ei saanud jätta mõjutamata seda põlvkonda, kes oma teadliku elu jooksul muud õhku polnudki hinganud, kellele isegi kuulsad või kurikuulsad kuuekümnendad pole muud, kui hägune «mälestuste mälestus». Seda suurem rõõm peaks meil, vanematel kolleegidel, õppejõududel olema, kui selle «uue ja tundmatu sugupõlve» seas kohtame tudengeid, kes tahavad teada ausat hinnangut olnu ja oleva kohta ning on valmis ise kompromissitult tegutsema oma parimate püüdluste nimel. Oleme harjunud põhjama noorte passiivsust, mõttelaiskust. Kuid mõnigi kord oleme hoopis enam nördinud, kui puutume kokku noorte aktiivsuse ja mõttevirgusega, sest see tähendab mugavaks kulutatud vanade tegevusvormide, formalistlike mängureeglite hülgamist, valmisolekut taluda avalikku kriitilist hinnangut oma tegevusele, ebameeldivat vajadust süveneda noorte tegelikesse probleemidesse, riski võtta endale vastutus nende ebaküpsete tegude eest (küpsuse nimel, mis vaid tegude kaudu saab kujuneda). «Tubli üliõpilane on see, kellest dekanaat midagi pole kuulnud, sest järelikult pole tema pärast olnud mingeid pahandusi»; «Üliõpilaskond jaguneb väikeseks osaks tublideks aktivistideks, käputäieks anarhistideks, kes millegagi rahul pole, ja inertseks massiks, kes millestki aru ei saa ega huvitu» — selliseid «sententse» tuleb meelde pedagoogidevahelistest mõttevahetustest.

Ühiskondlik stagnatsioon — see on ametnike karistamatu ja kontrollimatu meelevald, alluvate hirm eksida pisiasjadeski, et mitte teenida ülevalt poolt valimatult paiskuvaid meelepaha-avaldusi, kartus avalike arutelude ees, usutus ja küünilisus ühiskondlike muutuste võimalikkuse suhtes, vastastikune umbusaldamine ja tõeliste autoriteetide nappus, kelle sõnadel oleks isiksuslikku tagatist ja aususe kaalu mis tahes muutlikes tuultes (mõeldes Tuglasele tema juubelil, tõusis just see joon eriti esile). Kas kõigest sellest oleme olnud puutumata siin, auväärsete akadeemiliste seinte vahel?

Kongressieelsetes mõttevahetustes, peasekretäri sõnades kõlas nõudmine tõelise avalikkuse, valest ja seiskumisest ülesraputatud ja puhastatud õhkkonna järele. Lootusrikka, tegutsemisrõõmsa, uusi võimalusi avava ühiskondliku atmosfääri ootus oli selgesti tunda keskväljaannetes, see ulatus omavahelistesse aruteludesse kongressi ajal, lõi välja teatrisaalides. Kuid üpris vähe sellest elevusest kandus meie vabariiklikku ajakirjandusse. Kõige enam on uue ootust tunda kultuuriajakirjades (vt. näit. «TMK» nr. 2), ka «Edasi» reageeris erksalt Moskvas toimuvale. Kuid näib, et meil Eestiski on rohkem neid, kes kõnetoolis muutustest räägivad, kui neid, kes neile kõigest hingest kaasa tahavad lüüa, kes ihkavad tõelist avalikkust, ühiskonna tegelikku uuendamist. Ja kas saabki ümber sündida see, kes on harjunud, et «see, mis kehtib keldriõhus, kehtib ka ta peas ja kõhus»?

Sellest, milliseks me suudame kujundada praeguse õhkkonna ülikoolis, sõltuvad nende noorte ühiskondlikud hoiakud, kes hakkavad kujundama homse Eestimaa vaimsust. Seepärast, kõigi ettevaatlike elutarkade pessimismist hoolimata, märgakem ja uskugem — «ta liigub siiski». Seda alanud liikumist ei tohi lasta sumbuda skepsisesse, takerduda üleöö «uut moodi mõtlejate» trummipõrinasse.

MARJU LAURISTIN,
žurnalistika kateedri dotsent

Õpetajaametile lähemale

Läbi aegade on meistri tiitel saatnud oma ala parimaid. Ja ehkki tublimatest pedagoogidest saavad vabariigi teenelised õpetajad, jääb meistri austav nimi endiselt suurimaks tunnustuseks.

Enamikku meie filoloogiatudengitest oodatakse kooli. Sissejuhatuseks tulevasse erialasse võiks pidada ka **kahe meisterõpetaja ja vene filoloogia III kursuse üliõpilaste kohtumist.**

Kooliteemale häälestas mõtte algataja ning teokstegija vene keele metoodika kateedri juhataja dots. Antidea Metsa. Ta tutvustas lühidalt praktika sooritamise korda ning toonitas metoodika kui õppeaine hoolsa omandamise tähtsust.

● **Esimesena sai sõna energiline ANNA KRJUKOVA, kes praegu õpetab 2. keskkoolis vene keelt ja kirjandust.** Oma elu väärtuslikemaiks aastateks loeb ta tööd 8. keskkoolis. Siis tunnistati tema ainekabinet linna parimaks.

Anna Krjukova on väga põneva õpetajasaatusega naine. Temast oleks pidanud saama ajaloolane, kuid koolipraktika tegi hoopis õpetaja. Ta on õppinud Kalinini ja Tallinna Pedagoogilises Instituudis. Tema kuraatoriks on olnud Arnold Koop, õpilaseks Arno Allmann.

Anna Krjukova paneb alati suuri lootusi tudengitest praktikantidele, kes toovad kooli julgeid ning uudseid ideid. Nende abiga organiseeriti rahunädala üritused, korraldati raudteeklubis Jessenini õhtu.

Pärast viieaastast kohusetruud tööd on igal noorel õpetajal võimalus propageerida vene keelt ka välismaal. Väga populaarseteks on kujunenud nn. 4-nädalased suvekursused. 3 nädalat õpitakse intensiivselt keelt, üks nädal jääb puhkamiseks ja reisimiseks. Anna Krjukova ise on käinud Tšehhis ja mitmel korral Saksa DV-s.

● **VALENTINA TARVE** pöördus tudengite poole kolleegina, rõhutades eriti seda, et praktikant ei tohiks minna kooli õpetajat mängima, vaid et tunneks ja teostaks end tõelise pedagoogina. 23 aasta jooksul on ta näinud mitmesuguseid praktikal olijaid. Põhilised puudused korduvad aastast aastasse. Klassiga peab alguses palju koos käima ja tegema, alles siis saab neid tundma õppida, leida kontakti. Igasse tundi läheb õpetaja tunni kirjaliku konspektiga, oma pisikese «spikriga». Liigne enesekindlus saab sageli põhjuseks, miks algajatel tund läbi kukub, miks klassi vaoshoidmisega on raskusi.

V. Tarve pani üliõpilastele südamele, et nad suhtuksid vastutustundega nii oma ainesse kui ka kasvataja ja noore inimese kujundaja rolli.

End iseloomustades ütles esineja, et oma kolleegides hindab ta eelkõige neid omadusi, mis endal puuduvad: emotsionaalsust ning energilisust. Praegu jagab V. Tarve end 2. keskkooli ja ülikooli vahel. Ühtviisi südamelähedased on mõlemad, kuid kool haarab oma mitmepalgelisuse, vahetu töö- ja tänuröömuga.

Kasuliku näpunäitena tuli soovitus juba praegu alustada erialase materjali kogumist tulevase ainekabineti tarvis.

Praegu on osa meist vist veel arvamusel, et ehk ei lähekski õpetajaks. Praktika näitab aga, et kui algul tahab õpetajaks saada vaid 30% filoloogidest, siis pärast esimest kooliskäiku tõuseb see arv 70%-ni. Paljulubavad arvud!

ANU SIKK,
vene fil. III k.

Kunstikabinetist ja loodusmaalidest

● **Mõned head nädalad tagasi võis TRÜ vanas kohvikus vaadata kunstikabineti loodusmaalide näitust.** *Eelmise aasta lõpus loetas seda veel teinegi kabineti loodusmaalide näitus peahoone kohviku seintel. Enne näituste juurde asumist tuleks aga vastata küsimustele, mis see kunstikabinet üldse on, mida ta endast kujutab ja mida seal on tehtud.*

Kunstikabinetti tulevad tudengid, kes tahavad joonistada ja maalida; nad on kas seda juba õppinud või tulevad, varuks hea tahe. Siin antakse neile kätte pastellid, sõed ja pliiatsid, joonista mida tahad. Kindlatel õhtutel käib ka modell. Vahel annab kunstnik Andrus Kasemaa oma hoogsal viisil näpunäiteid — on ta ju isiksusena niisama kaasakiskuv kui tema vaba käega joonistatud kompositsioonidki. Igaüht püütakse suunata maksimaalse loomingulisuse poole, kiidetakse paberile tekkinud mõnusat kaarjoont või ootamatut näoi'met. Kuna eesmärgiks pole seatud akadeemilise joonistusoskuse omandamist, siis püütakse teha võimalikult **huvitavaid** *pilte; tulemuseks on kas abstraktne kompositsioon, üliekspressiivne nägu, fantaasialoomake või salapärane maastik hoonetega.*

● *Siin ongi vahest kabinetlikkuse tekkimise üks lähtepunkte ja võiks vastu vaielda «TRÜ» 20. dets. 1985. a. numbris ilmunud artiklile. Seal väidetakse, et «kabineti varasemad väljapanekud ei ole just demonstreerinud idee- või stiiliühtsust, mida saaks nimetada «kabinetlikuks» suunaks ja seega kunstikabinetti ise rühmituseks, ammugi mitte koolkonnaks». Rühmitusest või koolkonnast on asi tõepoolest kaugel, ent ilma idee- või koguni stiiliühtsuseta ei käiks tudengid nii meelsasti koos joonistamas. Üksmeelselt ollakse katsetuste ja eksperimentide poolt, mis jõuavad välja* happening'ideni. *Hüljatakse «tavalisus» ja plaksutatakse kõigele, mis tundub noorte inimeste kogemuses uudne. Tulles mõne nutika idee peale, püütakse seda realiseerida. Loomulikult ei minda oma taotlustes maksimaalsete äärmusteni, kõik toimub siiski mängu piirides. Ja kabineti seinad on pidevalt jooksva, iseenesest tekkinud näituse all.*

Ülimaalid kabineti esindusnäituste jaoks sünnivad sala'a, varjatuna teiste pilkude eest; siin toimivad aga samad mängureeglid. Joonistusele lisandub värv, mis loob sageli metafüüsilisi õhkkondi ja kõige lõpuks võib konstateerida, et töödes liginetakse sürrealismile või ekspressionismile. Peaasi on see, et vaataja ei jää külmaks.

Selles mõttes võibki leida viimase maastikuväljapaneku veidi ootamatuna. Ilmselt maalitud päris kindla eelneva sihiga (kas jälle eksperimenteerimiseks?), ei leidnud me siit kuskilt midagi ebatavalist. Korralikud puud ja põõsad, järvesilmad ja kadakad. Endise tuttava kabineti võib siiski ära tunda mõnedest tendentsidest. Huvitavust püüti kohati saavutada värviagressiivsusega, mis tegi mägimaastiku bravuurseks ja ebausutavaks. Ründavatele looduspiltidele vastandusid mõningad monokroomsed maastikud, tõepoolest meenutades V. Ohaka laadi. Mõnikord kalduti (peahoone kohviku seintel) kergelt müstikasse — üksiku paadi salapära, palmipuude salapära.

Loomulikult oleks igav vaadata mõnd tavalist tuhmrohelist maastikupilti; parima looduselamuse saab inimene paratamatult loodusest endast, kus vaatepi'dile lisanduvad lillelõhnad ja linnuhääled, sissehingatav karge osoon. Seepärast, et looduspilt ka midagi pakuks, peab kunstnik valima mõne võimalikult huvitava lõigu suurest maastikupanoraamist või ta peab püüdma loodust mõndapidi lõ'gendada, andma sellele omapoolset konteksti. Niisugune püüe oli iseendast tervitatav, aga kohati puutus silma ka ülepingutatust, kus maali autori visioon oli justkui välja mõeldud ja kohmakas või kus värve oli põhjendamatult forsseeritud. Näib, et tegemist on noortele üldomase nähtusega, millest pole vabad ka ERKI tudengite maalinäitused. Oleks ideaalne, kui kunstiteos suudaks vaatajas midagi võpatama panna, olgu see mõni killuke äratundmist, ootamatu vaatenurk või läbielatu meenutus. Aga need peaksid olema maalikunstile juba päris kõrged kriteeriumid, mida nähtud maastikupi'did ei pretendeerinudki täitma. Eestimaa suvised looduspildid tahtsid pigem soojendada meie olemist keset kõlisevat talve.

● *Kui siiamaani on artikli lugejal jäänud mulje, et kõik kabinet'ased on vaid tudengid ja harrastavad kunsti oma põhieriala kõrva't, siis tuleb teha väike veaparandus Osa jaoks on harrastusest välja kasvanud tõsisem huvi ning koguni eriala. Jättes meenutamata endisi kabinetlasi, kelle hulgast on võrsunud näiteks Priit Pärn jt., tuleb praegustest nimetada vabariik'ikel jm. näitustel esinenud Ilmar Kruusamäed; tartlased peaksid huvi tundma Raivo Kelomehe nägemuslikku kujutamislaadi. Kabinetist on välja kasvanud Miljard Kilgi ja I. Kruusamäe poolt isepäiselt vi'jeldav slaidimaal (sinnapoole näib suunduvat ka R. Kelomees), mis on kaasa toonud poleemikat ja mitmekesiseid hinnanguid nii Tartus kui Tallinnas.*

Kunstikabinet on praeguseks tõestanud oma olemaso'u va'alikkust ja lubab perspektiivi edaspidiseks. Seni aga toimuvad endiselt iga-aastased aruande väljapanekud. Näis, millega tullakse välja järgnevatel näitustel.

HEIE TREIER,
ajaloo V k.

Jõgi sel hetkel

(Milliste mõtetega lahkus aasta tagasi üks noor mees ülikoolist)

Juhtunuks, et Tõnu Õnnepalu raamatuke «Jõeäärne maja» ilmunuks vulgaarsotsioloogiliste lihtsustuste ajastul, näiteks aastal 1949, võiks tollastele hetkenõudeile vastavalt ette kujutada ehk niisugust kriitilist sõnavõttu: «Nõukogude rahvad on juba muutnud ja muudavad looduse ilmet. Nad võidavad loodust. Autor on aga selle probleemi jätnud varju oma loodusse kiitmise ja ülistamise taha. Mitte niipalju looduseidülle kui töörõõmu ja võitlust õnne eest!» (eelnevad lausejupid on pärist 1949. a. «Loomingust»).

Aastad on läinud. Praegu vajame teist lahenduskäiku. Ärgu sõna «vajame» kedagi heidutagu. Meenutagem parem, et terminil «sotsiaalne tellimus» (vajame) on teadupärast mitu tahku. On ju pal'ud maailmakirjanduse tippteostest loodud tegelikult just nimelt kas siis otsese või kaudse käsu korras. (Mitte mõeldes siinjuures sisemist loomissundi). Vahe on selles, kelle ja millist käsku me täidame. Olen seda meelt, et iga loovisiku ülesanne on koguda endasse võimalikult suur hulk nii ülevaid kui ka masendavaid ajamärke, et nende kvintessentsi ühel või teisel moel igavikulisuse taustale projitseerida.

Põhjusi, miks nende ajamärkide otsesõnune joonistamine ja analüüs nüüdis-eesti kirjanduses väga napp on olnud, toodi välja ka EKP 19. kongressil. Osalt nendegi põhjuste tõttu on meie viimase aja kirjandus küllalt rikas eri(ilme)liste väljendusvormide poolest: allegooriast kuni omalaadse escapismini.

Olgu järgnevalt mõned märgid ja seosed. Jõeäärsest majast. Kirja pandud 1986 kevadisel madisepäeval.

T. Õnnepalu luuletused on valminud enne uut moodi mõtlemise aja algust. Kas seetõttu tundubki neis esmapilgul mitte olevat seda otsest läbimurret inimese ja tema maailmade juurde? On vaja ikka veel rakendada vana meetodit (mis aga võib-olla teebki kunstist kunsti) ning hoolikalt varjatud tuuma otsima hakata. Ja selgub: see läbimurre on siiski olemas, ent jah, tõepoolest peidetud osalt idiomaisusele pretendeerivate meditatsioonide, osalt mitmesuguste kujutluspiltide taha. Ta tuleb su juurde nii salamisi, et raske teda enne tabadagi kui mõte ükskord end su ümber mässinud. Kuʻutan ette, et sellise teksti psühholoogiline mõju on märksa kestvam, kui mõne «hõissa ja trilla»-stiili ahaa-elamus.

Raamatul on oma ots ja algus, selge raamistik. Raamide vahel, küʻpaiguti lõtv ja hüplev, aga ikkagi story, mida tinglikult võiks nimetada kirgastumiseks või ka teeks «Kindlasse linna». «Mu kodu» on mu «Kindel linn».

Teekonna üks märk on vaikus, kus aeg-ajalt lind «laulab» (lk. 28; 40; 41; 45), prääksub (lk. 5), kraaksub (lk. 38), või «tornikell lajab» (lk. 7; 20; 39). Teine märk on valgus. Maaiʻma värvid on must ja valge. Looduse enese värviloone on vähe. Värviline maaiʻm (punane, kastanpruun, pruun) on seotud sügisega. Sügis omakorda hävinguga. Punane, lisaks kollane on kustumise värvid. Vaid ühel korral

(Järg 4. lk.)

EKP TRÜ komitees

(Algus 2. lk.)

Uudse üritusena hakkavad toimuma väljasõidukoosolekud teaduskondadesse (rektoraat koos ühiskondlike organisatsioonide juhtidega). Selle kuu lõpus on kavas külastada matemaatika-, seejärel bioloogia-geograafiateaduskonda. Eesmärgiks seatakse küsimuste kompleksset lahendamist.

Parteikomitee andis rektori kasvatustööle tunnustava hinnangu ning soovitas ka kõigil teistel ülikooli, teaduskondade ning allüksuste juhtidel rohkem leida aega niisugusteks kasvatustöö kontaktideks töötajate ja üliõpilastega.

○ Arutati kaadriküsimusi ja kutsetaotlusi kehakultuuri- ning matemaatikateaduskonnas.

○ Parteikomitee sekretär dots. Paul Kenkmann informeeris komiteed ja teaduskondade parteibüroode sekretäre NLKP kongressi propaganda kavast ülikoolis (vt. 1. lk.).

Kammerkoori edu

Kammerkoori dirigentide ja lauljate mõtted ning püüdlused olid aasta algusest peale seotud läheneva I vabariikliku kammerkooride festivaliga. Sellest võttis osa 11 taidluskoori Tallinnast, Tartust, Pärnust, Elvast ja Paide rajoonist. Kõigil oli võimalik esineda poole kava pikkuse kontserdiprogrammiga ja nii oligi Tallinna Matkamaja neli päeva lauljate ja kuulajate päralt. Küllap leidis iga muusikahuviline enda jaoks midagi, sest esitatav hõlmas nii klassikat kui tänapäeva eesti ja nõukogude autorite uudisteoseid, nii spirituaale kui kerge muusika töötlusi. Tore oli kuulata Tallinna 7. Keskkooli kammerkoori siirast ja vahetut esinemist. Festivali raames toimus ka **kammerkooride konkurss** — 28. veebruari õhtul astus žürii ette neli ja 1. märtsi hommikul viis koori. Esitati 15-minutiline kava pluss kohustusliku palana E. Tambergi «Üks väikene laul».

TRÜ Kammerkoor esines reedel, 28. veebruari õhtul koos Elva Kammerkooriga. Meeldiva akustikaga esinemisruum ja lauljate väga soe vastuvõtt aitasid tublisti kaasa kordaminekule ning andsid kindlustunnet järgmise päeva katsumuseks. Laupäeva hommikul oli meie koori etteaste eelviimane, vahetult enne eeldatavat favoriiti TPI kammerkoori. Ka see etteaste läks hästi korda ja nii võisime efektse lauluga pealtvaatajate-kuulajatena tipikaid kuulama asuda. Ootamatuseks oli nende rabe esinemine ja liigne forsseerimine. Seevastu väga meeldivalt üllatas Pärnu KEKi «Mattone», kes oma väikese koosseisu juures esines palju ühtlasemalt ja parema ansamblitunnetusega.

Pärast viimase konkurendi esinemist jäime ärevuse ja ootusega ootama žürii otsust. Viieliikmelise žürii esimees prof. Kuno Areng tegi otsuse teatavaks pärast ligi tunniajalist pingsat arutelu. **Viiest eriauhinnast läks kaks — Üldlaulupeo Büroo auhind kava kui terviku parima esituse eest ja ENSV Kooriühingu auhind kohustusliku laulu parima esituse eest meie koorile.** III koha väärilisena tunnistati Pärnu KEKi «Mattone», II koht anti ERKI kammerkoorile ja **esikoht TRÜ kammerkoorile (dirigendid Karin Herne ja Kalev Lindal).** Igati kordaläinud esinemine ja tore saavutus koori 15. aastapäeva eel!

Pühapäeval toimus «Estonia» kontserdisaalis festivali lõppkontsert, mille esimeses pooles esinesid Filharmoonia kammerkoor ning Tallinna kammerkoor, teises pooles aga kolm auhinnatud koori. Kontserdi lõpetas TRÜ kammerkoor.

9. märtsil saavutas aga kooride kvartettide ülevaatusel TRÜ kammerkoori kvartett II koha.

MATI SERDNA

Tantsuhooaeg tuline

Veebruari viimane nädalavahetus möödus rahvakunstiansamblil rahvaste tantse õppides. Seekordne külaline oli Leedumaalt, Vilniuse konservatooriumi Klaipeda filiaali tantsujuhtide teaduskonnast. Senine rahvaste repertuaar täienes kolme omapärase numbri võrra. Taga-Karpaatia sugemetega «Berezjanka» on tehniliselt keeruline, seda ei tantsivat Ukraina ansamblidki puhtalt. Henn Tiiveli arvates saab number selgeks ja aprillis võivad tartlased seda «Vanemuises» näha. Kavas olevale Rumeenia «Ostvopetsile» lisandus nüüd moldaavlaste oma. Näitlejameisterlikkust ja tehnikat nõudvas vene «Linna kadrillis» saab publikut parajalt naerutada. Jaanuaris seadis RKA-le «Anzinsit» Läti RÜ tantsuansambli «Dancis» repetiitor Juris Lainis.

16. veebruaril osaleti vabariigi tantsuansamblite võistutantsimisel Tamsalus. Kaheteistkümne kollektiivi hulgas tuldi neljandaks. Seljataha jäeti selline tuntud kollektiiv nagu TPI «Kuljus».

25.—27. aprillini võisteldakse Tallinnas Tombi-nim. Kultuuripalees 40-minutilise kontsertkavaga.

Tartus peaks RKA-d nägema aprilli teisel poolel «Vanemuise» kontserdisaalis traditsioonilisel kevadkontserdil.

VAMBOLA PAAVO

15 michiganlast

Ameerika üliõpilastel lõppes sel esmaspäeval õppevaheaeg. Michigani osariigi 15 tudengi hingetõmbepausi sisustava turismireisi sisse mahtus sedapuhku ka päev Tartus. 2. märtsil oli külalisi vastu võtmas inglise filoloogia kateedri juhataja dotsent Heino Liiv koos 15 üliõpilasega ning komsomolikomitee esindus koos sekretäri Arvo Lambiga. Kohtumine sai alguse peahoonest, kus külalistele anti ülevaade meie kõrgkooli ajaloost, praegusest struktuurist ja õppemeetoditest. Ametlikele tervitustele järgnes ringkäik mööda ülikooli ja Toomemäge, mille kestel avanes võimalus meie keeleoskust proovile panna.

Ikka on noortel inimestel piisavalt teemasid, mida arutada. Peagi asusid michiganlased tagasi Tallinna poole, et Soomemaa kaudu koju sõita.

MARIS SOOTS,
ingl. fil. III k.

Jõgi sel...

(Algus 3. lk.)

on värviline maailm eetiliselt ja esteetiliselt vastuvõetav. Seegi toimub kaugel kodust — Uraalides (vrd. romantismi Kaukaasia).

Ja kõige indikaatoriks on jõgi, kust «meie sammude hääl kajab vastu». Ometi on sellele rahulikuna näivale vektorile ka oma vastasvektor, sekka kahtlusi. Ses mõttes on vahest huvitavaim tsükkel «Mis on tõelisem». Üllatavad vastandused ja tõelisus-variandid, põhjendatumad kahtlused.

Järgnevad tsüklid on ilmselt need, mille kohta annotatsioon ütleb: «Noore luuletaja esikkogus domineerivad puhtad graafilised looduspildid...» Kuulun nende hulka, kes luule lahterdamist loodus-, kodumaa- ja muuks selliseks lüürikaks õigeks ei pea ja seotud kõne puhul, mis kunsti nime kannab, looduspiltide jne. tagant ka midagi rohkemat otsivad.

Väga lühidalt ja üldsõnaliselt öeldes toimuks nagu järjekindel oma usutunnistuse proovilepanek. Katsetatakse erinevate meeleolude ja situatsioonidega. Süsteem on välja töötatud juba varem, nüüd jääb üle vaid proovida ja demonstreerida ta töökindlust. Nõnda ei olegi teekond seotud mitte niivõrd arengu, kui just rahuliku, järjekindla, sihipärase, teadliku liikumisega. Kui jõutaks sihile, on rõõm seda suurem, mida rohkem on olnud läbimängu võimalusi.

Tõnu Õnnepalu astub lõpuks taas samasse jõkke, kust ta oma kulgemist alustas.

Igaüks naaseb lättesse.
Igaüks naaseb kulgu.
Pean raamatut viimase aja parimaks luuledebüüdiks.

TIIT PRUULI

Ja „Kontor" töötab...

(Algus 2. lk.)

märkusi on tehtud toidu kvaliteedi ning ettepanekuid söögikohtade lahtioleku aegade suhtes. Kuid toitlustrust ei allu ülikoolile ja kõiki arusaamatusi ei saa seetõttu positiivselt lahendada. Lisaks saadakse trustist vastukaebusi madala söögikultuuri ning toidunõude ülekao e. varastamise kohta. Ühesõnaga, vahel tekib olukordi, kus pada sõimab katelt. Ja kuigi aü pole milleski süüdi, aga kuna ta esindab kõiki tudengeid, siis tuleb ka kõikide tudengite lolluste eest vastutada. Nii peaks ühiskondliku kontrolli komisjon alustama ettekirjutustest üliõpilastele: ära mängi matsi! ära varasta! jne. Naeruväärne, sest jutt käib ikkagi üli- mitte algkoolist.

Muidugi ei saa vastu vaielda, et paljud tudengite pretensioonid on õigustatud (ülipikad avariid ühikates, külmad õpperuumid jne.), kuid komisjon töötab siiski vaid ühiskondlikus korras ega tee reide iga päev ja igale poole. Sellepärast pole kindlustatud ka mõnede kisendavate mõõdalaskmiste avastamine. Olukorra parandamiseks tuleb jälle rahvatarkusi meelde tuletada: kus viga näed laita, seal tule ja aita. Aita nii paljugi, et **helistad aü komiteesse (3 53 31)!** Küll seal teatakse, mis edasi teha.

* * *

Organisatsioonilise töö komisjonist oleks pidanud vist alustama, sest nemad hoiavad koos kogu organisatsiooni — nii tegelikkuses kui paberil. Viimane võrdlus ei saanud kirja mitte sellepärast, et tegelikkust dokumentidele vastandada, aga aü paberimajandus on tõesti suur ning põhiliselt lasub see orgkomisjoni õlgadel. Praegu on veel lisaks käsil aü dokumentide vahetus. Ka siilile on selge (aga tudengile mitte), et dokumendid tuleb vahetada kõigil, ning mida varem, seda parem. Võib ju venitada ka viimase momendini, aga siis kuhjub kirjatööd meeletult ja järjekord venib üsna pikaks. Kuid pääsu pole, sest ilma uue aü piletita lahkumislehele allkirja ei saa.

Komisjoni tööd juhtis ja ühtlasi oli ka komitee esimehe **asetäitjaks Sirje Astel.** Veebruari lõpul asus ta erialasele tööle — läks Haapsallu õpetajaks.

Vahetut arvestust paberimajanduse üle peab **Imbi Kärm.** Tema oskab ka kõige täpsemini öelda, kuidas ühes või teises teaduskonnas aü tööga lood on, sest tegelikkus ja dokumendid on kaksikud. Kuidas üks, nii ka teine.

Egon Konsand juhib kaadri väljaõpet. Paraku on end õigustanud ainult seminarlaagrite vorm. Peale koolipäeva enam loengut kuulata ei taheta.

Miroslav Alektorov püüab ühendada vene õppekeelega rühmade aü tööd (lisaks üldisele süsteemile). Ühest mehest jääb siiski väheks ja edaspidi tuleb see lõik ümber korraldada.

Komisjonile kuulub ka infotöö. Aü elu kajastamine ja reklaamimine «TRÜ»-s ning infolehtedel probleemi ei valmista. Kui ainult lugejaid leiduks. Praegu vist küll juba aü embleemi nähes jäetakse lugu lugemata.

Aü komitee koosseisu kuulub ka **laekur Ülle Bucht.** Sularahas maksab aü maksu vaid veerand tudengeist, aga sellegi viie kopika pärast on lõõmist rohkem kui rubla eest ning võlglasteks ikka ühed ja samad teaduskonnad.

Kuid aü komiteesse tullakse ka selliste muredega, millest meie võim üle ei käi. Kõik teavad, et aü pole ehitusorganisatsioon, aga elamist tullakse otsima just siit. Näiteks paljud üliõpilasemad ja üksikemad on järjekorras lootusetult lõpus.

Aü peab aitama ja aitabki igal juhul. Loomulikult niipalju, kui võimalused lubavad. Inimlikult teise muresse suhtuda on alati võimalik, ka siis, kui midagi konkreetset ära teha ei saa. Seda tööd ei kajasta muidugi ükski aruanne.

* * *

See oli vaid põgus pilk üliõpilaste aü komitee tegemistele. Kuid komitee on ainult nagu kellavedru, mis peab ülejäänud mehhanismi käima panema. Aga ka kõige kovem vedru ei jõua ringi ajada roostes ja logisevat mehhanismi. Büroode tasemel on kõik korras vaid majandusteaduskonnas; filoloogia-, õigus-, matemaatika, ajaloot. veavad ka välja. Kuid põhitöö peaks toimuma just algorganisatsioonides. See sõltub väga paljus madalama astme asjameestest, keda nii ühehäälselt valitakse.

Aü töös on palju paigast ära põhimõtteliseltki. Näiteks koordineerimatus. Tihti dubleerime komsomoliga teineteist. Vahel käib isegi mitteametlik konkurents. Samas jäävad mõned kitsaskohad kahe silma vahele nii neil kui meil. Ka teistel ühiskondlikel organisatsioonidel, dekanaatidel ja rektoraadil. Kui siis lõpuks ärgatakse, pöörduvad pilgud tihti meile. Küsimaks, kus aü silmad olid. «Väikevenda» on ikka kõige lihtsam süüdistada, sest arvult küll suurim, aga kogemustelt noorim.

Igamehe rida peaks paika saama üliõpilaste omavalitsuse taaselustamisega, kuid kahjuks ei tule selle ettevõtmisega kaasa just tudengid ise. Neile seda ette ära tegema ka keegi ei hakka.

Koostöö eri organisatsioonide vahel ühika küsimustes peaks paranema kavandatava üliõpilaslinnakuga. Ühtset territooriumi praktiliselt küll ei ole, aga ehk tullakse toime ka tingliku linnakuga.

Ja nii see «kontor» töötab...

ÜLO VELDRE,
üks «kontorist»

Autori fotomontaaž

Ikka läks korda

Kogu lugu sai alguse sellest, kui kuus lõbusat tudengit oma suurte kompsudega Tõraveres rongilt maha ronisid ja suuskadel Vellavere poole teekonda jätkasid.

Edasi juhtus see, mis juhtuma ei pidanud: olime maha unustanud suusabaasi üürimisloa. Ees ootas meid «külalislahke» komandant, kes soovitas «viisakalt» sinna tagasi minna, kust tulime. Loomulikult polnud see mõeldav, sest külm andis end päris tungivalt tunda. Järgmisel päeval oli aga vaja vastu võtta majandusteaduskonna ülejäänud rahvas. Sõnu, mis me nüüd kuulsime, ei tasu siinkohal kirja panna. Üks oli selge — polnud me õiged inimesed ja üldse on need üliõpilased teada. Polnud meil isegi mingit õigust koridoris soojas olla. Aga nagu pole halba heata, leidus siingi häid inimesi, kelle loal võisime varju leida soojas saunas. Äratus oli hommikul keeruline — meid oli avastanud komandandi abikaasa. Kohale tuli ka peremees ise, kes viskas meid ilusti lageda taeva alla. Kohe ulatas oma abistava käe Konguta sovhoosi Vellavere osakond, kellel polnud kahju oma kontoriruume välja laenata.

Ja siis saabusid teisedki. Nüüd suusapäeva paremast poolest.

Päeva kõige haaravam võistlus lumeragbis sai teoks järvejääl «Paljaspeade» ja «Mütspeade» vahel. Madin oli äge ja algul tasavägine-gi. Siis said «Mütspead» hoo sisse ja peatada oli neid juba võimatu. Mängu lõpuks oli neil kindel võit. Kulbiorus läks lahti mäest alla sõit kelkude, suuskade või hoopis suure kilekotiga. Küll liueldi oma lõbuks, küll võidu peale. Välja kuulutati ka teatevõistlus, mis lõpuks kujunes noormehe-neiu mäest alla veeremiseks ja koos üles jooksmiseks. Võistlus on võistlus ja nii olid siingi võidumehed platsis.

Suusapäeva viimased tunnid sisustati tordisõõmise, loterii ja paremate diplomite jagamisega. Loteriil oli iga loos võidukas ja diplomeidki jätkus kõigile.

Meeldiva punkti pani üritusele jutuajamine Vadim Želniniga, kes tabas meid lumesõda mängimast. Ilmatark rääkis oma õpinguajast ülikoolis ja esimeheametist Vellaveres. Loomulikult huvitusime ka ilmast. Kelle kurvastuseks, kelle rõõmuks pidi kevad täielikult võimust võtma juba naistepäevaks ning suvi tulevat pikk ja viljakas.

Tore oli. Kahju ainult, et tulijate arv nii napiks jäi. Organiseerijate poolt oli arvestatud ikkagi terve teaduskonna üritusega. Tulijaid jätkus aga vahest ühe kursuse jaoks. Mida kasulikku tegid teised sel ajal?

ANU PAJUMÄE,
maj. I k.,
teaduskonna pressisekretär

KLUBIS

Laup., 15. märtsil kl. 21 diskoõhtu *Reggae feeling*.

Pühap., 16. märtsil kl. 21 DISKOPROGRAMM Olev ja Sulev Ulbilt *Killukesi Tjumenimaast*.

TR KONVERENTSISAALIS

Neljapäeval, 20. märtsil kl. 16 esineb prof. **Selma Teesalu** ettekandega tervislikust toitumisest.

RSR

Teisipäeval, 18. märtsil kl. 19 toimub teadusraamatukogu aud. 293 koosolek teemal «Egiptus 1985 (1986)». Külalislektor.

Naiste kisa

Hommik keemiahoones. Ärritatud naisteparv fuajees. Kõik räägivad korraga, žestikuleerivad. Äkki ilmub teaduskonna üks juhtivaid seltsimehi.

— Seltsimees ülemus, seltsimees ülemus, miks sooja vett ei ole ... juba tükk aega ... kuidas me praksi saame teha ... nõusid pesta ... hommikul veidi niriseb, siis kaob üleval hoopis ...

Seltsimees ülemus ... enne oli, aga nüüd ei ole, kuidas ...

— Ei mina tea, küsige majanõukogu esimehelt. See peab teadma.

Naistevägi suundub esimeest otsima, kes all koridoris tabatakse.

— Kui kaua need naljad siin majas veel kestavad. Kord ajab üle, kord uputab, siis leotab neli korrust korraga läbi ja siis ei tule tilkagi. Miks küll midagi ette ei võeta ... no on alles soss-seppade kari koos ... ja tuleb edasi kui külluse sarvest õnnistust igasugust masti asjameeste aadressil.

— Kohe selgitan, kohe selgitan ... oleme samme astunud ... rahvakontrolli esimees ka teab juba ... jah, oli ka vääga vihane ...

— Küll on marus, nagu kuupealt kukkunud — mõtleb kannatanu ja pageb soojusjaama, alla keldrisse.

— Mehed, mis sooja veega lahti, miks nii vähe tuleb?

— Kos ta's tulla saab kui üks poiler peris umben ja teine veidi niriseb.

— Kas siis puhastatud pole.

— Sussutasiva siin, aga es olevat soolahapet niskest kui vaja.

— Teist ei proovitud puhastada.

— Kunagi tegivad lahti, aga ei tasuvat jannata.

Muidugi. Vees lahustunud bikarbonaadid lagunevad kuumuse toimel, tekib lahustumatu katlakivi. Toru lähebki umbe. Raudselt.

Aga teie, naised, muudkui kisate ja tülitate ülemusi.

Esimees TULLIO ILOMETS

Toimetaja VARJE SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 1198. MB-03056. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 9 (1443) Reedel, 21. märtsil 1986 Hind 2 kop.

Igakülgseks arenguks

Juba paar nädalat tagasi märkasin linnapildis esimesi «üliõpilaskevade» kuulutajaid — tudengeid, kellel teklid peas. Selges taevas paistis eredalt päike. Need, kes nädalavahetusel suusatasid, tõestasid aga, et ikka leidub siin ja seal veel lund. Kukkumine Toomemäelt allatulekul meenutas jää püsimist. Talv ja kevad veavad vägikaigast. Täna, alates kella 01.03-st kuulub võim ametlikult kevadele.

Loodusele omast kevadist värskust vajavad inimmõttedki, sest NLKP XXVII kongressil kavandatud otsuseid talviselt tardunud peaga ellu ei viii. Venitamisega kaugele ei jõua. Osa üliõpilasi arvab siiski teisiti. 5. märtsil oli 150 eksamisessiooni võlgnikku. Õppeosakonna juhataja Mati Salundi: «Osal on tänini eksamid sooritamata.»

Kõrgkoolielu tähtsat uudist kuulsin esmaspäeval «Päevakajast». NSVL kõrg- ja keskerihariduse minister Gennadi Jagodin tutvustas uuendusi, mis seotud suurkoolidesse sisseastumisega. Eksameid on nelja asemel kolm, lisandub põhjalik vestlus, mis selgitab üliõpilaskandidaadi sobivust valitud erialale.

Nädalavahetusel istusid telerite ees needki, kes spordisaateid harva vaatavad. Elati kaasa TRÜ korvpallinaiskonna võitudele. Tore oli näha rektorit meie korvpallineiude heitlust jälgimas. «Reklaamiklubis» seostas psühholoog Talvi Märja meie korvpallurite edu meeskonnavaimuga. Massispordi üritustel ühistunnet ja entusiasmi üliõpilastel kahjuks alati ei jätku. Suuremat kaasalöömist ja -elamist oodati nädal tagasi lõppenud teaduskondadevahelistelt kergejõustikuvõistlustelt, mille üldarvestuses võitis arstiteaduskond. Loeme parlei uut programmi: «Noorte ettevalmistamisel tööks ja kodumaa kaitseks omandavad üha suurema tähtsuse kehakultuur ja sport ning nende juurutamine igapäevases elus.»

NLKP programmis kirjutatakse veel: «Perekond etendab üha tähtsamat osa sirguvate põlvkondade kasvatamisel ja nende tervise tugevdamisel.» Oluline on tervishoiualane selgitustöö. Esmaspäeval pidas prof. Kadri Gross loengu perekonna planeerimisest. Milliseks kujuneb järgnev põlvkond, sõltub tänaste noorte tervisest ja hoiakust. Muidu pole elu järjepidevus võimalik. Kadri Gross soovitas üliõpilasemadel dekreet- ja lapsehooldusphukus täielikult ära kasutada. Veel rääkis ta alkoholi ja suitsetamise kahjulikkusest lapse organismile.

Möödunudreedesest «TRÜ»st võis lugeda majandustudengite «sõprusest» Vellavere laagri komandandiga. Viibinud nädal aega Vellaveres, kogesid mitmeid olmemuresid ka ajaloo III kursus ja prof. Helmut Piirimäe. Üliõpilased sooviksid hoopis laialdasemaid võimalusi aktiivseks puhkuseks. Ametiühinguid ootab suur tööpõld.

JAAN LUKAS,
ajaloo III k.
teaduskonna pressisekretär

● KONGRESSI TRIBÜÜN ● KONGRESSI TRIBÜÜN ●

Kõneles E.-A. Sillari

Täis aula. Õppejõud, tudengid, teised ülikooli töötajad. Kui teisipäeval kell sai veerand kolm, võtsid presiidiumilaua taga istet rektor prof. Arnold Koop, parteikomitee sekretär dots. Paul Kenkmann ja linna parteikomitee esimene sekretär Enn-Arno Sillari. Viimane mitte kauaks, sest Paul Kenkmann tegi lahti uue ürituste sarja ja andis sõna NLKP XXVII kongressi delegaadile.

«Kongressil oli tunne, et sinu ees avati uks uude maailma, kus ei ole kerge. Igaühel tuli endalt küsida, kas ta on suuteline kaasa minema või annab teine inimene tema asemel hoopis rohkem. See on raske sisemine võitlus, ka võitlus oma südametunnistusega.» Kõneleja meenutas kongressi kümme päeva kestnud avameelset ja töist õhkkonda ning andis kuulajatele vaadata värvifotosid. Edasi peatus ta mõnedel olulisematel momentidel. Esimesena tõi ta välja t õ e n õ u d e, t õ e õ p p e t u n n i. Kongressil küsiti sõnavõttudes: miks me pole aastakümnete vältel suutnud täielikult välja juurida sotsiaalset ebaõiglust. Kahjuks ei jätkunud kommunistidel õigel ajal jõudu öelda kibedat tõtt, sageli lähtuti konjunktuurist — kes on kelle selja taga jne. See puudutab meidki.

Parteiline valvsus ei või kaduda, oma kommunistitegevusest tuleb aru anda. Leidub ka teistsuguseid tõe eest võitlejaid, neid, kes nõuavad hüvesid ise midagi andmata. Kui neile öeldakse tõtt, hakatakse anonüümkirju kirjutama. Nad on unustanud, et sotsialistlikus ühiskonnas ei ole õigusi ilma kohustusteta. Siin on võimalik paralleele tõmmata ka teadustööga. Peab julgema anda ausat hinnangut sellegi teadlase tööle, kes ei anna produktsiooni.

Kongressi suunised nõuavad meilt suuremat s i h i k i n d l u s t ja r e s o l u u t s u s t igapäevases töös. Mitte jääda ootama näpuga näitamist, vaid tegutseda. Kõneleja toonitas, et praegugi näeb osa uut tööstiili kongressiotsuste heakskiitmises ja uute otsuste ootamises, ühesõnaga mittemidagi tegemises. Iga kommunisti kohus on eneselt küsida: «Aga mida mina olen konkreetselt teinud?»

Esineja peatus ka kõrgkooli osal ja noorte ideoloogilisel ning kõlbelisel kasvatamisel. Spetsialiste tuleks hakata ette valmistama rahvamajanduse tellimuse järgi lepingu alusel, õppejõudude arv ei peaks sugugi sõltuma üliõpilaste arvust. Üldse on tarvis kõrgkoolide juhtimine koondada ühtse riikliku organi kätte. Ka kõrgkooli tegevust mõjutavad ametkondlikud barjäärid. E.-A. Sillari tõi näiteks kooliarvutid «Juku» ja «Tartu». Selle valmistamise võitluses ei peaks tähtis olema, milline ametkond peale jääb, vaid peale peaks jääma kooliarvuti ise (vt. ka 3. lk.).

Kõik meie head kavatsused ja otsused jäävad poolikuks, kui me ei arvesta eesmärgina inimest ennast. Et nõukogude inimene elaks homme paremini ja rahulikus maailmas, see sõltub igaühe igapäevasest tööst, suhtumisest, aususest.

Küsimustest. Päriti elamistingimuste parandamise võimalusi. Selle kohta midagi lohutavat öelda polnud, vaid selgitada. Elamuehitus suureneb linnas 1988. aastast. Praegu ehitatakse riiklikest ja kooperatiivsetest vahenditest ühepalju. Takistab paneelilimiit.

Küsiti ka Pihkva oblastihaigla osakonnajuhataja M. Želnina sõnavõtu kohta, milles ta mainis oma õpingukohana TRÜd. Sama teaduskonna on lõpetanud ta abikaasa ning siin vene ravi IV kursusel õpib praegu nende tütar Marina. E.-A. Sillari arvates oli see suur tunnustus Tartu ülikoolile, mida oli igati meeldiv kuulata.

VARJE SOOTAK

Kaugõppijad jälle majas

Jälle kohtab ülikooli õppehoonetes, raamatukogus, ühiselamutes, kohvikutes ja sööklates kaugüliõpilasi. On alanud kevadine õppesessioon. Märtsis-aprillis peab käima 3—10 päeva kestval õppesessioonil veidi üle 2000 kaugüliõpilase. Sessioon on hajutatud pikemale ajavahemikule, sest see toimub samal ajal päevase osakonna õppetööga. On väga tähtis, et kõik ülikooli töötajad ja üliõpilased mõistaksid olukorda ning püüaksid anda omalt poolt parima kevadsessiooni ladusaks toimumiseks.

Päevase osakonna üliõpilastelt ootame mõistvat suhtumist eeskätt kaugüliõpilaste majutamisega seotud probleemidesse. Kui kaugüliõpilastel ei ole võimalik elada sugulaste või tuttavate juures, peame neile leidma koha ühiselamus. Siin sõltub väga palju päevaste üliõpilaste suhtumisest, üliõpilassolidaarsusest. Selle parimaks väljenduseks on anda kõik ajutiselt vabad kohad kaugüliõpilastele. Seda saavad teha eelkõige diplomandid, kes diplomitöö materjali kogumiseks ja töö koostamiseks on Tartust ajutiselt ära.

Õppejõududelt ja kaugüliõpilastelt ootame kõrget distsipliini. **Iga tunniplaanis olev loeng, praktikum, seminar või keeletund peab toimuma ettenähtud ajal ja kohas.** Mida rohkem suudetakse anda ja omandada kevadise õppesessiooni ajal, seda paremini peaks kulgema suvine õppe-eksamisessioon.

Kuid on teada, et talvise õppeeksamisessiooni lõpul jäi 958 kaugüliõpilasel akadeemilisi võlgnevusi ning kõik need ei ole veel likvideeritud. Neil, kellel on veel akadeemilisi võlgnevusi, tekib kiusatus ettenähtud auditoorse töö ajal tegelda võlgnevuste likvideerimisega. See ei ole aga otstarbekohane, vaid isegi kahjulik, sest nii suureneb mahajäämus veelgi. Võlgnevused tuleb kindlasti likvideerida, kuid auditoorsest tööst vabal ajal. Eriti pingsalt on tarvis töötada sessiooni ajal õigusteaduskonna ning raamatupidamise ja ajaloo erialade üliõpilastel, sest talvesessiooni tulemused olid neil kõige kehvemad. Üllatavalt tagasihoidlikud olid tulemused ka mitme eriala I kursusel.

Kaugõppe teel kõrghariduse omandamine on raske. Kuid kõrghariduse omandamise soov on enamikul kaugüliõpilastel raskustest tugevam. See kehtib eriti nende kohta, kes sooritasid eksamid kõigis ainetes, saades hindeks vaid «5», või «4» ja «5». Neid oli aga kokku 554 1094-st. Seega ka kaugõppes on võimalik edukalt õppida. Muidugi kui on tahtejõudu ja ollakse enda vastu nõudlik. XI viisaastakul omandas kõrghariduse meie ülikoolis niiviisi 1265 töötajat.

VALTER HAAMER,
õppeprorektor

Rektor I kursusel

Kellelegi pole uudiseks, et rektoriga korraldatakse kohtumisi. Kuulajateks on olnud teaduskond, osakond või tudengiaktiiv. **Neljapäeval, 13. märtsil oli aga kohtumine ajaloo I kursusega.** Tudengitele oli suur au rektoriga silmast silma kokku saada ja veel sellises kitsas ringis. Üritusel osalesid ka dekaan dots. Allan Liim ning prof. Jüri Ant, prof. Herbert Ligi ja dots. Linda Eringson.

Rektor prof. Arnold Koop rõhutas niisuguste kohtumiste tähtsust ning kutsus meid üles siiraks vestluseks, kus küsijaks pooleks poleks mitte ainult tudengid, vaid ka tema ise. Ta pidas oluliseks kaotada barjäär õppejõudude ja üliõpilaste vahel, sest mõlemad pooled peavad lähtuma eelkõige inimlikkusest. Üliõpilastel peab olema võimalus end avada, aga mitte nii, et pärast näidatakse talle näpuga. Tudengi nõuandeid ja kriitikat tuleb võtta kui noorema kolleegi arvamusi.

Niisuguses õhkkonnas saime teada palju uut ja huvitavat, sealhulgas järgmist:

(2. lk. järg)

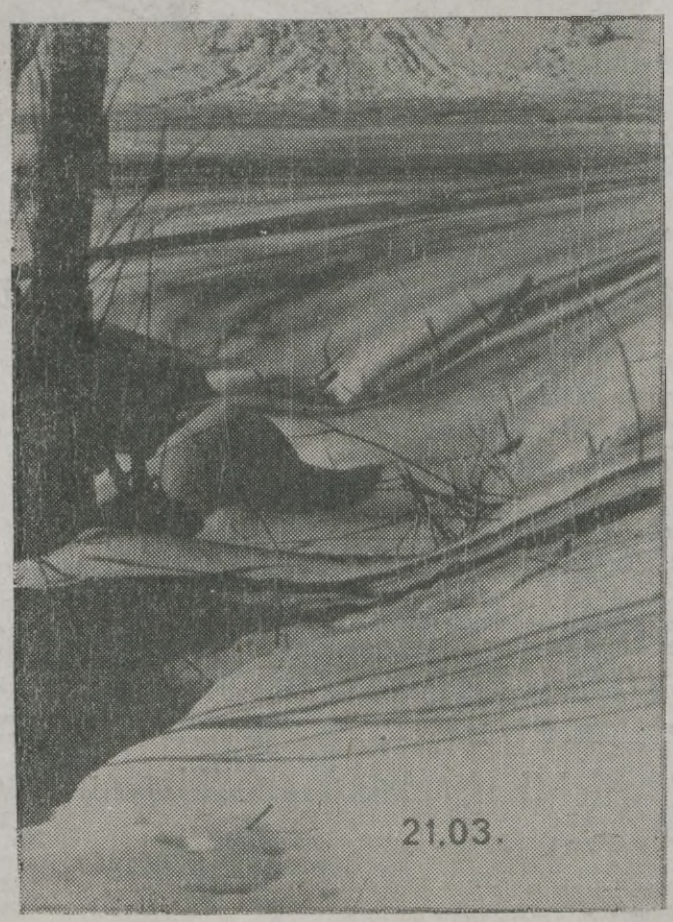

*

Kevad

Klaasid nutavad väljastpoolt
seespool on soe ja valge.
Pisarad puhtaks pesevad
akende hägused palged.

Pisarad suudlevad hingest
viimaste hangede karguse
vabaned talvisest pingest
avaned uude valgusse

Hinges on vabanemine,
ojades kõntsa ja prahti
roosad ja sinised õied
silmades lähevad lahti.

INGA '86

Kevad

*

Rektor...

(Algus 1. lk.)

● Kunstiinstituudil on kavas luua Tartusse oma filiaal, mille lõpetajaid saaks Tartus tööle rakendada. Oma võimalustega aitaks nende õpetamisele kaasa TRÜ;

● õigusteaduskonnas hakatakse tuleval õppeaastal kasutama eksperimenti: uued õppeprogrammid ja -plaanid, väiksem loengute arv, iseseisva töö suurendamine jne.;

● uude Lätte tänava õppehoonesse tuleb ka moodne tehnikakabinet;

● ajaloolaste ühiselamu läheb 2—3 aasta pärast kapitaalremonti, elanikud viiakse üle arstide ühiselamusse, arstid saavad praegu ehitatava hoone;

● uued üliõpilaskandidaadid teevad nüüd vaid 3 eksamit ning põhjaliku vestluse.

Mitmed probleemid said üheskoos arutades selgemaks. Mõistsime, et ei piisa üksnes õppejõudude tahtest, vaid üliõpilasaktiivsus peaks olema hoopis suurem. Meilt ei oodata ainult sõna, vaid ka tegusid.

Kohtumine hakkas lõpule jõudma, sest ees ootas TRÜ naiskonna otsustav mäng. Kes ei soovinud sellele kaasa elada? Mõlemad pooled avaldasid aga soovi taas kohtuda lootuses, et edaspidised kokkusaamised on veel avameelsemad.

RIINA KIIK,
ajaloo I k.

Sten Karling 80

5. märtsil tähistas ÜTÜ kunstilooring Tartu ülikooli endise kunstiajaloo professori (1933—1941) Sten Karlingi 80. sünnipäeva.

1941. aasta algul siirdus prof. Sten Karling Rootsi tagasi, kus jätkas viljakat teadustegevust. 1947. aastal omandas kunstiajaloo professori tooli Stockholmi ülikoolis. Tartus avaldas ta mitu põhjalikku uurimistööd, sealhulgas näiteks «Tartu ülikooli ehitised Rootsi ajal», «Gotlandi ja Eestimaa keskaegne ehituskunst» jt. Hilisematest meil ilmunud töödest võib nimetada «Riia Toomkirik ja Kölni meister» ja «Keskaegne puuskulptuur Eestis».

Koosolekul rääkisid S. Karlingi teaduslikust tegevusest prof. Voldemar Vaga ja Harry Liivrand, isiklikke mälestusi jagas üks tema õpilasi Virve Hinnov. Jaak Kangilaski vahendas Sten Karlingi tervitused Eesti kunstiajaloolastele.

SILJA VOHLI,
ajaloo IV k.

Kiitust

Rektor õnnitles ja avaldas käskkirjas kiitust laitmatu töö eest seoses 50. sünnipäevaga teadusraamatukogu osakonnajuhatajale **Maare Kümnikule**, pearaamatukoguhoidjale **Armilda Malmile** ja õppetehnikateenistuse vaneminsenerile **Kalev Pildile.**

Kauaaegse eduka töö eest ülikoolis pälvis kiituse dots. **Mart Kull.**

Tänu

Laitmatu töö eest pälvisid tänu ja õnnitluse rektori käskkirjas 50 sünnipäeva puhul mikrobioloogia kateedri laborant **Silvia Truus** ja ehitustööline **Lembit Raba.**

60. sünnipäeval õnnitleti ja avaldati tänu kirjastus- ja trükiosakonna juhatajale **Marta Raismale.**

Kauaaegse eduka töö eest avaldati tänu teaduskonnakirurgia assistendile **Mall Sepale.**

HEI, TARTU ÜLIÕPILASTE LOODUSKAITSERINGI LIIKMED JA VILISTLASED!

Ootame teid laupäeval, 22. märtsil kl. 15 **ringi 28. aastapäeva üritusele** Vanemuise 46 ringauditooriumi. Ettekanded on ringi teaduslikult juhendajalt Jaan Eilartilt «Fr. Tuglas Eesti kultuuriloos» ja vilistlaselt Arvo Iitalilt «Looduskaitse huvireise NSV Liidu Aasiaosas.»

Ringi juhatus

Mida tehakse vabal ajal?

● **12. MÄRTSIL OLI TRÜs ESIMENE TÖÖKOLLEKTIIVI KONVERENTS**

«Töökollektiivid ... võtavad osa kollektiivi liikmete ja nende perekondade puhkuse korraldamise ning kehakultuuri ja spordi arendamise küsimuste lahendamisest.» — Töökollektiivide seaduse § 16.

«Miks me kasutame halvasti seda, mis juba on meie käsutuses, — kultuuripaleesid, klubisid, staadione, parke ja palju muud? Miks ei võiks nõukogud, ametiühingud ja komsomol võtta neid küsimusi käsile nagu kord ja kohus? Miks mitte arendada liikumist spordiväljakute ja võimlate aktiivsemaks ehitamiseks elukohtades? Miks mitte organiseerida spordi-, turismi- ja muid klubisid kooperatiivsel alusel?» — M. Gorbatšovi ettekandest.

Selleks et teada, kuidas aidata vaba aja veetmist organiseerida, on tarvis tunda rahva soove.

Ülikoolis püüti töötajate vaba aja veetmise võimalusi uurida küsitluse abil juba möödunud aastal. Ametiühingurühmadest vastas 2495 töötajat, mis on 80% põhikohaga töötajaist. Küsitlusest tegi põhjalikke kandes ülevaate töötajate ametiühingukomitee esimees HELVE KABUR.

* * *

● **PEREKOND, LAPSED.** Küsitletuist oli lapsi 59 protsendil ehk 1459 perel: ühelapselisi peresid 487, kahelapselisi 745, kolmelapselisi 192, 35 peres oli 4 või rohkem last. Perekonna suurus mõjutab ka vaba aja korraldamist. Ülikoolis on alati olnud puhkekodudesse peretuusikute tahtjaid rohkem, kui neid on eraldatud. Viimastel aastatel antakse siiski varasemast rohkem, see on 7—8 tuusikut. Olukorra parandamiseks on juba 15 aastat organiseeritud peredele puhkamisvõimalus Pärnu 2. keskkoolis (kahe kuu jooksul saab seal puhata 10 päeva kaupa 40—45 peret ning ligi 300 üksikut). Seni oli võimalik kasutada ka Kastna vana koolimaja, kuid seoses Tõstamaa sovhoosi üleminekuga Lääne Kalurikolhoosi remonditakse hoone suvemalevlaste tarbeks.

Vellavere on ülikooli oma puhkebaas, kuid see vajab põhjalikku kapitaalremonti, oleks tarvis ka juurdeehitust jm. Senisest rohkem tuleks aga TRÜ peredele anda Kääriku spordibaasi (suvel saab 10 päevaks vaid 5—6 tuba).

● **OMA SUVEKODU** (maakodu, suvila, aianduskrunt, aed linnakodus). Maamajad ja suvilad on ainult 18 protsendil küsitletuist, vaid 12 protsendil on võimalik käed mullaseks teha oma kodus. Aiandusega tegelda soovijaid on aga palju enam. Kahjuks on ülikoolile võimaldatud viimasel ajal vaid üks 18-liikmeline aianduskooperatiiv Ilfil. Väikesepalgalisele töötajale pole aga sageli suvila ehitamine jõukohane. Nii et keskorganeil on töötajate tervise heaks (kerge füüsiline koormus puhkuse ajal) veel palju ära teha.

● **AUTO.** Seegi aitab vaba aega sisukamalt veeta. Autot omavaid peresid on ainult 28%. Auto on enamasti paljulapselistel peredel, kuid ka paljudel maamaja omajatel.

● **SPORDIGA tegelemine.** Neid on 30% ehk 734. Tervisespordiga tegelevad regulaarselt just üle 50 aastased. Nooremad tunnevad end vist sporditagi hästi. Tegelema hakatakse siis, kui tervis oma osa nõuab. Suusa-, jooksumaratonist ja rattarallist osavõtjaid on 162, nemad on ka aasta ringi harjutajad. Rohkem soovitakse aga ujumisvõimalusi ja just koos lastega kodulähedastes basseinides. Koos lastega soovitakse ka spordipäevi ning tantsuvõimalusi. Spordihoones on peredele spordipäevi korraldatud. Nendega on hästi rahule jäädud, kuid osavõtt on väike. Lastele on koolivaheajal peetud ka Kääriku suusalaagreid ning käigus on olnud suusabuss. Seda üritust takistab aga bensiini nappus. Otsitakse täiendavaid võimalusi.

Visalt võtab vedu tervisespordi uus vorm — klubi. Elujõuline on Uno Sahva võimlemisrühm, matemaatikutel on oma klubi. Viimastel ongi kõige suurem spordiga tegelejate arv, pooled töötajad osalevad ka mitmesugustel maratonidel ja rallidel.

Organiseeritud tervisespordile peaks hoogu andma tenniseväljakutel tervisepaviljoni alanud ehitus.

● **TAIDLUS, KULTUURIÜRITUSED.** Ringides tegelejaid on 11,3% ehk 282 inimest. On seda vähe või palju, on raske arvata. Sõltub sellest, kui paljud üldse soovivad midagi teha. Küsitluses vihjati vaid raamatukogu varjusurmas olevale ansamblile. Tegelikult on ülikooli töötajate hulgas neid, kes ennast taidlejaks ei pea, kuid keda võib nende hulka arvata, tunduvalt rohkem (meeldiv üllatus kasvõi ajaloolastest õppejõududelt tööveteranide kokkutulekult).

Hoopis suurem isetegemisest on kultuuri tarbimine, mis sõltub otseselt büroode kultuurikomisjonidest. On väga aktiivseid komisjone, kuid mõnel puhul väljendati ka rahulolematust (näiteks ühiskonnateadlased). Komitee on püüdnud organiseerida «Vanemuise» uuslavastuse ühe esietenduse külastamist. Traditsiooniline üritus on aastalõpu ball, klubi korraldas töötajate sügisballi. Viimane langes kokku klubi 40. aastapäeva üritustega. Kutsutud olid ka paljud endised aktivistid, kuid neid saabus vähe. Ülikooli oma töötajateni informatsioon õigel ajal ei jõudnud. Niisuguseid organiseerimisvigu on vaja vältida.

Küsitlustes soovitati taastada klubiõhtud vanas kohvikus. Nüüd on kaks üritust juba toimunud. Kahjuks mahub ruumi vaid kuni 90 osavõtjat, seepärast tuleb ehk mõnd eriti soovitud üritust korrata. Kohtumistele pääseb büroo kultuurivoliniku kaudu.

Tantsuõhtuid koos lastega on võimalik korraldada ja selle peale klubi juba mõtleb.

● **PIONEERILAAGRID.** Meie süsteemil oma pioneerilaagrit pole ning sellest ka vähe tuusikuid. Seni oli võimalik saata lapsi Haridusministeeriumi laagrisse Karepal, kuid nüüd on see antud spordikoolide ja lastekooride laagrite korraldamiseks. Mitu aastat on lapsed käinud Kilingi-Nõmme pioneerilaagris, kuid kuna ruumid asuvad keskkoolis, siis puudub I vahetus. Vabariiklik komitee on selles küsimuses «käed üles tõstnud» ning soovitanud, et kellel teine lapsevanem töötab mõnes teises süsteemis, katsugu seda teed mööda laagrisse pääseda. Ülikool ei saa aga ka ise tänapäevast pioneerilaagrit ehitada. Ainsaks väljapääsuks oleks see, kui ministeerium ehitaks kõigi kõrgkooli töötajate lastele ühise suure laagri või koopereeruks ka Teaduste Akadeemiaga, kellel samuti pole statsionaarset laagrit. Niisuguse ettepanekuga pöörduski töökollektiivi konverents ministeeriumi poole — **ehitada veel sel viisaastakul statsionaarne pioneerilaager.**

Senine ametiühingukomitee tegevus on näidanud, et ülikoolis pole vaja iga hinna eest inimestele vabal ajal tegevust otsida. Sellega tullakse toime ka ametiühingu abita. Vastavalt soovidele tuleks aga organiseerida ühistegevust. Vaba aja sisukama organiseerimise vajadust tõstetakse esile juuniseaduses. Üksikuid häbiväärseid juhtumeid on esinenud enamasti valveteenistuse ja vanemtöödejuhataja jaoskonnas. Õppejõududest on kainestusmajja sattunud tõepoolest vaid väga üksikud (sügissemestril arstiteaduskonna dotsent ja veebruari lõpus füüsikaosakonna dotsent). Küllap on nad oma järeldused juba teinud. Karskusühingu algorganisatsioonide moodustamine aga ei edene küll nii, nagu oleks ülikoolile vääriline. Ülikoolis võiksid töötajad karskusseltsi kuuluda kasvõi toetajaliikmetena siiski küllalt rohkearvuliselt, sest kahtlemata kõik toetavad karskeid eluviise.

● **Sõnavõtud ja otsus järgmises lehes.**

Tsiviilkaitses hästi

Veebruaris märkis rektor ära, et 1985. aasta oli ülikooli tsiviilkaitse süsteemi jaoks edukas. Tsiviilkaitse aastaplaan täideti täielikult ning kõrgekvaliteediliselt.

Möödunud aasta aprillis toimunud staabiõppustel näitas ülikooli tsiviilkaitse juhtivkoosseis end heal tasemel. Meie mittesõjaväelised formeeringud (luuregrupp, sanitaarsaik ja sanitaarpostid) said ülelinnalistel võistlustel häid hindeid. Kõige edukamalt ja organiseeritumalt viidi tsiviilkaitse üritused läbi füüsika-keemia-, matemaatika- ja õigusteaduskonnas ning administratsiooni ja majandusosakonnas.

Aukirja pälvisid: Uno Palm, Ants Kallikorm, Valter Haamer, Mati Salundi, Ago Lüüs, Lev Kuperman, Eve Fink, Kiira Talja, Silvia Russak, Richard Rebane, Helju Ertmann, Valner Krinal, Vello Past, Mati Kilp, Albert Paltser, Priit Peets, Leonard Matisen, Oleg Andla, Toivo Sõõrd, Aleksander Seffer, Väino Vaske, Avo Roosma, Herbert Sepp, Sulev Kannike, Ludmilla Loginova, Sirje Lahk, Asta Asi, Kaja Julge, Hele Teugjas, Piret Priisalu, Merike Saul, Jüri Vardja, Silvia Kaugia, Tiia Kalaus, Reet Zeik jt. Kümmekond osalist pälvis tänu.

ANATOLI DOVIDENKO,
TRÜ tsiviilkaitsestaabi ülem

Aukirja saab administratiiv-majandusosakonna staabi ülem plaaniosakonna juhataja Oleg Andla.

AIN PROTSINI foto

Miks ma sain noomitusega käskkirja

(SELETUS-ARVAMUS)

Igaüks mõistab, et omavoliline ühiselamuvalvest puudumine on inetu tegu. Tunnistan oma süüd, AGA ...

Ei arva, et olen õiglaselt karistada saanud. Esmapilgul nahaa'ne küll, aga palun kuulake mu lugu ära. Olin hoolimatu loomulikult, sest ei kirjutanud valveaega suurelt voodipeatsisse seinale, et mitte unustada. Ja valvesse määramine käis nädal-poolteist varem, vahepeal oli tuhat muud asja. Väike märkmeleheke meeldetuletusega kadus muude paberite vahele ära ja nii ärkasin alles paar päeva hiljem: oot-oot! Aga kõik oli juba juhtunud ja selle mälestuseks lugesin valvepäevikust märget valve puudumise kohta. Et allkirja järgi oli tegemist meie oma, ühiselamusisese kontrollijaga, kellega me üksteist nägu- ja nimepidi tunneme, siis tekkis küsimus — no miks ta mulle seda siis ütlema ei tulnud. Olin tol päeval täiesti olemas ja ei pea end ka ignorandiks, kes põhimõtteliselt keeldub oma kohust täitmast.

Veel kurvemini läks paaril teisel neiul, kes tõesti valvasid neile ettenähtud ajal, kuid valvepäevikut polnud, ja nad ei saanud oma nimesid kirja panna.

Puudumine on muidugi fakt, aga miks inimene puudub, ei näi huvitavat kedagi. Tundub, et meie kontrollijaid ei huvita midagi muud peale selle, kas inimene tuleb valvesse või mitte. Kui seina peal graafikust saab valvajale nimesid ja nende toanumbreid karistamiseks vaadata, siis võiks vaevuda ka süüdlase ukse peale koputada ja tuletada talle meelde valvelauda, kus ta tegelikult peaks viibima. Filoloogide ühiselamul pole ju rohkem kui 4 korrust — see pole jalavaev ega midagi. Vahest on inimene koguni haigestunud või... Vähemalt seletuskirja oleks võinud meilt, patustelt, ometi küsida.

N.

● SITUATSIOON ●

● SITUATSIOON ●

Kohti perekondade ühiselamusse

Järgmisest õppeaastast alates kuulub TRÜ perekondade ühiselamus vabanenud kohtade täitmine TRÜ üliõpilaste aü-komitee kompetentsi. Üliõpilasperede ja üksikemade majutamine perekondade ühiselamusse otsustatakse TRÜ üliõpilaste aü-komitee presiidiumi koosolekul ning otsuse kinnitab TRÜ korterikomisjon.

Perekondade ühiselamusse majutatakse need üliõpilasperekonnad, kus mõlemad abikaasad on TRÜ üliõpilased ja kes ise kasvatavad oma lapsi. Kui on tegemist vallasemaga, kes ise kasvatab oma last, või emaga, kelle abikaasa on lõpetanud või õpib-töötab väljaspool Tartut, siis sellisele emale (koos lapsega) on võimalik anda koht (mitte tuba) emade-laste korteris.

Avaldused esitada TRÜ üliõpilaste aü-komiteesse hiljemalt 30. maiks.

Elamispind määratakse kogu järgmiseks õppeaastaks.

10 „Tartut", aga edasi?

● ÕPPETEHNIKA ●

Ega enamik tudengeid vist teagi midagi mikroprotsessortehnika sektorist. Võib-olla ollakse kuulnud personaalarvutist nimega «Tartu», teadjamad ehk oskavad neid kahte ka omavahel seostada. Et saada veidi selgemat pilti tollest ilusa nimega arvutist, astus üks uudishimulik üliõpilane ühel sombusel märtsipäeval pikki lõrtsiseid Tartu tänavaid Leningradi mnt. maja nr. 6 poole, leidis selle pärast pikka otsimist lõpuks kätte, ronis mööda ehitusprahiseid treppe hoogsalt kolmandale korrusele, otsis üles **Jaan Kaasiku** ja ütles nõudvalt: «Alustame aga kohe päris algusest.»

* * *

TRÜ mikroprotsessortehnika sektor loodi 1983. aastal. Juba järgmise aasta lõpuks oldi arvuti kokkupanemisega põhiliselt lõpule jõutud (täiustusi lisandub koguaeg). **Elektroonika poolega tegeleb grupp eesotsas Leo-Henn Humalaga, programmeerimisega Jaan Kaasik ning Olev ja Mai Toom.**

«Tartu» on loodud põhiliselt kodumaise tehnika baasil ja mõeldud personaalarvutina kasutamiseks kõigile. Omadused sõltuvad programmist, mida saab teha vastavalt vajadustele olenevalt sellest, kas kasutajaks on matemaatik, keemik, mõne humanitaarala esindaja vm. «Tartu» kuulub samasse klassi ülikoolis kasutusel olevate Jaapani «Yamahadega», erinevused on vaid tehnilist laadi. Kuna aga sealmail on detailide valik laiem kui meil, tuleb mõnes asjas siiski tunnistada oma teadlaste kätetöö väikest mahajäämust (klaviatuur, mõtlemiskiirus).

Praeguseks on kokku pandud kümme arvutit, nende abil püüavad programmeerimisest a.mu saada õppijad Leedust, Lätist, Kasahstanist ja muidugi ka meie ülikoolist endast. Põhirõhk pannakse õpetajate ettevalmistamisele, et arvutitega piisava varustatuse ajal oleks käepärast võtta tarvilikul määral juhendajaid.

Kuna olemasolevate programmide hulk on minimaalne, peab lisaks käsitsemisoskusele õpetama ka programmeerimist. Praeguses vormis pole aga kvalifikatsioonikursused kuigi efektiivsed. Kahekuulise õpiaja jooksul ei saa selgeks teha kõiki arvuti kasutamise võimalusi. Nii jäävad teadmised lõpuks ikkagi pealiskaudseks ja ebaülevaatlikeks, pole ka huvi põhjalikumalt selgust saada. Ühesõnaga — puudub praktiline huvitatus, arvutiga tegeldakse vaid lõbu pärast ja uudishimust uudse asja vastu.

Siit ka sektoripoolne palve kõigile, keda lähemal ajal kursused ootavad. Sinna tuleks minna **konkreetse eesmärgiga.** See võiks olla näiteks kateedri temaatikast tulenev ülesannete kompleks või mõni isikliku uurimistööga seotud probleem. Sel juhul on töö sihipärasem ja tulu suurem.

Üliõpilane tahab muidugi teada, kuidas näeb välja õppetöö elektroonika ajastul. Traditsioonilised loengud ei kao kuhugi, selle lootusega ei maksa end hellitada. Arvuteid kasutatakse praktika mõttes, laboratoorsetel töödel — igaüks mingi kindla ülesande uurimisel.

Eelnevast tuleneb ka teine küsimus: millal see aeg kätte jõuab? Vastati ausalt — ei tea. Praeguseks

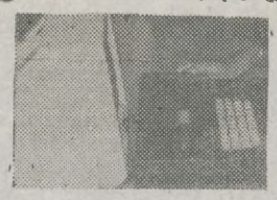

le kümnele arvutile peab aasta lõpuks lisa tulema, lubatud on seda arvu kümnekordistada. Tehakse neid kohapeal, põlve otsas. Masstootmine takerdub mitmete tõkete taha. Iga ettevõte nõuab arvuti kohta täielikku tehnilist dokumentatsiooni, selle vormistamine on aga määratult mahukas ja aeganõudev töö. Pole lihtsalt inimest, kes sellega tegeleks. Teiseks takistuseks on detailide nappus. Nende hankimine nõuab sageli vastupidavaid jalgu, osavat suuvärki ja hobuse kannatust. Loomulikult ühtki tõsist teadusemeest säärane rahmeldamine ei huvita.

Üks näide. Praegusel kujul puudub «Tartul» välismälu, sest selleks vajalike kettaseadmete hankimine on liiga keeruline. Olemasolevatele arvutitele muretseti SDV firma «Robotron» seadmed, neid toodetakse veel Poolas, Ungaris ja Bulgaarias. Etteantud nomenklatuuri järgi saab kettaseadmeid tellida Bulgaariast, sealsetelt firmadelt pole aga midagi laekunud. Mujalt hankimiseks peab aga kuuluma üleliidulisse kaubanduskokkuleppesse, kuid see seostub jällegi suurte raskustega. Pole konkreetseid instantse, kelle poole pöörduda.

JAAN KAASIKU ja
LEO-HENN HUMALA
abiga kirja pannud
EVAR POST,
žurn. I kursuselt

Luulekevad '86

J. Tombi nim. Kultuuripalee ja Eesti NSV Raamatuühing korraldavad juba kuuendat aastat «Luulekevade».

Kaastöid oodatakse kohe — nii luuletusi kui ka lüürilist lühiproosat (proosaluulet). Viimane tähtaeg 15. mai.

Luulekevade kulminatsiooniks on pidulik lõpuõhtu Eesti NSV Rahvamajandusnäituse sinise paviljoni kohvikus 19. juunil, kus näitlejate esituses on võimalik kuulata luulekevadele kokku tulnud tööde paremikku ja kaasa elada laureaatide autasustamisele. Selle luuleõhtu salvestab ka Eesti Televisioon. Parimad avaldatakse ajakirjanduses.

Eelkõige on meie luulekevad mõeldud esimeseks laiema avalikkuse ette tulemise prooviks neile, kes on alles hakanud värsse kirjutama ja soovivad teada, kuidas see neil teistega võrreldes välja tuleb. See ei tähenda sugugi, et püüaksime eemale tõrjuda staažikamaid kirjutajaid. Ka temaatiliselt ei sea me kaastöödele erilisi piire, ootame luuletusi kõigest, mis kedagi erutanud ja kirjutama sundinud. 19. juuni luuleõhtut silmas pidades tuleks ehk vaid niipalju lisada, et lausa kolletava sügise meeleolust kantud värsid ei tundu sel puhul kõige kohasemad.

Täiskasvanud osalejail palume lisaks nimele, aadressile ja vanusele märkida ka elukutse, õppijail kool ja klass. Kaastööd hinnatakse kolmes vanuserühmas: I—VIII kl., keskkooliõpilased ja täiskasvanud.

200 004
Tallinn
Salme tn. 4
«Luulekevad '86»

1. PILTIDELE LISAKS

«...mulle on kõige olulisem see, kuidas, milliseis õhkkonnas, missuguste inimestega tööd teha... Mitte ükski lavastus ei tohiks välja tulla hinnaalandusega, poolikult, mitte ükski näidend ei tohiks olla kergemeelselt või mingitel konjunktuursetel kaalutlustel valitud.»

Niiviisi on Pärnu teatri juht **Ingo Normet** *kirjutanud «TMKs» nr. 2, 85, kuid niisugused suhtumised jäid kostma ka kohtumiselt ajakirjandustudengitega. I. Normeti kõrval näete aga* **Ene Paaverit** *V kursuselt, kes vaagis kursusetöös Pärnu teatrit.*

2. «VANEMUISE» UUDISEID

Neid said kuulda need, kes teisipäevasel **teatrikülastajate konverentsil** *käisid. Kes teatrihuvist, kes muust. Tahes tahtmata küsid eneselt, kas kõik see, mis ma teada saada tahtsin, ka selgus. Aastaid teatrikonverentsil käinu küsib aga veel midagi. Ja nimelt. Kas ei oleks aeg tagasi võita ka sügavamate*

(Järg 4. lk.)

● **PEETER TALI fotod**

* * *

Jaanuaris möödus 100 aastat V. I. Lenini isa, teeneka pedagoogi Ilja Uljanovi surmast.

I. Uljanov sündis 1831. aastal Astrahanis. Hariduse omandas kohalikus gümnaasiumis ning Kaasani ülikoolis. Töötades õpetaja, koolidirektori ja -inspektorina, pühendas ta oma elu rahvahariduse arendamisele Tšuvašimaal. I. Uljanovi initsiatiivil on seal loodud mitmeid koole, koostatud esimene emakeelne aabits.

I. Uljanovi nime kannab TŠUVAŠI ÜLIKOOL.

(«Uljanovets»)

* * *

Huvitavate tulemusteni jõudsid PERMI sotsioloogid, kes püüdsid välja selgitada tänapäeva üliõpilaste kõige olulisemaid probleeme.

Linna kõrgkoolides korraldatud küsitlusest võttis osa 3352 tudengit, kellest enamik pidas elus kõige olulisemaks isiklikku heaolu. Järgnes soov saada rahuldust oma igapäevatööst, olla materiaalselt kindlustatud. Ühele viimastest kohtadest asetati aga igasugused loomingulised püüdlused.

(«Permski Universitet»)

* * *

25-aastaseks sai PETROZAVODSKI RÜ arvutuskeskus.

Veerand sajandi eest alustati siin tegevust arvutiga «Minsk 1». Tänaseks on töös EC- ja CM-tüüpi masinad, kolm displeiklassi.

Lisaks õppeülesannete lahendamisele kasutatakse arvuteid ka ülikooli paberimajanduse korrashoidmisel (nimekirjade koostamisel, palkade arvutamisel).

(«Petrozavodski Universitet»)

* * *

KAUG-IDA RÜ-s on võetud erilise tähelepanu alla esmakursuslased. Kontrollitakse loengutest osavõttu, komsomolikoosolekuteks ja eksamisessioonideks valmisolekut. Ühtlasi püütakse abistada võimalikult kiiresti lülituda ühiskondlikku tegevusse. Selleks määratakse nn. abikuraatoreid või siis šeffe (igale abivajajale eraldi) vanemate kursuste tudengite hulgast.

Vähendamaks põhjuseta puudumisi võeti kasutusele eriline abinõu: vahelejäänud loengud tuleb tasa töötada spetsiaalsetel laupäevakutel.

(«Leninets»)

* * *

TSUVAŠI RÜ orgaanilise ja anorgaanilise keemia kateedrite eestvedamisel töötati välja efektiivne taimede ning loomade kasvustimulaator «Palsam». Mitu aastat kestnud katsetustes osalesid ka keemiaüliõpilased.

Uus vahend tõstab teraviljade saagikust 20—30%, kartulil ja peedil 20—25%. Loomade (vasikate, põrsaste) kaaluiivet on võimalik suurendada samuti 20—30%.

Reaalseks kasumiks, mida uus vahend tõotab tuua, loetakse 500 000 rubla.

(«Uljanovets»)

* * *

LÄTI RÜ üliõpilastest moodustatakse tänavu neljandat korda eriline malevarühm «Ekspress». Ainukeste tudengitena Nõukogude Liidus töötavad need noored suviti restoranvagunites ettekandjate ja nõudepesijatena.

Reisid on viinud Moskvasse, Odessasse, Novorossiiskisse, Sotši ja Harkovisse...

Rühma kuulub 100 inimest, enamasti neiud. Kandidaatidelt nõutakse eelkõige kena välimust ning osavaid käsi. Enne hooaja algust tuleb läbi teha spetsiaalsed kursused, tungimaks reisijate kultuurse teenindamise saladustesse.

(«Padomju Students»)

KRAPP

* * *

Aeg valutab,
aatomihaavad rinnas.
Maa kui jalutu kerjus
almusteкübarat kannab.
Aina tõusevad sõnade hinnad:
RAHU,
PÄEV SÕJATA MAA PINNAL.

* * *

Ilmavalgusse sirutab puu
oma harali oksad.
Neid käib sasimas ilmatuul,
ilmavalgus neid paitab.
Ilmapuu,
juured sügaval mulda.
Ilmapuu,
krooniks rohelist kulda.
Ilmapuul elab Ilmalind,
rohesaba ja roherind.
Linnutee on küll ilmatu suur,
aga temalgi on oma puur.
Ilmalind,
kus siis lõpeb su puur?
Ilmalind,
kas ta piiriks on ilmaruum?

Aivar Kriiska

Sügisball

Lugedes Juhan Liivi

Vahtraleht mu peole langes...
Tere, kulla sõbrake!
Tere, kirju leheke!
Kust Sa tuled kaunike,
sügisene ehteke?

Leheke ent vaikib,
vaikib väike sõbrake.

Vaiki, vaiki!
Tean ju ise,
ise tean ma ammugi.
Tuled viimselt sügisballilt,
sügisballilt viimaselt.
Suvi otsa ehtsid ennast,
selleks balliks kullake.
Tuule-vihma vaiksel laulul,
aeg sind palus tantsule.

♣

Argiste päevade arutu hoog
rullub must üle ja läbi
Tormamisrütmi mõttetu voog
ulub kõik rõõmud ja häbid
Täna puudutan ukselinki
maja väljast on tavaline
Tahan olla sel tuulisel päeval
iseenese kü'a'ine
Kõik on endine, muutumatu,
justkui oleksin alles imik
järsku valgeks läeb puutumatu
hingepõh'a üks pimedaim pimik
Seisan, vihmana aknasse peksab
argipäevade lõputu rodu
Tõmban hingele kardinad ette
olen kaitstud —
on minus mu kodu.

* * *

Miks tahta küll puu otsa tagasi
kui juba kord tuldud sai alla
hing karpi sai surutud vagusi
parem teeme ta jällegi valla.

Ja oleme nii nagu vanasti
peab siis olema selleks puu otsas?
Elu edasi läeb, mitte tagasi
ja minevik ammugi otsas.

Inga '86

Arvamus

Pühendatud II kursusele

Keegi stampidest on vaba —
kahtlemata, ajuvaba
Pole veel ka kahekeelne
õudne, kus on vabameelne
Varsti päris keeletu
vaene, vaene meeletu.

* * *

MA EI ÜTLE, ET ELU ON LELU
pane kokku ja võta lahti
sest elu on lihtsalt elu
kus kõik ei läe omatahtsi.

Selles pealtnäha enese elus
nii palju me sõltume teistest
ent omeli kõnnime ringi
mitte teineteist tundes ja mõistes

Ja ütleme: «Elu on raske.»
ja läheme endasse peitu
ning märkamatult läeb kaotsi
miski kaunis ja äsjaleitu.

Kui näed, et kirjapakis on teiste hulgas ka üks tavalisest suurem ümbrik, tuleb südames eriti soe tunne. Ja uhke tunne ka! Siis võib teenistuskaaslastele tähtsa näoga seletada, et vaat mina olen sealt ülikoolist, kust oma tudengeile armeesse lehte saadetakse. Eriti tore on ajalehte lugeda anda teistele eesti poistele, kelle hulgast üks EPAs ja kaks TPIs õpivad. Neile veel oma lehte ei käi, kuigi mitu kuud sõjaväes oldud.

Siin teenib koos minuga palju leedulasi Vilniuse ülikoolist ja teistest kõrgkoolidest. Kõigi nende ühiseks arvamuseks on, et TRÜ leht on oma kujunduselt ja välisilmelt Leedu tudengilehtedest tublisti üle. MARGUS MUGU

Tere!

* * *

Kirjutame teile siit esimest ja viimast korda. Loeme iga ülikoolilehe numbrit suure huviga, kui selleks ainult võimalus avaneb. Senise poolteise aasta jooksul on seda juhtunud kahel korral. Ei saa just paljuks pidada.

Oleme kuulnud, et mõnes kõrgkoolis (näiteks TPIs) on kombeks välja uurida sõdurpoiste aadressid ja saata neile regulaarselt lehte. See loob teadmise, et sind ülikoolis oodatakse ja kindlustab demobiliseeritute naasmist alma mater'i *katuse alla. Paraku jääb mulje, nagu piisaks arstiteaduskonnale ka nendest poistest, keda sõjaväkke ei võetud.*

Kaks meditsiiniteenistuse seersanti

* * *

Kaks kirja, kaks erinevat arvamust. Avaldasime mõlemad. Mitte selleks, et esimese kirjaga toimetus endale aupaistet koguda tahaks (tänukirju tuleb meile sõjaväest nädalas mitu), vaid probleemi enda pärast.

Kes siis saavad ülikooli lehte? Saavad need, kelle aadress teada. Aga kust? On tarvis kursusekaaslaste, sõprade, teaduskonna abi. Näiteks majandus- ja kehakultuuriteaduskonnal on kombeks oma sõdurpoiste aadressid toimetusse tuua. Praegu läheb iga nädal armeesse teele ligi sada «TRÜd». Meie postipakk on väga suur. Tellijatele ja ametiasutustele tuleb saata lehti ligi 150 ümbrikuga. See on väga suur töö, sest toimetus on väike. Meil endil jääb tõepoolest aega väheks veel sõdurpoiste aadresse otsima hakata. Kõige lihtsam oleks teil endil toimetusse oma asukoht teada anda. Teie, lugupeetud teise kirja autorid, aga ei kirjutanud meile isegi oma aadressi. Mis TPIsse puutub, siis olgu öeldud, et meie eestikeelne leht ilmub igal nädalal, neil tuleb vahepeal eestikeelse lehe asemel välja venekeelne (seda teevad teised inimesed), nii et neil aegagi rohkem.

Poisid, kui hakkate sõjaväest lahkuma, teatage meile. Möödunud aastal saabus sõjaväest tagasi kümneid leheümbrikuid märkusega «adressaat lahkunud». Muidu läheb osa meie tööd tühja.

Kõigile kirjasaatjaile aga suur aitäh ja palume meiega mitte pahandada, kui me igaühele vastata ei jõua. Jõudumööda püüame küll.

Mis lehe kujundusse ja väljanägemisse puutub, siis sellega me ise, ja paistab, et suurem osa lugejaidki viimasel ajal enam rahul pole. Neid on üha rohkem, kes tulevad toimetusse ja tahavad lehte ära vahetada, sest trükivärv on laiali hõõrdunud, fotodest ei saa aru.

RAADIOSAADETE KONKURSS!

ELKNÜ Keskkomitee, Eesti Raadio komsomoliorganisatsioon, Ajakirjanike Liidu ER algorganisatsioon ja ER noortesaadete toimetus kuulutavad noortele autoritele (kuni 35-aastased k. a.) välja raadiosaadete konkursi «MEIE TÄNAPÄEV».

Teema ja žanrivalik vaba. Oluline on probleemi püstitamise oskus ja analüüsiv lähenemine teemale. Ajakirjaniku meisterlikkuse kõrval hindab žürii teema aktuaalsust ja vaatenurga uudsust. Eriti oodatakse ajakirjandusüliõpilaste osavõttu, kes saavad siin oma võimeid proovile panna.

Saate pikkus on maksimaalselt 15 minutit, saadete laekumise viimane aeg 30. APRILL.

Märgusõnaga varustatud kinniseid ümbrikke koos helilindi ja andmetega oodatakse ER uue maja valvelauda (täpsemat infot saab tel. 43 45 19, 43 44 79).

Kolme paremat autorit premeeritakse loominguliste komandeeringutega NSVL piires.

AJALOOLASED JA TEADUSLOOLASED!

Algaval nädalal eksponeeritakse TR uudiskirjanduse saalis uuemat võõrkeelset ajalooalast kirjandust ning fondide täienduseks saabunud vanemaid teadusloolisi väljaandeid.

RSR

Teisipäeval, 25. märtsil kell 19 toimub raamatukogu aud. 293 koosolek teemal «Prantsusmaa sisepoliitiline olukord».

KONTSERDILE!

Laupäeval, 22. märtsil kl. 19 esineb aulas **Leningradi kammernaiskoor**, kaastegev vanamuusika ansambel.

UNUSTATUD

kleidiriie. Kätte saab peahoone õppeosakonnast tuba nr. 216.

KLUBIS

Reedel, 21. märtsil kl. 21 «Kevade I päeva pidu».

Laup., 22. märtsil kl. 21 Kesköödisko.

Pühap., 23. märtsil kl. 21 diskoprogramm diskorite kooli edukatelt õpilastelt.

TÄHELEPANU

Kolleegiumi koosolek on esmaspäeval, 31. märtsil kl. 11.30 ja pressiklubi koosolek kolmapäeval, 2. aprillil kl. 16 (mitte aga järgmisel nädalal, sest muidu ei jõua kuu esimeses lehes ära mainida eelmise kuu parimaid autoreid).

NB!

Uue nädala algul ilmuv «TRÜ» nr. 10 on erinumber abiturientidele ja müüki ei tule.

Toimetaja VARJE SOOTAK

Volkmuusika

Ei mingit trükiviga, ka nendel müürilehtedel mitte, mis eile ja täna TRÜ ja EPA hooneisse riputusid. Fölgist on üritus küllalt kaugel ja ega asi ka ainult muusikaga piirdu.

MIS ON TEOKSIL EPA KLUBI KAMINASAALIS? Sõna seletuseks asjaosaliselt eneselt. PEETER VÕLKONSKILT.

«Aastaid tagasi olid kuulamisdiskod üsna moes. Neil püütakse nii ja naamoodi hinge sees hoida, kuivõrd see aga õnnestub, on iseasi. See, mida nimetame volkmuusika õhtuteks, ei ole kuulamisdisko. Midagi enamat. Niikuinii võib päris kindel olla, et ühe muusikaõhtu raamidesse mahuks tohutult palju.

Esimene õhtu on näiteks Tiibeti muusikast. Õigem on vist öelda Tiibeti maailmast, sest lisaks muusikale kuuleb mõndagi sealsest kultuurist, sealsest filosoofiast. Kuuleme katkeid kirjandusest ja rahvaloomingust. Rohkem üldistusi.

Teisel õhtul tahaks publikut eriti veenda, et asi vaid muusikamängimisega ei piirdu. John Cage'ist kuulnu ilmselt juba aimab, mis teoksil. John Cage pole nimelt üksnes tuntud XX helilooja (muide, tema avastas, et klaver on hoopis imelisem mänguriist, kui sinna toppida plekitükke, traadikerasid, ajalehti ja kaltse...), vaid teda peetakse ka *happening*'i isaks. Ei maksa siis üllatuda, kui õhtul ka *happening* aset leiab.

Nii nende kahe kui ka ülejäänud volkmuusikaõhtute võimalik teema on tegelikult vaid taust, märk, mille alla mahub väga palju sellist, mille seoseid ei oskaks esimesel korral aimatagi. Selliste õhtute vajalikkuses ei saa minu arvates kahtlustki olla.

Tasub vaid korraks heita pilk tudengite üldkultuurilisele haritusele ja on selge, et see, kes just spetsiaalselt ajalugu ei õpi, ei tea maailma asjust kübetki. Näiteks õpime keskaega vaid kuuendas klassis. Mida aga meile üldse pakutakse ja mida üldse oskab kuuenda klassi juntsu sealt meelde jätta? Ülikooli lõpuks ei mäletagi verivärske spetsialist ajaloost palju muud, kui et oli keegi Louis kes-teab-kui-mitmes... Loodan, et need õhtud seda olukorda pisut leevendavad.

Muusika on päritolult autentne, ka tekstid pretendeerivad sellele. Aastatega olen endale küllalt suure kogu maailma muusikat soetanud. Oleks tõesti rumal seda vaid endale pidada. Aastaid tagasi tegime Leo Normetiga Eesti Raadios saatesarja «Maailma rahvad muusikas». Tollal oli saatel tohutu menu. Nüüdki lähevad käiku mõned tollased materjalid. Aeg on muidugi tohutult juurde toonud.

Millest võiksime õhtutel rääkida, mida kuulata, on paljus publiku otsustada. Valikuvõimalused, kordan, on üsna suured, seepärast ootan igasuguseid ettepanekuid. Olgu lisatud, et plaanis on veel õhtud trubaduuridest, trummideta mängitud aafrika muusikast (kas aga teame, et selline trummivaba muusika moodustab aafrika põliselanike loomingust tegelikult 80%?), jne.

Enamasti püüan üksi hakkama saada, kuigi ka abijõud pole välistatud. Slaide vaatame ka.»

*

NIISIIS

Kellele asi huvi pakub ja kes oma silmaringi liig avaraks ei pea, võtku piletite asjus kontakti EPA klubiga (tel. 3 38 84) ja teid ootab 25. MÄRTSIL KELL 21 EPA KLUBIS PEETER VOLKONSKI JA VOLKMUUSIKA.

PRIIT LEVI

(Algus 3. lk.)

teatrihuvidega vaatajaid? Õige napiks on jäänud õppejõudude, üliõpilaste, kriitikute osavõtt viimastel aastatel. Võiks ju taas korraldada erinevate kriitikute ettekandeid (näiteks analüüsida ühe lavastaja või näitleja tööd viimasel hooajal jne.). Seda varianti on ometi proovitud ja see ei oleks enam uuendus, kuid võiks ka midagi hoopis uut pakkuda. Mis see oleks? Aga võib-olla sügisesel konverentsil teater teebki sellise üllatuse?

Viimaseks uudiseks tahaks tuua aga järjekordse Tammsaare «Tõe ja õiguse» I osa lavastuse, mille esietendus on planeeritud kuu lõppu. Katkendid olid igatahes teatrielamust lubavad. Lavastab A.-E. Kerge. Tema lavastused on veel mais esietenduv Ülo Mäeotsa debüütnäidend «Katastroof» ja J. Straussi operett «Nahkhiir». Viimane peaks valmima juunis. Balletiuudisena toob V. Medvedev välja B. Britteni «Pagoodide maa printsi».

SPORT ● UUDIS

Ülikooli meistrivõistlused...

... on täies hoos. Nais- ja meeskonnad on pooled mängud pidanud. Nüüd alustas ka meeste esiliiga — 6 tugevamat, kes jätkavad esikohavõistlust. Meistrivõistlused kulmineeruvad 3. aprillil kell 19 korvpallipeoga, kus otsustavates mängudes on vastamisi kehakultuuriteaduskonna I—III kursuse ja II—IV kursuse naiskonnad ning arstiteaduskonna ja spordimeditsiini osakonna meeskonnad. Väljakule tuleb kogu ülikooli korvpallurite paremik — Anne Sepp, Kai Lass, Mare Nõmmik, Piret Jahiloo, Pille Russak, Teet Lill, Toomas Tiik, Armin Heiman jt.

Vaatamata ülikooli naiskonna edukale esinemisele on TRÜ-sisene korvpall oma populaarsuse minetanud. Tahaks loota, et meistrivõistluste otsustavad mängud toimuvad rohkearvulise pealtvaatajaskonna toetusel.

Korvpallipeol pakuvad meeleolukat vaheldust TRÜ naisvõimlejad. Pealtvaatajaile ennustusvõistlus. Avatakse puhvet.

Toimub ka Tallinn—Tartu veteranide matš, kus väljakule tulevad omaaegsed parimad: A. Tammiste, P. Tomson, A. Krikun, A. Laos, V. Laats jt.

Kaalukamate mängude ajakava:

T., 25. 03 kl. 20.30 M
arstit. I — õppejõud

N., 27. 03 kl. 20.30 N
spordimed. — KKT II/IV

K., 02. 04 kl. 19.30 M
õppejõud — arstit. II
kl. 20.30 M
KKT II/IV — spordimed.

N., 03. 04 kl. 19
suur korvpallipidu
N KKT I/III — KKT II/IV
kl. 20.15 M
spordimed. — arstit. I

JÜRI E. BELOW,
turniiri peakohtunik

Mood tiigriaastal

● **Missugust värvitooni sel hooajal eelistatakse?**

Must, valge, ka punane (eriti lisandite puhul). Endiselt roosa. Moodi hakkavad tulema tiigriaasta värvid: kollane, beež, pruunikas.

● **Kas kevadmantlit tasub teha?**

Kahjuks hakkab mantlit välja tõrjuma avara joonega jakk, mis on leidnud juba kindla koha.

● **Kuidas näeb välja moodne jakk?**

Kostüümijakil on uudiseks kanda kohevat alla rippuvat rätti rinnataskus (samuti mantlitel). Traditsioonilise inglise krae kõrval on kasutusel ka sallkrae, muutunud on vaid tuttav kumerus. Ühevärvilise jaki kõrvale on ilmunud ka lilleline jakk, sealjuures mitte ainult ühetoonilise seelikuga komplektis.

● **Kui pikk peaks olema moodne kleit või seelik?**

Noorte minimoe kõrval on küpsemas eas naiste kleit pikenenud, ulatudes isegi kuni 30 cm põranda pinnast.

● **Kas püksid on veel moes?**

Küllap on see riideese muutunud paljudele lemmikuks. Endiselt on moes puusade kohalt kroogitud püksid, kasutatakse trukke, isegi viikide kohal.

● **Missugune on pidulik õhtukleit?**

Jälle pikk. Rohkete drapeeringutega. Üldiselt on suund sinnapoole, et säilitada ja esile tõsta kanga ilu ning vähem teda lõhkuda.

● **Mis on päris uut?**

Pitsseelikud. Kraega vestid, mille äär paistab julgelt jaki alt välja. Naharibade kasutamine.

Julgemalt võiksid uuendusi katsetada üliõpilased. Paraku kukub välja nii, et katsetada püüavad keskealised ja isegi eakamad. Selleks ajaks peaks aga juba igal naisel selge olema, mis talle sobib, mis mitte. Ei tohiks unustada sedagi, et suur lillemuster sobib siiski ainult noorele ja saledale. Moes olevatest rohketest lisanditest üht levinumat komponenti — vööd — võivad endale lubada samuti ainult saledad. Tüsedamad võiksid leppida pöönaga.

Kõike seda ja muudki kuulis naispere vanas kohvikus 5. märtsil. Külas oli moekunstnik SIRJE KÖRGE.

KERSTI KANGUR

IV ÜLIÕPILASTEATRITE PÄEVAD!!!

toimuvad 28. märtsist 30. märtsini. Suurenenud on eesti truppide osakaal, külalistruppe väljastpoolt vabariiki on seekord vähem. Niisiis, Teie ette astuvad:

reedel, 28. märtsil

TRÜ klubi näitering B. Kangerman «Vaikne kena kohakene» (lavastaja E. Hango),

TRÜ klubi vene näitering B. Vassiljev «Katel, peegel ja taevatähed» (lavastaja V. Glazunov),

TRÜ luuleteater «Siuru» salongiõhtu «Carpe diem» (seadnud Tiit Pruuli);

laupäeval, 29. märtsil

Vilniuse RÜ õueteater S. Beckett «Õnnelikud päevad», K. Abe «Jaht orjadele»,

Läti RÜ üliõpilasteatri plastika ja liikumise trupi kontsertprogramm.

Päeva lõpetab esinejate ja publiku ühine **teatripidu;**

pühapäeval, 30. märtsil

S. M. Kirovi nim. NKK keskuse klubi draamastuudio K. Saja «Maniakk» (lavastaja K. Arbet),

TPedI klubi näitering A. Wood «Surm» (lavastaja S. Rohtla),

TPedI KH-3 näitejuhid — fragmendid H. Ibseni «Peer Gyndist» (juhendaja I. Länts).

Täpsem reklaam pannakse üles peahoonesse ja ühiselamutesse. Jälgige reklaami!

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 1335. MB-03225. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Tartu Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENÜ Riiklik Raamatukogu
AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 10 (1444) Reedel, 21. märtsil 1986 Hind 2 kop.

Uksed on valla

Lõikus ja külv on lõputud ja ajatud. Külvita poleks lõikust ja lõikuseta uut külvi. Nii on ka Tartu Riiklik Ülikool juba enne lõikust aueks külviks valmis. Veel on tänavune lõpetajate saak Eestimaa erinevate paikade vahel jagamata, kuid ülikooli uksed on juba valla. Ülikool ootab neid, keda viie aasta pärast hakkab ootama Eestimaa.

Tänane abiturient! Uksed on valla ja Sa võid tulla. Võid tulla ja ringi vaadata, kõik poolt ja vastu mõtted ära mõelda, võid valutult tagasigi minna. Seni on Sulle haridust antud, oled kooli ja vanemate sundustki tunda saanud. Nüüd tuleb haridus endal võtta. Võtta priitahtlikult, vaid sisemise sunni ajel.

Selles üliõpilaslehe spetsiaalselt abiturientidele mõeldud numbris on kirjas rohkesti valikuvõimalusi. Veel on aega kõigega tutvuda ja endas veendumusele jõuda. Tasub meeles pidada, et kõrghariduse võtmine algab valikust. Valimisvõimest ja valimiskindlusest sõltub tulevase üliõpilase ja haritlase, ülikooli ja meie rahvagi tulevik. Kiindumusteta, huvideta, unistusteta ei ole mõtet ülikooli tulla, nagu ei ole mõtet tulevikku ka loosiõnne ja juhuse hooleks jätta. Vale valik tähendab majanduslikult kahjumit ja vaimselt tragöödiat.

Et riigil poleks kahjumit saamata jäänud spetsialisti pärast ja inimesel kahetsust kulutatud aastate pärast, on sel aastal ka sisseastumisel mõndagi muudetud. Üheks tähtsamaks uuenduseks on iga üliõpilaskandidaadi vestlus vastuvõtukomisjoni liikmetega, mille käigus peavad selguma sisseastuja soovid, eeldused, eriala, valimise põhjus ning põhjendatus. See mitmekülgne vestlus võib anda kuni kolm palli eksamihinnete summale liidetavat hindelisa. Nii peaks sisseastuja isiklikud omadused enam esile tõusma ja eksamitulemuste juhuslikkus vähenema.

Valikuprobleemide tähtsustamine ei tähenda ületähtsustamist. Eeldab ju tulevase eriala teadlik valik ka tulevast vastutustunnet selle eriala omandamisel. Vastutustunne on aga hariduse võtmisel hädavajalik, sest ülikool on suurel määral iseõppimise koht. Hariduse võtmine tähendab, et iga tarkusenõudleja saab ülikoolist täpselt niipalju kui ta ise võtab. Tegemist on ju üli kooli ja üli õpilastega. See vabadus ise võtta paneb diplomiihkaja piskuga piirduma, paljuteadja kõike valikuta endasse ahmima ja targa tähtsamast tuge saama. Võimalusi on palju ja ehk tähistab seda isevõtmise vastutusrikkust kõige paremini A. Tšehhovi mõttetera: «Ülikool arendab kõiki võimeid, sealhulgas ka rumalust.»

Nii jõuamegi iseõppimise juurest vastutustunde kaudu tagasi valikuni ja selle ajalehenumbri ülesanneteni. Teadjale võtjale on ülikoolil palju anda, just teda alma mater ootabki. Aga teadjaks on veel aega saada. Uksed on valla. Tule!

A. Tšehhov. Orus. Tln., 1960, lk. 42.

Filoloogia-teaduskond

- Õpetajaks
- Keele, kirjanduse või rahvaluule uurijaks
- Toimetajaks, korrektoriks
- Raamatukogutöötajaks
- Tõlgiks, giidiks
- Ajakirjanikuks

Keelte ja kirjanduste õpetamine on meie ülikoolis sama vana kui ülikool ise. Alati on ka jätkunud asjahuvilisi, kes näevad oma tulevikku seotuna filoloogiaga.

Siin tahakski esimesed hoiatussõnad öelda. Elu näitab, et kõrgkooli astuja ei kujuta endale sageli ette, mis teda ees ootab. Mõnigi ei mõista, et kõrgharidusega filoloog — see on enamasti kooliõpetaja, harvemal juhul kirjastustöötaja, korrektor või uurija teadusasutuses. Viis aastat õppimist ja seejärel kogu elu täis paiguti üsna ühetoonilist tööd kirjutatud või kõneldud sõnaga.

Ja ega õppiminegi kuigi lihtne ole. Ei piisa, kui koolipõlves lihtsalt meeldis raamatuid lugeda või koguni ise värsse teha. Peab olema keeletunnet, võimet korralikult omandada 4—5 keelt, tuhandete lehekülgede kaupa analüüsivalt meelde jätta erinevate ajastute kirjandusteoseid, osata õpetajalaua tagant oma teadmisi jagada pisikeste ja rahututе kuulajatega.

Meie, filoloogid, oleme peamised humanitaarse kultuuri talletajad, edasiarendajad ja taas rahva käsutusse andjad. See nõuab suhtlemisoskust, maailmavaatelist selgust, head mälu ja avarat ning mitmekülgset eruditsiooni. Nõuab koguni tugevat tervist, mis vastu lööks aastakümnete pikkusele silmitsi seismisele raamatulademetega. See ei ole muretu, lõbus mäng. Pühapäevad esinevad meiegi töös argipäevadest harvem.

Ülikoolis valmistame ette **eesti filoloogе**, kes üldettevalmistuse kõrval (stuudiumi vältel üle 40 eksami ja teist samapalju arvestusi, lisaks praktikad koolis) saavad kitsama spetsiaalsuse kas eesti keele, eesti kirjanduse, rahvaluule või soome-ugri keelte alal.

Valmistame ette ka **vene filoloogе**, kusjuures eraldi vastuvõtt on vene ja eesti koolide lõpetanuile. Siingi on õppekoormus sama suur, õpitakse tundma ka teisi slaavi keeli ning kirjandusi. Häid mitme keele valdajaid vajavad nii koolid kui ka vabariigi kultuuriasutused.

Jätkub ka ettevalmistus **inglise filoloogia** ja **saksa filoloogia** alal. Siin on vastuvõtu eelduseks vastava keele juba üsna korralik tundmine ja võime veel viis aastat tõsiselt pingutada, et nii põhikeeles kui ka avaramais taustseostes end kodus tunda.

Kõik filoloogid õpivad põhikeele kõrval ühiskonnateadusi, psühholoogiat ja loogikat, ladina, võõr- ja vene keelt, sugulaskeelt, maailmakirjandust, kirjandusteooriat. Nad käivad praktikatel, lõõvad kaasa kehalise kasvatuse tundides, saavad

(Järg 2. lk.)

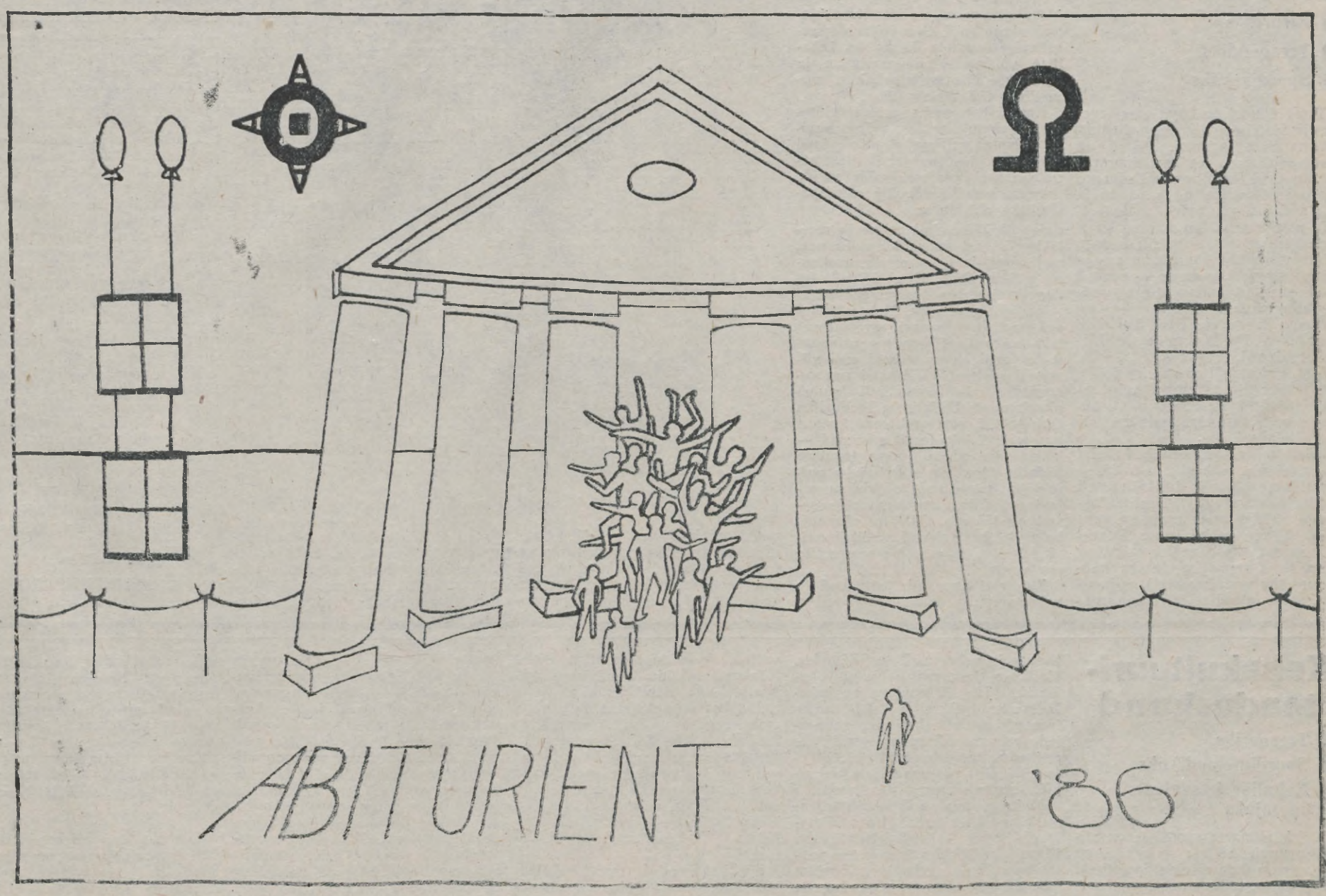

● RAIVO KELOMEHE joonistus

Filoloogia-teaduskond

(Algus lk. 1)

üsna tõhusa pedagoogilise ettevalmistuse, Nii et — tegevus on paljutahuline ja kõigist õppetöö vormidest osavõtt on muidugi kohustuslik.

Muidugi on ka rõõmsat, eneseteostust avaramaltki võimaldavat. Kateedrite juures on erialased huviringid, on vilgas klubiline tegevus ja üsna suuri ning nimekaid taidluskollektiive, on Tartus noorte autorite koondis, on head sportimisvõimalused. Peaasi — jätkugu tahet, oskust teha õige valik ja ka arusaamist, et filoloogiateaduskonda astumine on alles esimene samm pikal professionaalse filoloogi teel.

Teaduskonnas ootavad teid nimekad õppejõud-teadlased professorid P. Ariste, J. Lotman, A. Kask, Z. Mints, K. Muru, H. Rätsep, J. Peegel, E. Vääri, A. Künnap, J. Tuldava ja teised. Nemad aitavad teil saada filoloogideks, leida oma tee rahvuslikus ja maailmakultuuris.

HARALD PEEP,
professor,
filoloogiateaduskonna
dekaan

* * *

Üliõpilasteatrite festival

Ajakirjandus on ülimalt huvitav elukutse, kasvõi sellepärast, et siin ei ole ükski tööpäev teisega ühte nägu. Tänavugi toimub ülikoolis vastuvõtt sellele erialale TRÜ filoloogiateaduskonnas. Soovitame eeskätt kirjanduslike võimetega noortel seda võimalust silmas pidada.

Erinevalt muudest erialadest tuleb siin enne vastuvõtueksameid (need on eesti filoloogidega ühised), läbi teha loominguline konkurss.

Nõnda siis: kui esitate avalduse ülikooli astumiseks, siis märkige sinna, et soovite õppida ajakirjandust ning taotlete osavõttu loomingulisest konkursist. Koos avalduse ja muude nõutavate dokumentidega tuleb loomingulisele konkursile pääsemiseks veel lisada:

1) iseloomustus-soovitus Ajakirjanike Liidu osakonna või toimetuse poolt, kuhu sisseastuja on teinud kaastööd; vähemal määral on arvestatav ka koolipoolne iseloomustus kaastöö kohta kooli almanahhis, raadiosõlmes või seinalehes, samuti iseloomustus osavõtu kohta kirjasaatjate kooli, noorte reporterite klubi vms. tööst või komsomoli rajoonikomitee soovitus abituriendi suunamiseks sellele erialale;
2) materjalid (kaastööd), mis on avaldatud ajakirjanduses, raadios, TV-s, millele lisada veel mõned avaldamata kirjutised. Avaldatud tööd lisada väljalõigetena; raadios ja TV-s ilmunu, samuti avaldamata tööd aga masinakirjas. Avaldatud tööd peavad kandma toimetaja allkirja ja pitsatit; varjunime puhul peab toimetus autorsust tõestama.

Esitatu põhjal teeb vastav komisjon otsuse, kas sisseastuja lubada loomingulisele konkursile või mitte. Konkurss ise koosneb kahest osast:

1) kahetunniline kirjalik töö (4—5 lk. käsikirja), mille teema saab valida 6—8 ühiskondilk-poliitilise, tegelikkuse faktide tundmist ja arutlusoskust eeldava teema hulgast. Selle ülesande edukalt täitnul lubatakse teha konkursi teine osa, milleks on
2) individuaalne vestlus vastavas komisjonis, kus selgitatakse sisseastuja huvid ja ühiskondlik-poliitiline silmaring.

Konkursi mõlemad astmed sooritanud lubatakse komisjoni poolt vastuvõtueksameile. Konkursile mittelubatud või konkursi mittesooritanud võivad loomulikult dokumendid sisse anda teisele erialale. Ajakirjanike Liidu liikmed vabastatakse konkursist. **Žurnalistika erialale võetakse tänavu vastu 15 noort.**

Materjalid konkursist osavõtmiseks koos muude sisseastumisel nõutavate dokumentidega esitada vastuvõtukomisjonile kuni **10. juulini.** Konkursikomisjon teeb hiljemalt kolme päeva jooksul otsuse, keda lubatakse konkursile: konkursi tulemused teatatakse hiljemalt **18. juuliks.** Vastuvõtueksamid koos eesti keele ja kirjanduse osakonda astujatega toimuvad augustis.

Ajakirjanduse erialal kehtib esimesest kursusest peale eraldi õppeplaan, mille järgi õpetatakse ühiskondlik-poliitiliste ja üldfiloloogiliste (eesti keel, võõrkeel, väliskirjandus, **eesti ja vene kirjandus** jpt.) ainete kõrval üldisemaid ja kitsamaid eriala-aineid (nõukogude ajakirjandus, ajakirjandustehnika, ajakirjanduse sotsioloogilise uurimise meetodid, eesti ajakirjanduse ajalugu, välismaine ajakirjandus jne.). Erikursuste ja -seminaride, samuti erialase **praktika käigus** omandatakse kitsam eriala (töö ajalehes, ringhäälingus, TV-s, võimalik on õppida ka dokumentaalfilmi ja reklaaminduse alal, samuti spetsialiseerutakse valdkonniti: kultuur, tööstus, põllumajandus jne.)

Lõpetajad saavad ajakirjaniku kvalifikatsiooni.

Et ajakirjanikutöö nõuab elutundmist ja elukogemust, ootame **eriti neid noori, kes pärast keskkooli on tööl või armees olnud.**

Ja lõpuks: tahaks konkursil näha rohkem noormehi!

Prof. JUHAN PEEGEL,
žurnalistikakateedri juhataja

Arsti-teaduskond

- **Lastearstiks**
- **Hambaarstiks**
- **Akušöör-günekoloogiks**
- **Proviisoriks**
- **Kirurgiks**
- **Terapeudiks**
- **Spordiarstiks**

Tartu ülikool on kogu oma tegevusaja vältel soovijatele meditsiinilist haridust jaganud. Puhuti on arstiteaduskonna osakaal suurkoolis olnud väiksem, puhuti suurem; Eesti arstkonnale on tema mõju aga alati määrav olnud. Ja kui otsida arstiteaduse jälgi ning juuri meie kultuurimaastikul, siis esialgu piisab visiitidest Taaralinna au- ja mälestussammaste manu — enamik neist püstitati tunnustuseks arstiteaduskonnaga seotutele. Puusepp, Pirogov, Burdenko, Baer, Schmidt, Bergmann, Faehlmann ja muidugi ka Kreutzwald ...

Arstiteaduskond on suurim TRÜs, siin õpib enam kui tuhat kaheksasada tudengit. Käesoleva aasta sügiseks oodatakse lõpetajate asemele uusi üliõpilasi.

Hästi on teada, et siin kellelgi kerge ei ole, väheseid stuudiume võrreldakse õpitöö intensiivsuselt meditsiinierialadega. Arstiteaduskonda valides tuleb usaldada oma võimeid, aga veelgi enam töökust ja visadust. Kõiki neid omadusi on võimalik demonstreerida **raviosakonnas (ka vene õppekeel), pediaatria-, stomatoloogia- ja farmaatsiaosakonnas ning spordimeditsiini osakonnas (ainult vene õppekeel).**

Esimese ja teise kursuse vältel tegeldakse nn. prekliiniliste distsipliinidega, meditsiini teoreetiliste ainetega. Vanematel kursustel antakse võimalus omandada kliinilisi teadmisi ja esimesi praktilisi kogemusi tulevaseks tööks, viimase huvides toimib ka menetluspraktika vabariigi paremates raviasutustes.

Spordimeditsiini osakond täidab üleliidulise spordiarstide ettevalmistuskeskuse rolli. Siin toimub sisseastumiseksamitele lisaks ka kehaliste võimete järeleproovimine, ja oodatakse üksnes teise järgu normatiivid täitnud sportlasi.

Kes ei leia endas eeldusi töötamaks vahetult haiguse vaimu tervise vaimuga väljavahetamisel, kuid soovib siiski organismi talitluse reguleerimisel osaleda, võib valida proviisoriameti ja õppida mürke ravimiteks ohjeldama.

Jah, õpitöö on pingeline ja meelakkumist on sellest kõneldes patt mainidagi, kuid ka arstiteaduskonna tudeng jääb ikkagi ülikooli tudengiks ja tema tegevusraadiust ei piira fakulteedi ring. Meie üliõpilased on teinud ennast arvestatavateks mitmetes ülikoolielu valdkondades, eriti domineerivad nad viimastel aastatel EÜE suve organiseerimisel. Ja loomulikult kuulub nimetamisele Üliõpilaste Teadusliku Ühingu töö, sest arstiteaduskonnas on see eriti laialdaselt arenenud — kõikide kateedrite juures tegutseb üliõpilasring. Siin sõltub juba palju võimest iseennast juhtida, suunata ja sundida, aega planeerida, iseseisvalt töötada. ÜTÜ on võimalus ka neile, kes tulevad meditsiinierialadele huviga eelkõige teoreetilise osa vastu.

Kindlasti annavad teatmikud ja tuttavad palju laialdasemat informatsiooni kui käesolev lühike ajalehelõik, vaevalt meelitab ta ka kedagi end majandusmeheks või füüsikaõpetajaks kujutlenuist Aesculapiuse jüngriks pürgima. Aga soovijaid on alati olnud ja olgu praegune tunnistuseks, et neid oodatakse, ja lubaduseks, et nende vastuvõtuks ollakse valmis.

Teadustöö bioloogilise keemia kateedris

Siinkohal tahaks loobuda abituriendilehtedele krooniliseks muutunud armsalt optimistlikust stiilist ja ütelda paar sõna toonis, millega tuleb harjuda pärast sisseastumiseksameid. Arsti töö ei sobi igaühele, omandatav haridus aga peab silmas just sellesse ametisse asumist ega ole laia profiiliga kõrgem haridus iseenese või diplomi pärast. Siia oodatakse ennekõike tõsiseid töötegijaid, kellel tulevasest tegelikkusepärane ettekujutus ja kas või koore all realistlik eluhoiak.

Kõik teavad, et meedikutelt nõutakse kannatlikkust ja enesevalitsuse säilitamist igas olukorras; enamik inimesi aga ei kujutle, kui sageli töö need omadused proovile paneb. Arst peab olema taktitundeline, osavõtlik ja südamlik — kahjuks aga ei mõista paljud, et neil sõnadel on ekvivalent ka väljaspool trükikirja. Seepärast on igati soovitatav ka teatud «kodune lektüür» koolilõpukevadeks: Sinclair Lewis'i «Martin Arrowsmith» eelkõige veendunud «teoreetikutele», aga kõigile Vikenti Veressajevi «Arsti märkmed». Mõlemad elulähedased raamatud on ka eesti keeles ilmunud.

Lootuses, et viimased read ühtegi abiturienti isiklikult ei solva (sest, esiteks, siinöeldu ei saa konkreetselt kellegi kohta käia, teiseks, inimesele on omane lõpmatuseni täiustuda), kutsusid ülikooli poole piilujaid arstiteaduskonda **tööd tegema**

õppejõudude poolt —

prof. LEO POKK,
arstiteaduskonna prodekaan,

üliõpilaste poolt —

JAANUS HARRO,
ravi V k.

Kehakultuuri-teaduskond

- **Treeneriks**
- **Spordimetoodikuks**
- **Kehalise kasvatuse õpetajaks**

Kui kiindumine spordisse on viinud otsusele siduda sellega kogu elu, siis on õige mõelda õppimisele kehakultuuriteaduskonnas. Kehakultuuriteaduskond valmistab vabariigile treenerid kergejõustikus, korv,- võrk- ja väravpallis, suusatamises, ujumises, aerutamises, sõudmises, jalgrattaspordis, klassikalises ja vabamaadluses, džuudos, tõstmises, laskespordis ja iluvõimlemises. Uue ülesandena on kehakultuuriteaduskond võtnud endale ülesande anda vabariigile spetsialiste rahvaspordi organiseerimiseks asutuste-ettevõtete spordimetoodikute näol. Siit võrsuvad ka spordijuhid, -organisaatorid, -teadlased.

Muidugi luuakse kehakultuuriteaduskonna üliõpilastele head võimalused oma spordimeisterlikkuse tõstmiseks. Nüüdisaja nõuetele vastav spordihoone oma kergejõustiku maneeži ja avara sportmängude halliga, Kääriku spordibaas, staadion ja muud rajatised on üliõpilasspordi käsutuses. Vabariigi tippu küündivatele sportlastele antakse võimalus sooritada eksameid ja arvestusi individuaalgraafiku alusel, Nõukogude Liidu koondise kandidaatidel aga individuaalse pikendatud ajaga õppeplaani alusel, tagamaks soodsa võimaluse spordi ja õppimise edukaks ühendamiseks. Praegusesse tudengkonda kuuluvad sellised tuntud sportlased nagu kergejõustiklased H. Puuste, V. Külvet ja T. Mägi, aerutaja T. Tikerpe, korvpallurid R. Alvre, K. Lass, M. Nõmmik, A. Sepp, suusataja A. Daniel.

Siiski ei moodusta sport kehakultuuriteaduskonna üliõpilase peamise sisu. Kõige põhilisem ülesanne on nüüdisaja nõuetele vastavate treenerite, spordimetoodikute ja spordiorganisaatorite koolitamine. Sellisele spetsialistile jääb praktikakogemusest väheseks. Tänane ja homne põlv nõuavad temalt sügavaid teadmisi inimese organismi ehitusest ja talitlusest, inimese kasvatamisest ja mõjutamisest, spordi funktsioonist ühiskonnas ja veel palju muudki. Kõike seda on ülikool kohustatud andma ja üliõpilane vastu võtma. Üksnes põhjalikud teadmised ja kõrgetasemelised oskused teevad üliõpilasest kõrgharidusega spetsialisti. Sellise ettevalmistuseta pole treeneril enam võimalik viia oma õpilasi spordi kõrgetele tipptasanditele.

Nelja õppeaasta vältel toimuvad loengud, praktikumid, praktilised tunnid, treeningud, õppelaagrid ja õppepraktikad tagavad pakkumise, eksamid ja arvestused kontrollivad selle vastuvõtmise. Ja veel üks oluline joon. Nüüdisaegsele spordile on saanud omaseks põhinemine teadustöö kaudu välja töötatud süsteemile. Oskus mõista ja kasutada teadustöö tulemusi ning ka ise olla võimeline teaduslikuks analüüsiks — seda nõuab nüüdisaeg spordispetsialistilt ja seda tagab õppetöö ülikoolis.

Edukaks õppimiseks TRÜ kehakultuuriteaduskonnas on vaja suurt kiindumust spordisse ja tahet omandada süvateadmisi, et saada tõeliselt nüüdisaegseks kõrgharidusega spetsialistiks.

Kehakultuuriteaduskonna dekaan,
professor ATKO VIRU

Õigus-teaduskond

- Kohtunikuks
- Prokurõriks
- Uurijaks
- Notariks
- Advokaadiks
- Juriskonsuldiks

Kas õigusteaduskonna praktikandi või lõpetanu töö on niisama põnev kui seda kriminaalfilmides näha võib?

Enamasti mitte. Need, kes õigusteaduskonda õppima asudes loodavad viie aasta pärast lennukiga mööda Liitu ringi sõita, kopteriga merel laevade kohal põristada ja autopidurite kiunudes kurjategijat taga ajada, peavad pettuma. Uurija töökoht on kabinet, põhiline töövahend paber ja kirjutusmasin (neil, kes ei taipa masinakirja viie aasta jooksul ära õppida, pastakas). Kurjategijate kinnipüüdmiseks on teised mehed, kuid uurija peab paljude selliste meeste tööd koordineerima. Kriminaaljälituse tööd alahindamata tundub mulle siiski, et õige töö algab uurija kabinetis. Muide, meie lõpetanuid töötab väga edukalt ka kriminaaljälituses. Mis aga põnevusse puutub, siis kunagise prokurörina võin kinnitada, et raske on leida põnevamat asja kui keeruline ja raske kohtuistung. See on aga vaimset laadi põnevus ning selleni jõudmiseks on vaja mitte ainult sügavaid teadmisi, vaid ka mõtlemisvõimet, kiiret ja paindlikku mõistust.

Uurija, prokurör, kohtunik, advokaat. Kas need ongi põhilised juristiametid?

Paljud meie lõpetanud hakkavad tööle juriskonsuldina, teiste sõnadega ettevõtete-asutuste juristidena. See on majandusõiguse ja tsiviilõiguse valdkond. Töökohavaliku geograafia on neil väga lai alates ministeeriumi keskaparaadist pealinnas ja lõpetades juristitööga kolhoosis või sovhoosis. Sealhulgas just agraartööstuskoondis pakub viimasel ajal korralikke töökohti — korteri ja täiesti viisaka palgaga. Omaette valdkonna moodustab töö täitevkomitees, kus on vaja põhjalikumaid teadmisi riigi- ja haldusõigusest, finantsõigusest jt. Majandus- ja haldusõigusliku suuna üks põhilisi õigusharusid on ka tööõigus — vist küll kõige praktilisemat laadi õigusteadmiste valdkond.

Kellel sobiks juurat õppima tulla?

Kindlasti humanitaarkallakuga huvide omanikel, neil, kellel koolis istusid näiteks ajalugu ja ühiskonnateadused. Aga küllap meil saavad hästi hakkama ka täppisteadusliku mõttelaadiga noored oma tõsise töössesuhtumise ja probleemide sügavuti käsitlemisega. Ning muidugi ka romantilise hingelaadiga inimesed, sest ei juuratudeng ega ka väljaõppinud jurist pea ometi olema mõni kuivik.

Paljud õigusteaduskonna lõpetanud töötavad hoopis teisel erialal...

Ei tööta paljud. Juristide kutsepüsivus on kõrge. Enamasti nad küll torisevad, et tööd on palju, aga ega nad sellepärast kergemat ja vähemat tööd otsima jookse. Üks õige töö peabki olema parasjagu raske ja teda peabki palju olema. Kerget tööd, mida tehakse kuidagi möödaminnes, ei saa armastada.

Viimasel ajal on palju räägitud ümberkorraldustest kõrgkoolis?

Mõtted liiguvad selles suunas juba ammu. Senisega võrreldes kavatseme vähendada loengukoormust ning suurendada üliõpilase iseseisvat tööd. Vähem mehhaanilist konspektikirjutamist ning enam aktiivset arutelu — praktikumid, referaadid, eriseminarid... Palju hakkab sõltuma ka tudengite enda initsiatiivikusest, õppejõu ja üliõpilase koostööst.

Olulisemad faktilised andmed?

Vastu võtame 50 üliõpilast, neist 8 tuleb ettevalmistusosakonnast, nn. 0-kursuselt. Kaugõppesse saab 80 üliõpilast, seal on ka vene rühm. Õppeaeg vastavalt 5 ja 6 aastat. Kolmandal kursusel spetsialiseerutakse nelja tsüklisse: kohus-prokuratuur, uurijad, majandusjuristid ja haldusjuristid. Praktika II ja III kursuse järel ning V kursuse sügisel-talvel. Tüdrukuid ja poisse kursustel enam-vähem võrdselt.

Küsimustele vastas
õppeprodekaan
dots. JAAN SOOTAK

Füüsika-keemia-teaduskond

- Õpetajaks
- Keemikuks
- Füüsikuks

Milline teaduskond valmistab rakupeensusi valdavaid pärilikkussaladuste uurijaid, aastatuhandeid maapõues peitunu vanuse täppishindajaid ja tehistoitude eriteadlasi? Aga milline maailmamainega laserite loojaid, virtuoosseid raalikäsitsejaid, Antarktika vallutajaid ja maailmamere seisundi tuvastajaid?

Ei ole avalõik ülemäära suurelinе ühti, erilise vaevata võib loendada veel terve hulga ametimehi ja ainevaldu, kellena ja kus füüsika- ja keemikudiplomi omanikud end täiskoduselt tunnevad. Mitte täppisteaduste tundja ameti piiratus ei sunni teisi teeharusid otsima — töötab ju lõviosa teaduskonna vilistlasi ikka otsesel erialal —, vaid fundamentaalseist teadmistest johtuv realistlik maailmatunnetus võimaldab läbi lüüa aladel, millel esmapilgul õpituga vähe ühist.

Õpingute ajal selgub, kellel on edasiseks eluks rohkem kalduvusi konstruktori, tööstusinseneri või katsetajana, kellel teooriaid teadlasena edasi arendada, kellel muuta keerukana ja ehk igavanagi näivaid õppeaineid õppureile terekäeseiks. Kui aga enam haaravaiks osutuvad kõrvalhuvid, olgu siis bioloogia, meditsiin, põllumajandus, kriminoloogia või miski muu, pole praktiliselt kunagi raskusi siirdumisega nende teaduste või rakendusalade «keemilistesse» («füüsikalistesse») harudesse: on ju füüsika ja keemia laialdane «invasioon» teistesse teadustesse nüüdisaja tunnusjooni.

▲ **Esimene järeldus** joonistus kirjapandust üle kordamatagi välja: ei füüsikul ega keemikul ole tööpuudust karta. Sestap eraldatakse igasuvisest TRÜ vastuvõtulimiidist tervelt **125 kohta nende tarvis — kolmveerandsada füüsikuile (sellest kolmandik venekeelsele õpperühmale), poolsada keemikuile.**

▲ **Teine järeldus** võiks väljenduda küsivas ölakehituses: kas keemia polegi siis vaid sümboleist koosnevate tüütute reaktsioonivõrrandite lõputu räga ja füüsika inimmõistusele vaevutabatavate avaldiste jada? Ega vist kõrgkool ole tõesti paslikem paik vastupidises veendumiseks, sümbolikeelte teatud kõrgusega mäeharja ületamiseks peab jaks varem mõõdetud olema.

Küll peab keemia- ja füüsikatippudele pürgija olema valmis üsna usinalt tundesöövaks laboritööks: oma käega läbi katsumata võrrand selgeks ei saa, nii füüsika kui keemia on suurelt jaolt eksperimentaalteadused, kus ainult piiatsi ja paksu vihikuga kaugele ei jõua. Järjestikku käiakse läbi tee keemia- ja füüsikakatsete lihtsa vormistusega klassikast kuni peaaegu kõige nüüdisaegsemate mõõtemetoodikateni. Nii keemikuil kui füüsikuil on tublisti asja arvutiterminalide juurde, raaliprogramme koostama ja ka kasutama.

Neile, kel teadustegemise tuhin juba tudengipõlves keskmisest suurem, pakub koormuselisa töö üliõpilaste teadusühingus. Tasub kirja panna, et mainekaima ÜTÜ reaalala ringi tiitel püsib juba mitu aastat füüsikalise biokeemia ringi valduses. Just selle ringi kaudu tuleb täiendust praegu ühe perspektiivseima ja moderseima teadusharu molekulaarbioloogia edendajaile. Füüsikatudengite teadustöö võimalused avardusid tänapäevaseks moodsa õppekorpuse hiljutise valmimise ja nüüdistasemelise sisustamise järel. Teaduskonna eripärade hulka kuulub siin tehtavate lepingutööde suur maht ning üliõpilaste mahukas (ka palgaline) haaratus nende tööde täitmisse.

Teadusepõld on tunnustatud marjamaa küll, aga sugugi mitte kõigile ei pruugi seal kasvavad viljad ihaldusväärseimana tunduda. Üha uued teadusideed eeldavad teadlastest hoopis suuremat hulka ideevormistajaid **aparaadiehitajate, tööstuskeemikute, mõõteteenistuste (füüsikutel on selline uus erialagi — metroloog), tehaseinseneride** ja kes teab veel kui paljude erinimeliste ametimeeste ja -naiste näol. Niiviisi pole füüsika-keemiateaduskond sugugi paik ainult eriti andekatele, vaid eelkõige koht päris tavaliste, küll aga muidugi huviliste ja töötahteliste noorte mitmekesiseks koolitamiseks.

Päevanõudeid silmas pidades tõstkem välja veel kaks üliolulist tulevikurada. Harjumuspärane on seada eriti keemikuid (aga ka füüsikuid) vastutama käest kippuva **keskkonnaseisundi** eest. Tegelikult on see tuline õigus. Ainult et keemikud-füüsikud pole mitte saastesüüdlased, vaid need, kelle töödele tuginedes see seisund stabiliseeruda ja parraneda saab. Ja lõpuks tähtsaimast tähtsam amet — **pedagoogi oma.** Küllap tasuks juba tänavusil sisseastujail seda kaaluda — nii füüsika- kui keemiaõpetajad on meie vabariigis äärmiselt vajalikud.

Siit, ka mitmed soodustused tulevastele õpetajatele, muuseas ka eraldi vastuvõtt pedagoogierialal, õpetajakutse vajadusi arvestav õppeplaan, laialdased võimalused lisaoskuste omandamiseks raadio-, foto- ja klassitööde alal. Niiviisi tasub kõigil, neil, kelle huvid füüsika või keemia ja mõne muu eriala vahel pendeldamas, tõsiselt järele mõelda, milline tee toob seatud sihid sirgemalt kätte. Kellel aga need kaks täppisteadust põhialaks, see ärgu liigvaagimisega aega raisaku.

Prof. VELLO PAST,
füüsika-keemiateaduskonna
dekaan
TOOMAS JÜRIADO,
orgaanilise keemia kateedri
vanemteadur

Ajaloo-teaduskond

- Õpetajaks
- Arhiivitöötajaks
- Muuseumitöötajaks
- Defektoloogiks, abikooli õpetajaks
- Logopeediks

AJALOOTEADUSKOND võtab 1986. aastal uusi üliõpilasi vastu ajaloo ja defektoloogia erialale, mõlemaid nii statsionaari kui ka kaugõppesse. Kuna tegemist on pedagoogiliste erialadega, siis eeldame üliõpilaskandidaatidelt huvi õpetajatöö vastu ning head suhtlemisoskust. Teretulnud on õpilaslektorid, kodu-uurijad, ajaloo-olümpiaadidest ja poliitilistest konkurssidest osavõtnud, pioneeri- ja komsomolitöö aktivistid ning teised laia silmaringiga ja ühiskondlikult aktiivsed noored.

AJALOO-OSAKONNAS õpitakse ühiskonnateadusi, ajaloo üld- ja erikursusi, keeli ning pedagoogilis-psühholoogilisi aineid. Teoreetilist kursust täiendavad ja kinnistavad praktikad arheoloogilistel kaevamistel, etnograafiaekspeditsioonidel, arhiivides, muuseumides, pioneerilaagrites ja koolides. Kogu õpiaega läbiva pideva pedagoogilise praktika raames õpitakse tundma õpetajatöö kõiki tahkusid. Alates III kursusest (kaugõppes V kursusest) spetsialiseerutakse NSV Liidu ajaloo, üldajaloo, arheoloogia, arhiivinduse, etnograafia või kunstiajaloo kitsamale erialale. Selles ainevallas toimub teaduslik ettevalmistus, kirjutatakse kursusetööd ja diplomitöö. Sõltumata valitud spetsiaalsusest saavad kõik statsionaarsed üliõpilased pedagoogilise ettevalmistuse ning lõpetamisel antakse neile ajaloolase, ajaloo- ja ühiskonnaõpetuse õpetaja kvalifikatsioon.

Ajaloo-osakonna statsionaarselt lõpetanud suunatakse vastavalt noorte spetsialistide riiklikule jaotusplaanile tööle kas õpetajana koolidesse või teaduritena uurimisasutustesse, muuseumidesse ja arhiividesse. Meie kasvandikud on leidnud rakendamist aga ka komsomoli- ja parteitööl, nõukogude organites, toimetustes ja mujal.

DEFEKTOLOOGIAOSAKONNAS õpitakse ühiskonnateadusi, filoloogilisi, meditsiinilsi ja pedagoogilis-psühholoogilisi aineid. Viimane tsükkel on mõistagi kõige mahukam. Praktika toimub erikoolides, erilasteaedades ja logopeediapunktides. Defektoloogiaüliõpilased saavad ka teadusliku ettevalmistuse, kirjutavad kursusetööd ning diplomitöö.

Lõpetajatele antakse abikooli õpetaja ja logopeedi, koolieelsete lasteasutuste oligofrenopedagoogi kvalifikatsioon. Nad suunatakse tööle abikoolidesse ja eriinternaatkoolidesse ning arengupeetusega laste klassidesse õpetajate ja kasvatajatena, koolide logopeediapunktidesse, kliinikutesse ja polikliinikutesse logopeedidena, õpetajatedefektoloogidena või kasvatajatena. Loomulikult võimaldab defektoloogide pedagoogiline ettevalmistus töötada ka tavalistes lasteaedades ja normaalkooli algklassides. Eriplaani alusel ettevalmistuse saanud üliõpilased lähevad tööle kuulmishäiretega laste erikoolidesse surdopedagoogidena.

Ajalooteaduskonna üliõpilased elavad Pälsoni 23 ühiselamus. Ajaloolaste õppetöö toimub Tähe tänava õppehoones, defektoloogidel Tiigi tänava õppehoones. Mõlema osakonna üliõpilased on innukad teadusraamatukogu kasutajad, seda enam, et see varamu asub ühiselamu läheduses.

Eesti NSV teeneline õpetaja,
dotsent ALLAN LIIM,
ajalooteaduskonna dekaan

KOLMAS SEMESTER — EÜE

Lugupeetud sisseastuja!

PANE HÄSTI TÄHELE!

Enne sisseastumiseksameid pead Sa esitama Tartu Riikliku Ülikooli rektori nimele avalduse ja lisama sellele vajalikud dokumendid. Millised täpselt, seda saad teada teatmikust «Tartu Riiklikku Ülikooli astujaile» ja muu reklaami kaudu. Anname siin ülevaate tüüpilisematest vigadest dokumentide vormistamisel. Kui on aega, pead dokumendi parandamiseks või uuendamiseks sõitma tagasi selle väljaandmiskohta. Kui selline äpardus juhtub juuli lõpus, võivad Sinu dokumendid jäädagi vastu võtmata ja sisseastumiseksamitele Sa siis ei pääse.

Lõputunnistusel olevad nimed — nii eesti- kui venekeelsed — peavad täht-tähelt kokku langema passis olevatega. Tunnistuse eesti- ja venekeelne pool peavad olema identsed. Tunnistuse all nurgas on punktiirjoon selle väljaandmiskoha jaoks ja see koht peab olema sinna ka märgitud.

Iseloomustusel peab olema kolm allkirja, mitte vähem. Õpilastel direktori, klassijuhataja ja komsomolisekretäri allkiri (komsomolisekretär kinnitab oma allkirjaga ka nende õpilaste iseloomustused, kes komsomoli ei kuulu). Töölisnoortel direktori, parteisekretäri ja komsomolisekretäri või ametiühinguorganisatsiooni esimehe (kui noor on komsomolieast väljas) allkiri. Ka iseloomustusel olev nimi peab täielikult ühtima passis olevaga. Kui iseloomustus koosneb kahest või enamast lehest, peab iga leht olema kinnitatud direktori allkirjaga, sellel olgu ka kuupäev, pitsat ja iseloomustatava täielik nimi.

Ka **arstitõendil** (vorm 086-Y) — kordamine olevat tarkuse ema — langegu nimi kokku sellega, mis passis, olgu pitsat, allkiri ja kuupäev, millal lõplikult kinnitatud. Sealt ei tohi puududa ühegi nõutud erialaarsti, näit. psühhiaatri (viga, mida tehakse kõige sagedamini) märge.

Mitte igasugune foto ei sobi. Kõik kuus fotot olgu pärit ühest ja samast negatiivist (seepärast soovitame neid tellida kohe rohkem ennetamaks kaotsiminekut või riknemist) mõõtudega 3×4 cm.

Töölisnoored peavad esitama ka **väljavõtte tööraamatust.** See olgu kinnitatud töökohal. Kui väljavõte on mitmeleheline, peab olema kinnitatud iga leht: pitsat, allkiri ja — olgu veel kord alla kriipsutatud, — kuupäev, mis millegipärast kipub kõige sagedamini ununema.

Paljud siintoodud märkused ja juhtnöörid võivad tunduda asjatu kordamisena. Vastuvõtukomisjoni töötajad nii ei arva, nemad puutuvad nende vigadega suvel kokku päevast päeva — kui mitte sagedamini.

Lõpetuseks veel mõned üldisemad märkused ja soovitused. Isikutel, kes on lõpetanud keskkooli varem kui 1986. aastal, peab päevasesse osakonda astumiseks olema iga aasta kohta, mil ta kusagil ei õppinud, tööraamatus vähemalt 6 kuud tööstaaži. Vastasel korral me tema dokumente vastu võtta ei saa. Tehnikakooli lõpetanud peavad esitama ka keskkooli lõputunnistuse. Hoiatame dokumentide postitsi saatmise eest. On juhtunud, et need jõuavad pärale hilinemisega (kui hoopis kaduma ei lähe). Sel aastal alustame dokumentide vastuvõtmist 1. juulil ja lõpetame 31. juulil (kaugõppesse 1. juulist 20. augustini v. a. kehakultuuriteaduskonnas, kus võetakse vastu 1.—31. juulini). Pärast seda ükski dokument enam laekuda ei saa, olgu hilinemises süüdi kes tahes.

Niipalju mõnedest tüüpilisematest vigadest. Ei välista seda, et mõni jäi veel märkimata. Elu on ju nii võimalusterikas! Ent loodame kõige paremat. Seniks jõudu tööle!

TRÜ vastuvõtukomisjon

UUEST EKSAMIKORRALDUSEST

saate teada eelpoolmainitud teatmikust! Esialgu on selge niipalju: toimub kolm eksamit ja vestlus, mida hinnatakse 3 palli süsteemis. Üks eksamitest on kirjand, mille üliõpilaskandidaat kirjutab oma emakeeles; teine, sõltuvalt erialast, on kas matemaatika, ühiskonnaõpetus või bioloogia; kolmanda eksami määrab kõrgkool ise.

Majandusteaduskond

- **Raamatupidajaks**
- **Kaubatundjaks**
- **Majandusküberneetikuks**
- **Rahandusspetsialistiks**
- **Kaubandusökonomistiks**

Hiljuti lõppenud NLKP XXVII kongress asetas meie majandusteadlaste ette suured, keerulised, kuid ka huvitavad ülesanded. Kui Sa, lugupeetud noor inimene, tahad olla elu keskel, lahendada elu poolt pidevalt tõstatatud probleeme, kasutades selleks nii oma mõistust kui ka mitmekesist arvutustehnikat, mõtle sellele teaduskonnale. Küsimusega «Miks te astusite majandusteaduskonda ja mis teile seal huvi pakub?» pöördusime kõigepealt üliõpilaste poole.

Eike Enniko — raamatupidamise ja majandusliku analüüsi II kursuse üliõpilane:

«Paljud juba aastaid ühel või teisel erialal töötanud inimesed ei oska küsimusele, miks nad on just sellel erialal töötavad, vastata. Ja tundub, et ka mina ei saa anda kohest vastust, miks valisin kaubandusraamatupidamise. Pärast keskkooli lõpetamist ei teadnud raamatupidamisest õieti midagi. Paljude tegurite koosmõjul läksin õppima raamatupidamist kõigepealt Tallinna Riikliku ja Kooperatiivkaubanduse Tehnikumi. Mõtlesin, et kerge ja puhas töö. Peagi selgus mu ettekujutuse naiivsus: amet pole sugugi kerge, vaid kohati isegi lausa keeruline. See veendumus süvenes veelgi tööl olles. Töötades restoran «Olümpia» raamatupidamises veendi mind (ja veendusin ka ise), et kõrgema haridusega muutuvad probleemid veelgi huvitavamaks ning ma saan teha julgemaid otsuseid. Siit ka mõte — omandada majanduslik kõrgharidus.

Miks just raamatupidamine ja mitte näiteks kaubandusökonoomika? Tavaliselt neid erialasid kui lähedasi võrreldakse. Kuna vahepeal töötasin, siis mitte viimasel kohal polnud väiksem konkurss. Kuid see polnud peamine. Võib öelda, seda eriti noormeeste osas, et raamatupidamise eriala lõpetaja on potentsiaalne juhikandidaat. Praktika seda ka kinnitab: mitmed meie eriala lõpetajad töötavad erinevates süsteemides juhtidena. Bilansivõimeline raamatupidaja jagab majanduse keerdkäike ülihästi. Loomulikult ei saa kõikidest juhid, aga ka raamatupidaja töö on sisuliselt huvitav: tuleb lihtsalt omandada oskus näha arvude ja faktide taga elu, arvudest aru saada. Ja veel üks tähk: raamatupidaja töö ei sõltu ilmastikust, seetõttu ka töö ei kuhju, saab hakkama inimene, kelle tervis pole kõige tugevam.

Olen igal juhul veendunud, et tegin õige valiku, ja loodan, et need, kes meiega sügisel liituvad, ei kahetse tehtud sammu.»

Eve Lähker — kaubandusökonoomika III kursus: «Huvi kaubanduse vastu tekkis mul juba keskkooliaastail, kuna õppisin kaubanduse eriklassis. Tegeliku tööga puutusin kokku suviste praktikumide käigus. Saanud keskkoolist nooremmüüja kutse, töötasin 2 aastat Tallinna Kaubamajas. Sealt mind suunatigi stipendiaadina TRÜ majandusteaduskonda edasi õppima. Valisin selle eriala seetõttu, et minu arvates annab ökonoomika kõige parema ülevaate meie majanduselust, konkreetsemalt kaubandusest.»

Eve kursusekaaslane *Lea Kiivit* toetab eelöeldut ning rõhutab kaubandusökonoomika laiahaardelisust. «Elu teevad ülikoolis huvitavaks ka õppevälised üritused. Kuigi meil on noormehi vähe, toimuvad pidevalt teaduskonna ühisettevõtmised. Meelde on jäänud esmakursuslaste õhtud, 1985. aasta nääripidu, spordiüritused.»

Peeter Vään — majandusküberneetika IV kursus: «Keskkoolis õpetati meie klassile fakultatiivselt programmeerimist. See oligi esimeseks tõukeks, mis sundis mind küberneetikale mõtlema. Kuid miks just majandusküberneetika? Leidsin selle olevat kõige perspektiivikama ning paljude spetsialiseerumisvõimalustega. Seoses meie majanduse ees seisvate suurte ülesannetega suureneb ka majandusküberneetikute osatähtsus.

Palju annab erialale kaasa töötamine ÜTÜ ringides. Nii küberneetikud kui ka teised võtavad igal aastal oma konverentsil vastu väliskülalisi Riiast, Vilniusest, Moskvast, Leningradist, Tbilisist jm. Samuti käime teadusettekannetega teistes kõrgkoolides. Traditsiooniks on kujunenud ka vilistlaste ja üliõpilaste kohtumised, kus räägitakse uusimatest teadussaavutustest, tööst, kuid proovitakse võimeid ka spordis.»

Tiina Roo — rahanduse ja krediidi eriala IV kursuse üliõpilane, komsorg: «Mäletan veel praegu, kuidas käisin Tallinna 1. Keskkooli abituriendina TRÜ majandusteaduskonna lahtiste uste päevadel. Mulle hakkas meeldima rahanduse eriala oma laiahaardelisusega ja see, et ta pakub erinevaid töövõimalusi rahvamajanduse mitmetel juhtimistasanditel. Näiteks ENSV rahandus-krediidiorganite juhtiv kaader on komplekteeritud peaasjalikult rahanduse eriala lõpetajatest.

Meeldib see, et erialakateedri teadustöö on tuntud NSV Liidus ja mitmes välisriigis (Soomes, Tšehhoslovakkias jne.). Laiaulatuslikud on ÜTÜ rahanduse ringi sidemed. Õppetöö on huvitav, seda just erialaainetes. Näiteks juba praegu saame kurssi sellega, kuidas töötab elektronarvuti riigipangas. Õppeedukus on olnud väga hea ja olen saanud kõrgendatud stipendiumi. Eks tunnustus ka tiivusta.

Tulevase rahandusspetsialistina usun, et mu töös tuleb esikohale elektronarvuti, üha vähemaks jääb paberlikku asjaajamist ning suureneb loomingulise töö maht. Ja see teebki rahandusspetsialisti töö nüüdisaegseks ja vajalikuks.»

Olev Käsperson — kaubatundmise ja kaubanduse organiseerimise III kursus: «Millegipärast on tekkinud arusaamine, nagu oleks kaubatundmine naiste eriala. Tegelikult on ju palju nn. mehelikke kaupu (elektri-, majapidamis- jm.) ja meestel tööd küllaga. Arvan, et noormehed kardavad rohkem rasket konkurssi, sest tütarlastest teadmiste poolest üle olla on raske, kuid mitte ületamatu. Kaubatundmine ei tähenda tegelemist mitte ainult kaupadega, vaid ka inimestega. Kaupu tuleb ju tellida, mõjutada tootmist elanikke huvitavates suundades jne.»

Teda täiendab kursusevanem *Juhan Teevahi*: «Tahtsin kaubatundmist õppima tulla kohe pärast keskkooli, ei õnnestunud. Ajateenistuse lõppedes asusin õppima ettevalmistusosakonda ja sealt kaubatundmise I kursusele. Mulle meeldib inimestega suhelda. Leian, et kaubanduses on see kõige vahetum, huvitavam ja ka rahutum.»

Lõpuks saab sõna teaduskonna dekaan dots. *Valner Krinal*: «Meeldib, kui noored tunnevad huvi majandusteaduse vastu ning on rahul oma üliõpilaseluga. Nagu ikka noorte kollektiivis tuleb ka meil ette pahandusi ja vahetevahel juhtub sedagi, et mõni noor peab mitte omal tahtel õpingud pooleli jätma. Enamik katkestajaid siiski tuleb tagasi ning neist saavad head üliõpilased ja spetsialistid. 1986. a. võtame vastu 25 kaubandusökonomisti (+50 kaugõppesse), 25 rahanduse ja krediidi erialale (+25 kaugõppesse), 50 raamatupidajat (+25 kaugõppesse), 30 kaubatundjat ja 20 majandusküberneetikut. Raamatupidajad jagunevad kaheks — eesti ja vene õpperühm. Ootame huvilisi 26. märtsil kell 15 meie õppehoonesse Nooruse t. 9 lahtiste uste päevale. Kohtumiseni!»

Materjalid valmistas ette teaduskonna komsomolibüroo

MAJANDUSTEADUSKONNA VEESPORDIPIDU

Matemaatikateaduskond

- **Matemaatikaõpetajaks**
- **Rakendusmatemaatikuks**

Matemaatikateaduskond loodab sügisel oma perre vastu võtta 100 uut üliõpilast, kellest 75 asub õppima matemaatikat ja 25 rakendusmatemaatikat.

Elektronarvutustehnika loomine ja kire areng viimastel aastakümnetel on tekitanud tõelise murrangu matemaatikas ja selle rakenduses. Kui varem olid matemaatilised meetodid kasutusel peaasjalikult täppisteaduses, siis nüüd ei saa nendeta läbi isegi sellised humanitaarsed distsipliinid nagu filoloogia, õigusteadus jt. Matemaatikud on oodatud uurimispartnereiks väga mitme eriala teadlasrühmades. Andmetöötluse meetodeid vajatakse ka tehnikas ning tootmise ja rahvamajanduse planeerimisel-juhtimisel.

Uued rakendusvaldkonnad omakorda on mõjutanud matemaatikat ja stimuleerinud uute teooriate kujunemist. Kõige selle tulemuseks on suur vajadus nii kvalifitseeritud rakendusmatemaatikute kui ka tänapäeva nõuetele igati vastavate matemaatikaõpetajate ja teadlaste järele. Nagu näitab selleaastane lõpetajate suunamine, on tegelik nõudlus Eestis meie lõpetajate järele vähemalt kaks korda suurem, kui meil on lõpetajaid.

Kõrgharidusega matemaatikuid valmistab meie vabariigis ette TRÜ matemaatikateaduskond. Õppeaeg on 5 aastat. Ettevalmistuse aluseks on traditsioonilised põhiained — matemaatiline analüüs, analüütiline geomeetria ja kõrgem algebra, mille elementidega on tutvutud juba keskkoolis. Ülikooli esimesel kursusel õpitakse aga ka juba uusi, kaasajal kujunenud distsipliine: matemaatilist loogikat, arvuteid ja programmeerimist jt. Hiljem järgnevad sellised rakenduslikult tähtsad ained nagu tõenäosusteooria ja matemaatiline statistika, optimeerimismeetodid, operatsioonianalüüs, automatiseeritud juhtimissüsteemid.

Matemaatika erialal antav ettevalmistus on mõneti laiahaardelisem. Kõigepealt tutvutakse tänapäeva matemaatikateooria kõigi põhivaldkondadega. Õppeplaanis on ka rakenduslikud ained, kuid nende maht on väiksem kui rakendusmatemaatikutel. Eriainete süsteem on mõnevõrra universaalsem kui rakendusmatemaatikutel. Niisugune ettevalmistus on matemaatika erialal vajalik seetõttu, et selle eriala lõpetajate ülesandeks on matemaatikateaduse edasiarendamine Eesti NSV-s, uue kõrgharidusega matemaatikute kaadri ettevalmistamine ning matemaatika õpetamine keskkoolides. Koolireform näeb ette arvutustehnika laialdast tungimist kooli. See laiendab kahtlemata matemaatikaõpetajate tööpõldu.

Rakendusmatemaatika erialal on eespool mainitud rakenduslikel ainetel suurem kaal. Ka on siin arvutuspraktika ja arvutusmeetodite käsitlus märksa ulatuslikum. Eriainete süsteem on orienteeritud edasistele rakendustele. Siin on võimalik arvestada ka üliõpilaste erihuve, sest rakendusmatemaatik peab teataval määral tundma õppima ka seda ala, kus ta oma meetodeid rakendama hakkab. Tänu displeiseadmete ja kaasaegsete personaalarvutite kasutamisele õppetöös on programmeerimise õpetamine meie ülikoolis igati kaasaegsel tasemel. Rõõmustav on märkida, et meie käsutuses olevate personaalarvutite park kasvas käesoleval aastal oluliselt. Ning et see kasv kahtlemata jätkub ka järgmisel õppeaastal.

Mõlemal erialal on üliõpilaste ettevalmistuses oluline koht iseseisval tööl. Matemaatikat ei saa kujutleda ilma ülesannete lahendamiseta. Noorematel kursustel alustatakse praktikumides õppejõudude poolt antavate ülesannetega, hiljem lisanduvad rakendustest välja kasvanud või teoreetilises uurimistöös kerkinud ülesanded. Sageli tuleb lahenduse saamiseks välja töötada ka uusi meetodeid. Originaalsemaid lahendusi ja meetodeid tutvustavad üliõpilased erialaringide koosolekutel, konverentsidel (ka väljaspool Eestit ning vormistavad auhinnatöödena.

Kahtlemata nõuab matemaatilise kõrghariduse omandamine sihikindlat tööd ja suurt mõttepinget, kuid nagu näitavad kogemused, on see jõukohane kõigile keskkoolis normaalse edukusega noortele. Põhiline on hea töötahe ja võimekuse pidev arendamine.

dots. M. KILP,
matemaatikateaduskonna
dekaan

Bioloogia-geograafiateaduskond

- **Õpetajaks**
- **Bioloogiks**
- **Geograafiks**
- **Geoloogiks**

Meie teaduskond on ainuke õppekeskus Eestis, kus saavad koolituse bioloogia, geograafia ja geoloogia spetsialistid. Teaduskond jaguneb kolmeks osakonnaks, kus õpib kokku 425 statsionaarset üliõpilast. Sügisel võtame vastu 95 uut noort: 60 bioloogia-, 20 geograafia- ja 15 geoloogiaosakonda.

Bioloogiaosakonnas spetsialiseerutakse alates kolmandast kursusest biokeemia, botaanika, geneetika, hüdrobioloogia, zooloogia, taimefüsioloogia, tsütoloogia või ökoloogia erialale. Eriprogrammi alusel saab õppida molekulaarbioloogiat. Paralleelselt teoreetilise õppetööga tutvutakse tulevase eriala uurimismeetoditega praktikumides. Meie laboratoorne baas on viimastel aastatel oluliselt täienenud ja me saame teha kõrgetasemelisi eksperimentaalseid töid. Valmis ka botaanikaaia uus palmihoone. Üliõpilastel on võimalik osaleda lepingulistes uurimistöödes.

Bioloogiaosakonna lõpetajad töötavad teaduritena uurimisinstituutides, looduskaitsealadel jm.

Geograafiaosakonna üliõpilased saavad kolmandal kursusel valida majandusgeograafia, füüsilise geograafia või biogeograafia. Majandusgeograafid õpivad üldõppeplaanile täiendavalt rahvamajanduse ja territoriaalset planeerimist, asustust, rahvastikku ja sotsiaalseid probleeme käsitlevaid õppeaineid. Kitsamatel erialadel (meditsiiniline geograafia, linnaökoloogia jne.) on võimalik spetsialiseeruda individuaalplaani alusel. Füüsilise geograafia (loodusgeograafia) üliõpilastel aitavad erialast ettevalmistust saada sellised huvitavad erikursused nagu maastikuteadus, maastiku geokeemia, maastikuhooldus, territoriaalplaneerimine, loodusvarade arvestus jt. Biogeograafid tutvuvad põhjalikult geograafia ja bioloogia piirimail paiknevate teadustega.

Selle osakonna lõpetajaid vajatakse projekteerimisasutustes, keskkonnakaitse- ja turismiasutustes, plaani- ja statistikaasutustes, kõrgkoolides ja teaduste akadeemia instituutides.

Uudiseks on, et alates käesolevast aastast jagunevad bioloogiaosakonnas õppijad pedagoogilise ja teoreetilise haru vahel (ka vastuvõtt ülikooli toimub eraldi). Kõik bioloogiaosakonna pedagoogilise haru lõpetajad saavad bioloogia ja keemia õpetaja, geograafiaosakonna lõpetajad aga geograafiaõpetaja kutse. 10 geograafiaosakonna üliõpilast spetsialiseerub biogeograafia erialale ja saab võimaluse õpetada koolides lisaks geograafiale ka bioloogiat.

Geoloogia erialal spetsialiseerutakse geoloogiks-kaardistajaks, hüdrogeoloogiks või ehitusgeoloogiks. Töötatakse ENSV Geoloogia Valitsuses, Geoloogia Instituudis, Ehituskomitee asutustes, maaparanduses ja veemajanduses.

Meie erialade ühiseks jooneks on suvised õppe- ja menetluspraktikad. Mitme eriala suvepraktika on seotud välitöödega väljaspool oma vabariiki (Tuvas, Koola poolsaarel, Krimmis, Baikali ääres jm.). Sageli käiakse õppeekskursioonidel looduskaitsealadel Taga-Kaukaasias, Karjalas jm. Eksperimentaalse kallakuga menetluspraktika baasideks on ka teiste liiduvabariikide ning Moskva ja Leningradi teadusasutused.

Teaduskonnas tegutseb hoogsalt kaheksa ÜTÜ ringi.

Vastavalt teaduskonna iseloomule on looduslähedased ka paljud õppetöövälist aega sisustavad üritused. Äramärkimist väärib looduslaste päev — teatud piirkonna looduse ja selle arengu probleemidega tutvumine kohapeal (on toimunud Värskas, Haanjas, Vooremaal, Endla soos). Valdavalt sportlikud on Palmse mängud, mille programmi kuuluvad võrkpall, kotisjooks, veepall, jalgpall ja mis toimuvad teise kursuse zooloogia praktika ajal, aga millest võtavad osa ka teiste kursuste üliõpilased ja vilistlased. Geo-Geo (geograafia-geoloogia) kahepäevased talimängud toimusid sel aastal juba 29. korda. Traditsiooniks on muutunud suvemängud Vaiblas Võrtsjärve ääres ja veel paljud teised üritused.

Kuigi meile astuda soovijate arv on alati olnud suurem mahtunute arvust, ei tohiks see eemale peletada tõsise huvi tundjaid. Eriti ootame neid, kes juba koolipäevil on võtnud osa erialaringide tööst ja osalenud aineolümpiaadidel.

EVI PADU,
taimefüsioloogia ja -biokeemia
kateedri dotsent

Toimetaja kt. INDREK UDE

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruumid 240, 241, tel 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 1337, MB-03084. Tiraaž 4000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Tartu Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 11 (1445) Reedel, 28. märtsil 1986 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

*

RINGID, RINGID ... *Ühe ammuse laulu sõnu mööda minnes tuleks küsida «kuhu te nõnda kiirelt ...» Kuigi see viis kummitab, tahaksin küsimuse teisiti asetada: «Miks ei veere mõni ring üldse?» Alustagem aga paremast poolest. Mõne agarus paistab silma juba kuulutustelt — arstide erialaringid, kunstilooring, RSR jne. Tänases lehes saab põhjalikumalt süüvida ajalooringi minevikku. Nemad tähistavad täna kl. 14 teadusraamatukogu konverentsisaalis oma 40. aastat.*

Eelmisel laupäeval said Tartu üliõpilaste looduskaitseringi vilistlased ja liikmed kokku Vanemuise 46 auditooriumis, kus 28 aastat ja 9 päeva tagasi ring alguse sai. Senine teaduslik juhendaja Jaan Eilart viis kuulajad Friedebert Tuglase manu. Hulk aastaid tagasi võtlis ring oma hoole alla Ahja, sinna rajati park. Nõmmel käidi kirjanikul külas. Ringi esindusel oli au isegi «Estonias» rahvakirjaniku sarga juures seista. 1970-ndate lõpuaastate juhatuse liige, praegune LKS töötaja Arvo Iital pakkus põnevat Aasia slaididelt.

Füüsikute ÜTÜ saab 4. aprillil maha konverentsiga. Siin taas meeldetuletus komsomolibüroodele. Pressisekretäre ei ole veel füüsika- ja keemiaosakonnal ning kehakultuuriteaduskonnal. Füüsikute pressisekretäri esimeseks ülesandeks peaks saama sellesama konverentsi kajastamine.

RSR pidas eile õigusteaduskonna päeva. Nii võiks tükk aega jätkata. On kevadsemestri keskpaik ja hoogu näib jätkuvat. Kuid ülikoolis on 87 ÜTÜ ringi, lisaks teisigi. Mõnest ei ole kippu ega kõppu. Ühes või teises osakonnas märgitakse ring tegutsevana aruandesse küll, aga uurimistöid pole, kokkusaamist, konverentse ka mitte. Ka õppejõud kirjutab endale ühiskondliku töö lahtrisse: ÜTÜ ringi juhendaja, teaduskonna ÜTÜ juhendaja. Ja üliõpilanegi laseb rahumeeli oma iseloomustusse kanda, et on ringi juhatuses või koguni esimees. Ausat suhtumist vajab seegi töölõik.

. Mõnikord püütakse jälle juuksekarva lõhki ajada. Mida arvate sellest, kui õppejõud sõnab kolleegile, et no milleks sina pidid selle asja organiseerima, las tudengid teevad ise. Peaksid küll. Aga kui nad seni pole hakkama saanud, Õppejõududel laialdasemad sidemed ja miks mitte kutsuda esinema huvitavaid erialainimesi. Ehk tudengid saavad sellest virgutust. Ja tark õppejõud oskab organiseerimisse ka üliõpilasi tõmmata.

Nädal algas ja lõppes kahe olulise sündmusega — lahtiste uste päevade ja suunamisega.

Ajaloolastel aga algab homme kl. 11 aulas oma päev. Aastail 1945—1985 on TRÜ lõpetanud 1746 ajaloolast.

KAIA PAJU

HHH 1 2 3 NÄDAL 4 5 HHO 67

Kes saab nimelist stipendiumi?

V. I. Lenini nim. stipendium

AET ARAK, ravi VI k.
PILVI KLAASSEN, ped. VI k.
ANU KÕIV, keem. V k.
KAIA PALM, keem. IV k.
TERJE ALOP, ajal. III k.
LAINE HÕBEJÄRV, geogr. V k.
DIANA EERMA, kaub. ök. IV k.
ENE MEERPUU, õig. V k.

K. Marxi nim. stipendium

TÕNU HEIN, maj. küb. V k.
ANNE TALFELT, ingl. f. IV k.

Fr. Tuglase nim. stipendium

RENATE PAJUSALU, eesti f. V k.

J. Lauristini nim. stipendium

MARIKA PAHK, defekt. IV k.

V. Kingissepa nim. stipendium

PEEP PRUKS, õig. V k.

J. Varese nim. stipendium

ERIKA ELMIK, kehak. IV k.

N. Burdenko nim. stipendium

MARGUS PEEBA, ravi V k.

D. Uljanovi nim. stipendium

JELENA GAVRILKINA, spordimed. VI k.

K. E. Baeri nim. stipendium

DINA POPOVA, biol. III k.

E. Lenzi nim. stipendium

ALVO AABLOO, füüs. II k.

J. Smuuli nim. stipendium

LEELO LINDRE, psüh. V k.

J. Anveldi nim. stipendium

VIIVE REIMAN, rah. ja kred. II k.

W. Struve nim. stipendium

HELI LEUSKA, matem. IV k.

G. Lurichi nim. stipendium

SOLVI KÄBA, kehak. III k.

H. Pöögelmanni nim. stipendium

EPP PAVELTS, ajal. III k.

Leninliku Komsomoli nim. stipendium

ANDI KASAK, õig. V k.

Jõudu kroonika kirjutajatele!

Kõrgkooli pedagoogika labori teaduse ja kõrgkooli ajaloo sektoris on hoos kroonika koostamine.

Ettevõtmise mõttest, ülesannetest ja muudest põhimõttelistest küsimustest võib mälu värskendamiseks lugeda Milvi Hirvlaane artiklist «Iga tähtsam sündmus kirja!» eelmise aasta 4. oktoobri «TRÜ» 4. leheküljelt. TRÜ 1985. aasta kroonika hetkeseis on järgmine. Esialgsed variandid on valmis arsti-, filoloogia- ja õigusteaduskonna kohta. Kirjapandut kontrollitakse ja täpsustatakse koos teaduskondade (allüksuste) esindajatega. Vastavalt töö edenemisele võtame kontakti toimetuskolleegiumi liikmetega ka teistest teaduskondadest. Praegu on kroonika käsikiri sellises seisundis, et sinna saab täiendusi lisada. Seepärast palume kõiki allüksusi saata veel andmeid TRÜ 1985. aasta kroonikasse. Võtame neid vastu **15. aprillini.** Vastasel juhul jäävad need sündmused kroonikast välja.

Praegu laekuvad infokaardid 1986. aasta kohta. Kokku oleme saanud umbes 600 kaarti, lisaks infot vabas vormis paarikümnel leheküljel, hulganisti on kutseid, programme ja muud materjali. Suur tänu aktiivselt kaasalööjatele!

Suhtumine uude ettevõtmisse on mitmesugune. On kuulda nii positiivseid kui ka negatiivseid hinnanguid. Viimased heidavad ette niigi suure paberimäärimise edasist paisutamist, aruandluse dubleerimist ja muudki. Tõsi, kroonika info laekumise teed on sisse töötamata, seetõttu tuleb teha ka topelttööd ja näha rohkem vaeva, kui just hädasti vaja. Loodame, et ajapikku muutub kõik märksa lihtsamaks. Püüame igati kasutada olemasolevaid üleülikoolilisi allikaid. Isikkoosseisu ja selle liikumise kohta saame andmeid arvutist. Publikatsioonide, kvalifikatsiooni tõstmise, aspirantuuri ja doktorantuuri, samuti teadustööde konkursside tulemuste, leiutustegevuse ja näituste, väliskomandeeringute kohta saab kroonika piisavalt täpset, s. o. kuupäevastatud informatsiooni teadusosakonnast. Eelmise ja selle aasta kaartidele on kontrolli mõttes otstarbekas igal allüksusel vastav info ka omalt poolt kirja panna.

Seni on kenasti koostööd teinud ja regulaarselt, ilma meiepoolse tagant togimiseta andmeid esitanud ajaloo-, filoloogia- ja arstiteaduskond, ajaloomuuseum, teadusraamatukogu, botaanikaaed, ÜMPI, aeroelektrilaboratoorium ja veel rida allüksusi. Kõrvalehoidjaid ei tahaks nimetada. Igaüks teab, kes on ja kes ei ole infokaarte kantseleisse kroonika kasti saatnud. Siisgi tahaks mainida laborite ja üldse teaduse poole tagasihoidlikku suhtumist. Nähtavasti on oma osa infokaartidele lipsanud trükivealgi. «Õppe-teadustöö» asemele tekkis kaartide paljundamise käigus «õppekasvatustöö». Paugupealt kadus teaduse osa ülikooli elu tähtsamate sündmuste seast. Paljud kaartide täitjad paigutasid teadussündmused «muu» rubriiki, teised lisasid uue alajaotuse ja tulid piinlikust olukorrast ilusti välja. Palume tuhat korda vabandust. Nii suurt reformi ei kavatsenud me tõesti läbi viia. Oleme teaduse poolt ülikoolis ja mõistame tema tähtsust ka kroonikas jäädvustamisel.

Uutel infokaartidel jätsime «tüübi tähise» ära. Loodame, et sündmuste lühiannotatsioonid tulevad senisest põhjalikumad ja annavad täieliku ettekujutuse toimunu iseloomust ja «ülikooli (maailma-) ajaloolisest» tähtsusest.

● **Lõpuks mõned konkreetsed soovitused infokaartide täitjatele.** Kõigepealt palume teha seda tööd võimalikult selge käekirjaga, just erialaterminoloogia osas. Lühendite puhul lisage sulgudesse ka pikem variant. Asutuste, konverentside jmt. nimetuste puhul kasutage korrektseid ametlikke nimetusi. Kindlasti varustage kaardid täitmise kuupäeva ja allkirjadega, on ju infokaardid kroonika koostamisel ametlikeks alusdokumentideks. Viiseerija alikiri on vajalik selleks, et allüksuse juhataja (kui ta just ise kaarte ei täida) oleks teadlik esitatavatest andmetest ning et midagi olulist välja ei jääks, kaks pead on ikka kaks pead.

Jõudu ja tahet ühise ettevõtmise edukal läbiviimisel!

URVE LIIN

Teisipäeval komsomolikomitees

● **SOOVITUSED LIIKMEKS.**
● **IDEOLOOGIASEKTORIS.**
● **KEHAKULTUURISEKTORIS.**
● **FILOLOOGIDE ÜHISELAMU.**
● **KRIITIKAT.**

● Anti soovitus NLKP liikmeks astujale Mario Rosentaule (õigus IV).

● **Ideoloogiasektor rääkis** lähemalt NLKP XXVII kongressi materjalide tutvustamisest üliõpilastele. Sektori juhataja Tõnu Rüütel ja Jaan Mölder (arsti. V) tegid lühikese ettekande sellest, kuidas puudutavad kongressi otsused konkreetsemalt ülikooli ja meie komsomolitööd. Kuidas aidata üliõpilastel paremini oma vaba aega veeta, milline osa on parteilisel juhtimisel komsomoliliinis, kuidas vabaneda formalismist — nendele probleemidele vastati konkreetsete ettepanekutega. Asesekretär ideoloogia alal Ain Lepikult luges ette komsomolikomitee metoodilise juhendi koosolekute korraldamise kohta kongressi materjalide tutvustamiseks.

● **Kehakultuurisektori juhataja Neinar Seli** andis lühiinfot korraldatust ja tulevastest plaanidest. Muret teeb spordiühingu liikmemaksude laekumine. Kuigi tähtaeg möödas, ei ole täielikult korras ühegi teaduskonna maksud, murelasteks nimetati filolooge. Vähe üliõpilasi kasutab ka praeguseid soodsaid ujumisvõimalusi ujulas, kuigi igal teaduskonnal on oma kindlaksmääratud päev ja kellaaeg. Nii et kasutagem head sportimisvõimalust aktiivsemalt!

● **Kuulati ära ühiselamuvanema Astrid Karu** (eesti fil. I) ülevaade. mida on tehtud filoloogide ühiselamu (Pälsoni 14) sisekorra ja elamistingimuste parandamiseks. Nenditi, et üldiselt liiguvad asjad paremuse poole, kuid palju annab veel ära teha.

● **Arvestussektor** tegi kriitikat ajalo-, keemia- ja matemaatikateaduskondade kohta, kes pole ikka veel korda saanud oma kevadsemestri tööplaane. Ka komsomolimaksude laekumine toimub vaevaliselt, seda kõigis teaduskondades. Tuleb hakata rangemalt suhtuma sellistesse viivitustesse. Tulevaste RSP-de ajal kavatsetakse hakata pileteid jagama kohusetundlikkuse järjekorras, eks näe, kas see aitab asju kiiremini korda saada.

● **Veel teatati, et 2. aprillil kl.** 16.15 esineb TRÜ aulas meie rektor prof. Arnold Koop. Iseenesest mõista võtab sellest meelde tuletamata osa ka komsomoliaktiiv.

ENE OTT,
žurn. I k.

PANE TÄHELE!

NLKP XXVII kongressi tribüün

Kolmapäeval, 2. aprillil kl. 16.15 esineb aulas rektor prof. Arnold Koop teemal «Tartu ülikool XII viisaastakul».

Kui on rektorile küsimusi, tuua need varem partei- või komsomolikomiteesse või anda otse rektori sekretärile.

Pedagoogika-olümpiaad

toimus 20. märtsil. Pedagoogikat üldainena õppivast 414 üliõpilasest pääses II vooru oma teaduskonda, osakonda ja kursust esindama 83 üliõpilast. Kahjuks jättis ligi ¾ neist selle võimaluse kasutamata ja nii võttis üleülikoolilisest olümpiaadist osa 24 üliõpilast 7 osakonnast (esindamas 5 teaduskonda).

Olümpiaadiülesannete valikul lähtus komisjon põhimõttest, et igaüks saaks näidata oma loova mõtlemise võimet. Lahendada tuli probleemsituatsioon, koostada konspekt klassijuhatajatunniks (seekord oli valdkonnaks naine ja adressaadiks 4. klass — teema tuli igaühel ise sõnastada) ning põhjendada õppemeetodite valikut.

Tulemused näitasid, et mitte iga ainet hästi valdav üliõpilane ei suutnud oma teadmisi loovalt rakendada ja ka vastupidi.

Tulemused:

Paremini olid esindatud vene filoloogia, defektoloogia ja füüsika-osakond (vastavalt 7, 6 ja 4 osavõtjat). Individuaalselt jagunesid 10 esimest kohta järgmiselt:

1. **Tea Kristov def. III**
2. **Eha Vaard matem. IV**
3. **Age Virkus matem. IV**
4. **Ellen Neve saksa fil .III**
5. **Svetlana Navražnõhh vene füüs. IV**
6. **Tatjana Jakuševa vene fil. IV**
7. —9. **Kalev Kübarsepp biol. IV**
7. —9. **Meego Remmel def. II**
7. —9. **Elena Sivenkova vene fil. IV**
10. **Lorina Kruuse keemia IV**

Parimatest koostame ka ülikooli võistkonna vabariiklikule olümpiaadile, mis toimub aprilli teisel poolel Tallinnas.

ARNE PIIRIMÄGI,
ainekomisjoni liige

Stomatoloogid füüsikas parimad

TRÜ üliõpilaste füüsika üldaine olümpiaadil saatis ootamatu edu stomatolooge. Traditsiooniliselt hästi esinesid matemaatikud, keemia- ja raviosakonna üliõpilased. Individuaalne paremusjärjestus: 1. I. Truija (stom. I), 2. A. Jerlei (mat. III), 3. A. Aab (keemia I), 4. A. Schotter (ravi I), 5. J. Rjazin (mat. II), 6. A. Tootsi (stom. I). Nimetatud kuuik esindab ülikooli ka vabariiklikus voorus 16. aprillil Tartus.

MATT ANSO

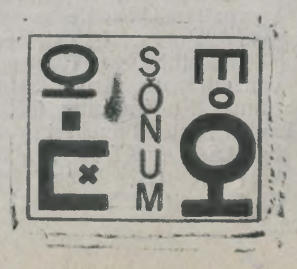

EKP TRÜ komitees

● UUED LIIKMED

● EÜE FUNKTSIONÄÄRID

● 19. märtsi koosolekul võeti NLKP liikmeks geofüüsika kateedri stažöör-uurija Vahur Luts ja füüsika I kursuselt Toomas Häng ning liikmekandidaadiks füüsika V kursuselt Tiia Post.

24. märtsi koosolekul võeti NLKP liikmeks poliitilise ökonoomia kateedri aspirant Anu Toomas ja Heli Eigi (psühh. IV) ning liikmekandidaadiks Margit Sutrop (žurn. V).

● Kinnitati EÜE regioonide ja välisrühmade funktsionäärid: Lõuna-Eesti regiooni komandör Priit Teder (maj. III), komissar Tõnu Rüütel (õig. II); Tartu regiooni komandör Erik Allikmets (ravi III), komissar Urmas Sule (ravi IV); Sakala regiooni komissar Mehis Põld (ravi IV); Ljubljana rühma komandör aspirant Neinar Seli; Praha rühma komandör vanemteadur Veljo Ipits ja Saksa DV rühma komandör assistent Indrek Miidla.

● Arutati kaadriküsimusi ja kutsetaotlusi füüsika-keemia-, bioloogia-geograafia- ja ajalooteaduskonnas.

Menetluspraktika läks hästi

19. ja 20. märtsil kaitsesid menetluspraktika aruandeid õigusteaduskonna üliõpilased. Kriminaal-õiguse ja -protsessi kateedri kureeritava uurijate tsükli üliõpilased olid praktikal siseasjade osakondade uurimisjaoskondades ja prokuratuurides, üks diplomand (Peep Pruks) kateedri juures. Praktika kulges viperusteta. Kaire Jaaksoni, Maire ja Vahur Kivistiku head tööd tõstis praktikabaas esile käskkirjalise kiituse ja rahalise preemiaga. Kõigis iseloomustustes märgiti üliõpilaste head ja väga head teoreetilist ettevalmistust. Mõistetavaid kohanemisraskusi oli mõnes praktilise töö üksikasjas. Hinded olid head ja väga head. Kaitsmisest võtsid osa Eesti NSV Prokuratuuri esindajana I. Kosenkranius ja Eesti NSV Siseministeeriumi esindajana J. Puskar, samuti TRÜ menetluspraktika juhendaja K. Taggel. Tagasiside tugevdamiseks peaks õppetööd olema ka veel pärast praktikat.

Dots. RAIT MARUSTE,
kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri menetluspraktika juhendaja

Uus kollektiiv — segakoor

Eelmisel teisipäeval kogunes peahoone auditooriumisse nr. 227 32 lauluhuvilist. Prooviti häält. Ülikooli segakoori on veel vabu kohti, seepärast kutsutakse kõiki soovijaid ka sel teisipäeval kl. 18 samasse paika.

Kiitust

Rektor avaidab oma käskkirjaga kiitust väliskirjanduse kat. dots. **Larissa Volpertile** tulemusliku õppe- ja teadustöö eest seoses 60. sünnipäevaga; peamehhaanik **Evald Kõrgemäele** kauaaegse töö eest 60. sünnipäeva puhul; algebra ja geomeetria kat. vanemlaborant **Reet Samelile** kauaaegse töö eest seoses 50. sünnipäevaga.

Tänu

Rektori käskkirjaga pälvisid tänu **Asta Madisson** kauaaegse eeskujuliku töö eest TRÜs; eesti keele kat. õppejõud **Asta Veski**, kes on 25 aastat lugenud ühiskondlikus korras kohusetundlikult ajalehe «TRÜ» korrektuuri; arvutuskeskuse meister **Endla Kalja** kauaaegse kohusetundliku töö eest 65. sünnipäeva puhul.

Rektor avaldas käskkirjas tänu **TRÜ korvpallinaiskonnale** seoses Nõukogude Liidu esivõistlustel esiliigas I kohale tulekuga. Tänu pälvisid vanemtreener Arno Selge, treener Ilmar Kullam ning üliõpilased kapten Anne Hinnobert (maj. III), Kai Lass (KKT II), Mare Nõmmik (KKT II), Anne Sepp (KKT II) ja aspirant Svetlana Namozova.

Mida tehakse vabal ajal?

● **12. MÄRTSIL OLI TRÜs ESIMENE TÖÖKOLLEKTIIVI KONVERENTS**

(Algus eelmises lehes)

SÕNAVÕTUD

● **Linna karskusühingu esimees prof. ATKO VIRU:** «Meid seob ühine eesmärk — võitlus tervist kahjustavate teguritega, just alkoholi pruukimisega.» Meie ülesanne on luua alkoholi suhtes hukkamõistev hoiak. Tuleb leida uusi suhtlemisviise, rohkem tegelda spordiga. Sport tugevdab tervist. Ta soovitas kõigil rahvaspordihuvilistel pöörduda spordibaaside poole.

● **Spordibaaside juhataja ENN UIGA** ütles, et uus spordihoone on päevas võimeline vastu võtma mitu tuhat spordisõpra. Puudu on aga vahenditest: ei jätku palle, napilt on suuski ja suusasaapaid, külluses aga raskejõustikuvahendeid. Ka spordivahendite transportimisega on kitsas. Töötajate käsutuses on aga laev «Prometheus». Staadioni rekonstrueerimisel oodatakse abi ka linnalt. **Ülikooli spordipäev toimub 26. mail,** oodatakse rohket osavõttu.

● **Ametiühingukomitee spordikomisjoni esimehe õpetaja KAJA KEEMANI** arvates ei kasuta ülikooli töötajad ära kõiki neid aegu, mida pakutakse. Aeroobikarühmad tahavad tegutseda kl. 12—13 või kohe pärast tööd. Kahjuks pole need ajad alati võimalikud. Hästi läks töötajate talispartakiaad Käärikul. Selle võitis arstiteaduskond. Suusamaratonist võttis osa 100, TRÜ maratonist 101 töötajat. Lapsi õpetatakse ujuma. Vähe osavõtjaid oli orienteerumisneljapäevakutel.

26. aprillil kl. 14 on spordihoones perekondade spordipäev. Mööduvad aastal käis seal 250 töötajat.

● **Matemaatikateaduskonna ametiühingubüroo esimees REIN LEPIK** kõneles teaduskonna sporditööst. Rahvaspordiklubi «Matra» loodi kuus aastat tagasi. Tegevus käib, kuid ikka on aktivistid ühed ja samad. Varem oli lihtsam transporti saada, nüüd on probleeme. Probleemiks on ka see, et mitmed üritused, eriti kevadsemestril, toimuvad ühel ja samal ajal.

● **Arstiteaduskonna sporditöö komisjoni esimees assistent AALO ELLER** kutsus kõiki üles korrektsemale organiseerimistööle. Kui kusagil mingi lüli ei tööta, saab tervisesportlane petta ja teinekord ta enam ei tule. TRÜ-l on spordibaasis oma tunnipiaan, milles peavad olema kajastatud ka võistluste ajad. Siis teab tervisesportlane sellest varakult ning ta ei tule asjatult kohale.

● **TRÜ klubi direktor HEINO VARIKU:** «Klubi juures tegutseb 37 taidluskollektiivi ja huviklubi rohkem kui 1100 osavõtjaga. Paraku on neis vähe töötajaid. Siin on nii objektiivseid kui subjektiivseid põhjusi.» Üldiselt ei diferentseerita ülikoolis üritusi nii, et see on ainult üliõpilastele ja see ainult õppejõududele. Osa töötajaid, eriti nooremaid, osaleb koos tudengitega taidlusringides ja käib klubi jt. üritustel. Siiski häbenetakse koos pidutseda ning alati ei ole see võimalikki. Seepärast on klubi püüdnud korraldada ka üritusi ainult töötajatele, neid tahetakse teha vähemalt kaks korda kuus. Klubi sooviks on teha mitte ainult pakkumisüritusi, vaid oodatakse ka töötajate endi organiseerimisabi ja esinemist. **5. aprillil saab Leningradi mnt. 27 kohvikus** näha ülikooli töötajate võistlustantsijaid, õppida ise ja tantsida «Rentaabluse» saatel. Ülikooli töötajate päralt ongi üks klubi, see on võistlustantsijate oma. H. Variku leidis, et huviklubi vajab oma tegevuse juhtimiseks tuumikut ning rohkem rahvapoolseid ettepanekuid ja arvamusi. Organiseerimistöö vajab parandamist. Kui on abi vaja, siis seda antakse, aga initsiatiiv peab ikka endilt tulema.

Klubilised asutused suudavad alles siis inimest oma mugavast kodust välja tuua, kui neis on ka kena mugav sisustus, puhtus, moodne disain. TRÜ klubi on üldiselt heal järjel, kuid ideaalist siiski kaugel. «Iga jupikese ja nupukese hankimiseks kulub palju aega ja energiat. Klubist käib aastas läbi ligi sada tuhat inimest, seepärast peaks remont paremini laabuma. Hädasti vajab aga sisekujundust uus kohvik.»

● **Arstiteaduskonna kultuurikomisjoni esimees dots. TIIU VIHALEMM** peatus vastlapäevade korraldamisel. 20 aastat tagasi peeti neid Käärikul. Hiljem leiti, et sel ajal võib teha büroodevahelisi suusavõistlusi. Reedel-laupäeval võiks siiski organiseerida Käärikul vastlapäeva ja laupäeval-pühapäeval võistlusi.

● **Ametiühingukomitee kultuurikomisjoni esimees vanemõpetaja OLEV SAKS** tegi ülevaate teaduskondade kultuuriüritustest. Eelmisel aastal tehti neid kõige rohkem arstiteaduskonnas: 57 teatrikülastust (2867 osavõtjat) ja 18 muud üritust. Selles on suured teened kultuurikomisjoni esimehel Tiiu Vihalemmal. Administratsiooni töötajad (esimees Elve Kuusik) käisid teatris 55 korral, 9 ekskursioonil ja korraldasid 12 muud üritust. O. Saks tõstis esile veel füüsikuid (Annika Uusen), matemaatikuid (Ester Muni), raamatukogu (Elo Ani-Tulmin, Mihkel Bent, Külli Laugaste).

● **TRÜ töökollektiivi konverents otsustas:**

1. Pöörduda ENSV Kõrg- ja Keskeriharidusministeeriumi poole ettepanekuga ehitada veel sel viisaastakul statsionaarne pioneerilaager.

Administratsioonil

1) teha sel viisaastakul Vellavere puhkebaasis kapitaalremont, juurdeehitus ja saun; sel aastal lõpetada pallivälјaku ehitamine;

2) tellida uuele kohvikule sisekujundusprojekt ning realiseerida see 1987. aastal;

3) anda 1987. aastal tervisesportlaste käsutusse tervisepaviljon Toomeorus.

Spordiklubil

1) tagada aeroobikahuvilistel tegutsemine isemajanduslike klubide organiseerimisega;

2) taotleda Tartu ujumisbasseinide senisest suuremat üürimist.

* Vt. «TRÜ» nr. 9 «Miks ma sain noomitusega käskkirja?»

Õppida vastutama

Ühiselamud on meil mitmendat kuud eritähelepanu all. Igaüks, kes ühiselamus elab või seal külas käib, näeb muutusi: remonti, uut sisustust, kenamaks tehtud puhkeruume, kainet elukorraldust ja kindlamat valvet. Agarust on juurde saanud ühiselamunõukogud. Seda enam teeb murelikuks iga teade tegudest, mis neid ammuoodatud nihkeid paremusele mikski ei pea.

Läinud reedel tulid rektori kabinetti EKP TRÜ komitee sekretär Paul Kenkmann, haldusprorektor Vello Peedimaa ning kahe teaduskonna — ajaloolaste ja filoloogide dekanaatide ja ühiselamunõukogude esindajad. Milles asi ja mida otsustati?

● **Filoloogide ühiselamu** lugu on nii, et kuipalju seal ka kontrollijaid käib, ikka nenditakse valve puudumist — olukorda, mis mujal siiski juba unustatud. Et asi nii on, tõdes sedakorda neljapäeva õhtul Pälsoni 14 sisse astunud rektor ise: ei mingit kontrolli, võõrad ühiselamurahva posti sirvimas, mööda tube ja koridore kõndimas...

Vabandused ja eneseõigustused, mis valve puudumisel ette tuuakse, ei vääri enam ajaleheruumi raiskamist. Seekord oli asi koguni hullem: valve puudumise rektori külastuse ajal tingis see, et korrusevanemal polnud õnnestunud ühtki üliõpilast nõusse saada sel õhtul valves olema! Järgmisel hommikul aga jättis endale võetud kohustuse täitmata Jaan Adamson (eesti fil. II k.).

Kohe sai ka karistus teatavaks: pole võimalik enam ühiselamupinda kasutada. Sama ootab järgmisigi valvekohustuse mittetäitjaid. Nii on valik selge: keskeltläbi kaks korda semestris valves olla või ühiselamust loobuda.

Veel üks seletus

Ühiselamu valvelauas tuleb aegajalt istuda kõigil majas elavail tudengeil. See on üks meie KOHUSTUSI nii ühiselamu, kaasüliõpilaste kui ka kogu ülikooli ees. Ometi tundub, et just seda kohustust kiputakse kõige sagedamini ja kõige kergemini unustama.

Valvest puudumine on inetu tegu. Kas ainult? Minu arvates on see ühelt poolt hooletu suhtumine oma ülesannetesse-kohustustesse ja teiselt poolt veel paljude inimeste altvedamine.

Filoloogide ühiselamus koostavad valvegraafikuid korrusevanemad, kulutades selleks üksjagu OMA VABA AEGA, sest valvesse ei panda automaatselt nimekirja alusel, vaid käiakse toast tuppa ja lastakse kõigil valida kõige sobivam valveaeg. Igaüks kirjutab OMA KÄEGA valvegraafikusse nime ja allkirja. Enamasti toimub see tõepoolest nädal-poolteist varem, sest siis on igal tudengil võimalik oma aega planeerida. Valvegraafik pannakse üles fuajeesse, sealt saab veel üle kontrollida, ega mälu juhuslikult ei peta.

Kui midagi olulist vahele tuleb ja valvesse tõesti mitte kuidagi ei jõua, tuleb sellest võimalikult vara informeerida korruse- või majavanemat, et jõuaks valvesse määrata kellegi teise. Kui ka see võimalus ära langeb, tuleks abi paluda toakaaslastelt, vaevalt nad keelduvad. Lihtsalt valvesse ilmumata jätta ei tohi aga mingil juhul.

Valvest puudumine toob endaga kaasa rea ebameeldivusi — ja mitte ainult puudujale. Tema saab karistusvalve pühade ajal ja/või noomituse käskkirjas, kuid kannatajaks osutub ka korrusevanem. Tema ju tunneb, et sai asjatult aega raisatud valvegraafikut koostades, järgneb märkus kontrollijalt ning lõpuks ka käskkiri. Sama keht.b majavanemagi kohta. Rääkimata veel ühiselamukaaslaste «segastest tunnetest» (miks mina pean valvama, kui I. ei valvanud?!»).

Avalik kiri

VIIE KÜSIMUSEGA N-le, KES SAI NOOMITUSEGA KÄSKKIRJA ÜHISELAMUVALVEST PUUDUMISE EEST

Lugesin Su seletust-arvamust eelmises ülikoolilehes hämme'duse ja pahameelega. Esimene küsimus, mis mul tekkis (seda ma ei adresseeri üksi sulle), oli: kas siin on tõesti tegemist nahaalsusega või koguni palju kurvema asja — sotsiaalse infantiilsusega? Sinu jaoks näib olevat enesestmõistetav, et mõningaid kohustusi võib lihtsalt unustada ja karistus sellise unustamise eest on ebaõiglane. Sa oled siiralt solvunud, vabandad end välja unustamisega ja hakkad süüdistama ühikavalve kontrollijaid, et nad ei tulnud Sulle su kohustust meelde tuletama, et neid «ei huvita midagi muud peale selle, kas inimene tuleb valvesse või mitte».

Sa kirjutad, et kõigil on võimalik vaadata «seina pealt graafikust ... valvajate nimesid ja nende toanumbreid» — miks Sa siis ise ei vaevunud seda vaatama, kui

● Dramaatilised lood juhtusid üle tänava **ajaloolaste majas,** kus valve oma kohustusi küll korralikult täidab. Tubade nr. 308 ja 208 elanikud läksid nii ülemeelikuks, et kannatas inventar, akendest lendasid välja klaasikillud, seinad said tindiplekkidest «kaunistuse». Äsjasest eksmatrikuleerimisest tulnud vaimupingeid maha laadides vandaalitses kõige «tagajärjekamalt» ajaloo II kursuse endine üliõpilane Tiia Johannson.

Siingi on karistus teole vastav. II kursuse ajaloolane Andres Isak, kelle paturegistris peale muu veel võlad õppetöös, ei kuulu enam akadeemilisse perre. Ülalnimetatud tubade elanikud, kes märuli kaasa tegid — Kai Kiiver, Reet Jakobson, Sven Udam (esmakursuslane Aulis-Leif Erikson püüdis vanemate võitluskaaslaste eeskujul jätkata) lahkuvad ühiselamust. Hüvitada tuleb ühiskodule tekitatud aineline kahju.

Rektori käskkirjas sai valju noomituse ühiselamueeskirjade korduva rikkumise pärast Johannes Saar

● SITUATSIOON ●

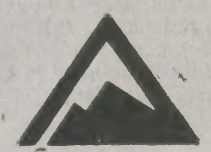

● SITUATSIOON ●

(ajal. II). Temagi peab lahkuma ühiselamust.

Rektor kirjeldas ka hämmeldust, mida tekitas ühes toas voodis lamasklenud neiu, kes üliõpilasest paar korda vanema inimese, sealjuures meesterahva ja pealegi veel rektori sisenemisel üldse mitte kuidagi ei reageerinud.

Moraali selle loo lõppu ei tule, karistuskäskkirjad pannakse ühiselamutes välja. Vastutustunde ja ühiselu oskuse puudumisel tuleb ühiselamust ära minna — nii saavad normaalselt elada need, kes seda oskavad ja tahavad.

PEETER MÄGI

Kontrolle käib mitmesuguseid. Mõned neist lähevad «patust» otsima, mõned piirduvad märkusega valvepäevikus. Arvan, et kontrollija ei ole kohustatud puudujat selle toast otsima minema, olgugi meie majal tõesti ainult neli korrust. Ka kontrollija (olgu ta oma või võõras) on inimene, kellel on omad mured ja ülesanded, ning kui tal pole nii palju aega, et näiteks neljandale korrusele minna, ei pea ta seda minu arvates ka tegema. Valvesse ilmumine on iga tudengi oma südametunnistuse asi ning peaks selleks ka jääma. Me oleme kõik täiskasvanud inimesed, mitte lasteaialapsed, kellele kõik ette-taha ära teha tuleks.

Vahel võib tõesti juhtuda, et valvevihikut valvelauas pole. Enamasti juhtub see siis, kui valvesse tulija hilineb või eelmine valve varem minema hiilib. Sel juhul tuleks informeerida korruse- või majavanemat kohe pärast valvekorda, sest mitu päeva hiljem pole enam võimalik kindlaks teha, kas inimene oli valves ja puudus päevik, või oli päevik küll olemas, kuid valve «ei näinud seda», sest teda ennast polnud.

Kokkuvõtteks: ükskord võiksid kõik ühiselamus elavad üliõpilased aru saada, et valve on PARATAMATUS, millega tuleb leppida, mitte miski sellest ei päästa. Ning parem on seal 4 tundi istuda, kui pärast unustamist kahetseda või õigustust otsida.

Ka N.

* * *

Siin on need filoloogiateaduskonna üliõpilased, kes said ühiselamuvalvest puudumise pärast rektori käskkirjas 28. veebruaril noomituse: Albina Sevastjanova, Mailis Pukonen, Irina Ševelenko, Marina Pärnik (vene fil. I), Ljudmila Dõdõško, Jana Makarova (vene f. II), Natalja Kaljuta, Anu Sikk, Katrin Helves (vene f. III), Kersti Raig, Rada Žukova, Irina Grišenkova (vene fil. IV), Pille Ink (eesti f. I), Tõnu Ehasalu, Kadri Mäger (eesti f. II), Ene Seidla (eesti f. IV), Piia Tuhte, Mai Lehtpuu, Katri Rebas (ingl. f. II), Imbi Ernits (žurn. III).

«väike märkmeleheke meeldetuletusega kadus muude paberite vahele ära»? Kuidas saad Sa pärast ülikooli lõpetamist tööle hakates nõuda alluvatelt, kolleegidelt või õpilastelt täpsust ja oma ülesannete täitmist, kui Sa pead loomulikuks, et Sulle endale peab keegi su kohustusi meelde tuletama?

(Järg 4. lk.)

ÜTÜ ajalooring 40

TRÜ ÜTÜ ajalooring, oma aine tõttu kõige avarama profiiliga teaduslik ring, saab nii aktiivi kui kuulajaskonna peamiselt ajalooosakonnast. Huvialaring seisab seda kindlamal alusel, mida suurem on tema ja juriidiliselt ning seltskondlikult seotud üksuse (teaduskond, osakond jms.) liikmeskondade ühisosa. Niisugune suhe kehtib just väikesearvulisuse tõttu küllalt monoliitse ajaloo-osakonna ja ajalooringi puhul, kuigi ajaloohuvi ise on märksa üldisem. Juba loomu poolestki respekteerivad ajalooüliõpilased minevikku ning seepärast ei loobu nad kergesti sealt võrsunud traditsioonidest. Kuni viimastes on elujõudu, ei pruugi need ka tegevust kammitseda. Hoopis vastupidi — traditsioonide abil säilib uuenduste tegemiseks vajalik kandepind. Erinevate töövormide kasulikkus jääb ikkagi peaaegu kontrollimatuks näitajaks. Põhiliseks edenemist väljendavaks teljeks kujuneb teaduslik tase, mille tõusu eeldab praegune ajalooteaduse prestiiž vabariigis ja Tartus.

Traditsioonilise ja uue sulamil püsib seltskonnavaim, mida võib vahest ka vaimsuseks nimetada. **Kas saab rääkida mingist ajalooringi vaimust?** Sellele küsimusele on paras vastust otsida nüüd, ümmarguse tähtpäeva aegu. Vastus peab peegelduma ringi ajaloost.

* * *

Ajalooringi asutamiskoosolek sai teoks ajaloo-keeleteaduskonna dekaani dots. Richard Kleisi ja üldise ajaloo kateedri juhataja Julius Madissoni eestvedamisel ning ajaloo-osakonna II—III kursuse kandel 25. märtsil 1946. Päris esimeste hulka ei kuulutud, sest juba eelmisel aastal oli muusika- ja spordiringide kõrvale tekkinud 12 üliõpilaste teadusringi. Vahetult ajalooringi loomise momendil algasid ka struktuuriotsingud. Juhatusse pidi kuuluma üks üliõpilane igalt kursuselt, esimehe kohuseid täitma IV kursuse esindaja. Siiani on esimehi olnud peamiselt III ja IV, harva II või V kursuselt, neist Mart Kalm pretsedenditult 3 aastat. Esimeseks juhatuse esimeheks valiti Leo Metsar (esimehi vt. kirjatüki lõpust), esimeseks juhendajaks sai veidi hiljem dots. J. Madisson. Tavapäraseks on kujunenud 8—9-liikmeline juhatus, kuigi kõikumisi on olnud 4—12-ni.

Nii nagu initsiatiiv ringi loomisel oli õppejõududepoolne, oli ka nende osa töökoosolekute sisustamisel alguses kaalukas. Tegevus stabiliseerus 1948/49. õa. Peamiseks töövormiks said referatiivsed ettekandekoosolekud, mida peeti kohati 7—8 semestris. Kaalukamaid neist oli 1951. aasta lõpus toimunud üheköitelise «Eesti NSV ajaloo» maketi arutelu, kus 11 sõnavõtnud üliõpilase hulgas olid ka mitmed praegused õppejõud.

Aktiivne populaarteaduslike loengute pidamine koolides ja asutustes kulmineerus 1950/51. õa. koguni 193 loenguga. Paar korda aastas anti välja üliõpilaste teaduslikke töid sisaldavat laualehte.

Alates 1951/52. õa. pidevalt eksisteerinud NSV Liidu ajaloo ja üldajaloo sektsioonid vormistusid 1954/55. õa. eraldi ringiks, mis end siiski ei õigustanud ja järgmisel aastal taas ajalooringiks liitusid. 1950. aastate lõpul loodi ajutiselt **kunstiajaloo ja filosoofia sektsioon.** Ringi sisemiste tõusude-mõõnade süvenemine või tasandumine sõltus nii organisatsioonilist (ÜTÜ loomine 1948. aastal) kui ka ühiskondlik-poliitilist laadi mõjuritest. Nii avaldasid 1949/50. ja 1953/54. õa. oma mõju 1950. aasta EK(b)P Keskkomitee VIII pleenumi järgne õhkkond ning kohanemisraskused 1953. aastal toimunud riigi juhtkonna uuenemisega.

Samas pani 1950. aastate teise poole ühiskondlik tõus aluse diskussioonikoosolekutele keemia ringauditooriumis (näiteks teemadel «Eesti-Vene poliitilised suhted 9.—13. saj.» 1957. a., «Jaapani purustamine II maailmasõjas» 1959. a.), kuhu mõnikord tuli paarsada kuulajat. Üleülikooliline huvi ringi ürituste vastu tõstis näiteks 1957/58. õa. külastatavuse keskmiselt 82 inimeseni. Kümnendivahetuseks sensatsiooni- ja efektijanu ammendanud, muutis nüüd pidevalt tugevakoosseisuline juhatus noorte õppejõudude Sulev Vahtre ja Helmut Piirimäe juhendamisel ringi töö tõsisemaks ning mitmekülgsemaks.

1960. aastail stabiliseerus sektsioonideta ajalooring. Selle tagas ka teatav inerts, kuigi just nüüd hakati välja andma **ÜTÜ ajalooringi kogumikku «Ajalooalaseid töid»** (I — 1962, II — 1965, III — 1967, IV — 1970, V — 1974, VI — 1977). Neist aastaist on pärit ka praeguseni katkematult jätkunud **suur- ja väikeekskursioonide traditsioon,** mille algatasid juhendajad. Esimesed toimuvad kevaditi mai algul mitmepäevalistena, teised sügissemestril ühepäevalistena. 1960. aastatel huvi ürituste vastu vähenes ja seejärel ühtne ring **killunes omaette tegutsevateks sektsioonideks (Eesti ajaloo, skandinavistika, orientalistika, kunstiajaloo ja ajaloofilosoofia sektsioonid).** Sel oli mitmeid põhjusi — teatavad tühikud kursustel seoses noormeeste väeteenistusse võtmisega kümnendi algupoolel, huvi tõus kaasaja probleemide vastu (iseloomulik 1960. aastate teisel poolel paljude riikide noorsoole), sotsioloogiaringi ja RSR-i aktiivne tegevus ning sellele järgnenud orientalistikabuum.

Esimesena, 5. märtsil 1969 loodi nn. Eesti ajaloo väike ring dots. S. Vahtre juhendamisel, põhjuseks sellealase (näiteks eesti ajalooteaduse ja haritlaskonna kujunemine) temaatika liialt vähene käsitlemine. Siin tegutses oluline osa ajaloo-osakonna üliõpilastuumikust. Ühtne ring hakkas taastuma 1973. aastal ja taastus täiesti 1977. aastal, mil sündis juba **eraldi orientalistikaring.** Samuti võib praegu agaralt tegutsevat **kunstilooringi pidada kunstiajaloo sektsiooni järjeks.**

Eraldi ringide teke on kõrvaldanud vajaduse sektsioonide süsteemi järele. Vähemalt ei ole praeguseks välja kujunenud, suuremalt jaolt Eesti ajaloo suunitlusega ringis viimasel ajal eksisteerinud ühtegi iseseisvat temaatilist fraktsiooni.

* * *

1980. aastail on 40—60 aktiivse liikmega ajalooringi töövormide hulgas püsinud traditsioonilised õpilaste teaduslike tööde publitseerimise võimalus.

«TRÜ» 1981. aasta (nr. 18) artiklis ajalooringi 35. aastapäevaks arvas Heiki Valk, et «ringi peaülesanne lähemal ajal on töö teadusliku taseme tõstmine olemasolevat kultuurilis-meelelahutuslikku nivood säilitades.» Kas ringi hiljutisel kõrglainel antud programm on täidetud? Tunnustusena aktiivse töö eest on ajalooringi mitmel korral, ka eriperioodidel, nimetatud TRÜ parimaks humanitaarringiks (viimati 1982/83. õ-a.). Ringi taseme määramisel ei ole aga tähtis, kui palju viiakse aastas läbi üritusi, vaid hoopis see, kas traditsioonide kandmine lasub perioodiliti mõne või hulga inimeste õlul, s. t., kas ring tundub tugev või on ta tugev. Ise arvame, et juubeliürituste ajal seisab ajalooring küllalt heal järjel.

* * *

Küsimus oli ajalooringi vaimus. Ajaloolaste vaimsuse olemasolu on kindel. Kindlasti on ta ühtekuuluvustundena eksisteerinud kogu aeg. Põhjuste hulgas on ajaloohuvi, kahtlemata ka mitmed olulised õnnestunud üritused (ekskursioonid, 1973. aasta sügisene osakonna laager Käärikul jne.) ja loomulikult suhted õppejõududega — usaldusliku osakonnas, omainimeselikud ajalooringis.

Veel oluline kriteerium ringi tegevuse hindamiseks on TRÜ ÜTÜ ajalooringi märgatav roll Eesti ajalooteaduses. Suur osa ringi endisi esimehi ja aktiviste on saanud või saamas tunnustatud ajaloolasteks.

Ajalooringi esimehed läbi aegade:

Leo Metsar 1945—1947, Ea Jansen 1947—1948, Irene Laigna (Rosenberg) 1948—1949, Allan Liim 1949—1950, Ellen Plotnik 1950—1951, Liivia Kivisaar (Feoktistova) 1951—1952, Marju Ariste 1952—1953, Jaan Vendla 1953—1954, Õie Alt (Utter) 1954—1955[1], Evald Teras 1954—1955[2], Eino Laas 1955—1956, Heldur Palli 1956—1957, Aigar Vahemetsa 1957—1958, Tiit Tender 1958—1959, Linnart Mäll 1959—1961, Jaak Kangilaski 1961—1962, Rein Tuulemäe 1962—1964, Elle Kuigo (Vunder) 1964—1965, Kaarel Jaanits 1965—1967, Jüri Kivimäe 1967—1969, Mati Mandel 1969—1971, Harri Roots 1971—1972, Aarne Ibrus 1972, Ain Lavi 1973, Ilme Videvik (Mäesalu) 1974, Olaf Multer 1975, Tanel Linnus 1976—1977, Priit Raudkivi 1977—1979, Mart Laar 1979—1980, Mart Kalm 1980—1983, Anti Pärn 1983—1985, Tõnis Lukas 1985—1986.

TÕNIS LUKAS,
ajal. IV k.

[1] NSV Liidu ajaloo ring
[2] üldise ajaloo ring

Fotol

Neli ajalooringi selle aastakümne tippmeest 1981. aasta väikeekskursioonil: (vasakult) Mart Laar, Mart Kalm, Heiki Valk, Lauri Vahtre.

Keset tuttavat suminat

Pidev pedagoogiline praktika — PPP. Kolm sõna, mille sisu jääb mittepedagoogilistel erialadel õppijatele veidi uduseks. Muidugi, pedagoogilise praktika olemus näib alguses selge. Koolist on meeles peaaegu igal aastal ilmunud kohmetud noored praktikantidest õpetajad. Kuid juba esimesel kursusel? Mõningaid oma muljeid jagab üks võõrfiloloogia rebane.

Küsimus: Missuguse tundega astusid jälle üle kooliläve?

Vastus: Imeliku tundega. Praktikant pole nagu enam õpilane, ometi on õpilase tunne veel tugevasti veres. Eriti seetõttu, et läksin tagasi oma kooli. Kõik oli väga tuttav ja endine. Kuigi ma olin juba unustanud vahetunni sumina. Varem nagu ei märganudki seda, nüüd tuli uuesti harjuda.

K: Kuidas olnuks kergem — kas võõras või oma koolis?

V: Ma ei tea. Ilmselt oma koolis on kergem — kõik on teada, miljöö ja õpetajad. Kuid ega see tähenda, et parem oli just nii. Oma koolis häirib varasem õpilase roll rohkem. Õpetajatele oled ju ikka nende klassist, olgugi endisest. Võõras koolis olnuks ilmselt raskem, aga harjunuks ka teiste olukordade ja inimestega.

K: Milles seisneb sinu pedagoogiline praktika?

V: Praegu peamiselt ainekabineti sisseseadmises. Aitan materjale korda seada ja uusi õppevahendeid muretseda. See on individuaalne töö. Meie juhendajal klassi pole, sellepärast ei puutu me ka klassi juhatamisega kokku.

K: Millist kasu võib anda see praktika?

V: Nendel, kes on klassijuhatajad, on kasu küllap suurem. Ikkagi juba otsene kokkupuude mõnede probleemidega. Kuigi ma tean, et mõned esmakursuslased pandi lõpuklasside klassijuhatajateks. Minul oleks hirm, sest nad on ju eakaaslased.

Kasutu pole kindlasti ka mu praegune töö ainekabineti sisseseadmine. Süveneb keeleoskus. Saab ettekujutuse sellest, milline üks ainekabinet peab olema, oskusi, mida tulevikus võib tarvis minna oma ainekabineti sisseseadmiseks. Mul on isegi hea meel, et sattusin just niisugusele tööle.

K: Millisena kujutasid pedagoogilist praktikat ette varem?

V: Raske öelda. Et on õpilastega rohkem tegemist või ... Ma ei tea, ega eriti ei kujutanudki. Igal juhul mitte midagi niisugust.

HELLE VIDER,
žurn. I k.

Miks ma eksamil läbi kukkusin?

(Seletuskiri-süüdistus)

Igaüks peaks mõistma, et eksamil läbikukkumine on halb asi. Ma kukkusin tõesti läbi. Aga ma ei arva, et minuga õigesti käituti. Kahtlemata oli hoolimatu, et eksamigraafikut väriliste vildikatega ümber ei kirjutanud ja intritoa seinale ei riputanud. Aga mingite kivinenud eeskirjade järgi koostatakse sessiplaan mitukümmend päeva enne sessi tegelikku algust. Vahepeal tuleb aktiivset elu elaval tudengil tuhat muud asja ette, mis ei tarvitse dekanaadis kokkupandud plaaniga sugugi kooskõlas olla. Nii avastabki vaene tudeng alles eksamieelsel õhtul, et hommikul tuleb letti minna... Unustamine on ju nii inimlik, kuidas saab siis inimest selle eest karistada?

Tegelik põhjus, miks ma eksamil läbi kukkusin, on formalism inimestevahelistes suhetes. Läbikukkumine on muidugi fakt, kuid läbikukkumise põhjus ei näi kedagi huvitavat. Kuhu vaatab dekanaat, kuhu komsomolibüroo õppesektor? Kas aine õppejõud arvab, et tema kohus on lihtsalt mitterahuldavaid teadmisi nentida ja protokolli vastav märge teha?

Eksamirühmade koosseis on ju teada, kursusevanem ja õppesektori liikmed teavad mind nägupidi — no miks nad siis mulle eksamipäeva meelde ei tuletanud! Ma olin ju põhimõtteliselt Tartus ja oleksin kindlasti õppima hakanud, kui mulle oleks öeldud. Ja kui mind intritoast kätte ei saadudki — kursusekaaslased ja igasugused funktsionäärid võiksid siiski teada, kes viibib raamatukogu kohvikus, kes eelistab «Wernerit», kes hoopis «Püssirohukeldrit». Väike sõbralik meeldetuletus hubases õhkkonnas, intelligentne vestlus kohvitassi juures — ja probleem olekski lahendatud. Muidugi oleks hoolimatu, lausa psüühiliselt traumeeriv alles eksamieelsel õhtul oma meeldetuletamisega inimest ehmatada. Ka üleliia vara pole sel asjal mõtet, sest eksamipäev võib uuesti meelest ära minna. Välke meeldetuletusgraafik aitaks kursuse õppesektori tööd tublisti hõlbustada.

Ka õppejõud ei tohiks üliõpilaste suhtes hoolimatud olla. Paar päeva enne eksamit ühiselamut külastada, eksamipäeva meelde tuletada ja aine põhiküsimustel lühidalt peatuda — kas seda on siis palju tahetud? Väikesed konspektilehekesed võivad ju muude paberite vahele ära kaduda, vajalik teema jääb õppimata, ja mitterahuldav hinne — täiesti teenimatult! — jätte käes. Ülikoolis on ju 700 õppejõu kohta kõigest 5000 üliõpilast!

M.

IV ÜLIÕPILASTEATRITE PÄEVAD!!!

Reedel, 28. märtsil

kl. 16 TRÜ klubi näitering B. Kangerman «Vaikne kena kohakene» (lavastaja E. Hango),

kl. 20 TRÜ klubi vene näitering B. Vassiljev «Katel, peegel ja taevatähed» (lavastaja V. Glazunov),

kl. 23 TRÜ luuleteater «Siuru» salongiõhtu «Carpe diem» (seadnud Tiit Pruuli);

laupäeval, 29. märtsil

kl. 13 Vilniuse RÜ õueteater S. Beckett «Õnnelikud päevad», kl. 19 K. Abe «Jaht orjadele»;

kl. 22 teatripidu (tantsuprogramm Viktor Siilatsilt).

pühapäeval, 30. märtsil

kl. 14 S. M. Kirovi nim. NKK keskuse klubi draamastuudio K. Saja «Maniakk» (lavastaja K. Arbet),

kl. 17. TPedI KH-3 näitejuhid — fragmendid H. Ibseni «Peer Gyndist» (juhendaja I. Länts).

kl. 19 TPedI klubi näitering A. Wood «Surm» (lavastaja S. Rohtla),

Kõik etendused TRÜ klubis. Piletid enne algust.

TÄHTPÄEVAKALENDER

A. J. v. Oettingen

Homme möödub 150 aastat Tartu ülikooli kasvandiku ja silmapaistva füüsikaprofessori Arthur Joachim v. Oettingeni sünnist.

Lõpetanud ülikooli 1859. aastal füüsikakandidaadi kraadiga, täiendas ta end Pariisis ja Berliinis. Õppetööd alustas 1863. a. eradotsendina, valiti 1866. a. (31-aastaselt) erakorraliseks, 1868. a. korraliseks professoriks.

A. Oettingen luges peamiselt füüsika üldkursust. Erikursustena lisandusid sagedamini meteoroloogia, harmooniaõpetus, elektrodünaamika jm. Esimesena seadis ta sisse füüsikapraktikumi ja kollokviumi uusimate uurimuste kohta. Kaasaegsete hinnangute järgi oli A. Oettingen suurepärane lektor, avarate huvidega teadlane. Lisaks füüsika-alastele uurimustele on ta kirjutanud töid muusikateooriast, meteoroloogiast.

1865. aastal asutas ta ülikooli juurde meteoroloogia observatooriumi, andes 60 aastaks kasutada oma maja Toomemäe nõlval (praegune Tervishoiutöötajate Maja).

1876. aastal valiti A. Oettingen Peterburi TA korrespondentliikmeks. Pärast 30-aastast teenistust ülikooli juures lahkus ta 1893. aastal Leipzigisse, kus ta 1920. aastal suri.

LEILI KRIIS

Avalik kiri...

(Algus 2. lk.)

Sa imestad, et keegi Sinult isegi seletuskirja ei küsinud, oled pahane, et Sulle ei antud võimalust osava sõnaseadmisega vastutusest mööda laveerida või vähemalt karistust ette veidi pehmendada. Kas Sulle ei tundu, et ühikavalve kontrollijate ülesandeks e i p e a g i olema valvesse mitteilmunute otsimine ja põhjuste selgitamine? On ju loomulik, et inimene, kes tõsisel põhjusel ei saa valvesse tulla, kes on «koguni haigestunud või...», nagu Sa kirjutad, teatab i s e, kellele tarvis, kui ta on nii raskesti voodihaige, et ise tõusta ei suuda.

Kui ta seda ei tee, pole «miks?» enam tõesti oluline.

Sinu jaoks on oma kohustuse unustamine piisav põhjus selle mittetäitmiseks. Tavaline on, et unustatakse asju, mis tunduvad ebaolulised. Tahes-tahtmata tekib mõte, et kord ühiselamus polegi Sinu kui ühikaelaniku mure, Sa oled üleolev ja irooniline. Sa poleks saanud ju unustada, kui tunneksid end pisutki vastutavana selle eest, mis ühiselamus toimub?

Sa õigustad ennast täiel häälel, aga siinjuures oled järjekordselt midagi unustanud: õigustama peab end see, kel p o l e õ i g u s. Vanasõnagi ütleb: «Õige hõlma ei hakka keegi.»

REET METS

Tuusikud

III kvartaliks on saabunud järgmised puhkekodutuusikud:

Võsu	31. 08.—11. 09. — 2 tuusikut		
Pitsunda pansionaat	27. 09.—20. 10. — 2 tuusikut à 51.— rbl.		
«Cina» pansionaat (Läti)	19. 08.—30. 08.		
„ „	31. 08.—11. 09.		
„ „	18. 07.—29. 07.		
„ „	30. 07.—10. 08.		
Pühajärve (perek. t.)	24. 07.— 4. 08. (3 inimest)	41.40 rbl.	
Võsu (perekonnat.)	11. 07.—22. 07. (3 inimest)	41.40 „	
„ „	5. 08.—16. 08. (2 inimest)	30.— rbl.	2 tk.
„ „	11. 07.—22. 07. (2 inimest)	22.80 „	2 tk.

Avaldused esitada ametiühingukomiteele.

EÜE räägib, et...

... suvi läheneb kohutava kiirusega ja malev tuleb. Tahaks tudengitele veel paar täpsustust anda, mis sellel aastal esmakordselt rakendamist leiavad, et hiljem keegi teadmatusest ei räägiks.

Kõigepealt rühmadest. Tuumikute komplekteerimiseks antud aja viimane päev on 8. aprill. Selleks kuupäevaks peavad kõikide rühmade juhtkondadel olema ette näidata tuumiku perfod, s. t. 20-sel rühmal 13, 15-sel rühmal 10 korras ankeeti. Kellel see miinimumprogramm täidetud, võib ise oma rühma kokkupanemist jätkata. Kes on jänni jäänud, selle rühm kuulub vabale komplekteerimisele, s. t. vastavalt perfode laekumisele, kus on ära märgitud malevlase soov, täidab EÜE sektor tühje kohti rühmades.

9. aprillist on peahoones nn. maleva postkast, kuhu tuleb lasta korras perfo, kus on ära märgitud soovitud rühma (rühmade) nimi. Infot vabadest kohtadest saab postkasti kohal olevalt lehelt. Siinjuures paluks tähele panna seda, et meie kõrgkooli «postkasti» tuleb lasta **ainult need perfod, mis kandideerivad TRÜ kureeritavatesse rühmadesse.** Kes soovib töötada näiteks TPI rühmas, peab perfo «postitama» TPI peahoones jne. Postkasti tühjendatakse iga päev ja vastavalt vajadusele hoitakse sidet ka teiste kõrgkoolidega. Siinjuures paluks tähele panna ,ka seda, et perfod jäävad kastis püsima sinna lastud järjekorras. Seega, kes kaua valib, võib hoopis ilma jääda. Eriti kehtib see naisehitusmalevlaste kohta.

«Rebastele» teadmiseks, et nende EÜE ridadesse astumise viimane kuupäev on 20. aprill. Peale seda kuulutatakse ülejäänud TRÜ suvemaleva liikmeteks. Täpsem info suvemaleva kohta komandör Tarmo Lehestelt (maj. II).

Täpsustuseks varem avaldatud infole: Tjumeni rühma komandör on Aleksander Pjatetski (mat. V).

JULGET PEALEHAKKAMIST KÕIGILE!

LP. TRÜ ÕPPEJÕUD!

Kes peab tegema meie koolidele ja kõrgkoolidele õpiprogramme, s. o. arvutiprogramme, mida saab kasutada õppetöös? Loomulikult meie ise! On ju meie ülikoolis üheskoos paljude kooliainete metoodikud, aga ka pedagoogikateadlased, psühholoogid, programmeerijad. Ühendagem oma jõud!

Alustame seminarist, kus võiks ka kaugemaid sihte seada. **Esimene seminar on 3. aprillil kell 16.15 Vanemuise tn. 46, aud. 108:**

1) Arvutid õppeprotsessis — ajalugu ja olevik — Jüri Afanasjev, matem. õpet. metoodika kat.,

2) Kooliinformaatika Sotimaal — Anne Villems, programmeerimise kat.,

3) Organisatsioonilised küsimused.

Loodame, et igas kateedris, mis otseselt või kaudselt seotud mõne koolis õpetatava ainega, leidub vähemalt 1—2 huvilist. Esialgu asetame rõhu just koolis kasutatavatele õpiprogrammidele.

Oodatud on ka asjast huvitatud üliõpilased, aspirandid, kooliõpetajad jt.

TRÜ TÖÖTAJAD!

Laupäeval, 5. aprillil kl. 19 on Leningradi mnt. 27 kohvikus **peoõhtu** — õpitakse seltskonnatantse. Piletid levitajatele 31. märtsil kl. 16—18 klubis ruum 209.

ÜTÜ VÄLISKIRJANDUSE RING

Suvel ilmuma hakkava uue kirjandusliku ajakirja «Vikerkaar» plaanidest, autoritest ja lugejatest vestleb ajakirja peatoimetaja REIN VEIDEMANN.

Oodatud on kõik ülikooli loomingulised noored. Esmaspäeval kl. 17 peahoone aud. 139.

«TUDENGILAUL '86»

... esinejail palume tulla registreerima hiljemalt kolmapäevaks TRÜ klubisse (ruum 207). Esitada võib 2—3 laulu. Kaasa võtta laulude tekstid!

ANSAMBEL «VAHE»

aruandekontsert toimub teisipäeval kell 19 EPA klubis. Külalisstaarina laulab, tantsib ja teeb nalja Mati Salundi. Kaasa võtta üliõpilaspilet.

TÄHELEPANU, KOLLEEGIUM!

Kohtume sel esmaspäeval kl. 11.30 toimetuses: eelmise kuu lehe ülevaade ja kuu parimad lood.

PRESSIKLUBI!

sama päevakava kolmapäeval kl. 18.

FILMIVÕTTED

Teisipäeval kl. 14 algab «Tallinnfilmi» uue dokumentaalfilmi (esialgne pealkiri «Ma suudan mitte suitsetada) osaliste valik peahoone II korruse (vana füüsikute tiib) trepil ja aula rõdu ees III korrusel üheaegselt. Oodatakse kõiki neid, kes oskavad nii naiselikult kui mehelikult suitsetada, kes üldse valdavad mitut moodi suitsetamistehnikat. Võtted kestavad ligi paar tundi (kes peab seepärast õppetööst puuduma, saab vastava tõendi).

LEITUD

Peahoonest leitud **videokassett.** Kätte saab toimetusest.

Toimetaja VARJE SOOTAK

Pilk pilgus ehk naeratagem ometi!

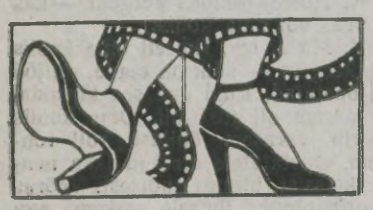

Panen peale Janis Joplini plaadi. Ei, mitte meeleolu loomiseks. See meeleolu oli juba ammu, niikaua, kui ennast mäletan oma teadlikus elus. Vaadates Vanemuise ringauditooriumis Leida Laiuse, Arvo Iho filmi «Naerata ometi» sai see ammuteada tunne ehk täpsema visuaalsema kuju. Julgen loota, et mitte minu jaoks üksinda, et tolle esmaspäevaõhtuse filmiklubi publik läks oma enamuses koju ehk samasuguse valusalt tuikava südamega, äratundmisrõõmu või -kurbusega.

«Naerata ometi» kõneleb sellest, mis ootab lastekodus neid lapsi, kes ei taha olla nagu kõik ning kes murravad kehtivatest raamidest välja» — nii lõpetab oma mõtted Margit Sutrop 16. märtsi «Edasis». Lugedes neid resümeerivaid ridu, mis sobiksid ehk hästi afišile uudisfilmi tutvustama, tekkis tahtmine pisut enam selguse poole püüdes sõna sekka öelda. Ei sõandaks väita, et M. Sutropil õigus poleks, ometi tundub, et seekord on tegu pisut laiema tähendusega kui lihtsalt elutruu pilt ühe lastekodu elust.

Filmile «Naerata ometi» tagasi mõeldes elustub silme ees linateose lõpuakord: Mari istumas ühe lastekodu toa rõdul või aknakarniisil, pühapäevaselt hele päike silmades, vaatamas alla murul mängivatele lastele, armastavale noorpaarile, rahulikele pilvedele, Eestimaale. Ja ei midagi enamat, nüüd ainult veel tiiter «Filmi lõpp». Mari pilk on rahulik, sellest kandub saali aga mingit imelist kirgastust, kohalejõudmisrõõmu. Tundub, et Maris, keda filmi algul kohtasime lastekodust põgenemisel, on midagi olulist muutunud. Kuni selle lõpukaadrini on film arenenud pidevas pingetõusus. Sõlmituseks Mari kindlas kõneviisis lubadus teda manitsevale kasvatajale tagasiteel lastekodusse — mina ei harju, nagunii jooksen ära! Edasine sündmustik kogu oma groteksuses näib seda lubadust kogu aeg meeles pidavat ja kinnitavat (joodikust ema külaskäik väikesele Annele, Mari päeviku ettelugemise stseen, viimase piirini pingutatud kulminatsiooniks saunapäev, mis lõpeb väikese Kerttu keerlemapanemisega pesukuivatusmasinasse ja kaklusega). Samas seostub telge loovana Mari teine kõnelus vana kasvatajaga, kui Mari «ärkab» peale enesetapukatset. Kaks ekstreemset situatsiooni, äraminekuhierarhia. Ka nüüd on Mari kahekesi sama kasvatajaga, ka nüüd tõotab ta mitte jääda ega harjuda. Seda üllatavam on puänt, kui filmi lõppu nii võib nimetada. Kas uhke ja kindlameelne Mari tõesti on leppinud lastekodus olemise-elamisega? Teab ta ju, et kogu selle heakorrastatud, suletud maailma sees elavad inimesed sügavalt sisse ebainimlikku elu. Väljaelamata pinged ja ebaloomulikud elulood plahvatavad püssirohutünnina vaid piirsituatsioonides. Kes on süüdi? Tundub, et filmi tegijad ei taotlegi peaeesmärgina süüdlast, põhjust leida. Kaamera konstateerib vaid fakti, näitab nagu juhusliku juuresolijana selle mikroühiskonna hetkeseisu ja ühe inimese (Mari) kujunemist nendes oludes. Kujunemist kodanikuks. Just seda viimast näengi filmi lõpukaadritest ühe tõlgendamisvõimalusena.

«...oma isetuses on Tauri sotsiaalselt tüübilt alluja, normist kinnihoidja, kes varaküpse ametnikuna kaitseb korda ja võimu. Tauri isetuse võidab Robi isiksus. Tema näitab Marile teed [...]: alles teisi mõistes ja aidates muutub Mari ka iseendale vajalikuks. Iseolemise julguses rikub Robi ühiskonna normiks peetavat ja satub kolooniasse. Oma jälje on ta aga jätnud...» (M. Sutrop). Pole vist juhus, et kunstnikuhingega «omapäikõndijal» Robil tekib konflikt just teda valvava Tauriga, kes nagu kogu lastekodugi on ärapetvalt hea ja klanitud. Ka see ei ole arvatavasti pelgalt kokkusattumus, et «saatuse sõrme» rollis on Robi ärasaatmisel just Tauri isa, hallis ülikonnas suurametnik. Sellest lähtudes on Robi-Tauri kokkupõrke alus, võitlus teelahkmel seisva Mari pärast sümboolse tähendusega. Ja ikkagi: Robi võitis. Seda küll enese vabaduse hinnaga. Tema kui ühiskonnale ohtlik element isoleeritakse! Mari on valinud, näib ütlevat tema pilk lõpukaadris. Robi tormakas võitlejahing toob teise dimensiooni sellesse näiliselt ainuõigesti korraldatud maailma, loob alternatiivi. Jääb Mari, kandmaks edasi Robi isepäisust ja leppimatusevaimu. Ta jääb rahulikuna, oma rolli vajalikkust mõistnud ja tunnetanud inimesena. Mari teab, et teda on vaja noile (väikestele) inimestele aitama neid mitte muutuda «seinaks», nukuks, marionetiks. Siinkohal kasvabki film välja piiratud lastekodu ruumist, saab laiema sotsiaalse tähenduse. Mõelgem siis selle peale, kes oleme me ise, kas muutumas «seinaks» või otsimas oma missiooni...

Filmi pealkiri pidi algselt olema «Mängud koolielistele». Miks jõudis ta siiski linale just nime all «Naerata ometi»? Nende sõnadega püüab Robi Marit ellu tagasi tuua ja lohutada ühes filmi drastilisemas situatsioonis, kui loetakse ette Mari mõtteid ja luuletusi varastatud päevikust. Naerata ometi, kõigest hoolimata, julgustades ennast ja teisi edasi elama, ehk seda elu muutmagi.

Janis Joplini plaat, need hingepõhjast tulevad laulud olid režissööride kontaktpinnaks moskvalannast stsenaristiga ja saatmas ka kogu eesti filmigrupi tööd võtetel, mäletan Arvo Ihot ütlemas tol esmaspäeval TRÜ filmiklubilastele. Joplinit ja Bob Dylanit kuulates lihtsalt ei saavat valetada!

Julgen väita, et «Naerata ometi» olemasolu «Tallinnfilmi» paljusarjatud ilusate ja naiivsete filmide (à la india) hulgas tõestab ometi kord, et ka eesti filme võib pakkuda intensiivse kunstielamuse ning mõtlemisvõimaluse, teenida kolkapatriotismist vaba aplausi saalist.

MARIN ROOSE

Noored, trügima!

«TRÜ» kuulutab sel aastal esmakordselt välja üleülikoolilised **trügimisvõistlused**, mis peetakse 1.—30. aprillini Tähe tänava õppehoone sööklajärjekorras. Eesmärk on välja selgitada potentsiaalsed «edasitrügijad», kellel oleksid loomupärased eeldused karjääritegemiseks. Laekuvat infot kasutatakse ka ÜTÜ raames tehtaval üliõpilaskonna sotsioloogilisel uurimisel.

Osalemiseks tuleb juuresolev tabelipea lehest välja lõigata ja kleepida valgele paberilehele formaadiga A-4. Täita loetava käekirjaga ja ainult lehe ühele poolele. Juhul, kui teie tabel tuleb pikem kui 1 leht, peate uue lehe algusesse kleepima uue tabelipea. Varjunime kasutamisel võistlustulemused arvesse ei lähe.

Nüüd punktitabeli täitmisest. Iga teist akadeemilisel redelil kõrgemalolev järjekorrasseisja (peab seisma vähemalt seespool lükandseina — s. t. juba leti ääres), kellest olete suutnud mööda trügida, annab vastavalt juuresolevale tabelile teatava arvu punkte. Punktid märgite ise tabelisse (punkte ise mitte summeerida!) ja lasete teile punkti toonud seisjal selle oma allkirjaga kinnitada. Allkirja võltsimise korral langete võistlusest välja. Miinuspunktid märgib tabelisse ja kinnitab allkirjaga keelaja. Miinuspunktide puhul kehtib sama punktisüsteem (nüüd juba miinustes!). Tabelite edaspidisel töötlemisel parandusi (mahatõmbamised, juurdekirjutused jne.) ei arvestata.

Kindlasti on tähelepanelik lugeja märganud Tähe tänava õppehoone sööklas viimasel ajal väikest arvu trügijaid. Samas ripub ka silt, mis trügimist taunib. Trügijate nõol oli tegemist piiratud katsegrupiga, kes pidi tõestama võistluse praktilise läbiviimise võimalikkust. Sildi ülesandeks aga oli hoida ära juhuslikke trügijaid, kelle tegevus oleks katsegrupilt saadud andmeid moonutanud.

Võistluse lõppedes tuleb täidetud tabel tuua või saata postiga ülikoolilehe toimetusse. Arvesse lähevad tööd, mis laekuvad hiljemalt 30. aprilliks. Edukamaid trügijaid ootavad auhinnad.

OTTOKAR DOMMA

PUNKTITABEL

I k. üliõpilane	1 p.	VI k. arstid	6 p.
II k. üliõpilane	2 p.	Diplomand	10 p.
III k. üliõpilane	3 p.	Aspirant	25 p.
IV k. üliõpilane	4 p.	Teaduskandidaat	50 p.
V k. arstid	5 p.	Teadusdoktor	100 p.

TRÜGIMISVÕISTLUSEST OSAVÕTJA TALONG

Nimi _____ Eesnimi _____

vanus _____ sugu _____ kas kannate prille? _____

eriala _____ kursus _____ Matr. nr. _____

jrk.	kuup.	kl.	üldse inim. järjek.	mitmendaks suutsid vahele trügida (kassa poolt lugedes)	kui kaua seisid järjek. (min. sec)	punktid	allkiri	karistuspunktid

KLUBIS

1. apr. kl. 21 APRILLIKARNEVAL.

RSR

Teisipäeval kl. 19 teadusraamatukogu aud. 293 koosolek teemal «Jaapan kaasaegses maailmas» või «Neofašism».

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 1478. MB-03239. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 12 (1446) Reedel, 4. aprillil 1986 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

Ülikooli külastas EKP Keskkomitee teine sekretär Georgi Aljošin

Esmaspäeval külastas ülikooli EKP Keskkomitee teine sekretär Georgi Aljošin. Külalise võttis vastu rektor. Talle tutvustati meie keemikute teadustööd ning näidati spordihoonet. G. Aljošin võttis samal päeval osa EKP Tartu Linnakomitee pleenumist.

Kongressi vaimus

KÜSIMUSTELE VASTAB REKTOR
PROF. ARNOLD KOOP

● 1. Pikemaid kokkuvõtteid teeme oma tööst partei-, komsomoli- ja ametiühingukonverentsidel. Aastas võtame paar korda kokku õppe- ja kasvatustöö, ühe korra teadustöö tulemused. Nüüd on lõppenud üks pikem periood — üheteistkümnes viisaastak. Mida head me sellest kaasa võtame?

Eelmisel reedel toimus TRÜ nõukogu, parteikomitee ja ühiskonnateaduste nõukogu ühine koosolek, kus arutasime uue viisaastaku arengusuundi. Ühtlasi heitsime tagasipilgu möödunule. NLKP XXVII kongress, selle otsused ja sellest tulenenud õhkkond kohustavad meid eelkõige kriitiliseks ja enesekriitiliseks analüüsiks. Üheteistkümnes viisaastak, millesse mahtus ka ülikooli 350. aastapäeva tähistamine, tõi meile palju uut. Illustreeriksin seda mõnede arvudega: arvutus- ja õppetehnikat muretsesime 7,8 miljoni rubla eest, teaduse materiaal-tehnilise sfääri tugevdamiseks tehtavad kulutused ületasid 7 miljoni rubla piiri. Ehitustöid tehti 6,7 miljoni rubla eest. Põhjalikke struktuurseid ümberkorraldusi tegime ka õppe- ja teadustöös, kõrgkooli-elu planeerimises ja juhtimises. Hakkasime kasutama intensiivsemaid õppemeetodeid. Kaitsti 21 doktori- ja 116 kandidaadiväitekirja. Sellist loetelu võiks jätkata. Kuid kas kõik saavutatu vastab kõrghariduse niisugustele nõuetele, mis esitatakse praegusel murrangulisel ajajärgul. Kui hinnata eelmist viisaastakut harjunud kriteeriumidega, siis võiksid meid tulemused rahuldada. Arvestades kongressist tulenevaid nõudmisi ning kõrghariduse eelseisvaid ümberkorraldusi, ei saa me aga saavutatuga rahule jääda.

● 2. Millised on meie maa sotsiaalmajandusliku arengu kiirendamise ajal ülikooli prioriteetsed arengusuunad?

Sotsiaalmajandusliku arengu kiirendamise ja intensiivse arengu periood, kus otsustavaks muutub inimtegur, nõuab ka kõrgkoolis kõigi valdkondade põhjalikku reformimist. Kõige otsustavamaks kujuneb pööre õppe- ja kasvatusprotsessis, mis on seni olnud ka kõige konservatiivsem. See eeldab omakorda uue õppeprotsessi tehnoloogia juurutamist, uusi õpimeetodeid, teaduse lähendamist õppetööle, aga samuti ülikooli juhtimise viimist teaduslikele alustele. On vaja uut moodi töötada, elada, mõtelda. Õpipoisi rolliga peavad harjuma kõik alates teenistujast, õppejõust, lõpetades rektoriga. Ka iga üliõpilane peab mõistma, et vana viisi õppida ja elada ei saa: on vaja muutuda mõjutuse passiivsest objektist aktiivseks subjektiks.

See kõik eeldab meie elu edasist demokratiseerimist, avalikustamist, kriitilist meelt ning vastutustunnet, distsipliini tugevdamist. Kollektiivis peab valitsema soodne mikrokliima, mis ei teki ilma kõrge suhtlemiskultuurita. See aga ei sünni iseenesest. Ütleksin kokkuvõtteks, et kõigi meie ülesannete elluviimiseks peame tugevdama ka kollektiivi kõlbelisi omadusi koos nõudlikkuse ja printsipiaalsusega, mis ei välista aga sugugi taktitunnet, osavõtlikkust.

● 3. Ülikoolis on juba palju kõneldud kõrghariduse põhjalikust ümberkorraldamisest. Oodatakse uusi dokumente. Mida saaks iga allasutus, iga õppejõud ja üliõpilane juba praegu ära teha?

Arvan, et vastus sellele küsimusele sisaldab osaliselt juba eespool öeldus. Mõistagi toovad NLKP Keskkomitee ja valitsuse oodatavad dokumendid meile peale õiguste ka palju kohustusi. Allasutuste juhid, dekaanid ja kateedrijuhatajad on juba saanud korralduse analüüsida ja teha muudatusi järgmiseks õppeaastaks. Oleme otsustanud õigusteaduskonnas ja majandusteaduskonna ühes osakonnas läbi viia eksperimendi.

Kas dekaanid ja kateedrijuhatajad on juba näiteks põhimõttekindlalt läbi arutanud oma õppeplaanid, et oleks võimalik vähendada loengukoormust ja anda üliõpilastele suuremaid võimalusi iseseisvaks tööks? Seda on hilja teha siis, kui saabuvad kõrghariduse uued dokumendid. Peame olema valmis kohe iseseisvalt analüüsima ja nägema võimalikke ümberkorraldusi.

● 4. Komsomol ja ametiühing tegelevad sügisest saadik üliõpilaste omavalitsuse elustamisega. Teatavasti ei sea omavalitsus mitte ainult õigusi, vaid ka kohustusi. Kuid mõned üliõpilased toovad oma kohustuste mittetäitmise õigustamiseks ka niisuguseid argumente nagu: «Miks meie peame seda tegema? Meilt ei ole koolis ega ülikoolis midagi nõutud. Teie ise olete meid passiivseteks kasvatanud ja me ei oskagi midagi muud tahta.»

Partei programmi uues redaktsioonis on ära toodud ka sellise printsipiaalse tähtsusega põhimõiste nagu sotsialistlik omavalitsus. See on aga sotsialistliku demokraatia üks tähtsamaid printsiipe, mille mõte seisneb selles, et kõikide küsimuste otsustamisse oleks kaasa tõmmatud kõige laiemad töötajate hulgad, sest omavalitsus eeldab altpoolt tulevat initsiatiivi. Kuid teisest küljest tähendab see ka omavalitsuse organite autonoomsust, õiguste laiendamist, millega kaasnevad aga suurendatud kohustused ja vastutustunne. Kõik need momendid on omavahelises sõltuvuses. Vastasel korral on tegemist kas järjekordse bürokraatliku formalismiga, paberlike otsustega või koguni omavalitsusliku korralagedusega, kus taotletakse õiguste laiendamist, kuid keegi ei taha täita oma kohustusi. Nii juhtuski 1971. aasta käskkirjas väljakuulutatud omavalitsusprintsiipidega ülikoolis. Loodan, et nüüd suudame ühiselt üliõpilaste omavalitsuse süsteemi ellu viia.

(Järg 2. lk.)

Uus maja

Reedel, 28. märtsil toimus elektroluminestsentsi ja pooljuhtide laboratooriumi hoone (Leningradi mnt. 6) juurdeehitise pidulik avamine. Kell 16.15 lõikasid lindi läbi rektor prof. Arnold Koop ja ehitustrusti juhataja Enn Roolaht.

AIN PROTSINI fotod

Paremal sümboolse võtmega labori juhataja Arved Tammik.

Neuroloogid Moskvas

Neuroloogia ja neurokirurgia ring võttis veebruaris vastu külalisi N. Pirogovi nim. Moskva II Meditsiiniinstituudist.

Vastukülaskäigul käisime 18.—23. märtsini. Osalesime seminarkoolis «Pediaatria aktuaalseid probleeme» koos Riia, Jaroslavli ja Smolenski meditsiiniinstituutide tudengitega. Meie esinesime lasteneuroloogia sektsioonis.

Margus Ulst andis ülevaate Ungari preparaadi «Kavintoni» toimest peaaju bioelektrilisele aktiivsusele ajuinfarktiga haigetel. Tulemused näitasid, et seda on mõtet kasutada ähvardava peaajuinfarkti profülaktikas või kerge ajuinfarkti ravis. Raske ajuinfarkti korral «Kavintoni» verevarustust parandav toime kahjustuskoldes ei avaldu. Teise ettekande tegi Ülla Linnamägi, kes rääkis kaltsiumi antagonistidest ajuinfarkti ravis. Kaltsiumi antagonistid on ained, mis takistavad kaltsiumi-iooni sisenemist rakku, põhjustades sellega silelihaste lõõgastumise kaudu veresoonte laienemise ja sellega kudede verevarustuse paranemise.

(Järg 2. lk.)

TRÜ üliõpilaste pedagoogika-alaste tööde konkursi juhend

1. Konkursi eesmärgiks on suurendada üliõpilaste huvi pedagoogika ja pedagoogilise psühholoogia alase uurimistöö vastu ning tõsta esile selles töös enam silma paistnud üliõpilasi.

2. Konkurss toimub I—II kursuse üliõpilastele referatiivsete tööde, III—IV kursuse üliõpilastele kursusetööde ning V kursuse üliõpilastele diplomitööde tasemel.

3. Igal teaduskonnal on õigus esitada konkursile kuni 6 paremat referatiivset, kursuse- ja diplomitööd — kokku 18 tööd üldpedagoogika, didaktika, kasvatustöö, metoodika, pedagoogika ajaloo, eripedagoogika ja pedagoogilise psühholoogia alalt.

4. Tööd tuleb esitada pedagoogika kateedrisse koos ühe retsensiooniga 1. juuliks.

5. Esitatavate tööde valiku teaduskonnas teeb dekaani moodustatud komisjon, kuhu arvatakse vastavas teaduskonnas pedagoogikat ja psühholoogiat õpetavad õppejõud.

I—IV kursuse üliõpilaste töid hindab 15. septembriks ja V kursuse üliõpilaste töid 1. augustiks rektori moodustatud komisjon.

6. Komisjoni ülesandeks on tööde iga liigi osas välja selgitada üks I koht, kaks II kohta ja kolm III kohta ning 5 tööd, mille autorid väärivad aukirja.

7. Auhinnatud tööde autorid saavad diplomi ja neid premeeritakse rektori poolt rahaliselt: I koht rbl. 30.—, II koht rbl. 20.—, III koht rbl. 15.—

8. Tulemused tehakse teatavaks vahetult õpetajate päeva eel ja avaldatakse ajakirjanduses.

9. Osavõtt konkursist ei takista osaleda ÜTÜ konkursil.

Väitekirja kaitsjaid

26. märtsil kaitses sisehaiguste erialal kandidaadiväitekirja teaduskonnasisehaiguste kateedri aspirant **RIINA SALUPERE**, keda juhendas prof. Kuno Kõrge. Dissertant käsitles probleemi «Kroonilise gastriidi esinemissagedus ja iseärasused insuliinsõltuva suhkrutõve haigeil». Temale oponeerisid meditsiinidoktorid professorid T. Massevitš Moskvast ja N. Elštein Tallinnast. Tööle anti kõrge hinnang. Erialanõukogu andis hoolsale aspirandile üksmeelselt meditsiinikandidaadi kraadi.

IRENE MAAROOS

Kongressi vaimus

(Algus lk. 1)

Nüüd vastan toodud argumendile. Kõiki me passiivsuses ja vastutustundetuses süüdistada ei saa. See oleks ebaõige, koguni poolik tõde. Inimese kujunemine on keeruline protsess, teda mojutab sotsiaalne keskkond oma mitmekesisuses (kool, kodu, tänav, sõbrad...). Siit ka sageli ühepoolsed süüdistused. Kool paneb vastutuse kodule ja kodu omakorda koolile. Mõlemad aga süüdistavad olusid, kusjuures unustatakse kasvatatav ise. Praegu toimub meie elu igakülgne tervendamine. Kuid ka kõikide abinõude kasutuselevõtt ei anna tulemusi, kui me ei esita endale küsimusi: «Kes ma olen? Kuidas olen elanud seni? Millised on minu eluhoiakud ja põhiväärtused? Kelleks ma pean saama?» Seades iseendale niisuguseid küsimusi kasvatame ka ennast. On ju kasvatuse üks eesmärk õpetada ka enesekasvatust.

Kuid inimväärikust, tahtekindlust ja mehisust ei saa inimesesse tuua väljastpoolt. Välised mõjutused annavad tunda seesmiste tegurite kaudu. Täiendada end selles, võidelda iseendaga, kui vaja, ennast ületada. See on raske katsumus. Järelikult peab õige kasvatussituatsiooni loomine, kõikide välistegurite arvestamine andma soodsad objektiivsed ja subjektiivsed tingimused enesekasvatuseks.

● **5. Kriitika. Sageli teeme seda selleks, et südamelt oma mured välja öelda ja sellega püüamegi rahulduda. Kuid korduvalt on rõhutatud, et kaasaegses ühiskonnas on meil tarvis üha enam konstruktiivset, asjalikku, tõelist kriitikat. Missugune on Teie arvamus?**

Sageli oleme harjunud opereerima keeruka sisuga mõistetega, andmata aru, milles seisneb mõistete põhiolemus. Nii on ka kriitikaga. Kritiseerides unustatakse teinekord, et kriitikaga kaasneb moraalne vastutus. Kriitika eeldab asjatundlikkust, ta peab taotlema objektiivsust. Eriti ohtlik on poolik tõde. Ükskõik kui terav ja valus kriitika ka ei oleks, ikka peab selle eesmärgiks olema olukorra parandamine. Vajame seega niisugust kriitikat, mis on konstruktiivne, võimalikult positiivsete lahendustega: Õige kriitika on alati ka optimistliku suunitlusega.

Väga otsekoheselt ja ausalt analüüsiti varasemaid vigu NLKP XXVII kongressil. See kriitika oli optimistlik, konstruktiivne, edasiviiv. Kuid mitte alati ei mõisteta veel kongressi otsuste tõelist vaimu ja olemust. Leidub neid, kes arvavad, et tegemist on järjekordse kampaaniaga, ning loodavad vana viisi edasi elada. On neid, kes arvavad, et kõik laabub iseenesest vaadeldes toimuvat kõrvalseisja pilguga. Leidub ka kritikaane, kes otsivad meie elus üha uusi ja uusi puudusi, külvates pessimismi. On ka neid, kes varjavad oma saamatust, oskamatust uut moodi töötada näilise aktiivsusega, sõnakõlksutamise ja mokalaadaga. Kongressimaterjalide tundmaõppimisel ja selgitamisel peame tagama igas kollektiivis kongressi poolt loodud õhkkonna. Isikliku vastutuse tundmisest oma ülesandeid täites peab jõudma globaalprobleemide mõistmiseni ning oskama hinnata selle kaudu ka oma tegevust. Meie kollektiivi esmane ülesanne on ülikoolielu ümberkorraldamine vastavalt aja nõuetele.

Algus on tehtud: õpitakse tundma kongressi suuniseid, kavandatakse uusi töösuundi, tehakse ettepanekuid. Vabariigi ajakirjanduses ja ka ülikooli ajalehes on ilmunud vastavaid artikleid, mõtteavaldusi. Tahaksin polemiseerida mõnede autoritega ülikooli kollektiivist, kes on oma arvamusi juba avaldanud. Mõtete avalikustamine, arvamuste ning ettepanekute laekumine, diskussioonid põhimõtteliste küsimuste ümber on tähtis moment kongressi poolt loodud õhkkonna loomisel. Ühtlasi peame silmas pidama vaidluste printsipiaalset ja parteilist iseloomu.

Hiljuti ilmus «Kodumaas» prof. Hans Trassi artikkel. Selles on tõstatatud palju printsipiaalseid küsimusi ning toodud esile ka kõrgkoolielu edasiminekut takistavad puudused. Kuid artikli lugemisel tekib ka rahulolematuse tunne. Mitmed pretensioonid on üldise iseloomuga. Kriitikaga ei kaasne enesekriitikat. Kahjuks on artiklis ka läbimõtlematuid näiteid, isegi ülikooli tegelikkuse moonutamist.

Tsiteerides või vabas vormis edasi andes kongressimaterjalide põhimõtteid peame suhtuma neisse täie vastutustundega ning arvestama, et neis on kontsentreerituna edasi antud kaasaegse marksistlik-leninliku teooria seisukohad ning teaduslikult põhjendatud vastus tänapäeva sotsiaalseile probleemidele. Seepärast on väga oluline kongressimaterjalide sügav mõistmine, nende mastaapsusele ja kaalule vastav suhtumine.

M. Gorbatšov märkis meie elu põhipuudusi iseloomustades poliitilises ettekandes, et «Ühiskonna elus hakkasid ilmnema stagnatsiooninähud.» Kuid sm. Gorbatšov tõi esile ka neid tulemusi, mis me eelmiste aastate jooksul olime saavutanud. Sm. M. Lauristin aga kirjutab oma artiklis, et «meie ühiskonnaelu iseloomustas viimasel aastakümnel mitte üksnes majanduslik, vaid ka vaimne stagnatsioon.»

Kahe formuleeringu vahel on põhimõtteline erinevus. Ei saa samastada hinnangut, et «ilmnesid stagnatsiooninähud», seisukohaga, et «kogu meie elu iseloomustas stagnatsioon.» Niisuguse kaaluka dokumendi ühekülgne tõlgendus on siiski lubamatu. Ka artiklis toodud hinnangud näiteks 1960-ndate aastate «tõusulainele» ning selle mandumisele 1980-ndatel aastatel on lihtsustatud. Nende põhimõtteline tähtsusega küsimuste käsitlemine nõuab autorilt tõsisemat suhtumist. Imestama paneb ka see, et autor käsitleb neid keerulisi küsimusi juba väljakujunenud tõdedena ega arvesta seda, et paljud neist on siiski ainult tema enda arvamused.

Me armastame tsiteerida paljusid kõlavaid sõnu. Ka selle artikli autor on korduvalt nentinud, et poolikud tõed on lubamatud. Ometi patustab just autor ise poolikute tõdedega, valgustades põhimõttelisi küsimusi ühekülgselt. Pealiskaudne on ka noore põlvkonna seas ilmnenud vastuolude seletamine sellega, et vanem põlvkond ei selgitanud noortele sotsiaalseid ja psühholoogilisi põhjusi, ei analüüsinud neid. Tuleks alati silmas pidada, et kriitika sügavus ning põhimõttekindlus ei peitu veel kriitiku ägedas toonis ning väljendite kategoorilisuses.

Elame praegu keerulisel ajajärgul, põhjalike sotsiaalsete muudatuste ümberkujundamise ajal, sotsialismi täiustamise ajal. Kuid samal ajal esineb kogu maailmas vastuolude teravnemist, käib võitlus ideoloogilisel areenil. Seepärast vajavad meie seisukohad igati maailmavaatelist ja ideelist selgust, tegelikkuse vastuolude tunnetamist ja läbimõtestamist ning nende ületamise konkreetsete teede kindlaksmääramist.

Neuroloogid Moskvas

(Algus 1. lk.)

Uuriti kaltsiumi antagonisti isoptiini toimet ajuinfarktiga haigetel ja leiti, et isoptiini võib kasutada ajuinfarktihaigete ravis selektiivse veresoonte laiendajana. Aaro Toomela ettekanne oli pühendatud lastel esinevatele hemipareesidele (ühe kehapoole halvatus). Toodi välja hemipareeside võimalikud põhjused ja sündroomisisene jagunemine, seosed krambisündroomi, vaimse ja motoorse arengu pidurduse ja hemipareesi vahel. Töö tulemused on rakendatavad haiguse prognoosimisel ja ravil.

Meil oli kohtumine ka instituudi rektoriga, tutvusime kõrgkooli muuseumiga. Kultuuriprogramm sisaldas teatriõhtud Tagankal, Malaja Bronnajal ja Mossoveti teatris, oli väga huvitavaid ekskursioone, näitusi ja muljeterikas puhkeõhtu üliõpilaskohvikus.

AARO TOOMELA,
ravi VI k.,
neuroloogiaringi vanem

Tänu

TRÜ aukirjaga autasustati sovhoosi «Kommunist» (Valga raj.) direktorit **Kalev Raavet** tema 60. sünnipäeva puhul ning väga heade töösuhete loomise eest Kääriku spordibaasi ja sovhoosi «Kommunist» vahel.

Mõni meie lugu

Minult on sageli küsitud, et mis need matemaatikud ka teevad, kuidas elavad.

Noh, mis me ikka teeme, elame tavalist tudengielu, kui tudengielu saab tavaline olla. Kui te aga seda vastust ei usu, eks siis lugege ja veenduge.

Bürool

Kord nädalas tullakse kokku, et arutada, täpsustada, otsustada, teatada jne. «Eesrääkijaks» on **teaduskonna komsomolisekretär Alar Pandis (matem. II k.).** Tema juhtimisel seguneb komsomolitöö ning üldinfo asjalikkus probleemide lahendamise vaidlustega.

Üheks õnnetuks arutlusteemaks on saanud Vanemuise õppehoone **puhvet**. Selle söögikohaga ei ole võimalik rahule jääda. On müüdud tilgastanud piima ja poolkäärinud mahlu. Eelmise päeva saiakesed on ka järgmisel päeval soojad, nimelt üles soojendatud, see aga ei avalda sugugi positiivset mõju nende maitseomadustele. Sooja sööki ei anta välja enne keskpäeva ka siis, kui see varem juhtub valmis olema. Lahendust pole veel leitud, sest puhvetipidajat kuidagi mõjutada ei saa, too võib ju ära minna, ja kust siis uus saada.

Seoses **ühiselamus valvesüsteemi** elustamisega leiti, et valves peab tingimata olema kaks inimest. Kes ennast ise valvesse kirja ei pane, seda tuleb kohustada valvama. (Küllap valveülemal ikka ülevaade on, kes ja kunas valves on olnud.) Samas ei või kontrollimisega liiga rangeks ka minna, kui on teada, et tegu ühikakaaslasega.

Kerkis üles küsimus, kas külla tulijailt on õigus dokumenti hoiule võtta. Võõra inimese kätte dokumente ei tohi anda — kas ei oleks siis parem külastajad ainult kaustikusse üles kirjutada?

Valves

Noormees istub valvekambris. Muusikast üle hüüdes küsib ta: «Aga kas teil luba kaasas on?» Ukseriiv on eest ära ning valvur ei tundu neiu vastu kuigi agressiivselt häälestatud olevat, nii et oleks vahest võimalik isegi ilma loata läbi pääseda.

«On küll, taskus.»

«Ehk te näitaksite.» See ei ole käsk, vaid pigem palve. Tundub, et tehtav valvuritöö, just see pidev ilmselt oma maja inimeste kontrollimine ei istu talle.

Valvuriakna ette kerkib taskus kandmisest veidi muserdatud tuttav dokument. Akna teiselt poolt kostab midagi tänamise taolist.

Juhtub ka resoluutsemaid valvajaid. Alati ei väljendutagi suuliselt, vaid joonistatakse õhku pisike nelinurk. Ootav pilk. Siis, pärast edukat kontrolli, avaneb riiv ning võimalus astuda ülikooliaegsesse koju — ühiselamusse.

Õhtu

Mööda ühikakoridori sammub noormees ja väidab lauldes, et on õnnelik ta elu, kui tal kaasaks mulgi neiu. Ärge arvake, et ta viisi ei pea või samm kõver, oh ei. Vaatamata hilisele kellaajale (kell on üks) tunneb ta ilmselt rõõmu elust, naudib laupäevaõhtut seal, kus Läänemere lained randuvad (ta enda väide).

Soovikontserte tuleb ette teinekord palju hiljemgi, pealegi mitte ainult vokaalseid, vaid on kõlanud ka saatega laule. Seinte ja uste hea läbikostmise tõttu ei ole mitmesugusest muusikast puudus ja suhtumine sellesse tuleneb hetkemeeleolust.

Unelaulu asemel on sageli ... lauatennis. Mängijad on nähtavasti kogu hingega mängu juures, vähemalt väljendusviis on vaba, kuid mitte liiga valjuhäälne.

Viimase aja õhtud on võrreldes sügissemestriga suhteliselt vaiksed. Tuleb meede üks küsimus büroost: «Kas matikud on õppinud vaikselt jooma?» Vastust teab vaid vastavate kalduvustega inimeste grupp ise.

Hiir

See loomake on suuremaks kõneaineks (s. o. häirijaks) just neidudele. «Tegin mina kapi ukse lahti ja seal oli hiir. Ma karjatasin ja olin hetkega voodis püsti. Sel ajal kui ... (toakaaslane) teda harjaga taga ajas ... (jne.). Lõpuks läks üksest välja.»

Tuba on pime. Pole veel jõudnud uinuda, kui kuulen, et Ta astub vapral sammul üle toa. Peatub siis kuskil, vist laua juures, ja on kuulda, et kratsib end kõrva tagant. Kui sageli olen kuulnud Teda prügikasti ründamas! Kord ronis mööda kardinat üles; väga tontlik pilt oli näha musta pisikest pika sabaga kujukest tänavalaterna valgusel kardinapuuni jõudmas ning selle taha kadumas.

Soovitati küll neile (s.t. hiirtele) jahu ning kipsi segu sisse sõõta, siis nad surevad ära. Aga kui selline hiir oma käigus kõdunema hakkab?

Hiirelõks meil on, kuid üles panna ei julge: kes neid surnud hiiri sealt välja võtma hakkab. Alati ei ole ju võimalik ka mõnda väljavõtjat kaubelda.

* * *

Pakkusin siin igapäevapildikesi matemaatikute büroolt ja mujaltki. Nagu näha, ei ole me vist võimelised ise kõiki asju lahendama või ehk polegi alati püüdnud, ainult räägime. Tahaks teada, kuidas tegutsetakse teiste teaduskondade büroodes.

JUTA ANNUS,
matem. I k.,
teaduskonna pressisekretär

EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE

Suveks lõunasse!

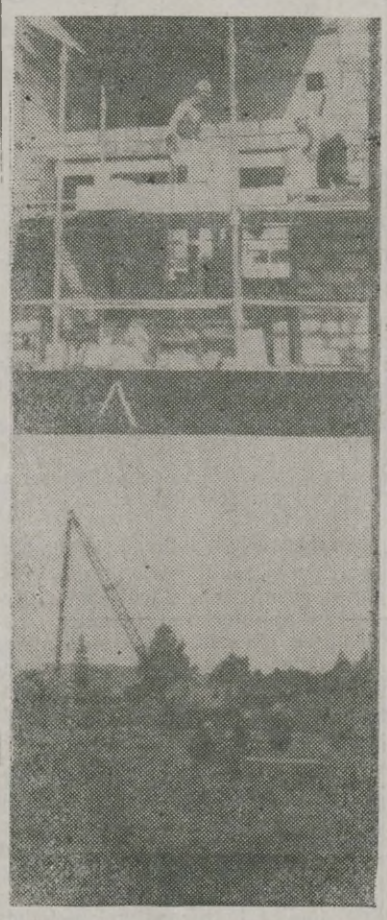

Kahe kuu pärast algavat sessi ei julge meelde tuletada (vara veel!?), veel hiljem lahtiminevat malevasuve küll. Mõnes mõttes viimast meenutada on isegi hilja, sest marjamaa on jaotatud... Kuid karjamaal veel ruumipuudust pole.

Jah, välisrühmad on komplekteeritud, aga kodukandis kohti jätkub. Sellepärast neid, kes loomult soojalembelised, kutsub **Lõuna-Eesti regiooni** staap tänavust malevasuve veetma Valga, Võru ja Põlva rajooni maadele. Oodatud on ka tulevikus Pariisi tahtjad, sest enne tuleks ikka Nuustakul ära käia. Otepääl just rühma pole, aga regioonis on neid tosin. Kas ehtne või kuradi- see selgub lähimail päevil. Kindlad kohad on Aakre ja Laatre Valga KEKi alluvuses. Rühmajagu tudengeid võib oma firmaks pidada Valga MEKi. Kolm rühma on ka Võru rajoonis: Räpo Võru MEKi ning Varstu ja Mõniste samanimeliste sovhooside käsutuses. Ja nagu eelnevast näha, koondub Lõuna põhiraskus Põlva ehitustele; Põlva KEKi Värska ja Ahja ning Põlva MEKi Räpina rühm ehitusorganisatsioonidega, Rahu, Ranna ja Sassi rühm koostöös samanimeliste majanditega.

Regiooni staabi kaalukauss saab ilmselt TRÜ kasuks olema:

Priit Teder (TRÜ maj. III) — komandör, Tõnu Rüütel (TRÜ õig. II) — komissar, Arne Kuusik (TPI) — peainsener, Toomas Silmato (TPI) — OT insener, (TRÜ) — arst.

Lõuna loodus reklaami ei vaja, setu rahvalaulude või vanavara kogumise võimalused samuti mitte. Muus osas regiooni kiitma või laitma hakata oleks pahatahtlik isetegevus EÜE ühtsuse kahjuks. Seda enam, et hoopis rohkem sõltub igaühe sisemaailma avarusest ja oma algatusest kui regiooni geograafilisest asukohast või staabi isikkoosseisust. Ninapidi meepütti toppima ei hakata kedagi ei Lõunas ega mujal. Sellepärast võta ise pool tunnikest arupidamiseks peegli või perekonna nõukogu ees; loe plussid (ja miinused) üldse EÜE ning konkreetselt Lõuna-Eesti regiooni kasuks (või kahjuks) kokku ning otsusta, kuni veel kohti karjamaal...

Täpsema info Lõuna rühmafunktsionääride kohta leiad EÜE stendilt (peahoones) ja reklaamkuulutustelt. Ankeedi saad TRÜ komsomolikomiteest. Edasi aga «PÕRUMIST SESSIL» ja KOHTUMISENI SUVEL LÕUNA-EESTI REGIOONIS!

Regiooni staap

Suveks lõunasse!

EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE

EPA teatab

Eks seda Pearu ja Andrese lugu tea iga meiekandi inimene. Seekordsest **EPA paarismälumängust** võttis osa ka üks TRÜ võistlejate paar. **Ilmar Ambor ja Meelis Mark (õig. I)** olid need julged, kes esindasid naaberkõrgkooli. Üllatus oli suur, kui nad kaks vooru järjest saavutasid teise koha. Viimane voor läks küll natuke kehvemini, aga arvesse võeti kaks paremat. Üldkokkuvõttes teine koht annab õiguse EPA RSP ürituste vabapääsmele, mille saab kätte 15. aprillil. Ilmselt võtavad TRÜ esindusvõistkonna liikmed esmakursuslased täpsema kontrolli alla ja juba sügisel võivad nad ka EPA individuaalsest mälumänguturniirist osa võtta.

VALDO NEERUT

Silmast silma juttu

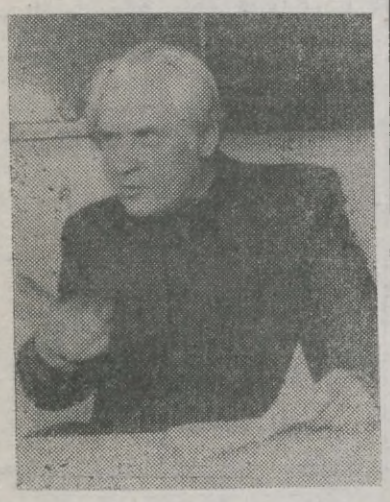

Asjalik uudishimu on ajakirjaniku kutseomadus. **Kohtumiseks rektoriga panid žurnalistikaosakonna üliõpilased ja õppejõud** paberile 20 küsimust, lühemat ja pikemat, otsesõnalistele vahelduseks mõnel pisike ajakirjanduslik nipp sees (näit. «Kui Teie oleksite kõrghariduse minister, millist kõrgkooli Te siis tahaksite kujundada?»).

Rektor professor Arnold Koop: «Mul on teie küsimuste üle hea meel, need on tõsised ja puudutavad praegu teoksil olevaid muutusi.»

Esimene küsimus algaski nii: «Milles seisneb oodatav kõrgkooli reform?» Rektor seda oodatavat reformiks ei nimetanud, aga kõrgkooli põhjaliku ümberkorraldusega on tegemist küll, kaasa arvatud diplomijärgne haridus, mille jaoks on tänapäeval samuti kindlat süsteemi tarvis. Kõrgkoolile on vaja suuremat iseseisvust, praegu leidub aegunud, isegi üle 40 aasta vanuseid eeskirju. Õppejõude rõõmustas (ja ega tudengeidki kurvastanud) uudis, et õppejõudude arv edaspidi pole enam sõltuv üliõpilaste eksmatrikuleerimisest. Ega teisiti (loe: nõudlikkuseta) olegi mõeldav tulevase spetsialisti kvaliteedi tõhus parandamine.

Kostes ülal ära trükitud nipiga küsimusele lausus rektor, et isegi ministrile üksi pole jõukohane kõik see, mis teha tuleks. Parandamist ootab juhtimisstruktuur (892 kõrgkooli allub 70-le ministeeriumile!), juhtimine ja planeerimine. Märgatavalt vajab tugevdamist kõrghariduse aineline baas, selleks omakorda on vaja ka kõrgharidust teenindavat tööstust. Ja muidugi on vaja ehitada, muidu pole uut tehnikat kuhugi panna. Aga mõõdapääsmatult vajalik on ka uut moodi mõtlemine, õpetamise uus psühholoogilis-pedagoogiline tase, õppejõudude teadmiste tänapäevasus...

Vastuse said rohked küsimused üliõpilase individuaalse ja üldise kasvatamise, tema aktiivsuse suurendamise, komsomoli tegevusvormide ja tulemuste, ÜTÜ jms. kohta. Rektor rõhutas: kasvatada tuleb nõnda, et noor inimene oleks võimeline enesekasvatuseks, aga mitte temalt endalt vastutust ära võtta. Õigusteaduskonnas kavandatava eksperimendi käigus antakse üliõpilastele rohkem võimalusi ja õigusi õppetöö korraldamisesjuhtimises kaasa kõnelda (üliõpilasest õppeprodekaan, üliõpilased teaduskonna nõukogu koosseisus) ja oma elamist seada (omavalitsus ühiselamus). Aktiivsuse kasvatamisel on suur osa kogu ülikooli elu avalikustamisel.

Osa küsimusi puudutas loomulikult ajakirjandust ja ajakirjandusosakonda. Rektor nentis muu hulgas, et ta loeb paljusid väljaandeid, rohkem huvi ja kasu pakuvad aga kesklehed («Pravda», «Izvestija», «Literaturnaja Gazeta»), kus printsipiaalselt käsitletakse suuri probleeme.

Nii kestis kostmine, mis puhuti läks üle ühisaruteluks, paar tundi. Aga vastuseta ei jäänud ka järgnenud suusõnal küsimused, mida oli samuti rohkesti.

Lõpetuseks lausus rektor A. Koop: «Teie osakond on aktiivne, see meeldib. Aga aktiivsuse taga olgu konkreetsed teod. Ei aita, kui ainult vigu näha, kritiseerida, ise tuleb käitumisega eeskuju anda.»

(Järg 4. lk.)

Mõtteid dr. Jakob Hurda juubeli lähenemisel

22. juulil 1989 möödub 150 aastat eesti silmapaistva kultuuritegelase ning teadusmehe dr. Jakob Hurda sünnist. Tema elutöö kõige kaalukam osa oli pühendatud eesti keele ja eesti rahvaluule kogumisele, publitseerimisele ja uurimisele. Viimasel alal on tema saavutused leidnud rahvusvahelist tunnustust.

On kolm aspekti, kus meie ülikool, kelle kasvandike hulka ka dr. Hurt kuulus, saab ennastsalgavale töötegijale eesti kultuuri alal oma lugupidamist avaldada tema töö jätkamisega.

Hurdaga algas uus ajastu eesti rahvaluule uurimises, mis seisnes kõigepealt kolossaalsel hulgal esmajärgulise materjali metoodilises töötlemises ja süstemaatilises kogumises, seejärel teaduslikus publitseerimises ja uurimuste avaldamises.

Materjali kogumise algusest peale taipas Hurt vahet ülesande hiigelulatuse ja ühe inimese piiratud võimete vahel. Tärkas mõte abilistest, kelleks said algul tema sugulased ja lähituttavad. Ajapikku laienes kaastöötajate ring, kellest 1888. aastaks moodustus tihe kaastööliste võrk. Oma eelkäijateks pidas ta Faehlmanni, Kreutzwaldi ja A. H. Neusi, kelle kogemustest sai mõndagi õppida. Igakülgselt läbimõeldud üleskutsed, töö eesmärkide selgitamine avalikkusele ja 155 analüüsivat aruannet moodustasid ise juba materjalihulga, mida oli veel vaja sisu ja vormi poolest läbi töötada; siis veel ekspeditsioonidelt täiendavaid andmeid koguda — ülikooli õppejõud ja üliõpilased ei saanud sellest tööst kõrvale jääda.

Hurt põlvnes talurahvast, see tegi talle rahvapärimusliku loomingu arusaadavaks ja kergesti vahendatavaks

Hurda regilaulukogud «Vana Kannel» I (1886) ja II (1886) ning «Setukeste laulud» I—III (1904—1907) on esimesed teaduslikud väljaanded eesti rahvalaulu alal üldse. Siin on tal tööde ettevalmistamisel olnud võimalus ka soomlaste kogemusi kasutada. Hurdale kokku tulnud laulumaterjali põhjal võisid soome uurijad (kõigepealt isa-poega Julius ja Kaarle Krohn) omakorda «Kalevala» laulude ajaloole jälile saada. Hurda tööle on andnud suure tunnustuse muudegi Euroopa rahvaste loomingu uurijad. Venemaa Teaduste Akadeemia toetus Hurda uurimistöödele on samuti selle tõestuseks. Rahvusvaheline etnoloogide kongress Pariisis läkitas 1889. aastal sooja tervituse viiekümneaastaseks saanud Hurdale.

Meie folkloristid mitmest asutusest, ülikool nende hulgas, on asunud jätkama «Vana Kandle» väljaandmist. Ülikooli algatusel ja aktiivsel osavõtul ilmusid 1959—1970 kõigi eesti hiiu- ja vägilasmuistendite tekstide kogud koos ulatuslike kommentaaridega.

Hurt hindas kõrgelt rahvaluulet nii teaduslikust kui esteetilis-pedagoogilisest aspektist, eriti rõhutades rahvaloomingu teaduslikku väärtust.

Hurda suur, aukartust tekitav originaalmaterjali kogu — 122 000 lehekülge tekste käsikirjas, peale selle hulgaliselt trükitud ja kommenteerivat materjali — ootab veel avarat uurijate kollektiivi, et panna kõnelema hästi hooldatud, kuid praegu veel vaikivad leheküljed.

Ülikooli õppejõud ja üliõpilased on siingi oma osa andnud, et tänapäev saaks täiema ettekujutuse esivanemate luulekunstist, sellega ühtlasi nende elust, püüdlustest, igatsustest ja saavutustest. Need soovid juhtisid Jakob Hurda pingsat ja viljakat tööd paljude aastate jooksul.

EDUARD LAUGASTE

Üks näitusesaalide väline näitus

Kaks Tartu noorkunstnikku, **Ilmar Kruusamäe** *ja* **Raivo Kelomees** *esitavad oma akvarellipilte «Vanemuise» teatri kokteilisaalis. Väljas on kakskümmend (12+8) viimastel aastatel loodud akvarelli, neist suuremat osa näeb vaataja esimest korda.*

Akvarellid jäävad tavaliselt laiema avalikkuse tähelepanus kõrvale, sest kunstnikud esitavad ülevaatenäitustel eelkõige oma mahukamaid töid, õlimaale. Kuid pidevalt luuakse ka akvarelle ja need võivad olla sootuks erinevad sama kunstniku õlimaalidest. Viimased sisendavad soliidsust, on peensusteni läbi mõeldud, ent akvarellitehnika on juba oma eelduselt mänguline ning annab rohkem võimalusi improviseerimiseks. Siin võib panna värve üksteisesse sulama, nii et tekib hoopis uusi ootamatuid kujundeid. Õhukese värvikattega on kerge saavutada helendavaid pindasid ning lõpuks jätab ka tume värvigamma endast maha õhulise ja kerge tunde.

* * *

Raivo Kelomees *pakub vaatamiseks Tartu kunstinäitustel nähtud tuttavas laadis figuraalkompositsioone (akvarellid ja kollaažid kunstniku varasematest akvarellidest). Kompositsioone iseloomustab tavaliselt keskse dominandi puudumine, «sündmustik» kulgeb võrdse tähtsusega ühest pildi servast teise. Nii pääsevad silmad ekslema nende paljude figuuride, nägude, märkide keskele ja peas võib tekkida väike segadus. Mis see kõik on? Kergem oleks küsimusele vastata ühesõnaliselt, et ulme. Sellele näivad viitavat paari töö pealkirjadki, nagu «Solaarne», «Lunaarne». Kuid nii lihtsalt ei seletu veel midagi.*

Piltidel näeme erinevates poosides inimesi ja metamorfoose seoses inimesega (või inimeses endas?).

(Järg 4. lk.)

Kevadkool Käärikul

Eelmisest teisipäevast reedeni valitses žurnakate ruumides harjumatu rahu ja tasakaal. Nimelt olid üliõpilased ja enamik õppejõududest Kääriku spordibaasis **kevadkoolis**. Lisaks tavapärastele loengutele oli võimalus tegelda mitme spordialaga; arutleda «Nooruse» oleviku ja tuleviku üle; liigutada mõtet, otsides vastust küsimusele «*Quo vadis, Universitas?*» ja lõpuks kolm korda päevas korralikult süüa. Vanemlaborant Aune Unt pani proovile kõigi žurnakate kannatuse oma ülipikkade filmiprogrammidega.

Piltidel: 1. Noor mängumees Indrek Kannik nuhtleb oma järjekordset vastast.

2. Endine juurakas Hallar Lind lohutab, et tetratega on lõpp ja nüüd hakkab saama ainult silinderristsõnu.

3. Meie suusakuninganna — Mari Rätsep.

4. Üliõpilane Soidro läheneb asjale sügavuti.

5. Sotsioloogia *contra* «Noorus».

6. Valge mees Veiko Paalma otsib kadumaläinud missioonitunnet.

7. Ikka tõsiselt asja kallal.

8. Peeter Olesk räägib uuemast eesti kirjandusest...

9. ... ja tudeng Haldre kasutab juhust.

10. «Kevadine Kääriku mõjub hingele nagu palsam,» arvab Margit Mikk ja lehvitab: «JÄRGMISE KORRANI!»

Foto ja tekst PEETER TALILT

Jõe hetked!

Tõnu Õnnepalu esimest luuletuste kogu («Jõeäärne maja», Tln. 1985) *on juba vähemalt kaks üliõpilast (Ülle Kahusk, Tüt Pruuli) arvustanud, juba on ära nähtud ja näidatud tema värvimaailm ja valgus ja liikumine, juba on üteldud, et tema teekond ei olegi nii väga areng ja et TÕ astub tagasi* **samasse** *jõkke, kust ta oma kulgemist alustas. Võib tõesti luulekogu ühemomentse nähtusena võtta — 20 kop. ja ostetud oligi, jääb üksnes läbilugemise vaev — aga nüüd tuleb mängu veel üks TÕ dominant, nimelt see, et tema luule* **ajahetke** *ääretult tõsiselt võtab. See peenendab aega nii põhjalikult, et kogu ei moodusta kuidagi ühte hetke ajas, vaid pigem ühte vaadet tunduvalt pikemal perioodil, mida annab tublisti tükeldada ning pool- ja veerandtoonide muutlikkust imetleda.*

Mis paistab silma TÕ horisondil — vahest luht, sügisesed valged astrid õuel, valged harjad ja orud, briketi põlemise ving ning tuisk, mis kustutab kõik. Nimelt see viimane matabki horisondi valgesse ja siitpeale pole enam õigust kõnelda TÕ vaatepiirist **üldse**, *vaid ikka mingil* **hetkel**. *TÕ ei ole ju peaaegu kusagil unustanud aega määramata, ikka luulendub midagi suvel, talvel, kevadel, laupäeva õhtul, novembrikuus, hommikul, õhtul, kell 8.16. Sellised on otsesõnalised ajamärgid, aga lõpuks määravad mõned olukorrad ise paratamatult ka aja. Kusagilt aimub muidugi, et kõik sünnib* **praegu**.

Aga juba on üteldud, et luuletaja (jah, just nii!) rändab: tegelikult ei tee seda üksi tema, igaühel on oma liikumisviis: mürinal kukub kosk, ütlemata kaunis hoos tormleb põhjatuul. Seismajäämine on suisa

patt: võid olla liikunud ja liigutanud, kuid minevikult ei küsita, peatunud kivile kasvab ikkagi sammal (lk. 11). Liikumislootus muidugi jääb. «Hämuse kumeruse serval / seisab laev paigal / kuni silmadel hakkab valus / Ometi on õhtuks meri tühi» (11). Või ka: «Kolmandal päeval tuleb teise korruse vanamutt / seob lilled toki najale püsti» (12).

Samasse jõkke siiski ei astuta.

TÕ jääb diskreetseks omaetteliikujaks, kes oma keskkonda näeb. Ta on loomulik. Poeet võib olla peegel, kuid mitte fotoaparaat. Ka vaimukused «lootused lähevad luhta / luhas sääl haljendab hein» (24) ei ole üldse TÕ käesolevale hetkele omased. Selleks on kõik liiga **valmis**.

Mitme vaatluse/peegelduse kokkuvõttena on TÕ teekonnast otsijate silmis saanud liikumine ajas läbi hetkede valu/valutu puhtuse valguse poole. Esialgu on valgus leitud enneköike talves. Leitakse ta kunagi mujalgi? Küllap TÕ vähemalt otsib, märke ju on (22, 23). Kõik ei saa tema poolt loodus nii ruttu märgatavaks — kasvõi oma senistest arvustajatest väiksema formaalse enesekesksuse pärast. Veritas verba simplicia amat.

Ma ei saa originaalset lõpplahendust anda, sest tahan väga ütelda lõpuks sedasama, mis Tüü Pruuli — pean nimetatud raamatut viimase aja (üsna pika viimase aja!) parimaks (kaanetatud) luuledebüüdiks.

JAANUS HARRO

Üks näitusesaalide...

(Algus 3. lk.)

Millest see kõikjal kummitav inimene? Arvatavasti on oma osa R. Kelomehe psühholoogidiplomil. Kui aga edasi vaadata, näeme ültatusega, et inimene ei ole tema piltidel konkreetne mina või sina, vaid üldistatud, käte ja jalgadega olend, koguni tingmärk. Kas pole mitte kõikide nende piltide üheks lätteks just märk? Loomulikult on igal kunstnikul oma sümbolid ja märgistik, mis kordub pildist pilti ja omab kunstniku enda jaoks kindlat tähendust. Kuid need on tavaliselt vaid lisandiks kõigele «maisele», neil on paljutähendustlikkuse loomise ülesanne. Kelomehe piltides on märkide kontsentratsioon märksa suurem, see muudab tema kunsti intellektuaalseks. Otsesõnu ütlemise asemel on suhteid, nähtusi ja olukordi tähistatud märkidega, mis pärinevad Freudi või Jungi psühhoanalüütilistest teooriatest. Aga võib-olla mujaltki, näiteks keskaja alkeemiast või vanade kultuurrahvaste mütoloogiatest. See muudab taolise kunsti argimõtlemisele kaugeks ja võõraks, ometi jääb midagi teadvustki intrigeerima.

Ilmar Kruusamäe *akvarellidega oleme vähem tuttavad, kunstniku loomingust teame esmajoones slaidimaale. Seda huvitavam on nüüd vaadata, kuidas ta viljeleb kunsti väikevormi. Kruusamäe akvarellid on Kelomehe kõrval lakoonilisemad, akvarellikäsitlus vabam. Ta laseb oma maastikupiltides värve üksteisesse sulada («Lahkumine», «Vaikus»). Siin näib olevat kogu väljapaneku tundehetk, pildid on üles ehitatud puhtale emotsionaalsusele. Paljutähendustlikuma osa tema töödest moodustavad aga pildid, kus korduvate motiividena näeme tikke, tikutoose, täringuid.*

Kaudselt on Kruusamäe akvarellides viidatud põlemisele, kuigi tuld pole otseselt kuskil kujutatud. Protsess on juba möödas, see on endast maha jätnud ainult tundemärke: tikud on enamasti läbipõlenud peadega, merepilti raamib põlenud servadega paber («Mälestus»). Ohtlikult tulipunane päike kõrgub maastiku üle («Ümber päikese»). Siin-seal on tegemist vastandamistega: värsked, tervete väävlipeadega, põlemata tikud vastanduvad kõveraks tõmbunud põlenud tikkudele («Vahetus»). Läbipõlenud tikkude tähendus muutub, kui asetada nad merepõhja, sügavale vette («Karantiin»), või tõsta hoopis postamendile («Valikuvõimalus»). Ühe ja sama tingmärgi erinevatesse keskkondadesse asetamine on nagu tähenduslikku sega mängimine.

Mis on toimunud aga tikutoosiviikingilaevadega? Toosi etiketi või sümbolina on viikingilaev iseenesest absurd, ta ei tähenda seal midagi. Igapäevases elus me ei panegi teda tähele, sest ta on meie jaoks sekundaarse tähtsusega. Kruusamäe asetab järsku kõik rõhud ümber ning igapäevane banaalne etiketi-viikingilaev omandab primaarse tähenduse. Sellega püütakse viikingilaevale tagasi anda tema algset konteksti («Legend», «Jäälahing». Kuiği viimase pildi pealkirja suhtes võiksid ajaloolased norida.) Tegemist pole seejuures mitte romantilise melanhoolitsemisega, vaid piltides jääb viikingilaev lõpuni seotuks tikutoosiga.

* * *

Mis jääb üle veel öelda? Populaarne näib olevat kujutada pragunenud, lõhenenud maastikke — Kruusamäe ja Kelomehe kõrval peab kindlasti meelde tuletama ka kolmandat tartlast, Ervin Õunapuud. Teatri keskkonda pildid sobivad oma kerguse ja mängulisusega, kus esemetevahelised suhted on peapeale pööratud ja kus ilmneb paradokslikke mõttekäike.

HEIE TREIER,
ajaloo V k.

Mida mõtled, esmakursuslane?

Elu mitmetahulisse palgesse kuuluvad kõikvõimalikud muutused. Nad mängivad inimese elus suurt rolli, kuid seda taibatakse tavaliselt alles tagantjärele.

Praeguse «rebase» jaoks on üks tähtis muutus — tudengiks saamine — juba minevik. Suured pöörded ei möödu aga kunagi jälgi jätmata. Uues situatsioonis tunneme end kas kindlalt või ebakindlalt. Mõnikord lööb pind jalge all päris kõikuma, nii et püüame viivitamatult endistele rööbastele tagasi pöörduda.

Uus olukord toob endaga kaasa uued tunded (koos üliõpilaspileti ning tekliga muidugi kõige meeldivamad). Siin sõltub palju sellest, mida me üliõpilaselult ootasime ja lootsime.

Väga range korraga koolis (usinalt) õppinu tunneb ehk ootamatult suurt vabadust. Korraga polegi tarvis igal õhtul järgmiseks päevaks tuupida. Liigne vabanemistunne maksab aga ennast sageli kurjalt kätte.

Ülikoolis lahedat äraelamist leida lootnul võivad uued nõudmised jalad nõrgaks võtta.

Sageli ei seosta tudeng õpitavat eriala konkreetse ametiga. Loodetakse tasahiljukesi, et ehk siiski õnnestub kummitavast töökohast pääseda.

On neidki, kes juba esimese kursuse esimesel semestril kadestamisväärt andekusega «viilimise» ära õpivad või õigemini varasemad keskkoolist saadud kogemused ülikooli jaoks ümber kohandavad.

Nõrganärvilised «repsid» õpivad ennast enne esimest sessiooni haigeks või võtavad kõrgkoolist dokumendid välja. Liiga muretud aga hindavad end üle ning põruvad juba esimesel sessil läbi.

Suur osa esmakursuslasi sulab ühte niisuguste tudengite massiga, kes ei kõida tähelepanu hea ega halvaga.

Loomulikult on ka ülikoolis oma «priimused», kes lisaks edukale õppimisele paistavad silma ühiskondlikus ja teadustöös, taidluses või spordis.

Aasta on küllalt pikk aeg selgusele jõudmiseks, kas on valitud õige eriala. Kui valik on päris mööda läinud, tuleb lahkuda. Parem siis juba esimesel, mitte neljandal või viiendal kursusel.

Kokkuvõtteks — esmakursuslased on ülikooliellu sisse elanud. Missugused on aga Sinu mõtted esimesel ülikooliaastal? Kirjuta oma lehele!

KRISTEL KUKK,
žurn. I k.

OLID ÜLIÕPILASTEATRITE PÄEVAD

Olid küll, seda kinnitab fotogi. Nemad seal pildil kujutasid Marie Underit ja Friedebert Tuglast. Lähemalt järgmises lehes.

PEETER TALI foto

Silmast...

(Algus lk. 3)

Kasvatada ei saa kõrgelt ja kaugelt. Rektor toonitas vajadust lõhkuda barjäär õppejõu ja üliõpilase vahelt. Seekordne selge ja sirge silmast silma jutuajamine sobib eeskujuks, kuidas seda teha. Pererahva tänusõnad rektorile ütles välja dotsent Marju Lauristin, neid kinnitasid rebaseneiu ulatatud punased roosid ja vali aplaus. Järgmise kohtumiseni!

SULEV UUS
Peeter Tali foto

Seda ei juhtu igapäev

Juba hommikul vara, nii kella kaheteistkümne paiku oli osakonna auditooriumides ning koridorides tunda ebatavalist pinget. Sosistati omavahel, ahhetati-ohhetati, lõödi erutuses käsi kokku. Värisevi häälil esitati katkendlikke küsimusi:

«On see ikka tõsi?»

«Ise nägid või?»

«Issand, mis siis ikka juhtunud on?»

Kostis ka skeptilisi repliike:

«Sa ajad pada ... See on võimatu!»

«See oli keegi teine ... Sa ei tunne ju teda — kaks kuud tagasi nägid korra ...»

Auditooriumist nr. 463 tuiskas välja lubikahvatu dotsent Malle Pirn, konspekt nähtavalt värisevas käes. Mittemidaginägevana kadus ta kateedri ukse taha ning vajus nagu tühi kilekott lähemale toolile.

«Vett!» ägas ta vaevu kuuldavalt. Laborant Lagle jooksis ummisjalu vee järele.

«Juba eile ... räägiti, ... et teda on nähtud ...» sosistasid dotsent Pirni veretud huuled.

Kogu kateeder oli kogunenud dotsent Pirni ümber.

«Keda siis? Keda on nähtud?» küsiti mitmel häälel, kus vaheldusid uudishimu, pinevuse ja õuduse noodid.

Dotsent Pirnile ulatati veeklaas. Ta hambad klõgisesid vastu klaasi, kui ta ahnelt vett neelas.

«On nähtud ... neljanda kursuse ... üliõpilast ... Rünno Tuvikest ...»

Kogu kateeder tardus sügavaimas hämmelduses. Kõike võis uskuda, ainult mitte seda! Rünno Tuvike — ja tuleb loengule! Ei või olla!

«See ei ole tõsi, see on uskumatu ...» söandas kateedri juhataja väljendada üldist arvamust.

«See on tõsi... Ise nägin ja ... tundsin ta ära ... ta oli minu loengul ...» sosistas dotsent Pirn.

«Tuli ise? Vabatahtlikult?» küsis kateedri juhataja.

«Ise ... Istus vaikselt ... ja (kõneleja nuuksatas) ... konspekteeris ...»

Kateedris oli niisugune vaikus, et võis kuulda, kuidas dotsent Sarapuu oma lipsusõlme lahedamaks tõmbas.

«Kuidas ta oli?» küsis keegi.

«Pealtnäha igapidi normaalne ...» ägas dotsent Pirn.

Kateedris jäi veelgi vaiksemaks.

«Issand, mis siis ikka juhtunud on ...?» sosistas keegi.

Kui nad vahepeal rääkima pole hakanud, siis vaikivad nad praegugi.

AUGUST VÕSASTIK

Uut teatmekirjandust

23Е-9 Лесная энциклопедия: В 2-х т. М.: Сов. энцикл., 1985.

Т. 1. Абелия — лимон. 1985. 563 с., ил. карт.

Metsaentsüklopeedia ilmub Nõukogude Liidus esmakordselt. 2. kõites üle 3600 artikli, paljud neist bibliograafiaga. Peale metsaspetsialistide on väljaanne mõeldud kõigile, kes huvituvad metsa-, taime- ja loomariigist, metsa kaitse ja säilitamise probleemidest jne.

Toimetaja kt. INDREK UDE

EÜE!
TEADMISEKS RÜHMAKOMANDÖRIDELE!

Rühmatuumikute perfode laekumise viimane tärmin ELKNÜ TRÜ komiteesse on **7. aprill**; kell kukub **17.00**.

PRESSIKLUBI

Neljapäeval, 10. aprillil kl. 12.15 läheme Tartu tähetorni. Mitte hiljaks jääda.

KLUBIS

Laupäeval ja pühapäeval kl. 21 diskoõhtu.

OSAVÕTJAILE! TAIDLUSKONKURSIST

Registreerumise viimane päev on 10. aprill (TRÜ klubi ruum 207). Samas saab kokku leppida lavaproovide aja suhtes.

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 1625. MB-04748. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Tarty Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 13 (1447) Reedel, 11. aprillil 1986 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

Teisipäeval komsomolikomitees

- UUED LIIKMED
- ORGANISATSIOONILISED KÜSIMUSED
- PERSONAALKÜSIMUSED
- AJALOOLASTE POLIITPÄEVAD
- LAUPÄEVAK
- ÜLEÜLIKOOLILINE KOMSOMOLIKOOSOLEK

● Koosolek algas nõ. aktivapoole suurendamisega — võeti vastu uusi liikmeid. Esimene kandidaat oli **Jaanus Mikk** bioloogia-geograafiateaduskonnast (II k.). Noormehele peaks südamele panema uute parteidokumentide põhjalikumat tundmist, vastustes oli tunda ebakindlust. Teistele küsimustele vastamine siiski kompenseeris selle, ja noormees võeti ÜLKNÜ liikmeks. Teine kandidaat **Jaanus Veende** stomatoloogia V kursuselt ei tundnud jälle soovitud põhjalikkusega põhikirja, vastu ta siiski võeti. Veel võiks ära märkida nii vanade noormeeste juures elementaarsena näiva asjaolu, et ÜLKNÜ-sse vastuvõtmise hetkel võiks ikkagi püsti tõusta.

● **Ardo Kubjas** vabastati asesekretäri kohalt seoses ülikooli lõpetamisega. Komsomolikomitee sekretär Arvo Lamp märkis, et Ardo on komitees tublisti tööd teinud ja jätab siia oma jälje.

Suvemaleva komissariks kinnitati **Margus Kiisküla** (maj. I) ja inseneriks **Toomas Häng** (füüs. I).

● Edasi läks koosolek kurvemaailmeliseks, sest arutamisele tulid personaalküsimused.

23. veebruaril varastas **Aimur Matela** (õig. II) joobeseisundis olles Jõgeval maja trepikojast lapsevankri. Teaduskonna komsomolibürool otsustati ta ÜLKNÜ-st välja heita. Komitee kinnitas teaduskonnabüroo otsuse. Peagi jõudvat stendile ka noormehe eksmatrikuleerimise käskkiri.

Järgnevas loos võttis komitee lausa kohtusaali ilme. Arutlusele tuli kahe matemaatikateaduskonna I kursuse noormehe korrarikkumine. 31. märtsil lõhkusid nad ühiselamus ühe toa ukse paneeli (420) ja teise toa ukse lingi (320). Tegu raskendas nende purjusolek, pealegi olid need tütarlaste toad. Teaduskonnabüroo otsustas nad komsomolist välja heita. Sekretär uuris ka kursusekaaslaste arvamusi. Aleksander Tsuiman ja Aivar Leisman olid enne ühiselamusse tulekut (ise nad seal ei ela) ära joonud kahe peale kümme pudelit õlut. Joodud olevat seepärast, et A. Leisman saanud teada oma eksmatrikuleerimisest õppetöö võlgade pärast. Ühiselamu on alles värskelt remonditud. Töö majas jätkub. Seepärast pani noormeeste käitumine kaaslased eriti nõrdima. A. Leisman heideti ÜLKNÜ-st välja, A. Tsuiman sai valju noomituse arvestuskaardile. Noormehed lähevad varsti sõjaväkke. Neil soovitati oma tegude üle enne seda hoolikalt järele mõelda.

● **Ajalooteaduskonna komsomolibüroo tööst poliitpäevade läbiviimisel rääkis teaduskonna komsomolisekretär Margus Lääne (ajal. III).** Poliitpäevad teaduskonnas toimuvad kord kuus, suuremaid üritusi organiseeritakse koos parteibürooga. Mais on näiteks kohtumine linna täitevkomitee esimehe Nikolai Preimaniga. Aruanne oli siiski üldsõnaline, arvulised andmed kadunud kõnelejal ühiselamus ära.

A. Lamp rõhutas vahet poliitpäeva ja poliitinformatsiooni vahel. Osavõtt neist üritustest on kahetsusväärselt väike. Üks võimalus oleks RSR-i lektorite esinema kutsumine, sest üliõpilased leiaksid omaealistega hea kontakti.

● **Komsomoli laupäevakuobjektiks saab klubi.** Sinna saabuvad tööle ka sõpruspäevade külalised. Iga teaduskond peab klubi juurde saatma vähemalt 5 inimest. Töö algab kl. 9.30 ja kestab mõne tunni. Nii jõutakse ka RSP üritustele. Ülejäänud üliõpilased osalevad teistel objektidel. Õppehoonete ümbruse korrastamisel 12. aprillil läheb 20 majandusteaduskonna üliõpilast Nooruse tänava uue ühiselamu ehitusele, 19. aprillil töötab 15 füüsika-keemiateaduskonna tudengit ehitustrustis. Täpsemat infot saab teaduskonna(osakonna) sekretäri käest.

● **Asesekretär Ain Lepikult tuletas sekretäridele meelde, et 1.—15. aprillini toimub üleülikooliline koosolek kursustel «NLKP XXVII kongressi otsused iga üliõpilaseni.»**

INGA KAATS,
žurn. I k.

Tänu

Seoses elektroluminestsentsi ja pooljuhtide labori 25. aastapäevaga ning eduka teadustöö ja aparaadiehituse eest autasustati TRÜ aukirjaga kateedrijuhatajat prof. Karl-Samuel Rebast, dotsent Valeri Vassiltšenkot, sektorijuhatajaid Teet Uustaret ja Jürgen Lompi, nooremteadureid Leonhard Matisenit, Olev Toomi ja Toomas Külmojat, brigadire Valdeko Müürseppa ja Avo Parve ning mehaanik Ivar Kurvitsat.

PANE TÄHELE!

NLKP XXVII kongressi tribüün

Kolmapäeval, 16. aprillil kl. 16.15 esineb aulas filosoofia kateedri juhataja professor Jaan Rebane teemal «Sotsiaalse õigluse põhimõttest».

Parim vene keele tundja oli geoloog

Igakevadise aineolümpiaadi I voor vene keelt kõrvalainena õppivatele I—II kursuse tudengitele toimus praktilise keeletunni rühmades. Parimad osalesid teises, teaduskondadevahelises voorus. II voorust osavõtjate keelealaseid teadmisi kontrolliti vestlusega. Soovikohaselt jagunenud paarid tõmbasid loosiga 2 teemat, vestluseks võis valida meelepärasema.

Kolmandale, üleülikoolilisele voorule, mis toimus 31. märtsil, pääses 28 õppurit. See korraldati nii, et iga osaleja saaks maksimaalselt näidata oma vene keele oskust. Vormiks valiti dispuut teemal «Inimene inimeste seas».

Dispuuti juhtis psühholoog Nadežda Valk, kes oskuslikult aktiviseeris tagasihoidlikumaid tudengeid. Üliõpilased võtsid agaralt sõna. Tublisid oli palju ja komisjonil raske parimaid selgitada. Otsuse langetamisel arvestati väljendusoskust, grammatikareeglitest kinnipidamist, sõnavara rohkust.

Auhinnalistele kohtadele tulid:

1. **Erik Puura, geol. II.**
2. **Toomas Häng, füüs. I.**
3. **Voldemar Nuu, biol. I.**
4. **Vladimir Indrikson, pr. fil. I.**
5. **Märt Rannamäe, õig. I.**

Ergutusauhinna aktiivsuse eest sai Risto Pullat (õig. I).

Ära märgiti:

1. **Irja Herman, ravi I.**
2. **Mart Kivastik, eesti fil. II.**
3. **Taime Viinak, geogr. I.**
4. **Jaan Lehtaru, keem. I.**

Viis tublimat esindavad ülikooli vabariiklikul olümpiaadil 10. aprillil. Korraldajaks on seekordki TRÜ.

MALLE RÜÜTLI,
ainekomisjoni liige

RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ●

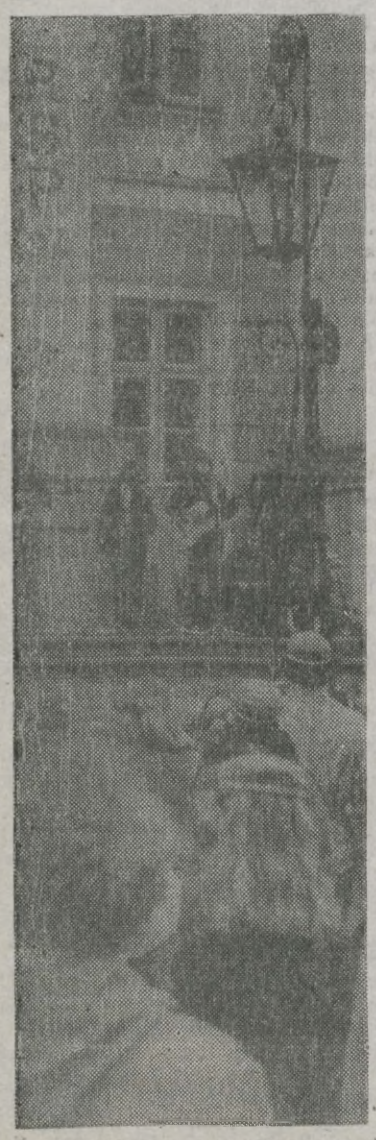

Kus? Mis? Millal? Kuhu minna, mida teha? Need ja teised küsimused hakkavad RSP lähenedes üha enam mõttes liikuma.

Nädala pärast läheb lahti. RSP muidugi. Aeg: 18.—20. aprill. Tegevuspaigad: TRÜ klubi, vana kohvik, uus kohvik, peahoone, Vanemuise 46 fuajee, aula, Emajõe kaldapealne ja Emajõgi ise.

Kes? Kus? See jääb järgmisesse lehenumbrisse. Siis juba täpne info koos kellaaegade ja üritustega.

Täna püüame pisut katet kergitada ja vaadata, mida pakutakse.

* * *

Küllakutsed on saadetud 35 kõrgkooli. Milline on see programm, millega me tutvustame oma ülikooli?

✣ 18. aprillil toimub rektoraadis vastuvõtt.

✣ Kogu RSP programm on üles ehitatud põhimõttel, et võimalikult palju esineksid oma kollektiivid. See on üks mooduseid tutvustada meie tudengielu.

✣ Külalistele tehakse ekskursioon tutvustamaks ülikooli, Tartut ja Tallinna.

✣ Vahetu mulje meie tudengielust annavad kohtumised teaduskondades.

✣ Interklubi korraldab rahvuslikus stiilis õhtu tutvustamaks meie rahvakombeid.

✣ «TRÜ» toimetus peab koos Moskva, Leningradi, Petrozavodski, Läti, Vilniuse, Minski ja Kiievi RÜ toimetuste ja pressiklubide esindajatega seminari «Kõrgkooli-leht ja tema üliõpilasaktiiv».

✣ Loodetavasti on igal külaliskoolil pakkuda midagi ka omalt poolt.

● Ülikooli kunstikollektiividest ja teaduskondadest.

EELINFO

19. aprilli õhtul esineb aulas **naiskoor**, pääsmeid saab osta peahoonest, filharmoonia müügipunktist. Uuemat tantsuloomingut näitab **RKA**, kavas eesti ja teiste rahvaste tantsud. Tutvustamispaik 20. aprillil TRÜ klubis.

Juristid korraldavad **huumoriõhtu.** Kes sealt ainult nalja ja naeru loodab, võib ürituses pettuda. Ei dubleerita populaarset «Meelejahutajat». Nalja kantakse ette küll, põhiteemaks siiski arutelu meie juhtivate naljameestega (Aimla, Spriit, Kass) nalja, elu ja nalja tegemise üle.

Arstid pakuvad välja näituse **«Mees fotokunstis».** Kas asi laipade fotografeerimisega piirdub või lisandub «vürtsi» ka, see selgub näitusel.

Slaidid, fotod, helilindid + teadmiste kontroll = **VIKTORIIN.** Organiseerijateks õigusteaduskonna mälumängijad.

Ajaloolased tulevad välja oma valdkonnaga. Kaks viktoriini. Kes tahavad teadmisi üles näidata, tulgu platsil! Kuhu? Sellest täpsemas ajakavas meie järgmises numbris.

Veni! Vidi! Vici! on alati kinnitust leidnud. Veel tuleb **väliskommentaator ja poliitika,** maailm oma kirevuses ja vastuoludes.

Tänapäev — minu, sinu, meie maailm.

● *Citius! Altius! Fortius!* Mitte antiikajal ja spordimaneežides, vaid RSP päevadel!

Spordishow on tänavu tõeopolest sportlik. Pealtvaatamine viiakse miinimumi, peamine on ise kaasa lüüa.

Tugevdame tervist, sest sess pole mägede taga.

NB! **Paadiralli** pole seekord piki Emajõge. Vaatame, kuidas põiki sõitmine passib!

Tulevad, tulevad!

«Ruja» annab klubis kontserdi ja lubab tantsukski mängida.

Moskvast sõidab konservatooriumi grupp, kes pakub aulas **klassikalist muusikat.**

Üliõpilaspäevadel nautisime Vändra lastetsirkuse numbreid, nüüd tuleb **Pärnu keskkooliteater.**

(Järg 2. lk.)

ÜLIÕPILASTE SÕNUM

Uus üritus — väljasõidupäev

Kolmapäev möödus ülikooli juhtkonnal eesotsas rektor prof. Arnold Koobiga ning ühiskondlike organisatsioonide esindajail Vanemuise 46 majas. Nimelt tutvuti esimesena matemaatikateaduskonna probleemidega. Toimetusel on lähemal ajal plaanis anda välja matemaatikateaduskonna erilehekülg võttes aluseks väljasõidupäeval nähtu-kuuldu. Järgmisena külastatakse bioloogia-geograafiateaduskonda.

Inglise filoloogide edu

7. aprillil toimus olümpiaadi «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress 1986» vabariiklik voor inglise keeles eriainena. Viieliikmelisi võistkondi TRÜst ja TPedIst hindas autoriteetne žürii dots. Heino Liivi eesistumisel. Võistkondliku esikoha saavutas TRÜ. Meie üliõpilasi valmistas ette vanemõpetaja Krista Soomere. Individuaalselt hindas žürii kolme katse (kirjalik töö, ajaleheartikli refereerimine ja kommenteerimine, vestlus) põhjal parimaks U.-M Limbergi (TRÜ, III k.) teadmisi. Järgnesid M. Vene (TRÜ, II k.) ja A. Talfelt (TRÜ, IV k.). TPedI parimana oli K. Linnap (III k.) neljas. I. Teigar (TRÜ, II k.) saavutas V koha. Olümpiaadi võitjad sõidavad 1986/87. õa. üleliidulisele jõuproovile.

SILVA SOOMETS

Uus teatmeteos

«ALBUM ACADEMICUM UNIVERSITATIS TARTUENSIS 1889—1918»

Trükist on ilmumas uus teatmeteos Tartu ülikooli üliõpilaste koosseisust «Album Academicum Universitatis Tartuensis 1889—1918». Maht on 98 trükipoognat, rotaprint, tiraaž 1000 eks., hind 13.30 rbl. Sisaldab andmeid 15 000 üliõpilase kohta matriklinumbrite järjekorras, varustatud tähestikulise registriga.

Eeltellimuse vormistamiseks niisiklikeks vajadusteks kui ka allüksusele arvega tellimisest **palume kirjalikult teatada TRÜ teaduse ja kõrgkooli ajaloo sektorile** oma soovist teatmeteose tellimise kohta. Kirjad saata hiljemalt **20. aprilliks** kantselei postkasti «KROONIKA» kaudu.

MILVI HIRVLAANE

Füüsikaosakonna kaadrist *

Füüsikaosakond koosneb viiest kateedrist. Tahke keha füüsika kateeder on ENSV TA Füüsikainstituudi baaskateeder. Kateedri kaadri on seni väga hästi kindlustanud instituut ise (regulaarselt töötab 3—4 professorit). Üliõpilaste kontakt juhtivate teadlastega on tihe.

Teiste kateedrite 30 õppejõudu on põhiliselt osakonna enese sõjajärgsed kasvandikud. Sõjajärgsetel aastatel polnud kaadri tase osakonnas teatavasti kuigi kiiduväärt. Praeguseks on enamikul õppejõududel kandidaadikraad, osakonnas töötab 5 professorit, neist 4 on õppejõud.

Põhiline osa praegustest õppejõududest asus tööle 1950. aastail. Juba aastaid tagasi algas vanemate õppejõudude pensionile siirdumine ning noorte edutamine. Eriti intensiivselt toimus see üldfüüsika kateedris, kus õppejõudude keskmine vanus on praegu osakonna madalaim. Teoreetilise ja eksperimentaalfüüsika kateedris on enamik õppejõude vanemad kui 50 aastat. Lähema 5—10 aasta jooksul tuleb osakonnas uuendada veerand või enamgi õppejõudude koosseisust.

* * *

● **Osakonna juhtkond ja parteiorganisatsioon on kaadriprobleemiga tegelnud pidevalt. Probleemil on kaks tahku: noorte võimekate inimeste ettevalmistamine pedagoogilise töö jaoks ning kõigi õppejõudude kvalifikatsiooni tõstmine.** Ei saa ütelda, et need probleemid kõikides kateedrites ühesuguselt lahenevad. Näiteks üldfüüsika kateedri aspirandid ei lõpetanud õigeaegselt; õppejõud, kes juba ammu võinuksid väitekirja kaitsta, ei teinud seda ja viivitavad praegugi. Kui tuli välja vahetada kateedrijuhataja, oli tegemist sobiva kandidaadi leidmisega. Osakonnas on mitu meest, kelle doktoriväitekiri võiks juba kaitstud olla. Aastad aga lähevad ning poleks kuigi meeldiv, kui väitekiri valmiks alles üheaegselt pensioniraamatu kättesaamisega. Arvan, et ei ole mõtet viidata dissertatsioonide vajalikkusele, mida hiljuti ka ülikoolilehes käsitleti. Dissertatsioon on sajandite jooksul välja töötatud teadusliku kvalifikatsiooni tõstmise vorm ja sellisena pole ta end tänini ammendanud. Võib kaitsta käsikirjalist väitekirja, artiklite kogumit või raamatut. Kuid kvalifikatsiooni tuleb siiski ametlikult tõestada, mitte ainult sõprade tunnustusega rahulduda.

● **Kaadri ettevalmistamisel on vaja pikaajalist, aastatepikkust tööd.** Eksperimentaalfüüsika kateedris on juba aastaid kõik õppejõud teadusliku kraadi ja kutsega; neist kolm on teadusdoktorid, professorid. Kateedri juures on edukalt aspirantuuri lõpetanud paljud noored, kes töötavad nüüd laboritides ja naaberkateedriteski. Aspirandikandidaadid valitakse III—IV kursuse aktiivsete üliõpilaste hulgast, kes stuudiumi lõpetavad juba kommunistidena. Sellele järgnevad kaheaastane stažööriaeg ning aspirantuur. Niisugune meetod on viimastel aastatel võimaldanud saavutada aspirantuuri eduka, tähtajalise lõpetamise ja ühiskondlikult aktiivsete, heade teaduri- ja pedagoogivõimetega noorte spetsialistide ettevalmistamise. Sellist meetodit noorte spetsialistide ettevalmistamisel rakendab praegu juba enamik osakonna kateedreid. Varem, kui aspirantuuri võeti suhteliselt nõrgema ettevalmistusega noori, tuli ka eksperimentaalfüüsika kateedris noori aspirantuurist välja arvata. Praegu on kateedri juures lõpetamas mitu võimekat teadlast ja pedagoogi, kellel on juba nüüd head sidemed meie maa teiste kõrgkoolide teadlastega. Leian, et selline sidemete loomine on tulevasele õppejõule hädavajalik just noorusaastatel: aspirantuuris ja esimestel loomeaastatel. Sidemete loomine kolleegidega tuleb muuta vajaduseks; see on ka üks hädavajalikke pedagoogilise töö elemente.

● **Rida probleeme tekib, kui spetsialist on juba valmis kasvatatud.** Kahjuks pole ülikoolides asjaolud veel nii ettemääratavad, et just selleks aastaks või kuuks, kui on olemas uus noor spetsialist, me tema paika saame panna. Selle asemel peame näiteks vabaneva koha hoopis koondama. Kuhu noor spetsialist nüüd panna? Hea, kui lepingud võimaldavad manööverdada. Aga see võimalus pole alati käepärast. Juhtivate kõrgkoolide staatuse loomisel lubati teadustöös edukate kateedrite juurde moodustada teadurite kohad. Kui need meile üldse tulid, siis kateedritesse vist küll mitte. Aga vaja neid oleks — nii teadustöö huvides kui püsiva noore kaadri reservi kindlustamiseks.

Kahjuks on praegustel noortel spetsialistidel, sealhulgas ka kõige võimekamatel aspirantuuri lõpetanutel väga ebasoodsad tingimused juba töötavate õppejõududega konkureerimiseks. Nad ei saagi töötavate õppejõududega (ükskõik kuidas) konkureerida enne, kui nood oma kohta ei vabasta. Siin muidugi võiksid teaduskondade konkursikomisjonid ja -nõukogud noori senisest rohkem aidata. Et seda on vaja teha, kinnitavad prof. Hans Trassi toodud andmed tema emotsionaalses artiklis ajaleht «Kodumaa». Teaduskonnanõukogud suudavad neid asju küllalt hästi korraldada. Seda näitab ka füüsikakeemiateaduskonna nõukogu kogemus.

● **Õppejõu üks tähtsaid omadusi on ka tema võime ümber õppida ja üliõpilastele teaduse kõige uuemaid andmeid esitada (mitte ainult enda tulemusi).** Selles mõttes on osakonna kõigi kateedrite õppejõud omal kohal. Regulaarselt uuenevad loengukursuste materjalid ja praktikumid. Eriti torkas see silma arvutustehnika aluste juurutamisel õppetöösse. Kõigis kateedrites tekkisid kiiresti õppejõudude grupid, kes lühikese ajaga suutsid rakendada arvutid ja arvutusmeetodid osakonna õppeprotsessi.

* * *

NLKP XXVII kongressi materjalides toodud mõtted on kateedrites elava arutelu objektiks. Juba on asutud õppetööd uute võtetega intensiivistama, kasvatama uut töössesuhtumist. Osakonna kaadri pidev noorenemine, selle kvalifikatsiooni ning pedagoogilise meisterlikkuse kasv ja parteiorganisatsiooni juhtiva mõju tugevnemine on kindel tagatis, et füüsikaosakond suudab edukalt lahendada tema ees seisvad tähtsad ülesanded.

Prof. KARL-SAMUEL REBANE,
füüsikaosakonna juhataja

* **Autor käsitles osakonna teadus- ja õppetöö probleeme «TRÜs» nr. 2 ja 4 k. a.**

Kiitust

75. sünnipäeva puhul avaldab rektor kiitust arvutusmatemaatika kateedri vanempreparaator **Helmi Terale** kauaaegse eeskujuliku töö eest; **60. sünnipäeva** puhul teadusraamatukogu operaatorile **Linda Visbergile** ja meditsiinikandidaat **Aleksander Sefferile** kauaaegse eeskujuliku töö ning aktiivse ühiskondliku tegevuse eest; **50. sünnipäeva** puhul sektorijuhataja **Milvi Hirvlaanele** laitmatu töö eest, trüki- ja kirjastusosakonna toimetaja **Aide Kogerile** laitmatu töö eest, **Juri Baibatšukile** kohusetruu töö eest loogika ja psühholoogia kateedri lepinguliste tööde preparaatorina, informatsiooni arvutuskeskuse sektorijuhataja **Enn Lasnile** hea töö eest ja matemaatilise analüüsi kateedri dotsendile, füüsika-matemaatikakandidaat **Margus Tõnnovile** laitmatu töö eest.

NÄITUS

12. aprillil avatakse D. Uljanovi majamuuseumis näitus «120 aastat Aleksander Uljanovi sünnist».

Möödunud neljapäeva pärastlõunal kohtusid ajakirjandusüliõpilased TRÜ komsomolikomitee sekretäri Arvo Lambi ja asesekretäri, RSP-86 organiseerimiskomitee esimehe Ain Lepikultiga (õig. IV). Kohtumisest kujunes dialoog, küsijate-vastajate roll vaheldus.

● **Komsomoli prestiiži tõstmiseks tuleb tugevdada komsomoli sidet reaüliõpilasega. Praegu on tihtipeale tunne, et meie elame ühte elu, komsomol teist. Vajalikke ja huvitavaid üritusi teeme niigi, komsomoliorganisatsioon meenub alles aruandeperioodil ...**

A. Lamp: Komsomoli prestiiži puudumises pole süüdi mitte organisatsioon, vaid selle liikmed. Kui komsomoliaktiiv ei tööta hästi, siis tähendab see, et selle liikmed ei tööta hästi. Pahatihti unustatakse, et teaduskonna komsomolibüroo halb töö ei too kahju üksnes teaduskonnale, vaid tervele ülikoolile.

● **Komsomolisekretäri roll nõuab nõudlikkust nii enese kui teiste suhtes. Selliseid inimesi on vähe, järelikult on vähe ka kandidaate. Valimised on suures osas fiktiivsed ja paljud üliõpilased ei tunnegi komitee liikmeid. Kuidas nad saaksidki tunda? Ideaalis valib ju komitee konverents, aga praeguses koosseisus on koopteeritud liikmeid vaat et enamus.**

A. Lamp: Komsomolikomitee valiti kaheks aastaks. Põhikirja järgi valib selle konverents. Mitmetel objektiivsetel põhjustel (näit. ülikooli lõpetamine) pole võimalikki, et komitee liikmed oma töö lõpuni teha saaksid. Mõned inimesed oleme välja vahetanud ka sobimatuse tõttu (näit. Sergei Belokon komsomoliprožektori staabi ülema kohustuste mittetäitmise pärast), on olnud teisigi. Paljuski saaksid kaasa aidata ajakirjandustudengid, kelle hulgast valitakse pressisekretär. Pressisekretäridega pole meil aga pikka aega vedanud, häirib nende saamatus ja mannetus. Näiteks juba aasta sellel ametipostil olnud inimene ei teadnud isegi komitee liikmete ametinimetusi.

● **1960-ndatel aastatel oli ülikooli komsomolisekretäri kohale mitu kandidaati. Iga mees avaldas TRÜ lehes oma programmi. Inimesed teadsid, kelle nad valisid.[1]**

Ka sekretär teadis, et ta on andnud konkreetsed lubadused, mille eest vastutab. Kas teil on sügisesteks valimisteks konkreetne programm olemas?

A. Lamp: On küll, kuid põhiline probleem, mida ma näen, on üliõpilase suhe ümbritsevaga. Ise teeb, ise ka vastutab. Praegu ei vastuta üliõpilane praktiliselt milleski eest ning sellega võib seletada ka üldist huvi puudumist. Näiteks RSP tegijaile on tulnud vaid paar ideed. Sügisel tahtsime käima panna omavalitsuse, aga seegi pidurdus peamiselt üliõpilaste huvinappuse tõttu. Praegu asi jälle liigub.

Dialoog

● **Omavalitsus ei ole seotud üliõpilaspäevade ega RSP-ga. Omavalitsuse kui võimuorgani vastu on sisuline huvi, RSP ja ÜP huvitavad üliõpilast puht tarbija seisukohalt. Omavalitsus jäi seisku infoleviku puuduse tõttu — ajaleht ei avaldanud omavalitsuse generaatori ideid.[2] Nii et reaüliõpilane ei saanudki asjast teada.**

A. Lamp: Usute, et asi jäi üksnes reklaami taha? Kas pole mitte nii, et pioneerieast kasvatatud stereotüüpe on väga raske murda? Kuid võib tuua ka häid näiteid. Füüsikute ühiselamus näiteks ei läinud dekanaadi poolt soovitatud majavanema kandidatuur läbi. Komsomolibüroo poolt valitud majavanem osutus asjalikumaks.

● **Filoloogidel niisugust initsiatiivi ei olnud.**

A. Lamp: Miks? Sest osa filoloogide komsomoliaktiivist ei tööta korralikult. Töötaks aktiiv, oleks kordki ühiselamus parem ning dekanaadil ja rektoraadil poleks vaja pidevalt ühiselamut kontrollida. Eks seegi näita, et komsomoli prestiiž on liikmete endi teha.

A. Lepikult: Nii on võib-olla teil, filoloogiateaduskonnas. Minge küsige mõne õigusteaduskonna kursuse käest, kas nende kursuse komsomolisekretäril on prestiiži. Olen kindel vastuses, et on küll.

● **Pärast üliõpilaspäevi oli kritiseerijate tarvis kilp: «Sulle ei meeldi, tule tee ise!» Unustati, et kui inimene on ametikoha vastu võtnud, siis ta ka vastutab. Ja reaüliõpilast ei huvita organiseerimiskomitee raske elu ega organisatoorsed raskused, ta on huvitatud headest üritustest.**

A. Lamp: Et saada objektiivset pilti üritusest, tuleks tunda ka köögipoolt. See ei välista muidugi organiseerijate vastutust.

A. Lepikult: Pärast on kõik varmad kritiseerima, aga praegu, kus RSP-ni on jäänud vaid nädalapäevad, on «Generaatori» kastis 4 ideed.

● **Ideid on rohkem. Liiga palju üritusi toimub saalides, kus osavõtjate arv piiratud. Tuleks mõelda ka sellele, kuidas linnaelanikud nendest päevadest osa saaksid.**

A. Lepikult: Mida pakute?

● **Linna translatsiooni kaudu saaks kõiki päevadest osasaajaid tervitada ning teha üritusele reklaami. Üldse peaks rohkem üritusi toimuma vabas õhus.**

A. Lepikult: Nõus. Kuid vabas õhus peetavate üritustega on omad probleemid. Näiteks pole sugugi kindel, et sildade kontserdil esineb akadeemiline naiskoor. Põhjus: külm ilm ja kartus häälte pärast, sest järgmisel päeval toimub aruandekontsert.

● **Muude ürituste puhul peaks jääma valikuvõimalus.** Näiteks esines 1960-ndate aastate lõpul suurürituste raames erinevates saalides korraga 7 ansamblit.

A. Lepikult: Mis ansamblid need olid?

● **Ülikooli enda ansamblid.[3] Praegu me sellist huika tudengiansambleid muidugi kokku ei saa, kuid see ei tähenda, et tohiks tippansambleid ära hellitada. Mida rohkem me neile maksame, seda rohkem nad hakkavad küsima. Põhjalikumalt tuleks läbi mõelda miitingu aeg ja koht. Reklaami mõttes võiks koha peal müüa temaatilisi suveniire. RSP nimi ei vasta ürituse tegelikule olemusele. Tuleks luua rohkem kokkupuutevõimalusi külalistudengitega.**

Komsomolikomitee ja žurnalistikaosakond otsustasid uuesti kokku tulla pärast RSP-d.

MART SOIDRO,
INDREK KANNIK

[1] Toimetuse lisa. 1967. ja 1968. aastal avaldati «TRÜs» paar nädalat enne komsomolikonverentsi (konverents toimus igal aastal) komiteesse kandideerijate nimekiri ja komitee teesid konverentsile. Sekretäri, sekretäri asetäitja ja mittekoosseisuliste sekretäride kohtadele kandideerijad (igale kohale 1) tutvustasid foto, elulugu ja mõtted tulevaste töösuundade kohta.

[2] Omavalitsuse ideede organisaatoreil polnud kavaski ajalehes avaldada esialgseid tooreid visandeid. Projekti lõpliku variandi pidi välja töötama üliõpilasaktiiv, kuid eelmisel semestril jäi kahjuks algatusest puudu. Nüüd on projektid paberil ning peagi saab neid ka ajalehest lugeda.

[3] Ansamblid vahetasid õhtu jooksul, esinemispaiku, ühest kohast sõideti teise. Ülikoolil endal oli vaid paar ansamblit: «Rajacas», hiljem «Kuup ja Kera» ja veel mõni lühemat aega tegutsenud grupp. Üliõpilaspäevadele olid kutsutud ka tolle aja popansamblid «Collage», «Peoleo», «Elektra», mitmed lavakunstiüliõpilaste ansamblid, TPI ja EPA esinejad ...

RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP

(Algus 1. lk.)

Vennad Johansonid laulavad. Mida? Selgub aulas ja kammerlikus vanas kohvikus.

Country show'd teevad tänavu «Rodeo» ja «Justament». Samas stiilis puhkeõhtu korraldab majandusteaduskond, musitseerib ansambel «Kapell».

Filmiprogramm. Põnevust, mõtisklust, naeru pakkuv. Kolmel päeval, igale maitsele. «Tallinnfilmgi» peaks uudistoodangut pakkuma.

Sin x+cos x=? «Yamaha» ja teine kirjaoskus. Seekord ei kutsuta kedagi kursustele, hoopis Vanemuise 46 fuajeesse **arvutimuusikat kuulama.**

● Aitab. Selge on, et kolme päeva sisse mahub sporti, laulu, tantsu, teadmisi ja palju muid põnevaid elamusi.

RSP tuleb, tuleb iga minuti, tunni ja päevaga lähemale. Ootused ja lootused.

Oleksin unustanud ühe tähtsa küsimuse. Kas teaduskondade, osakondade ja kursustel on tasutud liikmemaksud ja viidud kõik nõutavad paberid komiteesse? Kui ei, siis kiirustage, veel pole hilja.

Sekretärid! Teist sõltub teaduskondadele eraldatav pääsmete hulk.

RSP avamiseni on jäänud täpselt nädal.

Katet kergitas

VAMBOLA PAAVO

MERLE TOOTSI joonistused

Avalik kiri Tiit Pruulile

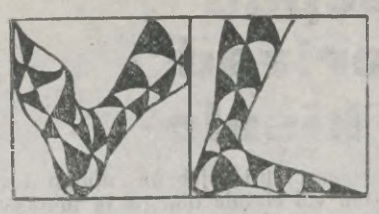

Ajenduse saanud «Siuru» salongiõhtust 28. märtsil 1986. a.

Austatud härra lavastaja!

Viibinud Teie salongiõhtul 28. märtsikuu päeval ei saa ma mitte vaikida nendest tunnetest, mis minus koha on võtnud ja pulbitseva vulkaanina otsivad väljapääsu vabaduse poole.

Teie õhtu oli meelikõitev! Milline soliid väljapeetus õhtu läbiviimisel, milline näitlemise kunst näitlejate poole pealt. Kustumatu mulje jätsid härrased Tuglas (MARGUS KASTERPALU) ja Visnapuu (KALEV KUDU). Neis oli tunda sädeleva isiksuse tunnusjooni. Neid härraseid nähes tekkis küsimus, kas siin oligi tegemist lihtsa näitemänguga või hoopis millegi kõrgema, aatelisemaga, mis tuleb inimese sügavamatest hingeshvääridest.

Teie õhtu üheks meelikõitvamaks detailiks ja suurimaks vooruseks oli ka elav muusika. Meie oleme oma modern muusika, nende konsherveeritud lindikeste ja karbikestega juba nõnda kaugele läind, et isegi õhtut saatev klaverimuusika on muutunud elavust tekitavaks.

Ainsama pettumuse valmistas prl. Underi (AET KÕUTS) vaoshoitud mängustiil. Oli ju prl. Under tegelikkuses kui väike dünamo, mis tahtis valgustada tervet ilma, mitte kui vaikne ja tagasihoitud tundemaailmaga närtsiv-kahvatu lilleõis. Tekkis isegi väike melan koolia üht naesterahvast meie modern-ajastul, seitsekümmend aastat hiljem tunduvalt igavama ja värvitumana nähes.

Kuid Teie õhtu suure hulga plusside hulgas, mida ma siin kõike isegi üles lugeda ei jõua, kaob see miinus sootumaks ära.

Minu käesolev väike kiri Teile on ka natuke suurema eesmärgi teenistuses kui kiidusõnade jagamine. Nimelt oleks mul Teile palve seda lavatükki veel mõnel korral avalikkuse ette tuua. On ju see tükk selline kunstiteos, mis sisaldab eneses palju meelikõitvat, südamlikku ja meeldetuletavat, mida igaüks meie hulgast peaks nägema. Peaks nägema selleks, et natukenegi meenutada meie väikese Eestimaa kirjandusloo minevikku. Sest kes ei mäleta minevikku, elab tulevikuta!

Teile kõike head soovides
PIRET JÕELO

P.S. Edastage palun minu kõige südamlikumad tänusõnad kogu trupile.
Aprillikuul 1986. aastal,
Tartumaal.

● ÜLIÕPILASTEATRITE PÄEVAD ●

Esimene personaalnäitus

Henno Käo kaaned ja pildid. Nii on ära nimetatud näitus, mida võib uudistada klassikalise muinasteaduse muuseumis kuni mai keskpaigani. Põhiliselt on seintele seatud kunstniku raamatuillustratsioonid — kaaned trükistena, pildid isegi originaalis.

Henno Käo lemmiktöö on lasteraamatute illustreerimine: Gianni Rodari «Cippolino seiklused», «Tuneesia muinasjutte», Žanis Griva «Muinasjutte» jt. Süžee on piltidel võimendatud eelkõige magusalõhnalistes värvides plastiliste figuuridega — igati lastepärased mängumaad.

Henno Käo on mõelnud ka täiskasvanutele. Peep Ilmeti «Tuulekannel», Rudolf Rimmeli «Luigelend», August Eelmäe «Lüürilist ja proosalist» jt. «tõsised» raamatud on oma väljanägemise saanud käe läbi, mida on kolm aastat paindlikuks koolitanud maestro Villu Toots.

Hènno Käo on päritolult saarlane. Oma sünnisaart on ta näitusel meeles pidanud eelkõige akvarelliseeriaga «Talvine Saaremaa», kus talud, tuuled ja tarad justkui inimeste ootel ...

Teisipäevast reedeni kl. 11—16.30, laupäeval kl. 10—13.30.

HEINRICH LEEBEN

„Vikerkaar"

Mis see on, teavad vist juba kõik. Infot on olnud «Noorte Hääles», TV-s jm. Juba saab ajakirja tellidagi. Seepärast ei vaeva me lugejat kordamisega. Ütelda tahaks aga seda, et **ÜTÜ väliskirjanduse ringil oli ajakirja peatoimetaja Rein Veidemanniga kohtumine** (tema on muide toimetanud ka ülikooli ajalehte), kus võis paljudele küsimustele vastuse saada. Väljaande tegijad ootavad üliõpilaskonnalt usinat kaasalöömist nii ilukirjanduse kui muu materjali poole pealt. Sellest lubas meie lehes peatoimetaja ise lähemalt kirjutada. Kaastööpakkumised võib aga saata, viia Tallinna, Gagarini pst. 30, tel. 601 772, 601 858.

● MÕTTEVAHETUSEKS ● MÕTTEVAHETUSEKS ● MÕTTEVAHETUSEKS

Kas Sina või Teie?

Käitumine oli ülikoolis päevakorral kümmekond aastat tagasi. Siis, 1975. aastal, ilmus TRÜ rotaprindist koguni 150-leheküljeline brošüür «De gustibus», mis sisaldab 16 artiklit mitmest käitumise valdkonnast. Brošüür on ammu müügilt otsas, karta on, et ka unustatud. Pärast seda on meie üliõpilaskond mitu korda vahetunud ja ka õppejõudude koosseis uuenenud. Nüüd võiks jälle käitumisest rohkem juttu teha. TRÜ lõpetanu peab olema vähemalt kuulnud ja lugenud, kuidas sobib või ei sobi kaasinimestega suhelda. Hea käitumine pole midagi uut, seepärast pole vist vajadust suhtlemiskommête tundmise tähtsust kinnitada NLKP XXVII kongressi suunistest tulenevate nõuetega.

Autor pole sotsioloog, eripedagoog ega filosoof, ainult mäletab teist küpsusiga ületava õppejõuna, kuidas «vanasti» oli. Nii on siin vaid isiklikke mõtteid. Kutsun teisigi üles käitumise kohta arvamusi avaldama. Ehk võikski ülikooli häälekandja niiviisi kollektiivse arutluse kaudu meeldetuletuseks fikseerida mingeid käitumisnorme, mida haritud inimene peaks silmas pidama.

Peatun esialgu ühel käitumisküsimusel, **nimelt kas, kus, millal ja keda sinatada või teietada.** *Mis siis sina-teie asjus häirib? Häirib see, et sinatamine hirmsasti levib, eriti nooremate ja (sama skaala järgi) keskmiste hulgas. Sinatatakse võhivõõraid endavanuseid. On muidugi kollektiive, kus kauased koostööta'ad sinatamist, vaatamata vanuse- ja seisukohavahele endastmõistetavaks peavad. Sedaviisi tundub ka üliõpilasele ja noorele laborandile-uustulnukale, kelle senine suurim elusaavutus on ülikooli sisse- või tööle saamine, et tal on õigus oma kollektiivi teenelist tead.ast-õppejõudu sinatada. Nojah, eks meilgi ole staažikaid õppejõude, kellele tundub ükskõik olevat, on ta sina või teie, aga need on üksikud erandid ja käitumismalliks neid ei võetagi. Suurem osa vanemaid inimesi teeb sina ja teie vahel hästi vahet. Võiksin nimetada näiteks dotsenti, kes just oma silmapaistva ja järjekindla viisakusega on terve teaduskonna üliõpilaste si'mis popõppejõu tiitli ära teeninud. Enamasti põh'ustab üliõpilase või noorema kolleegi poole sinatamine õppejõule piin'ikkust — sinatamine ei meeldi mitte kuidagi, vastu teietamine hakkab ka justkui au pihta, aga kasvatusliku märkuse tegemine olse asjaosalisele on eestlase iseloomule üldiselt harjumatu.*

Häirib see, et raadios ja televisioonis enamikku noorema rahva hulka kuuluvaid intervjueeritavaid sinatatakse. Olgu tegemist õpilase, sportlase või ansamblliikmega, ikka reporter sinatab teda, kuigi näeb ehk elus esimest korda. Tahaks küsida, mis õigusega. Intervjuu sisu jääb tagaplaanile, kui kuuled, kuidas küsija, kes meesterivis kuuluks vasakusse tiiba ja kooris tenorite hulka, abiturienti või üliõpilast sinatab, see aga — korvpallurikasvu ja bass — vastab küsija lapseohtu küsimustele kõmiseval mehehäälel, vältides hoolega nii sinatamist kui ka teietamist. Vaevalt niisugune sinatamine kõigile küsitletavaile meeldib. Seda ka just ei tahaks uskuda, et intervjueerijad kutsuvad esinema enamasti tuttavaid.

Ma ei tea, kuidas suhtutakse sinatamisse-teietamisse mujal maailmas. Küllap on palju rahvaid, kelle omavahelises suhtlemises sina ja teie vahet ei tehta ja pöördutakse teise isiku poole ikka ühtemoodi. Soomlastel on tendents sinatada. Teistel rahvastel, kelle kultuur on Eesti ala mõjustanud — venelastel, saks'astel, inglastel — on ikka sina ja teie pruukimises oma kord. Inglise keeles on sina üsna kadunud (tundub, et tõlki'ad kipuvad seda omavoliliselt kasutama). Venelaste pöördumises teineteise poole on jälgi jätnud pikk seisusteaeg, mil mõisnik ja ohvitser olid härrased, kuid ta'umees, tööline ning so'dat alamrahvas. Lihtinimesi sinatati ilmtingimata, härrased aga ütlesid iseendagi kohta «meie» (nagu majesteedid paljudes maades siiani teevad). Venelastel väljendab veel praegugi endast noorema inimese sinatamine kõrgema isiku poolt soosimist, endaväärseks tõstmist. Väiksem vend ütleb sel puhul kõrgemale ikka teie. Aga venelastel on omavahelises suhtlemises ka teisi austuseavalduse viise, näiteks tiitliväärne lisand või ees- ja isanime kasutamine, mis sinatamist kindlasti kompenseerivad. Samal ajal o'i vene perekondades tihti juurdunud tava, et lapsed vanemaid ja vanavanemaid teietavad. Niisugust asja esineb mei'gi: tunnen näiteks hästikasvatatud miniaid, kes oma ämma ja äia teietavad, kuigi neile vastatakse sinatamisega.

Praegu on Nõukogude armee ja teiste Euroopa maade armeede sisemäärustikes paragrahv, mil'e järgi teenistuskohuste täitmisel peavad sõjaväe'ased üksteist teietama, olgu nod või kaksikvennad. Vabal ajal võib pöörduda kuidas tahes. Koo'ides peavad õpetajad õpilasi vist a'ates IX klassist teietama. Poolsada aastat tagasi pidid haritud ringkondades võõrad isikud lapsi teietama hakkama siis, kui lapsed said 14 aastat vanaks (paiguti ka 12 või 16 aastat vanaks, kirjapandud reeglit selle kohta ma ei o'e näinud). See on sama vanus — IX klass või omaaegse gümnaasiumi III klass. Kui koo'ides seda tehakse, tuleb ime'ikult välja — oma, 9 aastat tuttav õpetaja teietab noort, aga võhivõõras, ladnamehe oreooli taotlev inimene põrutab veel 30-aastasele sina.

Kuidas hakatakse vanade viisakustavade järgi sinatama? Sinavahekord kujuneb välja pikaajalises koostöös, ühiste hobide, tugevate ja meeldejäävate elamustega — lahingud, matkad, ka lühiaegsed erakordsed olukorrad, samuli kooselu jms. Praegu on üsna loomulik, et üksteist sinatavad endise väeosa või allüksuse veteranid, üheaegselt koolis õppinud inimesed, lapsepõlvekaaslased (mitte aga tingimata kõik komsomoliliikmed). Meie gümnaasiumis oli tavaks, et üksteist sinatasid need, kes ühel ajal, s. o. I—V klassini koos olid õppinud. Et aga kõik ülikooli tuhanded üliõpilased üksteist peaksid sinatama, selleks ei ole mingit alust. Enne sõda said akadeemilistes ringkondades nooremad õiguse vanemaid sinatada buršitraditsioonide järgi korporatsioonis või seltsis, pahatihti tuli selle õiguse kättevõitmiseks taluda solvamisigi (alandav rebaseseisus jms.).

Luba sinatada peab igal juhul andma vanem inimene nooremale. Tänapäeval, mil kõigil on ühesugused võimalused ühiskonnas tõusta ja ülema-alama vahekord ei sõltu varandusest ega suhetest, peaks ettepanek tulema aastatelt vanema poolt. Sinasõpruse kinnitamiseks on kõige mõistlikum piirduda lihtsalt vastastikuse käesurumisega. Varematel aegadel sinasõprust joodi. Ei tea kust pärineva kombe järgi (joomakombeid on üldse vahel raske põhjendada) pidi siis klaasi põhjani jooma, suudlema ja eriti tõsisel puhul teisele «Sina, siga!» ütlema, mille peale ei tohtinud solvuda. Ausalt ütelda, naistega niiviisi sinasõpruse joomisel ei olnud mõnikord vigagi, aga kui pidid suudlema keskmises joobes meessõbra ilast suud, siis hakkas küll vastu. Komme kombeks, kuid pahatihti olid niisugused pur'uspäi sinasõprused järgmiseks päevaks ununenud ja ülemus jätkas endiselt teietamist, väiksem vend pidi aga järgmisel kohtumisel partneri meelespidamise välja peilima, et ikkagi distantsi hoida.

Peaks vist olema nii, et kui on läinud sinatamiseks, siis peaks see kestma elu lõpuni, mitte olenema tujudest. Tekib küsimus, kas ametlikul kõnetamisel (koosolekul, kritiseerimisel) sinasõbrad võivad teineteist sinatada või peavad teietama. Mina arvan, et ikka võiks ka niisugusel puhul sinatada, kui partnerid ei o'e paraiasti sõjaväeteenistuses. Kas aga sinasõbrad, kellest üks on saanud kohtunikuks, teine kurjategi'aks, kohtuistungil teineteist sinatavad või teietavad, seda ütlevad juristid.

Mõtlen, et viisakas käitumine ei o'e vaid'ustatav kahe põlvkonna erinevusega, et üks põlvkond on noor ja peab popiks seniste ühiselureeglite ignoreerimist, teine on vana ja nõuab konservatiivselt igandite jätkamist. Mingil juhul ei o'e sina-teie küsimus ka klassiühiskonna igand. Üksteisega suhtlemisel tuleks ikka säilitada ja levitada tavasid, mille kaudu saame teisele inimesele humaansust ja lugupidamist väljendada.

Mida arvate teie, seltsimehed üliõpilased ja kolleegid?

Dots. JÜRI RISTKOK

● TRÜNN ● TRÜNN ● TRÜNN ● TRÜNN ●

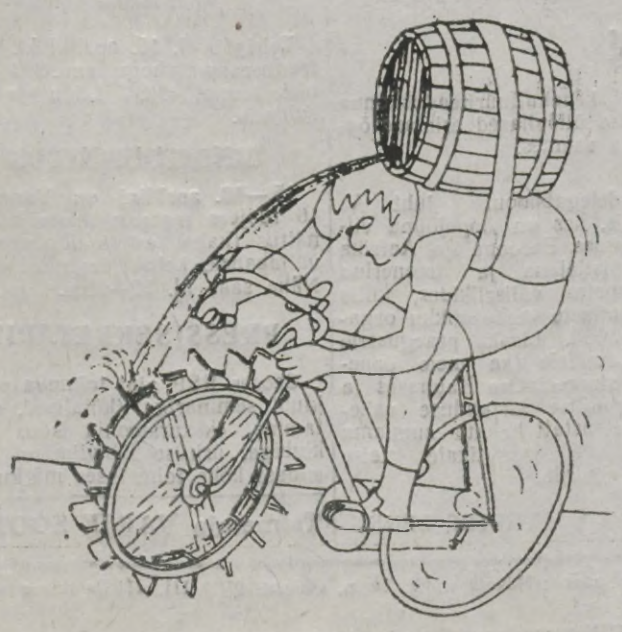

Joonistus Valgevene ülikooli ajalehe naljanurgast.

„Tudengilaul '86"

Tõnu Pullerits sai solistipreemia.

*

I preemia — folgiklubi ansambel (Koidu Raudsepp, Katrin Abel, Eero Vainikko, Meelis Sügis, Anton Baturin);
II preemia — meeskvartett «Juuksuriäri»;
III preemia — ansambel «GEMM» (õigusteaduskond).
Parim solist — Anu Vajakas (arstit. II);
solistipreemia — Tõnu Pullerits (füüs. os.);
eripreemia — экспериментальный ансамбль «ОРЛЫ» (õigusteaduskond).

● Õigusteaduskonna «Orlõd».

EVALD VELDEMANNI fotod

EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE

Stardini on...

Et EÜE mullu ja varemgi on GAGARINIS töötanud ja teeb seda tänavugi, on selgemast selgem — VCCO ja tretii trudovoi semester.

Kui Sul soovi väljaspool koduvabariiki käed seguseks teha, võid julgelt valida Gagarini: kosmilise karguse, tervislikud eluviisid, valmisoleku nr. 1, eksootika igal sammul jne., jne. Teisisõnu: prijehat veselitsa i rabotat, nagu kohapeal öeldakse.

Kellel kunstikätt, tantsuoskust, käpas pillimäng, muidu vahva kuju ja lahtise pea ning kätega — see ärgu pikalt aru pidagu. Sind ootab GAGARIN!

Kus ta õigupoolest asub? Smolenski oblastis, Moskvast umbes 200 km läände Moskva — Bresti raudteel — Gagarini jaam (endine nimi Gžatsk). Omal ajal oli see tuntud vilja väljaveo sadamana Peterburgi. Vaatamisväärsused: Gagarini majamuuseum, koduloomuuseum, kaasaegne vene arhitektuur, eksootika ja üllatused igal sammul. Aga parem tule vaata ise oma silmaga. Maleva perfosid küsi EÜE sektorist.

Kõigile tekkinud küsimustele annab ammendava vastuse:

komandör Toivo Hansen tel. tööl 3 51 46, 3 54 08.

Info: ELKNÜ TRÜ komitee, tel. 3 19 68, 3 53 05.

Kirja pani VAMBOLA PAAVO

PILT ARHIIVIKARBIST

Need mehed on ajanud ülikooli komsomoliasju, jooksnud üliõpilas- ja sõpruspäevade pärast. Selle pildi peale on Andres Eesmaa ja Mart Raik jäänud EÜE keskstaabi juhtidena. RSP ajal prooviti jõudu kummipaadisõidus komsomolisekretäridega.

Soss-sepad reageerivad naiste kisale

Ülikooli ajalehe 8. numbris kirjeldab keemiahoone majanõukogu esimees Tullio Ilomets väga värvikalt stiihilist protestimeeleavaldust, mille olid põhjustanud sooja veega varustamise häired majas.

Kuna asi puudutab ka ehitusjaoskonda, siis minu poolt mõned mõtted samal teemal.

Keegi ei ole kaitstud rikete eest veevärgi, kanalisatsiooni, keskkütte ja muudes süsteemides. Mitmesugustel põhjustel esineb neid ikka. Küsimus on selles, kuidas asjad võimalikult kiiresti korda seada. Siin on kohustused nii kommunikatsioonide ekspluateerijail kui ka nende remontijail. Nii näiteks tuleb sooja vee või keskkütte süsteemide häirete ilmnemisel vastavalt TRÜ ametijuhendile informeerida kolgepeait peamehaanikut (hiljem võib ka rahvakontrolli esimeest). Mitte vastupidi. Peamehaanik selgitab vea põhjused ja võtab siis vajalikud abinõud tarvitusele.

Emotsionaalse ja tagurpidi asjaajamise tõttu selgusid häda põhjused kõnealusel juhul hilinemisega. Süüd on siin ka remontijatel, kel vajaliku koguse soolhappe hankimine teiselt asutuselt võttis aega kolm päeva. Noh, soe vesi on sedapuhku jälle majas.

Ehitajad muidugi teavad midagi ka katlakivist, aga nad ei oska väga täpselt ette aimata, millal torud umbe lähevad. Keemiahoone boileri korraline läbipesemine oli planeeritud kevadeks, kui kütmine lõpetatakse.

Artiklis «Naiste kisa» avaldati pahameelt veel selle üle, et keemiahoones tihti «ajab üle, ujutab, leotab või ei tule tilkagi» ja tuntakse huvi, «kui kaua need naljad veel kestavad». Paraku tuleb nentida, et siin lendab kivirahe küll oma kapsaaeda. Ja vastustki ootaks majarahvalt. Kas on meelest läinud need korduvad uputused, kui vesi voolas terve öö valamu asemel põrandale ja rikkus mitme korruse ruumid? Sageli põlevad läbi ventilaatorite mootorid, sest need unustatakse välja lülitada.

Eriti suur tööpõld ootab ees majanõukogu, et selgitada inimestele kanalisatsiooni otstarvet ja kasutamise võimalusi. Ei ole ju normaalne, et aasta kahe esimese kuu jooksul käidi majas ainuüksi kanalisatsiooniummistusi ja -uputusi likvideerimas 18 korda. Torudest leiti vasktraati, kaltsu, puupulki, kohvipaksu jne. Prügišaht on siiski teistsugune toru.

Kui nii järjekindlalt püütakse, siis torud peavad umbe minema. Ja veel. Keemikud ju teavad, et hape, mis kallatakse kanalisatsiooni, sööb torudesse augud. Raudselt.

Tahan siinjuures märkida, et ruumide ja kommunikatsioonide hooletu ekspluateerimine on kahjuks liiga tavaline nähtus, eriti ühiselamutes.

(L)õpetuseks mõni hüüdlause.

Õige info õigel ajal õigesse kohta!

Mida rohkem hoolt majas, seda vähem remonti vaja!

Kritiseerides pindu, peame silmas ka palki!

AHTO LIIK,
TRÜ ehitusjaoskonna juhataja

UUT TEATMEKIRJANDUST

27(Ing)-A Illustrated guide to Britain. 6th ed. — Basinfstoke, 1984. 544 p., ill. Rikkalike värvifotode ja kaartidega kaunis raamat avastamaks Inglismaa, Walesi ja Šotimaa loodust ja teisi huviväärtusi.

12Bi-222 Eesti kirjandus võõrkeeltes. Bibliograafianimestik. Koost. M. Mauer. — Tln., 1985. /2/ 1978—1984. 1985. 182 lk. Reg. lk. 160—177.

1978. a. ilmunud samanimelise bibliograafia järg. Registreerib kodu- või välismaal nii eri raamatuina kui ka kogumikes ilmunud eesti ilukirjanduse tõlkeid.

E(V)-12 Ежегодник Большой Советсткой энциклопедии. 1985. Вып. 29 — М., Сов. энц., 1985. 576 с.

БСЭ aastaraamatud on Nõukogude Liidus ilmuvatest kõige uuemat materjali andvatest universaalseist teatmeteostest arvestatavaimad. Käesolev registreerib kodu- ja välismaa sündmusi 1984. aasta kohta.

21S—43 Zander, R. Handwörterbuch der Pflanzennamen. — 13., neubearb. u. erz. Aufl. — Stuttgart: Ulmer, 1984. — 770 S. — Bibliogr.: S. 767—770.

VENIA LEGENDI

Eripedagoogika kateedri õppejõu psühholoogiakandidaat Eha Viitari *venia legendi* loeng toimub 7. mail kl. 12—14 Tiigi t. 78 aud. 235 defektoloogia III kursusele matemaatika õpetamise erimetoodikast teemal «Harilike murdude käsitlemine abikooli 4. ja 5. klassis».

Dots. ALLAN LIIM,
ajalooteaduskonna dekaan

TÄHELEPANU, KOMSOMOL TEATAB!

Ootan **kriitilisi ja enesekriitilisi kommunistlikke noori** esmaspäeviti kl. 10—12 ja reedeti kl. 14—16 ELKNÜ TRÜ komiteesse (ph 211).

ARVO LAMP,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

PEDAGOOGIKARINGIS

Ühtu prof. Inge Undiga 15. aprillil kl. 18 pedagoogika kabinetis: pedagoogikaringi traditsioonid, muljeid Kanada koolidest, küsimused ja vastused.

ESMAKURSUSLASED!

EÜE perfosid võetakse vastu 14. aprillini (kl. 18-ni). Pärast seda kuulutatakse kõik esmakursuslased TRÜ suvemaleva liikmeteks.

INTERKLUBI!

Koosolek RSP asjus toimub kolmapäeval, 16. aprillil kl. 20.

ÜTÜ FÜSIOLOOGIARINGI

järjekordne koosolek toimub neljapäeval, 17. aprillil kl. 18 O. Lutsu tn. 2. Päevakorras ettekanne: «Küllastus- ja näljatunde teke ehk miks osa inimesi sööb palju?» — Kai Tasane ja Kadi Tallermo II k.

Ringi juhatus

AULAS

Laupäeval, 12. aprillil kl. 19 Tartu Akadeemilise Meeskoori kontsert.

KLUBIS

Diskoprogrammid: reedel, 11. apr. kl. 21 «Country fragmente»; laup., 12. apr. kl. 21 on külas TPedI esindusdiskor Jüri Laulik programmiga «Sentimentaalne teekond muusikakõrbes»; pühap., 13. apr. kl. 21 «Kergendus pole vabanemine».

Teisip., 15. apr. kl. 19.30 TRÜ **vene üliõpilasteatri etendus:** B. Vassiljev «Pada, peegel ja taevatähed».

RSR

Teisipäeval, 15. aprillil kl. 19 on teadusraamatukogu aud. 293 koosolek teemal «NSV Liidu ja USA suhted».

KÄSITÖÖNÄITUS

15.—18. aprillini on Vanemuise 46 fuajees matemaatikute käsitöönäitus (kahel esimesel päeval üks väljapanek, kahel järgmisel teine). Näha saab kl. 10—16ni.

PRESSISEKRETÄRID!

Seoses RSP ajal toimuva pressiklubi seminariga (külalised, majutamine, ekskursioonid koos interklubiga, ürituse läbiviimine) anna endast kohe toimetuses märku.

Toimetaja VARJE SOOTAK

Seda juhtub iga päev

Laborant kirjutas selge käekirjaga protokolliraamatusse:

Punkt 4. Õppedistsipliinist IV kursusel. Ette on kutsutud üliõpilased Kuusk, M., Paju, S. ja Sarapuu, O.

Üliõpilase Kuusk, M. seletusest selgub, et Kuusk, M. jääb hommikuti magama, sest tema biorütmid on niisugused. Paju, S. ei tule loengutele sellepärast, et need teda kui isiksust ei suuda intellektuaalselt rikastada. Sarapuu, O. seletusest selgus, et ta on arvel ja ei tohi ennast iga tühja asja pärast ärritada.

Koosolek otsustas informatsiooni teatavaks võtta ning kohustas kursuse kuraatorit õppedistsipliini järsult ja otsustavalt parandama.

Punkt 5. Võlgnevustest III kursusel. Ette on kutsutud üliõpilane Mänd, K. Nagu selgub üliõpilase Mänd, K. seletusest ja kursusejuhendaja sõnavõtust, ei ole Mänd, K. kogu semestri vältel puudunud üheltki loengult. Ta konspekteerib kõik loengud (kui õppejõud loeb väga kiiresti, siis jääb küll mõni sõna vahele), on lugenud läbi kogu kohustusliku ja soovitava kirjanduse. On kirjutanud kõik kontrolltööd. Vaatamata sellele on tal sooritamata kaks arvestust ja kolm eksamit.

Õppejõudude seletustest selgub, et ükskõik missuguse pileti Mänd, K. võtab, ta ei vasta ühelegi küsimusele. Või kui juhtub vastama, siis valesti. Nõrgemate närvidega õppejõud on ta läbi lasknud neljandal-viiendal katsel, kui üliõpilase Mänd, K. suust on kasvõi sooja õhkugi tulnud. Üliõpilane Mänd, K. ise ei oska olukorda seletada.

Koosolek otsustas informatsiooni teatavaks võtta ning kohustas kursuse kuraatorit üliõpilast Mänd, K. individuaalselt juhendama. Kõiki õppejõude kohustati võlglastega töötades kasutama täiustatud kaasaegseid metoodilisi võtteid.

Koosolek otsustas teha kollektiivse märkuse dots. Pärn, A-le ebapedagoogilise vahelehüüde eest: «Aga võib-olla on ta lihtsalt lollivõitu?»

Koosolek lõppes kell 17.32. Alla on kirjutanud laborant

BIRN, O.

SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT

TRÜ ja Tartu asutused korvpallis

Korvpalliharrastuse elavdamiseks peeti 1983. aastal esmakordne 21 «laua» matš TRÜ ja Tartu asutuste meeskondade vahel. Võidu said üliõpilased. Järgmisel aastal jäid üliõpilasmeeskondade read niivõrd hõredaks, et jõuproovist ei saanud asja. Mullu võitsid napilt asutused.

Pühapäeval, 13. aprillil tuleb kolmas kohtumine. Mängud algavad ülikooli spordihoone kolmel väljakul kl. 12. Kõige suurem koormus langeb tulevastele arstidele, kes on esindatud kursuste kaupa tervelt viie meeskonnaga, lisaks veel spordimeditsiini osakond kahe meeskonnaga. Arstiteaduskonna esindused alustavad kl. 14 ja lõpetavad kl. 19. Spordimeedikud ja kaks õppejõudude meeskonda mängivad kl. 17 ja 18. Kahe meeskonnaga on esindatud veel õigus- (alustavad kl. 14), matemaatika- (kl. 15), majandus- (kl. 13) ja kehakultuuriteaduskond (kl. 12). Bioloogid-geograafid mängivad kl. 12, füüsikud-keemikud kl. 13, ajaloolased kl. 16.

Mängude kava ja vastaste nimistu asub TRÜ spordihoone infotahvlil.

Kivi kotti!

VALTER LENK

Sõprusleping

TRÜ kehakultuuriteaduskonna ja Leedu (Kaunase) Kehakultuuriinstituudi vahel sõlmiti sõprus- ja koostööleping juba mitu aastat tagasi. 1984. aastal kutsusime Kaunase üliõpilased külla. Tartus mängiti väravpalli, Käärikul korraldati ümber järve teatejooks. Seejärel viibisid meie üliõpilased Kaunases.

Nüüd sai Tartus teoks kolmas kohtumine. Lisaks mõõduvõtmistele spordiväljakul peeti uues kohvikus sõprusõhtu. Lisandus ka uut laadi üritus — spordihoone auditooriumis kuulati eesti ja leedu üliõpilaste ettekandeid oma kursusetöödest. Nii sõlmiti sidemed ka ÜTÜ liinis. Kõik meie ettevõtmised korraldasid kehakultuuriteaduskonna IV kursuse üliõpilased erialase õppepraktika raames.

Külalisdelegatsiooni juht V. Kontvainis, kes on õppejõuna viibinud mitmes Euroopa ja Aafrika riigis, võistlejana ja treenerina veel kümnetes välisriikides, kiitis meie üliõpilaste eeskujulikku organiseerimistööd. Lisaks praegustele koostöövormidele (ka meie õppejõudude stažeerimine Kaunases ja õppe-metoodilise kirjanduse vahetamine) otsustati hakata suunama erialaüliõpilasi praktikale teise kõrgkooli juurde.

VALTER LENK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 1727. MB-04770. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ
TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL
EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 14 (1448) Reedel, 18. aprillil 1986 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

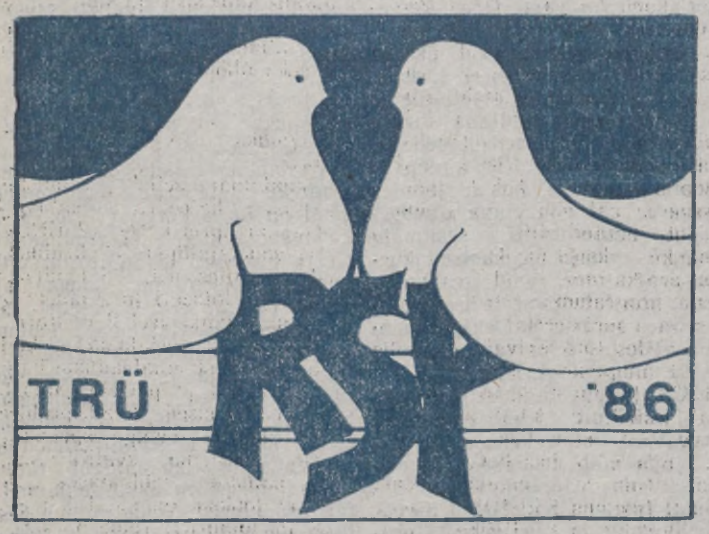

Käes. Avagong on täna õhtul kell 18 Toomemäel. Linn on kihinatkahinat täis. Taas kõlab Toomemäe nõlvalt laulu, paadiralli tõmbab Emajõe kaldapealsele uudishimulikke tartlasi. Kui vaid ilm peaks! Organisaatorid on täis entusiasmi ja tahet, esinejad samuti.

Kolmeks päevaks on elurütm määratud, talve tardumus minema pühitud. Toimub ärkamine, suur väljaelamine enne sessi. Midagi keeratakse seesmiselt kapitaalselt segamini. Kevad, lootus ja ootus üheskoos. Kevad murrab sisse tsipake iga päevaga, ka meie hinge!

RSP sõpruspidu Emajõe kaldapealsel. Külalisi tuleb tänavu meie maa 35 kõrgkoolist. Kaugeimad tulijad on Dušanbest. Läti, leedu, vene, ukraina, valgevene jt. keeltes kõnelemine on neil päevil Taaralinnas tavaline. Interklubi on saabujate vastuvõtuks valmis, valmis tutvustama ülikooli, kodulinna, näitama parimat.

Organiseerimiskomitee masinavärk on mitu nädalat töötanud täistuuridel. Telefonikõned ja närveerimised peaaegu peetud. Reatudengile jäävad organisaatorid tavapäraselt foonile, paraku sõltub just neist, mida meile algavatel päevadel pakutakse ja kas kavandatu laabub. Saagem tuttavaks tänavuste tegijatega, kellest enamik esmakordselt ametis.

Organiseerimiskomitee esimees on Ain Lepikult (õig. IV), kellele sekundeerivad KOR — Alo Kirsimäe (õig. IV), olme — Mati Allik (õig. III), press — Vambola Paavo (tead. kommunismi kat.), foto — Aivar Valge (maj. küb. kat.), atribuutika — Alar Pandis (mat. II). Külalistega tegeleb interklubi perenaine — Ene Saamen (õig. III). Lisaks muud üritused: filmiprogramm — Aune Unt (žurn. kat.), tantsuõhtud — Sulev Ulp (ravi V), aulamuusika — Tarmo Leheste (maj. II), paadiralli — Neinar Seli (KKT asp.), spordi-*show* — Jüri Below (KKT II), luule — Margus Kasterpalu (fil. III), arvutimuusika — Alar Pandis. Neist ja ka osavõtjaist endist sõltub päevade kordaminek. Kel üritustele pääset ei õnnestunud hankida, neil ei maksa pead norgu lasta. Vabas õhuski toimub üht-teist põnevat! Pääsmetega on nii, et nende arv sõltub teaduskonna suurusest ja kommunistlike noorte endi aktiivsusest senises komsomolitöös. Mõne ürituse vähene pääsmete arv tuleb ka väikestest ruumidest. Sellekohane info on RSP stendil.

Head pealehakkamist kõigile!

KUHU MINNA? MIDA VAADATA?

Reedel, 18. apr.

Kl. 15 — T. Alatalu «Maailm pärast NLKP XXVII kongressi» aulas.
16 — I filmiprogramm Vanemuise 46.
17 — viktoriin (ajaloot.) Leningradi mnt. 27 kohvikus.
17 — «Ruja» kontsert klubis.
18 — RSP avamine, miiting Toomemäel, sildade kontsert.
19 — meeskoori «Gaudeamus» kontsert aulas.
21 — tantsuõhtu klubis («Ruja»).
21.30 — Moskva Konservatooriumi üliõpilaste kontsert aulas.

Laupäeval, 19. apr.

Kl. 9 — äratusmängud ühiselamuis.
9 — töö laupäevakuobjektidel.
13 — kummipaadiralli Emajõel.
15 — seminar «Kõrgkoolileht ja tema üliõpilasaktiiv» vanas kohvikus.
15 — viktoriin (õigust.) ph. aud. 139.
15 — II filmiprogramm Vanemuise 46.
17.30 — arvutimuusika ja kammerkoori kontsert Vanemuise 46.
18 — Pärnu kooliteatrilt «Olevused» klubis.
19 — TRÜ naiskoori kontsert aulas.
19 — KVN («Lõbusate ja Leidlike Klubi») Leningradi mnt. 27 kohvikus.
21 — kantriõhtu klubis («Justament», «Rodeo»).
21 — luuleõhtu (kaastegev J. Johanson) «Sophokleses».

Pühapäeval, 20. apr.

Kl. 13 — spordi*show* Ujula 4.
13 — Viru *folkshow* aulas.
16 — III filmiprogramm.
18 — TRÜ RKA kontsert klubis.
19 — Lauri Väinmaa klaverikontsert aulas.
20 — slaidiprogramm Vanemuise 46.
21 — tantsuõhtu («Vahe»).
21 — kantriõhtu (majandust.) Leningradi mnt. 21 kohvikus.
21.30 — luuleõhtu (kaastegevad «Vanemuise» solistid) aulas.

Järg 4. lk

Laupäevakule!

Aknad särama, semad puhtaks, liiv ja muu sodi minema... Laupäevakutööd käivad ülikoolis juba mõnda aega. Eesmärgiks on teha üks korralik kevadine suurpuhastus: õppe- ja tööruumides, Toomemäel jm. Objektid on staabil jaotatud. Kõige olulisemaks jääb tööde organiseerimine ja töö tegemine ise. Organiseerijatel tasuks meeles pidada, et peavad olemas olema töövahendid ning info liikugu ideaalselt. On ju vahel nii, et üks ja teine ei tea täpselt, kus mis teha.

Päris laupäevaku päeva peale jäävad rahvaste sõpruse päevade külaliste tõõtunnid klubi juures. Osa üliõpilasi töötab tavaliselt ka linnaobjektidel. Tudengite abi läheb tarvis samuti ühiselamu ehitusel.

Tööpiirkondade jaotamisel peeti silmas, et neid korrastaksid just need, kes seal ise iga päev viibivad. Aga eks ülikool ole meie kõigi oma, ükskõik kus me ise ei õpiks ega töötaks. Meie kõigi kohus on see korda teha ja korras hoida.

Poliitpäeval

Eelmisel nädalal toimunud ülevabariigilise poliitpäeva kohta kirjutas toimetusele majandusteaduskonna pressisekretär Anu Pajumäe. **Nooruse tänava õppehoone üliõpilastele ja õppejõududele oli külla tulnud ELKNÜ Keskkomitee esimene sekretär Arno Almann.** Ta kõneles NLKP XXVII kongressil arutatud kõrghariduse suundadest. Kõrgkooli eesmärgiks on ette valmistada kvalifitseeritud spetsialiste, siduda tihedamalt teooriat praktikaga, kiirendada haridusreformi ümberkorraldamist. See kõik vajab ülikooliltki varasemast põhjalikumat tööd.

Arno Almann peatus ka komsomoliorganisatsiooni autoriteedil. Sageli on komsomolitöö laiali valgunud, killustatud. Kuid komsomolitöös tuleb lähtuda oma ettevõtte, õppeasutuse konkreetsetest eesmärkidest, tegelda just noortest endist lähtuvate probleemidega, aidata ja suunata neid.

Aprillikuu poliitpäeval esines kehakultuuriteaduskonnas teadusprorektor prof. Ants Kallikorm, õigusteaduskonnas Statistika Keskvalitsuse töötaja L. Mängel, füüsikaosakonnas pidas ettekande parteibüroo sekretär prof. Lembit Pung. Poliitpäevaüritused toimuvad veel mujalgi.

Ülikooli pedagoogikakonverents

14. aprillil toimus ülikoolis konverents, kus tehti kokkuvõtteid pedagoogikateaduste tulemustest XI viisaastakul ning püüti leida teid nende rakendamiseks. Konverentsi temaatika hõlmas kõik pedagoogikateadused, millega ülikoolis tegeldakse: koolipedagoogika koos ainete õpetamise metoodikatega, kõrgkooli pedagoogika, sotsioloogia kooli ja õpilaste uurimisega seotud harud, pedagoogiline psühholoogia.

Konverentsi avas TRÜ rektor prof. Arnold Koop, kes tõi esile neid ülesandeid, mis tulenevad pedagoogikateadusele partei kongressi otsustest ja kaasaja nõukogude ühiskonna vajadustest. Ta rõhutas eriti vajadust lähtuda ühtsest pedagoogika teooriast ning üle saada killustatusest. Dots. Paul Kenkmann andis oma ettekandes «Noorsugu sotsiaal-pedagoogilise analüüsi objektina» ülevaate sotsioloogiaosakonna pedagoogilise kallakuga uuringute teoreetilistest alustest ja põhitulemustest. Prof. Inge Unt ja prof. Jaan Mikk käsitlesid koolipedagoogika-alaste uurimuste teoreetilisi aluseid ja rakendusvõimalusi, dots. V. Ruttas analoogilisi küsimusi kõrgkooli pedagoogika alal. Järgnes töö kõrgkooli ja koolipedagoogika sektsioonides.

Selline konverents toimus meil esimest korda. Esmakordselt oli erinevatel pedagoogikaga tegelevatel uurijatel võimalik saada ülevaadet kõigest, mida ülikoolis pedagoogika alal tehakse, tutvuda kolleegide probleemidega, panna alus ka selliste uurijate koostööle, kelle valdkonnad on näiliselt üksteisest kauged, näiteks erinevate ainete metoodikad. Otsustati luua metodoloogiline seminar koolipedagoogika alal.

Viisaastaku uurimustest tulenevad praktilised järeldused otsustati üldistada ettepanekute kujul, mis pärast arutamist pedagoogika nõukogus asjakohastele instantsidele edasi saadetakse.

Konverentsist osavõtjate käsutuses oli kaks kõidet vastilmunud konverentsiteese, üks koolipedagoogika, teine kõrgkoolipedagoogika alalt. Kogumikud on mõistagi müügil.

Valdavaks muljeks konverentsilt on, et ülikoolis on tehtud pedagoogika alal üsna palju ja isegi hämmastavalt palju. Ühtlasi saime ka teadlikuks oma nõrkustest. Kõik see annab meile aluse edasiseks tööks.

Konkreetsemalt uurimustest pedagoogikateaduste üksikutes valdkondades aga edaspidi.

INGE UNT

Leedu juuratudengid Tartus

11.—12. aprillil külastas grupp Vilniuse RÜ õigusteaduskonna üliõpilasi ÜTÜ kriminalistikaringi. Vahetati kogemusi ringide tegevusest, põhjalik ülevaade saadi kriminalistika õpetamisest nii meil kui neil.

Suurt huvi pakkusid külalistele kriminalistika laboris säilitatavad haruldased raamatud. Vaimustatud oldi teadusraamatukogust.

Mälestuseks kohtumisest jäid fotod ja TRÜ ajalugu tutvustav slaidikogu. Üksmeelselt leiti, et vastastikused kontaktid on kogemuste vahetamiseks hädavajalikud.

PEEP PRUKS,
õig. V k.,
kriminalistikaringi esimees

Lugupeetud dotsent — emeeritus Lydia Roots

Tartu Riiklik Ülikool hindab kõrgelt Teie kui ülikooli staažikaima kommunisti pikaajalist ja viljakat pedagoogilist, teaduslikku ja ühiskondlikku tegevust. Teie töö nõukogulikus Tartu ülikoolis algas 1941. aasta kevadel ja jätkus 1944. aasta karmil sõjasügisel, kestes enam kui veerand sajandit. 12 aastat juhtisite kindla käega üldajaloo kateedrit, mis just sel perioodil valis oma teadustöö üheks põhiteemaks Skandinaavia maade ajaloo uurimise. XIX sajandi rahvusvaheliste suhete ja diplomaatia ajaloo spetsialistina võtsite aktiivselt osa meie ülikooli tunnustatud rahvusvahelise väljaande «Skandinaavia kogumiku» rajamisest ja tööst. 1950. aastatel esindasite rahvasaadikuna meie ülikooli Eesti NSV Ülemnõukogus, osalesite agaralt nii Tartu linna kui ülikooli parteiorganisatsiooni tegevuses. Kõige selle eest Teile suur ja südamlik tänu.

TRÜ rektoraat ja parteikomitee õnnitlevad Teid Teie suurpäeva — 80. sünnipäeva puhul ja soovivad palju tervist, jõudu ja edu veel paljudeks eluaastateks.

Rektor prof. A. Koop
Parteikomitee sekretär
dotsent P. Kenkmann

TRÜ nõukogus

- **ÕPPEJÕUDUDE VALIMISED, KUTSETAOTLUSED**
- **TRÜ UUEL VIISAASTAKUL**
- **1987. AASTA TEADUSKONVERENTSID**
- **ÜLIÕPILASTE OMAVALITSUS**
- **ÜTÜ ÜLELIIDULINE KONKURSS**

TRÜ nõukogu märtsikuu koosolek toimus koos EKP TRÜ komitee ja ühiskonnateaduste nõukoguga. Koosolekust võttis osa ka EKP Keskkomitee osakonnajuhataja asetäitja Väino Rajangu.

● Saksa filoloogia kateedri juhataja professori kohale valiti filoloogiadoktor dots. **Juhan Tuldava**, riigi ja õiguse teooria ja ajaloo kateedri juhataja dotsendi kohale õigusteaduse kandidaat dots. **Igor Gräzin**. Dotsendi kutset taotleti füüsika-matemaatikakandidaadile **Peeter Ojale.**

● **Ettekanded ülikooli kollektiivi ülesannetest XII viisaastakul, lähtudes NLKP kongressi otsustest, tegid rektor prof. Arnold Koop, parteikomitee sekretär dots. Paul Kenkmann ja ühiskonnateaduste kateedrite teadusprodekaan dots. Viktor Sieben.**

Rektor heitis oma põhjalikus ettekandes tagasipilgu ka eelmise viisaastaku tulemustele (sellest ja uutest ülesannetest võis lugeda juba üle-eelmise lehe intervjuust). Kõiki ettekandeid läbis mõte — igaühel tuleb senisest kriitilisemalt oma tööd analüüsida, vead parandada, konstruktiivsed suunad seada, olla valmis kõrghariduse põhjalikuks ümberkorraldamiseks. Võeti vastu ulatuslik otsus, kus on ülesanded nii ideoloogia- ja kasvatustöö, õppe- ja teadustöö kui ka materiaaltehnilise valdkonna parandamiseks.

● **Teadusprorektori asetäitja prof. Arvo Tikk tutvustas järgmisel aastal korraldatavaid teaduskonverentse.** Tahetakse pidada 2 üleliidulist, 4 vabariiklikku ja 9 üleülikoolilist konverentsi. Plaan kinnitati.

● **Üliõpilaste omavalitsuse olukorrast ja ülesannetest ühiselamuis kõneles üliõpilaste ametiühingukomitee esimees Ants Kull.**

Omavalitsus seati ülikoolis sisse 1971. aastal. Rektori käskkirjaga oli reguleeritud komsomoli osavõtt stipendiumi määramisest, eksmatrikuleerimisest, majutamisest jm. Aastate jooksul on omavalitsuse tegevus nõrgenenud. Sügisel alustati kõrgkoolipedagoogika labori eestvõttel üliõpilaste ettepanekute kogumist. Nüüd on arvamused koos, peagi jõuavad need ka leheveergudele. Pärast üldist arutelu töötatakse välja lõplik omavalitsuse plaan. See suurendab üliõpilaste aktiivsust ja osalemist paljudes kõrgkoolielu valdkondades.

● **ÜTÜ üleliidulisele konkursile saadetavaid töid tutvustas ÜTÜ nõukogu esimees dots. Udo Reino.** Esitati ja kinnitati 39 tööd.

Teaduskond ja kongress

EKP XIX kongressi muljeid tõi bioloogia-geograafiateaduskonnani delegaat EKP TRÜ komitee sekretär dots. Paul Kenkmann teaduskonna parteiorganisatsiooni ja teaduskonna nõukogu ühisel koosolekul. Põhiliselt olid huviorbiidis eelseisvad kõrghariduse ümberkorraldused ja oma ülikooli puudutavad probleemid.

Üliõpilased kohtusid haldusprorektori Vello Peedimaaga. Saadi teada ülikooli tulevikust, ehitusest, ühiselamuremondist.

Kõigis kateedrites on välja pandud uued teaduselu ja õppetööd kajastavad stendid: füüsilise geograafia, taimefüsioloogia ja -biokeemia kateedrites on väljapanekud kateedri õppejõudude XI viisaastaku teadussaavutustest, geneetika kateedris stend uusimatest uurimistulemustest taimetsütoloogias, geoloogia kateedris XII viisaastakul hõimatavatest maardlatest jpt. Ühiselamus on seinaleht, kus igal üliõpilasel võimalus avaldada oma arvamust õpetajakutse oleviku ja tuleviku poolt või vastu.

Ülikooli lahtiste uste päevaks uuendati kõigi kateedrite püsiväljapanekuid zooloogiamuuseumi fuajees. Kõikvõimalike kaartide, tabelite ja rohke fotomaterjaliga stendid annavad asjast huvitatule küllaltki kujuka pildi ainetest, menetluspraktikast, ekspeditsioonidest ja matkadest, aga samuti tööle suunamise probleemidest.

Eriti huvipakkuv on aga zooloogiamuuseumis eksponeeritav Elvelt Reimaa marginäitus, mis on samuti pühendatud NLKP suurfoorumile. Lisaks kongressitemaatikale näitab margi- ja ümbrikekogu Suure Isamaasõja sündmusi. See suure põhjalikkusega koostatud kollektsioon vääriks senisest hoopis enamat tähelepanu. Näitus püsib üleval vähemalt juunini.

Varem on Elvelt Reimaa samades ruumides eksponeerinud linnumarke. Edaspidi loodame temalt samuti näha loodustemaatikat. Suurt huvi peaks äratama ka ülikooli ajalugu kajastav kollektsioon.

PILLE PENTEL,
geogr. III k.,
teaduskonna pressisekretär

Tõsine jutt ühiskonnateadlastest (tele)

- **ÕPPEKIRJANDUSEST**
- **AINEKURSUSTE SEOS JA JÄRJEPIDEVUS**
- **KATEEDRITE OSA TEADUSES**
- **KAADRIPROBLEEM VAJAB KIIRET LAHENDAMIST**

Mõtestades ning ellu viies NLKP XXVII kongressi otsuseid, seavad ühiskonnateaduste kateedrite õppejõud esmajärjekorda jätkata kongressil seatud praktiliste ülesannete ning teoreetiliste üldistuste sisulise propaganda ja efektiivse selgitamist. Loengute ja seminarõppuste teemad on läbi arutatud ja kinnitatud. Silmas pidades kateedrite eripära tuleb päevastes osakondades õppused tervikuna läbi viia enne 1. maid, kaugõppijate puhul aga arvestada õppeplaani võimalusi. Aspirantidele on õppused ette nähtud filosoofiakursuse piires, ülikooli teistele õppejõududele ja teadlastele aga filosoofilistes (metodoloogilistel) seminarides.

* * *

Meil ei ole n-ö. **oma** üliõpilasi, s.t. ülikoolis ei õpetata üliõpilasi filosoofia, poliitilise ökonoomia, NLKP ajaloo või teadusliku kommunismi **erialal.** Õppevälise töö hulka kuuluvad aga üliõpilaste ja keskkooliõpilaste ringid, konkursid parima ainetundja nimele, kirjalikud ainereferaadid (nende efektiivsus on küll langemas, nii et see on sundinud korduvalt arutama üliõpilaste aktiviseerimise muid võimalusi), võistlustööd (sageli on üliõpilased saanud ülelIidulisigi medaleid ja diplomeid). Vaatamata sellele, et marksistlik-leninliku filosoofia, poliitilise ökonoomia, teadusliku kommunismi ja NLKP ajaloo kursuste **prioriteetsus** on õppeplaanidega tagatud, pole need ained ise kindlustatud didaktilise ega ka teoreetilise põhjendatuse mõttes. Juba viimasel kahel NLKP kongressil kritiseeriti ühiskonnateadlasi küllalt tõsiselt, NLKP Keskkomitee 1983. aasta juunipleenumil tunnistati aga ühiskonnateaduste õpikud vajadustele mittevastavaiks, kuid siiamaani pole neid asendatud. Kus on väljapääs? Kas anda välja ülikooli jõududega loengukonspektid? Paraku ei ole ülikoolil sellist õigust. Kui kõiblikke õpikuid ja õppevahendeid ei tule, halveneb olukord veelgi. Õppetöö intensiivistamine (ning ka õigusteaduskonnas planeeritav eksperiment) nõuab loengute arvu vähendamist ning õppetöö teistele vormidele kulutatava aja suurendamist. Kuid loengute vähendamine nõuab omakorda üliõpilastele iseseisvaks tööks tarviliku materiali andmist, mida on paraku väga vähe või pole üldse. Ühiskonnateadustes võib anda välja materjale, mis kõlbavad õppevahendeiks — need on uurimusliku kallakuga tööd, mida on avaldanud näiteks filosoofia kateeder ja teataval määral ka poliitilise ökonoomia kateeder. Ent seda kõike on vähe, sest need materjalid ei hõlma kursuse kõiki osi. Lisaks nad vananevad.

* * *

Õppeprotsessi intensiivistamise seisukohalt on arvatavasti veelgi aktuaalsem ja tõsisem ühiskonnateaduste ainekursuste vastastikuse seose ja järjepidevuse probleemid, s.t. üksikainete õpetamise efektiivsus, nende maht jne. Ühiskonnateadlaste seas on juba pikemat aega olnud arutlusel oma ainete õpetamise järjepidevuse järgimine ja ka struktuuri täiustamise eri variandid. Näiteks võiks muuta NLKP ajaloo kursus kaheiärguliseks — algul pakkuda ülevaateloengud ja panna rõhk õppustele NLKP dokumentide ning algallikatega, nii et eesmärgiks oleks problemaatikasse süveneda, harjuda iseseisvalt töötama algallikatega, arendada konspekteerimisoskust jne. Võiks algul isegi lühendada NLKP ajaloo, sotsialismi poliitilise ökonoomia ja filosoofia põhikursusi ning seejärel vanematel kursustel rööbiti teadusliku kommunismiga lugedi lühikesi erikursusi, sidudes neid rohkem eriala, eriti selle aktuaalsete probleemidega. Terve mõistuse seisukohalt näikse see huvitav ja loogiliselt õige, kuid teiselt poolt ei ole meil ometi veel teaduslikult põhjendatud soovitusi. Kõik on sellega nõus, et näiteks dialektilist materialismi on vara teisel kursusel õpetada, kuid praktilisi soovitusi järeldub sellest vaid üks ja üldine: õpetada vanematel kursustel! Kuid kõike sinna ometi üle ei vii. Ilmselt tuleb talitada teisiti. Tuleb teha midagi sarnast sellega, mida on tehtud NLKP ajaloo ja filosoofia kateedris, kus üldjoontes on juba asutud ellu viima aineõpetuslikku eksperimenti, seadmata eesmärgiks muuta radikaalselt kursuste programme, vaid realiseerides nn. konstateerivat ja isegi mõnes mõttes formeerivat eksperimenti. Et üliõpilased õpivad ülikoolis NLKP ajalugu 2—4, filosoofiat 2—3 semestrit, saavad ühiskonnateadlased järelikult teha esialgseid kokkuvõtteid alles kahe aasta pärast. Siis võib esialgse eksperimendi tulemuste igakülgse analüüsi alusel taotleda KKEHM-lt õigust ulatuslikumalt ja sügavamalt eksperimenteerida kõigi ühiskonnateaduslike distsipliinide õpetamise vallas. Ettevalmistava sammuna arutavad ühiskonnateadlased aprillikuu parteikoosolekul probleeme, mis on seotud ühiskonnateaduste õpetamisega õigusteaduskonnas.

* * *

Mida võiks oodata ühiskonnateaduste kateedritelt aga teaduse vallas?

Kõige laiemas plaanis — suuremat operatiivsust, usaldusväärset prognoosi ning konstruktiivset nõuannet praktikutele, s.t. mitte ainult juba ajalukku läinu seletamist. Ülikooli ühiskonnateadlased seisavad teaduse eesliinil, lausa elavad tänapäeva sündmuste keerises. Ometi paistab, et meie võime sotsiaalset tellimust sügavalt mõtestada jääb ikka veel suuresti tuleviku asjaks.

Kõige nähtavam ja näitlikum on teaduslike uurimuste seos aktuaalsete ülesannetega, mis seati NLKP XXVII kongressil — eriti agrotööstuskompleksi arendamise alal — muidugi poliitilise ökonoomia kateedris (juhataja prof. M. Bronštein). Juhataja eestvõttel on ette valmistatud üle kümne ettepaneku NLKP Keskkomitee ja EKP Keskkomitee tarvis, samuti osaleb prof. M. Bronštein mitmes ametkondadevahelises komisjonis ette valmistamaks materjale direktiivorganitele.

Esimesel pilgul ehk vähem nähtavalt, ent sisuliselt siiski täiesti NLKP XXVII kongressi vaimus kulgevad teaduslikud uurimused ka teistes ühiskonnateaduste kateedrites. Uurimistsükli eest **teadvuse sotsiaalse determinatsiooni** alal anti filosoofia kateedri õppejõududele 1980. aastal Eesti NSV riiklik preemia. Kateeder töötab sel alal NSV Liidus juhtiva keskusena. Teadusliku kommunismi kateedri ning NLKP ajaloo kateedri uurimuste fookuses seisab lõppkokkuvõttes **inimfaktor.**

Siiamaani erineb ühiskonnateadlaste teaduslike uurimuste temaatika eri kateedreis oluliselt, üksnes lepingulisi uurimusi iseloomustab **interdistsiplinaarsus.** Kui aga tahta ajaga sammu käia, taotleda sotsiaalse tellimuse täitmist, siis tuleb kõigil valmis olla interdistsiplinaarseteks uurimusteks. Jõupingutusi saab ühendada **objektiti.** Et majandusteadlasil näib olevat sotsiaalse tellimusega parim kontakt, siis tuleks nende «objektile» rohkem tähelepanu pöörata. Filosoofid võiksid näiteks aidata ette valmistada spetsialiste majandusteaduse metodoloogiliste probleemide alal, filosoofia, NLKP ajaloo ja teadusliku kommunismi kateedrid koos aga juhtimise, sotsiaalse vastutuse jms. alal. Lisaks tahaks saada TRÜ sotsioloogia osakonnalt toetust NLKP ajaloo kateedrile jätkamaks sotsioloogilisi uurimusi avaliku arvamuse mitmesuguste aspektide selgitamiseks üliõpilaste hulgas.

* * *

Lõpuks kaadriprobleemist.

Vaatamata sellele, et ühiskonnateaduste kateedrite teaduspotentsiaal on üpris kõrge (2 ENSV TA kirjavahetajaliiget, 11 teadusdoktorit ja professorit, 26 teaduskandidaati ja dotsenti jne., lähemal ajal seisab plaanis veel 2 doktori- ja 4 kandidaadidissertatsiooni kaitsmine), on ühiskonnateaduste kateedrite nõukogu ja parteiorganisatsiooni ees tõsised kaadriprobleemid. See tuleneb eelkõige spetsialistide, eriti kõrgema kvalifikatsiooniga spetsialistide lahkumisest (kolme aasta jooksul on meilt lahkunud 4 teadusdoktorit). Teine oluline probleem on ühiskonnateaduste kateedrijuhatajate reserv. Kõik neli kateedrijuhatajat professorit on pensioniealised, kuid väärikat reservi neile kõigile pole. Kas tõesti ei ole ühiskonnateaduste kateedrites neile väärikat vahetust või ei suuda juhtivad töötajad endale vahetust ette valmistada? Ei seda ega teist. Ette valmistati nähtavasti hästi, kuid vähe. Nähtavasti hästi, sest kolme kateedrijuhataja «reservi» valitut pidas ülikooli juhtkond vajalikuks paigutada mujale. Teadusliku kommunismi kateedri juhataja jaks mõeldud I. Gräzin juhatab juba kateedrit õigusteaduskonnas, NLKP ajaloo kateedri juhataja planeeritud J. Ant on ajalooteaduskonnas. P. Kenkmann planeeriti omal ajal filosoofia kateedri juhatajaks. Mida siis teha?! Tuleb hakata jälle ette valmistama, kuid nüüd juba varuga, et saab teistele «laenata» ja ise ilma ei jää.

Kaadriprobleemi teravus on kateedriti erinev. Filosoofia ja poliitilise ökonoomia kateedrites ei näi praegu kaadri järjepidevuse ja taastootmisega probleeme olevat. Kõige teravam on situatsioon teadusliku kommunismi kateedris. Siin on vaid kolm kraadiga õppejõudu, kõik juba pensioniealised, kuid loomulikku juurdekasvu lähemal ajal ette näha ei ole. Ei saa öelda, et kateeder poleks endale kaadrit ette valmistanud, kuid K. Koger, T. Alatalu, M. Kubo ja I. Aimre lahkusid. Ja kas me seda tahame või mitte, kuid siin on vajalik «mehhaaniline» juurdekasv, seejuures kõrge kvalifikatsiooniga kaadri puhul. NLKP ajaloo kateedris töötavad põhikoosseisus vaid professorid ja dotsendid (alles hiljuti lisandus üks assistent). See oleks justkui hea, kuid tekib samuti kaadri taastootmise probleem — professorite ja dotsentide reservi probleem. Viimasel ajal hakkab see siiski edukalt lahenema — kateeder valmistab endale ette kolme õppejõudu omaenda aspirantidest.

Ühiskonnateaduste kateedrite
nõukogu teadussekretär,
teadusprodekaan
dots. VIKTOR SIEBEN

Kontrolliti üliõpilaskodusid

10. aprillil külastas TRÜ ühiselamuid ENSV KKEHM ning Haridus- ja Teadustöötajate Ametiühingu Eesti Vabariikliku Komitee kontrollbrigaad. Reidi tulemused võeti kokku Pälsoni 23 ühiselamu II korruse vastremonditud puhketoas. Sellest võtsid osa ka rektoraadi, dekanaatide ja ühiskondlike organisatsioonide esindajad, komandandid ja ühiselamuvanemad.

Minister Ilmar Nuut rõhutas kohtumise eesmärgina mõtete vahetamist nii mitmekülgse esindusega. Tehtule anti rahuldav hinnang, kuid praeguse olukorraga rahul olla veel ei saa.

Vabariikliku ametiühingukomitee esimees Kalle Vana märkis ülikooli ühiselamute sagedase kontrollijana suuri edusamme (remont, puhtus jm.), kuid ka puudusi, põhiliselt küll pisiasjades (köökide olukord, elektrisüsteemi rikked jm.).

Ministri asetäitja Kaljo Rink rääkis sellest, et viimase poole aasta jooksul on ühiselamud olnud ministeeriumi erilise tähelepanu ja hoole all. Kuid lõpmatuseni ei saa (kapitaal)remontida ja (suur)korrastada. Tehtut tuleb ka säilitada. Nähtud ühiselamuist jättis talle hea mulje Tiigi 14 ja Leningradi mnt. 89, eriti kiitis ta nende majavanemate tööd.

Tiigi 14 majavanem Mati Allik tegi mitu konkreetset ettepanekut:

▲ pisiremontidel kasutada tööliste asemel üliõpilasi. Selleks on vaja baasi, nn. remonditubasid (kõikidesse ühiselamutesse);

▲ alkoholivabade ürituste organiseerimiseks on vaja reaalseid vahendeid (piljard, koroona, muusikariistad, helisalvestusvahendid jne.); loosungitest ning sõnadetegemisest ei piisa;

▲ lubada koos elada abielupaaridel.

Jaan Kundla ministeeriumist vastas kohe mõnele ettepanekule: spordiinventari ostmine on limiitidega piiratud, muusikariistade alal olukord paraneb; perekondade majutamist ei võimalda sanitaar-epidemioloogia eeskirjad.

(Järg 4. lk.)

Pühapäevane jutuajamine kulisside taga

Osavõtjad: taidluskonkursi žürii koosseisus esimees Jaan Malin, liikmed Anne-Liis Moss, Eve Lukk, Margus Kasterpalu, Kersti Karu, Sulev Ulp, Kalev Jaago, Piret Tisler, Margit Mikk.

I osa

Unine pühapäev. Taidlus on lõppenud. Žürii istub laua ääres.

A.-L. M.: «Me peaksime seda asja arutama hakkama.»

Ajü esindaja loeb lehte. Komsomol vaatab pilte. Ülejäänud vaikivad.

P. T.: «Kuulge, me peaks need kavad ikka ära hindama.»

M. K: «No mis sa oskad öelda.»

S. U.: «Taidlust ju ei toimunud, konkurentsi polnud.»

A-L. M.: «Kurb küll. Seda enam, et taidluse I osa laulukonkurss läks tõeliselt korda. Selle aasta esinejatest võiks igaühe julgelt «Vanemuise» lavale lasta. Tõtt öelda, tegi isegi pisut ärevaks, sest «keskmikke» ei tulegi enam välja.»

S. U.: «Just hea. Me ei saa ometi kõrge taseme vastu võitlema hakata.»

M. M.: «Tänavust laulukonkursi tahaks vägisi «Vanemuise» folgikontserdiga võrrelda ja seda isegi viimase kahjuks. Meil oli oma siiras-südamlik folk TRÜ folgiklubi ansamblina, kelle kohta žürii esimees Kalev Lindal ütles: «Neid oli piisavalt palju ja piisavalt vähe». Olid nende lihtsad, hinge läinud laulud Eestimaast, sügisest, vahele krutskiga tudengilaulu. Ja ka «Juuksuriäri» meeste laule kuuldes meenus katke «Vanemuise» lavalt. Nende babershop'i *stiili esitus oli laitmatu. Tore, et kammerkoori noormehed end ka sellest küljest näitavad.»*

E. L.: «Lauluvõistlusele on ring peale jõudnud. Kunagiste võitnud tudengilaulude taasesitajana tuli välja ansambel «GEMM». Ja seda isegi muusikaliselt paremini. Naturaalpillidele oli süntesaatorgi lisandunud.»

M. M.: «Seda, et tudengilust väljapeetusega asendub, ilmselt karta ei maksa. Heaks näiteks oli экспериментально-специальный мужской ансамбль «Орлы», kes sõdurilaulude popuriiga saatis südamlikud tervitused kõigile armees teenijatele.»

A.-L. M.: «Ja ka mõlemad solistid, nii Anu Vajakas kui Tõnu Pulleritis teenisid preemiad.»

II osa

M. M.: «Lähme nüüd taidluse teise osa juurde, mis ka vastava nime all välja kuulutati.»

A.-L. M.: «Rahvast oli nii siinkui sealpool lava kesiselt. Kuna laulu- ja taidluskonkursi kuulutused ühel lehel olid, siis arusaamatuse tõttu tõmmati nad stendidelt pärast laulukonkurssi lihtsalt maha».

K. K.: «See on reklaami küsimus. Aga äkki peaks ka sisuliselt teisiti korraldama.»

P. T.: «Võib-olla peaks igale teaduskonnale oma õhtu korraldada andma.»

A.-L. M.: «See oleks siis juba puhkeõhtu. Meie tahame lavalist taidlust, mida pärast kevadkontserdil kasutada saaks.»

M. M.: «Siis peaks täiendava konkursi välja kuulutama.»

S. U.: «Äkki on lugu lihtsalt selles, et asi on liiga vaba ja vallaline, tee, mis tahad. Mõelge ise, kui koolikirjandiks vaba teema anti, oli kõige raskem kirjutama hakata.»

A.-L. M.: «Reglementeeriks siis kuidagi.»

S. U.: «Teeks žanrite kaupa.»

A.-L. M.: «See on absurd. Oleme proovinud hinnata eraldi filmi, tantsu jne. Vahepeal oli paar aastat üks punt, kes tegi filme, need mehed aga lõpetasid ja nüüd on auk. Mingi žanri sünd oleneb eelkõige konkreetsete huvidega inimestest. Peale laulu ei saa midagi eraldada.»

M. M.: «Selle uue konkursi jaoks on midagi üllatavat vaja.»

S. U.: «Mingi pidepunkt peab olema.»

M. K.: «Las loevad kõik kohustuslikku luuletust.»

K. K.: «On välja kujunenud, et peab olema suur kava. Keegi ei julge paari minutiga piirduda.»

J. M.: «Hea vastupidise näitena meenub sügisest geoloogide lilliputide tants.»

M. M.: «Üldiselt on aga tõesti nii, et heale kavale poogitakse saba.»

M. K.: «Üksi esinema ei tulda.»

A.-L. M.: «Tullakse.»

S. U.: «Võtame või praeguse juristide agitkava, mis oleks võinud ainult valmist koosneda — ja väga hea. Nii et teeme nagu «Kitsas kingas», kus loeti «Kalevipoega» ... ja žürii läheb halliks.»

J. M.: «See võiks üks küre asi olla.»

S. U.: «Või vastupidi, kes suudab luuletust kõige kauem lugeda, aga pausid olgu motiveeritud! Üldse olgu kolm kohustuslikku punkti.»

* * *

RESÜMEE (koos täiendava infoga).

TÄHELEPANU! TÄHELEPANU! KUULUTATAKSE VÄLJA SUUR TAIDLEMISE ÕHTU TRÜ KLUBIS TEISIPÄEVAL, 29. aprillil kell 19. Kõigile osavõtjaile kolm kohustuslikku elementi:

1. J. Barbaruse luuletuse «Luuletaja mikrofonil 2» aja peale lugemine (kõige kiirem/aeglasem esitus), mono/mass/melo:

«Luuletaja mikrofonil 2»
J. Barbarus

Kellele, kellele rääkl.
kui põues kantakse tääkl,
kui kinni jäävad kurku sõnad,
kui hääletuks muunduvad
kõlad?

Kuhu kasta oma pilgud
vastu kui viha, vaen vilgub,
kui rauda näen külma ja terast
vaatavat venna
silmaterast?

Kellele sirutad käed,
kui vahel on lumised mäed,
kui süda nagu siil või kaktus,
kus armu vaid enda jaoks
jatkuks?

Kuhu minna, kui tants algab haual.
kui juubeldusteks viinad lauall
siis kui jälle antakse müks,
kahureist loetud
kakskümmend üks
kahureist loetud
kakskümmend üks

pauku vanaduse pihta?!
kastab koidik verre
tulgem, kõik mõttepagulased,
rünnake rikkaid, vaesed
agullased!

Peame elama üle aja külma,
peame jõudma kütta maailma
kuumaks südame verega,
astuda koos et ühise
perena!

2. I. Krõlovi valmi «Kvartett» lavastus.

3. pantomiim teemal «Näts» (kuni 5 min.), lisaks lubatud kõik vabakavad!

Veel pole kadunud usk säravasse tudengimõttesse!

Võistlejatega pistab rinda ka žürii!

Parimatele sürpriis — preemia!

P.S. Žürii tänab õigus- ja majandusteaduskonna tudengeid osavõtu eest. Teie esinemine võetakse arvesse lõppkokkuvõtete tegemisel.

MARGIT MIKK,
žurn. III k.

Leedukate Becketti variant

Üliõpilasteatrite festivalil unistati ka õnnelikest päevadest. **Unistajaks Leedu RÜ õueteater, kasutades algtekstina S. Becketti näidendit «Õnnelikud päevad» (vt. LR 27/1969).**

Mullustel teatripäevadel mängis Beckettit (õigem: Becketiga) Leningradi trupp («Lõppmäng»). Mängis nii, et kired lõid lokkama. Tunnistan praegu, et Becketti interpretatsioone võib olla tõepoolest n-hulk ja küsimus polegi niivõrd, kuidas mängida, vaid kui ausalt mängida. Leedukate lähenemine (režissöör Eugenijus Žukauskas)

[1] **a — siin ja edaspidi: «absurd».**

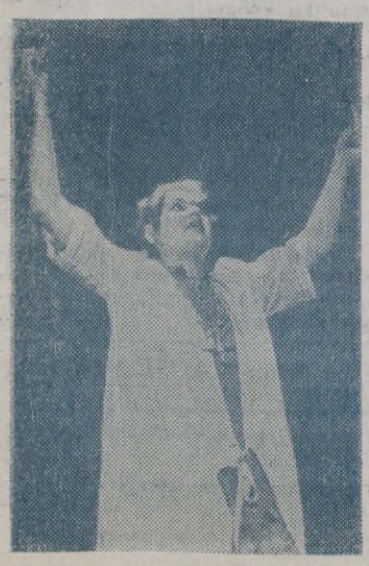

a[1] — tekstile, a — meelolule tundus märksa ausamana kui toonane Neevalinna variant, vaatamata sellele, et kahe tegelase asemel mängis neli ning küngast asendas kaltsuhunnik.

Õnnelik päev algab niimoodi: «Winnie (üles taevasse vahtides): Jälle üks jumalik päev. (P a u s. Pea tavalisse asendisse, vaade otse ette, p a u s. — Tasa.) Jeesus Kristuse nimel, aamen. (Avab silmad. — Tasa.) Igavesti, aamen. (Avab silmad. — P a u s.) Alga, Winnie. (P a u s.) Alga, oma päeva, Winnie. (P a u s. — (lk. 38)). Kui võrrelda näidendit sümfooniaga, siis näen teemat peituvat just neis üheksas raamatureas, faabula edasine kulg tähistab vaid variatsioone. antud teemale. Aga on's midagi teemale järgnemas? Tundub, et mitte midagi peale sõnade, sõnade, sõnade ja peale suure o o t u s e. Ja traagiline ongi see, et «kunagi ei muutu miski...» (lk. 57, 62) mis resoneerub täiesti näidendi üldise atmosfääriga. Näeme, et tegelased ootavad asjatult. Becketti a-maailm keerleb tõesti kui vurrkann (leedukate suurepärane lõpukujund) — ikka vurr ja vurr — vahel küremini, vahel aeglasemalt, aga alati ühes ja samas s u l e t u d r i n g i s.

Miks aga Becketti olemise ja mitteolemise valu valutamata jäi? Esitan selle küsimuse peaasjalikult endale, kaugel arvamisest, et saaliäis publikut nõndasamuti küsimuse seadis, ja täiesti respekteerides seda osa publikust, kes küsimuse taolist asetust lausa rumalaks peavad. Järgnev tahaks olla vaid üks võimalikest lähenemisviisidest

etendusele.

Kõik, mis laval toimub, on huvitav, efektne (va'gus), dünaamiline (liikumine, heli), näitlejad teenivad üritust siiralt ... aga ... Selle noriva «aga» taga näen lavastaja liigset agarust just mehe ja naise liini rõhutamisel, mis terviknäidendis vald väikese osa moodustab. Kuid leedukate variant mehe ja naise suhete k a u d u selle maailma absurdsust näidata, mõõnan, pole üldsegi mitte vale. Trupp pakkus ühe võimaluse, paraku varjutas aga see pakutud võimalus küllalt olulisel määral Becketti a-idee kogumõju.

Teiseks oluliseks mõõdalaskmiseks arvan leedukate p a u s i d e t a m ä n g u. Kas katkematu sõnavool tekitab vaatajas vajaliku a-pinge? Kindlasti (meenutame Noorsooteatri «Godot'»-etenduse Luckyt P. Volkonski kehastuses), kuid olgu siinkohal veel kord: Becketti paus pole lihtsalt juhuslik remark, suures osas tekitab pinge just teksti kirjutatud paus, töötades terviku iseseisva osana ja veelgi eesmärgitäpsemalt kui öeldud (karjutud) sõna. Remarkide rohkus on üldse Beckettile iseloomulik, moodustades julgelt poole tekstist. Kuulun nende kilda, kes Becketti a-variandile respektiga lähenevad. Idee seisukohast, tundub mulle, oleks nii vist täpsem.

Seevastu Becketti asjademaailma rõhutamine töötas idee esilepääsemiseks igati kaasa. See ja eelnevalt käsitletud mehe — naise liin moodustavadki suures osas leedukate sõnumi. Trupi poolt pakutud

(Järg 4. lk.)

EKP TRÜ komitees

- **UUED LIIKMED**
- **ÜHISELAMUD**
- **LAUPÄEVAK**
- **RSP**
- **KAADER, KUTSED**

● 7. aprilli koosolekul võeti NLKP liikmeks **Mario Rosentau, Toomas Kivimägi** (õig. V) ja psühhiaatria kateedri assistent **Peeter Jaanson**; liikmekandidaadiks **Egon Konsand** (õig. IV), **Erik Allikmets** (ravi III), **Toomas Ellervee** (ravi V), **Ragnar Lõivukene** (ravi VI) ning taimefüsioloogia ja biokeemia kateedri assistent **Riho Kõiveer.**

● **Kasvatustöö ja omavalitsuse kohta vastu võetud otsuste (1980, 1982) täitmist ühiselamutes vaadeldi arsti- ja ajalooteaduskonnas.**

Arstiteaduskonna parteibüroo sekretäri asetäitja dots. Endel Türi informatsiooni võib kokku võtta järgmiselt. Ühiselamunõukogu side teaduskonnaga on muutunud tihedaks, probleeme lahendatakse ühiselt. Üks näide. Teisipäevastel dekanaadi koosolekutel kuulatakse ära ka majanõukogu mured. Ühiselamu korraga võib rahule jääda. Paremini võiksid küll välja näha mõned üldkasutatavad ruumid (ikka jäetakse maha suitsuotsi jne. Parteikomitee koosolekul arvati seda küsimust arutades, et suitsetamise peaks ka ühiselamuis ära keelama. Õppehooneis ju seda teha ei tohi. Kuid vaadakem kasvõi peahoone paremasse tiiba, kus õhk vahel suitsust sinine. See pole nagu kellegi asi.). Arstide ühiselamu on saanud põhjaliku remondi, töö jätkub. Spordi- ja klubiruum on olemas, tegevus käib.

Ajalooteaduskonna kasvatusprodekaan dots. Ants Reinmaal oli samuti kõnelda teaduskonna juhtkonna ja majanõukogu paranenud koostööst. Mitme aasta ühise töö tulemuseks on näiteks seegi, et üks ühiselamufunktsionäär teeb seda tööd mitu aastat (Tõnu Sepp oli näiteks majanõukogu esimees neli aastat). On paranenud kord, ühiselamut peetakse oma koduks. Prodekaan hindas väga ajaloolaste komandandi Oie Avamere tööd.

Rektor prof. Arnold Koop toonitas, et viimase õppeaasta jooksul on ühiselamuis olukord tunduvalt paranenud nii koostöö, korra kui ka majandusliku kandi pealt. Kõike saavutatut on vaja hoida. Suur osa on siin üliõpilaste omavalitsusel, mis tuleb senisest kindlamalt paika panna.

Parteikomitee sekretäri asetäitja ideoloogiatöös dots. Mart Sõrg, kes koosolekut juhatas, tegi ettepaneku jätta eespool mainitud otsused veel kontrollida ning vaadata neid juba koos omavalitsuse sissesead-misega.

Võib tekkida küsimus, kas ühiselamute kohta midagi halba öelda polegi. Hiljuti kirjutati leheski filoloogide ja ajaloolaste ühiselamu puudustest. Puudusi on. Korrarikkujatest kirjutatakse edaspidigi. Kuid ei saa salata, et nendele juhuslikele «üllatustele» (nagu ajaloolastel, vt. «TRÜ» nr. 11) on tekkinud kaastudengite ühisrinne ja see on ka juba midagi väärt.

● **Laupäevaku ettevalmistusest kõneles vastava staabi esimees, parteikomitee liige Ado Jaagosild.**

● **Rahvaste sõpruse päevadest informeeris komsomolikomitee sekretär Arvo Lamp.**

● **Arutati ka arstiteaduskonna ja ühiskonnateaduste kateedrite kaadriprobleeme ja kutsetaotlusi.**

Millest sõltub komsomoli prestiiž?

10. aprill, neljapäev, kell 18. Värske värvi järgi lõhnav Pälsoni tänava ühiselamu. Puhketuba, kus kuulutuse järgi saab vaadata õhtuti televiisorit (seda eset silm praegu siin küll ei näinud). Ent seekord kogunes siia hoopis asjalikum rahvas kui televiisorivaatajad. **Nimelt kohtus ühiselamuaktiiv ELKNÜ Tartu Linnakomitee II sekretäri ÜLLE LEPAGA.**

Komsomolitööga vähem kokkupuutuvate inimeste jaoks polegi see nimi ehk väga tuttav. Kes ta siis oli ja on? Lõpetas 1980. aastal TRÜ majandusteaduskonna. Ülikooli ajal jõudis kursuse sekretärist ELKNÜ TRÜ komitee asesekretärini. Praegugi, olles linnakomitee II sekretär, hõivavad tema tööst suurema osa kõrgkoolid.

Mis tõi siis ühte TRÜ ühikasse? Tema enda sõnade järgi oli eesmärgiks antud hetke komsomoliprobleemide tutvustamine ja väike kogemuste vahetamine, sest viimastest ju õpitakse.

Esimese küsimusena kerkis üles **komsomoli prestiiž.** Sotsioloogiliste uurimuste tulemused näitavad, et ainult 1—2% üliõpilasi loodab oma probleemidele lahendust komsomoliorganisatsioonilt. Neid, kes arvasid, et komsomolilt üldse abi ei saa, oli tudengite seas 1/3. Komsomolikomiteed tunnetavad ka ise oma autoriteedi vähesust. Selle üks suuremaid põhjusi on kindlasti kõikjal lokkav formaalsus. Tihti tegeldakse hoopis elukaugete asjadega, aga samas jäetakse lahendamata konkreetsed ja hädavajalikud küsimused. Juba mitu aastat räägitakse sellest, et komsomol peaks jõudma iga noore juurde. Praegu pole komsomolitöö killustatuse tõttu selleks lihtsalt piisavalt aega olnud, kuid sinnapoole püüeldakse. Nüüd tutvutakse probleemidega kõigepealt kohapeal, siis alles antakse sellele hinnang bürool. See aitab paljutki paremini mõista ja lahendada.

Formaalsust soodustab kindlasti ka paberimajandus. Peaasi, et arvud oleksid ilusad, inimesi ja nende probleeme selle taga ei nähtagi. Siin peaks ülikooli iga teaduskonna büroogi teadma, milles asi. Lausa kohutab paljude koosolekute ja otsuste formaalsus. Selle vastu on ainult üks ravim — konkreetsus. Büroo peaks koosolekute otsustesse märkima vastutajad mitte nimeliselt, vaid sektorite kaupa (see välistab althüppamise võimaluse: vastutaja on haige, üritus jääb ära.) Alati peaks olema konkreetselt märgitud ka ülesande täitmise tähtaeg.

Teaduskonnabüroo peaks ära tabama ka teaduskonna «oma näo». Spetsiifilised huvitavad üritused suurendavad üliõpilaste ühtsustunnet ja aktiivsust. Ei tohiks ära lasta kaduda traditsioonilistel ettevõtmistel, kuigi ka nendesse peab suhtuma arvustavalt ja iganenu kõrvale heitma. Ülevalt poolt tulevaid komsomolikäske ei peaks aga täitma sugugi pimesi, vaid siingi on oodatud asjakohane kriitika ning omapoolsed ettepanekud. Kes muu seda komsomolielu parandab, kui mitte Sina ise, üliõpilane?!

Komsomoli prestiiži langust soodustab seegi, et mõned komsomolitöötajad peavad ennast teistest paremaks ja targemaks. Selline n-ö. massist eraldumine on täiesti vale, sest juba V. I. Lenini ütles, et ajalugu teevad siiski massid, mitte aga üksikisikud. Komsomolijuht peab alati ära kuulama inimeste probleemid ja mured ning neid ka jõudumööda aitama. Õige juht ollakse vaid siis, kui leitakse endale abilised ja neid ka juhendatakse.

Kõrgkool peab andma erialased teadmised ja ühiskondliku töö kogemused. Ülle Lepp arvas, et mitte kõik üliõpilased ei saa kõrgkoolist vajalikku ühiskondliku töö kogemust. Midagi teevad peamiselt ikka needsamad aktiivsemad. Keskmise üliõpilase jaoks jääb väga palju ainult formaalsusteks. Tihti ei tunne komsomolikomitee huvigi, mis toimub kursustel. Tekib vastuseis, mis võib alguse olla saanud juba sunniviisilisest ÜLKNÜ-sse astumisest koolis. Mis saab siis edasi ja kuidas kasvatab õpilasi see noor pedagoog, kes ülikoolis oli ise passiivne ja n.-ö. vaikne protestija?

(Järg 4. lk.)

TÄHTPÄEVAKALENDER

J. G. Dragendorff

(20. apr. 1836 — 26. märts 1898)

20. aprillil möödub 150 aastat Johann Georg Dragendorffi sünnist. 1864—1894 töötas ta Tartu ülikoolis farmaatsia professorina ning Farmaatsia Instituudi direktorina. On olnud ka ülikooli prorektor.

Tartus arendas ta erakordselt silmapaistvalt ja viljakalt õppeteaduslikku tegevust. Tema ajal kaitsti farmaatsia alal ligi 150 magistri- ja doktoriväitekirja. G. Dragendorff hakkas esimesena pidevalt lugema kohtukeemiat eristsipliinina. Farmatseutide õppeplaani lisandusid uute ainetena farmatseutiline propedeutika ja farmakognoosia. Ta viis sisse kvalitatiivse keemia praktikumi, kohtukeemia loengud, farmatseutilise keemia erikursused.

Farmakognoosiaalaste tööde alusel koostas G. Dragendorff taimede analüüsi käsiraamatu. See ilmus mitmes väljaandes ja tõlgiti mitmesse keelde. Ta töötas välja uue alkaloidide isoleerimise meetodi, temanimelist reaktiivi kasutatakse kogu maailmas.

Dragendorffilt pärineb ka mahukas ravimtaimede monograafia.

1885. aastal asutas ta farmaatsiainstituudi juures bakterioloogia labori ja 1888 sanitaarjaama, mis oli esimesi Venemaal. Farmaatsiainstituudist tuli tema ajal terve plejaad farmatseute, kes soodustasid selle teaduse arendamist paljudes Venemaa linnades. G. Dragendorffi juurde sõitsid end fütokeemia ja kohtukeemia alal täiendama juba tuntud teadlased paljudest välisriikidest.

MARGIT RAUDMÄE

NB! Esmaspäeval, 21. aprillil kl. 11 toimub keemiahoones J. D. Dragendorffi bareljeefi all juubeli minitähistamine.

Seminar ja lugejate konverents

Eelmise aasta 4. detsembril loodi Eesti Majandusteaduse Seltsi raamatupidamise ja majandusanalüüsi sektsioon. Teine üritus, seminar peeti teadusraamatukogu konverentsisaalis teemal «Raamatupidamise ja majandusanalüüsi täiustamise probleeme rahvamajanduses» koos ajakirja «Бухгалтерский учет» lugejate konverentsiga. Korraldajateks olid peale sektsiooni veel TRÜ ja TPI raamatupidamise kateedrid.

Suurima tiraažiga majandusajakirja esindasid toimetaja asetäitja, majanduskandidaat N. Vrublevski, V. Edinov ja Tartus asuva ENSV korrespondendipunkti juhataja dots. J. Karu.

Esinesid mitmed teoreetikud ja praktikud, viimastest tuleks nimetada ENSV Kergetööstusministeeriumi pearaamatupidajat M. Piirmetsa, ETKVL Raamatupidamise ja Aruandluse Valitsuse juhatajat, majanduskandidaat I. Tambauri ja Tootmiskoondise «Talleks» pearaamatupidajat U. Lauri.

Seminarist võttis osa 80 töötajat, enamik neist on TPI ja TRÜ raamatupidamise kateedrite kasvandikud. Tõstatati mitmeid kiiret lahendamist vajavaid probleeme.

Korraldajad on tänulikud raamatukogu töötajatele, kes aitasid üles seada ajakohase raamatunäituse ja tutvustasid soovijatele oma suurepärast maja.

AAVO OTSAR,
vanemõpetaja

KÕIGILE! KÕIGILE!

Neljapäeval, 24. aprillil kl. 16 näidatakse keemia ringauditooriumis liiklusdekaadi «Kevad '86» puhul liiklusteemalisi filme.

TAIDLUS UUESTI!

Teisipäeval, 29. aprillil kl. 19 klubis (loe 3. lk.).

● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP

(Algus lk. 1)

✻ *1960. aastatel olid tudengite seas populaarsed KVN-i õhtud. Kas ka paarkümmend aastat hiljem, selgub laupäeva õhtul Leningradi mnt. 27 kohvikus.*

✻ *UUDIS! Tallinnast tuleb ERKI moe-show. Uusimad moesuunad, mood lähenevaks suveks! Mood ja muusika! Spordi-show.*

✻ *Laupäeval peavad vanas kohvikus aru Moskva, Leningradi, Kiievi, Minski, Petrozavodski, Vilniuse, Riia ja Tartu kõrgkoolilehtede toimetajad ja üliõpilasaktiiv. Kõne all «Kõrgkoolileht ja tema üliõpilasaktiiv». Teaduskondade pressisekretärid, öelgem sõna sekka.*

✻ *19. aprill ja kommunistlik laupäevak. TRÜ klubi juures saavad tööd külalised ja teaduskondade esindused, teised soovijad ka.*

✻ *Slaidiprogramm bio-geolt. Matkaslaidid turiaadidelt, kõrbest, mägedest, igalt poolt, kus bioloogide, geograafide jalg astunud.*

✻ *Eesti, vene, ukraina, mo'daavia, karpdatia, saksa, leedu jt. tantsud tuntud ja tunnustatud RKA-lt! Lisaks lauluviisid Virumaalt, Setu-, Lääne- ja Mulgimaalt. Pillilood ka!*

✻ *Aulas musitseerivad laupäeval Moskva Riikliku Konservatooriumi üliõpilased. Kavas Beethoven, Bach, Paganini jt.*

✻ *15.—18. aprillini Vanemuise 46 fuajees üliõpilaskäsitööde väljapanek, TRÜ klubis arstide fotonäitus «Mees fotokunstis».*

✻ *Ürituste toimumiskohtades on müügil RSP meened.*

✻ *Peahoones tagasivaade (läbi fotoobjektiivi) eelmise päeva sündmustele.*

Pressigrupp lubab järgmises lehes anda ülevaate RSP-86 põnevamatest hetkedest.

Ülevaate seadis kokku VAMBOLA PAAVO

EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE

Gagarinisse

12. 04. 1961
Vremja Moskovskoje: 9.07
5, 4, 3, 2, 1 . . .
Vaikuse lõhestas üksainus sõna
START
Eelmisel nädalal möödus
25 aastat ajaloolisest lennust.

«See oli Juri, kes pidi lõpule viima inimkonna jõupingutused võitluses looduse saladustega. Kokku võtma kosmoselaeva ehitajate, teadlaste, inseneride, tööliste titaanitöö, tegelikkuseks muutma inimeste igivana unistuse — ületada Maa külgetõmbejõud.»

(German Titovi päevikust)

Kosmosepiletite eelmüügi kassa teatab, et on alanud eelregistreerimine juulis toimuvale erireisile. Lennusihiks GAGARIN. Kasutage soodsat juhust gagarinlikuks tööks ja puhkuseks. VSSO-ga tutvumiseks. Suvi GAGARINIS — ahvatlev! Tasub proovida! Soodustused!

Informatsioon tel.: 35 408 ja 35 146 või EÜE sektorist.

Leedukate...

(Algus 3. lk.)

asine maailm on tõesti naljakas, kurb, traagiline, totter ja tälesti absurdne. Peeglikestest, kammikestest, kübaratest tõuseb omaette kujundina esiplaanile päevavari, justkui sümboliseerides olemist (vahend taevasse, Jumalani tõusmisel).

Tudengitest näitlejad elavad ja käituvad Becketti a-maailmas vabalt, nad on liikuvad, plastilised. Eriti sarmika mälestuse jättis Winnie assistenti kehastanud Virginius Smigelskas (oli ühtlasi ka piltnikute lemmikuks), mängides, nii paradoksaalne kui see ka pole, Winnie-liini täpseminigi. Taotlus? Willie a-taju väljendus just visuaalses plaanis. Marss «ei tea kuhu ja milleks» häälestas vaataja ideega ühele lainele. Ja need silmad! Tabasin Jurate Riemeikaite silmades mingi kummalise a-helgi.

Niisiis vurrkann pöörleb. Ons Willel ja Winnil võimalik see peadpööritav liikumine peatada ja väljuda a-keskkonnast? Jah, on. Brauningu abil. (Vastupidi päevavarjule võib «haiglane» kujutlusvõime brauningus näha surma, s. t. mitteolemise sümbolit.) Brauning «ei vaju kunagi koti põhja», on alati kättesaadav ja alati nähtav. Ka leedukate variandis, kuigi vähem rõhutatuna kui Beckettil (vt. lk. 41, 53, 62, 65, 68). Kuid sel teel — olemisest mitteolemisse — poleks ju seda homset, alatist homset, mil peaks saabuma õnnelik päev. Ja nõndamoodi pöörleb vurrkann täna ikka edasi — vurr ja vurr — iga tiiruga üha õnnelikumaid homseid lubades.

Inimeksistentsi põhiküsimus kumab läbi igast Becketti a-tekstist, meelitades üha uusi ja uusi rändureid võimalikele ja võimatutele lahendusradadele. Leedukad valisid ühe võimalikest radadest ja jäid sellele ka lõpuni püsima. JA SEE ON JUBA HEA, mis lubab loota, et keegi rändab edasi, rändab julgelt sellest a-kõrbest läbi, lõpuni.

Järgmistel teatripäevadel?

KALEV KUDU,
žurn. II k.

Millest sõltub...

(Algus 3. lk.)

Üheskoos püüti vastust leida veel mitmele küsimusele: formaalsus komsomoli astumisel, ebaõiglaselt määratud karistused, noorte passiivsus. Üheskoos püüti neile küsimustele ka vastused leida.

Kaks ja pool tundi kestis see asjalik ja sisukas vestlus, kus mõnigi kitsaskoht komsomolitöös hakkas paremini silma kui enne ning kust saime ka konkreetseid näpunäiteid vigade parandamiseks. Kohtumine lõppes ja ühikas jätkas oma elu, mis viimasel ajal teeb läbi küllaltki suuri muutusi. Uudne oli seegi ettevõtmine.

ENE OTT,
žurn. I k.

OMAVALITSUSE PROJEKTI ARUTELU!

Neljapäeval, 24. aprillil kl. 16.15 arutab komsomoli- ja ametiühinguaktiiv aud. 232 omavalitsuse projekti.

NSVL Psühholoogide Seltsi Eesti filiaali Tartu grupp ja TRÜ sünergeetikaseminar korraldavad 26. aprillil kl. 12.15 füüsikakorpuses aud. D-006 kollokviumi teemal

INIMSÜNERGIA.

Organiseerijad

Kontrolliti ...

(Algus 2. lk.)

Halduseprorektor Vello Peedimaa tänas suure töö tegijaid — ehitusjaoskonna töölisi. Samas väljendas ta ka nende kartust — kas kõik püsib? Inimeste vaeva tuleb austada.

Leningradi mnt. 25 majavanem Kalev Pullonen rõhutas, et oma kodu tunne peab kehtima ka üldkasutatavates ruumides. Väga palju aitaks see, kui vaheaegadel seisaksid toad puutumatutena (kaugõppijad, sisseastujad).

Leningradi mnt. 27 komandant Endla Jaanikesing kaitses kaugõppijaid — kaugõpe oma kodu tunnet ei riku. Rikub see, kui üliõpilane ise iga aasta tuba vahetab.

Õppeprorektor Valter Haamer käsitles kaugõppijate majutamise probleemi põhjalikumalt. Enamik neist ei taha ise ühiselamusse minna just selle pärast, et neil on piinlik teise kodus elada. Paljud 2200st leiavad ise võimaluse, kuid u. 700 tuleb siiski majutada ühiselamutesse.

Üliõpilaste aü. komitee esimees Ants Kull puudutas majanõukogude tööd. Majanõukogud peaksid olema tegelikult valitavad. Siis oleks autoriteet suurem ja side elanikega tihedam.

Rektor prof. Arnold Koop pidas tehtust tänsaimaks kontakti leidmist ja koostöö saavutamist eri instantside vahel. Nüüd on õiged suunad käes ja neid jälgides võib senitehtust palju rohkem korda saata: ülemaatuse likvideerimine, olmetingimuste parandamine, uue mööbli hankimine jne. Ideaaliks on see, et üliõpilaste omavalitsus oleks suuteline ning lahendaks kõik ühiselamuga seotud probleemid ise (va. majanduslikud). Sellise taseme saavutamiseni tuleb muidugi üliõpilasi abistada.

Kohtumise tulemused võttis kokku minister Ilmar Nuut. Samas näitas ta ka suunad edaspidiseks:

✻ suurendada omavalitsuse osa printsiibil, mida paremini omavalitsus end praktikas näitab, seda suurema lugupidamisega neisse suhtuda ja suuremad vabadused neile anda,

✻ rohkem stimuleerida ühiselamutes töö tegijate kontingenti,

✻ kasutada ühiselamutes rohkem suvemalevat ja EÜE-t,

✻ luua üliõpilastele võimalused teha jooksvat pisiremonti,

✻ abielupaaride ühiselamus kooselamise soovile võimalusel vastu tulla,

✻ vaba aeg tuleb sisukalt veeta, selleks luua kõik võimalused,

✻ ületamist vajab psühholoogiline moment — kui ühiselamus on asjad korras, siis muutub ka üliõpilaste suhtumine,

✻ korrarikkujate suhtes rakendada kõige rangemaid vahendeid kuni ühiselamust või isegi ülikoolist «välja viskamiseni».

Ilmar Nuut lõpetas kohtumise sõnadega: «Tehke igaüks oma tööd oma tööpostil võimalikult hästi, ajamata seda teiste kaela, siis hakkab ka kõik hästi laabuma.

Tahan teid tänada ja soovida edu ning energiat veel suuremaks tööks, mis ees seisab.»

MIS ON EST-40|1-1-85?

Selline šifreering on antud ettevõttestandardile «Standardiseerimata mõõtevahendite väljatöötamise, valmistamise, metroloogilise atesteerimise, taatlemise ja järelevalve kord. Üldised tehnilised tingimused».

Standardiseerimata mõõtevahenditeks loetakse üksikeksemplarina valmistatud mõõdud, mõõteriistad, muundurid, seadmed ja süsteemid, mis ei ole ette nähtud seeria- või masstootmiseks ega kuulu riiklikele katsetustele.

Nimetatud ettevõttestandard on kohustuslik kõigile TRÜ allüksustele, kes tegelevad mõõtevahendite väljatöötamise ja valmistamisega enda tarbeks või lepingulise uurimistöö korras teistele asutustele. Alates sellest aastast tuleb kõik väljatöötatavad mõõtevahendid varustada standardikohase tehnilise ülesandega. Teaduskonna juurde on loodud ekspertiisikomisjon, kelle ülesanne on teha standardiseerimata mõõtevahendite tehniliste ülesannete metroloogilist ekspertiisi.

Täpsemat teavet ettevõttestandardi rakendamisest ning ekspertiisikomisjoni tööst võivad anda komisjoni esimees, üldfüüsika kateedri vanemõpetaja Matt Anso ja sekretär, mõõtelabori vaneminsener Mati Elgas.

EKSKURSIOONILE!

TRÜ ALMAVÜ algorganisatsioon korraldab 9.—11. maini ekskursiooni Lätimaa idaosa, Pihkva oblasti, Valgevene ning Leedu põhjaosaga tutvumiseks. Läbitakse sõjasündmustega seotud paiku, partisanide kontrolli all olnud alasid ning mitmeid tavalistest ekskursioonimarsruutidest kõrvale jäävaid suuremaid keskusi (Ludza ja selle lähedane kunagine Lutsi eestlaste asumisala, Sebež, Kuulsuse kurgaan Läti NSV, Pihkva oblasti ja Valgevene ühisel piiripunktil, Braslav ja teda ümbritsev järvedemaastik, Ilukste jt.). Käiakse ära ka Lätimaa kõrgemal tipul Gaisinkalnise mäel (310 m). Võimaluse korral külastatakse ehitatavat Daugavpilsi hüdroelektrijaama jne. Üliõpilastest saavad kaasa sõita need, kellel on laupäevad õppetööst vabad.

Kaasa võtta soe magamisriietus väliõõbimisteks. Sõiduhuvilistel ALMAVÜ liikmetel registreerida füüsilise geograafia kateedris (I. Kala, telef. 323-27) hiljemalt 25. aprilliks (kohad jaotatakse ajalise teatamise järjekorras). Väljasõit 9. mail kell 8 Vanemuise 46 hoone eest.

ANTS PILT,
TRÜ ALMAVÜ komitee esimees

KONTSERT

TRÜ Akadeemilise Naiskoori SEMESTRIKONTSERT on laupäeval, 19. aprillil kl. 19 aulas.

ESINEB ÜLIKOOL

RAT «Vanemuise» kontserdisaalis neljapäeval, 24. aprillil kl. 19.30 II üleliidulisele taidlusfestivalile pühendatud **ÜLIKOOLI TAIDLEJATE KEVADKONTSERT** (esinevad: ENSV teeneline TRÜ rahvakunstiansambel, kammerkoor, rahvakunstiansambel «Lakstigal», laulukonkursi «Tudengilaul-86» võitjad, tantsuklubi «KIKI» võistlustantsijad, Margus Kasterpalu.)

Pääsmed müügil kontserdisaali kassas kl. 11—14 ja 17—19.30 ning TRÜ peahoones 18. apr. kl. 14—16 ja 19. apr. kl. 18—19.

KLUBIS

Teisip., 22. aprillil kl. 19 TRÜ klubi näiteringi etendus B. Kangerman «Vaikne, kena kohakene».

Pääsmed müügil enne etendust.

* * * * * * * * *

TRÜ TÖÖTAJAD!

Reedel, 25. aprillil kl. 20
TRÜ KLUBIS
TRÜ TÖÖTAJATE
KEVADPIDU ✻ kevadised etteasted ✻ filmiprogrammid, ✻ diskoprogrammid, ✻ tantsumuusika «Rentaabluselt», ✻ avatud baar.

Pääsmete eelmüük 22. aprillil kl. 16—19 TRÜ klubis ruumis 209.

* * * * * * * * *

MÜÜA

TRÜ aianduskooperatiivis «Koduaed» (Sanatooriumi tn.) müüa suurem suvila. Teatada TRÜ aü komiteesse või tel. 35 327.

O. TELLER

JOOKSUKROSS

Kehalise kasvatuse ja spordi kateeder teatab, et traditsiooniline kevadine jooksukross (2 km naistele ja 3 km meestele) toimub Lauluväljakul alljärgneva graafiku kohaselt:

21. apr. kl. 8.15, 10.15, 12.15, 14.15, 16.15.
22. apr. kl. 8.15, 12.15, 14.15, 16.15.
23. apr. kl. 10.15, 12.15, 16.15.
24. apr. kl. 16.15.

Ootame rohket osavõttu!

U. SAHVA

NB!

Järgmine leht ilmub alles teisipäeval, 29. aprillil. Materjalid peavad olema kohal hiljemalt kolmapäeva hommikul.

Toimetaja VARJE SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 1920. MB-04799. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 15—16 (1449—1450) Kolmapäeval, 30. aprillil 1986 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 3 kop.

Rektori käskkiri

Rektor õnnitles oma käskkirjas ülikooliperet 1. mai puhul ning soovis edu novaatorlike ideede elluviimisel täites NLKP XXVII kongressi otsuseid.

TÄNU pälvisid

ajalooteaduskonnast kateedrijuhataja prof. Mihhail Kotik, prodekaanid prof. Helmut Piirimäe ja dots. Ants Reinmaa, dotsendid Linda Eringson, Kalju Toim, õpetaja Aadu Must, vanemlaborant Ene Karja, dispetšer Vaike Võsamäe, üliõpilased Marika Priedenthal, Andres Palusoo, Anton Pärn, Mare Reinberg, Anne-Ly Sinioja, Merike Varandi;

arstiteaduskonnast kateedrijuhatajad professorid Lembit Tähepõld, Lembit Allikmets, prof. Leo Nurmand, dotsendid Arved Jents, Helje Kaarma, Jaan Seeder, Salme Sibul, assistent Kalju Paju, vanemlaborant Helge Ulp, üliõpilased Ena Volmer, Liivi Saluste, Riina Pahla, Kadri Martinson, Rutt Järva, Ülle Võhma, Artur Balog, Darius Oliškjavičius, Häli Metsa, Helin Viik, Anne Mooni, Ivo Valter, Tiina Korsar, Avo Aing, Mehis Põld, Aaro Toomela, Katrin Gross;

bioloogia-geograafiateaduskonnast dotsendid Ain Heinaru, Erich Kukk, vanemõpetaja Riho Mootse, assistent Veljo Sild, vanemlaborant Elle Roosaluste, laborandid Ester Schnur, Anu Peetsmann, üliõpilased Sirje Lillemets, Kersti Tambets, Hedi Gerst, Anu Tamm, Urmas Kokasaar, Ants Kurg, Leho Ainsaar, Peeter Eek;

filoloogiateaduskonnast dotsendid Jaak Peebo, Valve-Liivi Kingisepp, Sulev Uus, vanemõpetajad Epp Tamm, Rutt Veskimeister, Lelli Kostabi, Amanda Kriit, Saima Peiker, õpetajad Heli Laanekask, Karl Lepa, Eele Roon, vanemlaborant Imbi Kuusksalu, laborant Lea Tammaru, üliõpilased Mall Ploomipuu, Anu Ilus, Maarika Milius, Madis Jürgen, Mari Karlson, Aire-Mae Veski, Ingrid Teigar, Urho-Mati Limberg, Mare Vene, Anne Talfelt, Tiina Rüütmaa;

füüsika-keemiateaduskonnast prof. Lembit Pung, assistent Aksel Koorits, vanemteadurid Ilme Riiv, Galina Berezenkova, vaneminsener Koit Timpmann, vanemlaborant Tiiu Erlich, üliõpilased Kalev Kask, Mait Land, Siiri Hirmo, Olga Nemtsova, Piret Kivimäe, Jelena Langebraun, Kadi Türk, Avo Karus;

kehakultuuriteaduskonnast dots. Helmut Valgmaa, vanemõpetaja Madis Alev, õpetaja Aivo Noormets, vanemlaborant Margit Päid, klaverisaatja Helle Lepik, preparaator Leonhard Lina, nooremteadur Karin Alev, üliõpilased Inna Mällo, Margit Aidla;

majandusteaduskonnast prodekaan dots. Mare Järveots, dotsendid Elvi Ulst, Jaan Vainu, vanemõpetajad Kulno Türk, Jaan Alver, laborant Liliana Aleksandrova, üliõpilased Kaja Veidenbaum, Margus Kiisküla, Olev Käsperson, Terje Talv, Heiki Pagel;

matemaatikateaduskonnast kateedrijuhataja prof. Gennadi Vainikko, kateedrijuhatajad dotsendid Endel Jürimäe, Jaan Reimand, laborant Valentina Valts, vanempreparaator Juta Volmer, üliõpilased Natalja Bezljudova, Toomas Kiho, Alar Pandis, Jevgeni Rjazin, Katrin Saage;

õigusteaduskonnast prof. Ilmar Rebane, prodekaan dotsent Jaan Sootak, dotsendid Herbert Lindmäe, Lembit Saarnits, vanemõpetaja Jüri Põld, üliõpilased Heiki Sibul, Asko Pohla, Indrek Ahlberg, Mati Allik, Triin Rahnu, Ain Lepikult;

ühiskonnateaduste kateedritest dotsendid Olev Raju, Meeta Murd, Rein Vihalemm, Helgi Sillaste, Inda Rajasalu, Igor Sorokin, Rafik Grigorjan, vanemõpetaja Rein Toomla, õpetaja Andrus Tool, õppekabinetijuhataja Õie Kivimaa, vaneminsener Mare Peedimaa;

teadusosakonnast osakonnajuhatajad Sirje Mark, Aili Norberg, sektorijuhataja Raivo Reiljan, vanemteadurid Uno Mäeorg, Ülle Kikas, Valdek Tamme, Aldo Kals, Reet Priiman, Jüri Kõre, nooremteadurid Miia Karro, Imbi Traat, Jaks Lankots, Einari Aavik, Ülle Liitoja, Alma Kiisler, vaneminsener Reet Lehemets, insenerid Maire Peitel, Siiri Pullmann, juhtiv insener Säde Koskel, masinaülem Jaan Kandimaa, lukksepad Aare Kiiskmann, Ruuben Mikson, mehaanik Robert Lurich, peabibliograaf Eha Saarmaa, naharestauraator Viive Kasumets, kunstnik Mare Born, raamatukoguhoidja Kadri Kivi;

ÜMPIst teadussekretär Larissa Uusküla, laborijuhataja Raik-Hiio Mikelsaar, insener Eve Reiljan;

teistest allasutustest vahetusülem Ülo Kaasik, masinaülem Tõnu Sepp, insenerid Aili Andla, Mall Hendrikson, Ene Pastak, meistrid Voldemar Pall, Paul Vesik, laojuhataja Olavi Mägi, tõlkmasinakirjutaja Nelli Kim, vanemtoimetaja Leelo Jago, seadistaja-brigadir Jüri Laanekask, sepp Karl Märtson, lukksepp Voldemar Pütsep, transporditööline Paul Martõkainen, komandandid Ilia Vorotnikova, Viive Soome, Lilja Majevskaja, koristaja Mare Kerner, mehaanik Tõnis-Ivar Abiline, autojuht Leo Järve, raamatupidajad Merike Kotter, Hilja Künnapuu, Laine Andresson.

ÜTÜ laureaadid

1985. aasta üleliidulise humanitaar-, loodus- ja täppisteaduste alasel üliõpilaste teadustööde konkursil pälvisid

MEDALI «Üliõpilase parima teadustöö eest»:

Jelena Korotkova (maj. V k.) «Finantskontrolli täiustamise probleeme ENSV Ministrite Nõukogu Riikliku Kutsehariduskomitee süsteemi asutustes» (juh. prof. R. Hagelberg);

Allan Nurk (biol. V k.) «Pseudomonaadide ALK+ plasmiidsete tüvede konstrueerimine ja madalmolekulaarseid n-alkaane lagundavate hübriidsete OKT plasmiidide molekulaargeneetiline uurimine» (dots. A. Heinaru, n.t. J. Habicht);

Sulev Nõmmann (biol. V k.) «Fütoplanktoni laigu uurimine Läänemere ranna tsoonis» (dots. E. Kukk).

DIPLOMI

Jaak Lippmaa (füüs. V k.) «Polaritonide leviaegade uurimine eksiton-resonantside piirkonnas» (juh. v.t. J. Aaviksoo);

Aleksander Pištšev (füüs. V k.) «Elektronfooton vastasmõju mõju nihketüüpi faasi üleminekutele seniett-elektrikutes» (P. Konsin);

Mart Kalm (ajal. V k.) «Arhitekt Herbert Johansoni looming» (dots. M. Eller);

Imbi Kannike (ajal. V k.) «Sündimus ja suremus Tartu linnas 1980. a.» (prof. S. Vahtre).

Ants Froš (õig. III k.) «Õiguse teksti probleeme» (dots. I. Gräzin).

1. MAI AKTUS

Täna kell 14 koguneme kõik aulasse 1. mai aktusele, homme kell 11.45 aga Akadeemia tänavasse rongkäiguks.

AUNIMETUSI

Suurte teenete eest teaduse arendamisel andis ENSV Ülemnõukogu Presiidium

EESTI NSV TEENELISE TEADLASE AUNIMETUSE

filoloogiateaduskonna dekaanile, väliskirjanduse kateedri juhatajale professor HARALD-HEINO PEEBULE.

ÕNNITLEME!

RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ●

* * *

18.—20. aprill. RSP nädal. 15. korda. Oli tuliseid vaidlusi, kontserdielamusi, jalakeerutust, sportlikku meelelahutust — ühesõnaga kõike, mida suur tudengiüritus pakkuda võib.

Nagu eelmises lehenumbris lubasime, teeb TRÜ pressigrupp tagasivaate nii sõnas kui pildis. Muljed, mis algul olid kui kaleidoskoop, on tänaseks peas settida jõudnud. Oli magamata öid, mil trükimasina taga istumine tundus põrgupiin ja viimase lehe väljavõtmisel nentisid kergendustundega, et tänane infoleht (õigemini eilne päev) on jälle koos. Järgmisel päeval olid taas infojahil, et õhtul uuesti nõiaringi astuda. Kuid meie tegevus on kaugel sellest masinavärgist, millesse RSP otsesed korraldajad sattusid.

TRÜ päevade kõrval vaatasime ka kaheksa samba vahele ja saime teada, et sealgi toimus palju põnevat, mida EPA presski ülikooli infotahvleil valgustas.

NB! RSP päralt on 3. ja 4. lehekülg!

● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSR ● RSR ● RSR ●

Teisipäeval komsomolikomitees

● UUED LIIKMED
● EÜE
● AKTIIVI KAADRIVALIK

● Soovitus NLKP liikmeks astumiseks anti Merike Karlsonile (ingl. fil. V), Ain Lepikultile (õig. IV), Priit Tederile (maj. III) ja Aina Ongile (keem. V).

ÜLKNÜ liikmeks võeti Piivi Süld (saksa fil. V).

● EÜE rühmakomandöriks kinnitati Tõnis Tokko (õig. I), Piret Tisler (ravi III), Priit Kortspärn (arstit. II), Aare Kalmer (maj. II), Heiti Hendrikson (maj. II) ja Madis Rahu (ravi IV); rühmakomissariks Margus Eensoo (õig. I), Piia Veskoja (ravi III), Aivar Pilme (maj. III), Viljo Vettik (maj. II). Viies komissarikandidaat jäeti kinnitamata. Põhjuseks kitsas silmaring ja pealiskaudne arusaamine oma ametikohustustest.

Arutati ka EÜE kaadrivalikuga seotud raskusi.

● Komsomoliaktiivi kaadrivalikust ja reservist kõneles õigusteaduskonna komsomolisekretär Asko Pohla (II k.). Teaduskonnas korraldati anonüümne ankeetküsitlus, mille tulemused näitasid ära aktiivi prestiižikuse-prestiižituse ning lisasid ka uusi aktivistide kandidaate.

Komitee leidis, et sellised ankeedid tuleks läbi viia teisteski teaduskondades, eriti seal, kus suured kursused. Ankeedi põhjalik arutelu toimub järgmisel koosolekul.

PIRET JÕELO,
žurn. I k.

IMME VIIDALEPA joonistus

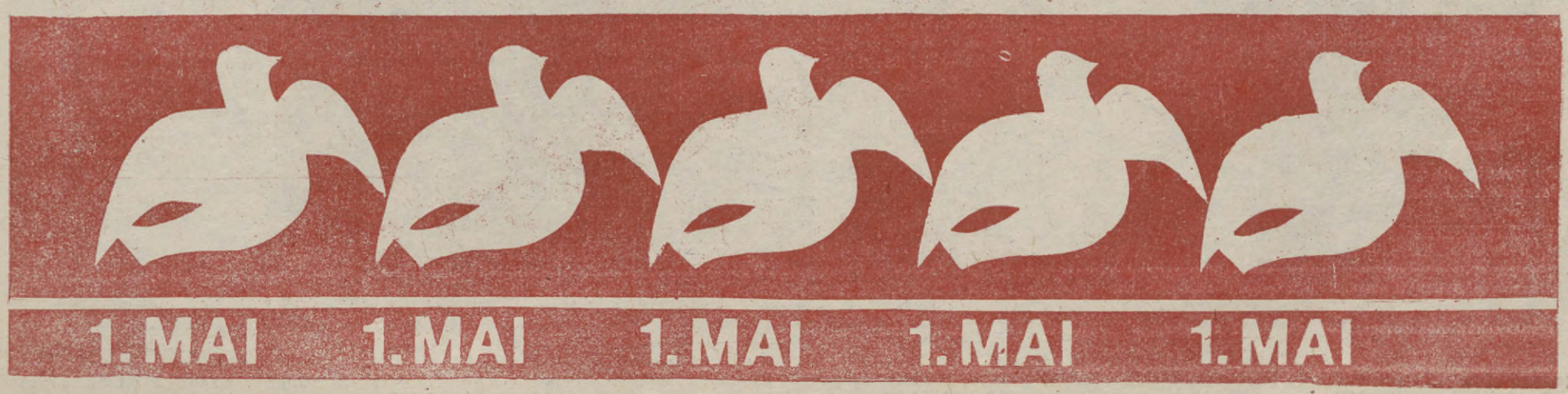

Aleksander Seffer 60

24. aprillil tähistas dotsent Aleksander Seffer oma 60 aasta ja 35 tööaasta juubelit, millest ta üle veerand sajandi on töötanud hospitaalsisehaiguste kateedris.

A. Seffer lõpetas 1951. aastal kiitusega arstiteaduskonna. 1958. aastast, pärast teenistust Nõukogude armees arstina, on tema elu ja töö seotud ülikooliga. Algul töötas ta hospitaalsisehaiguste kateedris assistendina, alates 1977. aastast dotsendina. A. Sefferi heasüdamlikkus, põhjalikkus, lai silmaring ja andumus valitud erialale ilmnesid juba üliõpilaspõlves ja on saatnud teda kogu elu. Kes ei mäletaks tema mõnusat naeratust ja abivalmis kätt. A. Seffer on kõrge kvalifikatsiooniga ja laia spektriga terapeut, kelle kitsam eriala on reumatoloogia. Sel alal kaitses ta 1973. aastal kandidaadiväitekirja. 15 aastat oli ta rööbiti õppetööga linna kliinilise haigla reumatoloogiaosakonna juhataja.

A. Sefferi teadustöö on olnud viljakas. Ta on rohkem kui 40 teadustöö autor, esinenud paljudel üleliidulistel konverentsidel ja sümpoosiumidel. A. Seffer on kujunenud üheks tuntumaks ENSV terapeudiks ja pedagoogiks, kelle kooli on tundnud üle 3000 meie vabariigi arsti.

Prof. LEO PAI

Kriminalistikakonkurss edukalt

18. aprillil korraldas ÜTÜ kriminalistikaring teadmisteproovi, kus vaimujõudu ning praktilisi oskusi võrreldi Läti juuratudengitega. Neljatunnise konkursiaja sisustasid ülesanded nii kohtufotograafiast, kirja- ja trassoloogiaekspertiisist kui ka teooria valdkonnast. Pingerikka võimeteproovi tulemused võttis kokku žürii (dots. R. Maruste, v-õp. E. Kergandberg ja Eesti NSV Kohtuekspertiisi Teadusliku Uurimise Laboratooriumi kirjaekspert R. Aron).

Vaekauss kaldus TRÜ kasuks. Läti üliõpilastel tuli teist aastat järjest tunnistada meie tudengite paremust. Rändauhind — «Sherlock Holmes'i luup» pühendusega «Лучшим криминалистам сезона» — jäi aastaks IV kursuse võistkonna (Jaak Ginter, Alo Kirsimäe, Ain Lepikult, Tiit Lõhmus, Piret Press) hoida.

Läti tudengid kohtusid ka kriminaalõiguse- ja protsessi kateedri juhataja dots. Kalle Nigolaga. Külalistele tutvustati Tartu linna ja ülikooli.

Ohtul lõõgastuti klubis «Ruja» saatel ja võeti osa ka teistest RSP üritustest.

Tuleval aastal kohtutakse «revanšmatšil» Riias.

PEEP PRUKS,
õigust. V k.
kriminalistikaringi esimees

NSVL TA tunnustus

NSV Liidu TA molekulaarbioloogia probleemide teadusliku nõukogu esimees TA korrespondentliige G. P. Georgijev saatis meie ülikooli rektori nimele tunnustuse.

1.—5. aprillini möödus Käärikul edukalt esimene töönõupidamine teemal **«Onkogeenid, onkovalgud, kasvufaktorid».** Nõukogu ja nõupidamise orgkomitee nimel tänan Teid nõupidamise suurepärase korraldamise ja kõikide osavõtjate külalislahke vastuvõtu eest. Palun kõikidele ürituste vahetutele organiseerijatele edasi anda siiras tunnustus.

Samas kasutan võimalust väljendamaks rahulolu seoses molekulaarbioloogia alaste tööde ja ettevõtmistega Tartu ülikoolis. Selle tähtsa teadusala toetamine ülikooli juhtkonna poolt toob kaasa esmaklassilisi teaduslikke tulemusi.

Soovin eakale ja pidevalt uuenevale ülikoolile uusi edusamme teaduslikus ja pedagoogilises tegevuses.

Tänu

Rektori käskkirjas avaldati tänu konkursi «NLKP XXVII ja EKP XIX kongressi» eduka organiseerimise eest dotsentidele Rafik Grigorjanile, Inda Rajasalule ja Hans Dsissile ning õppekabineti juhatajale Gala Reenumäele.

Elektroluminestsentsi ja pooljuhtide labori juubeli puhul ning eduka teadustöö eest

pälvisid tänu vanemteadur Aleks Aidla, nooremteadur Andres Kask, aspirant Urmas Lõvi, vaneminsener Kai Ritslaid, insener Neonilla Hiiemäe, mehaanik Ruth Michelson, treial Aleksander Vattsar, lukksepp Kalev Juurvee ja elektroonikud Andrus Sillandi ning Gennadi Raichman.

Esikoha eest vabariiklikul konkursil said rektori käskkirjas tänu osaliseks kammerkoori lauljad üliõpilased Mai Stern, Alar Sepp, Indrek Kalamees, Raivo Stern, Tiit Kolde, Eero Vainikko ja Ruta Jakovleva, aspirant Birute Klaas ja vanemraamatukoguhoidja Karin Andrekson.

OMA PILGUGA ● OMA PILGUGA ● OMA PILGUGA ● OMA PILGUGA ●

Tõde on edu tagatis

Lähiminevik andis meile kõigile õppetunni. Selle hoiatav sisu on kokku võetav üsna lühidalt: igasugune enesega rahulolu, puuduste konstateerimine selle asemel, et neid tegusalt kõrvaldada, juhtimistegevuses avaldunud kriitikavaegus ja ilmeksimatuse kompleks. See omakorda tõi kaasa tõsiseid vajakajäämisi tootmistegevuses ja sotsiaalprobleemide lahendamisel, soodustas sotsialismile võõraste moraaliprintsiipide levikut.

Ega see teadmata olnud. Seda teati, sellest ka räägiti, ainult tegudeni enamasti ei jõutud. Nüüd on see aeg möödas. Täpselt aasta tagasi öeldi parteipleenumil selgesti välja, et on aeg «põhjalikult ja lõpuni mõista kujunenud olukorda ning teha kõige tõsisemad järeldused».

Meil on nüüd täpsem ettekujutus varjukülgedest, mis edasiliikumist oluliselt pidurdasid. Suuri teeneid nende avalikkuse ette toomisel on ajakirjandusel. Teiste kõrval on seda hoolega teinud ka üleliiduline kirjanike häälekandja «Literaturnaja Gazeta». 2. aprillil avaldati pikem kirjutis, milles käsitletakse taas omavoli ja protektsionismiilminguid, sedapuhku Kirgiisi NSV mõnedes teadusringkondades. Huvi pakkus käsitlus oma kompromissitu tõe ja õiguse kaitsmisega meile nii lähedasel alal. Ridamisi on keskajakirjanduses avaldatud teravalt kriitilisi materjale, paljastamaks bürokratismi või siis lausa sotsialistliku seaduslikkuse rikkumisi, puudujääke majandusmehhanismis ja vastutustundetust ühiskonna suhtes.

Leppimatu hoiak vigade suhtes, sihipärane tegevus nende kiiremaks kõrvaldamiseks on saanud tänaseks parteikongressi kinnituse ja üldrahvaliku toetuse. See on kiirenduskontseptsiooni oluliseks lähtepunktiks. Peakski nagu olema kõik selgeks räägitud; ole vaid mees ja tegutse. Paraku selgub, et nii lihtne pole see ometi mitte. Lähimineviku konkreetne hinnang on tegelikus elus üpris vaevarikas ja tulemus ei pruugi alati kokku langeda partei poolt antud üldhinnanguga.

Pole saladus, et leidub neid, kes ei ole suutelised lahti ütlema eilsetest vigadest, kaasa minema uuega, ei ole võimelised kujundama oma tegevust vastavalt intensiivarengu nõuetele. Küllap on selles omajagu inimlikku traagikatki. On aga ilmselge, et kui ollakse harjunud elama pärivoolu ujudes, erinise pingeta ja vastutust pelgates, tuleb anda teed vounekamatele, noorematele. Partei on juba paju ära teinud juhtiva kaadri uuendamise suunas ja see töö jätkub.

Teine häire on oma olemuselt ehk ohtlikumgi kui uutele suundadele ja ülesannetele allajäämine. See on jõuetus vabaneda lähimineviku negatiivsest pärandist. Jutt on suuresonalisest vaimsolekust mistahes kitsaskoht «uute nõudmiste valguses» hoobilt lahendada. Moistagi ei ole see midagi muud kui hajvasti varjatud konservatism, lootus, et asi piirdub vaid osalise või lühiajalise kampaaniaga, kus tarvis uusi suundi hoolega neaks kõta. Kardan, et selliste «paigaljooksjate» arv polegi nii väike, kui esimesel pilgul paistab. Kuid küllap elu nad lõpuks paika paneb, sest kriteeriumiks saab üha enam olema mitte sõna, vaid tegu. Oigemini nende kooskõla.

Ja ometi kätkeb endas suurimat ohtu kolmas eksihinnang. Vaadelgem seda koos. Kongressile esitatud poliitilises ettekandes rõhutatakse, pidades silmas aastaid, mis lahutavad meid partei kolmanda programmi vastuvõtmisest: «Me oleme kogu riigi sisuliselt uuesti üles ehitanud, saavutanud tohutuid nihkeid majanduses, kultuuris ja sotsiaalvaldkonnas, kasvatanud üles terved põlvkonnad uue ühiskonna loojaid». Samas on kõik see välja toodud ka vaieldamatus arvude keeles. Meil on täielik õigus tunda selle kõige üle uhkust. Veerand sajandit on möödas kosmoseajastu algusest, selle avas meie maa kodanik. Meie järgnenud saavutused kosmose rahumeelsel hõlvamisel on saanud kogu inimkonna tunnustuse osaliseks. Neis on põimunud Nõukogudemaa teaduse ja tehnika suured saavutused, eesrindlik insenerimõte ja tööliisklassi kutsemeisterlikkus. Meie tööstus on viimase veerandsajandi jooksul arenenud kaks korda kiiremini kui kapitalistlikes riikides. Oluliselt tõusis nõukogude inimeste heaolu, arenes vaimne kultuur, seehulgas rahvuskultuurid. Kõike seda mitte näha oleks nagu võimatu. Ometi niisugust möödavaatamist esineb.

Esinedes hiljaaegu Berliinis, rõhutas Mihhail Gorbatšov veel kord, et negatiivsetest tendentsidest kõneldes oleme me kaugel sellest, et mingil moel oma saavutusi pisendada. Seda enam on arusaamatud väited, nagu iseloomustaksid meie maa lähiminevikku vaid poolikuks jäänud tõusulained ning sellest tulenevad negatiivsused. Ohtlik on sedasorti kõrvalekaldumine põhimõtteliselt, sest siin ei jää kohta dialektilisele mõtteviisile. Taoline superkriitika meenutab pigem proletkultlikku kõigeeitamist. Peame ühtlasi tõdema, et tasakaalustamata ja ebakonstruktiivne kriitika on väär ideoloogiliselt, sest see kätkeb endas alati ohtu olla ära kasutatud meile vaenuliku propaganda poolt. Ja lõpuks on selline ühekülgsus taunitav ka praktilise poliitika seisukohalt. Mineviku ülivõrdeline kriitika ei anna õiget lähtepunkti uute sihtide seadmiseks. Meil on selles osas kogemusi. Pean silmas näiteks ajajärku pärast partei XX kongressi, kus ju esines katseid vanniveega koos ka laps välja visata ning jõuti seetõttu üpris kahtlase väärtusega «perspektiivide» kavandamiseni. Eriti lubamatu ja ohtlik oleks seda mitte mäletada praegusel murrangulisel hetkel.

Kasvavat põlvkonda maailma vaateliselt harida, nendes tõelist poliitilist kultuuri arendada ja patriotismitunnet süvendada on võimalik mitte nii, nagu üks mees laeva värvis — ainult ühest küljest —, vaid ikka kogu ajalootõde esile tuues. Kaasa minna uuega, minna edasi on võimalik vaid siis, kui oleme põhjalikult hinnanud kõike olnut. Hinnanud õigesti, igakülgselt, plusside ja miinuste dialektilises ühtsuses. Aga edasi minna me tahame, see on aja nõue. Partei kiirenduskurss on juba hakanud vilja kandma. Murrangulisi muutusi seisab ees ka kõrgkooli elus. Rakendagem oma teadmised ja kogemused selleks, et juurutada uut ja vajalikku algavas eksperimendis, haarakem oma sotsiaalse optimismi ja isikliku positiivse eeskujuga kaasa kõiki, kellele me eeskujuks kutsutud ja seatud oleme. Ja ärgem kunagi laskem silmist tõde, et kõigele vaatamata on meie selja taga vigade ja eksimuste kõrval siiski põhiline — reaalse sotsialismi hinda matud väärtused, saavutused, mis üldse võimaldavad päevakorda seada kiirenduskontseptsiooni.

FELIKS KINKAR,
NLKP ajaloo kateedri
professor

Mitte ainult külaliste pärast

Ei jõudnud Tartut külastanud michiganlaste jalge alt üles keerutatud tolm veel maha langeda, kui peahoone kella alt sammus läbi 65 newyorklast. Külalised olid valdavalt erakolledži kasvandikud, kirev, mitmevärviline ja -rahvuseline seltskond. Vastuvõtjatena olid aulas ootel filoloogiateaduskonna prodekaan dots. Heino Liiv, komsomolikomitee esindus ja paarkümmend tulevast inglise filoloogi.

Ameeriklastes tekitas elevust meie muinasteaduste muuseum. Meil omakorda oli põnev kuulata nende ekspromptülevaadet kolledžist. Peab paraku ütlema, et külaliste täisvereline ning vaba ülesastumine ja võõrustajate esinduse TRÜ-d tutvustavad etlemised, mis konveiersüsteemil maha vuristati, võrdlust ei kannata. On ka oluline vahe, kas teksti on kuulda üksnes teisest või näiteks ka kahekümne teisest reast. Ning esineja peaks kõik need kakskümmend kaks rida uskuma panema, et see, millest kõneldakse, pole lihtsalt kena vana maja, vaid **oma** ülikool, mille traditsioonid, ajalugu ja mured meile kõigile olulised. Ja veel — kuidagi nukker on, kui mulje täistuledes aulast ning entusiastlikult meelestatud akadeemilisest perest kuivab kokku üksnes seetõttu, et keisrijalgsi-käimise-paigas koristaja jalg nagu mitu päeva astunud poleks.

Seekordsed külalised andsid lubaduse Tartu ülikooli sagedamini oma turismireiside marsruuti lülitada. Selle kinnituseks jäi H. Liivi kuuevääärile New Yorgi sümboli na särama kuldne õun.

MARIS SOOTS

LAUPÄEVAK ● LAUPÄEVAK ● LAUPÄEVAK ● LAUPÄEVAK ● LAUPÄEVAK ● LAUPÄEVAK ● LAUPÄEVAK ● LAUPÄEVAK

Seekord oli ajakirjandustudengite laupäevakuobjektiks BAERI TÄNAV. Oma eeskujuga innustasid esmakursuslasi II kursuse tudengid eesotsas kuraatori EPP LAUKAGA.

Piltidel: vasakul I kursuse kuraator dotsent SULEV UUS on jällegi hingega asja juures.

Paremal I kursuse kelmikad luuanelud — TIINA NÕMME, KRISTEL KUKK, INGA KAATS, PIRET JÕELO ja VILJA KALLASTE.

PEETER TALI tekst ja foto

Mäluproovid

● **Oht Alatalu jüngritelt**

● **See mäng lõppes tantsuga**

Sõpruspäevade reklaamplakatid informeerisid ajaloolaste ja juristide mälumängust. Algul kõhklesin, kas kahte ühelaadset üritust maksab ikka korraldada. Aga eks oma silm ole kuningas, ennatlikud arvamused lükatakse sageli ümber.

RSP avapäeval Leningradi maantee uue üliõpilaskohviku uksel vestleb paar üliõpilast. Jutt reedab, et tuldi ajaloolaste viktoriinile. Saabub teaduskonna komsomolisekretär, mäluproovi idee algataja ning küsimuste autor Margus Lääne. Reipalt siseneb kaksteist tõsist koolipoissi, Toomas Alatalu jüngrid ÕTÜ välispoliitikasektsioonist. Juba mitmendat korda pakuvad nad üliõpilastele konkurentsi. Nii mõnelgi võis süda veidi pekselda: tudengil ju õpilasele häbi kaotada. Õpilasteadurid panid välja kokku neli meeskonda, üliõpilastest osalesid majandus- ja õigusteaduskond, keemikud, saksa filoloogid ja geoloogid.

Mäng jättis tõsise, kohati liigagi asjaliku mulje. Esitati kakskümmend küsimust klassikalistel teemadel. Tuli meenutada Trooja sõja sündmustikku, Tuglase arvamust A. H. Tammsaare ja kogu eesti kirjanduse sümpaatsemast naistegelasest (Irma «Elust ja armastusest»). Selgus veel üks Eestimaa kõrgkoolilinn, nimelt Kohtla-Järve, kus asub TPI üldtehnilise teaduskonna filiaal.

Ruttu jõudis kätte võitjate väljakuulutamise aeg. Õpilas-välispoliitikutelt krabasid majandusepoisid esikoha sliski ära (Andres Kund, Enno Korv, Priit Pallum 22 punkti), neile järgnes «ÕTÜ I» (17 Hendrik Kasesalu, Eero Kosk, Jan Tammik). Kolmas koht jäi samuti õpilasteadurite võistkonnale nr 4.

ÕTÜ-laste pidev edu RSP kilvaturniiridel on tingitud poiste suurest lugemishuvist, kuid ka Toomas Alatalu treenerikäest.

Päev hiljem kutsus särtsakas kuulutus juristide mälumängule. Sinna kogunes kaheksa üliõpilasvõistkonda. Avaküsimusest selgus, et Inglismaa peaminister Disraeli pidas suurimaks valeks statistikat. **Ja žürii (Raja Veskimäe, Eero Viil, Donald Kiidjärv)** hakkas tabelisse punkte kandma. Küsimustik haaras välispoliitikat, NLKP XXVII kongressi materjale, partei programmi uut redaktsiooni. Vähe osati vastata professor Vambola Türgi välja pakutud majanduskküsimustele. Dotsent Hillar Palametsa lintidelt tundis enamik ära Feodor Klementi ning Urho-Kaleva Kekkoneni ülikooli aulas peetud kõned. Kultuurivallast jäid hästi meelde eesti kirjaniku temperamenditüübid: C. R. Jakobson koleerik, E. Vilde sangviinik, J. W. Jannsen flegmaatik, A. Haava melanhoolik. Vahetevahel tekkinud protestid lahendas juristide žürii tulevastele seadusemeestele omase õigluse, kuid ka diplomaadioskustega.

Kogu viiekümne küsimuse vältel käis esikoha pärast duell kahe õigusteaduskonna võistkonna ja majandusüliõpilaste vahel. Lõpuks panid kõik paika RKA tantsupaarid. Nad ei esinenud meelelahutuseks: «Hiiu polka», «Jooksupolka» ja «Marupolka» tantsiti mõistatamiseks.

Nüüd siis esikolmik: I koht neljanda kursuse juristidele (Piret Palusoo, Raul Eamets, Gannar Leht, Tiit Lõhmus 49 punktiga) II—III kohta jagasid õigusteaduskonna esmakursuslased (Meelis Mark ja Ilmar Ambos) ja majandustudengid (Andres Kund, Enno Korv, Priit Pallum, Karmo Vood). Võitjate meeslikmed väitsid džentelmenlikult, et kõige paremini vastas Piret Palusoo, kes ise ütles nii: «Õigusteaduskonnas kasvab mälumänguhuvi pidevalt. Sageli korraldame kursustevahelisi võistlusi. Viktoriinientusiast on ka meie dekaan dotsent Eimar Rahumaa. Ah et retsept? Palun. Hoia silmad lahti, ole kõigega kursis, loe ajakirjandust, teatmeteoseid. Ja veel — «Kes keda» jaoks tuleks kohe järgmise õppeaasta alguseks ülikoolisisene mäng korraldada».

Niisiis kahte mälumängu polnud sugugi palju.

JAAN LUKAS

Laupäevak

Igati tõine ja teotahteline. Luuad, labidad, rehad, pintslid — kõik võimalikud vahendid olid käiku lastud. Majandusteaduskond tõõtas Riia tänava ääres. Värskenduse said metallpiirded. «Vanemuise» alumise parkla vastas haljasalal olid tööhoos pediaatrid. «Kuidas laupäevak algas?» «Algul ootasime veidi, tööriistu ei saanud. Riisumine on praegu konti mööda. Lõunaks saame valmis.» Klubi juures olid ametis külalised.

Maailm meie ümber

Toomas Alatalu, mees, kelle nimi kommenteerimist ei vaja. Piisab kui öelda: poliitikavallas kuju nr. 1.

Reede pärastlõunane aula pakkus poliitikahuvilistele meeldivat taaskohtumist.

Mina ja maailm, mina tuleviku maailmas. Suureneb riikide vastastikune sõltuvus, põhjuseks globaalprobleemid. Nälg, suurenev sõjaoht panevad iga kainelt mõtleva inimese südant valutama. Kui tahame ühisel planeedil edasi elada, tuleb rahulikult koos eksisteerida. Hävitada tuumarelvad, lõpetada kosmose militariseerimine.

XX sajandi viimane veerand oma tormilise teaduse ja tehnika revolutsiooniga on meid võõrutanud filosoofilisest mõtlemisest, viinud dogmatismi. On viimane aeg murda tardunud mõtlemisviis, asendada vanad skeemid uutega, märksa kõrgemal tasandil.

Kaasaegne kapitalism on raali ja roboti ajastu kapitalism, kust pole siiski kadunud antagonistlikud vastuolud.

Liibüa revolutsiooni juhi Moammar Kaddafi ümber lõõmavatest kirgedest on juttu olnud raadios, teles, ajalehtedes. Keera ainult nuppu ja loe.

Reagan ei arvesta oma poliitika teostamisel, et Aafrika, eriti selle araablastega asustatud osa on midagi sellist, kus tavalised mõtteskeemid ei toimi. Siin on jõus veel feodalismiajastu tavad. Siin kehtib veritasu ja põhimõte: «täna tapad sina meid, homme meie teid». Tapumehhanismi käivitamine on kerge, peatamine hoopis raske. Džinni on pudelist kerge välja lasta... Kontrolli alla saamine ... suurte jõupingutustega.

Afganistan — veritsev haav. Juba 7 aastat. Millal tuleb lõpp? Tänavu? Järgmisel aastal...? Meie oleme oma tingimused esitanud, ootame, millega vastab vastaspool.

Tund poliitikast ja poliitikaga. Eneseharimine ja eriti maailma asjades kulus täie ette.

VAMBOLA PAAVO

Paadiralli

Terves kehas terve vaim. Paadiralli on ja jääb põnevust tekitavaks sportlikuks veespordiürituseks. Start, hasart, meisterlikkus. «Kas paadirallile läheme?» — «Loomulikult.»

Kes niisama vaatama ja kaasa elama, kes varakevadise Emajõe vett proovima. Stardiliin on Võidu silla all. Asjalikult jagas Neinar Seli viimaseid õpetussõnu. Vetelpääste kontrollis valmisolekut uppujate päästmisel. Üks paatkond suutis enne ametlikku starti teha märja supluse.

START. Kell näitas 13.12 kohaliku aja järgi. Olid «Torpeedo», «Kirves», «Roheline Madu», «Hilinejad» (otsisid viimase minutini aere). Paljud teised, kokku 12 paatkonda.

Kes tüüris keset jõge, kes kalda äärt pidi, vahepeal tuli võtta kurss NO ja SW. Peaasi, et finiši suunas. Võitjal kulus vahemaa Võidu sild — Jalakäijate sild läbimiseks 8 minutit.

TULEMUSED: I — paatkond N 10 (pikema nimega «Jurjevliku Universiteedi...»); II — «Hilinejad»; III — «Albatross»; IV — «Roheline Madu»; V — TRÜ PRESS.

Külalisi

Neljapäeva õhtul on Tartu raudteejaam suisa tühi. Vaid mõni üksik suure kohvriga. Oleme vara kohale jõudnud ja ootaja aeg on niigi pikk. Rong tuleb õige aja peale kärina ja mürinaga ning kohe oleme nagu peata kanad, sest perroon on rahvast pungil. Mõne minuti peame veel rahulikult vastu, siis asume otsima. Ei või olla, et nad ei tule. Palju on gruppe, aga kõikjal vaid võõrad näod. Siis haaratakse mul hõlmast ja küsitakse ülikooli peahoonet. Peahoone peahooneks, aga kust te, tüdrukud, olete? Kaunas?! Ausalt öeldes ei tulnud teile vastu. Aga no olgu. Seltsimehed! Palun minu järel. Paraadi juhatan mina. Aga kus on ikkagi Minsk? Ja järsku näen kella all Olegi.

Tunneme vastutust kahe külalisgrupi ees ja proovime anda parima oma vene keeles. Võtame Minski ja Kaunase sappa ja läheme nende esimesele ekskursioonile mööda Tartut, sest bussist õnnestub maha jääda. Toomemäel näitame ära Kuradi- ja Inglisilla. Kõik leiavad üksmeelselt, et naiskoor peaks tegelikult Kuradisillal laulma. Jääme hätta ka Kuradisilla aastaarvudega. Aga Murphy päästab seegi kord: kui olete hädas, ajage asi segaseks. Nii ma teengi ja räägin väga vana anekdoodi. Peahoones sokutame kaunaslased komsomolikomiteesse ja tekitame seal sellega ilmset segadust, sest neid oodati alles reedel. Minskilastele näitame ära kohad, mida võib vaja minna, ning siis viime nad ühikasse. Sellega on meie esialgne missioon lõppenud, sest valgevenelased on mõistlikud ja ei sunni meid endaga kaasa tegema õist ekskursiooni mööda Tartut. Lähen koju ja järsku saan aru, et olen väsinud, aga RSP on alles ees.

VILJA KALLASTE

* * *

Arijus Bernotase ja Rasa Kvitliauskaitega kohtusin komsomolikomitees. Mõlemad on Kaunase Polütehnilise Instituudi tudengid. Arijus on Tartuga vaata et sinasõber, aastas paar korda tuleb Taaralinna tee jalge alla võtta. Olgu siis ÜP-I või RSP-I osalemine või niisama huvikäigud. Rasa oli nii Tartus kui sõpruspäevadel esmakordselt.

● **Kuidas meeldib?**

«Väga, lihtsalt vapustavad elamused,» vastasid mõlemad. «Pole sõnu, et kõike edasi anda. Lihtsalt hämmastab, kui vabalt teie tudengid end tunnevad ja käituvad. Ja suhtlemine, ükskõik mis tasandil võtta, meil sellist ei näe. Teie kohtate komsomolikomitees alati tuttavaid. Meil käib suhtlemine rohkem teaduskonnabüroode kaudu ja sealgi on bürokraattikku asjaajamist palju.»

● **Aktiivsus. On siin mingi vahe?**

Kindlasti. Nii pikka aega kestvaid rohkete külalistega suurüritusi me endale lubada ei saa. Ruumipuudus.

Seevastu toimub meil suurem osa üritusi vabas õhus. Tudengid on ise tislerid, puusepad, maalrid. Suurürituste eel tahetakse midagi teha, tuleb käed külge lüüa. Oleme elektroonikateaduskonnast. 7. mai on raadiopäev ja siis on ka meie teaduskonna päev, kuhu kutsume külalisi. Nii suurelt, nagu teie interklubi teeb, me tegutseda ei suuda. Oma suurürituse korraldame atraktsioonide vormis. Kõik toimub ühel ajal erinevates kohtades.

Teie interklubi töö on musternäidis, kust on palju kasulikku üle võtta.

● **Millised RSP üritused on meelde jäänud?**

Oleme tõsisema muusika austajad. Peaaegu kõik aulakontserdid on kuuldud-vaadatud. Teie aulal on võrratu akustika, interjöör ise sunnib kõigest välja lülituma ja muusika lihtsalt haarab kaasa. Võrratud elamused!

Arijus: «Kirjuta kindlasti: inimene peab olema mitmekülgselt haritud, pidama lugu tervislikest eluviisidest. Vähem tuleks noortel suitsetada ja juua, rohkem tegelda hinge harimisega. Laul, tants, sport ja muusika on kõigile sõnadetagi mõistetavad.»

Arijus ise tantsib Kaunase PI tantsuansamblis «Nemunas». Peale tantsu on veel üks huvitav harrastus.

● **Kust pärineb huvi eesti keele vastu?**

Oleme väikerahvad. Hea, kui inimesed õpivad vastastikku tundma üksteise keelt ja kombeid. Sellega rikastame oma kultuuri, võtame üle teiselt rahvalt parima ja anname ise midagi vastu.

Oleks tore, kui eestlane õpiks veidi leedu ja leedulane teie keelt. Suheldagi oleks kergem. Eesti keelt olen õppinud aasta; millest räägite, saan veidi aru. Kahju, et ise suurt vastu rääkida ei oska.»

Loodame, et sügisestel üliõpilaspäevadel võib Arijus juba meie tudengitega vabamalt suhelda, eesti keeles.

VAMBOLA PAAVO

Kolm õhtut klassikaga

TRÜ kui akadeemiline kõrgkool pakkus igal õhtul ka midagi tõsisemat. Nagu selgub, peab TRÜ tudeng klassikast lugu. Seda kinnitas osavõtjate suur arv.

I õhtu

Beethoven, Schuman, Paganini, Rahmaninov, Verdi, Chopin — neid tuntud nimesid tõstsid üle aegade hämaruse meie silme ette Moskva Riikliku Konservatooriumi üliõpilased. Saali võrratu akustika ja

(Järg 4. lk.)

● **AIVAR VALGE fotod**

Kolm õhtut...

(Algus 3. lk.)

noorte kunstnike hingestatus ning kaasaelamine tegid õhtu tõeliselt nauditavaks. Publikut talutati otsekui muuseumis läbi klassikalise muusika maailma kord Beethoveni mõtlikul karukõnnakul, kord paganinilikul mängleval kerglusel. Astronoomid peavad suurimaks saavutuseks uue tähe sünni pealtnägemist. Tol õhtul aulas viibijatel see õnnestus. Maailma muusikataeva säravamate tähtede kõrvale ilmus uus, esialgu veel noor ja vaevumärgatav, kuid endas supernoova potentsiaali peitev täht, tilluke moskvalanna Polina Ossetinskaja. Mitmed tuntud nõukogude muusikakriitikud on pianisti oma artiklites paljutõotavalt uueks Mozartiks tituleerinud. Sümboolne oli ka see, et peale Prokofjevi, Liszti, Chopini jt. klassikute palade esitas noor virtuoos lõpetuseks omaenese prelüüdi.

II õhtu

Mitmed ulmekirjanikud on oma teostes avaldanud hirmu aja ees, mil masin ka kunstis hakkab asendama inimest. See mõte, mis 20 aastat tagasi absurdne tundus, näitas oma elujõudu laupäeva õhtul.

Rahvast tulvil zooloogiamuuseumi fuajee on tardunud kuulama Bachi fuugat, mida esitab — jaapani personaalarvuti «Yamaha». Hämmastuses vaatad ruumis ringi — millise nurga taha on peidetud orelimängija? Kusagilt ei paista isegi magnetofoni. Puldi taga istub ainult muheda näoga Margus Liiv matemaatikateaduskonnast ja jälgib kuvaril vilkuvaid salapäraseid rohelisi märke. Temap' see oli, kes kolme laupäevaga Bachi «Hästitempereeritud klaverist» «Hästitempereeritud «Yamaha»» tegi. Küsjuures tegi nii, et Bachi looming ei kaotanud kübetki oma võlust. Hästi kõlasid «tehismuusikaga» kokku ka TRÜ kammerkoori koolitatud hääled. Võta kinni, kumb siin kõlavam oli, loomulik või kunstlik heli. Peale selle võttis kammerkoor enda alla terve trepi, 4-tunnine Bachi kontsert aga kõigest mäluketta mõõtmetega 70×70×2 millimeetrit.

III õhtu

Seekord mitte nii võrd muusika kui luule. «Vanemuise» kvartett ainult süvendas meeleolu, aitas ajastusse sisse elada. Rõõmsa parandola'ga läbi saali tantsinud siidis ja sametis rüütlitel on mõningane sarnasus **TRÜ luuleteatri noormeestega.** Kauged esivanemad ehk? Või eksisteerivad tõesti ka meie romantikavaesel ajastul veel rüütlid?

Pierre Gringore, Petrarca, Pierre de Ransandi ja Shakespeare'i sõnade abil kõneldakse armastusest. Siirad, läbitunnetatud read kõlavad lausa pühalikult. Väljapeetuse ja elegantsiga hiilgav balletipaar tundub tulevat otse XV sajandi õukonnast. Liigutuste galantsuses ja lihtsuses on mingi järeletehtamatu ilu.

Reis läbi ajastute lõpeb. Oleme taas koduses XX sajandis, algab tavaline koolinädal igapäevaste argisekeldustega. Küsid endalt: kas need kolm õhtut tegid ka minus midagi helgemaks ja paremaks? Kas tabab mu kõrv läbi tänavamüra esimese kuldnoka muusikat? Kas oskan kursusevenna tekli alt turritavas argipilgus rüütellikkust näha? Ilu ülesandeks on õpetada nägema ilu. Muidu ta ei kestaks niisama erutavana üle sajandite.

INGA KAATS

Külalisi...

Tulen kontserdilt ja näen ees tuttavat pikka kuju. Juhust ei tohi mööda lasta! Võtan sammu pikemaks ja koputan Olegi õlale. **Oleg Stepanov on Valgevene RÜ III kursuse žurnalistikaüliõpilane.** Nende neljaliikmelise grupi moodustavadki kolm žurnalisti ja üks füüsik.

K: Mis Tartus ja meie ülikoolis sulma jäi?

V: Kui Sa talvel Minskis käisid ja oma kodulinnast rääkisid, jäi mul tunne, et see on päris väike. Nüüd aga käin ja vaatan, et linn õige suur. Minu ning küllap ka paljude teiste jaoks on harjumatud teie teklid. Valgevenes pole neid ühelgi ülikoolil. Tekliga noored annavad linnale omamoodi tormaka ja noorusliku näo. Valgevene RÜ on oma vanuse poolest teie omaga võrreldes lausa poisike — ainult mõni aasta üle kuuekümne. Suur erinevus on ka suuruses. Meil on teile vastu panna kuueteisttuhandeline pere. See seab ka piirid ürituste korraldamisel. Üleülikoolilisi massiüritusi ei saa me ruumikitsikuse tõttu teha. See-eest on meil väga populaarsed ja suurejoonelised teaduskondade päevad.

K: RSP?

V: Niisugusel üritusel olen esmakordselt ja pean tunnistama, et mulle väga meeldib siin. Sellised päevad annavad suurepärase pildi teiste liiduvabariikide üliõpilastele.

K: Millest osa võtsid?

V: Reedel olime linnaekskursioonil, RSP avamisel, õhtul «Ruja» peol. Mulle tundus, et ansambel ei sobi tantsupeole. Vaadates aga teie tudengite kaasaelamist, mõtlesin, et minu seisukoht on selline ka seepärast, et näen ja kuulen ansamblit esmakordselt ega teagi temast midagi. Laupäev oli väga tihe. Kõigepealt muidugi laupäevak. Lõime rehadele käed külge klubi juures. Tore, et saime teid aidata. Meeldiv oli koos lõbusa rahvaga tööd teha. Väga vahva oli paadiralli: iga paatkond lausa omaette vaatamisväärsus. No ja siis üliõpilaslehtede seminar, mis mind otseselt puudutas. Töötan Valgevene RÜ lehes ühiskondlikus korras vastutava sekretärina.

Elamuse sain arvutimuusika kontserdilt. Mul ei ole lihtsalt sõnu! Minu poolt väga suur tänu selle ürituse korraldajatele ning müts maha programmeerija ees. Õhtul läksime KNV-i. Pühapäeva hommikul aga peame sõbralikust Tartust lahkuma. Teisipäeval tuleb vormis olla ja riigleksam ära teha.

K: Mis kõige rohkem meelde jääb?

V: Vaieldamatult paadiralli ja arvutimuusika. Toredad kohtumised teiste külalisgruppidega. Lõbusad ja toredad noored inimesed, kes neil öödel eriti ei maganud, aga ka päeval rivist ei langenud. Kahju, et eesti keelest aru ei saa. Selletõttu jäime mõnestki heast naljast ilma.

VILJA KALLASTE

Kriitika

Suurürituste korraldamisel juhtub mõndagi. Mitu nädalat varem kavandatu võib ühe ööga nulliks muutuda ja siis olgu organiseerijad head mehed ning võtku vastu kritiseerijate kriitikanooled.

Et tänavu kõik ideaalne olnuks, on liialdus. Kindlasti oli apse, need arutab organiseerimiskomitee põhjalikult läbi ja teeb omad järeldused.

* * *

Lõbusalt ja leidlikult jäeti laupäevaku õhtul RSP külalised KVN-i õhtul Leningradi maantee kohviku ukse taha. Ootasime üle 40 minuti, selle ajaga sai ühiselamu ümber mitu tiiru tehtud, aknast sisse piilutud ja ukse taga trummeldatud. Mis kinni, see kinni!

Külaliste ees oli piinlik.

Veider tundub korraldajate vabandus: administraator palunud ukse sulgeda, hiljem ei leitud võtit. Järgmisel päeval salooni õhtul olid uksed valla kõigile soovijatele ja adminni ei kusagil. Korda ei rikkunud keegi. Ilmselt oli tegu korraldaja — vene osakonna üliõpilaste pealiskaudse ja vastutustundetu suhtumisega külalistesse. Neile ju KVN mõeldud oligi! Pole kuigi meeldiv, kui korraldajad ise Leningradis, Minskis, Riias või Vilniuses tudengiüritustel pika ninaga jäävad.

Et selliseid vigu tulevikus vältida, tahaks teada, mida arvavad korraldajad ise?

* * *

Oli pressi tööski vigu. Aga nendest õpitakse. Oli ju enamik esimest korda nii suure ürituse rakkes. Kõik, kes meid aitasid, nõu ja jõuga abiks olid, olmemuresid lahendasid ja blokaadirõngast läbi murdsid, on teeninud lihtsad tänusõnad.

Meiegi avame oma uao. Kolme päeva jooksul aitasid sündmusi sõnas ja pildis vahendada nii tudengid kui noored õppejõud. Kes? Saagem tuttavaks: žurnalistika «rebased» Vilja Kallaste, Piret Jõelo ja Inga Kaats; majandusteaduskonna pressisekretär Anu Pajumäe, ühiskonnateaduste õpetaja Vambola Paavo. Pildimaterjaliga varustas Aivar Valge (maj.küb. kat. nooremteadur). Kunstniku tööd tegid Inga Juhkov ja meile kõigile lihtsalt LOMPS.

Mööda linna jooksis paljundusest tulnud infoga ringi ja riputas need üles Matti Laanes.

Kolme tähe tagant

«Võtan kõike juba täitsa rahulikult. Külalistega tegelen mitmendat aastat.» Ene Saamen, interklubi president on rahu ise. Kuigi interklubi külaliste ühiselamukohti näppasid ära teisedki ülikooli uudistajad. Kuigi osa külalisi saabus siis, kui neid ei teadnud oodatagi, kuigi paari asemel tuli ühest kõrgkoolist neli-viis jne. Tema enesekindlus ja rahulik naeratus rahustasid mindki. Stiski on toimetuse seminari korraldamise askeldus kübemeks RSP tantsus.

Ometi, ometi. Osanuks ette aimata, et kutsed jõuavad kutsutavateni poolteise nädalaga, et tuleb maha pidada paarkümmend telefonikõnet, et... Oleks teadnud, kas siis oleksime julgenud organiseerima hakata? Mine tea. Kutsusime seitset tuttavat kõrgkooli, kohale tulid Minski, Vilnuse, Läti ja Leningradi RÜ ajalehetoimetuste esindajad nii toimetuse töötajad kui tudengitest abilised. Alles siis kui kolmekümnekesi kohvikus laua taga istusime, hingasime kergendatult: nii, nüüd siis oleme lõpuks koos. Ei tahakski siin seminarist endast suurt kõnelda, sest see puudutas rohkem lehetegijaid endid, kuid külalistest ja mõnest muust RSP tahust võtan küll õiguse veel mõndagi välja öelda. Enne veel olgu lehes öeldud tänusõnad teaduskondade pressisekretäridele, kes külalistega tegelesid: Jutale, Triinule, Anule, Viljale...

* * *

Sõpruspäevad erinevad üllõpilaspäevadest just selle poolest, et aprillis kutsutakse külla teiste kõrgkoolide tudengeid. Tänavu oli neid 80 ligi. Nende vastuvõtmise, majutamise, ekskursioonide ja muuga on ametis mitukümmend meie üliõpilast. Loomulikult on võõrustajail hea meel, kui meie kõrgkool, meie linn neile meeldib. Külaliste jaoks püütakse anda parim. Leningradi RÜ lehe korrespondent Tatjana:

«Kõige rohkem jääb meelde kohtumine teie rektoriga. Saime ülikooli ajaloost ja tänapäevast suurepärase ülevaate. Ja üldse — lähed teise kõrgkooli külla ja rektor ise võtab vastu sõpruspäevade külalisi!»

* * *

RSP ei ole muidugi ainult külaliste jaoks. Kõigest sellest, mis kolme päeva jooksul sündis, püüdis pressigrupp infostendil teavet anda. Pressigrupi ülesanne oli ka lehes teha tagasivaade. Organiseerimiskomitee ja komsomolikomitee võtavad kokku ürituste plussid ja miinused. Lugeja ootab, et press sellestki teada annab. Küllap annabki.

* * *

Ajakirjanduse sõnal on määratu jõud. Sageli on meie teha arvamuse kujundamine. Kirjutame sõna, see läheb lendu. Et kui juba lehes nii kirjutatakse, eks siis asjad nii ka ole. Kas me ei pane oma ülikooli esimestel aastatel sageli siiski liiga kergekäeliselt paika oma subjektiivset mina. Ajakirjanik peaks ka põhjusteni jõudma. Või oleme tõesti jõudnud nii kaugele, et üks tudeng korraldab ürituse teise tudengi jaoks, kusjuures see teine on ainult vastuvõtja, üksnes tarbija, ta vaid nõuab, arenguruumi mõtete jaoks seal enam ei paista jäävatki. Olen kaugel sellest, et õigustada saamatust, vaid sõnades tegutsemist. Kuid RSP tegijad on siiski üliõpilased, teevad heast tahtest, ilma palgata. Võib-olla peaks ajakirjanik peale peegelpildi hakkama vaatama sedagi, kui hästi või halvasti keegi organisaatoriks passib, on tal selleks eeldusi, annet. Võib-olla mõnel polegi. Alles nüüd, kus seoses seminariga sattusin ise organiseerimisse, aiman mõistvat seda tohutut vastutust ja virvarri, mis tehatahtmisega kaasneb. Tänavune organiseerimiskomitee oli peaaegu täiesti uus. Aga toime nad tulid!

VARJE SOOTAK

Replik (enne)olematu sillakontserdi asjus

RSP reklaam, mis kutsus reedel, 18. aprillil RSP pidulikule avamisele ja enneolematule sillakontserdile, ning pressigrupi ülevaade sellest sündmusest tekitasid hämmingut.

Oli ju naiskoori juhatus ammu enne reklaami ilmumist (vastavasisuline teade ilmus ka 11. aprilli «TRÜ-s») püüdnud RSP organisaatoritega kokkuleppele jõuda, et sillakontsert korraldataks kooridele sobivamal ajal. Vahetult enne aulakontserti (mille korralik ettevalmistus ja läbiviimine on koori traditsioon juba 40 aasta jooksul) ei ole tõepoolest kasulik laulda külma ilmaga õues, kus puudub ka looduslik kõlaekraan. Pakkusime omalt poolt kontserdi toimumise ajaks pühapäeva, 20. aprilli, kuid see ei näinud sobivat korraldajatele.

Kummaline on, et RSP organiseerijad, teades et kooridel pole võimalik esineda, sillakontserdi siiski välja kuulutasid ja püüdsid jätta muljet, nagu oleksid koorid jätnud lihtsalt tulemata.

TRÜ Akadeemiline Naiskoor

RSP õlend

TRÜ RSP '86 organiseerimiskomitee teatab: kuuldused, nagu oleks sildade kontsert ära jäänud seepärast, et TRÜ Akadeemiline Naiskoor ütles esinemisest ära viimasel hetkel, on täiesti alusetud. Naiskoor teatas meile sellest kohe, kui olime nende poole esinemisettepanekuga pöördunud. Organiseerimiskomitee mõistab täielikult põhjusi, miks naiskoor ei saanud esinema tulla — järgmisel päeval oli ju vastutusrikas semestrikontsert aulas.

Teatavasti on Tartus ka teisi koore, kelle poole pöördusime, kuid täiesti objektiivsetel põhjustel ei olnud ka neil võimalik esinema tulla. Lootsime siiski parimat viimase minutini. Sildade kontsert Toomel on ikkagi RSP traditsioon ning tahaksime, et järgmised suurürituse korraldajad suudaksid selle taastada.

TRÜ RSP '86
organiseerimiskomitee

PEETER TALI foto EPA RSP laadasaginast.

Defektoloogide vilistlaskonverents

peeti traditsiooniliselt aprillikuu esimesel laupäeval. Igal aastal toimuvana on konverents saanud noore osakonna veel lõplikult väljakujunemata traditsioonide üheks kindlaks osaks. Erjala tõttu on defektoloogidel sellise kokkusaamise järele vajadus vahest suuremgi kui teistel. Esindatakse ju tegevusvaldkonda, millest igakülgne kirjutamine pole tavapärane. Ja eks jõua ka värske teadusinfo konverentsi vormis kõige vahetumalt ja kiiremini selle rakendajani. Jõudsalt arenevasse teadusharusse toob aga iga aasta midagi uut.

Konverentsi avasõnad ütles pedagoogikakandidaat Jaan Kõrgesaar, vilistlane 1974. aastast. Temalt oli ka sissejuhatav sõnavõtt diagnostikaprobleemidest. Ükskõik, millisel ametikohal defektoloog ka töötaks, ikka tuleb tal kokku puutuda diagnostikaküsimustega. Sõltumata sellest, kas diagnoositakse ise vaegarengut või parandatakse teiste pandud diagnoosiga last, kannab iga defektoloog suurt vastutust. Oluline on vabaneda diagnostilistest stampidest.

Kuulajaskonda haaravalt mõtiskles pedagoogikakandidaat Viivi Neare ettekandes «Vaimse arengu peetusega laste õpetamisest Eesti NSV-s» selle lastekategooria heaks tehtust ning lähiõlesannetest. Tasanduskoolituse süsteem Eestis on küll kujundatud, kuid selle struktuur ja paiknemine ei rahulda tegelikke vajadusi. On näiteks veel kolm rajooni (Hiiumaa, Pärnu ja Valga), kus puuduvad klassid VAP lastele Koole, mis võimaldavad tasanduskoolitust vajavatel lastel viia oma haridustee lõpuni, on enam kui tagasihoidlikult. Sageli oludest sunnitud VAP laste tagasisuunamine põhikooli, kus õppimine neile üle jõu käib, ei ole lahendus.

Ülevaateettekandes «Kirjutama- ja lugemaõpetamise probleemid eripedagoogika kateedri XI viisaastaku uurimistöös» peatus kateedri juhataja dots. Karl Karlep neil uurimistulemustel, millel otsene väljund koolipraktikasse. Tänaseks väljatöötatud metoodika häälikuanalüüsi õpetamiseks vaimselt alaarenenud lastele on koolipraktikas osutunud tulemuslikuks. Kuid ka see esimesel pilgul üsnagi täiuslik metoodika vajab edasist parandamist. Ettekandja loetles arvukat probleemiringi, mille süvauurimine peab moodustama lähimate aastate uurimisprogrammi tegevõpetajaile, kel soov enamaks kui igapäevaülesannete täitmine ametijuhendi järgi.

Eelkõnelejaga haakus pedagoogikakandidaat Laine Veskeri ettekanne defektoloogide-uurijate I lennu töödest ÜPUI kursustel. Jaanuaris lõpetas ühiskondliku pedagoogika uurimisinstituudi juures 3 aastat kestnud uurimistöö esimene grupp õpetajaid-defektoloogе. Tegemist on mitte üksnes kvalifikatsioonitõstmise vormiga, vaid ka arvestatava panusega eriõpetusprobleemide uurimisse. Samas tutvustas kõneleja tingimusi uue vooru komplekteerimiseks, mis kestab kogu aprillikuu. Huvi uurimiskursuste vastu on vilistlastel olnud alati suurem kui osa võtuvõimalus.

Viimane ettekanne oli ENSV HM juhtiyspetsialistilt Urve Denissovalt, vilistlaselt aastast 1973. Vaatluse all oli logopeedilise töö seisund vabariigis. Hinnatud spetsialistina ja kogemustega inspekteerijana oli tal mõndagi töökogemuslikult tulusat jagada kuulajatega.

1973. aastast, mil lõpetas ülikooli esimene lend defektoloogе, on vilistlaskond tänaseks kasvanud 401-ni. Nende seas on kaugõppes lõpetanuid 153.

Järgmine konverents toimub 4. aprillil 1987. aastal. Organiseerimismured kannab eripedagoogika kateeder, kus 8 õppejõust 5 on defektoloogiaosakonna vilistlased.

ANTS REINMAA,
eripedagoogika kateedri dotsent,
vilistlane aastast 1973

Kes elab metsa sees?

«Tere! Vabandage et tülitame, oleme üliõpilaste ametiühingukomiteest. Tulime vaatama, kuidas elate.»

Paljudel käis värin läbi selja ja esimene mõte: kontrollivad! — Huvitav, mis puhul? Varem pole siin käidud... (Hiljem küll.)

Pereühikas (Uus t. 1) ei oldud tõesti seni käidud ja ega olnud meiegi kellegi kontrollid. Lubatäht oli küll taskus ja aeg-ajalt ka kahtlus põues, et meid võidakse valesti mõista. Meid ei huvitanud võõras pereelu, vaid üldine olukord. On ju nüüd kohtade jaotamine üliõpilaste ametiühingu käes. Seoses sellega on tekkinud aga mitmesuguseid probleeme, millest ei olda esiotsa võimelised jagu saama. Pereühikas toimuvast polnud ülikoolis ülevaadet neilgi, kellel võinuks olla.

AGA ÜLIKOOLI PEAL LIIGUVAD JUTUD,

et pereühikas elavad need, kellel selleks üldse õigust pole (aga tutvusi on); et külalistubades elavad kellegi isiklikud, aga mitte ülikooli külalised; et vallasemad... (vabandust!); et pereühika mööblil on kalduvus kadumiseks jne.

Jutud juttudeks: kui kolmandikku uskuda, võib kolmveerandiga petta saada. Kuid mingi tõepõhi on juttudel alati, tühjale kohale need ei teki. Kus midagi korrast ära, seal peab selleks põhjus olema ja vahel ka süüdlane. Süüdlast otsima (ja karistama) võikski jääda (vrdl. tants tavalistes ühikates). Hädade põhjustega on lihtsam

POLE PEREMEEST JA POLE EESKIRJU,

mis reglementeeriks täpselt ja lõplikult pereühika küsimused.

Komandandi* sõnutsi on see maja põhimõtteliselt ainult üliõpilasperekondade ühiselamu (maja passi järgi 241 kohta), kuhu erandina on lubatud sisse kirjutada 15 üksikut töötajat viide ühetoalisse korterisse, st 3 töötajat ühte korterisse.

Töötajate aü komitee esimehe jutu järgi on ikka igale töötajale (ka perekonnale) ette nähtud omaette tuba. Seega juba 15 tuba (endise 5 asemel) mitte üliõpilaste käsutuses.

Ühise ametiühinguorganisatsiooni viimaste dokumentide järgi on pereühikas töötajate käsutuses 18 tuba, nende hulka pole aga arvatud viit ühetoalist korterit. Seega tegelikult 23. Reidi tulemused näitasid, et töötajad elavad 25-s toas. Kui nüüd siia juurde arvata komandandi 3-toaline ametikorter ja ülikooli külaliste 4 korterit (kokku 14 tuba) ning ühes toas veel eksmatrikuleeritud üliõpilased, siis on tegelikult 43 (nelikümmend kolm) tuba mitte tudengite käsutuses. Kommentaariks olgu veel öeldud, et aspirandid ja internatuuri arstid on arvatud üliõpilaste hulka.

Tubade kaotsiminekus on omajagu süüd ka tudengitel. Näiteks oli algul üks 4-toaline korter ette nähtud isetegevuslikuks lasteaiaks, puhketoaks, klubiks või muuks selliseks otstarbeks omal äranägemisel. Igal juhul ei tulnud sellest midagi välja tudengitepoolse initsiatiivi puudumise tõttu. Pärast pikaajalist tühjalt seismist tehti sellest külaliste korter. Samas ka argument tudengite kaitseks — pereühikas puudub majanõukogu, mis esindaks ja kaitseks majaelanike huve.

Üliõpilaste aü komitee ei ole rahul üliõpilastele määratud elamispinna muutmise tarbelise kasutamisega. Meil tuleb esmalt paika panna rändavad piirid. Ja mitte sinna, kus nad praegu on, vaid sinna, kus nad olema peavad. Seni jätkub

ÜLDINE SEGADUS.

Palju sekeldusi on tekitanud pereühikasse pinna saamise korra pidev muutumine. Algul jaotas ülikooli (ühine) aü komitee kohad teaduskondade vahel. Kaks esimest jaotamist tehti koos. Edasi läks see töö osaliselt, aasta pärast täielikult teaduskondade kätte ja üldpilt muutus seetõttu praktiliselt kontrollimatuks. Nii eraldas mõni teaduskond orderi lasteta tudengipaarile, kuigi seni oli pereühikasse koha saamise eeltingimuseks olnud just lapse (laste) olemasolu. Samuti eraldati veel mõnigi koht küll mõistmist väärivatel põhjustel, aga senikehtinud tingimusi rikkudes ja teiste soovijate suhtes ebaõiglaselt (kasvõi näiteks kehakultuuriteaduskonnas).

«Vett ajavad sogaseks ka üliõpilased ise» — kohad jagati teaduskonniti, aga ega armastus eriala küsi... Ei saa ka ette heita, kui abikaasa EPAs õpib, sest palju rohkem trüükaid on oma pesa põllumeeste pinnale teinud. Ilmselt on juhtunud ka «omade» sokutamist momendil vabale pinnale, sest ülevaadet kellelgi polnud ja nii polnud karta ka sohi ilmsikstulekut. Ühe toa siiski avastasime, kus sisse kirjutatud ühed, aga elavad teised.

Ning veel üks segadust tekitav tegur. Igas teaduskonnas on küll omad «eluaegsed», aga praegu käib jutt teistest. Täpselt neist, kelle tudengipõli lõpeb, aga tartlasetee jätkub. Tihti pole ülikoolil või mõnel teisel Tartu ettevõttel neile elamiskohta anda ja nii saavad neist pereühika «eluaegsed». Viimased võiks ju kohtu alla anda, aga sel oleks siis Vargamäe tõe ja õiguse mekk man, sest pereühikas elamiseks «eluaegsetel» tõesti õigust pole, kuid õigus elamispinnale ometi... Nii see vastuolu teravneb, sest pereühikasse soovijate hulk suureneb, aga vabanevate kohtade arv väheneb. Mida teha? Esialgu on see vist lahendamatu probleem. Vähemalt seni, kuni elamispinda ei jätku. Sellepärast võtame midagi kergemat käsile, näiteks

PEREÜHIKA PALGALISED TÖÖTAJAD.

Komandant — vana kohta räägiti kõike, nii head kui halba. Jääb vaid loota, et uuest komandandist hakkame ainult head kuulma. Remondimees — vahetus samuti hiljuti. Vana kohta räägiti ainult halba, kuigi suhteliselt vähe, sest tema olemasolu lihtsalt ei teatud. Katkistest duššidest, külmadest radikatest ja paljust muust teati küll. Uue mehe kohta on muidugi vara rääkida, aga lootma peab.

Koristaja tööpõlluks (komandandi sõnutsi) on üks 2-toaline ja kolm 4-toalist külaliste korterit. Vähe küll, aga kõik. Kas tõesti on ülikooli külaliste järelt nii palju koristada, et koristajal kulub 8 tundi päevas vaid nelja korteri tarvis? Ehk jõuaks ta kuidagi ka kolm trepikoda üle laabata? Vähemalt kord nädalaski.

Kojamees-pasportist või pasportist-kojamees — täpselt polnud võimalik aru saada, kumb siis tegelikult, aga tegu on komandandiga. Kui kiirelt hakkavad toimuma sissejа väljakirjutamised ning kas maja ümbrus lõpuks puhtaks saab, selle kohta ei oska midagi ennustada.

Rohkem asjamehi ametis pole. Ka ühiskondlikus korras mitte. Komandandi arvates pole ka mingit majanõukogu tarvis. Äärmisel juhul vaid sektsioonivanemaid, kes koostaksid trepikoja koristamise graafikud. Kuid on ka teine arusaam. Ja lõpuks olemegi jõudnud küsimuseni, kes on need

PEREÜHIKA ELANIKUD.

Üliõpilased ei näe majanõukogul mõtet. Hea rahulik elada — keegi ei tülita. Ja see, mis jääb oma korteriukse taha, enam ei huvita. Osale peredele on selline suhtumine muidugi vastumeelt. Teised jälle õigustavad, et globaalprobleem — urbaniseerumise tulemus ning trepikoda on ikkagi **võõras mure**. Paraku trafaretne käibetõde ning tudenglikult tüüpiline suhtumine. Kõige mustem on keskmine trepikoda. Keldrikorrusel on vesi juba paar aastat läbi tilkunud.

6-s korteris elavad teenistujad, 5-s vallasemad ning 4-s üliõpilased. Seekord siiski väline efekt — trepikoja poolt lähtudes — kortereid on ju erineva suurusega. Tubade arvust lähtudes pingerida muutub: 15 tuba vallasemade, 14 teenistujate ning 11 üliõpilasperede käsutuses. Kui veel lisada, et 15-s toas elab kokku 20 ema (lastega), siis... Kuid ainult ülerahvastuse arvele korratust keskmises trepikojas kanda ei saa. Vaieldamatult elab selles püstakus kõige rohkem naisi ja lapsi. Lapsed on siin valdavalt nii väikesed, et neid millesski süüdistada oleks patutegu. Naisterahvad on aga ammustest aegadest tuntud kui puhtuse hoidjad. Ühesõnaga selles loos miski ei klapi. Võib-olla tuleks mõni sotsiaalne tunnus (päritolu, eriala, rahvus jne.) veel juurde võtta, kuid ilmselt pole selleks tarvidust, sest majarahvas ise näitab siiski näpuga

VALLASEMADE

peale. Tegelikult pole nad üldse vallasemad. Ainult nii neid miskipärast kutsutakse, kuigi vanas kõnepruugis olnud «lapsega tüdruk» ei kehti pereühikas vist kellegi kohta. Enamik on tavalised pereinimesed, ainult abikaasa on juba ülikooli lõpetanud või pole sinna jalga saanudki.

Kuid mehed «tükivad» naistel külas käima. Olgu siis niisama, seadusliku (või ebaseadusliku) naise juurde. Vastupidisest pereühika juures rääkida ei saa, sest ühtegi üksik-(või vallas)isa me seal küll ei avastanud. Igal juhul võib väita, et pereühika viies üksikemade korteris elab sissekirjutustest vähemalt veerandi võrra rohkem rahvast. Keskmiselt 12 inimest korteris, neist pooled läbikäidavates tubades, sest iga korteri suurde tuppa on kaks peret sisse kirjutatud. Kommentaarid tunduvad liigsed, kuid siiski. Pinna eraldamisel jäeti vallasemadele vabad käed korteri planeerimiseks, st igasse 3-toalisse kirjutati sisse 4 ema lastega, tubade jagamine jäi enda hooleks. Seletamatutel (kuid mõistetavatel) põhjustel kujunes kõikides korteritest ühene olukord: kaks peret omaette tubades ja kaks peret suures, läbikäidavas toas. Omaette tubades elajad on enam-vähem rahul, läbikäidavates loomulikult mitte. Nende korterite kõik (täiskasvanud) elanikud arvavad, et 3-toalisse korterisse NELJA peret sisse kirjutada ei tohi. Pereühika järjekorras olijad arvavad, et tohib küll... Oma arvamus on ka kõrvalseisjail — kui pereisa Tartus elab, siis osalise sissekirjutamisega ei tohi perekondi lõhkuda. Printsiip on õige, kuid rakendamatu: terve pere sissekirjutamiseks vajaminev ruutmeetrite miinimum on suurem kui osa tubade põrandapind. Samal ajal peab pere liige sisse kirjutatama sõltumata vaba pinna olemasolust. Viimane nõue pereühika üksikemade korterite kohta ei kehti — kirjutamata seaduste järgi muidugi, sest nagu juba öeldud, kirjutatud seadust lihtsalt pole. Eelnimetatud nõue ei kehti sellepärast, et nn üksikemadele vastu tulla ja neile üldse ülikooli poolt pinda eraldada, sest üldises pingereas peredega, kus mõlemad abikaasad on üliõpilased, poleks neil mingit lootust. Jälle peab tunnistama, et esialgu lahendamatu probleem.

Jäävad veel

MUUD MURED.

MÖÖBLI olemasolu on tavalises tudengiühikas loomulik. Pereühikas mitte, st vähemalt mitte traditsioonilisel kujul. Võtab muigama, kuidas saab mööbel «esineda» mittetraditsioonilisel kujul. Aga niimoodi, et üliõpilaste aü komitee esimehe andmeil peab pereühikas olema varustatud mööbliga 38-protsendiliselt. Loomulikult ei tähenda see seda, et igas toas oleks vastav jupp voodist, kapist, kirjutuslauast jne. Ilmselt ei tähenda see ka seda, et ainult nimetatud protsent korteritest oleks mööbliga varustatud. Kuna tavalises ühikas on iga elaniku kohta kindla summa eest mööblit ette nähtud, siis pereühikas peaks see olema vastavalt väiksema summa eest. Ainult mida selle eest osta, kas laudu, toole, kappe või voodeid? Ühel perel läheks väja ühte, teisel midagi muud. Tegelikult on see pseudoprobleem: kui lähtuda majandusosakonnast telefoni teel saadud andmetest, siis pereühikasse pole mingit mööblit ette nähtud. Tegelikult seal ühtteist siiski oli, mis pole elanike endi jagu: mõned öökapid, armatuurid, toolid. Kunagi oli seda kraami rohkem olnud, ainult ajapikku mõned asjad lihtsalt kaovad. Kuid mitte nii nagu ühikates harilikult — osade kaupa ja prügikasti —, vaid komandandi käsul kokkukorjamise teel. Uute tulijate lohutuseks võib öelda, et kõike siiski kokku korjata pole võimalik, vähemalt sisseehitatud koridorikappe.

PRÜGISAHTIDEGA toimuvad pereühikas samuti imelikud lood, need küll ei kao, aga kasu neist ka pole. Tänu mõne «tarkpea» lollusele (ühekordsele mugavusele) on need niivõrd prahti täis, et komandandi sõnutsi ei leidu Tartu linnas vahendeid, millega prügišahte puhastada. Ühe trepikoja elanikud tulid siiski selle imega toime ja imelikul kombel töötab see šaht tänini. Teistes trepikodades riputas komandant šahti luukidele tabad, kuid lukk on looma jaoks. Nii lõhuti need kiirelt ning šahtid täideti kuhjaga. Komandant sulges luugid uuesti, aga see ei takista vänge haisu väljatungimist. Prügi tuleb nüüd trepikoja välisukse ees olevatesse konteineritesse viia. Loomulikult lõhnavad needki parasjagu ebameeldivalt ning kuigi meeldiv pole ka vaatepilt, sest mõnedel on ilmselt konteineri tabamisega raskusi... Vaatepildi muutmiseks on plaanis konteinerid kaugemale paigutada, mis elanikke vaevalt rahuldab. Olukorra normaalseks lahendamiseks ei saa seda samuti nimetada.

ÜLDKASUTATAVAT TELEFONI

pereühikas pole. Alguses, kui maja ehitati ja siin juubelikülalised elasid, olid telefonid lausa korterites (praegu vaid komandandi omas). Ja kui külalised lahkusid teadmiseks, et need uhked toad (telefoni, televiisori, külmkapi, mööbli ja raamitud piltidega seinal) saavad üliõpilasperedele, siis üliõpilaspered teadsid, et neid ootavad paljad seinad. Sellepärast pole nad ka kurtmiseks suud paotanud, kuigi põhjust selleks on. Pereühikas on selleks piisavalt palju lapsi, et üsna sageli läheb telefoni vaja kasvõi arsti kutsumiseks. Haiget last üksi jätta ei taha ükski ema ja sellepärast peaks telefon käepärast olema. Kasvõi üksainus automaat kogu ühika tarbeks. Parem muidugi, kui igasse trepikotta üks ning üks kaugvalimise oma kogu ühika peale...

Töötajate aü komitee esimehe sõnutsi pole automaadi paigutamine kuigi keeruline ettevõtmine. Komandandi info järgi lähitulevikus pereühikasse telefon ka paigutatakse. Isegi numbriga aparaat, nii et saab ka sisse helistada. Ainult see telefon saab paiknema külalistoas...

SELETUSEKS

Milleks see lugu, nimedeta ja «lahendamatute» probleemidega? Mitte hädaldamiseks, kellelegi jala ette panemiseks või halvamaiguliseks reklaamiks, vaid pereühikas valitseva olukorra ning sellega seotud probleemide avalikustamiseks.

Kes on huvitatud konkreetsetest nimedest, see võib need saada üliõpilaste aü-komiteest. **Kolm nime avaldame kohe: pereühikas käisid Kersti Kerstna (õig. IV), Tiina Klink (maj. IV) ja Ülo Veldre (žurn. II).**

Ühese ja täpse info puudumine on tingitud põhiliselt sellest, et vaatamata korduvatele katsetele ei õnnestunud majandusosakonnas mõne perekonnaühiselamu probleemides kompetentse inimese jutule saada. Seepärast peame vastuste saamiseks kasutama ülikoolielus seni ebatavalist vormi.

TRÜ MAJANDUSOSAKONNA VASTUSEID JÄRGMISTELE KÜSIMUSTELE OOTAME AJALEHE «TRÜ» KAUDU.

✻ Kui palju tube on ikkagi üliõpilasperede jaoks ette nähtud ning kes annab tudengiperede käsutusse ka need, mis praegu muuks otstarbeks kasutusel?

✻ Kui suures ulatuses peab pereühikas olema varustatud mööbliga?

✻ Kuidas ja kes peaks hoolitsema selle eest, et pereühikasse paigaldataks telefoniautomaat (nii kohalik kui kaugvalimine)?

✻ Missugused palgalised töökohad on pereühikas ette nähtud? Mis on nende töötajate põhilised kohustused? Kellele neist on ette nähtud ametikorter Uus tn. 1 pinnal?

Perekonnaühiselamu probleemi arutati üliõpilaste ametiühingukomitee presiidiumi koosolekul 17. aprillil. Järgmisest õppeaastast otsustati moodustada seal majanõukogu, mis aitaks korraldada ühiselamuelu ja kaitsta elanike huvisid.

* Kogu selle artikli jutt käis eelmise komandandiga, nüüd peaks juba uus ametis olema.

Võitjaks eesti filoloog

NLKP ajaloo kateedri esmakursuslaste ainetundmiskonkurss oli seekord pühendatud NLKP XXVII ja EKP XIX kongressi materjalide tundmisele. Töö, mida üliõpilastel tuli teha mahuka materjali omandamiseks, oli märkimisväärselt suur, mistõttu ka tulemused on seda hinnatavamad, isegi juhul, kui ei satutud auhinnalistele kohtadele.

Lõppvoor toimus 9. aprillil, osales 41 edukamat. Kahjuks jättis osa tudengeid kasutamata võimaluse mõõta oma teadmisi lõppvooru parimatega. Lõppvooru 10 küsimust oli koostatud nii, et kontrollida kongresside materjalide terviklikku tundmist, alates rahvusvahelise elu sõlmprobleemidest ja lõpetades meie koduvabariigi saavutuste ning perspektiividega.

Arvestades vastuste suhteliselt ühtlast taset, otsustas komisjon esitada autasustamiseks 15 edukamat üliõpilast. Tubli peajagu oli teistest üle Chätrin Bagala (eesti f.). Järgnesid Aire-Mae Veskis (ingl. f.), Anu Varrak (ajal.), Leelo Puudist (rah. ja kred.), Riina Tomson (rmtp.), Anu Mälksoo (ravi), Margit Aidla (kehak.), Katrin Saarsalu (õig.), Monyca Sepp (biol.), Ilona Väinanen (eesti f.), Harras Lään (õig.), Toomas Liiva (ravi), Külli Ehte (geol.), Riina Klik (ajal.) ja Eve Rahusoov (keem). Seega kõik teaduskonnad, v. a. matemaatika, on parimate näol esindatud.

HANS DSISS,
komisjoni esimees

Kolm matemaatikaüliõpilast Siberis

Võtsime aprilli algul osa Novosibirskis toimunud XXIV üleliidulisest üliõpilaskonverentsist «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress». Muljet avaldas eelkõige osavõtjate rohkus, töö toimus üheksas sektsioonis, kus kuulati kokku tuhat ettekannet. Osa võtta soovijaid oli tunduvalt rohkem. Oma ettekande teesid oli esitanud rohkem kui 2500 üliõpilast. Nii oli sõelale jäänuile juba osavõtt ise suur tunnustus. Kõik päevad möödusid tõsises teaduslikus õhkkonnas. Kaks meie ettekannet käsitlesid arvutusmatemaatika probleeme ning kolmas oli teoreetilise mehaanika valdkonnast. Paremaid töid autasustati diplomiga, sealhulgas ka meie omi. Võrdluseks: kolmest Lätit esindanud tudengist diplomeeriti kaht ja Leedu jäi hoopis diplomita.

Korraldaja Novosibirski RÜ moodustab omaette kompleksi keset Siberi metsi, eemal Novosibirski südalinnast. Sellest ka omapärane tudengielu. Kõik üliõpilased elavad ühiselamuis, kuhu majutati ka külalised. Markantseim näide ühikates valitsevast korrast on ehk tabalukk välisuksel, mis öösiti asendab valvurit.

KALLE HEIN,
TOOMAS KIHO,
EERO VAINIKKO,
rak.mat. V k.

Seekord siis Valgas

Žurnalistikakateeder on viimase paari aasta jooksul korraldanud arutelusid-seminare eranditult kõikides rajoonilehtede toimetustes, tihedad koostöösidemed on ka mitmete teiste ajalehtede-ajakirjadega.

Möödunud nädala lõpul olid Valga lehe «Kommunist» toimetuses Juhan Peegel, Marju Lauristin ja Peeter Vihalemm. Asjalikus arutelus kaaluti lehe õnnestumisi ning vajakajäämisi. Seejärel esineti Hummuli kooli lastevanemate konverentsil, kus kõne all olid kultuuritraditsioonid ja -probleemid.

JUHAN PEEGEL

Omavalitsus? Tuleb küll!

Neljapäeval oli J. Vilipi nimelise auditoorium kaks tundi omavalitsuse huviliste päralt. Arutati projekti pandut, enne kui see «TRÜs» ilmuma hakkab. Ideesid tutvustasid omavalitsusega seni tegelnud Andres Arrak, Kersti Kerstna, Mati Allik, Arvo Lamp. Parteikomitee sekretär dotsent Paul Kenkmann meenutas paarkümmend aastat tagasi toimunud OV teket ja tõi tudengile lähemale OVga kaasnevaid kohustusi.

Ligi kümnelikmeline toimkond seab lähematel päevadel projekti trükivalmis, nii et see saaks ilmuda juba maipühadejärgses lehes. Siis tuleb projekt teaduskondades läbi arutada ning komsomolil ja ametiühingul ühiselt jõuda OV lõplike õiguste ja kohustusteni.

7. mail kell 14 aulas

Tule, oled Sa tudeng või õppejõud, laborant või aspirant! Tule ja Sa saad kuulda looduskaitsekuu avaüritusel Tartu linnas toimuvast.

Sul on võimalik saada vastus ka paljudele muudele küsimustele: Tartu linna haljastusest, Kirde-Eesti maavaradest ja nende tulevikust, globaalökoloogia tulevikust jm. Küsimused too 6. maiks «TRÜ» toimetusse. Ammendava vastuse saad Sa kindlasti, sest aulasse on lubanud tulla Looduskaitse Valitsuse juhataja Helno Luik, Tartu Linna Täitevkomitee esimees Nikolai Preiman, teadlased Lembit Valt, Hans Trass, Toomas Frey, Loit Reintam, Andrus Ristkok jt.

Tudeng, selle kokkusaamise korraldab Sulle ajakirja «Eesti Loodus» ning TRÜ ja EPA komsomoli aktiiv.

Tule, küsi, ja kuula, et nädal hiljem, 14. mail istutada oma puu EPA uue õppehoone juures.

Ühineme M. Lillevere nim. kolhoosi komsomoliorganisatsiooni loodushoiu üleskutsega, kes kutsuvad kõiki olema:

- oma kodu- ja töökohas eesvõitlejateks maastiku- ja töökultuuri arendamisel;
- liituma veelgi aktiivsemalt looduskaitsetööga;
- sõlmima sõprust puu ja mullaga, millel ta kasvab.

Me teame, et puu istutaja ja hoidja on tulevikule mõtleja: rahuhoidja. Ühendagem muld ja loodushoid tööga püsiva rahu nimel!

ÜTÜ agraarõiguse sektsioonis

Sel õppeaastal alustas tööd ÜTÜ tsiviilõiguse ja -protsessi ringis agraarõiguse sektsioon. Hiljuti käis sektsiooni esimees Aivar Hint esinemas ja kogemusi saamas Läti RÜ ÜTÜ konverentsil. Neil päevil võeti vastu külalisi Moskvast, Riiast ja Bakuust. On arutatud ka uurimistöö suundi. Kohtuti Tartu rajooni agrotööstuskoondise juriskonsuldi L. Hanseniga, Eesti NSV Riikliku Agrotööstuskomitee uue õiguseosakonna juhataja M. Pajoga.

Tõsisem konverents on planeeritud sügissemestrile. ENSV Riiklik Agrotööstuskomitee on välja pannud ka iga-aastased üliõpilasteaduse preemiad.

PEETER SAAR

Kes vas(tu)tab?

Üks jupp Toomemäge on siis nüüd jälle omadega ühel pool. Nimelt see pikk kelgusõidunõlv, mis keemiahoone ja majandusmaja vahelt peahoone tagakülge kaeb. Soojatrassiehitajate korralduslaiskusest või -juhmusest juba varem sooštunud alaotsaveerandile lisaks sai 18. aprillil sinise, ülikooli emblееmi kandva traktoripõkatsi rataste läbi täisrikutud ka kogu ülejäänud murukamar, ülikooli juubeli eelses haljastusvaimustuses sündinu. Siinkirjutaja silm tabas kahe allasõidu lõpuhetki, kolleegide (aga samuti tööpäeva lõpuks näha olnud songermaa) kinnitusel oli tiire veel rohkem. Sõitu omakäetsi seisata osutus võimatuks — keemiahoone kolmandalt korruselt allaruttamise ajaga jõudis ei tea kust tulnud töörügaja ei tea kuhu kaduda, vahel paari mehe süle jagu, vahel tsipake enam koormat pärakärus. Võimalike teadjate meeste telefonid jäid kutsesignaale tuututama: ju olid kõik asjaosalised heakorrastustöid juhtimas-teostamas.

Kes võttis endale õiguse sülitada ülikoolipere kuudepikkusele tööle? Kes arvas, et juubeliks tehtu on juubeli järel ärarikkumissobilik? Kes julges arvata end kompetentseks kuulutama vaata et linna sümbolit ülikooli tagahooviks? Lõpuks — kes pidas end kõrgemal seisvaks seadusest, mille väljenduseks on Toomele suubuvate teede otstel muude märkide seas seisvad tammeleheviidad? Nendele küsimustele tahaks vastust kuulda ülikooli koristustööde organiseerijailt. Ja ärgu olgu see vastus «Süüdi oli (äsja tööle võetud, vähese haridusega, madala teadlikkusega — ülearune maha kriipsutada) traktorist»-stiilis. Meie väikeses keemiaosakonnaski on kõigil koristusnädalail olnud — ja oli ka tänavu — paraja labidameeste brigaadi jagu korraldajaid, vastutajaid, kontrollijaid ja ülekontrollijaid. Ju pidi siis «peastaabis» olema asjamees (kahtlemata piisavpika staaži, kõrge hariduse ja teadlikkusega), kelle organiseerida transport, seda enam, et osa viimasest kulges, nagu öeldud, tammelehemärgi taga. Vähemalt keemiahoones on vastuse ootajaid õige palju, enamasti ikka kõik juubelitöödes usinusetunnistusi teeninud.

TOOMAS JÜRIADO

SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT

Hõbemedalid

20. aprillil lõppes spordihoones vabariigi väravpallimeistrivõistluste finaalturniir nelja tugevama meeskonna vahel.

Mullused meistrivõistlused jättis TRÜ vahele: armeeteenistusse läks korraga nii palju mängijaid, et meeskonda ei saanud enam kokku. Tänavuseks seis veidi paranes ja käeulatuses olid isegi meistrimedalid. Kõige tugevamatega, «Kooperaatori» esinduskoosseisuga mängiti esimesel päeval. Mängu lõpp libises käest ja tuli vastu võtta kaotus 26:29. Seejärel võideti omaaegset vabariigi koondist, nüüd Tallinna Lihakombinaadi nimel mängivaid mehi 29:26 ja pühapäeval ka «Kooperaatori» järelkasvukoondist 27:25. Tulemuseks teine koht.

Eesti NSV meistrivõistluste hõbemedali said majandusüliõpilased Meelis Randmaa ja Aivar Pilme, filoloogiatudeng Ingemar Jürgens, meditsiiniüliõpilane Madis Rahu, kehakultuuriteaduskonnas õppivad või õppinud Ain Pinnonen, Aivar Silm, Ahmed Porkveli, Raivo Holm, Hendrik Karlson, Valeri Zlatin ja Jevgeni Nurmla. Hõbemedali päälvis ka meeskonna treener Rein Roos.

Parima mängija eriauhind anti Ain Pinnonenile, kehakultuuriteaduskonna diplomand oli saavutatud 33 väravaga finaalturniiri resultatiivseim mängija. R. Holm viskas 12, J. Nurmla 10, I. Jürgens 9, V. Zlatin 8 ja A. Porkveli 6 väravat.

Kiitus mängijatele ja treenerile TRÜ spordiau hoidmise eest!

VALTER LENK

Evald Nugin

In memoriam

12. aprillil lahkus ootamatult igaveseks kauaaegne ülikooli töötaja. Lahkus talle väga iseloomulikul viisil: uks kinni ja jutul lõpp!

Evald Nugin sündis 1. veebruaril 1913 talupoja perekonnas. Kodus saadud töökasvatus kujundas iseloomu: Evald Nugin oli erakordselt töökas ja korraarmastaja. Talle oli omane see, millest tänapäeval sageli puudust tuntakse: oli pere`mehesilma nii koduümbruse kui ka töökoha korrastamisel.

Oma südames oli Evald Nugin raamatukogutöötaja. Elu oli ta sidunud raamatukogutööga juba 1931. aastast, mil asus tööle Tartu Linnaraamatukogu harukogusse, olles mõnda aega ka juhataja. Töö kõrvalt lõpetas ta 1937. aastal Tartu Õhtu Ühisgümnaasiumi ja täiendas oma teadmisi raamatukoguhoidjate kursusel. 1947. aastal asus ta tööle teadusraamatukogus ja sellest ajast oligi ta töö seotud TRÜ-ga. Teadusraamatukogus oli tema hoolel perioodika lugemissaal ja värske ajakirjandus. Ta oli innukas ajakirjanduse levitaja, mitte ainult oma lähemate kolleegide hulgas, vaid peaaegu terves ülikoolis. Ta oskas TRÜ tarvis Ajakirjanduslevist vajaduse korral lisalimiiti välja kaubelda või vahel isegi tellimisteks oma isiklikku raha laenata.

Raamatukogu peamiselt naistest koosnevas kollektiivis oli Evald asendamatu kandev ja tõstev jõud. Pidevalt hoolitses ja muretses ta ruumide korrashoiu eest, organiseeris koristustöid varemete ümbruses (kus teadusraamatukogu tollal asus), siis kui vaja oli ja üldse mitte ainult kampaania korras. Hea oli olla kolhoosis seeflustööl või Järvseljal metsa varumas, kui Evald kaasas, sest ta oskas seal töid hästi organiseerida, igaühele jõukohase kätte näidata ja ise oma Kalevipoja jõuga appi rutata, sest ta ei kuulunud niisuguste organisaatorite kilda, kes oskavad vaid teisi hästi käsutada ja ise pealt vaatavad. Evald oli ise töökas ja ootas seda ka teistelt. Töö narrimist ta ei sallinud. Raamatukogutöös alustas Evald Nugin raamatukoguhoidjana ja lõpetas pearaamatukoguhoidjana, täites praeguses tähenduses peaaegu majandusdirektori ülesandeid. Ta oli abivalmis ja südamlik ega keeldunud kunagi nõu ja jõuga appi tulemast, olgu siis tegemist küttepuude kojuveoga, mööbli tõstmisega kolimisel või remonditöödel. Sellisena mäletame teda kõik.

1976. aastal siirdus E. Nugin pensionile, kuid jätkas tööd raamatukogus kuni 1981. aastani. 1981. aasta sügisest kuni surmani töötas ta varustusosakonnas. Pooliku jõuga töötamine polnud Nuginale vastuvõetav, ükskõik mida ta tegi, kas kirjatööd raamatukogutöötajana või tõstmistööd kolleegide abistamisel, kõike ta tegi innu ja täie jõuga. Paraku unustas ta, et üle 70-aastase inimese jõuvarud hakkavad siiski juba kahanema. Sestap langeski tema järel uks kinni ootamatult ja enneaegselt.

Endised kolleegid
teadusraamatukogust

Tuusikud üliõpilastele

Sanatooriumituusikud

Pärnu «Rahu»	günekol. h.	22. 06—15. 07	48.—
Pärnu «Rahu»	seedeel. h.	23. 06—16. 07	54.—
Pärnu «Estonia»	liigesteh.	30. 06—23. 07	36.—
Pärnu «Estonia»	liigesteh.	23. 06—16. 07	36.—
Haapsalu «Laine»	liigesteh.	20. 06—13. 07	34.50
Haapsalu «Laine»	närvisüst. h.	18. 06—11. 07	34.50
Leedu «Mežciemas»	vereringesüst. h.	21. 06—14. 07	33.—
Tshaltubo «Tbilisi»	liigesteh.	24. 06—13. 07	42.—
Svetlogorsk «Otsadnoge»	vereringe- ja närvisüst. h.	25. 06—18. 07	30.—
Valgevene «Krinitsa»	seedeel. h.	23. 06—21. 07	42.—
Valgevene «Letsõ»	südameh.	21. 06—14. 07	48.—
Krasnodari krai «Jeisk»	günekol. h.	22. 07—14. 08	48.—
Gruusia «Adžoria»	hingamist. h.	14. 07—06. 08	33.—
Sotši «Raduga»	nahah.	18. 07—12. 08	37.80
Jurmala «Bulduri»	vereringeh.	9. 08— 1. 09	36.—
Naltšik «S. M. Kirovi nimeline»	liigesteh. (Luks)	19. 08—11. 09	63.—
Druskininkai ambul.	günekol., vereringe-, liigeste-, närvisüsteemi h.	21. 08—13. 09	39.—

Puhkekodutuusikud

«Võsu»	30. 06—11. 07	5 tk.	à 11.40
«Võsu»	12. 07—23. 07	3 tk.	à 11.40
«Võsu»	13. 07—24. 07	2 tk.	à 11.40
«Võsu»	1. 08—12. 09	2 tk.	à 15.—

Perekonnatuusikud (2 inimest)

«Võsu»	23. 07— 3. 08	27.60
«Võsu»	23. 07— 3. 08	30.—
«Võsu»	5. 08—16. 08	27.60

Pansionaadituusikud

Jurmala «Asari»	19. 07—30. 07	13.50
Jurmala «Asari»	31. 07—11. 08	13.50

Avaldused esitada üliõpilaste aü. komiteele.

NÄITUSELE LENINGRADI!

Leningradis on organiseeritud alaliselt tegutsev teaduse ja tehnika intensiivistamise alane näitus, mille metoodilise juhendamise ja tuusikute jagamisega tegeleb NSV Liidu Rahvamajandussaavutuste Näitus.

Näituse aadress: Ленинград, проспект Просвещения 82, Станция метро «Гражданский проспект».

Ekskursioonide tellimine tel. 557-37-47. teated tel. 557-16-45 (Leningrad).

DIPLOMANDID!

Kasutage võimalust töökaitsekonsultatsioonideks keemiahoones ruum 406:

bioloogia, geograafia ja geoloogiaüliõpilased teisipäeviti kl. 10—13,

füüsikaosakonna üliõpilased neljapäeviti kl. 12—14,

kaubatundmise eriala üliõpilased reedeti kl. 10—12,

keemiaosakonna üliõpilased kolmapäeviti kl. 10—12.

Töökaitseõppejõud

THE ENGLISH CLUB INVITES YOU

The English Club invites you to an evening of Robert Burns' poetry and songs presented by Kullo Vende, Inna Kustavus and Enn Veldi.

The "Sophocles" Wed. May 7 at 6 p.m.

Everybody is welcome!

RSR!

KUI NSV LIIDU — USA DIALOOG JÄTKUB...

Mida räägiti Genfis? Mida räägitakse nüüd? NSV Liitu esindab RSR. Kes esindab R. Reaganit? Üritus avatud kõigile teisipäeval, 13. mail kl. 18 klubi diskosaalis.

TÄHELEPANU, TOIMETUSE KOLLEEGIUM!

Järjekordsele koosolekule tuleme esmaspäeval, 5. mail kl. 11.30 toimetusse. Palume igal kolleegiumi liikmel kindlasti kohale tulla, sest päevakavas on: 1) parteikomitee otsuse täitmine (paika tuleb panna igaühe täpsed ja konkreetsed ülesanded), 2) aprillikuu lehe analüüs (dots. P. Vihalemm), 3) kahe viimase kuu parimad lood.

PRESSIKLUBI!

6. mai õhtul kogunetakse ajakirjanduspäeva märkimisele. Kes? Kus? Kuidas? — Sellest saad teada toimetuses.

UUT TEATMEKIRJANDUST

5E-12 «Демографический энциклопедический словарь. М., Сов. энцикл., 1985.

Vajalik ja huvitav teatmeteos. On esimene nõukogude rahvastikualane universaalne entsüklopeedia.

15a—3. Tartu ülikooli üliõpilaskonna teatmik. Album academicum Universitatis Tartuensis. ENSV Riikl. Ajaloo Keskarhiiv, TRÜ; Toim. R. Kleis; Koost. S. Kodasmaa jt. — Trt., 1986 — Osa teksti vene ja saksa k. 1. 1889—1918. 1986. 264 lk.

Kaua oodatud teatmeteos Tartu ülikooli üliõpilaste koosseisust aastatel 1889—1918. Järg A. Hasselblatti samanimelisele väljaandele aastaist 1802—1889. Sisaldab andmeid 15 000 üliõpilase kohta matriklinumbrite järjekorras. Varustatud tähestikulise registriga.

NB!

Järgmine leht ilmub neljapäeval, 8. mail. Kõik lood toimetusse 5. mai hommikuks!

Toimetaja VARJE SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 2113. MB-04830. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
AR

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ
TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL
EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 17 (1451) | Reedel, 16. mail 1986 | Ilmub 22. novembrist 1948 | Hind 2 kop.

SOOVIME RAHU!

«Jäägu meile see maa, need lilled, need majad...» Nii lõpetas kolmapäevase rahumiitingu peahoone ees komsomolikomitee sekretär Arvo Lamp, kes luges ette EPA ja TRÜ ühise läkituse ÜRO peasekretärile.

Kella kaheks olid tulnud meie peahoone ette EPA ja TRÜ tudengid, õppejõud, teised töötajad. Hoiti loosungeid rahusoovidega. Miitingut sisse juhatades ütles EKP TRÜ komitee sekretär Paul Kenkmann, et lausa sümboolne on pidada seda miitingut nende sammaste ees. Oleme ju tavaliselt uhked oma eaka ülikooli üle. Ent õppida ja õpetada, areneda ja teadust teha saame kõrgkoolis siiski vaid rahulikul ajal.

Nõukogude Liidu rahupürgimustest ja meie osast selles kõnelesid õigusteaduskonna komsomolisekretär Asko Pohla ning EPA dots. Arnold Tolk.

Puhkpillimuusikat tegid EPA tudengid, rahulaule laulis õigusteaduskonna ansambel «GEMM».

Miitingust võtsid osa rektor Arnold Koop, EPA parteikomitee sekretär Albert Saunanen, linna komsomolikomitee sekretär Vello Tamm jt.

Hetkeks tagasi!

Tükk aega pole ilmavalgust (trükimusta) näinud meie nädalarubriik. Aprill ja mai on ilmast ilma sündmusist üle külvatud, rääkimata kaastööde suurest sissevoolust. Heidame nüüd veel korraks vähemalt tagasipilgu mai algusele, mida ei saa alustamata jätta maiaktusega.

● **MAIAKTUS** peeti 30. aprillil. Aktusekõne ajal mõtisklesime koos prof. Vambola Raudsepaga minevikust, tänasest, homsest oma rahulike soovidega. Tunnustuse pälvisid ülikooli **sotsialistliku võistluse võitjad.** Teaduskondadest oli esimene keemiaosakond, siis majandus- ja ajalooteaduskond. 4.—6. kohta jagavad filoloogid, füüsikud ja õigusteadlased. Seejärel tuleb matemaatika-, kehakultuuri-, arsti- ja bioloogia-geograafiateaduskond.

Üleülikoolilistest kateedritest võitis NLKP ajaloo kateeder (prof. J. Kalits). Teaduskonnakateedritest oli parim soome-ugri keelte kateeder (prof. Ago Künnap). Edasi järgnevad rahanduse ja krediidi, anorgaanilise keemia, spordifüsioloogia, psühhiaatria, taimesüstemaatika ja geobotaanika, geofüüsika, üldajaloo, arvutusmatemaatika ning kriminaalõiguse ja -protsessi kateedrid.

Õppejõudude võistluses osales 744 õppejõudu. 10 edukamaks osutusid (tähestiku järgi): Paul Alvre, Mihhail Bronštein, Johannes Kalits, Herbert Ligi, Antidea Metsa, Helmut Piirimäe, Olev Raju, Vambola Raudsepp, Juhan Tuldava, Aarne Tõldsepp. 10 esiletõstetu hulgas on veel Jaan Loko, Juri Lotman, Inge-Maret Orgo, Karl-Samuel Rebane, Janno Reiljan, Heino Siigur, Hans Trass, Gennadi Vainikko, Sulev Vahtre, Ivan Volkov.

Õpetajate ja assistentide grupis olid 5 edukamat (osales 183): Nadežda Ivanova, Aadu Must, Heiki Pisuke, Helmut Seepter ja Riina Veiram.

Laboritevahelise võistluse 3 parimat olid (osalejaid 35) keskkonnakaitse füüsika, molekulaarse modelleerimise ja nägemise tervishoiu laborid.

Administratsiooni sotsialistlikus võistluses tunnistati kolmeks parimaks erinevates alagruppides ajaloomuuseum, teadusosakond ning kirjastus- ja trükiosakond. Nendest allasutustest arvati individuaalse võistluse võitjaks Elli Jaska, Jaak Järv, Aavo Kallikorm, Toomas Kleimann, Salme Laar, Aavo Luuk, Ela Martis, Mati Salundi, Koidula Taggel, Ernest Teetsov.

Kutsealade kaupa olid parimad ehitustööline Rein Hlusov, eksperimentaaltööline Aare Kiiskmann, trükitööline Aino Laas, autojuht Andrei Martikainen, õppehoone komandant Viive Soome, ühiselamu komandant Oie Avameri, riidehoidja Linda Lillemets, valvur Karl Merimaa, koristaja Liidia Lomp ja majahoidja Leida Uudel.

Teadusraamatukogu osakondadevahelise võistluse 3 parimat olid majandus-, ideelise kasvatustöö ja metoodikaosakond.

Üliõpilaste olmekonkursi võitis majandusteaduskond. Järgnesid matemaatika-, ajaloo-, kehakultuuri-, filoloogia- ja õigusteaduskond ning füüsikaosakond (teised ei osalenud).

Ühiselamutevõistluse võitja oli maja nr. 4 Tiigi 14 (majanõukogu esimees Mati Allik, komandant Elgi Parkja).

● **5. mai PARTEIKOMITEE KOOSOLEKUL** võeti NLKP liikmeks Merike Karlson (ingl. f. V), Madis Jürgen (žurn. V), Aina Ong (keem. V), Ain Lepikult (õig. IV), Priit Teder (maj. III) ja Tarmo Kinkar (rak. mat. V).

Õppejõudude informaatikaalasest täiendamisest kõnelesid matemaatikateaduskonna dekaan dots. Mati Kilp ja õppeprodekaan dots. Heino Türnpu (teemast on «TRÜs» mitmel korral juttu olnud).

Laupäevaku kokkuvõtteid tehes kerkis esile mitu probleemi. Esmalt just see, et laupäevasel päeval ei olnud igal pool kohal nõutud arv inimesi. Osaliselt tekkis see ka linna poolt neljal korral muudetud üldarvu tõttu. Lahtiseks jäi küsimus — kas laupäevakule oodati neid üliõpilasi, kes õppetööst vabad või neid, kellel oleks tulnud õppetöö ära jätta. Teaduskondadele anti ülesanne puudujad välja selgitada ning karistada. Edaspidi peaks rohkem mõtlema ka laupäevaku sisulisele poolele. See ei ole ju ainult pühkimine ja akende pesemine.

● **6. mail oli toimetuse ja teaduskondade pressisekretäride PRESSIÕHTU.** Ajakirjanduspäeva puhul vaadati üle oma semestritöö.

● **7. mail toimus rektoraadi ja ühiskondlike organisatsioonide esindajate teine VÄLJASÕIDUPÄEV, seekord bioloogia-geograafiateaduskonda.**

PARIM LUGU

Aprillikuu «TRÜ» lugudest pidas kolleegium parimateks järgmisi: õppejõudude omadest mõttevahetust algatanud dots. Jüri Ristkoki «Kas Sina või Teie?» (nr. 13) ja Ü. Birni (varjunimi) «Seda juhtub iga päev» (nr. 13); tudengikirjutistest tõsteti esile Ülo Veldre «Kes elab metsa sees?» (nr. 15—16), Inga Kaatsi «Teisipäeval komsomolikomitees» (nr. 13) ja Mart Soidro ning Indrek Kanniku «Dialoogi». Üldse märgiti tunnustavalt lehte nr. 13.

● **Aulas räägiti samal päeval LOODUSKAITSE PRESSIKONVERENTSIL** ka üliõpilaste vähesest huvist ja kaasalöömisest. Meie keskkonnakaitse tulevik peaks olema ka komsomoli igapäevane ülesanne äratada huvi, anda konkreetset tegevust (luua EÜE looduskaitse malev, «rohelised» rühmad teiste Liidu kõrgkoolide eeskujul jne.). Peatselt viiakse kõigile üliõpilastele sisse kohustuslik keskkonnakaitse kursus.

● **RSP PRESSIKONVERENTSILE** (ikka samal päeval) kogunes vaid 13 inimest. Sellele vaatamata tõi orgkomitee esimees Ain Lepikult välja iga ürituse plussid ja miinused. Viltuvedamised on läbi analüüsitud, neist osatakse nüüd hoiduda (koosnes ju orgkomitee peaaegu täiesti uutest liikmetest). Kriitika kriitikaks, üldiselt olid jälle ühed toredad päevad.

● **8. mail kogunesid vanasse kohvikusse ülikooli SÕJAVETERANID.** Neid tervitas rektor prof. Arnold Koop, parteikomitee sekretär dots. Paul Kenkmann luges ette rektori käskkirja, kus tõsteti esile kutsetöös ja sõjalis-patriootlikus tegevuses silmapaistnuid. Sõjaveteranidele esinesid rahvakunstiansambel «Lakstigal» ja Margus Kasterpalu.

● 7.—8. mail tulid Tartusse kokku KKT **suusaeriala** lõpetanud.

● 8.—11. maini kestsid traditsioonilised (juba 8. kord!) **Tartu muusikapäevad.** Neist varsti lähemalt.

● 11. mail korraldas ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ring huvitava ürituse **ARMASTUSE** teemal. Armastusest elus ja kirjanduses kõnelesid Jaan Unt, Linnar Priimägi, Aleksander Pulver jt.

● 13. mail käis klubi diskosaalis RSRi rahvarohke *show* NSVL ja USA tippkohtumisest (relvastus- ja usalduskküsimused ning regionaalsed probleemid).

● 14. mail istutati EPA uue õppehoone juures looduskaitse kuu ettevõtmisena puid.

● **14. mail pidas ajakirjandusosakond oma ÜTÜ konverentsi.**

NB! Pühapäeval on «Tartu kevade» kõrgkoolipäev ja läheme spordipäevale (vt. 4. lk.).

9. MAIL OLI VÕIDUPÜHA

Sõja neli tahku

Endel Laasik

(Vt. ka «TRÜ» nr. 5 ja 8)

3. Haavatu

Meie positsioonidelt viis tee tahapoole piki kitsast uhteorgu. 1942. aasta 17. detsembril umbes kell 5 pärast lõunat saadeti mind koos blondi Tartu poisi Lassiga mööda seda teed miine tooma. Olime jõudnud umbes 300 meetrit oma torudest eemale, kui otse minu ja paarimehe vahele langes saksa miin. 21—22-aastane Lass sai silmapilkselt surma, mina aga raskesti haavata.

Plahvatus lõi mind kurdiks ja uimaseks. Kui jälle teadvusele tulin, nägin, et laman suures vereloigus. Lass lebas selili sealsamas. Mul purskas käsivarrest tugevalt verd. Vaatasin, kas luu on terve. Tõusin ja taarusin kuidagi lähedal olevasse miinipildujakasti auku. Seal veendusin, et luu on terve ja tekkis lootus, et käest saab veel asja. Ise mõtlesin, et ühe käega ma küll elama ei hakka.

Teised mehed nägid, mis meiega juhtus, ja arvasid, et oleme mõlemad surnud. Sakslaste ägeda tulistamise tõttu ei saanud nad kohe miini lõhkemise kohale rutata. Hakkasin vaevaliselt mööda uhteorgu omade poole tagasi minema, ise tundsin, et lähen üle keha soojaks. Nähes mind tulemas, jooksid poisid vastu ja tõmbasid aordist tulvava verejooksu mu oma püksirihmaga kinni. Suure verekaotuse tõttu kaotasin teadvuse, mistõttu mäletan hilisemat õige ähmaselt.

Mehed olid toonud miinipilduja vedamise kelgu ja viisid mu sellel pataljoni sidumispunkti. Seal tõsteti mind reele ja saadeti kohe edasi polgu sidumispunkti, sest purustatud aordi tõttu tuli tegutseda võimalikult kiiresti. Olin teel umbes kaks tundi. Pakane oli õige tugev ja selle ajaga külmusid mul mõlemad jalad ja üks käsi. Mäletan, et vahepeal tõmmati mul jalgade soojendamiseks vildid jalast ära, kuid hiljem ei õnnestunud neid enam jalga tagasi toppida. Meid oli kuus haavatut, keda veoautodele asetati ja sõidutati juba diviisi medsanpatti. Kell 9 õhtul tõsteti mind operatsioonilauale. Mulle püüti selgeks teha, et külmumise tõttu tuleks amputeerida mõlemad labajalad ja pihta saanud käsi. Ütlesin, et jalad jäetagu igal juhul rahule, käe amputeerimisega nõustusin. Olin kaotanud teadvuse ja mind opereeriti kohaliku tuimastusega, teadvusele tulin just amputeerimise ajal.

Kuus päeva hoiti mind medsanpatis, siis pandi sanitaarrongi. 25. detsembri hommikul saabusime Moskvasse. Leningradi jaama suures ooteruumis tõsteti meid ratastega kanderaamidele ja veeretati peauksest välja haavatute veoks kohandatud bussidesse. Iga mehe külge oli kinnitatud lipik vajalike andmetega.

Mõni päev lebasin evakuatsioonihaiglas, siis viidi mind sanitaarrongiga Gorki linna lähedal asuvasse haiglasse. Varem oli siin olnud puhkekodu «Zeljonõi gorodok», nüüd aga käe- ja jalahaavadega meeste ravimiseks kohandatud haigla. Siin hakkasin saama statsionaarset ravi. Esialgu raskendas paranemist suur verekaotus. Kuigi sain vereülekannetega umbes 1,5 l verd, et tahtnud jõud tagasi tulla. Siiski ajasin ennast juba jaanuari lõpul jalgadele. Kätt ja üht labajalga opereeriti mul veel korra. Selle järel kiirenes paranemine tunduvalt.

Kodustega ei olnud loomulikult mingit kontakti. Küll aga läks korda saada venna väliposti number ja temaga olin haiglapäevil kirjavahetuses.

(Järgneb)

Autasustamisi

Rektori käskkirjas pälvisid võidupüha puhul tänu Suure Isamaasõja veteranid Juri Arkadjev, Tullio Ilomets, Johannes Kalits, Vladimir Kilk, Juri Ksenofontov, Heino Lindre, Movša Michelson, Jüri Ristkok, Edgar Salumaa, Jakov Samodumski, Raimond Tani, Andrei Vassiltšenko ja Ivan Volkov.

Tänu

Kammerkoori 15. aastapäeva puhul pälvisid TRÜ aukirja dirigendid Karin Herne ja Kalev Lindal ning lauljad Viire Sepp, Birute Klaas, Jüri Visnapuu ja Inga Koppel.

Kauaaegse laitmatu töö eest pälvis 70. sünnipäeval tänu pediaatria kateedri juhataja dots. Leida Keres.

Kõneaineks linna areng

Tartu Linna Täitevkomitee esimees Nikolai Preiman kohtus ajalooteaduskonnaga. Tema poliitpäevateema käsitles linna arengut XII viisaastakul. Järgnevalt mõned huvipakkuvamad seigad linnapea esinemisest.

◆ Linna peremehed oleme kõik. Meie kõigi määrata on tema käekäik. Et see kulgeks edukalt, ei tule töötada mitte üksnes töö pärast, vaid ka kaasinimestele kasu tuua.

◆ Tartusse kui teadus- ja kultuurikeskusesse kavatsetakse rajada kolm uut keskkooli, arvutus- ja informatsioonikeskus, biotsenter, ülikooli humanitaarteaduste korpus, kino, laululava, TRÜ ühiselamu. Rekonstrueeritakse endine Raadi mõisahoone. Kesklinna kerkib kaubahall, mille ehitamine on aeglustunud arheoloogiliste kaevamiste tõttu. Üldse nõuab arheoloogilisi uuringuid 12 ehitatavat objekti.

Kongressil seatud ülesanne anda igale perele 2000. aastaks korter, nõuab pingutust, kuid pole Tartus utoopia.

◆ Tervishoiu eest hoolitsemist näitab uue polikliiniku, nakkushaigla või sünnitusmaja rajamine. Järgmisel aastal lõpetatakse piiritusveinide müük.

◆ Küllaltki kriitilist kõneainet leidis üliõpilaskond. Kas on õige korraldada ajal, mil linnarahvas teeb laupäevakutõid, sõpruspäevade paadirallit? Pealegi jättis tänavu 50% ülikoolirahvast laupäevakule tulemata.

Huvi ühiselamute heakorra vastu on suurenenud kogu vabariigis. Aga miks oodata palgalisi remondimehi? Küllap saavad lihtsamate töödega hakkama ka üliõpilased ise.

Väljavõtteid tegi
JAAN LUKAS,
ajal. III k.,
teaduskonna pressisekretär

OMAVALITSUSE PROJEKT

Üliõpilaste omavalitsus — see peaks olema üliõpilaste tõeline oma valitsus, lähtuvalt arukusest ja valitsemise demokraatiast.

Asja on kord juba reglementeeritud: rektori käskkirjaga nr. 146 17. veebruaril 1971 «Üliõpilaste omavalitsusest TRÜ komsomoliorganisatsioonis». Sellest ajast on möödunud juba 15 aastat, suured muudatused on toimunud nii riigi kui ka ülikooli elus, aga... omavalitsust selle sõna otseses mõttes ikkagi ei eksisteeri.

Üliõpilane ei ole rahul paljuga. Ei sellega, mis tehtud, ega ammugi sellega, mis tegemata. Juba sügisel asuti omavalitsuse idee taaselustamisele, kuid üldise passiivsuse tõttu eriti kaugele ei jõutud. Nüüd on ELKNÜ TRÜ komitee ning üliõpilaste a/ü-komitee koostöös valminud TRÜ üliõpilasomavalitsuse projekt, mille käesolevas lehes avaldame. Täiuslikkusele see ei pretendeeri, seda enam, et enamiku üliõpilaste ja õppejõudude arvamus on teadmata.

Autorite soov oleks kuulda teie arvamust, ühesõnaga, saada tagasisidet, sest sellest sõltub, kas valmib järjekordne seisev paber või hakkab üliõpilaskond enam osalema oma elu juhtimisel ülikoolis.

Niisiis ootame arvamusi kõigilt — rebastest diplomandideni, aspirantidest professoriteni, st. kõigilt, kes ülikooliga üht- või teistmoodi seotud ja kes «TRÜ» lugemiseks aega leiab.

Selleks palume täita talong (kellele ajalehetalongi ei jätku, kirjutagu oma arvamused lihtsalt paberile) ja tuua see kas üliõpilaste a/ü- või komsomolikomiteesse mai lõpuks. Loodetavasti toimub antud teemal ka pressikonverents.

Veel maikuu jooksul tuleb kõigi teaduskondade komsomoli- ja ametiühingubüroode koosolekuil (soovitav ühiselt) projekt läbi arutada. Koosolekute protokollid esitada komsomoli- või a/ü komiteesse hiljemalt 2. juuniks.

NLKP Keskkomitee poliitilisest ettekandest NLKP XXVII kongressile

«NLKP Keskkomitee peab tervikuna otstarbekaks astuda uusi samme, et suurendada ametiühingute ja komsomoli ... osatähtsust sotsialistliku omavalitsuse süsteemis. Muu hulgas on kavas laiendada nende küsimuste ringi, mida riigiorganid võivad lahendada ainult vastavate ametiühingu-, komsomoli- ja naisorganisatsioonide osavõtul või eelneval nõusolekul, ning anda neile organisatsioonidele õigus peatada mõnedel juhtudel juhtimisotsuste täitmine».

(Tln., 1986, lk. 67—68)

OMAVALITSUSE FUNKTSIOONID

Õppetöö alal

1.1.1. Osaleb tunniplaanide koostamisel.
1.1.2. Hindab õppejõude ja teeb teatavaks vastavate ankeetküsitluste tulemused.
1.1.3. Esitab üliõpilaste eksmatrikuleerimisel oma arvamuse.
1.1.4. Saadab esindaja komisjonieksamile.
1.1.5. Saadab hääleõigusliku esindaja sisseastumisvestlusele.
1.1.6. Koordineerib praktika, eksamite ettetegemise, samuti õppetöö korraldust.
1.1.7. Korraldab kasutatud konspektide ja isiklike tarbeesemete müüki.
1.1.8. Teeb ettepanekuid õppeplaanide muutmiseks.
1.1.9. Teeb ettepanekuid üliõpilaste karistamiseks.
1.1.10. Algatab kursusejuhendaja taandamist.
1.1.11. Koostab riiklikule komisjonile esitatava pingerea.

Olme alal

1.2.1. Otsustab ühiselamukohast ilmajätmise; samuti korraldab üliõpilasperekondade kokkumajutamist.
1.2.2. Otsustab ühiselamutele inventari soetamiseks eraldatud materiaalsete vahendite kulutamise ning kontrollib seda.
1.2.3. Rakendab abinõusid korra tagamiseks ja vaba aja sisustamiseks ühiselamutes.
1.2.4. Koordineerib informatsiooni kogumist vabanevate era(üüri)korterite kohta ning levitab seda.

Majandusküsimustes

1.3.1. Jaotab stipendiumifondi.
1.3.2. Teeb ettepanekuid rektorifondi toetussummade määramiseks üliõpilastele.
1.3.3. Teeb ettepanekuid toetussummade saamiseks a/ü fondist.

Üldsätted

1.4.1. Tutvustab oma tegevust «TRÜs», samuti vabariiklikes ajalehtedes ja ajakirjades.
1.4.2. Vajaduse korral taotleb OV funktsioonide ringi laiendamist.
1.4.3. Tegeleb ka ühekordsete üliõpilaselu puudutavate küsimuste lahendamisega või pöördub vastava ettepanekuga pädevate organite poole.

* * *

OMAVALITSUSORGANITE STRUKTUUR JA MOODUSTAMISE KORD

Kursuse OV

2.1.1. Kursusel on OV funktsionääriks kursusevanem, kes alates teisest kursusest valitakse kursuse lahtisel komsomolikoosolekul.

Osakonna OV

2.2.1. Osakonna OV esimees, kes ühtlasi valitakse kui osakonna komsomoli(büroo) sekretäri asetäitja osakonna lahtisel komsomolikoosolekul.
2.2.2. Osakonna üliõpilaste a/ü esindaja, liikmena.
2.2.3. Kursusevanemad, liikmetena.

Teaduskonna OV

2.3.1. Teaduskonna OV esimees, kes ühtlasi valitakse kui teaduskonna komsomolibüroo sekretäri asetäitja õppetöö ja olme alal teaduskonna lahtisel komsomolikoosolekul.
2.3.2. Teaduskonna üliõpilaste a/übüroo esimees, liikmena.
2.3.3. Osakondade OV esimehed, liikmetena.
2.3.4. Kursusevanemad (teaduskondades, kus osakonnad puuduvad), liikmetena.
2.3.5. Ühiselamunõukogu esimees või tema asetäitja, kes ühtlasi valitakse kui teaduskonna komsomolibüroo olmesektori juhataja teaduskonna lahtisel komsomolikoosolekul, liikmena.

Ülikooli OV

2.4.1. ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitja OV alal, kes on ühtlasi õppe- ja olmetöö asesekretär ning valitakse ülikooli komsomolikonverentsil, liikmena.
2.4.2. Ülikooli üliõpilaste a/ü-komitee aseesimees, liikmena.
2.4.3. Teaduskondade OV esimehed, liikmetena (10).
2.4.4. Ühiselamunõukogude esimeeste komitee (ÜEK) esindaja, liikmena.

Ühiselamunõukogu

2.5.1. Ühiselamuvanem, kelleks on teaduskonna komsomolibüroo olmesektori juhataja või üks nendest.
2.5.2. Ühiselamuvanema asetäitja(d) ühiselamutes, kus on koos mitu teaduskonda.
2.5.3. Korrusevanemad.
2.5.4. Valveülem.

Ülikooli OV juures asuv ühiselamunõukogude esimeeste komitee (ÜEK)

2.6.1. ÜEK liikmeteks on ühiselamuvanemad.
2.6.2. Ühiselamuvanemad valivad endi hulgast esindaja Ülikooli OV-sse.

Üldsätted

2.7.1. I kursuse vanemad kinnitatakse dekaani poolt kursusejuhendaja ettepanekul
2.7.2. Kõik kursusevanemad on tagandatavad kursuse üldkoosoleku poolt.
2.7.3. Kandidaate teaduskonna ja osakonna OV-sse või ettepanekuid nende tagandamiseks koos põhjendusega vastava isiku sobivuse (sobimatuse) kohta võivad esitada teaduskonna parteibüroo, komsomolibüroo, a/ü-büroo, OV või lahtisel komsomolikoosolekul viibivad üksikisikud, kusjuures isiku tagandab organ, kes ta valis.
2.7.4. ELKNÜ TRÜ komitee asesekretäri OV alal tagandab ning valib uue komsomolikonverents või konverentsidevahelisel ajal komitee.
2.7.5. Kõigi nimetatud funktsionääride kandidatuurid kuuluvad kohustuslikule läbiarutamisele komsomolikoosolekul (konverentsil),
2.7.6. Iga OV organ täidab kõrgemalseisvate OV organite otsuseid ning annab vajaduse korral aru neile ja neid valinud organile.
2.7.7. Vajaduse korral viibib OV organi koosolekul rektor, parteikomitee sekretär, komsomolikomitee sekretär, dekaan, üliõpilaste a/ü komitee esimees, teaduskonna komsomolibüroo sekretär või nende ülesandel mõni teine isik ja avaldab arvamust.
2.7.8. OV organi koosolekul otsustatakse küsimused häälteenamusega; võrdse häälte arvu korral asi kas lükatakse tagasi või tuleb arutamisele järgmisel istungil.
2.7.9. Kõigi OV organite koosolekud toimuvad vastavalt vajadusele, kui see ei ole teisiti reguleeritud.
2.7.10. Ühiselamunõukogu tegevust reguleerib vastav «Ühiselamunõukogude põhimäärus».

* * *

KURSUSEVANEMA FUNKTSIOONID

3.1.1. Organiseerib prodekaani poolt esitatud tunniplaaniprojekti läbiarutamise kursusel ning esitab ettepanekud kooskõlastamiseks teaduskonna (osakonna) OV-le.
3.1.2. Viib semestri alguses kursusel läbi ankeetküsitluse õppejõudude hindamiseks ning esitab tulemused teaduskonna OV-le ja vastavale kateedrijuhatajale.
3.1.3. Koordineerib õppetööd eri ainete osas.
3.1.4. Vajaduse korral kokkuleppel õppejõuga muudab õppetöö toimumise aega ja kohta.
3.1.5. Kogub põhjendatud avaldused eksamite ja praktika ettetegemiseks, samuti avaldused sessioonipikenduse taotlemiseks ning esitab need koos oma motiveeritud arvamusega dekaanile.
3.1.6. Organiseerib kasutatud konspektide ja isiklike tarbeesemete müüki ning koordineerib seda teaduskonna (osakonna) OV-ga.
3.1.7. Pöördub teaduskonna(osakonna) OV poole ettepanekutega õppeplaani täiustamiseks.
3.1.8. Vastavalt kursuse koosoleku otsusele pöördub teaduskonna OV poole ettepanekuga algatada kursusejuhendaja taandamist.
3.1.9. Organiseerib kursusel koos kursusejuhendajaga riiklikule suunamiskomisjonile esitatava pingerea koostamist, juhindudes kehtestatud eeskirjast, ning selle läbiarutamist kursusel.
3.2.1. Kogub avaldused ühiselamukoha saamiseks ning esitab teaduskonna(osakonna) OV-le koos oma arvamusega.
3.2.2. Organiseerib kursusel informatsiooni kogumist vabanevate era(üüri)korterite kohta ning esitab selle teaduskonna OV-le.
3.3.1. Esitab teaduskonna(osakonna) OV-le andmed sessiooni tulemuste kohta koos motiveeritud arvamusega stipendiumifondi jaotamiseks; samuti teeb ettepanekuid stipendiumist ilmajätmiseks.
3.3.2. Kogub ja esitab koos oma arvamusega teaduskonna (osakonna) OV-le avaldused stipendiumi määramiseks rahuldavaid hindeid saanud üliõpilastele.
3.3.3. Teeb teaduskonna(osakonna) OV-le põhjendatud ettepanekuid stipendiumide diferentseeritud jaotamiseks reservfondi piires, juhindudes «Stipendiumifondi jaotamise põhimäärusest».
3.3.4. Kogub avaldused toetuse saamiseks rektorifondist, a/ü fondist ning esitab need teaduskonna(osakonna) OV-le.
3.4.1. Esitab teaduskonna(osakonna) OV-le selle poolt viseerimisele kuuluvad üliõpilaste avaldused.
3.4.2. Esindab kursust ka muudes küsimustes.
3.4.3. Koos omapoolse motiveeringuga teeb teaduskonna(osakonna) OV-le ettepaneku esitada üliõpilane karistamiseks teaduskonna komsomolibüroole, a/ü büroole, dekaanile, rektorile.

* * *

OSAKONNA OV FUNKTSIOONID

4.1.1. Koordineerib kursustel tunniplaaniprojektide läbiarutamist, kooskõlastab tehtud ettepanekud ja esitab need teaduskonna OV-le.
4.1.2. Esitab teaduskonna OV-le motiveeritud ettepanekuid õppeplaanide täiustamiseks.
4.1.3. Viseerib üliõpilaste avaldused kuni kahenädalase õppetöölt puudumise loa, vabakuulamise õiguse ning õppimise kõrvalt poole kohaga töötamise õiguse saamiseks ning esitab need koos oma arvamusega dekaanile.
4.1.4. Koos teaduskonna OV-ga korraldab kasutatud konspektide ja isiklike tarbeesemete müüki.
4.2.1. Otsustab vastavalt osakonnale eraldatud elamispinnale üliõpilaste ümbermajutamise, samuti ühiselamukohast ilmajätmise, juhindudes «Ühiselamukohtade jaotamise printsiipidest».
4.2.2. Osutab kaasabi Ühiselamunõukogule korra tagamiseks ja vaba aja sisustamiseks ühiselamus.
4.2.3. Koordineerib kursustel informatsiooni kogumist vabanevate era(üüri)korterite kohta ning esitab selle teaduskonna OV-le.
4.3.1. Otsustab osakonnale eraldatud stipendiumifondi (ümber)jaotamise kursuste ja üliõpilaste vahel, samuti stipendiumist ilmajätmise, juhindudes «Stipendiumifondi jaotamise põhimäärusest».
4.3.2. Viseerib üliõpilaste avaldused toetuse saamiseks rektorifondist, samuti avaldused a/ü toetuse saamiseks.
4.4.1. Esindab osakonna huve ka kõigis muudes küsimustes teaduskonna OV-s.
4.4.2. Esitab üliõpilasi karistamiseks (koos omapoolse motiveeringuga) teaduskonna komsomolibüroole, a/ü-büroole, dekaanile, rektorile.
4.4.3. Lahendab lahkarvamused kursuste vahel.

* * *

TEADUSKONNA OV FUNKTSIOONID (TEADUSKONDADES, KUS OSAKONNAD PUUDUVAD)

5.1.1. Koordineerib kursustel tunniplaaniprojektide läbiarutamist, kooskõlastab tehtud ettepanekud ning esitab need prodekaanile.
5.1.2. Esitab oma motiveeritud arvamuse, mis baseerub ankeetküsitluste tulemustel, õppejõudude ümbervalimisel neid valinud organile.
5.1.3. Esitab dekaanile oma motiveeritud arvamuse enne üliõpilase eksmatrikuleerimise otsustamist.
5.1.4. Üliõpilase sooviavalduse põhjal saadab esindaja komisjonieksamile.
5.1.5. Saadab hääleõigusliku esindaja sisseastumisvestlusele.
5.1.6. Esitab dekaanile motiveeritud ettepanekuid õppeplaani täiustamiseks.
5.1.7. Koordineerib kasutatud konspektide ja isiklike tarbeesemete müüki teaduskonnas.
5.1.8. Algatab vastavalt kursuse koosoleku otsusele kursusejuhendaja taandamist ning teeb vastava esildise dekaanile.
5.1.9. Viseerib üliõpilaste avaldused kuni kahenädalase õppetöölt puudumise loa, vabakuulamise õiguse ning õppimise kõrvalt poole kohaga töötamise õiguse saamiseks ning esitab need koos oma arvamusega dekaanile.
5.2.1. Otsustab üliõpilaste ümbermajutamise, samuti ühiselamukohast ilmajätmise, juhindudes «Ühiselamukohtade jaotamise printsiipidest».
5.2.2. Osutab kaasabi Ühiselamunõukogule korra tagamiseks ja vaba aja sisustamiseks ühiselamus.
5.2.3. Esitab ÜEK-le taotlused üliõpilasperekondade kokkumajutamiseks.
5.2.4. Koordineerib kursustel informatsiooni kogumist vabanevate era(üüri) korterite kohta ning esitab selle ÜEK-le.
5.3.1. Otsustab teaduskonnale eraldatud stipendiumi fondi (ümber) jaotamise kursuste ja üliõpilaste vahel, samuti stipendiumist ilmajätmise, juhindudes «Stipendiumi fondi jaotamise põhimäärusest».
5.3.2. Viseerib üliõpilaste avaldused toetuse saamiseks rektorifondist, samuti avaldused a/ü toetuse saamiseks.
5.4.1. Esindab teaduskonna huve ka kõigis muudes küsimustes ülikooli OV-s.
5.4.2. Võib vaidlustada ülikooli OV otsuseid ning pöörduda küsimuse lahendamiseks ELKNÜ TRÜ komitee poole.
5.4.3. Esitab üliõpilasi karistamiseks (koos omapoolse motiveeringuga) teaduskonna komsomolibüroole, a/ü-büroole, dekaanile, rektorile.
5.4.4. Tutvustab OV tegevust teaduskonnas «TRÜs».
5.4.5. Teeb motiveeritud ettepanekuid OV funktsionääride taandamiseks neid valinud organile.
5.4.6. Lahendab lahkarvamused kursuste vahel.

* * *

TEADUSKONNA OV FUNKTSIOONID (TEADUSKONDADES, KUS ON OSAKONNAD)

6.1.1. Kooskõlastab osakondade poolt tehtud ettepanekud tunniplaaniprojekti muutmiseks ning esitab need prodekaanile.
6.1.2. Esitab oma motiveeritud arvamuse, mis baseerub ankeetküsitluste tulemustel, õppejõudude ümbervalimisel neid valinud organile.
6.1.3. Esitab dekaanile oma motiveeritud arvamuse enne üliõpilase eksmatrikuleerimise otsustamist.
6.1.4. Üliõpilase sooviavalduse põhjal saadab esindaja komisjonieksamile.
6.1.5. Saadab hääleõigusliku esindaja sisseastumisvestlusele.
6.1.6. Esitab dekaanile motiveeritud ettepanekuid õppeplaani täiustamiseks.
6.1.7. Koordineerib kasutatud konspektide ja isiklike tarbeesemete müüki teaduskonnas.
6.1.8. Algatab vastavalt kursuse koosoleku otsusele kursusejuhendaja taandamist ning teeb vastava esildise dekaanile.
6.2.1. Vastavalt teaduskonnale eraldatud limiidile otsustab elamispinna ümberjaotamise ühiselamus osakondade vahel.
6.2.2. Osutab kaasabi Ühiselamunõukogule korra tagamiseks ja vaba aja sisustamiseks ühiselamus.
6.2.3. Esitab ÜEK-le taotlused üliõpilasperekondade kokkumajutamiseks erinevatest ühiselamutest.
6.2.4. Esitab ÜEK-le informatsiooni vabanevate era(üüri) korterite kohta.
6.3.1. Otsustab teaduskonnale eraldatud stipendiumifondi (ümber)jaotamise osakondade vahel.
6.4.1. Esindab teaduskonna huve ka kõigis muudes küsimustes ülikooli OV-s.
6.4.2. Võib vaidlustada ülikooli OV otsuseid ning pöörduda küsimuse lahendamiseks ELKNÜ TRÜ komitee poole.
6.4.3. Esitab üliõpilasi karistamiseks (koos omapoolse motiveeringuga) teaduskonna komsomolibüroole, a/ü-büroole, dekaanile, rektorile.
6.4.4. Tutvustab OV tegevust teaduskonnas «TRÜ-s».
6.4.5. Teeb motiveeritud ettepanekuid OV funktsionääride taandamiseks neid valinud organile.
6.4.6. Lahendab lahkarvamused osakondade, samuti osakonna ja kursuse vahel.

* * *

ÜLIKOOLI OV FUNKTSIOONID

7.1.1. Koordineerib teaduskonna OV-de tööd, annab neile juhiseid ning organiseerib kogemuste vahetamist.

(Järg 3. lk.)

(Algus 2. lk.)

7.1.2. Vajaduse korral kuulab ära madalamalseisva OV organi tegevuse aruande.
7.1.3. Koordineerib kasutatud konspektide ja isiklike tarbeesemete müüki ülikoolis.
7.1.4. Koos ÜEK-ga otsustab ühiselamutele inventari soetamiseks eraldatud materiaalsete vahendite jaotamise ühiselamute vahel ning kontrollib nende kasutamist.
7.1.5. Tutvustab OV tegevust «TRÜs», samuti vabariiklikes ajalehtedes ja ajakirjades.
7.1.6. Teeb motiveeritud ettepanekuid OV funktsionääride taandamiseks neid valinud organile, samuti nende karistamiseks ELKNÜ TRÜ komiteele, TRÜ üliõpilaste a/ü komiteele ja rektorile.
7.1.7. Lahendab lahkarvamused osakonna ja teaduskonna OV vahel, kursuse ja teaduskonna OV vahel (teaduskondades, kus osakonnad puuduvad), samuti teaduskonna OV-de vahel.
7.1.8. Vajaduse korral taotleb OV funktsioonide ringi laiendamist.
7.1.9. Algatab ühekordsete üliõpilaselu puudutavate küsimuste lahendamist ning pöördub vastava ettepanekuga pädevate organite poole.

* * *

ÜLIKOOLI OV JUURES ASUVA ÜHISELAMUNÕUKOGU ESIMEESTE KOMITEE (ÜEK) FUNKTSIOONID

8.1.1. Koordineerib ühiselamunõukogude tööd, annab neile juhiseid ning organiseerib kogemuste vahetamist.
8.1.2. Koos ülikooli OV-ga otsustab ühiselamutele inventari soetamiseks eraldatud materiaalsete vahendite jaotamise ühiselamute vahel ning kontrollib nende kasutamist.
8.1.3. Korraldab üliõpilasperekondade kokkumajutamist erinevatest ühiselamutest.
8.1.4. Kehtestab ühiselamutevahelise sotsialistliku võistluse juhendi ning viib selle võistluse läbi, samuti avalikustab tulemused.
8.1.5. Valib endi hulgast esindaja ülikooli OV-sse.

ÜHISELAMUNÕUKOGU (ÜN) PÕHIMÄÄRUS

1.1. ÜN on üliõpilasomavalitsuse organiks ühiselamus ning moodustatakse koosseisus:
1) ühiselamuvanem (ÜN esimees);
2) ühiselamuvanema asetäitja(d) ühiselamutes, kuhu on majutatud mitu teaduskonda;
3) korrusevanemad;
4) valveülem.
1.2. Ühiselamuvanemaks on teaduskonna komsomolibüroo olmesektori juhataja; ühiselamutes, kuhu on majutatud mitu teaduskonda, aga üks nendest, kusjuures ühiselamuvanema määramise otsustab sel juhul ÜN.
1.3. ÜN juurde moodustatakse vajaduse korral distsiplinaarkomisjon, mille koosseisu määrab kindlaks ÜN.

Ühiselamunõukogu

2.1. Teeb kindlaks vajaduse ühiselamuinventari järele, teeb pädevatele organitele vastavaid esildisi selle muretsemiseks ning kontrollib ühiselamule inventari soetamiseks eraldatud summade sihiotstarbelist kasutamist (teeb vastavaid järelepärimisi).
2.2. Kindlustab ühiselamu vara allesoleku ja korrashoiu, selle rikkumise või kaotsimineku korral selgitab välja süüdlased.
2.3. Teeb ühiselamu vara rikkumises või kaotsiminekus süüdi olevatele isikutele ettepaneku asendada või parandada rikutu, sellega mittenõustumise korral aga ettepaneku hüvitada tekitatud kahju ülikooli kassasse.
2.4. Kui ühiselamu vara rikkumises või kaotsiminekus süüdi olev isik keeldub kahju hüvitamast või ei tee seda määratud tähtajaks, siis kas algatab asja lahendamise ülikooli seltsimehelikus kohtus või pöördub halduse prorektori poole kahju kohtu korras sissenõudmiseks (olenevalt kahju suurusest).
2.5. Arutab ühiselamu sisekorraeeskirjade rikkumise muid küsimusi ning kohaldab süüdlaste suhtes vajaduse korral järgmisi mõjutusvahendeid:
1) teeb märkuse;
2) määrab uue valvekorra pühapäeval või riiklikel pühadel;
3) esitab karistamiseks teaduskonna komsomolibüroole, üliõpilaste a/ü-büroole, dekaanile, rektorile;
4) teeb esildise teaduskonna OV-le ühiselamukohast ilmajätmiseks;
5) üliõpilas(t)e avalduse põhjal kohustab toa (endisi) elanikke taastama sanitaarremondi korras toa endise seisundi, kui see on tema arvates vajalik;
6) teeb teaduskonna (osakonna) OV-le ettepaneku stipendiumist ilmajätmiseks.
2.6. Kohaldab üliõpilaste suhtes järgmisi ergutusvahendeid:
1) avaldab kiitust;
2) esitab tänu/kiituse avaldamiseks teaduskonna komsomolibüroole, dekaanile, rektorile;
3) pöördub OV poole ettepanekuga materiaalse toetuse taotlemiseks rektorifondist või üliõpilaste a/ü-komitee poole toetuse määramiseks.
2.7. Komandandi puudumisel fikseerib toa seisundi nii semestri alguses kui ka lõpul.
2.8. Otsustab inventari (ümber)jagamise tubade ja korruste vahel.
2.9. Kindlustab ühiselamu sisekorraeeskirjadest kinnipidamise.
2.10. Kindlustab üldkasutatavate ruumide ja ühiselamu õue heakorra.
2.11. Kindlustab ühiselamuvalve.
2.12. Korraldab suurpuhastusi.
2.13. Sisustab puhketoa, korraldab nende kasutamist ning tagab heakorra nendes.
2.14. Koos teaduskonna komsomolibüroo ideoloogia-, kultuuri- ja sporditöö sektoriga ning üliõpilaste a/ü-bürooga organiseerib üliõpilaste vaba aja sisustamist ühiselamus.
2.15. Kehtestab tubadevahelise sotsialistliku võistluse juhendi ning viib selle võistluse läbi, avalikustab tulemused; samuti teeb ettepanekuid parimate premeerimiseks.
2.16. Esitab teaduskonna OV-le andmed olemasoleva elamispinna kohta, samuti omapoolse projekti elamispinna jaotamiseks teaduskondade, osakondade ja vajaduse korral ka kursuste vahel.
2.17. Esitab teaduskonna OV-le andmed sotsialistliku võistluse tulemuste kohta ühiselamus.
2.18. Tutvustab oma tegevust «TRÜ-s».
2.19. Koordineerib oma tegevust ülikooli OV juures asuva ühiselamunõukogude esimeeste komiteega (ÜEK).
2.20. Kui mõni ÜN liige või toavanem ei täida oma ülesandeid, võib nende suhtes samuti kohaldada punktis 2.5. loetletud mõjutusvahendeid.
2.21. Kui ÜN peab vajalikuks moodustada distsiplinaarkomisjon, siis arutab sisekorraeeskirjade rikkumisi, selgitab välja süüdlased ning kohaldab nende suhtes punktis 2.5. loetletud mõjutusvahendeid vastav komisjon.

Ühiselamuvanem

3.1. Juhib ÜN tööd, lähtudes kehtivatest eeskirjadest, OV ja ÜEK juhistest iing käesolevast põhimäärusest.
3.2. Annab tegevusjuhiseid oma asetäitja(te)le ja korrusevanematele, samuti kontrollib nende tegevust.
3.3. Võtab osa ÜEK tööst.
3.4. Tõstatab haldusorganite ees ühiselamu majandusküsimuste lahendamise.
3.5. Tagab koos ÜN-ga heakorra ühiselamus, loob tingimused üliõpilaste vaba aja sisustamiseks ning teeb vastavaid ettepanekuid teaduskonna komsomolibüroo ideoloogia-, kultuuri- ja sporditöö sektorile, samuti üliõpilaste a/ü-büroole.
3.6. Kontrollib sisekorraeeskirjadest kinnipidamist ühiselamus ning valvest osavõttu.
3.7. Peab sidet dekanaadi, rektoraadi ja komandandiga ning teaduskonna ja ülikooli OV-ga ning annab neile vajaduse korral aru oma tegevusest.
3.8. Esitab dekaanile järelepärimise I kursusele ning sõjaväest saabuvatele noormeestele broneeritava elamispinna osas.
3.9. Esitab teaduskonna OV-le kooskõlastatult ÜN-ga:
1) andmed I kursusele, samuti sõjaväest saabuvatele noormeestele broneeritava elamispinna kohta;
2) oma projekti elamispinna jaotamiseks teaduskondade, osakondade, vajaduse korral ka kursuste vahel;
3) ühiselamu sotsialistliku võistluse tulemused;
4) ühiskondlikku aktiivsust.
4. Ühiselamukohast jäetakse ilma üliõpilased, kes:
1) on eksmatrikuleeritud (automaatselt),
2) tegelikult ühiselamus ei ela,
3) süstemaatiliselt rikuvad ühiselamu sisekorraeeskirju,
4) süstemaatiliselt rikuvad õppedistsipliini,
5) keelduvad hüvitamast ühiselamu varale tekitatud materiaalset kahju,
6) jätavad tasumata kahe kuu üüri.
5. Majutamisel arvestatakse soove toakaaslaste osas.
6. Võimaluse korral majutatakse üliõpilasabielupaarid kokku.

Ühiselamuvanema asetäitja

4.1. Täidab ühiselamuvanemalt saadud korraldusi.
4.2. Täidab ühiselamuvanema äraolekul tema funktsioone.
4.3. Juhib temale alluvate korrusevanemate tööd.
4.4. Kontrollib sisekorraeeskirjadest kinnipidamist ühiselamus ning valvest osavõttu.

Valveülem

5.1. Juhindub oma töös ühiselamuvanema ja TRÜ valveülema korraldustest.
5.2. Koostab valvegraafikud ja kontrollib korruste valvegraafikute koostamist korrusevanemate poolt.
5.3. Kontrollib valvest osavõttu.

Korrusevanem

6.1. Täidab ühiselamuvanemalt või tema asetäitjalt saadud korraldusi.
6.2. Tagab heakorra korrusel.
6.3. Selgitab välja isikuid, kes on rikkunud või hävitanud ühiseks kasutamiseks olevat vara korrusel.
6.4. Kontrollib sisekorraeeskirjadest kinnipidamist ühiselamus ning valvest osavõttu.
6.5. Koostab korruse valvegraafikuid.

Toavanem

7.1. Täidab ühiselamunõukogu liikmete korraldusi.
7.2. Tagab toas materiaalsete väärtuste säilimise, toa heakorra, samuti toa üleandmise ja vastuvõtmise komandandi või tema äraolekul mõne ÜN liikme poolt nii semestri alguses kui ka lõpul.
7.3. Tagab sisekorraeeskirjadest kinnipidamise toas.

ÜHISELAMUKOHTADE JAOTAMISE PRINTSIIBID

Kohad jaotatakse järgmiste printsiipide järgi:

1. Ühiselamukoht antakse üliõpilasele tema avalduse põhjal kogu õppeperioodiks dekaani korralduse alusel.
2. Ühiselamukohtade ümberjaotamise, samuti ühiselamukohast ilmajätmise otsustab kas omal initsiatiivil või ühiselamunõukogu esildisel teaduskonna (osakonna) OV.
3. Ühiselamukoha taotluse rahuldamisel arvestatakse:*
1) elamispinna reaalset vajadust,
2) kinnipidamist ühiselamu sisekorraeekirjadest,
3) õppeedukust ja õppedistsipliini,

* Juhul kui ühiselamukohta taotletakse stuudiumi kestel.

STIPENDIUMI JAOTAMISE PÕHIMÄÄRUS

Stipendiumifond jaotatakse järgmiste printsiipide järgi.

1.1. Õigus saada stipendiumi on hästi ja väga hästi õppivatel üliõpilastel, samuti lastega üliõpilastel* vähemalt rahuldava õppeedukuse korral.
1.2. Pärast punktis 1.1. nimetatud üliõpilastele stipendiumi määramist järele jääv summa moodustab reservfondi ning see jaotatakse diferentseeritult, arvestades:
1) õppeedukust ja teadustööd,
2) majanduslikku olukorda,
3) laste kasvatamist*,
4) ühiskondlikku aktiivsust ja õppedistsipliini.
1.3. Stipendium määratakse üheks semestriks pärast eksamisessiooni lõppu.
1.4. Stipendiumifondi võib ümber jagada ka semestri kestel.
1.5. Stipendiumifond kursuste vahel jaotatakse, arvestades kursuse õppeedukust ja sessiooni raskust.
1.6. Stipendiumist võib ilma jätta õppedistsipliini ja ühiselamu sisekorraeeskirjade süstemaatilised rikkujad, samuti üliõpilasele ebaväärika käitumise eest.

Stipendiumi määramise kord:

2.1. Teaduskonna (osakonna) OV määrab stipendiumi nädala jooksul pärast sessiooni lõppu, juhindudes käesolevas põhimääruses toodud printsiipidest.
2.2. Reservfondi piires määratakse kõrgem stipendium (15 ja 20%) hea ja väga hea õppeedukusega ühiskondlikult aktiivsetele või lapsi kasvatavatele üliõpilastele* ning stipendium (ka madalam kui 40 ülejäänutele).
2.3. Kursusevanem kogub avaldused stipendiumi taotlemiseks üliõpilastelt, kes on saanud rahuldavaid hindeid, ning esitab need koos oma arvamusega teaduskonna (osakonna) OV-le.
2.4. Teaduskonna (osakonna) OV teeb ettepanekuid nimeliste stipendiumide määramiseks ja äravõtmiseks.
2.5. Teaduskonna (osakonna) OV otsustab stipendiumist ilmajätmise semestri kestel kas omal initsiatiivil või dekanaadi ühiskondlike organisatsioonide ja ühiselamunõukogu ettepanekul.

* Mõeldud on reaalselt koos lapsi kasvatavaid abielupaare.

OMAVALITSUSE TALONG

1. Mis meeldib .....
.....
.....
.....

2. Mis ei meeldi .....
.....
.....
.....

3. Omapoolsed ettepanekud .....
.....
.....
.....

Usun — ei usu

29. aprillil etendas luuleteater «Valhalla» TRÜ klubis Friedebert Tuglase novelli «Poeet ja Idioot». Näidendi esietendus toimus 6. märtsil Kirjanike Majas, tähistamaks Fr. Tuglase 100. sünniaastapäeva.

Polnud vist juhus, et Fr. Tuglase selle novelli kirjutamis- ning tegevuspaigaks Tartu valis — kunstnik tuleb oma loomingus tihti tagasi sinna, kuhu väärtuslikum osa temast maha on jäänud. Novelli ilmumise ajal, 1924. aastal, oli päevakorras eesti rahvusliku usundi loomine, idee, mida kirjanik oma kuradiapoloogiaga parodeeribki.

Poeet Ormusson (URMAS KÕLJALG) kohtab oma vana klassivenda Kobrast (MARGUS KASTERPALU), kes tutvustab talle kuradiapoloogiat ning ärgitab teda saatanausu prohvetiks hakkama.

II osas on Ormusson alistunud kogu pöörasusele. Lavastuses on tõmmatud võrdusmärk Ormussoni ja Kobrase vahele, Kobrast kehastab nüüd Urmas Kõljalg. Kuuest unenäotegelasest jõuavad «Valhalla» variandis lavale kolm: Kobras, Dominikaanlane (TOOMAS KIHO) ja Ümbernurga (KALEV KUDU). Näidendi ainsat kõrvaltegelast, krutsifiksi ideed kanda aitavat üliõpilast mängib JAANUS ADAMSON.

I osas on vastandatud jumal kuradile, Ormusson Kobrasele, isegi maailm on jagatud naiselikuks ja mehelikuks. Kontrastiprintsiibile toetuv Ormussoni ja Kobrase kohtumine sügisesel Toomel on lavastuslike kärbete tõttu veidi kramplik ja rabe. Eriti puudutab see algusstseene. Ormussoni meeleolu ja mõttemaailma edasiandmiseks kulutab Tuglas oma novellis mitu lehekülge, «Valhalla» variandis tulelevad aga Ormusson ja Kobras lavale peaaegu üheaegselt. Kärpimise tulemusena kannatabki põhiliselt just esimene osa, sest kaotsi läheb ka kuradi ja ahvi kehastatud kurjuse motiiv ahvi luukere krutsifiksi kujundis.

Nendele pisipuudustele vaatamata suudetakse I osas vaatajateni tuua poeedi ja idioodi tundeline hingeseisund. Kontakt Kasterpalu-Kobrase ja Kõljala-Ormussoni vahel on ühepoolne. Ormusson on oma mõtetega Kobrase sädelevatest paradoksidest hoolimata kusagil eemal. Ja tänu sellele pääseb maksvusele Kobrase mõte, «mis maailma purustaks». Kui Kasterpalu-Kobras on usutav juba algusstseenidest, siis Kõljala Ormusson muutub meile mõistetavaks etenduse käigus. Ormussoni tasakaalutus ning meelemuutus kajastub eelkõige Kõljala silmavaates: mida voolavam on Kobrase mõte, seda rohkem tajub vaataja temas võimetust end lahti kiskuda saatanausust. Lavastuses saabub kulminatsioon I osa lõpus: Kobrase meeleheide, mida etenduses illustreerib tema kallaletung Ormussonile sümboliseerivate raekoja kellalöökide saatel, tähistab Ormussoni resignatsiooni. Ormussoni hüüe: *«Kui ma hulluks pean minema, siis luba mul teha seda vähemalt oma retsepti järgi»*, ei ole enam vastuhakk, vaid enesesalgamine. Soodsa eelpinnase tõttu on Kasterpalu-Kobrase järgnev monoloog kõige sugestiivsem: *«Me olime kui juudid Egiptuse orjapõlves, võõra voli all ja meil polnud ühendavat aadet. Nüüd olen ma selle leidnud /---/.*

II osa unenäost on lavastuses välja jäetud 3 vähem tähtsat tegelast: Maailma President, Kolmainsus ja Musta Veenuse Kujur. Suur Hauakaevaja jõuab vaatajani helilindilt kostvate valjenevate sammudena. «Unenäo idioodid» on usutavad, lavastuses kasutatavad vahendid (muna söömine, jumalat ja kuradit asendavad küünlajalad) leidlikud. Kui I osas jäi puudu Ormussoni mõttemaailma avamisest, siis II osas on Ormussoni «närvide leegitsemine» leidlik. Omal kohal on ka sugestiivne taustmuusika. Süžeel ning intriigil näib olevat väiksem tähendus *«Polnud loogilisi sõnu, on ainult lendav mõte»*. Karakterid suudetakse avada, kuid puudub ühtne lavastuskonseptsioon. Kõigil näitlejail on oma lähenemine, paraku sedavõrd erinev, et see ei moodusta ühtset kontseptsiooni. Tänu sellele ja KALEV KUDU karakteri avamisoskusele tõuseb teistest kõrgemale Ümbernurga, *«ainus kaval ja kõver hing ses uhkete unistajate ja kannatajate peres»*. Teisalt jälle on Tuglas just talle omistanud kõige nuripidisema paradoksaalteksti.

Järg 4. lk.

Fourier' ridade teooria

on matemaatilise analüüsi üks põnevamaid osi. Juba peaaegu kaks sajandit inspireerivad need read matemaatikute loomingut, pakkudes vaimset seiklust inimestele, kelles on uue otsija verd. Nad jagavad lahkelt rõõmu nii nendele matemaatikutele, kes armastavad praktilisi rakendusi, kui ka nendele, kes naudivad elegantseid loogilisi finesse. On ju need read ka filosoofilisest aspektist müstilised — nad võimaldavad diskreetse kaudu esitada pidevat. Ja see esitus on täpne!

24. aprillil kogunes hulk asjast huvitatuid Vanemuise tänava õppehoonesse kuulama ettekannet Fourier' ridade teooriast. Ettekandjaks oli tuntud Fourier' ridade spetsialist, **matemaatilise analüüsi kateedri dots. MARGUS TÕNNOV.** Kuuldu paelus kõiki osalejaid — pakuti ju neile mitte ainult matemaatika vormi, vaid ka selle sisu. Sisuks on aga alati elu ise. Ettekande lõpuks tekkis kuulajatel rida küsimusi. Mõned nendest küsimustest toome ka siin.

● Miks sai Teist matemaatik?

Sellele on raske täpselt vastata. Mul oli Elva keskkoolis suurepärane matemaatikaõpetaja A. Berg. Olles füüsika magister, õpetas ta ka füüsikat ja astronoomiat. Matemaatika alale suunaja A. Berg ei olnud, aga tema mõju minusse oli väga suur. Jäime sõpradeks kuni tema surmani. Matemaatika valisin ma ka sellepärast, et avastasin endas vajaduse filosoofia järele.

● Jutustage oma esimestest sammudest matemaatikas ja esimestest uurimustest!

Teadusliku töö juurde juhatas mind prof. G. Kangro seminaritööde, ÜTÜ ja hiljem juba diplomitöö kaudu. Esimene töö oli ÜTÜ võistlustöö jada summeeruvustegurite kohta, mis valmis täpselt 26 aastat tagasi. Prof. G. Kangro aitas selle artikliks vormistada.

● Kas TRÜ on olnud Teie ainus töökoht?

TRÜ on olnud tõesti esimene ja viimane töökoht. Kunagi küll proovisin välja lipsata, aga ei õnnestunud. See on hästi, et nii on läinud.

● Mis Teid tänaste tudengite töös rõõmustab, mis valmistab meelehärmi?

Suur rõõm on hästi tehtud töö: mitte tulemus, aga töö ise. On olnud mõni niisugune tudeng, kes praktikumis istub omaette laua taga, vaikselt keskendunult lahendab oma ülesannet. Seisad tema kõrval, jälgid pastaka liikumist, ta kirjutab kindla käega ühe sümboli teise kõrvale. Ilma et oleks temaga mingit juttu, näed tema mõtte liikumist, so. loomingut. Noh, ja siis paneb ta punkti, tõstab pea paberi kohalt üles, heidad vargsi pilgu ta silmadesse ja tahtmatult oled midagi teada saanud veel ka tema tundemaailmast.

Peaks vist küsima, mis valmistab meelehärmi minu enda töös. Meelehärmi on siis, kui näed, et su loengu ajal keegi vaatab «tühjusesse», ja sa ei saa esineda nii, et ka temale käsitletav küsimus muutuks tähtsaks.

● Kas rahuldab matemaatika õpetamine meie üldhariduslikes koolides? Mida seal tuleks muuta, kui tuleks?

Iga inimene näib teadvat, mida õpetada ja kuidas õpetada.

Õpetaja peab olema täielikult vastutav õppe- ja kasvatusprotsessi tulemuste eest, aga vastutav saab ta olla ainult siis, kui tal on täielik vabadus. Kasvatuse eesmärk on kasvatatavat nii kaugele aidata, et ta oleks võimeline ennast ja ühiskondlikke suhteid omaenda vaadetest lähtudes ning igakülgses suhtes edasi arendama.

● Kas Teil on kindel päevarežiim?

Kindlat režiimi ei ole. Mõned punktid on küll täpsed: kell 6 tõusmine, kell 11 magama minek. Harjumuslik on mälu ja tähelepanuvõime tugevdamise harjutus: õhtul, kindlal ajal, mööda dunud päeva tagurpidine vaatlus.

● Milline oli Teie lapsepõlvekodu?

Lapsepõlvekodu on ikka ilus: minu jaoks suured metsad, heinamaad, jõgi. Paistab, et surnuaia lähedus on ka minu peale mõjunud. Realistlikumalt on minu lapsepõlveaeg sõda ja sellele järgnenud aeg.

* * *

Ei tasu arvata, et matemaatikud oma seminarides ettekandjaid alati nii tõsiste küsimustega rõndavad. Seekord oli tegemist erakordse juhtumiga: dotsent Margus Tõnnov kasutas oma elu esimese sajandipoole viimast päeva ülevaate tegemiseks Fourier' ridade teooriast. Seminar lõppes aukirjade üleandmise ja õnnitlustega. 25. aprillil sai Margus Tõnnov 50-aastaseks!

Toimunut vahendas
LEIKI LOONE

Stiilist, st. inimesest endast

Dekaani päevakäsk

Filoloogide ühikavanem N. N. viskab seminaris villast, peab sinist esmaspäeva, viilib, kust saab, ja ajab üleüldse udu. Seepärast panen talle sule sappa!

On selge, et säärases stiilis kirjutatud käskkirja ei söandaks välja anda ükski juhtiv töötaja. Ometi on seegi täiesti kasutuskõlblik emakeel. Ent kus, millistel juhtudel?

Et nii suulisel kui ka kirjalikul suhtlemisel on stiiliküsimused ikka ka keeleküsimused, siis kogunesidki **ÜTÜ eesti keele ja soome-ugri keelte ringi liikmed** *sel teemal aru pidama. Ringi kuues keelekool toimus kahe päeva vältel Otepää Ilmjärvel. Põhiettekandjateks olid kaasa kutsutud Peeter Olesk, Jaan Kaplinski, Linnar Priimägi, Andres Langemets, Reet Kasik ja Helle Metslang. Tudengite referaadid käsitlesid eesti stiiliuurimise ajalugu. Juunika Lõhmus rääkis J. Väinaste magistritööst «K. J. Petersoni stiili peajooned», Sirje Ratso H. Pauksoni tööst «Verbi paigutus Faehlmannil ja nüüdseid sõnajärje küsimusi», Leila Kimmel tegi ülevaate A. Saareste artiklist «Eesti keele mitmest palgest», esimese kursuse tüdrukud Anu Krull ja Ilona Väinanen tutvustasid meie tänaste stiiliuurijate Erna Siiraku ning Harald Peebu seisukohti.*

Järgnevalt olulisemaid momente kahe päeva jooksul mõeldust ja räägitust.

Kõigepealt, mis asi üldse on stiil? Ühtset, korrektset, lühidat vastust anda pole ilmselt võimalik. Jonathan Swifti stiilidefinitsiooniks on: «Sobivad sõnad sobivas kohas», Lord Chesterfieldi järgi on ta «mõtete vorm», H. Miller ütleb: «Stiil on see keel, mille inimene on ise endale loonud»; 18. sajandi prantsuse kirjanik ja naturalist Buffon arvab koguni: «Stiil — see on inimene ise».

Aitab küll. Nii võiks jätkata õige pikalt, saamata paraku ikkagi kõiki rahuldavat tulemust. Nagu kogu keel ja kirjandus, on mõiste «stiilgi» selline, mis pidevalt muutub ja areneb. Õigustuse siinseks stiilimõiste anonüümseks kasutuseks annab ka see, et Ilmjärvel esinenud asjatundjad läksid just nimelt seda rada. Järgiti Jaan Kaplinski arvamust, et ei ole mõistlik ja võimalikki stiili alguses ära defineerida. Jutu käigus aga kujunes tervikettekujutus ilmselt kõigil.

Vestluse põhisuunad määras ära esimesena esinenud Peeter Olesk, kes rääkis, mida stiiliga tehakse, mida stiil ise teeb, kuidas ta keelt rikastab, kui palju stiile keel lubab, kuidas on see sõltuvuses kirjakeele normimisest. Suurt tähelepanu pööras P. Olesk erinevatele stiilikasutusvõimalustele.

On selge, et erinevatel tekstidel on erinevad funktsioonid (teaduskeel, reklaam, publitsistika, ilukirjandus jne.). Seetõttu on õigus kõnelda erinevatest funktsionaalstiilidest. See, mis sobib ühte teksti, ei tarvitse sobida teise. Kui erinevas funktsioonis tekstidel on igaühel oma väljakujunenud stiilitava, siis kõige universaalsem, erinevaid funktsionaalseid stiile ühendav on belletristika stiil. Sellest tulenevalt on ka ilukirjanduskeele ja -stiili analüüs erinev kõigi teiste funktsionaalstiilide analüüsist. Ta ei lähtu mitte väljakujunenud keskmisest normist, vaid just varieerib seda, kaldub sellest kõrvale.

Kui teiste funktsionaalstiilide puhul on oluline info moondumatu, kadudeta ülekanne, siis belletristlikus stiilis on info oma kujundilise iseloomu tõttu edasiarendust võimaldav, avatud, sageli polüsemantiline.

Stiililahendused sõltuvad looja personaalsest programmist, (mida tahab, mida suudab), ajastu keele varamust, stiilitraditsioonist, poeetika piiranguist ja reast teistest põhjustest.

Siinkohal rõhutas sõnajärje üle võtnud J. Kaplinski veel üht aspekti. Nimelt on meie eneseväljendusele oma pitseri vajutanud lihtne, aga ränk sotsiaalpsühholoogiline stamp: avalik = ametlik ≠ vaba. See ei ole mitte üksnes keelekorraldajate süü, ehkki paljud neist armastavad mängida kasvatajaid. On ju keelgi vahend, mille abil üks osa kodanikke võib näidata oma võimu teiste üle. See on aga surve, mis muudab inimesi ühetaolisemateks, kui nad tegelikult on. Isiksus kohandatakse keele abil mingi vajalikuks peetava üldmalliga. Keelelises mõttes oleme muutunud tarbijateks, mitte loojateks. Loomise all ei tohi mõista vaid uudissõnade moodustamist. Siingi on oma oht. Võib tekkida võõristusefekt vanemate tekstide suhtes. Neile lisandub arhailine kõla ja pikapeale ei suuda me neid enam õigesti vastu võtta. Nõnda ütleme endid aga lahti oma minevikust.

Linnar Priimägi rääkis sellest, et kõige lähem mõiste stiilile on «roll». Stiil on roll, mille üks inimene võtab teise suhtes (Tomaševski). Eesti tänapäeva kirjanduses on need rollid tihtipeale välja mängimata jäänud. Raske on eristada tegelaskõnet ja autoriteksti, ühe ja teise autori stiili (näiteid luges ka J. Kaplinski). Roll tähendab eelkõige autorikujundit. Autorikujundi valimise võimalust pole meie kultuuriajaloo jooksul mitte alati olnud.

L. Priimägi kuulutas ka, et päris õige teadus see stilistika ei ole. Ei ole olemas vahelüli induktiivse ja deduktiivse stilistika vahel.

Andres Langemets rääkis oma stiiliarusaamadest ja praktilistest toimetajatöö raskustest ajakirja «Keel ja Kirjandus» juures. Kui J. Kaplinski kurtis toimetajate liigse agaruse üle ilukirjandusteksti redigeerimisel, siis A. Langemets osutas paljude autorite suutmatusele oma sõnu ise korralikult ritta seada. Näiteks kasutavad kirjandusteadlasedki väga palju tühimõisteid, sisutuid konstruktsioone.

Teise tööpäeva avas Reet Kasik, kes tutvustas stiili õpetamise probleeme meil ja mujal. Juttu tuli võõrkeele mõjust meie emakeelekasutusele, ajaleheartiklite vormist ja muustki.

Lõpuettekandeks sai sõna Helle Metslang, kes rääkis parallelismist rahvalaulu stiili kujundajana.

Kevadkoolis tuli esile ka mitmeid küsimusi, mida filoloogid seekord selgeks vaielda ei jõudnudki: kas on olemas ajastustiil, kas stiil kannab maailmavaadet, kas stiilielemente peaks vaatlema üksikult või kompleksselt, kas normimata või normitud kirjakeelena? Tundus, et mõtted liikusid neil kahel päeval tudengi peas ärksamini kui muidu. Ning kui vahelduseks pakutakse kaminaruumis tule-luulekava (koostas Leelo Kingisepp), lõõtspillimuusikat (bioloogiatudeng Alar Sünter), viktoriini (Toomas Helbi järjekordsed mäluülesanded), tantsu ja jalutuskäike ärkavas looduses, siis ei oska paremat hariduse omandamise moodust soovidagi. Olgu siinjuures kiidetud kõik organiseerimisvaeva nägijad.

Et oma stiiliapoloogias mitte liiga ühekülgseks jääda, tuleks lõpuks meenutada teisigi seisukohti. Otto Reinhold Holtz teadis kinnitada: «Jut on se koroke, õppetus on se iwwa». Friedrich Nietzsche aga väitis: «Parandada stiili — see tähendab parandada mõtlemist». Ja stiili saab parandada, stiili saab kui mitte õppida, siis arendada igatahes.

TIIT PRUULI,
žurn. II k.

PEDAGOOGILISE NÕUKOGU

õppekirjanduse seminaris õppeprorektor Valter Haameri mõttevahetus teemal **«Õppekirjanduse koostamine üliõpilastele»** on neljapäeval, 22. mail kl. 16.15 TRÜ nõukogu saalis. Osalema ja sõna võtma oodatakse kõiki, kes huvituvad õppekirjanduse täiustamisest ülikoolis.

Pedagoogikakateeder

SPORDIPÄEVALE!

Pühapäeval, 18. mail on ülikooli järjekordne spordipäev — seekord Luunja keskkooli spordiväljakul.

Kuna meie paljude spordialade koondvõistkonnad on nädalavahetusel Tallinnas kõrgkoolide spartakiaadil, siis on spordipäeva kavva võetud peamiselt rahvaspordi alad.

Spordipäev algab matkaga Ihaste tee algusest (Emajõe bussipeatuse lähedalt) kl. 10.30. Suundutakse Ihaste ja Kabina tee kaudu Luunjasse. Üheaegselt antakse ka start neile, kes soovivad selle vahemaa läbida jooksuvõistlusena. Auhinnaks traditsiooniline tort.

Kell 13 on spordipäeva avamine, järgneb kõigi matkajate osavõtul rütmivõimlemise veerandtund M. Rehandi juhatamisel.

Järgnevad teaduskondadevahelised võistlused: välkturniir meeste korvpallis, naiste võrkpallis, meeste jalgpallis ja naiste rahvastepallis.

10×100 m pendelteatejooks ja kombineeritud teatejooks (lõkkesüütamise, õhupüssist laskmise, karkudel kõndimise ja muuga).

Huvitavaks kujuneb kindlasti ka kõievedu, mis korraldatakse kahe miinus-süsteemis.

Seekord toimub heitlus ka õppejõudude osas, nimelt rahvaspordi mitmevõistluses (30 m slaalomjooks, paigalt kaugushüpe, täpsusvise, jõuharjutus ja täpsusjooks ajale). Võistelda võivad kõik, kuid meeskonna arvestusse lähevad iga teaduskonna viie parema võistluse kogusumma punktid.

Et suuta vastu pidada sportlikule pühapäevale, mis annaks energiat eksamisessioonile, on kõigile maitsev supp kooli sööklas.

Võitjatele võistkondadele lisandub ka tort.

Tagasitee kulgeb samuti jalgsi, kus kokkuvõttes täidetakse üks olulisi normatiive VTK kompleksis.

Tahaks loota, et enamik töötajaid ja üliõpilasi tuleb ilusale matkarajale, võtab aktiivselt osa kõigist üritustest ja võistleks oma teaduskonna eest. Tuletame meelde, et spordipäeva üldvõitjat ootab hinnaline karikas.

UNO SAHVA,
kehalise kasvatuse ja spordi kateedri juhataja

KAS SINU KURSUSEL ON JUBA UUED A/Ü PILETID?

Lp. aü kursuse (rühma) organisaator! Kui sa ülaltoodud küsimusele ei saa jäätavalt vastata, siis tule kohe üliõpilaste aü-komiteesse ja võta kaasa:

— igaühelt 2 pilti 2×3 cm
— igaühelt 10 kopikat (pileti vatusraha)
— vanad piletid (kui on).

Hoiatus diplomandidele: ülikooli lõpetades peab teil ka uus (punaste kaantega) aü pilet olema!

Üliõpilaste aü-komitee

ON VAJA KOMANDANTI

TRÜ majandusosakond vajab alates 1. juulist Pälsoni t. 14 ühiselamusse komandanti. Ametikorteri võimalus. Soovitav abielupaar. Täpsem info majandusosakonnast V. Kingissepa 18, t. 3 52 16.

Toimetaja VARJE SOOTAK

Usun . . .

(Algus 3. lk.)

TOOMAS KIHO Dominikaanlane mõjub liiga pehmekoelisena, tekst nõudnuks oma ideede järsemat esitusviisi.

Lõpustseen sümboliseerib võimetust kõige pahelise ja hullumeelsuse vastu: kostavad Suure Hauakaevaja sammud ning Dominikaanlane on alistunult kummardunud laua alla.

Kokkuvõttes võib öelda, et «Poeet ja Idioot» on täiesti arvestatav etendus juba üldtunnustatud Siuru *«Carpe diem'i»* kõrval. «Valhalla» näitetrupp on seadnud lati sedavõrd kõrgele, et me oleme hakanud neile esitama nõudeid, mida tavaliselt esitatakse vaid professionaalsele teatrile. Kiiduväärt, et ka luuleteater ise ei tee endale hinnaalandust ega mängi «äraproovitud» dramaturgiat. Oleme «Valhalla» trupiga hakanud siduma konkreetset teatrilaadi: väike luuleteater võtab väikestes saalides ette suuri asju.

Ja veel: Tuglase novelli «Poeet ja idioot»» on peetud parodeeritud traktaatnovelliks, kuid sugestiivne mäng ja sügav tekst mõjutab sedavõrd, et tabad end mõttelt: see ei ole Tuglasel niivõrd paroodia, kuivõrd kirjaniku suhe ususse, jumalasse ja kuradisse.

MART SOIDRO,
žurn. II k.

TUUSIKUD

III kvartaliks on järgmised sanatooriumituusikud:

Kislovodsk «Zaumjan»	**8. 08.—31. 08.**	**— südame-verer. h.**	**— 36.—**
Sotši «Zolotoi Kolos»	**21. 09.—14. 10.**	**— „**	**— 36.—**
Odessa «V. I. Lenin»	**10. 07.— 2. 08.**	**— günek. h.**	**— 48.—**
«Sovetskaja Moldavia»	**1. 08.—24. 08.**	**— liigeste-günek. h.**	**— 48.—**
Druskininkai «Puzinas»	**17. 08.— 9. 09.**	**— liigesteh.**	**— 48.—**
Boržomi «Gornoje Utšelja»	**14. 07.— 6. 08.**	**— seedeel. h.**	**— 48.—**
Železnovodsk «Svetlana»	**17. 08.— 9. 09.**	**— seedeel. h.**	**— 48.—**
Kislovodsk (ambul.)	**23. 07.—15. 08.**	**— verer. ja hingamist. h.**	**— 36.—**
Železnovodsk	**4. 07.—27. 07.**	**— neeruh.**	**— 48.—**
Pärnu «Estonia»	**8. 08.—31. 08.**	**— liigesteh.**	**— 36.—**
Pärnu «Sõprus»	**9. 07.— 3. 08.**	**— südame-verer. h.**	**— 34.50**
Pärnu «Sõprus»	**3. 09.—26. 09.**	**— „ „**	**— 34.50**
Pärnu «Sõprus»	**18. 09.—11. 10.**	**— „ „**	**— 34.50**
Pärnu «Sõprus»	**2. 09.—14. 10.**	**— „ „**	**— 34.50**
Pärnu «Rahu»	**24. 08.—16. 09.**	**— seedeel. h.**	**— 48.—**
Kemeri «Latvija»	**12. 07.— 4. 08.**	**— liigesteh.**	**— 60.—**

Avaldused esitada aü-komiteele koos arstitõendiga hiljemalt 20. maiks.

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 2243. MB-06205. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 18 (1452) Reedel, 23. mail 1986 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

Tähelepanu! Meie paremad!

ÜLIÕPILASOLÜMPIAAD

Jälle on kevad ja jälle on aeg teha kokkuvõtteid üleliidulise olümpiaadi «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» ülikoolisisesest voorust. Sel aastal oli osalejaid neli tuhat. Jõudu prooviti 11 üld- ja 17 erialases.

Kõige osavõtjaterohkem oli vene keele (1200), inglise keele (821), saksa keele (300), eesti keele ja kirjanduse (208) ja keemia (154) ainekonkursid.

Võõrkeelte üldainekonkursil tuli **inglise keeles** esikohale Annely Lepik (kaub. ök. I k.), järgnesid Alar Mikenberg (õig. I k.) ja Priit Pallum (maj. küb. II k.). **Saksa keeles** oli esimene Leelo Oja (eesti fil. I k.), järgnesid Leelo Puudist (rah. kred. I k.) ja Karin Järvemägi (eesti fil. I k.).

Vene keele üldainekonkursi võitis Erik Puura (geol. II k.), järgnesid Toomas Häng (füüs. I k.) ja Voldemar Nuu (biol. I k.).

Erialakonkursil olid parimad **inglise keeles** Mati Limberg (III k.), Mare Vene (III k.) ja Anne Talfelt (IV k.); **saksa keeles** Margot Heinsalu (IV k.), Ellen Neve (III k.) ja Katrin Varblane (III k.); **prantsuse keeles** Leena Sein (III k.), Vilja Noorits (III k.) ja Anneli Rondo (III k.); **vene keeles ja kirjanduses** Natalja Gorbatševa (IV k.), Riina Sildos (IV k.) ja Vadim Besprozvannõi (II k.); **eesti keeles ja kirjanduses** Anu Kippasto (III k.), Tiina Leemets (III k.) ja Kadri Muischnek (III k.).

Füüsika üldainena võitis Indrek Truija (stom. I k.), järgnesid Andrus Jerlei (rak. mat. III k.) ja Alar Aab (keemia I k.); **eriainena** võitis Arvo Jägel (II k.), Marko Kaasik (II k.) ja Tarmo Ainsaar (II k.).

Keemia üldainena: Alan Altraja (ravi II k.), Rainer Uibo (ravi II k.) ja Tuuli Kokk (ravi II k.); **eriainena:** Alar Aab (I k.), Kalle Kaljuste (II k.) ja Marek Strandberg (III k.).

Matemaatika üldainena: Alvo Aabloo (füüs. II k.), Ülo Parts (füüs. III k.) ja Tarmo Ainsaar (füüs. II k.); **eriainena** Jüri Helekivi (rak. mat. II k.), Krista Hinno (II k.) ja Anne Märdimäe (rak. mat. III k.).

Bioloogia üldainena: Anneli Ellervee (ped. I k.), Toomas Liiva (ravi I k.) ja Olga Anufrienko (ravi I k.); **eriainena** Diana Popova (III k.), Toomas Remmelkoor (II k.) ja Anne Mäses (IV k.).

Pedagoogika: Tea Kristov (def. III k.), Eha Vaard (mat. IV k.) ja Age Virkus (mat. IV k.).

Psühholoogia: Silvi Sepp, Tuuli Rasso ja Karin Holst (kõik biol. II k.).

Bioloogilis-meditsiiniliste ainete tsükkel kehakultuuriüliõpilastele: Eva Kuningas (II k.), Margit Kõõbi (II k.) ja Liina Arus (II k.).

Õigusteadus: Leelo Hiie (IV k.), Asko Pohla (II k.) ja Raja Veskimäe (IV k.).

Teraapia: Valentina Semjonova (ravi V k.), Sergei Voronetski (spordimed. V k.) ja Ljubov Semenjuk (ravi V k.).

Pediaatria: Reet Kinks (V k.), Reet Abel (V k.) ja Küllike Mugra (V k.).

Füsioloogia: Alan Altraja (ravi II k.), Triini Annus (ped. II k.), Tuuli Tamman (ped. II k.) ja Eduardas Pabarčus.

Farmaatsia: Kai Schasmin (IV k.), Albina Saar (IV k.) ja Peeter Sarjas (IV k.).

Kirurgia: Ahti Virkus, Kalev Pahla ja Guido Ratnik (kõik ravi V k.).

Stomatoloogia: Tiina Saviorg (V k.), Mart Veerus (IV k.) ja Pille Pilt (IV k.).

Eraldi tuleks ära märkida järgmisi üliõpilasi:

Alan Altraja (ravi II k.) oli juba möödunud aastal füüsikakonkursis esimene ja bioloogias kolmas; sel aastal saavutas keemias ja füsioloogias esimese koha.

Andrus Jerlei (mat. III k.) oli teist aastat järjest füüsika üldainekonkursis teisel kohal. Tarmo Ainsaar (füüs. II k.) on ka juba teist aastat silmapaistva eduga olümpiaadil esinenud. Sel aastal oli ta füüsikas kolmas ja matemaatika vabariiklikul konkursil saavutas 100 punkti 100-st võimalikust. Üleliidulises võistluses kuulus noormees möödunud aastal füüsikute esindusmeeskonda, kes üleliiduliselt kolmandaks tuli.

Tubli oli ka Alar Aab (keem. I k.), kes sel aastal oli keemias eriainena esimene ja füüsikas üldainena kolmas.

Leena Sein (prantsuse fil. III k.) parandas oma möödunudaastast kolmandat kohta, tulles tänavu erialas esimeseks.

Ülikoolisisese vooru parimatest (5 igalt alalt) koostati TRÜ võistkond vabariiklikuks vooruks. **Meie võistkonnad võitsid vene keeles, keemias, matemaatikas ja bioloogias üldainena; inglise, saksa ja eesti keeles, matemaatikas ja füüsikas eriainena.**

Arstiteaduse erialadel ja õigusteaduses viidi ülikoolisisene ja vabariiklik voor läbi koos, sest nendel erialadel vabariigis konkurente pole.

Vabariikliku vooru võitnud võistkonnad sõidavad sügissemestril üleliidulisele konkursile. Selleks neile palju edu!

Kõigi selles artiklis nimetatud üliõpilaste autasustamine, rahalise ja esemeliste preemiate kätteandmine toimub **27. mail kell 16** nõukogu saalis (peahoone, aula trepist üles, II korrusel, ruumis 204). Palume kõiki ülalnimetatud üliõpilasi kohale tulla.

Prof. LEMBIT PUNG,
olümpiaadi TRÜ organiseerimiskomisjoni esimees

HHH NÄDAL HHO

Ukse pealt vaatab vastu tuttav nägu. Kes tema nüüd on? Enne kui jõuan meelde tuletada, ütleb, et on... Sõjaväest saabuvad nüüd paar aastat tagasi pärast esimest kursust teenistusse läinud noormehed. Pagana tore on neid jälle näha! Nad on esialgu pisut kohmetud, vajavad taaskordset sisseelamisaega. Suur tänu kõigile tereütlejaile! Küllap sügisene ajaleht muutub elulisemaks ja sisukamaks just nende poiste sule läbi.

Kõik, kes kümne aasta jooksul ajakirjandusosakonnast tuule tiibadesse saanud, kogunevad aga homme alma materisse. Tere tulemast!

Kes meil veel käinud? Kahel päeval huvitus malevaarstide ettevalmistamisest üleliidulise üliõpilasmaleva peaarst.

Õigusteaduskonnas pidas nädal aega loenguid Leningradi RÜ professor Nikolai Aleksejev.

Kolmapäevast reedeni arutati teadusraamatukogus lugejateeninduse probleeme. Toimus vabariiklik konverents.

Pühapäevase spordipäeva edukaim oli arstiteaduskond. Järgnesid õigus- ja kehakultuuriteaduskond.

Niipalju sel korral infot. Mis tulemas? Ehk jääb suure õppimise kõrvalt aega ka Valgevene kunstimeistreid vaatama-kuulama minna. Afišid on peahoones üleval. Vaata!

MINISTRI KÄSKKIRI

ENSV KKEH ministri käskkirjas avaldati eduka töö ja aktiivse ühiskondliku töö eest 1. mai puhul kiitust dotsentidele **Ivar Aroldile, Arved Lutsule ja Tiiu Vihalemmale ning üliõpilasele Jaan Möldrile. Kiituse ja preemia pälvisid vanemlaborant Tiina Vinni ja laborant Maie Piiroja.**

Tere tulemast!

Sügisel 1976, seega varsti kümme aastat tagasi, avati žurnalistikaosakond. Siiani on see osakond vabariigi ajakirjandusele andnud kuuskümmend kuus ajakirjanikudiplomiga noort inimest. Homme, 24. mail kogunevad need vilistlased aulasse oma esimesele kokkutulekule. Tere tulemast teile kõigile ajakirjanduskateedri poolt!

Nõukogude ajakirjanduse ees seisavad praegusel murrangulisel ajal rasked, kuid tänuväärsed ülesanded. Täie õigustusega oleme veendunud, et aitate neid lahendada. Soovime head töö jätku, tervist ja ergast ajakirjandusvaimu.

Žurnalistikakateeder

Ž

- **UUED LIIKMED**
- **EÜE FUNKTSIONÄÄRID**
- **ÕIGUSKASVATUSSEKTOR**
- **KOMSOMOLIELU «TRÜs»**

Teisipäeval komsomolikomitees

● **Soovitused** NLKP liikmeks astumiseks anti Margus Läänele (ajal. III) ja Heiki Ojamaale (õig. IV). NLKP liikmekandidaadi soovitused said Olav Käsperson (maj. III), Marko Vilipson (KKT II), Raul Eamets (õig. IV). Taas pidi komsomolikomitee tagasi saatma ühe kehakultuuriteaduskonna I kursuse üliõpilase. Põhjuseks täielik ebakompetentsus aktuaalsetes päevasündmustes, kitsas silmaring. Poolteist kuud tagasi saadeti ta samuti ilma soovituseta tagasi.

● **Ikka jätkub EÜE funktsionääride paikapanemine.** Lõuna regiooni Räpo rühma komandöriks-meistriks kinnitati Jaan Tross (ravi III), Aakre rühma komandöriks-komissariks Ervin Põld (füüs. II). Sakala regiooni Rääka rühma komandöriks-komissariks sai Kaido Põlluste (arstit. IV).

Arutusele pidi tulema ka Raivo Sipria (õig. II) personaalküsimus. Teda on eelnevalt karistatud noomitusega. Sellest ei ole tulu olnud, sest puudumised pole vähenenud. Küsimuse arutamine lükati edasi, sest ta ei ilmunud kohale.

● **Õiguskasvatussektori tööst rääkis Egon Konsand (õig. IV).** Sektorisse kuuluvad õigusteaduskonna üliõpilased, kellest on moodustatud lektorite grupp ja kunderlaste juhendajate grupp linna 1., 2. ja 10. keskkoolis. Tegelikult puudub lektorite grupi järele nõudmine nii koolides kui ülikoolis. Ülikoolis on aga suuresti põhjuseks teadmatus niisuguse grupi olemasolust.

● **Komsomolielu probleemide kajastamisest «TRÜs» andis ülevaate komitee pressisektori juhataja Vilja Kallaste (žurn. I).** Teaduskondade komsomolielu vahendajaiks on lehes teaduskondade pressisekretärid, üleülikooliline tegevus jääb komitee pressisekretäri kanda. Viimasel aastal on pressisekretäridest moodustunud toimetuse juurde küllaltki teovõimeline mikrokollektiiv, kelle töö tulemustest on «TRÜs» ka lugeda olnud. Kuid teaduskonnaprobleemide lehte toomine ei sõltu üksnes pressisekretärist, see vajab koostööd, abistamist, vaidlusi ka büroolt endalt, tervelt teaduskonnalt. Praegu pole pressisekretäre kehakultuurlastel, füüsikutel.

Üht-teist on tehtud, teha veel rohkem. Arutelul pakuti üsna huvitavaid ideid. Vilja Kallaste enda arvates võiks sügissemestril enne järjekordset komsomolikonverentsi tutvustada lehes uue valitava komsomolikomitee kandidaate. Septembris tuleks teha ka lühiintervjuud seniste komsomolifunktsionääridega — mis tehtud, mis tegemata, miks. Võib-olla tuleks siis elu sisse ka teaduskonnakoosolekutele (konverentsidele).

● **Ajalooteaduskonna III kursuse üliõpilasele Jaan Lukasele anti üle mälestusese ja komitee tänukiri eduka osalemise eest komsomoliajaloo mälestuste konkursil.**

Kes lähevad suvemalevasse?

14. korda hakkab Tartumaal tegutsema TRÜ suvemalev, mis koondab endasse enam kui 400 esmakursuslast ja mõningaid eelmise aasta patuseid II kursuselt. Tahame anda tudengile esmast töökasvatust ja -karastust, abistada linna ja rajooni asutusi-ettevõtteid, kuid eelkõige siiski täita ülikooli enda vajadusi.

Põhilised tööandjad TRÜ allasutustest: ehitusjaoskond, vastuvõtukomisjon, botaanikaaed, majandusosakond, raamatupidamisosakond. Tehakse ka arheoloogilisi kaevamisi A. Lätte tänavas. Lepingupartnereiks on veel restoran «Tarvas», Tartu konservitehas, Tartu Linna TREV, Tartu linna täitevkomitee (arheoloogilised kaevamised kaubahalli ehitusplatsil), Nõo sovhoosi Nõgiaru osakond jt. **Töö kestab neli nädalat (kaks vahetust): I 7. juuli—2. august, II 28. juuli—23. august.**

Suvemaleva töödeviisiks on ikka olnud: «Iga TRÜ üliõpilane on ka Tartu linna kodanik!» Huvi SM vastu aga kahjuks väheneb iga aastaga. Sellest püütakse vabaneda igasuguste põhjuste ja ettekäänetega. Staabile esitatakse koguni ATEKi otsus (vabastada füüsilisest tööst, välitöödest, õisest vahetusest, ei tohi tõsta üle 3 kg jne.). Kuid samal ajal on osa neist täiesti terved EÜE-sse minekuks.

SM staap pole kunagi teinud esmakursuslastele takistusi osalemaks pärismalevas. Kuid on olemas siiski kindlad tähtajad, mille lõppedes kuulutatakse kõik hilinejad SM liikmeteks.

SM ebapopulaarsuse üks allikas on olnud ka see, et ühtse rühma väljakujunemisega on raskusi. SM staap püüab paigutada ühe firma all töötavad tudengid ühte ühiselamusse, et oleks võimalik korraldada rühmasiseseid üritusi. Rühmaelu oleneb aga igast tudengist endast.

Sel aastal kuulub esmakordselt 4 suvemaleva rühma EÜE koosseisu. Kui nende töö ja muud tegemised õigustavad ennast ning väärivad EÜE head nime, siis tuleval aastal saab teha niisuguseid rühmi rohkem.

Praegu tahaksime aga, et need esmakursuslased ja II kursuse tudengid, kes end veel pole registreerinud SM staabis (ELKNÜ TRÜ komitee, ph. 208), seda lähemail päevil kindlasti teeksid. Sellega hoiate ära liigseid sekeldusi ja kergendate ka meie tööd.

TRÜ SM '86 staap

Tänu

Rektori käskkirjas avaldati tänu korvpalliturniiri «Abiturient '86» organiseerimise eest **vanemõpetajaile Valter Lengile ja Arne Laosele, üliõpilastele Mihkel Heinsalule ning Katrin Vaakmannile.**

Üliõpilaskonkursi «Nüüdismaailma arengu sotsiaalfilosoofilised probleemid» eduka korraldamise eest pälvisid tänu filosoofia kateedri **õppejõud Jüri Tammaru, Rein Vihalemm, Leo Näppinen, Ülo Matjus, Andrus Tool ja kabinetijuhataja Õie Kivimaa.**

Ajakirjanduspäeva puhul pälvis tänu **kirjastus- ja trükiosakonna kollektiiv** hinnatava töö eest ülikooli kirjastustegevuse arendamisel, väljaannete trükkimisel ja realiseerimisel. Kiitust avaldati prorektor **Valter Haamerile** kirjastustegevuse eest.

Rektori käskkirjas avaldati tänu TRÜ võistkonna eduka ettevalmistamise eest vabariiklikuks pedagoogika olümpiaadiks **prof. Inge Undile, dots. Peeter Kreitzbergile ja õpetaja Arne Piirimäele.**

MATEMAATIKATEADUSKOND

367 üliõpilast, 56 õppejõudu, 7 kateedrit, tihedad seosed rakendusmatemaatika labori, arvutuskeskusega. Arvude poolest üks keskmisi teaduskondi. Mis on arvude taga — sellele andis tõuke uudistuseks ülikooli juhtkonna ja ühiskondlike organisatsioonide esimene väljasõidupäev.

TULLA KERGE VÕI RASKE?

Ei tahaks meelevaldselt vastandada reaal- ja humanitaaralasid, kuid igasügisene tegelikkus paneb võrdlema küll. Füüsika- ja matemaatikaerialadele kuulutatakse sageli välja järelkonkurss. Nii satub osa ülikooli kohe pärast sisseastumiseksameid — ei mingit konkurssi enam. Ajalukku, kaubatundmisse, õigusteadusesse, filoloogiasse ja mujalegi on ikka mitu kandidaati ühele kohale.

Vähene huvi reaalalade vastu on sundinud matemaatikuid otsima värskeid tuuli ka kutsesuunitluses. Matemaatikuid saab siin aina kiita. Peale traditsiooniliste lahtiste uste päeva, koolides esinemise ja ajakirjanduses tutvustamise on neil mõndagi järgimisväärset. Teaduskonnaga kutsutakse tutvuma vabariikliku olümpiaadi võitjaid. Tihe side on füüsika-matemaatikakooliga, mida juhendavadki ülikooli inimesed. Tänavu on selle 130st õpilasest lubanud ülikooli peale edasi mõelda 13. Keskkoolides käiakse koguni terve meeskonnaga — nii õppejõud kui üliõpilased. Viljandi, Rakvere, Tallinna, Kohtla-Järve jt. koolides on peale õppimisvõimaluste tutvustamise tehtud õpilastele ka taidlust, peetud ühiseid pallilahinguid. Dekaani dots. Mati Kilbi sõnutsi on siin suur abi olnud lõpukursusele jõudnud rakendusmatemaatika tudengitest.

Võiks arvata, et järjekindla ja põhjaliku propaganda peale jõuab Tartusse palju matemaatikahuvilisi, aga... Ajastul, ka arvutite sissetungi ajal on omad ilmingud (ei hakka siin enam ümber jutustama «Edasi» mõttevahetust). Propagandat tuleb teha, teha aina kaasatõmbavamalt, sest augustis võetakse jälle vastu 100 tulevast matemaatikut.

AGA OLLA?

Sissesaanute erinev tase ja huvi sunnivad õppejõudegi pingutama. Kellele matemaatika armsaks ei saa või pole võimetekohane, see läheb. Kolmandaks, neljandaks kursuseks on järele jäänud töökamad ja andekamad. Õppeedukuse reas ülevalt allapoole on matemaatikud olnud juba pidevalt esimese viie teaduskonna hulgas. Ette heita saab vaid arvestusvõlglaste suurt hulka. Seda märkis väljasõidupäeval õppeprorektor prof. Uno Palm. Arvestuste aeg on nüüdki käes — kuidas minnakse sessile? Parem võiks olla teadmiste kvaliteet, st. ainult neljadele ja viitele õppijate hulk jääb siiski väikeseks (ainult 30— 40%).

Jälle sattusin arvude juurde. Jätame need sinnapaika ja tsiteerigem hoopis 1982. aasta 14. juuli linnalehte. Ülikooli juubelieelses rubriigis «Täna» kirjutab Mart Kadastik matemaatikateaduskonda tutvustades nii: «Ülikooli lähema aja plaanides pole matemaatikahoonet kirjas, ehkki, nagu matemaatikud ise leiavad, oleks nende hoone kõigist odavam — tarvis vaid auditooriume, tahvleid ja kriiti.» Ei ole matemaatikute maja nüüdki lähema aja plaanides, kuigi auditooriume läheks vaja veel rohkem. On ju Vanemuise 46 matemaatikute pinnale siginenud palju uusi arvuteid, mis ei teeninda üksnes oma teaduskonda, vaid kogu ülikooli, rääkimata vabariigi õpetajatest ja üleliidulisest kehakultuurlaste täiendusteaduskonnast. Mis oma majja puutub, siis matemaatikud on küll ühed vähesed õnnelikud, kes kompaktselt koos, pealegi oma ühiselamu lähedal. Siit saab otsida ka matemaatikute ühise meele ja kodutunde põhjusi.

Aga auditoorium — kriit — tahvel? On nüüd kriidi ja tahvli aeg möödas, mil majas Jaapani «Yamahad» ja mis veel kõik tulemas?

Kaugeltki mitte. Mõtlemisel, ütlemisel ja tahvlile kirjutamisel on matemaatilistes ainetes hoopis suurem kaal kui arvata võime. «Tuleb ise kõik uuesti läbi mõelda, üliõpilasel on niiviisi kergem kaasa tulla, eriti tõestustes,» arvas dekaan.

Siit ka kohe pärimine uute tuulte kohta kõrghariduses. Kas siis matemaatikud ei vähendagi oma loengukoormust ega anna rohkem aega iseseisvaks tööks? Ja tehniliste õppevahendite kasutamine?

Pärast väljasõidupäeva vaagisid teaduskonna juhid oma «majapidamise» üle, võtsid plussid ja miinused kokku ning uurisid ka loengute vähendamist. Ega matemaatikuil siin palju loobumisvõimalusi ole. «Seda enam kui tudeng on näiteks eelnevast neljast, kuuest loengutunnist väsinud ega suuda kergesti kaasa tulla. Järelikult tuleb ta kaasa mõtlema panna ja uus osa ausalt läbi mängida. Mõningat loengute kärpimist saame muidugi teha, kuid siin peavad ka teiste ainete õppejõud, näiteks ühiskonnateadlased loengute osa vähendama.»

Nii väljasõidupäeval kui hiljem dekanaadis dots. Mati Kilbi ja teadusprodekaani dots. Heino Türpuga vesteldes kerkis taas esile õppematerjalide operatiivne paljundamine. Väga, väga oleks tarvis paljundada teinekord kasvõi loengutekstegi, graafikuid. Saaks kodus valmis joonistatud graafikust kähku äratõmbed teha ja loengusse kaasa võtta... On see tänapäeval utoopia?

Õppekirjanduse ilmumiselt on prorektor Valter Haameri arvates matemaatikateaduskond järjepidevalt heas kirjas olnud. Kui arvestada mahu järgi, siis on matemaatikud kõigist teistest üle, sest matemaatika saab läbi väheste sõnadega.

ÕPETAJAKS? JAA!

Niisuguse alapealkirjaga on juba mõista antud, et matemaatikatudeng läheb õpetajaks meelsasti. Ülikooliaegne kutseorientatsioon töötab õiges suunas. Tänavu lõpetab matemaatikaosakonna 40 noort, kellest läheb kooli 37.

Siia on lisatud ka need, kes keskeri?ppeasutustes tööle hakkavad. Suunamine on aga üks imelik asi. Kuigi ka tehnikumides ja kutsekoolides ülikooli lõpetajast õpetaja saab (kasvõi näiteks Räpina sovhoostehnikumi arvutiklassis), ei lähe tema ju enam Haridusministeeriumi plaani. Nii jäigi sel aastal üks Haridusministeeriumi koht täitmata. Ikka teeb ülikoolist teelesaatjaile muret korteri puudumine. Kui palju on neid (õieti kui vähe), kelle võtab esimene töökoht vastu koos korteriga?

Lõpetamisega seoses ei saa mööda minna ka rakendusmatemaatikuist. Vahepealne arvamus, nagu neid ei vajatakski nii palju, on lihtsalt valeks osutunud. Tänavu lõpetab 35, kuid ülikoolist taotleti üle 70 spetsialisti.

MATEMAATIKATUDENG

on õppejõu arvates küllaltki püüdlik ja tubli, keda lõpukursusel saab lausa kolleegiks pidada. See tublidus hakkab teinekord aga ilmnema alles III—IV kursusel. Võiks varem. Kõigist, kõigist tegemistest peaks ta seadma matemaatika esimesele kohale, aga mitte laskma muudel asjadel seda varjutada. Need muud on vahel igasugused üleülikoolised kaasalöömised. Enne matemaatika ja siis... Kuid seda aktiivsust on jagunud ka oma teaduskonna peale. Õppejõudude arvates on väga ilusaid ühiseid üritusi korraldatud. Ja ikkagi on õppejõudude sooviks suunata kogu energia ja töövõime veel rohkem oma eriala peale.

TUDENGISÕNA

järgneb nüüd toimetusepoolsele ülevaatele. Kogu edasine on kirja pandud teaduskonna pressisekretäri Juta Annuse (mat. I k.) sulega, kes on kokku võtnud pärast väljasõidupäeva teaduskonna komsomolisekretäri Alar Pandise ja üliõpilaste ametiühingubüroo aseesimehe Valdeko Kalamehe vestluse.

Niisiis, hetkeseis? Komsomolibüroo ja õppekasvatustöö sektor. Sektor (Heli Leuska mat. IV k.) on oma tööd hästi organiseerinud. Etteheiteid ei ole. Dekanaadiga on side tihe. Siit võiks aga tõstatada probleemi, mis on vahest teistelgi. Näiteks üliõpilane, kes õppetöölt puudub, ent saab eksamitega hakkama, tekitab kaaslastes paratamatu mõtte: «Aga miks peame meie loenguis käima, kui võiksime õppida ainult eksamiteks nagu temagi?» Taolise üliõpilase karistamiseks ei ole vahendeid.

Ideoloogiatöö juht pole veel täit hoogu jõudnud sisse saada. Uue inimese korralikkusega püüab ta muuta ideoloogiatööd kursustel elavamaks. Tal soovitatakse korraldada rohkem kohtumisi ja hoolitseda poliitinfo stendide eest.

Kultuuritöö on sel õppeaastal edenenud rahuldavalt (kui mitte isegi paremini — toim.): esmakursuslaste taidlus, nääripidu, vilistlaste õhtu jm. Nendele on tegelikult kaasa aidanud kõik tudengid ja kui neist üritustest pole piisanud, on organiseeritud ka kursuse- või grupisiseseid.

Spordisektor on oma ülesandeid täitnud küllaltki tagasihoidlikult. Teaduskonna spordielul on aga oma hoog sees tänu ametiühingu vastava sektori esimehele Olev Vaherile (organiseeris bridžiturniiri) ning Alar Pandisele ja Raivo Kaldale (korvpallikohtumised).

Innuga asus tööle vastloodud šeflussektor (Kristel Soo).

Olme eest hoolitseb Tiit Kolde. Tema kohta öeldi, et ta teeb oma tööd suure kohusetundega, loovalt, ei vaja mingit kontrolli komsomolibüroo poolt.

Endiselt on aga raske inimesi üritustele kaasa tõmmata. Alar Pandise unistuseks on leida tee, kuidas tudengeid liita. Esmalt tuleks tema arvates hing sisse puhuda gruppide komsomolikoosolekutele.

Ürituste organiseerijaiks on tavaliselt ikka ühed ja samad aktivistid. Küsimusele, miks just nemad püüavad kogu töö üksi ära teha, tuli vastus, et see, mis on ise tehtud, on kindlalt ja korralikult tehtud.

Kas siit ei algagi üks usaldamatuse külgi? Mis kasu on igale komsomolisekretärile, igale realiikmele individuaalsest lähenemisest, kui neid ei haarata üldisesse töösse? Sedasi tekib paratamatult organiseerijate grupp ja kasutajate grupp ning selliseid gruppe liita ei ole sugugi lihtne.

Matemaatik ei ole passiivne. Peaaegu igas Tartu rahvatantsukollektiivis on tegev mõni meie teaduskonna inimene. Kuid ega ta siiski lihtsalt loosungitaoliste sõnade puhul kaasa tule. Mõjutamiseks on vaja mingit reaalset pinda, on vaja piitsa ja prääniikut. Meil on aga juhtimisprobleemidegagi pistmist. Praegu näiteks ametiühing mitte ainult ei dubleeri komsomoli, vaid koguni konkureerib. Ühelt poolt toetab ametiühing komsomoli finantsiliselt ja saab komsomolilt andmeid aruannete jaoks, teiselt poolt käivad aga nende taotlused teineteisele risti vastu.

* * *

Ametiühingujuhtidelt Tarmo Kinkarilt ja Malle Eglitilt küsisin: «Milline on hetkeseis? Rõõmud, mured?»

Üliõpilaste ametiühingu juhtkond koosneb kaheksast liikmest. Et kolm neist peavad tegelema vaid organisatsioonilise tööga, ei ole võimalik läbi viia nii palju üritusi, kui tahetaks. Et neid inimesi vabastada, tuleks teha selgeks organiseerijate töö rühmas. Siis oleks kogu büroo võimeline üritusi organiseerima.

Aktiivsetest liikmetest märgiti kultuuritööga tegelevat aseesimeest Valdeko Kalameest, olmesektori juhti Tiit Koldet, organisatsioonilise külje eest vastutavat Malle Eglitit ja spordiaktivist Olev Vaherit. Olmesektor on hakkama saanud ka vaktsineerimise ja doonorluse eest hoolitsemisega. Muret teeb aga tuusikute jaotamine. Matemaatikud ei ole huvitatud profülaktooriumist ega suvel puhkekodudes käimisest. Küllap ei peeta sellist suve veetmist tudenglikuks, ikka EÜEsse või ka koju.

Kõige suuremaks mureks on aga kursustel käiv liikmepiletite vahetamine. Selle vastu peaks küll rohtu juba olema. Nimelt on viimasel ajal hakatud ametiühingus hüvede jaotamisel vaatama sedagi, kas kursusel asjad korras. Küllap mõni toetusest ilma jäämine vastavad funktsionäärid ka tegutsema paneb.

Ametiühingu suhtes on passiivseks jäänud teistest rahvustest tudengid, isegi need, kes on Eestis elanud.

Tudengite ametiühing on uus asi ning seetõttu ka vähe neid, kes oskaksid ja tahaksid seda tööd organiseerida. Leidub küll neid, kes on käsu peale võimelised mõne ülesande ära täitma, kuid tõsistest aktivistidest jääb puudu.

Lausa omavalitsusega on otsapidi seotud aga järgmine mõtteavaldus. Väikese matemaatikateaduskonna komsomolile ja ametiühingule piisaks oma juhist ja paberitöö tegijaist, ülejäänud ühised funktsionäärid võiksid kuuluda mõlemasse büroosse korraga. Siis ei oleks töö pärast sekeldusi ja midagi ei jääks tegemata. Praegu ongi side komsomoliga tihe just taolise töövormi tõttu. Näiteks on olmesektori esindaja mõlemas organisatsioonis üks ja sama isik.

* * *

Niipalju tudengite endi sõnade järgi. Kas ehk mitte liialt enesekriitiliselt? Lõpetamiseks sobiks väljasõidupäeval kuuldu. Komsomolikomitee sekretäri Arvo Lambi hinnangu kohaselt näib matemaatikute organisatsioon olevat üks tugevamaid. Samad sõnad olid ametiühingu kohta ka üleülikoolilise komitee esimehelt Ants Kullilt. Komsomoli ja ametiühingu osaline dubleerimine on praegu probleem kogu ülikoolis.

Tollel aprillikuu väljasõidupäeval olid kõneaineks ka mitmed muud probleemid. Püüdsime siin keskenduda tudengile endale, kuigi kõrgkoolis on ju üliõpilasega seotud kogu õppeasutuse tegevus. Võib-olla paneb komsomoli tegevus kokkuvõtteid tegema teisigi teaduskondi. Sügisel tuleb ju aru anda ülikooli komsomolikonverentsile.

VARJE SOOTAK,
JUTA ANNUS

LELES LUHSE joonistatud pealkiri

TRÜ nõukogus

O TRÜ nõukogu esitas ENSV TA liikmete vabadele kohtadele järgmised õppejõud: ENSV TA korrespondentliikme ENSV teenelise teadlase prof. Mihhail Bronšteini kandideerimaks ENSV TA Ühiskonnateaduste Osakonna põllumajandusökonoomika eriala akadeemiku kohale, NSVL Pedagoogika Akadeemia korrespondentliikme ENSV teenelise teadlase sotsialistliku töö kangelase rektor prof. Arnold Koobi kandideerimaks ENSV TA Ühiskonnateaduste Osakonna ajaloo eriala korrespondentliikme kohale ja prof. Gennadi Vainikko ENSV TA Informaatika ja Tehnilise Füüsika Osakonna matemaatika eriala korrespondentliikme kohale.

O Professori teaduslik kutse otsustati taotleda füüsika-matemaatikadoktor Taivo Arakule ja ajaloodoktor Feliks Kinkarile.

O Uue üliõpilaskontingendi vastuvõtu ettevalmistamisest rääkis dots. Tõnis Matsin ja haridussotsioloogia labori juhataja dots. Paul Kenkmann.

O TRÜ kirjastustegevusest 11. viisaastakul ja ülesannetest 12. viisaastakul tegi ettekande kirjastus- ja trükiosakonna juhataja Marta Raisma.

Sõja neli tahku

Endel Laasik

(Vt. ka «TRÜ» nr. 5, 8, 17)

4. Demobiliseeritu

1943. aasta kevadel kirjutati mind haiglast välja ja sama aasta 15. juunil demobiliseeriti. Öeldi, et võin sõita, kuhu tahan, kas koju või kusagile mujale. Aga kodu oli veel vaenlase võimu all... Seljakotis oli mul siis paar riietuseset, kaks kilo leiba, 300 g rosinaid ja 14 rubla raha. Samuti prii pilet ükskõik millise liiklusvahendiga ükskõik kuhu Nõukogudemaa nurka.

Kuhu ikkagi minna? Olin kuulnud, et Kaukaasias olla eesti külasid, kuid tol ajal ei olnud Kaukaasiaga veel kindlat ühendust. Siberi eesti asundustest ei olnud mul aimugi. Ühelt Karjalast evakueeritud mehelt kuulsin, et Volga ääres lõuna pool olla üks «väga hea kolhoos». Egas midagi — istusin laevale ja sõit piki Volgat algas. Robotki sadamas, Gorkist umbes 80 km lõuna pool, läksin laevalt maha ja hakkasin jalgsi edasi astuma. Kohalikud ütlesid, et kolhoosi keskuseni olla nii kilomeetrit seitse «s gakom», aga tuli välja, et see «haak» oli oma 15 km pikk. Nii et pärast 22 kilomeetri pikkust jalgsimatka jõudsin Lõskovo linnakese juures asuva «Energia» kolhoosi keskusesse.

Esialgu võeti mind kolhoosi tulevalvuriks. Mul tuli nii öösel kui päeval istuda küla keskel kõrges tornis ja pidada hoolega silmas umbes 400 puitelamust koosnevat küla. Majad olid tihedalt koos, nii et tule lahtiminekul oleks seal leekidel alles saaki olnud. Vene keelt oskasin alles vähe, kuid õppisin visalt juurde. Haiglas olin saanud ühelt õelt vene-saksa sõnastiku, mille abil koostasin endale käsikirjalise vene-eesti sõnastiku. Kolhoosis märgati peagi minu huvi kirjasõna vastu ja mulle pakuti «kulturniku» ametit. Selle ametimehe peamine ülesanne oli kolhoosirahvale ajalehtede ettelugemine. Asi oli selles, et enamik kirjaoskajaid mehi oli mobiliseeritud, naiste kirjaoskus oli aga küllaltki kesine. Käisin siis mööda peresid ja brigaade ja lugesin ette nii rindeteateid kui ka uudiseid. Umbes poolest loetust sain ise ka aru, kuid ajapikku tuli keeleoskust jõudsalt juurde.

Talvel ei saanud ma sooja riietuse puudumise tõttu mööda küla käia. Tegin siis kingsepatööd, nii palju kui seda ühe käega suutsin. I. aprillist võeti mind juba erialasele tööle — sain ühes teises kolhoosis raamatupidaja abiks. Nelja kuu pärast olin juba pearaamatupidaja kolmandas kolhoosis ja sellel kohal töötasin kuni sõja lõpuni.

Pärast Tartu ja Eesti NSV vabastamist 1944. aasta sügisel sain kodunt kirja: kõik on elus ja terved ja ootavad mind koju tagasi. Hakkasin taotlema luba Eestisse tagasipöördumiseks. Võttis aga aega, enne kui kõik vajalikud paberid korda sain. 24. juunil 1945 astusin hommikuselt rongilt Tartu jaama perroonile, rasked kohvrid üle õla. Esimene asi, millega kallis kodulinn mind tervitas, oli kümnerublase trahvi sissenõudmine üle normi kaaluvate pakkide kaasavõtmise eest. Olin nendesamade pakkidega pool Venemaad läbi sõitnud, teinud mitmeid ümberistumisi ja kusagil ei tassitud mu varanatukest kontrollimiseks kaalule. Tartu jaamas aga tehti see tükk ära. Selline oli siis taaskohtumine kodulinnaga, kust olin peaaegu täpselt nelja aasta eest sõjateele asunud.

Linn paistis mulle kohutavalt purustatuna. Läksin piki Heidemanni ja Pälsoni tänavat kesklinna poole, kahel pool teed aina varemed ja varemed. Õnneks oli mu sõjaeelne elamine Võru tänaval jäänud terveks, peremeeski alles. Sinna ma esialgu elama jäingi.

Keskkooli lõputunnitus koos muude dokumentidega olid koos minuga kogu sõja läbi teinud. Nüüd viisin need ülikooli, et saada luba sisseastumiseksamiteks. Mingeid erilisi soodustusi rindemeestele siis ei olnud. Varem olin mõelnud nii arsti kui juristi kutse omandamisele, nüüd oli reaalne ainult õigusteadlase oma. Pikem jutuajamine oli mul dotsent J. Mälliga, kes viibis ka meie vastuvõtueksamite juures. Tegin need eksamid ära ja 1945. aasta 1. septembrist võisin ennast lugeda Tartu Riikliku Ülikooli õigusteaduskonna üliõpilaseks.

Üleskirjutuse teinud ja ülikooli ajalehte toimetanud
HILLAR PALAMETS

Vabariiklikul pedagoogika-olümpiaadil

22. ja 23. aprillil toimus Tallinnas (TPedI baasil) vabariiklik jõukatsumine pedagoogikas üleliidulise olümpiaadi «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» raames.

TRÜd esindas 9-liikmeline võistkond. Seekordne olümpiaad erines tunduvalt eelmistest, rohkem oli rõhku pandud loovmõtlemisele.

Osavõtjatel tuli lisaks teooriaküsimustele lahendada probleemsituatsioone, leida filmidest probleemid klassijuhatajatundide arutamiseks ning ühe kohta koostada konspekt.

Võistlus kujunes väga tasavägiseks ning parimad selgusid alles lõpus:

I — **Anne Hommik (TRÜ, def. III)**
Merike Nurges (TPedI)
II — **Meego Remmel (TRÜ, def. II)**
Inda Hütt (TPedI)
III — **Tatjana Jakuševa (TRÜ, vene fil. III)**
Heli Helenurm (TPedI).

Edukalt esinesid ka ülejäänud TRÜ võistkonna liikmed:

Age Virkus (mat. IV) 4., Svetlana Navražnõh (v. füüs. IV) 5., Tea Kristov (def. III), Eha Vaard (mat. IV) mõl. 7.—8., Elena Sivenkova (vene fil. IV) 9., Kadri Land (füüs. IV) 14.—15. koht.

Kõigile jõudu ja jaksu edaspidiseks!

AARNE PIIRIMÄGI,
TRÜ võistkonna esindaja

OMA PILGUGA ● OMA PILGUGA ● OMA PILGUGA ● OMA PILGUGA ●

Pelgamisest väärkäsituseni

Kuidas ka ei püüa, ikkagi ei tule meelde, millal lugesin viimati usutavat artiklit sellest, mismoodi sünnib teadus. On küll olnud mõned siirad, seejuures just siiruse tõttu akadeemilisuselt aina võitvad tähtpäevakirjutised (Peeter Torop, Lotmani fenomen — Keel ja Kirjandus, 1982), mõned konventsioonivabad mälestuskäsitlused (Juri Lotman, Mõni sõna Roman Jakobsonist — Keel ja Kirjandus, 1983); kui hoolega otsiks, küllap leiaks ka inimlikult mõistvaid retsensioone. Ent veenvaid, umbusust vabastavaid artikleid näiteks sellest, milline on teaduse — olgu kasvõi kirjandusteaduse — tegelik, argine tehnoloogiline režiim — tee mis tahad, ei mäleta.

Mida ma siis mäletan? Mäletan lugusid äsja kaitstud väitekirjadest, intervjuusid saavutustest, mille rakendamiseks majanduses või tööstuses tuleb ületada «ainult» mõtlemise inerts ja ametkondlik vastuseis ning sõnalisi portreid värskelt preemia saanud õpetlastest. On meeles ülevaated oma institutsiooni ajaloost ja sõnumikud rahvusvahelistest sidemetest, komandeeringutest ning erialastest kokkutulekutest. On ka artiklid teadusharude dünaamikast ja kaadripoliitikast. On koguni ridamisi vastavaid monograafiaid. Aga nii palju kui asjaomaseid populaarseid kirjutisi ning uurimustena võetavaid töid kokku tulebki, siiski on neist oleviku teaduse mõtestamiseks tervikuna vähe. Ebanormaalselt vähe!

Kas te olete lugenud artiklit näiteks sellest, mida tähendab tegijale, institutsioonile, uurimissuunale, kuid ka teadusele kultuuris üldse juba kaitstud väitekirja jätmine kinnituseta? Ega ei ole. Kui olevikust on kunagi saanud kauge minevik, siis, jah, on hilisemale ajaloolasele lubatud imestada, miks ei antud tookord dissertandile taotletavat kraadi. Ent see «tookord» on ju praegu meie olevik! Seda väitekirja, seda kraadi, seda tunnustust on praegu **meile** vaja! Miks me siis teeme näo, nagu oleks negatiivse tulemuse korral tegemist pelgalt isikliku traagikaga ja, mis veel halvem, nagu oleks kraadi omistamisest keeldumine alati ning lõplikult õige otsus? Aga me ju teeme selle näo, sest ... kus on üksainuski kirjutis, milles seda probleemi oleks otseselt puudutatud?

Küllap te olete lugenud mitutki artiklit, mille sees küsitakse, kuhu jääb üks või teine teadaolevalt käsile võetud väljaanne või miks ei ole siiani alustatud mõnd praktikutele väga vajalikku uurimistööd või kui kaua veel peab läbi ajama kitsastes ruumides väga väikese hulga spetsialistidega ja äärmiselt nappide vahenditega. Näiteks kirjandusteaduse puhul: kuhu jääb akadeemilise «Eesti kirjanduse ajaloo» kaasaega vaatlev lõpp, kus on J. Barbaruse ja J. Semperi kirjavahetuse teaduslik väljaanne, millal tuleb viimaks O. W. Masingu ja J. H. Rosenplänteri kirjavahetuse publikatsioon jne. jne. jne. Kui te seisate asjale küllalt lähedal, siis tuleb sellest, mis paneb uurimused venima või jätab spetsialistide ringi pikemat aega üha samasse suurusjärku, vähemalt eravestlustes ometi kõnet. Aga enamasti vaid tõesti ainult eravestlustes, aniharva, kui need küsimused lähevad lahtise koosoleku ette ja ... taas ei mäleta, et oleksin lugenud artiklit näiteks sellest, kuidas kahtlaselt paljudes uurimissuundades tehakse tööd alla mõeldava normi kohase hulga inimestega, taevas ise teab kust kokku otsitud vahenditega ning ootuspärase olude paranemiseta **kogu aeg**. Mitte ajutiselt sel viisaastakul, vaid aastaid ja aastakümneid.

Ei, ma ei taha artikleid sellest, kui raske on. Ma tahan artikleid, mida lugedes ma usun, et on raske olnud. Ma tahan artikleid sellest, mis täidab teaduse tegija ööpäeva. Artikleid sellest, mis toimub siis, kui ei ole tähtpäevi, kui ei ole konverentsielevust, kui pole külalisi, kui keegi ei tea, mida uut on esile toodud. Ning õieti ei tahagi ma ilmtingimata just artikleid. Ma tahan arusaamist sellest, kuidas teadus tegelikult talitleb ning kes teda loob ja millise hinnaga see sünnib.

Triviaalse ettekujutuse kohaselt ei puutu teadlase argipäev uurimistöö seisu rohkem kui vahest üldiseks taustaks ning ei juhtu midagi halba, kui me jätame reapäevamured, mille varjus teadlane askeldab, rahulikult tema ja ta lähemate kolleegide erajuttude või koguni ükšnes sisekõne aineks. Selline hoiak viib ilmselt eksi. Me kõik oleme teadusest huvitatud. Ent mida vähem me tema hariliku talitlemise mehhanismi tunneme — ning pelg, olgu või psühholoogilinegi pelg, just seda tingibki —, seda vähem konstruktiivne meie huvi teaduse vastu olla saab. Me tahame tulemusi, aga meile ei lähe sugugi korda, mil viisil need tulemused võiksid tegelikkuseks saada. Meile tundub, et uurimuste valmimiseks pole tarvis palju muud kui vaid ettevõtlikku töökust ja meile ei tule justkui pähegi, et teadlase töökusele annab mõtte ühiskond, mille sees ta loob. Ühiskond ehk meie ise.

Seepärast on minu arvates vale, kui me teeme teadusest kirjutamise peamiselt n-ö. pressisekretäride kohustuseks. Sel juhul saab paratamatult ülekaalu raporteeriv, teaduses nii sagedasi negatiivseid tulemusi hoolega varjav käsitlusviis, mis teeb teaduse enda olemise labaseltki lihtsaks. Kas ei ole meiegi ülikoolis tehtud/tehtavatele uurimistöödele nende kohta seni avaldatud kirjutistes saanud osaks aga just niisugune saatus? Kas ei tule siis selle umbusu, mis ülikooliteaduse suhtes ikka ja jälle tekib, põhjuseid otsida ka tollest pildistikust, mida meie press — osalt meie eneste kaastöö läbi — pakub? Teadus ei saa mõistetavaks ainult päevainformatsiooni kaudu, teadus vajab tegelikkust mittekartvat pidevat mõtestamist.

PEETER OLESK

Kevadõhtu poliitökonoomiaga

Aprilli lõpul oli ÜTÜ poliitökonoomia sektsiooni selle aasta konverents. Osavõtjate arvu ütles konverentsi avanud dots. Aadu Arrak viimaste aastate suurima: esitati kolmteist tööd. Parimad ettekanded olid majandussuhete ringi poistelt. **I koht läks Aare Pällinile (õigust. I), II — Raul Eametsale (õigust. IV). Tema on parimate hulka jõudnud mitu aastat järjest. Kolmandaks jäi Lii Kangru (žurn. IV).** Head tööd olid Priit Pallumil (majanduskübern. II), Pille Lindrel (õigust. I), Taivo Kivistikul (õigust. II).

Konverentsi kuulanud poliitökonoomia kateedri õppejõude huvitasid enam puht- või peaaegu majandusalased tööd. Põhiliselt käsitleti sotsialismi poliitökonoomia teemasid, mõned (näit. võitja töö «Maakasutuse reguleerimisest kodanlikus Eestis») ka kapitalismist. Enimkäsitletud teemadest võiks nimetada veel põllumajandust ja keskkonnakaitset.

Konverentsi organisaator Avo Viiol: «Sisukaid töid oli päris palju. Viga oli sageli see, et teema käsitlus jäi poliitökonoomiast kaugeks. Muidu oleks mõned auhinnakohad võinud teisiti jaotuda.»

Üllatas, et kuigi poliitökonoomia on valdavalt majandusaine, oli majandusteaduskonnast suhteliselt vähe esinejaid (3—4). Enamik poliitökonoomia uurijaist olid juurakad.

A. Viiol: «Majandus ja poliitökonoomia on enam poiste ala. Õigusteaduskonnas on palju poisse, majanduses enamasti tüdrukud. Ilmselt sellega on seletatav majanduse vähene esindatus.»

Kuna esinemisaeg oli piiratud — 10 (+2) minutit, kujunes tööde lugemine tihti kiirustavaks vurinaks. Esinejad polnud oma ajakasutust läbi mõelnud. Vähe on esinemiskogemust.

A. Viiol: «Üliõpilased oskavad esineda väikese seltskonna ees, näiteks meie majandussuhete ringis. Suurema auditooriumi ees on nad tihti ninaga paberis kinni ega kasuta tahvlit. Aare Pällinile andis plusspunkte peale kõige veel ka esinemiskindlus ja -vabadus.»

Konverentsieelse vaevanägemise ja konverentsiaegse närvipinge tasus majandussuhete ringi pakutud võimalus veeta pärast ametlikku osa koos ilus kevadõhtu.

EVA MIHKELSON

Võistkondlik esikoht ülikoolile

Vabariiklik vene keele olümpiaad toimus vahetult enne 12. aprilli. Seepärast olid kekseks teemaks maailmaruumi probleemid. Populaarteadusliku filmi «Universumi mõistatus», varem loetu ja kuuldu ning omaenda fantaasia põhjal koostas iga osaleja 5-minutilise ettekande. Eelnevalt kirjutas iga osavõtja ka ettekande teesid, mida esinemise ajal võis kasutada.

Ettekanded esitati ladusas vene keeles, sisutihedalt ja huvitavalt. Žürii, kuhu kuulus igast kõrgkoolist üks esindaja (esimeheks dots. Helle Vissak), hindas keele grammatilist õigsust, väljendusoskust, mõtte loogilisust, sõnavara rohkust ja ka reglemendist kinnipidamist. Kokkuvõtteid tehti ühises teelauas vanas kohvikus.

Individuaalselt olid paremad (1) Elmo Nüganen (TRK); (2) Anti Iljin (EPA); (3) Vladimir Indrikson (TRÜ); (4) Risto Pullat (TRÜ); (5) Erik Puura (TRÜ).

Meeskonnavõit kuulus TRÜ-le, järgnesid EPA, TPI, TRK, TPedI ja ERKI.

MALLE RÜÜTEL,
ainekomisjoni liige

J. REIMAND, K. VELSKER

VALEMEID MATEMAATIKAST

Tänu

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumile Tartu majanduse ja sotsiaalse infrastruktuuri kohta esitatud õiendi koostamiseks vajalike materjalide kogumise, süstematiseerimise, võrdlemise ja läbitöötamise, samuti esialgse projekti koostamisel ja kooskõlastamisel ülesnäidatud täpse, kohusetundliku ja algatusvõimelise töö eest pälvisid tänu **Tartu linna arengu kompleksuurimise labori juhataja Urve Salo, poliitilise ökonoomia kateedri dots. Olev Raju ning rahanduse ja krediidi kateedri dots. Arno Susi.**

25-aastase tööjuubeli puhul pälvis tänu laitmatu töö eest ühiselamu komandandina **Hilja Reimann.**

Õppevahendi tõlge

Ülikooli rotaprindil 1979. aastal 1500 eksemplaris paljundatud õppevahend «Valemeid matemaatikast» pälvis kordustrüki kirjastuses «Valgus» 1983. aastal tiraažiga 35 000. Nüüd saab seda raamatukest lugeda ka tagant ettepoole, sest kirjastus «Mir» tõlkis Jaan Reimandi ja Kalle Velskeri koostatud kogumiku pärsia (färsi) keelde. Tõgitud väljaannet jätkub 10 100 õppurile Afganistanis.

Jüri Afanasjev

ÜTÜ võrdleva kultuuriloo ja orientalistika ringi IX konverents

peeti aprilli lõpul ja tõi kahel päeval kokku auditooriumitäie kuulajaid. Konverentsi esimene päev oli üliõpilaste, teine päev aga esmakordselt ringi konverentside traditsioonis vilistlaste päralt. Konverentsi juhatas sisse ringi teadusjuhendaja, TRÜ ajaloo ja semiootika labori juhataja Linnart Mäll, kes labori ja Üleliidulise Orientalistide Assotsiatsiooni nimel soovis edu üritituse heaks kordaminekuks.

Edasi läks esinemisjärg juba tudengite kätte. Esimene ettekanne «Himaalaja rahvad Michel Peisseli kirjelduses» oli Priit Heinsalult (matem. IV), kes rääkis tuntud prantsuse teadlase ja rännumehe tööde põhjal mõndagi huvitavat Himaalaja vähe uuritud piirkondade rahvastiku eluolu kohta. Teisena sai sõna külalisesineja Moskva RÜ juures asuvast Aasia ja Aafrika Maade Instituudist K. Tertitski (IV k). Tema ettekanne «Hiinlaste etnopsühholoogia» paistis silma laiahaardelisuse ja hea materjalitundmisega. Järgmine esineja A. Lankov (V k.) oli Leningradi RÜ idateaduskonnast ja tema ettekanne käsitles Jaapani-Korea 1609. aasta lepingu sõlmimise rituaali küsimusi. Arne Uusjärve (geogr. III) esinemisest saime teada, kui põhjalikud olid geograafiaalased teadmised vanadel hiinlastel. Leningradlanna O. Tutatšikova (V k.) analüüsis hiina keskaegse kirjanduse ühe tähteose Wu Chengeni romaani «Teekond Läände» ideelist sisu ja filosoofilisi juuri. P. Vjaznikov (IV k.) Moskvast rääkis india kirjandusklassiku Prasadi draamaloomingu meetodi küsimustest. Päeva lõpetas meie esineja Eduard Parhomenko (ajal. II) ettekandega «Surnute kultus Vana-Egiptuses», millega ta nädal varem oli esinenud ka Moskva RÜ AAMI ÜTÜ konverentsil.

Žürii nimel võttis sõna L. Mäll, kes kriitiliselt märkis, et peaaegu kõikide ettekannete põhipuuduseks oli ohtrasõnalisus ja mõningane laialivalguvus. Soovida jättis seisukohtade täpne teaduslik formuleerimine. Positiivsena märkis žürii ära (eriti külalisesinejate) head materjalitundmist ja ladusat esinemist. Žürii pidi seekord tunnistama külalisettekannete paremust nii esinemiskultuuri kui ka probleemitundmise osas. Mööndusena võib öelda, et ehk ei olnud jõud ka päris võrdsed, sest külalised olid kõik IV või V kursuselt, kuna meie kolmest esinejast kaks olid noorematelt kursustelt. Parimaks tunnistati A. Lankov Leningradi RÜ-st, keda autasustati ka vastava aukirjaga. Aukirja hea esinemise eest said ka kõik teised esinejad. Meie tudengitest tõsteti esile Priit Heinsalu ettekannet.

Vilistlaspäevaks oli planeeritud viis ettekannet ja kõik, kes olid andnud lubaduse esineda, leidsid aega tulla. Enne vilistlasi sai sõna veel üks tudengist külalisesineja Moskva RÜ AAMI-st G. Tšubar (IV k.). Tema ettekanne «Sassaniidide riik V saj. m.a.j.» pälvis samuti aukirja. G. Tšubar oli meie konverentsi külaliseks juba teist aastat järjest.

Vilistlasettekannete järjestus määrati kindlaks loosiga ja esimesena langes liisk allakirjutanule, kes oma ettekandes käsitles teadusliku mõtlemise probleeme maailmakultuuris ja kritiseeris üksikteadustes ammu tuntud faktide põhjal teaduse ja teadusliku mõtlemise ajaloo europotsentristlikke käsitlusi. Arvo Tõnisoo (TA FI) tõi oma ettekandes välja mõningaid huvitavaid kokkulangevusi kaasaegse füüsikalise maailmapildi ja vanaida mõttesüsteemide vahel, mis

andsid omapoolset kinnitust eelkõneleja seisukohtadele. Andres Herkel (ENSV PTUI) tutvustas ühe uuema psühholoogia koolkonna, nn. transpersonaalse psühholoogia teoreetiku John Welwoodi seisukohti ja analüüsis ida psühholoogide mõjusid tema töödes. Harri Ints (TRÜ) käsitles psühholoogilise stereotüübi probleemi budistliku psühholoogia kontekstis. Päeva lõpetas ringi vanema generatsiooni vilistlane Tarmo Kulmar (TA AI), kelle ettekanne «Orientalistika arengujooni Tartu ülikooli ajaloos» andis ülevaate orientalistikaalasest tööst 350 aasta jooksul ja samuti sellealasest kirjandusest.

Lõppsõnas avaldas Linnart Mäll arvamust, et kuuldud ettekannetes kõne all olnud probleemid vääriksid kindlasti edasist uurimist ja ka kirjasõnas avaldamist. Ta rõhutas vajadust taolist vilistlaspäevade traditsiooni jätkata, et ei kaoks side ringi ja vilistlaste vahel, mis senini on üsna tihe olnud. L. Mäll märkis ära ka seda, et ÜTÜ võrdleva kultuuriloo ja orientalistika ringi tegevus on ammugi ületanud ainult huvialaringi piirid ning on täiesti arvestatav teaduskaadri ettevalmistamisel. Tunnistuseks on seegi, et kõik vilistlaspäeval esinejad on kas juba astunud või lähistulevikus astumas Üleliidulise Orientalistide Assotsiatsiooni liikmeteks.

MÄRT LÄÄNEMETS

Kahe tule vahel

Laupäevakustaabis tööd alustades kuulsin mitme kogenuma seltsimehe arvamust, et niikuinii leidub hiljem tulemustega rahulolematuid ja näpuga näitajaid. Nii olevat see aastaid olnud. Selline ennustus sundis staabi liikmeid tõösse eriti tõsiselt suhtuma.

Kui tänavate puhastamisega saadi ühele poole 18. aprilli õhtuks, siis haljasalade, sealhulgas Toomemäe koristamine lõpetati just maipühade eel. Teaduskondadega kooskõlastatult arvestasime nii Toomemäe pinnase seisukorda kui ka tähtaegu ja kõrgemate instantside nõudmisi. Tänaseks teadaolevad reageeringud olid järgmised.

Televisioonis laupäevakutulemusi edastades ütles sama päeva õhtuses uudistesaates reporter Rein Joamets, et ülikoolirahval jäi isegi Toomemägi koristamata. Selgitust otsides sain sm. Joametsalt vastuse, et tema suhu pani need sõnad Tartu linna laupäevaku peastaabi esimees. Samal põhjusel kritiseeriti ülikooli teravalt 22. aprillil toimunud laupäevakutulemuste arutamisel EKP Tartu Linnakomitees. TRÜ laupäevakustaabi esindaja Otto Telleri seletusi, et Toomemägi ei kanna veel, ei peetud õigustavaks.

Seejärel ilmus Teie emotsioonidest nõretav artikkel, sm. Toomas Jüriado. (Üle-eelmine «TRÜ»). See algul lausa ehmatas. Jäi mulje, nagu oleks traktor teinud need sõidud vähemalt kolmehõlmalise adraga. Paar (tõesti sügavat) rattajälge moodustavad õnneks Toomemäe murust nii väikese osa, et ühe ette kirjutatavad nullid mahuvad vaevalt ühele reale. Kahetsusväärne on ka Teie eksimus koormate suuruse osas. Tänavuse prahiga koos viidi ära ka eelmise aasta praht, mis just antud tüli tekitanu vältimiseks varem viimata.

Minu arvates on raske nii kõrgelt (kaugelt) määrata ilmeksimatult töö tegijate suhtumist Toomemäesse.

Loodusesõbrana on Teil põhimõtteliselt õigus. Kahjuks jäeti Toomele esmapilgule nähtamatuid jälgi tunduvalt rohkem. Kui staap tegeles põhiliselt koristustööde koordineerimise, info, tööriistade ja transpordi kindlustamisega, sfis iga teaduskond pidi oma objektil ise tagama tööde õige organiseerimise. Kahju, et muidu tublilt töötanud kehakultuuriteaduskonna laupäevakulised esimese murulõhkuva sõidu järel veel kahel korral traktori saatsid.

Ka masinate marsruute oleks olnud võimalik nii mõnelgi Toomemäe osal mõistlikumalt korraldada.

Loodan, et seda arvestavad tulevikus kõik Toomel koristustöid organiseerijad.

Laupäevakustaap on omad järeldused teinud. Ka kahjustatud nõlv sai võidupühaks korda tehtud.

ARNO MÄGI

Uudne üritus õigusteaduskonnas

Õigusteaduskonna ÜTÜ nõukogu eestvõttel toimus aprillis teaduskonna esimene ÜTÜ seminar, millest võtsid osa ka Moskva, Vilniuse ja Bakuu RÜ ning Moskva Rahvusvaheliste Suhete Instituudi tudengid.

Võrreldes igakevadiste konverentsidega, mis sellest aastast alates hakkavad toimuma sügiseti, oli tänavu kaks uuendust. Töö toimus ÜTÜ ringide baasil (eelmistel aastatel vastas kateedri nimetus sektsiooni nimetusele). Töiseks suhtlemiseks kasutati ainult vene keelt (varem anti välja venekeelsed teesid). Need kaks erinevust traditsioonilisest korralduse vormist põhjustasid väiksema osavõtu kui konverentsil. Ringides kujunes aga avameelne töine õhkkond, kõik võtsid arutelust aktiivselt osa. Sellist innukust näeb konverentsidel harva.

Kuigi oma ulatuselt ja teaduslikult potentsiaalilt jääb siinne seminar märgatavalt alla omataolistele suuremates keskustes, olid külalised rahul. Ärasõidueelseist sõnadest ja meie kogemustest nähtub, et mujal ei pöörata erilist tähelepanu osavõtjate vaba aja sisustamisele. Meil osutatakse sellele märksa suuremat rõhku. Linnaekskursioon ning TRÜ TR külastamine, õhtused kocsviibimised ja RSP üritused — kõik see meelitab ka kaugematevennasvabariikide tudengeid meiega sõprussidemeid laiendama. Eelmisel aastal oli osavõtjaid Gruusiast ja Armeeniast, tänavu saabus kolm noormeest Aserbaidžaanist. Tutvumist üksteise elu- ja õppimistingimuste ning kultuuriga võib pidada olulisemakski puhtteaduslike sidemete arendamisest. Eelkõige seda suunda püüame ka edaspidi jätkata.

MARCEL VICHMANN,
õig. II k.

PPP ● PPP ● PPP ● PPP ● PPP ● PPP ● PPP ● PPP ● PPP ● PPP ● PPP ● PPP ●

Nad tulevad tagasi

Nad — see tähendab muidugi esmakursuslasi, kes tänu PPP-le saatuvad kooli tagasi veel enne, kui nad oma mõtetes sealt on lahkunud. Oma mõtteid jagab 2. keskkooli õpetaja *Reet Noorlaid,* kelle käe all on kaks võõrfiloloogi.

KÜSIMUS: Millise ettekujutusega tulevad esmakursuslased kooli?

Vastus: Neil pole mingit ettekujutust. Ja ka meil, õpetajatel-juhendajatel pole. Üldse näib mulle, et see on segane kõigile. Ilmselt aja jooksul tekibki ettekujutus ja harjumused. Aga seni sõltub kõik tudengist ja õpetajast ning nende heast tahtest.

KÜSIMUS: Millist kasu siis toob pidev pedagoogiline praktika?

Vastus: Kui õigesti teha, võib kasu olla suur, kuid huvi puudusel võib muutuda formaalseks. Esmakursuslastel on õpilaslik suhtumine veel omane. Neil võib olla vaba aja üle hea meel, aga praegusi kogemusi läheb tulevikus väga vaja. Täisõpetajana kooli tööle tulles on sisseelamine siis hoopis kergem. Tekib suhtlemiskogemus nii õpilaste kui ka õpetajatega. Praktikandid õpivad märkama kooliprobleeme, mida õpilased ei näe, aga millega õpetajad pidevalt kokku puutuvad. Teooria ei anna kunagi kõike seda, mida praktikas tarvis. Nad näevad ka, mida on tarvis eriti õppida, millistest ringidest osa võtta ja nõnda edasi. Meil oli praktika alles neljandal õppeaastal. Enne seda polnud mul aimugi, kas minust üldse saab õpetaja. Koolis on raske töötada ja õpetajaks ei sobi sugugi igaüks. Võib käia lihtsalt üle jõu või närvide. Aga halb õpetaja teeb kahju hoopis rohkem kui halb töötaja mõnel muul alal. Ta tegeleb ju elavate inimestega, võib anda parandamatut praaki. Õpetaja eriala võivad valida ainult need, kes tõepoolest tahavad saada õpetajateks. Aga kui alles õppimise lõpul selgub, et õpetajat sinust siiski ei saa, siis on see vaevalt meeldiv üllatus.

Nüüd praktika tegemise viisidest. Kabinetitöö on tehtav ainult seal; kus on hea, korralik ainekabinet. Kasu sellest on kahepoolne — tudeng saab teada, mis ainekabinetis peab olema, kuidas seda teha, juhul kui oma tulevases töökohas ainekabinet puudub. Aga õpetaja saab juurde materjale, mida tal endal kas pole aega või võimalust valmistada.

Klassijuhatamine pole alustuseks sugugi hea variant. Esmakursuslased on ju tihti õpilaste eakaaslased. Nad ei tunne end juhendajatena — seda pole tarviski — ega ka ühena õpilaste seltskonnast. Praktikandid peaksid aitama üritusi ette valmistada. Sellega õpivad nad tegutsema koos õpilaste ja õpetajatega.

Minul tegelevad praktikandid praegu kabinetitööga. Keele õpetamiseks peab üldse olema väga erinevat materjali — tegelikult kõige kohta midagi. Ei saa ju õpilaste küsimustele vastata, et see ei kuulu minu erialasse. Keelt õpetades on väga palju võimalusi silmaringi suurendamiseks. Selle eesmärgiga püüan ka oma praktikantidele anda mitmekülgseid materjale. Kabinetile midagi tehes võivad nad ka endale huvitavaid fakte ja teadmisi leida. Paistab, et mul on vedanud. Koostöö praktikantidega kannab vilja.

KÜSIMUS: Millest on tingitud mõningane viltuvaatamine pedagoogilisele praktikale?

Vastus: Halb arvamus tekib neil, keda eriala ei tõmba. Mõnikord võib seda põhjustada ka õpetaja ükskõikne suhtumine, aga sellistele antakse praktikant harva. Halvad õpetajad ei püsi koolis kuigi kaua. PPPga on lugu ehk nii, et uuest asjast ei saada veel aru. Kui asi selgemaks saab, siis teeb kool omalt poolt ikka parima. Praktikantidega oleme ju harjunud. Aga õpilased suhtuvad tavaliselt nii, nagu õpetajad neid ette valmistavad. Meil sellega probleeme ei teki.

KÜSIMUS: Mõningaid soovitusi PPP osas?

Vastus: Kuna PPP eesmärk on tudengitele kasu tuua, siis alustada tuleks hiljem, mitte esimesel kursusel. Muidugi on nad praegu õpilastele lähemal, aga seda on nad ka veel tuleval aastal. Esmakursuslastel on uusi muljeid ja sisseelamist ka muidu nii palju, et kooli sattumine võib nad lihtsalt ära hirmutada. Nad ei oska oma aega jaotada.

Praktikaks on määratud üks kindel päev nädalas. Kabinetitöö puhul pole see oluline, aga klassi juhatamisel küll. Sel ühel päeval ei pruugi mitte midagi toimuda, millest praktikant kasu saaks: näiteks ei pruugi klassil sel ajal üldse tunde olla.

Ja kindlasti tahaks saada paremat infot. See on isegi kõige tähtsam. Infot tuleks anda kõigile, eriti aga juhendajatele. Ei pea muidugi tegema täpseid ettekirjutusi, sest palju oleneb nii praktikandi kui juhendaja individuaalsusest. Kuid üldjoontes siiski. Nii et suurim soov — info.

HELLE VIDER,
žurn. I k.

Räägiti majanduse tõhustamisest

Majandusteaduskonna üliõpilastele esines NSVL Riigipanga EV Kontori juhataja, Eesti NSV teeneline ökonomist T. Kušnir. Teemaks oli majandamise tõhustamine laenu abil XII viisaastakul, samuti rahandus-krediidiala spetsialisti ettevalmistamise täiustamine TRÜ-s. Kohtumised rahandusministeeriumi ja pangakontori juhtivate töötajatega on muutunud traditsioonilisteks nii poliitpäevadel kui ka ÜTÜ ringides.

LEHTE OTS

VRÜ ühiselamutest

Enne maipühi olid ELKNÜ TRÜ komitee olmesektori juhataja ja üliõpilaste ametiühingu presiidiumi liige Mati Allik (õig. IV) ning allakirjutanu Vilniuse RÜs, et tutvuda leedulaste kogemustega ühiselamute juhtimisel.

Vilniuse RÜs on 18 ühiselamut ja enamik neist asub neljas üliõpilaslinnakus, mille juures on ka kauplused ja sööklad. Üliõpilaslinnakusse, kus meie peatusime, kuulus veel parkmets koos spordiväljakutega. Saime üldpildi ühiselamutest, mida hakkasime täiendama nende korralduste aluste tundmaõppimisega. Meid juhatati üliõpilaste ametiühingukomiteest ühiselamute direktsiooni juhi Vytautas Palionise juurde, kes mäletatavasti on mänginud «Žalgirise» võitude nimel. Hiljuti loodud direktsiooni kuulub peale energilise juhi veel paar töötajat, kes edukalt juhivad 18 ühiselamu majanduselu.

Korrarikkumistesse suhtutakse printsipiaalselt nii ühiskondlike organisatsioonide kui ülikooli administratsiooni (mille üheks lüliks on ühiselamute direktsioon) poolt.

V. Palionise sõnutsi võimaldab loodud direktsioon paremini lahendada ka ühiselamute majanduskü simusi. Varustuse ja materjalide vajaduse väljaselgitamine ja tellimine ning komandantide ja muu teenindava personali töö kontrollimine on direktsiooni ülesanne. Tähelepanuväärne on see, et kõikides vähemalt 400 üliõpilasega ühiselamutes töötab 3 palgalist valvurit, kohakaasluse alusel on ametis puusepad, elektrikud, sanitaartehnikud, jätkub palgalisi koristajaid. See on aluseks Vilniuse RÜ ühiselamute suhteliselt heale majanduslikule seisukorrale.

Kõike seda silmas pidades on Vilniuse RÜ kogemustest ka meil üht-teist õppida ja saadud uued mõtted ongi juba rektoraadile ja ühiskondlikele organisatsioonidele edasi antud.

ASKO POHLA,
õig. II k.,
õigusteaduskonna komsomolisekretär

KLUBIS

Reedel, 23. mail, laup., 24. mail ja pühap., 25. mail kl. 21 KLUBI HOOAJA LÕPUPEO PEAPROOV JA REKLAAMIÕHTUD.

Teisip., 27. mail kl. 20 TRÜ luuleteatri hooaja viimane **«SIURU SALONGIÕHTU»** «Carpe diem». Pääsmed müügil enne etendust.

Toimetaja VARJE SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 2505. MB-06231. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL
EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 19 (1453) Reedel, 30. mail 1986 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

HHH NÄDAL HHO

Hea lugeja!

Aeg saab täis. Küsimusele: «Mis uudist?» saab nüüd vaid ühe vastuse — «SESSI!!» Arvestused, kursusetööd, diplomitööd, eksamid. Üks esmakursuslane: «Kas tõesti pean ma niimoodi viis kevadet järjest raamatute taga istuma?» Üks diplomand: «Ülikooli tulen praktikalt tagasi juba avastades, pisut võõristust tundes. Teen viimast suve õpilasmalevat. Ei töölt enam saa. Kahju on, hirmus kahju. Veel oleksin mitu aastat siin.»

Aeg... ja ruum... Kui veel küsimusi-kostmisi kirjutada, ei jää ruumi viimastele sündmustele. Aga ka ülikoolilehe kaudu tahaks teada anda, et

... eelmisel kolmapäeval oli ülikooli külaliseks EKP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan. *Ta kohtus ülikooli juhtkonna, mitmete õppejõudude ja üliõpilastega. R. Ristlaan viibis ka vene filoloogia osakonna loengul (dots. V. Bezzubov), uudistas meie arvutiklassi ja ühiselamuid;*

... sel kolmapäeval toimus neljas «Kongressi tribüün». *NLKP XVII kongressi majandusstrateegia oli poliitilise ökonoomia kateedri juhataja prof. Mihhail Bronšteini kõneaineks. Tribüün jätkub sügisel;*

... üleeile kogunesid aulasse ülikooli rahvakontrolli konverentsi delegaadid. *Kuidas parandada oma tööd? Kuidas panna ühisvarast kõiki hoolima? TRÜ rahvakontrolligrupi esimeheks valiti tagasi prof. Lembit Tähepõld;*

... klubis algab... (loe 4. lk.);

... pühapäeval kell 11.30 võtab ülikooli juhtkond nõukogu saalis vastu Valgevene kirjanduse ja kunsti päevade delegatsiooni;

... 2.—4. juunini korraldavad TRÜ ja NSVL MA farmakoloogia ja farmaatsia teaduslik nõukogu Tallinnas olümpiaregati keskuses üleliidulise sümpoosioni «Neuroleptikumide keemia, farmakoloogia ja kliinik». *Kolme päeva jooksul esitatakse ja kuulatakse ettekandeid kaasaja peamiste antipsühhootiliste vahendite omadustest eksperimendis ja haigeravis. Toimub programmi «Neuroleptikumid» arutelu.*

Kolmapäeval tõi post fotopaki ja mitu kirja Vilniuse ülikoolist. Sealsed ülikoolilehe tegijad on tänulikud võimaluse eest osa võtta meie RSPst ja annavad teada oma vabariigi ajakirjanduspäevast. See hoaras korralduselt ja osavõtult kõiki Leedu ajakirjanikke. Leningradi ülikooli ühes lehenumbris anti ülevaade meie Tartu muusikapäevade ajaloost. Mitmel pool on kirjutatud ka TRÜ RSPst. Aitäh sõpradele!

Hea lugeja! See on tegelikult meie eelviimane lehenumber. Järgmine ilmub 13. juunil. Kes soovib sinna veel midagi kirjutada, peaks oma loo ära tooma ilmtingimata **kohe**. *Üks number tuleb küll veel 27. juunil, kuid see on ainult lõpetajatele.*

HEAD PÕRUMISTI!

VARJE SOOTAK

Tunnustus Eesti teadlasele

23. aprillil Leningradis toimunud Üleliidulise Botaanikaseltsi sooteaduse sektsiooni 25. aastapäeva tähistamise pidulikul istungil sai aukirja ka meie ülikooli taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri professor **Viktor Masing**. Üleliidulise Botaanikaseltsi presidendi akad. A. Tahtadžjani ja teadussekretäri biol.-dr. N. Golubkova allkirjadega aukirjas öeldakse, et see on antud aktiivse osalemise eest sooteaduse sektsiooni üleliidulistel nõupidamistel ja seminaridel, soodeteabe propaganda eest ning töö eest soode kaitsmisel.

ALAR LÄÄNELAID

Teoreetilised teod Hobulaiul

LUS-i teoreetilise bioloogia sektsiooni ja ÜTÜ teoreetilise bioloogia ringi ühine ettevõtmine — XII teoreetilise bioloogia kevadkool — toimus 16.—19. mail Hobulaiul. Kevadkooli teema «Biosüsteemide kooseksisteerimise teooria» kajastus kooslusi, endobioosi, sotsiobioloogiat ja molekulaarseid interaktsioone käsitlevais ettekandeis ning viis sõbralikes ja viljakates vaidlustes kokku bioloogiliselt mõtlevaid täppisteadlasi ning täppisteaduslikult mõtlevaid biolooge.

Pitoreskne ümbrus näis mõtlemist soosivat ka kevadkoolist osavõtnud üliõpilaste hulgas ja seegi lubab loota ÜTÜ teoreetilise bioloogia ringi jätkuvat aktiivset tegevust.

TOOMAS REMMELKOOR,
JUHANI PÜTTSEPP

Sidemed vajavad tugevdamist

Ülikooli juures täiendasid oma teadmisi ETKVLi süsteemi raamatupidajad. Nende hulgas oli ka kaubandusraamatupidamise eriala lõpetanuid, kes töötavad nüüd pearaamatupidajatena või nende asetäitjatena. Raamatupidamise kateedrit huvitas, kuidas lõpetanud on rahul valitud alaga, kuidas nad on kohanenud, mida arvavad värsketest lõpetajatest ja praegustest praktikal viibinud üliõpilastest.

Praktikud arvasid üksmeelselt, et tegevuse tulemusi analüüsitakse lubamatult vähe — raamatupidajad ei suuda seda oma suure töökoormuse juures, samuti on liialt koormatud teiste osakondade töötajad. Lubamatult aeglaselt edeneb arvestuse mehhaniseerimine. Õppejõud jagasid praktikute arvamust, et otstarbekam oleks kompleksne mehhaniseerimine läbi viia ühes kooperatiivis ja seejärel ehitada töötav süsteem ka teistes.

Teine küsimuste ring puudutas õppimist ülikoolis, sisseelamist töökohal ja hilisemate lõpetajate tööleasumist. Kõlama jäi arvamus, et ülikoolist saadava pagasiga võib edukalt töötada raamatupidamise erialal, kui endal on pealehakkamist. Raamatupidaja erialalt võib pärast mõningat töötamist edukalt asuda juhtivtöötaja kohale, mida kinnitab mitmete lõpetanute teenistuskäik.

Ettevalmistuse tasemega jäädi üldiselt rahule, kuid praktika osatähtsust hinnati väheseks. Pealegi on uutes õppeplaanides praktika aega lühendatud. Õppejõududel oli meeldiv kuulda, et meie lõpetajad omandavad väga kiiresti vajalikud töökogemused.

Kateeder on ka varem kasutanud mitmeid vorme lõpetanutega sidemete loomisel, kuid tundub, et viimati toimunu oli meeldivaim.

AAVO OTSAR,
vanemõpetaja

Ekskursioonil õppimas

Millist õigust nad seal õigusteaduskonnas ka taga ei aja! Kõige muu kõrval proovib tudeng hammast veel loodusressursside- ja keskkonnakaitseõigusega. Tutvus selle õppeainega ei piirdu pelgalt kuue samba taga pakutavaga. Juba kümmekond aastat on kursus, kes momendil keskkonnaprobleemidega kõige tihedamalt seotud, õppeekskursioonil Põhja- ja Kirde-Eestisse oma silma kuningaks krooninud.

Nüüdki, looduskaitsekuul, jättis õigusteaduskonna III kursus Tartu kaheks päevaks oma kevadistesse linna-askeldustesse. Ise suundusime koos õppejõudude dots. Lembit Saarnitsa ja v.-õp. Ireene Kulliga Eestimaa kahte vahest kõige kontrastsemasse naaberpaikkonda. Mõlemad — Kohtla-Järve põlevikivirajoon ja Lahemaa rahvuspark pakuvad otsest huvi nii loodusressursside õiguse kui keskkonna õigusliku kaitse seisukohalt.

Tutvusime koondise «Eesti Põlevkivi» Ahtme kaevanduse ja «Oktoobri» karjääriga. Lisaks praktilisele maapõuekasutusele nägime siin kaevandusvete puhastamist ning kaevandatud maade rekultiveerimist metsa- ja põllukultuurideks.

Sõitnud läbi tohutul hulgal uue taimkatte alla saanud maid, oli järgnev külastuskäik Lahemaale siiski kui ilus muusika hingele. Viitna, Palmse, Altja, Vergi, Käsmu — need nimed ei vaja lähemat selgitust. Õppeotstarbelisel eesmärgil oli Lahemaa meie jaoks eriliselt kaitstav maafondi osa põllu- ja metsamajandusega seotud maade, puhkealade ning reservaatidega. Tänu tarmukale giidile kordasime peale erialaste teadmiste ka algkooli bioloogiakursust. Kusagilt mälusopist tuli lagedale teadmine nõmme- ja mustikamännikutest. Teine kord jälle peatas giid bussi keeluga mitte enne edasi sõita, kui teeme vahet pohlal ja leesikal.

Meie õppeekskursioonil oli veel üks tahk. Mõeldud eriti neile, kellel sihiks majandijuristi elukutse. Külastasime kõrgetasemelise õigusalase teenindusega «Viru» kolhoosi, kus tutvusime ka kolhoosi arvutuskeskusega. Viitna motelli hubases kaminasaalis kõneles vabariigi ATK juriidilise osakonna juhataja Maido Paju meile juriidilisest tööst põllumajanduses.

Kaks maikuist päeva pakkusid mitmesugust — saime paljuski targemaks, oli puhkust, oli vaheldust. Ja mis peamine — ekskursioon andis kinnitust, et keskkonna õiguslik kaitse meie jaoks üksnes eksamini ei kesta.

TRIIN RAHNU
õigust. III k.,
teaduskonna pressisekretär

Ministri käskkiri

Tubli töö eest ühiselamute korrastamisel ning töö- ja puhketingimuste loomisel pälvisid ENSV KKEH ministri käskkirjas kiitust ja 50-rublase preemia komandandid **H. Reimann, S. Kilgi ja E. Jaanikesing, ühiselamunõukogu esimehed M. Allik, M. Põld ja H. Sepp, remondiosakonna juhataja K. Lepik, töödejuhatajad I. Kõiv ja I. Kompus, meister R. Kangus, maalrid H. Raudsepp ja H. Aim, elektrikud H. Aim ja I. Hirmo, krohvija S. Volk, puusepp A. Tohvre.**

Juhõissa! Sess!

Halbu nalju armastab elu meiega teha. Kasvõi seegi, et sess tuleb ootamatult keset kõige ilusamat aega. Kevad ju... Aga selle asemel, et kusagil grüünes mõnusalt aega veeta, pead hoopis ennast noomima oma muretu rohutirtsuelu pärast talvel. Kuid kuidas siis läheb meie tudeng sessile vastu? Otsime vastust TRÜ sotsioloogiaosakonnast.

1984/85 viisid TRÜ sotsioloogiaosakond ja ELKNÜ TRÜ komitee õppesektor läbi ankeetküsitluse «Loengust eksamini», mille eesmärgiks õppeprotsessi ja selles toimuvate muudatuste tundmaõppimine.

Suur osa küsimustest olid seotud õppetööga. Analoogne ankeet viidi läbi ka 1972. aastal. Heidame siis pilgu neile halastamatutele protsentidele ja kaeme, mis muutunud paremaks-halvemaks enam kui kaheteistkümne aastaga.

Võrreldes ajavahemikku 1972—1986 on vähenenud väga heade ja väga halbade loengute protsent, samal ajal märkimisväärselt tõusnud keskpäraste loengute arv. Viimase ankeedi järgi on häid loenguid 30%, keskpäraseid 50% ja halbu 10%. Kõrgelt hinnatakse erialaainete loenguid — 50% loengutest väga head. Loomulik oleks nende 10% väga halbade loengute arvu viimine miinimumini, sest eks just siit tule ka kõige rohkem põhjuseta puudumisi.

Valdavaks õppevormiks ongi loeng, vaid 10% eksamiks vajaminevat materjali omandatakse praktikumidel ja seminaridel. Samas — üliõpilaste hinnangul on loengu kasutegur aine omandamisel keskmine, palju on madala kvaliteediga loenguid. Loenguid konspekteerib koos kaasamõtlemisega 34%, 13% ei konspekteeri üldse.

Kuid lõpuks hinnatakse üliõpilast ikkagi tema õppeedukuse, eksamisessiooni tulemuste järgi. Üliõpilaste keskmine hinne oli 1972. aastal 4,04, kaksteist aastat hiljem 4,12. Tulemus pole ju sugugi palju, kuid on ka vähemrõõmustavaid faktoreid: suurenenud on eksamitele mitteilmumiste arv, langenud on tunduvalt heade hinnete osa.

Tänane tudeng on küllalt objektiivne ja enesekriitiline, sest ta pakub oma keskmiseks hindeks 3,7 ja 60,5% vastanuist väidab, et nad on võimelised õppima paremini kui praegu. Kuid heitkem oma kuninglik pilk arvudele.

Ise hindab oma teadmisi:

	1972	1984
«2»	3,7	7,4
«3»	28,6	30,1
«4»	52,6	47,2
«5»	15,1	15,3
keskm.	3,79	3,70

Millise hinde sai eksamil:

	1972	1984
haigetõendiga	2,7	1,8
loobus	0,8	1,2
«2»	4,1	2,5
«3»	18,4	12,6
«4»	42,1	50,1
«5»	31,9	31,9
keskm.	4,04	4,12

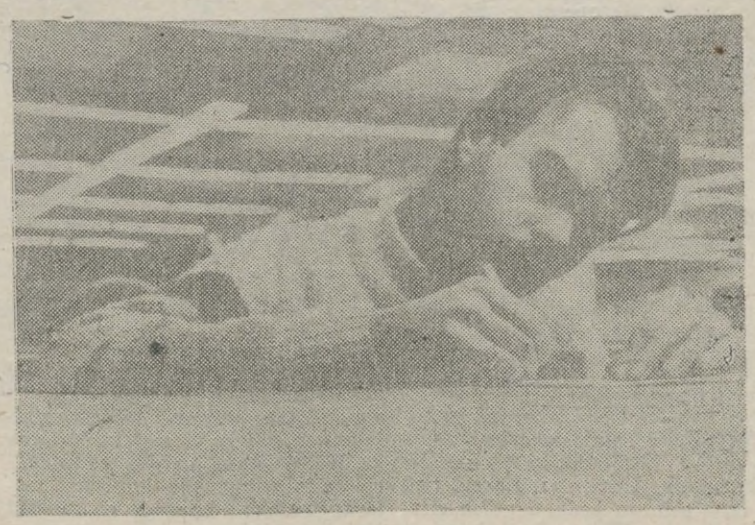

AIN PROTSINI foto

1972 omandati semestri jooksul 47% eksamiks vajaolevast materjalist, 1984 42%.

Teiseks ankeedis käsitletud probleemiks on õppedistsipliiniga seotud küsimused.

Üliõpilane võtab osa 76% tunniplaaniga ettenähtud õppetunnist. Tagasihoidlik on osavõtt seminaridest — 83% ja praktikumidest — 87%. Õppedistsipliini kursuste lõikes võrreldes on eeskujuks muidugi I kursus ja kõige muretumalt suhtub asjasse III kursus.

Mõjuvateks karistusteks loetakse rektori käskkirja, stipendiumist ilmajätmist, eksamiküsimuste sõltuvust puudumistest.

Arvud jäävad arvudeks. Oma olemusega võivad nad meid kas kohutada või lohutust pakkuda. Lohutagem end siis sellega, et 37% vastanuist omandab materjali vahetult enne eksamit, semestri jooksul pidevat õppetööd ei toimu.

Mingu siis sess hästi!

Õppesektori juhataja
REET RANDOJA
abiga pani loo kokku
VILJA KALLASTE

Üks päev bioloogia-geograafia-teaduskonnas

7. mail võtsid rektoraadi ja ühiskondlike organisatsioonide liikmed ette teaduskonna, kus õpib 441 üliõpilast, kus töötab 9 professorit, 19 dotsenti, 5 vanemõpetajat ja 9 assistenti. Need arvud viitavad bioloogia-geograafiateaduskonnale. Kell 9.15, pärast sõbralikke käepigistusi teritasid «külalised» kõrvu, et kuulata **dekaan dots. Aadu Loogi ülevaadet.** Dekaan alustas komistuskividest. Uuel õppeaastal komplekteerub I kursus täies ulatuses — sügisel poisse sõjaväkke ei kutsuta, küll aga naasevad poisid armeeteenistusest. Samuti paisub ka II kursus. Seetõttu läheb praktikatundide organiseerimine keerukaks. Ka laborite varustatus on nigel: bioloogid võivad oma mikroskoopidega enamvähem rahule jääda, kuid geoloogide tarvis ei jagu polarisatsioonioptikat — tellimusi nendele hädavajalikele instrumentidele lihtsalt ei täideta. Aga kuidas saab siis tõsta praktiliste tööde osakaalu?

Pikad õppe- ja menetluspraktikad on teaduskonna õppetöös üks eriteadlaste koolitamise aluseid: zooloogid praktiseerivad Palmses, botaanikud Tipul ja ökoloogid Voorel. Neid baase peab teaduskond oma jõududega korras hoidma, ülikooli ehitusjaoskonna tööriistad sinna ei ulatu. Õppepraktika baasid puuduvad geoloogidel ja geograafidel. Esimesed on sõlminud koostöölepingu Teaduste Akadeemiaga, nii et need saavad Matsalus ja Lahemaal geoloogilisi kaarte teha. Geograafid püüavad Kurtnas läbi ajada ja nagu öeldud, on nad seal vaeslapserollis. Dekaan rõhutas, et nende õppepraktikad annavad koostöös teiste asutustega reaalse väljundi — mitte ainult ei õpita, vaid tuuakse ka vahetut kasu. Seetõttu oleks vaja geograafidele ehitada Tartu rajoonis baas, et teha I ja II kursuse kompleksõppepraktikat.

ÜTÜ töö on viimastel aastatel elavnenud. Viimasest konverentsist, mis toimus aprillis, võtsid osa kõik sektsioonid. Kuue üliõpilase kohta tuli üks ettekanne. Konverentsidest võtab osa rohkesti õppejõude, üliõpilaste osavõttu tuleks selles suurendada. Üleliidulistel konkurssidel on teaduskonna üliõpilased oma ja kogu ülikooli taset vaieldamatult tõestanud. Alates 1981. aastast on ära toodud 5 medalit ja 5 preemiat. 1985. aastal said kuldmedali Allan Nurk ja Sulev Nõmmann. Dots. Udo Reino arvas, et iga eriala peaks töö esitama, seni on alati esitatud ainult 2—3 tööd. Dekaan väitis vastu, et esitada maksab ainult konkurentsivõimelisi töid.

Pedagoogikanõukogu esimees prof. Jaan Mikk rääkis vajadusest muuta üliõpilaste suhtumist õpetajaametisse. Selleks on vaja teaduskonnas avada eraldi vastuvõtt pedagoogikaharru, kuhu astumiseks kirjutab üliõpilane avalduse. Olles valinud pedagoogika eriala, hakkab üliõpilane sellesse sihiteadlikult suhtuma ja omandab õpetajakutseks vajalikud teadmised. Siiamaani on olnud üliõpilaste hoiak pedagoogiliste ainete suhtes negatiivne. Nii pole võimalik süveneda pedagoogikasse, mis nõuab peale kitsa eriala ka psühholoogiavaldkondade täpset tundmist. Bioloogide kiituseks ütles prof. J. Mikk, et 2—4 üliõpilast on III kursusel alustatud pedagoogikaalast tööd jätkanud neljandalgi kursusel, minnes niiviisi diplomini välja. Filoloogid kirjutavad reeglina ainult ühe töö. Niiviisi aga ei saada oskustega õpetajaks.

Dekaan tunnistas, et **õppevahendite ja metoodiliste materjalide väljaandmisel** on puudujääke. Ajavahemikus 1971—1975 ilmus 44 trükist; siis hakkas asi allamäge minema. Kuigi 1975st aastast on «Valguses» kirjastatud mitmeid õpiku kaaluga raamatuid, ei korva see teaduskonna vajadusi. Olukorra parandamiseks koostati viie aasta plaan, mis kohustab iga õppejõudu välja andma vähemalt ühe õppe-metoodilise vahendi.

Üliõpilaste olme ja tervis Leningradi mnt. 27 ühiselamus on tänu kasvatusprodekaan dots. Ivar Aroldile kord maksma pandud. Ühiselamu eesotsas seisab grupp teovõimelisi üliõpilasi. Tehnilise sõlme ruum on korraldatud puhketoaks, kus käib koos üliõpilasklubi. Seal on esinenud haldusprorektor Vello Peedimaa, dekaan, prof. Hans Trass jt. 1. septembrist muutub majutusprobleem õige kriitiliseks. Teaduskonda võetakse vastu 95 üliõpilast, sõjaväest saabub 50 poissi — konkurents ühiselamukohtadele muutub tuliseks. Õppeprorektor prof. Uno Palm kostis vastu, et kõik teaduskonnad räägivad samast murest, tuleb oma ressursid üle vaadata ja lahendus leida — ülikoolil pole võimalik üleöö uut ühiselamut ehitada.

Kasvatustöö. Teaduskonna trumbiks on üliõpilaste võimalus olla koos loodusega: lisaks praktikale, mis integreerib üliõpilasi, annab võimaluse teaduskonnale eriomase vaimu kujundamiseks, korraldatakse ka looduskaitsepäevi, kus osalevad nii üliõpilased kui ka õppejõud. Nii et — teaduskonna tudengid kohvikutes haudumas ei käi — eelistatakse tervislikku ja kasulikku tegevust looduses. Ülikooli juhtkond heitis ette üliõpilaste metsikut matkamist, mille jaoks näpistatakse aega õppetöö arvelt. Välja on surnud ka üleliidulist eeskuju andnud matkaklubi «Patrioot». Eraldi arutlusobjektiks kujunes lõhe teaduskonna ja botaanikaaia koostöö vahel.

Niisugune oli sissejuhatav koosviibimine dekanaadis. Kuid ka päeva ülejäänud osa jooksul seisis teaduskond valmisolekus nr. 1 — ülikooli juhtkond hargnes allasutustesse laiali.

Kell 16 kogunes prof. Vaga auditooriumisse «lai ring» — hommikusele koosseisule lisandusid ka teaduskonna ülejäänud õppejõud. Päeva muljetega alustas **prof. Uno Palm.** Ta nentis, et õpperuumide nappus on suur ja nad on viletsas seisundis, kuid ülikooli praegustes tingimustes võiks olukord veel halvem olla. Lähema viie aasta jooksul ei ole midagi juurde loota, nii et tuleb pingutada. Teaduskonnas pole ühtegi kaasaegset personaalarvutit — on vaja astuda arvutite «Tartu» järjekorda. Tehnikat võiks üldse rohkem kasutada — grafoprojektoridki seisavad niisama. Hääl õppejõudude pooli väitis, et pole sobivaid kirjutusvahendeid; olemasolevatega kirjuta nagu piimaga. U. Palm lohutas, et peagi hakkavad keemikud meisterdama sobivaid kirjutusvahendeid.

Ja veel. Bioloogia muutub iga päevaga täppisteaduslikumaks. Seepärast tuleks rohkem süveneda just nende õpetamisse. Lõpetuseks arvas prorektor U. Palm, et teaduskond jättis igati normaalse mulje ja oma sõnavõttu palus rohkem heade soovituste kui etteheidetena tõlgendada.

Teadusprorektor prof. A. Kallikorm alustas lepingulistest töödest, mis ei tohi olla mõne mehe erahuvi, vaid peab olema seotud teaduskonna ja kateedri põhitöö temaatikaga. A. Kallikorm soovitas sõpruslepingute vormi. Nii on parem hankida väärtuslikke aparaate ja vahendeid. Prof. Hans Trassil on kolm sõpruslepingut, aga see on ka kõik. Vähevõitu!

Komsomolitööst kõneles Arvo Lamp. Kui dekaani sõnade järgi töötavad komsomolibüroo ja ühiselamute omavalitsus hästi, siis teaduskonnabüroo ja ülikoolikomitee sidemed kipuvad nõrgaks jääma. Sellel semestril on teaduskonna komsomolisekretär Peeter Eek (geol. II) pooled komsomolikomitee istungid mööda lasknud. Need istungid pole aga formaalsed koosistumised, vaid teenivad infovahetuse eesmärki.

Parteikomitee sekretär dots. Paul Kenkmann vaatles kasvatustööd. Kuigi aineline baas (teaduskonna õppehooned on laiali) ei soodusta kasvatustööd, on sellest üle saadud tänu üliõpilaste ja õppejõudude tihedale kontaktile. Erilist kiitust väärib klubitöö ühiselamus.

Kokkuvõtetega esinesid veel dots. Valter Haamer, dots. Udo Reino ja prof. Jaan Mikk. Nende sõnavõttude sisu kattub osalt päeva esimesel poolel õelduga, nii et lõpetuseks jäägu rektor prof. Arnold Koobi sõnad, kes märkis, et teaduskonna juhtkond töötab perspektiivselt, dekaan Aadu Loog on probleemidega kursis, oskab probleeme püstitada, kaitsta ja nõuda.

INDREK UDE

● 26. mai koosolekul võeti NLKP liikmeks Margus Lääne (ajal. III) ja Tiina Klink (raamatupid. IV); liikmekandidaadiks Olav Käsperson (kaubat. III), Katrin Idla (keem. II) ja Kalle Hein (rak-mat. V).

● **Taas kinnitati mitu EÜE rühmafunktsionääri.** Üks arstiteaduskonna noormees saadeti aga tagasi. Kuigi parteibüroo oli teda soovitanud, teadis parteikomitees teaduskonda esindav õppejõud tema kehvast õppimisest. Teaduskonnal tuleb kandidaat uuesti läbi arutada. (Hiljem leiti samast rühmast uus rühmafunktsionäär.) Neli kinnitust soovivat kandidaati ei jõudnud aga komiteesse kohale.

● **Poliitpäevade korraldamisest andis informatsiooni komitee asesekretär ideoloogia alal dots. Mart Sõrg.** See ideoloogilise kasvatustöö vorm on ülikoolis täiesti juurdunud. Poliitpäevi on peetud ka ühiselamuis (B-G), arstiteaduskonnas korraldatakse neid eraldi kursustel. Kuid siiski saab mõne teaduskonna üliõpilane neist osa vaid kord aastas. Seepärast tuleks teaduskondades hoolikalt jälgida, et poliitpäevadest osavõtuga oleks haaratud enamik üliõpilasi ja õppejõude. Senisest rohkem tuleks esinema kutsuda ka ülikooli ning linna juhtkonda. Et ühiselamuis on nüüd juba korralikud puhketoad, siis tuleks ka neis poliitpäevi organiseerida.

EKP TRÜ komitees

● UUED LIIKMED
● EÜE FUNKTSIONÄÄRID
● POLIITPÄEVAD
● KONGRESSIMATERJALID

Teaduskondade büroodelt ei laeku mitte igakord poliitpäeva info parteikomiteele. Nii eelseisvatest kui toimunud üritustest on vaja kindlasti teatada. (Sama lugu on avalikustamisega. Haruharva informeeritakse sellest toimetust, rääkimata kirjutamisest.)

● **NLKP XXVII kongressi materjalide tundmaõppimisest bioloogia-geograafiateaduskonnas, teadusraamatukogus ja ühiskonnateaduste kateedrites kõnelesid vastavate parteibüroode sekretärid dots. Ain Heinaru, Aili Pikat ja dots. Ülo Matjus.**

Lühidalt kõneldut kokku võttes võiks öelda, et peale materjalide läbitöötamise on püütud probleeme seostada ja viia oma õppeainetesse (näiteks keskkonnakaitseküsimused jt.). Raamatukogus on korraldatud hulk kohtumisi teadlastega mitte ainult oma töötajaile, vaid ka lugejaile. Ühiskonnateadlaste töö kongressimaterjalide tutvustamisel ei piirdu ainult ülikooliga, vaid käiakse esinemas kogu vabariigis.

Kongressimaterjalidega oleme juba kõik tutvunud. Nüüd on meie ülesanne lahendada esilekerkinud probleemid omalt poolt ning üldriiklikud ülesanded ellu viia. Selline oli antud päevakorrapunkti kokkuvõte.

Kui te armastate lapsi...

Hommikul tabas Anželikat koolimaja fuajees esimene ootamatus — õpetaja haigestumise tõttu tuli pidada IV klassis klassijuhataja tund.

Teise ootamatusena istusime praktika juhendaja dots. Larissa Vassiltšenkoga viimases pingis, et vaadata, kuidas Anželika oma esimese iseseisva tunniga toime tuleb.

Kolmanda ootamatuse hoidsin veel enda teada — jutuajamise soovi tema endaga.

Pärast tavalist tunnialguse suminat alustas veidi kohmetu noor pedagoog küsimusega: «Lapsed, kas te teate, kuidas ilmus meie lauale leib?» Üksmeelne püüdlik pearaputus.

«Ennevanasti oli . .»

● PPP ehk pidev pedagoogiline praktika lõpeb 5. semestril diferentseeritud arvestusega.

Spetsiaalsest brošüürist loeme: «PPP ülesanne on süvendada üliõpilaste pedagoogilist ettevalmistust. Selleks tutvub üliõpilane I kursusest alates kooli õppe- ja kasvatussüsteemiga ning omandab esimesi kogemusi koolitöös, osaledes konkreetsete ülesannete täitmisel kooli kasvatustöös ning ainealases klassi- ja koolivälises töös. Praktika eesmärgiks on positiivse suhtumise kujundamine pedagoogiliste ja metoodiliste teadmiste omandamisse ülikoolis.»

Lõppkokkuvõttes teenibki PPP vaid üht eesmärki, mis kirjas ka koolireformis — anda parem ettevalmistus tulevaseks elukutseks.

Nii imelik, kui see ka ei tundu, jäävad noored pedagoogid koolis hätta õpilastega kontakti loomisel, sest head tööd aheldavad suhtlemisraskused. Aine vähest tundmist ei saa neile keegi ette heita. Kõige üllatavam ongi see, et noored ise tunnetavad probleemi väga teravalt. Ülikool loodab, et pärast praktikat on pedagoogika- ja metoodikaloengutest osavõtt üliõpilaste poolt kindlasti asjalikum ja tulutoovam (L. Vassiltšenko).

Loengute taustal analüüsitakse oma vigu, tuntakse heameelt, kui konfliktsituatsioon sai enda sisemise tunde järgi õigesti lahendatud — ehkki see võib näida tagantjärele tark-olemisena. Jah, katse-eksimuste meetod küll, aga praegu ei ole paremat lahendust välja pakkuda.

Iga laps õppis tunnis selgeks ühe ettekande. Tüdrukud esitasid väikese näidendi «Tänu leiva eest». Loeti Robinsoni leivast, kuulati lugu pioneeride operatsioonist «Viljatera».

Ootamatult tõusis ja hakkas rääkima oma lapsepõlve, sõjaaja leivast L. Vassiltšenko. Kuulati hiirvaikselt. Üks asi on näha filme või lugeda seda kõike raamatust, teine — osa saada elavast, lastepärasest ja emotsionaalsest mõtisklusest. Hoiti peos Leningradi blokaadi päevast leivanormi...

Poisid on nagu poisid ikka. Juba on nende tähelepanu hajunud, üle pingirea kõlab vali jutt. Anželika istus vaikselt kahe kõige suurema müraja vahele. Kohe taastus klassis asjalik töömeeleolu. Ei olnudki vaja kurja häält teha.

●● Kooli saatsime esmakursuslased nii heade lootuste kui ka põhjendatud kartusega. Läksid nad ju ilma eelneva pedagoogilise ettevalmistuseta. Teoreetilised loengud algavad neil alles II kursusel. Kuid pedagoogilise ettevalmistuse esimesel etapil ei seadnudki me eesmärgiks kohest metoodilist õpetust, vaid konkreetse klassivälise töö organiseerimist; kuidas seda koolis teha, millised on vormid ja meetodid *(L. Vassiltšenko)*.

Äsjased abituriendid pole veel koolist võõrdunud. Neil on meeles oma õpilasstaatus, seega sisseelamine kooliellu peaks olema suhteliselt valutu.

Kui meile kevadel mainiti, et tuleb vist kooli minna, siis keegi ei võtnud seda eriti tõsiselt. Meil pole veel erialaseid loenguid olnud. Ja kes usaldaks meile lapsed... *(praktikandid)*.

Klassijuhatajatunni leivateemat illustreeris värvikas stend «Leib on kõige pea». Selle stendi tegemine oli Anželika esimene ülesanne ja ka esimene kontaktivõimalus klassiga. Tüdrukud võtsid Anželika kohe omaks. Küsiti nõu, missugused pildid valida ja kuidas oleks parem paigutada. Poisid ei olnud alguses agarad suhtlejad, aga nüüdseks on võõrastus kadunud.

●●● Üliõpilane saab endale klassi ja läheb «oma õpilastega» läbi kõigi vanuseastmete kuni V kursuseni välja *(L. Vassiltšenko)*.

Kui Anželika lõpetab ülikooli, käib tema «oma klass» juba üheksandat, eelviimast kooliaastat. Lapsed kutsuvad teda «meje Anželika».

Ainult nad ei saa sugugi aru, et ma pole veel päris õpetaja. Nurisevad, kui ma pean poole päeva pealt loengule minema *(Anželika)*.

Kõige kergemini saab lastega jutule ning võidab nende poolehoiu just koos tegutsedes või midagi põnevat nuputades.

13. Keskkoolis on klassivälise töö organisaatori abilisteks kaks ANŽELIKA ANUFRIENKO kursusekaaslast — OKSANA VAKULENKO ja INNA DANILOVA. Saanud kuulda, et abilisi ootavad mitte ainult õpetajad, vaid ka klassivälise töö organisaator, tulid tüdrukud ise oma abi pakkuma. Neil on seljataga oma kooli komsomolikomitee töökogemused, nii et praegune on vaid alustatu jätkamine. Oksana ja Inna rääkisid, et seni on nende ülesandeks olnud ürituste proovide läbiviimine ja muud organisatsioonilised küsimused. Kevadel on üks vastutusrikkamaid ülesandeid abiturientide balli peoperemehe ning -perenaise ettevalmistamine.

Säilitatakse ja uuendatakse sõprussidemeid naaberkoolidega, nende hulgas eesti õppekeelega koolidega. Kui minnakse külla eesti keskkooli, katsutakse hakkama saada ainult eesti keelega. Kui ollakse võõrustajad, aetakse juttu vaid vene keeles. Siiani on üksteisest ikka aru saadud. Praktika mõttes igapidi vajalikud suhted.

●●● PPP kasvatustööd juhendavad pedagoogikakateedri õppejõud, klassijuhatajad...

Tatjana Mukossejeva on vene keele ja kirjanduse õpetaja. Tema abiliseks on Natalja Matvejeva.

Hetkeks, kahe tunni vahel, jäi aega kuulata ka ühe juhendaja arvamust. See oli suur kiitus Nataljale, kes tuli kooli end tutvustama ja jäi õpilaste juurde, et aidata neil ette valmistada kontserti lastevanematele. Lapsed sõbrunesid Nataljaga kohe.

Eriti südamesse läks Tatjana

Mukossejevale naistepäevapidu. Kõik ettevalmistused tehti tema eest salaja. Poisid kinkisid igale tüdrukule kaardi omaloomingulise luuletusega ja pühendasid neile kontserdi. «Me poleks uskunudki, et mul on klassis nii andekad poisid,» muheles õpetaja. Pärast järgnes lõbus viktoriin ja tants. See kord ei jäetud ühtki klassiõde istuma, kõik poisid püüdsid väga viisakalt käituda. Nähtavasti oli Natalja nendega enne rääkinud.

«Tänu Nataljale jääb mul nüüd rohkem vaba aega. Sel ajal, kui ta õpilastega tegeleb, jõuan koolis vihikud ära parandada,» on Tatjana rahul. «Alguses pidin ikka veidi kontrollima ja juhendama, nüüd usaldan mõne ürituse ettevalmistamise täielikult Natalja hooleks ja süda ei kripeldagi.»

Need õpetajad, kellele abilisi ei jätkunud, käivad ja paluvad ka endale tudengeid. Õpilased on praktikatundidega väga rahul. Neid hakatakse ootama juba esmaspäeva hommikul.

●●●●● Kahju, et praktika jaoks on eraldatud ainult üks päev. Tahaks sagedamini koolis käia. Mõnikord kipub ka loenguid vahele jääma *(praktikandid)*.

Lapsed on väga siirad ja uudishimulikud. Uudishimulikud — hiljuti viisin 5. klassis läbi ateismiteemalise klassijuhatajatunni. Nad ise tahtsid. Meeleldi kuulavad nad «memuaare» minu kooliajast.

Siirad — ühe tunni lõpus sain kirja. Keerasin lahti — armastuskiri oli.

Pärast seda ühte päeva koolis on terveks nädalaks hea tuju *(Natalja)*.

PPP... Praktikanditöö kajastub üliõpilase päevikus. Kokkuvõtte iga üliõpilase programmiülesannete täitmise kohta teeb õppeosakonna töötaja.

Võlgnevuse puhul... oh, eil Nende nelja tüdruku kohta see küll ei käi! Ehkki mitte kõikides koolides pole asjad nii toredasti kui seda on 13. Keskkoolis.

●●●●●● Aga just siin selgub, kellest saab tõeline õpetaja, kes selleks sobib. Siin selgub kutsumus. Tüdrukud liiguvad, kobavad, aga teevad oma tööd südamega ja kohusetundega. See on nende pedagoogiliste võimete proov *(L. Vassiltšenko)*.

Selle aasta kevadel läksid kõik esmakursuslased, kes saavad kõrgkoolidiplomiga pedagoogi elukutse, pidevale pedagoogilisele praktikale. Et jõudu proovida ja kutsumust leida.

Kui te armastate lapsi, siis on teil kõik eeldused saada heaks õpetajaks. Kõik muu on õpitav.

ANU SIKK,
vene fil. III k.

Fotomälestis lõpetajaist

Mõne aasta eest sattusin teaduskonverentsil ühte Tšehhi väikelinna. Kultuurilembesusest andis tunnistust kõrgetasemeline sümfooniaorkester (40 pillimeest 8000 linnaelaniku kohta, dirigente kutsuti pealinnast). Naljalembesust näitas instituudi direktori juubeli puhul korraldatud karneval, «peategelaseks» elusuurune direktori teisik — nukk, mis pidi teda edaspidi asendama tüütutel koosolekutel. Muuhulgas paelus linnakeses mu tähelepanu tava, mille mõte oli sügavam pelgast naljategemisest: äriakendele olid välja pandud kohalike koolide õpilaste pildid eriliste naljakate plakatitena, kus oli ükshaaval iseloomustatud klasside lõpetajaid. Niisamasuguseid plakateid nägin hiljem Prahas, isegi kesklinnas, väiksemate kaupluste vitriinidel. Mulle meenusid meie kooli, Tartu «Poika» ajakirja erinumbrid abiturientide piltidega ja humoorikate iseloomustustega, pilgupüüdjaiks õpilaskarikaturistide (V. Birk, M. Port jt.) andekad šaržid direktorist, õpetajaist ja lõpetajaist. Korduvalt olen tagantjärele mõelnud, et just tänu nendele piltidele on läbi aastakümnete meelde jäänud mu koolivennad vanematest klassidest, kelle poole meie, jõmpsikad, vaatasime aukartusega, rääkimata õpetajaist, ka nendest, kes meile tunde ei andnud.

Mõtlesin: miks ei võiks ka ülikoolis iga kursus teha mälestuseks (endale, kateedrile, õppejõududele) fotoplakati, kus oleks vähemalt iga lõpetaja pilt ja nimi. Igal aastal saadab meie osakond teele kümneid kasvandikke. Nende näod ja nimed, kahju küll, lähevad varsti segamini. Nii piinlik hiljem, kui kohtad tuttavlikult naeratavat kunagist õpilast, aga ei mäleta ta nime... Vaja oleks illustreeritud «meelespead»...

Tänavused bioloogia lõpetajad tegid lõpuloenguks kursuse liikmeist toreda fotomontaaži. Aitäh neile veel kord! See kursus jääb omanäolisena meelde kõikide teiste seas, kes pole jätnud piltmälestist ja nii on vajunud mälupiltide uttu.

Tean kateedreid kõrgkoolides, näiteks Leningradi ülikoolis, kus iga õpperühma lõpetajate (ja kursusejuhendaja) fotod raamitakse ühiseks pildiks. See vana traditsioon oli kunagi olemas paljudes koolides, sealhulgas ka meie ülikoolis. Sajandi alguse juugendstiilis dekoor nende piltide ümber rõhutab, et komme pärineb ajast, mil fotograafiline näopilt oli nii hinnatud, et seda säilitati raamis kodus ja koolis. Mõne kooli koridoris olnud terve galerii lõpetanute grupipilte. Nüüd oleme fotograafiaga sedavõrd harjunud, et ei vaevu igakord tehtud pilte albumikski koondama, kõnelemata eelkirjeldatud fotokomplektidest, millel pole enam nimegi, raamidest rääkimata.

Pöördun käesolevaga kolleegide poole küsimusega: **kuidas jäädvustate järjekordse lennu koosseisu oma kateedris?** *Võib-olla on teil kogemusi, ettepanekuid, tavasid, mida võiks laiemaltki tutvustada? Kes korraldab ühispildistamist: kas kateedrijuhataja, mõni õppejõud, kursusevanem või foto-kino-kabinet? Kus ja kuidas säilitatakse lõpetajate fotod?*

Ehk leidub teisigi asjasthuvitatuid — ülikooli ajaloo muuseum, teadusajaloolased meil ja mujal. Kuid kõige olulisem on siiski säilitada mäluside inimeste vahel. Nende vahel, kes omandasid alma mater'*is leadmiste, kogemuste ja inimsuhete rikkusi, ja kes püüdsid neile siin jagada parimat oma teadmiste ja elutarkuse salvest.*

VIKTOR MASING,
professor-konsultant

Seekord Riias

Kes viitsis pühapäeva, 27. aprilli varahommikul üles tõusta, see võis aknast näha ülikooli poole tõttavaid neidusid, valged kleidid käe peal.

TRÜ peahoone ees seisid kaks esinduslikku «Ikarus»-bussi. TRÜ Akadeemilise Naiskoori lauljail seisis ees kontserdireis Riiga. Selleks sõiduks võeti juba ammu ennast tõsisemalt käsile ja käidi hoolikamalt proovidelgi. Kuigi planeeritud kahepäevane matk meist sõltumatutel põhjustel ühepäevaseks oli muutunud, keegi ennast sellepärast nimekirjast maha ei tõmmanud, sest esinemine on esinemine.

Kella 11 paiku jõudsime Valmierasse. Kahepäevase matka plaanis oli laupäeva õhtul siinses kirikus ette nähtud väike kontsert, kahjuks pidime nüüd sellest loobuma. Ent vaadata seda kontserdisaaliks ümberkorraldatud kirikmuuseumi ning proovida head akustikat saime siiski. Keskajast pärit paar laulu sobisid sellesse õhkkonda vägagi hästi ning viisid hetkeks tagasi Bachi ja Händeli ajastusse.

Lõunanaabrite pealinn võttis meid natuke pärast keskpäeva vastu ehtsuvise leheroheluse, inimesterohkuse ja kuumusega. Peatusime suure tribüüni ees. Kohe selgus, et selle taga asubki meie Riia kontserdisaal — Riia Polütehnilise Instituudi taidlejate klubi.

Juba häälte lahtilaulmise ajal tõdesime, et tegemist pole mitte tavalise klubisaaliga, vaid siiski vanast kirikust ümberehitatud ruumiga. Hääl kadus kõrgete võlvide vahele sootuks ära ja läks tükk aega, enne kui saime jälle sotti, kuidas siin laulda.

Kell 16 algas kontsert. Esimene pool oli meie koori sisustada, teises osas esines RPI meeskoor «Gaudeamus». Laulda sellise akustikaga saalis oli lausa omaette elamus (vähemalt noortele lauljatele). Kuigi mõni lugu ei läinud just päris nii, nagu oleks pidanud, jäime üldiselt endaga rahule. Aplausist paistis, et kava meeldis ka publikule.

Meeskoori kava oli lühem ja vahest ka vokaalselt kergem kui meie oma. Ent soliidsed meeshääled sobisid samuti sellesse saali, sest heas ruumis kõlab iga muusika hästi.

Pärast tehti klubi suure trepi peal veel mõned mälestusfotod nii üksikult, gruppide, kooride kaupa kui ka suur ühispilt. Programm jätkus väikese tutvumisõhtuga. Mida sel õhtul tehti? Nagu sellistel puhkudel ikka kombeks on — võeti natuke kehakinnitust, tantsiti, mängiti ja kuna koos oli kaks koori, siis kõlas üsna tihti ka laulu.

ENE OTT,
žurn. I k.

Ühe kontserdi asjus

24. aprillil, just siis, kui esimest korda pauguga vihma tuli, esinesid «Vanemuise» laval TRÜ isetegijad. Nende seas ka «Lakstigal», kes kontserdi teist poolt alustas. Laval oli kogu ansambel — rahvapillimängijad, tantsijad ja lauljad. Näha-kuulda pakuti nii vanemat kui tsipake uuemat rahvaloomingut. Umbes nii: kui mina alles noor veel olin, oli elu kui linnul oksa peal. Tulid viiulid ja muud pillid ning sai juba tantsu lüüa. Riia linna tornis laulis tutiline linnukene ja nägi sealt, et vanamees kündis metsa ääres. Tüdrukud peitsid vanamehe leivakoti põõsa taha. Tõmmanud vaeseke siis rihmad ümber kere. Aga olnud teisel kivikasukas — kivi püksis, et kupja piits kibe poleks. Ja samamoodi edasi, laulu ja lusti lausa järjest.

Võib-olla ei meeldinud publikule, et osa ansamblist oli «tsiviilriides». Pole parata — 10. keskkoolist laenatud rahvarõivad ei sobinud lauljatele. Aitäh, et aidata püüdsite! Suur tänu ka «Leigaritele», kes neli tantsupaari riidesse panid.

KADRI UGUR,
žurn. II k.

All We Need Is Love

11. mai õhtupoolikul räägiti vanas kohvikus armastusest. Erinevate kultuuride- ning teooriate tundjatena olid kohale palutud ka orientalist Linnart Mäll, klassikaline filoloog Jaan Unt, kirjanduskriitik Linnar Priimägi, psühholoog Aleksander Pulver. Termin «armastus» on väga mitmetähenduslik. Meenutagem näiteks kas või Gustav Suitsu luulekogu «Ohvrisuits» alapealkirjaga «Valik armastusluulet», või siis Henrik Visnapuu kolme armastust: naine; kannatav inimene, kelles tuleb näha venda; kõiksus. Ning lõpuks — armastada võib ka õuna. (vt. ka Voltaire «Filosoofiline sõnaraamat» lk. 50). Sedapuhku piiritleti teema ühe inimese tundena teise vastu.

Esimesena sai sõna L Mäll, kes alustas armastuse mõistes sisalduvate erinevate modaalsuste väljatoomisega ja tõdemisega, et kõik need liigid (naise, poja, armukese jne. vastu) on olemas olnud igal maal ja ajal. Siirdudes oma jutuga idamaadele väitis L. Mäll just sealt pärit olevat teesi, et armastus inimese vastu on ülim. (Kong Fuzi). 6.—5. sajandil e.m.a. püüdsid indialased endile selgeks teha armastamise kunsti. Nõnda sündis Kamasutra» — teooria seksuaalsest armastusest. «Kamasutrat» võib pidada teaduslikuks teoseks tänapäevaseski mõistes: autoril pole mingeid tagamõtteid, puudub pikantsus, mõisted formuleeritakse täpselt, tekst on lakooniline, originaalis lugedes lausa kuiv, kasutatud on tollast teaduskeele stiili. Räägitakse ses raamatus armastusest naisterahva vastu, kusjuures on täiesti erinev kas see on näiteks oma abikaasa, hetäär või võõramaalanna.

Teine fenomen, millest L. Mäll pikemalt rääkis, on religioosse ja seksuaalse armastuse segunemine ehk kui öelda Freudi sõnul: füüsilise armastuse sublimeerumine vaimseks. Seda suunda kirjanduses kannab eelkõige višnjuistlik luule, mille viimase esindajana on euroopa kultuurile üldtuntud Rabindranath Tagore.

Jaan Unt alustas Vergiliuse tsitaadiga: «Amor omnibus idem», ent asus ka kohe näitama, et vanade kreeklaste armastus oli ikka veidi teistsugusem kui muudel. Räägiti Catullusest («Vihkan, kuid armastan siiski»), Sapphost ja Mytilenese neidudest, Anakreonist ja Kristjan Jaak Petersonist, Ovidiusest ja «Armastuskunstist» ning teistestki suurmeestest ja nende tundeist. J. Unt tõestas, et armastus on alati sõltunud naise asendist ühiskonnas. Armastuse filosoofilist külge vaadeldes tuli kõne alla Platoni «Pidusöök». Platoni järgi on armastus see, kui inimene tahab saavutada midagi head. Hea on see, mis on ilus, kusjuures ilu ei pruugi olla esteetiline, ta ei pea avalduma välises.

Linnar Priimägi valgustas armastust kui keerulist semiootilist käitumist, kus pisiasjad muutuvad märgiks, iga liigutus, silmavaade omandab tähenduse. Kui armastusest hakatakse tegema tekste, võivad märgid võtta asja või eseme kuju. Opereerides M. Mead'i uurimustega ning kurtuaasse lüürikaga tõi ta näiteid armastusest kui eskalatiivsest sümmeetrilisest interaktsioonist ja komplimentaarsest interaktsioonist. Vaimukalt nagu alati. Saanud innustust Tristani ja Iseuti armuloost konstrueeris L. Priimägi publikule terve mõõkade tantsu. Eesmärgiks — näidata, et mõõgakultusel armastuses on olnud nii ühendav kui ka purustav tähendus.

Tõsise ja väga sisutiheda ettekande pidas Aleksander Pulver. A. Pulver lähenes armastusele ühiskondlikult ja isiksuslikult tasandilt. Iga ühiskond väärivat oma armastus- ja seksuaalelu. Küllalt palju oli juttu normi ja patoloogia vahekordadest. Leiti, et need on olulises osas lihtsalt kokkuleppelised terminid ning sõltuvad eelkõige sotsiaalsest keskkonnast. A. Pulver rääkis inimese tundeelu vajaduste seosest enesehinnanguga — kõrgema enesehinnanguga inimesed peavad armastust endi jaoks vähetähtsaks. Ka sellest, et mehed on orienteeritud mängulisele, naised pragmaatilisele armastusele.

Kõik esinejad toonitasid, et ei ole olemas «kõrget» ja «madalat» armastust — armastus nagu kultuur üldisemaltki on terviknähtus.

Käesolev lühikonspekt ei jõua toda armastuse-õhtut haarata kaugeltki tema täiuses. Olgu lõpuks esitatud vaid üks mitmetest kõlanud üleskutsetest: igale küsimusele annab vastuse praktika!

TIIT PRUULI,
žurn. II k.

Tänu

Rektori käskkirjas avaldati kauaaegse laitmatu töö eest kiitust eesti keele kateedri vanemõpetajale **Asta Veskile** seoses tema 75. sünnipäevaga. Õnnitlustega ühineb ka «TRÜ» toimetus, kus Asta Veski on 25 aasta jooksul lugenud hoolsalt korrektuuri.

*

Filoloogia missiooniga suur luule

Ain Kaalep ei ole küll sugugi ainus, kes on viimase kümnekonna aasta vältel kõnelnud meie filoloogilise kultuuri allakäigust. See on teema, mis tuleb ikka ja jälle jutuks ka siis, kui konkreetseks põhjuseks polegi mõni üldine probleem (näiteks bütsantinistika puudumine Eesti NSV-s viljeldavate filoloogiaharude hulgas), vaid päris argine küsimus, mille puhul peaks olema suisa piinlik, et seda pole suudetud töö korras lahendada (näiteks Johannes Silveti nime andmine tänavale Elvas, kus ta elas). ning kuna juba neid viimaseidki on mõistetamatult rohkesti (näiteks suure *Silveti* uustrüki edasilükkumine, raskused Emakeele Seltsi seeria «Kodumurre» kirjastamisel, ülisuured pausid Kirjandusmuuseumi jätkväljaande «Paar sammukest...» ilmumises jne.), siis on neid, kellesse filoloogia seis puutub ja selle teema taas ning taas üles tõstavad, tõesti palju. Ent erinevalt nendest, kes räägivad sellest mööda minnes ja tegelikult osavõtmatult, on Ain Kaalep rääkinud meie filoloogilise kultuuri sügavusest ning perspektiividest koguni raevuka murega.

Millest niisugune mure? Sest ei tohi mingil juhul salata: ülikool on 1960. aastate keskpaigast tänaseni, s. o. ligikaudu kahekümne aasta kestel, andnud ainuüksi umbes 40 kirjandusteaduse ja folkloristika vallas töötavat, juba (osalt rahvusvaheliseltki) tunnustatud või vähemalt ilusa perspektiiviga filoloogi. Kuid Ain Kaalepi mure raevukus ei tulenegi — minu arvates, küllap ta ise on teist meelt — mitte sellest, et filoloogе on vähe või neid pole üldse. See lähtub nähtavasti hoopiski sellest, et me oleme pikkamisi harjunudki mõtlema, nagu võiks filoloogia puhul läbi ajada küllalt vähesega, nagu ei nõuakski filoloogia kogu aeg, iga päev, täit tähelepanu ja nagu oleks see juba maksimum, kui meil on mingile uurimissuunale võtta vähemasti üks uurija. Viimane saavutus (näiteks hispanistikas, tõlketeaduses) võib küll olla oluline edasiminek võrreldes mingi varasema epohhiga (näiteks isegi 1960. aastatega), ent ei ole parimalgi tahtmisel garantii, et olevikus kõrvuti tegutsevate põlvkondade vaimne silmaring tõepoolest avarduks. Selleks on tarvis mitut spetsialisti, mitut entusiasti, uute spetsialistide ja entusiastide pidevat pealetulekut ning kultuuri raugematut tähelepanu. Missugusel määral meile seda on?

Mõelgem korraks näiteks sellest, mida kõike on tarvis kaasaegse filoloogilise entsüklopedismi jaoks, selleks, et nooremaid filoloоge kohates poleks põhjust toriseda «isegi seda te ei tea». Orienteerumist eesti kultuuriloo, üldise kirjandusteaduse ja lingvistika allikaõpetuses (näiteks tähtsamate *estica*-alaste bibliograafiate tundmist). Teadmisi kõigi olulisemate filoloogiaharude problemaatika kohta (kõnelemata siis sellest, et eesti filoloog peaks enesestmõistetavalt teadma, millises seisus on tema vabariigis filoloogia tervikuna). Teadmisi üksikuid kultuure eraldi uurivate humanitaarteaduste alalt: anglistikast, germanistikast, romanistikast, skandinavistikast, slavistikast. Nagu ei oleks absurdselt palju — ehkki me ei ole veel märkinud mitme keele korralikku tundmist ega takistusteta lugemust. Ja ometi kujutlen ma juba sellegi loendi juures selgemini toda, kes on veendunud, et saab ka kergemini, et eesti filoloogile ei ole skandinavistika-alaseid teadmisi eluliselt vaja ja anglistika on juba puhtalt inglise filoloogi aine kui toda, kes leiab, et ilma nende teadmisteta pole korralikku filoloogigi, entsüklopeediliste teadmistega õpetlasest loomulikult rääkimata.

Ain Kaalepi mure filoloogilise kultuuri pärast, see on mure filoloogia võimaluste ignoreerimise pärast. Kuid mis on filoloogia võimalused? Või üldisemalt — mis on filoloogia missioon? Kui seda saaks mõne sõnaga kokku võtta, siis seisab filoloogia missioon ilmselt sõna ja sõnakunsti võimaluste avamises ning põlistamises. Niisugusel juhul pole küll vahet, kes nimelt seda missiooni täidab, kas õpetlane või õpetaja või kirjanik või lugeja. Ent vaevalt tohibki seda missiooni monopoliseerida. Igatahes ei oskaks ma kuidagi väita, et Ain Kaalep ise on filoloog ainult siis, kui ta võtab sõna keele- või tõlkeküsimustes, kuna luuletajana ta enam filoloog ei ole. Olemata mingi erand (mõelgem näiteks Gustav Suitsule), on Ain Kaalep mõlemat korraga ja nagu tema luule suurus seisneb sünteesi otsimises elu ootamatuste ning vormi paratamatu piiratuse vahel, nii seisab tema filoloogiliste tõõde tähtsus kuivast faktistikust alati teatava sisulise käsitluseni jõudmises.

Kahtlemata on kumbagi, nii Ain Kaalepi luule suurust kui ka tema panust meie filoloogiasse, vaieldav määrata. Aga me saame seda vaieldavust mõnetigi vähendada, kui me võtame arvesse, et kogu oma ainukordsuse juures on Ain Kaalep ikkagi ka ühe kindla põlvkonna liige.

(Järg 4. lk.)

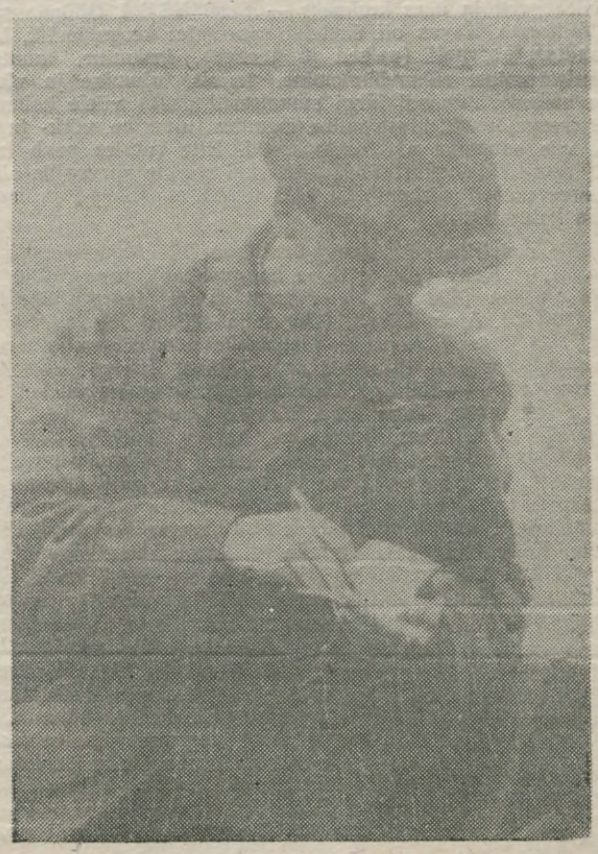

● **Foto on pärit 1959. aastast, asukohaks Kirjandusmuuseum.**

Spordipäevalt

Seekordne spordipäev toimus Luunja keskkooli spordiväljakul. Alguse sai see aga Tartust Ihaste tee otsast. Start jooksuks ja matkaks anti sealt siis, kui üle kolme tuhande rattarallija oli mööda kihutanud ja jätnud vaatajaile väga võimsa ja ereda mulje.

Eks rattaralli, «Tartu kevade» üritused ja muidugi ka eelseisev sessioon avaldas sedavõrd mõju, et matkama asus suhteliselt vähem üliõpilasi, kokku 324, neist ainult kaks õppejõudu.

Luunjas avas spordipäeva õppeprorektor prof. Uno Palm. Seejärel rivistus harvenes ja algas võimlemine kõigile osavõtjaile. See esmakordne eksperiment tuli hästi välja.

Vahepeal saabunud jooksjate tulemused olid järgmised: meeste konkurentsis jagasid esikohta A. Maksimenko ja A. Pikk, naiste konkurentsis aga K. Kurg ja K. Roosvee, kõik kehakultuuriteaduskonnast.

Järgnes pendelteatejooks, mille võitis kombineeritud võistkond (KKT, F-K, Mat.), teised olid arsti- ja kolmandad õigusteaduskonna üliõpilased.

Kombineeritud teatejooksu võitsid aga arstiteaduskonna üliõpilased füüsika-keemia-, õigus- ja kehakultuuriteaduskonna üliõpilaste ees.

Agedam oli heitlus korvpalliväljakul. Turniiri võitis arstiteaduskond, järgnesid kehakultuuri-, õigus- ja füüsika-keemiateaduskonna võistkonnad.

Naiste võrkpalliturniiril ei leidunud ühtki vastast arstiteaduskonna naiskonnale.

Ka kõieveos oli tugevam arstiteaduskond, kes võitis veenva paremusega komplekteeritud võistkonna (KKT, Mat., F-K).

Kokkuvõttes oli sellel spordipäeval kõige edukam arstiteaduskond. Neile kuulus ka enamik auhinnatorte. Edukuselt teised olid õigus- ja kolmandad kehakultuuriteaduskonna üliõpilased.

Ilm oli ilus ja oli mõnevõrra kahju, et osavõtjaid rohkem polnud, sest selline aktiivne puhkepäev oleks igale tudengile ja töötajale ära kulunud.

UNO SAHVA,
kehalise kasvatuse ja spordi kateedri juhataja

Spordiklubide spartakiaadil

Tallinnas I ENSV kõrgkoolide spordiklubide spartakiaadi kergejõustikuvõistlustel saatis edu TRÜ võistlejaid. Juba esimese päevaga asus meie võistkond võimsalt juhtima ja lõpuks edestati teise koha omanikke TPedI kergejõustiklasi 130 punktiga. Eelmise aastaga võrreldes olid kõik võistkonnad spartakiaadiks tõsisemalt valmistunud — tühje kohti võistkonnas polnud (v. a. EPA). Möödunud aastal oli I TRÜ, TPI II, tänavu TRÜ I, TPedI II, TPI III ning EPA IV.

TRÜ kergejõustiklased võitsid 13 esikohta, 12 teist ja 9 kolmandat kohta. Kõige enam tõi punkte kehakultuuriteaduskonna I kursuse üliõpilane **Katrin Repson**, kes võitis 400 m tõkkejooksu isikliku rekordiga 62,2, oli 100 m tõkkejooksus 15,1-ga teine, kaugushüppes 5,63-ga kolmas ning koos Heli Ambose, Karin Ennoki ja Liivi Kukega võitsid 4×100 m teatejooksu 49,8-ga. Liivi Kukk (füüs.-keemia I) ja Aivar Ojastu (KKT IV) saavutasid kaks individuaalesikohta ja osalesid võidukas teatenelikus. L. Kukk läbis 100 m tõketega 14,5-ga ja hüppas kaugust 5.70, A. Ojastu jooksis 200 m 22,0 ja 400 m 47,0-ga ning koos Viktor Oseiko, Enn Lilienthali ja Taivo Mägiga 4×100 m teatejooksu 42,3-ga. Ülle Müürissepp (maj. I) võitis 800 m 2.14,0-ga ja 1500 m jooksu isikliku rekordiga ja TRÜ kõigi aegade kolmanda tulemusega 4.33,4.

Kõrgkoolide meistri tiitli võitsid veel Inna Mällo (KKT III) 3000 m jooksus 10.00,2-ga, Margit Aidla (KKT I) kõrgushüppes 1.75-ga, diplomand Enn Lilienthal 100 m jooksus 10,8 ja Mati Ilves (KKT II) odaviskes 55.68-ga.

Teise koha võitsid Anu Tilger (KKT II) nii 400 m tõketega kui ka ilma tõketeta jooksus aegadega vastavalt 65,0 ning 60,8, Anne Tõnissoo (KKT III) 800 m jooksus 2.20,9-ga, I. Mällo 1500 m jooksus — 4.36,0. Lea Vahter (arstit.) oli teine kuulitõukes ning kettaheites tulemustega 13.73 ja 49.14, Karin Juga (KKT I) odaviskes 39.76-ga, Enn Lilienthal 200 m jooksus 22,2-ga, Urmas Kitsing (maj.) 400 m tõkkejooksus 55,1-ga ning Ken Kalling (B—G) kuulitõukes 13.10-ga.

Kolmanda koha saavutasid Heli Ambos (KKT I) 200 m jooksus (26,6), Karin Ennok 100 m tõkkejooksus (15,2), Anne Veeväli 400 m tõkkejooksus (68,0), Anne Tamm kõrgushüppes (1.60), Helle Rebane (kõik KKT II) kettaheites (42.02). Meestest olid kolmandad Viktor Oseiko (sp. med.) 100 m jooksus (11,2), Mati Ilves teivashüppes (4.20) ja kuulitõukes (12.33).

Kõrgkoolide kergejõustik, millest suuresti oleneb kogu vabariigi tase, jätab siiski enamat soovida. Seoses armeeteenistusega on vähe meeskergejõustiklasi, eriti heitjaid. Meeste 1500 m jooksus osales 25 võistlejat, kuid odaviskes ainult 2.

REIN AULE

TRÜ spordiklubi hiigelvõit

Esmakordselt korraldati vabariigi kõrgkoolide omavaheline mõõduvõtmine üheaegselt ja ühes keskuses — Eesti NSV I Üliõpilasspartakiaadina Tallinnas. Kavas oli üksteist spordiala: kergejõustik, klassikaline maadlus, korvpall (naised ja mehed), laskmine, lauatennis, male, orienteerumine, rühmavõimlemine, tennis, ujumine ja võrkpall (naised ja mehed). Juhendi järgi summeeriti lisaks viiele kohustuslikule alale (kergejõustik, klassikaline maadlus, ujumine, võrk- ja korvpall) veel viie edukama ala kohapunktid. Ette rutates peab tunnistama TRÜ spordiklubi suurt üleolekut: vaid meeste korvpallis oli TPI üle, kusjuures mehed võrkpallurid olid teised, maadlejad ja laskurid platseerusid kolmandaks.

Kõrgkoolide meistriks tulid **kergejõustikus:** Ülle Müürissepp (800 m ja 1500 m), Liivi Kukk (100 m tj. ja kaugushüpe), Inna Mällo (3000 m), Katrin Repson (400 m tj.), Margit Aidla (kõrgushüpe), Enn Lilienthal (100 m), Aivar Ojastu (200 m ja 400 m), Mati Ilves (odavise) 4×100 m teatevõistkonnad. **Klassikalises maadluses** olid võidukad Aleksander Limonov (kuni 68 kg), Toomas Häng (—74 kg) ja Varužan Arutjunjan (—100 kg). **Naiskorvpallurid** mängisid koosseisus Kai Lass, Piret Jahilo, Tiina Väli, Marika Roosimäe, Ülle Sillasoo, Tiina Punamäe, Pirje Kass, Kaire Asi, Katrin Kallit ja Liivi Kõur. **Lauatennisistid** võidutsesid koosseisus Katrin Maldre, Jurate Bunidaite, Rene Arbeiter, Margus Järve ja Avo Grebe, neist Maldre krooniti kolmekordseks võitjaks individuaalturniiridel (naispaarismängus koos Bunidaitega). **Maletajad** olid edukad koosseisus Jaan Ehlvest, Ants Merilo, Kalle Kiik, Ulvi Teemäe ja Jurate Važneviciute. **Orienteerujate** võit tuli tänu naistele (Kaie Vasser, Mari Roots, Katrin Ounap), kuna võrdsete punktide juures EPA-ga otsustas üldaegade summa. **Rühmvõimlejad** olid võidukad nii esimeses kui ka teises grupis (juhendajad Linda Martis ja Kaia Keeman). **Tennisistid** alistasid võtmekohtumises TPI (Anu Kaasik, Asta Auerbach, Peep Kalamäe ja Einar Pajula). **Ujujate** meeskonnavõidule lisasid sära individuaalesikoha võitmisega Livio Vilberg, Jelena Jürgel, Katrin Lõhmus, Oleg Labzin. **Naisvõrkpallurid** olid võidukad järgmises koosseisus: Ela Lillemaa, Astrid Sild, Kalli Kuusik, Maret Soosaar, Irina Jerementšuk, Margit Kõõbi, Tiina Lillemaa, Annela Rämmel, Marinella Rakner ja Eve Kangur.

Edu TRÜ spordiklubi koondesindusele tagas eelkõige ühtne ja planeeritud ettevalmistus, organisatsiooniliste küsimuste õigeaegne ja operatiivne lahendamine. Kiidusõnad kõigile osalejaile, tänu ülikooli juhtkonnale nii moraalse kui ka materiaalse abi eest, samuti spordiklubi juhtkonnale (esimees Elmar Vasar, juhataja Johann Kukk, instruktorid Silvi Leet, Liidia Inglist ja Liina Maser). Aasta pärast toimub spartakiaad arvatavasti Tartus.

HENN VALLIMÄE

Väravpallinaiskonnale hõbe

Nädalavahetusel lõppesid Tallinnas ENSV 1986. aasta meistrivõistlused naiste väravpallis, millest võttis osa 11 naiskonda.

Finaalmängudes võitis TRÜ Tallinna OSK ja TPI, 23:18 ja 22:19. Esikohta otsustavas kohtumises oli vastaseks vabariigi koondise mängijatest koosnev Tallinna Näidislinnuvabriku naiskond. Hea kaitsemänguga õnnestus juhtida peaaegu kogu esimene poolaeg 2—3 väravaga, kuid teiseks pooleks ei jätkunud enam jõudu ja kaotati 16:27.

ENSV meistrivõistlustel teise koha võitnud TRÜ naiskonnas mängisid: I. Juurismaa, A. Sanga, H. Lehtpuu, M. Luht, A. Andrejeva, A. Rohilaid, P. Kullamaa, L. Hallaste, M. Laurits, E. Allik (KKT), R. Lepasson, M. Metsur, (arstit.), A. Virkus (matem.), V. Guk, L. Ivanova (ÜSK).

Finaalmängude resultatiivsemateks mängijateks olid A. Sanga 23, P. Kullamaa 11 ja R. Lepasson 10 väravaga.

V. PALL

Vaatasime Läti üliõpilastest pioneere

270 üliõpilast ootab pioneerilaagripraktika. 11.—18. maini eelnes sellele neljapäevane instruktiivlaager Käärikul.

Läti RÜ üliõpilastele korraldati niisugune laager 27.—30. aprillini, millest õnnestus osa võtta ka meie saksa filoloogia osakonna üliõpilastel Lii Tootsil ja Ellen Nevel ning allakirjutanul.

Instruktiivlaager toimus Kesterciemsi pioneerilaagris «Albatross». Mereäärne laager võtab igas vahetuses vastu 800 pioneeri, lapsed elavad 2—3-korruselistes kivimajades, on suur saal, pioneerituba, söökla, ehitamisel on ruumid ringide tööks. Lisaks kaunile mererannale on eelsoojendusega bassein, kus lähedalolevad koolid saavad aasta ringi ujumistunde läbi viia.

Laagris oli 370 osavõtjat. Et ka Lätis on probleemiks meesõpetajate, meeskasvatajate nappus, siis on juba aastaid sõlmitud leping Avioinstituudiga, mis annab pioneerilaagrisse kuni 30 rühmajuhti-kasvatajat-spordiinstruktorit (nendele kohtadele on muide suur konkurss).

Esimesel päeval peeti rühmadevahelise sotsialistliku võistluse esimene ala viktoriin «Kuidas tunned pioneerorganisatsiooni ajalugu» ja valiti malevanõukogu liikmed.

Teisel päeval avati laager: üliõpilased olid pidulikus vormis, kaelas punane kaelarätt. Õppetöö juhatas sisse Läti NSV pioneerorganisatsiooni nõukogu esindaja. Järgnesid tantsuõpetus, psühholoogi loeng, töö oktoobrilastega.

Pärast õhtusööki pidi iga rühm õpetama pioneerimänge ja -tantse kogu laagrile. Ka järgnevatel päevadel toimus õppetöö: sportmängud, turism, looduslike materjalide kasutamine ruumide kaunistamiseks, paberist voltimine, vetelpääste jms. Erinevalt meie ülikoolist loetakse Läti RÜ üliõpilastele pioneeritöö erikursust, mis lõpeb arvestusega.

Et ülikool peab andma pioneerilaagritele rühmajuhte ka juunis, on ülikooli nõukogu otsusega viidud mitmel erialal eksamisessioon maisse.

Oluliseks kujunes kolmanda päeva õhtu, mil toimus konkurss «Otsime talente». Ärevust jätkus terveks päevaks, sest traditsioonikohaselt tulevad siis laagrisse rektoraadi esindajad, parteikomitee sekretär, õppeosakonnast pedagoogilise praktika üldjuhendaja, praktikale minevate teaduskondade dekaanid, prodekaanid, õppejõud, aspirandid.

Mida lisada vaatleja seisukohalt? Eelkõige kõitis Läti RÜ pedagoogika ja psühholoogia kateedri juhataja prof. Ausma Špona energia, leidlikkus, nooruslikkus laagri läbiviimisel, üliõpilaste aktiivsus ning enamiku distsiplineeritus. Kahtlemata oli asjalik nii ametiühingute kesknõukogu moraalne kui materiaalne toetus ning ülikooli juhtkonna huvitatus üliõpilaste pioneerilaagri praktika paremast ettevalmistatusest.

HELGI MUONI

Vaimustav Valgre

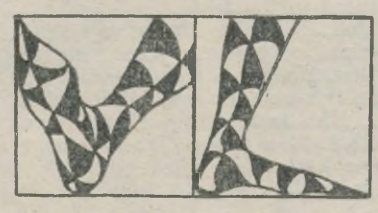

Noorsooteatri **«Valge tee kutse»** *Tartu muusikapäevade ajal oli tõeline teatrisündmus (kuigi, jah, enamik pääsmetest oli festivalist osavõtjatele ja külalistele reserveeritud). Tänase noore vaataja jaoks on lavastusel tavaetendusest suurem tähendus, kuigi paljud meie hulgast on kuulnud vanaemadeisude kaudu Valgre-nimelisest mehest ja tema südamlikest lauludest. Palju me siiski teame Valgrest kui heliloojast, inimesest, äärmiselt vastuolulisest isiksusest? Igatahes etendust näinud, lahkud sealt teadjamana.*

Enama kui kolme tunni jooksul avaneb meie ees inimsaatus, mille traagiline lõpp saabus halastamatult vara. 36-aastasena lahkus mees, kellest juba tema eluajal oli saanud legend. Seda eelkõige oma laulude tõttu, mis rahva hulgas kiiresti populaarseks said ja millest enamik eesti kerge muusika kullafondi on jäänud.

Noorsooteatri lavastus ei pretendeeri isiksuse süvavaatlusele. Järelduste tegemine on igaühe oma asi. Põhjused on pigem aimatavad ja neidki võib mitmeti tõlgendada. Pöördepunktiks Valgre elus sai sõda, mis seisab piiripostina kahe erineva eluetapi vahel. Ühel pool seda on elu, mis kulges oma tasakaalukat, rahulikku loomingulist rada mööda. Mingi saatusliku ettemääratuse toon aga lubab arvata, et sõjajärgne periood oma sisemiste heitluste ja eneseotsingutega võiski viia sellisele lõpule, nagu see juhtus 1949. aasta viimasel detsembrikuu päeval. Valgre surma põhjustes oli oma osa nii sõjal kui ka purunenud armastusel, kindlasti ka tema heitlikul iseloomul. Kuid arvan, et tõelist kunstnikuhinge on alati iseloomustanud sensitiivsuse kõrgem kontsentratsiooniaste. Selles suhtes ei olnud mingi erand ka Valgre. Eluraskuste leevendamiseks leiduski abi — alkohol. Alkoholism ja arenev kopsuhaigus viisid hauda mehe parimas loomeeas.

Kuigi mul ei ole täpset ettekujutust Valgrest, tundub, et sobivamat näitlejat tema rolli kui Sulev Luik on raske leida. Ta sobib sellesse nii oma füüsilise kui ka Luigele omase hingelise mängulaadi poolest. Tema uje-arglik olek, ebalevärelev hääl (Luik — Valgre laulmas lavastuse lõpulaulu) loovad kujutluse ehtsast Valgrest ja selles ei teki kahtlust mitte ühegi lavaminuti jooksul.

Ja nii jääb üle tänada Kaarel Kilvetit ja Noorsooteatri näitlejaid (kõige musikaalseimaid eesti draamanäitlejaid) tänuväärse töö eest, mille tulemusena elustus tükike meie väikese rahva kultuuriloost.

MEELIS METSLANG,
inglise fil. II k.

Filoloogia...

(Algus lk. 3)

Kui me peame silmas teda kui kitsamalt filoloogi, siis see tundub loomulikuna. Ent Ain Kaalep on puhtalt luuletajanagi oma põlvkonna nägemustega, omaealiste tundemaailma väljendaja ja oma kaasaja mõtestaja. Viitan sellele siin eeskätt ,muidugi seepärast, et oleviku Tartu ülikool on suurelt jaolt kujundatud just sellesama põlvkonna poolt, kuhu kuulub ka Ain Kaalep. Aga ka seepärast, et alles tõsine filoloogiline analüüs suudaks esile tuua Ain Kaalepi luule isiklikud ning ajastuomased lähtekohad, traagikat peitva eleegilisuse ja pidurdamatud õnneelamused, allusiooniderohkuse ning reaalidest vabaneva filosoofia. Seesama filoloogiline analüüs, mis saab sündida ainult filoloogilise kultuuri tõusu läbi. Seesama filoloogiline analüüs, millest pole sugugi põhjust rääkida ainult nüüd, kus **Ain Kaalep saab 4. juunil 60.**

PEETER OLESK

KLUBIS 30. MAIST 2. JUUNINI HOOAJA LÕPUPEONA «AVALIKKUDE MÄNGUDE PÄEVAD»

Reedel, 30. mail VAIMUMÄNGUDE PÄEV

kl. 21 algab vaimu väljakutsumine,
kl. 21.05 käivitub videopanoraam,
kl. 22.30 vaatamiseks väga vaimne film,
kl. 22.50 jätkub videopanoraam,
kl. 24 ALEKSANDER MÜLLER SHOW (IN MOLL) «MÖÖDANIK JA TÄNAPÄEV»,
kl. 00.45 jätkub videopanoraam,
kl. 04—06 vaimsete võimete kontroll. Väsinud vaimuga tudeng tuttu, teistele tegevus diskosaalis.
kl. 06 saadame vaimud väljamagamisele.

Laupäeval, 31. mail SPORDIMÄNGUDE PÄEV

kl. 14 Tartu lahtised atleetvõimlemise meistrivõistlused '86,
kl. 19 spordipäeva kultuuriprogramm. «INDIAANIPÄEV» Viljandi NM draamastuudio ja Kultuurikooli õpilaste esituses E. Lukka kompositsioon inka riigi ajaloost, luulest ja muusikast. Muusikat teevad Malle Tulp, Tõnis Tulp, Mikk Sarv ja Ülo Vihma,
kl. 21 käivitub videopanoraam.
kl. 22.30 «MUSKLID MUUSIKAS»,
kl. 22.40 videopanoraam jätkub,
kl. 24 ülikooli esinduslikumad spordimängud helveskaallase Olev Ulbi eestvedamisel. Vahepeal laulab sale neiu Tiiu Roostalu,
kl. 00.45 videopanoraam jätkub,
kl. 04—06 dopingukontroll. Diskvalifitseeritud koju — ülejäänutele aeroobika diskosaalis,
kl. 06 FINIS.

Pühapäeval, 1. juunil LASTEMÄNGUDE PÄEV

kl. 17 Kirjanike Maja õpilaste näitetrupi esituses Chr. Marlowe «Doktor Faustus». Lavastajad Ain Kaalep ja Peeter Volkonski,
kl. 20 esmakordselt Tartus enneolematu etendus lastetsirkuselt «Tigi-Takk»,
kl. 21.45 käivitub videopanoraam,
kl. 24 teiega laulab, mängib ja tantsib Laste Suur Sõber PEETER VOLKONSKI,
kl. 00.30 videopanoraam jätkub,
kl. 03 head hommikut, mudilased!

Iga päev avatud toidupunkt. Võib esineda ootamatusi ja üllatusi.

KOHTUMISENI KLUBIS!

TÄHELEPANU, TOIMETUSE KOLLEEGIUM!

Tuleme sel semestril viimast korda kokku 9. juunil (mitte 2. juunil). Mailehtedest teeb ülevaate A. Lamp. Nagu ikka toimetuses, aga sel korral kella 11.30 asemel kell 12.

NB!

Järgmine leht ilmub reedel, 13. juunil (kõik lood olgu kohal nädal varem). Viimane lehenumber on lõpetajate erileht (sinna muid materjale ei lähe!).

Toimetaja VARJE SOOTAK

Alalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 2606. MB-06253. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета. г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 20 (1454) Reedel, 13. juunil 1986 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

● NLKP KESKKOMITEE PROJEKT KÕRGHARIDUSE UUTMISEST ●

Tuleb eksperiment

NLKP Keskkomitee projektis «Meie maa kõrg- ja keskerihariduse uutmise põhisuunad» on tähelepanu keskmes kõik kõrgkoolielus probleemseks muutunud valdkonnad. Õppetööd hinnati aastaid protsentide järgi, kõrgkooliteaduse edendamiseks puudusid sageli reaalsed võimalused jne. «Aja tungiv nõue on tõsta kõrg- ja keskerihariduse kui majandusele ning kogu sotsialistliku ühiskonna stabiilsele arengule pikaajalise mõju avaldamise tähtsaima teguri osatähtsust. Spetsialistide ettevalmistamise süsteem, esmajoones kõrgkool, peab saama ühtse riikliku teadus- ja tehnikapoliitika tõhusaks vahendiks ja kandjaks. Ta peab rahvamajanduse arenguperspektiivide teadusliku prognoosimise alusel ennetavalt kujundama teaduse ja tehnika progressi kiirendamise kaadriressursid.»

Ülikoolis ongi viimasel aastal tegutsetud kõrgkooli põhjaliku ümberkujundamise suunas. Oma ettepanekud tehti juba NLKP programmi ja põhikirja arutades, ülikooli parteikonverentsil. Arvamuste avaldamine jätkus kongressimaterjalide tundmaõppimisel. Palju sisukaid ettepanekuid on jõudnud ajakirjanduse veergudele: A. Koop («Edasi», 6. veebr.), P. Kenkmann («Rahva Hääl», 26. apr.), J. Kalits («Rahva Hääl», 13. mai) jt. Enne semestri lõppu tahaksime aga teada anda ka eksperimendist, mida hakatakse septembrist peale läbi viima matemaatika-, majandus- ja õigusteaduskonnas. Kahes viimati mainitud teaduskonnas on uut moodi õpetamist-õppimist arvestavad plaanid selged, tunniplaanid valmis. Eksperimenti tutvustavad **majandusteaduskonna dekaan dots. VALNER KRINAL ja õigusteaduskonna dekaan dots. EIMAR RAHUMAA.**

* * *

● **Mis on eksperiment? Mille nimel?**

V. Krinal: Tulemuslikum õpetamine ja õppimine. On vaja äratada üliõpilasi rohkem ülikoolist saama, rohkem ise tööd tegema. Et meie teaduskond on päris suur, siis tahame katsetada ainult kaubandusökonoomika erialal. Miks just siin? Kaubandusökonoomikasse on meil kõige suurem konkurss (2—3 kandidaati ühele kohale), tugev õppejõudude kaader ning küllaltki rohkesti õppekirjandust.

E. RAHUMAA: Näen siin kaht niisamasugust sõlmprobleemi: parandada õpetamise kvaliteeti ja stimuleerida üliõpilast intensiivsemale tööle. Üliõpilasele on vaja luua niisugused tingimused, et tal tekiks vajadus, sisemine sund aina rohkem teada saada, et ta tuleks meiega kaasa.

● **Milline on eksperimendi sisu? Mis muutub?**

V. Krinal: Et üliõpilasel jääks iseseisvaks tööks, seminarideks ja praktikumideks enam aega, peame vähendama loengutunde. Viimasel kursusel jääb nädalasse ainult 24 tundi loenguid. (Eksperimendiga alustame 1986/87. õ.a. ainult I ja IV kursusel.) Kärbime ka erialaloenguid. Kuid ainult meie ainete vähendamisest ei piisa. Seda teed peavad minema ka ühiskonnateadlased.

E. Rahumaa: Eksperimendist ei saa muidu asja, kui sellesse ei lülitu kõiki aineid õpetavad õppejõud. Loodame ka ühiskonnateadlaste osavõttu.

Kõrgkoolist peab kaduma loeng, mis seisneb aine põhitõdedest koosneva konspekti ümberkirjutamises, ikka igal aastal 50 eksemplaris. Tudeng, kes sellises loengus on kohal, aga loeb lehte, on tubli poiss; see, kes sellel ajal raamatukogus tööd teeb (konspekt on tal olemas), kannab õppedistsipliini rikkuja nime. Nii me drillime tuimi käsutäitjaid, loomingulise töössesuhtumisega spetsialisti on sellise õpetamismeetodiga raske saada.

● **Õppejõu koormus läheb niiviisi üsna suureks. Kui loenguid on vähem, tuleb põhjalikult läbi mõelda, mida lugeda, mida mitte. Seminaride ettevalmistamine nõuab samuti pingsamat tööd.**

E. Rahumaa: Loengumaterjal on vaja küll uuesti läbi töötada, põhjalikult kaaluda metoodikat. Rohkem on vaja probleemseid, sisutihedaid, mõtlema kutsuvaid, mitte tuntud tõdesid kordavaid loenguid. Metoodikaküsimustes oli meile abiks pedagoogika kateedri rahvas. Aitäh neile! Loeng ise ei või muidugi kaduda. See on olnud ja jääb kõrgkooli üheks õppetöö vormiks. Selle sisu aga saab ja peabki paranema.

● **Aga õppekirjandus?**

V. Krinal: Sellegi kirjutamiseks vajab õppejõud aega. Nii et kokkuvõttes õppejõu tööpäev pikeneb. Kuid ise paremini töötades peaks see üle kanduma ka tudengile.

E. Rahumaa: Õppekirjanduse poolest on praegu hea seis näiteks kriminaalõiguse ja -protsessi kateedris, kus pidevalt kelleltki midagi ilmub. Oleks koguni väga hea seis, kui trükivalgust näeks juba pikisilmi oodatud professor Ilmar Rebase õpik. Viljakad autorid on peale prof. Rebase veel dotsendid Herbert Lindmäe, Jaan Sootak jt. Peaaegu midagi pole pärast sõda ilmunud haldusõigusest. Näiteid võiks veelgi tuua.

● **Mõni õppejõud kirjutab rohkem, mõni vähem. Sellest ei sõltu ju temal õieti midagi.**

E. Rahumaa: Sellest peaksid sõltuma nii palk kui koormus, aga nüüdseks on mõlema arvestamine vananenud. Üksnes õppejõu valimisel pööratakse sellele mõningat tähelepanu. Kas me aga alati oleme siingi objektiivsed? Ka õppejõudu on tarvis stimuleerida. Kui siin midagi ette ei võeta, annab see aastate pärast tunda. Kui palju on niisuguseid, kes jäävad ülikooli õppejõuks pürgima aspirandi väikese stipiga, sageli korterita?

● **Kas eksperimendi osas on ka tudengitega nõu peetud?**

V. Krinal: Oleme seda arutanud komsomoliaktiiviga, kateedrijuhatajad on samuti tudengitega kõnelnud. Seni on kõik olnud nõus kaasa tulema. Praegu nad veel tegelikult ei taipagi, kui usinalt tööle tuleb hakata.

E. Rahumaa: Komsomolijuhid saavad aru, et spetsialisti kvaliteet peab paranema.

(Järg 2. lk.)

Ikka ühiselamust

EKP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan külastas teisipäeval Tartus viibides ka ülikooli. (Tuletame meelde, et ta on Eesti NSV Ülemnõukogu saadik Tartu Ülikooli valimisringkonnas.) Jutuajamisel parteikomitees huvitus ta arvamustest NLKP Keskkomitee kõrghariduse projekti kohta. R. Ristlaan käis ka Leningradi mnt. 25 ühiselamus, profülaktooriumis, arstipunktis, sööklas. Ta arvas, et viimasel ajal on küll ühiselamutes üsna palju paranenud, kuid siiski esineb veel lausa elementaarset korralagedust. Vist on ikka nii, et kui keegi ei näita näiteks sodihunnikule rõdul, siis koristamata see jääbki. EKP Keskkomitee sekretäri hinnanguid meie ühiselamute kohta võib lugeda ka kolmapäeval «Edasis» ilmunud ülioperatiivsest intervjuust.

Endokrinoloogide pleenum

Eelmisel nädalal toimus Tartus NSVL Meditsiiniakadeemia endokrinoloogia teadusnõukogu VIII pleenum. Esimest korda Tartus peetava pleenumi korraldaja oli muidugi ülikool. Tartu on kujunenud arvestatavaks endokrinoloogia keskuseks. Pleenumist võttis osa paarsada inimest, kohal oli ka Meditsiiniakadeemia endokrinoloogia nõukogu esimees, eksperimentaalse ja hormoonide keemia instituudi direktor akadeemik Juri Pankov.

Külalised tutvusid arstiteaduskonnaga, uudistasid linna ja ülikooli teisi hooneid, käidi ka Kääriku spordibaasis.

Au ÜTÜ-le

TRÜ nõukogu viimasel koosolekul oli ÜTÜ nõukogu esimehel dots. Udo Reinol teatada hea uudis. **Eduka osavõtu eest 1984/85. õa. üliõpilastööde üleliidulisest konkursist andsid NSVL KKEHM ja ÜLKNÜ Keskkomitee TRÜ-le III koha.** Rektorile üle antud diplom jääb ajaloomuuseumi. Diplomi omanikuks eduka juhendamise eest arvati prof. Herbert Ligi ning dotsendid Jaak Järv ja Jaak Karu.

Rootsi teadlane õigusteaduskonnas

Möödunud nädalal oli õigusteaduskonnal külas Uppsala ülikooli õigusteaduskonna õppejõud, õigusteaduse doktor Anders Fogelklou. Ta pidas kolleegidele loengu õigusteaduslikust mõttest tänapäeva Rootsis ning puudutas ka marksistliku õigusteooria levikut. Riigi ja õiguse teooria kateedris toimunud vestlusringis tuli muu hulgas kõne alla ka õppetöö korraldus Rootsi kõrgkoolide õigusteaduskondades, mis pakkus muidugi erilist huvi kavandatava eksperimendi tõttu. Dr. Anders Fogelklou kogub materjali monograafia tarvis, mis käsitleb seaduste autoriteeti ja õiguskultuuri. Meie õigusteadlastest on Rootsi kolleegil isiklikud kontaktid dots. Igor Gräziniga, tuttav on ta prof. Juri Lotmani töödega.

JAAK LEHIS

Uus kirjandusnimestik

Ilmus esimene number uudiskirjanduse nimestikku «Kõrgkool, psühholoogia, sotsioloogia». Tutvustatakse kutsesuunitlust, isiksuse psühhodiagnostikat, noore sotsialisatsiooni ning kõrgkoolis aktiivseid õppemeetodeid käsitlevaid trükiseid. On ära toodud nii TRÜ teadusraamatukogus kui teistes NSVL raamatukogudes olemasolevad trükised.

Uudiskirjanduse nimestikku saab teadusraamatukogu infoosakonnast.

Abiks arheoloogidel

Juba mitmendat nädalat käivad meie tulevase humanitaarlahoone krundil Lätte tänavas kaevamistööd. Nagu linnalehest lugeda võisime, on arheoloogid avastanud juba mõndagi väärtuslikku. Mõistagi ei saada siin läbi ilma rohkearvulise abijõuta, sestap võib objektil peaaegu iga päev näha õppejõude, teadureid, assistente ja aspirante, kes labidat, kangi ja käru käsitsevad mitte väiksema osavusega kui näiteks skalpelli, kriminaalkoodeksit või personaalarvutit. Pealegi võimaldab niisugune töö ülikoolimeestel vahetumalt tunnetada rahva argimuresid ja -rõõme ning ületada reaalsusest võõrdumise ohtu.

Juuresolev pilt on tehtud tunaeelmisel neljapäeval ning terane silm võib sellel ära tunda teaduskonnakirurgia aspirandi ANDRES PULGESE ja patoloogilise anatoomia assistendi OLEG SEVTSUKI. Labidad on pädevates kätes.

TIIT MATSULEVITSI foto ja tekst

TRÜ nõukogus

6. juunil toimunud nõukogu koosoleku algul hääletati professori kutse taotlemise poolt meditsiinidoktor Hubert-Viktor Kahnile ja dotsendi kutse taotlemise poolt meditsiinikandidaat Jüri Liivamäele.

Päevakorra põhipunktid käsitlesid ülikooli käesolevat viisaastakuplaani (A. Koop), metoodikatöö põhiülesandeid (U. Palm) ja kirjastusküsimusi eelmisel viisaastakul (V. Haamer).

Alanud viisaastaku plaani on arutatud ülikoolis mitmel tasandil, nüüd on vaja selles teha korrektiive, lähtudes kõrghariduse uuendamise projektist. Ka metoodikatöö põhiküsimused on välja töötatud, kuid nüüd peaksid teaduskonnad need veel üle vaatama ning täiendama. Kas igal pool on arvestatud aktiivsemate õppemeetoditega: probleemloengud, arvutustehnika kasutamine, loengukoormuse vähendamine, seminaride lisamine?

1981.—1985. aastal kirjastati 33st ülikooli plaanis olnud õppevahendist 19 (57,6%). Plaani mittetäitmisel oli suur süü trükikodadel (tervelt 8 nimetust). Osa süüd on ka autoritel, sest näiteks «Valguses» seisab 5 käsikirja kirjutajate tõttu. Kirjastusasjade edendamise pärast otsustati pöörduda ettepanekutega Kirjastuskomitee poole. Kuigi uus kirjastusplaan on NSVL KKEH Ministeeriumis veel kinnitamata, peaksid kõik ennast avaldada soovinud autorid käsikirjad võimalikult ruttu valmis kirjutama. Siis kui saabub kinnitatud plaan, võib juba hilja olla kirjutama hakata.

NSVL Ülemnõukogu saadik prof. A. Koop jagas nõukogu liikmeile oma muljeid Saksa LV-s ja Luksemburgis toimunud Ülemaailmse Parlamentide Liidu üritustest. Rektor osales NSV Liidu viieliikmelise delegatsiooni töös.

EKP TRÜ komitees

● UUED LIIKMED

● EÜE

● ÜHISKONNATEADLASTE KAADRIST

● **9. juuni koosolekul võeti NLKP liikmeks Aaro Toomela (ped. VI), Sulev Ulp (ravi V), Heikki Ojamaa (õig. IV) ja Peep Pruks (õig. V) ning liikmekandidaadiks Mehis Põld (ravi IV) ja Raul Eamets (õig. IV).**

● **Komitee kinnitas neli EÜE rühmafunktsionääri.**

● **Ühiskonnateadlaste valikust, ettevalmistamisest ja paigutamisest ühiskonnateaduste kateedrites (ÜTK) tegid ettekande komitee liige Agu Tamm, kaasettekanne oli ÜTK parteibüroo sekretärilt dots. Ülo Matjuselt.** Sõnavõttudega esinesid professorid Jaan Rebane, Ivan Volkov, Arnold Koop, dotsendid Ülo Vanaaseme ja parteikomitee sekretär dots. Paul Kenkmann.

Kõrvuti ülikooli ühiskonnateadlaste saavutustega märgiti ära ka mitmed puudujäägid. Viimaste aastate parteidokumentides on pööratud palju tähelepanu ühiskonnateaduslike teadmiste laiendamisele ja süvendamisele. Aja nõuded seavad ka nelja ühiskonnateaduste kateedri ette järjepidevama töö aspirantidega, suurema nõudlikkuse kaadri valikuks ja paigutamiseks. Vastuvõetud otsusest ja ÜKT eksperimendist kirjutame lähemalt sügissemestril.

Teisipäeval komsomolikomitees

● ORGANISATSIOONILISED KÜSIMUSED

● FÜÜSIKA II K. KOMSOMOLITÖÖ

● KÕRGKOOLI PROJEKT

Komsomolikomitee istung toimus 3. juunil.

● Asesekretäriks organisatsioonisisese töö alal valiti ja koopteeriti ühtlasi komitee liikmeks Andi Kasak (õig. V).

● Räpo rühma komandöriks kinnitati Andres Idla (ravi III).

● Komitee ei andnud soovitust kahele NLKP liikmekandidaadiks astujale. Põhjuseks nõrk ettevalmistus. Teaduskondades tuleb parteisse astujatega rohkem tööd teha.

● **Füüsika II kursuse komsomolialgorganisatsiooni tööst ELKNÜ TRÜ XXVIII konverentsi otsuste täitmisel andis aru kursuse sekretär Maret Kelder.** Kõige suurem mure on õppimisega. Noormeestele on jätnud oma jälje armeeteenistus. Probleeme on ka ühiselamus, eelkõige koostöös komandandiga. Osakonna komsomolisekretäri M. Landi arvates on komsomol küllalt tugev aktiiv, kes lööb kaasa osakonna ürituste organiseerimisel. Rohkem tuleb edaspidi aktiviseerida oma kursust, et raskustest jagu saada. Kõne all oli komsomoliorganisatsiooni XXVIII konverentsil tehtud kriitiliste märkuste ja ettepanekute plaani realiseerimine.

● **Arutati ka kõrgkooli uuendamise põhisuundade projekti.** Teaduskondade komsomoliaktivistid peavad esitama omapoolsed ettepanekud.

● **Järgmine koosolek on 2. septembril kl. 18.15.**

*Veel kord lõpupiltidest**

Mis võiks olla meeldivam, kui mälestus inimese tähtsündmusest. Üks selliseid sündmusi on diplomi kättesaamine ülikooli ilusas aulas. Olen palju aastaid käinud ühe teaduskonna lõpuaktusel, mis mõnikord südamlikumad, mõnikord vähem pidulikud. Kuid viimastel aastatel on aktusele ilmunud seltskond, kes oma kasvava agressiivsusega üldist miljööd kõvasti rikub. Need on fotograafid. Neid on liiga palju ja nad on liiga toimekad. Seda sagimist kõrvalt vaadates tekib rohkesti küsimusi. See seltskond on ilmselt isetegevuslik ning eesmärgiks raha. Mul on neist koguni kahju, sest olen kuulnud, et piltidest lahtisaamine sõltub suuresti puhtakujulisest võidujooksust. Siiski tundub, et asi tasub ära, miks muidu need noored mehed (ja ka üks naisterahvas) seal nii rabelevad. Ma pole kunagi näinud, et ükski neist pildistaks lugupeetud õppejõude, sealhulgas tuntud professoreid. Kogu nende energia on suunatud lõpetajatele, kes aulas võetakse üles vähemalt kümnest kandist, kuid kes ajapuudusel jäetakse enamasti (mitte küll alati = «rollide jaotus») perekonnaliikmete hooleks peahoone ees.

Kuhu jäävad pildid? Kas teaduskondadel on oma arhiivi panna alati pilte lõpetajatest? Et fotograafid on enamasti kõigile tundmatud nii nime kui töökoha poolest, siis vaevalt õnnestuks teaduskondade või ülikooli kroonikatesse neid pilte saada. Fotograafid aga, pumbanud, mis annab, viskavad negatiivid minema. Miks on selline stiihia lubatud? Kas fotograafid on tõesti need ainsad isikud, kes, antud juhul andmata midagi kultuurilukku (meil on alati liiga vähe pilte nii lõpetajatest, kellest edaspidi võibolla saavad silmapaistvad isiksused, rääkimata paljudest õppejõududest), võivad igasugust käitumiseetikat eirates aulas ringi möllata, sealhulgas ka hümnide ja kõnede ajal? Kes õpetaks fotograafile, kus kuidas käituda? Miks peavad päevakangelased, kenad neiud pidulikes kleitides, ronima üle statiivi jalgade, sest fotograafid on ennast paika seadnud toolidę vahele? Kas on keegi küsinud, kes need agarad mehed on, kus töötavad? Ma ei ole peaaegu näinud nende toodangut, kuid olen kuulnud, et see on sageli ebakvaliteetne. Riski ei ole, sest

(Järg 4. lk.)

* Vt. eelmisest lehest V. Masing «Fotomälestus lõpetajaist».

Eduard Vääri 60

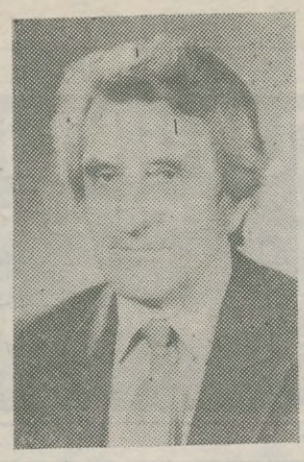

Pole peetud täpset arvestust selle kohta, kui palju meie kõrgelt haritud filoloogidest on lõpetanud keskkooli kuldmedaliga. Elukutse valiku ja medali vaheline seos on teatavasti üldse juhuslikku laadi. Seda täpsemini saab aga ette arvata hoolsa õppuri tulevast tööalast karakteristikat. Suur tööarmastus, jäägitu vastutustunne ja täpsus iseloomustavad ka filoloogiateaduskonna kaugõppeprodekaani professor Eduard Väärit, kes 26. juunil tähistab oma 60. sünnipäeva.

Tõrva Keskkoolist tuli E. Vääri 1945. aastal ajaloo-keeleteaduskonda õppima eesti keelt ja soome-ugri keeli. Professor Paul Ariste kasvandikuna läks kõik edasi nii, nagu ühel sitkel ja teadmisjanulisel noorel mehel peabki minema. Lisaks kohustuslikele ladina, saksa, vene, soome, ungari, liivi, vadja ja mordva keelte loenguile ei jäänud külastamata ka inglise, hispaania, poola, rootsi, läti, prantsuse ja sanskriti keele tunnid. Sellest kõigest sigines kasu silmaringi avardamiseks, kuigi põhikursuse loenguilt tuli pahatihti puududa. Emakeele Seltsi keeleringi aktiivse liikmena valmis E. Vääril ridamisi mitu võistlustööd. Järgnes ülikooli lõpetamine 1950. aastal ja kandidaadiväitekirja «Sugulusalune sõnavara läänemeresoome keeltes» kaitsmine 1953. aastal.

Kuigi esimeseks ametlikuks töökohaks sai Tartu Õpetajate Instituut, tuli E. Vääril hakata täitma õppeülesandeid ka ülikoolis. Täiskoormusega vanemõpetajaks sai ta 1954., dotsendiks 1956. aastal. Tööaastaid Tartu Õpetajate Instituudis hindab juubilar ise kõrgelt, sest oma pedagoogilise hariduse ja kogemused on ta omandanud põhiliselt seal. Sellest ajast peale on eesti keele õpetamine ja uurimine jäänud E. Väärile südamelähedaseks. Tervelt 25 aastat järjest pidas ta suvekursustel loenguid eesti keele õpetajaile. Ta on koostanud «Eesti keele õpiku keskkoolile» koos töövihikutega, soomekeelse «Viron kielen oppikirja» ning on üks «Võõrsõnade leksikoni» autoreist. Eesti keele õpetamise metoodika, grammatika, õigekeelsuse, kõnekultuuri jt. probleemide kohta on E. Vääri peaaegu lugematul arvul sõna võtnud ajakirjanduses ja teaduslikes väljaannetes («Nõukogude Õpetaja», «Nõukogude Kool», «Sirp ja Vasar», «Noorte Hääl», «Keel ja Kirjandus», «Looming», «Emakeele Seltsi Aastaraamat», «Kodumurre» jm.). Kokku on talt ilmunud üle 200 teadusliku või populaarteadusliku töö.

Juubilari põhialaks on siiski saanud liivi keel, mida ta ka ise aktiivselt valdab. Aastate jooksul on E. Vääri talletanud väsimatult keeleainestikku ning innustanud selle hääbuva hõimukeele uurimisele ka oma õpilasi. Kümnete liivi temaatikal kirjutatud artiklite kõrval kõrgub otsekui põlispuu mahukas doktoriväitekiri «Algupärased tuletussufiksid liivi keeles» (kaitstud 1975. aastal). See on esimene ulatuslikum derivatsioonialane uurimus fennougristikas, mis äratas tähelepanu oma komplekssе uurimismeetodiga ning omab seetõttu ka üldkeeleteaduslikku tähtsust. Soome-ugri keelte õpetamise kõrval on muide prof. E. Vääri õppekoormusse juba aastaid kuulunud loengute pidamine ka üldkeeleteaduse alalt.

TRÜ soome-ugri keelte kateeder on teatavasti oma ala juhtivaid õppe- ja uurimiskeskusi mitte ainult Nõukogude Liidus, vaid ka kogu maailmas. Sellise positsiooni saavutamisel pole professor E. Vääri osatähtsus olnud väiksem kui teistel kateedri liikmetel. Tõelise oma ala patrioodina on ta andnud endast parima. Sportlikult rühikas juubilar on praegu oma loominguliste võimete tipul.

Kolleegid soome-ugri ja eesti keele kateedritest, arvukad õpilased ja paljud keelehuvilised kogu vabariigist õnnitlevad professor Eduard Väärit ja soovivad talle raugematut energiat ning edu nii teadustöös kui ka filoloogide noore põlvkonna kasvatamisel.

PAUL ALVRE

Lembit Allikmets 50

18. juunil saab 50aastaseks farmakoloogia kateedri juhataja professor LEMBIT ALLIKMETS. Meditsiinidoktor (1970), Eesti NSV teeneline teadlane (1976). Lembit Allikmets liigub püsivalt teaduslik-ühiskondliku tegevuse laineharjal. Aastaid (1975—1984) arstiteaduskonna dekaanina tegutsenud, jätkub tal ka praegu kuhjaga tööd: prof. Allikmets on Üleliidulise Farmakoloogide Teadusliku Seltsi presiidiumi esimehe asetäitja, Eesti Farmakoloogia Seltsi esimees, NSVL MA farmakoloogia ja farmaatsia teadusnõukogu psühhofarmakoloogia probleemkomisjoni esimees, veel kahe neurofüsioloogia probleemkomisjoni ja kahe teadusliku ajakirja kolleegiumi liige, ja ... nii edasi. Psühhofarmakoloogia-alaste uurimisprogrammide väljatöötamise, konverentside ja sümpoosionide korraldamise kõrval koostab ja retsenseerib ta farmakoloogia õpetamise programme NSV Liidu kõrgematele õppeasutustele.

Nii suurt tööd tegevale mehele ei sõanda tema pidupäevalgi esitada rohkem kui ühe küsimuse, loomulikult mitte tagasi-, vaid edasivaatava.

«Professor Allikmets, 20. juunil Eesti Farmakoloogia Seltsi pidulikul koosolekul esinete kõnega «Kuhu pürgib farmakoloogia?» Kuhu siis?»

«Farmakoloogia pretendeerib eluprotsesside keemilisele juhtimisele, sammudes käsikäes keemia, bioloogia, füsioloogia jt. teadustega, kõikide kliiniliste distsipliinidega, sest farmakoloogia võimalused sõltuvad sellest, mida me organismist enesest teame. Farmakoloogia tegevuspõld on süvenenud molekulide tasemele, ravimite molekulaarse toimemehhanismi selgitamine annab infot uute aktiivsete ainete sünteesimiseks. Teiseks, väga oluliseks on saanud ravimainete saatuse jälgimine organismis, st. farmakokineetilised uuringud. Teaduslik töö on tohutult kallinenud, eksperimentide aja- ja vahenditemahukus järjest suureneb, tarvitatakse unikaalset aparatuuri.

Rohkearvuliselt võetakse kasutusele uusi ja veel uuemaid aineid. Paraku sagenevad ka ravimkatastroofid — see tingib reguleerivate riiklike sätete kehtestamise. Ravimiõpetus komplitseerub kiiresti suureneva informatsioonihulga tõttu. Ravimite kiire vaheldumine on teaduse progressi näitaja — aga praktilisele meditsiinile tähendab see mõnikord õnnetust. Noorte arstide ja proviisorite farmakoloogiaalaste teadmiste rohkendamiseks on klassikalisele kursusele lisaks sisse viidud kliiniline farmakoloogia ja farmakoteraapia. Pidevalt on suurenenud farmakoloogia osatähtsus arstide edasisel täiendamisel ja spetsialiseerumisel. Spetsialistide parem ettevalmistus aitab lahendada ravimikasutuse suurt probleemi — ohutuse kindlustamist.»

Professor Allikmets on alati rõhutanud sõna «töö», väärtustanud aktiivset suhet erialasse ja ühiskondlikku rolli, nõudnud tõsist suhtumist ülesannetesse ja iseseisvust nende lahendamisel. Sellepärast ei või ka tema juubelitähis olla muud kui kriips ajateljel, mida mööda tagasi vaatamiseks on aeg veel liiga varajane. Jõudu, edu ja õnne ümmargusest tähtpäevast ettepoole jäävate tööde ning tegemiste tarvis! Soovivad

farmokoloogia kateedri kollektiiv ja ÜTÜ farmakoloogia ring.

Tuleb eksperiment

(Algus 1. lk.)

● **Mida uut eksperiment veel kaasa toob?**

V. Krinal: Tahame suurendada vabakuulajate arvu. Neid oli meil seni semestris paarkümmend. Mitte kõik üliõpilased ei peaks diplomitööd kirjutama. Mõnelegi kuluks ära oma erialateadmisi värskendada, nii et osale oleks vaja määrata diplomitöö asemel riigieksam.

E. Rahumaa: Senise kahe seminarirühma asemel teeme neli, tõsi küll, mitte igas ainеs, sest takistab nii ruumipuudus kui ka õppejõudude vähesus. Näiteks 45 aine peale on meil ainult 30 õppejõudu. Kateedriruumides ei saa me õppetööd teha.

Eksperimendi puhul tõuseb abiõppepersonali osatähtsus. Nende hulgas peaks olema eriharidusega inimesi, kes valmistaksid ette praktikume, oleksid kursis uudiskirjandusega jne. Nägin Rooma ülikoolis stažeerides, kui palju nad lihtsustasid oma kompetentsusega õppejõu tööd.

Veel tahaksin lisada, et eksperimendiga seoses kandub tööraskus kateedritesse. See on keskus, kuhu peaksid koonduma ka tudengid.

Küsis VARJE SOOTAK

Näitus N. Burdenkost

3. juunist saadik on ajaloomuuseumis vaadata kuu lõpuni väljapanek Nikolai Burdenkost, kunagisest ülikooli õppejõust. Tema sünnist möödus 110 aastat.

Tähelepanu!

PRESSISEKRETÄRID JA TEISED PRESSISÕBRAD!

Vabariiklik ajakirjanike kokkutulek on 27.—29. juunini Kose-Uuemõisas. Kas läheme?

Tänu

Rektori käskkirjas avaldati tänu eeskujuliku töö ja aktiivse ühiskonnatöö eest seoses 50. sünnipäevaga dotsentidele **Heino Türnpule** ja **Madis Väljale** ning meditsiinikandidaat **Anne Schotterile** ja lukksepp **Ivar Paabole.**

60. sünnipäeva puhul pälvisid õnnitluse ja tänu dots. **Ruth Ling**, raamatupidaja **Laine Aaviksoo** ja tööline **Oie Hiob**, 70. sünnipäeval preparaator **Leontine Teesalu**, 75. sünnipäeval vanempreparaator **Hilja Nugin** ja raamatupidaja **Laine Andresson.**

Seoses pensionile jäämisega avaldati tänu eduka töö eest dotsentidele **Helga Sildmäele** ja **Pent Nurmekunnale** ning D. Uljanovi kortermuuseumi juhatajale **Elli Jaskale.**

Füüsikasisuliste arvutimängude konkursi eduka korraldamise eest pälvis tänu vaneminsener **Agu Vissel.**

«Lõpetas kõrgkooli mõtlemisvõimet omandamata»

REM BLUM

MAREK STRANDBERG

REIN VIHALEMM

AUNE UNT

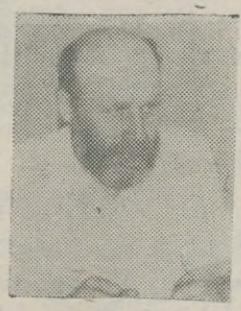

JÜRI TAMMARU

SULEV KANNIKE

TIIT PRUULI

Filosoofia on üks vaimsuse lipukandjaid! Sellest, missugusel tasemel on ülikoolis omandatud filosoofiline mõtlemine, sõltub tugevasti ka see, missugusel tasemel on mõtlemine muudel aladel. 29. aprillil kogunesid filosoofilise mõtlemiskultuuri omandamise üle aru pidama need, kes ühel või teisel tasemel filosoofiat õpivad — kas üliõpilastena või aspirantidena —, ja teiselt poolt need, kes filosoofiat õpetavad. Niisiis: **filosoofia kateedrist prof. REM BLUM, dots. REIN VIHALEMM, vanemõpetaja JÜRI TÄMMARU, mittestatsionaarne aspirant SULEV KANNIKE ning üliõpilased MART SUSI (õig. III), MAREK STRANDBERG (keem. III), JÜRI LUIK ja TIIT PRUULI (žurn. II) ja aspirantidele mõeldud filosoofialoengute kuulajad AUNE UNT ning HEIKI-JAAN KAALEP.**

KESKKOOLIS KUJUNEVAD EITAVAD HOIAKUD?

T. P. Kui me räägime üliõpilaste huvist filosoofia vastu, peame ilmselt alustama veidi kaugemalt. Arvan, et noorte inimeste hoiakud filosoofia suhtes pärinevad suures osas keskkooliaegsetest ühiskonnaõpetuse tundidest. Selle aine õpetamise praegune tase paraku aga ei soodusta huvi teket.

M. St. Ühiskonnaõpetus ei seondu teiste ainetega. Ta seisab täiesti eraldi.

J. T. Ma arvan, et sellisel kujul nagu praegu ei peaks ühiskonnaõpetust keskkoolis olema. Sellest on ülikoolis õpetamisel pigem kahju kui kasu. Mõnikord oled kohe sunnitud ütlema, et loengule või seminarile tulles unustage mis te kunagi koolis filosoofiast kuulnud olete.

R. V. Keskkooli ühiskonnaõpetus on ikkagi aabits. Ja aabits paratamatult lihtsustab asja. Ülikoolis tuleks nende lihtsustatud tõdede taha piiluda, vaadata, mida koolist tuttavad sõnad õieti tähendavad, missuguseid kontseptsioone väljendavad.

M. S. Käisin keskkooli ajal ÕTÜ filosoofia sektsioonis. Olin kahe aasta jooksul ainuke liige. Sattusin sinna puhtalt omal initsiatiivil, keskkooliaegne õpetaja meiega suurt ei tegelnud.

R. B. Kooliaastail on tähtsaim muidugi huvi. Ei saa ju keskkoolilõpetajalt nõuda mingeid erilisi teadmisi. Feuerbachki ütles: mille vastu on huvi, sel alal on ka võimeid. Ja ülikoolis juba on võimalik seda huvi realiseerida, kuna on olemas korralik kvalifitseeritud kaader. Selle huvi tekitamise osas on muidugi probleeme. Üks on näiteks selles, et ühiskonnaõpetust õpetavad koolides põhiliselt ajalooteaduskonna lõpetanud, kes pole aga saanud spetsiaalset ettevalmistust. Meie kateeder ühiskonnaõpetuse õpetajaid ette ei valmista, kuigi seda peaks vist kaaluma.

S. K. Muide, nii õpetajale kui ka üliõpilasele on ühiskonnaõpetuse tundideks valmistumine tõeline piin, vaeva nõudev ja nüri tegevus. Ning jõudis ju Hegelgi järeldusele, et gümnaasiumis ei ole mõtet filosoofiat õpetada, seal võib õpetada ainult loogikat, filosoofia jaoks olgu ülikool.

A. U. Tuleks rääkida ka ühiskonnaõpetuse õpikust — praegusest filosoofia aabitsast. Minu arvates peaks aabits õpetama lugema. Aga see raamat seda küll ei tee. Seal ei seletata mõisteid, et õpetata filosoofia «keelt».

R. V. Ega see aabits vist lugema, jah, ei õpeta, aga mõned «tähed» ehk teeb selgeks.

FILOSOOFIA ÕPETAMISE VIISI TULEKS MUUTA?

A. U. Olen kuulnud filosoofialoenguid kolm vooru: õpilasena, tudengina, kraaditaotlejana. Põhimõtteliselt käib jutt kogu aeg ühest ja samast asjast. Need kolm astet ei peaks mitte ainult tasemelt, vaid ka temaatikalt erinema. Lõppetappidel võiks vaatluse alla võtta vaid mõned üksikud lõigud, aga siis juba sügavuti.

H.-J. K. Mina olen väga rahul aspirantidele peetavate loengutega. Seal lahataksegi üksikprobleeme, ainult et aspirandid lahkuvad tihti pärast vaheaega.

M. St. Arvan, et filosoofia õpetamine peaks algama ülevaatega mõtlemise ajaloost, et üliõpilane ei pruugiks ise jalgrattaid leiutada. Seminarides ei tohiks üliõpilaste mõtlemiskatseid panna paika sõnadega: «See ei ole nii!». Valearutlused tuleks purustada loovalt, et tudeng ise mõistaks, kus ta vea tegi. Ja et ta mõistaks, kuhu õppejõud teda viia tahab.

T. P. Kas ei võiks filosoofia õpetamine olla kuidagiviisi diferentseeritud?

R. V. Tegelikult on. Me teeme referatiivseid töid, võistlustöid, on võimalik organiseerida ringe. Ainult et momendil ei ole huvilisi. Nii et väljaspool õppeplaani saab filosoofiahuvi rahuldada.

J. L. Ise võib muidugi alati midagi teha. Ometi peaks olema programmiseseltdiferentseeritud õpetus. Üliõpilane võiks lõpetada ära sundusliku elementaarkursuse ja minna siis üle teaduskondadevahelisse rühma, kus toimuks tõepoolest filosofeerimine, mitte elementaartõdede arutamine.

J. T. See oleks ideaal. Aga oma käsitlustes võiksime jääda ikka olemasoleva tunniplaani piiridesse. Tihti kasutame neidki tunde väga madala kasuteguriga.

R. B. Filosoofiast huvitatus sõltub paljudest ülikoolisisestest ning -välistest teguritest. 60—70-ndail aastail tuli filosoofiaalastele üritustele rohkesti osalisi. Viimasel kümnendil on need arvud tublisti vähenenud. Ilmselt on sellel nähtusel mitmeid sügavaid põhjusi, millest siinkohal pole ehk aeg rääkida. Sellest hoolimata ei arva ma, et peaksime käed rüpes istudes asjadel isevoolu teed minna laskma. Ma oletan, et me elame ajal, mil kohe peaks algama filosoofiahuvi renessanss. See on aeg, mil filosoofia ei ole enam intellektuaalide kõrvaline meelelahutus, vaid inimeste otsene vajadus. Filosoofia kujuneb meie tehnitsistlikul ajastul peaaegu ainukeseks vaimsuse päästjaks.

M. St. Uus religioon?

R. B. Ma ei eita, et filosoofia võib täita ka mõningaid neid funktsioone, mida religioon kunagi täitis.

T. P. Milliseid ülesandeid te näete filosoofiaõppejõudude ees selle taassünniga seoses?

R. B. Niikaua kui tegeleme küll tähtsate, aga täiesti abstraktsete probleemidega nagu aeg ja ruum, juhuslikkus ja paratamatus ja teised, säilib üliõpilastel eitav suhtumine meie ainesse. Me peaksime rohkem keskendama tähelepanu tänapäeva filosoofilistele probleemidele. Näiteks eetilis-moraalsetele probleemidele, isiksuse ja inimkonna eksisteerimist ähvardava ohu üle. Probleemid peaksid teise-kolmanda kursuse inimesele olema lähedasemad. Nende kanalite kaudu peaksime suurendama mõju auditooriumile.

J. T. Mõtlen samuti kui Rem Blum. Viga on selles, et me räägime tihti sellistest mateeriatest, mis tudengile huvi ei paku. Paraku on nende huvipiirkonnad ka liiga kitsad.

R. B. Praegust filosoofia õpetamise viisi peaks reformima, sellest on ammu räägitud. 20 aastat tagasi õpetati filosoofiat III—IV kursusel. Tudeng on selleks ajaks juba ettevalmistatum, võimelisem teoreetilisteks arutlusteks. II kursusel võiks olla alles sissejuhatus filosoofiasse. Viimasel ajal on seda varianti hakatud arutama kui reaalset võimalust. Kuni seda aga pole, võiks kõik teaduskonnad leida võimaluse, nagu žurnalistid seda on teinud, viia III—IV kursuse õppeplaani 20—30-tunniline filosoofia erikursus.

FILOSOOFIA EI SEOSTU KULTUURIGA?

T. P. Filosoofia üks ülesanne peaks olema õpetada inimesi mõtlema. Tundub aga, et noorte hulgas on analüüsi ja mõtlemise asemel käibel teatud tüüpi taskufilosoofia.

S. K. Filosoofia on aine, mille algtõdede ja raudvara teadmise eest võiks õppejõud kolme välja panna. Üks osa praegusest üliõpilaskontingendist pole lihtsalt võimeline seda omandama.

M. S. Ei saa öelda, et üliõpilased ei mõtle. Nad ei mõtle lihtsalt filosoofia mõistete süsteemis. Selle asemel et probleeme lahata filosoofia abil, vaatlevad nad samu probleeme kirjanduse ja kunsti kaudu. Tundub, et filosoofia ei ole viimase kahekümne aasta jooksul lahti mõtestanud ühiskonnas toimuvaid sotsiaalseid ja psühholoogilisi protsesse. Kirjandus on teinud seda palju adekvaatsemalt. Ka on kirjandus kättesaadavam. Kirjanduse juurest filosoofiliste mõtteseoste juurde üleminek on raske.

J. T. Olen püüdnud õppetöös kasutada ilukirjandust. Paraku tunneb konkreetset teost seminarirühmast ainult umbes üks viiendik.

R. V. Isegi «Robinson Crusoe't» pole loetud. Seetõttu on raske selgitada robinsonaadi mõistet.

J. T. Orienteeruda ei saa ka koolikirjandusele, sedagi pole loetud. Nõnda ei leiagi ühist kokkupuutepinda.

M. S. Viimasel ajal avaldavad filosoofid end vähe ajakirjanduses. Huvitavamad ja spetsiifilisemad artiklid on kahjuks vene keeles. Kultuurielus jäävad filosoofid perifeeriasse. Teatakse, et on olemas filosoofia kateeder, aga ei teata, millega ta tegeleb.

J. T. Mis puutub võrdlusesse kirjanikega, siis nemad annavad tegelikkusest oma subjektiivse ettekujutuse ja see ongi nende funktsioon. Filosoofid arvavad, et nad ei pea andma mitte subjektiivset pilti, vaid mingit üldisemat tõde.

S. K. Minu kujutluses on filosoofia teatavas mõttes igavikuline asi. Filosoofe võiks lugeda selliseks vaimseks kaardiväeks, kes eelkõige mõtestab ühiskondlikku tegelikkust, ja kui ta ei leia siin olulisi probleeme, millele ta peaks igavikulisest seisukohast vastuse andma, siis ta hääl muudkui nõrgeneb. Kui Rem Blum loodab, et üliõpilaste filosoofiline aktiivsus seoses sotsiaalse aktiivsuse tõusuga kasvab, siis mina usun, et ka filosoofide aktiivsus tõuseb, kui hakkavad toimuma sündmused, mis nõuavad mõtestamist n.-ö. igavikulisest vaatepunktist.

R. V. Kas sellest midagi muutuks, kui meie filosoofid aktiivsemalt avalikkuse ees esineksid?

M. S. Kindlasti. Muutuks üldine mõtlemiskultuur. Oluline oleks ka filosoofi mõju mõtlemistehnikale, üldloogikale, nad oleksid eeskujuks tekstide ülesehitamisel ja argumentide esitamisel.

DIALOOG VÕI MANIPULEERIMINE?

R. V. Kuulan seda juttu mõnevõrra üllatunultki. Mul on miskipärast olnud hoopis selline ettekujutus, et ega filosoofiat ajakirjandusest lugeda ihata. On olnud (küll hulk aega tagasi) kurbi kogemusi avaldamisega — filosoofilt oodatakse justkui mingit ette teada olevat sõnumit, aga kui tahad öelda midagi muud, siis tekib vahel raskusi selle publitseerimisega. Filosoofi sõna võib arusaamatuna tunduda, kui see ei illustreeri mingit etteantud teesi.

J. T. Tihti tunned, et sa võid küll rääkida huvitavalt, aga see, kuidas sind vastu võetakse, on ära määratud juba mingi eelneva hoiakuga: kindlasti ei ütle ta midagi, kindlasti on ta kellegi hääletoru jne. Üliõpilase teadvus fikseeribki vaid selle momendi.

R. V. Kahetunnisest loengust võib külge jääda vaid see üks lause, mis oli kirjas juba kuskil ühiskonnaõpetuse õpikus. Aga see, mis loengus sinna juurde räägitakse, läheb täiesti mööda. On vaja niisuguste hoiakute muutmist.

J. L. Paljuski on need hoiakud tingitud sellest, et meie jaoks on filosoofia midagi hästi ametlikku.

M. S. See ametnikumentaliteet annab mõnikord tunda ka pedagoogide juures. Nii näiteks üks minu kunagistest õppejõududest tundis oma funktsiooniks olevat läbida punkt-punktilt seminarikava, selle asemel et meid loovalt juhendada. Lisaks suhtuti meisse kui lasteaialastesse. Õppejõud ei lasknud tekkida mingisugust võrdsustunnet.

R. B. Mis te arvate, kellele peaks orienteeruma filosoofia õppejõud: tugevatele, keskmistele või nõrkadele?

M. St. Tugevatele!

R. B. Kui te tugevatele orienteerute, siis osa keskmisi ja kõik nõrgad kukuvad justkui ära.

M. St. Võib olla ka vastupidi. Orienteerumine tugevate järgi innustab ka teisi.

T. P. See oleneb loomulikult grupist — kas on selles grupis prestiižne jõuda tugevate tasemele või ei.

M. St. Õppejõud peaks olema ka peen psühholoog, kes oskab eitavat suhtumist murda osava tegevusega.

J. T. Kas siis õppejõud peab olema üliõpilase teadvusega manipuleerija, mitte võrdne partner, nagu enne juttu oli?

T. P. Jätke meile vähemalt partnerluse mulje.

J. L. Õppejõud olgu näitleja, mitte manipulaator. Tähtis on, et ta vaimustuks oma ainest, oleks huvitatud kontaktist. Paljud õppejõud ei ole kommunikatiivsusprobleeme endale paraku teadvustanud.

T. P. Ilmselt tuleb õpetamisel arvestada, et meie põlvkonnal on atraktiivsuse ja kommunikatiivsuse roll palju suurem. Oleme ju lapsest saadik kasvanud koos TV-ga. Eelmisi põlvkondi harisid raamatud, meid suures osas televisioon. Loengus kommunikatsiooniprotsess tihti selletõttu ei käivitu. Tema käivitamine aga on kindlasti õppejõu ülesanne.

R. B. Sellise subjekt-subjekt süsteemi kasutuselevõtmine nõuab arvatavasti suuri muutusi haridussüsteemis.

KAS AINULT 10%?

J. T. Olen kokku puutunud huvitava tendentsiga — üliõpilane leiab, et minul ei ole õigust nõuda tema käest mõtlemist. Tema on mulle materjali peast ette lugenud ja nüüd nõuan mina veel mõtlemist... See on mõne üliõpilase meelest nii alatu, et mine või kaebama.

T. P. Ma julgeksin arvata, et ainult 10% üliõpilastest on mõtlemisvõimelised.

M. St. Pole midagi halba selles, kui ülikooli lõpetab 10% mõtlemisvõimelisi. Milleks ülikool on ette nähtud ja milleks siia tullakse? Need, kes tulevad selleks, milleks ta seatud, ongi umbes need 10—20% mõtlejaid.

A. U. Sel juhul tuleks ülejäänutele teha ka lõpudiplomile märge: «Lõpetas kõrgkooli mõtlemisvõimet omandamata.»

M. S. 2000 aastat pole suudetud mõtlemist õpetada, ei suudeta praegugi. Igas kultuuris on olnud teatud väike hulk inimesi, kes selleks võimelised, ülejäänud mitte. Vaevalt et siin organisatoorsete meetoditega midagi teha on.

R. B. Kui räägime filosoofia õppimisest ülikoolis ja filosoofilise mõtlemise ajaloost, siis soov mõtlemisvõimet omandada on muidugi vähestel, üksikutel. Ometi olen ma elitaarsuse vaenlane, tahaksin huvi filosoofia vastu äratada laiades ringkondades. Siinjuures segab inimesi nende eitav vaatekoht. Seda võivad aga murda sõbrad, seltsimehed. Huvipuudus filosoofia vastu pole mitte isiklik täiusetus või rumalus, vaid ühiskonna häda. Huvipuudust täiesti murda pole võimalik, tuleb püüda auditooriumi võimalikult suurendada.

J. L. Ilmselt peavad selleks mitmed filosoofidki elevandiluutornist alla tulema.

J. T. Seekordses vestluses jäi tagaplaanile asjaolu, et filosoofia puhul pole tegu ainult mõtlema õpetamisega, vaid ka väärtuste õpetamisega. Seda ei saa me võtta kuidagi elitaarselt. Väärtuste aspekt on võib-olla asja kõige keerukam külg.

T. P. Filosoofiat õppinud inimese väärtused peaksidki olema mõtleva inimese väärtused.

Kokku panid
TIIT PRUULI ja
JÜRI LUIK

PEETER TALI fotod

Näib ikka ühtmoodi kauge Su paistus,
Ma eksi triivin ja kallast ei leia.
Ei haista mu nukrust Su püha mõistus,
Mu hingerõõm end Sinu eest peidab.

Karm-jäine jahetab ~ Su püha nimbus,
Ei seda paika küüni jumalatu lõõm.
See armastus ~ vaid mööduv hauahingus.
Peal põrmu kõrgud ~ kiiskav templirõõm.
11. aug. 1901

Aleksander Blok

* * *

Aeg-ajastuid me eluhallust toidab
Purpurne helk,
Veel-nägematuid taevaid aina loidab —
See — lootus pelk . . .

Millest küll ses lüümjas tüünes udus
Kelladehõik —
Mis mangub küll neis nõnda tardund usus,
Kui, tumm on kõik?!

Ja mida enam argihallust võidab
Too üllas kumin,
Siis ilmselt küll mind tihedamalt köidab
Siin — surmne uni . . .
30. apr. 1912 (1913)

«AGRAFA DOGMATA»

Öö valgust, päeva pimedust ma näinud.
Näind õudust selles iganend — ei teas,
Mu lõhestunud hinges — Jumal käinud,
Käind läbi minust, selles pooldund peas.

Kui suuri sünde koitis vastses reas,
Maailm see ägas keset arvutumat kaost
Ning mattus piina enda igaveses veas. —
Kõik sala sahisedes pääsevat näis paost.

Kõik — loodu tekke-tungi halvas mürin laulev,
Suur tuli korraks Laotust embas kaugelt.
Taas Olematu sisse tõmbus ring.

Taas pimedusist võrsus tarkmeel-hing,
Kõrgkaljudel — tal üha mõttelende raugelt
Veelnägematud tiivad laulsid kaugelt.
22. aug. 1900

Tõlkinud «Kogutud teostest» (1980) MEELIS TÕNS.

16. tõlkevõistlus

Töid oli seekord 12 (vähevõitu!), tõlked inglise, saksa, prantsuse, rootsi ja jaapani keelest. Žürii oma koosolekul 6. juunil (koosseisus: **Jüri Talvet, Aino Valmet, Urve Hanko, Mari-Ann Palm, Jaan Kaplinski, konsultandina Pent Nurmekund**) otsustas preemiad jagada nii:

I ENE MÄE (oli võistluse väljakuulutamise ajal inglise filol. IV k. üliõpilane) — P. E. Rundquisti novell «Tee ja sümpaatia», rootsi keelest;

II SANDER KINGSEPP (saksa filol. III k.) — H. Bölli novell «Küünlad Maarjale», saksa keelest;

III EDUARD PARHOMENKO (ajalooteadusk. II k.) — katkend H. Hesse romaanist «Nartsiss ja Kuldsuu», saksa keelest.

ERIPREEMIA jaapani luuleklassika tõlgete eest sai SANDER KINGSEPP.

Žüriilt sai kiitva hinnangu veel E. A. Poe novelli «Berenice» tõlge, kuid et tõlkija ei olnud soovinud oma isikut avalikuks teha, pidi see premeeritute seast kahjuks välja jääma.

TRÜ 16. tõlkevõistluse lõpetamise pidulik osa (auhindade kätteandmine, tööde kommenteerimine) toimub tavakohaselt järgmise õppeaasta alguses.

Lõppenud hooaeg filmiklubis

Filmiklubi kuueteistkümnendal tegevusaastal toimus ühtekokku 49 üritust, lisaks RSP filmiprogrammid.

Suure osa nähtud filmidest moodustasid nõukogude autorite linateosed: S. Paradžanovi «Legend Surami kindlusest», I. Kvirikadze «Ujuja», P. Simmi «Puud olid . . .», A. Hržanovski Puškini joonistuste motiividel tehtud multifilmid. Kindel koht filmiklubi üritustes oli dokumentaalfilmidel, autoriteks Lennart Meri, Mark Soosaar, Arvo Iho. Mitu filmiprogrammi oli koostatud Andres Söödi filmidest.

Esindatud oli Itaalia, Prantsuse, USA ja Saksamaa Liitvabariigi filmikunst, sealhulgas F. Fellini «8½», V. Zurlini «Tatarlaste kõrb», W. Hertsogi «Woyzeck», P. ja T. Taviani «Padre Padrone». Üksikuid filme oli Hispaania, Jugoslaavia, Ungari ja India režissööridelt.

Uuemate filmide kõrval ei unustatud varasemategi aastate loomingut. Nägime O. Wellesi «Kodanik Kane» (1941), C. Chaplini «Moodsad ajad» (1936), S. Eisensteini «Streik» (1925), filmiprogrammi Greta Garboga peaosas.

Toimus ka kohtumisi tuntud filmimeestega. Külas käisid Andres Sööt, Peeter Simm, Arvo Iho, Arkadi Kaidanovski. Talvist sessivaheldust tõi «Päratrust» oma filmide ja Hardi Volmeriga.

RSP ürituste ajal näidati Andres Söödi ja Mark Soosaare dokumentalfilme, multifilmiprogrammi ning A. Resnais' «Minu Ameerika onu».

Filmikirjutiste võistluse tulemused saab teada sügissemestri algul.

Tartu III meistrivõistlused atleetvõimlemises

I Tartu meistrivõistlused atleetvõimlemises toimusid 1966. aastal, kus absoluutarvestuses tuli võitjaks A. Heinlaid. II Tartu MV-d toimusid 1985. aasta kevadel, kus absoluutarvestuses meestest tuli võitjaks praegune TRÜ atleetvõimlemise sektsiooni treener O. Andla ja juunioridest R. Kimber. Seekord ei möödunud 20 aastat, et uut võistlust oodata.

31. mail kogunes TRÜ klubisse üle 300 pealtvaataja. On kujunemas tore traditsioon korraldada ülikoolilinnas kulturistide igakevadine mõõduvõtmine. Ka seekordsetele võistlustele lisas tunnustust mitme NSV Liidu mainekama sportlase osavõtt Tallinnast ja Kohtla-Järvelt.

TRÜ atleetvõimlemise sektsiooni, kus praegu aktiivselt treenib 40 tüdrukut ja 20 poissi, esindasid E. Kabral, I. Tellis ja A. Lepp.

Võistlused olid pingelised ja tasavägised, sest nii mõnigi kord tuli kohtunikekogul lasta esitada võistlejatel poose kolm korda, veendumaks, kes on parim.

Auhinnalistele kohtadele tulid kaalukategooriate järgi järgmised sportlased:

kuni 72,5 kg — 1. Vitali Ivuts (Tln.) 2. Evo Heinalo (Tln.) 3. Vladimir Neledov (Tartu). Selles kategoorias diskvalifitseeriti ebasportliku käitumise pärast Ülo Reim (Tln.);

kuni 77,5 kg — 1. Oleg Strelkov (Tln.) 2. Vladimir Donskov (Tln.) 3. Andres Lepp (Tartu);

kuni 82,5 kg — 1. Meelis Tõnisson (Tln.) 2. Rein Kimber (Tln.) 3. Indrek Tellis (Tartu);

kuni 87,5 kg — 1. Pavel Kossenko (K.-Järve) 2. Valeri Kusma (Tartu) 3. Kalmar Kase (Tln.);

üle 87,5 kg — 1. Ain Paavo (Tln.) 2. Vladimir Bilõk (K.-Järve) 3. Vassili Gavrilov (K.-Järve). Juunioride järjestus: 1. Nikolai Kornõšev (Tln.) 2. Oleg Leppa (Tln.) 3. Margus Laur (Tartu).

Absoluutseks võitjaks tunnistati Meelis Tõnisson. Tartlastest jättis parima mulje Andres Lepp. Tartu Atleetvõimlemise Rahvaspordiklubi toetas võistlusi korralike auhindade ja meenetega.

Atleetvõimlemise populaarsus Tartus aina kasvab. Möödunud aastal asutati ju Tartu Atleetvõimlemise Rahvaspordiklubi kõigi tartlaste jaoks. Ka mõnede ettevõtete juures (Tartu KEK jt.) on moodustatud harrastusklubid. Varem viljeldi seda spordiala peamiselt TRÜ-s.

HEIKI SIBUL,
õigust. I k.

Fotol absoluutvõitja Meelis Tõnisson.

Lõpuaktused

Matemaatikat.	**21. juunil**	**kl.**	**12**
Bioloogia-geograafiat.	**21.**	**„**	**kl. 15**
Õigust.	**24.**	**„**	**kl. 12**
Ajaloot.	**25.**	**„**	**kl. 12**
Kehakultuurit.	**26.**	**„**	**kl. 12**
Füüsika-keemiat	**26.**	**„**	**kl. 15**
Majandust.	**27.**	**„**	**kl. 15**
Arstit.	**28.**	**„**	**kl. 11**
Filoloogiat.	**30.**	**„**	**kl. 11**

NB!

Järgmine ajaleht (semestri viimane) on lõpetajate erinumber ning ilmub 27. juunil.

Veel kord ...

(Algus 2. lk.)

keegi ei tunne autoreid ega ka huvi nende isikute vastu. Paiskad välja, mis välja tuli, ja kui oled teistest kiirem, on pank sinu. Fotograaf on ju teenindaja, aga teenindajaid kutsutakse. Mitte ühegi teise teenindusliigi juures ei näe me sellist teenuste pealesurumist.

Oleks aeg kultuurisündmuse jäädvustamiseks valida kontrollitud võimetega kultuursed fotograafid ja nende töö avalikustada. Tundub, et teatud osa (ma pole seal näinud meie pärisfotograafe, kui neil ei ole seal just omakseid; arvan ka, et ega endast lugupidav inimene sellesse jooksumängu just sekkugi) fotograafide üle pole mingisugust kontrolli.

Pole alust arvata, et olukord erineks teistel aktustel nii ülikoolis kui akadeemias, kuuldavasti on kõnesolev buum jõudmas ka keskkoolide saalidesse. On olemas ka ajakirjanduse õigustus (vt. artikkel «Noorte Hääles» parima noore teenindaja — fotograafi kohta).

LIIS SEEDER

Toimetuselt. *Ilmselt valitseb lõpuaktusele fotograafide kutsumises (kutsumata jätmises) eri teaduskondades erinev kord. Kas ei peaks siin tõesti ühtse korra sisse viima? Millise, see on teaduskondade otsustada. Ühe ettepanekuga tuleb toimetus välja. Miks ei võiks ka fotograafide rinnas nimesilt olla?*

Siinsamas oleks paslik ka **lõpetajate lehest** *rääkida. Kahjuks ilmub see siis, kui osa on juba lõpetanud, osa veel lõpetamata. Oleme varem välja pakkunud ühist lehetellimist, kuid ikka on osa lehti jäänud valvelauda vedelema. Pakume teaduskondadele järgmise ettepaneku. Keegi teaduskonnast, osakonnast, kursuselt või koguni dekanaadist paneb paberile kõigi lõpetajate arvu, korjab kokku raha, toob toimetusse ning toimetus viib lehed dekanaati. Kui säärase asjaga nõus ei olda, läheb kogu tiraaž müüki ning kahtlemata ostavad selle ära tolle päeva lõpetajad, nende tuttavad, sugulased. Või on midagi paremat välja pakkuda?*

EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE

Parem üks kord näha, kui üheksa korda...

Lähenev suvi annab endast iga päevaga enam märku. Sessikarussell keerleb täistuuridega, hädalisemad otsivad viimaseid vakantsete kohtadega malevarühmi. Veel paar nädalat ja peale . . .

On üldtuntud tõsiasi, et malevas võib käia Väinameres ja Sahhalinil, Tartu regis ja Tjumenis, Sakalas ja Gagarinis ning nõnda edasi. Lähemalt tuleb juttu viimatinimetatud paigast.

Gagarin-86 komandör Toivo Hansen ja meister Peeter Ess naasid mai keskel viimaselt luurekäigult. Kaasas oli universaalne nõuandja kõigis küsimustes, mööndunudaastane komissar Rein Murakas. Kuidas oli, mis tuleb?

Toivo: «Tore oli ja tuleb ka! Ilmad olid soojad ja vastuvõtt veel enam. Huvi meie vabariigi vastu on kohapeal suur ja Eesti rühm väga populaarne. Tahaks seda mainet veelgi tõsta. Võimalusi selleks jätkub. Eelkõige muidugi ENSV päev. Seda võrdleksin ühe regiooni kokkutuleku päevaga, nii organisatsioonilisest küljest kui ka sisuliselt. Sellel päeval ootame suuremat hulka külalisi kodumailt, sealhulgas ansamblit ja rahvatantsijaid. Lisaks teiste liiduvabariikide päevad, sport, taidlus ja laulukonkurss, Neptuni pidustused, Smolenski oblasti kokkutulek ja muidugi nn. ekspromt organiseeritud üritused teiste rühmadega nagu malevas ikka. Viimases osas on mõningaid plaane juba peetud. Ja muidugi töö!»

Peeter: «Töötama hakkame sealse remondi- ja ehitusvalitsuse alluvuses. Sama firma alluvuses töötab ka osa Gruusia ja Leningradi rühmast. Praegu lõpetab firma suvise tööfrondi ettevalmistamist ja remondib elukohta. Rõõmu teeb, et REV-i uus juhataja Vladimir Frolov on energiline ja teotahteline mees, kes ise olnud mitu aastat ka kohaliku maleva tippjuht.

Meie rühma tööde kogumaht on 75 tuhat rubla ja kõigi eelduste kohaselt täitmine ning ületaminegi reaalne. Töö käib mitmel objektil, millest kaalukaimatena nimetaksin elumaja, garaažide ja lasketiiru ehitust. Üks objekt paikneb 10 km kaugusel kauni Gžati jõe ääres. Tuleb müüriladumist, asfalteerimist, betoneerimist ja muudki traditsioonilist, malevlasele juba tuttavat tööd.»

Rein: «Ühes asjas kadestan selle aasta mehi küll. Meil oli vana juhatajaga töö organiseerimisel lausa ületamatuid raskusi. Palka saime ka seetõttu vähe. Uuel juhatajal näikse tööd jätkuvat, ole aga mees ja anna kõvasti pihta. Gagarini malevaakadeemia tasub igal juhul läbi teha.»

See oli siis lühiinfo luurekäigust. Et see igati korda läks, on näha ka meeste nägudelt juuresoleval pildil, mis tehtud Gagarini keskväljakul mõni minut enne ärasõitu. Peatselt ollakse seal tagasi ja siis juba tõesti peale . . . Parem üks kord näha, kui üheksa korda . . .

VAMBOLA PAAVO

Toimetaja VARJE SOOTAK

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel 3 51 80. Hans Heldemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 2868. MB-06291. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

ES Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 21 (1455) | Reedel, 27. juunil 1986 | Ilmub 22. novembrist 1948 | Hind 2 kop.

ME PEAME LOOMA ENNAST, ME PEAME KANDMA VILJA

Ajaloo-teaduskond

Ajaloo-osakond

Eek, Anu
Haidla, Hille
Hainla, Peep
Jullinen, Toivo
Juzar, Mari
Kolduaru, Jaak
Käsper, Reeli
Lindpere, Piret
Luik, Heidi
Pajur, Ago
Palusoo, Andres
Prink, Kaido
Prink, Liivi
Pärn, Anton
Rebane, Ants
Reinberg, Mare
Retsnik, Anne
Roosimäe, Lembit
Rünk, Katre
Sinioja, Anne-Ly
Tannberg, Ene
Tannberg, Tõnu-Andrus
Tonts, Tiina
Treier, Heie
Väljas, Peeter

Kursusejuhendaja
õp. Aadu Must

Defektoloogiaosakond

Arro, Tiina
Ebrok, Katrin
Härmann, Tiina
Härms, Sirje
Jakobson, Ita
Kartau, Katrin
Katkosilt, Marika — kiitusega
Kruška, Carmen
Laats, Kaja
Lahi, Marika
Lass, Asta
Morel, Eve
Niinesalu, Järvi-Kristiina
Paavo, Ilia
Poom, Airi
Priedenthal, Marika — kiitusega
Pilv, Liina
Pintsaar, Aivar
Pragi, Ene
Pullerits, Liivia
Pulst, Ene
Pung, Edit
Põder, Külli
Pärnakivi, Pille
Pügi, Maie
Püks, Valdur
Raag, Krista
Rammul, Imre
Rammul, Piret
Raud, Terje
Rennit, Elve
Rooks, Eve
Rooks, Raul
Rõivasepp, Feliks
Räim, Marika
Saar, Anu
Saks, Marju
Saluste, Liivi
Savisikk, Kaie
Sell, Anneli
Semjonov, Eero
Silagava, Nele
Suurna, Maris
Talving, Elle
Tammepuu, Ants

Raviosakond

Alusalu, Sirje
Ambos, Anu
Andla, Ly
Anton, Ly
Arak, Aet — kiitusega
Arak, Andrus
Arak, Pille — kiitusega
Arusoo, Eda
Auerbach, Asta
Aus, Anu
Ess, Sirje
Garder, Ilona
Gross, Kulla
Heinpalu, Marika
Holts, Piret
Jaanson, Nele
Jakovlev, Ülle
Jänes, Mari
Järvan, Birgit
Kala, Merike
Kasak, Sirje
Kask, Ivar
Kiil, Annela
Kikas, Reet
Kiplok, Kaire
Kivistik, Ülo
Koort, Katrin
Krasmus, Tarmo
Krinpus, Tiina
Kuiv, Kaiti
Kukk, Epp — kiitusega
Kukk, Ita
Kustala, Liia
Kuuse, Reet
Kuusemets, Meelis
Kuusmann, Merike
Kärk, Ülle
Laasik, Kaja
Laineste, Sirve
Leibur, Jelena
Leibur, Mart
Leis, Rutt
Leis, Tiit
Lepik, Daili
Levin, Ariel
Linnamägi, Ülla — kiitusega
Lints, Heiki
Lõivukene, Ragnar
Läns, Sinilga
Lüll, Lea
Madissoon, Aili
Marra, Sirje
Maser, Margus
Metsmägi, Külli
Metsur, Marje
Miidla, Kati
Miller, Ene
Missik, Ene
Mäeker, Tiina
Ojamaa, Annemari
Paartalu, Laima
Pallon, Ene
Palu, Tiit
Pars, Tiina
Parts, Indrek
Peterson, Külvi

Arsti-teaduskond

Tamra, Thea
Tamtik, Carmen
Teichmann, Marco
Teinberg, Jaak
Teppo, Sirje
Tigane, Terje
Tikker, Külliki
Tišler, Saima
Tobre, Heli — kiitusega
Tomusk, Hannes
Toomsalu, Helgi
Torm, Kaja
Tšemarin, Kai
Türkson, Mirjam
Uffert, Udo
Ulst, Margus — kiitusega
Undrits, Marju
Uudne, Katrin
Vaarik, Tiina
Vanakesa, Karin

me peame looma sillad
mis ühendaks me valu
me peame looma elu
mis ühendaks me valu

me peame looma ennast
me peame kandma vilja
on tänа viimne aeg
on homme liiga hilja

vaid lihtne igilõde
võib hoida elus meid
ja headusega täita
me eluminuteid

JUHAN VIIDING

Karv, Helle — kiitusega
Kitsnik, Mare
Kivastik, Ere
Kruusmaa, Elin-Külliki
Lindre, Leelo — kiitusega
Lõoke, Tiia
Palu, Tiia
Purde, Elle — kiitusega
Puutsa, Imbi
Sööt, Maris
Tammekun, Lea

Kursusejuhendaja
dots. Talis Bachmann

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Ajaloo-osakond

Kleeband, Merike
Kurvits, Karin
Käärik, Vahur
Leppik, Mati
Liblik, Mare
Massakas, Leelo
Vask, Monika
Veinberga, Mara
Veldi, Tiina
Ventsel, Katrin
Viidebaum, Terje
Viigimaa, Reet
Volkmann, Reet
Volmer, Elo
Volmer, Ena
Võlumägi, Anu
Võsumaa, Ellen — kiitusega
Väljaots, Jaanus

Kursusejuhendaja
dots. Helje Kaarma

Pediaatriaosakond

Alanurm, Ülle
Birk, Eve
Daniel, Anne
Elstein, Kaja
Ints, Anu
Juursoo, Marika
Järva, Rutt
Kaha, Tiiu
Kaints, Leelo
Kalda, Kärdi
Kivi, Hille
Männiste, Tiiu
Nurmeste, Kaie
Põder, Ester
Raestu, Toomas
Reimaa, Vallo
Rummel, Aime
Soms, Anu
Takkin, Ellen
Tammets, Tõnu
Taremaa, Silva
Teedema, Ago

Kursusejuhendaja
dots. Tiit Rosenberg

Defektoloogiaosakond

Elme, Katrin
Enok, Eve
Ojanurme, Ene
Pihus, Klaire

Kursusejuhendaja
dots. Karl Karlep

Psühholoogiaosakond

Mishorlõ, Alime
Klaassen, Pilvi — kiitusega
Kotšubei, Aleksander
Kruustük, Katrin
Kõiv, Tiia
Lani, Marju
Lembit, Ingrid
Lenk, Marge
Mölder, Merle
Palgi, Katrin
Paluste, Heli
Pavlov, Dmitri
Pere, Reet
Pert, Tiina
Peterson, Urma
Proment, Katrin
Pärna, Helle
Rasva, Heli
Reedik, Priit
Reva, Krista
Ringmäe, Ülle
Rähmi, Marika
Saaremets, Jelena
Sallo, Maarike
Salmistu, Lea
Siim, Ines
Simm, Marina
Soop, Kai
Tamse, Reet
Tiirmaa, Imma
Tommingas, Pille
Toomela, Aaro
Toomiste, Ülle
Torim, Helve
Uibo, Karin
Urvaste, Aita
Vain, Helgi
Vigel, Lehte

Kursusejuhendaja
dots. Tiia Soo

Raviosakond
(Vene õppekeelega)

Agudina, Jelena
Amdur, Ljudmilla
Balasanjan, Vazgen
Gontšugova, Inga
Gussakova, Jelena
Ivtšenko, Tatjana
Kalnina, Ljudmilla
Kanavtšenko, Svetlana — kiitusega
Kazinina, Natalia
Koševeleva, Tatjana
Kundik, Tatjana — kiitusega
Lužetskaja, Larissa
Milerman, Pavel
Murašova, Svetlana
Novitskaja, Galina
Pak, Agnessa
Peškova, Valentina
Podkossova, Natalja
Rubinštein, Igor
Rubtsova, Marina
Rõžkova, Galina
Silagava, Teimuraz
Slõnko, Irina
Spivak, Aleksander
Svidler, Inessa — kiitusega

(Järg 2. lk.)

Lõpupäevade mõtteotsi

KÕIGEST AINUS KÜSIMUS: alma mater ja Sina

Heli: Ikka ja alati koos. Oo, ma tean, teid ajakirjanikke, te ei taha nii üldsõnalisi vastuseid. Ega neid ole ka lugeda huvitav. Aga olgu tänasel päeval nii lennukad mõttejupid meile lubatud, sest ise tunnen, et alles täna või üldse sel viimasel aastal sai paljudele asjadele Tartus teisiti vaatama hakatud. Koguaeg oli sisseharjunud rütm sessist sessini, praktika, malev ... ja nüüd saab kõik korraga otsa. Tõesti kahju ja aulas võttis silmad niiskeks.

Ah, et ikka veel konkreetsemalt? Vaat, mina lähen õpetajaks. Kardan? Kardan küll. Sain hoopis isevärki kogemusi viimati oma hoole all olnud üheksandast klassist. Kuigi nüüd peaks keskkool väga diferentseeritud olema, pole ta seda siiski. Kuidas ma lähenen nii erineva tasemega lastele klassis ühtviisi huvitavalt? On neid, kellega arutame tõlgitud õpikute halba keelt (üleüldse jätavad õpikud väga kõvasti soovida), kellel endal on väga häid ettepanekuid, kes lausa nõuavad koolidesse üht või teist ringi (koolide poole pealt on see küll kesine) jne. Samas kõrval on keskkoolinoormees, kes ei tea algklassides õpitustki midagi, kellele endale ei lähe keskharidus üldse korda. Ja kas mina nüüd suudan leida kuldse kesktee, mis kõiki rahuldaks? Ah, sellest võiks palju kõnelda. Igatahes, kui nüüd tulevad kooli selle PPP (pidev pedagoogiline praktika) tegijad esimestelt kursustelt, annan neile kindlasti ringide organiseerimise.

Jaanus: Tunnen ainult üht — palju jäi tegemata. Me oleme tänapäeval päris mugavad: tahame kenasti riides käia, poppe etendusi vaadata, kuluaarides kõik maatasa teha, avalikult ei hõiska midagi. Õppejõudude jutud hilisemast kahetsemisest lähevad kõrvust mööda. Küll ma jõuan! Aga enam ei jõua midagi. Mina tahaksin tõemeeli otsast alustada. Nüüd on siin igasuguseid asju juba kõrghariduse baasil võimalik õppida (näiteks ajakirjandust kaugõppes — toim.) ja arvan, et haaran sellest kunagi kinni.

Jaana: Vanem õde lõpetas kümmekond aastat tagasi filoloogia ja käib, nüüd siis käis, mul vahel külas. Küll tema rääkis õhinal sellest vanast uuest kohvikust, noh, restaureeritud, muuseumidest, raamatukogust. Ikka, et mis teil viga ja mis teil viga, näe, missugused tingimused. Sõpruspäevade ajal sattusin juhuslikult külalistega tegelema ja nemad olid ka meie tingimustest vaimustatud. Alles siis jõudis minu teadvusesse vist midagi sellest olemasolevast, millele ei osanud varem tähelepanu pöörata, mida olime harjunud võtma kui iseendast mõistetavat. Mitte iga kõrgkooli peahoones ja lähedal polevat nii avaraid söömisvõimalusi (tegelikult on lõuna ajal meil ikka sabad kal) ja missuguseid kontrollimisi tehtavat raamatukogudes. Muuseumidest rääkimata, oma kõrgkooli ajaloo muuseum olevat ikka ime. Ma tahaksin väga, et neid ridu loeksid ka praegused tudengid, need, kes jäävad meist maha — mõelge sellele pakutavale ja ka selle kasutamisele. Kindlasti peaks aga ülikooli vana kohvik õhtuti rahvast tagasi võitma. Hakake tegema seal luuleõhtuid, kohtumisi jm. Õde on rääkinud, et nende ajal olnud küünlavalgusõhtud ja palju muud huvitavat. Nüüd on õhtuti kohvik hõre, kõik on kolinud raamatukogu omasse.

Hannes: Sel ajal kui meie lõpetame, ilmuvad lehtedes kõrgkooli põhisuundade kohta arvamused. Tudengist endast läheb see praegu mööda. Kõik õpivad, kellelgi pole asja muu lugemisvaraga, mõned igatahes ei ole sellest kuulnudki. Meil, lõpetajail jääb ainult mõttes kaasa rääkida ja paljuga nõustuda. Loodan, et mu tulevased nooremad kolleegid on saanud sisukama õpetuse ja ka ise suutnud rohkem tööd teha kui meie.

(Järg 4. lk.)

Arsti-teaduskond

(Algus lk. 1)

Tjuvajev, Juri
Tsukurov, Oleg
Tšurkina, Irina
Verbiaš, Nikolai

Kursusejuhendaja
dots. Ants Peetsalu

Spordimeditsiini osakond

Bliznikaite, Ruta
Bosjuk, Oksana
Buivydaite, Jürate
Cirule, Liga
Dobrõdnjava, Jelena — kiitusega
Dobrõdnjov, Igor
Dobrinova, Meeli
Gavrilkina, Jelena
Guljajeva, Svetlana
Guštšin, Pavel
Jasinskaja, Marina
Kaasik, Anu
Kask, Anne
Koort, Mari-Ann
Kovalenko, Oksana
Kovaljov, Valeri
Kruminene, Sigita
Postolov, Ivan
Šavrin, Aleksander
Smilga, Kaspara
Sokolova, Olga
Tjuvajeva, Rasa

Kursusejuhendaja
dots. Jaan Seeder

(Kõrgema kehakultuurihariduse)

Azarkova, Valentina
Budnikova, Natalja
Gusev, Aleksander
Jevdušenko, Jelena
Kardava, Vjatšeslav
Kolesnikov, Juri
Neironite, Sigita
Nikitin, Juri
Mesežnik, Regina
Pitomets, Sergei
Poljakova, Natalja — kiitusega
Pruks, Mare
Samedova, Viktoria
Suhhanov, Pjotr
Šaternikova, Lilija
Tšaikovskaja, Svetlana
Tšaikovski, Igor

Kursusejuhendaja
dots. Jaan Seeder

Stomatoloogiaosakond

Anvelt, Evelin
Dunaiskaja, Andra
Hirsik, Kersti
Jakovleva, Anna
Juhkami, Kersti
Kaldre, Bruno
Kaljo, Sirje
Kaptein, Heli
Kuusing, Tiina
Kõrgesaar, Marle
Kõpp, Kadri
Laanemets, Anne
Lepik, Ülle
Lepp, Heli
Liige, Mailiis
Luksepp, Leelo
Makarevitš, Irina
Mõttus, Valentina
Märtin, Luule
Normann, Mall
Oviir, Tiina
Pintson, Gerda
Pintson, Ülo
Puusta, Margarita
Pedak, Piret
Randmann, Anu
Reinsaar, Anu
Sarapuu, Epp
Sirelmets, Harry
Suviorg, Tiina — kiitusega
Šatalina, Rita
Zirkilova, Larissa — kiitusega
Teearu, Katrin
Vahter, Jaana
Veende, Jaanus
Õismaa, Tiia

Kursusejuhendaja
assistent Hannes Tääkre

Farmaatsiaosakond

Adrijan, Tiiu
Alles, Evi
Allik, Merle
Glükmann, Adir
Johanson, Lembe
Järveots, Riina
Järvsalu, Merike
Kallam, Sirje
Kamarik, Kersti
Krüüger, Sille
Käära, Mai — kiitusega
Külm, Margit
Koop, Ülle
Liblik, Merike
Lätt, Marika
Lääne, Küllike
Moon, Anne
Mõttus, Marika
Männiste, Aili
Mölder, Kaia
Paluteder, Marit
Ruut, Külli
Sepp, Ingrid
Siimon, Tea
Soopalu, Aili
Soopalu, Andrus
Tammik, Kaie
Tarkus, Kaja
Taul, Piret
Timberg, Malle
Tõnisson, Marika
Vaarmann, Maire
Vahter, Thea
Vilgas, Malle
Viljas, Kersti
Villako, Hiie
Vilu, Ülle
Õunapuu, Külli

Kursusejuhendaja
vanemõp. Elmar Arak

Bioloogia-geograafia-teaduskond

Bioloogiaosakond

Ader, Arne
Gerst, Hedi — kiitusega
Hein, Kalle
Irdt, Ell
Irdt, Ülle
Järvekülg, Rein
Jüssi, Ivar
Kadarik, Heidi
Kalamees, Indrek
Karden, Marika
Karolin, Triinu
Klementi, Eve
Kokassaar, Urmas — kiitusega
Komissarov, Peeter
Koppelmaa, Kaia
Kurg, Ants — kiitusega
Lekk, Katrin
Lill, Epp
Lillemets, Sirje
Maalmann, Iige
Margus, Tõnu
Medar, Silja
Mölder, Mart
Nikopenzius, Tiit
Piiper, Jüri
Puurand, Ülo
Põder, Anu
Roosioks, Taimi
Sallum, Maris
Sepp, Eva-Lena
Sepp, Merike
Sikut, Rein
Talvik, Tiina
Tambets, Jaak
Tambets, Kersti
Udu, Tiina
Vainikko, Katrin
Vaino, Jaana
Veromann, Eve

Kursusejuhendaja
dots. Jaan Simisker

Geograafiaosakond

Ernits, Katrin
Halliko, Kalmer
Hõbejärv, Laine — kiitusega
Jõemaa, Ülle
Karnö, Ene
Karu, Piret — kiitusega
Kisand, Anu
Kurg, Sirje
Kuusemets, Valdo
Leinsalu, Erika
Leisk, Ülle
Lepik, Lea
Paas, Väino
Parisalu, Anneli — kiitusega
Protsenko, Terje
Saar, Andero
Saarnits, Aulis
Solom, Ene
Sooäär, Margo
Staškevitš, Aime
Staškevitš, Francsisek
Vellak, Ain

Kursusejuhendaja
Are Kont

Geoloogiaosakond

Ainsaar, Leho
Haamer, Raivo
Heinsalu, Atko
Heinsalu, Reet
Kangur, Valdo
Mäss, Eero
Ploom, Kuldev

Kursusejuhendaja
prof. Arvo Rõõmusoks

Filoloogia-teaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Eesti keele ja kirjanduse osakond

Demant, Monika
Herkel, Kaie
Ilus, Anu
Jaaniso, Aili
Johanson, Ants
Kahu, Tõnis
Kambrimäe, Evi
Kiis, Maaris
Kivimaa, Niina
Kokk, Katrin
Kont, Marika
Kuresson, Kai
Känd, Villu
Lutsoja, Piret
Makki, Marju
Mändmets, Lea
Pajusalu, Karl
Pajusalu, Renate — kiitusega
Polluks, Mare
Päiv, Irene
Pärila, Vilge
Raadik, Maire — kiitusega
Reimann, Nele
Rozite, Lelde
Rüütmaa, Tiina
Sarapik, Margit
Seidla, Anu
Stolovitš, Anu
Talsi, Riina
Taremaa, Kadi
Toom, Maren
Valk, Ülo
Veromann, Margit
Viljaste, Marge

Kursusejuhendaja
vanemõp. Külvi Pruuli

Žurnalistikaosakond

Juur, Mart
Jürgen, Madis
Kahusk, Ülle
Kandla, Gerda
Luige, Märt
Muna, Külli
Müller, Kalle
Paaver, Ene — kiitusega
Pallas, Anu
Pedmanson, Peep
Roosaar, Teet
Sutrop, Margit — kiitusega
Tamm, Ülle
Volmer, Toomas
Võitla, Jaanus

Kursusejuhendaja
õp. Krista Aru

Inglise keele ja kirjanduse osakond

Aasmäe, Kersti
Hallik, Merike
Jõgimar, Marika
Kiil, Siiri
Kuusik, Imbi
Kõks, Kai
Lilleleht, Marve
Luik, Neve
Luuk, Inga
Meizner, Mairi
Männik, Anne
Niklus, Merle
Nõlvak, Ene
Otsa, Eve
Puusaar, Sulev
Reelend, Ingrid
Saar, Hele
Seepter, Siiri
Speek, Tiiu
Tarik, Tiina — kiitusega
Tergem, Piret — kiitusega
Tibbing, Monika
Tuuling, Airi
Tõnismann, Lii
Värv, Peeter
Üksti, Anne — kiitusega

Kursusejuhendaja
dots. Nora Toots

Saksa keele ja kirjanduse osakond

Kuulpak, Merike
Kähr, Külvi — kiitusega
Lussmaa, Külli
Milius, Maarika — kiitusega
Oja, Ülvi
Orntlich, Anne
Palu, Katrin — kiitusega
Paavel, Külli
Pärnik, Leelo
Süld, Pilvi
Tamsalu, Liivi
Tomson, Külli
Toomsalu, Ülle
Vanik, Hiie
Varjas, Marika
Voogla, Juta

Kursusejuhendaja
õp. Erika Kärner

Vene keele ja kirjanduse osakond

Eesti rühm

Aeg, Aire
Lindsalu, Erika
Pettai, Tiina
Pild, Lea
Rimm, Merike
Roosmaa, Ivi
Ränkel, Aime
Saar, Marju
Sova, Maren
Sööt, Jüri
Tiiman, Erika
Tuhkanen, Aili
Vasli, Mare
Võlu, Kersti

Kursusejuhendaja
õp. Ülle Pärli

Vene rühm

Arutjunjan, Nazi
Aziattsev, Dmitri
Gabovitš, Faina
Gamajeva, Galina
Geiker, Jelena
Gorjajeva, Veronika
Gulidova, Tatjana
Ivanov, Aleksander
Jeršova, Natalia
Jutkevitš, Jevgeni
Kamnerova, Natalja
Kondratjeva, Stanislava
Kozintsova, Julia
Krjukova, Inga
Lavrik, Svetlana
Leibov, Roman
Leontjeva, Jelena
Litvinova, Irina
Lojeva, Inna
Masik, Olga
Pogosjan, Jelena — kiitusega
Poznanskaja, Svetlana
Serova, Margarita
Solenikova, Julia
Šamina, Elina
Šepel, Jaroslawa
Zotova, Svetlana
Žilkina, Jelena
Ussar, Jelena
Vedom, Tiina
Veršinin, Aleksander
Vorobjova, Tatjana

Kursusejuhendaja
dots. Maria Pljuhhanova

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Eesti keele ja kirjanduse osakond

Aedma, Rein
Gross, Andres
Hallik, Helve
Kangur, Piret
Kaskla, Giina
Kiho, Merrit
Kosk, Margit
Kuldre, Marju
Linask, Maire
Matsi, Mari-Malt
Mutso, Riina
Nõmmik, Krista
Ojasoon, Tiiu-Kai
Panik, Juune
Podnek, Küllike
Reile, Iri
Vilks, Piret
Voolma, Hannes — kiitusega

Žurnalistikaosakond

Berg, Maimu
Hiietamm, Aadu
Kaselaan, Eve
Kokk, Monika
Kriis, Maire
Kurve, Igor
Parve, Ralf
Põldmäe, Mare
Randma, Merle
Rohtmets, Indrek
Rommot, Jaan
Teiter, Kirill
Tuus, Marika
Vaher, Rein
Valper, Liina
Vimmsaare, Urve

(Järg 3. lk.)

Filoloogia-teaduskond

Vene keele ja kirjanduse osakond

Berzin, Marina
Jaansoo, Ruth
Lebedeva, Nadežda
Remova, Ljudmilla
Rezova, Larissa
Rumjantseva, Inna
Sarap, Tatjana
Šiškina, Tamara
Tsine, Margarita
Tšuvilskaja, Alla

Inglise keele ja kirjanduse osakond

Kivistik, Aime
Kusnets, Tiit
Kuusk, Kadi
Liiva, Valve
Makarova, Marika
Veik, Aili

Saksa keele ja kirjanduse osakond

Alekand, Külliki
Andre, Tiiu
Joasaar, Heldi
Möller, Malle
Sõrmus, Katrin
Vaikmaa, Katrin
Ülper, Ülle

Füüsika-keemia-teaduskond

Keemiaosakond

Akenpärg, Marge
Annus, Imbi
Bogdanov, Aarne
Bogdanov, Verge
Inno, Kadi
Jõgi, Katrin
Jänes, Annika
Kaljula, Kalev
Karus, Avo
Karus, Virge
Kaubi, Kaidur
Kõiv, Anu — kiitusega
Leesment, Ülle
Libe, Reet
Lond, Allan
Lond, Lea
Madissoo, Hannes
Marmor, Tiina
Meos, Margus
Murdel, Ago
Märtson, Triin
Ong, Aina
Paršina, Tiia
Riik, Annely
Rodima, Ako
Selberg, Aare
Selberg, Ulli
Sepp, Armin
Sepp, Eve
Sepp, Tiina
Sillaste, Margus
Sonts, Ehti
Soodla, Ants
Zaslavskaja, Irina
Tanner, Heikki
Tarend, Eda
Tõnismägi, Külli
Valmsen, Karin
Vinne, Aivar

Kursusejuhendaja
dots. Mihkel Pärnoja

Füüsikaosakond

Anupõld, Ants
Aru, Romet
Aus, Tiiu
Buschmann, Felix
Hirson, Juhan
Ilumäe, Aare
Irdt, Peet-Märt
Kivila, Väino
Kivimägi, Agu
Koppelmaa, Ivo
Kuusk, Urmas
Kõuts, Tarmo
Lepmets, Anu
Luts, Aare — kiitusega
Madissoon, Ülo
Metsar, Pärt
Miidel, Veiko
Post, Piia
Pullerits, Tõnu
Põld, Eve
Sarapuu, Rauli
Sõnajalg, Heiki
Truusalu, Priit
Veltri, Vello
Viidik, Enn
Vill, Maimor
Virro, Siimo
Õunapuu, Ardi

Kursusejuhendaja
assist. Ants Tiirik

(Vene õppekeelega)

Aleksina, Galina
Geršenzon, Diana — kiitusega
Kagan, Larissa
Krup, Marina
Kuzmenko, Svetlana
Kutkov, Dmitri
Kvitko, Semjon
Oršer, Olga
Osipova, Aurika
Ostaptšuk, Andrei
Padaika, Dmitri
Sapon, Svetlana
Slivinski, Jevgeni
Suštšov, Aleksander
Sutt, Galina
Šelkan, Aleksander
Soverinjuk, Natalja
Tšonka, Janoš
Vostrova, Jelena

Kursusejuhendaja
vanemõp. Lembit Sossi

Kehakultuuri-teaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Kergejõustiku eriala

Elmik, Erika
Jukk, Meelis
Kukk, Peeter
Lilienthal, Enn
Mägi, Taivo
Mähar, Liina
Tamm, Roland
Utt, Leelo
Viru, Kersti

Sportmängude eriala

Alvre, Riina
Juurismaa, Inge
Laur, Kaja
Mängel, Anneli
Pinnonen, Ain
Sauga, Aivi

Suusaspordi eriala

Külmhallik, Kaire

Raskejõustiku ja veespordi erialad

Kiik, Kalle
Kull, Kulla
Lumiste, Anneli
Luts, Benno
Põder, Koit
Silm, Silja
Teemäe, Ulvi — kiitusega
Variko, Sven
Vilberg, Livio

Võimlemise eriala

Jakobson, Helle — kiitusega
Lill, Sirly

Kursusejuhendaja Tarmo Kajandi

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Kergejõustiku eriala

Golberg, Allan

Sportmängude eriala

Jukkum, Sirje
Linnamägi, Irene
Lunden, Heli
Tohvri, Erik
Uibo, Juhan

Suusaspordi eriala

Golubev, Vladimir
Illak, Pille
Tomingas, Aavo
Veeremäe, Einar

Võimlemise eriala

Järva, Anne

Majandus-teaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Rahanduse ja krediidi eriala

Eller, Ülle
Kaddarpik, Anu
Kaev, Maila
Kirk, Kaja
Kull, Jaan
Kund, Andres
Käi, Rita
Liivandi, Kadri
Loo, Maire
Matjus, Ülle
Naruskov, Katrin
Ojaste, Meeli
Pärl, Andres
Päär, Aili
Rohtla, Andres
Salmu, Toomas
Sarapuu, Helve
Siidirätsep, Eve
Urmann, Enn
Veiram, Sven
Vihmaru, Peeter
Välja, Urmas

Kursusejuhendaja
vanemlab. Ülle Vaaks

Toidukaubatundmise eriala

Hiire, Maret
Jupets, Tiia
Kell, Hedi
Kippar, Margit
Käkk, Liilia
Laissaar, Hille
Lember, Ulvi
Liin, Lehti
Ristmäe, Riina
Seer, Anu
Sepper, Õnne-Merike
Sloog, Liia
Veidenberg, Helve
Viiburg, Anneli

Majandusküberneetika eriala

Aasmaa, Agve
Annusver, Merike
Glaase, Inna
Hein, Tõnu — kiitusega
Jaakma, Ursula
Jallai, Lily
Kallas, Raul
Kannelmäe, Ruti
Kiiss, Piret
Paiste, Sirje
Puur, Allan — kiitusega
Rannula, Marina
Sokk, Ene
Tiigimäe, Meelis
Tiit, Tiiu
Vestberg, Kaido
Värk, Härmo
Võõrmaa, Piret
Vaino, Tarmo
Ümarik, Helle

Kursusejuhendaja
dots. Janno Reiljan

Tööstuskaubatundmise eriala

Helmet, Marin
Holsmer, Karin
Hurbola, Piia
Kastan, Marge — kiitusega
Kose, Anu
Kubjas, Riina
Laars, Tiiu
Maidla, Ülle
Mäesalu, Margit
Sarv, Marika
Treial, Valli
Tšentropova, Irina
Viiding, Ülle
Vinkel, Lemmi

Kursusejuhendaja
vanemõp. Kulno Türk

Raamatupidamise eriala

Aasamets, Karin
Aherma, Lea — kiitusega
Heinmets, Ruth
Hiis, Ülle
Jaanimäe, Merle
Johanson, Tiia
Järve, Mare
Kaasik, Aivi
Kalamees, Riina
Kesküla, Annely
Kiivit, Aivi
Klink, Tiina
Lehe, Marika
Meriküll, Inna
Miliste, Astrit
Paurson, Juta
Pihor, Riina
Roosipuu, Andres
Salomets, Maarika
Talja, Irina
Teemusk, Ülle
Tätte, Diana
Voika, Eili
Õunap, Ande

Kursusejuhendaja
vanemõp. Vaiki Luigaleht

(Vene õppekeelega)

Abramjan, Irina — kiitusega
Bernadskaja, Natalja
Dergunova, Tatjana
Dmitrijeva, Alla
Issajeva, Larissa
Jakovleva, Irina
Jegorova, Irina
Kononova, Jelena
Koroljova, Tamara — kiitusega
Kuznetsova, Irina
Levina, Jelena
Liba, Ina
Pimkina, Tatjana
Tinina, Galina
Tolmats, Olga
Tur, Tatjana
Svištš, Kiira

Kursusejuhendaja
vanemõp. Jaan Alver

Kaubandusökonoomika eriala

Aasamets, Aila
Adoberg, Anneli
Allik, Leelo
Ao, Alon
Eensalu, Riina
Eerma, Diana — kiitusega
Joonas, Kersti
Kostabi, Maris
Kuusk, Riina
Loik, Monika
Melts, Maimu
Märtin, Tiina
Ploom, Ene
Saaremäe, Kaie
Selvet, Anne
Selvet, Priit
Schuller, Karin
Tartu, Terje
Uibo, Mati
Uibo, Ruth
Vatsel, Kaja
Võlli, Ingrid

Kursusejuhendaja
dots. Jüri Sepp

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Kaubandusökonoomika eriala

Abram, Allan
Eerik, Viive
Ehasoo, Riina
Harvonen, Heli
Ilomets, Silja
Juhkam, Eili
Kapp, Siire
Kask, Enn
Konsap, Madis
Koodi, Inna
Kukk, Jüri
Kurs, Raili
Küngas, Urve
Lass, Harri
Loitmaa, Leila
Lõuk, Piret
Mallene, Anne
Mandel, Ellen
Matsalu, Malle
Matt, Ingrid
Nõmm, Silva
Olop, Marju
Pere, Riina
Päll, Tiia
Pärnpuu, Merli
Rändla, Ahto
Saadi, Heiki
Saarna, Siiri
Sibul, Maili
Soo, Virve
Tomingas, Riina
Toome, Terje
Toos, Tiit
Treikelder, Erika
Tõnning, Monika
Urvet, Helgi

(Vene õppekeelega)

Andreitšuk, Tatjana
Askolskaja, Natalja
Banahevitš, Aleksandr
Banahevitš, Irina
Bokutšava, Tengiz
Djakova, Natalja
Gilmutdinov, Oleg
Hahajeva, Niina
Hudjaševa, Larissa
Ivaskevitš, Marina
Kazatšok, Natalja
Kuznetsova, Jelena
Ladõtšuk, Valeri
Masterova, Antonina
Ostrat, Ljudmila
Rustanovitš, Tatjana
Tjunina, Galina
Trofimova, Tatjana
Vassilenko, Irina
Volkova, Ljubov

Raamatupidamise eriala

Jürisson, Ivi
Laimets, Eve
Martinson, Iflen
Normak, Mai
Pensa, Lea
Pent, Margit
Pärtel, Marika
Savi, Vilve
Volmer, Ester
Ütt, Rutt

Rahanduse ja krediidi eriala

Arro, Ene
Juhkam, Riina
Kurg, Tõnis
Künnapää, Sirje
Laasik, Peep
Peda, Tiia
Pedjak, Heli
Saan, Merike
Salu, Helle
Russ, Sirje
Teder, Heli
Treksler, Andres

(Vene õppekeelega)

Bogdanova, Valentina
Gritšenko, Sergei
Kotšetkova, Irina
Leezik, Natalja
Makarova, Nadežda
Nekipelova, Ljudmila
Zaitsev, Aleksander

Matemaatika-teaduskond

Matemaatika eriala

Aasamets, Anne
Ahun, Tiiu
Annus, Aile
Annusver, Raivo
Baronov, Siiri
Kaasik, Illar
Kaldoja, Urve
Klaar, Külli
Klementi, Toomas
Kopelmaa, Urve
Kubjas, Ardo
Kuuse, Lilian
Laansalu, Lea
Lahi, Allan
Lell, Ivi
Lepasson, Ivar
Lohberg, Marju
Maasik, Mare
Martinfeld, Katrin
Mäesalu, Marge
Mäeunt, Aime
Nõlvak, Anneli
Orav, Hillar
Ottan, Teet
Paal, Heli
Potisepp, Veiko
Priks, Marika
Pärnbu, Tiina
Raja, Tiia
Raudsepp, Anneli
Rämmel, Terje
Saetalu, Lagle
Sester, Margit
Sudela, Siiri
Targem, Ulvi
Trahv, Sirje
Tõntsu, Maia
Vaino, Ülle
Vunk, Katrin

Kursusejuhendajad
dots. Eve Oja ja dots. Elts Abel

(Järg 4. lk.)

Õigusteaduskond

Arusaar, Kristi
Ennok, Külli
Froš, Ants — kiitusega
Heek, Margus
Heinsaar, Anne
Jaakson, Kaire
Juhkami, Mihkel
Jürimäe, Küllike
Kaljurand, Marina — kiitusega
Kasak, Andi — kiitusega
Kasuk, Ülle
Keevallik, Toomas
Kivimägi, Toomas — kiitusega
Kivistik, Maire
Kivistik, Vahur
Käis, Lembit
Kütt, Merike
Ladva, Owe
Ladva, Siiri
Leibak, Signe
Liik, Elin
Luik, Vello
Meerpuu, Ene — kiitusega
Meister, Maive
Mets, Viktoria
Nossenko, Heli
Olvik, Teet
Paade, Monika
Papp, Kadri
Papp, Sven
Pilt, Toomas
Pruks, Peep — kiitusega
Puks, Andrus
Päivh, Helje
Pärtel, Rein
Rist, Marina
Rosentau, Mario — kiitusega
Saks, Reet
Sarapuu, Tõnu
Soots, Terje
Sõber, Mai
Tampuu, Tambet — kiitusega
Tolmats, Ilmar
Tulk, Heiki
Tulk, Ülle
Viigi, Anto
Vinkel, Andres
Virkus, Ruth
Võhma, Vesse — kiitusega

Kursusejuhendaja
dots. Harri Kärtner

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Abramova, Ljudmilla
Aloe, Maare
Andrianov, Nikolai
Anikin, Igor
Avakjan, Amalja
Danilova, Olga
Holdobov, Anatoli
Isajenko, Oleg
Jõgi, Kalle
Kalda, Merike
Kapsta, Merle
Kattel, Maira
Konzon, Silvi
Korõtovskaja, Natalja
Kuznetsov, Juri
Kutti, Toomas
Kuusk, Galina
Lapp, Eero
Levtšenko, Aleksandr
Loot, Sirje
Martjanova, Natalia
Melnitšuk, Aleksandr
Mikkal, Tarmo
Murro, Kalvi
Murro, Tiina
Murulaid, Annika
Nezgovorova, Irina
Nõmmik, Ants
Oksa, Kaja
Pajumets, Ülo
Pajuste, Ene
Parmo, Tiia
Piirisalu, Raivo
Pikker, Sulev
Pruus, Milvi
Põldma, Kadri
Rae, Valeri
Rahnu, Irma
Randjärv, Anne
Rodi, Äili
Rohtla, Thea
Rump, Lembi
Rõuk, Piret
Sakkart, Juri
Sauk, Helle
Soms, Imant
Svjatnoi, Aleksandr
Zorina, Kai
Zujeva, Tliu
Tehu, Voldemar
Teinfeldt, Silvi
Triipan, Aimi
Ulga, Li
Vahemets, Tiit
Õõvel, Andrus
Ülper, Lembit

Matemaatikateaduskond

(3. lk. järg)

Rakendusmatemaatika eriala

Eesti rühm

Abel, Peep
Abel, Viive
Hallikmann, Are
Hein, Kalle
Hein, Merle
Järveoja, Jaanus
Karu, Kersti
Kiho, Toomas
Kinkar, Tarmo — kiitusega
Liiv, Margus — kiitusega
Lukk, Maire
Mandri, Maris
Mölder, Toomas — kiitusega
Perandi, Ingrid
Reinvelt, Reet
Reitsekas, Artur
Saan, Taimo
Teetlok, Kaie
Uus, Anu
Vainikko, Eero

Kursusejuhendaja
vanemõp. Kalev Pärna

Vene rühm

Borovkova, Margarita
Brailovski, Eduard
Dovbõš, Olga
Frolova, Natalija
Gorohh, Valentina
Gutman, Jevgeni
Hodnevitš, Valentina
Klimjuk, Natalja
Pjatetski, Aleksandr
Rosenfeld, Erik
Sira, Feliks
Sõtšjova, Jelena
Temmo, Marina
Vassiljeva, Olga

Kursusejuhendaja
ass. Tiit Roosmaa

Lõpupäevade mõtteotsi

(Algus 2. lk.)

Heido: Mina olen üks niisugune tüüp, kes ise alati igale poole nina toppis. Komsomolitööd tegin ka, aga raskustega. See kontingent, kes koolist tuleb, on kahesugune. Ühed on marudad aktivistid, isegi harjunud juba võimupositsiooniga, teised on niisugused ükskõiksekesed, et kõik teised peavad nende jaoks korraldama, ainult mitte nemad ise. Ja siis muudkui kisavad, et sina oled ametisse pandud, aga ei tee. Kui oled suutnud mingi aktiivi enda ümber koguda (ja kui neil õppimine korras — see on muide hirmus tähtis ülikoolis, kehv õppija jääb ikka toppama ja pole tast pärast muuski asja), no siis tuleb midagi välja. Olen natuke teaduskonnast ka kaugemale vaadanud ja näen, et üle ülikooli on pilt kole erinev. On teaduskondi, kus alati midagi tehakse, kust alati jõuab aktiivsemaid ka komsomolikomiteesse. On neid, kus aastaid kõik varjusurmas ja süüdistatakse üksnes suurt komiteed, mitte oma teaduskonna bürood. Ei saa mitte aru — kas siis oma osakonna või teaduskonna kommunistlikud noored ei võiks oma koosolekuil oma teaduskonna elu põhjalikult käsile võtta, läbi arutada valitavad funktsionäärid lootuses, et nemad on need õiged juhid. Praegu on aga nii, et arutande-valimiskoosolekud on mitmel pool läbi kukkunud, ei huvituta üldse. Aga kui saaki jagatakse (üliõpilaspäevade pääsmeid), siis hauguvad kõik ja need haukujad pole ise eales midagi teinud. Niisugune on minu arvamus. Natuke verine või? Ei, ülikooliaeg oli ilus aeg, õppisin ära palju asju, juhtimiskogemuste kohta julgen öelda, et neid sain küll. Aitäh ülikoolile kõige eest!

Kiira: Kõik on nii ilus ja kurb ja rõõmus ka. On diplom, on väike põngerjas, on armas mees ja päris meeldiv töökoht. Arvan, et seda kõike pole sugugi vähe. Kui paljusid tahaks tänada: oma õppejõude, kes meiega nii kannatlikud olid, vanemaid, kelle abita ei oleks pere loominegi kõne alla tulnud. Need viis aastat olid ausalt kõige ilusamad mu senises elus.

Heikki: Kas te olete tähele pannud viie aasta tendentse? Minu meelest on nii palju muutunud sellest ajast, kui me ülikooli astusime, kõnelemata muidugi viimastest aastatest. Ülikoolis on tekkinud luulehuvilised, näitemänguhuvilised — kas muusika hakkab taanduma?, ühiselamuis on hakatud korda looma, ilmus omavalitsuse projekt, mille kohta me ise kahjuks enam sõna öelda ei jõua. Ja kui palju oli neid kohti ja üritusi, mida võis külastada. Vahel rippus peahoones ühe õhtu kohta 4—5 kuulutust. Ma püüdsin võtta maksimaalse ja ei jõua ära imestada neid, kes kurdavad igavuse üle. Mulle tundub, et paigalseisjate ja virisejate aeg on möödas, on vaja teoinimesi. Mis kurtmine see on, et meid on nii ja naasuguseks kasvatatud ja me ei oskagi midagi teha. Järelikult siis ei tahetagi. Kui me igaüks alustaksime kõigepealt endast? Minul tuleb ju nüüd alustada ja kõigil neil tuhandetel kõrgkooli lõpetajatel. Olgem siis nüüd igal pool ISE.

MATS TRAAT

Sonetid vaikimisest

II

Mis ette võtta elu kõrgel kingul,
kust läbi vine paistab mitu purje
nii ees kui taga; nagiseb, on pingul
kui lendutõusu eel kesk ilmu kurje

su vaim ja keha — lõpuks täies jõus,
ei võimsamaks nad eales saagi; sestap
pead seisatama pikameelses nõus:
kuis rakendada väge, kuni kestab

aegruum su sees, veel kirge tulvil, lubjast,
umbvihast sõõmata? Või endapett
see aim, mis kõigevägevamat kubjast —
suurt päikest — vahemeheks palub, et

piuhkpimedaisse vormidesse hoog
ei tarduks niikui hange pilliroog?

Künnisel

Kes otsib imelisi väravaid,
see viimaks leiab lihtsa ukse
ja hindab päiksesära vaid
ning vere tukset.

On võitja igavene kaotaja,
taas elukoldesse teeb tule.
Sealt valgust enda ümber laotab ja
nii üha sütest tuleb.

MEELIS LOKI fotod

Toimetaja VARJE SOOTAK

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruumid 240, 241, tel 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 3070. MB-03357 Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета. г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 22 (1456) | Esmaspäeval, 1. septembril 1986 | Ilmub 22. novembrist 1948 | Hind 2 kop.

Teadmistepüha avab õppeaasta

Intervjuu annab rektor prof. ARNOLD KOOP

Eelkõige tahaks tervitada ülikooli õppejõude ja üliõpilasi, teadureid ja aspirante, töölisi ja teenistujaid algava uue õppeaasta, üldrahvaliku püha — teadmistepäeva puhul.

Uus õppeaasta — esimene NLKP XXVII kongressi järgne aasta — on ühtlasi XII viisaastaku esimeseks õppeaastaks. Siit tulenevad need olulised iseärasused, mis teda iseloomustavad. Ühiskonna ette on seatud uutmise programm, mis eeldab sõna otseses mõttes revolutsioonilise iseloomuga pööret elu kõikides valdkondades. Mõistagi, et rahvahariduse, sealhulgas kõrghariduse, kuulub siin üks otsustavamaid funktsioone.

Vastavalt NLKP Keskkomitee projektile «Meie maa kõrg- ja keskerihariduse uutmise põhisuunad» on käesoleval ajal kooskõlastamisel mitmed partei ja valitsuse otsused, mis määravad kindlaks kõrgkooli elu kõikide põhisfääride ümberkorralduste praktilised ülesanded ning lahendused.

Seega on põhimõtteliselt välja töötatud kõrgkooli edasise arengu teaduslik-teoreetiline kontseptsioon, strateegia ja taktika ning põhisuunad. Põhiülesandeks on nüüd ümberkorralduste praktiline teostus, mis omakorda eeldab, et iga kõrgkool, õppejõud ja üliõpilane, iga kollektiivi liige näitaks üles initsiatiivi ja algatusvõimet, vastutustunnet ning distsiplineeritust, et igaüks täidaks korralikult temale pandud ülesandeid.

Millised siis on meie *alma mater*'i arengu põhisuunad? Mis ootab meid eelseisval viisaastakul? Mõistagi võimaldab lühike intervjuu heita ainult põgusa pilgu viisaastaku plaanile aastaiks 1986—1990, mis hõlmab ülikooli kõiki töövaldkondi, esmajoones aga õpetamisprotsessi.

Seoses sellega vastan meelsasti ajalehe «TRÜ» toimetuse poolt esitatud küsimustele.

● Eelmise aasta teadmistepäeva intervjuus Te rõhutasite, et me peame kõikides oma elutalitlustes üle minema intensiivsetele arengusuundadele. Missuguseid konkreetseid ümberkorraldusi tehti möödunud õppeaastal?

See on tõesti nii. Ainult üleminek intensiivsetele arengusuundadele tagab spetsialisti ettevalmistamise kvaliteedi, mis vastab nüüdisaja nõuetele. See on pikaajaline protsess ning nõuab visa tööd, vastavate tingimuste ettevalmistamist ja mis on eriti oluline, nii õppejõudude kui ka üliõpilaste mõtlemislaadi ja psühholoogia muutmist, vabanemist vanadest stereotüüpidest, harjumustest jne. On vaja uut moodi õpetada ja uut moodi õppida.

Eelmisel õppeaastal toimus väga põhjalik ja sisukas töö ülikooli viisaastaku plaani koostamisel. Selgitati välja need nii objektiivset kui ka subjektiivset laadi takistused, mis ei võimalda eelkõige õppeprotsessi intensiivistamist, ning kavandati konkreetsed abinõud vastavate tingimuste loomiseks. Oluline on näiteks üliõpilaste kohustusliku auditoorse koormuse tunduv vähendamine, et anda võimalus suurendada individuaalset tööd. See aga nõuab omakorda õpikute ja muu õppekirjanduse olemasolu, õppeplaanide ja programmide muutusi, loengute ning praktiliste õppuste, õppejõudude ja üliõpilaste vahekordade ja suhtlemise muutumist õppeprotsessis, õppeprotsessi kompleksset tehnifitseerimist jne. Tõe kriteerium on praktika. Otsustasime alates 1. septembrist korraldada eksperimendi matemaatika-, õigus- ja majandusteaduskonnas. Oluline on siin aga ka üliõpilaskonna ning ühiskondlike organisatsioonide kaasalöömine, üliõpilasomavalitsuse süsteemi loomine. Kahjuks suhtus üliõpilaskond erakordselt passiivselt ajalehes «TRÜ» avaldatud omavalitsusprojekti arutamisse.

Oluline on tagada õppeprotsessi varustamine kaasaegsete komplekssete tehniliste õppevahenditega, eriti arvutustehnikaga. Julgen väita, et selles suhtes saavutati eelmisel viisaastakul ja eriti eelmisel õppeaastal teatud murrang.

Õppeprotsessis toimusid ka struktuursed muutused. Seati sisse pedagoogilised osakonnad, reorganiseeriti pedagoogilise praktika, teadusliku ja metoodilise töö süsteem jne. Arutati läbi ning kavandati abinõud õppeprotsessi varustamiseks õppekirjandusega.

Tehti tõsine samm olukorra parandamiseks ühiselamutes, ühiselamute omavalitsusorganite töö tõhustamiseks. Ühiselamutes teostati kapitaal- ja sanitaarremonti 200 000 rubla ulatuses.

Oluline on ka vajalike sotsiaalkultuuriliste tingimuste loomine, et tagada õppevälise ja vaba aja ratsionaalne, tervist tugevdav ning vaimu rikastav kasutamine. Rõõmustav on märkida, et alustati töid puhkebaasi rajamiseks Musta mere äärde. Puhkebaas «Sõprus» ehitatakse Leningradi, Kaasani, Tartu ning Suhhumi ülikoolide ühiste jõududega. Aasta ringi (iga kõrgkool saab 125 kohta) on võimalik seal aktiivselt puhata, korraldada huvitavaid kohtumisi, teostada internatsionaalset kasvatustööd praktikas ...

● Mida tehakse õppeprotsessi täiustamiseks algaval õppeaastal?

Algaval õppeaastal tuleb möödunud õppeaasta töid jätkata, intensiivistada, laiendada. Eriti oluline on eksperimendi edukas algus, üliõpilasomavalitsuse praktiline teostamine, korra ja distsipliini tagamine ühiselamutes. Tähtis on, et igal alal toimuks kasvõi väike, kuid praktiline samm uutmise suunas. Eriti tahaks toonitada, et oluliselt kasvab nõudlikkus. Üliõpilane ei ole enam laps, ta valis teadlikult eriala ja peab vastutustundlikult suhtuma oma kohustustesse. NSVL kõrghariduse minister seltsimees **G. Jagodin** märkis oma intervjuus: «Ümberkorralduse alused näevad ette suurendada üliõpilaste vastutust õpingute suhtes. Purustatud on sõltuvuse nõiaring, mille kohaselt kõrgkooli õppejõudude arvu määras üliõpilaste arv ning kõrgkool püüdis iga hinna eest kontingenti säilitada. Nüüd selline sõltuvus kaob ja kõrgkool ei pea enam loodrit hellitama. Kõiki kõrgkoole kohustatakse eksmatrikuleerima üliõpilast, kes on eksamisessioonil saanud kaks mitterahuldavat hinnet. Selline väljavaade kahtlemata sunnib hooletuid tagant ja suurendab võistluslikkust üliõpilaste hulgas ning ühtlasi vabastab kõrgkooli ballastist.»

Seda nõuet hakkame ülikoolis järjekindlalt rakendama.

● Mida soovitate teha esmakursuslastel, et nad kiiremini täisverelisteks üliõpilasteks saaksid?

Et nad peaksid meeles, et nad pole enam lapsed, et nad valisid teadlikult eriala ja koos sellega võtsid endale suured kohustused. Et nad ei unustaks, et eelkõige tõsine, loov ja kohusetundlik töö tagab edu, kujundab õppurist tõelise professionaali, kodaniku ja inimese.

«Tarkusepuu» kasvatab oma 354. aastaringi — M. TOOME foto

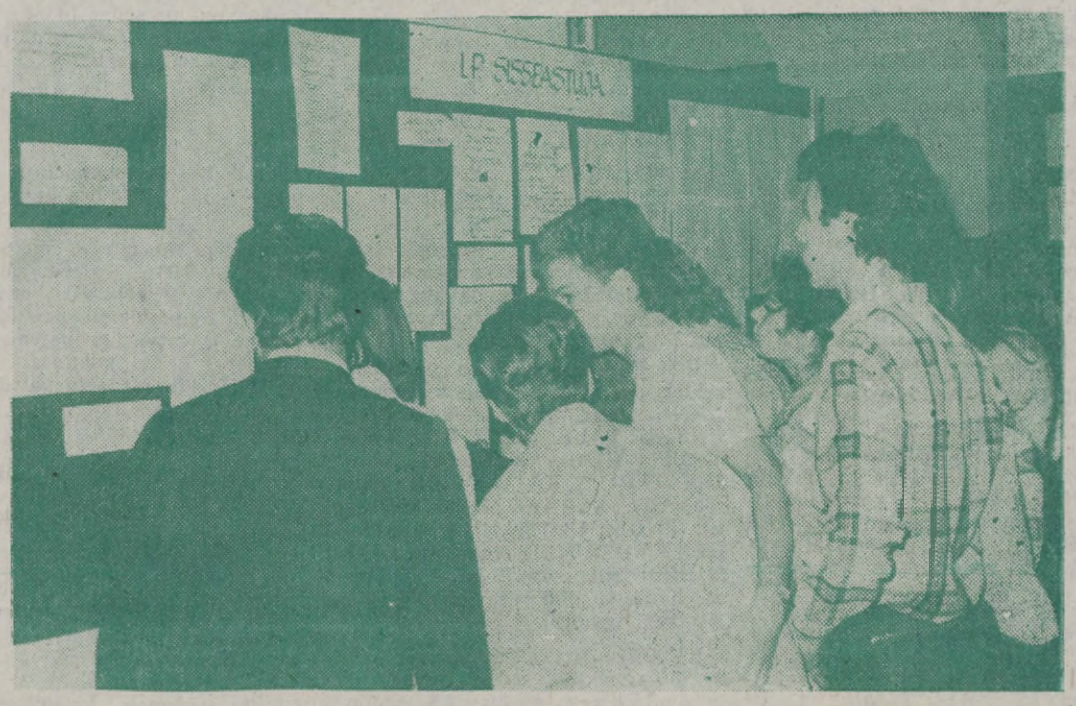

Sinu nimi, tema nimi, nende nimed, aga minu ... — A. VIILUPI foto

Ministri käskkiri

ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga autasustati 50. sünnipäeval kauaaegse viljaka teaduslik-pedagoogilise ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest professor HENNO TIKKOT ja dotsent MART ELLERIT, 60. sünnipäeval professor SULEV VAHTRET, dotsente ILSE ŠEFFERIT ja RUTH LIAST, peabibliograaf HELJU ALLAST, juhtivat inseneri KALJU SOOSALU, preparaator ALEKSANDRA APŠENEKKI, meistrit ASTA ASI ja operaator ILSE MESIPUUD, 75. sünnipäeval preparaator HILJA NUGINIT.

ENSV TERVISHOIUMINISTEERIUMI aukirja pälvisid juubelisünnipäeval arstide täiendamise ja spetsialiseerimise teaduskonna dekaan professor HENNO TIKKO ja hospitaalsisehaiguste kateedri dotsent ILSE ŠEFFER.

ENSV Haridusministeeriumi käskkirjas avaldati tänu vabariikliku vene keele olümpiaadi hea organiseerimise eest professor ALEKSANDER DULITŠENKOLE, dotsent EDA VAIGLALE ja vanemõpetajale IRINA KÜLMOJALE, JELIZAVETA-KARIN KOSTANDILE ja SVETLANA MELTSERILE.

Juubilar on prof. Henno Tikko

4. juulil jõudis oma esimese juubelini arstiteaduskonna teaduskonnakirurgia kateedri professor HENNO TIKKO.

Juubilar sündis 1936. a. Viljandis, kus möödusid tema lapsepõlveaastad ning algas ka koolitarkuse taganõudmine, mille oluliseks etapiks sai 1954. a. Tartu I Keskkooli lõpetamine.

Uusi elusihte seadma ja nende poole püüdlema hakata võib igas eas, aga lausa kohustuslik on see pärast üheteistkümnenda klassi lõpetamist. H. Tikko otsustas TRÜ arstiteaduskonna kasuks. Üliõpilaspäevil huvitus ta ühtviisi tõsiselt õpingutest ja teadustööst, mille tulemuseks oli 1960. a. saadud kiitusega diplom.

Aastatel 1960—1962 töötas H. Tikko kirurgina Tartu Kliinilises Haiglas. Järgnesid aspirandiaastad ja 1965. a. kandidaadikraadi kaitsmine veresoonte kirurgia alal.

Sellest ajast alates, rohkem kui kahekümne aasta vältel on H. Tikko töötanud teaduskonnakirurgia kateedris. 1973. a. kaitses ta doktoriväitekirja «Intimotrombektoomiast aordi ja alajäsemete arterite läbitavuse taastamisel». 1978. a. omistati talle professori kutse.

Aastad väärtustavad elu, kui enesetäiendamine ühineb teadmiste kasutamisega kaasinimeste hüvanguks. Prof. H. Tikkolt saavad nõu ja abi patsiendid, õpilased ja kolleegid-eakaaslasedki. Ta on juhendanud ja juhendab mitmeid kandidaadidissertatsioone.

Aastast 1978 on prof. H. Tikko TRÜ arstide, farmatseutide ja stomatoloogide täiendamise ja spetsialiseerimise teaduskonna dekaan.

Juubilarilt on ilmunud üle 150 teadusliku töö, peamiselt veresoonte kirurgia ja üldkirurgia alalt. Ta on esinenud ülemaailmsetel kirurgide kongressidel 1978. a. Prahas ja 1979. a. San Franciscos.

Koos rühma kolleegidega omistati talle 1982. a. Nõukogude Eesti preemia veresoonte kirurgia arendamise ja juurutamise eest Eestis 1960—1981.

Soovime prof. Henno Tikkole palju õnne, jõudu ja edu igas eluvaldkonnas.

Kolleegid

Dotsent Ilse Šeffer 60

Dotsent meditsiinikandidaat ILSE ŠEFFER sündis 4. juulil 1926. a. Viljandis teenistujate perekonnas. Samas lõpetas keskkooli ning astus 1944. a. TRÜ arstiteaduskonda, mille lõpetas 1950. a. Juba üliõpilaspõlves ilmutas elavat huvi sisehaiguste vastu, töötas nii ÜTÜ teraapiaringis kui ka Tartu Linna Polikliinikus jaoskonnaarsti kohusetäitjana. 1950. a. pärast ülikooli lõpetamist määrati ta tööle TRÜ hospitaalsisehaiguste kateedrisse assistendina. Sellest ajast peale on ta 36 aastat töötanud samas kateedris. 1951—1954 oli aspirantuuris ning 1954. a. kaitšes edukalt kandidaadiväitekirja, 1977. a. omistati dotsendi kutse. Pikaajalise kliinilise ja pedagoogilise tegevuse jooksul on temast kujunenud väljapaistev terapeut, oma kutseala meister. Viimase paarikümne aasta jooksul on ta süvenenud reumatoloogiasse (publitseeritud üle 40 töö). Ilse Šeffer on erakordselt distsiplineeritud, heatahtlik ja tagasihoidlik töötaja, hinnatud noorte juhendajana.

Arstiteaduskonna ja Tartu Kliinilise Haigla ühiskondlikust tööst on Ilse Šeffer aktiivselt osa võtnud nii a/ü-büroo liikmena, üliõpilaste kursuse- ja rühmajuhendajana.

Oma suure erialase ja ühiskondliku töö kõrval on juubilar alati leidnud aega pühenduda oma perekonnale. Tema töö ja ühiskondlik tegevus võib olla eeskujuks paljudele kolleegidele.

Hospitaalsisehaiguste kateedri juhataja prof. LEO PÄI

Aleksander Pae 70

Kevadel 90 aastat tagasi tutvustati tartlastele vastavastatud röntgenikiiri ja kasutati neid meie haiglates. 2. augustil sai aga seitsmekümneseks mees, kes Tartu ülikoolis juba viiskümmend aastat järjest on röntgenikiiri kasutanud aine varjatud omaduste tundmaõppimiseks — dotsent Aleksander Pae.

Pärast Pärnus keskhariduse omandamist asus ta 30-ndate aastate keskel ülikoolis füüsikat ja matemaatikat õppima ja juba mõne aasta pärast sattus andeka teadlase ja pedagoogi, vastse professori H. Perlitzi käe alla. Viimase ümber koondus võimekaid noori teadlasi-pedagooge ja moodustus esimene meie ülikooli järjepidev füüsika-alane uurimissuund — tahke keha röntgenograafiline uurimine. Kuigi sõjatuuled pillutasid selle rühma laiali, jäi suund tänu Aleksander Paele, grupi noorimale liikmele, püsima ja nüüd saavad sellealased tööd meie teaduses üha määravamaks.

Jätkates ülikoolitööd ka okupatsiooniaastatel, aitas A. Pae säilitada ülikooli füüsikakabineti varasid. Eriti hinnatavad on tema teened Tartu vabanemise järgsetel aastatel. Siis lasus A. Pae õlgadel füüsikaosakonna eksperimentaalse õppebaasi taastamise pearaskus. Sõjajärgse kümmekonna aastaga kujunes A. Paest vilunumaid ja kogenumaid füüsikaõppejõude.

Dots. Aleksander Pae on viljakamaid füüsikaõppevahendite ja õpikute autoreid. 1945 ilmus temalt ja dots. J. Langult esimene eestikeelne kõrgkooli füüsikaõpik «Füüsika praktikum TRÜ-s». Järgnesid koos kolleegidega kirjutatud füüsika üldkursus jt. Alles paar aastat tagasi andis kirjastus «Valgus» välja tema koostatud ülesannetekogu kõrgkoolide ettevalmistusosakondadele. Koos õppevahendite kirjutamisega ja füüsika õpetamisega füüsikutele, keemikutele ja ettevalmistuskursustel õppijatele uuris ta füüsika õpetamise metoodikat, eriti põhjalikult füüsika kirjalike eksamite sooritamise metoodikat. Seda rakendas ta edukalt ülikooli sisseastumiseksamite piletite koostamisel.

Nüüdse füüsikaosakonna uurimisvahendite arsenali tõi ta prof. H. Perlitzi alustatud röntgenstruktuuriuurimise suuna. 1960. a. kaitstud kandidaadiväitekirjas üldistas ta aine luminestsentsi ja selle struktuuri seost iseloomustavad uurimistulemused. Uute suundade otsingutel rakendas Aleksander Pae koos dots. L. Uiboga röntgenograafilist uurimismeetodit ka praktiliselt, ainete mehhanokeemiliste omaduste väljaselgitamiseks.

Nõudlik enese ja teiste suhtes, kollektiivi hädavajalik liige — sellisena on dots. A. Pae kasvatanud ja mõjustanud kogu eksperimentaalfüüsika kateedri ja ka kateedriga tihedalt seotud elektroluminenstsentsi ja pooljuhtide labori enam kui 100-liikmelist peret. Täiskarsklasena on ta suuresti kujundanud osakonna töötajate ja üliõpilaste moraali. Terved eluviisid, sport, kindel elurütm, viimastel aastatel ka jõukohane meeldiv töö Tartu lähedal maakodus lubavad oodata, et dots. A. Pae loomingulisus annab veel palju väärtuslikku.

KARL-SAMUEL REBANE,
füüsikaosakonna juhataja

Tänu

Juulis ja augustis jõudsid mitmed ülikooli töötajad oma juubelisünnipäevani. Rektori käskkirjas pälvisid tänu eduka töö eest 50. sünnipäeva puhul professor HENNO TIKKO, dotsendid HEINO MARDISTE, MÄRT LIIGANT ja LEMBIT SAARNITS, vanemõpetaja HILJA KOOP, vanemteadur ANDRES JAEGER, puusepad RAIDO KITS ja ARVO NURMIK.

60. tähtpäeva puhul pälvisid tänu kauaaegse laitmatu töö eest professor SULEV VAHTRE, dotsendid RUTH LIAS ja ILSE ŠEFFER, vanemõpetaja LAINE HONE, peabibliograaf HELJU ALLAS, juhtiv insener KALJU SOOSALU, preparaator ALEKSANDRA APŠENEK, operaator ILME MESIPUU, meister ASTA ASI ja NIKOLAI HALJAS nägemise tervishoiu laborist.

65. sünnipäeval sai tänu osaliseks trükitööline JAAN MARK.

70. sünnipäeval õnnitleti rektori käskkirjas tulemusrikka töö eest dotsent ALEKSANDER PAED, RICHARD LULLAT raamatupidamisosakonnast, preparaator ARP RAITMÄED ning koristaja MARIA KEMPIT.

75. sünnipäeval pälvis tänu laitmatu töö eest preparaator HILJA NUGIN.

Filoloogiateaduskonna kasvatusprodekaan MALL TAMME tänati tööülesannete initsiatiivika ja vastutustundliku täitmise eest.

Geoloogiakateedri vanemõpetaja VOLLI KALM sai tänu osaliseks Balti liiduvabariikide kvaternaarigeoloogide seminarekskursiooni hea korraldamise eest.

Ehitajate päeva puhul avaldas rektor hea töö eest tänu maalritele ANNE PAJUMAALE, NADEŽDA ANKIFJEVALE, LEHTE SAARMALE, HUGO KELDERILE ja JEKATERINA KAJALINALE, puuseppadele SERGEI NIKIFOROVILE, ENDEL GUTMANILE ja SERGEI AMOSOVILE, lukksepp ÜLO JUURSOOLE, keevitaja ANDRES SIRKILE ja müürsepp REIO KOPPELILE.

Kalmõki RÜ teadusprorektori kirjast ülikoolile saame teada, et juba pikka aega on koostöös nende algebra, geomeetria ja matemaatika õpetamise metoodika ning meie matemaatika õpetamise metoodika kateeder. TRÜ kateedrijuhataja dots. JAAN REIMAND korraldas kolleegide diplomandidele konsultatsioone ja tutvustas matemaatika õpetamist Eesti koolides. Kalmõki RÜ rektoraat palus avaldada selle suure töö eest dots. J. Reimandile sügavat tänu.

Gruusia kultuuriministri allkirjaga saabunud kirjas on tänusõnad ülikoolile ja rektorile meie KAMMERKOORI eduka esinemise eest koorimuusika festivalil Goris.

Afganistani ülikooli rektor tänab oma kõrgkooli nimel õnnitluste eest. Nimelt täitus neil 40 aastat ülikooli asutamisest. Ollakse huvitatud sidemete kestmisest ja koostöost ning palutakse tervitada kõiki õppejõude ja üliõpilasi.

Suvekroonika

Juulis

Mis oli siis, kui meid polnud? Kui tudengid olid praktikal, malevas, puhkamas, suurem jagu õppejõudegi hinge tõmbamas, jätkus ülikooli seinte vahel olijaile tööd mitme eest. Vaatame siis korraks tagasi.

* * *

EÜE-sse läks sel suvel ligi 640 TRÜ üliõpilast. TRÜ kureerida oli Tartu ja Lõuna-Eesti regioon. Peale Gagarini töötati veel Sahhalinil, Jakuutias, Karjalas ja Tjumenis. Ülikoolist läksid ka välisrühmad Saksa DVsse, Jugoslaaviasse ja Tšehhi.

Ligi 200 **suvemalevlast** alustas tööd 7. juulil. See oli alles esimene vahetus. Tööpaigad: konservitehas, botaanikaaed, kaevamine Lätte tänavas ja tulevase kaubahalli kohapeal, ülikooli majandusosakond ja ehitusjaoskond, Nõo ja Taagepera sovhoos.

Suvemaleva komandöriks oli tänavu Tarmo Leheste (majandust. III k.) komissariks Margus Kiisküla (majandust. II k.) ja inseneriks Toomas Häng (füüs. II k.). Uudiseks oli kahe rühma tegutsemine EÜE sildi all. 28. juulist 23. augustini töötas II vahetus.

* * *

EESTI NSV esindusrühma **Gagarinis** moodustas jälle TRÜ tudengite enamus. Koos EPA, ERKI ja TPedI üliõpilastega sai kokku 41 malevlast. Komandörina tegutses nooremteadur Toivo Hansen. Ehitama asuti garaažikooperatiivi ja soojatrassi jm.

* * *

Debreceni Béla Bartóki nimelise Koorifestivali folkprogrammist võttis osa 34 koori 22 maalt. Üks neist kooridest oli **TRÜ Akadeemiline Naiskoor** Vaike Uibopuu juhtimisel. Festivalilt tuldi tagasi diplomi ja preemiaga. Tegelikult oli see vastukülaskäik Budapesti Szechenyi-nimelise Rahvusraamatukogu kammerkoori Tartu sõidule.

* * *

Juuli keskel oli **botaanikaaed** üks roosiilu näitajaid ja korraldajaid teadusraamatukogu fuajees. Toimus traditsiooniline rooside päev.

* * *

Baikali-äärses **VII Siberi arvutusmatemaatikute suvekoolis** käisid ka dots. Enn Tamm ja nooremteadur Uno Hämarik. Eestlaste kuueliikmelist delegatsiooni juhtis ENSV TA vastne korrespondentliige, meie prof. Gennadi Vainikko.

* * *

Kaluugas toimunud **VIII üleliidulisel kosmosebioloogia ja -meditsiini konverentsil** osales mikrobioloogia kateedri juhataja prof. Akivo Lenzner.

* * *

NSV Liidu Stomatoloogide Seltsi juhatuse XVIII pleenumil Arhangelskis viibis dots. Silvia Russak, kes on nii seltsi juhatuse kui presiidiumi liige. Senitehtu põhjal tunnistati parimaks Vene NFSV ja Ukraina kõrval ka Eesti.

* * *

Klassikalise Muinasteaduse Muuseumi esindus võttis osa konverentsist Kaunases. Võidu 40. aastapäeva puhul korraldatud ülevaatuse eest anti NSVL KKEH Ministeeriumi aukiri ka meie muuseumi direktorile Õie Ütterile.

* * *

Eesti keele kateedri 6-liikmeline murdeekspeditsioon viibis dots. Aino Valmeti juhtimisel neljandal kogumisretkel Kihnu saarel.

* * *

Kehakultuuriteaduskonna tudeng Valter Külvet sai NSV Liidu meistrivõistlustel kümnevõistluses pronksmedali.

* * *

Õigusteaduskonna töötajate seekordne suvereis kulges mööda Hiiumaad. Vastuvõtjate hulgas olid ka mitmed saarel töötavad teaduskonna vilistlased, nende hulgas «Nõukogude Hiiumaa» kultuuriosakonna juhataja Ain Tähiste. Saarereisidest paistab traditsioon saavat: mullu uudistati Saaremaad ja tuleval aastal ehk siis juba Kihnut ja Ruhnut.

* * *

Juulis oli ka kurb sündmus kogu ülikooli perele, eriti aga bioloogia-geograafiateaduskonnale. Meie hulgast lahkus zooloogia kateedri juhataja professor bioloogiadoktor **Hans Remm.**

Augustis

Vastuvõtukomisjoni kogunes 1. augustiks 1993 avaldust. Vastu võetakse ainult 1080 üliõpilast. Suurima konkursiga aineteks olid õigusteadus, kaubatundmine, inglise filoloogia, arstiteaduskonna ravieriala.

* * *

6. augustil külastas ülikooli **EKP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan.** Ta tutvus vastuvõtukomisjoni tööga, käis õigus- ja majandusteaduskonnas ning kohtus rektor prof. Arnold Koobiga.

* * *

Gagarini rühma elu-olu uudistas Eesti päeva ajal. komsomolikomitee sekretär Arvo Lamp.

* * *

NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega autasustati üliõpilasmalevas kõige enam silma paistnud liikmeid ja organisaatoreid. TRÜst pälvis medali «Eeskujuliku töö eest» **Priit Teder.** Ta on majandusteaduskonna IV kursuse üliõpilane ning ELKNÜ TRÜ Komitee töökasvatuse asesekretär.

* * *

AGA SINU ARVAMUS? Nii küsiti «Noorte Hääles» igalt ÜLKNÜ liikmelt. Oodati arvamusi (oleks küll õigem kirjutada, et oodatakse, sest vaevalt tudengini vabariiklik noorteleht augustis igale poole jõudis) kogu **komsomolielu** ümberkorraldamise kohta. Teatavasti on ümbertöötamisel ÜLKNÜ põhikiri, septembri algul toimub ELKNÜ Keskkomitee pleenum vabariigi komsomoliorganisatsiooni ülesannetest kõrg- ja keskerihariduse ümberkorraldamisel.

* * *

Nõnda palju siis kroonikat. Ehk leiab mõnigi, et vaat see ja see sündmus oli puudu. Võib-olla. Terviklikule ülevaatele me ei julgenud pretendeerida, sest sellegi materjali otsimisega nägime palju vaeva. Tahame aga teada anda, et peatselt püüab toimetus ka senist infosaamise korda ümber seada, mis saab aga sündida ainult koos iga allasutusega. Nii et ärge unustage oma üritustest teistele infovahenditele ette teatades oma kodulehte ära.

Kas võõrad kultuurid ongi võõrad kultuurid?

Juba kolm aastat tegutseb TRÜ-s ajaloo ja semiootika laboratoorium. Juunikuus toimus labori organiseerimisel esimene suurem teaduslik üritus — konverents teemal «Teadvuse käsitlus eri kultuurides ja traditsioonides». Pöördume küsimusega laboratooriumi juhataja **Linnart Mälli** poole:

● **Kas peate üritust kordaläinuks?**

Kahtlemata. Konverentsil osales üle kuuekümne spetsialisti Moskvast, Leningradist, Tallinnast, Riiast ja Tartust. Esitati üle kolmekümne ettekande, milles vaadeldi teadvuse probleemi semiootilisi aspekte. Osavõtjate üksmeelse hinnangu kohaselt avas konverents uue lehekülje kunagiste kuulsate Kääriku semiootika suvekoolide traditsioonis. Heameel on nentida, et Tartut esindasid edukalt nii väljapaistvate teadlaste nagu prof. J. Lotmani ja Z. Mintsi kõrval ka teaduses alles esimesi samme tegevad noored — M. Grišakova, H. Ints ja M. Läänemets. Pikemalt saab konverentsist lugeda 5. juuli «Edasist». Ülevaated on ilmumas ka mitmes üleliidulises väljaandes.

● **Te rääkisite uuest leheküljest. Kas seda lehekülge peale toimunud konverentsi veel midagi hakkab täitma?**

Juba on asutud järgmise teadvuse semiootika alase konverentsi ettevalmistamisele, mis toimub kahe aasta pärast. Kuid juba tuleval aastal toimub labori korraldusel orientalistika-alane konverents, mis on pühendatud Tõstamaalt pärit kuulsa indoloogi Alexander Staël-Holsteini mälestusele (tema surmast möödub 50 aastat).

● **Kas laboratooriumis tegeldakse ka orientalistika probleemidega? Kunagi oli ülikoolis orientalistika kabinet. Viimasel ajal pole seda nime enam kuulnud. Kas siis seda enam ei eksisteeri?**

Orientalistika kabinet eksisteeris labori loomiseni abiõppeasutuse staatuses, st. tema ametlikuks funktsiooniks oli organiseerida idakeelte fakultatiivset õpetamist. Muidugi tegeldi selle kõrval orientalistika kui teadusega. Labori loomise üheks eesmärgiks oli aga ka viimase arendamine. Kuna meie ülikoolis on see väga tihedalt seotud ühelt poolt semiootika ja teiselt poolt ajalooga, siis mahub ta väga hästi nende kahe nimetuse alla. Et aga orientalistika kui teadus läks labori alluvusse, siis ei peetud vajalikuks säilitada kabineti sellist kõikehõlmavat nimetust ja ta ristiti ümber ida keelte õppekabinetiks, mis tõepoolest vastab paremini tema kui õppeasutuse funktsioonile.

● **Olete ka kabineti juhataja. Kuidas toimub õppetöö ja mis on selle eesmärk?**

Kabineti juhataja olen ma ühiskondlikel alustel. Ka õppetöö toimub seal paljuski ühiskondlikel alustel. Õpetamisega tegelevad kabineti töötajate kõrval ka õppejõud ülikooli teistest allasutustest. Üliõpilastele on õppimine täiesti vabatahtlik. Sellel on nii head kui ka halvad küljed. Heaks on see, et üht või teist keelt saavad õppima tulla üliõpilased ükskõik mis erialalt (õpitavate keelte valik on aga üsna suur — hindi, sanskriti, hiina, tiibeti, jaapani jt. keeled). Halb on aga see, et vähesed on niimoodi võimelised keelt selgeks õppima (kuigi nii mõnigi on üsna kaugele jõudnud ka aeglaselt ja suurte pausidega). Et aga ka noorema põlvkonna esindajad on keele õppimises edukad olnud, näitab Märt Läänemetsa tõlge. Kabinetis on saanud ettevalmistuse mitmed meil tuntud tõlkijad ja teadlased. Nende ettevalmistamine on kabineti üks eesmärk, aga alahinnata ei tohi ka ühest või teisest keelest algteadmiste vajalikkust. Oleks tore, kui meie kuulsate polüglottide traditsioon jätkuks.

● **Oletame, et ma tahan tulla kabinetti mingit keelt õppima. Kuidas ma saan seda teha?**

Kabinet asub Tiigi tn. 78 ruum nr. 117. Seal saab oma huvist rääkida ja vastavalt huviliste soovidele organiseeritakse keelegrupid.

● **Aga kui nüüd küsiks, miks on üldse vaja õppida neid keeli? Kas ma paistaksin väga tobedana?**

Viimasel ajal on seda küsimust tõesti väga harva esitatud, paarkümmend aastat tagasi oli see aga üsna tavaline. Aga eks ole maailmas toimuvatel protsessidel pöördumatu iseloom. Ja meil siin Maarjamaalgi hakatakse aru saama, et maailm ei piirdu ainult Euroopaga. Eriti praegu on globaalne mõtlemine otse hädavajalik. See aga eeldab teiste rahvaste kultuuride tundmist, mõistmist ja austamist. Parimaks teeks kultuuri juurde on keele tundmine.

● **Aga kas keelest üksi ei jää siiski väheseks?**

Muidugi. Mitte üksnes kultuuri, vaid ka keele enda mõistmiseks on vaja teada tohutult rohkem. Võiks isegi öelda, et kultuuri mõistmiseks on vaja tunda keelt, keele mõistmiseks aga kultuuri.

● **Tartu ülikoolis teatavasti ida-teaduskonda ei ole ja näiteks india kirjandust ja kultuuri kusagil ei õpetata. Kust võiks üliõpilane saada teadmisi Ida kultuuride kohta?**

Ajaloo osakonna üliõpilane saab seda mõnevõrra oma loengukursusest. Teistel tuleb paljus piirduda iseõppimisega. Muide, palju huvitavat materjali võib leida laboratooriumi väljaannetest «Töid märgisüsteemide alalt» ja «Töid orientalistika alalt», kuid ÜTÜ raamides on juba pikka aega tegutsenud orientalistika ring, mille eesmärgiks oli ja on õppida tundma Ida rahvaste kultuuri. Ring korraldab loenguid, vestlusringe, temaatilisi õhtuid jpm. Väga hinnatud on olnud ringi teaduskonverentsid, kust on alati osa võtnud külalised Moskvast, Leningradist ja teistest meie maa keskustest. Ka meie üliõpilased on edukalt osalenud teiste ülikoolide üliõpilaskonverentsidel.

● **Aga möödunud aastal ringi nimetus muutus. Nüüd on ta vist võrdleva kultuuriloo ja orientalistika ring. Kas nime muutmine tõi kaasa ka muutusi ringi töös?**

Võrdlevate probleemidega on ringis alati tegeldud. Kuid labori loomine (ring kuulub nüüd labori alluvusse) tõstis need võib-olla tõesti teravamalt päevakorda ja praegu on ilmselt üha vajalikum lähtuda eeldusest, et ühegi rahva kultuuri ei saa õigesti mõista lahus maailmakultuurist. Muide, selle tänapäeval nii iseenesestmõistetavana tunduva idee peamisi põhjendajaid, NSVL TA akadeemik Nikolai Konrad pidas 1962. aastal sel teemal loengutsükli. Tundub, et see idee on sellest ajast idanenud ja võrseid ajanud ka Tartus. Kahjuks peab aga nentima (või see lihtsalt tundub mulle), et meil Eestis on veel suhteliselt rohkem kui kusagil mujal inimesi, kelle maailm piirdub ainult Euroopaga.

● **Võib-olla tõesti, aga mis on teie arvates selle põhjus?**

Põhjus on lihtne. Vajalike teadmiste puudumine ,«informatsioonivaegus». Muid kultuure tutvustavat kirjandust on meil ju ääretult vähe. Ja pole siis ime, et meie europotsentristid ei näe või ei taha näha isegi seda, et nende suured iidolid, näiteks Goethe ja Voltaire tundsid ja mõistsid Ida kultuure. Paistab, et need europotsentristid ei tunne ennast veel päris eurooplastena. Nemad vaatavad ikka veel Pariisi poole, samal ajal kui Pariis on ammu avastanud Bagdadi, Pekingi, Tokio, Kairo, Bombay, Lhasa ...

● **Mida annaks meil siin ära teha?**

Laiendada oma silmaringi. Püüda olla eurooplane, mitte ainult unistada eurooplane olemisest!

● **Näib, et oleme ringiga uuesti jõudnud tagasi laboratooriumi juurde. On ju laboratoorium kogu selle problemaatikaga tihedalt seotud?**

Õigus. Laboratoorium osaleb kahe globaalse teema läbitöötamisel. Üheks on «Inimene ja biosfäär», teiseks «Tekst kui tähenduse generaator. Tekst erinevate keelte ja kultuuride kontekstis». Selliste probleemide püstitamine ise näitab, et praegu saab põhieesmärgiks olla vaid globaalne lähenemine. Kõik, kes on vähegi tuttavad sellega, mis toimub humanitaarteadustes nii meie suurel kodumaal kui ka mujal, mõistavad, et kapseldumine iseendasse on anakronism. Muidugi on vaja uurida isegi nii väikest üksust nagu perekond, küla või linn, aga alati tuleks mõista, et need on ikka mingi suurema süsteemi koostisosad. Kapseldumiseks võib tihti muutuda ka praegu nõnda moodne juurte otsimine. Sellel pole tõelise teadusega midagi ühist. Teadus on loomult internatsionaalne ja internatsionalistlik. Seepärast tasuks küllap ka humanitaarteadlastel rohkem meenutada tuntud ütlust: «Vaid internatsionalist suudab olla tõeline patrioot».

● **Andsite hiljuti «Eesti Raamatule» üle Konfutsiuse «Lunyu» tõlke käsikirja. Miks valisite tõlkimiseks just selle teose.**

Sellepärast, et see raamat on avaldanud erakordselt suurt mõju mitte üksnes hiina kultuurile, vaid ka maailmakultuurile kui tervikule. Tuleval aastal möödub kolmsada aastat selle teose esimese (ladinakeelse) tõlke ilmumusest Euroopas. Konfutsiuse mõju XVIII sajandi euroopa filosoofiale on raske üle hinnata. Leibniz, Voltaire, Diderot, Hume, Locke jpt. nägid temas selle ratsionalismi ja tolerantsuse kehastust, mille poole nad ise pürgisid. Meile on see kõik paraku aga jäänud avastamata maaks. Me ei taha teada, et isegi Kanti tuntud kategooriline imperatiiv kordab üht Konfutsiuse väidet.

● **Raamatu ilmumine võtab veel aega. Kas ei oleks võimalik meie lehe lugejaid selle väitega ning ka mõnede teistega tutvustada?**

Palun. Alustage ja lõpetage valik kategoorilise imperatiivi Konfutsiuse variandiga. Midagi võiks olla ka sirgusest ja sirgemeelsusest. Olen kuulnud meil kõneldavat, nagu õigustavat hiinlased kõverust ja igasuguseid «jänesehaake». Muidugi pole see nii.

Küsitles JUHAN KASEMETS

Nala ja Damajanti

Poeem «Nala ja Damajantī» kuulub india klassikalise kirjanduse tuntuimate teoste hulka. Ta on ühe episoodina lülitatud india suure eepose «Mahābhārata» kolmanda raamatu («Metsaraamat») koosseisu. Selles kirjeldatakse vendade Pāndavate elu pagenduses peale seda, kui vanim vendadest, Judhišthira, kaotas täringumängus kogu varanduse ja riigi (vt lähemalt — Bhagavadgītā, LR 40/41 1980). Vendi tuleb pagendusse külastama prohvet (riši) Brihadašva ning jutustab neile loo kuningas Nalast. Ālljärgnevalt avaldame poeemi esimese peatüki tõlke.

Brihadašva ütles:

1. «Elas ükskord raadža Nala,
üle külvat' voorustega,
Virasena poeg nii vägev,
nägus, osav ratsutaja.

2. Valdjaist muudest kõrgemal ta,
säras ülal kõigi kohal
nagu jumalate isand
hiilgusega, nagu päike;

3. vaga, veedatundja, vapper,
tõde rääkiv, võimas väejuht,
nišadhate [1] valitseja,
vürflimängur üliosav,

4. armastatud rahva hulgas,
kaitsja, parim vibulaskja,
ennast valitsev ja üllas,
tõesti, nagu Manu [2] ise.

5. Vidarbhade [3] juures elas
kangelane vooruslik, kes
ülivägilane Bhima,
lastetuna järglast ihkas.

6. Järeltulijate sihti
Tema juurde tuli prohvet,
ülikeskendunult püüdles.
nimeks Damana, Bhārata [4].

7. Talle järglast ihkav Bhīma
— emandaga kahekesi
headmeelt tegi, seadmusetark,
teda uhkelt kostitasid.

8. Talle ja ta emandale
tütrekese Damajantī
tänulik Damana kinkis
ja kolm toredaimat poega

9. — Dama, Dānta, Damana,
Kõik nad olid vooruslikud
kes hiilgusega silma paistis.
ülivägilased võimsad.

10. Damajanti, kaunipihtne,
oma ilu, nõtkusega,
rahva hulgas kuulsust võitis
õnne, sära, kuulsusega.

11. Neiuikka jõudes teda
sajad, sajad sõbratarid
iluehteis ümmardajad
ümbritsesid nagu Šatšid [5].

12. Seal ta säras ehetega
teiste keskel laitmatuna,
kaunistatud Bhimatütar
välgusähvatus kui kaunis,

13. enneolematult hurmav,
Temasarnast pole varem
mandlisilmne nagu Lakšmi [6].
kuskil nähtud ega kuuldud

14. jumalate, deemonite
Meeli hulluks ajav tüdruk
ega inimeste hulgas.
jumalannadestki kenam.

15. Aga Nala, inimtiiger,
oli nagu kehastunud
võrratuna kõigi hulgas
Kandarpa [7] ta ilu poolest.

16. Damajanti lähikonnas
nišadhate vürsti juures
Nalat ülistati üha,
Damajantid vaimustunult.

17. Nõnda üksteist nägemata
armastus neil teineteise
aina ülistusi kuuldes
vastu tärkas, oo Kaunteja [8]

18. Kui ei jõudnud enam kanda
lossi lähedale metsa
kirge südamega Nala,
läks ja ennast ära peitis.

19. Kuldseid sulgi kandvaid nägi
ning ta nende hulgast ühe
faasaneid seal jalutamas,
linnu kohe kinni püüdis.

20. Faasan aga inimhäälel
«Ära tapa mind, oo raadža,
lausus Nalale siis nõnda:
sulle headmeelt võin ma teha.

21. Damajantile ma sinust,
nii, et enam teistest meestest
nišadhate isand, räägin
peale sinu ta ei mõtle.»

22. Seda kuulnud, valitseja
Faasanid ent lendu tõusid,
linnu kohe lahti laskis.
vidarbhade poole läksid.

23. Jõudnud vidarbhade linna,
maha laskusid need linnud,
Damajanti lähedale
keda tema kohe silmas.

24. Imekauneid linde näinud,
olles rõõmustas ja tahtis
tütarlaste summa keskel
kärmesti neid kinni püüda.

25. Faasanid, kuid parki mööda
Tüdrukud siis ühekaupa
laiali kõik põgenesid.
taga ajama neid sõõstsid.

26. Faasan, keda Damajanti
seisma jäi ja inimhäälel
jälitas, et kinni püüda.
Damajantile siis ütles:

27. «Damajanti, nišadhate
ilu poolest Āšvinite [9]
vägev valitseja Nala,
sarnane, teist sellist pole.

28. Kaunitar, oh kui vaid saaksid
viljakaks ja õnnelikuks
sina tema abikaasaks,
saaks su elu, kaunipihtne.

29. Meie, tõesti, jumalate,
madude ja deemonite
gandharvade [10], inimeste,
hulgas sellist pole näinud.

30. Naiste seas sa oled aare,
Parim kui saab parimaga
Nala meeste hulgas parim.
ühte — kas see poleks tore!»

31. Vaevalt seda öelda jõudis
talle kohe seal siis lausus:
faasan, Damajantī, isand,
«Nalale vii samad sõnad!»

32. Bhimatütrele siis lubas
Nišadhate manu naasnult
lind, et nii saab korraldatud.
Nalale kõik ära rääkis».

See on Nala loo esimene peatükk.

---

[1] nišadhad — Nišadha maakoha elanikud
[2] Manu — inimsoo esiisa india mütoloogias
[3] vidarbhad — Vidarbha maakoha elanikud
[4] Bhārata — Bhārata kangelassuguvõsa liige, selle epiteediga pöördub jutustaja Brihadašva siin Judhišthira poole
[5] Šatšī — jumalate valitseja Indra abikaasa
[6] Lakšmī — (ka Šrī) ilu- ja õnnejumalanna
[7] Kandarpa — armastusejumal
[8] Kaunteja — «Kuntī poeg», st. Judhišthira
[9] Āšvinid — päikesetõusu ja loojangu jumalad, päikesejumala kaksikpojad
[10] gandharvad — pooljumalad india mütoloogias

Sanskriti keelest tõlkinud
MÄRT LÄÄNEMETS

Konfutsius

«Vesteid ja vestlusi» («Lunyu»)

V. 12
millest ei soovi
inimesed teevad mulle
sellest soovi
mina ei tee inimestele

XII. 17.
valitseda
see on sirgeks saada
valitseja juhib sirgelt
kes siis sõandab olla kõver

XII. 22.
eduta sirgeid
kõrvalda kõveraid
kõverad saavad sirgeks

XIII. 6.
ta on sirge
ta ei nõua
ometi kõik laabub
ta ei ole sirge
ometi nõuab
tema järgi ei käida

XIII. 17.
ära otsi kohest edu
ära otsi väikest kasu
otsid kohest edu
kuhugi ei jõua
otsid väikest kasu
suur jääb tulemata

XIII. 18.
She vürst ütles Konfutsiusele:
«Meie kandis on neid, kes toimivad
sirgelt: isa varastas lamba ja poeg
andis ta üles.» Õpetaja ütles:
meie kandi sirgus
see on hoopis teine
isa varjab poega
poeg varjab isa
sirgus on just see

XV. 21.
õilis
nõuab endalt
väike inimene
nõuab teistelt

XV. 22.
õilis
on enesekindel
ometi mitte sõjakas
on seltsiv
ometi mitte kildkondlik

XV. 23.
õilis
ei arva sõnade põhjal
inimene on hea
ei arva inimese põhjal
sõnad on halvad

XV. 30.
viga on
ometi ei paranda
sellest ütlen
viga

XV. 31
olen proovinud
terve öö olen olnud söömata
terve öö olen olnud magamata
üksnes mõelnud
kasu polnud
parem on õppida

XV. 34.
õilsat
ei saa väikese põhjal ära tunda
saab suures usaldada
väikest inimest
ei saa suures usaldada
saab väikese põhjal ära tunda

XV. 36.
tahad olla inimlik
mine õpetajastki mööda

XVII. 2.
loomused lähendavad
harjumused kaugendavad

XVII. 3.
ülim mõistja
tühiseim kõlupea
vaid nemad ei muutu

XIX. 6.
kõike õppida
ometi oma sihti silmas pidada
kõike küsida
ometi lähimast mõelda
eks ole see inimlikkus

XIX. 7.
sajad töölised viibivad töökodades
niimoodi saavad valmis oma töö
õilsad harivad end
niimoodi suunavad oma kulgu

XV. 24.
Zigong küsis: «Kas on sõna, mille
järgi saaks terve elu käia?» Õpetaja ütles:
ühetaolisus
mida ei soovi endale
seda ära tee teistele

Eksootika ületamine

Inimese suhet kultuuriga ei tohi kunagi päevakorralt maha võtta. Sest esiteks on alati neid, kelle teadmised või arusaamad kultuuri sisust pole näiteks meie arvates või siis teatavate üldiste ettekujutuste kohaselt küllaldased. See võib avalduda lihtsalt ignorantsusena: inimesel pole näiteks aimu, kus asus Bütsants, millal elas J. G. Herder, millega tegeleb litoloogia, mis on lineaarkiirendi ja superkollaider või — lokaalsemaks minnes — kus asub Tartus Jakobi mägi, mida M. Tswetti avastus sisuliselt pakkus ja millega tegeldakse kirjandusmuuseumis. See võib seisneda aga ka iselaadses eitamisjonnis. Leidub rohkestigi inimesi, kes on lausa veendunud, et meil polegi vaja teada, milliste lainetena on kulgenud renessanss, kuidas on kujunenud Aasia ja Siberi alade asustus, millistena peegelduvad läänemeresoomlaste territooriumil toimunud sündmused skandinaavia ürikuis jne.

Teiseks ei saa me kunagi kindlad olla selles, et me ise mingil juhul niisuguste võhikute ja eitajate hulka ei satu. Usutavasti teavad küllalt paljud, mida on vaja näiteks kultuuri terviklikkuse jaoks. On vaja emakeelset haridust, sõnakunsti, massikommunikatsiooni, teaduse intensiivarengut, tehnoloogilist progressi, pidevat tagasipöördumist omaenese loodud vaimse pärandi poole jne. Ent kes sõandaks kinnitada, et pole olemas kultuuri niisugust komponenti, mille funktsiooni ta ei mõistaks? Kui filoloog väidab, et näiteks rahvuskultuuri seisukohalt pole tahke keha füüsika sugugi tarvilik, siis ilmutab ta ju samasugust mõistmatust nagu matemaatik, kes on veendunud, et kaasaegne filoloogia pole ilma uusima arvutustehnikata enam mõeldav, kuid ilma väga hea raamatukoguta saab ehk siiski hakkama. Paraku just selliste väidetega me enamasti opereerimegi. Me valime kultuuri tunnusteks ühed ja jätame kõrvale teised parameetrid. Või õigemini, me anname nendele parameetritele konkreetse sisu rangelt ühtede ja mitte kõigi olemasolevate väärtuste järgi.

Kujutlegem maailmakultuuri teatava süsteemina. See koosneb loomingust (teosed, esemed, printsiibid), teadmistest olemise ja võimalikkuse kohta (näit. teadmised füsioloogilistest protsessidest või maailmaruumis aset leidvatest muutumistest), väärtustest (näit. orienteerumispädevus minevikusündmustes), omavahelistest seostest produktide ning protsesside vahel (näit. entsüklopeediline eruditsioon ja kõrghariduse poliitika) ning kõige selle ajaloost (näit. keemiliste elementide järkjärguline tundmaõppimine, keemia kui spetsialiseeritud teaduse arengulugu, keemikute isikulood). Inimese suhe kultuuriga oleks siis muuhulgas ka suhe umbes nõnda, lähemal vaatlusel ju väga ligikaudselt kirjeldatud süsteemiga.

Ent niisugusena saame selle süsteemi vaid tema optimaalses, põhimõtteliselt võimalikus seisus. Reaalsuses põrkame otsekohe tervele hulgale vastuoludele, mis sünnivad loomingu nappusest (mitte kõik, mis maailmas sünnib, ei leia kunstilist peegeldust), ühtede distsipliinide kitsalt pragmaatilisest eelisseisundist võrreldes teisega, teadmiste piiratusest, seoste häiritusest. Tulemuseks ennekõike poolik, võiks koguni öelda rikutud pilt sellestsamast kultuurist endast ja meie osalemisest temas. 1980. aastate teisel poolel, kus me nüüd asume, avaldub see peale muu ka selles, et meie teadmised maailmakultuuri komponentide paljususest ja regionaalsest liigendatusest on jäänud lausa ohtlikult maha vastavast uurimistööst kasvõi käesolevalgi kümnendil. Kaheksakümnendad aastad on ainuüksi vene nõukogude filoloogias ja kultuuriuuringuis juba andnud kaks täiesti uut seeriat mälestiste publitseerimiseks, jätkud kahele varem alustatud, vahepeal katkenud publikatsiooniseeriale, kaks uut uurimiste seeriat (balti-slaavi kontaktid, Goethe), kaks jätkuvat akadeemilist uurimuste tsüklit keeleteaduse ajaloost, tõepoolest fundamentaalse maailmakirjanduse ajaloo esimesed köited ning kokkuvõtlikud käsitlused rooma, keskaegse araabia ja bütsantsi kultuurist. Täiendatagu seda rida mujal tehtud töödega ning ärgu häbenetagu võrdleva kogemuse järgi tunnustamast neid uurimusi, mis on publitseeritud meie endi filoloogide poolt ja on päris selge: lõhe uurimistöös saavutatud ning argiselt kasutatavate teadmiste vahel on pigemini kasvanud kui kahanenud. Me ei ole vabanenud veast, mida võiks **akad. V. Aleksejevi** tõid läbivast mõttest inspireerituna nimetada **eksootika kehtestamiseks**, meie teadmiste vahetust ulatusest kaugemale jäävate kultuurifenomenide võõristamiseks koguni nende fenomenide uurimise kaudu.

See ei ole uus ega esmakordne tõdemus. Aga kui kõrghariduse arenguteid selle sajandi lõpuni ja uue alguseks projekteerivad põhimõtted fikseerivad, et üliõpilastele tuleb maailmakultuuri ajaloo ning teooria tundmiseks luua avarad võimalused, siis neid võimalusi limiteerib just see lõhe, mida äsja mainisin. Toodagu kasvõi ainult üks näide. Me õpime maailmakirjandust tundma endist viisi üksnes järjekindlalt europotsentristliku programmi järgi. Poeetiliste traditsioonide saatused Oriendis, kirjanduste kujunemine Aafrikas, isegi idapoolsemate soomeugrilaste folkloori areng ja kontaktid — kõik see jääb meie vaateväljalt kõrvale, kuid mitte ainult programmi struktuuri ja mahutavuse, vaid ka kontseptsioonilise inertsi ja tõlketegevuse piiride tõttu. Ent ma pole sugugi kindel, et me kõik võtame seda kõrvalejäämist ka olulise kaotusena.

Eksootika akad. V. Aleksejevi tähenduses on tegelikult teadmatus. Situatsioon, mille kaotamine ongi ülikooli missioon.

PEETER OLESK

Allpool pilvede merd on igavik

Miks peavad Eestimaa inimesed küll riskima, lennates pealpool pilvi, tormama pea ees võõraste linnade ja külade virvarri, ronima mägedes «kuni ainult veel valgus kõrgub me kohal / ja all lebavad sinised orud kaugele laotudes» (T. Õnnepalu). Raske isegi öelda, mis sunnib meid liikuma, otsima, uudistama. Ehk see, et võideldes takistustega ja ületades Maa vastupanu, õpib inimene ennast paremini tundma.

Seda sihti silmas pidades tuli Tallinna lennujaama kokku seltskond noori biolooge — tulevasi geneetikuid, tsütolooge, histolooge ja molekulaare ning ka mõni vanem bioloog. Seljakotid kaalusid 212 kg, aga esialgu võis loota lennuteenusele.

Peale mõningasi reisuvintsutusi olimegi Tadžikimaal, mille pindalast 93% on mägede all. Vahva ja uskumatu Soome lahe kaldaelanikele. Kuigi Tadžikis on NSV Liidu kõrgeimad tipud — Lenini (7134 m) ja Kommunismi (7495 m) tipp — oli meie eesmärk tagasihoidlikum. Tahtsime teha lähemat tutvust Pamiir-Alai kahe mäeaheliku — Seravšani ja Hissariga ning nende vahele jäävate Fani mägedega. Suvisel ajal on mäed sealkandis matkajale ka ainuke õige paik, sest linnaleitsakus, liikumatus ja kuumusest virvendavas õhus on ennast võimalik toibutada vaid kannu kuuma rohelise teega tšaihanaa varjulise katuse all.

Soliidse palavuse käest põgenesime niisiis mägede, liustike, valgete tippude, mägijõgede, alpi aasade ja jetide kuningriiki. See riik laiub siin- ja sealpool pilvi, pakkudes rändajale igat, ka kõige nõudlikumale. Sa saad olla enda ja mägedega, aga pead arvestama ka teisi ja mägesid. Ja seda on ka vaja õppida.

Oli palju ilusaid vaateid, hetki ja mõtteid, tunnet, et sa pole üksi. Oli sõbralikke ja heatahtlikke kohtumisi mägirahvaga, tuli ette ka teistsugust suhtumist. Mägede karge ilu meelitas ja kutsus, konservikarpide lademed kaitsealadel peletasid. Iskander-Kuli ja Ala-Udini järvede rahulikkusele vastandus liustikukeeli neelavate mägijõgede rutt ja tormakus. Üllatas kišlakkide ja suvekülade viletsus (meie arusaamades), see, et inimene ei vajagi eluks nii palju maiseid asju ja et ta ei tunnegi neist puudust. Hämmastas Timuri valitsuse aegsete ehitiste majesteetlikkus, nende püsivus ja võltsimatu väärtus. Hämmastas glasuuritud tellistel 500 aastat püsinud värv, üldtuttavlik tundus tänane linnaarhitektuur ja tema iga. Oli kultuuri ja rahvaõivaid, oli rahvuslikkust ja ühtesulamist. Oli kontrastide maa.

Laskumine Nižnõi Zinahi kurult K. SÖÖDI foto

Meil jäi ületamata nii mõnigi kutsuv kuru ja käimata hinge peibutaval tipul. See aga polegi peamine, sest mägederiik avas meile oma pilvedealused väravad ja näitas vabadust ning sõltumatust. Mägedes ollakse nii, sest mägedes ei sallita alistumist ega tormakust.

Mõistes seda, sai kindlasti igaüks meist oleviku võrra igavikule lähemale. Igaüks oma moodi. Kõik me saime mingi kogemuse võrra rikkamaks. Me võitsime Maa ja iseenda vastupanu ning saime seetõttu võimaluse avastada. Pole oluline, kas sa oled keemik või ajaloolane, bioloog või metsamees. Tähtis on, et ei unustaks avastamast, pürgimast, leidmast ja rõõmu tundmast. Tuleb mõista, et loodust ei kaitse ega säästa üksnes traataiaga piiratud ja keeldudekäskudega ning asfalt-teedega varustatud kaitseala või turismibaasi loomisega. On midagi rohkemat vaja.

Kõiki muljeid ei oska ega saagi sõnadesse panna. Need jäävad seniks, kuni kisub uuesti välja harjumuspäraseks saanud rütmist ja mugavusest. Nii ongi hea.

Matk sai läbi ja mõttering hakkab ka täis saama. Enne lennukisse astumist kaalusid seljakotid 145 kg. Tasub ikkagi matkata.

SULEV KUUSE

Kui... ei jaga, jagavad jalad

Ülikoolis on üheksa erinevat teaduskonda. Kõik nad on erinevad ja spetsiifilised vastavalt õpitavale erialale. Kas saab paralleele tõmmata matemaatika- ja ajalooteaduskonna vahele? Kas on ühiseid jooni juristil, kirurgil, emakeeleõpetajal ja treeneril? Mida ütleb üldine nimetus üliõpilane — kommunistlik noor? Igaühele meist on tekkinud ettekujutus teatud tüüpinimesest, kui räägitakse ühe või teise teaduskonna üliõpilasest. Kõige äärmuslikumaks näiteks võiks tuua üldlevinud fraasi «Loll kui kehakultuurakas, nõme kui juurakas». Samamoodi näib kehakultuurlasele loomulikuna ja teeb talle siiski palju nalja, et Tartu maratonil lõpetas viimasena filoloog. Ajaloolane lepib kerge muigega, et tulevased treenerid ei taha TRÜ komsomoli ajalugu uurida. Iga üliõpilane on oma teaduskonna patrioot. Võib öelda, et ta kiitleb, isegi ülistab oma teaduskonda. Näiteks et kehakultuuriteaduskond on ainuke kultuuriteaduskond ülikoolis. Tulevane juristki arvab, et kuulumine õigusteaduskonda räägib iseenda eest. Kui nii võtta, jääb mulje, et meid ei ühendagi miski peale ühise nimetaja — ÜLIÕPILANE. Kuid õnneks on meil ülikool ja Tartusse on meid toonud (mis?) ... eneseteostamine. Seda probleemi lahendab igaüks ainult temale vastuvõetaval viisil. Kui see ka õppeplaaniga kokku langeb, pole isegi dekanaadi sekkumist karta. Nagu juba öeldud, on ülikooli tullės valida üheksa suure magistraaltee ja paljude külavaheteede vahel, et endaga mäele jõuda. Ajakirjandustudeng uurib ja avastab viis aastat elu vaimset ja asjalikku külge. Omaenda käega kergitab teki pimedalt maailmalt ja läkitab valguskiire teistelegi. Kui kiirtevihk otse südant ja silma tabab, ongi tipp vallutatud. Kes teab, võib-olla noorel prokuröril on täide läinud elu unistus, kui on kurjategija «teenete» järgi istuma saatnud. Kujutage ette treeneri tundeid, kelle õpilane on tulnud olümpiavõitjaks, maailmameistriks või kas-või medalile Eesti meistrivõistlustel. Tunne on võrreldav arsti meeleoluga, kui surmasuust päästetud patsient silmad avab. Oleme jõudnud oma jutuga juba ülikoolist välja. Kuid mida teeme praegu? Iga päev, igal pool satume tõdedele, mille järgi tuleks tegutseda. Mõned neist on vanad ja tuntud, kuid enamik rabab oma ootamatusega. Tuleb end hoida, et pikali ei kukuks. Tasakaalus püsimiseks tuleb teaduskonna kitsast raamist välja pugeda. Rünnakem keemikut, et teada saada punase värvi saladust; ajaloolast, et selgitada, mida tulevik toob; ravikat külmunud nina päästmiseks; filoloogi mõistmaks Mihkel Mutti; kehakultuurlast hea enesetunde saamiseks; matemaatikut, kui oled uue arvuti ostnud jne., jne. Tähendab — me ei saa üksteiseta hakkama. Kui Tähtvere pargis või staadionil lõõtsutades vastamisi astume, spordihoones palli pärast rüseleme, klubis *rock*'i vihume, eksamil pihku vahime, oleme üpris ühte nägu. Ka õhtune väsimus ei erine palju, sest kõik me käime loengus, loeme raamatuid, külastame teatrit, tegeleme spordiga, valmistume järgmiseks päevaks. Ainult vahekorrad tegevuste vahel on erinevad, sest üks meist on žurnakas, teine geoloog, kolmas... Kui tahad kõrgust hüpata 2.20, ei saavuta seda päevas 8 tundi treenides, vahepeal süües ja magades. Kui tahad olla tõeline täisväärtuslik inimene, tuleb sul ka lihast kasvatada. Kuluta päevas üks tund jooksule ja üks tund raamatule ja sa näed, et see polegi kulutamine. Kui pea jagab, jagavad ka jalad e. kui jalad ei jaga, pole peaga ka midagi peale hakata.

SOLVI KÄBA,
KKT IV k.
teaduskonna komsomolisekretär

PANE TÄHELE

KOMSOMOLIKOMITEE . LIIKMED JA TEADUSKONNA-SEKRETÄRID!

ELKNÜ TRÜ komitee õnnitleb kõiki organisatsiooni liikmeid teadmiste päeva puhul ja soovib edukat õppeaastat!

Komitee liikmed ja teaduskondade sekretärid! Olete kindlasti puhanud, jõudu kogunud ning palju uusi ideid hankinud! Seepärast kogunegem õppeaasta esimesele komitee istungile 2. septembril kell 18.15.

TÄHELEPANU, DEKANAADID!

Mitmed dekanaadid on toimetusse toonud sõdurpoiste aadresse, kellele oleme saatnud ülikooli lehte. Nüüd on palve kiiresti need nimekirjad üle kontrollida ja uuendada, sest osa rahvast on juba tagasi ja meie ei tea enam mitte, kellele saata, kellele ei. Selle asja peaks kiiresti korda ajama, sest noormehed ju ootavad.

TEADUSRAAMATUKOGU

uudiskirjanduse saalis on 1.—7. septembrini võimalik tutvuda näitusega uuemast õppekirjandusest.

ALMAVÜ TSK

vajab instruktor-metoodikut. Tulla Tiigi 78—236 või helistada 3 12 92.

AUTO-MOTO KLUBI

kursustele registreeritakse 2. septembril kl. 16.15 Tiigi tn. 78.

KUI JUHTUB

KUI JUHTUB, et Sa kuidagi ei saa ilma muusikata, on hea teada, et TRÜ KAMMERKOOR saab kokku esmaspäeviti ja kolmapäeviti kell 19 peahoones, ruumis 128 ja loodab Sinu seest endale täiendust. Oled oodatud 3., 8. ja 10. septembril. Tule ja proovi!

SULLE, TUNDMATU LUGEJA,

kes Sa oled kantseleis «TRÜ» toimetuse lahtris silma hakanud «VIKERKÄARE» lugemiseks laenanud ja mille kaks esimest numbrit peaksid Sul juba läbi olema, tahaksime öelda, et need ajakirjad võiks nüüd kantseleisse tagasi viia või ka toimetuse uksel asuvasse postkasti pista. Aitäh Sulle selle eest!

KLUBIS

1. septembril kl. 21 õppeaasta avapidu. 5., 6., 7. septembril kl. 21 DISKOÕHTUD.

Toimetaja kt. INDREK UDE

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 3756. MB-08717. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

ENSV Riiklik Raamatukogu

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 23 (1457) | Reedel, 12. septembril 1986 | Ilmub 22. novembrist 1948 | Hind 2 kop.

Eesti NSV KKEH minister VÄINO RAJANGU

AVAMÄNGU KULMINATSIOON

ARVO VIILUPI fotod

Avamäng

1,5-tunnine õppeaasta avamäng peeti 1. septembril aulas. Aktuse avas rektor prof. **Arnold Koop**, kes asetas nii ülikooli kui ka vastsed üliõpilased ülemaailmsesse taustsüsteemi. Igaüks meist on seotud teaduse ja tehnika progressiga, kuid igaüks peab jõudu pingutama ka selleks, et tehnikaimed ei muutuks kunagi purustavaks sõjakoletiseks. Rektor rõhutas NSV Liidu uue rahualgatuse, tuumakatsetuste moratooriumi pikendamise tähtsust. Üliõpilaste osaks peab jääma pidev teadlikkuse kasvatamine. On vaja küsida endalt: Kes ma olen? Milleks ma siin olen? Nendele küsimustele ei tule vastused iseenesest — kodanikuks saadakse eelkõige pidevas võitluses iseendaga.

ENSV KKEH minister majandusdoktor prof. **Väino Rajangu** rääkis kohustustest, mida peab kandma TRÜ kui Nõukogudemaa üks vanimatest kõrgkoolidest. Optimistliku hinnangu andis minister kõrghariduse reformimisele. Sealjuures pidas ta tähtsaks ülikooli enda initsiatiivi ja ettepanekuid.

KKEH Ministeeriumi aukirjad said Väino Rajangu käest dotsendid Lembit Saarniits, Heino Mardiste, Märt Liigant ja Aleksander Pae.

Aktusel võtsid sõna veel EKP Keskkomitee teadus- ja õppeasutuste osakonna juhataja asetäitja ajalookandidaat **Vello Niinoja** ja Tartu Linna RSN TK esimees **Nikolai Preiman.**

ELKNÜ Tartu Linnakomitee I sekretär **Vello Tamm** pani südamele, et üliõpilased oleksid ikka ka Tartu linna patrioodid.

Õppeaasta pidulik avamäng kulmineerus siis, kui rektor andis parimatele sisseastujatele kätte üliõpilaspiletid.

Üliõpilaste poolt tervitas vastseid tudengeid **Eerik Allikmets** ravi IV kursuselt.

Tänu

TRÜ rektori käskkirjaga pälvisid tänu professorid Märt Saarma, Leo Nurmand; dotsendid Jüri Liivamägi, Aleksander Žarkovski; vanemõpetajad Tamara Žarkovskaja, Lembit Rägo; vanemlaborant Hiie Sarv; vanemteadur Laur Toomaspoeg ja laborijuhataja Eero Vasar seoses üleliidulise sümpoosioni «Neuroleptikumide keemia, farmakoloogia ja kliinik» eduka ettevalmistamise ja läbiviimise eest 2.—4. juunini 1986. a.

Poliitilise ökonoomia kateedri juhataja prof. Mihhail Bronštein sai kiita väljapaistva töö eest «NSV Liidu agrotööstuskompleksi majandusmehhanismi tervikliku süsteemi väljatöötamine ja selle etapiviisiline juurutamine praktikasse».

Tänu väärisid veel geoloogia kat. v.-õp. Volli Kalm väga hea töö eest Balti liiduvabariikide kvaternaarigeoloogide seminar-ekskursiooni TRÜ-poolse organisaatorina, dots. Endel Jürimäe matemaatilise analüüsi kateedri kauaaegse ja tulemusrikka juhatamise eest ja dots. Heino Türnpu matemaatikateaduskonna teadusprodekaani kohustuste eduka täitmise eest.

80. sünnipäeva puhul ning kauaaegse eduka teaduslik-pedagoogilise töö eest saksa filoloogide ettevalmistamisel pälvis tänu Gerda Kondas, 60. sünnipäeva ning eduka õppe-teadusliku ja ühiskondliku tegevuse eest tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri v.-õp. Lembit Lill, 50. sünnipäeva puhul konstrueerimis-eksperimentaalosakonna lukksepp Rein-Toomas Sütt.

Dots. Helga Sildmäe pälvis tänu kauaaegse kohusetundliku töö eest TRÜ-s seoses pensionile siirdumisega.

Pleenumikonspekt

ELKNÜ KK 17. pleenum toimus 7. septembril. ELKNÜ korraline XX kongress otsustati kokku kutsuda 20. veebruaril 1987 Tallinnas. Pleenum valis ELKNÜ KK teiseks sekretäriks Nikolai Šarovi.

Ettekandega vabariigi komsomoliorganisatsiooni ülesannetest kõrgja keskerihariduse põhjalikul ümberkorraldamisel esines ELKNÜ KK sekretär Tiit Porkveli. Kõrghariduse kvaliteedi tõstmiseks tuleb tähelepanu pöörata aineolümpiaadidele, konkurssidele ja erialapäevadele. Näiteks tõi esineja TRÜ füüsikapäevad. Tuleb tõsta ÜPP osatähtsust, kõrvaldada formalism. Tuleb loobuda praktikast, et mõnel kommunistlikul noorel on mitu ühiskondlikku ülesannet, teisel mitte ühtegi.

EÜEga oleks vajalik siduda üliõpilaste erialane praktika.

Meil ei osata vastu võtta malevarühmi võõrsilt. Igale üliõpilasüritusele (RSP ja ÜP) tuleb anda ideoloogilis-poliitiline kaal. Sel aastal võiksid need kulgeda rahuaasta ja üliõpilasliidu 40. aastapäeva vääriliselt. Ja kas mitte siduda RSP ÜTÜga, et kokku tõmmata rohkem külalisi.

On vaja tõsta ühiskonnaõpetuste kvaliteeti. Poliitinformatsioone võib korraldada ka dispuutidena, mis muudab passiivsed kuulajad sekkujateks.

Üliõpilaste-komsomoliaktivistide õppeedukus peab olema eeskujulik. Komsomoliorganisatsiooni initsiatiiv peab algama õpperühmadest.

Ravi II kursuse tudeng Riina Altmäe arvas, et ühiselamukohtade jaotamine on komsomoliorganisatsioonile jõukohane küll. Stipendiumi suurus võiks sõltuda õppeedukusest näiteks 10—100 rublani. Edukamatele ja ühiskondlikult aktiivsetele rohkem kui laiskadele.

TPedI eesti keele ja kirjanduse kateedri õpetaja Anne-Katrin Vester: vabariiklikud üliõpilaspäevad peaksid toimuma Tallinnas ja Tartus vaheldumisi.

EÜE Harjumaa regiooni komandör Riho Rõõmus: tudengid võtavad EÜE-karistusi palju tõsisemalt kui komsomolikaristusi. Järelikult on vaja EÜE-s suurendada kõrgkoolide komsomoliorganisatsioonide autoriteeti. Parimaks kasvatusvahendiks ei pidanud Riho Rõõmus mitte karistamist, vaid õppimis- ja puhkamistingimuste parandamist.

Memento

Nii nagu eelmistelgi aastatel läheb Tartu Riikliku Ülikooli pere kolmapäeval, 17. septembril Raadi kalmistule, et hea sõna ja küünlaleegiga meenutada ja avaldada austust sinna maetud rektoritele, dekaanidele, õppejõududele ja teenistujatele — kõigile aegade jooksul manalasse varisenud akadeemilise pere liikmetele. Pärja asetamisega peetakse meeles Raadi memoriaalis puhkavaid nõukogude sõjamehi.

Mälestustalitus algab kalmistu keskväljakul kell 19. Kõigi üliõpilaspere liikmete, kõigi tartlaste osavõtt on oodatud.

Korraldajad

Tähelepanu!

20. septembril toimub ÜLKNÜ 68. aastapäevale ja rahvusvahelisele rahuaastale pühendatud laupäevak. Põhiobjektideks on TRÜ õppehooned ja ühiselamud ning nende ümbrus. 100 üliõpilast lähevad Tartu Kommunaalettevõtete Kombinaadi käsutusse. Ligi 800 üliõpilast, enamuses esmakursuslased, töötavad vabariigi kolhoosides ja sovhoosides.

Õhtul toimub TRÜ klubis «Suur laupäevakushow».

KÕIK LAUPÄEVAKULE!

Staap

ANDI KASAK

ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

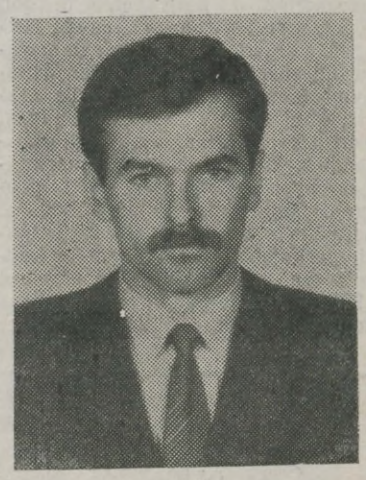

Sündis 1959. a. 19. detsembril. 1978. aastal lõpetas Varstu Keskkooli. 1978. a. septembrist novembrini töötas ta Võru Mööblivabrikus töölisena. 1978. aasta novembrist 1980. aasta novembrini teenis Nõukogude armees. 1980—1981 oli TRÜ õigusteaduskonna ettevalmistusosakonna kuulaja. Aastail 1981—1986 õppis õigusteaduskonnas.

NLKP liige 1984. aastast.

Abielus. Perekonnas poeg.

*

Endine sekretär Avo Lamp töötab nüüd EKP Tartu Linnakomitees lektor-konsultandina.

TRÜ nõukogus

● Anti teada, et kõrgem atestatsioonikomisjon kinnitas Paul Kenkmanni filosoofiadoktori kraadi.

● Teadusprorektor prof. Kallikorm andis prof. Herbert Ligile ja dots. Jaak Karule üle NSV Liidu KKEH Ministeeriumi, ÜLKNÜ KK ning Teaduse ja Tehnika Ühingu üleliidulise nõukogu aumärgi «Üliõpilaste teaduslike uurimistööde heade tulemuste eest». Sama märk on määratud ka dots. Jaak Järvele. Vanemõpetaja Hilja Koobile anti hoolsa töö eest ning seoses 50. sünnipäevaga üle NSV Liidu KKEH Ministeeriumi aukiri.

● Autoritunnistuse said keskkonnakaitse füüsika labori juhataja Lembit Visnapuu, vanemteadur Reet Priiman ja orgaanilise keemia kateedri dotsent Tullio Ilomets. Nende leiutis kandis nimetust «Desinfektsiooni vahend ja tema saamismeetod».

● Valiti TRÜ konkursikomisjon koosseisus: professorid Karl-Samuel Rebane, Lembit Allikmets, Ülo Lumiste, Ivan Volkov ja dots. Heino Liiv.

● Ülesannetest seoses uue õppeaasta algusega rääkis rektor prof. Arnold Koop. Pikemalt kõneles rektor kõrghariduse uutmisega seotud määruseprojektidest. Kõrghariduse põhiprobleem on lõhe elu vajaduste ja spetsialistide kvalifikatsiooni vahel. Menetluspraktika ja pedagoogiline praktika tuleb reorganiseerida. Õppetöös asetada rõhk iseseisvale tööle.

Kasvatus: ühiskonnateaduste kateedrid peavad arvestama iga teaduskonna iseärasusi, üliõpilaste passiivsuse ületamiseks on vaja luua omavalitsussüsteem; ÜPP-s lahti saada formalismist ja bürokratismist.

1987. aastast komplekteeritakse kõrgkooli kaader ainult konkursi teel.

Fundamentaalteaduste assingneeringud kasvavad viisaastaku lõpuks kahekordseks.

Kuivõrd kõrgkoolide materiaaltehniline baas ei vasta nõuetele, siis on ette nähtud 2000. aastaks kahekordistada kõrgkoolide põhifondid. Laiendatakse ka kõrgkoolide õigusi — lõpetada liigne reglementeerimine, rõhk omavalitsusele.

● Kinnitati TRÜ nõukogu 1986/87. õa. I semestri tööplaan.

Mõtteid kutsevestlusest ja sisseastumiseksamitest

Esimeseks sammuks meie maa kõrg- ja keskerihariduse põhjalikul ümberkorraldamisel olid muudatused uute üliõpilaste vastuvõtmise korras. Vähenes sisseastumiseksamite arv. Juurde tuli eksamitele eelnev kutsevestlus. Selle eesmärgiks seati üliõpilaskandidaatide kutseorientatsiooni väljaselgitamine ning neile soovituste andmine valitud erialal õppimiseks. Ühtlasi nähti ette lisapallid teenelistele töötajatele ja üleliidulise sotsialistliku võistluse võitjatele, keskeriõppeasutuse või kutsekeskkooli kiitusega lõpetanuile, sõjaväeteenistusest vabanenuile, alaliselt maal elavatele, Õpilaste Teadusliku Ühingu laureaatidele, aineolümpiaadide võitjatele ning töökollektiivi, haridusorgani või komsomoli linna/rajoonikomitee soovitusega noortele. Kõrgkoolidele oli jäetud võimalus kohandada üleliidulist juhendit nii, et see vastaks iga õppeasutuse spetsiifilistele nõuetele.

Nüüd on vestlused ja eksamid seljataga ning I kursus nende alusel komplekteeritud. Aeg on teha esimesi kokkuvõtteid uuest korrast vastuvõtmisel. Kõigepealt eksamite arvu vähendamine. Põhimõtteliselt võib selle sammu heaks kiita. Edaspidi tuleks aga põhjalikumalt kaaluda, millistest ainetest peaksid eksamid olema. Ajaloo-osakonnas ettenähtud NSV Liidu ajaloo ja ühiskonnaõpetuse ühendatud eksam (arvatavasti ainulaadne kogu meie maal) polnud küll kõige otstarbekam lahendus. Sellega vähenes üliõpilaskandidaatide vahel valiku tegemisel profileeriva aine osatähtsus ja ega ta ühiskonnaõpetusegi rolli tõstnud. Need kaks õppeainet on aga paremate ajaloo-üliõpilaste (nagu ka tulevaste juristide) valimisel mõlemad ühtviisi tähtsad ning peaksid andma põhilise osa eksamipallidest. Juristide puhul nii ka oli, kuid ajaloo-osakonnas jäid endistviisi määravateks filoloogiliste distsipliinide hinded.

Kutsevestluse teemal on ajakirjanduses, eriti keskväljaannetes, juba rohkesti kirjutatud. Moodus ise on enamasti tunnistatud vajalikuks, kuid tema läbiviimise kord on saanud tõsise kriitika osaliseks. Eriti rahulolematud näivad need kõrgkoolid, kus oli väga suur konkurss (mistõttu ei jätkunud aega kõigi üliõpilaskandidaatidega nagu kord ja kohus vesetlda), liiatigi kui peeti sõna-sõnalt kinni üleliidulises juhendis ette nähtud lisapallide andmise suunistest.

Formaalselt juhendi järgi talitades võis tõepoolest sattuda täbarasse olukorda. Keskeriõppeasutuse või kutsekeskkooli kiitusega lõpetanutele tuli anda lisapallid, üldhariduskooli medalistidele aga mitte. Küladest ja alevikest pärit noored pidid saama lisapallid, linnade ja alevite omad mitte .Need, kes olid endale hankinud vormikohase soovituse, pretendeerisid lisapallidele, tagasihoidlikkuse või teadmatuse tõttu soovitusest ilmajäänutel oli lisapalli saamiseks vähem lootust. Niisugune ühtede eelistamine teistele pole millegagi põhjendatud. Hoopiski küsitav oli vestluskomisjoni poolt soovituse andmine või mitteandmine. Vestluse ajaks olid ju kõik üliõpilaskandidaadid vastuvõtukomisjoni otsusega juba eksamitele lubatud.

Kasutades kõrgkoolidele antud õigust, töötasime ajalooteaduskonnas välja oma kriteeriumid lisapallide määramiseks. Hindasime noorte senist töössesuhtumist ja õpiedukust. Medalistid ja kiitusega lõpetanud said üldreeglina 3 lisapalli, kõigis humanitaarainetes väga heade hinnetega 2 lisapalli ning ajaloos ja ühiskonnaõpetuses viielised 1 lisapalli. Üliõpilaskandidaadid pidid tõestama oma huvi ajaloo vastu konkreetsete tegudega: edukas esinemine koolinoorte ajaloo-olümpiaadi lõppvoorul, ÕTÜ konverentsil või kodu-uurimise konverentsil, osalemine arheoloogilistel kaevamistel või muudes ajalooalastes klassi- ja koolivälistes tegemistes, ajalookirjanduse tundmine jms. Kuna ligikaudu 80 protsenti ajaloo-osakonna lõpetajatest suunatakse pedagoogilisele tööle, siis huvitusime üliõpilaskandidaatide orienteeritusest õpetajaametile. Iseloomustuste alusel võtsime arvesse ka noorte ühiskondlikku tegevust, eriti aktiivset osalemist komsomolitöös, mis on oluline eeldus igati tubli ajaloo- ja ühiskonnaõpetuse õpetaja kujunemiseks. Üleliidulises juhendis ettenähtud lisapunktid panime välja vaid sellistel juhtudel, kui vestlusalustel oli n-ö ka midagi muud hinge taga.

Ajaloo eriala kutsevestluskomisjonis käis 99 üliõpilaskandidaati. Eelnimetatud kriteeriumide alusel andsime 3 lisapalli 18, 2 lisapalli 22 ja 1 lisapalli 33 noorele. 26 kandidaati jäid ilma täiendava pallita. Vestluskomisjon, kuhu kuulusid dekaan, üks kateedrijuhatajatest, osakonna parteigrupi organisaator ning üliõpilaste omavalitsuse esindajad — teaduskonna komsomolibüroo sekretär ja ametiühingubüroo esimees, sai ülevaate kõigist nendest, kes olid avaldanud soovi statsionaarselt õppida ajaloo-osakonnas. Paraku piirdus mõnegi noore huvi ajaloo vastu üksnes avalduse kirjutamisega. Esimesele eksamile ei ilmunud 13 üliõpilaskandidaati. Põhiliselt oli tegemist nendega, kes said komisjonis käies nulli.

Millisel määral avaldasid komisjoni poolt antud lisapallid mõju järgnenud eksamitele ja I kursuse komplekteerimisele? Eksamitulemusi nad ei mõjutanud. Küll aga korrigeerisid nad teatud määral vastuvõttu. Aga eks see oligi vestluse eesmärk. Ajaloo-osakonna I kursusele võtsime vastu 36 statsionaarset üliõpilast. Neist 29 oleks pääsenud ülikooli õppima ka siis, kui poleks vestlust olnud ja määravad olnuksid üksnes eksamitulemused. Lisapallid otsustasid seega 7 vastuvõetu ja 7 väljajäänu saatuse. Neid inimesi tuleb edaspidi eriti silmas pidada. Kui lisapalliga vastuvõetud osutuvad tublideks üliõpilasteks, siis on neile antud «avanss» asja eest. Kui väljajäänud tulevad aasta pärast tagasi, siis tõestavad nad oma püsivat huvi meie eriala vastu. Lõpliku hinnangu kutsevestluse osale uute üliõpilaste vastuvõtmisel saame anda alles aastate pärast.

Üks on aga praegugi selge. Kutsevestlus õigustab enniast siis, kui komisjoni käsutuses on piisavalt objektiivset informatsiooni iga üliõpilaskandidaadi kohta ja kui arvestatakse iga eriala spetsiifilisi nõudeid. Vestluste praeguse korra juures kippus nii ühte kui ka teist vajaka jääma.

Dotsent ALLAN LIIM,
ajalooteaduskonna dekaan

Dots. Märt Liigant 50

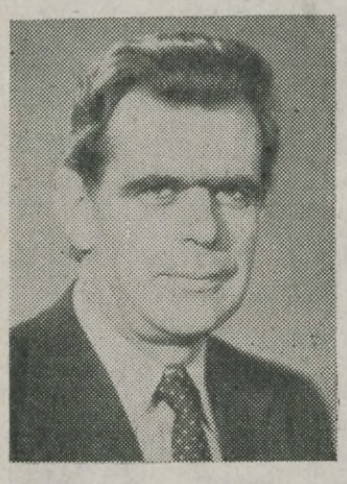

Kui 28. augustil 1936. a. Kilingi-Nõmme maalriperre tuli lisaks vennale-õele veel pisipoeg Märt, siis vaevalt oskas keegi tollase tähtedeseisu järgi tema eluteed taevatähtedega siduda. Ometi hakkasid need siravad kauged tulukesed noort inimest tõsiselt peibutama. Seda tunnistab ülikooli matemaatikaosakonna kiitusega lõpetamine 1959. aastal astronoomia erialal.

1957. aasta oktoobris oli raadiopiikse saatev kullatud kerake kuulutanud kosmoseajastu algust. Tehistähed ise näitasid suuna tänase juubilari teadusuuringutele. Algus oli paljulubav: juba esimene teaduskirjutis sputnikut jälgiva automaatteleskoobi teooriast (kahasse tollase noore teaduri J. Einastoga) ilmus meie maa kõige prestiižikamas astronoomiaajakirjas (1960). Viimasel ülikooliaastal andis stipilisa pika ametinimega töökoht: TRÜ Tehiskaaslaste Vaatlusjaama juhataja asetäitja fotovaatluste alal. Pärast ülikooli lõpetamist sai M. Liigantist vaatlusjaama juhataja. Noor spetsialist viis lõpule jaama väljaehitamise ja sisustamise. Ta organiseeris ja juhendas vaatlusi, vaatles ise ja töötles vaatlustulemusi (peatselt elektronarvutil), täiustas vaatlusmetoodikat, lõi vaatlusvahendite teooriat ja rakendas seda praktikasse. M. Liiganti jälgiv fotokaamera sai autoritunnistuse ja tõi 1961. aastal Moskvast rahvamajanduse näituselt hõbemedali ja leiduritasuks jalgratta. Kümmekond aastat hiljem lisandus veel autoritunnistus tehiskaaslase asukoha automaatmääraja eest. Töö kõrvalt, ilma aspirantuuri abita, kaitses ta 1968. a. kandidaadiväitekirja. Enam kui poolesaja Nõukogudemaa vaatlusjaama seas püsis Tartu jaam kindlalt esireas. Üheks tunnustuseks oli ka paarikümnepäevane teaduskomandeering 1969. a. Malisse, organiseerimaks sealse vaatlusjaama töösserakendamist. Järgmisel aastal sai alguse sputnikute vaatlustega seotud lepinguliste tööde täitmine ja juhendamine.

Põhikoormuse andis siiski töö õppejõuna. 11 aastat oli Märt Liigant assistent, siis vanemõpetaja (1970) ja 1974. a. sai ta dotsendi diplomi. Tema tööaja jooksul on teaduskond jõudnud kaks korda poolduda ja tema spetsiaalsus — astronoomia — on esialgsest astronoomia ja geofüüsika kateedrist jõudnud teoreetilise mehaanika kateedri kaudu teoreetilise füüsika kateedrisse. Astronoomialoengutele ja praktikumidele on lisandunud uued kursused: matemaatilise füüsika meetodid, tuumafüüsika, vektor- ja tensoranalüüsi alused. Loengud on hoolikalt viimistletud, üliõpilastele hästi arusaadavad, kuid seda mitte teadusliku ranguse arvel, ning hästi illustreeritud. Nii valmistas juubilar loengutsükli «Astronoomia» tarvis üle 300 diapositiivi. Suurepärasele esinemiskultuurile on vist oma jälje jätnud ka aktiivne kaasalöömine tudengiaastatel ülikooli näiteringis.

M. Liiganti ühiskondlik töö algas teaduse, eriti kosmoseuuringute populariseerimisega raadios, ajakirjanduses ja loengutega ühingus «Teadus». Pärast NLKP-sse astumist 1967. a. nihkub ühiskondliku töö kese üha enam füüsikaosakonda, ta on kursuse juhendaja, 1968—73 osakonna aü büroo liige (neist 4 viimast aastat selle esimees) ning 1974—81 füüsikaosakonna parteibüroo sekretär. Parteibüroo liige on ta ka praegu, lisaks veel teaduskonna õppeprodekaan ühiskondlikel alustel.

Oma ettevõtmistes on M. Liigant kuidagi vaikselt märkamatu, ent seejuures äärmiselt järjekindel. Et kõigeks selleks ka edaspidi sitkust ja energiat, vastutulelikkust ja algatusvõimet, tervist ja tuju jätkuks... Nagu seni!

Kolleegid

Heino Mardiste 50

Uue semestri lävel — 24. augustil 1986. a. — jõudis oma esimese juubelini TRÜ geograafiaosakonna juhataja dotsent Heino Mardiste. Vändrast pärinev noormees asus peale Viljandi II Keskkooli lõpetamist 1955. a. õppima TRÜ geograafiaosakonda. Teadushimulise üliõpilasena võttis ta agarasti osa ÜTÜ geograafiaringi tööst ning valiti peagi selle esimeheks. Teda kõitis okeanograafia ning peale ülikooli lõpetamist 1960. a. sai temast Heltermaa Merehüdroloogiajaama vaneminsener ning juhataja. Hiiumaal töötas H. Mardiste viis aastat, kuni ta 1965. a. kutsuti tagasi Tartusse geograafiakateedri assistendiks. Energiline, laia silmaringiga õppejõud määrati nüüd geograafiaringi juhendajaks. 1969. a. astus ta sama kateedri aspirantuuri, uurimisteemaks Väinamere hüdroloogia. Aspirantuuri lõpetamisel 1972. a. ei olnud geograafiaosakonnas paraku ühtki vakantset kohta. Tuli maha jätta Tartusse rajatud kodu ja perekond ning siirduda Tallinna, kus avanes tööpõld TA Termofüüsika Instituudi Läänemere sektoris. Alles nelja aasta pärast, peale väitekirja kaitsmist, valiti ta 1975. a. TRÜ füüsilise geograafia kateedri vanemõpetajaks. 1980. a. edutas teaduskonna nõukogu dotsent H. Mardiste selle kateedri juhatajaks. Vaatamata sellele, et kateedri liikmed olid enamuses temast eakamad, oskas energiline juhataja oma heatahtliku suhtumisega võita õppejõudude, abipersonali ja üliõpilaste poolehoiu.

Õppejõuna on H. Mardiste sihikindel, hoolas ja nõudlik pedagoog, kes pidevalt uuendab oma loengumaterjali maailmajagude füüsilise geograafia, okeanograafia ja kosmiliste uurimismeetodite alal. Viimased on ka tema uurimistöö huviobjektiks. Oma eriala entusiastina on ta olnud mitmete TRÜ teaduslike ürituste organisaator — geoinformaatika konverentsi (1983. a.) ja suvekooli (1985. a.) orgkomitee liige, noorte geograafide suvekooli (1985. a.) kuraator.

Ta on Eesti Geograafia Seltsi presiidiumi, haridusministeeriumi geograafia ainekomisjoni liige jt. organisatsioonide aktivist, sealhulgas raamatuühingu menukas mälumängija.

R. Mardiste eriline poolehoid kuulub orienteerumisspordile selle algusaastaist saadik. Ta on saavutanud auhinnalisi kohti paljudel võistlustel, mida kroonis 1963. a. Eesti NSV meistri tiitel. Tema on muide ainsana osa võtnud kõigist Jüriöö jooksudest. Nüüd on tegutsemisele võistleja ja kohtunikuna lisandunud ka organiseerimistöö «Kape» klubis.

Soovime juubilarile jätkuvat edu õppe-teaduslikus ja ühiskondlikus töös!

Kolleegid füüsilise
geograafia kateedrist

ÜLIÕPILASTE TRÜ AÜ KOMITEE

4. septembril toimus TRÜ üliõpilaste aü komitee koosolek, kus põhitähelepanu pöörati septembris-oktoobris läbiviidavate aruande-valimiskoosolekute ettevalmistamisele. **Ametiühingurühmades tuleb arutada kõik reservid ära kasutada; arutada kõrgkoolireformi ja andekoosolekud läbi viia septembrikuu jooksul** ja valida uued aktivistid: rühmaorganisaator, sotsiaaldelegaat, spordi- ja kultuuriorganisaator; vajaduse korral ka rühmaorganisaatori asetäitja organisatsioonilise või õppetöö alal.

Teaduskonna üliõpilaste aü büroo ja revisjonikomisjoni aruande-valimiskonverents tuleb läbi viia hiljemalt 10. oktoobriks ja kõik materjalid esitada TRÜ üliõpilaste aü komiteesse hiljemalt 13. oktoobril kell 17.

Koosolekutel ja konverentsidel tehtut kokku võttes ja uueks perioodiks üritusi planeerides tuleks erilist tähelepanu pöörata vastutustundele, kriitikale ja enesekriitikale; põhjalikult analüüsida sotsialistliku võistluse kokkuvõtteid, et edaspidi kõik reservid ära kasutada; arutada kõrgkoolireformi ja TRÜ-s omavalitsuse moodustamisega seotud probleeme.

Aktivistidel, kellel tekib koosolekute-konverentside läbiviimisega raskusi, võivad abi saamiseks pöörduda üliõpilaste ametiühingukomiteesse, **spetsiaalne õppus viiakse läbi 15. septembril kell 18.15 peahoone auditooriumis nr. 140.** Hiljemalt samaks ajaks tuleb ka aü komiteesse teatada teaduskonna aruande-valimiskonverentsi läbiviimise aeg ja koht.

TRÜ üliõpilaste aü I aruande-valimiskonverents on 21. oktoobril algusega 14.15 TRÜ aulas.

Uusi trükiseid

L. Tamm, A. Paves. Reuma lapseeas. 2., parandatud trükk. Tartu 1986, 1000 eks., 100 lk., 20 kop.

Lembit Saarnits. Kodanike maakasutusõigus. Tartu 1986, 500 eks., 64 lk., 10 kop.

Ago Vilo. Ehitusgeoloogia. Tartu 1986, 500 eks., 112 lk., 20 kop.

Valner Krinal. NSV Liidu majandusajalugu kuni kapitalismi perioodini. Kolmas, parandatud trükk. Tartu 1986, 600 eks., 84 lk., 15 kop.

Taskuarvuti ja algoritmid IX ja X klassi matemaatikas. Tartu 1986, 1000 eks., 68 lk., 10 kop.

Arvutiõpetus. I osa. J. Kiho. Tartu 1986, 1000 eks., 56 lk., 10 kop.

Metoodiline juhend andmeanalüüsiks programmipaki «SAISI» abil. III. A.-M. Parring, E.-M. Tiit. Tartu 1986, 400 eks., 104 lk., 20 kop.

Eeluurimise planeerimine. Metoodiline materjal kriminalistika erikursuses «Uurija teaduslik töökorraldus». Herbert Lindmäe. Tartu 1986, 300 eks., 56 lk., 10 kop.

Jüri Saarma, Märt Saarma. Psüühika osa haiguste kujunemises ja ravis. Tartu 1986, 1000 eks., 32 lk., 5 kop.

TRÜ majandusteaduskond. Majandusteadlaseks õppimise võimalustest Tartu Riiklikus Ülikoolis. Tartu 1986, 450 eks., 60 lk., 10 kop.

Töökaitse. Metoodilisi materjale TRÜ majandusüliõpilastele. Heino Siigur. Tartu 1986, 500 eks., 36 lk., 5 kop.

Kõrgem algebra ja analüütiline geomeetria. Materjale kõrgema matemaatika põhivara omandamiseks füüsikaüliõpilastele. Ivar Piir. Tartu 1986, 500 eks., 112 lk., 20 kop.

KRAPP

Juba üle aasta on möödas, kui ülikooli lehes ilmus eelmine Tartu NAKi lehekülg. Nagu tookord, olgu ka nüüd lisatud möödunud hooaja kroonika:

26. sept. 1985 — uue loomingu õhtu,
10. okt. — aastakoosolek (valiti uus juhatus: Priidu Beier, Ülle Kahusk, Enn Lillemets, Aado Lintrop, Kajar Pruul),
17. okt. — Rein Sepa kolmas loeng germaani eepostest («Beowulf» ja «Nibelungide laul»),
24. okt. — esietendas Rakvere teater Rägaveres Hendrik Lindepuu näidendi «Süda kaheks»,
25. nov. — külas oli Peep Ilmet, kes luges ja laulis oma luulet, samuti Heiti Talviku loomingut,
26. nov. — oldi osalised Joh. Semperi nim. Tartu 8. Keskkooli kirjandusklubi asutamisõhtul,
9. dets. — Ants Oras 85 (mälestusõhtu, millest lähemalt vt. «Looming» 1986, nr. 4),
16. dets. — külas oli 8. keskkooli kirjandusklubi,
19. dets. — Uku Masingu õhtu (Anne Maasiku ja Jaan Toominga osavõtul, vt. «Looming» 1986, nr. 4).

TED HUGHES (s. 1930)

KUIDAS VESI HAKKAS MÄNGIMA

Vesi tahtis elada
Ta läks päikese juurde ta tuli nuttes tagasi
Vesi tahtis elada
Ta läks puude juurde need põlesid ta tuli nuttes tagasi
Nad kõdunesid ta tuli nuttes tagasi
Vesi tahtis elada
Ta läks lillede juurde need närtsisid ta tuli nuttes tagasi
Ta tahtis elada
Ta läks üska ta sai kokku verega
Ta tuli nuttes tagasi
Ta läks üska ta sai kokku noaga
Ta tuli nuttes tagasi
Ta läks üska ta sai kokku vagla ja mädaga ta tuli nuttes tagasi
Ta tahtis surra

Ta läks aja juurde ta läks läbi kiviukse
Ta tuli nuttes tagasi
Ta käis kogu ilma läbi otsides eimiskit
Ta tuli nuttes tagasi ta tahtis surra

Kuni tal polnud enam midagi nutta

Ta läks kõikide asjade põhja

Täiesti kulunud täiesti puhas

WILLIAM BUTLER YEATS (1865—1939)

LEDA JA LUIK

Järsk löök ja pekslev hiigeltiivapaar
On naise kohal, lestadega lind
Ta reisi embab, nokas kuklakaar
Ja rinna vastas naise kohkund rind.

Kuis heita avanevailt reitelt maha
Need kõhkvel sõrmed võiks kõikvõimsat sulist?
Ja mis võib keha, tahab või ei taha,
Muud kui vaid tunda löömas südant tulist?

Ta niudeis sigitab üks võõras tuige
Maatasa tehtud müürid, tornirisud
Ja otsa Agamemnonile.
Kas ta
Sai, olles jõhkra õhu vallas, luige
Käest ühes väega kaasa tarkust pisut
Enne kui nokk ükskõikselt vabastas ta?

Inglise keelest
MART VÄLJATAGA

TUULIKKI RAUDALAINEN

* * *

Valge riidetükk krookniiti läbi ajada,
kogu aeg ühevõrra lõimeniite vahele jätta.
Jäägu tuulekohin vaid tuulekohinaks
väljas puude vahel, maja ümber. Mets —
see on päris. Kas saaks ka öelda:
päris sõna, päris lause? Et öelda seda,
mida tood, paned või võtad. Ehmatamapanev
peitusemäng. Krookniit läbi riide.
Vägivedu ühest selgusjõust teiseni.
Julgeda mõelda millegi kohta —
krookniit, kõievedu, veokõis.
Öölevkoi lõhnab, kui õhtu jõuab,
ja lõpetab hommikul — imestada
ja imetleda. Millegi sünd.

KALEV KESKÜLA

* * *

Kõik ilm tuleb ise kätte
kevad Kalamajast ja nälg Tšaadist
kabaree Pariisist ja luulekunst Pekingist
Soome väed on nüüd Surnumere ääres
ja Suur-Soome Karu liigutab oma vanu kõrvu
aga abstraktne humanism hulgub mööda Euroopat
ja ööbib Stockholmis paadi all
Agulirahvaski
käib Suurel Bulvaril võõraid keeli õppimas
joob päikeseloojangul punast veini
ja tüdrukud lõhnavad Kesk-Euroopa kosmeetikast
Kõik ilm peab meis kokku saama
kõike peame maitsnud olema
kui kord kukkuv kell
on meie suuruse ja viletsuse mõõdupuu
Tulgu siis kes tahes
tulgu või see läti juudi sotsialist
Jeesus Kristus

19. veebr. 1986 — esineti Tallinnas «Pegasuse» klubis (oma loomingut tutvustasid Kalev Kesküla, Indrek Särg, Tuulikki Raudalainen, Aado Lintrop, Ülle Kahusk, Priidu Beier, Piret Viires, Harry Liivrand, Sulev Kübarsepp, Jaan Malin, Enn Lillemets),
28. veebr. — külas Tallinna NAK,
17. märts — Avo Üpruse autoriõhtu,
24. märts — NAKi liikmeks võeti Jaanus Adamson,
31. märts — rahvaluuleõhtu (usundilised muistendid),
7. apr. — kohtumine ülikooli eesti kirjanduse ja rahvaluule ringiga «Sophokleses»,
10. apr. — Rein Sepa neljas loeng germaani eepostest («Beowulf»),
14. apr. — Jaanus Adamsoni autoriõhtu,
24.—26. apr. — kirjanike kongressil Tallinnas,
28. apr. — rahvaluuleõhtu II (kummitused, mõlemal korral rääkis Mare Kõiva),
12. mai — Aleksander Aspeli õhtu (vt. «Looming» 1986, nr. 7),
14. mai — Uku Masingu õhtu kordus Tallinnas «Pegasuse» klubis,
18. mai — kaheksas luuleõhtu botaanikaaias (oma loomingut lugesid Aare Kasemets, Harry Liivrand, Kalev Kesküla, Aime Hansen, Andres-Allan Kurvits, Sven Sildnik, Avo Üprus, Eva Adamson, Piret Viires, Jaan Malin, Aado Lintrop, Tõnu Trubetsky, Ülle Kahusk, Enn Lillemets),
19. mai — Tallinna noorte PUNKautorite külalisesinemine.

Lisaks esinemised eesti kirjanike IX kongressil, Tartu kirjanduspäevadel, Jaak Põldmäe päeval, kunstimuuseumi teaduslikul konverentsil, Tuglase juubeliga seoses jm.

Hooaeg algab tava järgi uue loomingu õhtuga, s.o.
29. sept kell 18 Kirjanduse Majas.

AIME HANSEN

* * *

Kes lamab siin selle risti all,
vaikne, ilus ja nähtamatu?
Nähtamatu küll minule, aga mitte
mesilaskuningale,
teda ümbritsevad tuhanded mesilased,
kes nõelavad nii mürgiselt ja nii magusasti.
Näen teda tihti unenägudes,
näen ta keha ja naeratust,
aga mitte tema nägu.
Kes ta on? Tasa
sammuvad mardikad üle ta keha
pikkades ridades nagu mungad
keskpäevapalvusele.
Kuid tema ei märkagi seda.
Üha näen teda unenägudes,
ainult mitte ta nägu.
Kuid ka seda näen ma pea, üsna pea,
sest järjest selgemini ilmub mulle ta keha.
Kaitsku mind jumal sel päeval!

* * *

Oh vaata ette!
Sa kaotad ju oma käevõru
sellesse kaevu, kui vett võtad!
Kas ei kuule sa kellukese tilinat?
Kas sa ei mõista selle tähendust?
Nõnda uinud magusa tilina saatel,
vesi voolab su silmadele
ja sulle ilmub too mees,
seitsmeharuline täht laubal,
sa sulad temaga ühte
ja kodakondsed leiavad
su keha kaevu juurest,
aga ei su hinge.

INDREK HIRV

* * *

Hulk päevi tumedaid ja tõetuid
läind orjatöös —
nüüd tähepüüdjaid mullast võetuid
ei nähta öös.
Ei nähta taevas, ammuks maas.
Kus asume? —
Küll turjal tihedalt kui paas
teil lasume,
küll pilvetollakana ringi
meid ajab tuul —
ei peata isepäiseid hingi
ka hõbekuul.

Kord värahtab te roiduv ulm
ehk aegu ahte
ja lämmatab teid vari julm
me viimse tahte.

* * *

Kui musti purji heiskan sõjaretkeks
ja kahutavalt taevalt viipan tuult,
siis tullitanud pilvi pūstihulle
ei peata sadandite ööde äng.

Vast mõni rõõmutõrges öö on öelnud Sulle,
et Sinu silmanurgis heiastuda hetkeks
ja oma koprund veri imeda Su suult
on aiva olnd mu ulma salamäng.

Tea: ainult minus! — minus on Su pääs,
sest oma verelipli Sinu soonis
näen ringlemas, Su juukseis kihelemas,
kui värisevi sõrmi vallandad neid õhe.

Sind tunnen igavikku sõudvais valgeis voonis,
Su nuukseid kuulen säält, kus lõõskab lääs,
kui märkan pilveutte tombuks tihenemas
ning vee ja taeva vahel kinni vajub lõhe.

SULEV KÜBARSEPP

* * *

Päikselaigud metsas
nagu juustes kõõm
teritatud teibas
viskleb viimne rõõm

üle halli välja
tuiskab tuhk ja tuul
hetk on kurt ja pime
surnud sõna suul

tuul
poeedi
sõrmist
rebib pabereid
pole kes võiks praegu
üles võtta neid

* * *

Sütel leegin
lapsed süles
silm ei haara silmapiiri
ainus äratee viib üles
mööda päikse
kitsaid
kiiri

Oo ma tean
ma raskelt magan
aga ärgata ei jõua
sajand suitseb seljataga
päike peas
ja põues põuad

INDREK SÄRG

KOMPASSIGA

hää paps sa ära
kingi kompassi
mu sünnipäeval
nüüd sügiskuul

kompassi passida ei passi
ei minul ega
mõnel muul

magneet see liialt
tõmbab ligi
vaid põhja seda põhjatut

muid kaari näe
ei lase ligi
käi sirgjoont seda põhjatut

ja kui siis lõpuks
põhja jõuad
siis põhja jäädes lõunata

jääd ilma sest
mis kere nõuab
jääd ilma soo(-)
ja lõunata

mul pole põhjust
põhja minna
ma pole nõnda põhjalik

ka siin võib elu
üles minna
ka siin on küllalt põhjalik

jah paps sa ära
kingi kompassi
nüüd sünnipäeval
sügiskuul

ta näitab küll
kust päike tõuseb
ei näita kuid
kust puhub tuul

Kus mehed meesteks saavad?

ALGUS. Vaevalt jõuad vastse rebasekasuka turri ajada, kuukese tõeliste üliõpilaste vahel ringi sagida, kui tuleb päev, mil tekli peab vahetama kokardiga karvamütsi vastu, ülikonna mundri vastu. Nii algab mehistumine — nukrate kirjadega, rakkus jalgadega, oskamatusega, harjumatusega, koduigatsusega. Enesele märkamatult läheb hääl julgemaks, rüht sirgemaks. Läbid noore sõduri kursuse, lased rihma tasapisi lõdvemaks, näitad iseloomu, töötad, õmbled, harjutad õõd läbi, õpid kohustusi ja tunned, kuidas tsiviilelu vormitud säsi tasapisi terasega kattub. Võib-olla võrdledki ennast mõned ajad plastiliinitükikesega, millest tahetakse midagi lihtsat ja sirgjoonelist voolida, kuid taolised mõtted ununevad pea.

Armeesse ei tulda kolme musketäri seiklusi otsima. Ei ole siin kardinali mehi ega imekauneid toatüdrukuid, rääkimata salapärastest mileedidest ja võimalustest tagurpidi hobuse seljas ratsutada, kuid vaatamata sellele ei ole vana hea deviis «Üks kõigi, kõik ühe eest!» kaotanud oma mõju. Kord teeb üks kõigi eest tööd, teised puhkavad, harvemini vastupidi. Elu on elu.

ÜLEMUSED JA ALLUVAD on omavahel tihedalt seotud, nende vahekorrad klaaritakse kõigepealt. Kuigi algul pagunid ja tärnid ujedamatel mehepoegadel pea ringi panevad käima, saab igaühele siiski selgeks, kes on kes. Mõni on küll alles möödunu mõju all, ei taha aru saada, miks sõjaväes viietärnilisele ei tohi alluda, aga neilgi tuleb leppida sellega, mis on.

Otsene ülemus reamehele, seersant, võib olla heaks sõbraks või tülikaks kasarmunaabriks. Tegelikult on see ükskõik, põrandad tahavad iga päev pesemist.

Nooremkomandöridel on üldse suur missioon täita — nad peavad sõdureid korrale allutama. Alguses peidab nii mõnigi tarmukam mehehakatis kodust saadetud keedisepurgi padja sisse, ajalehed madratsi alla, konservid tasku. Nojah, laps on kodu peegel. Päris huvitav oli ühel unetul ööl jälgida kaasmaalast, kes jalad rippu nariserval istudes šokolaadi õgis, et seltsimehed ühtki tükikest hommikul käest ära süüa ei saaks. Aplus ajas südame pahaks nii minul kui temal, aga mis teha, ka selliseid leidub.

SÕBRAD on kõige lähedasemad inimesed, nendega peab ettevaatlikult ümber käima. Nad hoiavad pinget ja teevad hoiatavaid grimasse, kui kipud end ära unustama. Tavaliselt veab sõpradel rohkem kui sinul. Viltu ei vea kellelgi.

Minul on mitu sõpra. Üks on kunstikooli lõpetanud arhitekt, teine tulevane maaparandaja. Kõige kontrastsem sõber on Kass, ta olevat nooruses isegi Inglismaal ja Taanis käinud, EÜE-st rääkimata. Nemad on minu tõelised sõbrad. On veel pakisõbrad, kes teatud olukordades, eriti kui juhtub midagi taskus krõbisema, iiveldama panevat sõbralikkust üles näitavad.

VÕITLUSVAIM. Munder teeb inimesed sarnaseks nagu kaks tilka vett, aga tema all on hoopis erinevad isiksused peidus. Mõnel varrukates isegi natuke musklit. Pean nentima, et keskkooli füüsiline kasvatus jääb armee jaoks naeruväärselt mannetuks ja algul ei saa mingist võitlusest juttugi olla. Paraku on eestlane nii külm ja rahulik mees, et kui esiisa Lembitu võitlusvaim kipubki välja lööma, siis pigem sööklas ja leilita saunas, mitte treeningutel.

KIRI on sõdurpoisile püha. Ta on kodu, vanemad, armastatud tüdruk, killuke lihtsat Eestimaad. Päevast päeva ootame lõunatunde ja saadame pika pilguga sideautosid. Ärge petke hapraid lootusi ega pange kannatust proovile, ta on kerge katkema. Ärge pahandage, kui kirjaread on argipäevaselt hallid. Iga rida on aeg.

MARGUS SANGLEPP

VENIA LEGENDI

TRÜ pedagoogika kateedri dotsendi kt. Inger Kraavi **venia legendi** toimub 24. septembril ühiskonnateaduste majas (aud. 102) teemal «Õpetaja ja õpilase suhted».

KORVPALL

20. septembrist algavad spordihoones kursustevahelised ning osakondade- ja teaduskondadevahelised välkturniirid. Registreerimine (kirjalik) toimub spordihoones 16. septembrini. Kaptenite koosolek ja loosimine kolmapäeval, 17. sept. kell 20 spordihoone aud. 105.

Sportmängude kateeder

KODUNDUSE KABINETIS

Tiigi 78—208 registreeritakse algavaks õppeaastaks üliõpilasi (alates II k.) 15., 16., 17. ja 18. sept. kell 11—14.

KLUBIS

Laupäeval, 13. septembril kell 21 kesköödisko (kuulamiseks heavy valimik). Pühapäeval, 14. septembril kell 21 järelkasvudisko (kuulamiseks ans. «Pet Shop Boys» loomingut).

Veel mõningaid mõtteid „Käopesast“

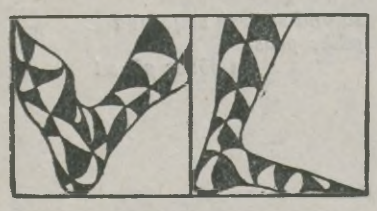

Publik vaimustub, aplodeerib püsti seistes näiteseltskonnale ja lahkub etenduselt ... mõnusalt lõõgastununa (nagu lõppenuks «Savoy ball»). Nõnda käib praegu meie teatreis «Käopesa» gastrollide müsteerium.

Lahkuda etenduselt heatujulisena tähendaks mittemõistmist. Kindlasti raputab lavastus igaüht meist, kuid kas ei jää see kõik ainult hetketundmuseks. Näib, et iva, mis teksti taga peidus, kaob üldise ülemeelikuse virvarri. Ometi igatseks hetkiti tõsimeelsemaks rahustavat allhoovust, et laagerduks see, mis tekstis peidus. Kuid üldine melu ei luba mängureeglite rikkumist. Ja nii jätkuvad McMurphy hookuspookused, mis panevad rahvast mõnusas, veidike jahmatama panevas rõõmus ahhetama (no küll alles ütles!) ja laginal naerma. Vägisõnade ohtrus on magnetiks meie konservatiivse lavatekstiga harjunud publikule. Nii mõnigi neist, mis originaali tekstis üsna lahjana tundus, on lavastuses kraadi võrra kangem, nii mõnigi on isetegevuse korras juurde mõeldud.

Tähtsam on siiski muu. Näidendis on küllaga ideid, mis tekitavad ängistavaid assotsiatsioone. Hiljutisel uuestivaatamisel said erilise tähendusjõu McMurphy sõnad enne elektrikonvulsioonravi seanssi: «... Need seal vangilaagris võiks teie käest ühtteist õppida ...». Inimese vaba tahte allasurumine on iseloomulik totalitaarsele võimule igal ajal. Ja seetõttu omandabki stseen hullumajas laiema tähenduse vabaduse ja selle mahasurujate antagonismi igikestvusest. Just siin peituvad fašismi juured, lämmatamaks kõike seda, mis püüdleb õigluse, vabaduse ja tõe poole. Kuigi näidendi kurjuse kehastuseks on naine (milline võikalt sarkastiline naeratus K. Saukase õde Rotchedi näol), ei leevenda see vähimalgi määral olukorra tõsidust. Tema on siin vägivallaühiskonna alustugi ja peremees ühes isikus. Kuid peagi omandab lavategevus jälle rõhutatult lõbusama värvingu ja haihtub tõsidusenoot, mis äsja vapustas.

Lavastaja Vjatšeslav Gvozdkovi ei näi huvitavat isiklik suhe laval toimuvaga. Pigem võib täheldada laiade publikumasside maitsele vastutulemist, lisades vürtsi mõne pikantse detailiga. Nii mõnegi stseeni puhul on küsitavad praegused rõhuasetused. Kõik on ju kenasti lavale pandud (hoolimata eespool öeldust), ometi jääb midagi puudu. Mida omapoolset on püüdnud lavastaja anda materjalile, mis autori poolt kirja pandud tõelises maailmavalus? ... Selles kontseptsioonituses jäädki imetlema Tõnu Karki McMurphy osas ja tema suurepärast näitlejatehnikat, millele aeg-ajalt annab omapoolset lisa mõni teine tegelane ülejäänud meeskonnast. Lõppkokkuvõttes aga on kindlustatud publikumenu, mis loodetavasti veel niipea ei lõpe.

MEELIS METSLANG,
ingl. fil. III k.

RENNA MÄNDMETS

* * *

kurbus see põhjavesi sügaval suletud järv
pilvede piltidest ära ei väsi
olgu et mõtetes kibedust käärib
kurbus klammerdub kehahoidu
lapseeast alles on jäänud et väärib
vaatamist valguse ränd
päikesepalli seest pääsmatuks päevaks
milles on antud näha
ja tunda ja tundidetiirud
põõrduvad maakera taha
ent lahkuva valguse viimased viirud
saavad värvideks õhtuehas
mis vaevalt saab kustuda kui juba kiirgub
külma valgust kaugete tähtede sirast
ja tähtedekirjas on tundmatus kirjas
kirjas kõik millest ei hoidu
kõik see kurbus mis paistab silmast
ja klammerdub kehahoidu

PRIIDU BEIER

EESTI NEIU

Klooga rannas keegi neeger
kena eesti neiuga
püüdis juttu alustada
aga ilma tuluta

lennujaamas sama neeger
kenalt eesti neiult taas
küsis aga ei saand vastust
mitte mingisugust ta

läks siis «Viru» varieteesse
tellis kõige kangemat
ühel kenal eesti neiul
kes näis juba langevat

nõnda madalale et ta
heitis pilgu neegrile
aga siis ka temast põrkus
õuduses ta eemale

ei see olnud õige neeger
näinud neiu kohkudes
olnud hoopis Priidu Beier
põsed naerulohkudes

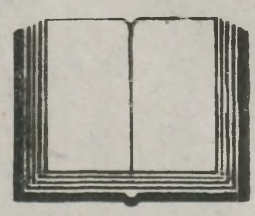

ENN LILLEMETS

* * *

Toomepuhangud metste sees, kohal;
sirelid ärkamas-tõusmas,
nemad veel teavad
hoolekäo hommikupalvust,
hiilgavat ööbikusadu ja ühtehoidu,
nemad veel taipavad ...
Pangodi ääres
maa lainetab,
ärkvel on tema
ja elud on ikka veel noored
sajaaastaseis hooneis,
kuu on hele,
kaste vajub varvastele,
eesriie on pärani valla.

Me tuleme siis, kui päikene tõuseb,
külm hommik ja värske on vari.
Nii noor, et polegi teda.
Maa aga lainetab lauldes me sees
ja uinuda puudub mõte
päris.

KAUKSI ÜLLE

Võrumaalt

ÜTS UM SAIBAS

Pankõ'ga kuurmat
tõstkõ'ga pääle
ütskõrd murrus
egä varras
egä puujupp
pussatas
egä saibas
satas maahha

Tõstkõ'ga pääle
pankõ'ga kuurmat
ei na naase
murrõst murru
halust häbelidse
häo
korgõst kuurmast
kummardagi'i

Pankõ'ga kuurmat
tõstkõ'ga pääle
saibas säädke
kõgõ otsa
varras koon hoit
korgõ kuhja
ei häo halust
ei vao vihast
ku um saibas
sõs sais püstü

KAJAR PRUUL

HIRM JA VIHA

(Pelle Miljoona ainetel)

Hirm ja viha suurtes linnades.
Hirm ja viha inimeste silmades.
Hirm ja viha ajalehtedes.
Hirm ja viha inimeste südames.
— — —
Ülem seadustest,
vanem taevastest,
külmem terasest,
kuumem päikesest,
tugevam kui armastus,
kaunim kui kultuur
hirm ja viha on.

Hirm ja viha suurtes linnades.
Hirm ja viha inimeste silmades.
Hirm ja viha ajalehtedes.
Hirm ja viha südames.

Joonistas ENE AOMETS

Toimetaja kt. INDREK UDE

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 3917. MB-08762. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 24 (1458) | Reedel, 26. septembril 1986 | Ilmub 22. novembrist 1948 | Hind 2 kop.

Mida saame teha paremini?

● ÜLIKOOLI PARTEIAKTIIVI NÕUPIDAMINE OLI 18. SEPTEMBRIL ●

Ühel pool aulatäis ootel ja mõttes ülikooliinimesi, nende seas ka EPA parteikomitee esindajaid ning ajakirjanikke; teisel pool presiidiumis EKP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan, ENSV kõrg- ja keskerihariduse minister Väino Rajangu, EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär Enn-Arno Sillari, teine sekretär Albert Saunanen, rektor prof. Arnold Koop, parteikomitee sekretär dots. Paul Kenkmann ja tema asetäitja ideoloogia alal dots. Mart Sõrg. Põhjuse kokku tulla kohe vastse õppeaasta algul andis juunis EKP Keskkomitee bürool vaetud ülikooli parteikomitee töö üliõpilaste ideelis-poliitilisel kasvatamisel. Vastuvõetud otsust on tutvustatud ülikooli parteikomitees ja TRÜ nõukogus, parteikomitees töötati välja ka abinõudeplaan. Seesama abinõude plaan oli ka aulas laiali jaotatud, sinna oli võimalik teha igaühel omalt poolt täiendusi ja parandusi. Mõtteid meie töö paremaks korraldamiseks oli palju, selleks andis tõuke ka kõrgkooliuuenduse põhisuundade projekt.

* * *

● **Ettekande pidas EKP TRÜ komitee sekretär dots. Paul Kenkmann.** Järgnevalt lühirefeering kuuldust. EKP Keskkomitee bürool analüüsiti põhjalikult kõiki üliõpilaste ideelis-poliitilise kasvatuse parteilise juhtimise tahke. Otsuses märgiti kokkuvõtvalt, et see ei vasta veel täielikult kõrghariduse uuendamise ülesannetele. Parteikomitee ei tõsta küllalt järjekindlalt kommunistide avangardset osa spetsialisti kui kodaniku kujundamisel, suunab nõrgalt õppejõude õppust võtma kasvatustöö möödalaskmistest ja leidma kommunistliku kasvatuse täiuslikumaid meetodeid ja vorme. Mitmed väljatoodud puudused leidsid taunimist juba ülikooli parteikonverentsil mullu novembris, puudujääke on arutatud ka parteikomitee istungitel. Abinõude plaan on koostatud nüüd selliselt, et varem vastuvõetud otsusi enam ei mainita, need on vaja kiiresti täita. Kirjapandud ülesanded on niisugused, mis on kohe alustatavad ning mille tulemusi saab hinnata juba selle õppeaasta lõpul.

«Ideelis-poliitilise kasvatustöö **eesmärk** on praegu selgem kui lähemas ja kaugemaski minevikus. NLKP XXVII kongressi otsused ja kõrgkooli uuenduse põhisuunad toovad esile tööalased, kõlbelised ja poliitilised omadused, mida peab evima ülikooli lõpetav spetsialist. Praegune murranguline aeg toob väga näitlikult välja, kuivõrd tihedalt on omavahel seotud tulevase spetsialisti erialane kvalifikatsioon ning poliitiline kultuur ja kõlbeline pale. Siit järeldus: ei saa olla enesega rahul, kui oleme üliõpilasele hästi edasi andnud oma aine sisu, jättes teiste hooleks eriala poliitilise konteksti, spetsialisti moraalse palge jne. (või lugedes seda hoopis mittevajalikuks). Siit tuleneb esimene põhimõte parteikomitee ning teaduskondade ja kateedrite kommunistide tegevuse suunamiseks: **ületada üld- ja eriainete õpetamise ning ideelis-poliitilise kasvatuse lahusolek.** Spetsialisti ideelist palet kujundab kõige rohkem ikkagi see, mida tehakse loengul, seminaris või praktikumis. Vastavalt sellele ei ole üliõpilase ideelise palge kujunemisel keskne osa ja vastutus mitte ühiskonnateadlasel, komsomolisekretäril või veel kellelgi, vaid neil, kes õpetavad eriala ja kellel on üliõpilase silmis seetõttu ka suur autoriteet, kõnelemata kõige tihedamatest kontaktidest.»

(Järg 2. lk.)

Sügisesse

Ei ole veel seda päris õiget tunnet. Ülikoolitunnet. Ometi oli selle järele tasapisi süvenev igatsus. Ruumid on tühjavõitu — tudengeid on veel vähe. Muidugi, esimesed ja teised kursused on maal. Lehetegijana oled suurema osa aastast tudengite sees. Oled omaks võtnud nende üritused: käid looduskaitseringis, filmiklubis, teaduskondade üritustel, ühiselamus... Sul on tuttavaid matemaatikuid ja arste, geograafe ja füüsikuid... Juunis ulatad paljudele suveõisi ja oled kurb, et nad siit päriselt ära lähevad. Sügis seevastu on ootuslik. Milliste mõtetega tulevad rebased? On neist abi ka lehetöös? Sügise kurvavõitu poole (loodus justkui seisataks, heites endalt õied ja lehed) kompenseeribki uute vägede juurdetulek.

Enne 8. oktoobrit nad ülikooli ei jõua, ka teised kursused mitte. Maatööde geograafia on tänavu hoopis lai — 9 rajooni ligi 1200 tudengiga pluss veel linna abistamine. Siis, 8. oktoobrist saab taas osa kõigist *alma mater*'i võludest. Ah võlud või? Mis need siin on? No kas siis mitte? Mida head on mitme kuu jooksul näidatud Tartu kinodes? Aina vanad põnevusfilmid ja keskpärased kaasaegsed linateosed. Kui ei oleks ülikooli oma filmiklubi, jääksid väärtfilmid hoopis nägemata. Filmimaailmatöö ja selle korraldus näikse veel väga kaugel olevat Elem Klimovi sõnade kohaselt (teisipäevasest «Kesköö-programmist») heast tasemest.

Peagi kuulutatakse välja ka uus tõlkevõistlus. Neljapäeval tulid kokku eelmise võistluse hindajad ja hinnatud. Aastaid kestnud iga-aastane konkurss on toonud mitmeid väliskirjanduse tõlkijaid.

Meie naiskoor on juba mitmel aastal oma semestrialguse laulmist Toomemäel Kristjan Jaak Petersoni juures alustanud. Nii oli see ka kolmapäeva õhtul.

Näe, esmakursuslane, kui paljusse Sa lülituda saad. Ega see veel kõik ole. Pane hästi tähele kõiksugu kuulutusi, jäta meelde vanemate tudengite heatahtlikud sõnad ja otsi endale kindlasti mõni meelepärane tegevus peale selle kõige tähtsama. See on ikka see vana tuntud sõna **õppimine**, mis ülikooliski tänavu teist hõngu saamas. Uued nõuded kõrgharidusele, uued võimalused kõrghariduse omandamiseks, sealhulgas eksperiment.

Aga on veel üks suur valdkond, kus isetegemine täiesti soodustatud. Komsomolielu. Kursustel ja arstiteaduskonna õpperühmades juba toimuvad aruande- ja valimiskoosolekud. Seejärel tuleb objektiivselt hinnata teaduskondade komsomolielu ja valida uued eestvedajad. Kuidas edaspidine komsomolitegevus välja nägema hakkab, sõltub igaühest endast: avaldage oma mõtteid (ka ajalehes!), valige etteotsa hakkaja! Ülikooli komsomolikonverents on praegu planeeritud 28. oktoobriks.

VARJE SOOTAK

Autasustamisi

NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega pälvisid rahvamajandusele spetsialistide ettevalmistamise üheteistkümnenda viisaastaku ülesannete täitmisel saavutatud edu eest:

Tööpunalipu ordeni

AIN-ELMAR KAASIK — arstiteaduskonna dekaan, professor,

JUHAN TULDAVA — saksa filoloogia kateedri juhataja, dotsent.

medali «Töövapruse eest»

ASTA LIIVAK — kaadriosakonna juhataja;

medali «Eeskujuliku töö eest»

SELMA VOLK — krohvija,

MARTIN ZOBEL — botaanika ja ökoloogia kateedri vanemõpetaja.

ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirja said üheteistkümnenda viisaastaku tootmisülesannete eduka täitmise eest:

JAAN MIKK — pedagoogika kateedri juhataja, professor,

VALERI VASSILTSENKO — eksperimentaalfüüsika kateedri dotsent.

Õnnitleme!

Valgevenes

viibib praegu Eesti NSV kirjanduse ja kunsti päevade delegatsiooni liikmena meie rektor professor Arnold Koop. Valgevenemaa linnades tantsib praegu 14 paari ülikooli rahvakunstiansambli segarühmast, esinevad ka orkester ja lauljad. Eesti NSV kirjanduse ja kunsti päevadele sõideti juba esmaspäeval, tagasi jõutakse pühapäeval. Minski ja Grodno ülikoolis ning Gomelis esitatakse põhiliselt eesti rahvatantse, kaasa võeti ka valgevenelaste «Ljavonihha». Ansambliga sõitsid kaasa selle kunstiline juht Mati Tiivel ja assistent Mall Aso ning Valga KEKi «Torupill».

Mälestusmiiting

peeti 17. septembri õhtul. Raad memoriaalile asetati pärg langenud sõjameeste auks. Lilled jäid paljude ülikooli töötajate kalmudele. Kõnelesid rektor prof. A. Koop, arstiteaduskonna dekaan prof. Ain-Elmar Kaasik, dots. Hillar Palamets jt. Ülikoolis keemiat õppinud ja 1889. aastal mineraloogiaprofessoriks valitud Johann Lemberg haual avati ausammas.

Esmaspäeval komsomolikomitees

Komitee erakorralisel koosolekul said soovituse astuda NLKP liikmeks Jelena Langebraun (füüs. V) ning liikmekandidaadiks Ellen Neve (saksa fil. IV), Alvo Aabloo (füüs. III), Piret Valner (õig. V), Viktor Trasberg (pol. ökon. aspirant) ja Linnar Liivamägi (õig. III).

Laupäevakust

Ülevabariigiline komsomoli ja noorte laupäevak algas ülikoolis juba eelmise nädala algul ning kestab veel kolmapäevani. Tööd tehti ülikooli õppehoonetes, ühiselamuis ja nende ümber. Sel kolmapäevalgi pesid õigusteaduskonna tudengid peahoone aknaid. Linna elamuehituskombinaat vajas laupäeval sadat inimest. Nii palju küll kohal ei olnud, kuid ka tööde organiseerimine jättis soovida.

Laupäevaku kultuuriprogrammina oli kavandatud küllaltki tõsiselt võetav meelelahutusõhtu klubis. Vihma tõttu jäi kahjuks ära plangu värvimine. See-eest algas hommik äratusmänguga ühiselamute juures.

Kui see info liiga üldsõnaline näib, siis nii palju peaks veel teada andma, et mõnedki teaduskonnad (n. majandus-, füüsika-keemia-, filoloogiateaduskond) andsid laupäevakuks vähe inimesi ning nüüd tuleb võlad tasa teha. Kõigest sellest saime materjali laupäevakustaabi esimehelt Margus Kiiskülalt, kes õpib kaubandusökonoomika II kursusel.

EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE

● *Nende malevasuvi oli siis veel ees. Oldi alles kohale jõutud. Kuidas pärast avamist Gagarini rühma elu läks, sellest saab lugeda 3. leheküljel.*

HHH 1 2 3 NÄDAL 4 5 HHO 6 7

Mida saame teha paremini?

(Algus 1. lk.)

Eriala õpetamise ja üldse õppetöö kasvatuslikku osa aitavad suurendada kõrgkooliuuendusega avanevad võimalused: õppetöö osatähtsuse üldine tõus, spetsialistide ettevalmistuse individualiseerimine, mis suurendab juhendajate kasvatuslikku mõju, suurem rõhk üliõpilase enese vastutusele, omavalitsuse laienemine, eksperiment. Teaduskondade ja erialade spetsiifika arvestamine on siin väga tähtis, seetõttu ei saa olla ühist šablooni. Küll aga kavandab parteikomitee hoida erialakateedrite kommunistide osa üliõpilaste ideelis-poliitilisel ja kõlbelisel kujundamisel pideva tähelepanu all. Sama on vaja teha teaduskondade parteibüroodel.

Edasi peatus parteikomitee sekretär **ühiskondlik-poliitilisel praktikal.** Praegune iseendale puru silma ajamine tuleb ületada ja teha sisulist tööd. On vaja välja andma hakata ÜPP teoreetilise kursuse põhiküsimusi käsitlevaid õppevahendeid. Iga üliõpilane peaks saama oma õppeaja jooksul ülesandeid, millest ta saab praktilisi kogemusi. Parteikomitee peab vajalikuks laiendada üliõpilaste praktilisi kontakte teiste elanikkonna rühmadega, esmajoones Tartus. Õpetajaid koolitavate osakondade kommunistidel on vaja koos komsomolikomiteega tagada üliõpilaste ettevalmistamine kooli komsomolielu suunamiseks.

Tulevase spetsialisti isiksus kujuneb õppetöö kõrval kogu **õppevälises tegevuses.** Tudengite suunamisel meie linna ja ülikooli kultuurivarade juurde on veel palju tegemata.

Komsomolikomitee ülesandeks on panna paika suurürituste — üliõpilaspäevade ja rahvaste sõpruse päevade poliitiline ning kultuuriline suunitlus. Keskkomitee bürool tehtud ettepeites peitub kibe tõde: need päevad on üliõpilaste põhimassi jaoks muutunud poliitilistest üritustest palaganiks. Tudengkonna huvi näitab, et need ettevõtmised on vajalikud ja komsomol peab siin olema peremees ja poliitiline juht.

Kõige rohkem on õppevälises sfääris olnud tähelepanu all **ühiselamud.** Need olid käest ära nii ainelise baasi kui kasvatuse mõttes. Tänaseks oleme suutnud luua teatud sanitaarse ja esteetilise tausta. Selle valdkonna parandamiseks on palju nõu peetud ja abinõusid kavandatud. Midagi ei muutu aga enne, kui üliõpilased tahavad ise hoida korda ja vabaneda korda mitteaustavatest kaaslastest. Praegu ei püsi alati isegi vähene läbi raskuste saavutatu. Nii kui kedagimidagi hakatakse kiitma, läheb asi käest ära. Nii on lugu kunagi kiitust teeninud filoloogidega. Osa vene filoloogе ei tea aga üldse, mis on toa koristamine. Ka õigusteaduskonna ühiselamu kevadisele edule on järgnenud langus. Iga pahandus ja karistus ühiselamus peaks tehtama avalikuks ajalehe ja teadetetahvli kaudu.

EKP Keskkomitee otsus seab ülesande suurendada EÜE juhtkaadri personaalset vastutust ideelis-poliitilise töö eest. Muret teeb just komissaritöö. Malev on õppetööväline suurim üliõpilasettevõtmine, millest ei või eemale jääda ka teaduskonna kommunistid. Büroodel tuleks enne uue ettevalmistushooaja algust eelmise suve kokkuvõtete ja õppetundide põhjal välja kujundada oma strateegia.

Internatsionaalse kasvatustöö vallas ei ole seni olnud sihikindel teistest liiduvabariikidest pärit üliõpilaste adapteerimine meie elulaadi ja kultuuri. Vähe on neil ka võimalusi tegelda taidlusega, peale teatristuudio polegi midagi.

«Et jõuda õppetöös ja õppeväliselt toimuva ideelis-poliitilise kasvatuse paranemiseni, on tarviilk kõigi meie organisatsiooni lülide **tööstiili** põhjalik uuendamine. Keskkomitee büroo seatud ülesanded nõuavad, et tööstiili ja -meetodite ümberkorraldamine peab olema isegi põhjalikum ja sügavam kui see, mida tuleb muuta kasvatustöö üksiklõikudes. Büroo otsus kohustab ületama inertsust, suurendama parteiorganisatsiooni teovõimet ja iga kommunisti vastutust üliõpilaste ideelis-poliitilise kasvatuse eest. Üks hoob, mille kaudu saab taotleda selle paranemist, on **avalikkuse ja informeerituse suurendamine** ülikooli juhtimise põhiküsimustes. Eelkõige peaks tõusma kommunistide informeeritus ning nende võimalus otsuste tegemisel kaasa rääkida. Selleks kavandab parteikomitee tänasele nõupidamisele lähedasi aktiivi kokkutulekuid ligikaudu kord semestris. Parteikomitee sidemed teaduskondade parteibüroodega on tervikuna rahuldavad. Nüüd võtame päevakorda kontaktid parteikomitee ning ülikooli ja teaduskondade komsomoliaktiivi vahel. Aktiivi informeerimine enne kaalukate otsuste vastuvõtmist ja nendega arupidamine peab saama kogu ülikooli ja parteiorganisatsiooni juhtimise normiks.»

Avalikkuse õhkkonna loomisel on niisama oluline viia demokraatlikule alusele ka juhtivate ametikohtade täitmine. Nii arutati näiteks parteikomitees koos ühiskonnateadlaste parteibüroo ning kateedrijuhatajatega ühiskonnateaduste tulevaste juhtide kandidatuure. Avalikkuse seisukohalt on tähtis ülikoolielu puudutava teabe kättesaadavus. Palju uut ei olegi vaja mõelda, parteikomitee peab täitma juba varem vastuvõetud otsused ajalehe «TRÜ» tegevuse parteilisest suunamisest, kakskeelse info juurutamisest jmt.

Üliõpilaskonna aktiviseerimise ja enesekasvatuse keskne kanal on **omavalitsus,** mille taasloomine praegu käsil. Selle projekt ilmus «TRÜs» 16. mail. Arvamusi tuli vaid paar, kuigi viljakas ei olnud ka arutamine teaduskonnabüroodes. Nüüd on paika pandud põhimõte, et omavalitsus ei ole mitte uued organid komsomoli ja ametiühingu kõrval, vaid et see on esmajoones mehhanism, mille kaudu üliõpilased ise saavad lahendada oma elu küsimusi. See tähendaks üliõpilaste esindatust kõigis juhtorganeis, asjaajamise protseduure ning lahendajate täielikku vastutust üliõpilaskonna ees. Seni on ju olnud nii, et kui üliõpilasel jääb midagi tegemata, kannab ta vastutust dekaani, mitte kaasüliõpilaste ees. Peale üliõpilaste tuleb omavalitsuse juurdumiseks ümber häälestuda ka õppejõududel ja juhtimisaparaadil.

Parteilise juhtimise stiili uuendamine on lahutamatu tööst **kaadriga.** Tõsised puudused tuleb ületada komsomolikaadri parteilisel juhtimisel. Jalad peab alla saama komsomoliaktiivi diferentseeritud õpetamine.

Parteikomitee sekretär dots. Paul Kenkmann peatus oma ettekande lõpul iga kommunisti **vastutusel ning isiklikul osavõtul.** Praeguse kolmeaastase aruandeperioodi vältel peaks saama iga kommunistist õppejõud esitada aruande kasvatustöös kordasaadetust oma parteigrupis, bürool või üldkoosoleku ees. Parteikomitee tihendab juhtivate töötajate aruannete ärakuulamist ning suunab komitee liikmeid aru andma komitee tööst organisatsioonides, kus nad ise arvel. Parteibürood peaksid aga jõudma nii kaugele, et üliõpilaskommunistidel oleks pidev ülesanne just komsomoli juhtimisel. Üldse peame otsima mitmel viisil teid, kus üliõpilaskonna paremik saaks ennast ise avaldada.

SÕNAVÕTTUDEST

● **Rektor prof. Arnold Koop** alustas oma sõnavõttu sellest, et seni oleme sageli küll vastu võtnud printsipiaalseid otsuseid, kuid pole suutnud neid järjekindlalt ellu viia. Probleemiks nr. 1 pidas ta **õppeprotsessi.** Et ülikooli lõpetaks igati kvalifitseeritud spetsialist, on vaja kasutada hoopis intensiivsemaid õppemeetodeid. Paljud õppejõud töötavad veel vanaviisi. Kaasaegne õpetusprotsess sõltub suuresti ka tehnikast. Seda on ülikool tellinud. Suuremat sidumist õppetööga vajab ka kateedrites ja laboratooriumeis tehtav teadustöö. Ülikoolis on tehtud mitmeid uurimusi, kuid nendegi tulemusi on vähe teada antud, nende vastu vähe huvi tuntud ja ära kasutatud. Õppetöö peaks muutuma tulemuslikumaks ka seoses eksperimendiga (eksperimendist kolmes teaduskonnas järgmistes lehtedes — toim.). Rektor rõhutas siinjuures, et eksperimenti pole välja mõelnud mitte parteisekretär ega dekaan. See on tarvilik ja edasiviiv protsess kõigile õppejõududele ja üliõpilastele. Seoses omavalitsusega esitas rektor küsimuse: miks ei ole

(Järg 3. lk.)

Prof. Viktor Palm 60

Kui kuuskümmend, siis kuuskümmend. Imestada pole siin midagi, elu on niisugune. Alles oli juubel — juba jällel Aga seda peab küll tõdema, et kahe juubeli vaheajal oled Sa kõvasti kosunud.

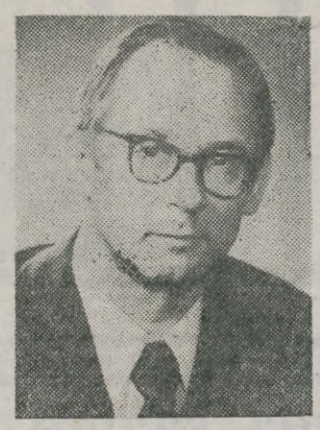

Jõudsid saada mitmekordseks vanaisaks. Ehitasid endale labori lammutamise teel kaasaegse kabineti, mis pole mitte mingi endine WC või köök. Said ENSV teeneliseks teadlaseks. Sind valiti ENSV TA kirjavahetajaliikmeks. Karskete eluviiside pideva harrastajana edutati Sind osakonna karskusliikumise juhiks. Hakkasid oma kulu ja kirjadega välja andma kontori «PALM CONSTANT SERVICE» produtseeritavaid pakse kõiteid ning jätkad endise hooga oma kakskeelse ajakirja redigeerimist ja toimetamist, mida on aastatega kogunenud juba oma paar jookskvat meetrit. Vahepeal tegid seiklusrikka loengureisi Itaaliasse. Seejärel jõudsid kõrvuni armuda arvutitesse ja niivõrd, et veedad sageli nende seltsis õid. Aga vahetad neid niipea, kui rahakott lubab. Fanaatilise visadusega oled hakanud otsima seda TARKADE KIVI, millega saaks kogu orgaanikat arvutisse ajada. Sinu sellesuunalisi pikaajalisi ponnistusi märgiti tunnustavalt ära sja mõõdunud juubelil, kus Sulle paljude aukirjade, medalite ja kingituste hulgas anti üle ka TÕELISE ALKEEMIKU medal. Orgaanilise keemia arendamise eest on Sind autasustatud TA P. Kogermanni nimelise medaliga. Mitmed Su juhendatavad on vahepeal kandidaatideks saanud, doktoreiks tõusnud. Nii et teadus areneb ja edeneb. Kateedri juhtimises oled ka uuendusi taotlenud. Sinu arvates pole nii suurt kollektiivi nagu meil on üldse võimalik juhtida, või vähemalt kahekesi mitte, ja seepärast likvideerisid kateedrijuhataja asetäitja koha. Haarasid lõpuks härjal sarvist ise kinni! Üheks põhiliseks eeliseks niisuguse pöörde juures oli see, et nüüd oli kogu paberiasjandus ainuisikuliselt Sinu kontrolli all. Kui Su lauale kogunev paberilasu kirjade ja muu pahna näol hakkab töötegemist segama, siis pühid Sa selle lihtsalt paberikorvi ja asi lahendatud. Sinu antipaatia paberliku asjaajamise ja bürokraatia vastu on üldtuntud. Äärmisel juhul oled nõus valmiskirjutatud kirjale allkirja andma, kui seda väga palutakse. Dekaan on loobunud Sinuga vaidlemast — nagu ta ise tunnistas. Sa vaidled ta lihtsalt seina külge kinni. Seetõttu kasutab ta mingeid nippe, et ikkagi vajalikku dekanaadi jaoks kätte saada. Meie rektor märkis ka Su juubelil, et Viktor Palm on küll kõva mees — aga bürokraadid on ka karastatud sellid. Nii et ole tugev — me toetame Sind sel raskel võitlusteel. Loomulikult ei jätnud Sa oma juubelikõnes esile toomata kogu bürokraatliku elustiili nõrka teoreetilist alust, stupidoloogilise mõtlemise antihumaanset olemust. Demokraatiaga, s.t. kateedri koosolekutega on nii, et neid ikka veel toimub — kui on äärmine vajadus. «Kui asjad on vaja paika panna ja nimetada neid oma õige nimega» või «õiglus on vaja jalule seada», eriti lepingulistes rahaasjades või muudes finantsilistes fookustes. Sulle meeldib kiirvalitsemine — just nii nagu Pipi Pikksuka isa kurrunurruvutimaalasi valitses. Radikaalseid muudatusi õppemetoodika vallas pole Sa millegipärast viimasel ajal praktiseerinud. Uute tuulte foonil saad ehk siingi jälle loorbereid lõigata, sest õppetöö on ju ülikoolis põhitöö ja pedagoogidel on oma akadeemia.

Muus osas pooldad Sa endiselt oma vana põhimõtet: igaüks tehku oma tööd ise ja organiseerigu ise ja vastutagu ise ja kellele ei meeldi — mingu minema. Lapsehoidjat pole kellelegi vaja!

Sind tervitab ja õnnitleb 17. septembri puhul kogu orgaanikute pere ning soovib Sulle ja Su KEKSUTAJALE piisavalt kütust ja riketeta jooksu!

Kõigi nimel kõige vanem
TULLIO ILOMETS

TRÜ nõukogus

Nõukogu erakorraline koosolek peeti eelmisel reedel.

● **Rektor professor Arnold Koop tutvustas nõukogu liikmeile uut õppeprorektori kandidaati.** Seoses prof. Uno Palmi lahkumisega sellelt ametikohalt tervisliku seisundi tõttu on soovitatud tema asemele geneetika ja tsütoloogia kateedri juhataja bioloogiadoktor prof. Jüri Kärner, keda tutvustame järgmises lehes.

● **Teise küsimusena kuulati kaadriosakonna juhataja Asta Liivaku informatsiooni tööjõu uuest arvestusest.** Et momendil oli veel mõndagi selguseta, siis kirjutab kaadriosakonna juhataja sellest varsti lehes põhjalikumalt.

Üleliiduline filosoofia ajaloo konverents

16.—18. septembrini toimus Moskvas NSVL TA Filosoofia Instituudi korraldusel üleliiduline teaduskonverents «Filosoofia ajaloo metodoloogilised ja maailmavaatelised probleemid» üle 400 osavõtjaga. Konverents töötas kümnes sektsioonis ja ettekandeid oli kokku ligi 250. Tartust käisid konverentsil TRÜ riigi ja õiguse teooria ja ajaloo kateedri juhataja Igor Gräzin, filosoofia kateedri professor Eero Loone ja ajaloo-semiootika labori juhataja Linnart Mäll, kaks viimast esinesid ka ettekannetega. E. Loone rääkis teemal «Analüütilise ajaloofilosoofia uurimise metodoloogia» kaasaegse kodanliku filosoofia uurimise ja kriitika sektsioonis. L. Mäll esines Idamaade filosoofia uurimise metodoloogiliste probleemide sektsioonis teemal «Tõlge kui teaduslik uurimus», kõneldes filosoofiliste tekstide tõlkimisest, mis ei tohi olla üksnes hall kultuuritutvustus, vaid et tõlge peab olema teaduslik töö ja peegeldama ka tõlkija isiksust. L. Mäll esines veel konverentsi lõpp-plenaaristungil, rääkides europotsentrismi ületamise vajadusest. Viimane seisukoht leidis formuleerimist ka konverentsi lõpp-resolutsioonis, kus toonitati europotsentrismi ületamise tarvilikkust nii filosoofilistes uuringutes kui ka seeria «Filosoofia pärand» struktuuri parandamisel. Ilmselt pakub huvi konverentsil kuuldud fakt, et on kavas anda välja kümneköiteline «Maailma filosoofia ajalugu».

HARRI INTS

Läbi Läänemaa kihelkondade Vormsi

Maikuus jätkasid ÜTÜ eesti keele ja soome-ugri keelte ringi liikmed ja kateedrite õppejõud oma saare otsinguid. Toimus tutvumisreis Eesti NSV suuruselt neljanda saarega — Vormsiga, enne aga muistse Läänemaa kihelkonnakeskuste, selle paikkonna murdekeele ja kultuurilooga.

Mõnetunnise sõidu järel oleme vihmavines Läänemaa piiril Märjamaal. Uudistame kirikuümbrust, kuulame Margus Kasterpalu selgitusi, kuidas paik oma nime saanud. Edasi Kullamaa. Kirik on ehitatud 13. sajandi lõpul. Kirikut ümbritseval kalmistul kohtame haruldasi talupoegadele püstitatud ratasriste, üks neist on Sitakoli Matsi haual. 40 aastat töötas siinse kiriku õpetajana 17. sajandi kirjamees Heinrich Göseken, kelle epitaafi meil õnnestub näha kiriku seinal. Kullamaa köstripojana on siinmail elanud ka helilooja Rudolf Tobias, köstrimaja lähedal mälestuskivi juures saab tehtud meeleolukas grupipilt. Muu põneva kõrval teab Jaak Peebo rääkida, et armeenia kirjaniku Hatšatur Abovjani abikaasa oli ühe Kullamaa puusepa tütreid.

Käime Koluvere lossi pargis, siitsamast lossiväravast ostame tibupoegi Margus Kasterpalu kodutallu. Saueaugul ongi pererahvas kodumail, kuuleme muhedat maamehejuttu, maitseme värsket mett, saia, piima. Siit perest lahkudes kõlab ühiselt «Mu isamaa armas».

Läbi Martna kihelkonna jõuame Lääne-Nigulasse. Siin on Valve Kingisepa lapsepõlvemaad. Taeblas uudistame Ants Laikmaa Majamuuseumi. Oleme kunstniku kalmul. Just neil päevil tähistati eesti kunsti Kaanekuke 120. sünnipäeva.

Haapsalu, Läänemaa pealinn. Ohtupäike kuldab iidseid lossivaremeid. Oleme linna sattunud heal ajal: Haapsalu 1. Keskkooli teater «Põialpoiss» etendab kultuurimajas muusikali «Toomas Linnupoeg».

(Järg 4. lk.)

Communicare necesse est

(AJAKIRJANIKUD SOOMEST)

Eelmisel neljapäeval külastas Tartut 34 Soome ajakirjanikku, kelle hulgast enamik oli tudengilehtede ja infolehtede töötajaid. Timo Malmi Tamperest ja Martti Häikio Helsingist olid Tartu ja ülikooliga lähemalt tutvunud juba ülikooli juubeli päevil. Pärast vastuvõttu ülikooli juhtkonna poolt ning ekskursiooni huvituti koos Tartu ajakirjanikega «Edasist», žurnalistikakateedri uurimustest, EPA ja TRÜ lehest. Allpool avaldame külaliste mõtteid nende tervitussõnavõttudest.

Prof. Paul Fogelberg Helsingi ülikoolist.

Oleme teel majandusühiskonnast infoühiskonda. Nii ühiskond kui ka igaüks meist peab tegema kõik selleks, et info paremini liiguks ja vahenduks. Teadusliku info vahendamine teaduslikes ringkondades toimub piltlikult öeldes ühest elevandiluutornist teise, kuid loomulikult ka sama info vahendamine laiale tarbijaskonnale, asjast huvitatuile on täna ülimalt aktuaalne kõikjal maailmas ja sealhulgas loomulikult ka Soomes. Uurimus, mis jääb inforinglusest väljapoole, kaotab suure osa oma tähendusest. Viimasel ajal ongi eriti rõhutatud vajadust viia teaduslik info niiöelda laia publiku, tarbijaskonnani. Meil Soomes on sellealane töö konkretiseerunud muuhulgas ajakirja **«Tiede 2000» (Teadus 2000)** näol.

Kõigis Soome kõrgkoolides on tänapäeval inimesi, kelle funktsiooniks on info vahendamine. Helsingi ülikoolis on seda funktsiooni täitmas terve allüksus, kus töötab seitse inimest. Kogu õppeaasta vältel avaldatakse regulaarselt oma infolehte **«Yliopisto» (Ülikool).** Infokeskus avaldab ka bülletääni pealkirjaga «Tiedevinkki» (Teadusvihje), mille ülesandeks on tutvustada ülikoolis tehtavat teadustööd väljaspool ülikooli. 1985. aastal loodi Soomes üleriigiline ühing **Suomen Tiedetoimittajat (Soome Teadustoimetajad)**, mis ühendab 180 antud alaga seotud inimest.

Täna on siin rühm Soome ja Rootsi kõrgkoolide teadustoimetajaid, aga ka mitmete lehtede esindajaid. Oleme siiralt huvitatud sellest, mis moel Eestis teadusliku info küsimustesse suhtutakse, millised on teie seisukohad, saavutused ja probleemid. Oleksime väga rõõmsad, kui koostöö ka antud valdkonnas lisanduks.

✦

Oleme väga tänulikud Tartu ülikoolile selle sõbraliku ja sooja vastuvõtu eest. Meie seekordse Eestireisi ühiseks nimetajaks on koostöö teaduse ja info alal. Süvenegu meie kontaktid neis valdkondades, vähem bürokraatiat! Vanad meresõitjad ütlesid *navigare necesse est*, meie võiksime tõdeda, *communicare necesse est.*

✦

Timo Malmi Tampere ülikoolist.

Head sõbrad! Meenutan oma eelmist külaskäiku neli aastat tagasi ülikooli juubelipidustustele. Elagu rahvaste sõprus. Eläköön yliopistojen välinen ystävyys. Da zdravstvujet družba narodov. Länge leve vänskap mellan universiteten. Sellised plakatid ja loosungid ümbritsesid Tartu ülikooli aktusesaali.

✦

Ülikoolide iseseisvas info-, uurimis- ja õppetöös peegeldub meie traditsiooniline autonoomia. Ülikoolide ülesanne on olnud ja on tegutseda rahvuste *primus motor*'ina. Kõrgkoolidest paistab rahva püüd uue poole. Ei ole asjata öeldud, et ülikoolid esindavad rahvuste jätkuvust. Täna on siin saalis esindatud oluline osa Põhja-Euroopa ülikoolidest ja nende toetajaskonnast. Koos on ülikoole ja instituute, kel on ühised juured. Enne ühendas ülikoole meri, nüüd ka infovahetus.

✦

Meie, pressisekretäride ja toimetajate kohus on oma kirjatööga teha tippteadlastele tööruumi, näidata teadust juhtivatele ametiasutustele, et teadlased ja teadus ei tunne piire. Teiselt poolt on meil tarvis aru anda ka sellest, mida inimesed meie teadusasutuste uurijatelt ootavad.

Jevgeni Sokolov Tartus

Kui uurida rahvusvahelist psühholoogia- ja psühhofüsioloogia-alast kirjandust, siis praegu elavatest nõukogude spetsialistidest on kõige enam viitamist leidnud NSVL Pedagoogika Akadeemia tegevliikme, Moskva RÜ psühhofüsioloogia kateedri juhataja prof. Jevgeni Sokolovi tööd. Nii näiteks eksperimentaalpsühholoogia 100. aasta juubeliks välja antud koguteosest «The First Century of Experimental Psychology» (Toimet. E. Hearst; Hillsdale: LEA, 1979) loeme (lk. 444): «... Arvatavasti kõige tähtsam intellektuaalne teema psühhofüsioloogias on olnud aktivatsiooniteooria, mille pakkus välja Lindsley (1951) ... Teine peamine panuseandja psühhofüsioloogias on kaasaegne Nõukogude teadlane Jevgeni N. Sokolov, kes esimesena defineeris ja kirjeldas teaduslikult inimese orienteerumisrefleksi ning kes arendas välja mõjuka teooria kaitse- ja orienteerumisrefleksside eristamiseks. Tema habituatsiooniteooria on aga olnud vägagi oluline ja on lähedalt seotud aktivatsiooniteooriaga.»

J. Sokolov kaitses doktorikraadi 1960. aastal. Selle töö alusel valminud monograafia «Taju ja orienteerumisrefleks» tõlge on ilmunud Inglismaal, USA-s, Argentiinas, Mehhikos, Jaapanis. Sokolovi juhtimisel on organiseeritud mitmeid teaduslikke sümpoosione NSV Liidus, Hollandis, USA-s. 1974. aastal valiti ta Ameerika Ühendriikide Rahvusliku Teaduste Akadeemia välisliikmeks. Ta on veel Bostoni Teaduste ja Kunstide Akadeemia ja Soome TA Liige. 1985. aastal anti talle I. P. Pavlovi nim. kuldmedal monograafia «Mälu ja õppimise neuronaalsed mehhanismid» eest. Tema sulest on hõlmavaid ülevaateartikleid perioodilistes väljaannetes «Annual Review of Psychology» ja «Annual Review of Physiology». Sokolovi uurimused hõlmavad mälu ja tähelepanu neuronaalseid aluseid nii makro- kui mikrotasandil, tehislike sensoorsete süsteemide (sh. tajuproteeside) loomist, psühhofüsioloogia metodoloogiat (printsiip «inimene-neuron-mudel»); ta on originaalse värvinägemismudeli üks autoreid. Akadeemik Sokolovi juhendamisel on loodud NSVL esimesi komputeriseeritud õppeklasse (MRÜ psühholoogiateaduskonnas). Ta püüdleb selle poole, et täiustada mainitud süsteemi biotagasisidega: arvutisse juhitakse jooksvalt andmed inimese ((üli)õpilase) seisundist, millele vastavalt muudetakse personaalarvuti kuvarile — aga neid on mängus korraga 12 — antavaid instruktsioone ja arvuti töörežiimi ....

Prof. Jevgeni Sokolov loeb meie psühholoogiaosakonnas loenguid tänapäeva psühholoogia teoreetilistest ja rakenduslikest probleemidest. Esialgne alguspäev oli planeeritud reedele, 26. septembrile. Täiendavat teavet saab peahoonest kuulutuste tahvlilt ja psühholoogia kateedrist. Oodatud on need õppejõud ja üliõpilased, kes tunnevad sügavamat huvi psühhofüsioloogia vastu ja kellel on võimalus külastada umbes nädal aega kestvat huvitavat loengusarja.

Esimesed loengud 26. septembril kl. 16—18 Tähe tn. 4, D-206; 27. septembril 12—14. Järgnevate loengute ajad teatatakse kohapeal.

TALIS BACHMANN

EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ●

Suvi suur kui maalritöö

Sedapuhku on ta siis läbi — tudengite OMA suvi. Kes seadis sammud EÜE-sse, kes läks mujale rasket raha teenima, kes puhkas niisama ...

41 raskusi mittepelgavat ja veidi romantikajanulist tudengit sihtis silmapaarid Gagarini suunas — tulevikulinna ehitama.

Meeles on ärasõit Tartust, eelmise aasta komissari Muraka viimane innustav poliitinformatsioon, samuti meenuvad tuttavate kaastundlike irvitustega näod: «Gagarinisse?! No eks me näe ...» Nägimegi. Oma silm on ju kuningas. .. 5 4 3 2 1 .. Pojehhali! Ja kohale jõudes haihtusid kohe hirmujutud, mida olime kuulnud.

Algusest peale hoidsime kõvasti ühte ja see aitas meid nii mõnestki raskusest üle.

Tulevikulinna ehitamine — see oli soojatrasside remont, müüriladumine, katusetõrvamine, seinte värvimine. 46 korteriga elamu objekti, millel samuti töötasime, peaksid mäletama needki, kes käisid Gagarinis 1979. aastal. Siit ka probleem. Tihti tuli labidaga kaevata ekskavaatori eest ja järgmisel päeval veenduda, et kraav on kokku varisenud ning võib otsast alata. Oodata tuli kraanat ja kallurit, teinekord jälle seda, mida kraanaga tõsta või kalluriga vedada. Seetõttu ei õnnestunud näidata eestlaste jonni ja visadust töötegemisel ning eikonkursilt. Meie Alar ristiti lausa tulnud me tagasi ka suurte rahadega. Kuid materiaalsed väärtused võivad jääda tagaplaanile, kui õnnestub kohtuda huvitavate inimestega ning näha seda, mida ja kuidas tehakse mujal malevas.

Sellega pakkus Gagarin kuhjaga võimalusi. Alates agitbrigaadide ning poliitlaulu konkursist ja lõpetades *miss*'i valimiste ning karnevaliga. Sinna vahele mahtusid veel näiteks kohtumised kosmonautidega ja sport. Kuna spordis polnud me just eriti tugevad, otsustasime lüüa mitte sisu, vaid vormiga. Kohapeal dekoratiivriidest õmmeldud põlvini ulatuv jalgpallivorm ning vastav grimm viisid meie vastased täiesti segadusse. Hiljem sai see vorm, mida peeti millegipärast meie rahvuslikuks elemendiks, nii populaarseks, et seda kasutas ka Gagarini interrühma koondis suurel spartakiaadil.

Üldse tuli üles näidata suurt leidlikkust, sest enamik etteasteid pidime ette valmistama uneajal. Samuti ei jätkunud paljude oma ettevõtmiste mahapidamiseks alati sellest ametlikult ettenähtud päevavalgest ajast. Suur ja püha öörahu algas meil kell ... Ometi said kõik asjad tehtud ja üritused peetud. See ühendas rühma veelgi.

Eriti populaarseks saime oma rahvusliku stiiliga, mis oligi meie suve läbivaks jooneks. See aitas ära tuua preemia isegi poliitlaulu laulutaadiks ja tugeva aplausi teenis ta ära juba ainuüksi lavale tulekuga. Kuigi parimatega konkureerimast takistas meid töönäitajate nigel seis, oli meeldiv teiste rühmade käest kuulda, et olime ühed populaarsemad koos armeenlaste ja kirgiisidega.

Soe tunne oli südames Eesti päeval. On varahommik. Päike heidab alles pilku pilvede varjust. On meie päev. Keset suurt rivistusplatsi seisavad teised rühmad. Ootus. Ja koraga kaigub laul, eestlaste «Põhjamaa». Võimas, aga samas vaikne, rahulik, meloodiline. Elo ja Vambola seisavad põlevate küünaldega. See on midagi pühalikku; sa tunnetad, kuivõrd õnnelik oled, et kuulud selle nii väikese rahva hulka, tunned kokkuhoidmist ja mõtled. Mina ja Sina — ME OLEME OLEME OLEMAS!

Gagarini-elust võib rääkida palju. Kõik päevad olid sisutihedad ja kordumatud, võib rääkida, ... aga näha oleks parem. Tahaks soovitada igale TRÜ-kale. Gagarinisse tasub sõita. Kohe kindlasti! Kasvõi sellepärast, et korraga saab suhelda niivõrd erinevate tudengitega ja kindlasti sellesama sooja tunde pärast, mida kannad oma südames, kui oled Eestist kaugel. Tahaks, et iga üliõpilase jaoks oleks TA ENDA SUVI suur kui maalritöö!

Gagarinis maalripintslit hoidnud
TIIA KÖSS,
eesti fil. II k.

Mida saame teha paremini?

(Algus 1. ja 2. lk.)

üliõpilasi TRÜ nõukogus? Miks me ei tea nende endi arvamust neid puudutavates arutlustes? Sageli on tudengid välja lülitatud ka ühiselamuasjadest. Ilmselt on olnud noorsoo passiivsuse tõttu õppejõududel sageli ise kergem midagi korda ajada. Noortel tuleb lasta endil teha ja ka vastutada selle eest, mis tegemata. Kui tudeng aga näeb, et dekanaadis või kateedris pole töö ajal kedagi, kust ta siis õpibki distsipliini? Nii et eelkõige tuleb ise hästi tööd teha.

● **Füüsikaosakonna parteibüroo sekretär prof. Lembit Pung** jagas kogemusi internatsionalistliku kasvatuse valdkonnast. Osakonnas on ligi pooled vene keelt valdavad üliõpilased, enamik neist koguni teistest liiduvabariikidest. Seepärast on neid püütud viia lähemale meie vabariigi, eriti muidugi Tartu linna elu-olule, korraldatud ekskursioone jne. Alates kolmandast kursusest loetakse kõigile loenguid vene keeles. Ka eestlasest tudengil on kasulik teha kursuse- või diplomitöö vene keeles, sest selles keeles on palju õppematerjali ning tulevases teadustöös on lausa hädavajalik osata end väljendada vene keeles.

● **Matemaatikateaduskonna dekaan dots. Mati Kilp** tutvustas lühidalt eksperimenti. Loenguid on vähemaks jäetud, rohkem antud aega iseseisvaks tööks. Õppeaastas hinnatakse üliõpilaste tööd neljal korral, mitte ainult talvisel ja kevadisel sessioonil. Teaduskond on viimasel aastal tugevasti tehnifitseerunud (arvutid!), mis on üliõpilaste ja õppejõudude koostööle aina kasuks tulnud. Omavalitsus on teaduskonnas peaaegu olemas, sest tudengitel on igas asjas oma sõna õigus.

● **Teaduskonnasisehaiguste kateedri juhataja prof. Vello Salupere** peatus arstiteaduskonna kliiniliste baaside kehvusel. Sellest on palju räägitud, kahjuks tulemusteta. Teaduskond 1800 ülõpilase ja paarisaja õppejõuga moodustab tegelikult väikese instituudi. Õppetöö toimub haiglates. Tartus ei ravita aga mitte üksnes oma linna inimesi, vaid siin on abivajajaid kogu vabariigist. Haiglate ülekoormatus, vilets varustatus (võrdsustatakse tavalise linnahaiglaga) takistab suuresti normaalset õppetööd. Pealegi sõltub teaduskonna tegevus nii Tervishoiuministeeriumist kui Kõrg- ja Keskeriharidusministeeriumist. Mitte alati ei ole kahe ministeeriumi tegevus omavahel kooskõlastatud. Edasise töö parandamiseks tegi V. Salupere mitu ettepanekut. Üks neist — Toome sisehaiglasse ahikütte asemel keskkütte sisseviimine ei tohiks seoses ajaloomuuseumi remondiga olla ületamatuks raskuseks.

● **Komsomolikomitee uus sekretär Andi Kasak** tunnistas õigeks komsomoliorganisatsioonile tehtud kriitika ning nentis, et komsomolikomitee peab tegelema ideelis-poliitilise kasvatustööga mitte ainult suurürituste ajal, vaid iga päev. Suurüritustel jäävad temaatilised miitingud, kõnevõistlused ja viktoriinid kultuuriürituste varju. Väljapääs oleks ettevalmistuse tugevdamises, korralikus eelreklaamis ning igale üritusele konkreetse eesmärgi seadmises. Sageli põhjendatakse möödalaskmisi aktiivi puudumisega. Teaduskondades on välja kujunenud kindel aktiiv, kes tegeleb praktiliselt kõigega. Alati kõigega tegeldes kõike aga hästi teha ei jõua. Igale üliõpilasele tuleks leida pidevaid või ühekordseidki ülesandeid.

A. Kasak tõi veel välja probleemi, millega ülikoolis tegeldud polegi, see on nn. tudengite tööbüroo. Suvel töötatakse küll malevais, kuid ka talvel otsitakse endale tööd. Büroo otsiks töökohad, hoiaks kontakti linna vastava asutustega. (Paljude Liidu teiste kõrgkoolide komsomoli- või ametiühingukomiteede juures on niisugused bürood olemas — toim.).

● **NLKP ajaloo kateedri dots. Lembit Kiik** peatus ühiskonnaõpetusel. Sisseastujate teadmised ühiskonnaõpetuses vastasid üldiselt hindele «neli». Vaevalt rahuldavalt teati aga sotsialistliku elu praktikat ja rahvusvahelist elu. Nende kohta vastati üldsõnaliselt, ühekülgselt, roosades värvides. Järelikult tuleb sellele valdkonnale pöörata rohkem tähelepanu seminaridel, samuti poliitinformatsioonides. Sõnavõtja arvates peaksid senisest tihedamad olema ka sidemed ühiskonnateaduste kateedrite ja teaduskondade vahel. Kõneleja peatus ka ÜPP atesteerimisel.

● **Teadusraamatukogu direktor Laine Peep** ütles, et kuigi meie tudeng loeb Liidu tudengist keskmiselt kolm korda ja maailma tudengist viis korda rohkem, oleme talle sageli ise kõik kätte andnud või ära teha käskinud. Nii ei oskagi ta sageli ise orienteeruda, otsustada. Edasi kõneles ta sellest, et raamatukogus ei ole tudengiprobleemi, vaid pigem dotsendi- ja professoriprobleem. Mida arvatagi õppejõust, kes soovitab lugeda vaid 50ndail aastail välja antud raamatuid, mis ammu maha kantud. Kaasaegset õpikut ta ei soovita, sest see polevat tema koolkonnast ja oma õpiajal lugenud ta hoopis teisi. Sageli on tudeng aga ise leidnud tänapäevase raamatu.

● **Õigusteaduskonna dekaan dots. Eimar Rahumaa** tõi välja mõned probleemid seoses eksperimendiga. Eksperimendi vastuvõtt ja sellega kaasaminemine näitab õppejõu kõrget missioonitunnet. Suureneb ju tunduvalt temagi iseseisva töö osa, rääkimata tööst üliõpilasega (näiteks jaotati seminarirühmad kursusel nüüd kahe asemel neljaks). Rohkem tööd tuleb teha samuti õppematerjaliga, neid peab saama ka piisavalt paljundada, muidu pole eksperimendil mõtet. Eksperiment toob välja kõrghariduse mahajäämuse materiaal-tehnilises baasis. Ruume kusagilt juurde ei tule, õigusteaduskond viis õppetöö ka dekaani kabinetti.

E. Rahumaa tegi ka ettepaneku luua ülikooli juurde vabariigi juristide täiendussüsteem. Nii jätkuks partei ja valitsuse poolt seatud pidev enesetäiendamine ka õigusteaduse alal süsteemsemalt.

Õigusteaduskond on ülikoolis praegu ainuke teaduskond, kus ei tehta lepingulisi töid. Selleks puudub nii tööjõu- kui palgalimiit. Samuti puudub teaduskonnal nn. oma tagala (n. instituut jne.), kust kasvaks uus kaader. Probleem on olemas, sest viimaste aastate jooksul on vahetunud mitmetel põhjustel ligi neljandik õppejõududest.

● **Pedagoogika kateedri juhataja prof. Jaan Mikk** kõneles mõõdunud aastal sisse viidud muudatustest õpetajate ettevalmistuses. On loodud pedagoogiline nõukogu, samuti pideva pedagoogilise praktika süsteem (PPP). Senisest rohkem vajatakse õppekirjandust, videoaparatuuri.

● **Kõrg- ja keskerihariduse minister Väino Rajangu** vastas mõnele sõnavõttudes kerkinud küsimusele. Nii saavat Toome sisehaiguste kliinik soojatrassi sellel viisaastakul (siin olevat tegemist ilmse infopuudusega). Õigusteaduskonna tööjõu- ja palgalimiidi kohta ütles minister, et teaduskonnas saaks neid töid teha 16 inimest, kuid seegi tegevus vajab ruume, mida praegu pole.

● **EKP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan** ütles kokkuvõtteks, et nõupidamine oli asjalik ning käsitles kriitiliselt ja enesekriitiliselt igapäevatööd. Ta juhtis tähelepanu veel suurema nõudlikkuse vajalikkusele. Parteikomitee peab olema nõudlikum ja kriitilisem nii algorganisatsioonide kui rektoraadi suhtes. Täielikult ei rahulda veel ka õppe- ja kasvatustöö kvaliteet. Kõrghariduse suunised annavad palju võimalusi nii tulemuslikumaks ideelis-poliitiliseks tööks kui ka õppetööks. Kui seni veeti mõnda üliõpilast kursuselt kursusele, siis nüüd tuleb loodreist otsustavalt lahti saada. Keskkomitee sekretär mainis ka komsomoliaktiivi passiivsust ja saamatust. Parteikomiteel on tõelise üliõpilasomavalitsuse saavutamiseks veel palju teha. Ta arvas, et TRÜ kui üks Liidu juhtivaid kõrgkoole saab lähemal ajal enda seatud ülesannetega hakkama ning soovis parteiaktiivile selleks palju edu.

Võeti vastu resolutsioon.

VARJE SOOTAK

Johannes Tammeorg

25. I 1919—10. IX 1986

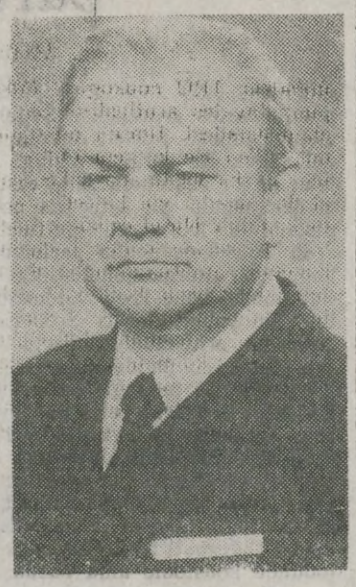

Ränk löök tabas 10. septembril farmaatsiakateedrit, ülikooli ja arvukat proviisorite peret kogu vabariigis. Raske haiguse tagajärjel lakkas tuksumast farmaatsiakateedri kauaaegse juhataja professor Johannes Tammeoru süda.

Johannes Tammeorg sündis 25. jaanuril 1919 Tartumaal metsavahi perekonnas. Keskhariduse omandas ta 1931—1936 H. Treffneri gümnaasiumis. 1936 astus ta ülikooli farmaatsiaosakonda, mille lõpetas 1940. aastal kiitusega. Pärast lõpetamist jäeti ta assistendina tööle farmakognoosia kateedrisse, kus ta töötas algul vanemõpetajana ja kaitses 1946. aastal kandidaadiväitekirja. 1949—1982 töötas ta dotsendina ja 1982. aastast professorina.

Johannes Tammeoru arvukate teaduslike tööde temaatika käsitleb Eesti NSV-s kasvavate ravimtaimede kogumist, kultiveerimist ja analüüsi.

Johannes Tammeoru mitmekülgsed võimed avaldusid eriti, töötades TRÜ teadusprorektorina 1960—1974. Suurepärase organisaatorina pani ta aluse TRÜ teadusliku potentsiaali edasisele kõrgele tasemele. Tema initsiatiivil loodi mitu probleemlaboratooriumi, võeti suund kompleksseetele uurimisteemadele. 1952. aastal valiti Johannes Tammeorg TRÜ Üliõpilaste Teadusliku Ühingu esimeheks. Tänu tema aktiivsele tegevusele ning heale organiseerimisele sai üliõpilaste teaduslik töö hoo sisse kogu ülikoolis ja vabariigis ning saavutas kõrge taseme üleliiduliseltki. Ligi paarkümmend aastat oli tema juhatada ka vabariiklik Üliõpilaste Teaduslik Ühing.

Professor Johannes Tammeorg oli kaua aastaid Vabariikliku Farmatseutide Teadusliku Seltsi esimees, sama seltsi Üleliidulise ja Tartu osakonna juhatuse liige. Palju aastaid oli ta Ühingu «Teadus» üleliidulise juhatuse liige ja Tartu linnaorganisatsiooni juhatuse esimees.

Professor Johannes Tammeorg oli suur isiksus. Tal oli eriline isikupärane veetlus. Kõiki, kes teda tundsid, võlus tema harukordne seltskondlikkus, huumorimeel, oskus rasketel hetketel tuju tõsta sobiva naljaga.

Kommunist Johannes Tammeoru teeneid on hinnatud ordenitega «Austuse märk» ja «Rahvaste sõprus».

Kõikide kolleegide ja üliõpilaste südamesse jääb helge mälestus professor Johannes Tammeorust kui heast organisaatorist, võimekast pedagoogist, viljakast teadlasest ja suurepärasest inimesest.

Kolleegid

Hans Remm

Suvevaheajal kaotas ülikool ühe kateedrijuhataja ja Eesti loodusteadlased nimeka zooloogi. 21. juulil suri raske haiguse tagajärjel zooloogia kateedri juhataja bioloogiadoktor professor Hans Remm. Ta maeti 25. juulil Raadi kalmistule.

Hans Remm sündis 26. augustil 1929 Pärnumaal Viluveres, õppis Viluveres, Vändras ja Pärnus. 1947 astus ülikooli, mille lõpetas kiitusega 1952. Järgnes aspirantuur ja kandidaadiväitekirja kaitsmine teemal «Eesti NSV verdimevate kahetiivaliste fauna». Alates aastast 1955 oli ta zooloogia kateedri vanemõpetaja, aastast 1963 dotsent. 1975 kaitses Leningradis NSVL TA Zooloogia Instituudis doktoriväitekirja «NSVL habesääsklaste fauna». 1984 valiti ta zooloogia kateedri juhatajaks.

H. Remm oli väsimatu ja oma uurimisalale andunud teadlane, kellele entomoloogia oli nii töö, hobi kui ka puhkus. Teaduslikke töid jõudis ta avaldada 74, nendest kümmekond monograafiat ja 7 õppevahendit. Eriti viljakas oli ta oma kitsal erialal — habesääsklaste (see on üks kahetiivaliste putukate sugukond) süstemaatikas. H. Remm on teadusele kirjeldanud rohkem kui 250 uut putukaliiki; sellega sai ta tuntuks kogu maailmas. Uutele loomaliikidele nime andjana tegi ta ka oma nime kadumatuks. Tema habesääsklasteuurimused haaravad suuremat osa NSV Liidust, Baltimaadest Kaug-Idani ja Kaukaasiast Kesk-Aasiani. Ta püüdis samuti korrastada putukate kogu senist süstemaatikat. Selleks avaldas ta kümmekond määrajat, kataloogi ja süstemaatilist nimestikku. Eriti väärtuslikeks osutusid tema välimäärajad. H. Remmiga kaotasime vabariigi mitmekülgseima ja parima putukatundja ning asjaliku konsultandi selgrootute zooloogia vallas.

H. Remm oli vabariikliku zooloogia-alase probleemkomisjoni aseesimees, Eesti Looduseuurijate Seltsi entomoloogiasektsiooni kauaaegne esimees, kuulus vabariiklikku parasitoloogia- ja zooloogia-alasesse probleemikomisjoni, ENSV TA Zooloogia ja Botaanika Instituudi nõukogusse ja ENSV TA Looduskaitse Komisjoni, oli (alates 1962) TRÜ ÜTÜ zooloogiaringi juhendaja, toimetas «Loomade elu» III köidet, kirjutas artikleid ENEle ja ENEKEsele, esines rahvusvahelistel ja üleliidulistel konverentsidel.

Ta oli ka ülikooli spordiklubi toimekas liige ja kogu elu terve mees. Tõsist arstiabi vajas ta möödunud kevadsuvel esimest ja viimset korda. Aga ta töötas elu lõpuni — veel 18 päeva enne surma tegi ta Kääriku metsas putukate valguspüüki. Kaks käsil olevat kirjatööd jäi pooleli — selgrootute zooloogia õpik ja Eesti kahetiivaliste välimääraja.

Prof. Hans Remmiga kaotasime silmapaistva ja viljaka teadlase, autoriteetse õppejõu ja tööka, rahuliku, sihikindla, vähese jutuga, aga sõbraliku ja abivalmis kolleegi. Niisugusena jääb ta meie mälestusse püsima.

JÜRI RISTKOK

Läbi Läänemaa...

(Algus 2. lk.)

Meid oodatakse. Koolilaste näitlemisoskus ja mängulust haarab kaasa. Kõrgendatud meeleolus sõidame ööbimispaika Pullapää maaninale. Siin on juba tunda tuule jõudu ja mere häält.

Mõned tunnid uneaega ja valgehakul asume teele Rohuküla sadama poole. Meri mõllab. Praami ootajad kahtlevad, kas niisuguse tormiga merele lastakse. Lastakse siiski. Tunnise praamisõidu järel oleme Vormsis, **Ormsös** *= Ussisaarel.*

Hullos otsime üles koolidirektori Olev Piirsalu. Satume väga headesse kätesse. Olev Piirsalus leiame kodusaare ajaloosse süvenenud inimese, kelle sõnades hakkab elama vana Vormsi oma suurearvulise rootsi elanikkonnaga tavade ja traditsioonidega. Käime kirikaial, uurime kalmistul samblasse vajunud ratasriste, nukrust tekitavaid taluasemeid, kadastikke, rannamaad.

Tõeliseks avastuseks, erakordseks elamuseks kõigi jaoks on kohtumine Söderby küla viimase rootslase Maria Murmanniga, kes väga hea häälega laulab rootsi laule ja saadab end ise tsitril. Peale selle on tal osavad käed, imetleme ta tekke, pearätte, seelikuid, sukki. Mõne minutiga saab Mare Sepast ehtne Vormsi pruut.

Muutunud meeleolus jätkame ringreisi saarel. Läbime Norby, Borby, Hullo, suundume Rumpõninale. Julgemad jooksevad vastu merele, vette.

Ööbimispaiga saame Förby külla. Puhkamiseks pole veel soovi. Nagu üks mees (v.a. õnnetu köögitoimkond) asub bussitäis rahvast randa mööda Saxby tuletorni poole teele. Jalgsimatka vapramaid on Paula Palmeos. Õhtupäikeses meri ja 24 meetri kõrgune Saxby tuletorn mõjuvad meeliülendavalt, nii et meessoost reisikaaslased hakkavad grupiviisiliselt tiritammi kasvatama.

Teise päeva varahommikul lahkume Vormsist, jõuame taas Haapsallu. Nüüd on aega linnaekskursiooniks. Koduloomuuseumis saame ettekujutuse Haapsalu ajaloost ja järelteadmisi Vormsi saarest. Linn on rikas kuulsate inimeste mälestusmärkide poolest. Vana haapsallase Valve Kingisepa kannul käime lossivaremetes, tutvume Haapsalu skulptori R. Haavamäe loominguga rannapuiesteedel, imetleme R. Tobiase, C. Hunniuse ausambaid, P. Tšaikovski pinki, B. Laipmanni, E. Enno mälestusmärke. Peatume keeleteadlase F. J. Wiedemanni sünnimaja ees. Wiedemanni tänavalt leiame huvitava 3-järgulise koolihoonete kompleksi: omaaegsele kreiskoolile on juurde ehitatud linnakool, sellele 20. aastail Läänemaa Gümnaasium, kus sõjajärgseil aastail tegutses Haapsalu I Keskkool.

Asume tagasiteele. Peatume Ridalas, Kirblas, Matsalu looduskaitsealal, Lihulas. Seletused on Reet Kasikult. Reisi viimane peatus kusagil Mulgimaal kuulub sõõmisele ja järelejäänud konservide humoorikale loosimisele. Ja olemegi taas Tartus.

Kõigi sõidust osavõtjate sõbralik tänu kuulub suure-vaeva-nägijale, ÜTÜ eesti keele ja soome-ugri keelte ringi juhendajale Valve-Liivi Kingisepale, ringi juhatusele ja kateedri rahvale. Oli tore sõit — üks oma saari on leitud.

ÜLLE OOSALU,
LEELO KINGISEPP,
eesti fil. II k.

TUUSIKUD

TRÜ aü-komiteele on saabunud selle aasta IV kvartaliks järgmised sanatooriumituusikud:

Liepaja (Läti)	22. 11.—15. 12.	— liigesteh.	— 33.—
«Estonia»	10. 11.— 3. 12.	— „	— 36.—
«Rahu»	13. 11.— 6. 12.	— günekol. h.	— 48.—
„	14. 11.— 7. 12.	— seedeel. h.	— 54.—
«Sõprus»	7. 12.—30. 12.	— vereringeh.	— 34.50
„	23. 11.—16. 12.	— „	— 34.50
«Kaevur»	30. 10.—22. 11.	— liigeste-närvih.	— 42.—
„	27. 11.—20. 12.	— „	— 42.—

Avaldused koos arstitõendiga esitada aü-komiteele.

Näitusi

Septembri keskel koostati raamatukogus kaks uut näitust:

«100 aastat eksperimentaalpsühholoogiat ülikoolis» ja laialdane väljapanek **«Kirjandust õiguspsühholoogiast».** Esimeses on sisutihe ülevaade sajandivanusest teadustööst eksperimentaalpsühholoogia vallas, tõendatud-illustreeritud vanade autoreferaatide, fotode, erialakirjanduse ja prestiižikate rahvusvaheliste ajakirjadega, kus artikleid meie ülikooli teadlastelt. Näituse avas dots. Peeter Tulviste loogika ja psühholoogia kateedrist.

Õiguspsühholoogilise kirjanduse väljapanek oli seotud üleliidulise konverentsiga. Näitus väärib huvi eelkõige seetõttu, et enamik raamatuid on saadetud eksponeerimiseks väljastpoolt vabariiki ja need jäävadki meie fondidesse.

Oktoobrikuus saab veel vaadata näitust **«TRÜ leiutustegevusest»**, mille kohta jagasid huvitavat informatsiooni teadusprorektori aset. dots. Jaak Järv ja näitusel eksponeeritava molekulimudeli autor ÜMPI molekulaarse modelleerimise labori juhataja Raik-Hiio Mikelsaar.

Tähtpäevanäitusel «Pühendatud Koidulale», on võimalik tutvuda eesti kirjanike pühendusluuletustega **Lydia Koidulale** läbi aegade. **«Andres Saal 125»** ja **«Hella Wuolijoki 100»** jäävad avatuks veel viimaseid päevi.

Kunstinäitustest on raamatukogus oktoobri alguseni eksponeeritud ENSV teenelise arhitekti **Toomas Reinu looming** (akvarellid, arhitektuursed kompositsioonid, fotovalik kavandatust-teostatust).

MARIKA KULLAMAA,
vanemredaktor

Uusi trükiseid

Nadežda Vihm. Stomatoloogilised täidismaterjalid. Teine, täiendatud ja parandatud trükk. Tartu 1986, 300 eks., 76 lk., 15 kop.

Informaatika õpetamise metoodika üldküsimusi. Jüri Afanasjev. Tartu 1986. 400 eks., 56 lk., 10 kop.

«TARTU VANALINNA KAEVAMISTEST»

Niisuguse pealkirja all kutsub Tartu Inseneride Maja humanitaariasektsioon oma ettekannet kuulama **teisipäeval, 30. septembril kl. 18.** Esineb Kultuurimälestiste PI Tartu grupi juht arhitekt U. Tiirmaa.

Sektsiooni juhatus

KUNSTIKABINET

võtab vastu uusi liikmeid. Registreerimine teisipäeval, kolmapäeval või reedel pärast kella 18 ruumis nr. 13 peahoone keldris.

HEI, PRESSISEKRETÄR!

Sind oodatakse jälle «TRÜ» toimetuses. Tule **teisipäeval, 30. septembril kl. 16** ja võta kaasa värsked mõtted oma töö ja pressiklubi tarvis. Saad ka teada, et järgmine kord . . .

Toimetus

TÄHELEPANU, TOIMETUSE KOLLEEGIUM!

Saame kokku toimetuses **esmaspäeval, 29. septembril kl. 12** (kohtumine EKP TRÜ komitee sekretäri dots. P. Kenkmanniga ning uue tööplaani arutamine).

SOE SÖÖK

Ühiselamu nr. 6 (Leningradi mnt. 25) I korrusel asuv **söökla** hakkab alanud õppeaastal jälle teenindama kõiki ülikooli töötajaid ja üliõpilasi esmaspäevast reedeni kell 12—16.

Teistel kellaaegadel ja laupäeval-pühapäeval teenindatakse ainult dieettalongide alusel ja ülikooli profülaktooriumis viibijaid.

TRÜ üliõpilaste a/ü.

TANTSIMA!

Kui Sa oled varem tantsukingi jalga sidunud, liikumisest rõõmu tundnud ja tahad seda jätkata, tule Eesti NSV teenelisse **TRÜ rahvakunstiansamblisse.**

Katsetel valitakse välja kõige lavalisemad, tantsulisemad, nendele langeb osaks au — olla TRÜ RKA liige.

Kaasa võta trenniriided ja hea tuju ning tule esmaspäeviti ja neljapäeviti kell 18 klubisse.

Tulgu needki, kel kõlav lauluhääl ja pillimänguoskus. Orkester ja laulurühmgi ootavad täiendust!

SÜGISKROSS

Kehalise kasvatuse ja spordi kateeder teatab, et sügiskross (2 km naistele ja 3 km meestele) toimub lauluväljaku juures:

29. sept. — kl. 12.15, 14.15 ja 16.15
30. sept. — kl. 14.15, 16.15
1. okt. — kl. 16.15.

Ootame rohkearvulist osavõttu.

KLUBIS

Laupäeval, 27. septembril kl. 21 kesköödisko (kuulamiseks ans. «Eurythmics» ja «Depeche Mode» loomingut. Pühapäeval, 28. septembril kl. 21 puhkeõhtu «Sügisootuse viise» (kuulamiseks uudiseid futuvaldkonnast).

*

Klubi tütarlaste tantsu- ja liikumisrühm alustab taas tegevust 2. oktoobril kl. 16 diskosaalis. Treeningud hakkavad toimuma teisipäeviti ja neljapäeviti kell 16. Vastu võetakse ka uusi 10—12 a. vanuseid tantsuhuvilisi tütarlapsi.

Toimetaja VARJE SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 4078. MB-08787. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riikl. Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 25 (1459) | Reedel, 3. oktoobril 1986 | Ilmub 22. novembrist 1948 | Hind 2 kop.

Füüsikute pere on paljurahvuseline

Meie ülikoolis on mitu osakonda, kus on nii eesti kui ka vene õppekeelega üliõpilasi. Vanemaid ja suuremate traditsioonidega on kindlasti füüsikaosakond. Esimene vene õppekeelega rühm võeti ülikooli vastu 1954. aastal. Ka minust sai samal sügisel tudeng. Seepärast tean ja mäletan ühtse füüsikaosakonna kujunemist selle loomisest alates.

Teadus on internatsionaalne, füüsikateadus eriti. Vaevalt oleks meie osakond omandanud nii kiiresti kõrge üleliidulise maine, kui siia poleks õppejõududena tööle tulnud Moskvas ja Leningradis lõpetanud füüsikuid. Mainigem eelkõige endist rektorit prof. F. Klementit, praegust ENSV TA presidenti prof. K. Rebast, professoreid Tš. Luštšikut, L. Rebast, dotsente K. Kudu, Ü. Haldret, G. Karu, v.-õp. V. Korovitsi.

* * *

● **Tänane füüsikaosakond on paljurahvuseline ühtne kollektiiv.** Kui iseloomustada üliõpilaskonda tervikuna, siis praegu on vene ja eesti õppekeelega üliõpilasi umbes pooleks. Vene õppekeelega kursustel on tegu õige mitme rahvuse esindajatega ja ka päritolu geograafialt on pilt mitmekesine. Pooled on lõpetanud keskkooli meie vabariigis, ülejäänud mujal. Kõige laiem geograafia on ehk praegusel I kursusel, kus õppima on tulnud noori Leningradist, Ukraina NSV-st (Kiievist, Tšernovtsõst, Mukatševost, Nikolajevist), Vene NFSV-st (Nevinnomõsskist Stavropoli krais), Abhaasia ANSV-st (Lesselidzest), Baškiiri ja Udmurdi ANSV-st. Vanematel kursustel on üliõpilasi Gruusiast, Armeeniast, Leedust ja Lätist, Pihkvast, Irkutski oblastist Angarskist, Novosibirskist, Krasnojarski kraist Norilskist ning isegi Petropavlovsk-Kamtšatskist.

Rahvuslik koosseis on samuti mitmekülgne. Vene kursustel õpib kõrvuti venelastega ukrainlasi, jute, grusiinlasi, eestlasi, soomlasi, valgevenelasi, lätlasi, ungarlasi, armeenlasi, leedulasi.

Ülikoolis on ju õppe- ja teadustöö kõrval tähtsaim kasvatustöö. Kasvatamine toimub aga alati suhtlemise kaudu ja eeskujude alusel. Ka meie osakonna töötajaskond on paljurahvuseline. Võtame kas või eksperimentaalfüüsika kateedri, kus 9-st õppejõust on 2 venelast, kui aga vaadelda abiõppepersonali ja lepingulisi töötajaid, siis nendest on üks kolmandik venelased.

● **Õppetöös on meil kindlad traditsioonid:** alates kolmandast kursusest, eriti aga neljandal ja viiendal loetakse erikursusi vene keeles eestlastele ja venelastele koos. Üliõpilased suunatakse ka koos ühistesse praktikakohtadesse. Ühiselt toimuvad praktikaaruannete, kursuse- ja diplomitööde kaitsmised. Eesti üliõpilastele soovitatakse kirjutada need vene keeles ja paljud seda teevadki. Auditooriumivälisele õppetööle aitab tublisti kaasa seegi, et osakonna üliõpilased elavad põhiliselt ühes ühiselamus, ühes sektsioonis ja ka tubades on nii vene kui ka eesti õppekeelega üliõpilasi.

Enne selle loo kirjapanemist vestlesin vene osakonna üliõpilase Jelena Langebrauniga. Lena on eestlanna, lõpetanud Lesselidzes keskkooli ja nüüd juba diplomand. Aktiivne neiu valiti III kursusel osakonna komsomolisekretäriks ja on juba edutatud ülikooli komsomolikomitee asesekretäriks õppe- ja teadustöö alal. Ta rääkis mulle, et ühiselamus on täiesti tavaline, kui üksteisele seletatakse üht või teist füüsikaprobleemi, laenatakse konspekte. Vene osakonnas on alati tütarlapsi rohkem kui eesti omas, kus tütarlapsi õige vähe ja mõnel kursusel ainult noormehed. Tütarlapsed aga konspekteerivad ju korralikumalt, ning nende «kontsud» on alati hinnas.

Kuigi õppetöö-alased sidemed on eesti ja vene õppekeelega üliõpilaste vahel väga tihedad, jäävad kultuurisidemed suhteliselt pinnapealseks. Nii on I ja II kursusel eraldatus küllaltki suur ja kontakte eesti ja vene üliõpilaste vahel vähe. Üldse toimub vene õppekeelega üliõpilaste sisseelamine ülikooliellu aeglasemalt ja kahjuks on nendele spetsiaalselt suunitletud üleülikoolilisi üritusi või ka huvialaringegi vähem.

Meie osakonna komsomolibüroos on 5 vene üliõpilast. Möödunud aasta 4.—6. aprillini toimusid üliõpilaste füüsikapäevad, mis läksid igati korda ja tekitasid palju elevust. Külalisi oli Moskvast, Leningradist, Taškendist, Krasnojarskist. Vene üliõpilased olid rohkem seotud külaliste vastuvõtu ja ekskursioonide läbiviimisega. Ühiselt käis ÜTÜ konverents, spordivõistlused ja taidlusõhtu.

Kevadel oli lõbus ühisüritus — kalapäev, mis algas ühiselamu ette «kalapuu» istutamisega ja lõppes rannas kalakonservide võidusöömisega. Ka ühiseid suusapäevi on tehtud.

Väga aktiivselt on lülitunud ülikooliellu armeeteenistusest tagasi tulnud noormehed, kes ellusuhtumiselt on nüüd palju tõsisemad kui armees mittekäinud, ning eestlased on omandanud peaaegu täiuslikult vene keele. Need noormehed ongi praegu osakonna tugisambad.

* * *

Meie osakonna kogemuste põhjal võib väita, et sellise suunitletud töö tulemusena on välja kujunenud tõepoolest ühine füüsikute pere. Ei tahaks väita, et meil internatsionaalse või üldse kasvatustöö osas oleks kõik absoluutselt korras, kuid mõningane traditsiooniline tase on siiski olemas. Konstitutsioonipäeva-eelses lehes tahaksingi füüsikaosakonna parteibüroo nimel soovida kogu ülikooli paljurahvuselisele üliõpilasperele head *alma mater*'isse kokkukuuluvuse tunnet.

Prof. LEMBIT PUNG,
füüsikaosakonna parteisekretär

7. OKTOOBER - KONSTITUTSIOONIPÄEV

UUS RUBRIIK — «REISIREAD»

Eesti NSV Looduskaitse Seltsi aseesimees ARVO IITAL seisab seljaga Rõbinski veehoidla poole: «Siitmailt evakueeriti üle saja tuhande inimese, osa kultuuriväärtusi leidis endale samuti teise paiga. Mõni kirikutorn näitab veel praegugi laevadele õiget suunda.»

Looduskaitse Seltsi suvisest õppereisist 4. leheküljel.

DANIEL MAASINGU foto

Oodatud on kõik kirjatükid teistest maadest, kõrgkoolidest, tudengitest. Jagame oma muljeid!

UUS RUBRIIK — «REISIREAD»

Pedagoogikatööde konkursi tulemused

Nädala algul tehti kokkuvõtteid eelmisel õppeaastal valminud pedagoogikaalastest üliõpilasuurimustest. Üleülikoolilisele konkursile laekus 20 tööd, põhiliselt diplomandide uurimused. Täielikult puudusid referatiivsed tööd. Diplomandidest peeti I preemia (auhind + 30 rbl.) väärilisteks keemiaosakonna lõpetanu **V. Karuse** tööd «Lahuste arvutusülesanded üldises keemias» (juhendajaks dots. J. Tamm). II preemia (aukiri + 20 rbl.) määrati **A. Remmelile** ajaloo-osakonnast uurimuse eest «Tartu Annelinna koolide IV klassi õpilaste ühiskondlikust ja ajaloolisest silmaringist» (juhendaja dots. H. Palamets). Sama preemia anti ka **G. Aleksinale** füüsikaosakonnast «Iseseisva töö oskuste seos õpiedukusega füüsikas» eest (juhendaja prof. J. Mikk). Kolm III preemiat (aukiri + 15 rbl.) määrati **A. Ilusale** (eesti fil., juhendaja dots. M. Rõigas), **M. Sesterile** (matem.,

(Järg 2. lk.)

● **IMME VIIDALEPA** kirjajoonistus

5. oktoobril on õpetajate päev.

Õnnitleme kõiki tänaseid ja tulevasi pedagooge!

Kroonika

TRÜ õppeprorektor
JÜRI KÄRNER

Jüri Kärner on sündinud 1940. aastal Tallinnas. 1963. a. lõpetas bioloogia-geograafiateaduskonna zooloogia erialal ja töötas 1963—1970 meditsiini kesklaboratooriumis nooremteadurina, 1968. a. kaitses kandidaadiväitekirja. 1970. aastast töötas zooloogiakateedris vanemõpetajana, 1973. aastast dotsendina. Dotsendi kutse anti 1975. a. 1974—1975 stažeeris Jüri Kärner Helsingi ülikoolis. 1976. aastast töötas geneetika ja tsütoloogia kateedri dotsendina. Pärast doktoriväitekirja kaitsmist 1983. a. valiti Jüri Kärner 1984. a. professoriks ja kinnitati kateedrijuhataja kohale.

Jüri Kärner on 64 teadusliku töö autor, millest enamus kuulub arengubioloogia valdkonda; ta on esinenud mitmetel üleliidulistel ja rahvusvahelistel konverentsidel. Teadustööle on antud tunnustavaid hinnanguid, sealhulgas esile tõstetud NSVL Teaduste Akadeemia aastaraamatutes.

Ta on õpetanud tsütoloogiat, histoloogiat, arengubioloogiat ning erikursusi.

Teadus- ja õppetöö kõrvalt on tal jätkunud jõudu ka ühiskondlike ülesannete täitmiseks: 1971—1974 teaduskonna ÜTÜ juhendaja, 1974—1975 prodekaan, 1977—1978 parteibüroo liige; 1977. aastast TRÜ seadmekomisjoni liige; praegu on ta TRÜ parteikomitee õppeteadussektori juhataja; teaduskonna nõukogu sekretär. Lisaks veel mitmed ühiskondlikud ülesanded väljaspool ülikooli: Eesti Loodusuurijate Seltsi asepresident, NSVL Kõrgharidusministeeriumi metoodikanõukogu liige, ENSV Haridusministeeriumi bioloogia ainekomisjoni liige, ENSV TA Zooloogia ja Botaanika Instituudi teadusnõukogu liige, mitmete konverentside orgkomitee liige.

NLKP liige 1975. aastast.
Abielus. Perekonnas 3 last.

Pedagoogika...

(Algus lk. 1)

juhendaja dots. O. Prinits) ja **A. Mängelile** (KKT, juhendaja dots. S. Oja). Aukirja väärilisena tunnistati **D. Kutkovi** (füüsika), **I. Linnamäe** (KKT), **R. Alvre** (KKT), **I. Lelle** (matem.) ning **N. Kivimaa** (eesti fil.) uurimistööd.

I—IV kursuse üliõpilaste tööde hulgas otsustati I preemia vastavatasemelise töö puudumise tõttu jätta välja andmata. II preemia omanikeks saavad **E. Vaard** (matem., juh. dots. E. Mitt) ja **L. Tosso** (eesti fil., juh. dots. M. Rõigas).

III preemia kuulub **A. Tobrele** (matem., juh. dots. E. Mitt) ning **T. Ehasalule** (eesti fil., juh. dots. A. Valmet).

Õnnitleme võitjaid ning nende juhendajaid ja soovime jõudu kõigile järgmisel konkursil osalejatele!

Dots. PEETER KREITZBERG

Eelinfo oktoobriks

8. okt. — kl. 15.15 aulas poliitpäev
8. okt. — ühingu «Teadus» linna- ja TRÜ organisatsiooni ja karskusühingu ühispleenum
13. okt. — TRÜ karskusühingu õppepäev psühhoneuroloogiahaiglas
14. okt. — TRÜ a/ü. konverents
19. okt. — linnas suur rahvatriatlon (vt. järgmist lehte!)
21. okt. — üliõpilaste a/ü. konverents
28. okt. — TRÜ komsomolikonverents

6. detsembril 1976 andis ülikooli rektor professor A. Koop välja käskkirja rajada ülikooli ajaloo muuseum. Moodustati muuseumi nõukogu, kes töötas välja põhikirja ja plaani. Kuni 1979. aasta märtsini töötas muuseum ühiskondlikel alustel, toimus kogumistöö ja sobivate ruumide otsimine.

12. märtsil 1979 eraldati peahoones neli ruumi ja 1. veebruaril 1980 sai muuseum juriidilise kinnituse ning koosseisud. Selleks ajaks oli arvele võetud juba ligi 5000 säilikut ja asutud koostama näitust.

1. aprillil 1981 avati muuseumi esimeses asukohas, peahoone keldrikorrusel, ülikooli ajaloo eksposit-sioonni I osa «Tartu ülikool 1632—1918» (fotol). 1981. a. detsembrikuus kolis muuseum Toomemäele oma päriskoju. Ülikooli juubelipidustuste ajal 1. septembril 1982 avati *alma mater*'i 350 aasta pikkust tegevust käsitlev terviklik väljapanek.

1985. aasta novembrikuus jõustus leping, mille kohaselt Poola ehitajad peavad restaureerima Tartu vanima hoone — ajaloo muuseumi asupaiga. Jälle pidi muuseumirahvas hakkama oma varasid kolima, seekord küll mitte kaugele — hoone idatiivast läänetiiba. Tegemist oli rohkesti, sest aega anti ainult üks kuu. Et aga iga päev oli väljas suur tudengitest abivägi, saime töödega hakkama. Suur tänu ülikooli juhtkonnale ja virkadele abilistele!

Praegused töötingimused ei ole kiita — ruumid on kütmata, seintes haigutavad torustiku avaused, tolmu ja prahti tuleb hommikuti vaat et labidaga kokku lükata. Pidevalt on tulnud ümber tõsta tööja fondiruumides olevaid esemeid, vabastamaks pinda ehitajatele.

* * *

On kuulda arvamust, et kui muuseumi ekspositsioon suletud, istuvad töötajad käed rüpes ja ootavad, kuni neile vastrestaureeritud hoone võtmed pidulikult üle antakse. Nii see aga ei ole! Tegemist on meil praegugi enam kui küllaga, **sest jätkub muuseumi põhitöö: tänapäeva ülikooli õppe-teaduslikku ja ühiskondlikku tegevust kajastavate materjalide kogumine, uue, pärast remonti avatava ekspositsiooni koostamine. Samuti toimub ajalooliselt väärtusliku aparatuuri ja mööbli arvelevõtt ning selle teaduslik kirjeldamine, mis tegelikult nõuab arvukate võõrkeelsete erialaste teatmekataloogide ja arhiivimaterjalide läbitöötamist.** Võib arvata, kui raske on ajaloo eriharidusega töötajal teaduslikult kirjeldada näiteks 18. sajandist pärit füüsikaaparaati. Tihti tuleb sellise riista lahtimõtestamiseks istuda päevi arhiivis ja raamatukogus. Fond kasvab iga päevaga, ületades praegu juba 30 000 piiri.

Sünnipäevalugu

Ülikooli ajaloo muuseumil tuleb aastapäev

Tähtis töölõik on ka ülikooli ajaloo alaste konverentside korraldamine. Järjekordne, VIII laiendatud sessioon toimub tuleva aasta novembris teemal «Teaduslike koolkondade, ideede ja teooriate areng Tartu ülikoolis». Laekunud on 98 ettekande teemad. Eelseisvast sessioonist võtavad osa kõrvuti ülikooli teadusajaloolaste ja muuseumiteaduritega ka mitmed tunnustatud teadusajaloolased väljastpoolt Eestit. Sessiooni materjalid avaldatakse «Tartu ülikooli ajaloo küsimustes», millest on ilmumas 19., 20. ja 21. vihik. Muuseumi teaduskaader võtab pidevalt osa NSV Liidu teiste muuseumide ja teadusajaloo organisatsioonide konverentsidest, praegu valmistutakse osalema XV Baltimaade teadusajaloo konverentsil Riias.

Teadustöö üks aspekte on Tartu ülikooli õppejõudude isikukataloogi koostamine alates 1632. aastast kuni tänapäevani. Sama koostatakse ka 19. sajandil ülikoolis õppinud **eesti soost üliõpilaste** kohta.

See nõuab pidevat uurimistööd arhiivis ja raamatukogudes.

Teadustöö raamidesse kuulub ka vastamine teiste muuseumide, teadusasutuste ja üksikisikute järelepärimistele ülikooli ajaloo kohta, mis sageli kujunevad ulatuslikeks teaduslikeks artikliteks. Regulaarselt koostatakse ka tähtpäevakalendrit kirjastusele «Eesti Raamat» ja ülikooli ajalehele. Sai valmis muuseumi esimese kataloogi käsikiri «Füüsikainstrumente 18.—19. sajandil TRÜ ajaloo muuseumi kogudes».

Plaani kohaselt lõpeb remont 1988. aasta novembris. Praegu on koostamisel hoone uus sisekujundusprojekt ja uued näituseplaanid. Siinkohal on muuseumil **palve** lehelugejaile: vajame hädasti materjali, **mis kajastaksid Tartu ülikooli tegevust aastatel 1920—1940, Suure Isamaasõja ajal ja esimestel nõukogulikel aastakümnetel (1945—1965).** Kui kellelgi on säilinud kodus vanu fotosid, dokumente, esemeid jne. ja ollakse nõus neist loobuma, võiks kontakti võtta muuseumi **peavarahoidjaga tel. 3 52 25.** Suurt rõõmu on meile teinud saadetised väljastpoolt Eestit. Viimased materjalid olid ühe esimese meie ülikooli naisüliõpilase dokumendid ja fotod tema sugulastelt Leningradist.

Tuletame veel meelde, et on olemas rektori käskkiri nr. 69 07. 05. 1984. aastast, mis kohustab teaduskondi pidevalt muuseumile üle andma teaduskonna tegevust kajastavat materjali — konverentside programme, kutseid, väitekirjade autoreferaate, fotosid jne. Samuti vajame materjale, mis kajastaksid ÜTÜ, EÜE tegevust, taidlust ja sporti. Regulaarselt peaks niisugust materjali üle andma ülikooli komsomolikomitee. Seal aga ollakse selles küsimuses väga inertne ja muuseumil tuleb n+1 korda enne küsida, kui sealt midagi saama hakkab.

Arvame, et enne, kui ülikooli ajalugu käsitlevat materjali anda või deponeerida vabariigi teistesse muuseumidesse, tuleks konsulteerida oma ajaloo muuseumiga.

Ja nii ei saanudki sünnipäevahõngulist lugu. Siiski tahab muuseumirahvas lõpetuseks tänada ja õnnitleda selle pisijuubeli puhul kõiki oma häid abimehi, austajaid ja aitajaid. Soovime, et ka nüüd, remondi ajal, ei rohtuks meie juurde teie tee!

SIRJE ÜPRUS

10 aastat tahke keha füüsika kateedrit

● **MIS ON BAASKATEEDER?**

● **EDU LASERIASJANDUSES JA RAALITEHNIKAS**

● **Septembris möödus 10 aastat ülikooli ühe kõige omapärasema kateedri loomisest.** Jutt on tahke keha füüsika kateedrist — TRÜ baaskateedrist ENSV Teaduste Akadeemia füüsikainstituudis. Teadupärast on kateedri õppejõududeks kohakaasluse alusel füüskainstituudi töötajad, kateeder valmistab ette füüsikuid tahke keha füüsika ja sellele lähedastel erialadel meie Teaduste Akadeemia ja teiste teadusasutuste tarvis. Kateedrit juhatab ühiskondlikel alustel ENSV TA president NSVL TA kirjavahetajaliige prof. Karl Rebane, kelle teeneid teaduse arendamisel ja teadlaskaadri kasvatamisel märgiti aprillis sotsialistliku töö kangelase aunimetusega. Kateedri loomisel tänaseni töötavad selles professorid füüsika-matemaatikadoktorid ENSV teeneline teadlane, ENSV TA kirjavahetajaliige Vladimir Hižnjakov, Nikolai Kristoffel ja Mart Elango ning dotsendid Olev Sild ja Arnold Rosental, rida aastaid on kateedri töös osalenud professor Ljubov Rebane ja vanemõpetaja Viktor Korrovits.

Sellisena on meie kateeder nn. füüstehhi (Moskva Füüsika- ja Tehnikainstituudi järgi) süsteemi esiklaps Eestis. Süsteem on ellu kutsutud teadusasutuste sisseseade ja neis töötavate silmapaistvate teadlaste kaasamiseks tulevaste teadlaste kasvatamisele ja õpetamisele ning on oma elujõudu näidanud juba pikema aja jooksul. Eriti ilmekalt tulevad tema tugevad küljed esile nüüd, kõrghariduse uuendamise ajal. Tähendab ju selline süsteem rea kõrgharidusele esitatavate uute nõudmiste automaatset täitmist.

Kõigepealt, arvukalt noori füüsikaspetsialiste vajav ametkond — Teaduste Akadeemia — võtab vahetult osa nende ettevalmistamisest ning katab osa sellega seotud kulutusi. Toimub ju tahke keha füüsika üliõpilaste kitsama eriala õppetöö — loengud, erilaboratooriumid, tootmispraktika, kursuse- ja diplomitööd — täielikult füüsikainstituudi ruumides ja tema kõige moodsama eksperimenditehnika kasutamisega. Mingit materiaalset kompensatsiooni selle eest instituut ei saa.

Teiseks, kateeder rakendab laialdaselt üliõpilaste individuaalplaane. See on meie töös loomulik — teades 2—3 aastat ette, millises laboris millise temaatika kallal noor spetsialist tööle hakkab, püüame tema õppetöö sisu sellega maksimaalselt vastavusse viia. Taolised individuaalplaanid sisaldavad faktiliselt pikendatud tootmispraktikat — seda teeme pedagoogilise praktika sooritamisega kateedri juures.

Kolmandaks, oluliselt on vähenenud formalism üliõpilaste teadustöös, see toimub füüsikainstituudi teadustöö kõige olulisemates suundades — on ju eelkõige just seal vaja noori füüsikuid. Selle tulemusena on paljud üliõpilased juba enne ülikooli lõpetamist teaduspublikatsioonide ja konverentsiettekannete kaasautorid, nende diplomitööde kvaliteet on kõrge (viimast tõendavad üleliiduliste üliõpilastööde konkursside medalid ja diplomid, samuti NSVL ja ENSV Teaduste Akadeemiate üliõpilaspreemiad, mida meie üliõpilased on igal aastal saanud). Nad on muutunud meie kollektiivi täieõiguslikeks liikmeiks, kellele ülikoolidiplom tähendab vaid väikest formaalset vahelüli.

● **Niisuguse õppetöö süsteemi juures on meie kasvandikud loomulikult tugevad selles, milles on tugev füüsikainstituut.** Kõigepealt on see **laseriasjandus** — laserite kasutamine eksperimentaalteaduses ja tehnikas, samuti uut tüüpi laserite väljatöötamine. Nüüdisajal on suur osa optilisest spektroskoopiast mõeldamatu lasereiteta. Võib tuua palju näiteid, kus meie üliõpilased on laserite abil saanud märkmisväärseid teaduslikke tulemusi, modifitseerinud vajalikus suunas (ülilühikesed välked jne.) olemasolevate laserite parameetreid. Viimase aja arengutest tuleks märkida laserite rakendamist bioloogias ja meditsiinis, millega on loodud uus, meil lähitulevikus arenema hakkav teadusesuund. Uurimisobjektid kuuluvad siin bioloogia ja meditsiini valdkonda, uurimismeetodid on füüsika omad. Vajalikul tasemel suudavad sellist tööd teha vaid vastavalt ettevalmistatud füüsikud.

Teiseks tahaks märkida kaasaegse **raalitehnika** laialdast rakendamist eksperimentide automatiseerimisel, keerukate arvutuste teostamisel ning nn. raaleksperimentides. Ka siin löövad meie üliõpilased edukalt kaasa. Mitmed neist on kujunenud sügavate teadmistega spetsialistideks, kelle hariduse mitmekülgsus (inseneri-, programmeerija- ja rakendajatarkuste ühendus) annab neile eeliseid paljude nominaalsete informaatikaspetsialistide ees.

* * *

Nüüd, kus kateeder on töötanud 10 aastat, võib tõdeda, et selline ettevalmistus on vilja kandnud. 50 meie kateedri kursuse 59-st lõpetanust jätkab tööd teaduspõllul. 30 neist töötab FI-s, 9 Keemilise ja Bioloogilise Füüsika Instituudis Tallinnas, ülejäänud ENSV TA teistes instituutides ja muis laboreis. Seejuures on ilmne, et meie sisulised võimalused laseri- ja raalitehnikat hästi tundvate füüsikute ettevalmistamiseks teadusele ja rahvamajandusele pole kaugeltki ammendatud. Viimasel ajal on siin märgata uusi tendentse. Laserbioloogiast ja -meditsiinist oli juba juttu. Meie lõpetajaid vajatakse laserhelipeaga heliseadmete ehitamisel, geoloogide ja ajaloolaste ekspeditsioonimaterjalide kvantitatiivsel analüüsimisel jne.

Lõpetuseks tahaks viidata veel ühele olulisele tõsiasjale — kateedri niisugune töö on saanud võimalikuks vaid tänu TRÜ ja FI juhtkondade igakülgsele toetusele ja abile, ilma milleta poleks olnud võimalik paljude uudsevõitu ettevõtmiste teel seisvate sisuliste ja formaalsete takistuste ületamine.

Prof. MART ELANGO,
tahke keha füüsika kateedri asejuhataja

Kõrgkooli kõnepruugist

«ESMAKURSUSLASELE»

● **Tere, «rebane!» Täna ja edaspidi tahame selles Sinu rubriigis ülikooli natuke tuttavamaks teha. Sa oled muidugi ise uudishimulik ja jõuad igale poole. Et ekslemist ja kõhklemist vähem oleks, selleks see ja tulevasedki lood.**

Koolil on oma terminoloogia ja kõnepruuk, ülikoolil oma. Viimastel aastatel on täheldatud kooli kõnepruugi püsimist nooremate kursuste üliõpilaste keeles. Selle asemel, et öelda: «Ma lähen ülikooli loengule» öeldakse: «Ma lähen kooli tundi». Kõrgkoolile omaseid termineid ja ametinimetusi kasutatakse sageli vääralt või hoidutakse hoopiski nende pruukimisest. Keegi ei olevat nende võõraste sõnade tähendust nagu kord ja kohus selgitanud.

Järgnevad read akadeemilisest kõnepruugist vaevalt et olukorda põhjalikumalt muudavad. Mõningat tulu peaks aga nendest siiski tõusma.

Kaua aega oli ülikoolide õppe- ja asjaajamise keeleks keskaegne ladina keel. Ülikool kujutas endast teadmiste jagamise ja omandamise tsunfti ning kandis ka vastavat nimetust: *universitas magistrorum et scholarium* — s. t. õpetajate ja õpilaste ühtekuuluvus. Selle pika nimetuse tagumise poole on aeg maha nühkinud, **universiteet** ülikooli tähenduses elab paljudes keeltes ikka veel edasi. Tänapäevalgi on **universiteet** ühtekuuluvus — erinevalt ühe teaduse õpetamisega tegelevatest instituutidest ühendab **universiteet** paljusid erinevaid teadusharusid, uurib ja õpetab neid. Hellitavalt nimetatakse ülikoole (aga ka teisi kõrgkoole) toitev ema ehk ladina keeles *alma mater*. *Alma mater Tartuensis* kõlaks tõlkes Tartu toitev ema, tähendab aga Tartus juba sajandeid tarkust ja haridust jaganud suurkooli.

Keskajal nimetati üliõpilast *studiosus*, s. t. hoolsalt õppija, millegi poole püüdleja. Sellest on tulnud paljudes keeltes kasutatav *student* ja meie mugandus — tudeng.

Üliõpilaseks vastuvõetud noor inimene kantakse üliõpilaste nimekirja ehk **matriklisse.** Vastavat pidulikku toimingut nimetatakse **immatrikuleerimiseks.** Ülikooliperre kuulumise tõendina antakse üliõpilasele üliõpilaspilet, mis kujutab endast väljavõtet matriklist ja mida seepärast nimetatakse samuti matrikliks. Igal matriklil on oma number, mille kaks esimest kohta märgivad lühendatud kujul ülikooli vastuvõtmise aastat, kolm viimast aga, mitmendana antud isik sel aastal ülikooli hingekirja võeti (näiteks 85 462 ütleb teadjale inimesele kohe, et esitatud matrikli omanik astus ülikooli 1985. aastal ja ta võeti vastu 462. üliõpilasena tol aastal).

Ülikooli esimene mees kannab **rektori** ehk ladina keelest tõlgituna juhi, juhtija, nime. Meie ülikoolis abistavad rektorit **4 prorektorit** — kaks õppeprorektorit, teadusprorektor ja haldusprorektor. Koos oma lähemate abilistega moodustavad nad rektoraadi. Rektoraat asub peahoone keemiahoonepoolses tiivas, teisel korrusel. Samas on ka õppeosakond, mis tegeleb otseselt õppetöö korraldamisega kogu ülikooli ulatuses.

Ladina keelest on võetud ka mitmed õppejõudude ametinimetused. **Professor** (= avalik õpetaja) on üldreeglina teaduste doktor, kes õpetab oma eriala kõrgkoolis. Eriala õpetaval teaduste kandidaadil on tavaliselt dotsendi kutse (*docens* = õpetav). Praktiliste ainete õpetajat nimetatakse mõnikord ka **lektoriks** (*lector* = lugeja).

Vanasti anti professorile õpetamiseks eriline iste, õppetool ehk **kateeder.** Tänapäeval mõistame kateedri all mitte mööblieset, vaid mingit kitsamat teadusharu õpetavate ja uurivate teadlaste kollektiivi. Praegu on Tartu Riiklikus Ülikoolis üle 80 kateedri, neist 6 ülelikoolilist, mis õpetavad kõigi või enamiku teaduskondade üliõpilasi. Ülejäänud kateedrid koonduvad 9 teaduskonnaks ehk **fakulteediks.** See sõna on tulnud ladinakeelsest *facultas*, mille all mõisteti võimet mingit teadusala asjatundlikul tasemel õpetada.

Fakulteedi eesotsas seisab **dekaan.** Ladina keeles tähistati selle sõnaga kas kümnikku või kümne mehe pealikut Rooma sõjaväes. Dekaani abilised, asedekaanid kannavad **prodekaani** nime.

Ka **eksam** tuleneb vanade roomlaste keelest, kus sõna *examen* tähendas uurimist või katsumist. Ja eks eksamil uurigi professor *studendi* teadmisi, et siis õige ja õiglane hinne välja panna. Kui õppejõud lihtsalt vestleb üliõpilasega teadmiste väljaselgitamise eesmärgil, siis nimetatakse seda **kollokviumiks.** Sel juhul veel hinnet ei panda. On eksamid ja arvestused korras, siis võib *studiosus* loota ka tasu **stipendiumi** näol, mis ladina keeles tähendabki tasu.

Ja olekski nagu kõik oluline öeldud sellest, mis käib keskajast meieni jõudnud kõrgkooli kõnepruugi kohta.

HILLAR PALAMETS

*

● **Meie ülikooli tudeng saab kanda oma helesinise põhjaga teklit 1957. aastast. Pildil olevad tudengid panid üliõpilasmütsi esimest korda pähe ülikooli 350. juubeli aegu.**

*

Komsomolikoosolek — etendusest mõttevahetuseks

Teisipäeva pärastlõunal istusime komsomolikomitees ja vaatasime üksteisele küsivalt otsa. Tulemas on ülikooli komsomolikonverents, millele eelnevad kursuste ja teaduskondade koosolekud. Sekretär **Andi Kasak** ja asesekretär **Ain Lepikult** mõtisklesid koosolekute efektiivsuse üle.

Jah, siiamaani on isegi nii juhtunud, et õppejõud võtab kursuse käekõrvale ja viib loengult koosolekule — nagu lasteaias. Miks puudub huvi? See on ju üliõpilaste jaoks aasta kõige tähtsam sündmus. Minnakse nagu igavale etendusele, raamat igavuse peletamiseks põues; selle asemel, et sõna võtta asjadest, mis teaduskonnas parasjagu tulipunktis. Et keegi peale määratud esinejate kõneleks, ei väära lootust. Kui püsti tõustakse, siis ehk ainult paarisõnaliseks repliigiks, mis puudutab ainult kitsast ringi kohalolijatest.

Vastuväide: kuid kas mitte pisiprobleemidest ei hakkagi hargnema see, mis tegelikult puudutab kõiki. Jah, tõesti...

Kuid mõttevahetus ei hakka edenema ilma teaduskonna büroo sekretäri ergastava avaetteasteta. Küsimus on selles, kuidas esineda. Kõneleja ei tohiks mingil juhul kogu jutu vältel viibida silmadega paberis, vaid peab rääkima elavas keeles, mitte kroonulike abstraktsioonidega manipuleerides. Ettekande peen kunst — see on ka oskus provotseerida, irriteerida, nii et kuulajate süda kripeldama hakkaks; nii et mis-meelel-see-keelel printsiip tõesti tööle rakenduks. Kui kõneleja kritiseerib, siis peaks see olema niivõrd väljakutsuvas vormis, et paneks vastu väitma, ümber lükkama. Lõppude lõpuks on komsomolikoosolek ikkagi oma asja ajamine ja sekretär ei suuda seda kõikide liikmete eest teha. Kui muidu ei saa, siis miks mitte pöörduda auditooriumi poole kasvõi nii: «Mis Sina sellest arvad, Siim, Andres...»

Üldjuhul neelatakse «kibe» alla ja püütakse mitte sattuda konflikti, sest niikuinii midagi ei muudeta. Otsustame küll, kuid mida mõeldakse seal (näiteks rektoraadis), on hoopis iseasi. Tõesti, niisugune hoiak ei saa omavalitsuse eelduseks olla. Ometi annab omavalitsusprintsiip võimaluse otsuste realiseerimist kontrollida just tudengite eneste kätte. Keda siis ei puudutaks ühiselamud, õppetöö ja muud üliõpilaskonna elulaadi komponendid. Miks kardetakse rääkida?

Jah, õppetöö... Kritiseerides õppejõudu tekib alati mõte, kas ma puutun veel temaga eksamil kokku või mitte. Pooled või enamgi õppejõududest taluvad kriitikat heatahtlikult, kuid üliõpilase ja õppejõu vahe jääb siiski alles. Koosolekul oleks vaja sellisest lõhest üle saada — teaduskonnad on ju mõlemapoolsed! Mida me kardame?

Ja veel! Eelreklaam: sageli eemaletõukav plakat, kus domineerib: «Osavõtt rangelt kohustuslik!» Eelinfona võiks olla märgitud, mis on koosolekut läbiv probleem peale tavapärase aruandluse. Büroo peaks välja selgitama ka selle, mis üliõpilast antud hetkel huvitab või vaevab ja need arutama kutsuvalt kuulutusele kandma. Sest «rangelt kohustuslik» tekitab ainult vastumeelsust, mis kohusetunnet pigem lämmatab kui äratab.

*

Kuivõrd teaduskonnad on täies koosseisus põldudelt tagasi alles 13. oktoobriks ning ülikooli komsomolikonverents toimub 28. oktoobril, siis peavad teaduskondade komsomolibürood kiirustama. Oli ju esialgseks teaduskondade koosolekute viimseks tähtajaks 15. oktoober!

ANDI KASAK
AIN LEPIKULT
INDREK UDE

Miks muudeti kateedri nimi?

1. septembrist k. a. kannab bioloogia-geograafiateaduskonna taimesüstemaatika ja geobotaanika kateeder uut nime — nüüd on ta **botaanika ja ökoloogia kateeder.** Üle neljakümne aasta kandis kateeder oma endist nime ning see oli täielikus vastavuses tema õppe- ja teadusliku tööga. Kateeder valmistas ette biolooge-botaanikuid koolidele ja teadusasutustele, kateedri teaduslik töö käsitles peamiselt taimesüstemaatikat (näiteks nüüdseks 11-köitelisena ilmunud ja Eesti NSV riikliku preemiaga autasustatud «Eesti NSV floora» koostamine) ja taimkatte uurimist (eriti soode, metsade ja niitude taimekoosluste struktuuri analüüs ja taimkatte klassifikatsioonide koostamine). Alates seitsmekümnendate aastate algusest tuli kateedril üha rohkem hakata tegelema töödega, mis väljusid klassikalise taimesüstemaatika ja geobotaanika raamidest. Tõukejõuks said pealesuruvad loodus- ja keskkonnakaitse probleemid, mis nõudsid ökoloogia arendamist, organismide (kateedris konkreetselt taimede) ja keskkonnatingimuste — eriti inimtegevuse poolt muudetute — vastastikuste suhete ja sõltuvuste uurimist. Kateedris spetsialiseeruvatest üliõpilastest moodustati väikesed rühmad, kes said bioloogi-ökoloogi spetsiaalsuse (esialgu küll kohmaka nimetuse all «looduressursside ratsionaalne kasutamine ja looduskaitse»). Üliõpilaste kursuse- ja diplomitööde temaatikasse ilmus üha rohkem looduskaitse ja ökoloogia probleeme. Elu ise nõudis uute ökoloogia-alaste spetsiaalkursuste lülitamist õppeplaanidesse. Ökoloogia ja looduskaitse aluste õpetamist oli vaja tugevdada ka tulevastele bioloogidele-pedagoogidele. Ka kateedri teadusliku töö plaanid muutusid — hakati tegelema bioindikatsiooniga, ökoloogilise monitoringuga, ökosüsteemide antropogeense dünaamika uurimisega. Kõik praegused kateedri õppejõud (prof. V. Masing, prof. H. Trass, dots. E. Kukk, v.-õp. A. Läänelaid, v.-õp. M. Zobel, v.-õp. M. Toom) on lülitunud täielikult või valdavalt ökoloogia, keskkonna- ja looduskaitse probleemide uurimisse. Kateedri «ökologiseerumisele» viitab ka ametlik uurimistöö teema aastateks 1986—1990 — «Ökoloogilise monitoringu teoreetiliste ja metoodiliste aluste väljatöötamine ja ökosüsteemide antropogeense dünaamika uurimine». Kateeder on lülitunud Eesti NSV ja üleliidulise keskkonna monitoringuuringute süsteemi, kateedri Tipu ökoloogiajaam võeti üleliidulisse ökoloogiliste foonitingimuste monitoringu võrku. Seal jälgitakse, kuivõrd säilib meie regiooni ühe puhtama õhukeskkonnaga ala ökokeskkond, millised muutused seal toimuvad. Kateeder on seotud nii Eestis kui ka Nõukogude Liidu teistes osades (Baikalimaal, Primorjes jm.) lepinguliste tööde korras läbi viidavate ökoloogiliste uuringutega. Sõlmimisel on suur leping Norilskis asuva Põhja Maaviljeluse Instituudiga, et uurida Taimõri tundrataimkatte muutusi õhu saastatuse toimel (seal toimub nn. delihheniseerumisprotsess, põhjapõtrade tundrakarjamaade samblikuvarude katastroofiline vähenemine; kui suures ulatuses, millise kiirusega, milliste tundrakoosluste degradeerumisega, pole aga selge). Uurimistöid viiakse läbi tihedas koostöös TRÜ ökosüsteemide laboratooriumiga.

Ülalöeldu ei tähenda, et kateeder «debotaniseeruks». Vastupidi, kateeder planeerib mõnede seni meil vähe viljeldud botaanikaharude sügavamat käsitlust (taimeanatoomia ja -morfoloogia, botaaniline ressurssoloogia) ning ka taimesüstemaatika (eriti väheuuritud alamate taimede osas) ja geobotaanika (viimasel ajal vaadeldakse seda üha põhjendatumalt ökoloogia osana) edasist arendamist.

Niisiis oli vaja ülikooli ühe allasutuse nimi kooskõlla viia tema tegeliku töö ja arenguperspektiividega. See vajadus realiseeruski taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri ümbernimetamisega botaanika ja ökoloogia kateedriks.

Kateedri juhataja
HANS TRASS

Et valitseks kord ja norm

Kes viimase aasta jooksul pole mahti saanud Tiigi tänava 14-ndat maja külastada, jääks küll nüüd ukse peal seisma. Üllatusest? Jaa. Pealegi nõuab uus valvesüsteem mõningast viivitust vajaliku dokumendi ettenäitamiseks. Koridorides tehtud sanitaarremont teeb ühiselamu sisseastujale sümpaatsemaks ja kodusemaks. Kodu ta ju on ning ega majaelanikud seda eitada püüagi. Puhke-, valve- ja sportmängu tead, suurpuhastused — kusagil pole üliõpilane abist ära öelnud. Nii on lühikese ajaga elu ühiselamus tudenglikumaks ja üha enam korra poole nihkunud.

Õigusteaduskonnas ja matemaatikateaduskonnas, kes kõnesolevat ühiselamut kasutavad, on seoses kõrgkoolireformiga käimas eksperiment. See eeldab ka paremaid tingimusi iseseisvaks õppetööks.

Aga...

Õigusteaduskonna pere sel aastal küll suurenes, kuid teaduskonnale kuuluvate tubade arv vähenes. 11-sse kolme inimese tarvis mõeldud 12 m²-sse tuppa on sisse kirjutatud 4 elanikku. Ilus on kuuldalugeda jutte üliõpilaste elamistingimuste parendamisest. Ja soovitusi selle elluviimiseks. Et ühiselamust tuleb välja lüüa kõik korrarikkujad. Viimaks olukorda vajalike normide piiresse, hakati patuseid **otsima.** Vähimastki (ka kogemata) peale langenud poripritsmest õnnestus korra tagamise huvides paras süüplekk puhuda. Nagu selgub, ei tulnud neidki patuoinaid nii palju, et ühiselamus kord ja norm valitseks.

Reservpind, mis eelmisel aastal oli 25, on nüüd tõusnud 36-le kohale. Seega seisab praegu osa tube tühjalt, kusjuures eespool mainitud kümmekonnas toas tuleb piltlikult öeldes neljas voodi hommikuti vastu seina püsti lükata võimaldamaks päeval lahedamat liikumist.

Tudeng soovib, et tema elu- ja olmetingimused oleksid normaalsed. Muidugi saab ja **peab** palju selleks ise ära tegema. Usinuse eest ses osas just hurraa hüüda ei saa. Aga on ka asju, milles üliõpilase hammas nüriks jääb. Lisaks pinnakitsikusele teeb muret torumajandus, mis tulevasel matemaatikul või juristil kindlasti üle jõu käib. Et tekid-padjad, mis praegu kaks elutuba hõivanud, jälle keldrikorruse pesulattu viidaks. Et veekraanidest osades tubades tõepoolest ka vett keerata saaks.

Lootuses abile ning lubades ka ise koduhoidlikumalt käituda Tiigi tn. 14 ühiselamu asukate nimel
TRIIN RAHNU.

Reisiread Loode-Venemaast 1.

Esimesed kahutanud hommikud on läbi. Taas ladistab hommikuti vihma. Vähemalt praegu. Mine tea, missugune päeva algus on lehe ilmumise ajal. Praegu, kirjutamise ajal on end raske tagasi mõelda augusti algusesse, kuumadesse päevadesse, mil Loode-Venemaad mööda liikus kaks Eesti numbrimärgiga «Ikarust». Silme eest ei ole need lõputud metsad, võsad, kirikud, pitsiliste äärtega majakesed veel nüüdki kadunud. Kirjutada sellest kõigest aga tahaks, sest ülikool puutub ka asjasse.

Reisirahutus annab märku kusagil juuli teisel poolel. Siis lihtsalt ei saa teisiti, kui mõtled neile paikadele, kuhu minna saab, tuhnid siit-sealt materjali. Ligi kümmekond aastat on õnnestunud kaasa teha Eesti Looduskaitse Seltsi suviseid õppereise. Kui reisil lisandub kõigele nähtule teave ajaloost, loodusest, kultuurist, kui sind suunatakse vaatlema, võrdlema, siis ei olegi seda nii vähe. Aastatega oled omaks võtnud sujuva välielu korralduse. Oled leidnud tuttavaid peaaegu igast Eestimaa kandist. Kipud juba kõiki sõite võrdlema seltsi omadega.

Tänavusuvist retke 2.—9. augustini võiks lühidalt tutvustada järgmisena: Tartu — Narva — Simititsa — Kalitino — Gatšina — Tšerepovets — Valge järv — Kirillov — Vologda — Jaroslavl — Andropov (Rõbinsk) — Moskva — Velikije Luki — Tartu. *Kirjapandule lisanduvad veel väikesed põiked ühele või teisele poole, kuid selles lehes tahaks peale sissejuhatuse kirjutada veel eestlastest Leningradi oblastis, õigemini seal kunagi elanud eestlastest.*

TEAME ENDAST ROHKEM

Kaks esimest päeva oli meiega seltsi esimehe esimene asetäitja Jaan Eilart. Siin hakkan natuke kordama iseenda ridu möödunud aasta «TRÜs» nr. 23 ning Jaan Eilarti «Sirbis» nr. 30 avaldatut. Kirjutades seltsi eelmisest reisist Karjala maakitsusele, mainisin Simititsa kalmistut, paika, kus puhkavad põhiliselt eestlased. Huvitav, kui paljud on Leningradi maanteel (30.—40. kilomeetri vahel pärast Kingisseppa paremat kätt) märganud puude varjus eesti- ja venekeelset surnuaia tähistust, masina seisma jätnud ja vaatama kõndinud?

Sajand tagasi jõudsid paljud eestlased siia oma elu rajama. Hariti maad, ehitati talusid, jõuti esimeste meiereide, põllumasinate loomiseni. Varustati Peterburi. Talud on ammu kadunud, mõne maja leiab ehk veel vene külas, kuhu kollektiviseerimise ajal nõuti kõikide üksikmajade kokkuvedamist. Talude kunagist asukohta näitavad vaid põlispuude rühmad põldude keskel, eestlaste asumist üldse mitmed rohtuvad viimsed puhkepaigad. Sellesse olnusse on suhtutud mitmeti. Ometi on vaieldamatu töörügamine, põllumajanduse edendamine, selle viimine sealmail varem tundmatule järjele, hariduse janu (Ain Rannaleet jt.).

Volossovo rajoonis olime Eduard Viiralti jälgedes vist küll esimene ekskursioon. Senini on kunstniku sünnikohana kirjas Gubanitsõ(a). Jaan Eilart on neis paigus rännates märganud vastuolu sünnikoha, küla ja mõisa nimedes. Gubanitsõ nime kannab vaid luterlaste koguduse kirik. Selles pandi kirja ka Järvamaalt Kalitino mõisasse tööle läinud Antoni ja Sophie-Elisabethi esimene poeg. Sellegi laguneva kiriku kõrval kalmuaias on meiekeelsed tähistused «Puhka rahus». Kiriku aknaorvale jäid meist maha karikakrad ja astrid. Kalitino mõis, kus tegelikult Eduard Viiralt sündis ja veetis oma lapsepõlve, asub veel hulk kilomeetreid kaugemal. Mõisahoone (praegune apteek-ambulatoorium) on päris väike, aga korda tehtuna näeks täiesti omapärasena. Praegu on nii majal kui pargil räsitud ilme. Sealsamas kevaditi tekkiva karstijärve äärse vana mõisatööliste maja idapoolses otsas ongi olnud Viiraltite kodu. Jaan Eilart on selle ja järgnevagi kunstnik Nikolai Roerichisse puutuva tõestanud. Edasine peaks olema küll juba Eesti kunstirahva enda hooleks, et Viiralti sünnimaja seinale ka mingi mälestustahvel jõuaks. Vaevalt teab keegi kohalikestki praegu enam midagi suurest kunstnikust. Lähedal asuvas Izvara mõisas me küll ei käinud, kuid saime teada, et seal jälgis nooruke Viiralt Nikolai Roerichi maalimist. Tolleaegsete teoste jälgi on Jaan Eilart otsinud Novosibirskisse kingitud kogust jm.

Leningradist ida poole jäävat ala kutsutakse Ingerimaaks. Siia on aegade jooksul elama asunud mitmed soome-ugri rahvad: vadjalased; isurid, eestlased. **Gatšinat** *võib pidada õigustatult nende pealinnaks. Sinna me reisi teisel päeval jõudsimegi. Seisime 1820. aastal rajatud paekivist luteri kiriku (kirhi — just nii oli seinapealne jäädvustus) trepil. Jutluseid peetud eesti ja soome keeles, siin tegutsenud ka Eisen ja Hurt. Praeguses keskkoolihoones koolitanud aga Eesti Õpetajate Seminar siinsetele lastele hariduseandjaid. Oli ju ümberkaudu ligi 400 eesti asundust.*

Ingerimaa sidemetest Tartuga saab kõnelema hakata ülikooli loomisest peale. 1629. aastal moodustasid rootslased Liivimaa kindralkubermangu, kuhu kuulusid peale Liivimaa veel Ingerimaa ja Käkisalmi lään. 1633. aastal (aasta pärast ülikooli asutamist) määras J. Skytte kindlaks need Ingerimaa külad, kes pidid oma maavalduste sissetulekutest Tartu ülikooli vajadusi toetama. Hiljem kinnitati ülikoolile mitmed mõisad, mis varustasid teda kuni 1652. aastani. Kuninganna Kristiina otsustas siis mõisad eraisikuile ära pantida. Mainigem sedagi, et Ingerimaalt pärit noormehi asus ka Tartusse õppima.

Gatšinas lahkus meist muude ametikohustuste täitmise pärast Jaan Eilart ning reisi juhtimise võttis üle seltsi aseesimees Arvo Iital. Suundusime Leningradist mööda ida poole, katsusime vahepeal Neeva vett, peatusime Volhovi lähedal ning võtsime suuna Põhja-Venemaa ühe tähtsaima tööstuslinna Tšerepovetsi poole.

(Järgneb)

VARJE SOOTAK

TÕLKEVÕISTLUS 1987

Tõlkida võib eesti keelde ilukirjandust maailma mistahes keelest. Proosatekstide (novellid, esseed, terviklikud katkendid romaanist või näidendist) pikkus võib olla 5—10 masinakirjalehekülge (2 intervalliga), luuletusi tuleb võistlusele esitada vähemalt 3 ühelt ja samalt autorilt. Esitada tuleb nii originaal kui tõlge kolmes eksemplaris. Eripreemia on parimale vahendusele NSVL rahvaste kirjandusest.

Osa võivad võtta kõik, kes on TRÜ statsionaarsed või mittestatsionaarsed üliõpilased alates käesolevast õppeaastast. Tööd tuleb varustada märgusõnaga ja pealkirjaga «Tõlkevõistlus 1987», lisada suletud ümbrikus tõlkija nimi, teaduskond, kursus ja elukoht ning toimetada hiljemalt 1. märtsiks 1987 ajalehe «TRÜ» toimetusse.

TRÜ LUULETEATER «VALHALLA»

alustab oma uut hooaega.

10. oktoobril kl. 20 etendub TRÜ klubis Fr. Tuglase novelli **«Poeet ja idioot»** lavavariant.

SÜRREALISM TARTUS

Näitus on avatud kunstimuuseumis (Vallikraavi tn.) teisipäevast pühapäevani. Kuna tegu on sürrealismiga ja mitte sürrealismiga, selle ebardliku antikunsti haigusliku nähtusega, siis peaks näitus olema igati tervitatav just Tartus — kõrge maalikultuuriga ja vanade traditsioonidega kunstilinnas.

Antisürrealist R. K.

NAISKOOR

ootab oma ridadesse uusi laulu armastavaid rebaseid. Eriti teretulnud on aldihääled. **Vastuvõtt veel 9. ja 14. oktoobril kl. 18 aud. 128.**

TANTSIMA

Kui Sa oled varem tantsukingi jalga sidunud, liikumisest rõõmu tundnud ja tahad seda jätkata, tule Eesti NSV teenelisse **TRÜ rahvakunstiansamblisse.**

Katsetel valitakse välja kõige lavalisemad, tantsulisemad, nendele langeb osaks au — olla TRÜ RKA liige.

Kaasa võta trenniriided ja hea tuju ning **tule esmaspäeviti ja neljapäeviti kell 18 klubisse.**

Tulgu needki, kel kõlav lauluhääl ja pillimänguoskus. Orkester ja laulurühmgi ootavad täiendust!

KLUBIS

Laupäeval, 4. oktoobril kl. 21 keskõödisko (kuulamiseks M. Oldfieldi helitõid).

Pühapäeval, 5. oktoobril kl. 21 temaatiline diskoõhtu «Viinakuu?» (ansambel «April Wine» loomingut).

Toimetaja VARJE SOOTAK

Peipsi peal

Meid oli pardal täpselt kuraditosina jagu, kui ülikooli hõbevalge mootorlaev «Prometheus» 13. septembri õhtul Kavastus ankru hiivas. Algas ÜTÜ geograafiaringi väljasõiduüritus Peipsile tutvumaks pindalalt Euroopa viienda mageveekoguga.

Esmalt võeti kurss Praagale. Veneetsiahõnguline küla Emajõe suudmes ja kolkapatriotismi õhkavad praagalased tõstatasid meie mõtetes ääremaade probleemi. Plekkpaadiga talust tallu sõites veendusime kohaliku elu-olu vormi ja sisu vastuolulisuses. Nii mõndagi jäi aga nägemata ja katsumata, sest kalamehekummikuid polnud keegi taibanud kaasa võtta.

Järgmine peatuspaik Piirissaar on läbi aegade tähelepanu köitnud kitsi looduse ja omapärase eestivene kultuuri sümbioosiga. Saarlased kinnitasid, et nende põhitegevusaladest kalapüügist ja sibulakasvatusest tõuseb tulu mandrimeestelegi. Kes kõrgeks ei pidanud, viskas pilgu 7,5 km² maalapikesele vaatetornist.

Lämmijärv, mille sügispäike ja kerged tuuleiilid sillerdama lõid, jagas sõidulusti ning meeleolukust nii meile kui ka laeva saatvatele kajakatele. Reisisihiks seadsime Pihkva järve idaosas paikneva Talabski saarestiku, mis koosneb kolmest mandrijää taganemisel maha jäänud moreenikühmust. Zaliti ja Belovi saarel tegutseb kalurikolhoos, kolmas, inimtühi Talabanets, on jäetud lehmadele karjamaaks. Vananaistesuvise ilma soosingus matkasime Belovi saarele mitu tiiru peale. Üliõpilasteadurid tutvusid rannatüüpide ja metsa-niidukooslusega, vahetati suvepraktikatelt kogutud geomorfoloogilisi ja geobotaanilisi teadmisi. Poetasime taskusse rannakarpe ja -kivikesi, nii mõnegi herbaarium täienes uute taimedega.

Omajagu romantikat, põnevust ja ehk hirmugi tekitas tagasiteel torm. Valjenenud tuul tõstis laineharju, paisates ninas üles valget vahuvihma. Hakkajamad, et meremeheametist aimu saada, proovisid tüüri hoida. Optimistliku elevusega tervitati kütusevarude lõppemist, mis viis laeva hüdrodünaamika seaduste meelevalda. See polnud siiski mõjuvaks põhjuseks anda eetrisse SOS-signaali.

Aga Kotermanni võtame järgminegi kord ringi õppeekspeditsioonile kaasa.

ANTTI ROOSE,
geogr. III k.

EÜE ● EÜE ● EÜE EÜE ● EÜE ● EÜE EÜE ● EÜE ● EÜE

Breitenbrunnis „tõrukindraleid" teenimas

INDREK MIIDLAGA võib malevaelust palju vestelda. Jõudnud operatiivkirurgia ja uroloogia kateedri assistendi ametini, kaitsnud kandidaadiväitekirja, pole ta senini murdnud kokku kümme aastat kestnud truudust EÜE-le.

● Räägime seekord vaid möödunud malevasuvest. Eestis Teid kuu aega igatahes polnud.

«Juhtisin komandörina Saksa DVs Karl-Marx-Stadti ringkonnas, Breitenbrunnis töötanud ja rahvusvahelise noorsoolaagri koosseisu kuulunud vahetusrühma. Peale meie veetsid Lõuna-Saksamaa kaunis looduses suve Moskva, Leningradi, Volgogradi, Irkutski, Bulgaaria, Tšehhoslovakkia ja ka SDV malevlased. Eestist sõitis sinna kuus tugevama ning neli õrnema soo esindajat. Mõni neist oli töötanud Gagarini rühmas. Teaduskondade kaupa jagunesime järgmiselt: kolm arsteiteaduskonna lõpetanud tütarlast, vilistlasest geoloog, matemaatikaüliõpilane, tulevane küberneetik TPI-st, kolm juuraüliõpilast. Saksamaale läks EÜE rühm ülikoolist esimest korda. Mõte sõlmida tööleping tuli matemaatik Peep Ubalt, kes stažeeris Karl-Marx-Stadti Kõrgemas Tehnikakoolis. Tema pidas ka sissejuhatavad läbirääkimised. Suure tänu oleme võlgu ka EÜE keskstaabi liikmele Margit Tuulele.

● «Edasist» lugesime, et Teie kolleeg Margus Lepner töötas malevlasena Jugoslaavias Ljubljana ülikooli meditsiinilinnakus.

«Mina ja mu kaaslased teenisime hoopis «tõrukindraleid». Nii kutsuti professionaalseid metsnikke nende tammetõru kujutistega õlakute pärast. Arganud kell kuus hommikul, einestasime, võtsime osa toidupajukist kaasa ja sõitsime kümme kilomeetrit bussiga objektile. Kindad kätte, kummikud jalga ning metsaraiumine võis alata. Küllaltki suurte normide tõttu pidime kõvasti rabama, eriti muidugi lööktööpäevadel. Peeti ka laupäevak. Väga soojaks ja südamlikuks osutus võõrustajatepoolne vastuvõtt. Elasime Breitenbrunnis ühiselamus, mis kuulub Karl-Marx-Stadti Kõrgema Tehnikakooli masinaehitusteaduskonnale. Saksa üliõpilased hoiavad oma ühiskodu puhta ja korras. Suurem jagu ühiselamut puudutavaid küsimusi on nende endi otsustada. Ühiselamu oli kõigi mugavustega, spordisaalidega. Pesu pestakse automaatmasinatega.»

● Malevaromantika ei koosne ju ainuüksi tööst. Tahetakse ka lõbusalt ja sisukalt vaba aega veeta.

«Tegevusetult ei möödunud peaaegu ükski õhtupoolik, kõike ümber jutustada polegi võimalik. Peeti plakatikonkurss — teemaks solidaarsus Nikaraaguaga. Toredaks kujunesid tutvustamisõhtud, kus iga rühm pakkus valiku rahvuslikust muusikast, kommetest, roogadest. Nõukogude Liidu päeval esitasime huumoripalu, näitasime multifilme, kostitasime teisi pannkookidega. Eestlased tõestasid oma laululembelisust «Kungla rahvaga», rammu ja sitkust vastupidavusega kõieveos. Hästi maitses bulgaarlaste valmistatud köögiviljaroog, sakslaste lõkkel küpsetatud metsseasink.

Korraldasime ka rühmasiseseid üritusi. Ühel nädalavahetusel ronisime Maagimäestikus, kus paikneb SDV kõrgeim mäetipp Fichtelberg (1214 m). Nädal aega kestud *Kulturreisel* tutvusime Berliini, Dresdeni, Potsdami, Leipzigi ja Karl-Marx-Stadti vaatamisväärsustega. Käisime imetlemas Saksa Sveitsi, kust geoloog Ain Vellak tõi kaasa meie jaoks haruldasi mineraale.»

● Aga Teie ise? Kuigi olite metsa raiumas, kas ülevaate Saksa meditsiinist siiski saite?

«Mul oli suurepärane võimalus külastada Berliinis Charité haigla kirurgiakliinikut, mis Saksamaal praegustest kõige moodsam. Haigla uksed avanevad automaatselt, palatid on kahekohalised ja vannitubadega. Kogusin teadmisi haavandtõve ravimisest kirurgiliste meetoditega, mis Nõukogude Liidus veel vähe kasutatud. Leppisin kirurgiaosakonna juhataja Horst Witteriga kokku, et Charité haiglat võivad edaspidi külastada Eesti meedikud, kes Saksa DV-s nii ameti- kui ka turismireisil. Võiks kaaluda sinna ka meie üliõpilaste praktikale saatmist. Üldse tunnistaksin kõige kasulikumalt veedetuks niisuguse malevasuve, kus töö tulevasele erialale võimalikult lähedane. Siis saab õppepraktikal kogutud teadmistele lisa. Tagasi sõites kohtasime rongis ühe Nõukogude Liidu laevaehitustehnikumi õpilasi, kes sooritasid praktika SDV ettevõtetes. Hädavajalik oleks mõni aeg Saksamaal praktiseerida saksa filoloogia üliõpilastel. Samal ajal tasub senisest veelgi rohkem teiste maade noori Eestisse malevasse, aga ka õppepraktikale kutsuda. Külalisi oskame me soliidselt vastu võtta. Ajal, mil Saksamaal töötasime, saabus sinna telegramm Eestis tegutsevatelt SDV malevlastelt. Teatati, et Eestis on kõik väga huvitav ja tore. Breitenbrunni rahvusvahelise noorsoolaagri ülem, tehnikainsener Hans-Günter Heinel kavatseb talvel Tartusse sõita ja tutvuda teadusraamatukogus leiduva erialakirjandusega.»

● Mõni sõna oma rühmakaaslastest?

«Oldi üksmeelsed, nii töö- kui ka peolembelised. Vaatamata suhteliselt lühikesele ajale kujunes malevavaim päris tugevaks. Breitenbrunni laager võitis teiste laagritega peetava võistluse. Seegi teeb Tartu rühmale au, mida ürikuna jääb kinnitama puutahvlile maalitud tänukiri.»

Usutles JAAN LUKAS

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 4202. MB 08811. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi
nim. ENSV Riiklik
Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 26 (1460) | Reedel, 10. oktoobril 1986 | Ilmub 22. novembrist 1948 | Hind 2 kop.

EPA 35

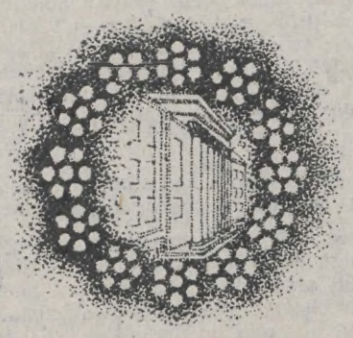

1951. aastani nimetasid end põllumajandus-, metsandus- ja veterinaariaüliõpilased TRÜ üliõpilasteks. Veel 1951. aasta mais tutvustas «TRÜ» abiturientidele nende erialade õppimisvõimalusi, kuid juba kutsudes õppima Eesti Põllumajanduse Akadeemiasse. Sügisest alustas tööd 7 teaduskonda: agronoomia-, zootehnika-, veterinaaria-, hüdromelioratsiooni-, maakorraldus-, metsandus- ja põllumajanduse mehhaniseerimise teaduskond.

Homme tähistab akadeemia pere oma 35. tähtpäeva.

Ülikool õnnitleb ja tervitab teid!

«PA» 1000. number

Kolleegilikult pisut kadestades ja järele teha tahtes näeme: et EPA õppejõud laseb oma lehes — «Põllumajanduse Akadeemias» sulel palju vilkamalt joosta kui meil; et EPA tudeng on oma elukutse koolitamisse tõsiselt süüvinud ja arutleb selle üle ka lehes; et EPA õppejõud naerab ka; et EPA tudeng avaldab oma mõtteid pingutamata, erilisi vormivõtteid otsimata, et ...

Öeldakse, et parimad soovid on soovid konkurendile — tänu teile tuleb meil endilgi pingutada.

Ikka vähem suuri sõnu ja rohkem suuri mõtteid soovivad kolleegid ülikoolilehest!

Poliitpäeval

kõneles aulas vabariigi prokuröri esimene asetäitja Ülo Koots mittetoisest tulust. Aktuaalseks muutunud teema, mille termingi ajakirjanduses veel ühtlustamata (mis ta siis on — kas «mittetöine tulu», «hõlptulu» või koguni «ebaseaduslik tulu»?) tõi konale peale õigusteaduskonna kuulajate teisigi. Küsimusi oli rohkesti. Saadi teada, et vabariigi prokuratuuril ei ole võimalik sõlmida õigusteaduskonnaga lepingut teaduslike uurimiste kohta. Seda õigust on küll taotletud, kuid jäetud rahuldamata. Teaduskonna oppejõud annavad arvamusi seaduseelnõudele, kuid see toetub ainult entusiasmile. Sageli tuleb seda teha kiirustades, sest tähtaeg lühike, alati polegi seda võimalust. Kõneleja nõustus auditooriumiga, et palju rohkem tuleks välja anda koodeksite kommentaare ja muud erialast kirjandust. Kirjastuskomitee põhjendab nende vähest ilmumisvõimalust «ENSV seaduste kogu» väljaandmisega.

VI terioloogia sügiskool

toimus 22.—28. septembrini Endla Riiklikul Looduskaitsealal. Osalejaid oli Tallinna Loomaaiast, ENSV Metsamajanduse ja Looduskaitse Ministeeriumist, ülikoolist ja Eesti Metsainstituudist. Nädala jooksul koguti andmeid pisiimetajate levikuatlasele ning kuulati ettekandeid leethiire populatsiooni dünaamikast (A. Kirk), tuhkru vanuse määramisest (K. Kübarsepp), euroopa naaritsa levikust (T. Maran), samuti imetajate levikuatlase koostamisest (P. Ernits, M. Masing, A. Miljutin, U. Timm). Elavat arutelu põhjustasid aspirant Jaanus Kiili mõtted Eesti terioloogia minevikust, olevikust ja tulevikust.

Moskvas

ühiskonnateaduste kateedrite juhatajate üleliidulisel nõupidamisel viibisid rektor prof. Arnold Koop, parteikomitee sekretär dots. Paul Kenkmann, NLKP ajaloo kateedri juhataja prof. Johannes Kalits ja poliitilise ökonoomia kateedri juhataja Mihhail Bronštein.

Rahvatriatlonile

11. oktoobrini registreeritakse (Kitsas t. 8, kl. 10—18) pühapäeval, 19. oktoobril toimuvale rahvatriatlonile. Osa võtta võivad kõik need, kes on saanud arstilt loa, ning vähemalt 17 aastat vanad. Võistkondlikult saavad osa võtta vaid karskusühingu liikmed. On ju oktoober karskuskuu ja sellegi ürituse korraldab linna karskusühing. Võistlusaladeks on 500 m ujumist, 40 km jalgrattasõitu ja 10 km jooksu. Lähemat infot antakse t. 3 48 04.

Tänu

Arstiteaduskonna päeva käskkiri

Rektori käskkirjas pälvisid arstiteaduskonna päeva puhul tänu professorid Ülo Hussar, Herman Vahter, Vello Salupere, Lembit Tähepõld, dotsendid Aade Liigant, Helgi Silm, Anne Ormisson, Heidi Maaroos, Regina Kaskmets, Anatoli Landõr, nooremteadur Maie Simson, insener Auli Oue ja tehnik Evi Silm.

Hea õppeedukuse eest said tänu osaliseks üliõpilased Tuuli Kokk (ravi III), Katre Lensman (farm. II), Kristiina Pisk (stom. II), Ülle Pruks (ped. III), Benno Margus (ravi IV), Katrin Noor (farm. IV) ja Tatjana Voronina (ravi V).

NB! ARSTITEADUSKONNA PÄEVA ERIMATERJALID JÄRGMISTEL LEHEKÜLGEDEL.

ESMAKURSUSLASELE!

Osakem kasutada raamatukogu!

Üliõpilaste kasutada on õpingute jooksul meie vabariigi suurimaid ja vanimaid raamatukogusid — TRÜ Teadusraamatukogu, kuhu enam kui 180 aasta vältel on kogutud üle 4 miljoni teose. Et neid endale kättesaadavaks teha, nende hulgast vajalik ja huvipakkuv üles leida, peab tundma raamatukogu kataloage, mille süsteem on paljude aastatega kujunenud üsna keerukaks.

Seda ja paljusid teisi raamatukogutarkusi jagab ülikooli raamatukogu I kursuse üliõpilastele igal sügissemestril kursuse «Sissejuhatus erialasse» raames. Kolm õppust (à 2 tundi) toimuvad raamatukogus selleks ettenähtud auditooriumides väljaspool üldist tunniplaani. (Tunniplaanis ettenähtud ajad ja auditooriumid jätab raamatukogu kasutamata).

Seepärast palume I kursuse rühmavanemail tulla nüüd kohe, kui õppetöö on alanud, raamatukokku bibliograafiaõppuste aja suhtes kokku leppima, et saaksime planeerida oma auditooriumide kasutamist. **Kokku saab leppida informaatori juures raamatukogu fuajees (k. 8—17) või teatmekirjanduse lugemissaalis, kuhu võib tulla kell 8—22.**

Soovime kiiret sisseelamist õppetöösse, mida nõuab lühikeseks jäänud sügissemester!

LAINE KILK

Ülikooli kammerorkester — unelm või reaalsus?

Reaalsus oli see 1950-ndate aastate ülikooli muusikaelus, ka 1970-ndate alguses, siis muutus unelmaks. Ehk saab taas reaalseks? Et saabuks hetk, mil võiks lausuda: milline imekaunis hetkede kokkulangemine — aulas kõlavad *alma mater* i kee.pilliorkestri helid!

Ei ole ju suur saladus, et tudengite, õppejõudude ja teenistujate seas on terve hulk kunagisi usinaid keelpilliõppureid. Elukutsevalik ja mitmesugused huvid on tõrjunud pillimängu kõrvale, kuigi muusikahuvi ehk polegi päris vaibunud. Vana armas pill on jäänud kapi otsa tolmuma või toanurka seisma. Ta meenub vaid harva perekonna keskel, koosviibimistel ja seltskondlikus ringis. Miks mitte taastada vana sõprus pilliga ja ühineda koosmusitseerimiseks kammerorkestrisse?

Oma abistavat kätt dirigendipuldis on lubanud «Vanemuise» noor dirigent Andres Heinapuu. Esialgu puuduvad vaid viiuli-, a.di-, tšello- ja kontrabassimäng.jad, kellega koos siseneda kaunisse kammermuusika maailma.

Ootame kõiki soovijaid 13. oktoobril kl. 21 klubisse (ruum 201). Kel võimalik, võtku ka pill kaasa!

Julgust ja ettevõtlikkust!

Klubi kunstilise isetegevuse osakond

Luuderohi

LK — selle rohelise luuderohulehe taga on Tartu üliõpilaste looduskaitsering. Asutatuna 1958. aasta 13. märtsikuu päeval (samal päeval ilmus «Eesti Looduse» esimene number), on LK vanim looduskaitse üliõpilasorganisatsioon maailmas. 1977. aastal ÜRO egiidi all toimunud ülemaailmne valitsustevaheline looduskaitsehariduse konverents fikseeris selle rahvusvahelises ulatuses (vt. «Education a l'environnement ...», 1977, lk. 31).

LK teaduslik juhendaja on olnud algusest peale Jaan Eilart, TRÜ looduskaitse ja kodu-uurimise kabineti juhataja, TRÜ keskkonnakaitsekomisjoni esimees. LK on kaht kõrgkooli, TRÜd ja EPAt ühendav üliõpilaskoondis, nii et see pole pelgalt bioloogide-geograafide ettevõtmine. Tema hõlmas saavad senisest rohkem näha ka teiste teaduskondade tudengid. Ringil on rikkad traditsioonid: õppeaasta algul, harilikult oktoobris toimub avamatk Taevaskotta. Siin saavad kokku vilistlased ja liikmed, uudistama tulevad rebased. Vana-aasta õhtul süütame küünlad kultuuriloolaste ja loodusteadlaste haudadel Raadil, ringi algusaastail võeti koos vastu uut aastat. Kevadsemestril toimub aastapäevakonverents, lõpulõkkel Järvseljal tõusevad vilistlased üliõpilasesinesse lõpetajad. Loodame taastada igasügisest J. Eilarti juhatamisel kõigile rebastele toimuvat Tartu linna ekskursiooni. Väga huvitavad olid ka ELKS-ga ühised suveretked.

Ringi tegevuse põhisuunaks on ja peab saama veel enam töö väljas (ei unustata ka teooriat). Just välisüritused on need, mis eristavad LKd teistest ringidest.

Pöörates pilgu minevikku näeme, et suur on olnud ringi panus mitmete kõrge kaitseväärtusega alade (Neeruti, Laimjala loopealsed, Karksi, Kõrvemaa, Kurtna jt.) uurimisel. Kaheksa monograafilist tööd on pühendatud NSVL esimese — Lahemaa rahvuspargi rajamisloole.

Ring on alati ulatanud oma käe konkreetsete hooldusmurede leevendamiseks. 1960. aastal kaevati lahti ja luugistati unustusehõlma vajunud Aruküla koobastik. Seati sisse külalisraamat. Kasvab ringlaste istutatud mets Peipsi rannaluidetel ja Kobratu karjääris.

Aastail 1981 ja 1982 töötas looduskaitse suvemalev. 1961. aastast alates kogu Nõukogude Liidus ja hiljem ka Soomes kinnistunud looduse õpperadade põhimõte pärineb ringi praegustelt vilistlastelt. Ringi vaimsuse on vorminud aeg, mil ringlaste keskel liikusid Johannes Piiper, Friedebert Tuglas, Voldemar Panso, August Sang, Ott Kangilaski, Villem Voore, Hans Kruus jt. — kuulates vilistlaste juttu imestad, kui palju jõuti ära teha. Üht-teist oleme teinud meiegi, kuid erilise põlemiseta. Räägime rohkem, kui teeme. Samas — peale ettekandeid võib ka küsida! Sageli võib näha asjast huvitatud nägusid, küsima ollakse aga ülitagasihoidlik (küsija suu peale lüüakse hiljem).

Möödunud aasta parimate välisüritustena meenuvad kahepäevane retk läbi Kõrvemaa (kahju ainult, et kaasas polnud paikkonna kultuurilugu tundvat inimest), Petseri külastamine ja taastamistööd kevade hakul E. Kase kuulsaks kirjutatud Varesaare matkaonnis kesk Muraka raba.

Palju on ringis muutunud tema 28 tegevusaasta jooksul. Ei teagi, mis on ehtsam, mis parem: kas asutajaliikme entusiasm või tänased tööd ja hooled.

Oodates 12. oktoobril teid kõiki meie avamatkale Taevaskotta tahan öelda Tuglase kombel: «... on nagu kohiseks kuldne jõgi kauguses.»

INDREK SARE,
farm. IV k.

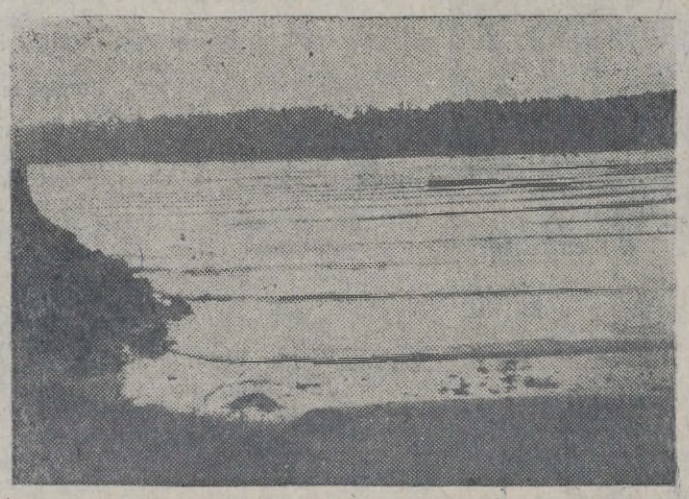

Volga kaldal oli meie kõige meeldivam telkimisplats. «Reisiridades ...» jätkub Looduskaitse Seltsi aktiivi õppereis (vt. 4. lk.).

Looduskaitseringi vilistlase DANIEL MAASINGU foto

AD COGITANDUM ET AGENDUM HOMO NATUS EST

Dekaani sõna. ANNO 1986.

● Kas on muljeid ja kokkuvõtteid kirjeldamaks möödunud akadeemilist aastat?

Võiks öelda, et õppeaasta ülesanded täideti. Edasijõudvus oli traditsiooniliselt hea. Väljalaskeplaan sai ületatud, lõpetajaid oli rekordiline arv. Nende ettevalmistamise kvaliteeti on meil raske hinnata, seda peavad tegema teised. Täpsustusid teaduskonna materiaalse baasi arendamise võimalused, nüüd on näha kliinilise baasi arendamise võimalused sajandi lõpuni.

Teaduskond reageeris kõrghariduse uuendamise projektile: 3. juunil ilmus see «Rahva Hääles» ja 10. juunil korraldasime teaduskonna nõukogu erakorralise koosoleku. Seal vastuvõetud otsuse alusel peaks toimuma niihästi õppeprotsessi, teadustegevuse kui ka baasside arendamine.

● 1950-ndatel aastatel konstateeriti üliõpilaste ja õppejõudude ülekoormatust, 1956. aastal nägi Kõrgema Hariduse Ministeeriumi instruktiivkiri ette auditoorse töö osakaalu vähendamist ja iseseisva õpitegevuse tähtsuse suurendamist, samuti rohkem aega kõrgkooli õppejõududele teaduslikuks tööks. Mis garanteerib nüüd heade mõtete elluviimise? Kuidas parendatakse tohtrite ettevalmistust?

Sellele küsimusele ei ole ühetähenduslikku vastust. Ma arvan, et eelkõige peaksid projektist tulenevad ametkondlikud normatiivid andma kõrgkoolidele suuremad vabadused.

Arstiteaduse õpetamine on küllaltki spetsiifiline, võiks isegi öelda, et meil on olemas arstiteaduskond ja ülejäänud ülikool. Arvestades kogemusi mujalt maailmast ja ka seda, et meie saame õppeplaanid Tervishoiuministeeriumilt, ei ole võimalik väga suure hurraaga õppeprotsessi vabaks andma minna.

Õpetuse efektiivsuse suurendamiseks on mitmesuguseid võimalusi. Minu arvates on keelte õpetamine arstiteaduskonnas mõttetus (keeli tuleb õppida nooremalt), see on üldhariduskooli nõrkuse tagajärg. Kehaline kasvatus kohustusliku ainena on nonsenss. Ütlen seda, olemata üldse spordivaenulik, loodan, et olen isikliku eeskujuga näidanud vastupidist. Kehakultuuri arendamine on terve ühiskonna küsimus ja siingi tuleb harjumus kujundada nooremas eas. Ilmselt on vaja revideerida ka ühiskonnateaduste õpetamise mahtu.

Pedagoogiline protsess on konservatiivne ega muutu väga kiiresti. Tundide maht ei ole liiga suur, teadmisi saab küllalt, aga oskusi ei saa. Ärgu siin mõeldagu üksnes manuaalseid oskusi — see viga on näiteks kirurgia subordinaatoritel. On vaja õppida korralikult anamneesi võtma, tähtis on igapäevane suhtlemine haigega. Vanematel kursustel peab fundamentaalaineid kordama.

Et meil kujuneksid oskajad spetsialistid, peab suurendama eriala prestiižikust ning üliõpilaste, samuti arstide endi aktiivsust. Väga oluline on töö ringides, see jääb eelkõige andekatele ja püüdlikele. Negatiivseks motivatsiooniks on piits. Oht välja langeda on välismaa õppeasutustes suurem kui meil. Edasijõudmatuse põhjusteks on vähene võimekus, vähene soov tööd teha ja ka kehv tervis. Õppimiseks peab tervis korras olema, selle tagamine jääb suuresti igaühe enese mureks. Meie eelistame edaspidi akadeemilist puhkust vältida. Kui tervis paraneb, võtame loomulikult tagasi.

Õppeprogramme võib teaduskond 20% ulatuses ise valitseda. Kuidas siin protsenti mõõta, see on veniv kriteerium. Meie ülikoolis on õpetamise traditsioonid pikad ja kateedrid küllalt kompetentsed, formaliseerimisele tuleks vähem tähelepanu pöörata. Programmid ja plaanid on orientiir. Spetsialist peab ise teadma, kuidas ja mida õpetada.

● Arstiteaduskonna dekaan prof. Ain-Elmar Kaasik.

* * *

Eile särasid arstiteaduskonna auditooriumid taas vaimuvalgusest: kuues sektsioonis peeti ära teaduslik konverents üldnimega «Arstiteaduse edusammud». Konverentsiks ilmunud teesidekogumikus on esindatud 202 tööd, planeeritud ettekandeid oli 83.

● Kas midagi parandab ka ülikooli sisseastumisreeglite muutmine, teravat diskussiooni välja kutsunud komisjonivestlus?

Igat asja võib lõpmatuseni täiustada... Mina jätaksin sisseastumiseksamid ära, võtaksin aluseks keskkoolihinded. Katsuksin saada koolidest objektiivsemaid iseloomustusi ja eelkõige püüaksin rakendada olemasolevaid teaduslikke meetodeid, et üliõpilaskandidaadile nõu anda ja vastuvõtmisel võimekust ning sobivust arvestada.

Esimesele kursusele tuleks jätta võimalus 10—20% üliõpilaste valjalangemiseks.

Vestlus peaks olema pärast eksamite tegemist. Praegune mudel meile ei sobi. Maaelanik saab soodustuse, aga meil ei ole linnalähedastel piirkondadel linnaga olulist vahet. Põlva on maa, Poltsamaa aga linn... Kaks aastat sanitarina tootanule antakse koim lisapalli — ei saa aru, miks.

● Milline on tegelikult uusehituste seis? Mis saab kurikuulsast morfoloogiakorpusest?

Meie plaanid ja reaalsus ei lähe omavahel kokku. Hetke seis on selline, et peame võitlema morfoloogiakorpuse XIII viisaastakusse mahtumise eest. Käesoleval viisaastakul peaksime koostama uue projekti. Keaaised asjad on uus polikliinik ja psühhiaatriahaigla uue hoone esimene järk. Edaspidi on järjekorras uus sünnitusmaja, väga toenäoliselt ka nakkuskompleks ja kliinilise haigla patiikorpus.

● Kaks aastat tagasi ütlesite ajaleheveergudel, et arstiteaduskonna üliõpilane on kahtlemata parim kogu ülikoolis. Sellest olid mitmed teiste erialade tudengid vaimustatud: näe, kuidas dekaan oma üliõpilaste kohta söandab sõna võtta! Kas Teie usk arstitudengisse on püsima jäänud?

Ma arvan ikka sama moodi. Ei mingisugust kahtlust selles osas. Näitajad ei ole tegelikult mõõdetavad, aga võtame kasvõi suure mahuga oppetöö või täiesti õppetööväliise teadustöö.

Suures heterogeense üliõpilaskonnaga teaduskonnas, kus dekanaat paljut ei suudagi juhtida ja suurt rolli etendab kateedrite töö, mõjub üliõpilase hoiak väga palju.

Pean jälle rõhutama ÜTÜ töö tulemuslikkust. Vaatamata suurtele juttudele omavalitsusest on ÜTÜ olnud seni vahest ainuke iseseisvamaid üliõpilasorganisatsioone. Suuremat arengut omavalitsuse suunas tahaks soovida ka komsomolile.

Tudengitel jääb teinekord puudu algatusvõimest oma asjade ajamisel, aga see on ehk kõrgkooli senise teatud stagnatsiooni süü. Aastaid on püütud töötada nii, et midagi viltu ei läheks. Midagi peab viltu minema, sest tudeng alles õpib.

● Mis on traditsioonilise teaduskonnakonverentsi eesmärk?

Konverentse on korraldatud juba ammu. 50—60-ndatel peeti kohalikke konverentse rohkem, praegu igal teisel aastal. Meie teadus on rohkem jõudnud üleliidulisele ja rahvusvahelisele areenile, kompleksprogrammid ja spetsialiseerumine vähendavad kohalike konverentside puhteaduslikku tähtsust.

Eesmärgiks on ennekõike õppejõududele üksteise teadusliku tegevuse tutvustamine, mis loob eeldusi teatud integratsiooniks. Tahaks loota, et ka üliõpilastel on huvitav. Ise mäletan, et niisugused konverentsid pakkusid meile üliõpilasajal väga suurt huvi — kuidas õppejõud esinesid, kuidas diskussioon kulges.

● Arstiteaduskonna päeva leheküljed koostas ja kirjutas teaduskonna pressisekretär JAANUS HARRO ravi VI kursuselt.

Mis teil oli (naeratusega)?

● Dotsent HELGI SILM, Te olete aktiivne tohter, laste nahahaiguste spetsialist, õppejõud ja seega ka teaduslik töötaja — kas ei ole raske veel õppeprodekaanina õhtupoolikuti üliõpilasi utsitada? Kuidas Te selleks üldse aega leiate?

Parasjagu raske. Põhitöö asjad tuleb päeva ajal ära ajada ja kõik muu jääb õhtuks.

Tuleb mingil määral kusagilt kokku võtta, aga näete: ravitöölt kokku hoida ei anna, õppetöölt kokku hoida ei saa... järelikult see, mida muidu teeks õhtupoolikuti, teadustöö nimelt, nihkub laupäevadele ja pühapäevadele.

Jah, muidugi tuleb see perekonna arvelt, perekond kannatab eelkõige. See ongi naisfunktsionääri õnnetus.

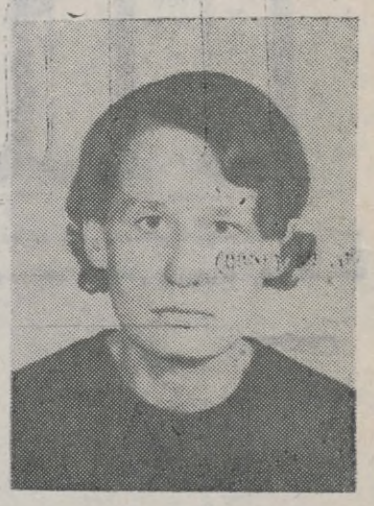

● Kas on vahet tänase tudengi ja Teie üliõpilaspõlve aegse vahel?

Minu arvates on tudeng peaaegu kogu aeg ühesugune olnud. Mõned küll arvavad, et praegune on laisk ja lohakas, aga kui püüda kristalselt aus olla ja analüüsida, siis on üliõpilane ikka püüdnud võimaluste piires laiselda ja selle, mis tõesti vaja, ikka ära teinud. Tänapäeva tudeng on kena noor inimene. Tõsi, meie ajal lennati kergemini ülikoolist välja. Kuid uued tuuled puhuvad, edaspidi püüame looritele kiiremini lõppu peale teha.

Vahest on tudeng nüüd mõnevõrra julgem ja otsustavam. See tähendab, keskmine tudeng.

● Mida soovite oma üliõpilastele arstiteaduskonna päeval?

Jõudu ja jaksu aktiivseks õpi- ja teadustööks! Ja et omavalitsus, kui see käiku läheb, aitaks kaasa õppeprotsessi korraldamisele. Ega ma administraatoritööd sellepärast tee, et see mulle meeldib.

Ta ju hingab ja liigub

AJALOOREAD

(Üks kateeder)

Ülikooli taasavamine — luuakse anatoomia, füsioloogia ja kohtuarstiteaduse kateeder. Füsioloogiat loevad G. F. Isenflamm, K. F. Burdach, L. E. Cichorius
1820 — iseseisev füsioloogia, patoloogia ja semiootika kateeder, juhatavad J. J. F. Parrot, M. H. Rathke, A. W. Volkmann, F. Bidder
1852 — F. Bidder ja C. Schmidt avaldavad monograafia «Seedemahlad ja ainevahetus»
1860 — eraldub füsioloogia kateeder
1869—94 — kateedrit juhatab A. Schmidt
1896 — kateedrijuhatajaks saab V. P. Kurtšinski
1919 — luuakse füsioloogia ja füsioloogilise keemia professuur. Professoriks ja füsioloogiainstituudi direktoriks saab A. Lipschütz
1926 — töö võtab üle A. Fleisch
1932—44 — füsioloogiat õpetab M. Tiitso
1944—75 — kateedrit juhatab E. Käer-Kingisepp
1953 — asutatakse Eesti Füsioloogide Selts
Alates 1975 — kateedrijuhataja on E. Vasar

* * *

Füsioloogia kateedri ruumid on hämmastavalt pingevabad, on paljud üliõpilased väitnud. Kunagi rääkis üks vanem ja enam näinud tudeng rebastele: nii valitult heade inimestega kateedrit ei näe te oma stuudiumi vältel enam ühtegi.

Uus Anatoomikum, mis õigupoolest polegi kunagi anatoomikum olnud ja võlgneb oma väärnime pigem analoogiale Toomemäe otsas olevaga, on ise üks Tartu akadeemilise ajaloo mälestusmärke. Juubelipäevil (teadagi mis juubeli!) tõsteti Kassitoome nõlvakule mälestussammas professor Alexander Schmidtile. Teenekas füsioloog vaatab nüüd, kuidas püsib maja, mis tema tööpäevil ehitatud sai.

(Ausambad, mille kohaletoimetamist ise nähtud, kaotavad veidi oma katarsist tekitavast jõust. Liiga kaugele tulevikku ei tohi auväärt meeste aukujudeks saamist lükata. Vanad ja varakult tuttavad monumendid liituvad linnavisiooniga orgaanilisemalt. Siiski, möödunud aastal oli teadusraamatukogus võimalik näha pilti prof. H. Normanni fotokogust, millel peatatud hetk F. R. Faehlmanni mälestusmärgi detailide üksteise otsa upitamiselt. Pidin selle samba oma subjektiivses aegruumis ümber ajastama — ka Faehlmann mahutati kivisse enam kui 80 aastat pärast surma.)

Muidugi on maja ka seest omapärane, sest taolisi enam ei tehta. Ka paljud kaua hoitud esemed tuletavad meelde, et kunagi nägi teadus teistmoodi välja. Ehk küll eesmärk on alati üks.

(Järg 3. lk.)

● MAREK STRANDBERGI joonistus.

Orandum est ut sit...

● INTERVJUU SPORDIMEDITSIINI KATEEDRI JUHATAJA PROF. TOOMAS KARUGA

● Terves kehas terve vaim — see on üldaktsepteeritud hüüdlause. Ometi — väidetakse, et Juvenalis õelnud tegelikult: oleks soovitav, et terves kehas oleks ka terve vaim. See tähendab ju vaat et vastupidist. Kuidas on Teie arvates — kas tervel vaimul terve keha või terves kehas terve vaim?

No minu arvates on üldiselt mõeldud ikka nii, et mõlemad peavad korras olema.

Praegu on kogu maailmas imelik olukord: kulutused meditsiinile suurenevad, aga elanikkonna tervist see ei paranda, haigestumus suureneb. Eriti nähtav on see meil endil, vaatamata tervishoiu profülaktilisele suunitlusele ei lähe haiguste ärahoidmise peale lihtsalt küllalt raha.

Dotsent Laur Karu on uurinud TRÜ üliõpilaste tervist ja näidanud, et kui esimesel kursusel on haigeid 5%, siis viiendal kursusel 22. Hädа on ikka selles, et kehaline aktiivsus on madal. Inimesed ise sellele tähelepanu ei pööra ja tõhus selgitustöö on ka soiku jäänud. Olin nädala eest Smolenskis koos Kiievi Kehakultuuri Teadusliku Uurimise Instituudi teadlastega. Nad väidavad, et püsiva töövõime jaoks on kõige tähtsam vastupidavus, mida saab hästi arendada kehaliste harjutustega. Siin vajatakse arstlikku kontrolli. On tarvis spetsialiste — nii tippspordi kui massikehakultuuri konsulteerimiseks.

Südame- ja veresoonkonna haiguste esinemissagedus aina kasvab — ükskõik kui hästi me ka doktor Sullingu gruppi ei varustaks, üle 50—100 haige aastas ta ei päästa. Ülejäänud peavad ise enda eest hea seisma. Paljudes maades tegeleb kehakultuuriga märksa suurem osa elanikkonnast kui meil.

● Missugune on spordimeditsiini tudengite endi vahekord spordiga?

Spordimeedikute eneste aktiivsus on tegelikult ka kehv; kes juba tippspordist loobub, paneb pillid päriselt kotti. Vähemalt palli nad ikka mängivad — sügiseti ja kevaditi on meil suured jalgpalliturniirid. Meespool on aktiivsem. Perekonnamured kipuvad spordihuvi lämmatama. Kui mina ülikooli lõpetasin, oli VI kursustel vahest viis protsenti tudengitest abielus. Kui nüüd suunamiskomisjonis istun, siis vaatan, et on umbes vastupidi, nii vähe on vallalisi jäänud. Kõigil on juba lapsed ka.

● Milline on teie osakonnas õppimise peamine eripära?

Muidugi see, et tudengid peavad ennast valmistama sportlastega töötama, nad lähevad ju spordiorganisatsioonidesse, kehakultuuridispanseritesse. Neil tuleb oma funktsiooni täita tippspordi tasemel ja õppida seal sobilikke tervisliku seisundi hindamise metoodikaid. Ka tuleb olla kursis sporditegelikkusega. Alates möödunud aastast on NSVL Spordikomitee organiseerinud meie üliõpilaste VI kursuse praktika Liidu koondise laagrites.

● Kuidas ollakse valmis spordiarstidega rahul?

Kes on spordiarstina tööle jäänud, nendega ollakse väga rahul. Paljud on lihtsalt elukondlikel põhjustel sellelt töölt ära läinud ja paljud on peaarstideks edutatud. Ka meie vabariigis on mitmetest spordimeedikutest juhtivspetsialistid saanud.

Määrab see, et kõik on ikkagi endised sportlased. Süstemaatiline ettevalmistus annab ülejäänud eelised üldettevalmistusega arstidega võrreldes. Spordiinimesed on igatahes rahul.

● Väga palju üliõpilasi tuleb teistest liiduvabariikidest — on's neil kohanemisraskusi?

Imelikki, aga nad kohanevad päris hästi. Põhiliselt tullakse Lätist ja Leedust, see pole kaugel pühade ajal ja mõnikord nädalavahetuselgi kojusõiduks. Aga neid on siin paarkolmkümmend ühest kandist, suhtlevad omavahel ega tunne ennast ka isoleerituna. Aeg minevat siin nii ruttu, et ise ka imestavat. Keeleprobleemi ei ole tekkinud.

● Kateedri teadusliku töö suunad?

Meil on põhitööks arstliku kontrolli metoodika täiustamine, just elektronarvutustehnika põhjal. Oleme selles plaanis umbes kümme aastat töötanud. Enne Moskva olümpiamänge tegime ühe suure andmetöötlussüstemi, mis haarab 20 olümpiaala. Praegu see töötab Lužnikis arvutuskeskuses. Tallinnas Pirital töötab meie tehtud minisüsteem Eesti koondiste tarbeks.

Uurime, kuidas üht või teist metoodikat arvutile sobitada. Meil on automatiseeritud välise hingamise uuring, katsume sama teha velоergomeetrilise testiga. Oma arvutuskeskusega aitame ka haiglat.

● Enn Vetemaa keerutas oma kiiresti äratrükitud ja lavastatud ohunäidendiga palju tuhka Olümposelt üles. Missugune on dopingureaalsus Eesti spordis?

Üldiselt võib niiviisi öelda, et põhimõtteline oht eksisteerib. Alati leidub mõni treener, kes arvab, et äkki võiks tema hoolealune midagi sisse ka võtta, see paneks tulemustele punkti peale. Igasuguste stimulaatorite efekt on siiski väike. Eesti spordis probleem tõsiselt arvesse ei tule. Pealegi, tühja kotti ikka püsti ei aja.

Kui inimene on treeninud, võime talle mittedopinguliste vahenditega luua soodsa fooni, et ei tuleks puudu vitamiinidest, mineraalidest. Mina ei tea spordiarsti, kes oleks mõelnud stimulaatoreid kasutada. Meil pole vastavaid preparaate õieti saadagi. Ma arvan nii, et farmakoloogia peab looma soodsa füsioloogilise fooni, ja see on moraalselt õigustatud.

● Milline on Teie enda vahekord spordiga?

Kõige parem! Talvel sõidan Kääriku maratonil, rattarallil osalen ka. Suvel mängin tennist, kui võimalik, siis iga päev. Vabariigis korraldatakse veteranide esivõistlusi, seal olen end nii 10.—12. kohale mänginud — aga seal ju palju endisi Eesti meistreid koos.

Kui talvel pärast Kääriku maratoni, (sinnani olen murdmaal) aega üle jääb, lähen slaalomit sõitma, omal ajal olin Eesti mäesuusatajate paremikus.

● Möödunud aastal külastas kateedrit rühm prantsuse spordiarste. Keskel prof. Toomas Karu.

...mens sana in corpore sano!

● Professor Jüri Saarma on kirjutanud, et inimeste teadvus on psühhiaatria probleemide osas oluliselt evolutsioneerunud. Siiski näib, et päris hästi kõik ei ole. Teie majas käib üliõpilasi mitmest teaduskonnast: juristid, psühholoogid ja defektoloogid, muidugi arstid. Kuidas tehakse neile mõistetavaks psühhiaatria eetika?

Ma olen kateedri õppejõuna töötanud peaaegu kõigi erialade tudengitega. Ka praegu, niipalju kui ma nendega kokku juhtun, on meie haigla ja eriala eetikaküsimuste käsitlemine üks põhimissioone, mida ma endal arvan olevat. Olen päris kindel, et teiste õppejõudude taotlused on samalaadsed. Eetiliste küsimuste lahendamine käibki läbi kateedri õppejõudude. Ma ei oska küll vahest päris objektiivselt hinnata seda, kui täpselt klapib loengul räägitav haiglas näha olevaga.

Suur osa üliõpilastest, kui mitte suurem osa, on siiski eelarvamuslike kujutlustega. Mõnikord on pärast haiglat läbivat esimest tutvumisvisiiti küsitud, kus need päris haiged siis on. Nagu peaksid nad meil keldris kongides elama. Iganenud ettekujutus psühhiaatriast rahva teadvuses pärineb veel sõjajärgsestki ajast, sest suur murrang haiglasiseses miljöös saabus koos psühhofarmakonidega, mis võimaldavad haigete seisundit püsivalt kontrollida. Haiglapildist on kadunud psühhomotoorse rahutusega haiged.

Ebasoodsalt, vahest isegi masendavalt võib mõjuda krooniliste haigete nägemine, samuti psühhofarmakoteraapia kõrvaltoimete avaldused. Ei harjuta sellega, et vaimuhaigete kontingent pole püsiv ega homogeenne. Tekib hoiak: «meie» ja «nemad». Ometi võib tänane haige täiesti tervistununa haiglast väljuda ja äsjane «väljaspool» olija homme psühhiaatri abi vajada.

Veel võib tähele panna, et kui kõneldakse võõrastest inimestest, kasutatakse rahumeeli sõnu «hullumaja» ja «hullud». Juhtub keegi omastest meile ravile tulema, asenduvad need sõnad kohe «haigla» ja «haigega». Nii avaldub kõnepruugiski läbimõtlematu, ebahumaanne hoiak.

Mingil määral kohtab vulgaarset hoiakut ka teaduskonna lõpetanud arstide hulgas.

Psühhiaatrilise teadvuse osakaal maailmas tõuseb. Järjest rohkem valdkondi põimub psühhiaatriaga läbi.

● Mis võib teha arstist psühhiaatri, kui traditsioonilised arstile esitatavad nõudmised praegu nimetamata jätta? Kas kaadriga on raskusi?

Näib, et arstide ja üliõpilaste teadvuses on toimumas nihe psühhiaatriale soodsas suunas. Psühhiaatria on isegi mingis mõttes populaarne.

Üks osa tudengitest tuleb vaimuhaiglasse mingisugust metafüüsilist maailma otsima. Sageli samastatakse psühhiaatriat hüpnoosiga, psühhoanalüüsiga, s.t. psühhiaatria osadega, pealegi mitte kõige olulisematega. On ilmne, et huvi tekib nendel üliõpilastel, kellel on kalduvus inimese hingeelule tähelepanu pöörata. Psühhiaatriks ilma selleta ei saagi. Üks väga vajalik eeldus on see, mida rahvakeeles nimetatakse inimese tundmiseks, mis põhineb osalt kogemustel, osalt aga sünnipärasel võimel. Inimese juurde ei saa minna joonlauaga. Ma ei taha sellega öelda, et psühhiaatrias oleks kõik kuidagi ebamäärane, aga teadmisi saab rakendada paremini, kui on parem intuitsioon.

Psühhiaatri töö põhiraskuseks ei ole mitte niivõrd rahutute vaimuhaigete ruineeriv mõju arstile, kuivõrd pingutused inimesega intensiivse süvakontakti loomisel. Algusest peale peab mõjuma psühhoterapeutiliselt, tuues sealjuures välja iseloomulikku sümptomaatikat. Teha seda päevast päeva — see ongi raske, aga see ongi huvitav.

● Teie mitmed lootused on kindlasti seotud uue majaga?

Esimesed voodikohad vaimuhaigetele loodi Tartus 1877. aastal. Praegune hoone läks käiku 1881. aastal. Sada ja viis aastat tagasi ehitati Tartusse viimati psühhiaatria tarbeks.

Just sellepärast ei vasta see, mida üliõpilased näevad, alati sellele, mida me räägime. Materiaalsest baasist lähtuvad objektiivsed asjaolud ei lase kaasaegset haiglamiljööd sisse seada. Meie kliinik on eesrindlik, raviviisid ei ole maha jäänud. Töötasin Pariisis kolm kuud väga kuulsas kliinikus ja veendusin, et meie diagnoosimise ja ravimise tase neist maha ei jää. Meie oleme diagnoosimisel isegi detailsemad.

Kõige halvem Tartu haiglate hulgas meie maja ei ole, aga ikkagi on ta kohendus, ja saja viie aastane.

Uus haiglahoone ülikooli baaskliinikuna peaks võimaldama olulise, põhimõttelise murrangu. Hea oleks, kui kaasneks murrang ka inimeste ettekujutuses psühhiaatriast. Viimane sõltub muidugi psühhiaatritest enestest: sellest, missugused on ravi tulemused, ja sellest, kuidas nad teevad selgitavat tööd.

● Ikka räägitakse uue vaimuhaigla esimesest järgust, mis peatselt valmivat. Tähendab, teine järk tuleb veel või ehk kolmaski?

See teine järk... Esimeses järgus on palatikorpus 150 voodikohaga. Teise on mõeldud veel üks niisamasugune korpus ja majandushooned.

Teise järgu ehitamise aeg on praegu lahtine. Esimese järgu valmimise on ehitajad lubanud 1988. aasta esimesse kvartalisse. Aasta jooksul läheb haigemaja käiku. Uues haiglas on üsna avarad võimalused nii psühhiaatria kateedrile kui ka ÜMPI eksperimentaalse ja kliinilise psühhofarmakoloogia laborile, kui praeguse töömahu ja koosseisuga arvestada. Oleks aga tegijaid!

Muidugi, osakonnad jäävad mitmele poole laiali. Õppetöö toimub seetõttu samuti mitmes kohas.

● Missugused probleemid on kerkinud narkoloogia vallast?

Eelkõige materiaalne baas. Osakondadena töötavad selleks kohaldatud hooned, mis igas mõttes nõuetele ei vasta.

Praegu jätab soovida ettevõtete- ja ka perekondadepoolne aktiivne ravile suunamine. Pärast seda, kui riiklik poliitika muutus, on pikemad joomasõõstud harvenenud. Kui aga töömees joob ühe päeva, tundub ettevõttele olukord talutavana. Kuigi inimene on krooniline alkohoolik.

● Vahest tahate lehe kaudu midagi vabariigi arstkonnale soovida?

Jääb soovida kasvavat tähelepanelikkust psüühikahäirete avastamisel nende haigete juures, kellega oma erialaga seoses kokku puututakse, ja tõsisemat ning asjalikumat suhtumist leitud hälvetesse. Kõigepealt nende inimeste vaimse tervise huvides, kuid ka sellepärast, et psüühikahäireid ignoreerides muudetakse oma erialane arstitöö vähem tulemuslikuks.

● Kas Teil on veel mõni mure?

Mind häirib, kuidas ilukirjanduses, teatri- ja filmikunstis mõnikord psühhiaatriat esitatakse. Selles ma näen üht põhjust, miks meie rahva teadvuses psühhiaatria ei liigu õigele kohale nii kiiresti kui seda sooviksime. Mõnel pool lisatakse psühhiaatria nagu mingiks vürtsiks lahja leeme sisse, ilma et seda oleks tarvis, ilma et leemel endal oleks mingit vastavat problemaatikat. Ma ei ole psühhiaatrilise temaatika vastu üleüldse. Noh, näiteks lähemast minevikust — Tartu inimesed nägid ka seda «Käopesa». Arvustuste järgi oli mul aimus, et tuleb karta kõige halvemat. Tänu originaali kavatsustele ta mulle isiklikult riivavat muljet siiski ei jätnud. Seal on ühiskondlike probleemide ülekandmine vaimuhaiglasse täiesti selgelt mõistetav. Mõnesuguseid agasid võib öelda, aga aruka vaataja jaoks pole teadust diskrediteeritud. Psühhiaatriat pole solvatud. Teisel pool on Enn Vetemaa «Möbiuse leht». Sellest lõõpivast toonist, millega Vetemaa üldse kirjutab, ma ei räägi. Olgu see hea või halb, juba on küsitud Hindrey sõnadega: «Kas see on mingi pikant lõbu rahvale?» Vaimuhaigete ravimisega ei sobi anekdootlik stiil, mis paneb psühhiaatrid katuseharja pidi ronima ja laseb vohavatel seentel vaimuhaiglat hävitada. On asju, mille puhul me ei saa niisuguse möbioosi peale välja minna.

Psühhiaatria ja elu

● INTERVJUU TARTU VABARIIKLIKU KLIINILISE PSÜHHONEUROLOOGIAHAIGLA PEAARSTI DOTS. ARNO AADAMSOOGA

Ta ju hingab...

(Algus 2. lk.)

Selles majas, selles kateedris antakse üliõpilasele mõistmine, et kõik see, mida ta on õppinud koosnevat rakkudest ja organitest, tõepoolest elab, s.t. liigub, vahetab ainet, ärritub. Siin nähakse, mis on loomeksperiment, ja pannakse ise käsi külge. Siin tegutseb ka paljuliikmeline ÜTÜ füsioloogia ring. Ettekandeid on kevadkonverentsil alati arvukalt. Vähesed jäävad mitmeks aastaks pidama — tänapäeval on tulevane arst sageli juba sisseastumiseksamitest saadik hingega kliinikus. Mõned jäävad. Aga ka ülejäänud on teadusliku tegevusega kokku puutunud, aimu saanud. Küllap sõltub nende edaspidine uurimistegevus või selle puudumine suuresti esmase mõjustuse toimesuunast ja jõust.

Kateedris uuritakse mitmete elundkondade funktsioone — hingamist, seedeelundite sekretsiooni, vere omadusi, impulsi sünaptilist ülekannet kesknärvisüsteemis... Ja siin ei ole oma teaduse ajalugu mitte üksnes meeles peetud, vaid prof. Elise Käer-Kingisepa pooit ka põhjalikult uuritud ja publikatsioonidega valgustatud.

Millest tuleb eriline hõng füsioloogia kateedrisse? Kas mõjub kogu kateedrile juhataja prof. Elmar Vasara üliõpilaste seas silmapaistvaks tunnistatud rahulik meel ja heatahtlikkus? (Kuigi eksamil on mitmed «healt professorilt» soovitust ja kavatsetust madalama hinde saanud.) Või, mis tõenäolisem, on kateedrisse tööle kogunenud lihtsalt kõik niisugused inimesed? Võib-olla sellest, et aknad on suured ja kitsus ei kägista? Nahkköidetega uhkeldavast raamatukogust ja dots. Tullio Ilometsa poolt ajaloomuuseumi tassimata jäänud laboriseadmetest?

Või sellest kõigest kokku ja FÜSIOLOOGIAST kui teadusest?

Reisiread Loode-Venemaast 2.

Kolmandal päeval suundusime Tšerepovetsi linna poole. Tükk aega jäid meist paremale metallurgiakombinaadi korstnad. Sõidame, sõidame, aga mööda ei saa. Terast, valtsmetalli, malmi jm. tootev kombinaat asub tegelikult 15 kilomeetri pikkuselt linna servas. Pärast lõunatamist sõitsime meiegi mõned kilomeetrid lausa tehase territooriumil; seal kulgesid nii maantee, trolli- kui bussiliin. Kivisütt tuuakse siia Vorkutast, rauamaaki Koolast. Nii et töötlemiskoht ei ole väga kaugel. Asupaiga poolest sobib Tšerepovets ka veel seepärast, et siit läheb raudtee nii Leningradi kui Vologda suunas. Kombinaadi suurust näitab vahest seegi, et siin läks eelmisel aastal käiku maailma suurim sulatusahi. Meie põikasime siia vaid korraks, sest tee viis edasi põhja poole. Enne vaatasime ka ära Rõbinski veehoidla põhjaotsa, mis ulatub Tšerepovetsini.

Tee Valge järve poole (Beloje järv) oli algul päris korralik. Üsna varsti muutus see tee-ehituseks ja meil tuli sõita lausa külade vahel, mis mõistagi pakkus palju huvitavamat vaatepilti kui magistraalilt vaadates.

Belozerskit mainitakse kroonikais esmakordselt 862. aastal. Kindlusevallid on aidanud kaitsta linna. Tänaseni on säilinud linnakese üldpildis puumajad, mis tihti meenutavad kaupmeeste maju, kaubaaidadki on äratuntavad. 15.—17. sajandil kujuneski Belozerskist tuntud kaubakeskus, asetses ta ju põhja ja lõunat ühendaval veeteel. Valge järve loodeosa on aga üks kaugemaid paiku, kus säilinud soomeugrilased. Seal elavad vepslased.

Kui bussis jagati läbi mikrofoni arvamusi ümbritseva maastiku, põllumaa jm. kohta ning reisi lõpus päriti ka kõige kaunima paiga ja meeldejäänuma hetke kohta, siis ei osanud küll korraga sõnastada elamust, mis jättis see põhjamaa üksindus ja mahajäetus. Kui oleksime Belozerski lähedal pääsenud kohe praamiga üle kanali (kanal ühendab Valget järve Rõbinski veehoidlaga), jäänuksime sellest ilma. Kuid need praamid ei mahutanud meie busse ära ning tuli sõita teise üleveokohta. Aeg oli tegelikult sealmaal, et pidanuksime laagripaika otsima, telgid üles lööma, õhtusööki tegema hakkama. Kahel pool teed ei olnud aga muud kui soo, võsa, sekka metsagi. Vastu ei tulnud ühtegi sõidukit. Kui lõpuks tollesse ülesõidukohta jõudsime, andis külalastel imestada: niisuguseid busse polnud nad veel näinud. Päike oli loojumas. Veest paistsid kirikutornid, Valge järve ja kanali ühinemine oli nõudnud endale kunagise küla.

Ega ülesõit ise ka lihtne olnud. Et praamile peale ja maha sõita, tuli teed kindlustada laudade ja palkidega. «Ikarused» on küllaltki madalad. Selle ületulekuga tegime ligi sajakilomeetrise ümbersõidu, sest ka järgmisel päeval ei saanud veel niipea tagasi (st. lõuna poole Vologda suunas) pöörama hakata. Lõputu metsa vahele oli ära eksinud ka mõni külake, kus elu näis olevat vaid ühes-kahes majas. Kas suvitajad, ei tea. Mitu korda astusime bussist maha, et see kergemini üle sillakeste pääseks, loopisime teetäiteks oksi ja kive. Lõpuks jõudsime siiski suurele Arhangelski—Vologda maanteele. Vähehaaval hakkas kaduma mets, tekkisid põllu- ja karjamaad, tulid külad ja suuremad asulad. Võiks öelda, et edasi jäid meie teele kirikud ja kloostrid lausa üksteise järel.

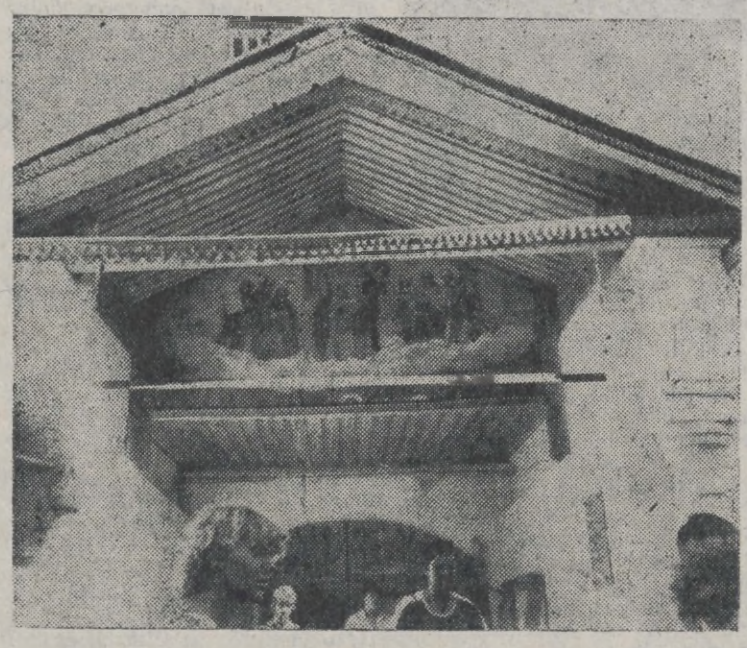

● Feraponti kloostrikiriku uks.

DANIEL MAASINGU foto

Üllatas Feraponti küla. Feraponti kloostrikirik kuulub Kirillovi-Belozerski ajaloo- ja arhitektuurikompleksi. Andrei Rubljovi loomingulist suunda jätkas Moskvas XV sajandi teisel poolel Dionissi (Dionysios), kes elas umbes aastail 1440—1506. Feraponti kloostrikiriku seinamaalinguid peetakse vana-vene monumentaalkunsti meistriteosteks. Tema loomingut on vähe säilinud, seepärast on Feraponti palju uudistajaid. Sümpaatne muuseumijuhataja (tütarlaps on lõpetanud võõrkeelte instituudi) oleks pühendanud meid oma valdustesse palju põhjalikumalt, kuid meid oli hakanud kummitama ajahäda .«Tänu» ümbersõidule hakkasime graafikust maha jääma. Ees olid aga veel Kirillovi ja Vologda kloostrid oma kirikute ja muuseumidega.

Ja siis Tartu sõpruslinn Jaroslavl, suurim meie teel. Sidemetest Eesti ja Tartuga on meie ajakirjanduses nõnda palju kirjutatud, et korrata ei tahakski. Linn on suur põnevate vanemate ja suursuguste uuemate ehitustega, imekaunite kirikutega. Kunstimuuseumis võib näha Perovi, Brüllowi, Aivazovski, Vereštšagini, Repini, Šiškini ja paljude teiste töid. Üks maal pärineb ka Nikolai Roerichilt. On ülikool. 1750. aastal loodi siin esimene Venemaa teatritrupp.

Jaroslavlist pöörasime uuesti põhja poole, nüüd siis Rõbinski veehoidla lõunakaldale. Vahepeale jäi aga meie kauneim laagripaats otse Volga kaldal. Oli isegi mõneti sümboolne siia öömajale jääda, sest Looduskaitse Seltsi reisidel oleme viibinud Volga alguse juures Seligeri järve lähedal, oleme ületanud seda jõge mitmel korral. Siin, Andropovi linna (end. Rõbinsk) ja Jaroslavli vahel on ta muutunud tõeliseks laevateeks. Üksteise järel sõitsid meist mööda küll praamid, kaubalaevad, küll nelja-viiekorruselised reisilaevad. Eriti põnev oli neid jälgida pimedas. Need tulemeres reisilaevad otsekui kutsusid kaasa. Vaatamata suurele laevakoormusele oli vesi päris puhas. Ujuda said kõik, kes tahtsid.

Rõbinski veehoidla ääres tehtud pilt oli juba eelmises lehes. Mida lisada? 1941. aastal rajatud ning seitsme aasta jooksul veega täitunud hoidla oli esimene Nõukogude Liidu suurim tehisjärv (umbes nagu terve uus Peipsi). Vee alla jäi aga 633 asustatud punkti. Kuigi väärtuslikumad ehitised ja varad suudeti mujale paigutada, ei hoolitud tollal veel paljust, mis säilimist vajanuks. Hoidla on mõjutanud ka siinset kliimat, teinud temperatuuri madalamaks. Tuulevingust ja külma saime ka omal nahal tunda.

Edasi oleksime pidanud sõitma Uglitši suunas, kuid mõne aja pärast muutus tee nii võimatuks, et «Ikarused» tuli ringi pöörata ja Jaroslavli kaudu Moskvani sõitma hakata. Nii kaotasime veel tunde ning kuusemetsa kaitseala külastamiseks Kalinini oblastis jäi aina vähem aega. «Kuldse Rõnga» linnad saatsid meid Moskvani. Edasine marsruut oli enamikule juba tuttav. On ju seltsi rahvas käinud Valdaimaal, Kesk-Venemaal ning neid teid pidi juba sõidetud. Punkti meie reisile pani aga tehnika, sest täitsa korralikul maanteel kostis korraga bussi tagaotsast üks põmakas ja oligi kõik. Edasi saatsime pool päeva mööda Nelidovo kaevurilinnas, kus parandati bussi. Nii me kahjuks kuuskede kaitsealale ei saanudki. Käisime küll veel Velikije Luki vennaskalmistul, kus rohisime eesti sõjameeste haudu ja jätsime nende kalmudele lillekimbud.

Oligi läbi tublisti üle 2000 kilomeetri kestnud nädalane reis. Kuidas seda nimetada? Kas Põhja- või Loode-Venemaale, läbi kuue või seitsme oblasti? Läbisime Leningradi, Vologda, Jaroslavli, Vladimiri (õige pisut), Moskva, Kalinini ja Pihkva oblasti. Kuigi mõni päev kulus vaid sõiduks ja bussist välja saime vähe, oli omamoodi huvitav näha maastiku ja eluasemete muutust. Palju huvitavam kui näiteks kuulata anekdoote. Kahel viimasel aastal on sõidetud ainult kahe bussiga. Varasematel aastatel on üks bussitäis olnud Tartu üliõpilaste looduskaitseringi tudengeid. Puudus neis igatahes oli. Võib-olla traditsioonid taastuvad? Ringi vilistlasi oli küll: Rein Laiverik ÜMPIst, Daniel Maasing 2. keskkoolist, Anne Nurgamaa Iisakust jt. Looduskaitse Seltsi aseesimees Arvo Iital, seekordne reisijuht, on ise üks ringi seitsmekümnendate lõpuaastate aktiivist. Vilistlasi ja uusi huvilasi ootab ring jälle traditsioonilisele avamatkale, sellestki on lehes täna juttu. Aga Venemaal oli igatahes huvitav!

VARJE SOOTAK

ÜTÜ VÕRDLEVA KULTUURILOO JA ORIENTALISTIKA RING

alustab oma 10. tegevusaastat. **Avaüritusel neljapäeval, 16. oktoobril kl. 19 Tähe D 120** pajatab ringi esimees **Arne Uusjärv reisimuljeid Burjaatiast** ning näitab slaide. Kuulama-vaatama on oodatud kõik huvilised, eriti noorematelt kursustelt, sest **võetakse vastu uusi liikmeid.** Samas on soovijatel viimane võimalus registreerida ennast **Ida keelte õppekabineti keeltekursustele.**

ÜTÜ VÄLISKIRJANDUSE RINGIS

Kolmapäeval, 15. oktoobril kl. 17 peahoone aud. 139 vestleb

AGU SISASK

(«Loomingu» Raamatukogust», Jaapanist jm.). Oodatud kõik huvilised!

TARTU ÜLIÕPILASTE LOODUSKAITSERING

Pühapäeval, 12. oktoobril toimub **avamatk Taevaskotta.** Väljasõit Tartust Petseri rongiga kl. 10 (kaasa võtta võileib, sõber, sõbranna ja hea tuju).

Pühapäeval, 19. oktoobril toimub matk Laeva katsesoosse. Koguneme kl. 9.30 Ülikooli tänavale Vanemuise alumisse parklasse. Ehitame laudteed, korjame kuremarju, teeme lõket. Jalga paneme kummikud, kaasa võtame söögi. Tagasi jõuame kl. 20.

Juhatus

RSR ● RSR ● RSR RAHVUSVAHELISTE SUHETE RING

Koosolek toimub **teisipäeval, 14. oktoobril kl. 18** teadusraamatukogu auditooriumis 239. Teema: «Suvi 1986».

PRESSIKLUBI

Nüüd on teisipäevaks jälle kõik majanditest tagasi ning kl. 16 on kõik pressisekretärid oodatud toimetuses. On palju uudist!

ESMAKURSUSLASTE BALL

toimub **kolmapäeval, 22. oktoobril** kl. 20 «Vanemuise» kontserdisaalis. Pääsmed palutakse välja osta õpperühma esindajal TRÜ klubist ruumis 209 esmaspäeval, 20. oktoobril ja teisipäeval, 21. oktoobril kl. 11—13 ja 16—19.

KLUBIS

Reedel, 10. oktoobril kl. 21 diskoja meenutusõhtu **«Sügistuuled, ööd ja päevad».**

Laupäeval, 11. oktoobril kl. 21 kesk(sügis)öödisko.

Pühapäeval, 12. oktoobril kl. 20 sügispidu:

- sügist trotsib ansambel «Rentaablus»,
- sügisloterii,
- moedemonstratsioon,
- müügil sügisannid.

TRÜ LUULETEATER «VALHALLA»

alustab oma uut hooaega.

Täna kl. 20 etendub TRÜ klubis Fr. Tuglase novelli «Poeet ja idioot» lavavariant.

Toimetaja VARJE SOOTAK

Maja, kust nad tulevad

Arstiteaduskonna päeva materjalide järg.

● **MEHIS PÕLD, raviosakonna V kursuse üliõpilane, arstiteaduskonna ainsa ühiselamu vanem — kuidas on ühikas lood uut moodi mõtlemisega?**

Meie ühikas on TRÜ kõige suurem ühikas üldse, samuti elab siin kõige rohkem rahvusi koos. Hakkame ajaloost pihta — maja on vana. Et ta nii kaua korrast ära oli, ei ole inimestel veel tekkinud «oma maja tunnet». Võib küll öelda, et viimase aastaga on paranenud nii remondiasjad kui ka siin elav seltskond. Aga maja juures on edasiminek suurem.

Oma osa on muidugi «juunipöördel», aga ka mingisugune põlvkondade vahetus on toimunud, praegused elanikud mõtlevad rohkem sellele, et majas võiks vähem lärmata.

Praegu on kombeks kriitiliselt sõna võtta. Kõige kriitilisem olen ma nende üliõpilaste suhtes, kes ei oska tualettruume kasutada. Samuti jätab soovida köökide olukord, eriti poiste korrusel. Õhtuti ei koristata; kui prügikast täis, kooritakse kartuleid põrandale. Siiamaani on liiga palju omamehepoliitikat aetud.

Tunduvalt on tugevnenud ühiselamu valve. See on nüüd osaliselt tasuline: kella 6—12 ja 17—23 ajal istuvad all palgalised valvurid. Palgatud valvurid on väljas ka igal teisel öösl. Peab ütlema, et üliõpilased on ka korralikumalt valvama hakanud.

Spordiruum sai tõstekangi, hantlid, topispallid, seal saab ka mängida *squash*-tennist. Lauatenniselaud on viiendal korrusel.

Klubil ei ole kahjuks mingiks suuremaks ettevõtmiseks sisustust ega varustust, aga loengulised üritused ei meelita enam rahvast kokku.

Majas on 800 kohta. Paljud on läinud erakatesse, kuhu nad sissekirjutust ei saa, nii et ühikas on koht kinni. Muidugi on toakaaslastel nii mugavam, probleemi lahendada aga raske. Need «partisanid», kes ühiselamus sisse kirjutamata elavad, on ka arstiteaduskonna üliõpilased ja eriprobleeme nendega ei ole.

Eelmisest kevadest saadik on ühiselamu siseruumides suitsetamine keelatud. Tegelikkuses on seda raske ellu viia, määrav on ikkagi tulevase arsti enda teadlikkus. Vähemalt peaks iga inimene nii kaugele jõudma, et konisid koridori ei loobi.

Igaüks, kes majas elab, peaks vastutama selle eest, et enda järel mingeid jälgi maha ei jäta.

Küsitlejalt. Minnes õhtul ühiselamusse vanemat otsima, juhtusin kokku seninägematuga. Esimest korda kuuendat aastat kestva stuudiumi vältel küsiti minult fuajees dokumenti näha.

Uusi trükiseid

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 743. Электрохимические и хроматографические методы анализа, их применение в охране окружающей среды. Труды по химии. Тарту 1986, 500 экз., 196 с., 1 руб. 80 коп.

Преподавание юридической психологии и ее практическое применение в свете решений партии и правительства. Тезисы докладов и сообщений межвузовской научно-практической конференции 17—19 сентября 1986 г. г. Тарту—Кяэрику. Часть II. Тарту 1986, 500 экз., 208 с., 85 коп.

Преподавание юридической психологии и ее практическое применение в свете решений партии и правительства. Тезисы докладов и сообщений межвузовской научно-практической конференции 17—19 сентября 1986 г. г. Тарту—Кяэрику. Часть I. Тарту 1986, 500 экз., 216 с., 85 коп.

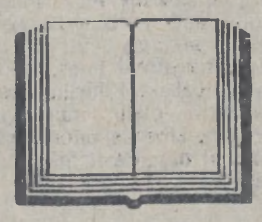

«TRÜ»

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 4271. MB-08825. Tiraaž 3500. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета. г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riikliku Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 27 (1461) | Reedel, 17. oktoobril 1986 | Ilmub 22. novembrist 1948 | Hind 2 kop.

Elevuspäevi on teil juba nädala jagu. Uus õppekorpus, pidulikud konverentsid, näitused, külalised, külalised... Homme veel aastapäevaaktus linnahallis, ball, siis maratonijooks. Heade sõnade ütlejate seas on ka TRÜ esindus. Aga mitte ainult nemad, kõik. Pealegi on teie majas üle paarisaja TRÜ lõpetanu. Ja TPIst tulnuid on jätkunud ülikooli. Andmine ja võtmine vastastikku.

ÕNNE JA EDU SULLE, TPI!

TRÜ nõukogus

● **VALIMISED**

● **NSVL RIIKLIKU PREEMIA KANDIDAADID**

● **EELMISEST ÕPPE- JA KASVATUSAASTAST.**

NB! VÕLGNIKUD!

● **VANEMTEADURITE ARUANDEID**

● **TRÜ NÕUKOGU SEMESTRI TÖÖPLAAN**

● Konkursi korras valiti 10. oktoobri koosolekul rahvamajandusharude ökonoomika kateedri professori kohale majandusdoktor prof. **Heiki Müür**, patoloogilise füsioloogia kateedri juhataja dotsendi kohale meditsiinikandidaat **Kalju Paju**, filosoofia kateedri vanemõpetaja kohale **Tõnu Luik** ja sama kateedri õpetaja kohale **Veera Arak.**

Professori kutset taotleti meditsiinidoktoritele **Raul Talvikule** ja **Jaan Pärnatile**, dotsendi kutset pedagoogikakandidaat **Ants Reinmaale**, füsioloogiakandidaat **Eha Viitarile** ja keemiakandidaat **Ülo Langelile.**

● **Teadusraamatukogu direktor Laine Peep tutvustas uurimust «Kõrgkooli õppe- ja kasvatustöö ning teadusuuringute raamatukoguliku ning informatsioonilis-bibliograafilise teenindamise süsteemi väljatöötamine ja rakendamine».** Nõukogu liikmed hääletasid selle töö autorite (Laine Peep, Ants Kallikorm, Maare Kümnik, Kaljo Lepik, Naresh Mody, Ülle Must, Aili Norberg, Pille Tiirmaa, Urve Tõnnov, Lia Urba, Malle Ermel) esitamise poolt NSVL riikliku preemia saamiseks.

● **Õppeprorektorid prof. Jüri Kärner ja Valter Haamer analüüsisid eelmise aasta tulemusi.**

Läinud õppeaasta tõi kõrgkoolielu küllaltki palju uuendusi: eksperimendi ettevalmistamine, arvutustehnika õpetamine, pedagoogilise praktika sisseviimine I kursusest peale jm. Õppeedukus oli 91,7%. Sellega on TRÜ teiste Eesti kõrgkoolide seas eelviimane TPedI ees. Varasemate aastatega võrreldes on tulemused veidi tagasi läinud. Pisut vähem oli ka üksnes neljadele ja viitele õppijaid. Vähemaks on aga jäänud ainult kolmedele õppijaid. Rohkem oli läbikukkunuid ning suurenes eksamitele ilmumata jäänute arv. Aastas eksmatrikuleeriti 285 üliõpilast (kõige rohkem edasijõudmatuse tõttu — 171). Niisamasugused suurenemised ja vähenemised kehtivad ka kevadsessiooni kohta, kusjuures mõnedki numbrid on talvesessiooniga võrreldes pisut kehvemad. Üldist suurt tagasiminekut siiski ei ole, kokkuvõttes võib tulemustega rahule jääda.

Teaduskondadest tõusis õppeedukus kõige rohkem ajalooteaduskonnas — 9,1% võrra, ning suurim langus oli matemaatikateaduskonnas — 9,5%. Õppeedukust parandasid ka filoloogia- ja õigusteaduskond. Erialadest tõsteti esile ajalugu (tõus 9,1%). Arstiteaduskonna suhteliselt kõrge õppeedukuse juures oli teistest nõrgem spordimeditsiini eriala (langus 4,6% võrra). Filoloogiateaduskonnas oli ootamatu žurnalistikaosakonna tulemus eelmise õppeaasta 93,3% asemel 78%. Siit on pärit ka ülikooli nõrgim kursus — žurnalistika II — 40%. Kehvemate hulgas mainiti veel matemaatika vene õppekeelega I, füüsika III, rahanduse ja krediidi III, füüsika vene õppekeelega III kursust jt. Halvasti õppivate kursuste arv kokkuvõttes suurenes — alla 80% oli edukus 23 kursusel (mullu 18). Samal ajal oli 42 kursust, kelle edukust märgib 100% (neid on ajalooteaduskonnas 4, arstiteaduskonnas 10, filoloogiateaduskonnas 9 jne.). Kolmandiku võrra suurenes arvestusvõglaste arv. Teaduskondadest oli neid kõige rohkem kehakultuuris, füüsikas-keemias ja matemaatikas. Kuigi nüüd on suurem osa võlgu likvideeritud, tuleb võlglaste suhtes senisest hoopis nõudlikum olla. Sellest veel rektori sõnavõtus.

(Järg 4. lk.)

Annan aru ja valin

«Tohoh! imestab dekaan dots. Mati Kilp. Imestab mind Vanemuise ringis nähes. Kell saab kohe veerand viis ja siin peab algama matemaatikute komsomoli aruande- ja valimiskoosolek. Kell 16.20 astub ette komsomolisekretär Alar Pandis. Kohe selgub, et 310st kommunistlikust noorest on kohal pooled. Kvoorumit veel mitte. «Koosoleku võime maha pidada, kuigi see pole otsustusvõimeline. Kuid ma ei näe teist ühist vaba aega ja ei ole kindel, et jälle niigi palju kokku tuleb. Komsomolisekretärid said sellest piisavalt varakult teada, teated olid ka üleval.» Jaa, ka komsomolikomitees kutsus kuulutus nende koosolekule. Algatus missugune. Ma ei imestagi, et osa liikmeid polnud. Füüsikutel jäi esimene kord ära, mitmel pool mujal sama lugu. Minu kõrval istub komsomolikomitee liige Georgi Bujanovski, kellel täpne arvepidamine. Kõik need arvud jõuavad veel ka lehte. Igatahes Pandis on resoluutne ja nõuab kursuste komsomolisekretäridelt puudumise põhjused välja selgitada. Aga mis edasi? Koosolekule oli pidevalt juurdetulijaid. Küllap teab teaduskond ise oma arve täpsemalt.

Kuulan aruannet. Ei, see pole tavaline aruanne. On pigem mõtisklus senise üle plusside ja miinustega. Et olen matemaatikute tegemistega juba varem tuttav, leiab mu arvamus kinnitust: matemaatikutel on elujõuline büroo. Ees käivad sektorijuhatajad. Ka pressisekretär Juta Annus. Tunnen, et pean tema tagasihoidlikke sõnu nii suure massi ees toetama. Ütlengi, et pressisekretär on see inimene, kelle poole tuleks igasuguse uudise ja probleemiga pöörduda. Ja teda ei tohi ka üksi jätta. Juta on vaatamata oma rebaseaastale päris tubli olnud. Õppejõude oli koosolekul 4, igaühel midagi ka öelda. Kõneldi eksmatrikuleerimisest, omavalitsusest, õppedistsipliinist. Õppeprodekaan dots. Ivar Saarniit arvas, et omavalitsus on juba täitsa jõustunud stipi määramisel, ühiselamukohtade jagamisel. «Dekanaat on vahel nii paksult tudengeid täis, et mul pole seal enam midagi teha. Stipi määramisel olen ainult sekretär.» Rõõm kuulda.

Matemaatikuid vaadates mõtlesin: kas ei ole ÜLKNÜ liikmete arv juba koolis suureks aetud. Milleks on vaja organisatsiooni palju inertset massi? Ega siingi reatudeng teab kui aktiivne olnud. Aga tekkis veidi lahkarvamisi, oli ka kohe elavnemishetki. Tahaks väga soovida komsomolisekretärile oma arvamustest, ettepanekutest mittetaganemist, sütitamist, jõudu. Ta valiti tagasi.

Samal ajal oli aulas juristide konverents. Uueks sekretäriks valiti Heiki Sibul II kursuselt. Senine sekretär Asko Pohla (III k.) kandideerib komsomolikomiteesse.

* * *

Teisipäeval oli aulas **ametiühingukonverents.** *Esimeheks valiti tagasi Helve Kabur. Aruanne ja sõnavõtud järgmises lehes.*

VARJE SOOTAK

EKSperiment

Kas uutmoodi vanaviisi või...?

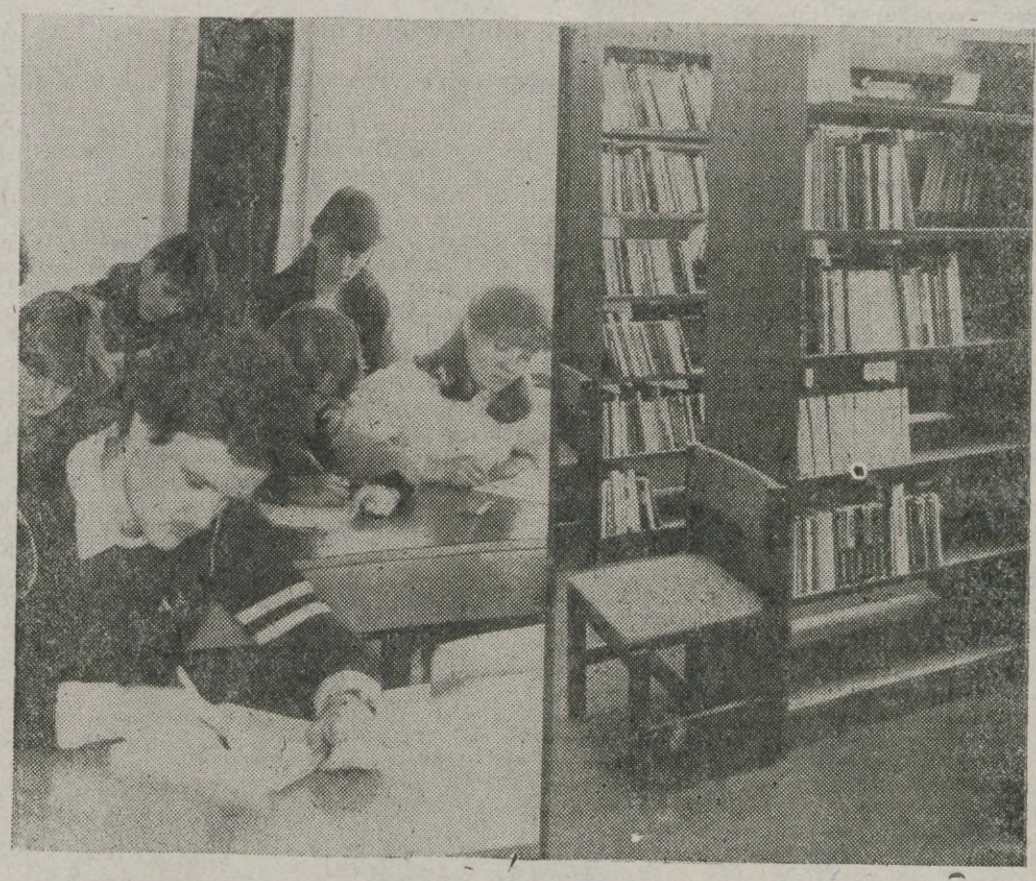

● **Traditsiooniline loeng? Kadumas? Mine tea. Autoriteetne õppejõud tudengite ees hätta ei jää. Aga raamatud riiulil ootavad.**

Ajakirjandust tabanud kriitikapalavik on ajendanud mõtisklema kõrgkooli praeguste probleemide üle. Lähtekohaks on tudengi vaatenurk.

Ühiskonna uuendamise protsess on jõudnud kõrgkooli ja väljendub siin eelkõige eksperimendina kolmes teaduskonnas. Koolielu ja eksperimendielu on saanud elada rohkem kui kuu. Mida võib õigusteaduskonna III kursuse tudeng muutustest aktiva poole kanda? Kindlasti vahesessioonid (oktoobris ja märtsis), mis võimaldavad pärissessioonidel valutumalt mööduda. Saime õiguse tunniplaani endale sobivamaks ümber tõsta. Tudengi kasu teenivad seminarigruppide arvu suurendamine ja kahe sessioonivõlaga eksmatrikuleerimine. Kaob võimalus end arstitõendite abil vee peal hoida, sest nüüdsest võib vastava paberi esitaja jääda kursust kordama ning õppejõudude nõudmisel uuesti sooritada kõik kursusel ettenähtud eksamid.

Sellega näibki piirduvat hoobade hulk, mille liigutamise eesmärgiks on tudengi huvitatus endast kui spetsialistist. Eksperimendi mõtteks on üliõpilasele tema ülesannete või isegi missiooni selgitamine kaasaja ühiskonnas ja tema vastutuse tõstmine nende ülesannete lahendamise eest. Praeguseks toimunud ümberkorraldustega seatud eesmärki tõenäoliselt veel ei saavutata, sest need on sisuliselt jäänud õppeprotsessi tehnilise külje korrigeerimise tasemele. Kõik üliõpilased ei suuda aru saada vabakuulamisõiguse olemusest, sest alles on jäänud rühmapäevikud ning õppejõud märgib kohalolijaid. Tõsi küll, loengutest puudumise eest enam ei karistata, kuid tudeng arvestab, et eksamil võib õppejõud üllatavat statistikahuvi ilmutada. Kohustuslikest praktikumidest üle 3 tunni põhjust selgitamata eemalviibimine toob kaasa komsomolikaristuse. Loomulikult tuleb need ka järele vastata. Õppepraktikat ette teha arusaamatutel põhjustel ei ole võimalik. Ainult ühes ainest õnnestus saada trükitud konspektid, mis tuleb aga tagastada. Õppematerjali nappust komplitseerib asjaolu, et loengute arvu on vähendatud.

Loomisel on uus organ* — tudengite omavalitsus, millel on oluline roll tudengi kaasatõmbamisel probleemide lahendamisse. Omavalitsuse töö peab toimuma kolmes põhisuunas: õppetöö, ühiselamud ja majandusküsimused. Üliõpilased tahaksid sellega seostada sisulisi muutusi ja loodavad, et omavalitsusest ei saa uut karistusorganit seminaridest puudumise pärast ega ühiselamust väljaviskamisel.

Kokkuvõtteks püüdsin pakkuda probleemi arutamiseks: «Kas uutmoodi vanaviisi või...?»

MARE TROPP,
õigust. III k.

* **Omavalitsus uut organit ei tähenda. OV materjalid on toimetuses juba olemas. Järgmises lehes ilmuvad kursusevanema ja ühiselamunõukogu põhimäärused.**

* * *

● **Eksperimendi järg 2. lk.**

HHH 1 2 3 NÄDAL HHO 4 5 6 7

Tallinna Tehnikainstituudi avamise puhul

15. septembril 1936. a.

Tehnikainstituudi rektor prof. Paul Kogerman:

«Käesoleva semestri algul rikastus meie kodumaa uue kõrgema õppeasutise — Tallinna Tehnikainstituudi — võrra. Uue teaduse- ja õppeasutise loomine tähistab meie kultuuri tõusu ja vaimse energia kasvamist ning ekspansiooni, mille puhul iga kultuuri-sõber tohiks vaid rõõmu tunda. Selliseid sündmusi tuleb hinnata üldriiklikult ja üldkultuuriliselt seisukohalt ja tagaplaanile peavad jääma kõik muud tegurid, nagu isiklikud maitsed, mõne üksiku asutise ja kohalikud huvid. Mõõtes seda vaimse energia ekspansiooni professuuride ja dotsentuuride arvuga, näeme, et kuni Tallinna Tehnikainstituudi asutamiseni oli Eestis kaks füüsikaprofessuuri, neli keemiaprofessuuri ja neli õppekohta matemaatika ja mehaanika alal. Peale Tehnikainstituudi avamist kasvas õppekohtade arv füüsika alal ühe, keemia alal kahe ja matemaatika alal samuti kahe võrra. Kõik need õppekohad asuvad meie kodumaal ja nende täitjad töötavad meie teaduse ja kultuuri kasuks ja asjaolu, et kõik need õppekohad ei asu samas linnas, ei ole kaaluv üldriiklikult seisukohalt. ...

Äsja toimunud ekspansiooni ei saa kaugeltki nimetada «laiutamiseks». ... Laiutamisena võiks vaadelda vaid kahe paralleelse osakonna ülalpidamist, näit. kahe keemiaosakonna töötamist Tartu ülikoolis ja Tallinna Tehnikainstituudis.

Vabariigi valitsuse poolt ettevõetud ümberkorraldus kõrgema hariduse alal lõppes täpsete teaduste tugevnemisega, ilma et oleks kannatanud teised distsipliinid. Seda imelikum peaks tunduma akadeemilistes ringides kummitamine «ülikooli amputeerimisega», milline mõte vilksatas auväärsete ülikooli prorektorite tervitus-kõnedes immatrikulatsiooni päeval nii Tartus kui Tallinnas.

Tehnikainstituut ei ole Tartu ülikoolile võistlejaks, vaid täiendajaks: kummalgi on oma eri-ala, kuid samad ülesanded täita meie riigi elus, samad kohustused teaduse vastu. Ei tohiks küll sisu ära vahetada vormiga ja unustada, et «uue» Tallinna Tehnikainsittuudi õppejõud on kogenud, enamikult endised Tartu ülikooli professorid ja dotsendid, kes aastaid käsi-käes on töötanud meie ülikooli õppejõududega kodumaa teaduse kasuks ja väärikal kõrgusel oskavad hoida teadusetungalt.»

Prorektor H. Kruusi semestriavakõnest:

«Meie töö algus tänavu toimub mitmeti teissuguseis tingimusis ,kui see sündis aasta varem. On ju üldiselt teada need vahepealsed muutused, mis on teostunud meie ülikooli struktuuris; meie kõrgema teaduse ja õppeasutise laialdase majanduselu valitsemises on toime tulnud autonoomsuse põhimõtte olulisi kitsendusi. Samuti on ülikool pidanud loovutama terve fakulteedi, tehnikateaduskonna, mille ülesehitamine meie kõrgema hariduse kindlalt korraldatud süsteemi oli ülikoolil pikemat aega päevakorras, nõudes temalt palju pingutusi ja jõukulutusi. Selle teaduskonna likvideerimine Tartu ülikoolis on toonud tähtsaid tagajärgi ka meie kõrgema teaduse- ja õppeasutuse teistele teaduskondadele, eriti keemia õpetamisele, iseäranis matemaatika-loodusteadusele.»

Eesti teise kõrgema õppeasutuse töö algusel andis **instituudi rektor P. Kogerman** üliõpilaslehele lahkelt seletusi tehnikainstituudi arendamisest, praegusest töökorraldusest ja töökavatsustest.

«Võrdlemisi lühikene organiseerimisaeg on olnud täis intensiivset tööd. 25. juunil võeti vastu instituudi loomise seadus, 30. juunil pöördus haridusminister minu poole ettepanekuga, kas ma ei võtaks uues õppeasutuses rektori ülesanded enda peale. Samal päeval kell 16.55 olin ministrile oma nõusoleku andnud ja kell 17 algas vabariigi valitsuse koosolek, kus määramine otsustati. Seadsin kokku õppejõudude nimestiku, mis kinnitati 2. juulil. Määrati ametisse 12 õppejõudu, rektor oli kolmeteistkümnes ja oli juba päev varem ametisse astunud.

Endise tehnikateaduskonna õppejõududelt nõusolekut ei tulnudki küsida, sest varema dekreediga oli otsustatud tehnikateaduskonna üleviimine Tallinna. Väljaspool tehnikateaduskonda olevailt tuli muidugi nõusolekut küsida. 7. juulil tuli kokku esimene tehnikainstituudi nõukogu, millest osa võttis 12 õppejõudu. Nädala ajaga olid kõik instituudi juhtivad organid valitud. Järgmiseks sammuks oli kantselei ja arveametkonna komplekteerimine. Kolme nädala jooksul oli välja kujundatud instituudi struktuur ja võis alata üliõpilaste vastuvõtmisega. Edasi toimus sisemine töö, mis nõudis õppejõududelt suurt energiat: õppekavade revideerimine, ruumidele lisa hankimine, remonttööde organiseerimine. Omajagu aega võttis kodukordade loomine, sisemiste korralduste maksmapanemine, kuni 14. septembriks jõuti valmis ka loengute kavaga ning instituudi peahoone kordaseadmisega. 15. septembril võisime korraldada avaaktuse, millega õppeasutus täienes ka teise instituudi olulise osaga, nimelt üliõpilaskonnaga. Sellest päevast alates võib nimetada tehnikainstituuti kõrgemaks õppeasutuseks. Võib öelda, et organiseerimise töö, mis meie ülikoolis kestis aastaid, toimus nüüd paari kuuga, mida aga loomulikult võimaldas see, et meil üks kõrgem õppeasutus juba organiseeritud on, ja ainult neid kogemusi kasutades oli võimalik nii lühikese ajaga teist iseseisvat kõrgemat õppeasutust luua.»

Kroonikat: 1929 — esimene katse luua kõrgem tehniline õppeasutus Tallinna. 1934 — Tartu ülikooli matemaatika-loodusteaduskonna juurde luuakse tehnikaosakond. 1935 — Tartu ülikooli juures iseseisva tehnikateaduskonna loomine. Üliõpilaste arv tehnikateaduskonnas oli 208, neist 4 naisüliõpilast (01. 12. 1935). 29. aprill 1936 — valitsuse otsus tehnikateaduskonna üleviimise kohta Tallinna. 25. juuni 1936 — valitsuse otsus tehnikainstituudi loomise kohta. Keemiaosakonna likvideerimine ülikoolis. Ülikoolist läks instituuti tööle peale õppejõudude vanem- ja nooremassistente ning teisi, kokku 26 inimest, nende hulgas ka hilisemad rektorid A. Altma ja J. Nuut. Üle viidi ka õlikivide uurimise laboratoorium.

NB! Keemiaosakond taasavati ülikoolis 1. septembril 1947.

Kirja pannud TULLIO ILOMETS

Vabaks aegunud eeskirjadest

Ühiselamu teemal on palju sõnu tehtud, viimasel ajal ka tegusid, kuid paljud ettevõtmised on alati seisma jäänud ajast ja arust eeskirjade tõttu. Nüüd on see küsimus lahendatud: septembris kinnitas Nõukogude Liidu kõrg- ja keskerihariduse minister Gennadi Jagodin **ühiselamute uue põhimääruse ja tüüpeeskirjad.** Nagu nimi ise ütleb, on tegu tüüpeeskirjadega ja iga kõrgkool peab enda jaoks välja töötama konkreetsed eeskirjad 1. jaanuariks 1987. a. Vastav komisjon TRÜs on juba moodustatud ja nii võib ka esimesi praktilisi uuendusi näha veel sel aastal.

Ühiselamu teemal tuleb «TRÜ» veergudel juttu ka edaspidi, siis juba täpsemalt — mis või kuidas. Et aga oodatavatest muudatustest ettekujutust anda, toome siinkohal ära paar seni valulisemat probleemi: nüüdsest võivad üliõpilasabielupaarid koos elada ka tavalises ühiselamus: pere võib ühiselamukohta taotleda ka juhul, kui üks abikaasadest pole üliõpilane; ühiselamu üür väheneb 50 kopika võrra ja suvekuudel pesu eest maksta ei tule jne.

ÜLO EEN

Õppedistsipliin. Kas pseudoprobleem?

● **«Sul nüüd nagu keskkoolis — neli veerandit ja ...», pöördub (kahju)rõõmsalt minu poole tuttav teisest teaduskonnast. Mida kujutab endast eksperiment õigusteaduskonnas? Proovime koos õppeprodekaani dots. JAAN SOOTAKIGA vastust leida.**

Eksperimendi põhisuunad töötati välja juba kevadel. Kõigepealt vähendasime loengute osatähtsust. Näiteks IV kursusel on praegu nädalas auditoorset tööd 9 tunni võrra vähem. Mitte kõiki loenguid ei saa asendada seminaride-praktikumidega — nende ettevalmistamiseks peab tudengil aega jääma. Loengute vähendamine on otseselt seotud õppekirjanduse olemasolu ja selle kirjastamise võimalustega.

● **Eksperimendi põhisuundades öeldakse, et õppedistsipliin jäetakse üliõpilasomavalitsuse tagada?**

Omavalitsus sobib eksperimendiga hästi kokku. Siiani kippus nii olema, et õppedistsipliiniga tegelesid kõikvõimalikud instantsid alates dekanaadist ja lõpetades kursusejuhendajaga, kusjuures kedagi eriti ei huvitanud, **miks** tudeng ühte loengusse läheb, teise aga ei lähe. Üliõpilasomavalitsus saab just selle külje pealt vaadata, ja minu arvates on see konstruktiivne. Omavalitsusele anname ka stipendiumide määramise (oleme selle tegelikult komsomolibüroole ja kursuste esindajatele juba üle andnud), ka hakkavad tudengid osa võtma tunniplaani koostamisest ja muutmisest, suurendame nende esindust teaduskonna nõukogus. Seame sisse üliõpilasõppeprodekaani ametikoha.

● **Aga stipendium ja seminaridest-praktikumidest osavõtt? On olnud jutte, et suurematel puudujatel jääb stipiraha hoopis saamata.**

Ma ei tea, kes selliseid jutte levitab. Niisugused abinõud töötaksid ristivastu eksperimendi mõttele. Ilma üliõpilase teadliku distsipliinita ei jõua me kuhugi, ainult tagasi keskkoolimentaliteedi juurde. Perspektiivis peaks õppedistsipliin üldse lakkama olemast mingi keskne probleem. Ma ei saa kuidagi aru, miks peaks üliõpilane puuduma loengust, kus antakse mujalt raskesti kättesaadavat materjali, või miks ta ei võta osa seminaridest, mille alusel ta saab arvestuse? Sealt puuduvad ainult väga rumalad või hooletud. Nende väljaselekteerumine ei võta kuigi palju aega — ja head teed neil minna!

● **Eksperimendi põhisuundades nähti ette rühmapäevikute kaotamine, tegelikult tuli neid isegi juurde, sest mitmel kursusel moodustati kahe õpperühma asemel neli.**

Alguses kavatsesime tõepoolest päevikud kaotada ning jätta ainult registreerimislehed. Hiljem otsustasime ümber ja jätsime alles päeviku. Oluline on hoopis muus — senine kolmekordne puudujate re-

EKSPERIMENT

gistreerimise süsteem (registreerimisleht — päevik — tabel dekanaadis) likvideeriti. Põhimõttel «mägi sünnitas hiire» tegutsevat kontrollisüsteemi pole kellelegi vaja.

● **Aga kui õppejõud kontrollib siiski lisaks rühmapäevikus fikseeritule veel loengust osavõttu omapoolse registreerimislehega. On see tema isiklik asi?**

Registreerimislehe kasutamine iseenesest pole keelatud. Midagi ei ole selles halba; kui õppejõud tunneb huvi, palju üliõpilasi tema loengus käib. Üliõpilasel pole põhjust toriseda ka selle üle, et õppejõud küsib temalt seminaris loengu materjali, millest ta on puudunud. Kuid selline küsimine ei tohi muutuda nende üliõpilaste kallal norimiseks, kes kasutavad vabakuulamisõigust. Tõsi, siiani ei ole minuni selliseid kaebusi jõudnud. Peaks midagi niisugust siiski aset leidma — teil on komsomol, ametiühing, loodav omavalitsus. Kas ei ole siis üliõpilaste huvide kaitsmine üks nende ülesandeid?

● **Kuigi alates kolmandast kursusest kehtib loengute vabakuulamine, ei ole näiteks minu kursusel loengute külastatavus oluliselt vähenenud. Loengud on viidud miinimumini, sealt saad kätte materjali, mida mujalt nii kergesti välja ei otsi. Kas ei tähenda see aga seminaril, arvestusel ja eksamil lisakosti iseseisvaks läbitöötamiseks jäetud teemade osas?**

Küllap tähendab, aga õppimine on teie töö, kallid noored kolleegid. Mis puutub aga konkreetselt eksamisse, siis peaks see edaspidi olema hoopis põhjalikum. Tudengid millegipärast kardavad põhjalikku eksamineerimist, nad arvavad näiteks, et mida rohkem küsimusi piletis, seda raskem. Tegelikult jääb aine maht ju samaks, põhjalikum eksamipilet välistab rohkem juhuslikkust. Aga kõik see on omaette teema.

● **Kas eksamisooritamisõigust enne auditoorse töö lõppu laiendatakse?**

Kindlasti, eelkõige ainetes, mis koosnevad põhiliselt loengutest või kus on piisavalt kirjandust iseseisvaks tööks.

● **Kuidas jääb komisjonieksamiga, üliõpilasomavalitsuse osaga selle taotlemisel? Käivad jutud, et edaspidi hakatakse eksmatrikuleerima juba kahe mitterahuldava hindega?**

Jutud liiguvad tõepoolest, ka ajalehest on üht-teist lugeda olnud. Teaduskondadele võlgnetakse siiski üks korrektne selgitus, kas ja millisel määral on senist eksami põhimäärust muudetud. Normatiivset fikseerimist vajab ka kursusekordaja õigusseisund. Ka komsomol ja loodav omavalitsus võiks selle asja vastu rohkem huvi tunda. Uus kord hakkab kehtima alles talvise sessi ajal ning siis on loodetavasti ka vastav normatiivakt dekaanide laual.

● **Milline on omavalitsuse osa õppejõudude ümbervalimisel? Üks variant näeb ette küsimustikku, mille alusel üliõpilased annavad valimisel hinnangu õppejõu tööle.**

(Järg 4. lk.)

EKP TRÜ komitees

● EÜE JA SUVEMALEVA TÖÖST

● ÕIGUSTEADUSKONNA TEADUSTÖÖ PARTEILINE JUHTIMINE

● POLIITHARIDUSVÕRGU ÕPPEAASTA ALGUS

● Komsomolikomitee asesekretär töökasvatuse alal Priit Teder esitas koos regioonijuhtidega lühiülevaate malevasuvest. Nenditi plaanide täitmist ja EÜE töö kordaminemist. Esilekerkinud probleemid: rühmade arvuline plaan jäi täitmata. Üks põhjusi on see, et TRÜ tudengitel puudub võimalus peale pioneerilaagripraktika sooritada malevas teisi praktikaid (TPI-l ja EPA-l on see rohkem võimalik). Praegune kuraatorite süsteem ei õigusta ennast. Rühmades toimuva eest peavad vastutama need, kes selle enda kanda on võtnud, s.t. rühmafunktsionäärid. Oma tööd tegi hästi ka Gagarini rühm (komandör Toivo Hansen). Kahjuks on aga Gagarinis malevlaste arv liiga suur, kõigile ei suudeta organiseerida korralikku tööd ega varustada õigeaegselt materjalidega. Seda probleemi arutasid üleliidulise maleva juhid kohapeal ning võib-olla on edaspidised rühmad 25—30-liikmelised praeguste 40-liste asemel. Ülikoolis tuleks leida juba praegu järgmise aasta rühma juhid.

Ka suvemaleva tööga võib rahule jääda. Töötas 367 üliõpilast, põhjuseta puudus 59. Rektor pidas vajalikuks nende suhtes kasutada komsomolikaristusi ning arvestada kindlasti nende kohustuse täitmata jätmist ülikooli ees mitmesuguste hüvede jaotamisel (toetused, tuusikud jne.). Suvemalevlastel aitaks ühtset vaimu kujundada elamine ühes ühiselamus. Tänavu jõutigi asjad peaaegu selleni viia, kuid ületamata jäi viimane takistus: komandant ei olnud nõus. Rektori ettepanek oli üliõpilasjuhtidele järgmine: oleks tulnud pöörduda ametiühingu- ja komsomolikomitee poole ja käia tee lõpuni. Mis omavalitsusest saab muidu juttu olla?

(Järg 4. lk.)

● Ilus mälestus Gagarini rühma Eesti päevast.

Teisipäeval komsomolikomitees

● UUED LIIKMED
● AV KOOSOLEKUD
● OMAVALITSUS
● ÕPPETÖÖ
● ÜLIÕPILASPÄEVAD

● ÜLKNÜ liikmeks võeti **Eve Lähker** (maj. IV). NLKP liikmekandidaadi soovituse sai **Kalev Kask** (keem. II) ning soovituse NLKP liikmeks **Alar Pandis** (mat. III).

● Interklubi presidendi ameti pani maha **Ene Saamen** (õig. IV). Tema asemele kinnitati Henn Ruubel (küb. III k.). Uue presidendi paneb proovile peatselt kätte jõudev Rahvusvahelise Üliõpilasliidu 40. aastapäev.

● **Käimas on aruande- ja valimiskoosolekud teaduskondades.** Enne seda peavad olema peetud koosolekud kursustel ja osakondades. Ei tohi ka unustada, et koosolekut saab läbi viia vaid siis, kui koos on vajalik kvoorum (füüsikutel jäi seepärast oma koosolek ära).

● **Päevakorras on omavalitsus (OV).** Üliõpilasesindajaist ülikooli juhtorganeis kõneles pikemalt komitee koosolekul viibinud EKP TRÜ komitee sekretär dots. Paul Kenkmann. Näiteks valitakse üliõpilasi ka TRÜ nõukogusse, kus neil on täielik hääle- ja kaasarääkimisõigus. OV probleeme tutvustas põhjalikult Asko Pohla (õig. IV).

● **Õppetööst.** Veel on jäänud viimased võlglased (igas teaduskonnas 4—5). Uus semester on ammu peal, võlad on vaja kohe likvideerida.

● **Üliõpilaspäevad ei ole enam mägede taga.** Organiseerimiskomitee (10 inimest) pidas esimese koosoleku neljapäeval. ÜP korraldatakse koos EPAga. Oodatud on kõigi soovitused, väärt nõuanded, geniaalsed ideed.

Peale parteikomitee sekretäri võtsid komsomolikomitee koosolekust osa ka üliõpilaste ametiühinguliidrid Kersti Kerstna (õig. IV) ja Tiina Klink.

VILJA KALLASTE,
komsomolikomitee pressisekretär,
žurn. II k.

Eeldused ja enesestmõistetavused

Kui seda, missugused senistest enesestmõistetavustest nüüd enam üldiselt ei kehti, on raske kindlaks teha, siis peamiselt vaid seepärast, et sääraseid kadunud enesestmõistetavusi on väga palju. Näiteks ei ole enam loomulik, et keskharidusega inimene tunneb ladina keele aluseid. Ei seegi, et eksam ülikoolis võiks kesta mitu päeva, nagu see oli G. Suitsu juures üsna tavaline, või et õppejõud küsitleb üliõpilast ilma igasuguse piletita kogu aine ulatuses — nagu sellest jutustab oma mälestustes prof. K. Kõrge (Tartu Ülikooli I Sisehaiguste Kliinik 50 aasta eest — «Nõukogude Eesti Tervishoid» 1986, nr. 3, lk. 204). Kes tahab, saab seda rida julgesti pikendada. Oli kunagi aeg, mil iga aspirant, tollal professori kutseks valmistuja nime all, komandeeriti vähemalt mõneks aastaks välismaale, kus ta sai kuulata erinevate õppejõudude loengukursusi, tutvus eriala üldise seisuga mujal ning kogus oma isiklikuks uurimistööks rohkesti allikmaterjale. Ainult nõnda sai näiteks A. Vesselovski asuda pärast Hispaania-, Saksamaa-, Tšehhi- ja Itaalia-aastaid 1859—1869 võrdleva kirjandusteaduse juurde täiesti süsteemikindlalt ning rajada asjaomasest kogemusest ajaloolise poeetika, mille õpetamise vaimsus ulatus Peterburi ülikoolis lõpuks J. Semperinigi. Nii et kui prof. E. Käer-Kingisepp kirjutab juba dotsendina ennast Berliini täiendama sõitnud Blut-Schmidti kohta, et «töötada ja õppida mõni aeg C. Ludwigi juures oli tol ajal enesestmõistetav igale noorele füsioloogile», siis ei ole see mingi ülepakkumine.

Kahtlemata oleks nüüd intrigeeriv küsida, miks need enesestmõistetavused on kadunud ja mis on tulnud nende asemele. Ent küsigem veelgi teisiti ja nimelt — kui palju enesestmõistetavusi me võime millestki kõnelemiseks üldse esitada ning missugustest nende hulgas on üksteisest arusaamiseks juba küllalt? Ehk teiste sõnadega, kui madalale tohib intellektuaalses suhtlemises langetada arusaadavuse latti selleks, et vastastikune mõistmine tõepoolest sünniks ja kui kõrgele tuleb ta tõsta, et see mõistmine oleks loov.

Olgu meie kõneluste aineks näiteks maailmakultuur. Temast võib rääkida vähemalt viiest erinevast aspektist. Esiteks sellest, kust me näeme kultuuri ennast (näit. seda, kuidas suhestuvad tema arengus teadlaste elulood ning teaduste ajalood). Teiseks sellest, kus meie ees on need allikad, mille varal me saame maailmakultuuri tundma õppida (näit. seeriad «Biograafiline sari» ja A. Valtoni poolt retsenseeritud «Elulood»). Kolmandaks sellest, kus avanevad teadmised, mis meil maailmakultuuri kohta on juba olemas (näit. tähelepanu Oriendile või suurte energiate füüsika uurimisvahenditele meie keskhariduse programmides). Neljandaks sellest, kus selguvad meie praktilised vajadused, mille rahuldamiseks me maailmakultuuri tundma õpime (kas meie töö või elamisviis nõuab näit. orienteerimist kaasaegses arvutimaailmas või meil on võimalik — mitte ennast pettes — selle arvelt kokku hoida). Ning viiendaks sellest, mille loovad teatavad põhimõtted, mis juhivad kogu kultuuri uurimist üle argivajaduste utilitarismi (näit. arusaamine humanismi paratamatusest).

Milliste enesestmõistetavuste olemasolu tohib praegu kasvõi nendegi aspektide puhul eelistada? Kui juba maailmakultuuri enda mõiste on teravas vastuolus harjumusega kinnitada, et meie ajal pole enam võimalik entsüklopeedilist eruditsiooni saavutada, et polühistorite aeg (näit. XVII—XVIII saj., G. W. Leibnitz) on lootusetult läbi, siis ei saa enesestmõistetavuseks pidada isegi mitte vajadust mõtestada maailmakultuuri sisu lahti selle terves ulatuses. Ent nii see tõepoolest ongi. Kujutlegem korraks, kui erinevatele inimestele tuleb maailmakultuurist kõnelda. Spetsialistid, kelle alaks on maailmakultuur tervikuna. Spetsialistid, kelle alaks on maailmakultuurist mingi osa (näit. filoloogid, teadusloolased jne.). Spetsialistid, kelle alaks pole maailmakultuur (näit. elektroonikud, ornitoloogid jne.). Potentsiaalsed spetsialistid (näit. üliõpilased). Inimesed, kes on pärit väljastpoolt seda kultuurikonteksti, mille seest maailmakultuurist kõneldakse — näiteks need Siberisse asunud, kes ei tunne põlisasukate tavasid. Kuid ka inimesed, kes on paratamatult või koguni teadlikult võhikud (näit. need, kes teisi keeli tundmata saavad maailmakultuurist osa üksnes sedavõrd, kuivõrd teda emakeeles tutvustatakse, või ka need, kes ei kavatsegi maailmakultuuri tundma õppida, sest — milleks?). Just nii paljude täiesti erisuguste arusaamade ning taotlustega inimeste käitumine loobki kultuuri olemise tegeliku dünaamika (näit. mineviku kultuuriväärtuste avastamise või võõristamise).

Ent kui paljude inimrühmade jaoks on meil just nendele mõeldud käsitlused maailmakultuurist olemas ja kui suurt osa maailmakultuurist kui tervikust need käsitlused haaravad? Meil on olemas näiteks sari «Saja rahva lood», kuid meil puudub sari «Maailma rahvaste rahvalaule» — ning me tunnemegi teiste rahvaste, isegi lähemate naabrite rahvalaule äärmiselt juhuslikult. Meil on olemas juba üle neljakümne kõite sisaldav seeria «Mosaiik» ja kümmekond köidet kirjastusel «Valgus» ilmuvat seeriat muinaskultuuridest (näit. J. Selirand, Urniväljadest ümarkääbasteni. Äärejooni slaavi arheoloogiale. Tallinn, 1983), kuid pole veel käsitlust europotsentrismi saatusest. Kummatigi ei tahaks ma siin uuesti, teiste järel kes teab juba mitmes kord üles lugeda, millised käsitlused või teaduslikud tõlked või tekstikogud või allikapublikatsioonid on meil kõik veel puudu. Märksa olulisem on rõhutada, et need väljaanded jäävadki sündimata, kui nende potentsiaalseid autoreid ja ootuspäraseid lugejaid ümbritseb arusaamine, et maailmakultuuri terviklikkust otsida on meie päevil täiesti lootusetu ettevõtmine.

PEETER OLESK

Eevald Sepik

Selle noormehe kohta pole veel õieti midagi teada. Arvata saab ainult intuitsiooni alusel. Kuid siiski. Kaasatoodud pakis oli mina ja mittemina udustele kallastele jõudmiseks kohati kasutatud paavlelikke sõnasildu. Kirjutaja ise aga väitis, et tema lugemus jõudis Paavleni alles pärast sarnaste ridade jäädvustamist. Seega ärgu arvatagu, et leitud paralleelsus on süüdistus järeleaimamises, ei, pigem noormehe ühe sisemise suundumuse kindlakstegemine. Sellele suundumusele annab tooni korralikkuse-maneer. Teine suundumus väldib niisugust tublidust, olles orienteeritud murdjalikkusele, mille valdamine esialgu kipub käest libisema, kuid mille innustusel ligitõmbavaid plahvatusi võiks sündida. Valiku tegemisel otsustasime viimase kasuks.

Indrek Ude

*

Soliidsed härrasmehed
kergitavad kaabusid
mina oma sonimütsi
Kõrgest soost daamid
lehvitavad õlgkübaraid
mina oma soldatipilotkat
Kellamees Lible tõstab
peast läki-läki
Mina?
Rohkem mul mütse ei ole

*

Kõik mis liigub — kulub
vedrusid viskab välja
kõik mis nutab — ulub
pisaraid näitab välja
kõik mis elab — sureb
kirste terve rodu
kellel hambad — pureb
pole oma kodu

SUUDLE MAAD JA TUNNE
KIVISID
mis veeremast ei lakka
eile surnud lilli
korja veimevakka

Mõtle leinakasest kui
sündimata vennast
loomi koju ajades
sa palu iseennast

Üks mees ära kadus
hommikupool ööd
lapsed tasku ladus
kaasa võttis tööd

Üks naine ära kadus
hommikupool ööd
kahvlid ritta ladus
ja magamata ööd

Üks laps ära kadus
hommikupool ööd
kannid kotti ladus
ja tikkimata vööd

See pere ära kadus
see oli nende viis
ja tallamata radus
päike tõusis siis

*

Kastetilgamaailm

A
i
n
u
l
t
n
a G
t R
u Ä
keM

Tartu kunst ja sügis

Käes on sügis, ent Kunstnike Maja näitusesaalides valitseb tõeline kunsti kevadpidu. Loodus kaotab värve, kunstnike paletile lisandub neid aga üha enam. Erinevalt kunstimuuseumi õudusrikkast sürrealisminäitusest on Kunstnike Majas valitsemas värviõõm, rahu ja tasakaal. On tunda vilunud meistrite kätt. Lääne kunsti mõjudega siin ei flirdita: ollakse kindlalt oma käsitluses.

Kunstiteos on kunstniku hinge peegel. Ilus maal näitab looja hinge puhtust ja ilu, inetu pilt pole muud kui hingeliselt väärastunud tegude tagajärg. Esteetilisega on tihedalt seotud eetiline. Kõrge ilumeelega inimesed on moraalsemad ja oma käitumises õigemad teistest. Ent mõtleme endid korraks tagasi kunstimuuseumis avatud nn. sürrealisminäitusele. Mida kõike ei ole kuhjatud muuseumi ruumidesse!? Kuhu ometi vaatavad selle maja töötajad? Miks otsivad kunstnikud inspiratsiooni prügimägedelt, kas nad ei näe siis ilu meid ümbritsevas elus? Kõikjal on ju värvide pillerkaar. Avage ometi silmad!

Ka sügisnäitusel näeme, et vaid vähestele kunstnikele on antud võime näha ilu meid ümbritsevas. Ilu jaatamises on ju kunsti ülim missioon! Kurb, et mõned kunstnikud jäid pärast suurepärast Tartu ülevaatenäitust Tallinnas puhkama loorberitele, see-eest teised nagu virgad mesilinnud on sügisnäituseks valmis saanud järjekordselt kaunite olustiku- ja loodusmotiividega.

Tänavuse meile kõigile kauni ja karske aasta on valanud värvidesse Saskia Kasemaa oma taieses «Hea aasta». Milline juurikate lopsakus ja heaolu küllus! Jüri Marrani maalide kangelaseks on armastus. Paistab, et kunstnikul on suured elukogemused. Tütarlaste ja noorikute hingeelu mõistmist, armumist ja kaastunnet — kõike seda võib näha Marrani veidi salapärastes laialivalgunud kontuuriga sensuaalsetes maalides. See-eest Neeme Lüdimois on saanud hakkama häbitusega, kinnitades lihtsa eesti neiu tuharale kuulsa Leonardo püha armastuse sümboli — Mona Lisa naeratuse.

Sügisnäituse rahulikku vaikellu tungib lärmakalt Andrus Kasemaa agressiivne triptühhon «Kartmine». Kasemaa on varemlooduga võrreldes korrektne ja puhas. Pildid on ääristatud hõbedase liistuga, paberilt puuduvad näpujäljed.

Uhke kingituse meie põllumajandustöötajatele nende pidupäevaks on välja tahunud skulptor Endel Taniloo — graniidist «Noor lambakasvataja» on värske riikliku ordeni kavaleri tipptaies. Suhteliselt lühikese ajaga on Tartu esiskulptor jõudnud 43. kiviportreeni. Huvitavat, originaalset, loodusega ühistöös sündinud sarja tahaks näha ühtekoondatuna esinduslikul väljapanekul, näiteks Tartu Riiklikus Kunstimuuseumis.

Maalilise kujutelma roosiaiast loob Eve Luik. «Kaks buketti» on meile kinkinud Albert Anni.

Väga tabavalt avab maestro olemuse Jüri Šestakov. Õnnestunud on ka «Lavaproov». Heli Šestakova «Heli Kelgu» ja Viive Kuksi «M. Piskunova portree» vahel valitseb hämmastav sarnasus.

Tuleks taunida neid Tartu noori kunstnikke, kes häbematult matkivad pealinna noorkunstnikke, selle asemel et võtta õppust kodulinna vanameistritelt. Tiina Viirelaiu pastellid jäljendavad Sirge Rungi töid, Vano Allsalu teeb järele Rein Kelpmani maale. Haruldaseks näiteks on Tiia Johannsoni kaks maali, millest kumab läbi ilmne mõjutatus Miljard Kilgi slaidimaalidest.

Voldemar Vaga jätkab Tartu fotorealistide traditsioone. Kadrina loodusmotiivides käsitleb ta ruudulisel paberil väga oskuslikult värvipliiatsit. Pilku püüab Harri Puderselli leebe tütarlapse portree «Astrid». Jaan Luige erootiliselt madujad kipsnaised mõjuvad lausa elusatena. Neis on midagi!

Inimühiskonna saatuse pärast mures oleva skulptori Juhan Paberiti kipsmonument ei jäta ükskõikseks. Ta manitseb ettevaatusele ja kutsub üles üksteisemõistmisele.

Sotsialistliku realismi ehedaimaks näiteks sügisnäitusel on Lembit Rulli 1980. aastast pärinev õlimaal «Kombainid põllul».

Kuid kõigele meeliülendavale vaatamata, mida nägin sügisnäituselt, on hinge jäänud okas nn. sürrealistide väljapanekult. Millest sarnane jõhkrus ja vägivallakultus? Tahaks aidata neid inimesi jõuda õigele rajale, kauni ja eetiliselt puhta tunnetuse teele. Armastage ometi ilu! Hinnake vanemaid inimesi, kes annavad kõik teie õnne heaks. Pidage lugu kaasinimestest. Armastage rahu! Kunst nagu ei miski muu aitab meil mõista erinevate rahvaste püüdlusi rahu säilitamisel ja rahvastevahelise sõpruse tugevdamisel. Armastage kunsti, see aitab teil paremini mõista kaasinimesi ja hoida kindlalt teineteisel käest.

NELLI ROHTVEE

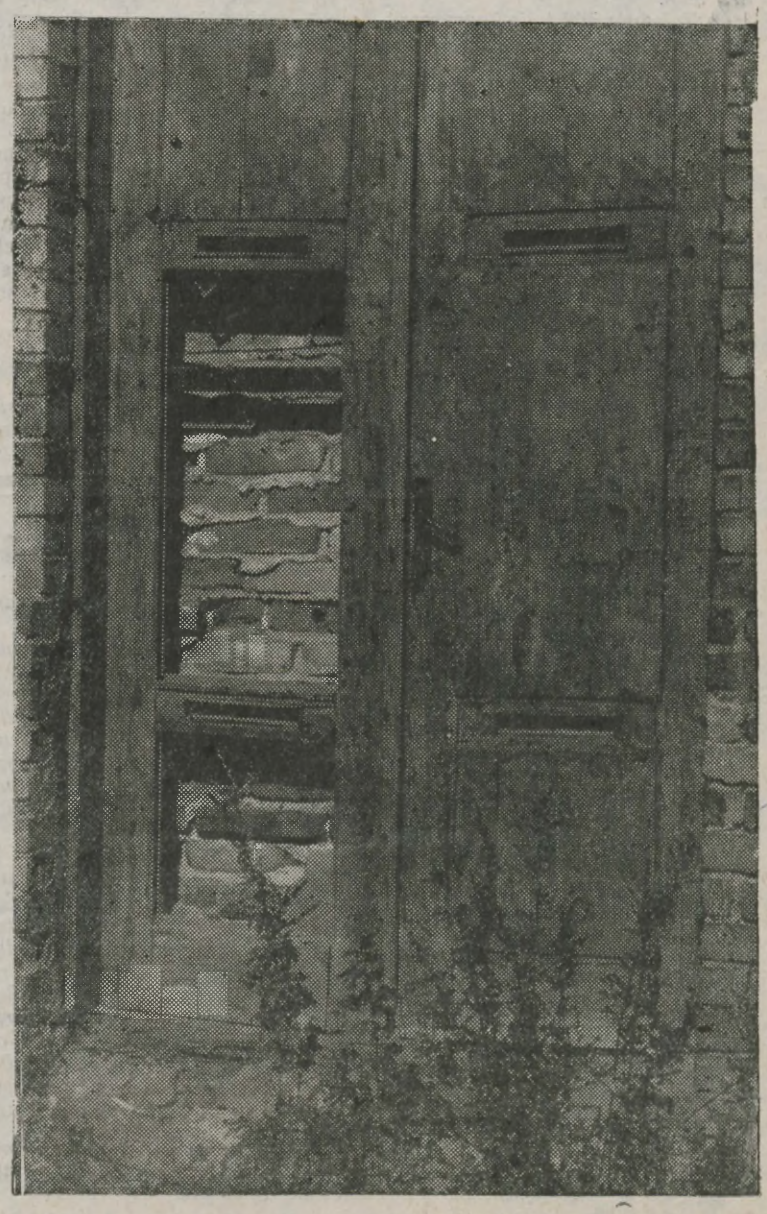

● **TARMO KINKARI** foto.

Külaline Turkmeeniast

Nädala algul viibis majandusteaduskonnas Turkmeeni Rahvamajanduse Instituudi rahanduse ja krediidi kateedri juhataja dots. Niazmurat Halov. Tutvumisel ülikooliga saatsid teda rahanduse ja krediidi kateedri juhataja prof. Vambola Raudsepp ja dots. Mart Sõrg. Arutati koostööprobleeme. Külaline pidas ka loenguid üliõpilastele. Kateedrilevahelise sõprus- ja koostöölepingu raames teeb aasta lõpus vastukülaskäigu prof. V. Raudsepp.

ÜLO VAAKS

EKP TRÜ komitees

(Algus 2. lk.)

● **Komitees 1983. aastal vastuvõetud otsuse «Teadustöö olukorrast ja parteilisest juhtimisest õigusteaduskonnas» täitmisest andis komitees kinnitatud õiendi põhjal aru parteibüroo sekretär vanemõpetaja Erik Kergandberg.** Teadustöös täheldati teatud tõusu ja langust. Nii näiteks kaitsti aastail 1965—1970 8 kandidaaditööd, 1970-ndail vaid 1 ning 1984—1986 5. Valmimas on 4 kandidaadi- ja 3 doktoriväitekirja. Parteibüroo on hoidnud väitekirjade valmimist oma vaateväljas pidevalt. Tihenenud on teadustöö sidemed teiste õppe-, teadus- ja praktikaasutustega, korraldatud konverentse jne. Viimasel ajal on välja töötatud ka teadustöö perspektiivsed põhisuunad. Teaduskonnas on tööle asunud võimekas noor õppejõudude kaader. Mitmed vanema põlve õppejõud on surnud, läinud pensionile või mujale tööle. Kuid parteibürool on tulnud tegelda ka mitmete teisejärguliste küsimuste lahendamisega, mille tõttu on saadud vähem tähelepanu pöörata just teaduse juhtimisele ja arengusuundadele. On tekkinud ka õppejõududevahelisi konflikte, mis on takistanud normaalse ja loomingulise mikrokliima loomist teaduskonnas.

Sõna võtsid teadusprodekaan dots. Peeter Kask, dekaan dots. Eimar Rahumaa ning parteibüroo eelmine sekretär dots. Rait Maruste. Komitee poolt avaldasid oma arvamust teadusprorektori asetäitja dots. Jaak Järv, rektor prof. Arnold Koop ja parteikomitee sekretär dots. Paul Kenkmann. Otsuses juhitakse tähelepanu teaduskonna juhtkonna mõnedele ebakorrektsustele. Võeti teatavaks dots. P. Kase lahkumisavaldus teadusprodekaani ametikohalt.

● **Poliitharidusvõrgu õppeaasta algust ülikoolis tutvustas dots. Ülo Matjus.** Marksismi-leninismi ülikooli I ja II kursusel õpib kummaski 77 töötajat, tegutseb 29 filosoofilis-metodoloogilist seminari 925 kuulajaga.

● Seoses komitee õppe- ja teadustöö sektori juhataja prof. Jüri Kärneri tööleasumisega õppeprorektorina valiti uueks sektori juhatajaks prof. Ado Truupõld.

TRÜ nõukogus

(Algus 1. lk.)

Kaugõppes oli edukus 52,5%. See on küllaltki stabiilne tulemus. Teaduskondadest tegi hüppe õigusteaduskond 10% võrra, filoloogid aga lasid tulemustel langeda teist aastat järjest. Üldist edukust mõjutab kaugõppes probleem, mida kõrgkool ise ei suuda lahendada. Nimelt saadetakse tasulised sessioonikutsed neile, kellel ei ole võlgu (viimase sessi eel 37%-le). Kui kaugõppija saab tasulise kutse, säilib tema palgast sessiooni ajal ainult 100 rubla. Kui ta õiendab eksameid muul ajal, s.t. tal on ka võlgu, säilib palk. Nii on kaugõpe kujunenud sisuliselt eksternatuuriks.

Õigusteaduskonna dekaan dots. Eimar Rahumaa selgitas sõnavõtus kaugõppetulemuste tõusu põhjusi. Üks nendest oli see, et eksamitele ei lubata mitte ühtegi võlglast. Küllap selle uuendusega hakatakse harjuma. Omaette probleem on õigusteaduskonna kaugõppesse vastuvõtt. Vastu peab võtma ka sisseastumiseksamitel kolmesid saanud erialal töötajaid, samal ajal kui eksamid viitele teinud mitte erialal töötajad peavad ukse taha jääma.

Õigusteaduskond on üks statsionaarse osakonna eksperimendi läbiviijaid. Nüüd langeb aga nii üliõpilastele kui õppejõududele kahekordne koormus — tuleb tasa teha kõik kolhoosi ajal tegemata jäänu, sest «eksperimendiks» olid kõik 4 kursust kolhoosis.

NLKP ajaloo kateedri juhataja prof. Johannes Kalits soovitas edaspidi õppeedukuse kokkuvõtete tegemisel ära kuulata ka komsomoli- ja ametiühingukomitee vastavate sektorite töö — kuidas on üliõpilasjuhid ise mõjutanud õppijaid ja õppeprotsessi.

Rektor prof. Arnold Koop alustas võlglastest. Ta ütles, et kirjutas ülikooli ajalehes, rääkis nõukogu ning rektoraadi koosolekul kahe puudulikuga üliõpilaste eksmatrikuleerimisest. Nüüd on ometi kõrgkoolil võimalus lohesid mitte edasi viia. Kuid 8. oktoobriks oli veel 100 võlgnikku. Alates talvisest sessioonist eksmatrikuleeritakse kõik, kes saanud kaks puudulikku. Loomulikult saab pikenduse mõjuval põhjusel, kuid ka siin on omad piirid ning edasi järgneb juba kursuse kordamine. Selle uuenduskriteeriumi sisseviimist takistab veel psühholoogiline barjäär ka õppejõudude seas. Rektor toonitas, et peame oma töö hindamiseks leidma sisulisemad kriteeriumid, arvestama rohkem kaasaegseid vajadusi. See kehtib ka õppejõudude ümbervalimisel. Miks arvestatakse veel vähe seda, kuidas on õppejõud sisulist tööd teinud, mitu uut õppevahendit kirjutanud, missuguseid uusi õpetamisviise kasutusele võtnud jne. Järgmisest aastast ei toimu enam tavalist ümbervalimist, vaid kõik õppejõud valitakse konkursi alusel. Küllap aitab õppejõududel oma tegevust objektiivsemalt vaagida ka üliõpilasesindajate edaspidine osavõtt metoodikanõukogudest ning teaduskonna- ja TRÜ nõukogu tööst.

TRÜ nõukogu otsuses nähti ette 28. märtsil vastuvõetud otsuse jätkuvat täitmist, milles peetakse põhiliseks ülesandeks õppeprotsessi intensiivistamist, uute meetodite kasutuselevõtmist ja tehnifitseerimist ning arvutustehnikaalase kvalifikatsiooni tõstmist. Dekaanidel ja kateedrijuhatajatel tuleb olla nõudlikum loodrite vastu, analüüsida vastuvõtusüsteemi ning teha 1. märtsiks oma ettepanekud jne.

● **Kinnitati TRÜ nõukogu sügissemestri tööplaan.**

● Kuulati ära vanemteaduri kohtadele viidud õppejõudude Jüri Afanasjevi ja Reinhold Birkenfeldti aruanded doktoriväitekirja seisust.

TOOMEMÄGI JA VANA-JAANI KALMISTU

Tartu Linna RSN Täitevkomitee korraldusel on ülikool kohustatud hooldama Toomemäge ja osa Vana-Jaani kalmistust.

Korrastustööde hulka kuulub territooriumi niitmine, lehtede riisumine ja äravedu, Vana-Jaani kalmistul ka kõnniteede korrashoid.

Kontroll näitas, et Vana-Jaani kalmistu osas jätsid territooriumi niitmata arsti-, filoloogia-, füüsika-keemia-, kehakultuuri-, majandus- ja matemaatikateaduskond, ka Toomemäge ei niidetud täies ulatuses. Kokkuvõttes jäi niitmata arsti-, filoloogia-, füüsika-keemia- ja majandusteaduskonnal kuni 1/3, kehakultuuriteaduskonnal koguni 2/3 territooriumist. Nimetatud teaduskondadel tuleb tulevastel ülelinnalistel korrastustöödel proportsionaalselt vajakajäänuga rohkem teha.

Heakorrastustööde paremaks organiseerimiseks on koostatud uus territooriumide jaotus: ajaloo-, arsti-, filoloogia-, füüsika-keemia-, kehakultuuri-, majandus- ja matemaatikateaduskond hoiavad korras Toomemäe; õigusteaduskond Vana-Jaani kalmistu; bioloogia-geograafiateaduskond botaanikaaia.

Sellesügisesed lehed tuleb riisuda ja ära vedada 13.—31. oktoobrini.

Kõigis heakorrastustöödega seotud küsimustes pöörduda majandusosakonda. ARNO MÄGI

ÜLIÕPILASTE AMETIÜHINGU KONVERENTS

on teisipäeval, 21. oktoobril kl. 14.15. Delegaatide registreerimine algab kl. 13.45.

RSR!

Teisipäeval, 21. oktoobril toimub teadusraamatukogus aud. 293 kl. 18 ringi koosolek.

ESMAKURSUSLASED!

Kolmapäeval, 22. oktoobril kell 20 «Vanemuise» kontserdisaalis **TRÜ esmakursuslaste ball.** Pääsmed palume välja osta õpperühma esindajal 20. ja 21. oktoobril kell 11—13 ja 16—19 TRÜ klubist (ruum 209).

* * *

Suur taidluskonkurss toimub teile 28. ja 29. novembril klubis. Oodatakse etteastumisi kõigis žanreis. Mõtted liikuma! Täpsem juhend järgmises lehes!

PEDAGOOGIKARING

kohtub pedagoogikateadlasega. Vanemõpetaja Reet Uring «Tulevaste õpetajate suhtlemisalasest ettevalmistusest.»

Küsimused esinejale palume saata pedagoogika kateedrisse A. Piirimäele.

Toimumisaeg: 29. oktoober kell 18.

Koht: üt. 104 (pedagoogika kabinet).

Ootame uusi liikmeid!

LOODUSKAITSERING

Esmaspäeval, 20. oktoobril kl. 17 toimub Jaan Eilarti juhendamisel Tartu linnaekskursioon. Koguneme tähetorni juurde. See on huvitav ja kasulik nii rebastele kui vanematelegi kursustele. Juhatus

PRESS!

Reedel, 24. oktoobril kl. 19 «Rukkililles» **Itaalia õhtu** (T. Siimets, V. Sootak).

KLUBIS

Reedel, 17. oktoobril kl. 20: «Mis siis ikkagi juhtus holalauluvõistlusel **«Keskkond '86»?»** Laulavad, mängivad ja räägivad võistluse laureaadid ning muidu lauljad.

Pühapäeval, 19. oktoobril kell 21 diskoõhtu.

Toimetaja VARJE SOOTAK

Õppedistsipliin...

(Algus 2. lk.)

Õppejõud valitakse ametisse teatavasti teaduskonna nõukogus. Meie omalt poolt suurendame üliõpilaste osa nõukogu koosseisus, ilmselt kahelt seitsmele. Nendest viis valivad tudengid otsestel valimistel, ülejäänud kaks on komsomolisekretär ja ametiühingubüroo esimees. Tudengite representatiivse ja argumenteeritud arvamuse ärakuulamise vastu ümbervalimisel ei saa kellelgi midagi olla. Mis puutub aga selle korraldamisse omavalitsuse poole pealt, siis, vabandage väga, teil on aeg lõpetada jutud omavalitsusest ning see asi lõpuks ära teha.

● **Tuleme nüüd tolle õppeveerandite küsimuse juurde. Päris nii meie teaduskonnas just pole. II ja III kursusel õiendatakse oktoobri lõpul vaid üks eksam (III kursusel ka üks arvestus). Kas see on üks samm ulatuslikuma vahesessioonini?**

Eks me ju katseta. Suund rohkemate eksamiteni semestri keskel tõepoolest on. Kas praegune tsükliline õpetamine end õigustab, seda näitab aeg (täpsemalt talvine sessioon). Sügissemestri tsüklilise õpetöö korraldamisel ei suutnud me ette näha halbu ilmu ja vesiseid põlde.

● **Kas eksperiment ei võiks lõpuks jõuda niikaugele, et tudeng valib ise, millist eksamit millal sooritada, teatud mööndusteda muidugi (näiteks ei saa kriminaal- või tsiviilõiguse eriosa teha enne nende ainete üldosa eksami sooritamist, haldusõigust enne riigiõigust jne.)?**

Seni, kuni meil kehtib kursuste süsteem, pole see praktiliselt võimalik. Midagi sellist võiks mõelda kaugõppes, kus kursuste süsteem eksisteerib teatud määral tinglikult. Aga see on omaette teema. Kateedrid võiksid aga erikursusi välja pakkuda valikuliselt (näiteks eriseminari vormis). Ükski meie neljast kateedrist pole siin erilist huvi üles näidanud, ehkki see punkt on eksperimendi põhisuundades sees.

● **Tudengile tähendab eksperiment eelkõige loengute vähenemist, tsüklilist õpetamist, vabakuulamisõigust ning iseseisvuse (= vastutuse) suurenemist (mis täiskasvanud inimesele ka kohane). Aga õppejõududele?**

Tõi tööd juurde. Suurenes seminarirühmade arv, tähelepanu õppemetoodika täiustamisele ning õppekirjanduse väljaandmisele. Seminarirühmi võib anda ka praktikutele, kuid madalad tunnitasumäärad neid kõrgkooli eriti ei kutsu. Tõsiselt peab õppejõud hakkama mõtlema loengute metoodika peale. On asju, mida tuleb endale teadvustada.

● **Peate silmas loengumetoodikat vabakuulamisõiguse tingimustes?**

Just nimelt. Ma jaotaksin loengud **kolme** kategooriasse. **Esiteks,** loetakse teemasid, mille materjal ei ole kättesaadav. **Teiseks** loengud, mis teevad olemasoleva õppekirjanduse (näiteks õppevahendid on peaaegu et kandidaadimiinimumi tasemel) keskmisele üliõpilasele suupäraseks. **Kolmandat** liiki loenguid peetakse seepärast, et õppekirjandus sisaldab vaid vajalike teadmiste miinimumi ning tugevamatele üliõpilastele antakse lisa. Loenguid võib liigitada ka teisiti, eriti erikursuste loenguid. Õigusteaduskonnas ei pääse mööda ka parajasti vastuvõetud uut seadust või ülemkohtu pleenumi määrust selgitavast loengust. Jne. On päris selge, et vabakuulamisõiguse tingimustes koguneb iga liiki loengu puhul auditooriumi erinev publik. Oleks rumal seda eitada või selle vastu sõdida. Lõppude lõpuks sõltub loeng paljus ka õppejõu isiksusest. Miks me peaksime end maha salgama ning yoolima end kõik õppejõuks kui niisuguseks, kes peab loengut kui niisugust?

● **Lisaksin veel ühe kategooria loenguid, kus kuuled kogu aeg korralikul keskmisel tasemel ja täiesti kättesaadavat materjali.**

Pean kahjuks nõustuma. Aga loengu metoodilisel täiustamisel peaks tudeng ka ise hakkajam ja julgem olema. Metoodikakomisjoni koosseisu peaks kindlasti kuuluma ka üliõpilane. Muidugi ei tohi õppetöö metoodikat samastada loengu metoodikaga, eksisteerib ka palju muud põnevat.

● **Kasvõi videotehnika kasutamine kohtuistungi imiteerimisel (nagu teeb materiaalse vastutuse erikursuses dots. Inge Orgo). Ja paljuräägitud personaalarvutid, mida olevat meilegi lubatud. Ning muidugi õppekirjanduse väljaandmine ...**

... mis oleneb seni ainult õppejõu heast tahtest. Õppevahendi kirjutamine ei anna praeguste eeskirjade kohaselt ühtegi tundi koormust ega ühtegi kopikat palgalisa. Muidugi ei saa seda küsimust puhtalt stiimulitele taandada, sest **ainult** tundide või rublade eest õppekirjandust kirjutav õppejõud on endale vale ameti valinud. Kuid praegune süsteem arvestab sellist õppejõudu, kes loeb aasta-aastalt ühte ja sama konspekti maha ning jätab õppekirjanduse väljaandmise teiste eralõbuks.

● **Mis eksperimendi käigus mõtlema paneb?**

Kui mitmesugused ametlikud jutuajamised välja jätta, siis peale dekaan Eimar Rahumaa ja veel mõne kolleegi (täna nende hulgas ka selle intervjuu autor) on 260 üliõpilase ja 30 õppejõu hulgas vähe neid, kes nööbist kinni võtavad ja ütlevad: «Kuule, mulle tuli üks mõte. Ehk teeksime selle asjaga nii...» Ärgem unustagem, et eilne eksperiment on tänane reaalsus ning homme juba olukord, kust tuleb edasi minna.

TRIIN RAHNU,
õigust. IV k.,
teaduskonna pressisekretär

Miks üliõpilased joovad?

Joomise lai levik (mitte ainult üliõpilaste seas) on tõmmanud endale üldsuse tähelepanu ja sundinud vastu võtma otsuseid (mitte ainult rektoraadis). Igaühele peaks selge olema, et ilma põhjuseid selgitamata ja juurte halastamatu läbiraiumiseta me joomahullusest jagu ei saa, sest iga mahalöödud pea (joodiku) asemele kasvab kaks. Ometi on seni (lubamatult!) selgitamata jäänud, miks üliõpilased, meie noorsoo avangard ja tulevik, ikkagi joovad.

Ühe peamise põhjusena toovad tudengid esile õppetöö üksluisusest ja raskusest tulenevat väsimust ja tülpimust, rõhutusetunnet ja pidevat hirmu. Samas väidab suur grupp üliõpilasi, et õppetöö ei sega neid sugugi igal õhtul «pidu panemast». Mis mida segab, mis mida põhjustab?

Mitmed üliõpilased ütlevad, et jooma ajasid neid lõrriläinud suhted oma tüdrukuga (poisiga). Teised räägivad, et põhiliselt nad joovadki koos oma tüdrukuga (poisiga). Kustpoolt ka ei vaataks, nii või teisiti tõuseb päevakorda küsimus: ons naiste olemasolu kõrgkoolis üldse õigustatud? Kasu on neist vähe, sest täit üliõpilase mõõtu nad välja ei anna, seevastu halb, mis neist tõuseb, on silmaga nähtav ja käega katsutav. Praegu, uut moodi mõtlemise ajajärgul, oleks aeg võtta konkreetne seisukoht, minna sõnadelt üle tegudele.

Paljud tudengid kinnitavad, et nemad joovad ainult heas seltskonnas, kus nad nõndaviisi leidvat paremat kontakti. Asjaomased organid võiksid ja peaksid aktiivsemalt tegutsema, et neid nn. häid seltskondi nii palju ei koguneks, et neid üldse ei koguneks!

Ühe arvatava põhjusena nimetatakse ka tudengite vähest suhtlemisoskust, mistõttu ilma alkoholita ei suudetavat loomulikult, vabalt käituda ja oma mõtteid väljendada. Seda puudujääki aitaks korvata lobisemisõpetuse sisseviimine kõrgkooli programmi, kus üliõpilane õpiks rääkima ükskõik millest ükskõik mida. Õppejõudude puudumise taha selle aine õpetamine pidama ei jääks.

Selle mitte väga rõõmsa jutu tahaks lõpetada optimistlikuma noodikesega. Nimelt õnnestus välja selgitada ka üks grupp üliõpilasi, kes ei joo. Siia kuuluvad need tudengid, kellel pole raha ja kelle sõpradel samuti ei ole seda, millest kõik halb algab. Tõsi, see grupp ei ole veel kuigi arvukas, aga meie kõigi energiliste pingutustega on kindlasti võimalik positiivseid tendentse süvendada. Esimese konkreetse sammuna teeksin ettepaneku koheselt lõpetada igasuguste stipendiumide maksmine üliõpilastele. See oleks suur panus meie kõigi ühise eesmärgi, täieliku ja tingimusteta karskuse lähendamiseks.

ALEKSANDER POHMEL,
narkoloog

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 4403. MB-08838. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Tarty Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 28 (1462) Reedel, 24. oktoobril 1986 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

Töötajate ametiühingu konverentsilt Aruandest

See oli esimene konverents, mis peeti üliõpilastest eraldi. Nimelt moodustati kahe aasta eest omaette ametiühinguorganisatsioonid töötajatele ja üliõpilastele. Aü liikmeid on praegu arvel 3655. Nende juhtimiseks tegutses 23-liikmeline büroo, presiidiumi kuulus 13 inimest. Järgnevalt väljavõtteid komitee esimehe Helve Kaburi aruandest.

● **Õppe-, kasvatus- ja teadustööst** (töölõiku juhtis Lembit Raid). Ühe teaduskonna konverentsil imestati, miks räägitakse ka õppetööst — see olevat ju administratsiooni töö. Õppetöö on ülikoolis põhitöö ning ametiühingu ülesanne on kaasa aidata heade tulemuste saamisele (ruumid, õppekirjandus jm.).

Nüüd on pedagoogide paremaks ettevalmistamiseks sisse viidud pidev pedagoogiline praktika (PPP) alates II semestrist. Selle otstarbekuse ja kasuteguri kohta on avaldanud kahtlust filoloogid ja bioloogid. See häirivat normaalset õppetööd ja soodustavat õppedistsipliini rikkumist, eelkõige kannatavat aga ainealane töö. Teravalt annab tunda ainekabinettide (metoodikakabinettide) nõrkus, näiteks bioloogidel polegi vastavat kabinetti. Nende probleemide lahendamisel oleks vaja tunda ametiühingu büroode abi.

Hoogsalt on käinud nn. teise kirjaoskuse õppimine ja õpetamine tänu Anne Villemsile ja tema meeskonnale. Kuid siingi on probleeme. Nimelt on filoloogidel koos kehakultuuri täiendusteaduskonna kuulajatega kahe kuu jooksul oma 18—20-tunnisele nädalakoormusele veel lisaks arvutiõpetust 34—36 tundi nädalas, seega kokku 54 nädalatundi. Kas siin ei peaks ametiühing sekkuma töötajate tervise kaitseks? Soovitavaks peetakse kahenädalasi intensiivkursusi talvevaheajal. Muide, kehakultuuri täienduslastel lähevad need kahekuulised kursused kvalifikatsiooni tõstmise alla, meie inimestel aga mitte. Miks?

Töö- ja olmetingimused paranesid tunduvalt tsentraalkütte sisseviimisega kolme ühiselamusse ja üheksasse õppehoonesse. Ajaloolaste büroo on põhjust heameelt tunda, et edenema on hakanud Tiigi 78 ruumide remont ning et katus on saanud vihmakindlaks. Külmad on Tähe 4 osa auditooriume. Selle maja soojustamistehnoloogia ja haldamispädevusega tutvumiseks soovitatakse moodustada komisjon. Üht-teist on oma majanõukogus ära suutnud teha keemikud, kuid nende konverentsil väljendati rahulolematust ülikooli administratsiooni ükskõikse suhtumise pärast keemiahoone töötajate töötingimustesse (ventilatsioon, sanitaarsõlmed jne.). Ka bioloogid ning geograafid nurisesid oma konverentsil Mitšurini 40 kateedri pärast. Füüsikud ei ole saanud töökaitse seisukohalt väga vajalikke süsihappekustuteid ja lekkevoolu kaitsmeid, kehakultuurlastel on mureks Kingissepa 19 võimlamaja ja teisedki hooned, silmanähtavalt laguneb juba uus spordihoone. Teha on palju, kuid ülikoolil on vaid 40 remondimeest. Pealegi kulus suurem osa tööjõust ja materjalist viimati ühiselamute tarbeks, kus olud olid tõesti väga halvad. Peaksime olema ka ise nõudlikumad uute hoonete ehitamisel ning asjatundlikumad ehituse järelevalve üle. Mille muuga siis seletada, et uues füüsikahoones ei läinud algusest peale osa ruume soojaks, et Leningradi mnt. 25 on pidevalt seinasisesed lekked, nii et tuli sulgeda füsioteraapia kabinet. Viimast remonditi küll, kuid siis ujutati jälle kõik üle. Pole siis ime, et remondimees keeldus kõike uuesti otsast tegemast! Seda õpetlikum peaks meile olema Nooruse tänavale ehitatava ühiselamu järelevalve.

Sageli ei olda rahul ka ruumide koristamisega. Siin ei tohi piirduda üksnes olukorra konstateerimisega koosolekuil. Ka koristaja on meie töötaja ning peab oma tööd korralikult tegema. Halduisprorektori abi Arno Mägi püüab neis asjades energiliselt korda luua. Igal konkreetsel juhul tuleks kohe pöörduda komandandi poole. Kui ikka kohta hoiab kinni inimene, kes ainult töötasu vastu võtab, tuleb ta vallandada. Uued töötasustamise määrused lubavad ka kateedri töötajail oma ruume koristada. Et nõudlikkus ka tulemusi annab, näitab raamatukogu. Seal töötavad koristajad sama palgaga, aga nad töötavad.

● **Sotsialistlik võistlus** (Mihkel Zilmer, Vambola Leping). Sellesse on haaratud kõik peale klassikalise muinasteaduse muuseumi ja zooloogiamuuseumi ning botaanikaaia. Viimati tuli esimeseks keemiaosakond, teiseks majandus- ja kolmandaks ajalooteaduskond. Korralduskomisjon on arvesse võtnud mitmeid ettepanekuid. Peatselt on Moskvast oodata uut juhendit. Üleliidulisel tasandil oli TRÜ viimati võitjate hulgas 1981. aastal. ÜMPI aga sai diplomi ja rahalise preemia eelmise aasta eest.

● **Sotsiaalkindlustus** (Uno Leisner). Haigusjuhtude arv saja töötaja kohta on tasapisi suurenenud, samuti töövõimetuspäevade arv. Põhjustest on endiselt esiplaanil haige hooldus, järgnevad respiratoorsed infektsioonid, gripp jt. hai-

(Järg 2. lk.)

UUE KOMITEE LIIKMED

Elviira Babaitšuk
Aime Espenberg
Hele Everaus
Helve Kabur
Heljo Kaima
Liidia Kaljuvee
Asta Kõrgesaar
Linda Langus
Vambola Leping
Tiiu Ojanurme
Inge Orgo
Lilie Pung
Lembit Raid
Raivo Raid
Olev Raju
Merle Rehand
Riina Ristmäe
Olev Saks
Mihkel Zilmer
Otto Teller
Märt Tänava
Larissa Uusküla
Ilmar Vahula

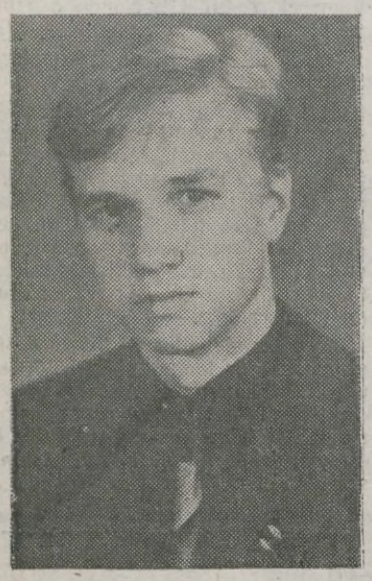

ALAR PANDIS,
matemaatikateaduskonna komsomolisekretär

On sündinud 1964 Tartus, 1982 lõpetas Tartu 10. keskkooli. Astus seejärel matemaatikateaduskonna matemaatika erialale. 1983—1985 teenis Nõukogude armees. ÜLKNÜ liige 1979. aastast. 1981—1982 oli 10. keskkooli komsomolisekretär. 1985. aastast NLKP liikmekandidaat. Komsomolisekretäriks valiti teist aastat.

* * *

Mida arvan komsomolitööst, olles teist aastat teaduskonna sekretär? Pean vajalikuks järgmisi suundi: reaalne omavalitsus (sh. omavastutus), teaduskonna monoliitsus (tudengkonna igakülgne esindatus, siseste ürituste suurem diapasoon), ÜLKNÜ kui organisatsiooni elustamine (paberitele pandu ellu, koosolekute otsused aidaku kujundada tegelikkust — algul suund nõudlustele, samal ajal, tunnetanud nõudlustest saadud jõudu, üha tugevamalt ka omavastutusele). «Elustamise» üheks oluliseks eelduseks pean ÜLKNÜd kui eliidiorganisatsiooni, s. t. ÜLKNÜ ridade kahandamist.

Erilised lootused panen tulevatele suurfoorumitele (eriti muudatustele ÜLKNÜ põhikirjas — siin on veel meie sõna öelda).

Mis muud kui kõigile tõelistele kommunistlikele noortele head tervist ning aja vaimus pealehakkamist.

NB! Jätkame komsomolisekretäride tutvustamist järgmises lehes.

AUNIMETUSI

EESTI NSV TEENELISE ÕPETAJA

aunimetus anti matemaatika õpetamise meetoodika kateedri dotsendile **ERICH JÖGILE.**

AUTASUSTAMISI

Viljaka pedagoogilise ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest autasustati õpetajate päeva puhul ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga kateedrijuhatajaid prof. **Karl Muru** ja dots. **Karl Karleppa** ning dots. **Larissa Vassiltšenkot** ja vanemõpetaja **Anne Villemsit.**

TÄNU

Rektori käskkirjas pälvisid õnnitluse ja tänu eeskujuliku töö eest seoses 50. sünnipäevaga dots. **Arved Vain,** vaneminsener **Ilme-Virve Talviste** ja laborant **Maie Piiroja.**

60. sünnipäeval õnnitleti kauaaegse laitmatu töö eest dots. **Lia Sildveri,**

75. sünnipäeval **Helmi Sinimäed.**

85. sünnipäeva puhul õnnitleti prof. **Elise Käer-Kingiseppa.**

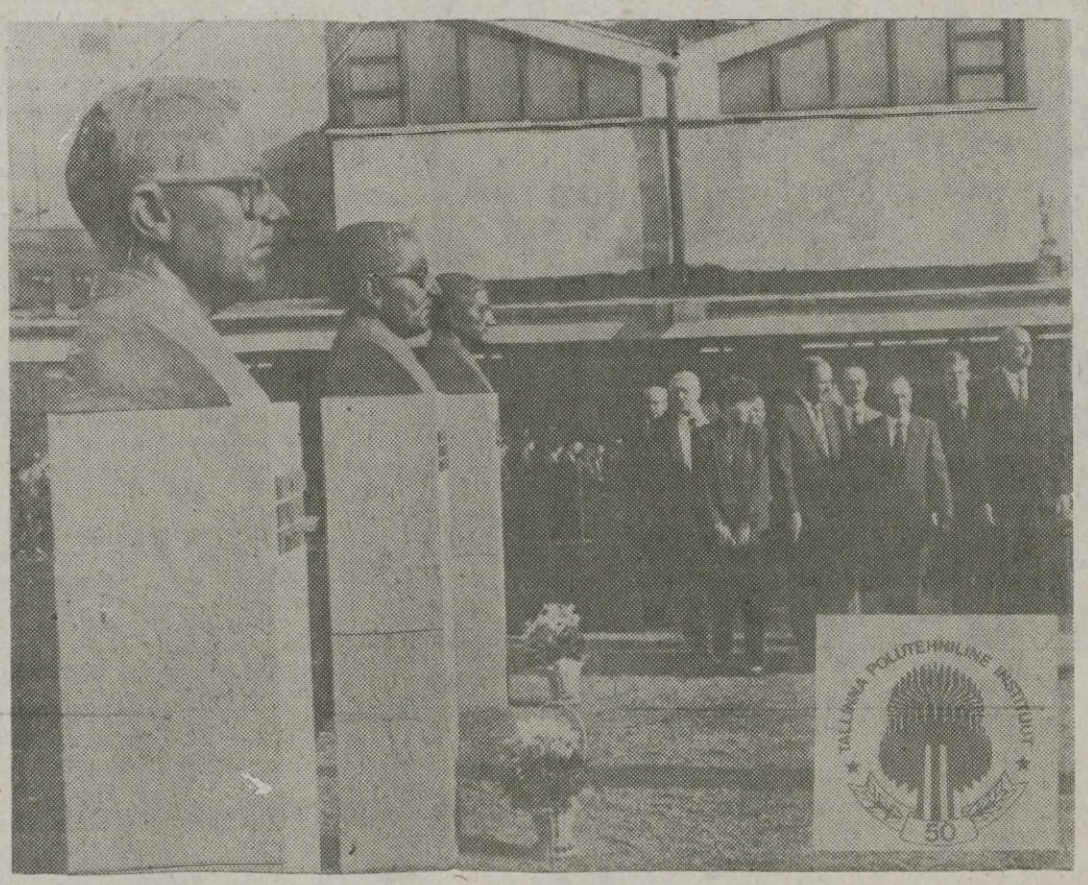

● **Väärt mälestus juubelipäevist. Kolme teadlase vastas seisab veel kolm. See ja järgmised pildid on pärit TPI fotograafidelt Meida Jalastilt ja Heidi Hiirelt.**

Natuke rikkam

Peatu hetk! Ole veel, jäta see minut pikemaks. See, mis praegu, ei kordu, on varsti-varsti minevik. Ja hakkame kõnelema ajaloost, oma kõrgkooli aja'oost. Ühe niisuguse hetke sisse jäämist tunnetasin ise ülikooli suurtähtpäeva aegu ühelt ürituselt teisele joostes, peahoone ees lippude ja külaliste, omainimeste ja uudistajate vahele kadudes. Kõige sees olles ju ei teadvustagi enesele hetke tähtsust, alles hiljem... Midagi samasugust kogesin ka TPI maja juubelisaginas. Tahes-tahtmata hakkas segama võrdlusmoment, kiivuseiva ajas oma tõusmeid. On ju nüüd TPI imesuures siseõues kuue (kahes reas vastamisi) akadeemiku büstid. TRÜski jagus juubelipäevil mälestustahvleid ning büste siia-sinna, aga TRÜ aumüüri rajamist Toomemäe nõlval meenutab vaid tahvlike. Kes veel mäletab, mis aastast peale?

Kõrgkoole päästab teatud määral juubel, alles siis on võimalik ammu planeeritud, ammu ehitama hakatud hoonet ka lõpuks valmina näha. TPIs kõneldakse küll kõige rohkem uuest, VI korpusest, kaasaegsest õppemajast. Auditooriumide uksed olid enamasti lukus, igale poole sisse pii'uda ei saanud. Vaimustuses oli Urmi Reinde, TPI lehe endine töötaja, vaimustuses mina. Alles «Edasist» lugesin, et selles majas saab edasi anda sünkroontõlget kuues keeles. Oma madalate lagede, avarate fuajeede ja soppidega meenutas ta veidi EPA metsanduse hoonet. Avapäeval koguni tantsitud selles. Ruumi näib jaguvat, milline hea võimalus üritusi teha! Ja sealsamas uue korpuse seinal kaks filmiklubi suurt stendi! Aga meil?

Võrrelda võiks paljut, aga see ei ole peamine. Aiman korraldajate mure- ja rõõmuhetki. Ühistöö päevad liitsid. Tekkisid omamoodi mikro- ja makrokollektiivid. Ja siis on korraga kõik läbi. Ülikoolis on mitmel pool tuldud välja mõttega, et juubeli ajaks tekkinud potentsiaali oleme vist kergesti käest lasknud. Silmapiirile tekkis ju palju võimekaid organiseerijaid. Nende tegevus leidis tunnustamist, kuid me ei ela ju ainult juubeliteks. Kuidas jätkata, kuidas siduda meid taas rohkem oma suurkooli jaoks?

* * *

Natuke ka nädala kroonikast. Juba lüüakse, õigemini «lüüakse» — rebaseid. Majandusteaduskonna lugu peab mahtuma järgmisse numbrisse. Oli ü'iõpilaste ametiühingu konverents. Esimeheks valiti tagasi Ants Kull.

Komsomolikoosolek on toimumata veel filoloogidel (esimesel korral jäi ära, nüüd toimub teisipäeval). Majandustudengite omast võttis osa ELKNÜ Keskkomitee üliõpi'asosakonna juhataja Andrus Lauren, ajaloolaste juures käis linnakomitee teine sekretär Ülle Lepp.

Järgmise reede leht on oktoobris viimane. Ootame kõigi't infot novembris toimuvate olulisemate ürituste kohta. Kena oleks ju seda 31. oktoobril lehest teada saada.

VARJE SOOTAK

Töötajate ametiühingukonverentsilt

(Algus 1. lk.)

gused. Tänavune september viitab taas sellele, et üheks haigestumise põhjuseks on ebarahuldav kütmine. See peaks operatiivsem ja paindlikum olema kogu linnas. Peame rohkem jälgima ruumide soojusrežiimi.

Üldise dispanseerimisega alustati eelmise aasta mais (Anna Preobraženskaja). Tõsisemalt suhtusid oma tervise kontrolli majandusteaduskonna, füüsika- ja keemiaosakonna rahvas, halvasti filoloogid. Kahjuks ei aidanud meie tervisekomisjon keemikute bürood naistöötajate tervise uuringute läbiviimisel. See kujunes ühiskondlikule aktiivile liiga töömahukaks. Appi tuli dr. Virve Kask ÜTÜ üliõpilastega.

Konkretiseerimist, rangemat täitmist ja järjepidevamat kontrolli vajab üleülikooliline kompleksplaan «Tervis» (tervete eluviiside propageerimine, võitlus joomise ja suitsetamise vastu jne.). Karskusklubid on loodud kõigis algorganisatsioonides, takerdunud on üleülikoolilise karskusnõukogu asutamine.

Sotsiaalhoolduskomisjon töötab ka vanuritega (Pärja Tiido). Selgitati välja meie kollektiivi liikmed, kes enam ei tööta. On selgunud, kes vajab abi. On soovitatud alustada seltsitegevust. Pidevalt saavad kokku näiteks kehakultuurlased. Esmakordselt kutsuti kokku ka mittetöötavad pensionärid kogu ülikoolist, neid tuli 54.

Paranenud on tuusikute kasutamine (Aime Espenberg). 1985. aastal kasutati ära kõik 26 puhkekodutuusikut. 59st sanatooriumituusikust jäi kasutamata 9. Suur nõudmine on perekonna- ja ema-lapse tuusikute järele (saame vaid 6—7 aastas). Nende vähesust oleme saanud kompenseerida puhkamisvõimaluste organiseerimisega Pärnus L. Koidula nim. Keskkoolis. Tänavu puhkas seal kahe kuu jooksul 45 peret ja 114 üksikut (Helgi Jaanus). Kasutada saab ka Vellaveret, kuid praegu vajab see hädasti kapitaalremonti. Juuli lõpuks oli eraldatud ka 20 kohta Käärikule. Koos Leningradi, Kaasani ja Batumi ülikooliga ehitab ülikool puhkelaagrit Musta mere äärde. 500st kohast on TRÜle 125 aastaringseks kasutamiseks.

Vähe saab ülikool välisturismituusikuid: 1985. aastal 34 (ka 11 reservkohta), 1986. aastal 28 (3 reservkohta). Tuusiku saaja otsustab oma büroo, hiljem paneb komitee nime stendile.

Töötasustamise ja normeerimise komisjon (Olev Raju) tegeles ka töötasude deponeerimise jälgimisega. Deponeeritud summade hulk on endiselt suur. Teaduslaborites toimub praegu üleminek uutele palkadele.

● **Lastekomisjonil** (Asta Kõrgesaar) tuli tegelda taas meie lasteaiaprobleemiga. II keskkool vajas neid ruume 6-aastaste klassile. Lastekomisjon selgitas välja vajadused laste ümberpaigutamiseks, kuid linna haridusosakond ei suutnud neid vajadusi rahuldada.

Oma lasteaia säilitamine on tema asukoha pärast ka edaspidi äärmiselt vajalik. Lasteaiakohti sooviti varasemast rohkem, 4 jäigi rahuldamata.

Probleemiks on 12—13-aastaste koolilaste töötamine. Komisjonil tuleks välja selgitada töölaagri vajadus. Ka pioneerilaagriprobleem pole paigalt nihkunud. Kilingi-Nõmme laager meid ei rahulda, Karepale enam kohti ei anta. Töökollektiivi konverentsi otsuse põhjal pöördusime ministeeriumi poole, et ehitataks vabariigi kõrgkoolidele statsionaarne pioneerilaager. Seni pole lootust antud.

● **Olmekomisjon** (Otto Teller). Kõige raskem on ametiühingutöös elamispinna küsimus. 1986. aastaks on arvele võetud 155 töötajat (neist 110 esmajärjekorras). Neist elab meie töötajate ühiselamuis 83 peret või üksikut, nende hulgas üks 4-lapseline ja arvukalt 2-lapselisi peresid. Arusaamatusi tekkis uute arvelevõtmise eeskirjadega, kuid nüüd on kõik lõplikult laabunud.

1985. aastal pöördus ülikool ENSV Ministrite Nõukogu esimehe B. Sauli poole ettepanekuga ehitada ülikoolile 75-korteriline elumaja. Riiklike kapitaalmahutuste piiratuse tõttu ei peetud seda võimalikuks ning küsimus soovitati lahendada linna täitevkomiteel, eraldades igal aastal ülikoolile 10—12 korterit ning rahuldades kõik kooperatiivkorterite soovid. Et olukord ei ole paranenud, pöördus rektor uue kirjaga Plaanikomitee esimehe G. Tõnspoja poole.

1985. aastal sai ülikool viimast korda elamispinda Ministrite Nõukogu eraldatud limiidi alusel (500 m² — 8 korterit), millest osa saadi kätte veel tänavu. Tekkis aga uus probleem. Juubeli ajal oleks ülikool pidanud lammutama seoses uue spordihoonega kaks elumaja, kus elab 9 peret. Nende ümberpaigutamiseks ülikool täiendavat elamispinda ei saanud. 1. juuliks oleks tulnud neile ülikooli arvelt korterid anda. Kui seda oleks tehtud, poleks ülikool saanud aruandeperioodil kortereid anda ühelegi oma töötajale. Otsustati anda 4 korterit oma töötajaile (Arak, Põder, Ginter, Talu) ning 4 hiljem saadavat korterit samuti (Masso, Saarniit, Aints, Villems), vabanenud ruumid aga anda Ujula tänava kahe maja elanikele. Üks sealseist elanikest kolis ümber, kuid ülejäänud 3 peret keelduvad ning nõuavad uusi kortereid. Kaebused on jõudnud koguni Moskvasse. Meie töötajaist vabanenud 3 2-toalist korterit ootavad elanikke kevadest saadik.

Ühe neljatoalise korteri sai tänavu (Maaehitusprojekti võlg ülikoolile) Vesiku 4-lapseline pere. Linnalt ei ole aga loota enam midagi ei sellel ega ka järgmisel aastal. Midagi konkreetset pole kuulda ka juubelipäevist jäänud Ehitusministeeriumi võlast — 15 korterist.

Kahe viimase aasta jooksul on arvatud elamukooperatiivide liikmeiks 22 töötajat. Aianduskooperatiive on 3. Võnnu sovhoosis Kõnnus rajatakse 250-kohalist aianduskooperatiivi, kuhu ülikoolile antakse õigus kahe kooperatiivi moodustamiseks (80 liiget).

Toitlustamise osas pole muudatusi olnud. Kiidetakse Tähe t. söökla toite, ehkki järjekorrad on pikad. Nurinat on olnud siinse keskuse toitlustamise üle. Lahenenud pole ka kulinaaria ja poolfabrikaatide müük (ei ole sobivat müügipaika).

● **Kultuuri- ja sporditöö** (O. Saks, K. Keeman). Need tööliigud olenevad kõigepealt eesseisja võimekusest ja tahtmisest. On kollektiive, kus käib väga sisukas ja järjekindel töö (arstit. — Tiiu Vihalemm, administratsioon — Elve Kuusik, füüsikaos. — Annika Uusen jt.). Üleülikoolilisi teatrietendusi oli kahel viimasel aastal 11. Nende organiseerijaks oli Heljo Kaima.

Uueks töövormiks on kohtumised tuntud kultuuritegelastega.

Andmete järgi tegeleb ülikoolis pidevalt kehakultuuriga umbes 30%. See tähendab, et meil on veel palju teha. TRÜ rahvas peab ka oma Kääriku maratoni ning töötajate talispartakiaadi Kääriku, perekondade spordipäeva spordihoones. Viimast üritust küll kiidetakse, kuid osavõtjaid on vähe. Elustunud on tennisemäng.

Organisatsioonilisest tööst. Kõige suuremaks tööks kujunes liikmepiletite vahetamine. Aktiivi väljaõpetamisel jõuti rühmaorganisaatoriteni. 15 büroo esimehest valiti 8 esmakordselt, nii et aktiivi õpetamisel tööd jätkub.

Koos olid vene keele õpikute autorid ja uurijad

Vene keele õpikute konverents ülikoolis kutsus Tartusse hulgaliselt vene filoloogе nii koduvabariigi kõrgkoolidest kui ka Moskvast, Leningradist, Minskist, Kiievist, Jerevanist jm. Eriti rõõmustas seekord, et kõrvuti tuntud vene keele õpikute autoritega andsid konverentsil tooni noored. On tuntud teadlaste A. Leontjevi, G. Rožkova, O. Mitrofanova jt. õpilasi. Selliste noorte hulka kuuluvad teaduskandidaadid L. Tkatšenko, I. Kostina, J. Parra, V. Martõnova, I. Asishanova jt. Kokku oli osavõtjaid üle saja.

Mis ajendas vene keele metoodika kateedrit korraldama just sellelaadilist konverentsi? Ühelt poolt tahtsime oma mitmeaastast tööd õpikute koostamisel üldistada, teaduslikult lahti mõtestada, anda noortele võimalus tutvustada neid uusi õpikuid, mis valminud või valmimas. Vähem tähtis ei olnud ka saada uusi ideid. Toimuski erakordselt elav mõttevahetus vene keele õpikute teooria ja praktika küsimustes. Sellele aitas kaasa ümmarguse laua vestlusring, kus polnud passiivseid kuulajaid.

Meeldiv oli tõdeda, et meie esimestel kommunikatiivsetel õpikutel on palju omanäolisi järglasi ka väljaspool oma vabariiki. Autoriteks oli üle 20 õppepõu Eesti kõrgkoolidest. Kogu tööd koordineeris vabariiklik vene keele teaduslik-metoodiline nõukogu, mille baaskateedriks on meie vene keele metoodika kateeder. Siin toimus prospektide ja käsikirjade arutelu ja esmane retsenseerimine, samuti pidasime seminare. Nüüd võime rääkida õpikute koostamise nn. kollektiivsest kogemusest ja oma õpikute koolkonnast. Valminud või valmimas on põhiõpiku «Язык ... Ситуация ... Общение» teine väljaanne (K. Allikmets, A. Metsa), õpikud õigus- (H. Vissak, V. Tarve), arsti- (A. Metsa), kehakultuuriteaduskonna (E. Vassiltšenko, L. Vedina) üliõpilastele, humanitaarerialade üliõpilastele (A. Rodima, L. Dulitšenko, I. Tiits, M. Matina), põllumajanduserialade üliõpilastele (H. Heiter, V. Danilov jt.), tehniliste erialade üliõpilastele (A. Jegorova, E. Tamm jt.), suhtlemisõpik rahvuskoolidele (K. Allikmets, A. Metsa), rollimängud põllumajandusspetsialistidele (I. Kirpitšnikova), õpik iseseisvaks tööks lingvafonikabinetis (T. Kasesalu, S. Maasik, H. Kubo), metoodikaõpik vene filoloogidele (A. Metsa, E. Vassiltšenko, T. Kasesalu, Õ. Vahar). Koostamist ootavad õpikud majandusteaduskonna üliõpilastele, suhtlemissuunitlusega sõnastik kõnesfääride kaupa jpm.

Alanud viisaastakul on keskpunktis üldhariduskool: uued kooliõpikud ja õppevahendid, sest keeleõpetuse raskuspunkt asetub koolile. Kõrgkool peab andma suhtlemisoskuse ja erialakirjanduse mõistmise.

Milline on tuleviku õpik?

⊙ Nendes õpikutes peab olema suurem võimalus diferentseerida keeleõpetust olenevalt üliõpilase keeleoskusest, mälutüübist.

⊙ Tuleviku päralt on õpikud, mis ei jäta üliõpilast ükskõikseks lugejaks-õppijaks, vaid teevad temast õppetegevuse huvitava kaasosalise (rühmatöö, rollimängud jne.).

⊙ Kahtlemata on tuleviku suhtlemisõpik probleemne. Ta aitab kujundada üliõpilase sotsiaalseid ja esteetilisi tõekspidamisi.

⊙ Õpikus peab õppetegevus olema motiveeritud, allutatud kutsetöõst tulenevate kommunikatiivsete vajaduste rahuldamisele.

⊙ Õpik peab õpetama õpilast õppima, õpetajat õpetama.

Õpiku kasutegur oleneb paljuski õpetajast. Kui õpetajal pole õpikule lisaks midagi uut ja huvitavat öelda, kui ta ei oska näha ega kasutada õpiku metoodilist potentsiaali, siis jääb ka kõige parem õpik värvituks.

Konverentsi organiseerimisele aitas aktiivselt kaasa prorektor Valter Haamer, kes on olnud meie õpikute hälli juures. Aitäh! Kogu ettevalmistustöö raskus langes seekord õpetaja Anne Jänesele, kes konverentsi vastutava sekretärina ilmutas häid organiseerimisvõimeid, täpsust ja konkreetsust. Tublid olid Eve Raeste, Malle Arak, Galina Grozdova, Helle Vissak, Valentina Tarve, Tatjana Sarv, Elviira Vassiltšenko, Ljudmilla Dulitšenko, Malle Rüütli jt., kes peale kindlate töölõikude eest vastutamise ümbritsesid ka külalisi hoolitsuse ja tähelepanuga. Suur tänu ka Voldemar Kiisile, kes aitas salvestada konverentsi ettekanded, dots. Hillar Palametsale huvitava ülikooli ajalugu tutvustava ettekande eest, teadusraamatukogu direktorile Laine Peebule jt., kes aitasid korraldada näitust.

Konverents oli omamoodi peaprooviks rahvusvahelisele vene keele õpikute sümpoosionile (1988) Tallinnas vastavalt rahvusvahelise Vene Keele Õpetajate Assotsiatsiooni (mille üks liikmeid on ka TRÜ) tööplaanile.

ANTIDEA METSA

● Keskel TPI rektor prof. Boris Tamm koos audoktorite Eero Kajasaari (Helsinki Tehnikaülikoolist) ja Tibor Vámosiga (Budapesti Tehnikaülikoolist).

Tänu

Rektori käskkirjas pälvisid tänu ka Tartu VIII muusikapäevade organiseerimisel osalenud. Need olid korrateenistuse üliõpilased **Tambet Tampuu, Rein Pärtel, Alo Kirsimäe, Avo Greebe, Egon Konsand, Gunnar Leht, Ain Lepikult, Tiit Lõhmus, Heli Põder, Toomas Põder, Mati Allik, Kauri Rattus, Neeme Sild, Märt Toming, Heiki Rood, Raul Adelbert, Üllar Kaljuste, Donald Kiidjärv, Urvo Martens, Indrek Lekko, Argo Mehide, Tarmo Menets, Harland Paas, Jaan Salulaid, Riho Siil, Andrus Õnnik, Üllar Kase, Kaupo Kallamaa, Heiki Sibul, Vahur Turso, Marko Tiirik** ja **Tõnis Tokko** õigusteaduskonnast. Tänati ka muusikapäevade läbiviimisele kaasa aidanud suure abi eest aspirante **Neinar Selit** ja **Jaan Habichtit**, nooremteadur **Verni Loodmaad**, dots. **Jaak Karu**, teadur **Rein Murakat** ja üliõpilasi **Ardo Kubjast** ning **Andrus Noorhani**.

Sügisesi visioone

Olen üks neist paljudest, kes pärast kaheaastast muretut äraolemist sel sügisel ülikooli tagasi tulid. Praegu võib ainult aimata, kui raske see tagasitulek saab olema. Talvine sess annab ehk õige arusaamise.

Õppimise ja muu tõsisema ajutegevuse harjumus on vahepeal kadunud, nagu poleks seda olnudki. Sõjaväes ei räägitud omavalitsuse mõju suurendamisest, reformidest ega eksperimendist. Vahe oli niivõrd suur, et nüüd õpime uuesti õppima.

Kuna tänavuse (iga-aastase?) erakordselt raske põllumajandusliku olukorra tõttu läksime nagu üks mees põllumajandusele appi, siis palju pole veel saanud koolis käia. Aga pisut ikka.

Muutused ülikoolielus pole esimesel pilgul nõnda märgatavad, seepärast hakkab kõigepealt silma olme. Ühikas (ma mõtlen filoloogе) on tundmatuseni muutunud. Koridorides valitseb peaaegu et vaikus. Valve, mis varem valvas vaid telefoni (et seda ära ei viidaks), on sellesügisestel õhtutundidel tihtipeale rangus ise. Mõnikord läheb see rangus ka totruseni, aga eks iga head asja saab viia absurdini. Üliõpilastelt, kes valves, ootaks senisest paindlikumat mõtteviisi, aga valve ja üldse nõudlikkuse vajadusе üle mõistagi vaielda ei saa.

Ühikas on silma hakanud lisaks heale ka mõned probleemid. Esialgsest ülerahvastusest hakkame tasapisi üle saama ja arvukad kohaotsijad näivad olevat seda ka leidnud. Aga mis tekib siis, kui novembrikuine partii poisse tuleb sõjaväest, pole veel teada.

Huvitavaks kõneaineks on saanud ühiselamused ühises duširuumis eri soost üliõpilaste vahel. Meeste poole peal tehtavat remonti. Mis puutub töö käiku, siis julgen väita, et viimase kuu jooksul pole ükski töömees selle duširuumi läheduses sõrmegi liigutanud. Ühiselamused jätkuvad ilmselt ka edaspidi.

Omavalitsusest, kõrgkoolireformist jms. pole ma ilmselt veel pädev sõna võtma, aga mõned mõtted ülikoolielust siiski on.

Reegliks on saanud, et loeng ei kesta mitte 2 korda 45 minutit, vaid poolteist tundi ilma vaheajata. Üliõpilaskonna seas on kuulda mõningast nurinat, mis paneb mõtlema, kas selline süsteem kõikjal ja alati ennast õigustab. Väidetakse, et igavaid loenguid (kas selliseid ülikoolis üldse olla tohiks?), mille arv aastast aastasse üha tõusvat, on väga pingutav ilma vaheajata ära kuulata. See olevat mõnede loengute vähese külastatavuse üks põhjusi.

Palju on juttu sellest, et üliõpilaslikkus olevat mandunud, praegse üliõpilase käitumises löövat üha enam välja keskkoolile omased grupiinstinktid. Kurdetakse loova, isikupärase mõtlemise vaegust, vähest tegutsemisjulgust, üha suuremat ühtlustumist.

Ma siiski loodan, et see päris nii ei ole.

SULEV VALNER,
žurn. II k.

Üliõpilaste ametiühingu I konverents

Aruandest

23-liikmeline komitee tegutses esimehe Ants Kulli juhtimise all kaks aastat. Töötasid ka 11-liikmeline presiidium ja 7 komisjoni.

● **Õppetööst.** Õppetöö tulemusi on arutatud pidevalt kõigis a/ühüroodes, ka teaduskondade a/ü konverentsidel. Kahjuks ei kaasne veel alati koos tulemuste läbiarutamisega sisulise külje analüüsi. Seda tuleb teha komplekssselt, käsitledes nii õppetingimusi, õppevahenditega varustamist, tunniplaani, loengute ja seminaride kvaliteeti jm. Loomulikult ka õppedistsipliini. Praeguses uuendamisprotsessis kasvab tunduvalt nõudlikkus. Õppejõudude arv ei sõltu enam üliõpilaste arvust ning nüüd võib eksmatrikuleerida juba kahe puudulikuga üliõpilase. Kuid siin peab ametiühing alati vaagima ka ebaedu põhjusi, lähtudes konkreetsest inimesest. Tunduvalt suureneb üliõpilaste endi osa õppe-kasvatustöö juhtimisel. Üliõpilasesindajad võtavad osa teaduskonnanõukogudest, TRÜ nõukogust, metoodikanõukogudest, hakkab tööle üliõpilasõppeprodekaan jne. Eelmisel semestril hakati koos komsomolikomiteega omavalitsuse põhisuundi välja töötama.

Õppedistsipliini rikkujate suhtes pole ametiühing oluliselt mõjutusvahendeid kasutanud. Õppedistsipliini tuleks arvestada puhkelaagri, puhkekodutuusikute, ekskursioonituusikute jm. andmisel.

Tunniplaanide analüüs on näidanud, et need on ikka veel halvad. Ikka on päevad tükeldatud, kehaline kasvatus päeva keskel, järjestikused loengud erinevates õppehoonetes jne.

● **Sotsialistlik võistlus.** Õpperühmadevaheline võistlus pole omandanud veel sellist kohta, nagu ta vääriks. Eelmise aasta kokkuvõtted on küll tehtud, kuid rektoraadi tasemel on küsimus veel lahendamata. Seni on võitjaid premeeritud liiga tagasihoidlikult — peamiselt puhkelaagriga Käärikul. Uuel komiteel tuleks teha juhendis mõned parandused.

Üliõpilaste õppe-, olme- ja puhketingimuste parandamise konkursi võitis teist aastat järjest majandusteaduskond, teine oli matemaatika-ja kolmas ajalooteaduskond. Üleliiduliselt sai TRÜ III koha.

● **Kultuuriline kasvatustöö ja klubi.** Viimasel aastal on üliõpilaste vaba aja veetmine (sõltuvalt ka NLKP Keskkomitee otsusest «Abinõudest joomarlusest ja alkoholismist jagusaamiseks») olnud kõige rohkem päevakorral. Seepärast on mõni teine valdkond (n. õppetöö) jäänud veidi tagaplaanile. Kultuuritöödsuunas Margus Kasterpalu. Kultuuritöö keskuseks on mõistagi klubi. Ülikooli suurkollektiivide kõrge tase ja edu on teada, mille varju on teinekord isetegevuse küsimuse arutelul hea pugeda. Uusi ja arvestatavaid kollektiive ei ole juurde tekkinud, v. a. luuleteater. Põhiliseks takistuseks on krooniline ruumipuudus ja ka oma ala entusiastide puudumine. Algajatele käib sageli ruumide leidmine üle jõu ning tegevus soikub. Madalseis valitses tudengite sõnakunstis. Seda näitavad ilmekalt taidluskonkursid. Lauluvõistluse populaarsus aga kasvab. Teaduskonnabürood peaksid hakkama korraldama teaduskonnasiseseid konkursse enne üleülikoolilist väljatulemist. Paremad taidlejad on ikka olnud matemaatika-, bioloogia-geograafia-, filoloogia- ja õigusteaduskonnast, pikka aega valitses vaikus majandustudengite seas. Konkurssidest ei võta osa ka vene osakondade üliõpilased.

Raskusi on olnud ühiskülastuste organiseerimisega «Vanemuisesse». Piletisoovijaid on vähe. Hätta ei jäädud ainult «RURi» puhul. Ümberkorraldused teatri juhtkonnas ning teatrijuhtidega kohtumistel kuuldu annavad lootust sisukamatele etendustele.

Mitmel korral on tõstatatud küsimus tudengiteatri loomisest. Jelgava põllumajanduskõrgkool on EPAst väiksem, kuid üliõpilasteatri kasutada pool maja ja kaks palgalist kohta (eriharidusega lavastaja ja tehnik). Läti ülikoolis töötab üliõpilastega neli kutselist lavastajat. Vilniuse ülikooli teater konkureerib edukalt kutseliste teatritega. Meie klubi ruumid on maksimaalselt koormatud ringide tööga, taidluskollektiivide proovidega ning kultuuriüritustega. Võib-olla saaks kasutada Nooruse t. õppehoone aulat. Esinemisteks sobiksid ka kohvikud, raamatukogud, samuti ajaloomuuseum, kui seal remont lõpeb. Mõnele huviklubile võiks soovitada ka «Sophoklest» pärast kohviku tööaega. Peahoone parema tiiva keldriruume, kus praegu on kooride esinemisrõivaste ladu, võiksid kasutada mitmed huviklubid: RSR, karskusklubi, interklubi. Veelgi ahtam kui proovi- ja esinemisruum, on aga taidluskollektiivide varustuse laopind. Võib-olla oleks üheks perspektiivseks lahendusvariandiks muuta Gagarini t. 1 õppehoone ülikooli kultuurikeskuseks.

(Järgneb)

OTSUSEST

Konverentsil hinnati senine ametiühingutöö rahuldavaks. Redaktsioonikomisjoni poolt täiendatud ning parandatud otsus on põhjalik, konkreetne. Mõned väljavõtted sellest.

▲ Komiteel tuleb administratsiooniga sõlmida kõige pakilisemate ohutus- ja töökaitsealaste tööde tegemiseks aastane kokkulepe ja jälgida selle ning sanitaar-tervistavate ürituste ja töökaitse pikemaajaliste kompleksplaanide täitmist.

▲ Komitee ja büroode ülesanne on elustada sõpruslepingud teiste kõrgkoolide ja töökollektiividega.

▲ Komiteel koos administratsiooniga kasutada kõiki võimalusi elamispinna saamiseks. Tagada elamispinna õiglane jaotus ja selle avalikustamine teadetetahvli ning ajalehe kaudu.

▲ Jätkata statsionaarse pioneerilaagri taotlemist, pidada vajalikuks lasteaia säilitamist, organiseerida mittetöötavate pensionäride klubi.

▲ Komiteel tuleb kinnitada ametiühingukomitee liikmed büroode juurde praktilise abi osutamiseks.

▲ Komiteel ja büroodel tagada organisatoorse töö taseme ja resultatiivsuse edasine tõus ning asjaliku loomingulise tööstiili väljakujunemine kõigis organisatsiooni lülides, suurendades nende osakaalu spetsialistide ettevalmistamisel ning kollektiivi loomingulise aktiivsuse tõstmisel.

Töötajate ametiühingu . . .

SÕNAVÕTTUDEST

Prof. Atko Viru kõneles terve eluviisi kujundamisest. Koos alkoholi pruukimise vastu võitlemisega peame enam tegelema ka teiste tervist kahjustavate tegurite väljatoomisega (suitsetamine, kehaline inaktiivsus, ebaratsionaalne toitumine jne.). Karskusühingu algorganisatsioonid töötavad hästi seal, kus on tihe side ametiühingu ja juhtkonnaga. Ülikooli 13 karskusühingu algorganisatsioonist eksisteerib suurem osa formaalselt. Sisuka koostöö hoidmiseks peaks ka ametiühing sellele rohkem tähelepanu pöörama. Kõigi ametiühingubüroode ülesanne on aga töötajate sihipärane suunamine kehaliste harjutuste harrastamisele.

Olmekomisjoni liige Raivo Raid peatus elamispinna küsimusel. Tartus ei ole kahel viimasel aastal oluliselt suurenenud ka elamukooperatiivide osa. Pealegi arvestati kuni viimase ajani arvelevõtmisel samu printsiipe, mis kehtivad nn. riigikorterite tahtjate kohta. Kinnitamist ootab uus määrus, mille seisukohti on nüüd Tartus juba arvestama hakatud. Esmajärjekorda kuuluvate ametkondade hulgas kõrgkoole pole. Kaudselt on täitevkomitee lubanud ka meid sinna arvata, arvestades TRÜ rasket olukorda. Siin peaksid toetama ja abistama ka need TRÜ töötajad, kes on linnanõukogu saadikud.

Rektor prof. Arnold Koop ütles, et ühiskonna demokratiseerimine ja ametiühingu roll on omavahel seotud. Ka ametiühing peab oma tööd muutma. Kahjuks on veel erakordselt palju korralagedust, sel alal on suur tööpõld, samuti materiaalsete ressursside säästmine. Sotsialistlik võistlus on tugevasti formaliseerunud ega peegelda tegelikku elu. Ainult punktide alusel ei saa hinnata teadus- ja õppetööd. Aluseks peame võtma kollektiivi hääle.

Palju on veel struktuurseid allüksusi, kes kõik tegutsevad ühe asja kallal. Tuleb selgeks teha täpsed ülesanded, dubleerida ei tohi.

Ametiühing peab seisma inimeste huvide kaitsmise eest, peab kasvama nõudlikkus töö suhtes, paranema töökaitse, ohutustehnika, sanitaarküsimused jne. Hooletult oleme suhtunud ka tervise tugevdamisse.

Sõna võtsid veel Heino Variku, Linda Paglant, Heigo Miidla, Mati Karelson, Helve Kabur, Rein Lepik, ENSV KKEH ministri esimene asetäitja H. Peremees ning Haridus- ja Teadustöötajate AÜVK esimees S. Rondik.

Mõningaid mõtteid sürrealistide näituselt

(vt. ka «TRÜ» nr. 27 lk. 3)

«Sic transit gloria mundi!» *nentisin ma Nelli Rohtvee arvamust lugedes. Niisiis oleme me omaenese lehes kuulutanud «Tallinnfilmi» sürrealistide grupinäituse üleüldiseks rämpsuks ja vägivallakultuseks, nende taieste autorid aga kõik amoraalseteks, hingeliselt väärastunud tegudega (no on alles sõnastus!) inimesteks, kes on oma käitumises valed. Pealegi andvat neile inspiratsiooni ainult prügimägi ja ilutseva maailma nägemiseks ei olevat neil üldse silmi. Igatahes vägagi «soliidne» arvamus kõrgkooli lehest loetuna. Aga on olemas vanasõna, mis ütleb, et iga konn vaatab oma mätta otsast ning seetõttu palun luba kirjasõnas väljendada seda, mis mulle minu mätta otsast silma jäi.*

Seekordne väljapanek oli tõepoolest omapärane ja ainulaadne. Ja nähtavasti ka üks ainumas näitus üle hulga aja, mis ühtegi külastajat külmaks ei jätnud. Kõikjalt kuuled ainult emotsioone. Kellel on kahju meie isamaa kunstiilu rüvetamise pärast, kes haletseb õnnetuid ja poolearulisi autoreid, kes paneks nad kohe seina äärde, kes . . . Ometi leidub küllaltki palju neid, kellele näitus tõsimeeli positiivseid elamusi jagas.

Mis siis hakkas silma. Eelkõige autorite mängulust. Oli mängitud ruumi, värvide, sõnade ja mõtetega. Kui palju oli ruumiliseks muudetud sõnamänge, karikatuure või tont teabki, kuidas neid õigem oleks nimetada. Kogu selle mängurõõmu keskel oli sündinud teoseid, mis kannavad endas edasi ka sõnumit. Võtkem näitena kasvõi kompositsiooni «Taome mõõgad kosmosesüstikuteks!». Minu arvates on see üks paremaid kunstilisi meeldetuletusi inimkonnale. Väike inimene sepistamas hiigelsuurt metallmonstrumit, mille mõõtmed on ammugi tema käeulatusest väljunud. See monstrum pürgib omasoodu kuhugi kõrgustesse, ähvardades iga hetk pisitillukesele inimmarionetile pähe kukkuda. Siit pole raske tõmmata paralleele maakera vallanud võidurelvastumismaratoniga, kus militaristlikud ringkonnad võidu relvastudes (loe: hauda kaevates) loovad enesele illusioone oma kõikvõimsast juhipositsioonist. Väike oled sa tegelikult, inimmarionett, ja sinu mõõksüstik hakkab seal kaugustes oma tasakaalu kaotama! Vähemalt minule ei ole ükski värvitrükis plakat ega muu selleteemaline taies nii sügavalt mõjunud.

Näituselt võis leida omalaadset väikest paroodiat popkunsti taiestele. Ja miks ka mitte parodeerida, kui seda oskuslikult tehakse.

Ma muidugi ei eita, et näitusel oli mõndagi, mis taotles odavat populaarsust. Ometi oli see kõik meisterlikult välja mõeldud ja vormi viidud. Ning ma ei leia mingit põhjust, et näitust pilbasteni maha teha. Hoopis vastupidi. Me peaksime rõõmu tundma selle üle, et meie hulgas leidub veel inimesi, kes suudavad leida omapäraseid vaatenurki ja lahendusi.

Minu lõpparvamus näitusest oli, te «Tallinnfilmi» poisid tulid, nägid ja võitsid.

PIRET JÕELO,
žurn. II k.

● OMAVALITSUS ●

Kursusevanema ametijuhend

I. ÜLDSÄTTED

1.1. Kursusevanema määrab I kursusel ametisse dekaan kursusejuhendaja ettepanekul, alates II kursusest valib kursusevanema üheks aastaks kursuse üldkoosolek.

1.2. Kui kursusevanem ei saa jätkata oma ülesannete täitmist või ei tule oma tööga toime või paneb toime tegusid, mis ei sobi kokku kursusevanema seisundiga, võidakse ta vabastada kursuse üldkoosoleku otsusega.

1.3. Kursusevanem töötab tihedas koostöös kursusejuhendajaga, allub dekaanile ning lähtub oma tegevuses nende antud juhistest.

1.4. Kursusevanem kuulub teaduskonna (osakonna) üliõpilaste omavalitsusse, esindades seal kursuse huve.

1.5. (1) Töö paremaks korraldamiseks viiakse kursusel läbi selgepiiriline tööjaotus. Kursusevanem määrab ametisse 2 pearühmavanemat, keelerühmavanemad, tsüklivanemad ning stipendiumivoliniku.

(2) Rühmavanem vastutab täielikult talle usaldatud töölõigu eest, informeerides oma tööst kursusevanemat.

(3) Rühmavanemad ja stipendiumivolinik alluvad otseselt kursusevanemale.

1.6. Kursusevanemat asendab tema äraolekul I pearühmavanem, viimase puudumisel aga II pearühmavanem.

II. PÕHIFUNKTSIOONID

Kursusevanem juhib vahetult ja rühmavanemate kaudu kogu õppekasvatustööd kursusel.

2.1. Osaleb ülikoolile eraldatud õppeplaanide koostamise õiguse piires nende koostamisel ja muutmisel.

2.1.1. Selgitab välja kursuse arvamused õppeplaani kohta.

2.1.2. Esitab kogutud arvamused õppeprodekaanile ja üliõpilasõppeprodekaanile, kes arvestavad kursuse arvamusi ja ettepanekuid.

2.1.3. Tutvub õppeplaani projektiga enne selle kinnitamist teaduskonna nõukogus ja annab kirjaliku arvamuse.

2.2. Osaleb kursuse tunniplaani koostamisel.

2.2.1. Organiseerib õppeprodekaani ja üliõpilasõppeprodekaani koostatud tunniplaani projekti läbiarutamise kursuse üliõpilaste üldkoosolekul.

2.2.2. Esitab kogutud arvamused õppeprodekaanile (1. V, 15. XI).

2.2.3. Tutvub tunniplaani projektiga enne selle kinnitamist ja annab kirjaliku arvamuse.

2.3. Organiseerib kursusel fakultatiivkursusi.

2.4. Selgitab regulaarselt välja üliõpilaste ettepanekud jooksva õppetöö korraldamiseks, kooskõlastab need vastavate õppejõudude ja õppeprodekaaniga.

2.5. Kogub põhjendatud avaldused eksamite ja praktika ettetegemiseks, samuti avaldused sessioonipikenduse taotlemiseks ning esitab need õppeprodekaanile ja üliõpilasprodekaanile, kes otsustavad küsimuse.

2.6. Koostab sessiooniplaani, mille esitab pärast läbiarutamist kursuse üldkoosolekul kinnitamiseks üliõpilasõppeprodekaanile.

2.7. Kindlustab tagasiside aineõppejõudude ja üliõpilaste vahel, kasutades selleks vajaliku info saamiseks ka sotsioloogilisi meetodeid (sealhulgas küsitlusi, hinnangute uurimist jne.). Teeb tulemused teatavaks kursusele, aineõppejõule, kateedrijuhatajale ja teaduskonna nõukogule.

2.8. Vastavalt kursuse üliõpilaste üldkoosoleku otsusele pöördub dekaani poole ettepanekutega kursusejuhendaja tegevuse parandamiseks.

2.9. Tagab eksamisessiooni lõppedes stipendiumi määramiseks vajamineva kursuse pingerea ja riiklikule suunamiskomisjonile esitatava pingerea koostamise.

2.10. Osaleb liikmena teaduskonna stipendiumikomisjoni istungil.

2.11. Tagab kursusel õppedistsipliini:

(1) kontrollib rühmavanemate poolt päevikutesse tehtud sissekannete õigsust,

(2) informeerib dekanaati õppetöö mittetoimumisest,

(3) valmistab ette õppedistsipliini rikkujate arutamise kursuse komsomoli a/o bürool.

2.12. Kontrollib kursusetööde registreerimist ja õigeaegset valmimist, vajaduse korral informeerides probleemidest kursusejuhendajat.

2.13. Koostab stuudiumi jooksul üliõpilastele vajalikud iseloomustused (v. a. NLKP ja ÜLKNÜ tegevusega seoses olevad ning töölesuunamisiseloomustused).

2.14. Peab regulaarselt sidet kursusejuhendaja ja õppeprodekaaniga ning üliõpilasõppeprodekaaniga õppe-kasvatustööd puudutavates küsimustes.

2.15. Kontrollib ja juhendab pidevalt rühmavanemate ja stipendiumivoliniku tööd.

III. TÖÖ HINDAMINE

3.1. Kursusevanema tööd hindab ühelt poolt kursusejuhendaja koos dekaaniga, teiselt poolt kursuse üldkoosolek.

3.2. Kursusevanema töö hindamise aluseks on õppe-kasvatustöö tase kursusel (õppeedukus, kohustuslikust õppetööst põhjuseta puudumise koefitsient, võlgade likvideerimise õigeaegsus).

IV. VASTUTUS

4.1. Kursusevanem vastutab mitte ainult oma ja rühmavanemate töö kvaliteedi eest, vaid kogu kursuse tegevuse eest tervikuna.

V. AMETIALASED SEOSED

5.1. Kursusevanem on soovitatav valida kui kursuse komsomolibüroo õppesektori juhataja.

5.2. Kursusevanemale teatavad kursuse liikmed, õppejõud ja ühiskondlike organisatsioonide esindajad kursuse tegevusega üleskerkinud probleemidest.

● OMAVALITSUS ●

● **Vilistlasõhtul esinenuid, kõigile tuntud Mikk Mikiver ja Arvo Vaiton.**

Appi muuseumile!

Kindlasti kutsus lühike raadioteade 3. oktoobri ööl toimunud tulekahjust Eesti Põllumajandusmuuseumis paljudes peredes esile leinaärevuse. Miks aga ei ühine juhtunu üldrahvalik tähendus kodanike samast võrsunud murega mingil konkreetsel tasandil? Miks ei järgnenud koheselt ühiskondliku aktiivsuse tõusu võimsat lainet (muuseumitöötajailt saadud informatsioon igal juhul ei kinnita «Edasi» artiklist levinud muljet paljude pöördumiste ja rahapakkumiste kohta eraisikuilt)?

Sellepärast, et me ei ole harjunud ise oma asjade üle otsustama. Justkui toimuks kõik kusagil mujal. Aga ei — Ülenurme asub ajaloolise Tartumaa südames, mitte Namiibias. Oleme uhked rahvuslikule palgele ja omanäolisusele. See kõik meil kahtlemata on, kuid üht osa sellest liiga vähe — iseteadvust. Liigne tagasihoitus oma erutuse väljendamisel ei osuta üksnes põhjamaisele loomusele. Tegemist on sissekasvanud varjatud ükskõiksusega. Ehk pole pakutud abi ja kaastunne ka alati materiaalselt vajalik, kuid tal on omadus liita hingesid. See on suur väärtus. Muuseumi juhtum on tõsiseks proovikiviks vaimule. Kui meie kultuuririnne kujuneb säärastel puhkudel ühtseks ja karastatuks, ehk loobub siis saatus lootusetutest katsetest seda rusuda.

Huvi keskmes tunneksid mitmed organisatsioonid ja isikud, kes seatud kultuurihoidlate hooldamise ning vajaduse korral taastamisegi väärikat ülesannet kandma, lausa põlevat missioonileeki. Selles leegis praadides ei tunduks ükski tähtaeg liiga lähedal seisvat. Muuseum avati 2. juulil 1968. aastal ja täpselt 20 aasta pärast peab rahva traditsioonide varamu jälle meie silme all olema.

Füüsilist abi on seni muuseumitöötajaile osutanud ainult TRÜ ÜTÜ ajalooring (praeguseks kolmel päeval). Tööga põlengurisu koristamisel sai kinnistatud pidevaid suhteid, mis alates 1981. aastast seisnesid sügisestes ekskursioonides. Sellest tööst on rõõmu ja kasu. Pisut pateetiline värske leiva ning lõpsisooja piima idüll (peremehepoolne kost) annab argisele töörabamisele pühaliku maigu. Tunneme endal kohustust kasutada kõiki võimalusi rakendamaks kultuurilooliste mälestusmärkide käekäigu huvides jõudu ja erialast ettevalmistust — olgu siis tavalistes või ekstreemolukordades.

Hädalist tööd ekspositsioonisaali tühjendamisel ja müüride konserveerimisel on palju. Eksisteerib oht, et enne luikede lahkumist sellega valmis ei jõuta. **Üliõpilased, kes tahate ajaloolastega vaeva ja rõõmu jagada — andke endast märku. Ajalootudengeid leiate nende ühiselamust (näiteks toad 209, 211, 406, 422) ning Tähe tänava õppehoone D-korpuse 2 korruselt.**

TRÜ ÜTÜ ajalooringi juhatuse liige TÕNIS LUKAS

● **Arheoloogiliste kaevamiste kogemused kuluvad marjaks. 9. oktoobril 1986.**

...kui kärbiti akadeemilisi vabadusi

Sõpruskond «Valhalla» eestvõttel kogunes üks väikene osa tudengkonnast 16. oktoobri keskpäeval peahoone õuele. Tunnitähisel paljastati pead ning lauldi «Vivat academia!» ja «On elus meil võitlusi palju». Seejärel astuti kõnetooli, et taas kord rõhutada mõningaid programmilisi sihtmärke.

Kokkusaamise peapõhjuseks oli vajadus meenutada tänasele tudengile *alma mater*'i käekäiku 50 sügist tagasi ning seeläbi avaldada oma austust akadeemilisi vabadusi taotlenud õppureile ja õppejõududele, kes 2. ja 16. oktoobril peahoonesse kogunesid, demonstreerides laulude ja kõnedega oma sõltumatust kodanliku Eesti riigikorrast.

Kuidas siis sündmused tollal kulgesid? Vastuse andmisel toetun osaliselt koguteose «Eesti riik ja rahvas II maailmasõjas» XIII kõite andmetele.

1934. aasta 12. märtsi riigipöörde järel kitsendas Konstantin Päts kohe olulisel määral demokraatlikke vabadusi Eesti kodanlikus vabariigis. Peatati parlamendi töö, pandi seisma käimasolevad valimised, kuulutati välja kaitseseisukord jne. Tartu Ülikoolile algasid rünnakud 1935. aasta suvel. Detsembris 1935 pidas peaministri asetäitja K. Eenpalu Viljandis toimunud rahvuspäeval kõne, kus süüdistas noori germanismi ja russitsismi harrastamises ja vastastikuses sissisõjas. Pärast sellist kõnet saatis üliõpilaskonna juhatus 7. detsembril oma esindaja Ilmar Tõnissoni Eenpalu juurde asju klaarima. See sõit jäi aga tühikäiguks.

Ülikooli olukorda raskendas seegi, et 8. detsembriks planeeritud vapside riigipöördekatseks kogunenud «Kadaka tee» seltskonnast kuulus enamik otseselt akadeemilistesse ringkondadesse. Valitsusel olid rünnakuks vabad käed.

1936. aasta märtsis saabki ülikooli autonoomia esimese hoobi. Riigivanema dekreediga allutati kõrgkooli majandus- ja administratiivala haridusministeeriumile. Oli plaanis taastada ka midagi pedellistaatuse taolist.

Septembrikuus esitasid rektor prof. J. Kõpp ja prorektorid prof. H. Kruus ja prof. H. Perlitz palve vabastada neid vastavatest ametitest. Palve põhjusena märkisid nad ülikooli autonoomia kärpimist riigivõimu poolt, mis näitab, et sellel võimul puudub usaldus ülikooli juhtkonna vastu.

Taas läkitati oma saadikud Toompea poole, kuid seegi kord tulutult. Ülikoolilt võeti ka õigus avada või sulgeda õppetoole ja teaduskondi.

Üliõpilasedustuse poolteist aastakümmet kestnud tegevusse tuli pöördeline muutus 15. oktoobril. Haridusministeeriumi telefonogrammiga katkestati edustuse ja selle juhatuse igasugune tegevus. Nende muutuste üks olulisi põhjusi oli see, et senine põhikorraldus võimaldas üliõpilastel päevakorda võtta küsimusi, mis otseselt ei kuulunud üliõpilaskonna kompetentsi (näit. riigivanema tegevuse arvustamine) ning senine kontroll ei võimaldanud kontrolli tudengite tegevuse üle.

Üliõpilased vastasid neile sammudele nii resolutsiooniga, kus rõhutati üliõpilaskonna kaasarääkimise vajalikkust, kui ka otseste demonstratsioonidega. Esimene neist toimus juba 2. oktoobril. Loengupausi ajal kogunes jalutusruumi hulgaliselt rahvast. Kui kell oli löönud 12, lauldi akadeemilist hümni ja üliõpilaslaulu «On elus meil võitlusi palju», ülikoolile ja akadeemilistele vabadustele hüüti kolm korda «elagu!». Üldjoontes sama kordus ka 16. oktoobril.

Need vastupanupüüded jäid aga tulutuks. 20. oktoobril toimunud Isamaaliidu kongressil manitses K. Päts: «Noorsugu peab täitma korraldusi...»

1937. aasta 15. oktoobri seadusega kehtestati faktiliselt olukord, mis valitses enne aastat 1919 — üliõpilaskonda esindasid konvendid oma esindajate kaudu, organiseerimatutel puudus esindus, aga nad allusid korraldustele, mida üliõpilaskonna esindus tegi. Üliõpilasorganisatsioonide poliitilist mõjujõudu, mis erakondade keelustamise järel küllalt olulist osa mängis, püüti kõigiti vähendada.

Nende sündmuste meenutamise järel kõneles Margus Kasterpalu, kes vaagis **tänase** akadeemilise noorsoo ülesandeid ja püüdeid. Põgusas kõnes olid rõhud asetatud akadeemiliste traditsioonide jätkuvuse ja omavalitsuse probleemidele.

TIIT PRUULI

Tähtede jalgpall Tartus

Tippkorvpalli järel võisid tartlased kaasa elada ka profijalgpallile — teisipäeval peeti TRÜ staadioni harjutusväljakul sajandi suurim matš žurnalistika II ja III kursuse esindusvõistkonna vahel.

16.00 seisatasid väljaku läheduses viibivad tütarlapsed, vaadates imetlusega tosinat noort meest, kes elegantselt väljakule galopeerisid. Kõik nad pakatasid tervisest ja egoistlikust soovist purustada vastasvõistkonna kõige kaunimad kavatsused. Matš tõotas tulla raske, sest lisaks pingelisele harjutamisele kodus osalesid mõlemad võistkonnad treeninglaagris Võru rajooni põllumajandeis.

Tavakohased tervitused, ühine manifest ja — vihmast hoolimata läks lahti! Veel kord said vutimeeste kursuseõed vaadata hellalt oma kätetööd — väga efektseid värvilisi võistlusvorme —, siis lisas vihmamärg muru kõigele maheda porivarjundi. Mäng sai kohe täishoo sisse ja käis nõnda kuni lõpuni. Hetkeks küll tempo vähenes — nimelt, mängijad murdsid pead, miks grupp pealtvaatajaid hakkas skandeerima «Šaibu! Šaibu!» Kuid arst, õppejõud ja spordikommentaator Lembitu Kuuse — mängu peakohtunik — lahendas kõik probleemid käigult. Mängu kulgu ei suutnud muuta ka vutihuviline kaineri autojuht koos masinaga.

Minut enne lõpuvilet oli seis 3:0 III kursuse kasuks. III kursus võitis ka kogu mängu sama tulemusega. Matši lõpetas kateedrijuhataja Juhan Peegel isiklikult. Tänu mängule täienes ka võistkondade materiaalne baas: mõlemad said auhinnaks pudeli «Kuldset» (NB! mandariinijook), võitjale lisaks marmelaad, teise koha omanikule aga tuub sinepit.

Mis tõi III kursuse pjedestaali kõrgeimale astmele? Raske öelda. Tagasihoidliku inimesena loen peapõhjuseks seda, et suur osa III kursuse treeninguid toimus esmakursuslaste valvsa silma all ning nende otsesel juhendamisel.

TAIVO PAJU,
žurn. I k.

Ajakirjanduskonkurss

lõpeb 7. novembril. Arvestatakse kõiki sel aastal ilmunud lugusid: **informatsioonilisi** kirjutisi (sõnum, intervjuu, reportaaž jne.);

publitsistlikke ja arutlevaid kaastöid (portree, kommentaar, probleemartikkel, kirjanduslik reportaaž, retsensioon, essee jne.).

MILLEST kirjutada? Ülikoolist, üliõpilasest kogu tema mitmekesisuses: loeng, lemmikõppejõud, õppetehnika, eksamid, praktika, komsomolielu, taidlus, ÜTÜ, EÜE, ühiselamud, tudengipere, vaba aeg, hobid, armeeteenistus... Loetelu on ammendamatu.

OSALEDA võivad loomulikult kõik TRÜ üliõpilased, aga kutsume oma mõtteid avaldama ka meie teiste kõrgkoolide tudengeid.

Tähelepanu, sõdurpoisid Ootame ka teie kaasalöömist!

PREEMIAD: kuidas 150 rubla jaotatakse, selgub täpsemalt muidugi kaastööde sisukuse põhjal, sest žüriil on õigus preemiad ka ümber jaotada. Esialgu pakume nii:

Informatsioonilised lood: 4 preemiat à 15 rubla;

publitsistika: I preemia — 30 rbl., 2 II — à 15 rubl., 3 III — à 10 rbl.;

Eripreemiad: 1. **parim komsomoliteemaline lugu;**
2. **parim artikkel sõdurpoisilt;**
3. **parim ühiskondlik-poliitiline artikkel.**

NÄITUSI

Akadeemik Hans Kruusi 95. sünniaastapäevaks

Hans Kruus sündis Tartus 22. oktoobril 1891. a. töölise perekonnas. Tartu Õpetajate Seminaris omandas ta õpetajakutse.

Ülikooli lõpetas Hans Kruus 1923. a. magistrikraadiga. Järgnes pedagoogiline töö ülikoolis, selle kõrval valmisid doktoridissertatsioon ja kaks monograafiat.

Tartu Ülikooli rektorina, millisel kohal ta oli olnud ka 1940/41. õppeaastal, asus ta pärast II maailmasõda organiseerima õppetööd vabastatud Tartus. Samal aastal suundus ta Tallinnasse rajama ENSV Teaduste Akadeemiat, mille president ta oli 1946—1950.

Hans Kruus suri Tallinnas 30. juunil 1976. aastal. Maetud on ta Tartu Raadi kalmistule.

Zooloogiaring

ÜTÜ zooloogiaringi 40 sisukast tegevusaastast annab praegu toreda pildi näitus ülikooli raamatukogus. Andmeid ringi kohta ilmunud trükistest saab alati (ka pärast aastapäeva) leida raamatukogu kartoteegist «Tartu Riiklik Ülikool» (ruum 270, tel. 3 53 66).

* * *

Ühiselamu nr. 6 (Leningradi mnt. 25) 6. korruse fuajees on avatud POLIITILISE SÜRREALISMI NÄITUS.

VENIA LEGENDI

30. oktoobril kl. 14.15 toimub V. Kingissepa 19 aud. 302 spordifüsioloogia kateedri dots. kt. Tõnis MATSINI avalik loeng teemal «AEROOBSE JA ANAEROOBSE TÖÖVÕIME VAHEKORRAST ERINEVATEL SPORTLIKEL PINGUTUSTEL».

INSENERIDE MAJAS

Teisipäeval, 28. oktoobril kl. 16 kõneleb dots. Igor Gräzin teemal «Õiguse konservatismist ja majanduse uuendamisest». Oodatud kõik huvilised.

PEDAGOOGIKARING

kutsub veel kord kõiki vanu ja uusi liikmeid kohtuma pedagoogikateadlasega (vt. «TRÜ», 17. okt.).

Küsige julgemalt! Küsige kõik! Laiemat huvi pakkuvatele küsimustele vastame «TRÜ»-s.

Vahetu kohtumine toimub 30. oktoobril (mitte 29. okt.) kl. 18 pedagoogikakabinetis (üt. 104).

LOODUSKAITSERING

Neljapäeval, 30. oktoobril kl. 18 esineb TRÜ füüsikahoones Tähe t. 4 aud. D-006 **Vello Park** ENSV Termo- ja Elektrofüüsika Instituudist Antarktika uurimise teemal (sõna ja slaidid).

Esmaspäeval, 3. novembril jätkub **linnaekskursioon** Jaan Eilarti juhendamisel. Koguneme kl. 17 kaarsilla Tammsaare pargi poolsesse otsa.

RSR!

Teisipäeval, 28. oktoobril kl. 18 teadusraamatukogu aud. 293 väikese ringi koosolek.

PRESSISEKRETÄRID!

Täna õhtul «Rukkilille» kohvikus Itaalia õhtu (T. Siimets, V. Sootak).

Esmaspäeval, 27. oktoobril kl. 16 analüüsivad aud. 238 EPA lehte dots. Marju Lauristin ja Peeter Vihalemm. Võib tulla kuulama.

KLUBIS

Laupäeval, kl. 21 «Suure Saali» õhtupoolik (NB! Esineb ootamatusi!).

Laupäeval, kl. 21 diskoprogramm «Kergendus pole vabanemine» (kuulamiseks J. Page loomingut).

Toimetaja VARJE SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 4555. MB-08876. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 29 (1463) Reedel, 31. oktoobril 1986 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

Eksam ilma piletita ja mis kõik veel!

● EKSAM ENNE TÄHTAEGA

● LOENGU ASEMELE KA FOORUM

● MARKSISMI-LENINISMI ALUSTE RIIGIEKSAM

Nüüd on siis ühiskonnateadlaste ülesanded NLKP XXVII kongressi otsuste elluviimisel mitmeti läbi arutatud. Põhisuunad kujundati üleliidulisel nõupidamisel Moskvas oktoobri algul. Kahe nädala vältel arutati neid kateedrites. 22. oktoobril leidis aset ülikooli ühiskonnateadlaste parteiorganisatsiooni ja nõukogu ühiskoosolek ja 29. oktoobril koguneti Tallinna vabariiklikule nõupidamisele.

* * *

Mida uut on teoksil NLKP ajaloo kateedris?

Õppetöö eesmärgiks ei peaks meil olema ainult eksami edukas sooritamine, vaid ikkagi see, et aine õppimine annaks tulevasele spetsialistile kõikvõimaliku edaspidiseks praktiliseks tegevuseks oma erialal. **Piletita hakkasime eksameid** vastu võtma kohe pärast aprillipleenumit. Nüüd võime kõnelda juba selle positiivsetest tulemustest. Kõige olulisem on vahest see, et niisugune eksam välistab aine omandamise eklektiliselt osade kaupa vastustena piletiküsimustele. See võimaldab õppejõul suunata eksamit nii, et saaks ettekujutuse noore inimese küpsusest ja valmisolekust tulevaseks tööks.

Õppeaasta algul kinnitati **iga teaduskonna juurde kindel õppejõud.** Nii saab kateeder hoida paremat kontakti teaduskonna juhtkonna ja ühiskondlike organisatsioonidega ning lähendada partei ajaloo õpetamist erialale. 20. oktoobril informeeriti parteikomitee ideoloogiasektori nõupidamisel sellest ka teaduskondi.

Partei sotsiaalpoliitika paremaks tundmaõppimiseks otsustati **tihendada sidemeid linna eesrindlike ettevõtetega.** Selle otstarbekuses veendus kateeder kevadel Tartu Mööblikombinaati tehtud külaskäigul.

Üliõpilased, kes on esinenud väga hästi õppeaasta esimesel poolel seminarides ning sooritanud ka eksami edukalt, saavad õiguse teha **enne tähtaega** (kas või uue semestri algul) **NLKP ajaloo eksami.** Esimesed tulemused näitavad, et siis saab tegelda rohkem seni edukate varju jäänud või nende taha pugenud keskmiste üliõpilastega. Ühtlasi aitab see ausse tõsta seni tagasihoidlikult hinnatud üliõpilase põhitööd — õppetööd.

12. oktoobri kateedri koosolekul otsustati katse korras rakendada **loengu ja seminari vahevormi,** mis viiks lektori üle monoloogilt dialoogile ning teeks võimalikuks ulatusliku avameelse jutuajamise kõikide vastava eriala üliõpilastega. Loengute arvu vähendades saab paar korda semestris **asendada loengut foorumiga,** kus üliõpilased esitavad mitmesuguseid küsimusi läbivõetud materjali seose kohta praktikaga, selle aktuaalsusest jne. Küsimused tuleks ette valmistada komsomolil, vastab lektor. Osa võtavad samuti seminarijuhatajad ja teaduskonna esindajad. See väldiks ka ebakõlasid, mis võivad õppetöö käigus erinevate seminarirühmade vahel kujuneda.

Et järgmisel õppeaastal seatakse sisse **marksismi-leninismi aluste riigieksam,** otsustati kateedri koosolekul pöörduda teiste ühiskonnateadlaste poole ettepanekuga alustada kohe vastavate õppematerjalide ettevalmistamist. See mõte kiideti 22. oktoobri ühiskoosolekul heaks.

Koos uute vormide otsimisega peeti vajalikuks lisatähelepanu pöörata senistele vormidele: õpetada üliõpilastele esinemisoskust, kasutada aine õpetamisel võistlust (konkurss parema ainetundja nimetusele jne.). Õppetööküsimuste arutamisse tuleb intensiivsemalt kaasa tõmmata komsomoli. Otsustati jätkata ja laiendada sotsioloogilisi uurimusi ühiskonnateaduste õpetamise parandamiseks.

Ees on veel rohkesti lahendamist vajavaid probleeme. Ei rahulda välja kujunenud seminaride läbiviimise pruaktika, kus sõnavõtud üksikute kavapunktide kohta jagatakse välja nagu teatrirollid. Kaastudengeid ei huvita see, mida üks neist parajasti räägib, vaid see, millal tuleb tema järjekord. Niisugune toiming on vaja asendada aktiivsema, kaasa mõtlema paneva vormiga. Õppetöö klassikalised vormid — loeng, seminar, üliõpilase iseseisev töö allikatega ja teadustöö peaksid koos uute üritustega andma tulevasele spetsialistile maksimaalsed teadmised ja kogemused. Peaksime töötama nii, et need spetsialisti oskused oleksid märgatavad kohe esimesest tööpäevast alates. Nii, et on, mille üle mõelda ja mida tulemuslikumaks muuta ning milles eksperimenteerida.

JOHANNES KALITS,
NLKP ajaloo kateedri juhataja

Inglise filoloogid taas edukad

Inglise filoloogide edukas esinemine üleliidulistel aineolümpiaadidel on saamas meeldivaks tavaks. 1981—1985 esindasid nad Eestit Alma-Atas, kus võistkondlikus arvestuses saavutati 1982. ja 1984. aastal neljas koht, 1985. aastal kolmas ja 1983. aastal jagati 2.—3. kohta Leningradiga (1981. a. võistkondlikke kohti ei arvestatud).

Alates sellest aastast viib üleliidulisi inglise keele olümpiaade läbi Leningradi Pedagoogiline Instituut, kus 21.—25. oktoobrini toimuski kuues konkurss. Nüüdki osalesid kõik liiduvabariigid pluss Moskva ja Leningrad, kokku 51 võistlejat. Eestit esindasid Ingrid Teigar III, Urho-Mati Limberg IV ja Anne Talfelt V kursuselt ning võistkonna saatjana ja žüriiliikmena allakirjutanu. Võistkonda treenis inglise filoloogia kateedri vanemõpetaja Krista Soomere, keda abistasid õpetajad Piret Tergem ja Pilvi Rajamäe, kõik varasemate olümpiaadide laureaadid.

Konkurss koosnes kolmest ülesandest: 1) venekeelse pedagoogilise süžeega ühifilmi kommenteerimine inglise keeles koos lindistamisega, 2) kirjalik leksikaal-grammatiline test ja 3) koolis nähtud inglise keele tunni kirjalik analüüs koos inglise keele õpetamise metoodika teooria kontrolliga.

1. ja 2. ülesande põhjal (keelelised ülesanded) saavutas individuaalarvestuses 3. koha **U.-M. Limberg**. 3. ülesanne meie võistlejatele auhinnalisi kohti ei toonud, sest meil ei loeta inglise keele õpetamise metoodikat vene keeles. Üleüldises individuaalarvestuses saavutasid auhinnalised kohad **U.-M. Limberg (4. koht) ja A. Talfelt (10. koht).**

Võistkondlikult tuli Eesti Leningradi ja Moskva järel jällegi **kolmandaks**. Järgnesid Läti ja Ukraina. Toome võrdluseks eelmise aasta viis paremat võistkonda: 1. Moskva, 2. Valgevene, 3. Eesti, 4. Leningrad, 5. Ukraina.

Olümpiaadiga rööbiti korraldati võistlejaile teaduslik konverents. A. Talfeldi ettekannet ingliskeelse teksti kohesioonist auhinnati diplomiga.

HEINO LIIV

Tänu

Eduka esinemise eest Ungaris toimunud koorikonkursil said tänu osaliseks TRÜ Akadeemilise Naiskoori dirigent **Vaike Uibopuu,** koormeister **Ene Ahven** ja koori aktivist **Tiina Jasinski.** Energilise tegutsemise eest naiskoori grupijuhina avaldati tänu halduspro rektor **Vello Peedimaale.** Kauaaegse kohusetundliku laulmise eest avaldati tänu naiskoori liikmeile **Kaie Parvele** ja **Milvi Kalamehele.**

Konstrueerimis-eksperimentaalosakonna töötajaid **Kalle Einmanni,** **Tiit Taremaad, Väino Järve** ja **Aksel Ostratit** tänati suvel tulvaveest tekkinud raske avarii likvideerimise eest.

Arstiteaduskonna päeva puhul autasustas ENSV KKEH Ministeerium oma aukirjaga eduka teadusliku, pedagoogilise ja agara ühiskondliku töö eest kateedrijuhataja kt. dots. **Ivar Tammaru,** prodekaane dots. **Arved Jentsi** ja prof. **Leo Pokki,** laborijuhatajaid meditsiinikandidaat **Raik Mikelsaart** ja **Mart Viikmaad** ning ÜMPI majandusdirektorit **Aavo Kogerit.**

Kas tunnete oma komsomolisekretäri?

Eelmises lehes saime tuttavaks matemaatikute sekretäri Alar Pandisega. Sekretäride tutvustamised jätkuvad.

Järgmises lehes saame teada, kes kandideerivad 12. novembril toimuval komsomolikonverentsil juhtima ülikooli komsomolielu.

* * *

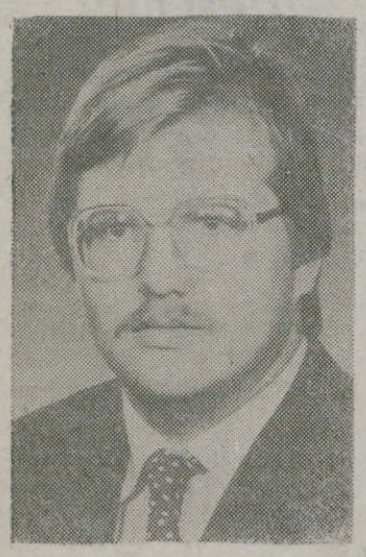

MARGUS LÄÄNE,
ajalooteaduskonna komsomolisekretär

On sündinud 1963. aastal. Lõpetas Tallinna 7. keskkooli ning seejärel 2. Tehnikakooli kinomehaanikuna (kiitusega). Praegu õpib ajaloo IV kursusel. Teisel ülikooliaastal oli kursuse poliitinformaator, 1985—1986 teaduskonna komsomolisekretär. Nüüd valiti tagasi. NLKP liige.

*

Eelmisel aastal võis täheldada teaduskonna komsomolielus mõningaid viltulaskmisi. Nurjusid mitmed head kavatsused. Loodan, et edaspidi oskame vigadest õppida. Kohe pärast aruande- ja valimiskoosolekut pidasime büroo liikmetega nõu, kuidas muuta meie komsomolielu sisukamaks, huvitavamaks, tuua lähemale igale üliõpilasele. Paremaks peab saama ka meie organisatsiooni distsipliin.

Soovin oma teaduskonna üliõpilastele jõudu ja jaksu värskete mõtete väljapakkumisel ja teokstegemisel.

MAIT LAND,
füüsikaosakonna komsomolisekretär

On sündinud 1964. aastal. Lõpetas Võru I Keskkooli 1982. aastal kuldmedaliga. Samal aastal sai temast füüsikatudeng. Aastatel 1983—1985 teenis Nõukogude armee sapöörivägedes. Komsomolitööga on tegelnud keskkoolipäevist saadik; oli ELKNÜ XIX kongressi delegaat.

Valiti osakonna sekretäriks teist korda.

Alanud aruandeperioodil näen komsomolitöös peamise ülesandena suurendada üliõpilaste aktiivsust, saavutada, et üliõpilased lõpuks omeli mõistaksid, — nendesse puutuvaid asju peab otsustama ise; et ilma nende otsese osavõtuta ei muutu (ega uutu) meil midagi.

*

KALEV KASK,
keemiaosakonna komsomolisekretär

On sündinud 1964. aastal Võrus. Lõpetas Võru I keskkooli 1982. Samal aastal astus füüsika-keemiateaduskonda, praegu õpib III kursusel keemiat, 1983—1985 tegi läbi sõjaväeteenistuse. II kursusel valiti osakonna komsomolibüroosse, kus täitis kuni sekretäriks valimiseni ideoloogiasektori juhataja kohuseid.

* * *

Ma arvan, et kõik paberile pandu tuleb teoks teha. Ei ole mõtet teha plaane, kui neid ei täideta. Samal ajal on vaja püüda, et plaanide täitjaid, ürituste läbiviijaid oleks rohkem kui näputäis komsomoliaktiviste. Pärast oma osakonna komsomoliorganisatsiooni aruandeja valimiskoosolekut vaatan tulevikku optimistlikumalt, sest nägin, et ka enamik kaasüliõpilasi tunneb muret puudujääkide pärast osakonna ning terve ülikooli elus. Neist puudujääkidest ülesaamiseks tuleks ületada vaid domineeriv passiivsus ning ükskõiksus.

Arved Vain 50

Avinurme Vadi küla on Arved Vaini sünnipaik ja kohalikus algkoolis algas sihipärane vaimu ja keha harimine. Õpingud jätkusid Lohusuu 7-kl. Koolis, koolitee üks ots oli täpselt kaheksa kilomeetrit. Kõik need aastad tuli koos vennaga teha kõik jõukohane ja üle sellegi maatööl.

Õppetöö Tartu Kohaliku Tööstuse Tehnikumis äratas noores tehnikahuvi ja haridustee jätkus TPI-s masinaehituse valdkonnas. Noor mees tegeles sportvõimlemise ja akrobaatikaga, võitis viimasel alal Eesti meistri medali. Spordi ja tehnika seostest tekkis huvi inimese liigutuste fikseerimise ja analüüsimise vastu. Seda huvi oli praktiliselt võimalik rakendada ÜTÜ biomehaanika ringis. Täna tagasivaadet tehes võib selle huvi konkreetsete tulemistena loetleda uudset uurimismetoodikat biomehaanikas, kahte autoritunnistust, artikleid üleliidulistes ja rahvusvahelistes väljaannetes, väljakutseid paljudesse instituutidesse ja spordikoondistesse. «Liigutuste biomehaanikast toeta olekus» — sellist pealkirja kandis 1970. aastal kaitstud kandidaaditöö ja peatselt tuleb esitamisele väitekiri järgmise kraadi taotlemisel.

Kehakultuuriteaduskond tähistab võimlemise ja biomehaanika kateedri juhataja dots. Arved Vaini 50. sünnipäeva aktusega spordihoones Ujula 4 3. novembril kell 16.

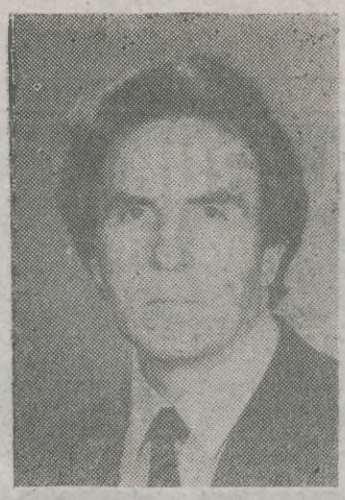

Teisipäeval komsomolikomitees

✲ UUED LIIKMED

✲ SEKTORI ARUANNE

✲ AV KOOSOLEKUTEST

✲ EÜE TÖÖSUVEST

Soovituse NLKP liikmeks astumiseks sai Rita Pillmann (saksa fil. V).

Aruandega esines Tiina Noot, komitee siseorganisatsioonilise töö sektori juhataja. Eelmainitud sektor tegeleb põhiliselt paberitööga. Sektorisse laekuvad koosolekute protokollid, tööplaanid, liikmemaksud. Kuid kas ikka laekuvad? Senini pole Tiina sõnutsi veel ükski meie kümnest teaduskonnast oma asju korda saanud. Ajaloolased on osanud oma kaustagi ära kaotada. Liikmemaksudega olid võlas 74 kursust 163-st.

Sekretär Andi Kasak pole rahul AV koosolekute läbiviimisega. Nii mõnelgi pool oli tunda koosolekul juhtiva käe puudumist, kõikjal ei olnud näha koostööd sekretäri ja büroo vahel. Halva koosoleku näiteks oli ajaloolaste oma.

EÜE töösuvest rääkis Priit Teder. Ülikoolil oli sel suvel malevlasi välja panna 697, rühmi 18 (plaan 29). Mis mureks? Ülikoolist tuleb järjest vähem funktsionääre. Sõnaga — positsioonid lähevad käest.

VILJA KALLASTE

Ülikooli mütsist ja tervitamisest

Varsti saavad viimased esmakursuslased kätte ülikooli värvimütsid ja Eestimaa peakatterinne (vrd. rohurinne või põõsarinne bioloogias) täieneb jälle sadade tuliuute ilusate sini-punavalgete mütsidega. Neid värvimütse nimetatakse ka tekliteks. Seda germanistlikku sõna allakirjutanu ei poolda. «Tekkel» tuleb saksakeelsest sõnast «Deckel». See sõna tähendab eesti keeles peale tekli ka kaant ja kübarat. «Kaane» kasutamise näiteks on seal «iga pott leiab sobiva kaane» ja «kübara» kasutamise näiteks «pähe saama; kolki saama», aga «Deckelkorb» on «kaanega korv». Tudengi pea ja teiselt poolt pott ning auklik korv — poleks nagu ühist, või on siiski?

Olgu siiski «tekliga», kuidas on. Praegu on paras aeg meelde tuletada, et ülikooli mütsi kandmisel kehtivad mõned reeglid. TRÜ mütsi statuut kehtestati rektori käskkirjaga 19. märtsil 1957. Selles on peale mütsi kirjelduse mõned punktid, mida mütsi kandjad peavad teadma.

✲ Statuudi punkt 3 ütleb, et **TRÜ müts näitab kuuluvust TRÜ kollektiivi ja selle kandja peab olema laitmatu käitumisega eeskujuks ülejäänud noorsoole.** Nii et kes kannab meie värvimütsi, peab ikka laitmatult käituma — käima, tervitama, rääkima, riietuma, sööma, bussis jm. sõitma, kirjutama — kõike nii, et ta meie ülikoolile häbi ei tee. Igasuguste noorte hulgas maad võtvate popuuendustega oldagu ettevaatlikud. Näiteks äärmuseni luitunud ja paigatud kulukatega ilus ülikooli müts kuidagi kokku ei sobi.

✲ **Punkt 4 järgi on TRÜ mütsi kandmise õigus ainult üliõpilastel ja aspirantidel.** Lõpetanud ja õppejõud tohivad seda kanda pidulikel sündmustel (näiteks rongkäigus). Mittestatsionaarsed üliõpilased võivad mütsi kanda sessiooni ajal ja samuti pidulikel sündmustel.

✲ **Statuudi punkt 5 ütleb, et on lubatud kanda ainult täiesti tervet, puhast mütsi.** Nii et ei mingeid murtud nokki, narmaid või auke mütsis. Viie aasta jooksul päike muidugi pleegitab mütsi, aga ei määri; saabki vahet teha nooremate ja vanemate kursuste üliõpilaste vahel. Mütsi hoida pole raske, kui teda kantakse, nagu ette nähtud, ainult nn. linnariietuse juures. Minu arvates võib siiski seda mütsi kanda ka hulgakesi looduses ekskurseerides või laupäevakutel, kui on seljas väliriided ja käitutakse soliidselt, aga ka siin tuleb mütsi hoida.

✲ **Statuudi punkt 6 järgi võivad dekaanid halva õppeedukuse, sobimatu käitumise jms. puhul mütsi kandmise õiguse üliõpilaselt üheks semestriks ära võtta.** Seda materiaalsete kaasnevusteta ja moraalselt mõjuvat kena karistust on meil rakendatud, aga paistab, et vähe.

✲ **Punkt 7 järgi kaotavad rektori käskkirjaga karistatud üliõpilased automaatselt õiguse mütsi kanda kuni karistuse mahavõtmiseni või aegumiseni ja punkt 8 järgi jälgivad statuudi nõuete täitmist dekanaadid ja ühiskondlikud organisatsioonid.** Ehk pole mul õigus, aga tundub, et need viimased punktid on hoopis ära unustatud. Ometi peaksid värvimütsi kandmise reeglite täitmist jälgima eriti üliõpilased ise — komsomol ja üliõpilaste ametiühing.

* * *

Peakatte kandmisega kaasneb tervitamine. Tänapäeval küll kipub noorte seas levima kombeanarhia, käitumine läheb järjest vabamaks ja vanu, paljude põlvkondade jooksul üldtunnustatuks saanud kombeid kas unustatakse või püütakse neid kui tülikaid ja tähtsusetuna näivaid vältida. Aga kes veel kui mitte akadeemilised noored peaksid väljakujunenud inimestevahelisi lugupidamist ja viisakust väljendavaid kombeid täitma ja sellega teistele noortele eeskuju andma?

Tervitamisel eksitakse palju. Pahatihti tervitab üliõpilane (sageli kahjuks ka nüüd juba keskikka jõudnud õppejõud) nii, nagu heaks arvab, või ei tervita üldse. Allpool ongi meenutuseks kirja pandud mõned tervitamisalased viisakusreeglid.

✲ **Mütsita tervitatakse pead noogutades või kummardudes.** Mütsiga kaasnevad omad tavad. Naised ei võta tervitamisel peakatet maha. Meeste puhul kehtib otstarbekas ja lihtne reegel: peakate, mida saab pähe panna ühe käega — nokkmüts (v. a. mundrimüts, mille kandjad tervitavad oma mundri määrustiku kohaselt), kübar, papaaha —, võetakse tervitamisel peast, peakate, mida tuleb pähe panna kahe käega — barett, läkiläki —, jääb tervitamisel pähe ja tervituseks on peakummardus. Nii et üliõpilasmütsi peavad noormehed ikkagi kergitama, kui vähemalt üks käsi on vaba.

Paljudes koolides pole mütsiga tervitamist õpetatud, sest praegu on kehalise kasvatuse tunnid täis normide täitmist ja käitumise, rühi jms. õpetamiseks pole koolis mahti, vahel ka õpetajal oskusi. Meil gümnaasiumis (sellest on nüüd üle 50 aasta tagasi) õpetati mütsiga tervitamist: käisime saalis laias ringis ümber õpetaja, temast möödudes 4 sammu enne võeti müts nokkapidi energilise liigutusega peast maha õla kõrgusele, kumera põhjaga ettepoole, nägu põõrati õpetaja poole, õpetajast samm möödas pandi müts jälle pähe, ja nii terve tund aega. Kes tervitamist tunniga ära ei õppinud või pärast tänaval kehvasti tervitas, sellele tehti lisadrilli.

Mõni aeg tagasi kirjutati kuskil ajalehes, et peapaljastamise komme pärineb rüütlite ajast ja tähendab allaheitlikkust. Kiivrit ära võttes andis tervitaja end tervitatava meelevalla alla, et löögu või maha. Niisugust informatsiooni ei maksa alati tõsiselt võtta. Ajalehest võib palju vaieldavat lugeda, näiteks sedagi, et ei tohi ütelda «pakaa», «nägemiin», «orevuaa» vms., vaid pidavat ikka öeldama mingi eestikeelne sõna.

✲ **Esimesena tervitab noorem vanemat, mees naist, naisüliõpilane meesõppejõudu (selle koha peal on lihtsam ja selgem vanust mitte mõõta).** Esimesena tervitab, ja selgesti, ruumi tulija ja jätab hüvasti ruumist lahkuja. Kätt pakub vanem nooremale, naine mehele ja õppejõud üliõpilasele (ka siin ei maksa vanust mõõta). Mehed tõusevad kätlemisel püsti, kui nad ei ole selleks liiga tõbised või mõnel muul põhjusel ei saa parajasti tõusta. Muidugi võetakse tervitamise ajaks käed taskust ja suits suust ning suutäis neelatakse alla. Näts lükatakse tasakesi keelega põske ja nämmutamine katkestatakse tervitamise ajaks. Naised, sõltuvalt vanusevahest, kätlemisel alati püsti ei tõuse. Üldiselt on aga otstarbekas kättpidi tervitamisega mitte üle pakkuda. Allakirjutanu on üks neid, kes ei taha teisele hästi kätt anda, kui sellega on pärast viimast kätepesemist näiteks kingi tolmust pühitud või mitmes bussis end seistes kinni hoitud. Vaene partner ju ei tea, mis gripipisikud või muu nähtamatu saast teise inimese käe küljes võib olla, aga pärast katsub näpuga silma või keelt. Parem juba endale sisse harjutada meeldiv kummardus, mis sobib igal juhtumil, aga pakutud käsi tuleb väiksemal vennal ikka vastu võtta. Paistab, et kinda äravõtmine kätlemisel on normaalselt levinud. Kui tervitatakse istudes (eemalt või laua taga, kus tõusmine on tülikas), siis lastakse vähemalt üle põlve olev jalg maha.

✲ **Üldiselt peab tervitamine olema selge ja kõhklematu, rõõmus ja saadetud silma vaatamisest.** Vahel võib tänaval kohata üliõpilast, kes meelega vaatab mujale, teeseldes tuttava mittemärkamist, või luurab altkulmu, kas teda ikka tuntakse ära või pääseb seekord tervitamisest. Vahel vahitakse ka ülbelt otsa ega tehta tutvusest väljagi. Siis on enam-vähem kindel, et sellel üliõpilasel vastutuleva õppejõuga eksamit või arvestust enam ees ei ole, tühja, ei tasu enam tervitada. Aga on ka teisiti — järjest sagedamini tuleb tänaval vastu sümpaatne üliõpilane, kes küll sind kaugelt ära tunneb, siiralt ja rõõmsalt naeratab ning tõstab käe või nõksutab peaga nagu kursusekaaslasele, aga mütsi ei kergita.

Viimasel ajal näeb harva ka ilusat kommet austada viimse tervitusega matuserongi. Olen näinud üliõpilasi, kes seda ei tee, aga ka neid, kes matuserongi austavad, kui näevad seda tegevat mõnda vanemat inimest. Nii et normaalsed noored võtavad meeleldi omaks häid käitumisreegleid. Seepärast arvan, et ka siin esitatud märkused ei ole kirjutatud ilmaaegu.

Allakirjutanul, küllap ka meie lehe tometusel oleks hea meel, kui ka teised ülikooli inimesed, nii üliõpilased kui töötajad, meie lehes oma arvamustest tervitamise kohta midagi kirjutaksid.

JÜRI RISTKOK

NB! Ja mida arvata Sina ja Teie kohta (vt. «TRÜ» nr. 13, 1986) — toim.

Esmaspäevaõhtu psühholoogiga

Kas me oskame suhelda? Suudame alati õigesti käituda? Tuleme kõigis olukordades ise toime? Oskame stressist elukeskkonda kahjustamata välja tulla? Kuidas ennast kokku võtta ja jõudu rakendada, kuidas juhtida oma käitumist kriitilistes situatsioonides? Kuidas kasvatada last? Mida peaks teadma laste õpetamisel koolis? Neile ja lõpututele teistele küsimustele otsib vastust psühholoogia.

Sellest sügisest, täpsemalt 10. novembrist algab kaheaastane loengusari «Psühholoogia päevaprobleeme». Loengud on esmaspäeviti kaks korda kuus. Teadmisi jagavad ülikooli kõik juhtivad psühholoogid. Dots. Peeter Tulviste räägib mõtlemisest eri kultuurides, vajaduste psühholoogiast, valgustab ka psühholoogia ajaloo probleeme; Aleksander Pulver agressiivsusest, üksindusest, lähisuhetest inimeste vahel; dots. Talis Bachmann inimeste psühhofüsioloogiast; dots. Jüri Allik kognitiivsest emotsioonide teooriast; dots. Aino Lunge väikelapse psüühilisest arengust, tundeelu kujundamisest; prof. Mihhail Kotik ohutuse psühholoogiast. Veel on plaanis loengud suhtlemispsühholoogiast ja muudest päevakorrale tulevatest probleemidest.

Aleksander Pulver: «Üldsuunalt võib loenguid jagada kaheks. Osa on elupsühholoogiast. Neis kirjeldatakse situatsioone, antakse keel tähelepanuks, aidatakse teadvustada mitmeid olukordi. Jagatakse praktilist laadi teadmisi suhtlemis-, suhete- ja emotsioonide üldistest struktuuridest. Loengud peaksid aitama kujundada arusaamu, andma võtmeid lahendamaks küsimusi: miks see nii on? miks ma nii käitun? mida teha?

Teine osa loenguid annab ülevaate psühholoogia teoreetilistest probleemidest, hetkeseisust Euroopas ja mujal.

Loengusari on psühholoogia algkursusest iseseisev ja mõeldud kõigile, kellel huvi; ka täiesti eelteadmisteta kuulajaile».

Loengud hakkavad toimuma Tähe tn. 4 aud. D-120. Kohtumiseni 10. novembril.

MARGIT MIKK

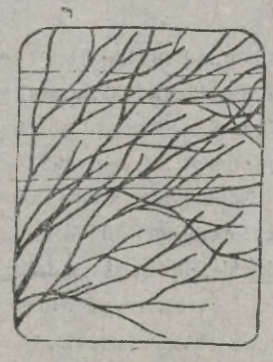

Hei, rebane! Taidlema!

Tänavu on rebastel juba kaheteistkümnendat korda kordumatu võimalus end näidata ja tutvustada, oma sõna ütelda, hiilata vaimukusega, panna maha märk «Rebane 1986». Seda saab kõige säravamalt ja julgemalt teha rebaste taidluskonkursil **28. ja 29. novembril klubis.**

Kui mõtetest kavad saanud, tuleb need üles anda klubi kunstilise isetegevuse sektoris (II korrus, ruum 207; palade nimetused, autorid, esinejad, stsenaariumid) 26. novembriks. Ka proovide ja tehnikasoovide suhtes peab eelnevalt kokku leppima.

Kavade pikkus on peaaegu vaba, miinimumpiiri ei ole, soovitav maksimum 20 minutit.

Etteastumise viise ei piirata. Kasutada võib kõiki väljendusvahendeid.

Hindamisel arvestatakse sisutihedust, lavalist teostust ja mängu meisterlikkust.

Teemavalik vaba!

Piitsa ei ole, prääник aga küll! Jõudu!

P.S. I kursuse kultuuriorganisaatoril on võimalus tulla kolmapäeval, 5. novembril kl. 18.30 klubisse lisateavet saama ja kokku leppima.

MARGIT MIKK

(Algus eelmises lehes)

Aruandest*

Gagarini t. 1 majast. Praegu kuulub see kehakultuuriteaduskonnale. Hoone võetakse peatselt ajaloomälestisena kaitse alla ja sellega kaasneb kohustus kasutada seda võimalikult niisuguseks otstarbeks, milleks ette nähtud. Kiiremas korras peaks kaaluma vähemalt hoones asuva saali kontserdi- ja koosolekusaalina taastamise võimalust ja üleandmist TRÜ klubile.

Hetkel tuleks aga kõige rohkem toetada ja abistada vene näiteringi tegevust.

Klubi mureks on, et oma töö korraldamiseks on vaja maksta palka ringijuhtidele, muretseda instrumente, võimaldada kollektiividele külalisesinemisi jne. ning saada selleks laekumisi 40 000 rubla. See sunnib korraldama liiga palju tasulisi üritusi, mis omakorda jätab tagaplaanile mõned sisukad üritused.

● **Olmest.** Ühiselamukohti pole ülikool juurde saanud juba 12 aastat. Samal ajal on rohkem õppima tulnuid just väljastpoolt Tartut. Vaatamata sellele, et ühiselamuis on 6 m² asemel majutuspinda 4,5 m² üliõpilase kohta, on toa saanud vaid 74% väljastpoolt Tartut tulnuid. Olukord halveneb veelgi, kui varsti saabuvad tagasi sõjaväepoisid. Järgmisel õppeaastal peaks küll valmis saama 480 kohaga ühiselamu.

Hoopis murettekitavam on ühiselamutes valitsev korralagedus. Teatud murrang saavutati alles siis, kui sekkusid kõrgemalseisvad ametiühinguorganid. Sel aastal on ligi 40% ehitusjaoskonna võimsusest suunatud ühiselamuisse. Veel tehakse töid 295 tuhande rubla eest.

Esmakordselt võttis tänavu ühiselamud õppeaastaks vastu komisjon. Puuduste kohta tehti akt, milles oli kirjas kordategemise tähtaeg.

Ühiselamukorra loomiseks ei piisa vaid remondist. Tõelise korra või korratuse tekitavad elanikud. Kevadel kinnitasid ÜAÜKNi ja ÜLKNÜ keskkomitee ühiselamunõukogu uue põhimääruse. Nüüd peab ühiselamunõukogu ise oma küsimused lahendama, ta ei ole enam teisi instantse **ainult** abistav üksus. Sellesse võib nüüd valida ka komandandi. Ka ülikoolis on jõutud välja töötada põhimääruse uus projekt, kus on arvestatud omavalitsuse põhimõtteid. Praegused ühiselamunõukogud on võimelised olema oma majas tõelised peremehed. Esile tõsteti Leningradi mnt. 89 esimehe Mehis Põllu ja Tiigi 14 Mati Allikú järjekindlat tööd.

Kõikides ühiselamutes on nüüd puhketuba, mõnes ka spordiruum. Õppetoa olemasolu on jäetud majanõukogu otsustada. Agaram võiks tudeng olla oma toa remontimisel. Ülikool annab selleks vahendid. Üldreeglina majutatakse nüüd üliõpilased ühte tuppa kogu õppeajaks. Võiks koguni sisse seada mingi töötoa (asjatundlikke tudengeid ju peaks leiduma), kus oleksid käepärast hädapärased töövahendid. Saaks teha ise pisiremonti, parandada mööblit jne.

Tubadevahelises sotsialistlikus võistluses on praegu arvestatud vaid tubade korda ja puhtust. Peaks aga arvestama ka elanike ühiskondlikku aktiivsust, nende panust ühiselamuelu korraldamisse. Tabelid on ühiselamuis küll välja pandud, kuid neid täidetakse veel juhuslikult ja ebaobjektiivselt. Parandamist vajab võitjate stimuleerimine.

Ühiselamutevahelise võistluse võitis eelmisel aastal Pälsoni 23, tänavu esimesel poolaastal Tiigi 14. Üleliidulisele konkurss-ülevaatusele polnud TRÜ-l esitada ühtki nõuetele vastavat ühiselamut.

Perekonnaühiselamus on tudengiperedele ette nähtud 54 tuba ja 20 kohta üksikmadele. Vajadused on suuremad, tänavu jäi rahuldamata 14 pere- ja 23 üksikema avaldust. Kevadsemestril kirjutati pereühiselamu probleemidest pikemalt «TRÜs». Sellest sügisest ei jaota enam kohti teaduskonnad ise, vaid ametiühingukomitee. Septembris valiti ka ühiselamunõukogu, esimeheks sai Urmas Raudsepp (füüs. III).

● **Tervisest.** Kõige haigemad tudengid on filoloogia-, õigus- ja füüsika-keemiateaduskonnas, tervemad muidugi kehakultuuri- ning bioloogia-geograafiateaduskonnad. Õppetööst vabastamine haiguse pärast ületab Nõukogude Liidu keskmise ligi kaks korda. Tervisealase töö peasuund peab olema profülaktiline, ja seda ka arstipunktis. Dispanseersel arvel on 1076 üliõpilast. Sügistööd tõid ilmsiks, et paljudel üliõpilastel on vastunäidustatud välitööd, kuigi nad arstipunktis dispanseersel arvel ei olnud. See kontingent peaks aga kõik arvel olema ja aasta jooksul kasutama ka profülaktooriumi.

● **Toitlustamisest.** Oleme rääkinud, et söögikohtade arv ülikoolis on normilähedane (95,5%). Üliõpilase seisukohalt vaadates see päris nii ei ole. Normkohtade arv saadakse järgmiselt: päevaste üliõpilaste arv ja 10% kaugõppest korrutatakse 200ga ja jagatakse 1000ga. Peaks tulema 1066 kohta, on aga 1032. Viimase arvu sees on ka vana kohviku õppejõudude saali kohad. Tudengite ühiskondliku kontrolli komisjon (Uno Koppelmaa) sai kokku ainult 912 kohta. Nii on hädasti tarvis juurde uusi söögipaiku. Kurdetakse ka vana kohviku pikkade järjekordade üle lõunaajal.

Komisjon viis läbi küsitluse kõigis toitluspunktides. Ettepanekuid arvestades tehakse nüüd vana kohvik laupäeviti lahti üks tund varem, so. kl. 10. Mitmed probleemid on veel lahendada.

● **Spordist.** Massiüritustest osavõtt on vähenenud (eriti ajaloo- ja füüsika-keemiateaduskonnas). Ainult teate ülesriputamisest ei piisa, tuleb teha rohkem sisulist propagandat. Paremini on spordiüritused korraldatud arsti- ja õigusteaduskonnas.

Üliõpilaste ametiühingu I konverents

UUS KOMITEE

Mati Allik (õig. V)
Riho Allikmäe (arstit. IV)
Riina Altmäe (arstit. II)
Hannes Astok (fil. II)
Eda Eensalu (mat. II)
Marat Fahrudinov (arsti. IV)
Anna Gradovitš (fil. I)
Karmo Kalk (õig. I)
Monika Karniol (maj. II)
Tiina Klink (ülikooli teenistuja)
Ants Kull (komitee esimees)
Meelis Leedo (õig. II)
Margus Joonas (füüs-keem. II)
Carol Merzin (ajal. II)
Ene Miilen (õig. II)
Priit Pallum (maj. III)
Asko Pohla (õig. III)
Ove Tiits (biol.-geogr. I)
Piret Tisler (arstit. IV)
Tarvi Uusen (KKT II)
Ülo Veldre (fil. III)
Eve Vihmaru (maj. II)
Ivar Värsi (arstit. II).

Sõnavõttudest

Raul Eamets (õig. V) puudutas teaduskonna eksperimenti. Seda takistavad mõned bürokraatlikud barjäärid. Õppekirjanduses on küll muutusi parema poole, kuid olukord ei ole veel rahuldav. Kõiki uuendusi aitab ellu viia õppejõudude ja üliõpilaste vaheline mõistev koostöö.

Olev Ulp (klubi asedirektor) tegi mitu ettepanekut klubi ja ametiühingu sidemete parandamiseks. Klubi võib aktiviste teoreetiliselt õpetada, aga peab olema ka võimalus üritusi organiseerida.

Mati Allik (õig. V) ütles, et osa üliõpilaste peremehetunnet jätkub vaid oma toa läveni. Peab ometi ükskord selgeks saama, et kõik, mis teed, teed eelkõige endale.

Asko Pohla (õig. III) kõneles omavalitsusest. Täiesti uut organit ülikoolis juurde ei tule. Peab ära kasutama komsomoli ja ametiühingu seni realiseerimata võimalused.

Kersti Kerstna (õig. V) võttis kokku teaduskondade aruande- ja valimisperioodi. Rahuldavalt toimus see majandus-, filoloogia-, ajaloo- ja arsiteaduskonnas, viletsait õigus- ja matemaatikateaduskonnas. Rohkem võinuks olla neil konverentsidel ka õppejõude.

Oppeprorektor prof. Jüri Kärner soovitas rohkem tegelda igapäevase tööga õpperühmades. On vaja konkreetsust ja seda ka juhtidelt. Üliõpilased peavad valima ise oma juhid, siis edeneb ka töö.

Sõna võtsid veel **Aet Kull** (maj. IV), **Priit Teder** (arstit. V), spordiklubi juhataja **Johann Kukk, Uno Koppelmaa** (maj. IV), **Bernhard Hiire** ENSV KKEH Ministeeriumist ja **Ludmilla Goronkova** Haridustöötajate Ametiühingu Vabariiklikust Komiteest.

* * *

Konverents hindas üliõpilaste ametiühingukomitee töö rahuldavaks.

Otsusest

Mõned väljavõtted.

✻ Komitee koos administratsiooniga peab jälgima ülikooli ehituste valmimist ning organiseerima ka üliõpilaste osavõttu nendest töödest.

✻ Aktiivselt on vaja taotleda jagusaamist ühiselamukohtade puudusest ning rajada ülikooli kultuurikeskus Gagarini t. 1 majja.

✻ Koos komsomolikomiteega on vaja ellu viia üliõpilasomavalitsuse uus kord.

✻ Koos ametiühingubüroode ja aktiiviga tuleb komiteel 1. detsembriks asutada üliõpilaste ühiskondlik tööbüroo.

* Refereeritult.

Ühiselt hoitud, ühiselt lõhutud

Ühiselamute valmisolekut uueks õppeaastaks vaatas üle selleks moodustatud komisjon. Sinna kuulusid peale rektoraadi esindajate kõik TRÜ ehitus- ja ekspluatatsioonitalituste ülemad, partei-, komsomoli- ja ametiühingujuhid, majanõukogude esimehed, teaduskondade prodekaanid ja komsomolisekretärid. Aktis arvati ühiselamute seisukord üldiselt rahuldavaks, kuid puudusigi märgiti mitmekümnele leheküljele.

* * *

Vaatamata sellele, et meie ühiselamute remondiks on sel aastal kulutatud juba üle 200 tuhande rubla, puudutab suurem osa kirjapandust hoonete ehituslikku ja sanitaartehnilist seisukorda. Suurt kahju on tekitanud vee- ja kanalisatsioonisüsteemide lekked. Vanemates majades —, Tiigi 14, Pälsoni 23 — on sageli põhjuseks süsteemide amortiseerumine, Leningradi mnt. 25 ja 27 tornides annavad tunda projekteerimis- ja ehitusvead. Eeltoodud põhjuste kõrvale tuleb asetada ka ühiselamute elanike hooletus, kohati lausa kuritahtlik suhtumine kätteantusse.

Kõige ebaperemehelikumalt on oma ühiselamusse suhtunud kehakultuuri- ja füüsika-keemiateaduskonna üliõpilased (Leningradi mnt. 25). Selle tõttu vähendati neile teaduskondadele eraldatud ühiselamukohtade arvu. Kahjuks pole ühiselamus Leningradi mnt. 25 olukord paranenud. Remondimehed ei jõudnud veel majast lahkuda, kui kraabiti kirjuks VI korruse fuajee seinad. Sel juhul vastutab korravalve, valve puuduliku organiseerimise korral aga korrusevanem. Seda, et ülikoolile materiaalse kahju tekitamist käsitletakse täie rangusega, tõendavad järgmised näited: üliõpilane, kes Pälsoni 23 ühiselamus lõhkus ukse ja laskis lahti vahtkustuti, tasus tekitatud kahju hüvitamiseks ülikooli kassasse 120 rubla; Tiigi 14 elanikule läheb äsjasaadud aknakardinate tükeldamine maksma 30 rubla. Ka eespool nimetatud seinajoonised Leningradi mnt. 25 on ära hinnatud. Küsitav on sellistele üliõpilastele ühiselamukoha jätmine. Tekitatud materiaalse kahju hüvitamine ei ole ju veel karistus.

Vastavalt kuulutatule oli ühiselamutes enne kontrolli läbi viidud suurpuhastus. Hästi õnnestus see ühiselamus Leningradi mnt. 27, ka kõrvaltornis Leningradi mnt. 25 oli palju tööd tehtud. Kahjuks ei saa sama öelda varem heas kirjas olnud ühiselamu Tiigi 14 kohta. Köökide koristamine käib endiselt üle jõu, eriti matemaatikutel. Suuremat lugu puhtusest ei pea ka osa Pälsoni 14 elavatest filoloogidest.

Pärast seda, kui valvest puudumisega hakkas kaasnema ühiselamukoha kaotus, muutus olukord ruttu paremaks. Ometi ei saa veel rahul olla. Mis valvamisest saab rääkida, kui valveruumist lähevad kaduma telefon ja valvuri tool (Leningradi mnt. 25). Nüüd on igas majas täidetud 2,5 palgalise valvuri kohta. Puuduva 1,5 koha täitmine ei tohiks mitmesajale üliõpilasele üle jõu käia. Ka edaspidi ollakse ranged nendega, kes oma valvekohustust ei täida.

Pikka aega ei saadud jagu üürivõlglastest. Sel sügisel jäeti majutamata isikud, kel üürivõlg 10 ja enam rubla. Edaspidi ollakse veelgi nõudlikumad.

Veel on probleemiks see, et komandandil puudub osa tubade varuvõtmeid. See on takistanud sisseastujate majutamist, desinfektsiooni ja remonti. Novembri algul varuvõtmeid kontrollitakse. Et toavõtmete kaotajaiks, sageli ka lukusüdamike vahetajaiks on toaelanikud, tuleb neil hoolt kanda, et komandandil oleks varuvõti. Vaheajaks või toast päriselt lahkuja peab ka oma võtme andma komandandi kätte. Just osa tubade võtmete puudumine takistab täielikku desinsektsiooni. Järgmisel taolisel juhtumil korratakse desinsektsiooni suletuks jäänud tubade elanike kulul.

Kui majanõukogud töötasid õppeaasta vältel vahelduva eduga, siis suvevaheajal jäid ühiselamud nendepoolse tähelepanuta. Tulevikus on soovitav valida majanõukogu koosseisu 2 esmakursuslast, kes on oma suvemaleva töökohuse täidavad majanõukogu esindajatena oma ühiselamus.

Sel aastal on ühiselamutes ülemajutus tavalisest väiksem. Ka edaspidi tehakse nii. Vabaneme neist, kes ühiselamus elada ei oska. Teistel on sellevõrra lahedam.

ARNO MÄGI

● **«No minu tuba see küll ei ole!» Ei olegi. Pilt pärineb toimetuse arhiivist ja on tehtud aastaid tagasi ühel reidil. Vaevalt keegi peale pildi niisugust tuba näha tahakski, ise ju ka mitte.**

Kelle või mille vastu võitleb üliõpilaste a-ü?

Käisin möödunud teisipäeval ametiühingukonverentsil.

Aü tööga olen varem kokku puutunud äärmiselt minimaalselt ning seetõttu ei olnud mul praktiliselt mingisugust ettekujutust selle organisatsiooni töödest-tegemistest.

Mind üllatas asjalikkus, millega alustati. Konkreestelt ja otsekoheselt räägiti tänase tudengi igapäevaprobleemidest ja nende lahendamise võimalustest. Tundus, et probleemide laias valikus ei olnud midagi olulist kahe silma vahele jäetud. Ühesõnaga — sisuline külg oli hästi ette valmistatud ja tunda oli, et eelnevalt põhjalikult läbi töötatud...

...Seda teravamalt torkas silma üks peaitnäha kõrvaline detail, mis aga sügavamal juurdlemisel osutub küllaltki tõsiseks mõõdalaskmiseks.

Milleks olid foorumi kooshoidmiseks kasutusele võetud **erilised** meetmed?

Asjalik ja konkreetne jutt kõnepuldist andis igati tunnistust üliõpilaselu edasisest demokratiseerumisest, kuid juba aula uksel ja riideruumis jalad harkis äraminejate vastu «võitlejad» sarnanesid küll pigem telesaatest 'Täna maailmas' nähtud rahumeelseid demonstratsioone laialiajavate politseinikega, mitte aga demokraatliku üliõpilasorganisatsiooni konverentsi orgkomitee liikmetega!

Oleks ju täiesti piisanud konverentsi algul viisakusreeglite meeldetuletamisest ära minna soovijatele.

Mõelgem! Ära minnakse põhiliselt kolmel põhjusel: 1) objektiivne vajadus, 2) tüdimus-igavus, 3) need, kellel juba enne konverentsile tulekut oli plaan sinna kauaks mitte jääda.

Põhimõtteliselt saab kõigi nende vastu võidelda. **Esiteks** tuleks kutsed laiali saata tunduvalt varem (mina sain kutse sama päeva hommikul), et iga delegaat saaks oma tegemised organiseerida vastavalt olukorrale. **Teiseks** — võitluseks igavuse vastu on üks tee: sisutihedus. **Kolmandaks** — nende vastu oleks pidanud võitlema juba delegaate valides. Seega, nagu näha, ei ole mingit vajadust meie maa ajaloo rikkalikest kogemustest üles korjata seda juba äraproovitud ja hukkamõistetud, meie komsomoliorganisatsiooni juba aastaid terroriseerinud nn. politseitaktikat. Viitab ju see, nagu teadnuks orgkomitee ette, et rahvas hakkab laiali jooksma (kuigi tegelikult ei paistnud äraminemise tendentsi olevat). Kui järele mõelda, on igasugune äraminemine kriitika orgkomiteele, vaatamata sellele, kas see kriitika on teadlik või mitte.

Igal juhul peaks selline valve all vabatahtlik koosviibimine olema natuke solvav igale kutsutule!

Lugupeetud ühingukaaslased, ma arvan, et on, mille üle uutmoodi mõelda!

KALLE KIVI

Austatud „TRÜ“ toimetus

Tihtilugu avate uusi rubriike, mis annab tunnistust mõtte loovast ja rahutust liikumisest. Käesolev lugu võib-olla ei mahu neist ühegi raamidesse, kuid minu meelest ei ole õige vaikida inimestest, kes üli-kooliaastad tõelikult meeldejäävaks teevad. Pealkirja pole ma pannud, pakuksin välja «Kaksikportree» või «Meie liidrid».

KAKSIKPORTEE

Tihtipeale on samanimeliste meestega segadusi. Ikka kiputakse ühe patte teise kaela ajama ning vastupidi, keegi võib teenimatult aupaistesse tõusta. Kui aga tegemist tublide meestega, siis võib tunnustuski samaaegselt saabuda. Meenutagem kasvõi kirjanike kongressi aegset juhtumit kirjanike Tuulikutega. Tõsi, nemad on vähemalt vennad, meil tuleb aga juttu meestest, kelle sugupuu vähemalt Põhjasõjani küll kordagi ei ristu. Kaugemale ei tea, ning eks ole meil lõppude lõpuks kõigil üks eellane.

Meie kirjutise kangelasi seob ühine perekonnanimi ja nagu järgnevalt näeme, palju muudki. Ent siiski on parem, kui saab selgeks who is who. *Märgusõna* **Lukas.** *Alustada tuleb ikka algusest. Kui Tartus nägi ilmavalgust* **Ivo-Jaan,** *siis oli* **Tõnisel** *eluteel nii mõnigi iseseisev samm astutud. Vanusevahe on neil peaaegu kaks aastat. Enne kui ajaloomuusa nad* alma mater*'is kokku viis, ei teatud vastastikku teise olemasolust midagi. Eluringid hakkasid lõikuma 1982. aastal, kui Tõnis juba II kursuse tudengina märkas tihti dekanaadi ümber tiirlemas tahtejõulise ilmega abiturienti, kes kokkunutsutatud koolimüts peos, kadedal pilgul värvimütsi piidles.*

Kui Tõnis rebasepäevist peale sekkus osakonna siseelu mitmekülgsemaks muutmisse, siis hiljem immatrikuleeritud Ivo-Jaan leidis selle elu juba nii kireva ja omanäolise olevat, et see ilmtingimata laiemale avalikkuselegi tutvustamist tasuks. Nõnda hakkas «TRÜs» üksteise järel ilmuma meeleolukaid ja rõõmsahõngulisi sõnumeid; nüüdseks on ka keskajalehtedes käsi valgeks tehtud. Ja juba oligi segadus majas. Lustlikult nõuti Tõniselt honorari jagamist sõprade mõnusas seltskonnas, tõeline tegija jäi aga endiselt silmatorkamatuks justkui tibatilluke paberlaev suure koge kõrval.

Arusaamatused osakonna piires likvideerusid muidugi peatselt, eriti kui mõlemad mehed võtsid enda vedada suurema vankri. Ivo-Jaan valiti ühehingeliselt teaduskonna komsomolisekretäriks. Tõnis kui teadlasetüüp sai kaela ÜTÜ ajalooringi rangid. Ning ühine eesmärk — meie rahvale suurima kasu saamine — tagas edu. Näiliselt oleks nagu Luik ja Vähk ühe vankri ees, kuid just see ühise asja tunnetamine lubas Ivo-Jaanil mitte vähikäigule taanduda, samuti ei jäänud ajalooring Tõnise luigelauluks. Ivo-Jaan on juba edasihüppe teinud — teaduskonna pressisekretäri prestiižikas paik on tõeliselt perspektiivikale žurnalistile mõistagi vaid pika tee algus.

Meeste teaduslik töögi tungib ühe ja sama paiga, mõistagi Tartu probleemistikku. Tõnis katsetab keskaja vaimuilma tundmaõppimise kaudu paremini mõista ka meie kaasaegsete ilmapilti, Tartu piiskopkonna ajalugu kätkeb endas suurepärast ainet. Ivo-Jaan, hakkaja mehena seal, kus viga näeb laita, lapib kokku linna komsomolielu katkenud kroonikat.

Pajatada oleks paljugi, kuid lõpetuseks vahest kõige olulisem. Ega tudengielu üksipäinis meelakkumine ole, seda teavad kõige paremini just Lukased, kes taladena lage kannavad. Ent mustemalgi silmapilgul aitab hea nali ning sel alal on mõlemad Lukased jällegi juhtpositsioonil. Tõnis on rohkem sõnamängulise ja päevakajalise nalja meister, Ivo-Jaan maandab kollektiivseid pingeid eksamiruumiski läbitunnetatud absurdi abil, olles kõhklematult võimeline tegutsema kombel, mis suurimagi neurasteeniku pisarateni naerma ajab.

Nii on lugu kahe Lukasega. Ning kui keegi lubab teile näidata, kuidas samanimeline mees õlut teeb, siis teadke, et tegemist on hoopis kellegi kolmandaga, kes endast märku annab. Oma osakonna liidritest ehk popman*'idest aga olgu eeltoodud pisike jutuke, et oleks selge: «Iliast» ei kirjutanud mitte Homeros, vaid üks teine samanimeline mees.*

ANDO MÄE

Tartu kodu-uurimispäevast

● 22. oktoobril peeti Tartu raekoja saalis järjekordne Tartu kodu-uurimispäev, millega tähistati ühtaegu kaht sündmust — 200 aasta möödumist raekoja ehitamisest ja 95 aasta möödumist prof. Hans Kruusi sünnist. H. Kruusist kui Jakob Hurda ühiskondliku tegevuse uurijast kõneles prof. K. Siilivask. Tartu raekoja ehitusloost andis ülevaate ajaloo-osakonna vilistlane ajalooõpetaja Helle Ruusmaa. Tehti teatavaks **parim üliõpilaste kodu-uurimistöö.** Selleks osutus geograafiaosakonna diplomandi, Tõrva keskkooli noore õpetaja **Laine Hõbejärve** uurimus Otepää maastikukaitsealast. Pärastlõunal austati TRÜ rektori ja professori Hans Kruusi mälestust lillede asetamisega tema hauale Raadi kalmistul.

Seoses eeltooduga tahaksin õiendada mõningaid ebatäpsusi ülikooli lehe eelmises numbris, kus pealkirja all «NÄITUSI» on antud ülipõgus ülevaade Hans Kruusi tegevusest (seejuures aga ei mainita, kus H. Kruusi näitus on üles pandud). Ülevaates väidetakse, et H. Kruus asus pärast II maailmasõda organiseerima õppetööd vabastatud Tartus. Samal aastal suundunud ta Tallinnasse rajama Eesti NSV Teaduste Akadeemiat.

Tegelikult asus H. Kruus organiseerima TRÜ tegevuse taastamist (mis ei piirdunud kaugeltki ainult õppetööga) juba 1944. aasta kevadel NSV Liidu tagalas. Tartus tegutses ta sama aasta septembris-oktoobris ja nimetati 28. oktoobril 1944 Eesti NSV välisasjade rahvakomissariks. See ametikoht oli Tallinnas. Teaduste Akadeemia organiseerimisega hakkas H. Kruus tegelema mõnevõrra hiljem.

Mis aga lehetekstis kõige häirivam — sel ajal, kui H. Kruus Tartus töötas nõukoguliku ülikooli kiirema taastamise nimel, käis II maailmasõda veel täie hooga edasi ja lõppes alles 2. septembril 1945.

HILLAR PALAMETS

* * *

Kuivõrd kõikide kuulutuste (mis saabuvad kõige kibedamatel töötundidel) äramahutamine tingis vajaduse lühendada, siis kahjuks lendasid tekstist välja (kiirelt tehtu kisub kiiva) tekstile täpsust andvad detailid — PALUME VABANDUST!

Toimetus

RSR! Mis peitub tähtede taga?

RSR ehk rahvusvaheliste suhete ring alustas tänavu oma 23. tööaastat. Ringi esimene president oli 7. oktoobril 1963 valitud ajaloo V kursuse tudeng Mati Uesson. Esimeseks avalikuks ürituseks oli 14. oktoobril ülikooli kohvikus praeguse filosoofiadoktori Mikk Titma esinemine.

Miks me koos käime ja mida teeme? Tahame informeerida kaasüliõpilasi aktuaalsetest poliitikasündmustest, avardada silmaringi nii endal kui teil. Praegu juhendab meie ringi ajalookandidaat dotsent Kaido Jaanson.

Väike ring tuleb kokku kord nädalas teadusraamatukogu aud. 293. Paar korda semestris koguneb ka **suur ring**, kus informeeritakse tudengeid mõnest aktuaalsemast probleemist. Suur ring ei anna ainult nähtuse üldpilti, vaid püüab jõuda ka juurteni. Ülikooli õhkkond ja tudengite otsiv vaim on teinud sellise lähenemise võimalikuks. Külla kutsume ka väliskommentaatoreid ja õppejõude. Seevastu tihedamini koos käivas väiksemas ringis on omaks võetud regionaalse tööjaotuse vorm. Jälgime pidevalt aktuaalseid poliitikasündmusi ja analüüsime neid.

Ajaproovile on vastu pidanud tudengkonna seas populaarsed RSRi *show*'d. Üks töövorme on muidugi loengute pidamine ülikoolis ja väljaspool ülikooli ühingu «Teadus» kaasabil. Ülikooli suurürituste ajal on kombeks saanud korraldada viktoriine.

RSR ootab neid rebaseid, kel huvi välispoliitika vastu. Innustavaid eeskujusid peaks olema piisavalt. Omal ajal olid aktiivsed ringi liikmed Toomas Leito (praegu EKP Keskkomitee osakonnajuhataja), Toomas Alatalu (TPedI õppejõud ja väliskommentaator), Veiko Lõhmus (väliskommentaator), Tõnu Laak (eelmisest reedest EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär), Siim Kallas («Rahva Hääle» asetoimetaja), Eimar Rahumaa (õigusteaduskonna dekaan), Jaan Sootak (sama teaduskonna õppeprodekaan) jpt.

RISTO PULLAT,
õigust. II k.
RSRi pressisekretär

Kutsikatest rebasteks

Saaliuks avanes ja rahutud, rõõmsailmelised õhtukangelased vallutasid ruumi. Õhk oli täis uudishimu — rebasekutsikad mõtlesid ristimise peale, vanema kursuse tudeng pures küsimuse kallal, mis võiks küll peituda selle aasta esmakursuslase taga. Küberi ja rahanduse rebasekutsikate peal pilgul peatuda lastes võis arvata: jah, neilt võib vahest midagi loota!

Tõepoolest. Kui Kõrgendatud Nõukogu oli kohad sisse võtnud ning rebasetaidlus lahti läks, näidati endast, mida näha taheti. Küberid rabasid oma sürrealistliku kavaga, millest läks küll palju kaduma halva kuuldavuse pärast. Rahanduse esmakursuslased istutasid nii suure visadusega puid, et Kõrgendatud Nõukogul jäi üle vaid soovida niisamasugust usinust ka õppimises.

Teiste osakondade kavad olid küll huvitavad, kuid jäid kahe esimese kõrval siiski liiga tavalisteks. Auhinnaline koht anti rahandusele.

Edasi asus Kõrgendatud Nõukogu oma küsimusi küsima. Teadmiste tase järele uuritud, saabuski pidulik moment, kus kutsikatest said värsked pärisrebased. Seda kinnitas igaühele antud «Rebasetunnistus».

Välja vaadati ka miss- ja misterrebane. Iga kursuse kahel esindajal tuli anda endast maksimum šokolaadi söömisel käte abita, dekaanile seletuskirja kirjutamisel, 110-rublase kuupalga jagamisel, kui abikaasa on sunnitud puhkusel, tantsus. Et rühmad näisid ühetugevused, sai määravaks tantsuoskus. Rahanduse esindusele ei suutnud keegi konkurentsi pakkuda. Äramärkimist väärivad ka küberneetikud, kelle kohta võiks öelda: «Vaimukus ei hüüa tulles!».

Missugune paistis siis olevat selle aasta majanduse esmakursuslane? Lõbus, vaimukas, teotahteline. Loodame, et ka teadmishimuline. Igatahes kaalub ta üles eelmise aasta repsid. Ehk tuleb see noormeeste rohkusest?

ANU PAJUMÄE,
maj. II k.,
teaduskonna pressisekretär

„Tähtvere Stuudio“ Emmastes

25. ja 26. oktoobril gastroleeris Hiiumaal Emmastes «Tähtvere Stuudio» trupp, kus näitlejateks, stsenaristideks ja lavastajateks on enamasti bioloogia III kursuse üliõpilased. Kohaliku kultuurimaja kutsel viibis Hiiu saarel 23 üliõpilast ja anti kaks etendust: ühe maffiajõugu likvideerimist käsitlev ühevaatuseline tragöödia «Must pühapäev Torinos» ja tsirkus «Babylonia», mille kulminatsioonis jõumehed mustkunstniku juhatusel püüdsid pooleks saagida tüdrukut. «Tähtvere Stuudio» tegevuse algust võib märkida aastaga 1982, esinemine Emmastes oli siiski alles esimene suurem ettevõtmine. Et see vähemalt osaliselt õnnestus, seda tõestasid sõbralik aplaus hiidlastelt ja isehakanud näitlejate suur mängimisrõõm.

JUSSI RÄNIKIVI

Uusi trükiseid

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 741. Kalevala 150. Труды по эстонской филологии. Tartu 1986, 300 экз., 148 с., 1 руб. 40 коп.

Успехи медицинской науки. Тезисы докладов научной конференции. Тарту, 9 октября 1986. Тарту 1986, 500 экз., 348 с., 1 руб. 40 коп.

Методическое руководство для пользователя пакета САИСИ. А.-М. Парринг, Е.-М. Тийт. Tartu 1986, 400 экз., 280 с., 40 коп.

Valter Tellis. Looduskasutuse ja -kaitse planeerimine. Tartu 1986, 800 eks., 80 lk., 15 kop.

Koolimatemaatika XIII. Metoodilisi materjale matemaatikaüliõpilastele ja õpetajatele. Tartu 1986, 400 eks., 80 lk., 15 kop.

Sportmängud. Järgunõuded ja -normid. Metoodilisi nõuandeid kehakultuuriteaduskonna üliõpilastele. Valter Lenk. Tartu 1986, 300 eks., 64 lk., 10 kop.

Sotsialistliku õigusemõistmise põhiküsimusi. Metoodiline materjal õppeaine «Kohus ja õigusemõistmine NSV Liidus» omandamiseks. Kalle Nigola. Tartu 1986, 200 eks., 32 lk., 5 kop.

Mõõtevigade hindamine füüsika praktikumis. II trükk. H. Voolaid. Tartu 1986, 500 eks., 56 lk., 10 kop.

MÜÜA

pooleliolev ridaelamu (suur) Veeriku tn. 18. Soovijail pöörduda TRÜ aü komiteesse (tel. 3 48 75) kuni 20. novembrini 1986.

TRÜ aü komitee

RSR!

Järgmine koosolek on teisipäeval, 4. novembril kl. 18.15 teadusraamatukogus aud. 293. Kavas: 1) RSR — mis see on? (traditsioonid, töömeetodid, tulemused); 2) päevakorras ka valimised. Kõigi, eriti senaatorite osavõtt väga vajalik.

Juhatus

VENIA LEGENDI

Esmaspäeval, 3. novembril kl. 10.15 toimub ühiskonnateaduste majas aud. 212 poliitökonoomia kateedri dots. kt. **Enn Hansbergi** avalik loeng teemal **«Kapital ja lisaväärtus».**

KUNSTINÄITUS

Aleksei Gornilovi graafikanäitus avatud TRÜ klubis II korrusel ruum 201. Tööpäeviti 15—17, puhkeõhtutel.

TOITUMISKOOLIS

Esmaspäeval, 3. novembril kl. 18 esineb O. Lutsu 2 biokeemia kateedri juhataja prof. Lembit Tähepõld teemal «Mineraalained meie toidus ja nende tähtsus tervisele».

PUHKPILLIMÄNGIJA!

Ootame Sind TRÜ **puhkpilliorkestrisse.** Kohtume esmaspäeval, 3. novembril kl. 19 klubi diskosaalis. Edaspidi proovid klubis esmaspäeviti ja neljapäeviti kl. 19st .

TÄHELEPANU, TOIMETUSE KOLLEEGIUM!

Esmaspäeval, 3. novembril kl. 12 toimetuses sügiseste ajalehtede ülevaade, parimate lugude leidmine ja mõned mured.

HEI, PRESS!

Esmaspäeval, 3. novembril kl. 17 dots. Reet Kasik keelest ja stiilist ph. aud. 237.

Teisipäeval, 4. novembril kl. 17 igakuine kokkusaamine: septembri- ja oktoobrikuu lehtede ülevaade (Juta Annus), parimate lugude määramine, jooksvad küsimused ja kl. 18 paari tunni jooksul midagi põnevat!

TARTU ÜLIÕPILASTE LOODUSKAITSERING

Pühapäeval, 2. novembril korrastame puhkekohta Tartu lähedal. Igaühel kaasa võtta projekt, millisena soovitakse puhkepaika näha. Koguneme kl. 10 Ülikooli tänaval Vanemuise alumisse parklasse. Kaasa ka söök ja selga töine riietus.

Esmaspäeval, 3. novembril jätkub **linnaekskursioon** Jaan Eilarti juhendamisel. Koguneme kl. 17 kaarsilla Tammsaare pargi poolsesse otsa.

Juhatus

AUTOKURSUSED

Järgmise õppegrupi komplekteerimine on teisipäeval, 4. novembril kl. 16.15 Tiigi 78—237.

TÖÖPAKKUMINE

ALMAVÜ tehnika- ja spordiklubi vajab kiiresti instruktor-metoodikut (töö sarnaneb laborandi omale). Sobib kaugüliõpilasele, töötada võib ka kohakaaslasena. Palk 115 rbl.

Tulla Tiigi 78—236, tel. 3 12 92.

KLUBIS

Laupäeval, 1. novembril kl. 21 **kesköödisko** «Aja paradoksid» (* igal täistunnil 3 vana tuttavat).

Pühapäeval, 2. novembril kl. 21 **diskoprogramm** «Konservatism ja novaatorlus» (* ans. «Eagles» loomingut).

✦

Järgmine leht ilmub neljapäeval, 6. novembril.

Toimetaja VARJE SOOTAK

«TRÜ» Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellin. nr. 4668. MB-07991. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 30 (1464) Neljapäeval, 6. novembril 1986 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

Kolmapäeval on ülikooli komsomolikonverents

LUGUPEETUD KOMSOMOLIKONVERENTSI DELEGAAT.
KONVERENTS ALUSTAB OMA TÖÖD KOLMAPÄEVAL KL. 10.15.
DELEGAATE HAKATAKSE REGISTREERIMA KL. 9.
SEL KORRAL TÖÖTAB KONVERENTS VEIDI TEISTMOODI: ESMALT ON AVAPLENAARISTUNG, SIIS TÖÖ SEKTSIOONIDES JA SEEJÄREL LÕPP-PLENAARISTUNG

* * *

Nagu eelmises lehes lubatud, saab tänases lehes tuttavaks komsomolikomitee sekretäriks ja asesekretärideks kandideerijatega. Lugegem, arvakem ja hääletagem konverentsil poolt või ka vastu. Oma arvamus on ju igaühel. Kahjuks ei ole siin ainukese õrnema soo esindaja pilti. Tema kandidatuur selgus nii äkki, et foto ei jõudnud enam trükikotta.

* * *

ELKNÜ TRÜ komitee teesid

Kaks aastat tagasi oli ülikooli komsomoli 28. konverents. Kolmapäeval vaatame ühiselt üle vahepeal tehtu. Ja mitte ainult. Oleme hakanud oma probleemide üle rohkem pead murdma, rohkem ise tegema.

ELKNÜ TRÜ komitee peab oma tegevuse põhiliseks eesmärgiks niisuguse õhkkonna loomist, mis soodustaks igati tudengite aktiivsemaks muutumist, mis võimaldaks õppida ja töötada nii, nagu nõuab meilt kõigilt kaasaeg. Põhitähelepanu keskendub järgmiselt:

1) omavalitsuse elluviimine õppe-, olme- ja majandusküsimuste lahendamisel ning osavõtt nende probleemide arutamisest ka ülikooli juhtorganeis;

2) ÜPP muutmine sisuliselt tõeliseks ühiskondliku ja poliitilise praktika kooliks, selle vabastamine formalismist;

3) EÜE rühmade, eelkõige väljasõitvate rühmade õigeaegne komplekteerimine, rühmajuhtide ettevalmistamine töösemestriks, koos a/ü komiteega üliõpilaste tööbüroo loomine;

4) pedagoogiliste rühmade tegevuse ja õiguskasvatuse hoogustamine Tartu koolides, ülikooli erialade tulusam propageerimine;

5) organisatsioonisisese töö parandamine, kursuste ja gruppide komsomoliorganisatsioonide tegevuse aktiivsemaks muutmine, komsomoliaktiivi väljaõppe parandamine;

6) hästi õppivate ja töötavate üliõpilaste maksimaalne stimuleerimine.

Komsomolikomiteesse kandideerivad:

Ain Lepikult — õig. V
Tiina Noot — geogr. V
Priit Teder — maj. IV
Asko Pohla — õig. III
Eva Kauksi — teenistuja
Andi Kasak — teenistuja
Tõnu Rüütel — õig. III
Vambola Paavo — tead. komm. kat. õp.
Ovik Halatjan — arstit. III
Oleg Talamanov — arstit. III
Margus Kiisküla — maj. II
Riina Kiik — ajal. II
Henn Ruubel — maj. III
Katrin Idla — keem. III
Leonid Rabinovits — arstit. V
Tiina Klink — teenistuja
Jaan Mõlder — ravi V
Vilja Kallaste — žurn. II
Üllar Kase — õig. II
Ülle Ninaste — keem. III
Neinar Seli — aspirant
Mati Allik — õig. IV
Üllar Vaserik — maj. II

OKTOOBRIPÜHADE KÄSKKIRI

Tervitan ülikooli kollektiivi Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 69. aastapäeva puhul. Soovin jätkuvat edu NLKP XXVII kongressi otsuste elluviimisel.

I. ASETADA FOTO ÜLIKOOLI AUTAHVLILE:

üliõpilased Margit Aidla, Mati Allik, dotsendid Aadu Arrak, Ivar Arold, nooremteadur Uno Hämarik, dotsendid Tullio Ilomets, Mare Järveots, Endel Jürimäe, professor Ülo Kaasik, juhtiv insener Tiiu Kind, nooremteadur Olevi Kull, laborijuhataja Ilmar Koppel, insener Nelli Kivi, üliõpilane Ingrid Koppelmaa, assistent Riho Kõiveer, dotsent Helje Kaarma, professor Juri Lotman, vanemõpetaja Uno Lõhmus, dotsendid Jüri Lembra, Mati Laan, kateedrijuhataja professor Karl Muru, ÜMPI teadusdirektor Aavo-Valdur Mikelsaar, meister Udo Michelson, vanemõpetaja Aadu Must, dotsent Jaak Maaroos, vanemõpetaja Mari-Ann Palm, õpetaja Jaan Pedaste, dotsent Kalju Paju, laborijuhataja Eduard Raska, peabibliograaf Eha Saarmaa, üliõpilane Reet Sauer, kateedrijuhataja professor Ennu Sepp, laborijuhataja Arved Tammik, dotsent Lembi Tamm, vanemõpetaja Kulno Türk, professor Arvo Tikk, elektrik Avo Uus, laborijuhataja Mart Ustav, komandant Lembit Valdmaa, vanemlaborant Tiina Vinni.

(Järg 2. lk.)

ANDI KASAK,
on praegu ülikooli komsomolikomitee sekretär ja kandideerib sellele kohale uuesti

Olen sündinud 19. detsembril 1959. 1978. aastal lõpetasin Varstu keskkooli ja töötasin mõne kuu Võru mööblivabrikus. Siis teenisin armees. 1980—1981 olin TRÜ ettevalmistusosakonna kuulaja, 1981—1986 õppisin õigusteaduskonnas. NLKP liige olen 1984. aastast. Abielus ja meil on peres poeg.

Ülikooli ajal juhtisin suvemalevat, olin komsomolikomitee asesekretär. Septembris sai minust ELKNÜ TRÜ komitee sekretär.

* * *

● **Oli Sul palju kõhklusi sekretäriametit vastu võttes?**

Küllalt, ja ega nad nüüdki kadunud ole. Ei tee ju sekretär üksi midagi ära. Kõik sõltub komiteest.

● **Mida oled seadnud enesele eesmärgiks?**

Kõigepealt tahaks muuta komitee ühtseks, löögijõulíseks. Loomulikult tahaks komsomoliorganisatsiooni seada tema kohale — üliõpilaste poliitiliseks juhiks. Meie eesmärgid ja ülesanded ei ole midagi erilist. Nad on samad, mis ülikoolilgi. Võtame kasvõi eksperimendi. Oma hinges ma toetan seda. Kuid kardan, et kõik üliõpilased ei saa sellest aru, ei tule sellega kaasa. Küllap osa õppejõudegi pole harjunud ise otsustama ega oska enam midagi ette võtta, kui käed on korraga nii vabad. Eksperiment on ikkagi vastutustunde kasvatamine. Kui tudeng ei mõista talle antud vabadust õigesti kasutada, siis langeb ta lihtsalt välja. Kaob ära dekanaadi- ja kateedripoolne lapsehoidmine. Ega võlgadega läbivedavast tudengist head nahka tulegi. Ka spetsialistina on ta lihtsalt üks kohatäitja.

● **Kas Sinu tegevuse ajal on juba midagi paremaks muutunud?**

Ei veel. Ega ma olekski seda tööd tegema asunud, mõtlemata midagi ära teha. Praegu on olnud kõige suuremaks mureks konverentsi ettevalmistamine ning uue komitee kandidaatide leidmine. Loodan paljut, teha tahtmist on. Kuidas kõik välja kukub, seda näitab aeg.

● **Mida ootad konverentsilt?**

Et kõik delegaadid oleksid mitte ainult aktiivsed, vaid väga aktiivsed. Kõik, kellel mingi mõte liigub, öelgu see ka välja. Komsomolikonverents on meie oma suurfoorum ja kus siis veel, kui mitte siin?

VILJA KALLASTE,
žurn. II k.,
komsomolikomitee pressisekretär

TIINA NOOT,
geograafia V k., kandideerib organisatsioonilise töö asesekretäriks

Olen sündinud 1963. aastal. 1982 lõpetasin Orissaare keskkooli ja astusin geograafia osakonda.

II kursusel kuulusin bioloogia-geograafia teaduskonna komsomolibüroosse, alates III kursusest olen ELKNÜ TRÜ komitee liige ja ENSV üliõpilasnõukogu liige.

* * *

Mida ootan?

Eelkõige seda, et kommunistliku noore silmaring ja mõttemaailm oleksid kasvõi pisutki laiemad;

et ei nähtaks vigu miite ainult teistes, vaid et analüüsitaks ka enese tegevust;

et väheneksid mured arvelt mahavõtmata lahkunute pärast;

et iga meie organisatsiooni liige täidaks oma ülesandeid ka tegelikult.

PRIIT TEDER,
kaub. raamatupid. IV k., kandideerib töökasvatuse asesekretäriks

Olen sündinud 1961. aastal Kohtla-Järvel. 1979. aastal lõpetasin Kiviõli 1. keskkooli. Pärast aastast töötamist teenisin armees. 1982. aastal astusin TRÜ ettevalmistusosakonda ja seejärel majandusteaduskonda. NLKP liige 1986. aastast.

1984. aastast olin komsomolikomitee olmesektori juhataja ja 1985. aastast olen töökasvatuse asesekretär.

* * *

Minu arvates:

✲ *tuleb taastada TRÜ positsioon EÜEs. Eelkõige tahaksin kokku saada tööka malevaaktiivi, suveks välja koolitada teovõimelise funktsionääride kaadri. Viimastest on eriti suur puudus. EÜE iga trüükani!*

✲ *muret teeb tudengi vähene huvi kehakultuuri vastu ja visalt paranev olmekultuur. Meil kõigil on veel palju ära teha: abistagem ja õpetagem siis üksteist julgemalt, nii, et üliõpilasaastad jääksid meeldetõesti elu ilusamate aastatena. Rohkem tegusid, vähem loba!*

Edasi vt. 2. lk.

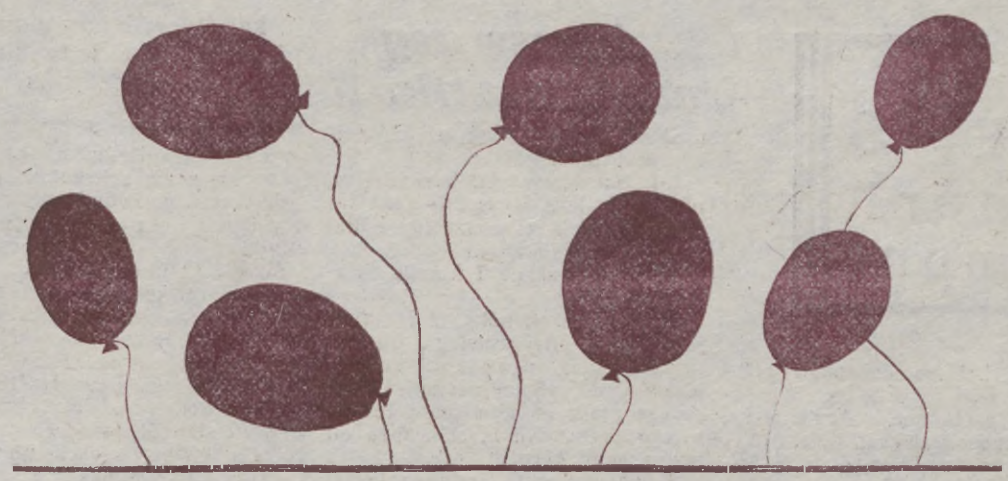

● *Läheme aulasse aktusele täna kell 14. Rongkäiguks koguneme homme kl. 11.45 Akadeemia tänavasse.*

OKTOOBRIPÜHADE KÄSKKIRI

(Algus 1. lk.)

II. AVALDAN TÄNU:

1. Administratiivosakondadest: komandant Ole Avameri, koristajad Hilda Säkk, Liidia Lomp, Magnolia Ponomarjova, Alma Ilves, Magda Sillajõe, pasportist Eugenie Enno, majahoidja Edgar Roots, riidehoidja Leida Krepp, töödejuhataja Ilmar Kompus, lukksepp Ülo Juursoo, elektrik Henn Aim, keskküttekütja Rein Virkus;

2. Teadusosakonnast laborijuhatajad Jüri Tapfer, Helga Lenzner, Linnart Mäll, sektorijuhataja Ülo Kährik, vanemteadurid Krista Lõhmus, Küllike Realo, Hille Palm, Maire Tamme, Mart Speek, Leon Tuvike, Enn Seppet, nooremteadurid Enn Lust, Tiit Rebane, vaneminsenerid Sirje Arrak, Linda Langus, Sulev Ingerpuu, insenerid Tiina Jasinski, Elviira Babaitšuk, Rafael Kalmazin, vanemtehnik Aino Luik, meister Nadežda Lukki, vanemlaborant Nikolai Dementjev, muuseumiteenija Meeta Mihhailova, lukksepp-elektrik Üllar Lepp.k, peavarahoidja Leili Kriis, peametroloog Ene Koitmets, vanemmetood.k Irina Lukka, vanemraamatukoguhoidjad Malle Ernits, Kärt Miil, Eda Linnumägi, aspirant Ago Kõrgvee;

3. Ajalooteaduskonnast: kateedrijuhataja professor Jüri Ant, dotsent Peeter Tulviste, üliõpilased Anu Järs, Eva Kalju, Margus Lääne, Maire Noormägi, Marika Pahk, Epp Pavelts, Priit Pirsko, Sigrid Salom, Anu Varrak;

4. Arstiteaduskonnast: kateedrijuhatajad professorid Jaan Riiv, Raul Talvik, professor Heinart Sillastu, dotsendid Udo Reino, Mihkel Zilmer, Elmar Arak, Lembit Rägo, assistent Ivar Vaasa, vanemlaborandid Daisy Palm, Helge Ulp, üliõpilased Jaana Suurorg, Aleksander Schotter, Vadim Madfis, Angela Laks, Katrin Ilves;

5. Bioloogia-geograafiateaduskonnast: dotsent Ain Heinaru, assistendid Mati Martin, Tiina Alamäe, laborant Anu Peetsmann, üliõpilased Marina Hegren, Aimi Vider, Inger Jalakas, Riina Vapper, Harry Valdmann, stažöör Sulev Kuuse;

6. Filoloogiateaduskonnast: dotsendid Eda Vaigla, Urve Hanko, Ants Järv, Reet Kasik, Peeter Vihalemm, vanemõpetajad Krista Soomere, Tiiu Mikenberg, Galina Grozdova, Peeter Olesk, õpetajad Hans Künka, Pilvi Rajamäe, Merike Saul, Eele Roon, Krista Kallis, Svetlana Meltser, vanemlaborandid Helju Rajando, Ragna Jõesaar, Ulvi Urm, Ljudmila Vašanova, laborant Mare Sepp, üliõpilased Hannely Raestu, Leelo Muru, Kaie Kork, Vesta Rahuoja, Ülle Lippus, Krista Nuum, Meeli Müüripeal, Anu Arumäe, Moonika Nisumaa, Irina Sevelenko, Anu Sikk, Riina Sildos;

7. Füüsika-keemiateaduskonnast: dotsendid Uldo Mölder, Aare Koppel, vanemõpetaja Henn Kuus, vaneminsener Viljar Semevski, assistent Enn Pärtel, vanempreparaator Regina Kiiv, preparaator Marta Kanter, üliõpilased Riina Selke, Mart Orav, Jüri Rebane, Leevi Nagel, Katrin Trummal;

8. Kehakultuuriteaduskonnast: vanemõpetaja Rein Aule, üliõpilased Jelena Jürgel, Helen Kapp;

9. Majandusteaduskonnast: kabinetijuhataja Vila Saidla, üliõpilased Raul Siimut, Marko Seemen, Tarmo Leheste, Priit Perens, Anneli Lepik, Ülla Kruto, Priit Teder;

10. Matemaatikateaduskonnast: kateedrijuhataja professor Ülo Lepik, dotsendid Erich Jõgi, Uno Kaljulaid, Eve Oja, Peeter Oja, Ivar-Igor Saarniit, Mati Tombak, vanemõpetaja Tiit Lepmann, vanemlaborant Meelis Somelar, laborant Kersti Kolk, üliõpilased Natalja Bezljudova, Olga Karapetjan, Hille Kokamäe, Inga Juhkov, Anne Märdimäe, Alar Pandis;

11. Õigusteaduskonnast: vanemõpetaja Jüri Põld, vanempreparaator Valentina Pisuke, laborant Silvia Kaugia, üliõpilased Asko Pohla, Ain Lepikult, Heiki Ojamaa, Raja Veskimäe;

12. Ühiskonnateaduste kateedritest: kateedrijuhataja professor Ivan Volkov, dotsendid Aleksander Guštšin, Jaan Kivimägi, vanemõpetaja Hillar Padu, õpetaja Aarne Rannikmäe, vanemlaborant Urmas Soots, laborant Nelli Kulli, kabinetijuhataja Gala Reenumägi.

Linna autahvlil esindab ülikooli prof. Lembit Pung.

Rektor professor ARNOLD KOOP

TRÜ nõukogus

31. oktoobril algusega 10.15.

● Ülima pidulikkusega saadeti pensionile kauaaegne filosoofiakateedri juhataja Nõukogude Eesti preemia laureaat («Tunnetuse determinatsioonist») prof. Jaan Rebane.

● Arvutustehnika õpetamisest andis ülevaate v.-õp. Anne Villems. 488 õppejõudu on informaatika algtõdedega juba tuttavad (mõned veelgi enam), ülejäänud 263 teevad kiirkursused läbi järgmise aasta kolme esimese kuu jooksul.

● OV tööst ühiselamutes rääkis olmekomisjoni esimees Mati Allik. Olmekultuurituse ja kodukorra rikkujate vastu hakatakse rakendama töötundide süsteemi. Eksija peab hüvituseks töötama kümne tunni ulatuses. Mati Allik kurtis veel, et komandandid ei taha varustust välja anda. Rektor Arnold Koop: «Kui ei taha, pöörduge halduse prorektori poole ja ongi probleem lahendatud». Samas tuletas rektor dekaanidele meelde, et novembris tulevad poisid sõjaväest, kuid majutada pole neid kuhugi.

● 1986. aasta parimatest teadustööde konkursil kõneles teaduse prorektor prof. Ants Kallikorm.

● Dotsendi kutse otsustati taotleda pedagoogikakandidaat Inger Kraavile.

Alguse aeg matemaatikuil

EKSperiment

Hetkel, kui ma dekanaati astusin, käis seal järjekordne õppekü-simuste arutamine. Arutlejateks, nagu tavaliselt, dekaan dots. MATI KILP, õppeprodekaan dots. IVAR-IGOR SAARNIIT, parteibüroo sekretär dots. AIVO PÄRRING ja komsomolibüroo õppesektori juhataja INGA JUHKOV IV kursuselt.

● Milline on praegune hetkeseis?

M. K.: Mul on heameel öelda, et meil võlgnikke ei ole, ei eksamiega arvestusvõlgnikke.

I.-I. S.: Vanematel kursustel on nüüd, jah, kõik korras, ja seda tänu just sellele, et oleme iga nädal neljakesi koos käinud.

● Peagi hakkab I kursus eksameid tegema?

M. K.: Hea on näha, et I kursus juba õpib. Arvestustega oli küll raskusi, kuid ega talvel kergem oleks olnud, pigem vastupidi, sest selleks ajaks on aine maht tunduvalt suurem. Nii et sellevõrra on neil praegu kergem.

● Eksperimendi esimese sessi raskused?

M. K.: Raske on eksami jaoks vaba auditooriumi leida. Teistel kursustel käib ju õppetöö vanas rütmis edasi, nii et dekanaadil on sellevõrra keerulisem õppetööd korraldada. Sessi tulemusi on ette arvata vara. Kokkuvõtte teeme novembri lõpupoole sama seltskonnaga.

● Kas Inga võtab neist koosistumistest osa kui õppesektori esindaja?

M. K.: Ei ütleks just nii. Seoses omavalitsuse programmiga on ette nähtud ametisse määrata ka **üliõpilasest õppeprodekaan.** Meil oli siin mõnigi kahtlus. Nüüd võime juba öelda, et meie teaduskonna üliõpilasprodekaan on õnnestunud leid. Abistab õppeprodekaani. Inga võiks ainult veel rohkem üliõpilaste kaitseks välja astuda.

(Selle märkuse vastu Inga protesteerib ja lõpetab sõnadega: «Ma võin sel teemal veel palju vaielda.»)

● Armeest hakkavad I kursusele tagasi lõudma noormehed. Mis saab neist?

M. K.: Eksameid tegema me neid praegu küll ei sunni. Eks nad hakka pärast sessi, s. o. 10. novembril loenguil käima ning jõudumööda arvestusi ja eksameid tegema. Aega anname kevadeni. Muidugi sõltub palju ka sellest, kuidas kateedrid oma tööd korraldavad.

● Kas lähemal ajal on üliõpilastele veel mõni uuendus tulemas?

M. K.: On küll. Kavatseme lühendada õppetunde, selleni ei ole me veel jõudnud.

Aga teaduskonnal on veel üks uudis. Alates 15. oktoobrist on olemas **informaatika kabinet,** kus tehakse õpiprogramme ülikoolile ja tavalistele koolidele. Juhendab Anne Villems.

Küsimas käis
teaduskonna pressisekretär
JUTA ANNUS, II k.

Ülo Kaasik 60

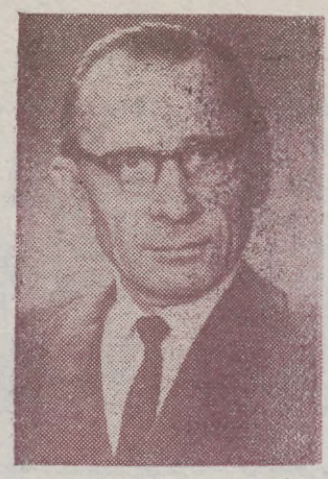

9. novembril on juubelisünnipäev programmeerimise kateedri professoril Ülo Kaasikul.

Vabariigi üldsus tunneb juubilari kui matemaatilise kultuuri edendajat. Tema sulest on pärit mitusada matemaatika-alast artiklit ENE-s, ta on avaldanud «Matemaatikaleksikoni» eesti ja vene keeles ning on neljakeelse «Matemaatika oskussõnastiku» üks autor. Otsitud ja hinnatud on tema nuputamisülesannete kogud, mis pakuvad põnevat peamurdmist paljudele. Huviga loetakse populaarteaduslikku väljaannet «Matemaatika ja kaasaeg», millele pani 1963. aastal aluse Ülo Kaasik.

Matemaatikud tunnustavad professor Kaasikut kui Eesti rakendusmatemaatika teerajajat. Ülikooli arvutuskeskuse loomine 1959. aastal (esimesena vabariigis) sai teoks suuresti tänu Ülo Kaasikule, kes ühtlasi on teadusliku juhendajana algusest peale suunanud siin läbiviidavat uurimistööd ja seostanud seda elektronarvutite praktilise rakendamisega rahvamajanduses.

1959. aastal avati TRÜ-s Ülo Kaasiku initsiatiivil arvutusmatemaatika (praegune rakendusmatemaatika) eriala. Siitpeale on matemaatikute-programmeerijate ettevalmistamine olnud tema tegevuse põhisuunaks. Ta on enam kui neljakümne kõrgkooliõpiku või -juhendi autor. Tema eestvõttel on matemaatikateaduskonnas loodud mitu uut kateedrit, sealhulgas 1979. aastal programmeerimise kateeder.

Üliõpilased ja kolleegid hindavad professor Kaasiku suurepäraseid loenguid, tunnustavad tema rangust ja nõudlikkust. Aukartust äratavad tema töökus ja energia, imetlust eruditsioon ja vaimuvärskus. Ikka on tal käsil mõne teadusliku artikli, monograafia või õpiku kirjutamine või toimetamine ja iga töö saab valmis ettenähtud ajal. Huvitav ja vaimukas vestluskaaslane, terava kriitikameelega, ent samas tähelepanelik ja abivalmis — selline on meie professor Ülo Kaasik.

Palju õnnel

Kolleegid programmeerimise kateedrist

Peeter Nuiamäe 60

See, et 1975. aastal kutsuti ülikooli traumatoloogiat õpetama nimelt Peeter-Ronald Nuiamäe, vaevalt üllatas meie meditsiinilist üldsust. Peeter Nuiamäe tuli akadeemilisse meditsiini ühe silmapaistvama Kirde-Eesti haavaarstina. Kakskümmend kaks aastat väldanud tõsine töö oli teinud ta kirurgikäed ühevõrra osavaks nii murdunud luude tervekstegemisel kui ka üldkirurgilistel, uroloogilistel või günekoloogilistelgi operatsioonidel.

Kuigi Peeter Nuiamäe praktiline arstitegevus oli üpris mitmepalgeline, süvenes ta eriti sügavalt siiski traumatoloogiasse, millel põlevkivirajoonis on eriline aktuaalsus ja erilised aspektid. Kaksteist aastat töötas ta Kohtla-Järvel traumatoloogiaosakonna juhatajana, sealsamas valmis ka kandidaaditöö. Niisiis oli Peeter Nuiamäe kutsumine arstiteaduskonna õppejõuks loomulik ja loogiline samm.

Mõnevõrra hämmastas — vähemalt Peeter Nuiamäe lähemaid tuttavaid — aga selle ettepaneku vastuvõtmine. Sai küsitud, miks nii. Vastus tuli isikupärane, mõtlemapanev: «Neli aastat on juba magamata jäänud.» «Neli aastat?!» Pealegi pole need lihtsalt magamata ööd. Need on lõikusteööd ja võitlusteööd. Niisuguste ööde pärast peavadki kirurgid oma ameti eest tasuma teistest lühema eluea.

Hea, et Peeter Nuiamäe oma magamata ööd õigel ajal kokku luges. Hea, et ta otsustas tulla tagasi Tartu ülikooli, kust oli aastal 1953 saanud arstidiplomi. Nüüd on dotsent Nuiamäe jaganud oma teadmisi ja kogemusi tulevastele arstidele, samal ajal visa järjekindlusega jätkates uurimistööd ning täites septembrist 1984 ka traumatoloogia, ortopeedia ja välikirurgia kateedri juhataja kohuseid.

Neid, kes Peeter-Ronald Nuiamäele ta 60. sünnipäeval siiralt õnne, edu ja head tervist soovivad, on palju. Enamik ei tunne küll üksteist, kuid doktor Nuiamäed tunnevad ja tänavad nad kõik. Kes kuidas: kui oma arsti; kui oma õpetajat; kui oma kolleegi; kui oma sõpra.

Kolleegid

AIN LEPIKULT,
õigust. V k.,
kandideerib komsomolikomitee ideoloogiatöö asesekretäriks

Olen sündinud 14. augustil 1959 Rapla rajoonis. Lõpetasin 1977 Juuru keskkooli. 1978—1980 olin armees. Enne ja pärast sõjaväge töötasin Rapla rajooni Valtu kolhoosis. 1981 tulin TRÜ ettevalmistusosakonda, 1982. aastast õigusteaduskonna üliõpilane.

Olen olnud kursuse ja teaduskonna komsomolibüroo sekretär ja komitee ideoloogiatöö asesekretär. NLKP liige 1986. aastast.

* * *

Minult küsiti mu komsomolitöö programmi.

Leian, et komsomolitöös on vaja lahti saada formalismist. Liiga palju on meilt nõutud paberitööd. See on lõputu ja selle sisse võib ära uppuda. Ja nii võibki üliõpilane ise vaateväljalt eemale jääda. Kui me suudaksime tõsta oma organisatsiooni prestiiži kõigi tudengite seas nii, et tudeng tunneks seda oma organisatsioonina, kus lahendatakse kõik nende probleemid. Üks võimalusi selleks on omavalitsus. Need on soovid. Aga teokstegemiseks peame oskama teid, ühingukaaslased, enda juurde tuua, sütitada, ära kuulata, et teil kõigil oleks tahtmist ise oma asju ajada. Ärgem lootkem, et keegi tuleb kusagilt ja teeb kõik meie eest ära. Oma kursusel ja osakonnas (teaduskonnas) saab ikka ise hea seista.

(Toimetus vabandab Aini ees, sest tema foto sai küll trükikotta viidud, aga klišeekõlblikku sellest ei saanud.)

ASKO POHLA,
õigust. III k.,
kandideerib komsomolikomitee õppe- ja teadustöö asesekretäriks

Olen sündinud 1964. aastal Tallinnas. 1971. aastal asusin õppima Tallinna 21. keskkoolis, selle lõpetasin 1982. Seejärel astusin õigusteaduskonda. 1983—1985 teenisin armees. 1985. aasta sügisest jätkasin õpinguid, praegu olen III kursusel.

Keskkoolis kuulusin kooli komsomolikomiteesse, I kursusel olin kursusevanem ja kursuse komsomolibüroo liige, II kursusel teaduskonna komsomolisekretäri asetäitja ja seejärel komsomolisekretär. NLKP liikmekandidaat 1985. aastast.

* * *

Mõned mõtted komsomolitööst:

«Komsomolitöö on formaalne, institutsionaalne, eestkosteline vanema põlvkonna poolt — selle kordamine väsitab ära. Kui veel kord prooviks midagi ära teha, esialgu oma kõige lähemas ümbruses — õppetöös, ühiselamus, ürituste korraldamisel. Olgu selle ühine nimetaja omavalitsus. Ehk peatab see meie hinge väsimust.

OV — kasvõi meie endi huvide, seisukohtade, teotahte elluviimiseks.

OV — kui leppimatuse kool, toimiv kriitika. Ilma pateetikata, sõnavooluta, ausalt. Kas proovime?»

ÕNNITLEME

KOMSOMOLIPREEMIA LAUREAATE!

ÜLKNÜ teaduse ja tehnika preemia said TRÜ nooremteadur TIIT MEREN ja Tallinna Kiirabihaigla arst TARMO SERKA töö eest «Uute diagnostika- ja ravimeetodite juurutamine ägedate koronaarvereringe häiretega haigetel».

ELKNÜ teaduse ja tehnika preemia pälvisid geofüüsika kateedri vanemteadur JURI KNJAZIHHIN ning TA Astrofüüsika ja Atmosfäärifüüsika Instituudi teadur ALEKSANDR MARSAK uurimuse «Ülekandevõrrandi lahendamine diskreetsete ordinaatide meetodil».

OVga on lood nüüd niikaugel, et lisaks mais avaldatud projektidele ilmus üle-eelmises lehes kursusevanema ametijuhend. Tänasesse lehte ei mahtunud enam ühiselamunõukogu põhimäärus. See siis järgmine kord. Komsomoli- ja ametiühingukomitee väljatöötatud projektide üle peetakse aru ka komsomolikonverentsil. Hiljem kinnitab need rektor ning OV astub jõusse järgmisel semestril.

Üliõpilasesindus õppe- ja kasvatustöö organeis

1.1. Ülikooli nõukogu koosseisu kuulub üks üliõpilane igast teaduskonnast ning üks üliõpilane vene õppekeelega osakondade esindajana. Nõukogu üliõpilasliikmed valitakse teaduskondade kaupa üliõpilaste üldkoosolekutel või nende esindajate koosolekutel lahtisel hääletamisel kolmeks aastaks. Vene osakondade esindaja valitakse kordamööda vene osakondadega teaduskondadest vene osakondade üliõpilaste üldkoosolekul.

Nõukogu üliõpilasliikmete valimise korra kehtestab rektor ELKNÜ TRÜ komitee ettepaneku alusel. Valimiskoosolekul on kandidaatide esitamise õigus kõigil teaduskonna üliõpilastel ning teaduskonna ja osakondade komsomoli- ja ametiühingubüroodel. Kandidaadi esitamisel on nõutav ettepaneku põhjendamine.

1.2. Teaduskonnanõukogu koosseisu kuulub igast osakonnast (õigusteaduskonnast igalt kursuselt) üks üliõpilane (lisaks sellesse nomenklatuurselt kuuluvatele üliõpilasorganisatsioonide esindajatele). Üliõpilasliikmed valitakse osakondade kaupa üliõpilaste üldkoosolekutel lahtisel hääletamisel.

Valimise, taandamise ja tagasikutsumise protseduurid määrab kindlaks dekaan kooskõlastatult komsomolibürooga, analoogiliselt TRÜ nõukogu üliõpilasliikmete kohta sätestatuga (vt. punkt 1.1).

1.3. Ülikooli ühiskonnateaduste nõukogu koosseisu kuulub ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär ideoloogia alal ning üliõpilane, kelle suunab nõukogu koosseisu ELKNÜ TRÜ komitee.

1.4. Ülikooli pedagoogikanõukogu koosseisu kuulub ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär õppe- ja teadusalal.

1.5. Ülikooli metoodikanõukogu koosseisu kuulub ELKNÜ TRÜ komitee õppesektori juhataja.

1.6. Üliõpilaste kommunistliku kasvatuse ja ühiskondlik-poliitilise praktika nõukogu koosseisu kuuluvad ELKNÜ TRÜ komitee sekretär, TRÜ üliõpilaste ametiühingukomitee esimees ja kaks üliõpilast, kes suunatakse nõukogu koosseisu vastavalt ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ üliõpilaste ametiühingukomitee poolt.

Omavalitsuslikud funktsioonid õppetöös

1. OSALEMINE TRÜ-le ERALDATUD ÕPPEPLAANIDE KOOSTAMISE ÕIGUSE PIIRES NENDE KOOSTAMISEL JA MUUTMISEL

1.1. Kursusevanem osaleb ülikoolile eraldatud õppeplaanide koostamise õiguse piires nende koostamisel ja muutmisel, esitades kursuselt kogutud arvamused õppeprodekaanile ja üliõpilasõppeprodekaanile, kes arvestavad kursuse arvamusi ja ettepanekuid. Enne kinnitamist teaduskonna nõukogus tutvub õppeplaaniga ja annab kirjaliku arvamuse.

1.2. Lahkarvamuste puhul otsustab küsimuse koos komsomolibüroo sekretäriga dekaan ning kursusevanemale teatatakse, miks kursuse soovi ei rahuldatud.

2. OSALEMINE TUNNIPLAANIDE KOOSTAMISEL

2.1. Kursusevanem osaleb kursuse tunniplaani koostamisel, organiseerides õppeprodekaani ja üliõpilasõppeprodekaani koostatud tunniplaani projekti läbiarutamise kursuse üliõpilaste üldkoosolekul ning esitades kogutud arvamused õppeprodekaanile ja üliõpilasõppeprodekaanile. Tutvub tunniplaani projektiga enne kinnitamist ja annab kirjaliku arvamuse.

2.2. Lahkarvamuste puhul otsustab küsimuse koos komsomolibüroo sekretäriga dekaan ning kursusevanemale teatatakse, miks kursuse soovi ei rahuldatud.

2.3. Kursusevanem organiseerib kursusel fakultatiivkursusi.

3. SESSIOONIPLAANI KOOSTAMINE

Kursusevanem koostab sessioonіplaani, mille esitab pärast läbiarutamist kursuse üldkoosolekul kinnitamiseks üliõpilasõppeprodekaanile.

4. OSALEMINE JOOKSVA ÕPPETÖÖ KORRALDAMISEL

Kursusevanem aitab korraldada õppetööd, ühitades seda vajaduse korral õppetööväliste üritustega.

5. ARVAMUSTE KOGUMINE JA EDASTAMINE ÕPPEJÕUDUDE KOHTA

5.1. Kursusevanem kindlustab tagasiside aineõppejõudude ja üliõpilaste vahel, lähtudes sotsioloogiliste uurimuste läbiviimise juhendist. Teeb tulemused teatavaks kursusele, aineõppejõule, kateedrijuhatajale ja teaduskonna nõukogule.

5.2. Vastavalt kursuse üliõpilaste otsusele pöördub dekaani poole avaldustega kursusejuhendaja töö osas.

6. ISELOOMUSTUSE KOOSTAMINE ÜLIÕPILASTELE

Kursusevanem koostab stuudiumi jooksul üliõpilastele vajalike iseloomustuste projektid (v. a. NLKP ja ÜLKNÜ tegevusega seoses olevad ning töölesuunamise iseloomustused.)

7. OSALEMINE SISSEASTUMISVESTLUSTEL

Sisseastumisvestlustel osaleb vastava teaduskonna komsomolibüroo sekretär või asesekretär ning teaduskonna aü-büroo esimees või aseesimees.

8. ESINDAJA SAATMINE KOMISJONIEKSAMILE

8.1. Samas aines teist (kolmandat) korda eksami sooritamiseks moodustatava komisjoni koosseisu arvatakse üliõpilane, kes kuulub teaduskonna (osakonna) komsomolibüroo koosseisu ja on antud aines eksami sooritanud vähemalt hindele «hea».

8.2. Nimetatud üliõpilasel on komisjonis otsustav hääleõigus võrdselt teistega.

9. OSALEMINE PRAKTIKA JA EKSAMITE ETTETEGEMISE TAOTLEMISEL

9.1. Kursusevanem kogub põhjendatud avaldused eksamite ja praktika ettetegemiseks, samuti avaldused sessioonipikenduse taotlemiseks ning esitab need õppeprodekaanile ja üliõpilasõppeprodekaanile, kes otsustavad küsimuse.

9.2. Lahkarvamuste korral otsustab küsimuse koos ELKNÜ TRÜ komitee õppe- ja teadustöö asesekretäriga teaduskonna dekaan.

10. RIIKLIKULE SUUNAMISKOMISJONILE ESITATAVA PINGEREA KOOSTAMINE

10.1. Pingerida koostatakse kursuse lahtisel üliõpilaste koosolekul kursusevanema juhtimisel, kus osalevad ka kursusejuhendaja ning teaduskonna komsomolibüroo ja aübüroo esindajad.

10.2. Keskmisele hindele liidetakse palle ühiskondliku aktiivsuse, ÜTÜ-s tegutsemise ja perekondliku olukorra eest järgnevalt:

— ELKNÜ TRÜ komitee või üliõpilaste aü komitee liige, teaduskonna komsomolibüroo sekretär, teaduskonna aü-büroo esimees — kuni 0,25 palli;

— teaduskonna komsomolibüroo või aü-büroo liikmed, ühiselamunõukogu esimees — kuni 0,2 palli;

— osakonna või kursuse komsomoli, aü, ÜTÜ aktivistid, kursusevanem, ühiselamunõukogu liige — kuni 0,15 palli;

— teiste organisatsioonide aktivistid — kuni 0,1 palli;

— ÜTÜ, olümpiaadid üleliid. kuni 0,2, muud kuni 0,15 palli;

— laste kasvat. kuni 0,1 palli.

10.3. Konkreetsed punktimäärad otsustatakse kursuse üldkoosolekul individuaalselt iga üliõpilase kohta lahtisel hääletamisel. Lisapallide määramisel võetakse arvesse üliõpilaste tegevust kogu õppeperioodi vältel, mitte hetkeseisust lähtudes.

10.4. Mitme ühiskondliku ülesande täitmisel lisatakse lisapallid lähtudes suurema pallide arvuga ühiskondlikust tegevusest, kusjuures kahe või enama KAALUKA ühiskondliku ülesande eest võib üldkoosolek lisada veel 0,05—0,1 palli.

11. OSALEMINE ÜLIÕPILASTE KARISTAMISEL

11.1. Kursusevanem valmistab ette põhjuseta puudujate arutamise kursuse komsomolibürool.

11.2. Kursusevanem esitab korduvalt õppedistsipliini rikkunud üliõpilase karistamiseks teaduskonna (osakonna) komsomolibüroole.

11.3. Teaduskonna komsomolibüroo esitab ettepaneku üliõpilase karistamiseks dekaani või rektori käskkirjaga (õppenõukogu otsusega) või esitab ettepaneku eksmatrikuleerimiseks.

Niisamasuguseid ettepanekuid võib teha üliõpilasõppeprodekaan.

12. OSALEMINE ÜLIÕPILASTE ESITAMISEL ERGUTAMISEKS

Teaduskonna komsomolibüroo või üliõpilasprodekaan teevad ettepaneku ergutamiseks dekaanile.

13. ÜLIÕPILASÕPPEPRODEKAANI AMETISSE KINNITAMINE

13.1. Üliõpilasõppeprodekaan kinnitatakse ametisse dekaani poolt peale teaduskonna komsomoli aruande- ja valimiskoosoleku toimumist.

13.2. Üliõpilasõppeprodekaaniks kinnitatakse teaduskonna komsomolibüroo õppesektori juhataja.

...olmes

1. ÜLIÕPILASTE MAJUTAMINE ÜHISELAMUSSE

1.1. Majutusplaani koostavad iga õppeaasta lõpul järgmiseks õppeaastaks ühiselt majandusosakond ja üliõpilaste olmenõukogu ning selle kinnitab haldusprorektor kooskõlastatult ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri ja üliõpilaste a/ü komitee esimehega.

1.2. Majutatakse teaduskonniti kogu õppeperioodiks teaduskonna majutuskomisjoni otsusega.

1.3. Teaduskonna majutuskomisjon moodustatakse koosseisus:

— ühiselamunõukogu esimees või aseesimees ühiselamutes, kuhu on majutatud mitu teaduskonda — esimehena,

— ühiselamusse majutatud teaduskondade komsomolibüroode sekretärid ja ametiühingubüroode esimehed või nende asetäitjad — liikmetena,

— ühiselamu valveülem või tema asetäitja ühiselamutes, kuhu on majutatud mitu teaduskonda — liikmena,

— vastava teaduskonna kasvatusprodekaan — liikmena.

1.4. Iga aasta 1. maiks teatab ÜN sügiseks vabanevate kohtade arvu teaduskonna majutuskomisjonile.

1.5. Majutuskomisjon broneerib kohad Nõukogude armeest saabujatele. Ülejäänud kohad eraldatakse sisseastujatele ja ühiselamukohta taotlevatele vanematele kursustele. Avaldused tuleb esitada ühiselamunõukogu poolt kindlaksmääratud tähtajaks ühiselamunõukogu esimehele (aseesimehele ühiselamutes, kuhu on majutatud mitu teaduskonda). Avaldused arutab läbi ja langetab otsuse majutuskomisjon.

1.6. Majutamine ühiselamutuppa toimub 10 päeva jooksul pärast semestri lõppu ühiselamunõukogu esimehe allkirjaga varustatud orderi alusel, mille annab välja majutuskomisjon.

1.7. Majutuskomisjon teostab ka õppeaasta jooksul üliõpilaste avalduste alusel nende ümbermajutamist või vabanenud kohtadele majutamist teaduskonnale kuuluvate kohtade piires.

1.8. Ümbermajutamist väljaspool teaduskonnale eraldatud kohtade piire (reservfondi piires) teeb koos ülikooli administratsiooniga TRÜ olmenõukogu.

1.9. Kohtade jagamine perekonnaühiselamusse toimub kogu õppeperioodiks üliõpilaste avalduse alusel TRÜ üliõpilaste ametiühingu komitee otsusega ja hilisema TRÜ korterikomisjoni kinnitusega.

2. ÜHISELAMUELU KORRALDAMINE

2.1. Ühiselamunõukogu kindlustab ühiselamu vara allesoleku ja korrashoiu, selle rikkumise või kaotsimineku korral selgitab välja süüdlased.

2.2. Teeb ühiselamu vara rikkumises või kaotsiminekus süüdi olevatele ettepaneku asendada või parandada rikutu, sellega mittenõustumise korral aga ettepaneku hüvitada tekitatud kahju ülikooli kassasse.

2.3. Kui ühiselamu vara rikkumises või kaotsiminekus süüdi olev isik keeldub kahju hüvitamast või ei tee seda tähtajaks, siis ühiselamunõukogu kas algatab asja lahendamise ülikooli seltsimehelikus kohtus või pöördub haldusprorektori poole kahju kohtu korras sissenõudmiseks (olenevalt kahju suurusest).

2.4. Kindlustab ühiselamu sisekorra eeskirjadest kinnipidamise, üldkasutatavate ruumide ja ühiselamu õue heakorra ning ühiselamuvalve.

2.5. Otsustab inventari (ümber)jagamise tubade ja korruste vahel.

2.6. Korraldab suurpuhastusi ja laupäevakuid.

2.7. Sisustab puhke- ja spordituad koos teaduskonna komsomolining üliõpilaste a/ü bürooga, korraldab nende kasutamist ning tagab heakorra nendes.

2.8. Kehtestab tubadevahelise sotsialistliku võistluse juhendi ning viib koos vastavate teaduskondade a/ü büroode olmekomisjonidega selle võistluse läbi, avalikustab tulemused, samuti teeb ettepanekud paremate premeerimiseks.

2.9. Tutvustab oma tegevust ajalehes «TRÜ» teaduskonna pressisekretäri kaudu.

3. ÜHISELAMULE ERALDATUD SUMMADE KASUTAMINE

3.1. Ühiselamunõukogu kasutab sihtotstarbeliselt summasid, mis on eraldatud ühiselamute materiaalseks kindlustamseks. Teeb kindlaks vajadused inventari järele, samuti pädevatele organitele vastavaid esildisi selle muretsemiseks (esildis pädevale organile peab olema varustatud ühiselamunõukogu esimehe ja komandandi allkirjaga).

4. OSALEMINE ÜHISELAMUDISTSIPLIINI RIKKUMISES SÜÜDI OLEVATE KARISTAMISES

4.1. Personaalkomisjon arutab kõiki p-des 2.1. ja 2.4. nimetatud nõudmiste rikkumisi ning kohaldab süüdlaste suhtes vajaduse korral järgmisi mõjutusvahendeid:

1) teeb märkuse,

2) kohustab täitma väljaspool järjekorda ühiselamu korrashoiuga seotud ülesandeid,

3) määrab uue valvekorra pühapäeval või riiklikel pühadel,

4) esitab karistamiseks teaduskonna partei- või komsomoli- või a/ü-büroole, dekaanile, rektorile,

5) jätab ühiselamukohast ilma,

6) kohustab toa (endisi) elanikke taastama sanitaarremondi korras toa endise seisundi, kui peab seda vajalikuks.

5. OSALEMINE ÜHISELAMUS ELAVATE ÜLIÕPILASTE ERGUTAMISEL

5.1. Ühiselamunõukogu kohaldab üliõpilaste suhtes järgmisi ergutusvahendeid:

1) esitab esildisi tänu/kiituse avaldamiseks teaduskonna komsomoli- või a/ü-büroole, dekaanile, rektorile,

2) ühiselamunõukogu esimees teeb ettepaneku preemia taotlemiseks rektorifondist, mis kuulub ühiselamutele.

6. OLMENÕUKOGU TEGUTSEMINE OLMEKÜSIMUSTE LAHENDAMISEL

6.1. Olmenõukogu tegutseb kui ELKNÜ TRÜ komitee olmesektori ja TRÜ üliõpilaste ametiühingu komitee olmekomisjoni üldkoosolek, kes lahendab kõik olmeküsimused.

6.2. ELKNÜ TRÜ komitee olmesektori ja üliõpilaste ametiühingukomitee olmekomisjoni koosseisu moodustavad kõikide teaduskondade esindajad ühiselamunõukogu esimeeste või aseesimeeste näol. ELKNÜ TRÜ komitee olmesektori juhataja on ühtlasi TRÜ üliõpilaste a/ü-komitee olmekomisjoni esimees.

OMA VALITSUS

...majanduses

1. STIPENDIUMI JAOTAMINE

1.1. Enne järgneva eksamisessiooni algust jaotab õppeprorektor koos ühiskondlike organisatsioonidega ja dekanaatide esindajatega TKÜ stipendiumifondi teaduskondade vahel, võttes arvesse teaduskondade iseärasusi.

1.2. Teaduskonnale määratud stipendiumifondi jaotavad kursuste vahel teaduskonna stipendiumikomisjon ja kursusevanemad. Jaotamine toimub vahetult pärast sessiooni lõppu.

1.3. Eksamisessiooni lõppedes koostatakse kursusevanema, kursuse a/ü-organisaatori ja komsomolisekretäri poolt kursuste pingerida stipendiumi saamiseks, võttes arvesse õppetöö tulemusi, osavõttu ühiskondlikust ja teadustööst, iga üliõpilase reaalset materiaalset olukorda, tema perekondlikku seisu (laste olemasolu), õppedistsipliini. Pingerea esitab kursusevanem isiklikult teaduskonna stipendiumikomisjoni istungile.

1.4. Teaduskonna stipendiumikomisjon (dekanaadi, teaduskonna parteibüroo, a/ü-büroo, komsomolibüroo esindajad ja kursusevanemad) määravad stipendiumi juhendis ettenähtud korra järgi: eksamisessioonil häid ja väga häid hindeid saanud ning ühiskondlikult aktiivsetele üliõpilastele pingerea järgi nimekirjaliselt; ülejäänutele nimeliselt (suuremad stipendiumid; erakordsete majanduslike või perekondlike põhjuste korral).

1.5. Stipendiumifondi jagamisel esinevate võimalike vigade korrigeerimiseks on õppeprorektoril ja dekaanidel (kooskõlas ühiskondlike organisatsioonide esindajatega) õigus jätta endale teatav varufond, mis jaotatakse alanud semestri esimese kalendrikuu jooksul stipendiumikomisjoni poolt üliõpilaste isiklike avalduste põhjal.

1.6. Esimeste kursuste üliõpilastele määratakse sügisene stipendium vastavalt kehtivatele normidele vahetult teaduskonna stipendiumikomisjoni poolt.

1.7. Teaduskonna stipifondi kasutamise eest vastutab dekaan.

1.8. Sotsialistliku võistluse võitnud kursuse stipendiumisummale lisatakse 10% teaduskonna stipendiumifondi summast.

2. REKTORIFONDI TOETUSTE MÄÄRAMINE

2.1. Üliõpilaste argumenteeritud avaldusel toetuse saamiseks on nõutavad järgmised pealdised:

— kursusejuhendajalt,

— teaduskonna komsomolibüroo sekretärilt (kinnitatakse ELKNÜ TRÜ komitee pitsatiga),

— teaduskonna üliõpilaste a/ü büroo esimehelt (kinnitatakse TRÜ üliõpilaste a/ü komitee pitsatiga).

2.2. Arvestust teaduskonnale eraldatud rektorifondi kulutamise üle peab teaduskonna komsomolisekretär, kes igal kuul esitab aruande fondi kulutamise kohta teaduskonna komsomolibüroole.

3. AMETIÜHINGU TOETUSE MÄÄRAMINE

3.1. Üliõpilaste argumenteeritud avaldusel toetuse saamiseks on nõutav teaduskonna üliõpilaste a/ü büroo esimehe pealdis.

3.2. Arvestust ametiühingu toetuste üle peab TRÜ üliõpilaste a/ü komitee.

4. ABISTAMINE TÖÖKOHTADE LEIDMISEL

4.1. TRÜ üliõpilaste a/ü komitee juures asuv tööbüroo aitab leida töökoha.

4.2. Üliõpilastele annab loa töötamiseks kindlal töökohal piiramata ajaks teaduskonna a/ü büroo, kelle otsuse kinnitab teaduskonna õppeprodekaan.

4.3. Vaidlusalused küsimused lahendavad TRÜ üliõpilaste a/ü komitee ja TRÜ õppeosakond.

4.4. Teaduskonna komsomolibüroo ja a/ü büroo esildisel ja ka iseseisvalt võib dekanaat tühistada loa üliõpilase edasijõudmatuse või õppedistsipliini rikkumise korral, teatades sellest vastava ettevõtte või asutuse administratsioonile.

Avalik kiri nooremale, kuid siiski vanale sõbrale LINNAR PRIIMÄELE

Lugesin mitu korda läbi Sinu arvamuse Voltaire'i «Filosoofilise sõnaraamatu» tõlke kohta («Edasi», 27. sept.), Jaan Undi vastulaused ja Sinu vastuse temale («Edasi», 18. okt.). Ei hakka pikalt keerutama, ütlen otse: huvitavat ja kasulikku oli palju, veel rohkem oli aga seda, mis masendas ja tegi nõutuks.

Näiteks ei tea ma enam, mis vormis tohin Sinu poole pöörduda. Olen harjunud ütlema «Sina», kuid praegu ei söanda isegi teietada. Sa märgistad end nii iseenesestmõistetavalt sõnaga «meie» ja patsutad nii familiaaritsevalt Voltaire'ile õlale («Aga ära muretse Voltaire! Me ei jäta sind.»), et mu silme ette kerkib pilt majesteetlikust keisrinnast, kes on muidugi Katariina II. Ka Nemad suvatsesid oma kaassegset sõpra Voltaire'i soosida umbes niimoodi.

Kuid minu õnneks ja trööstiks ei kriipsuta kõik Sinu meietamised alla Sinu kättesaadamatult kõrget positsiooni. Tihti on ilmselt tegu nn. «tagasihoidliku meiega», mis endistel aegadel olevat tähendanud oma tagasihoidlikkuse rõhutamist. Kuigi praegu ei peeta selle tarvitamist heaks tooniks, kõlab ta Sinu suus elegantselt: «Ilmselt puudub meil veel täpsem ettekujutus, milliseid eripärasid tuleks arvestada filosoofiliste tekstide tõlkimisel . . .» Mäherdune tagasihoidlik ülestunnistus! Paneb aga mind jälle kimbatusse, sest nüüd ei saa aru, miks siiski viskusid Lohetapjana võitlusse.

Võib-olla seepärast, et Su käsutuses olid võimsad relvad. Sa said Lohe tulekeele (Jaan Undi artikli) kammitseda toimetuse müüride vahele, kuni oma sulge teritasid; Sa reserveerisid endale hoovõtutandriks terve lehekülje, vaenlase aga panid maad jagama reklaamkuulutusega; Sinu tõeline tugevus aga leidis kauni väljenduse selles, et kuulutasid vaenlase hävitatuks veel enne, kui publiku ette astusid, tõmmates ta pildi ümber, mille ise kusagilt välja otsisid, musta raami.

Kas hõiskad nüüd rõõmsalt? Kas on nüüd eesti mütoloogia rikastunud uue kangelaskujuga — Lohetapjaga Sinu näol? Ma ei tea, mida vastad. Mina aga eelistan vastusega viivitada. Arvan, et esmalt tuleb pilk heita võitlusväljale, selle tagamaadele ja miks mitte ka võitluse käigule.

Muidugi vajavad tutvustamist võitlevad pooled, eriti Jaan Unt, kes end ise ei reklaami. Kes ta on? Vastus on lihtne ja lühike: ülikooli klassikalise filoloogia õppejõud, oma eriala väljapaistvamaid esindajaid Eestis, mees, kes on võitnud ka üleliidulise tunnustuse. Lohetapja, s. o. Sina räägid endast ise («Edasi», 18. okt., lk. 5, vg. 1, lõik 6). Tean, et saksa filoloogia osakonna lõpetanute diplomil seisab märge «romaani-germaani filoloog», tean, et oled eelkõige ja mitte viimases järjekorras kriitik, kuid mulle on uudiseks, et oled ka XVIII sajandi kirjanduse uurija. Anna andeks, kuid Su enda sõnutsi tuntakse puud ju tema viljast. Kus on aga Sinu sellealased viljad — teaduslikud publikatsioonid või esinemised esinduslikel teadusfoorumitel? Ilma nendeta jääb niisugune enesesilditamine vaid sõnakõlksuks.

Kuid läksin vist liiale. Ega päris algajalt saagi seda kõike nõuda. Lepime siis Sinu esinemistega ajakirjanduses, päris värsketega, sest: kes minevikku meelde tuletab jne.

Ütlen ka siinkohal otse välja, et nende põhjal küll ei saa väita, nagu oleksid tõsiselt XVIII sajandi uurija. Ennatlikke seisukohti ja lihtsalt otsest ebatäpsust on selleks liiga palju. Kuidas näiteks suhtuda 7. septembri «Edasi» teatriarvustuses esitatud väitesse, nagu poleks p r o v i n t s i ja m e t r o p o l i vastandus võimalik mujal kui Prantsusmaal. Et neid ka Inglismaal vastandatakse (Sina aga väidad selle võimatuks), seda saab üpris lihtsalt kindlaks teha: tuleb vaid võtta kätte Hornby kõige tavalisem sõnastik, heita pilk artiklile «province» ja lugeda vastav seletus. Näide, millel Sina põhined («that is out of my province») seostub seal alles sõna neljanda, s. t. neljandajärgulise tähendusega, milleks pole mitte niivõrd oma tuba ja oma luba, nagu väidad Sina, vaid tegevusala, valdkond, kompetentsus.

Mis pildi aga oled endast maalinud nende kahe artikliga Voltaire'i tõlke kohta, eriti J. Undi artikli taustal? Ma ei tahaks sekkuda Sinu vaidlusse M. Kivimäe ja J. Undiga. Mitte sellepärast, nagu ei meeldiks mulle terav poleemika (see ei meeldi Sulle, nagu Sa õigesti märgid, kuid Sulle meeldib ju terav monoloog). Hoopis sellepärast, et nad vastavad kindlasti Sulle ise ning teevad seda paremini ja põhjalikumalt, kui suudaksin mina. Nagu Sina panid kahtluse alla Undi kompetentsuse rääkida kaasa uusprantsuse ajaloolise stilistika küsimustes, nii sean mina kahtluse alla oma kompetentsuse rääkida kaasa antiikfiloloogia küsimustes. Kuid samasuguse õigusega vaidlustan ka Sinu kompetentsuse tolles valdkonnas («in that province»). Kui ei ole kompetentsust, siis ei ole ka tuba ega luba. Ja kõige vähem on luba lubamatuteks võteteks.

Vaata, kui veenvalt ja tasakaalukalt vaidleb Unt. Ta ei kuuluta end ilmeksimatuks ega väida end sajaprotsendiliselt õigeks. Mida aga teed Sina? Esitad argumentide pähe emotsioonilaengust kantud fraase, kuulutad oponentide töö filoloogiliseks ülbuseks, isegi kuriteoks, seltskondliku efekti taotlemiseks, mõtled välja mingi «sõpruskonna» ning ähvardad seda rahva karmi karistusega. Kõik need fraasid on tuttavad mitte just väga ammustest aegadest, kus nad pärast Lohetapjate suust või sule alt väljumist muutusid tõepoolest jubedaks tapariistaks. Ometi usun, et Sinul taotlevad nad vaid seltskondlikku efekti, kas või seetõttu, et ajad ja olud kulgevad praegu hoopis teises suunas.

Ma ei tahaks eriti sekkuda vaidlusse, kuid mõnest asjast ei saa ka vaikida. Näiteks Sinu üllatavast oskusest vahetada dispuudi käigus kõike, isegi oma seisukohti ja algväiteid. (Vist siiski veidi eksisin, sest oma ilmeksimatuse tunnet Sa küll ei asenda mitte millegagi.) Soovid näidet? Palun. Oma esimeses artiklis Sa vihjasid võimalusele, nagu oleks eestikeelne tõlge tehtud venekeelsest tõlkest. Argumendiks oli nimekuju A t a l j a, mis olevat tuletatud venepärasest Ataljast. Kui aga Unt juhatas kätte teatmeteosed (need on ju Sinu käes alati olnud ülitähtsad õige teabe allikad), mis näitavad, et Atalja on ka näidendi nimetusena eesti keeles tarvitusel ja et üldse on see nimekuju meile käibele tulnud Vana Testamendi kaudu, siis unustasid Sa kohe oma esialgsed süüdistused ja ruttasid eruditsiooniga veheldes tõestama hoopis seda, et vene keeles võiks Afalija kõrval esineda ka Atalija. Võib-olla tõesti võiks. Aga mida see tõestab antud dispuudis? Et õigeks jääda, selleks oleksid Sa pidanud näitama, et venekeelses «Filosoofilises sõnaraamatus» esines just see Sinu pakutud võimalus. Kuid ära näe vaeva selle otsimisega. Omavahel võin Sulle reeta saladuse: seda raamatut polegi venekeelsena trükitud.

Ma ei tahaks vaidlusse sekkuda, kuid ühest Sinu loogika musternäitest ei saa ka kuidagi mööda minna. Selleks on arutlus B a r t o l o m e u s e ümber. Väidad, et ta polegi märter, on hoopis apostel. Kas need kaks välistavad teineteist? Mäletan, et pidasid tudengipõlves ilusa ettekande tetralemmast ja said aru, et loogilised süsteemid, kus vastanrinud muud tähelepanu, kui sõnaga *barbaarsus* tähistamist. Voltaire on seevastu tuntud kui kõigi kultuuritraditsioonide austaja, uurija ja innukas propageerija. Just katoliiklike ideoloogide kontseptsioonide kummutamiseks on kirjutatud tema kuulus «Essee rahvaste kommetest ja vaimulaadist». See suurejooneline teos on esimene globaalne ajalookäsitlus mitte üksnes haarde, vaid ka suhtumise poolest: kauged rahvad on Voltaire'i arvates andnud kõik oma panuse inimvaimu ühisvaramusse ja nad ei pea ootama «barbaritena», kuni neid tsiviliseeritakse kristluse ehk Euroopa vaimulaadi.

Kui Voltaire'i meelest keegi ongi barbar, siis vaid katoliku vaimulikud eesotsas paavstiga, aga ka mõned nendetaolised sallimatuse kuulutajad, kes väidavad: «Olgu teile teada, et meie oleme maa peal ainsad, kellel on mõistust, ja meie oleme kõikjal isandad.» («Filosoofiline sõnaraamat», lk. 381.) Bartolomeusest kirjutades avasin raamatu lk. 296, millele viitasid Sina. Kas lugesid ikka tähelepanelikult kohta, mis algab sõnadega: «Kas tahate kuulda barbaarsusest . . .» ja lõpeb lausega: «Kas ei pane teie inkvisitsioon, mis ikka veel pole kadunud, värisema mõistuse, looduse, religiooni?»

Arvukates kirjutistes näitab Voltaire ka neid oma vastaseid, kes tarvitavad sõna «barbaarsus» Bossuet' jüngerkonna antud tähenduses, kuid tobedaks ja naeruväärseks jäävad lõpuks nemad ise. Värsspamfletis «Venelane Pariisis» nimetab üks katoliiklane barbariks «kaugelt külmalt Venemaalt» (need on Sinu sõnad, Linnar) saabunut selle eest, et ta ei tunne jesuiitide ja muude katoliiklaste ajakirju. Voltaire aga näitab, et tõeline barbar on just see, kes niimoodi väidab. «Filosoofilise sõnaraamatu» artiklis «Jumal» kehastab Voltaire'i oponente Logomahhos, kes ütleb, nagu lõpuks selgub, temast palju targemale sküüdile: «Mida sa seal laulsid oma barbaarses sküütia žargoonis?» (lk. 145).

Nüüd aga tuled Sina, Linnar Priimägi, ja kuulutad Voltaire'i aegse eesti keele barbaarseks («Edasi», 27. sept., lk. 5, vg. 1, lõik 2). Ma ei hakka vaidlustama Su seisukohta, Sa võid pooldada ükskõik mis vaateid. Kuid ära arva pärast seda, et oled Voltaire'i õpilane. Sest tõeline õpilane, kes oma õpetajalt ka midagi õppinud on, ei saa ühe keele kohta nii väljenduda. Tean Su lennukat väidet, et õpilane peab alati õpetajast edasi minema. Kui nii, siis kuhu edasi Sa oled jõudnud? Bossuet' juurde? Võib-olla tõesti on tema vaated edumeelsemad. Kuid nendes peegeldub kõik see, mis oli Voltaire'ile vastuvõetamatu: teiste kultuuride madaldamine ja põlgamine, vaid Euroopa kristliku kultuuri hindamine. Sinagi annad mõista: vaadake, meie ei ole nüüd enam barbarid, sest suudame Euroopa kultuurist osa saada!

* * *

Nii et armas Linnar, kui Sa oledki kellegi õpilane, siis Bossuet' oma. Kuid ära muretse! Tema keelekasutus on veel peenem. Kui keegi prantsuse autoritest on olnud «sädelev sõnameister ja hiilgav stilist», siis just tema. Ka pole tema «kerge ja voolav stiil» ning «sõnastuse sundimatus» eesti keelde tõlkimisel veel kaduma läinud.

Mida on tahetud kõige ülalöelduga väita? Mitte midagi rohkemat, kui juba öeldud. Sulle, Linnar, aga tahaksin soovitada üht. Ära arva, et kui midagi läikima hõõrud, saad kulla. Kuidas ma tahaksin, et Su tarkus oleks nagu jäämägi, millest pinnal vaid tühine osake. Kuidas tahaksin, et see mägi oleks nii suur, et Sa ei jõuaks kõike teistele demonstreerimiseks pinnale tõsta. Sest kui ta väike ja kerge on ja pinnale tõstetakse, ujub välja ka see soga ja praht, mis muidu jääks vee all kenasti varju.

Veel tahaksin öelda, et lohe ei ole siiski tapetud. Ühe pea asemele on kasvanud kümneid uusi. Kuid võib-olla on ka vapraid Lohetapjaid juurde siginenud?

Kas on aga mõtet uuesti mütoloogiasse sukelduda? Pealegi ei tea, kuidas hiina kultuuri suur austaja Voltaire suhtuks lohe tapmisse isegi kui sümboolsesse akti. Sest Hiinas sümboliseerib lohe vaimukultuuri edendamist.

Kirjutada oleks veel palju. Kuid loodan Sinuga kohtuda **15. novembril kl. 12 teadusraamatukogu konverentsisaalis filosoofiliste tekstide tõlkimise teoreetiliste probleemide arutelul ja seal Sinuga mõtteid vahetada.**

LINNART MÄLL

* * *

PS. Avalik kiri oli Sinu kui «Edasi» kultuuriosakonna juhataja töölaual 22. oktoobril. Kuid mõni päev hiljem tehti «plats jälle priiks» (vt. Greenhill E., Olnud nii et . . . «Edasi», 25. okt. 1986, lk. 5). Paratamatult loen seda: **jälle Priimäe** omaks! Mis jäi TRÜ töötajal muud üle, kui avalikustada kiri «TRÜ-s».

L. M.

* * *

P.P.S. Kiri oli juba loovutatud «TRÜ-le», kui ilmus 31. oktoobri «Sirp ja Vasar». Leidsin kokkulangevust M. Lotmani ja A. Valtoni mõtetega. Ju siis need on Sinu suuremad libastused. Võin lisada veel väiksemaid. **Kliima** on täiesti omal kohal. Ka eesti keeles tähendas ta ja tähendab veel praegugi muud kui ilmastut (kultuurikliima). Vaielda ei tohiks ka **vabriku** vastu, sest Sinu pakutud 'ehitis' esineb samas lõigus teise prantsuskeelse sõna vastena. Miks nõuad sõnakuju 'vedad'? Sinu suur autoriteet ENE-gi on uues 1. köites aktsepteerinud juba ammu käibel oleva õige kuju **veedad** (vt. art. «Brahma»). Raamatu **Veidam** näitab aga kenasti, kuidas seda nime kirjutati XVIII saj. Euroopas. Jne. jne.

L. M.

Vastuseks

17. oktoobri numbrist võis Arno Mägi kirjutisest lugeda, et kõrvuti mitme teise teaduskonnaga jättis arstiteaduskond niitmata oma hooldusala Vana-Jaani kalmistul. Tõsine süüdistus kogu teaduskonnale! Seda enam, et taastati ju Vana-Jaani arstiteaduskonna õppejõudude ja üliõpilaste kätetööga. Allakirjutanutes tekitas selline süüdistus kõigepealt hämmastust, sest olime ju ise niitjad ning koristasime ka niidetud heina. Tekkis küsimus, kas pole vahepeal arstiteaduskonna poolt hooldatava ala asukohta muudetud? Selgus siiski, et kriitika oli tehtud umbes ja igaks juhuks. Kahjuks!

Kahjuks on neid asutusi linnas ja teaduskondi ülikoolis tõesti, kes oma kohustused seni täitmata jätnud. Kalmistu aga võsastub taas.

Viieaastase kogemuse põhjal võime öelda, et kalmistu korrashoiuks on siiski vaja üht-kaht oskustega töömeest, kes k o g u Vana-Jaani suvel paar korda üle niidaksid.

Vana-Jaani kalmistut niitnud ja hooldanud füsioloogia-kateedri õppejõud
ENNO HANSSON
PEET-HENN KINGISEPP
IVAR-OLAVI VAASA

AJAKIRJANDUSLIK KOKKUTULEK

Novembris möödub 220 aastat esimese eestikeelse ajakirja ilmuma hakkamisest. Sel puhul korraldab žurnalistikaosakond **laupäeval, 22. novembril kl. 12 teadusliku ettekandekoosoleku teadusraamatukogu konverentsisaalis.** Esinevad Ea Jansen, Tiit Matsulevitš, Meelis Kahu, Peeter Olesk, Marju Lauristin ja Juhan Peegel. Samaaegselt tähistatakse sellega ka **osakonna kümnendat aastapäeva**, mispärast üritus on ühtlasi vilistlaspäev k õ i g i l e, kes sel erialal on aastail 1957—1986 ülikooli lõpetanud. Pärast koosolekut toimub vilistlaste koosviibimine, millest osavõtuks palume registreeruda hiljemalt **17. novembriks žurnalistika kateedris t. 3 32 16, 3 51 88 või Eesti TVs t. 42 52 81 või «Rahva Hääle» toimetuses t. 68 12 06.**

Žurnalistika kateeder

LOMONOSSOVI PÄEV

Neljapäeval, 13. novembril kl. 15 tähistatakse teadusraamatukogu konverentsisaalis M. Lomonossovi 275. sünniaastapäeva. Sõnavõtud, näitus.

INSENERIDE MAJAS

Esmaspäeval, 10. novembril k. 17.330 vestlus-arutelu teemal

«Väiketootmise osast ühiskonna uuendamisel».

Sissejuhatav ettekanne majanduskandidaat Ivar Raigilt.

Muudatustest teatatakse peahoone teadetetahvlil.

PSÜHHOLOOGIA-LOENGUD!

Avaloeng tsüklist «Psühholoogia päevaprobleemid» on esmaspäeval, 10. novembril kl. 19 Tähe t. aud. D-120. Lektor dots. Peeter Tulviste.

NÄITUSI

Teadusraamatukogus saab veel vaadata füsioloogia kateedri ajaloo näitust.

* * *

Aleksei Kornilovi graafikanäitus avatud TRÜ klubis II korrusel ruum 201. Tööpäeviti 15—17 ja puhkeõhtutel.

KLUBIS

Neljapäeval, 6. novembril kl. 21 oktoobripidu I.

Reedel, 7. novembril kl. 21 oktoobripidu II. Üles astuvad endiste aegade diskorid.

PARIM LUGU!

Septembri- ja oktoobrilehti üle vaadates arvas toimetuse k o l l e e g i u m, et esile on vaja tõsta JAANUS HARRO (ravi VI) arstiteaduskonna päeva lehekülgi ning TRIIN RAHNU (õig. IV) eksperimendi dialoogi, aga ka TÕNIS LUKASE (ajal. V) põllumajandusmuuseumi lugu.

Õppejõudude lugudest arvati parimaks PEETER OLESKI artiklid.

* * *

Teaduskondade pressisekretäride meelest on samuti parimad lood Jaanus Harrolt ja Triin Rahnult.

* * *

P R E S S I S E K T R E T Ä R I D!

Dots. Reet Kasik jätkab loengut «Keel ja stiil» esmaspäeval, 10. novembril kl. 17 aud. 235.

Toimetaja VARJE SOOTAK

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 4744. MB-08899. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 31—32 (1465—1466) Reedel, 14. novembril 1986 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 3 kop.

☆ OKTOOBRIAKTUSELT ☆

Iga päev peahoone poole tormates jääb aeg maha võtmata. Siiasinna, üks asi ajab teist taga. Iial pole lõpetatuse tunnet. Märgates pühadepunast seintel, kuuldes lipuplaginat, näed, et järg on jõudnud ühe tähiseni, ühe hetkepausini. Pühade-eelsed toimetused lihtsalt peavad olema ühel pool, enne kui aulaaktüsele minna.

Tähtpäevatseremooniad on ülikoolis ammu-ammu välja kujunenud — ülikooli lipu toomine, hümnid, lilled sõjas langenute tahvli ette. Nii ka nüüd. Oktoobrirevolutsiooni 69. aastapäevale pühendatud päevakõne oli sel korral ametiühingukomitee esimehelt Helve Kaburilt.

Pidulikule koosolekule andis mainet jälle ülikooli medalite väljajagamine.

PILK AJALUKKU. Ülikooli kõrgeim autasu, medal «Tartu Riiklik Ülikool» seati sisse 1972. aastal. Sellega väljendab TRÜ tunnustust ülikoolile osutatud teenete eest nii ülikooli töötajaile kui isikuile väljastpoolt oma õppeasutust. Medal antakse kätte oktoobri- või maiaktusel või muudel ülikooli pidulikel koosolekutel. Statuut ilmus 1972. aasta «TRÜs» nr. 2. Esimese medali pälvis kauaaegne rektor, siis juba pensionile siirdunud professor Feodor Klement.

*

Parteikomitee sekretär dots. Paul Kenkmann luges aktusel ette rektori kaks käskkirja. Vastavalt statuudile moodustatud komisjon (Paul Kenkmann, Helve Kabur, Jüri Kärner, Vello Past ja Andi Kasak) tegi ettepaneku autasustada medaliga professoreid Viktor Palmi ja Jaan Rebast.

Viktor Palm kuulub Suure Isamasõja veteranina ning staažika kommunistina TRÜ kollektiivi alates 1952. aastast. 1962. aastast juhatab orgaanilise keemia kateedrit. On ENSV TA korrespondentliige ja ENSV teeneline teadlane. On pälvinud laialdase üleliidulise ja rahvusvahelise tunnustuse, mis lubavad teda õigustatult pidada üheks nüüdisaegse füüsikalise orgaanilise keemia pioneeriks.

Jaan Rebane on kuulunud ülikooli kollektiivi filosoofia õppejõu, teadlase ning õppe-, teadus- ja ühiskonnatöö organiseerijana 1960.—1986. aastani. 1968. aastast asus juhtima ühiskonnateaduste kateedrite nõukogu, 1971. aastast filosoofia kateedrit. On ENSV TA korrespondentliige. Tema juhitud uurimistöö tunnetuse sotsiaalse determinatsiooni alal liitis tugevaks tervikuks filosoofia kateedri ning tõi sellele 1980. aastal ENSV riikliku preemia.

Medalid andis kätte rektor. Professor Jaan Rebasele ulatati ka linna partei- ja täitevkomitee aukiri.

Ministeeriumi pühadeõnnitluse luges ette kaadriosakonna juhataja Asta Liivak. Temalt kuulsime ka, et ministeeriumi käskkirjas avaldati kiitust kateedrijuhatajaile prof. Johannes Kalitsale ja dots. Rait Marustele. Kiituse ja preemia pälvis elektrik Kalju Kreis.

Ja oligi kõik? Ei veel. Rõdult kõlas paaril korral meie akadeemilise naiskoori kaunis laul.

* * *

Ülikooli pidulikud koosolekud on tõepoolest pidulikud, asjalikud ja küllaltki lühikesed. Ei kõnelda niisama etteastumise pärast, ei ole asjatut venitamist. Kuid ühe mõtte tahaksin välja pakkuda. Vaielge vastu või tehke selle järgi. Aulas ei olnud üliõpilasi just palju. Vaevalt tuleb aktusele keegi niisama ainult palja kuulutuse peale. Miks ei võiks õppejõud, kelle loeng peaks toimuma aktusega ühel ajal, anda oma materjal seekord iseseisvaks omandamiseks ning minna koos üliõpilastega aulasse. On see väga suur õppedistsipliini rikkumine? Vaevalt tunneb tudeng kõiki ülikooli juhte, õppejõude teistest teaduskondadest, teab midagi ülikooli medalist. Võib-olla pole ta käinud isegi naiskoori kontserdil?

Sedasama pidulikkust ootaks väga ka üliõpilaspäevadelt. Ei tea, kas on palju tahta, kui enne ürituste algust oleks valjuhääldist reklaami kuulda (head muusikat iseenesest mõistagi!), kui ka muudatused samamoodi teada antaks, kui õppejõudki tuleksid tudengipäevi uudistama, kui need oleksid tõelised pidupäevad kõigile ülikoolis.

VARJE SOOTAK

NB! Aktuse ja rongkäigufotod on peahoone stendil juba esmaspäevast vaadata.

Jälle ülikooli medalid!

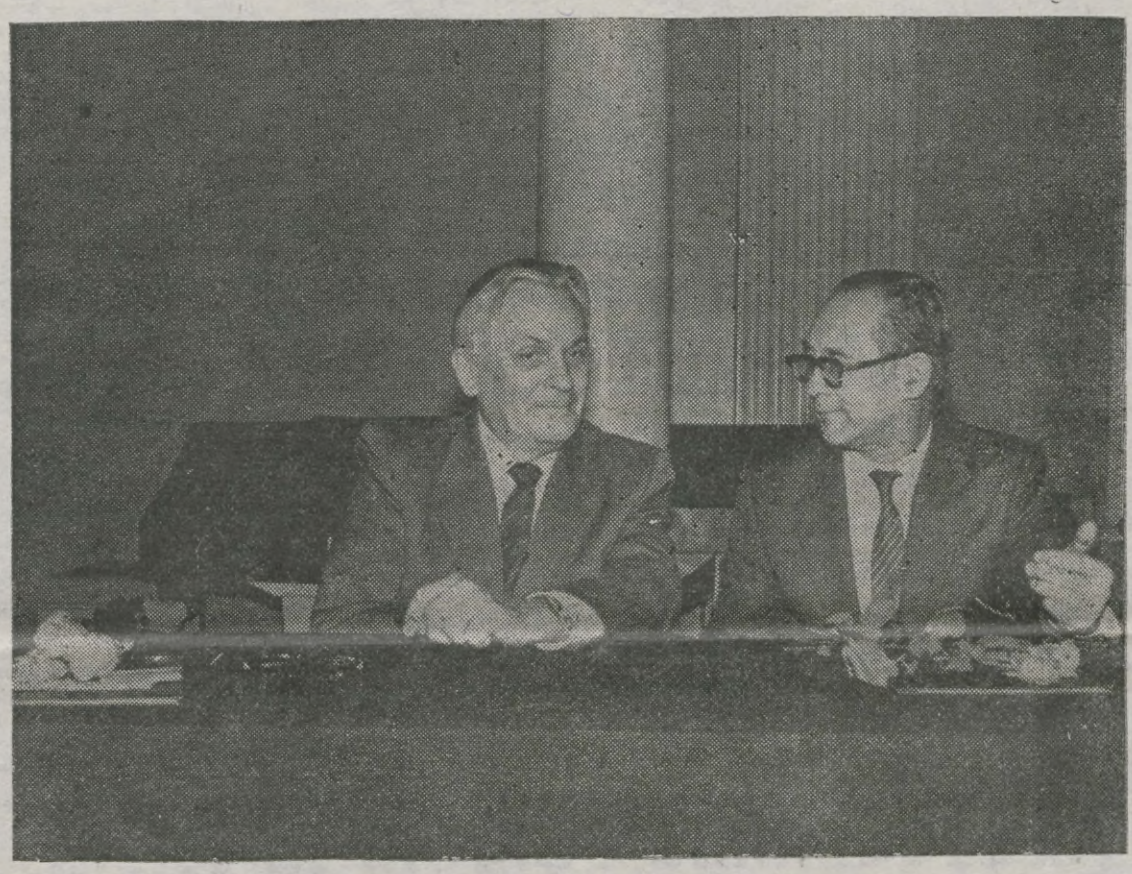

Kaks professorit: ühiskonnateadlane Jaan Rebane ja keemik Viktor Palm medalipäeval.
ARVO VIILUPI foto

Oli ülikooli komsomolikonverents

Algus ja lõpp oli ilus, aga keskpaik ka. Eriti see, mis puudutab sektsioonide tööd. Nii võiks lühidalt iseloomustada kolmapäeval toimunud komsomolikonverentsi. Täna avaldame lühidait komsomolikomitee sekretäri Andi Kasaku ettekande ja uue komitee koosseisu, järgmises lehes tuleb ülevaade sõnavõttudest ja otsus.

Uut moodi konverents (ava- ja lõppistungi ning vahepealse sektsioonide tööga) pani tudengid elama, vaidlema, oma seisukohti kaitsma. Kõige enam diskuteeriti omavalitsuse üle, aga sellest kõigest veel jõuame kirjutada.

Konverentsil viibisid ka ELKNÜ Keskkomitee sekretär Tiit Porkveli, üliõpilasosakonna juhataja Andrus Lauren, EKP Tartu Linnakomitee teine sekretär Albert Saunanen, ELKNÜ Tartu Linnakomitee esimene sekretär Vello Tamm ja teine sekretär Ülle Lepp, rektor prof. Arnold Koop, parteikomitee sekretär dots. Paul Kenkmann jt. ülikooli juhtkonna esindajad.

Ettekanne

Komsomolikomitee sekretär Andi Kasak alustas praegusaja komsomoli tähtsaimast ülesandest — noorsoo kasvatamisest. Nemad ju määravad lähema tuleviku. See töö peab olema rohkem kui ükski teine loomingulise iseloomuga, noortele endile lähedane ja huvitav, seotud nende endi nõudmistega töös, õpinguis, olmes, vaba aja veetmisel. Praegune aeg nõuab küsimuste arutamisel konkreetsust, kriitika ja enesekriitika konstruktiivsust, ülesannete selgust ja reaalsust. Kõige selle arutamiseks olid kokku tulnud ka konverentsi delegaadid.

● Üliõpilane tuleb kõrgkooli esmajoones selleks, et omandada **ERIALA.** Järelikult peab see valdkond olema komsomoli esmase tähelepanu all. Teaduskonnabürood on kontrollinud õppedistsipliini, kutsunud välja puudujaid, mahajääjaid. Karistamisel on jäädud sageli tagasihoidlikuks: vaid tähelepanu juhtimine või suuline noomitus. Tihti on noomitud ühed ja samad üliõpilased. Kui korduvad ka ühed ja samad karistused, mis komsomoli autoriteedist saab siis juttu olla? Kaugeltki kõik ei ole korras ka parimate stimuleerimisega. Komitee õppesektori juhatajal **Reet Randojal** olid veel tegemata eelmise õppeaasta õpperühmadevahelise konkurss-ülevaatuse kokkuvõtted! Etteheiteid tegi A. Kasak ka a/ü õppekomisjonile. Komisjoni kritiseeris oma konverentsil ka a/ükomitee esimees Ants Kull. Ülevaatuse juhend on küll välja töötatud, kuid pole konkreetset võitjate stimuleerimise kava. Õppesektori esmane ülesanne peabki olema kokkuvõtete tegemine ja juhendi täiustamine.

Iga õppe- ja eksamidistsipliinirikkumist peaks arutama kõigepealt komsomolibüroo ning alles seejärel esitama karistamiseks dekanaadile või rektorile. Vähene on olnud komsomoli osa aineolümpiaadide organiseerimisel, sageli piirdutakse vaid autasustamisega. Komsomoli ülesanne ei peaks olema mitte niivõrd võitjate väljaselgitamine, kuivõrd nende ürituste emotsionaalse poole eest hoolitsemine.

● **TÖÖKASVATUS** piirdub enamasti EÜE ja suvemalevaga, veidi ka laupäevakutega. Üldjoontes saab EÜE tööga rahule jääda tänu töökasvatuse asesekretäri **Priit Tedre** ja EÜE sektori endise juhataja **Tauno Kalveti** tublile tööle. Kuid ülikooli positsiooni taastamiseks ehitusmalevas on vaja lahendada neli küsimust: 1) kuidas tõsta tudengi huvitatust malevast, 2) kuidas panna malevlasi huvituma rühma tegevusest, 3) kuidas komplekteerida Gagarini rühma, 4) kuidas ümber korraldada üliõpilaste suvine praktika? Kolmele esimesele küsimusele lootis ettekandja saada vastust konverentsil.

Koos aü komiteega on komsomolikomiteel kavas luua üliõpilaste tööbüroo.

● **SPORDISEKTOR** (juhataja aspirant **Neinar Seli**) põhiraskus oli koondunud TRÜ spartakiaadi läbiviimisele, korraldati ka üliõpilaste suurürituste spordiprogramme. Kõige suuremaks puuduseks on sektori vähene side teaduskondadega, vähe on kaasatud kehakultuuriüliõpilasi. Teaduskondade spordiorganisaatorid peaksid osalema spordiklubi koosolekuil, et teada toimuvat, et liiguks info.

● **ÜHISELAMUTES** ei vasta olmekultuur veel nõudmistele. Kuni pole muutunud ka üliõpilaste endi suhtumine oma elukohta, kaaselanikesse ja oma ülesannetesse, ei saa rääkida suurest edasiminekust. Tudengitele annab hea tegutsemisvõimaluse omavalitsus. Senitehtu eest on hea seisnud olmesektori juhataja **Mati Allik.**

● **ÕIGUSKASVATUSSEKTORI** töö vajab kõvasti parandamist. Kui lektorite grupi juhataja oli **Peep Pruks,** peeti linna koolides 13 loengut, kuid **Mati Meeliste** ajal vaid kolm. Mõttekas oleks sektoril koos õigusteaduskonna komsomolibürooga hakata korraldama Tartu kooli-

(Järg 3. lk.)

Kes on komitees?

Andi Kasak — komsomolikomitee sekretär
Ain Lepikult, õig. IV — ideoloogiat. asesekretär
Tiina Noot, geogr. V — organ. töö asesekretär
Priit Teder, maj. IV — töökasv. asesekretär
Asko Pohla, õig. III — õppetöö asesekretär
Eva Kauksi — arvestussektori juhataja
Tõnu Rüütel, õig. III — ideol. sektori juhataja
Vambola Paavo, tead. komm. kat. õppejõud — aktiivi õpet. sektori juhataja
Gennadi Tšitšiskinas, spordimed. II — sõjal.-patr. töö sektori juhataja
Oleg Talamanov, arstit. III — komsomoliprožektori juhataja
Margus Kiisküla, maj. II — kultuurisektori juhataja
Riina Kiik, ajal. II — organisatsioonisisese töö sektori juhataja
Üllar Vaserik, maj. II — EÜE sektori juhataja
Katrin Idla, keem. III — õppesektori juhataja — vene osakondade sekretär
Marika Tenusaar, ravi V — vene osakondade sekretär
Tiina Klink — üliõpilaste a/ü komitee aseesimees
Henn Ruubel, maj. III — intern. kasvatustöö sektori juhataja
Jaan Mölder, ravi VI — arstiteadusk. sekretär
Üllar Kase, õig. II — õiguskasvatuse sektori juhataja
Ülle Ninaste, keem. III — šeflussektori juhataja
Neinar Seli, aspirant — spordisektori juhataja
Mati Allik, õig. IV — olmesektori juhataja
Marko Seemer, maj. küb. III — komitee liige
Vilja Kallaste, žurn. II — pressisekretär

Jätkugu SINU kaante vahele nooruslikke sähvatusi noortelt lugejailt ja nooruslikelt nooruslastelt! Kolmekümne kaheksane «TRÜ» tervitab ja õnnitleb SIND ja eriti SINU alma mater'ist pärit tegijaid: Linda Järvet, Hallar Lindu, Kärt Hellermad, Veiko Paalmat ja Märt Luiget!

*

Kaks uut väitekirja

Oktoobri lõpus kaitsti ülikooli kirurgia erialanõukogus kaks väitekirja. ÜMPI kardioloogia ja koronaarkirurgia osakonna aspirandi **ANTS PAAPSTELI** uurimust «Ebastabiilse stenokardia ja vasaku pärgarteri peatüve ahenemisega haigete kirurgiline ravi» juhendas osakonna juhataja meditsiinidoktor Toomas Sulling.

Üldkirurgia anestesioloogia ja reanimatoloogia kateedri assistendi **TOOMAS VÄLI** tööd «Vagotoomia ja püleroplastika mõju laktoosi selektiivse malabsorpsiooni kliinilisele kulule» juhendas algul prof. Johan Sarv, pärast tema surma meditsiinikandidaat Agu Tamm.

Oponendid andsid mõlemale väitekirjale kiitva hinnangu ning väitlejad said meditsiinikandidaadi kraadi.

IRENE MAAROOS

Õnnitleme, Endla!

Miks niisugune pöördumine toimetuselt? Aga seepärast,

... et **ENDLA LOHKIVI sai üleliidulisel ühiskonnateaduste, ÜLKNÜ ajaloo ja rahvusvahelise noorsooliikumise üliõpilastööde konkursil I preemia.** Tema uurimust «Koolihariduse ja teaduse vahelise seose filosoofilis-metodoloogiline analüüs» juhendas dots. **Rein Vihalemm.** Viimasele on niisugune tunnustus juba teistkordne. Varem on TRÜle langenud esikohti sellelt konkursilt kaks korda — Andres Arrole ja Mart Raukasele. Tänavu tuli Eesti ainuke esikoht Tartusse;

... et ENDLA LOHKIVI oli oma ülikooliajal keemiaosakonna pressisekretär (üks tublimaid ülikoolis) ja seejärel valiti ta koguni osakonna komsomolisekretäriks. Ta lõpetas TRÜ 1985. aastal.

Kultuurifondi asutama

Moskvasse NSV Liidu kultuurifondi asutamiskonverentsile sõitsid esmaspäeval õppeprorektor Valter Haamer, prof. Lembit Raid, ajaloomuuseumi direktor Ela Martis ja teadusraamatukogu osakonnajuhataja Ilana Smuškina. Ülikool on üks kultuurifondi asutajaliikmeid.

Lomonossovi päev

Ülikool ja NSV Liidu teadusloolaste ühenduse Eesti osakond tähistasid ühiselt M. Lomonossovi 275. sünniaastapäeva eile teadusraamatukogu konverentsisaalis. Kõneldi Lomonossovist kui ajaloolasest, (Linda Eringson), filoloogist (Savvati Smirnov), keemikust (Uno Palm), füüsikust (Karl-Samuel Rebane) ja geograafist (Endel Varep). Väljas on ka näitus.

Dotsent Paula Palmeose järjekordne tähis

Vähe on järele jäänud neid õppejõude, kelle tegevuse algus ülikoolis ulatub 1944. aastasse. Üheks selliseks on soome-ugri keelte kateedri dotsent Paula Palmeos. Paula Palmeos on sündinud 1911. aastal Viljandimaal Vastemõisa vallas. Haridusteed tähistasid kohalik Kildu algkool, Viljandi gümnaasium ja ülikooli filosoofiateaduskond. Suur huvi soome-ugri keelte vastu viis ta 1936—1937 Budapesti ülikooli, seejärel töötas ta 1938. aastal Tõrva gümnaasiumis õpetajana. Ülikooli lõpetas P. Palmeos 1939. aastal magistritööga «Esimese silbi vokaalid läänemere-soome (eesti, soome) ja ungari keeltes». Magistritöö atesteeriti 1949. aastal ning P. Palmeos sai filoloogiakandidaadi kraadi. 1939.—1944. aastani pidas ta mitmeid ameteid. On huvitav, et 1941. aastal oli ta esimesi aspirante ülikoolis.

Dotsent P. Palmeos on ülikoolis õpetanud väga mitmesuguseid eesti keele ja soome-ugri keelte erikursusi, 1947. aastast alates tänaseni soome keelt, 1952. aastast ungari keelt. Peaaegu kõik vabariigi ungari ja soome keele spetsialistid on juubilari õpilasi. Õpetamise kõrval on P. Palmeos nendest keeltest tõlkinud ilukirjandust, avaldanud tutvustavaid kirjutisi ungari ja soome kultuuri alalt ning töötanud arvukatel juhtudel tõlgina.

P. Palmeose tõekspidamiste järgi on lingvistiliste uurimuste aluseks rahva hulgast kogutud ainestik. 1948. aastast alates on ta rohkem kui kolmekümnel korral juhendanud üliõpilaste menetluspraktikat karjalaste, vepslaste või ungarlaste aladel ja juhtinud ekspeditsioone. Sellega on ta andnud välitööde kogemusi sadadele fennougristidele; missugused raskused iga ekspeditsiooniga kaasas käivad, seda teavad üksnes need, kes ise seda tööd on teinud.

Iga õppejõu kohustuste hulka kuulub palju sellist, mis kipub märkamatuks jääma, kui ise ennast ei reklaami; seda pole juubilar aga kunagi teinud. Nimetagem siis nüüdki, et P. Palmeos on esinenud teadusettekannetega kongressidel ja konverentsidel, retsenseerinud ja toimetanud käsikirju ja kogumikke, oponeerinud kandidaadiväitekirju, olnud Užgorodis ungari keele riigieksamikomisjoni esimees, juhendanud ÜTÜ ringi ... Andumusega on ta töötanud ENSV Teaduste Akadeemia Emakeele Seltsis, mille juhatusse ta on kuulunud palju aastaid.

Dotsent Paula Palmeose puhul ei tohi unustada tema teadustegevust. Juhendamisega rööbiti on ta ise pidevalt kogunud ainestikku ning avaldanud väärtuslikke kirjutisi. 1952. aastast pärineb 30-leheküljeline uurimus «Eesti keele sõnavara põhifondi soome-ugrilisest osast, mis on ühine ungari keelega». Püsiväärtusega on 1962. aastal ilmunud mahukas uurimus «Karjala Valdai murrak», mis üksnes autori liigse tagasihoidlikkuse ja teaduskonna ükskõiksuse tõttu jäi doktoritööks esitamata. Viimaseil aastail on ilmunud uurimusi karjala murrete käändefunktsioonide kohta, üldistus võiks taas anda haruldase väärtteose. Kümneid kirjutisi on ilmunud välismaade teadusväljaannetes. Nimetada tuleb ka praktilise väärtusega mitmes trükis ilmunud «Soome keele õpikut» ja «Eesti keele grammatika» peatükke (ülikooli rotaprindis).

P. Palmeose pedagoogi- ja teadustööd on juubelite puhul omajagu hinnatud. ENSV KKEH Ministeeriumi ja TRÜ aukirjad fikseerivad teaduskonna ühe kohusetundlikuma ja üliõpilaste poolt väga hinnatud õppejõu tegevust. Kõrgemalt on P. Palmeose teeneid koteeritud välismaal: ta on Soome Kirjanduse Seltsi, Kalevala-Seltsi ja Soome-Ugri Seltsi välisliige.

Juubeli puhul soovivad soome-ugri keelte ja naaberkateedrite töötajad oma kolleegile ja peaaegu kõikide lugupeetud õpetajale jätkuvat tarmu soome ja ungari keele õpetamisel, tervist ja jõudu fennougristika-alaste uurimuste lõpetamisel ning jätkuvat huvi inimeste ja maailmaasjade vastu.

Kolleegide ja õpilaste nimel

EDUARD VÄÄRI

Isiklik tähtpäev on ka kollektiivi tähtpäev

Vahetult Oktoobrirevolutsiooni aastapäeva eel kogunesid NLKP ajaloo kateedri õppejõud ja teenistujad pidulikule koosolekule, et tähistada dotsendi **VILVE KALITSA** juubelit. Koosoleku avas kateedrijuhataja, kes andis kätte ENSV KKEH Ministeeriumi aukirja ning kollektiivi ühiskingituse. Kimbu roose ulatas juubilarile kateedri lemmik dotsent Rafik Grigorjan, lisades lilledele oma kuuma lõunamaise tervituse. Juubilarile öeldi palju ilusaid sõnu ja häid soove. Ja seda mitte suusoojaks, vaid südamest, ja mis ka südamesse läks.

Dots. V. Kalits oli selle oma tööga kuhjaga ära teeninud. Kolleegid märkisid tema tagasihoidlikkust, rahulikku meelt, töökust, tema osa traditsioonide kujundamisel nii ülikoolis kui ka vabariigis, tema teadustööd, mida tuntakse ka Liidus ja välismaalgi, tema aastatepikku tehtud ulatuslikku ühiskondlikku tööd, tema osa kasvava sugupõlve harimisel (nii isiklikus kui ühiskondlikus mõttes) ja palju, palju muud. Ja kui juubilar kolleege tänas ning sellega koosolekule punkti pani, tundsid kõik, et niisugune soe ja samal ajal ka pidulik koosviibimine oli kollektiivi liikmeid tunduvalt üksteisele lähendanud.

JAAK RAIA

Akadeemiline võlg nii ja teisiti

Akadeemiline võlgnevus on tähtajaks sooritamata eksam või arvestus. Kui palju ja millal tuleb neid teha, seisab kirjas õppeplaanis. Erandjuhtudena tulevad arvesse individuaalplaanid ja individuaalgraafikud, mis panevad paika nende üliõpilaste töö, kellel tegemist eriala lisaspetsiaalsuse omandamisega konkreetse tellija soove arvestades või näiteks tippsportlase võistlus-treeninggraafiku ühitamisega akadeemilise protsessiga. Harilikult tuleb semestris teha 6—7 arvestust ja 3—5 eksamit, nii et 10. semestri lõpuks saab neid kokku saja ringis. Enamik üliõpilasi saab ka oma õppetööasjadega õigel ajal hakkama ja 74%-le makstakse stipendiumi. Ometi jääb igal semestril maha ca 400 üliõpilast. Enamikul ei ole ebaedukuseks arvestatavaid põhjusi — domineerivad mitterahuldavad hinded või põhjuseta mitteilmumised eksamile. Kui võlgnevused tekiksid ainult tervislikel või perekondlikel-majanduslikel põhjustel, poleks tarviski seda siin analüüsida, sest nende osa ei ole märkimisväärne. Pealegi sooritavad nad puuduvad eksamid-arvestused harilikult esimesel võimalusel.

Kuigi talvise sessiooni tulemused ei ole paremad kevadisest, jääb talvel võlgnike hulk kuidagi varju, sest üleviimine järgmisele kursusele toimub ikkagi kevadsessiooni (semestri) tulemuste alusel. Kahtlemata loob talvine, s. o. sügissemestri ebaedukus aluse kogu õppeaasta nurjumisele, mis eriti ilmekalt väljendub järgmise õppeaasta alguses.

SENI KEHTIVA PÕHIMÄÄRUSE

järgi tuli võlgnikul sooritada nõutavad eksamid-arvestused ühe kuu jooksul uue õppeaasta alguses, s. o. 1. oktoobriks. Dekanaat koostas igal aastal võlgade likvideerimise graafiku nii, et 1 võlg likvideeritakse 10 päeva, 2 võlga 20 päeva jooksul ja viimasel septembrikolmandikul saavad hakkama need üksikud, kes mingil põhjusel ei püsinud graafikus. Kõik on lihtne ja selge.

Näitena analüüsime põgusalt läinud õppeaasta kevadsemestri võlgade likvideerimist. Õppeaastat ei suutnud rahuldavalt lõpetada 457 üliõpilast. Suhteliselt enam oli mahajääjaid matemaatikateaduskonnas — 52 (21,3%) üliõpilast, füüsika-keemiateaduskonnas — 41 (16,3%), õigusteaduskonnas — 32 (16,5%) ja filoloogiateaduskonnas 92 (14,9%), kõige vähem arstiteaduskonnas — 85 (6,0%). Keskmiselt 11,8% üliõpilastest asus järeleksameid ja arvestusi sooritama septembris.

Vaatamata graafikutele ei liikunud ka sel sügisel võlgadest vabanemine kuigi jõudsalt. 15. septembriks oli vaid 103 üliõpilast saanud eelmise õppeaastaga ühele poole. 1. oktoobriks oli veel 257 üliõpilast nö. karistuspingil (tõsi küll — eksamite ja arvestusvõlgade arv ise oli kahtlemata vähenenud, sest 3 ja ka enama(!) võlaga läks suvepuhkusele 67 üliõpilast). Õppeaasta avanõukogul ja mitmel korral rektoraadi nõupidamistel seadis rektor nõude vabaneda võlgnikest võimalikult kiiresti, graafikutes ettenähtud aegadest kinni pidades. Oktoobrikuu keskpaigaks olid asjad võlgnikega praktiliselt ühel pool, s. t. kes sooritas eksamid, õppis edasi, kes ei sooritanud, jäi kas kursust kordama või langes üliõpilaste hulgast välja. Eelnevatel aastatel on samade nõudmiste täitmine olnud märgatavalt loium, mistõttu võlgadega maadeldi veel pärast oktoobripühi.

TEADUSKONDADE SUHTUMINE

võlgade tekkimisse ja nende likvideerimisse on olnud ebaprintsipiaalne. See suhtumine on viinud niikaugele, et edukuse näitaja püsib küll 90—91% piires, aga eksamid õigeaegselt sooritanute absoluutarv

MATI SALUNDI,
õppeosakonna juhataja

näitab tagasiminekut. 84/85. õa. oli kevadsessiooni eel üliõpilasi 4141 (siin ei ole arvestatud lõpukursusi), kellest said sessiooni pikenduse 473 ja sooritasid kõik eksamid õigeaegselt 3343 (91,1% kohuslastest), 85/86. õa. olid samad arvud 4138, 690, 3110 (90,2%).

Kuidas siis nii? Aga lihtsalt nii, et iga väiksemgi üliõpilaste haigestumine vms. (esita vaid tõend dekanaati) on loonud võimaluse vähendada sessioonikohuslaste arvu (edukuse % on ju tegelikult sooritajate ja kohuslaste suhe) ja nii võimegi saada olukorra, et kus võlgnike osakaal suurem, seal edukus kõrgem. Kui arvutada sessiooni sooritanute suhe üliõpilaste koguarvusse sessiooni algul, saame ca 5—10% madalama näitaja kui eespool toodud edukuse protsent!

Selle jutu kokkuvõtteks tuleb märkida, et aktiva poolel on sel õppeaastal enam-vähem normaalne semestri algus (sügiseste koristustööde tulemusena algas kõigi kursuste normaalne õppetöö niigi alles 13. oktoobrist) ja lootused uute nõudmiste järgi paremini sooritada talvine sessioon, aga ka üleminekueksamid juunis-juulis. Passiva poolel on eelkõige need 70 üliõpilast, kes septembris-oktoobris ebaedukuse pärast eksmatrikuleeriti, aga ka need, kel akadeemiline teenistus kursusekordamisena vähemalt ühe aasta võrra pikenes. Võrdlusena võib tuua üle-eelmise õppeaasta. Võlgade mittelikvideerimise pärast eksmatrikuleeriti tollal septembrist novembrini 58. Selgub, et on olemas kõik võimalused võlgadest (ka võlgnikest) vabanemiseks märksa lühema aja jooksul. Nii eeltoodut kui mõndagi muud sätestab 22. septembril antud

NSVL KKEH MINISTRI KÄSKKIRI NR. 660

«Kõrgkoolide teaduslik-pedagoogiliste kollektiivide initsiatiivi arendamisest nende õiguste laiendamisel õppeprotsessi ümberkujundamisel.»

Jätkuks sobib selle dokumendi p. 4:

«Muuta praegust üliõpilaste tingimisi üleviimist järgmisele kursusele. Üliõpilastele, kes ei saanud kevadsessioonil mitte üle kahe mitterahuldava hinde, võib määrata erinevad akadeemilise võlgnevuse likvideerimise tähtajad, kuid mitte pärast õppetöö faktilist algust vastaval kursusel. Kes ei likvideerinud võlgnevust kehtestatud ajaks, kuuluvad eksmatrikuleerimisele. Kui nad ei suutnud seda teha mõjuvatel põhjustel, jäetakse nad kursust kordama või antakse neile akadeemiline puhkus.»

Tekstist paistab selgelt välja, et tegemist on kahe eksamivõlaga (sessioonil saadud mitterahuldavad hinded), aga kuidas jääb **arvestusvõlgadega**? Siin tuleb teaduskondadel põhjalikult muuta väljakujunenud arusaamasid, sest sooritamata arvestus(t)ega sessioonile lubamine muutus juba igapäevaseks. Tuletagem meelde, et arvestusvõlaga sessioonile lubamine on siiski erandlik ning sedagi siis, kui võlg pole eksamiaines. Arvestusvõlglase võib eksmatrikuleerida enne sessiooni algust. Kui üliõpilasel olid olulised mahajäämise põhjused juba semestri vältel (tervis, perekondlikud asjaolud), tuleb talle anda akadeemiline puhkus. Kes aga arvestusvõlaga siiski eksamile lubati, ning kogus sessiooni lõpuks koos arvestusvõlaga enam kui kaks akadeemilist võlgnevust, tuleb samuti eksmatrikuleerida. «Me peame lõpuks vabanema neist üliõpilastest, kes ei taha normaalselt õppida, on lihtsalt ballastiks,» on toonitanud rektor prof. Arnold Koop.

Millised graafikud kehtestada võlgnevuste likvideerimiseks suvel? See küsimus vajab veel täiendavat arupidamist, kuid ei muuda ju põhinõude täitmist. Talvesessiooni võlad tuleb samuti likvideerida peamiselt talvevaheajal, eriti neil, kel polnud olulisi põhjusi ebarahuldavate teadmiste näitamiseks sessioonil. Puhaku eelkõige need, kel oma tööga selleks teenitud õigus.

Käskkirja olulisem osa puudutab

KOGU ÕPPETÖÖ KORRALDUST

kõrgkoolis, eriti aga juhtivais kõrgkoolides. Tähelepanu väärib kõigepealt niisugune võimalus:

«Vastavalt objektiivsetele tingimustele vähendada auditoorse õppetöö koormust I—III kursusel kuni 28 tunnini nädalas ja IV—V kursusel 24 tunnini, suurendades samal ajal iseseisvat tööd.»

Iseseisva töö — kursusetööde, referaatide või teiste loomeülesannete kontrollimine, õigemini suunamine, kantakse õppejõu individuaalplaani ja arvestatakse ka tema õppekoormuses. Kogu sellealane tegevus hakkab kajastuma eriala õppeplaanis ja õppeprogrammides.

Õppeainete arvu on lubatud vähendada mitme aine ühendamise teel ning ühe (lõpu-)eksami sooritamist mitmel semestril loetavas aines. Rohkem on praktilisi õppevorme. Suureneb individuaalplaani järgi õppijate arv, kelle puhul arvestatakse tulevase töökoha iseärasusi.

Revideerimisele tuleb võtta ka hindamiskriteeriumid. Pole ju saladus, et meil on veel õppeaineid, kus iga-aastane läbikukkumine krooniline. Milline on sellise aine õpetamise metoodika?

Paranema peaks ka rahuldavalt hinnatud üliõpilaste teadmiste tase.

(Järg 5. lk.)

Ühiselamunõukogu põhimäärus

I

1. Ühiselamunõukogu (edaspidi ÜN) on ühiselamu kõrgeim omavalitsuslik kollegiaalne juhtimisorgan ühiselamu elanikega kasvatustöö ning spordi- ja kultuuritöö läbiviimiseks ning üliõpilaste õppe-, olme- ja puhketingimuste parandamiseks.

1.2. ÜN valitakse ühiselamu elanike üldkoosolekul või sektsioonide, korruste, tubade volinike üldkoosolekul lahtisel hääletusel üheks aastaks.

1.3. ÜN koordineerib oma tegevust ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ üliõpilaste a/ü komitee juures asuva olmenõukoguga, TRÜ administratsiooni jt. ühiskondlike organisatsioonidega.

1.4. ÜN koosseisu kuuluvad ühiskondlike kohustuste ja ametikohtade järgi:

— **ÜN esimehena** ühe teaduskonna komsomolibüroo olmesektori juhataja/teaduskonna a/ü büroo olmekomisjoni esimees,

— **ÜN esimehe asetäitjatena** teiste ühiselamusse majutatud teaduskondade komsomolibüroode olmesektorite juhatajad/teaduskondade a/ü büroode olmekomisjonide esimehed,

— **ÜN liikmetena** ühiselamusse majutatud teaduskondade komsomolibüroode sekretärid ja teaduskondade a/ü büroode esimehed,

— ÜN liikmena ühiselamu komandant.

Need isikud kinnitab ühiselamu elanike üldkoosolek või sektsioonide, korruste, tubade üldkoosolekul valitud volinikud.

1.5. ÜN koosseisu valitakse:

— **ÜN liikmetena** korrusevanemad,

— **ÜN liikmetena** valveülem (ja tema asetäitjad teistest ühiselamusse majutatud teaduskondadest).

Vajaduse korral valitakse üldkoosoleku või volinike koosoleku äranägemisel ÜN koosseisu veel teisi liikmeid.

1.6. ÜN on aruandekohustuslik ühiselamu üld- või volinike koosoleku ees ning vastavate teaduskondade komsomoli- ja a/ü büroode ees.

1.7. ÜN otsused on kohustuslikud kõigile ühiselamus elavaile üliõpilastele ja aspirantidele. Ühiselamunõukogu otsused, mis on kooskõlastatud rektoraadi ja ELKNÜ TRÜ komiteega, on kohustuslikud kõigile ühiselamu elanikele ja ühiselamu administratiiv-teenindavale personalile.

1.8. ÜN juurde moodustatakse personaalkomisjon koosseisus:

1) ühiselamunõukogu esimees;

2) ühiselamus elavate teaduskondade komsomolibüroode sekretärid ning vastavate teaduskondade üliõpilaste a/ü büroode esimehed;

3) valveülem.

Personaalkomisjon on otsustusvõimeline vähemalt $^2/_3$ tema liikmete kohalolekul, küsimusi otsustatakse lihthäälteenamusega liikmete üldarvust, kusjuures ÜN esimehel on otsustav hääleõigus.

Kui arutatakse ühiselamukohast ilmajätmist, peab komisjoni istungist täieõigusliku liikmena osa võtma ka vastava teaduskonna õppekasvatustöö prodekaan. Lahkarvamuste korral võib iga personaalkomisjoni liige otsuse peale kaevata rektoraadile, kes koos ühiskondlike organisatsioonidega langetab lõpliku otsuse.

II. PÕHIFUNKTSIOONID

2.1. ÜN kasutab sihtotstarbeliselt summasid, mis on eraldatud ühiselamute materiaalseks kindlustamiseks. Teeb kindlaks inventarivajadused, teeb pädevatele organitele vastavaid esildisi selle muretsemiseks (esildis pädevale organile peab olema varustatud ÜN esimehe ja komandandi allkirjaga).

2.2. Kindlustab ühiselamu vara allesoleku ja korrashoiu, selle rikkumise või kaotsimineku korral selgitab välja süüdlased.

2.3. Teeb ühiselamu vara rikkumises või kaotsiminekus süüdi olevatele ettepaneku asendada või parandada rikutu, sellega mittenõustumise korral aga ettepaneku hüvitada tekitatud kahju ülikooli kassasse.

2.4. Kui ühiselamu vara rikkumises või kaotsiminekus süüdi olev isik keeldub kahju hüvitamisest või ei tee seda määratud tähtajaks, siis kas algatab asja lahendamise ülikooli sel.tsimehelikus kohtus või pöördub halduspro rektori poole kahju kohtu korras sissenõudmiseks (olenevalt kahju suurusest).

2.5. Kindlustab ühiselamu sisekorra eeskirjadest kinnipidamise, üldkasutatavate ruumide ja ühiselamu õue heakorra ning ühiselamuvalve.

2.6. Personaalkomisjon arutab kõiki p-des 2.2 ja 2.5. nimetatud nõudmiste rikkumisi ning kohaldab süüdlaste suhtes vajaduse korral järgmisi mõjutusvahendeid:

1) teeb märkuse;

2) kohustab täitma väljaspool järjekorda ühiselamu korrashoiuga seotud ülesandeid;

3) määrab uue valvekorra pühapäeval või riiklikel pühadel;

4) esitab karistamiseks teaduskonna partei- või komsomoli- või a/ü-büroole, dekaanile, rektorile;

5) jätab ühiselamukohast ilma;

6) kohustab vajaduse korral toa (endisi) elanikke taastama sanitaarremondi korras toa endise seisundi.

2.7. Kohaldab üliõpilase suhtes järgmisi ergutusvahendeid:

1) esitab esildisi tänu/kiituse avaldamiseks teaduskonna komsomoli- või a/ü-büroole, dekaanile, rektorile;

2) ühiselamunõukogu esimees teeb ettepaneku preemia taotlemiseks rektorifondist, mis kuulub ühiselamutele;

2.8. Otsustab inventari (ümber)jagamise tubade ja korruste vahel.

2.9. Korraldab suurpuhastusi ja laupäevakuid.

2.10. Sisustab puhke- ja sporditoad koos teaduskonna komsomolining üliõpilaste a/ü bürooga, korraldab nende kasutamist ning tagab nendes heakorra.

2.11. Kehtestab tubadevahelise sotsialistliku võistluse juhendi ning viib koos vastavate teaduskondade a/ü-büroode olmekomisjonidega selle võistluse läbi, avalikustab tulemused, samuti teeb ettepanekud paremate premeerimiseks.

2.12. Tutvustab oma tegevust ajalehes «TRÜ» teaduskonna komsomolibüroo pressisekretäri kaudu.

III. ÜHISELAMUNÕUKOGU ESIMEES

3.1. Juhib ÜN tööd, lähtudes käesolevast põhimäärusest, kehtivatest eeskirjadest, ühiskondlike organisatsioonide ja TRÜ olmenõukogu juhistest.

3.2. Annab tegevusjuhiseid oma asetäitja(te)le ja korrusevanematele, samuti kontrollib nende tegevust.

3.3. Võtab osa TRÜ olmenõukogu tööst.

3.4. Tõstatab haldusorganite ees ühiselamu majandusküsimusi lahendamiseks.

3.5. Tagab koos ÜNga heakorra ühiselamus, loob tingimused üliõpilaste vaba aja sisustamiseks ning teeb vastavaid ettepanekuid teaduskonna komsomoli- ja a/ü büroole.

3.6. Kontrollb sisekorraeeskirjadest kinnipidamist ühiselamus ning valvest osavõttu.

3.7. Peab sidet dekanaadi, rektoraadi ja komandandiga ning teaduskonna ja ülikooli ühiskondlike organisatsioonidega, annab neile vajaduse korral aru oma tegevusest ning teeb ÜN nimel ettepanekuid ühiselamu probleemide lahendamiseks.

3.8. Esitab dekaanile järelepärimise I kursusele ning sõjaväest saabuvatele noormeestele broneeritava elamispinna osas.

3.9. Esitab vastava teaduskonna majutuskomisjonile kooskõlastatult ÜNga:

1) andmed I kursusele, samuti sõjaväest saabuvatele noormeestele broneeritava elamispinna kohta;

2) oma projekti elamispinna jaotamiseks teaduskondade, osakondade, vajaduse korral ka kursuste vahel;

3) ühiselamu sotsialistliku võistluse tulemused.

IV. ÜHISELAMUNÕUKOGU ESIMEHE ASETÄITJA

4.1. Täidab ühiselamuvanemalt saadud korraldusi.

4.2. Täidab ühiselamuvanema äraolekul tema funktsioone.

4.3. Juhib temale alluvate korrusevanemate tööd.

4.4. Kontrollib sisekorraeeskirjadest kinnipidamist ühiselamus ning valvest osavõttu.

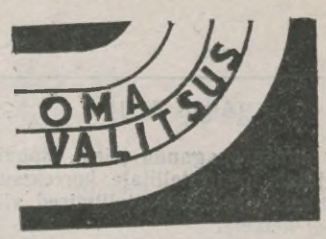

V. VALVEÜLEM

5.1. Juhindub oma töös valveülema näidisametijuhendist, ühiselamuvanema ja TRÜ valveülema korraldustest.

5.2. Koostab oma teaduskonna valvegraafikud ja kontrollib teiste teaduskondade valvegraafikute koostamist valveülema asetäitjate poolt.

5.3. Kontrollib regulaarselt valvest osavõttu ning esitab esildised valvest puudujate karistamiseks ÜN esimehele.

VI. VALVEÜLEMA ASETÄITJA

6.1. Täidab valveülemalt saadud korraldusi.

6.2. Täidab valveülema äraolekul tema ülesandeid.

6.3. Koostab oma teaduskonna valvegraafikud ja kontrollib pidevalt valvest osavõttu. Esitab esildised valvest puudujate karistamiseks ÜN esimehele.

VII. KORRUSEVANEM

7.1. Täidab ühiselamuvanemalt või tema asetäitjalt saadud korraldusi.

7.2. Tagab heakorra korrusel.

7.3. Selgitab välja isikud, kes on rikkunud või hävitanud ühiseks kasutamiseks olevat vara korrusel.

7.4. Kontrollib sisekorraeeskirjadest kinnipidamist ühiselamus ning valvest osavõttu.

7.5. Koostab korruse valvegraafikuid.

VIII. TOAVANEM

8.1. Täidab ÜN korraldusi.

8.2. Tagab toas materiaalsete väärtuste säilimise, toa üleandmise ja vastuvõtmise semestri alguses ja lõpus.

8.3. Tagab sisekorraeeskirjadest kinnipidamise toas.

OV projektide täiendused ja parandused tuua järgmise nädala jooksul toimetusse.

Mõned mõtted omavalitsuse mõttest

Seniavaldatud omavalitsuse (OV) projektide oluliseks puuduseks on väga vähene tähelepanu sellele, milleks seda üldse vaja on. OV eesmärgid on jäänud avamata ning seetõttu raske otsustada, kas vahendid nende realiseerimiseks on sobivad, s. t. kas ajalehes avaldatud OV konkreetse mehhanismi projektid vajavad täiustamist. Enne kui asuda OV korraldust kindlaks määrama, tuleks formuleerida selle mõte.

OV sihiks näib olevat üliõpilaste, õppejõudude ja administratsiooni senisest aktiivsem ning otstarbekam koostöö üliõpilaste erialase ja maailmavaatelise arengu nimel. Sellise koostööta ei ole võimalik suurendada üliõpilaste iseseisvust, aktiivsust ja vastutustunnet, intensiivsemalt kasutada ülikooliaega. OV põhisisuks tundub olevat kõigi asjaosaliste ühine kokkulepe teatavates tegevuspõhimõtetes, reeglites ja normides, samuti karistustes ja ergutustes.

Ülalnimetatud eesmärgist lähtudes vajavad praegused projektid veel tublisti täiendamist ja parandamist. Üheks kõige olulisemaks lüngaks nendes on see, et õppetööd puudutavates punktides ei ole üldse tähelepanu pööratud õppetöö põhikorraldajatele — erialakateedritele. Kõik üliõpilastepoolsed arvamused õppeplaani, tunniplaani, õppetöö kvaliteedi, kursusejuhendajate jms. kohta tuleks esitada eeskätt vastavatele kateedritele, mitte dekanaatidele, nagu praegused projektid seda ette näevad. Põhiline koostöö areneb õppeprotsessis ju õppejõudude ja üliõpilaste vahel, administratsiooni osa peaks seisnema sellise töökorralduse sisseseadmises, mis jätaks võimalikult suure hulga otsusi kateedrite ja üliõpilaste endi teha.

Võimalik, et kateedrite osatähtsus õppetöö korraldamisel on erinevates teaduskondades erinev. Mõnel pool tegeleb näiteks õppe- ja tunniplaani koostamisega ilmselt dekanaat, mitte kateedrid jne. Siit ja mujaltki tuleneb väga oluline nõue — õppetöö alase OV mehhanism peaks olema paindlik ning võimaldama arvestada iga osakonna (teaduskonna) iseärasusi. Teatavate üldpõhimõtete alusel peaks iga osakond (teaduskond), õppejõud ja üliõpilased üheskoos välja töötama endale sobiva OV korralduse ning selle alusel konkreetsed kokkulepped — õppeplaani, tunniplaani, sanktsioonide süsteemi jne. Üksnes nii saab OV õppetöös muutuda kõigi õppejõudude ja üliõpilase loomulikuks koostööks, mitte aga formaalseks ja vastumeelseks ürituseks.

Kalduvust liigsesse formalismi märkab praegustes OV projektides selgesti, kui analüüsida näiteks kursusevanema ametijuhendit. Selle juhendi kõigi punktide ja alapunktide hoolas täitmine eeldaks vastavasse ametisse seatud üliõpilase vabastamist õppetööst, kohustuste rohkus ületab tunduvalt mistahes aktiivse üliõpilase aja ja jõu ressursid. Küsimus on põhimõtteline — üks OV eesmärke on üle saada formaalsetest nõudmistest, mille täitmine on võimatu või ebaoluline. Tähtis on jõuda reaalsete ja sisuliste kokkulepeteni, mis on kõigi asjaosaliste poolt heakskiidetud.

Dotsent PEETER VIHALEMM

P. S. Arvamuste kogumist õppejõudude kohta ei ole õige nimetada sotsioloogiliseks küsitluseks, nagu seda OV projektides tehakse.

Üks OV tegevusväli

Praegu arutame omavalitsuse probleeme, seda, mida tudengid rohkem ise teha saaksid. Üks valdkond on aga kõrvale jäänud. Jutt on **korrapidamisest peahoones.** Arvate, et see on tarbetu, et üliõpilane oskab end ka ilma korravalvuriteta kombekalt ülal pidada? Eksite.

Kahjuks saab vähe loota tudengite enesedistsipliinile. Konkreetselt on jutt «Sophoklesest», kuhu kirjutamata ja kirjutatudki seaduste järgi ei tohiks üleriietes tulla. Vähe sellest, et tullakse, ka kohvikutöötajate märkustele ei reageerita.

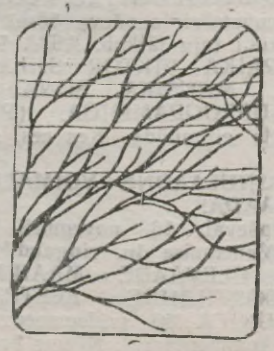

Korrapidamisroodu tööriistad?

Seepärast on konkreetne ettepanek: **moodustada peahoones korrapidamisrood** (komsomoli operatiivrühma või rahvamaleva raames), kes asuks teenistusele järgmistes peahoone strateegilistes punktides. Kõigepealt jalapühkimiskontrolör välisukse juures, seejärel riidehoiuvalvurid, kes jälgivad, et peahoonesse sisenenud tudengid end üleriietest vabastaksid. Edasi kontrolllabilaskepunkt «Sophoklese» ukse juures ning lõpuks kontrolör-eemaldajad, kes a) eemaldaksid kohvikust toolidele jäetud riietusesemeid; b) ärastaksid kohvikust üleriietes külastajaid. Roodu isikkoosseis tuleks komplekteerida vähemalt 180 cm pikkustest ning mitte alla 90 kg kaaluvatest noormeestest. Nii tagaksime olukorra, et noormeeste tungivatele palvetele on korrarikkujatel raske ära öelda.

Või oskavad 354-aastase ülikooli tudengid end ka ilma kontrolöride rooduta korralikult ülal pidada?

NB! Sellist roodu läheks tarvis ka vanasse kohvikusse ning suitsetajate eemaldamiseks õppehooneist.

REIN RIIETUR

Kuhu edasi?

Et minust valesti aru ei saadaks, ütlen otse: ma vihkan suitsetamist kui nähtust. Ma olen seda alati rumaluseks, mõttetuseks, mittevajalikuks pidanud, aga seni suhtusin ma sellesse leigelt ja mõistvalt, nagu suhtub laps suurte inimeste veidrustesse.

Nüüd olen hakanud tunnetama, et suitsetamine kui nähtus on ohtlik. Võib-olla ma eksin, võib-olla ründan lohe pea asemel tema saba, aga miski, mis tihedalt seondub suitsetamisega, on meie ühiskonnale ohtlik.

Väidetakse, et joomine on vabatahtlik hullumeelsus. Kui see nii ka on, siis hullumeelsuses on midagi sellist, mis inimesi tõmbab: täielik süüdimatus, avatus, vabadus.

Seepärast ma mõistan mingil määral inimesi, kes otsivad vabatahtlikus hullumeelsuses üht väljapääsu selle maailma piiratusest ja ahistatusest.

Suitsetamine on vabatahtlik nürimeelsus. Ma ei mõista suitsetajaid ja ei tahagi eriti mõista.

Muidugi võidakse vaielda, et inimesed kahjustavad tervist ka sajal muul viisil. Elu on üldse üks tervist kahjustav eksisteerimise vorm ja saja aasta pärast pole tõesti neid, kes praegu suitsetavad, ega ka neid, kes ei suitseta.

Milleks siis üldse rabeleda, milleks nahka higiseks ajada, milleks ülikoolis käia?

Minu arvates ei ole midagi ebaloomulikumat, ebaesteetilisemat kui suitsetav naine, eriti veel, kui ta on noor ja ilus. Talle on looduse poolt antud võimalus olla ideaalne, aga ta sülitab sellele, nagu ahv sülitab võimalusele kasutada traktorit. Seda on valus vaadata.

Kui ma kolm aastat tagasi ülikooli tulin, torkasid kohe silma suitsetavad naistudengid, aga siiski veel üksikud. Nüüd, pärast kaheaastast vahet tagasi tulles torkab silma, et uutest kursuseõdedest suitsetavad rohkem kui pooled. Näib, et juba mõne aasta pärast hakkavad teravalt silma torkama üksikud naisüliõpilased, kes ei suitseta.

KUHU EDASI?

SULEV VALNER,
žurn. II k.

Tänu

Rektori käskkirjas pälvisid tänu ja õnnitluse laitmatu töö eest oma 50. sünnipäeval meister **Vladimir Gladštein** ja sanitaartehnik **Dmitri Žukov.**

60. sünnipäeva puhul tänati kauaaegse eduka teadusliku ja pedagoogilise töö ning agara ühiskondliku tegevuse eest **prof. Ülo Kaasikut ning dotsente Vilve Kalitsat, Urve Hankot ja Peeter Nuiamäed.**

70. sünnipäeval pälvis tänu laitmatu töö eest **Lea Gillberg.**

75. tähtpäeva õnnitlus ja tänu kuuluvad dotsent **Paula Palmeosele** kauaaegse viljaka töö eest pedagoogina ja teadlasena.

85. sünnipäeva puhul õnnitles rektor prof. **Elise Käer-Kingiseppa** ning soovis talle jätkuvat edu ajaloo uurimisel.

Dots. **Jaan Lokole** avaldati tänu kohusetruu töö eest kehakultuuriteaduskonna kasvatusprodekaanina.

Teaduslik-metoodilise konverentsi «Kommunikatiivse suunitlusega õpiku probleemid» korraldamise eest pälvisid tänu **dotsendid Helle Vissak ja Elviira Vassiltšenko, vanemõpetajad Ljudmilla Dulitšenko, Malle Rüütli ja Tatjana Sarv, õpetajad Nadežda Valk ja Ljudmilla Ilarionovitš ning pensionär Salme Masik.**

Oli ülikooli komsomolikonverents

(Algus lk. 1)

des õiguspropaganda päevi. Soovida jätab loengutellijate korrektsus (mitmekordsed ümbertellimised viimasel hetkel).

● **IDEELIS-POLIITILISTE** vaadete kujundamine on komsomoli üks põhifunktsioone. On ju kommunistlik noorsooühing eelkõige ühiskondlik-poliitiline noorsoo-organisatsioon. Järelikult peab see töö toimuma pidevalt, iga päev.

Meie suurüritused — üliõpilas- ja sõpruspäevad — on viimastel aegadel saanud erinevatel tasandi-tel äärmiselt terava kriitika osaliseks. Vähe on toimunud neil päevadel poliitiliselt kandvaid üritusi. Ei piisa sellest, kui üritus pühendatakse teatud tähtpäevale. Peetakse küll traditsioonilisi ettevõtmisi, nagu miiting, kõnevõistlus jt., kuid need jäävad oma kõlapinnalt ja organiseerimise tasemelt sageli meelelahutuslike ürituste varju. Muidugi on lihtsam organiseerida tantsuõhtut kui miitingut, sest viimase vastu alles tuleb huvi tekitada.

Tegelikult pole ka organiseerijail korraliku poliitilise ürituse tegemiseks kogemusi. A. Kasak tegi ettepaneku ELKNÜ Keskkomiteele: üliõpilasosakond võiks koos propaganda- ja agitatsiooniosakonnaga teha RSP ja ÜP organiseerimiskomiteele enne suurürituste algust paaripäevase väljaõppe.

Komsomolikomitee ei või piirduda vaid suurürituste organiseerimisega. Kindel poliitiline sisu peab olema kõigil üliõpilasüritustel. Igalt sündmuselt jäägu kõlama kindel sõnum, idee.

On välja kujunenud praktika, et pidevalt on ühiskondlike ülesannetega koormatud vaid ühed üliõpilased. Selle tõttu kannatab nende õppetöö ning ühiskondlike ülesanneteta jäävad teised. Kus oleks aga veel parem omandada ühiskondliku töö kogemusi kui mitte kõrgkoolis?

Ebapiisavalt on uuritud teaduskondade komsomoli ajalugu. Komsomolimemuaaride konkursil osales vaid üks üliõpilane. Komsomolibüroodel tuleb hakata tegelema komsomoli ajaloo uurimisega sisuliselt, olla selle töö initsiaatoriks. See on ka üks võimalusi uute ja huvitavate töövormide leidmiseks, traditsioonide taaselustamiseks, komsomoli autoriteedi tõstmiseks.

● **SÕJALIS-PATRIOOTILISE SEKTORI** tegevus aruandeperioodi algul hoogustus (**Georgi Bujanovski**). Korraldati Balti liiduvabariikide vaheline sõjalis-rakenduslik kahevõistlus, võidu 40. aastapäeva ürituse jm. Kauaks sektori juhatajal üksi energiat ei jätkunud, sest komitees tal toetust polnud, samuti teaduskondadelt mitte. Selle asemel et kaasa aidata konkreetse ürituse organiseerimisele, diskuteeriti sektori ja üldse sellealase töö vajalikkusest. Ettekandja arvates ei ole see diskuteeritav küsimus. Sõjalis-patriootilise kasvatuse vajaduse dikteerib meile aeg, ärev rahvusvaheline olukord, seda enam et mõnes teaduskonnas on hakanud levima negatiivne suhtumine sõjalisse õpetusse.

● Eeloleval perioodil jääb kahtlematult üheks suurimaks ülesandeks **OMAVALITSUSE** elluviimine.

Ettekanne

OV ei tähenda mingi uue organi loomist, vaid ainult olemasolevate organisatsioonide ülesannete korrastamist ja laiendamist. OVga ei laiene mitte ainult üliõpilaste õigused, vaid ka kohustused. Komsomoli ülesandeks jääb siin eelkõige selle süsteemi poliitiline suunamine ja juhtimine.

● **ORGANISATSIOONISISENE TÖÖ** sai kritiseerida vabariiklikul pleenumil. 10. augustil oli arvelt maha võtmata lahkunud 620 inimest. Praegu ei ole veel 280 noort vaatamata korduvatele meeldetuletustele teatanud ülikooli oma töökohta, et siis saaks arvestuskaardi vastavasse linna- või rajoonikomiteesse ära saata. Vastavalt ÜLKNÜ Keskkomitee büroo otsusele selle aasta aprillist on õigus arvelt mahavõtmata noored, kelle asukoht pole kahe aasta jooksul teada, organisatsioonist välja heita. Seda tehaksegi.

Asjad pole korras ka liikmemaksude ning protokollide õigeaegse vormistamise ja esitamisega. Tavaks on saanud vastu võtta aina otsuseid, kuid üksnes need olukorda ei paranda. Seda enam, kui puudub otsuste täitmise kontrolli süsteem. Organisatsioonisisese töö sektoril on vaja lähemal ajal just see süsteem välja töötada. Komitee tegevuse eesmärgiks ei pea olema iga küsimuse kohta otsuse vastuvõtmine, vaid ülikooli komsomoliorganisatsiooni tegelik, sisuline juhtimine.

Mõistagi sõltub ka komsomolitöö palju kaadrist. Kaadrireservi loomisest ja aktiivi õpetamisest on palju räägitud. Need töölõigud peavad korda saama, oma panus on siin anda aktiivi õpetamise sektoril.

Aruande- ja valimisperiood on lõppenud. Lõplikud kokkuvõtted tehakse komitee 25. novembri istungil. Ettekandja jagas teaduskonnad kaheks. **Esiteks** need, kus AVKd toimusid heal tasemel — n. füüsika-keemia-, bioloogia-geograafiateaduskond. **Teiseks** need, kus koosolek lihtsalt toimus (n. ajaloo- ja filoloogiateaduskond). Mõlemas teaduskonnas sai koosolek (filoloogidel konverents) ära peetud alles teisel katsel. Ajaloolaste sekretär ei võtnud midagi ette kvoorumi tagamiseks. Filoloogide sekretäri **Tiia Kamblat** ettekandja kiitis, kuid ütles, et bürood ennast tal pole. Kas on normaalne olukord, kui komsomolikonverentsil ei ole peale sekretäri ühtegi sõnavõtjat? Kas filoloogidel polegi ühtki probleemi?

*

Sõnavõtud ja otsus järgmises lehes.

ÜLIÕPILASPÄEVAD ON KÄTTE JÕUDNUD!

RAHVUSVAHELISE ÜLIÕPILASLIIDU 40. AASTAPÄEVALE PÜHENDATUD TARTU ÜLIÕPILASPÄEVAD

16.—19. novembrini

Pühapäeval, 16. novembril

kl. 15 Vanemuise 46 — «Amarcord»
kl. 18 Vanemuise 46 — «UNICA '86» filmiprogramm
kl. 19 TRÜ aulas — segakoori «Noorus» kontsert
kl. 21 TRÜ klubis — puhkeõhtu (ans. «Artell»)
kl. 22 EPA klubis — omaloomingu õhtu

Esmaspäeval, 17. novembril, rahvusvahelisel üliõpilaspäeval

kl. 16 TRÜ aulas — Tartu ÜP-86 avamine ja TRÜ Akadeemilise Naiskoori kontsert
kl. 18 peahoone ees — RÜLi 40. aastapäevale pühendatud miiting
Pärast miitingut tõrvikutega teatejooks
kl. 20 TRÜ klubis — puhkeõhtu (ans. «Monitor»)
kl. 21 TRÜ aulas — aulamuusika
kl. 23 palmihoones — EPA segakoori kontsert

Teisipäeval, 18. novembril

kl. 16 EPA aulas — pressikonverents sise- ja välispoliitikast koos T. Alatalu jt.
kl. 16 Vanemuise 46 — Eesti uusimaid dokumentaalfilme
kl. 18 TRÜ vana kohvik — RKA Valgevene kultuuripäevadel
kl. 19 Ujula 4 — sportlik stiilipidu
kl. 21 TRÜ klubis — tantsuõhtu (ans. «Music Seif»)
kl. 20 TRÜ aulas — aulamuusika
kl. 24 EPA klubis — luuleõhtu (G. Suits ja E. Enno), kaastegev Anne Adams

Kolmapäeval, 19. novembril

kl. 16 EPA klubi kaminasaalis — kõnevõistlus
kl. 18 Vanemuise 46 — filmiprogramm rahvusvahelisest üliõpilasliikumisest
kl. 19 ph. aud. 139 — mälumäng
kl. 18 TRÜ klubis — luuleteater «Valhalla» — Fr. Tuglas «Poeet ja idioot»
kl. 20 TRÜ klubis — tantsuõhtu (ans. «Proov 583»)
kl. 20 TRÜ aulas — Viljandi Lastemuusikakooli vanamuusika õhtu
kl. 23 EPA klubis — kantrilaulud T. Lungega

RÜL 40

Miks toimuvad üliõpilaspäevad just 16.—19. novembrini? Sellepärast, et november on rahvusvahelise noorsooliikumise jaoks aasta tippkuu. Kuu kümnes päev sai ülemaailmseks noorsoopäevaks pärast seda, kui 1945. aastal sündis Londonis Ülemaailmne Demokraatlik Noorsooföderatsioon. Aga miks ülendati kuu seitsmeteistkümnes päev rahvusvaheliseks üliõpilaspäevaks? Määratamaks 1939. aasta sündmusi Prahas. 15. novembril, kui maeti fašistide poolt tapetud Karli ülikooli tudengit Jan Opletali, muutus matuserongkäik fašismivastaseks meeleavalduseks. **17. novembril** vastasid SS-lased uue vägivallaga. Nad vahistasid 1850 üliõpilast ja õppejõudu, kellest 1200 saadeti Sachsenhauseni koonduslaagrisse. 10.—17. november on nimetatud rahvusvaheliseks üliõpilasnädalaks.

Ammused sündmused ja daatumid seovad ka Eesti üliõpilased ühtsesse liikumisse. **Tähistame üli**õpilaspäevi austusega, pidulikult, nooruslikult.

Kõigil Taaralinna tudengeil tuleb vaid tutvuda infoga ning seejärel teha valik. Abiks olgu järgnevad lisateadmised originaalsematest sündmustest.

RAHVUSVAHELISELE ÜLIÕPILASPÄEVALE PÜHENDATUD MIITING ootab noori esmaspäeval kella kuueks TRÜ peahoone sammaste ette. Too avaüritus, kus võib näha-kuulda mitmeid väga tähtsaid inimesi, ansamblit «Rentaablus» ning nuusutada juba süttinud tõrvikute hõngu, kulmineerub **tõrvikutega teatejooksul.** Leegiga leekima asuvad nii TRÜ kui ka EPA iga teaduskonna sooliselt 2:2 võistkonnad. Peahoone eest silgatakse raekoja tagant läbi, ümber Barclay de Tolly ausamba, siis piki 21. Juuni tänavat ning lõpuks otsustav spurt Pirogovi tänaval, TRÜ peahoone palge ette tagasi.

SPORTLIK STIILIPIDU teisipäeva õhtul Ujula tänavas saab korraldajate prognoosides olema kõigiti maailma parim. Nimi on tal «Kulturism aeroobikas». Tulijad andku iseendale oma parim sportlik väljanägemine. Neile demonstreeritakse maailma parimaid batuudihüppajaid, sumomaadlejaid

ning aeroobitsejaid. Kohal on maailmaparim ansambel «Kontor». Endalgi on kohapeal võimalik saada ikka selleks ... maailma parimaks hüppajaks, maadlejaks, tõstjaks, vägikaikavedajaks, teatevõistlejaks, tantsujala keerutajaks, valitakse *Miss Atletica*, juhtub TRÜ—EPA enneolematu väravpalliturniir enneolematute reeglitega. Ja veel palju muud maailma parimat.

VIRU *FOLKSHOW* lubab tudengid kokku viia noormuusikute džässipundiga. Svingi saabub pakkuma Villu Veski ansambel. Loota on head viiuli-akordioni-bassi kokkumängu koos ilusa lauluhäälega.

Organiseerimiskomitee peab tähtsaks noorte isetegemise osa üliõpilaspäevadel. Jagatakse ju teatavasti nii kahe üliõpilasteatri maiuspalu kui ka võimete proove kõnevõistlusel ja mälumängus. Midagi hoopis erilist aga sünnib juba pühapäeva, 16. õhtul kell kümme EPA klubis, kuhu voolab kogu luule- ja proosalembeline tudengkond esitama oma ja kuulama kolleegide loomeponnistusi. Kes tunnevad miskit teistele öelda olevat, on klubis kohal tunnise edumaaga. Lubatakse teha ka kandle-, torupilli- ja viiulihelisid. Niisiis — NOORTE OMALOOMINGU ÕHTU. Isevärki — maitsvat, lõhnavat, kõigile määratud omaloomingut saavad üliõpilaspäevade ajal tegema ka TRÜ kokanduslembesed noormehed ülikooli vana kohviku õuel.

Ja siis veel **filmid.** On saabunud hoiatus, et saab huvitav olema. Pühapäeval pakib V. Siilats kohvrist välja vääriskauba festivalilt «UNICA '86». Teisipäeval linastuvad sellised filmid, mida avalikkuses veel keegi kuskil näinud ei ole. Eesti verivärsked dokumentaalfilmid alkoholismist. Kolmapäevane programm serveerib seda, mida üliõpilased on ise endast filminud.

See ja veel palju muudki on teile!

KATI VASAR,
žurn. II k.

HÄÄLESTUGEM ÜLIÕPILASPÄEVADE LAINELE!

A. VALMISOLEKU KONTROLL
Reedel, 14. novembril kl. 21.30 klubis TRÜ PÕHIDISKORITE NÄPUHARJUTUSED (läheb tunduvalt üle kesköö).

B. ÜLIÕPILASPÄEVADE EELSOOJENDUSSHOW TRÜ KLUBIS
15. novembri laupäeva öösel kl. 22.30 kuni tuju jätkub. ASJA PANEB PAIKA VIKTOR SIILATS PILDI, MUUSIKA, SÕNA JA TANTSUPROGRAMMIGA. (Pileteid ette ei müüda. Kes ees, see sees!).

C. AINULAADNE VÕIMALUS OSA SAADA!
Pühapäeval, 16. novembril kl. 18-st Vanemuise tn. ringauditooriumis ÜLEVAADE MAAILMA AMATÖÖRFILMIDE FESTIVALIST UNICA '86 (videomeenutused ja kommentaarid. Näeme huvitavamaid filme).

Maailmakultuuri juurde

Kaks teineteisest täiesti lahus ilmunud artiklit, «Eksootika ületamine» («TRÜ» 1. sept. 1986, nr. 22) ning «Eeldused ja enesestmõistetavused» («TRÜ» 17. okt. 1986, nr. 27), on sisuldasa omavahel siiski seotud. Selleks ühiseks sisuks on *maailmakultuur*. Täpsemini meie suhe tema probleemidega.

SISSEJUHATUSEKS nendesse probleemidesse on mitu võimalust, mille hulgast üht, kasvõi käesoleva märkmete seeria jaoks valitut, ülejäänutele eelistada ei ole sugugi lihtne. Näiteks miks kõigepealt *suhe probleemidega* (näit. hinnangud historismile) ja mitte *probleemid ise* (näit. rahvuslike kultuuride võrreldavus)? Kui alustada suhetest, millal siis lõpuks probleemide enesteni jõutakse? Pealegi, kuidas saab tõsiseltvõetavalt kõnelda suhetest maailmakultuuri probleemidega, enne, kui pole selge, missugused need probleemid on? Ning üldse, miks just oletatav *maailmakultuur*, kui olemas on *maailma rahvaste kultuur*?

* * *

Viimasest küsimusest tulekski alustada. Mis on maailma rahvaste kultuur, seda mõista ei tundu just väga raske. Me oleme harjunud kujutlema, et iga rahvas loob oma kultuuri. Me suudame seda kui teatavat reaalsust tema üksikosades (näit. mustlaste rahvaluule, baltisaksa kunst) või terviklikkuseski (näit. vadja etnoloogia) tajuda ja meil on sellisest reaalsusest korratav kogemus. Maailma rahvaste kultuur oleks siis kõigi kunagi elanud (näit. sküüdid, sumerid) ja elavate rahvaste kultuurid kokku.

Kuid me ei tunne neid kultuure kaugeltki mitte samavõrdselt. On kultuure (näit. soome), milles me vähemasti ositigi (näit. soome kirjandus käesoleval sajandil) orienteerume üsna hästi. Võrreldamatult rohkem on aga selliseid kultuure (näit. austroneesia rahvaste omad), millest me ei tea õieti midagi. Millega seda seletada? Igatahes mitte suutmatusega haarata kõike, mis maailmas toimub. Kui me jaksame kirjeldada seda, mis toimub maailma spordiväljakutel, siis on naeruväärne, et meile käib üle jõu jälgida seda, mis toimub maailma kirjanduselus. Asja ei seleta ka mitte spetsialistide puudumine — kuigi see põhjus võiks olla kõige loomulikum, sest näiteks on ju tõsi: meie fennougristika taseme juures ei ole vabariigis mitte ainsatki altaisti. Altaisti pole, kuid näiteks füüsika üksikute uurimissuundade jaoks on 4 instituuti ja oma pool tosinat kateedrit. Põhjus on just maailmakultuuris, sest huvi koondumine ainult osale maailmarahvaste kultuurist on maailmakultuuri kui inimese loomingu komponente hierarhiseeriva väärtushinnangute süsteemi tekkimise tagajärg.

NIISIIS me ei peagi vajalikuks tunda kõigi maailma rahvaste kultuure. Kui me harimatuse ühtede rahvaste (näit. antiik) kultuuri vallas tunnistame lihtsalt kisendavaks, siis teiste rahvaste (näit. aafrika) kultuuri vallas peame me seda täiesti vabandatavaks. Teiste sõnadega, maailma rahvaste kultuur ei ole meie jaoks mitte inimkonna loomingut ja loomepotentsiaali objektiivselt haarav protsess, vaid läbi maailmakultuuri kogemuse kujunenud valik teoseid, inimsaatusi, otsustusi ning lootusi. Järelikult ei saa maailmakultuuri maailma rahvaste kultuuri arvelt olemise reaalsusest välistada.

KATSED — kuigi need toimuvad enamasti meie argiteadvuse tasemel ega ole seega näiteks hõlpsasti tsiteeritaval kujul fikseeritud — emmast-kummast siiski mööda vaadata näitavadki, kuidas meie suhe maailmakultuuri probleemidega määratleb meid kui selle kultuuri loojaid vähemasti niisamasuguses ulatuses kui see kultuur ise meie sotsiaalse käitumise tulemusena. Kuidas me käitume tühikutega oma kultuuriteadvuses? Kui üldiselt me näiteks tajume, et filosoofia kui eriline mõtlemisviis ja kui spetsiaalne teadus jätavad enesest maha erinevad pärandid, mille süstemaatiline tutvustamine eeldab 1) kummagi põhiteoste takistamatut kättesaadavust näiteks uustrükkide näol; 2) olulisemate teoste kaasaegseid tõlkeid; 3) tõlkeid silmapaistvamate isiksuste isikuloolistest materjalidest (näit. kirjavahetused); 4) hõlmavaid uurimusi (või vähemasti nende tõlkeid); 5) detailuurimusi; 6) populaarseid käsitlusi (või vähemasti nende tõlkeid); 7) elementaarteadmiste kompendiume (või vähemasti nende tõlkeid)? Me ei taju seda vist isegi kõikide spetsialistide tasemel mitte ...

ON SEEGA TÜHIKUID, millega me lepime. Ent on ka tühikuid, mis me ise tekitame. **Maailmakultuur on olemuselt interdistsiplinaarne**, nõuab erinevate teaduste andmestiku ja lähenemisviisi ühendamist. Näiteks on selge, et ornitoloogia aine, linnud, ei kuulu maailmakultuuri, nii et ornitoloogia ise maailmakultuuri ei uuri. Kuid inimkonna teadusliku loomingu osana kuulub ornitoloogia maailmakultuuri ometi. Teaduse osa kasvõi eesti rahvuskultuuris ning maailmakultuuris pole võimalik seletada, kui jäetakse kõrvale näiteks E. Kumari ja J. Piiperi elutöö ega võeta arvesse, kuidas on muutunud vaated lindude käitumisele. Ses mõttes tuleb maailmakultuuri kirjeldamisel arvestada ka ornitoloogia olemasoluga.

Just sel kombel me aga ei taha talitada, sest meie hariduslik orientatsioon on ülekaalukalt monodistsiplinaarne. Kas see on paratamatu? Muidugi mitte — kui mõelda ainuüksi neilegi juhtudele, kus ühesuguse ettevalmistuse saanud spetsialist siirdub sootuks teistsugusele erialale või töötab mitmel alal korraga. Kuid laia profiiliga spetsialisti, näiteks õpetajana, korrektorina, toimetajana, giidina, ajakirjanikuna, bibliotekaarina, õppejõuna või teadlasena töötama võimelise filoloogi olemasolu ei anna veel tunnistust hariduse interdistsiplinaarse orientatsiooni kohta. Selle saaksime alles siis, kui võiksime näha, kuidas hakkab kaduma ... distsiplinaarne vaen, meie enese levitatav sallimatus teaduste suhtes, mille arengutendentsid tunduvad meile ülekohtuselt soodsatena (nagu ka nende teaduste suhtes, mille häiritud areng tundub olevat lausa sisseprogrammeeritud). Näiteks vaen nn. esimest ja teist kirjaoskust uurivate teaduste vahel.

Näib väga nõnda, et see vaen on meie kultuuriteadvuses ja maailmakultuuriosaduses eeskätt just meie endi poolt tekitatud tühik. Seega häire, mis kuulub taas pigem meie suhetesse maailmakultuuriga kui sesse kultuuri endasse. Ka seepärast on käesolevate märkmete seeria esimene osa pühendatud just neile suhetele.

PEETER OLESK

Kümme teesi filosoofiapärandi tõlkimise teemal

1. Maailma filosoofiapärandi tõlkimine on protsess, mis algas üle 2000 aasta tagasi ja kulgeb praegu kõigi kultuurrahvaste juures.

2. Globaaltasandilt vaadates ei ole märgata ühegi regiooni või ajastu eelistamist. Praegu on kõikjal täheldatav tendents europo- ja muude regionaaltsen~~trism~~ide ületamisele.

3. Aastatuhandetepikkuse töö vältel on talletunud tohutul hulgal kogemusi. Praktika on näidanud, et tõlkijate hulgas on vähe professionaalseid filosoofe, küll aga tekstoloogias ja allikakriitikas pädevaid filolooge ja kultuuriajaloolasi. Ometi tõlkimine, eriti aga kommenteerimine ja asjatundlik retsenseerimine eeldavad head filosoofilist ettevalmistust.

4. Filosoofiapärandit tõlgitakse eelkõige teiste rahvaste kultuuriväärtuste tutvustamise õilsal eesmärgil.

5. Eriti vanade tekstide tõlkimine on vaadeldav sisuliselt teadusliku tööna. Viimasel ajal muutub üha märgatavamaks tendents ehitada tõlge teadlikult üles kui metatekst. Selline tõlge kujutab endast tegelikult uurimust tõlgitavast tekstist uurija-tõlkija valitud ja formuleeritud aspektist lähtudes.

6. Kuna teadus on loomult internatsionaalne tegevus, siis ka teaduslik tõlge on internatsionaalne nähtus. Tõeline internatsionaalsus eeldab kõigi rahvaste osalemist, mis võib avalduda eri kujul ja rahvusvahelise tööjaotuse kõige ootamatumates vormides, kus oma osa etendavad niisugused aspektid nagu kvalifitseeritud kaadri olemasolu, varustatus vajalike töövahenditega, teadust edasiviivate ideede sünd jne.

7. Kuid üks moment väärib erilist rõhutamist. See on ikka ja jälle avaldunud tõsiasi, et üks või teine keel on antud hetkel osutunud eriti efektiivseks mõne konkreetse teksti uurimisel-tõlkimisel. Kui sellega liituvad punktis 6 nimetatud aspektid, siis on uute avastuste tõenäosus üpris suur.

8. Tõlketegevuse erinevad eesmärgid eeldavad erinevaid lähenemisi nii tõlkimisse kui ka tõlkijatesse. Kultuuriväärtuste tutvustamise eesmärk on teaduse arenguga seotud kaudselt, sest puudutab vaid selle konservatiivsemaid tasandeid. See taotlus realiseerub kõige paremini antoloogiate ja kindlapiiriliste sarjade näol, mis on isegi aastakümneteks ette planeeritavad.

9. Siiski täidab iga rahvas oma kohust internatsionaalse teaduse ees kõige paremini siis, kui avaldatakse ka kõige ootamatumaid ja planeerimatumaid tõlkeid, mis sünnivad teaduse arengu nõudel just «siin ja praegu» ja ei kusagil mujal.

10. Kuid filosoofiapärandi tõlkimisel on veel üks eesmärk ja selle ilmnemist pole üldse võimalik ette näha ja suunata. See on tema võime genereerida uusi ideid mistahes valdkonnas ja mistahes ajahetkel.

LINNART MÄLL,
ajaloo ja semiootika labori juhataja

Akadeemiline võlg...

(Algus 2. lk.)

«Mitte lubada positiivse hindega hindamist eksamil, kuni puudub veendumus programmilise materjali valdamises mahus, mis on vajalik edukaks õppetöö jätkamiseks ja eelseisvaks professionaalseks tegevuseks.» Tõsi küll, meil õpib praegu enam kui 40% ainult «headele» ja «väga headele». Kuid juba ainuüksi nende 44 üliõpilase olemasolu, kelle hinded koosnevad ainult «rahuldavatest», peaks meid enam mõtlema panema selle üle, kes on see «rahuldav» tulevase spetsialistina või «ainult rahuldava spetsialistina».

See neljale leheküljele äramahtuv, väga kontsentreeritud tekstiga dokument sisaldab ka üldisemaid suuniseid kõrgkooli töö ümberkorraldamiseks.

Käskkiri on jõudnud igasse dekanaati ja kateedrisse, ning tuleb suhteliselt lühikese aja jooksul lahti mõtestada, läbi arutada iga säte ning seada oma töö vastavalt nendele nõudmistele.

Tuletagem koos meelde, et ka siiani on eksisteerinud kõik võimalused hästi õppida ja töötada. Jääb vaid soovida, et neid tõepoolest ära kasutataks.

Autasustamisi

Kauaaegse eduka teadusliku, pedagoogilise ja ühiskondliku töö eest pälvisid oma 60. sünnipäeval ENSV KKEH Ministeeriumi aukirja **prof. Ülo Kaasik, dotsendid Urve Hanko, Peeter Nuiamäe ja Vilve Kalits**, 75. sünnipäeval **dots. Paula Palmeos.**

Eeskujuliku töö eest EÜEs sai ministeeriumi aukirja Gagarini rühma liige, teadusliku kommunismi kateedri õpetaja **Vambola Paavo.**

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga tunnustati ravi V kursuse üliõpilase **Madis Rahu** tööd ehitusmalevas.

LP. Satie

LP. SATIE KUNST OLLA ISE

Kui Satie 1982. aastal EPA peahoone ees seisis, siis meenus talle viltune Pisa ja akadeemiline nn. tolmuse aknalaua luule. «Eks mõlemaid võib imetleda,» mõtiskles ta, ja astus kaheksasambalise akadeemiahoone uksest sisse.

1986. aastal, siis kui akadeemia tema jaoks otsa sai, pidi ta tõdema, et tolmustele aknalaudadele ei saa toetuda. Praegune luule peab oma reaalid viltusest Pisast võtma.

INDREK UDE

KUI OLED ÕPPINUD

Loe oma varbad üle
Loe — hoides neid suus
Loe oma varbad üle
Varbad — mis jala juus

Jah — sinu varbad on jama
Väärt põlgust nad — mis vassida
Siiski veel varbaid loetavaid
Minu koibadest lähtuv klassika

OLEN KODUTEEL

olen koduteel
elan kolgatal

IME ON SÜNDINUD

ime sündis
kuid kasvada
ei taha

MA TÄHENDAN

seda et
lapsega ühes
tuleb ka
pesuvett armastada

MUL ON ÜKS PÜHA

mul on üks püha
ja ükspuhagi

TULINE RANT

I

kasvab rohukõrsi
kõikjal neid
siin-seal rohelisi
sekka heroiliseid

II

Mees see kalevite poeg on, mõistuserikas Kalevipoeg.
Kasvanud kaljusel maal on ta, Saaremaal, ja kangeim
kõiksugu plaanides, riugastes ning oma otsustes targeim.

III

Kui aga võidan ta ning sõjaau lubab mulle Vanemuine,
võtan talt rakmed ja viin püha Lindanise kõrgesse kantsi
ning üles riputan seal need Pühavaimu templis.

IV

mul on küll
seaduse jõud
aga ka
seaduse mõistus

Võistlesid saksa filoloogid!

Oktoobri lõpus peeti TPedI-s üleliidulise saksa keele olümpiaadi lõppvoor. Esindatud olid kõik liiduvabariigid ning Moskva ja Leningrad 3-liikmeliste võistkondadega. Eesti võistkonda kuulusid Margot Heinsalu meie saksa filoloogia V, Ülle Kolk ja Eve Tikerberi TPedI IV kursuselt.

Konkursiülesandeid oli kolm: elevust tekitas karskusteemaline värviline multifilm, mille sisu tuli lühidalt refereerida ja omapoolsete kommentaaridega täiendada. Teiseks ülesandeks oli saksakeelse pedagoogilise teksti kommenteerimine (taas lindistamisega) ning kolmandaks — leksikaal-grammatiline tekst. Viimase ülesande eest sai parima tulemuse — 91 punkti 100-st võimalikust — **Margot Heinsalu,** kes tuli üldarvestuses neljandaks. Võistkondlikult saavutas Eesti lätlaste järel II koha.

Eesti üliõpilased olid edukad ka teaduskonverentsil. M. Heinsalu uurimus «Zur Weltauffassung von P. Bichsel» tunnistatud ainesektsiooni parimaks. Tunnustust väärib TPedI saksa keele kateedri väike kollektiiv, kes oli olümpiaadi õnnestumiseks tehtud mammuttööl andnud oma parima.

ERIKA KÄRNER

Ära hoia mõtet vaka all!

Kindlasti tead Sa, et tudengielu ei koosne ainult loengutest. Ja kindlasti soovid ka, et see tudengielu teine pool oleks veelgi huvitavam kui praegu. Tea siis, et võid sellele ise jõudumööda kaasa aidata.

Mõtle hoolega järele ning kui leiad eneses piisavalt ideid ja tahtmist, tule TRÜ klubisse, kus püüame üheskoos midagi uut ja põnevat välja mõelda. Oodatud on needki, kel varasemaid esinemiskogemusi. Koos hakkame käima iga kahe nädala tagant, esimene kord tuleme kokku **teisipäeval, 25. novembril kell 7 õhtul.**

Pole tähtis, millisel kursusel või teaduskonnas õpid. Peamine — ära ole tagasihoidlik! Võib-olla on just Sinu mõte see, mida tudengiõhtu õnnestumiseks vaja.

TAIVO PAJU

Sõjaväest naasev tudeng!

Tunnen Sulle sügavalt kaasa, **mõeldes** nendele probleemidele, mis **ootavad** Sind ees sõdurist tudengiks saamisel. Olen ise seda juba **kogenud**, vahetasin hiljuti sõiduripilotka tudengitekli vastu.

Kui oled pärit Tartust, siis pole Sinu olukord veel nõnda lootusetu. Kirjutad avalduse rektorile, saamaks luba õpingute jätkamiseks, pikendad üliõpilaspileti, jooksed korda seitse majavalitsuse, sõjakomissariaadi ja passilaua vahet ning palun — mine loengusse.

1. RAAMATUKOGU

Olgugi et Sul on Tartus mugav **vanematekodu**, tekib siiski soov ja **vajadus** käia ülikooli teadusraamatukogus ning mõned õpikud ka koju laenutada (muidugi kui on veel, **mida laenutada!**). Ära siis kohku, **kui** Sinu lugejapiletit pikendada ei **taheta**, öeldakse: «Aga noormees, **Teil** on ju võlad!» — «Missugused **võlad?**» — «Te olete laenutanud **juba** kaks aastat tagasi rea õpikuid **ja** pole neid tagastanud. Minge küsige lähemalt õppekirjanduse kojulaenutusest.»

Muidugi lähed Sa nüüd asja lähemalt uurima, sest mäletad surmkindlalt, et tagastasid enne armeesse minekut kõik raamatud. Kojulaenutusest otsitakse üles Sinu perfokaart ja näe mis üllatus — Sa oled raamatukogule võlgu tervelt üheksa õpikut! Sinu allkiri on iga õpikunumbri taga, vastuvõtja oma **aga ei ole!**

Sulle vastatakse delikaatselt, et **kui** Teil neid õpikuid enam tagastada pole võimalik, siis palun tagastage nende maksumus kümnekordses (!!!) hinnas. Minult näiteks taheti niiviisi sisse kasseerida kaheksateist rubla.

Nüüd otsustad Sa siiski oma mälu kontrollida! Lähed koju ja pöörad seal segamini kõik kapid ja riiulid, sahtlid ja kummutid. Kuid tee mis tahad — nõutavaid õpikuid tõesti ei ole. Lähed tagasi raamatukogusse ja püüad selgitada, et andke andeks, aga siin on tegemist mingi eksitusega. — «Seda me saame kontrollida alles suvel, kui kõik õpikud enam-vähem tagastatud.» — «Aga kas ma siis vähemalt lugejapiletit saaksin pikendada? Muidu ei lasta mind sel õppeaastal üldse raamatukogusse ega saa ka midagi laenutada.» — «Kuidas Te siis lugejapiletit pikendada saate, kui õpikud tagastamata?!» Nii et vähemalt sel õppeaastal tuleb raamatukogust ringiga mööda käia. Kuid usu või mitte — Sa oled siiski õnneseen, sest Sul on vähemalt koht, kus Tartus elada.

2. ÜHISELAMU

Kui oled pärit kaugemalt ja kui Sul ei ole Tartus individuaaliga vanaema või tädi-onu, siis on Sinu olukord juba sootuks lootusetu. Avaldad dekanaadis soovi ühiselamusse koht saada. Saad teada, et selliste soovidega tuleb pöörduda kasvatusprodekaani poole. Tema võtab vastu ainult vaat nendel kahel päeval nädalas ja vaat nendel kellaaegadel. Sina aga juhtusid Tartusse tulema vastuvõtuta päeval.

Aeg jookseb. Teised juba ammu õpivad, Sina aga... Lähed proovid vähemalt ühiselamu komandandiga kokkuleppele jõuda. Tuleb välja, et ka temal on vastuvõtupäevad ja -kellaajad, mis ei pruugi sugugi Sinu tulekuajaga kokku langeda. Viimases lootuses otsid üles ühiselamu vanema. Räägid talle võimalikult kurva näoga oma mure ära ja palud, et tema Sind aitaks. Tema on ju tudeng. Saab Sinust aru. Istub korraks maha, võtab pea käte vahele ja mõtleb. — «No mida ma saan teha? Ühikas on paksult rahvast täis. Aga hea küll. Homme tuleb majanõukogu koosolek. Me vaatame seda asja.»

Sõidad muidugi tagasi koju, et ülehomme taas Tartusse teele asuda. Kui elad näiteks Tallinnas, siis kulub edasi-tagasi sõiduks ligi kaheksa tundi. Aga ega see sõit Sul viimaseks jää.

Taas Tartus, ootad mõned tunnid ühikas majavanemat, sest ega temagi terved päevad seal istu. Kohale jõudes rõõmustab ta Sind: «Koha me Sulle anname. Tuppa nr. ... Paneme Sind sinna ... asemele. Võid juba praegu minna ja end tutvustada. Esmaspäeval on ka komandant kohal. Siis võid end sisse vormistada.»

Lähed koputad toa nr. ... uksele. Vaikus. Koputad veel kord. Katsud avada ust — lukus. Küllap on poisid alles loengus. Mõnetunniste intervallidega käid sel päeval seal ukse taga veelgi. Kedagi kätte saamata sõidad taas koju.

Järgmisel päeval aga pöördud Tartusse tagasi juba kohvriga. Oled kaasa võtnud riideid ja kaustikuid, et saaks lõpuks ometi koolis käima hakata. Lähed taas tuttava ukse taha. Ettenägelikult oled Sa selleks valinud varajase aja, et siis ehk ikka keegi kohal on. Koputad uksele. Toast kuuldub mingi vastus. Vajutad lingile ja astud sisse. Hakkad asjast rääkima, kuid ... — «Po-russki govori, ja tak ne ponimaju.» Noh, oled sõjaväest läbi käinud ja selle keelega Sul raskusi ei ole. Seletad oma loo ära. Ütled, et Sind määrati sellesse tuppa üliõpilase ... asemele. Saad vastuseks, et nimetatu ei elagi selles toas. Ta on sinna ainult sisse kirjutatud. Ja üldse olevat sinna tuppa sisse kirjutatud vähemalt viis inimest, voodeid aga, nagu näed, on kõigest kolm ...

Muidugi oled Sa oma Tartus käimise ajal jõudnud ka erakakohti otsida. Oled hankinud suurel hulgal aadresse, kus ehk võetakse jutule, ja käinud läbi veel suuremal hulgal kortereid ja individuaale. Ka need käigud jäävad Sul asjatuks, sest 1) kõik, kes tahtsid ja julgesid tudengit üürile võtta, on seda juba teinud; 2) kõik, kes oleksid tahtnud tudengit üürile võtta, kuid ei teinud seda, lõõvad araks ka praegu — mittetõine tulu. Mis siis saab, kui ilmsiks tuleb?

Mismoodi Sinu peavarjuotsingud edasi kulgevad, seda ma ei tea, sest pole ise ka veel sellest surnud punktist kaugemale jõudnud. Igatahes tunnen Sulle kõigest südamest kaasa ja soovin Sulle väga suurt optimismi vanasse armsasse ülikoolilinna tagasipöördumiseks.

MEELIS PIRN,
žurn. I k.

MILLEKS MEILE TEHISINTELLEKT?

Jätaksin siinkohal küsimuse vastamata ja tooksin ainult ühe näite. Ameerika Ühendriikides kavatsetakse suurendada kulutusi tehisintellekti loomiseks samale tasemele kulutustega arvutustehnika vallas. Olgu nende kapitalistidega muidu kuidas on, aga see, et nad raha naljalt tuulde ei pillu, ei peaks küll kellelegi saladus olema.

Ülikoolis tegeleb vahetult tehisintellekti loomisega kümmekond inimest, kes enamikus on koondunud Tiigi tn. 78 asuva tehisintellekti labori ümber. Nende seas on küberneetikuid, filolooge, psühholooge, pedagooge, juriste.

Tehisintellekti probleemistik on väga lai ja nõuab erinevate teadusalade koostööd. Aga samavõrd võimaldab ta ka erinevaid lähenemisi. Üht võimalikku tutvustab 17. novembril algava loengutsükliga «Tehisintellekt ja kultuur» NSVL TA Rakendusmatemaatika Instituudi professor, füüs-mat dr S. A. Guberman. Ta kavatseb lähemalt vaadelda tehisintellekti alaste tööde hetkeseisu ja perspektiive kogu maailmas (17. nov), kujutise analüüsimist elektronarvutil (18. nov), tehisintellekti seoseid psühholoogiaga (19. nov), keeleteadusega (20. nov), meditsiiniga (21. nov) ja geofüüsikaga (22. nov). Loengud toimuvad teadusraamatukogu auditooriumis 293 ja algus on kõigil päevadel (v.a. 20. nov) kell 15. (20. nov kell 13.) Loomulikult võib ette tulla mitmesuguseid ootamatusi ja seepärast jälgige reklaami peahoone teadetetahvlil.

Ennekõike on nii loengutele kui ka laborisse koostöövõimalusi otsima oodatud eespool loetletud elukutsete esindajad. Aga ka üks tavaline tänapäeva haritud inimene ei tohiks enesele lubada pealkirjas toodud küsimuse esitamist.

prof. ILO SILDMÄE

Selgituseks ühes asjas

Selgitus oleks jäänud olemata, **kui** KK poleks lõpetanud loosungilikult: «Lugupeetud ühingukaaslased, ma arvan, et on, mille üle **uut moodi** mõelda!» Siinkohal tahaks meelde tuletada, et iga uue aluseks on parim osa vanast — enne, **kui** uue kallale asuda, peaks vana **omandatud** olema. Konkreetselt: et **mingit** sündmust ajalehes (või **mujal**) kommenteerida, tuleb teada ka **selle** sündmuse tagamaid.

(vt. Kalle Kivi «Kelle või mille vastu võitleb üliõpilaste aü?»)

Kirjutatud ja kirjutamata mängureeglitest

✻ Igal tasemel aruande- ja valimiskoosolek (AVK) eeldab põhjalikkust, seega aega.

✻ Uue aü komitee valimised saavad reeglina teoks pärast vana komitee aruannet, so. AVK lõpus.

✻ Põhikirja järgi toimuvad aü komitee valimised salajaselt, mis ei paku rahvale kuigi suurt vaatemängulisust, aga hääletussedelite ükshaaval kontrollimise ja häälte kokkulugemise tõttu võtab see protsess piisavalt kaua aega.

✻ Kui esindusnorm on täitmata, siis valimiste tulemused ei kehti.

✻ Koosolek peab kinnitama hääletamise tulemused.

Need punktid nõuavad minimaalseid eelteadmisi, millega peaks kursis olema kõik aü liikmed, ka KK. Edasi piisab aga üsna vähesest taibukusest, et teha järeldus: Aü AVK-l on kõige rohkem delegaate vaja just siis, kui tüdimus (igavus) kõige suurem ja vajadus (tahtmine) ära minna kõige kangem. Paradoks, mille lahendamine pole TRÜ üliõpilaste aü komiteele jõukohane ka parima tahtmise juures.

Juhtunust ja muust

Kelle algatusel ja miks KOR kohale kutsuti, seda on tagantjärele väga raske kindlaks teha. Võib-olla organiseerijate harjumuslik mõtlemine — suurüritus, järelikult on vaja ka korravalvureid. (Kes on sellise vajaduse tinginud?) Võibolla oli see hoopis komsomolikogemuse rakendamine (siis alles planeeritava komsomoli ja aü koostöökomisjoni esimene vili)? Ei tea, igal juhul tekkis veel vahetult enne koosoleku algust küsimus: mis ülesanne poistele anda. Anti traditsiooniline: takistada soovimatut liikumist. Nii nad uksi kaitsesidki, ainult seekord vastupidises suunas tavalisele. Ja paraku oli neil ka seekord tööd — koosoleku lõpus ootas sobivat momenti äraminekuks piisav rahvahulk, mis oleks valimised ja valimistulemuse kinnitamise nurja ajanud. Jääb lisada, et vahepeal «jäi kadunuks» üle kuuekümne delegaadi... (Huvitav, kuidas KK laialijooksmise tendentsi ei märganud?)

Mõningad vastuväited KK-le

✻ Koosoleku algul tuletati meelde «viisakusreegleid» (kodukorda). Seega oli kõigil teada, et objektiivsetel põhjustel võis ära minna pärast kirjalikule soovile positiivse lahenduse andmist. Sellise kodukorra kinnitas koosolek ise, st. ka KK. Jääb veel lisada, et KK avaldas soovi ära minna (vaieldavatel põhjustel), sai selleks loa ja ilmselt ka lahkus. Enamik äraminejaid aga eiras kodukorda, seega viisakusreegleist koosoleku alul siiski ei piisanud, ka «politseinikest» (KK sõnutsi).

✻ Delegaatidele jagasid kutsed kätte nende teaduskondade aü-bürood. Delegaadid valiti aga juba teaduskonna aü AVK-l, mis pidid toimuma tunduvalt varem; ka ülelikoolilise AVK aeg oli välja kuulutatud septembris, nii et kõigil pidanuks olema piisavalt võimalusi oma tegemisi planeerida või ümber sättida. Kui see nii ei olnud, siis võib süüdistada keda tahes, aga mitte koosoleku organiseerijaid. Seega võib KK ettepanekuid (etteheiteid) **esiteks** ja **kolmandaks** lugeda tühjaks.

✻ Punkti **teiseks** lükkab KK ise ümber oma kirjutise alguses oleva «kiidulauluga» aü konverentsi sisutiheduse kohta. Kahju, et KK ei kirjuta midagi sotsiaalsest passiivsusest ning selle vastu võitlemisest, kuigi tegu probleemiga, mis viimasel ajal palju teravam kui sisukuse puudumine.

✻ Koosoleku organiseerimiskomitee ei teadnud ette, et rahvas hakkab laiali jooksma, küll aga aimas seda kogemustest. Seejuures võõrastest kogemustest, sest tegu oli TRÜ üliõpilaste aü I (esimese!) AVK-ga. Ja kui järele mõelda (KK sõnad), siis igasugune äraminemine ei ole kriitika organiseerimiskomiteele, vaid antud juhul kindlasti, aga ka üldisemalt, kriitika äraminejaile endile.

ÜLO VELDRE

LOODUSKAITSERING

Pühapäeval, 16. novembril on väljasõit **Endla sookaitsealale**. Koguneme kl. 7.30 raudteejaama ees. Tagasi saabume õhtul. Kaasa võileib ja rabariietus.

Juhatus

VENIA LEGENDI

18. novembril kl. 14.15 toimub V. Kingissepa 19 aud. 302 kehalise kasvatuse ja spordi kateedri dots. **Toivo JÜRIMÄE** avalik loeng «Koormuste doseerimine rahvaspordis» VENIA LEGENDI saamiseks.

«INTIIMNE ADAMS»

● FILMIKLUBIS ●

Kolmapäeval, 19. novembril kl. 20 saab filmiklubis vaadata **Peeter Toominga filme.** Esimesena kuuest filmist näidatakse «Intiimset Adamsit». Filmi esilinastusele oodatakse ka Valmar Adamsit ennast.

Järgnevad «Peipsi järv», «Ilmamuutus», «Teekond mäe südamesse», «Mahtra sõda» ja «Hetked».

Kohal on ka filmikriitik **Jaan Ruus** ja Adamsi-filmi stsenarist **Trivimi Velliste.**

Kus juhtus?

Nosariigi pealinna ülikooli raadioamatööride klubil on kibedad päevad. Igal lainepikkusel antakse edasi appikarjena kostvaid SOS-signaale. Osa neist on kandunud ka meie kõrvu. Milles asi? — küsivad kaugete hädasolijate internatsionaalsed sõbrad.

Selgus, et ülalnimetatud ülikooli õppesüsteem on haaratud kurikuulsa punktomaani raudsesse pihku. Iga üliõpilase sammu tähistatakse barbaarselt punktiga: õppehoonesse tulek, õppejõule öeldud tere, loengus istutud tund — kõik see annab +1 punkti, lahkumine õppehoonest vastupidi −1 punkti jne. Jätkata seda loetelu oleks kuritegu meie lugeja suhtes. Tagajärjed on niisugusel punktisüsteemil muidugi õudustäratavad. Pidevalt muutuvad punktitabelid uputavad auditooriume. Üliõpilaste summ (järel arvestussektor) püüab koridorides õppejõude, et neid teretada. Eriti hädas on professorid, sest nende tere maksab +2 punkti. Õppehoonest lahkuda ei raatsita ja see on ülerahvastatud. Kaugel pole enam ülikoolirahva füüsilised ega psüühilised hälbed. Tervishoiuorganid on ärevil. Haldusorganid on võimetud midagi ette võtma.

P. S. Kuibõševi ülikooli üliõpilased tulid tänavatele transparentidega «Halvasti, sõbrad!» Usbeki iidse linna Samarkandi meistrid võtsid traditsiooniliste vaibamustrite ornamenti punkti stiliseeritud kujutise ja ingliskeelsed sõnad «NO TO POINT!»

Õigusteaduskonna laualehest «Mõõk ja Kilp» nr. 2

ÜLIÕPILASPÄEVAD!

● Rahvakunstiansamblilt Valgevene õhtu teisipäeval kell 18.

TRÜ ÜTÜ kunstilooring ja ajalooring mälestavad Eesti NSV teenelist arhitekti
ARNOLD MATTEUST
13. dets. 1897
2. nov. 1986
A. Matteus maeti 6. novembril Raadi kalmistule.

Toimetaja VARJE SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 4868. MB-10817. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kontrollekseraplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 33 (1467) | Reedel, 21. novembril 1986 | Ilmub 22. novembrist 1948 | Hind 2 kop.

TERE TAAS, Ž

ajakirjanduse eriala kõigi aegade lõpetanud!

Aastate jooksul on meid saanud üsna kenake kogudus, ikka sagedamini võime ajalehtedes-ajakirjades leida autoritena meie inimesi, kuulda tuttavaid hääli raadios ja TV-s.

Žurnalistika kateeder tänab kõiki kokkutulnuid. Loodame, et saame teilt uusi ideid oma edaspidiseks tööks. Võibolla aitab kokkusaamine kolleegide ja vana ülikooliga omakorda kinnitada teie missioonitunnet.

TERE TULEMAST!

Žurnalistika kateeder

*

«Lühhike Õppetus . . .»	1766
«Tarto maa rahwa Näddali-Leht»	1806
«Postimees»	1886
«Sotsialdemokrat»	1906
«Kaak»	1906
«Eesti Kirjandus»	1906
TRÜ žurnalistikaosakond	1976

*

LAUPÄEVAL, 22. NOVEMBRIL KL. 10
TEADUSRAAMATUKOGU
KONVERENTSISAALIS

- Juhan Peegel — «Ajakirjandus, ajalugu, ajakirjanik»
- Ea Jansen — «Ajakirjandus meie kultuuripildis (XVIII—XX saj. algus)»
- Tiit Matsulevitš — «Baltisaksa ajakirjandusest XIX saj. 60ndatel aastatel»
- Meelis Kahu — «Pseudonüümidest eesti ajakirjanduses»
- Peeter Olesk — «Teadus ajakirjandusse!»
- Marju Lauristin — «Sotsioloogilistest uurimustest žurnalistika kateedris»

* * *

«Aga seda võime küll ütelda, üks ajaleht võib rahva vaimuelu, mis ehk ajalehe puuduse pärast varjul seisis, laiendada ja suure rahvahulga kohta tegevamaks teha.»

«Sakala» 1880

* * *

Võitlev ajakirjandus paneb ka avaliku elu, see on rahva tahtmise liikuma, ehk parem ütelda — ajakirjandus on avaliku hääle tegija.»

«Postimees» 1887

Pidupäevist, mis sosinail eilseks said*

Rahvusvahelise üliõpilasliikumise 40. aastapäevale pühendatud Tartu üliõpilaspäevade info kohta ei saa öelda, et see hiljaks jäi. Ka orgkomitee, too tänavune kodupäike, käis juba jupp aega enne koos. Miks siis tänavusi päevi tähistas mõningane mahakäimine, summutatuse, võltsvaoshoituse õhkkond?

TRÜs tudengist õppejõududeks ülekandunud teavad veel selgelt märkida: meie studioosusepõlves toimus ÜP hoopis septembris. Toimus nii, et kogu Taaralinn hõiskas. Üliõpilased tegid tänavail lustakaid rongkäike, tollane TRÜ komsomolisekretär kõige ees — mõelda, valgel hobusell Enamik üliõpilastele mõeldust reserveeriti laululaval. Kõik mahtusid ära. Polnud vaja tutvusi. Üliõpilaspäevad kokku moodustasid ühtse, võimsa terviku. Ja piletite peale tervikuna ei sulanud poolt stippi.

Tea, kas 1986. aastal TRÜ või EPA portikusesammaste vahelt sisse-välja seeriv haritlasehakatis on pelgalt hilja sündinud, kõigest ilma jäetud? Või on ta ise üks uutmoodi kuju? Üliõpilasmeelsus, uljus, **algatusvõime**, teotahe on ikka olnud rahva silmis üliõppiva kategooria lahutamatu kaaslane.

Aja jooksul [illegible] tudeng tunneb end sestap nüüd tervikus veidi väiksemana kui kolleeg kümne, kahekümne aasta eest. Justkui kõhkleb, häbeneb, poeb rohkem peitu. Nii et lausa organiseerimise viga see üdini pole, et Eesti ülikoolilinna suurpäevad **taandusid** kontsertide, filmiprogrammide, tavatantsuõhtute, koosolekute suurendatud annuseks.

Üritused-sündmused-juhtumised olid omavahel nõrgalt seotud. Vähe sellest, et näiteks jäeti kasutamata võimalus ühel üritusel järgnevat või siis järgmistel päevadel analoogset propageerida. Üldse oli ju kogu vastav teave nii üheülbaliselt paberlik, et krõbises. Kuulutused olid iseenesest küll lõbusapoolsed, kuid inimest haarab ja liigutab ikka suusõnaline pöördumine enam. Reipad teated ruuporist või mõnel muul moel ei pruugi ju alati laadalikuks muutuda. See ju mässiks iga *studiosus*'e, kel kõrvad ja vastuvõtlik vaim, sündmustesse.

Otse loomulikult desaktiveerisid alalõpmatud programmi muutused Eriti masendav oli aga **üliõpilaspäevade avamine.** Vähe sellest, et tavaliste, keskmiselt pidulike, tõsi küll, pisteliselt päris heade ürituste iseäralik, otsekui mingile süsteemile püüdlev jada algas juba enne algust. Taoline, «päevalistele» täiesti arusaamatu nüke hajutas parasjagu esmaspäevase päeva tähtsust. Hüva, filmid filmideks, aga «Noorus» kontsert pühapäeva õhtul oma «Gaudeamuselt» Eesti rahvamuusikasse liikumisega oleks ju omet väärinud ka legaalselt noisse pärispäevisse mahtumist?

Üliõpilased ise suhtusid ÜP programmi kohati üsna skeptiliselt Millega aga seletada suisa skandaalset kurioosumit: avaaktusel viibis orienteeruvalt 10—30 vastamisi 60-häälse TRÜ Akadeemilise Naiskooriga. Ilmumata jäi ka sõnavõtja EPAst. Kas mitte just tudengid ei peaks vähendama praegu lokkavat «eriti pidulike ürituste» formaalsust, mahakäimist, stampsust Noored inimesed, võimalusi ju ometi on! Ehkki TRÜ peahoone info avaldada häbeneti.

Tantsuõhtute buketi asjus aga oli õigustatud skepsis ja enamgi veel. Tellitud ansamblid (kui selline jaotus üldse võimalik on) siis valdavalt kolmanda-neljandajärgulised — tudeng olgu kõigega rahul, aitab talle ühest heast rea diletantlike vahel küll! — oleksid otsekui eelnevalt välja telepaatinud, et ega üliõpilased isegi oma **pidupäevi** millekski enamaks kui nädala algusse veninud pikaks nädalalõpuks ei pea. Igaõhtuste tudengitantsitajate suhtumist iseloomus-

(Järg 4. lk.)

*** Lugu on valminud pühapäevaste ja esmaspäevaste ürituste põhjal. «TRÜ» lugejale annab ÜP pressigrupp (kõikide miinuste ja plussidega, ka konkreetsete analüüsivate faktidega) ülevaate järgmises lehes.**

Pilt toimetuse arhiivikarbist.

«Hakkame ise otsustama ja tegema!»

⊙ 12. NOVEMBRIL OLI ELKNÜ TRÜ ORGANISATSIOONI XXIX KONVERENTS ⊙

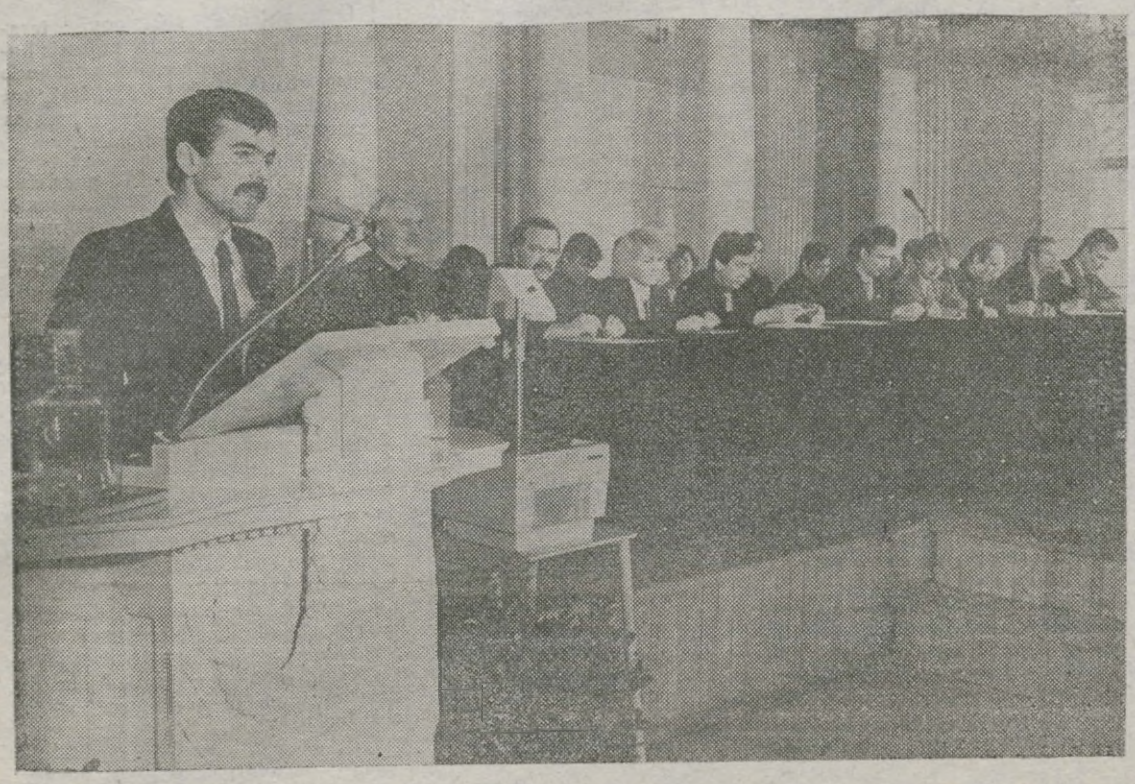

Tänaseks on komsomolikonverents juba kaugele jäänud. Üliõpilaspäevad, mis kohe peale tulid, samuti läbi. Lubasime selles lehes anda teada sektsioonides toimunust ja sõnavõttudest. Täpseid andmeid pole käepärast, aga sellist sektsioonide viisi töötamist ei ole vist ülikooli komsomolikonverentsidel olnud. Hea, et juleti proovida, hea, et sellega tuldi kaasa. Jaguneti kuude sektsiooni: omavalitsus õppe-, olme- ja majandusküsimustega; EÜE; ideoloogiatöö ja ÜPP; šeflustöö ja pidev pedagoogiline praktika (PPP); organisatsioonisisene töö ja ÜPP ning kultuuritöö ja kehakultuur. Ja nüüd mõnest sektsioonist, sõnavõttudest probleemide kaupa, kohati subjektiivseltki, nii, kuidas kirjutajad probleemi nägid.

LAHTI SAADA FORMALISMIST!

IDEOLOOGIASEKTSIOONI juhtis TÕNU RÜÜTEL õigusteaduskonna III kursuselt. Alustades ütles ta, et ei poliitinformatsiooni (PI) ega ühiskondlik-poliitilise praktikaga (ÜPP) pole asjad korras. Igal kursusel peaks poliitinformatsioon toimuma kaks korda kuus. Vaevalt leiab kogu ülikooli pealt sellise kursuse. Informaatorid töötavad üldjuhul väga mugavalt: materjal loetakse vabariiklikest lehtedest lihtsalt maha, valikut tegemata. Üldse ei kasutata venekeelseid keskajalehti. Taolisest poliitilise kasvatustöö vormist on pigem kahju kui kasu.

AIN LEPIKULT (õig. V): «Füüsikaosakonna AVK-l küsiti, milleks on üldse poliitinfot vaja. Kõik ju loevad lehti. Elu näitab aga, et kõike ei saa jätta tudengi enda asjaks.»

Siin on konverentsi presiidium ja komsomolikomitee sekretäriks valitud Andi Kasak.

ARVO VIILUPI foto

«Hakkame ise otsustama ja tegema!»

Kooligeograafia konverents

Täna kl. 11 algas aulas IV vabariiklik geograafiaõpetajate teaduslik-metoodiline konverents «Kooligeograafia nüüdisprobleeme». Ohtupoolikul jätkub see teadusraamatukogus ja homme plastmasstoodete tehases. Kahel päeval kuulatakse kokku veerandsada ettekannet TRÜ, Pedagoogilise Teadusliku Uurimise Instituudi ja Vabariikliku Õpetajate Täiendusinstituudi teadlastelt, Haridusministeeriumi esindajailt, geograafiaõpetajailt.

Hoidkem Kurtna järvestiku loodust!

Kohtla-Järve rajoonis Niinsaare baasis toimus novembri algul Geoloogia Instituudi, Looduskaitse Valitsuse, TRÜ füüsilise geograafia kateedri ja Eesti Geograafia Seltsi nõupidamine «Kurtna järvemaastiku looduslikud tingimused ja nende areng». Osalesid 72 osavõtjat 17 asutusest. Esimesel päeval kuulati J.-M. Punningu, L. Vallneri, R. Karukäpa jt. geoloogide ettekandeid Kurtna mõhnastiku tekke ja selle seisundit ohustavate mõjude kohta. Kurtna mõhnastiku geomorfoloogiat, hüdroloogiat, topograafiat, kliimat ja geoökoloogiat käsitlesid TRÜ õppejõud I. Arold, A. Kont, L.-P. Kullus, L. Vassiljev, M. Zobel ja A. Raik.

Teisel päeval toimus ekskursioon tutvumaks Kurtna järvestiku konfliktsete situatsioonidega, järgnesid ettekanded järvedes toimuvate hüdrokeemiliste protsesside kohta.

Kolmandal päeval kuulati A. Mäemetsa, T. Ksenofontova, U. Kruusi jt. ettekandeid järvede hüdrobioloogiast. Kõigis ettekannetes rõhutati looduskaitse olulisust, mida ähvardab kaevanduste laiendamine, nende heitmete mõju, tarbevee väljapumpamine ning hoolimatute juhukülaliste omavoli. Läbirääkimistel märgiti geograafiaosakonna õppejõudude ja üliõpilaste panust Kurtna järvestiku uurimisel. Resolutsioonis soovitatakse kiirendada Kurtna järvemaastiku kaitse alla võtmist ning tõhustada uurimistöid.

LEV VASSILJEV

Uus õigusdoktor!

Üleeile kaitses Moskvas TA Riigi ja Õiguse Instituudi erialanõukogus kodanliku õigusfilosoofia metodoloogia kriitika alast doktoriväitekirja õigusteaduskonna riigi ja õiguse teooria ja ajaloo kateedri juhataja dots. **Igor Gräzin.** Pärast innukaid ja kriitilisi väitlusi oli nõukogu üksmeelne ja otsustas «kuivalt» (19 : 0) taotleda noorele mehele (sünd. 1952) õigusdoktori kraadi.

RAIT MARUSTE

Täna hommikul

algas arvutuskeskuse raamatukogus rakendusmatemaatika labori ja Läti RÜ ühisseminar «Üldine topoloogia ja selle rakendused». Kuulatakse neli ettekannet: kaks lätlastelt, üks Tallinna kolleegilt ja üks labori üldprobleemide sektori juhatajalt dots. Mati Abelilt.

Näitus F. Dostojevskist

Teadusraamatukogus on võimalik vaadata F. Dostojevski 165. sünniaastapäevale pühendatud näitust. Eksponaatideks on seekord valitud kõik Eestis väljaantud teosed ja needki, mis puudutavad kirjaniku seost Eestiga. Näeme enne sõda ilmunud kogutud teoseid ning esimesi käsitlusi elust ja loomingust. Saame ülevaate Nõukogude Eestis ilmunud tõlgetest ning Dostojevski uurimustest, sealhulgas ka ülikooli õppejõudude ning üliõpilaste teadustööst kirjaniku loomingu uurimisel.

HELI VAHING

(Algus 1. lk.)

Parteikomitee sekretär PAUL KENKMANN: «Üliõpilasmassi elementaarne poliitiline kultuur on hämmastavalt madal. Et ta loengus «Edasit» loeb, ei näita veel midagi. Ka poliitinfot on vaja teha teadlikult, peaga. Jälle on hakanud jää liikuma RSRis. Oli aeg, kus RSR ei suutnud täita loengute tellimusi, nüüd on vastupidi. Ülikoolist käib küllaltki palju inimesi välismaal, ka neid saaks kasutada. Poliitinfo eesmärgiks olgu üldise poliitilise silmaringi avardamine.»

Poliitinformaatori ametikoht ei ole välja mõeldud selleks, et saaks dokumenti märkida ühiskondliku ameti. Küllap on selle koha formaalne täitmine ka põhjuseks, miks mõni NLKP liikmekandidaadiks astuda soovija on komsomolikomitees vastuvõtult tagasi saadetud. Kord ei teadnud üks ÜLKNÜ liikmeks astuja isegi ülikooli komsomolikomitee sekretäri nime.

ÜPP. Tõnu Rüütel: «Mis tasemel see praegu on? Kas iga kommunistlikku noort hinnatakse õigesti ja objektiivselt? Või on see formaalne?»

Asi on siiski formaalne. Seda tehakse aga igal pool erinevalt ja ka hinnatakse erinevalt. Üliõpilane ei saa tegelikult aru, milleks on seda tarvis ja mis siis juhtub, kui seda ei tee.

Dots. LEMBIT KIIK: «Ei juhtu midagi. Märgitakse ainult iseloomustusse. See on aga tudengile kauge muusika, mis ei mõjuta. Tuleks kasutada tulemuslikumaid abinõusid.»

Aga konkreetselt missuguseid siis? Miski peaks ka ÜPP hindest sõltuma!

PAUL KENKMANN: «ÜPPle saab kaht moodi läheneda. Esiteks, [illegible] kõik üliõpilased, mis ei näita midagi. Teiseks, spetsialisti kui poliitilise juhi, kollektiivi juhi ettevalmistamine. On oodata muudatusi ÜPP läbiviimise korras. Kui see viiakse õppetöö alla, tuleb ka järelikult arvestus. Oleks vaja jõuda nii kaugele, et ÜPP annab hinde, mis ei lähe diplomile, vaid mida arvestatakse suunamise pingereas. Ka iseloomustusse märgitakse hinnang ÜPP kohta. Peab ju ÜPP andma praktilise oskuse ühiskondlik-poliitiliseks tegevuseks tulevases töökollektiivis. Viie aasta jooksul peab üliõpilasel olema võimalus täita ülesandeid, saada kogemusi. Kust ta näiteks saabki esinemiskogemusi, kui mitte õppimise ajal? Asjad pole veel paigas, aga lootusi on. Praegu on ÜPP igatahes kvantiteedi näitaja.»

Auditoorium oli kõnelejatega kaasa tulnud. Mis siis ikkagi teha? Ettepanek — eriti aktiivsetele ÜPPs preemia. Kellele, seda otsustagu kursus. Nüüd aga selgus tõsiasi, et aktivistidele on tegelikult olemas 15%-line stipilisa. Paljud ei olnud sellest kuulnudki.

Sellist teadmatust kohates esitas PAUL KENKMANN auditooriumile küsimuse: «Palun tõstke käed, kes luges ülikooli lehest OV projektist stipendiumi määramise kohta.» Umbes viiekümnest inimesest tõusis käsi veidi rohkem kui kümnel. «No, ja mida te siis veel tahate?» oli ainus, mis küsija ütles.

Dots. LEMBIT KIIK: «Ehk aitab premeerimise süsteem vähendada formalismi. Praegu hinnatakse kergekäeliselt. Eelmisel aastal sai 82% üliõpilastest viie ja nelja. Näiteks rahvamaleva reidist osavõtt läheb kirja, kuid seda arvestatakse alles pärast viiendat käimist.»

Sektsioonis arutatu võttis lõpplenaaristungil aulas kokku TÕNU RÜÜTEL. Üliõpilaste poliitiliste teadmiste taseme tõstmisesse on vaja hakata suhtuma täie tõsidusega. Vana ettelugemise vorm õigustas end ehk sajandi algul, aga mitte praegu. Peaksime korraldama diskussioone, konkursse, leidma uusi vorme, mille sisuks jääb poliitiliste teadmiste parem omandamine. ÜPPst välja formalism, süsteem pidevaks, aastaringseks protsessiks.

OMAVALITSUS — MILLEKS SIIS IKKAGI?

Et OV asjust oli veel ka OV sektsioonis ning konverentsilgi osal üliõpilastel ähmane ettekujutus, pakume lugeda pärast konverentsi võetud intervjuud.

Ühiskonnaelu avalikustamise laienemise ning demokraatia suurenemisega seoses on üliõpilasomavalitsuse päevakorda tõstmine täiesti arusaadav.

Mõtteis trummeldamas ja keelel kibelemas üleüldine küsimus MILLEKS?, sai selgituse nõudmise eesmärgil pöördutud komsomolikomitee õppe- ja teadustöö asesekretäri ASKO POHLA (õig. III) poole, kes sellesse teravalt päevakajalisse küsimusse selgust tõi.

● Mida mõista sõna «omavalitsus» all?

OV tähendab eelkõige konkreetseid omavalitsuslikke printsiipe ning mehhanismi nende rakendamiseks õppetöös, olmes ja majanduskü simustes. Lühidalt öeldes on see «omavalitsemine» printsiip, tegemist ei ole mingisuguse «valitsusega» riigiõiguse tähenduses, see ei seondu mingi vastava organiga ega selles töötava aparaadiga.

Kolmas moment on seotud organisatsioonilise küljega. On esinenud arvamusi, et oleks vaja uut omavalitsuslikku organit. Kõiki üliõpilasprobleeme on kutsutud lahendama eelkõige kaks suurt ühiskondlikku organisatsiooni — komsomol ja aü. Praegune eesmärk ongi anda nende tegevusele uus, omavalitsuslik suund. Ühendades mitme organisatsiooni tegevuse, korrastades nende funktsioonid ja lisades olemasolevaile mõned olulised juurde, tekivadki uued, tunduvalt laiemad, antud juhul omavalitsuslikud funktsioonid.

Näiteks on kuulunud õppe- ja tunniplaanide koostamine seni ainuüksi administratsiooni ülesannetesse. Üliõpilasel pole siiamaani olnud võimalust sõnagi kaasa rääkida. OV projekt taotlebki selle koha pealt mitmeid kardinaalseid muudatusi, sealhulgas õppeprotsessi tulemuslikumat läbiviimist ühelt poolt ja üliõpilaste loomingulist osavõttu sellest teiselt poolt. Olmealaseid küsimusi peavad aü- ja komsomoliorganisatsioon lahendama tihedas koostöös. See saab võimalikuks olmenõukogu tegevusega. Ka siin on projekti järgi üliõpilastel otstarbekas üle võtta osa administratiivsetest ja ettevõtlikkus on hetkel kõige tähtsamad

Tule proovima!

27. novembril toimub teadusraamatukogu teatmekirjanduse saalis enam kui kahekümneaastase traditsiooniga üritus. Informiin on omalaadne mälumäng, kus vastuseid ei anta peast, vaid peast peab teadma raamatuid, mida kasutada vastuse leidmiseks. Nimi «informiin» viitabki sellele, et tegemist on informatsiooni otsimise viktoriiniga.

Informiin koosneb neljast voorust:

1. Infootsing kataloogidest. Et leida kiiresti kolmele küsimusele õiged vastused, tuleb hästi tunda lugejakatalooge ja osata neid kasutada. Vastuse juurde märkida ka allikas — millisest kataloogist, kastist või rubriigist on vastus leitud.

2. Infootsing teatmeteostest. Küsimused esitatakse põhiliselt teatmekirjanduse saalis leiduva teatmekirjanduse põhjal, kuid mängu on haaratud ka üksikud erialaentsüklopeediad, mis asuvad ülemise korruse saalides. Kokku tuleb leida vastused 10 küsimusele, märkides samuti ära allika ja lehekülje, kust vastus leida.

Kaks esimest vooru on võistluse põhivoorud, mis annavad otsustava summa punkte: esimeses voorus saab iga õige vastuse eest ühe, teises kaks punkti. Mõlemas voorus võib saada veel ühe lisapunkti kiiruse eest, kui vastused on õiged ja esitatud enne ajalimiidi lõppu. Kui on unustatud märkida allikas, loetakse vastus poolikuks ega anta selle eest täisarv punkte.

Järgnevad kaks peast vastamise vooru.

3. Simultaanviktoriin. Kõigile võistkondadele esitatakse suuliselt küsimus koos 4 vastusevariandiga: A, B, C, D. Võistkonnad vastavad korraga, tõstes lauale valmispandud tähtedest üles õiget vastust märkiva. Esitatakse 20 küsimust, iga õige vastus annab 0,25 punkti.

4. Slaidid. Neilt tuleb ära tunda isikuid mitmetelt elualadelt, hooneid jne. Iga õige vastus annab 0,25 punkti, küsimusi esitatakse 20, vastused annab iga võistkond kirjalikult.

Paljude aastate jooksul viienda vooruna informiinis püsinud improvisatsioon jääb ära ka sel aastal, sest tekkisid probleemid hindamiskriteeriumide leidmisel.

Osavõtuks tuleb moodustada 3-liikmelised võistkonnad, keda palume eelnevalt registreeruda teatmekirjanduse lugemissaalis kuni **27. novembrini k. 12-ni.**

Küsimuste laadist annavad ülevaate suure ringi küsimused, mida võib lahendada nii individuaalselt kui ka võistkonna treeninguks. Et need haaravad ainult kaht esimest vooru ja nende lahendamist ei piira aeg, on nad mõnevõrra raskemad.

Suure ringi vastused tuleb anda kirjalikult teatmekirjanduse lugemissaali hiljemalt kolmapäeva, 26. novembri jooksul.

Osavõtjaid ootavad autasud. Esikohale tulnud võistkond, samuti suure ringi kiireim lahendaja saavad komandeeringu mõnele ÜTÜ konverentsile NSVL Euroopa-osas. Teistele osavõtjatele on auhinnaks raamatud. Lähemat teavet ja konsultatsiooni võib saada teatmekirjanduse saali töötajatelt või vastavale rühmale raamatukoguõppusi läbiviinud raamatukogutöötajalt — «treenerilt».

Võistluse viib läbi dots. Hillar Palamets, žüriisse kuuluvad TRÜ TR bibliograafia- ja infoosakondade töötajad.

LAINE KILK

SUURE RINGI KÜSIMUSED

1. TÄITKE SOOVISEDEL RAAMATULE «DOSTOJEVSKI JA SUOMEN KIRJALLISUUS»!
2. TÄITKE SOOVISEDEL VÄLJAANDELE «ИЗВЕСТИЯ АКАДЕМИИ НАУК КАЗАХСКОЙ ССР». СЕРИЯ ХИМИЧЕСКАЯ № 1—6 1984!
3. TÄITKE SOOVISEDEL EESTIKEELSELE TEOSELE, MILLES KÄSITLETAKSE NSV LIIDU EUROOPA-OSA KLIIMAT!
4. MIDA TÄHENDAB LADINAKEELNE VÄLJEND «INVIA EST IN MEDICINA VIA SINE LINGUA LATINA!»?
5. MILLISE MAA-ALA AVASTAMINE KUULUB VENE MAADEUURIJALE J. VJATKALE?
6. LEIDA TRÜ ÜLIÕPILASE VÕISTLUSTÖÖ JAAN KROSSI ROMAANIST «KEISRI HULL»; TÖÖ ON KIRJUTATUD 1970-NDATE AASTATE LÕPUS.
7. MILLINE ON KÄRNKONNA MAKSIMAALNE ELUIGA?
8. MISSUGUNE RAAMAT ILMUS 1981. A. KASVUHOONEKURGI KASVATAMISEST SOOMES?
9. MILLISE MUUSIKUTE JAOKS OLULISE LEIUTISE TEGI J. N. MÄLZEL 1816. A.?
10. MILLAL JA KUS SÜNDIS BALTI-SAKSA KROONIK CHRISTIAN KELCH?
11. LEIDKE 1984. A EESTI KEELES ILMUNUD RETSENSIOONID TSÕNGÕZ AJTMATOVI ROMAANILE «JA SAJANDIST ON PIKEM PÄEV»!
12. MILLIST ORGANISATSIOONI TÄHISTAB INGLISKEELNE LÜHEND IUHPS?
13. 1984. A. LASTI ORBIIDILE KAPITALISTLIKE RIIKIDE POOLT 45 MAA TEHISKAASLAST. KUI PALJU NEIST KUULUS USA-LE JA NATO-LE?

Autasustamisi

Kauaaegse kohusetundliku töö eest pälvis ENSV KKEH Ministeeriumi aukirja ja preemia preparaator **Lea Gillberg** oma 70. sünnipäeval. Tööülesannete kauaaegse kohusetundliku täitmise eest sai ministeeriumi aukirja 60. sünnipäeval meister **Albert Kure.**

Tänu

Rektori käskkirjas pälvisid tänu laitmatu töö eest ja õnnitluse 60. sünnipäeva puhul **Lehte Jakobsoo** ja meister **Albert Kure.**

25 aastat kestnud hea töö eest avaldati tänu keskküttekütjale **Meeme Kriisemannile.**

Kutsekoolide õpetajate päeva õnnestunud ettevalmistamise ja läbiviimise eest avaldati tänu õppeprorektor **Valter Haamerile**, pedagoogika kateedri juhatajale prof. **Jaan Mikule** ja õpetaja **Arne Piirimäele.**

ENSV KKEH Ministeerium avaldas kiitust uute üliõpilaste vastuvõtu hea korraldamise eest dots. Tõnis Matsinile, vanemõpetajale Lembit Rägole ja vaneminsenerile Reet Ambrele.

Püha-
päeval
on
BETTI
ALVERI
80.
sünni-
päev

Elul on väikene hingemaa

Kõike võib tahta,
karta
ja loota.
Seda, mis tuleb —
mitte keegi
ei oota.

Ei-tea-kus
eikellegi
kangaspuud
koovad nii kaledalt
ilmavallale
ikka
midagi
muud.

Elul
on väikene hingemaa.
Hingeväljale
vikatit
üle manatud märgi
viia
ei saa.

Sinna põllule pääses
kord õnnelik ohe.
Mida iial ei olnud —
võib ilmuda
kohe.

/Ilmunud «Loomingus» nr. 4 1986./

* * *

Laupäeval kl. 19 on Muusikakooli saalis Lätte tänavas «Vanemuise» draamastuudio lühietendus **«Pähklikoor».**

Pühapäeval kl. 15 loetakse Toomel Kristjan Jaagu juures Betti Alveri luulet (NAKi eestvõttel).

* * *

Pidulik ETTEKANDEKOOSOLEK **Betti Alveri** sünnipäeva puhul toimub esmaspäeval, 24. novembril algusega kell 15 ülikooli aulas.

Päevakord:

1. Karl MURU — Tähelepanekuid Betti Alveri luulest
2. Ele LÕHMUS — Võimalikkuse «kui» «Tolmus ja tules»
3. Peeter TOROP — B. Alveri tõlkemeetodist
4. Sirje OLESK — Murrangust eesti luules 20. sajandi alguses
5. Toomas LIIV — Eesti nõukogude luule 1960-ndail
6. Paul-Eerik RUMMO — Lähtekohti ja seisukohti Betti Alverist 1965 — 1976 — 1980 — 1986

Luulet loevad TRÜ üliõpilased

Eesti kirjanduse ja rahvaluule kateeder

«Hakkame ise...»

(Algus 2. lk.)

Pärast neid tõsiseid etteasteid kõneldi põhiliselt OVst. Ei ole täpne öelda kõneldi, pigem läks lahti vaidluseks.

SULEV VALNER (žurn. II) arvas, et kuigi projektis on ka häid üliõpilaselu ümberkorraldusi, ei peaks seda nimetatama omavalitsuseks, sest omaette organit ju ei tulevatki. Oli teisigi samalaadseid arvamusi, mis hakkas taanduma rohkem terminile «OV». Seoses OVga pakkusid **MAIT LAND (füüs. III) ja MAREK STRANDBERG (keemia IV)** välja ajutrusti idee (AT). Ise kirjutasid nad sellest lehe jaoks nii:

Allakirjutanute arusaamu pidi on institutsioonidel, mis seavad ja korraldavad ühiskonna elu, otsene kohustus aktsepteerida ning toetada kõike ühiskonnas spontaanselt genereerunut ja positiivselt ühiskonna arengule mõjuvat.

Elas kord üks aktivist, kes täis sisemist tungi ja tahtmist soovis muuta, uuta, parandada, arendada üliõpilase elamist-olemist. Läbirääkimise, kooskõlastamise, soodustamise, edutamise ja valimise tulemusena märkas aktivist AKKI, et ta on saanud kõrge koha täitjaks ning võimalus muuta on saanud lõpuks käegakatsutavaks. Aga oh häda: aega napilt. On teisedki kõrged kohatäitjad kurtnud ajanappuse üle. Milles asi? Veel kõrgemad kohatäitjad nõuavad aru. Mängureeglite järgi peab neile seda ka andma. Ja nii ta läheb. Süsteemi pillatud paber sünnitab sada uut. Aktivisti organiseerimisunelmad redutseeruvad palju maisemateks hädadeksrõõmudeks. Kui palju ka aktivist ei ponnistaks, ei suuda ta ära korraldada asju, mis tegelikkuses toimuvad; aga nad ju toimuvad. Ja ka sajale ja tuhandele aktivistile pole jõukohane kõigi asjade ümberkorraldamine, sest suur osa nende ajast kulub paberimängule ja selle lahtimõtestamisele.

Kus, kes ja millal siis asjad ära korraldab? Allakirjutanud ei arva, et iga aktivisti elutee igal juhul nii kulgeb ja asjad ainult nii teoks saavad, nagu ees- ja allpool kõneldakse.

Asja korraldavad inimesed, kelle soov teha ületab soovi mängida paberimänge. Nende inimeste loodud struktuurid ongi **ajutrustid (AT).** *AT sünni kutsub esile konkreetne vajadus. Tema teke on spontaanne ja kantud soovist midagi ära teha. Soov selle juures mitte mängida paberimängu ei ole põhimõtteliselt vaadeldav kui soov vastutusest kõrvale hiilida. Vastutamine ei ole paberimängu mängimine — see on kodanikutunne.*

Ajutrust genereerib ja analüüsib konkreetsesse asjadesse puutuvaid ideid. Seejärel püstitatakse ülesande (asja) lahendamise ja elluviimise algoritm, mida trust oma sidemeid, tutvusi, vahendeid ja mida iganes veel kasutades realiseerima asub. Lihtsustatud juhul võib aga teda vaadelda kui üliõpilaskonda representatiivselt esindavat konsultatiivkomisjoni. See peaks huvi pakkuma just gruppidele, kelle aeg on suures osas hõivatud paberimänguga.

Kõnealuseid struktuure (ajutruste) pole vaja luua — nad on olemas, neid pole vaja organiseerida — nad organiseeruvad ise.

Vaja on neid ainult propageerida, tunnustada seda sorti asjade korraldamise vormi ja igati kaasa aidata, hirmutamata trustlasi ära paberimänguga ja neid sinna ka kavalusega kaasamata.

* * *

Ilmekalt võttis tekkinud vaidluse kokku **haldusprorektor VELLO PEEDIMAA:** «Olin ka ise 1970-ndate algul komsomolikomitee liige, kui tegelesime omavalitsusega. Nii et idee ei ole sugugi uus. Ka siis võtsime OV konverentsil vastu, hiljem läks see käiku rektori käskkirjana. Ent tollal kõnelesime rohkem asjast ja vaidlesime vähem nimetamise ümber. On palju lõike, mida üliõpilane peaks ise korda ajama, tegema ja ka vastutama. Kokkuvõtlikult see ongi tema oma valitsemine. Kas nimi on õige, näitab aeg. Ei tahaks, et praegu istuks siin saalis tulevane haldusprorektor. Igatahes tuli minul haldusprorektorina tööle asudes hakata likvideerima OV tagajärgi. Sest tegelikkuses kujunes OV selliseks, et kui üliõpilane nägi peale oma õiguste ka kohustusi, siis OV sinnapaika jäetigi.

* * *

OV probleemide arutamisest tegi konverentsil kokkuvõtte **ASKO POHLA.** Sellest kõneles oma sõnavõtus ka **rektor professor ARNOLD KOOP.** Omavalitsus on üliõpilaste energilisem kaasatõmbamine juba tegutsevate komsomoli ja ametiühingu töösse. OV on kogu ühiskonna demokratiseerimise põhilüli, mille üks eesmärke on panna kõik organid altpoolt tuleva kontrolli alla. Nii et OV ei tähenda mitte uute organite moodustamist, vaid olemasolevate paremat tööd.

Järgnevalt üks mõtteavaldus **MAIT LANDILT,** mis saabus toimetusse ja mis haakub konverentsi OV-probleemiga.

* * *

VEEL ÜKS MÕTE
OV-st

Omavalitsuse põhimääruse projektis («TRÜ», 6. nov.) nähakse ette üliõpilaskonna esindajate valimine ka ülikooli ja teaduskondade nõukogudesse. Valimise korra kohta on seal öeldud: «1.1. /.../ Nõukogu üliõpilasliikmed valitakse teaduskondade kaupa üliõpilaste üldkoosolekul või esindajate koosolekul lahtisel hääletamisel. /.../ Valimiskoosolekul on kandidaatide esitamise õigus kõigil üliõpilastel ning teaduskonna ja osakondade komsomoli- ja ametiühingubüroodel. /.../».

Kohe tekib silme ette tüüpiline pilt: poolsunniviisiliselt kokku aetud kvoorum, mis peab enda hulgast tunni-pooleteise jooksul leidma väärilise(d) esindaja(d) õpetatud nõukogudesse. Selleks esitab komsomolisekretär eelnevalt kooskõlastatud kandidatuuri, paremal juhul soovitab ka keegi auditooriumist oma sõbrameest, veel paremal juhul ütlevad nad paar sõna enda tutvustuseks ja suurema valuta toimetatakse valimisprotseduur kiire lõpuni.

Kas tõesti läheme ka seekord seda vana, rutiinset teed? On selge, et suur osa valijatest ei jõua selle napi aja jooksul tundma õppida seda, kelle ta lõpuks valib, ei jõua selgusele, kas valitav on vääriline teda esindama. Ühelt poolt jääb nõrgaks valitu vastutustunne oma valijate ees (pigem on ta tänu võlgu tema kandidatuuri esitanud komsomolisekretärile); teisest küljest ei tunneta iga valija, et valitud seltsimees esindab kõrgetes organites just nimelt teda. Tihtipeale seisnevad meie traditsioonilised valimised selle patuse leidmises, kes on nõus tegelema sellega, millega teised ei viitsi tegemist teha.

Seepärast panen ette alustada seekord uut asja uut moodi. Kõigilt kõne all olevatele valitavatele kohtadele pretendeerivatelt üliõpilastelt tuleks nõuda, et nad esitaksid oma kandidatuuri piisavalt varakult enne valimisi ja viiksid läbi ulatusliku valimiskampaania. Kõigepealt peaks pretendent ise hästi selgusele jõudma enda sobilikkuses antud kohale, välja töötama valimiseelse programmi ja koguma enda ümber pooldajate ringi, kellele toetudes ta alustab **valimiseelset võitlust.** *Selles võitluses on lubatud kõikvõimalikud vahendid (hoidudes loomulikult palgamõrvadest, häälte äraostmisest jt. ebaseaduslikest ja -eetilistest vahenditest), kulub ju leidlikkus üliõpilasjuhile marjaks ära. Ta võiks ennast tutvustada ajakirjanduses, stendidel, korraldada miitinguid, pressikonverentse jms. Kogu valimiskampaaniale peaksid igakülgset abi osutama komsomoli- ja ametiühingubüroo. Ja lõpuks, kas sooritada valimised avalikult või salajaselt? Miks mitte hääletada klassikalisel teel, hääletuskastide ja -sedelitega? Vajaduse korral võib valimised läbi viia isegi mitmes voorus, kõigepealt osakondades, seejärel teaduskondades.*

(Järg 4. lk.)

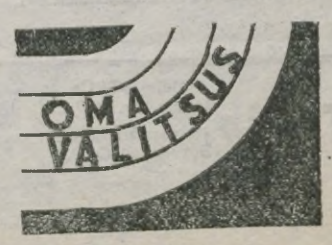

Kultuurivaramu rikastamiseks,

tema kättesaadavaks tegemiseks elanikkonna kõigile gruppidele, loovjõudude, eriti noorte virgutamiseks kunstiloomingus, kultuuriajalooliste väärtuste ja rahvusvahelise kaitsmiseks ja säilitamiseks, meie maa piiride taha sattunud kunstivarade ja arhiivisäilikute tagastamiseks kodumaale —rajati 12. novembril Moskvas korraldatud asutamiskonverentsil NSV Liidu Kultuurifond. Tema asutajateks olid meie maa suurimad loomingulised liidud, mitmed ühingud, organisatsioonid ja komiteed, NSVL Teaduste Akadeemia, komsomol, ametiühingud, nimekamad kunstiasutused. Kõrgkoolidest vanimad — V. Kapsukase nim. Vilniuse RÜ ja TRÜ. Eesti NSV delegatsiooni eesotsas seisis vabariigi Ülemnõukogu Presiidiumi esimehe asetäitja M. Leosk, sinna kuulusid kultuuriminister J. Lott ja kunstirahva väärikas esindus, kelle nimed ei vaja siinkohal nende tiitlite üleslugemist: G. Ernesaks, M. Palm, E. Põldroos, K. Kurg, L. Meri, I. Teder jt. Teadustöötajaid esindas akadeemik J. Kahk ja ülikooli grupp, kuhu kuulusid: prorektor V. Haamer, parteikomitee sekretär P. Kenkmann, kes küll siinse komsomolikonverentsi tõttu Moskvasse sõita ei saanud, ajaloomuuseumi direktor E. Martis, teadusraamatukogu osakonnajuhataja I. Smuškina ja allakirjutanu. Et asutamiskonverents korraldati Ametiühingute Maja sammassaalis, mille mõõtmed esitavad oma tingimused osavõtjate arvu suhtes, siis võime öelda, et Eesti NSV-d esindas suhteliselt arvukas delegatsioon.

Konverentsi presiidiumis olid P. Demitšev, B. Jeltsin, A. Dobrõnin, M. Zimjanin ja mitmed NLKP Keskkomitee osakonnajuhatajad, valitsuse liikmed ja NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi juhtivad töötajad, samuti paljud hästi teatudtuntud kunstiinimesed: T. Aitmatov, I. Arhipova, D. Banionis, M. Biešu, J. Bondarev, V. Karpov, K. Lavrov, G. Markov, S. Mihhalkov, V. Rasputin, M. Uljanov, T. Hrennikov, meilt — maestro G. Ernesaks. Presiidiumi oli valitud ka EKP TRÜ komitee sekretär P. Kenkmann. Väga kõrgel tasemel oli siin esindatud teadus: NSVL TA president G. Martšuk, akadeemikud M. Anikušin, N. Bassov, V. Kudrjavtsev, D. Lihhatšov, I. Petrjanov-Sokolov.

Konverents kuulas ära NLKP Keskkomitee liikmekandidaadi, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimehe esimese asetäitja P. Demitševi ettekande Nõukogude Kultuurifondi ülesannetest ja tema tegevuse põhisuundadest ning NSV Liidu kultuuriministri V. Zahharovi ettekande fondi põhikirja projekti kohta. Läbirääkimistel osales 21 delegaati. Probleemirikkuselt ja -sügavuselt pälvisid kuulajate poolehoiu R. Roždestvenski, kirjanik J. Marcinkevičiuse, emotsionaalsuselt — rahvakunstnik I. Glazunovi sõnavõtud. Sooja vastuvõtu leidis M. Leoski sisukas esinemine. (NB! Huvi konverentsil kõneldu suhtes saab lugeja rahuldada põhjalikumalt ajalehe «Sovetskaja Kultura» viimastes numbrites avaldatu põhjal.) Vastuvõetud resolutsiooni ja kinnitatud põhikirja kohaselt sai Nõukogude Kultuurifond isehaldavaks ühiskondlikuks asutuseks, mis taotleb ülal loetletud põhieesmärke ja on ellu kutsutud NLKP XXVII kongressil kavandatu realiseerimiseks.

Konverents valis Nõukogude Kultuurifondi juhatuse, asutajate nõukogu ja revisjonikomisjoni. Nende koosolekutel valiti vastavalt: juhatuse esimeheks akadeemik D. Lihhatšov, asutajate kogu esimeheks üleliidulise muuseumikoondise «Riiklik Tretjakovi Galerii» direktor J. Koroljov, revisjonikomisjoni esimeheks Üleliidulise Dekoratiiv- ja Rahvakunsti Muuseumi direktor V. Guljajev. Meie vabariigi esindajad valiti kõigisse juhtorganitesse: akadeemik J. Kahk sai juhatuse esimehe asetäitjaks, asutajate kogusse valiti prorektor V. Haamer, revisjonikomisjoni — K. Kurg.

Jagades optimistlikke lootusi, jäägem ootama uuelt asutuselt energilisi, tõhusaid ja tulusaid samme meie maa ja rahva kultuurivaramu rikastamisel.

LEMBIT RAID

Millal on oodata ilmamuutust?

Enamasti tuleb tudeng tohtri manu, kaasas gripp, ninas nohu, kurgus angiin. Et parimat ravimit teada, pole teab mis suuri meditsiinitarkusi tarvis tunda. Vahedaim relv haiguste vastu on profülaktika, külmetamisohu vältimiseks aga karastamine. Kuidas harrastada karastusprotseduure igapäevases õppemiljöös, kuuleme ajaloolastelt Tähe tänava õppehoone D-korpusest.

✲ Kui ruttu kohanesite külmade auditooriumitega?

«Paar aastat võttis ikka aega, nõudis kannatlikkust ja püsivat treeningut. Kulusid ära ka mõningad teadmised-oskused. Mitmed kasutavad külmakindlaid rõivaid: salle, kampsuneid, mantleid, kasukaid.»

✲ On karastamisest ka kasu?

«Muidugi! Oleme ju polaarsetele kliimatingimustele täitsa hästi vastu pidanud. Vaatamata külmast kangetele sõrmedele liigub pliiats konspekteerimisel veel üsna libedasti. Imestada tasub õppejõudegi, madalast temperatuurist hoolimata on nad suutnud säilitada loomuliku hääletooni. Vahel lööb «karastussport» mõne kauemaks ajaks rivist välja, aga lõplikult pole veel keegi murdunud. Üliõpilane K. teenis koos kopsupõletikuga ligi kuupikkuse haiguspuhkuse ja pöördus pärast seda raskusi trotsides õppetööle tagasi.»

Pastapliiatsi sisu kipub külmast kuivama. Vägisi hoian tagasi aevastust. Viimaste pingutustega märgin üles veel viimase karastusspetsialistide tarkuse, õigemini soovi.

✲ Eelistate niisuguseid spartalikke eluviise edaspidigi?

«Me oleme arvatavasti juba piisavalt karastatud. Tahaksime meeleldi ka soojemaid ruume proovida. Kes teab, ehk ei jõuagi palavusest tingitud higi pühkida. Puuduvad ju leebemate kliimaolude suhtes paljudel kogemused.

* * *

Millal võib D-korpuses loota ilmamuutust? Ootame vastust, eelkõige aga kuumi radikaid. Usume, et selle sooviga ühinevad ka teiste teaduskondade üliõpilased ja õppejõud, kes meiega analoogilistes oludes õppepäevi mööda saadavad.»

JOHANNES JAHE

Loenguid RSRilt

Oma tekkehetkest peale on RSR pakkunud ka teeneid kursustele ja õpperühmadele. Seda sai teha ELKNÜ TRÜ komitees asuva vihiku kaudu. Loengut sooviv kursus kandis sinna teema, aja ja koha ning RSR püüdis seda täita. Seni ei ole niisugune süsteem hästi funktsioneerinud. Seetõttu pakume välja meie arvates operatiivsema variandi: **RSR esitab aeg-ajalt «TRÜs» oma esinemisteemad.** Kursuste poliitinformaatoritel on võimalus enne RSRi väikese ringi algust (need algavad tavaliselt igal teisipäeval kl. 18.15 raamatukogu auditooriumis 293, v. a. detsembri keskelt veebruari keskpaigani) oma soov teada anda. Seda tuleks kindlasti teha vähemalt nädal varem, s. t. näiteks sel teisipäeval saaks kokku leppida loengu suhtes, mis toimub pärast järgmist teisipäeva.

Esialgu pakume välja niisugused teemad:

1. NLKP välispoliitilise strateegia põhieesmärgid ja meetodid.
2. India sise- ja välispoliitika olukord.
3. Nõukogude — India suhted.
4. Hiina sise- ja välispoliitika olukord.
5. Nõukogude — Hiina suhted.

JAANO UIBO,
RSRi pressisekretär

Alpiklubi juttu

Kindlasti on veel keegi, kes ei tea, mitu alpiklubi on Eestis. On Kohtla-Järve «Krookus», Tallinna klubi, Viljandi alpinistid ja TRÜ alpiklubi «Firn».

Alpiklubis on terve hulk inimesi, kes «mäes käivad», on ammugi käinud, sest Eesti alpinism saab sellel aastal 30 aastat vanaks ja «Firn» 27. On hulk inimesi, kes käivad ja vähe neid, kes mõtlevad, miks käivad.

Kõige suurem kokkusaamine on hooaja lõpetamise peol sügisel, siis üldkoosolekul, kus räägitakse saavutustest ja uutest plaanidest. Jälle võistlustel, siis treeningutel. Viimaseks variandiks jäävad omavahelised suhted. Mõttekäigud ja arutlused tekivad loomulikult väikeses ringis, sedagi harva, siis, kui järsku tekib teatav usaldav suhtlusjoon, arutlustahe, leidmissoov.

Sellises ringis leidsid firnlased, et järjekordne Balti alpinistide pidu «Balticum 86» võiks toimuda meie kaasabil. Igal aastal korraldab üks Balti liiduvabariik peo enda juures. Tartlased arvasid, et nende eneseteadvus on pärast 17-aastast vaheaega jälle võimeline tõusma. Pealegi on klubi treeninggruppidesse tulnud palju enam-vähem rõõmsameelseid noori ja neil on ka tahet säilinud, seda enam, et osa õpib alles keskkoolis või esimesel kursusel.

Kustkohast võtab alpiklubi ruume peo jaoks, kuhu on kutsutud üle 200 inimese, ruume, kui «Firnil» endal pole peale 2×1,5 m laopinna mitte midagi. Laoruum sai tänu tundmatule sõbramehele (tundmatuile sõbrameestele)!? küll ruumi juurde...

Oma peomurede- ja rõõmudega pidi klubi Sangaste lossi kolima.

Pidutsemisaeg tuleb nii kiiresti kätte, et suru silmi kinni või mitte, ikka on näha, et 22. november on juba, juba. Kahjutunne jääb aga sellest, et kuigi TRÜ on ühtne üksus, on ta siiski üksikutes eraldi osades eksisteeriv. RKAst paluti mõned paarid esinema, sest oldi kindlad, et sellise suurürituse heaks on ansambel valmis esinema ja võimeline külalistele näiteks neile omaseid rahvatantse esitama. Klubile öeldi ära.

TRÜ alpiklubi «Firn» palub kõiki praeguseid ja endisi alpiniste pidutsema. Bussid Sangastesse väljuvad **22. novembril kell 16 «Vanemuise» alumisest parklast.**

HEILI HANI

«Hakkame ise . . . »

(3. lk. järg)

Selline valimisprotseduur suurendaks üliõpilasesindajate missioonitunnet, vastutust valijate ees. Teisest küljest, sellisel moel teab iga üliõpilane, kes teda esindab ja mida ta võib sellelt loota. Järelikult aitab see tõsta ka iga üliõpilase sotsiaalset aktiivsust.

Ja veel: *füüsika-keemiateaduskonnas on kõige sellega juba algust tehtud. Esile on kerkinud mitmed kandidaadid, igaüks oma poolehoidjaskonna ja ettepanekutega. Valmistutakse avalikeks etteasteteks. Kuid: «/.../ Nõukogu üliõpilasliikmete valimise korra kehtestab rektor ELKNÜ TRÜ komitee ettepaneku alusel. /.../» («TRÜ», 6. nov.) Aga millal? «/.../ Hiljem kinnitab need (projektid — M. L.) rektor ja OV astub jõusse järgmisel semestril.» (samas). Kas tõesti peame alustatu juba seisma panema?*

(Konverents jätkub järgmises lehes).

Kirjutasid VILJA KALLASTE,
JUTA ANNUS,
SULEV VALNER,
MAIT LAND,
MAREK STRANDBERG,
VARJE SOOTAK

PEDAGOOGIKARINGIS

Mis ja kuidas mõjutab meie emotsioone?

Filmi «Meie emotsioonide kaja» abil ning Reet Valgmaa ja Sirje Borki vahendusel püüame vastust leida 27. novembril.

Seniste ja uute liikmete kogunemine k. 18 pedagoogika kateedris.

TEHNILISTE ÕPPEVAHENDITE NÄITUS

Kolmapäevast saati saab 25. novembrini vaadata Tähe t. 4 D-tiivas tehniliste õppevahendite näitust.

INSENERIDE MAJA

humanitaarsektsioonis on teisipäeval, 25. novembril kl. 16.45 ettekandekoosolek «Mõtisklusi vanemast ajaloost: sõjad, poliitika, müüdid» (R. Helme, M. Laur, S. Stadnikov, T. Tannberg, L. Vahtre).

PRESSISEKRETÄR!

1. Esmaspäeval, 23. novembril kl. 17 saame jälle osaleda EPA ÜET raames toimuval ajakirjandusõppusel. Aud. 238 kaks tundi dots. M. Lauristiniga (kaasa võtta selle sügise ajakirjandusest parim ja halvim lugu).

2. Teisipäeval, 24. novembril kl. 17 ootab toimetus teaduskondade komsomolisekretäre ja pressisekretäre ajurünnakule pressitööst.

INTERKLUBI

võtab vastu uusi liikmeid. Kohtume 24. novembril kl. 18 ph. aud. 140.

IDAMAADE KULTUURID JA EUROOPA

Sel teemal räägib dots. Linnart Mäll raamatukogu konverentsisaalis kolmapäeval, 26. novembril kl. 16. Oodatud on kõik huvilised.

KORVPALL

Igal esmas-, teisi- ja kolmapäeval on spordihoones Ujula 4 ülikooli meistrivõistluste mängud. Tuleval nädalal lõpetab meeste III liiga ja algavad II liiga mängud. Info spordihoones.

Spordiklubi

KAPTENID!

Linna ja rajooni korvpallimeeskondade ühisturniiri (TRÜst 14 võistkonda) II voor peetakse 29. ja 30. novembril. Loosimine on esmaspäeval, 24. novembril kl. 17 spordihoones Ujula 4 aud. 204. Saab teada vastasvõistkonna ja valida omavahelisel kokkuleppel sobiva mängukoha ja aja.

VALTER LENK

HEI, MATKAJA!

Kui sa tunned muret ja valutad südant üliõpilasmatkamise seisu pärast, tule kolmapäeval, 26. novembril kl. 18 Leningradi mnt. 27 kohvikusse.

AUTOKURSUSED

ALMAVÜ korraldab ülikooli töötajaile autokursused 15. detsembrist 15. aprillini. Registreerimine ja info Tiigi 78—236, tel. 3 12 92.

Klubis

Laupäeval, 22. novembril kl. 21 diskoprogramm «Neiud ja vastuolud» (kuulamiseks «ELO» läbi aegade).

Pühapäeval, 23. novembril kl. 21 diskoprogramm «Matsuvad rütmid» (vanameister Stevie Winewood).

Teisipäeval, 25. novembril kl. 21 KADRIKARNEVAL. Sissepääs ainult kostüümeeritult. Tegutsemis- ja esinemisvabadus, aktiivsematele kadridele suur auhind.

Toimetaja VARJE SOOTAK

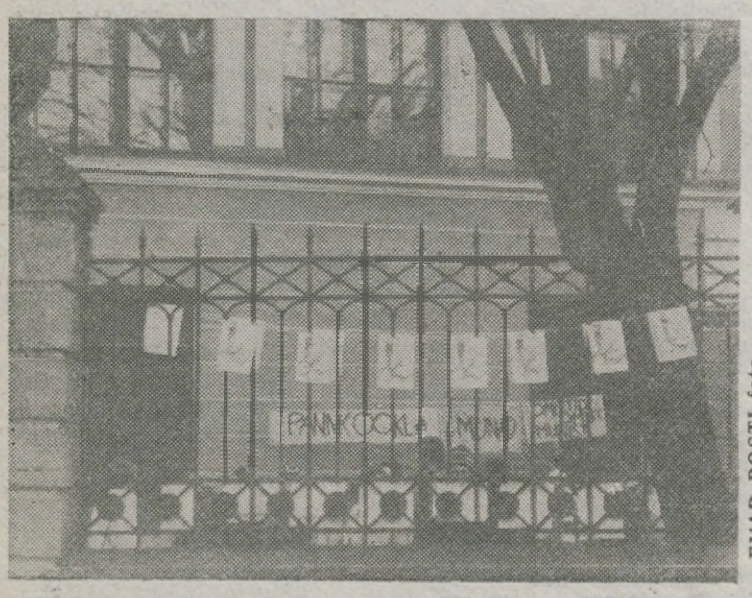

EVAR POSTI foto

Pidupäevist . . .

(Algus 1. lk.)

tab ehk piisavalt põhjendatud üldistusega lühivestlus «Monitori» Maarika Uusiga. «Kas olete ÜP tudengitele esinema tulnuna arutanud ka sündmuse ja adressaadi iseära?»

«?»

«Olete siis ehk häälestatud päris tavaliseks tantsuõhtuks?»

«Nojah. Mida Te õieti silmas peate? Mõnesid erilisi laule või?»

«Laule ka. Ja teie ansambli üldist loodavat meeleolu.»

«Ei Nihukese asja peale meie küll ei ole.»

Iseenesestmõistetavus. Hoolimatus. Ülesandest üldse mitte arusaamine.

Muidugi oli ka vahvaid üritusi. Oli ju nende tarvis ka paljude meeste tööjõudu rakendatud. Aga tore oli tavaliselt ühe sündmuse piires. Et samal ajal mujalgi pidutsetakse, et antud paigal müttas-kuulas-nautis üsnagi konkreetne osa ühest suurest, heast, nooruslikust tervikust, ei meenutatud hetkegi. Noorte isiklikku initsiatiivi ei eeldanud orgkomitee miskipärast üldse. Kõik käis plaan-plaanis... Ei, siiski ülikooli vana kohviku ees oli päevade keskel paigas **ainus** ehe, heast tahtest korraldatud nähtus. Oma konstrueeritud pannkoogiagregaadi ja elektripliidiga jagasid keemia- ja füüsikanoormehed formaalse luna eest pannkooki, omletti, energilist, ohjeldamatut ühislaulu ning karikatuurinäitust koos väikese, kohapeal tegutseva kunstnikuga.

Erand, mis reeglit ei kinnitanud. Ega ometi ÜP, meie oma pühad, aeguma hakka? Ärgem andkem neid käest ära kõige igava ja kaduva teed!

KATI VASAR,
žurn. II k.,
ÜP pressigrupist

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heldemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 4967. MB-10842. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 34 (1468) Reedel, 28. novembril 1986 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

Nemad saavad nimelist stipendiumi

V. I. LENINI nim.
Terje Alop, ajal. IV k.
Margus Peeba, ravi VI k.
Dina Popova, biol. IV k.
Kaia Palm, keem. V k.
Alvo Aabloo, füüs. III k.
Erik Allikmets, ravi IV k.
Asko Pohla, õig. III k.
Ingrid Koppelmaa, kaub. ök. IV k.

K. MARXI nim.
Anne Talfelt, ingl. fil. V k.
Priit Perens, maj. küb. III k.

J. LAURISTINI nim.
Marika Pahk, def. V k.

J. ANVELDI nim.
Viive Reiman, rah. ja kred. III k.

G. LURICHI nim.
Solvi Käba, KKT IV k.

W. STRUVE nim.
Heli Lauska, mat. V k.

FR. TUGLASE nim.
Aire-Maie Veskis, ingl. fil. II k.

V. KINGISSEPA nim.
Katrin Kamarik, õig. IV k.

N. BURDENKO nim.
Triin Jürimäe, ravi IV k.

D. ULJANOVI nim.
Pavel Orosi, ravi V k.

K. E. BAERI nim.
Mari Lahtmets, geogr. IV k.

E. LENZI nim.
Arvo Jägel, füüs. III k.

J. SMUULI nim.
Reet Sauer, def. IV k.

J. VARESE nim.
Helen Kapp, KKT II k.

H. PÖÖGELMANNI nim.
Vladimir Indrikson, prants. fil. II k.

LENINLIKU KOMSOMOLI nim.
Monika Sehver, õig. III k.

«Hakkame ise otsustama ja tegema!»

(Algus eelmises lehes)

Komsomolikonverents jätkub. Eelmises lehes andsime ülevaate ideoloogiatöö sektsioonist ja omavalitsuse omast. Täna paneme konverentsimaterjalidele esialgse punkti. Esialgse seepärast, et kogu eesolev töö lähtub konverentsil arutatust ja otsustatust.

● **EÜE SEKTSIOON.** Osalesid ka keskstaabi mehed. **PRIIT TEDERILT** kuulsime konverentsil kokkuvõetust järgmist. Eelmisel õhtul peeti TRÜ EÜE konverents. Osavõtjaid oli vähe, puudus õigeaegne reklaam. Reklaami ümber keerles jutt ka sektsioonis. Viimastel aastatel on EÜE lood ja reklaam ülikoolilehest peaaegu kadunud. Kas ei peeta enam vajalikuks? Peamine tähelepanu on koondunud Gagarini rühmale, mida raske komplekteerida. Gagarinis käijaid oleks vaja korralikult meeles pidada, premeerida. Näiteks tagada stipendium, ühiselamukoht, mingi preemiafond, ekskursioon jne. Võimalusi peaks leiduma.

Probleeme on tekkinud ülikoolis teistest rahvustest üliõpilaste EÜE-sse minekuga. Nemad on ainukesed, kes lähevad Liidu teistesse rühmadesse. Nad võiksid osaleda ka Eestimaal töötavates rühmades, nagu eestlased ka teistes Liidu rühmades. EÜE sektoris peaks töötama üks venelasest funktsionäär.

Lahendamist vajab suvine praktika-aeg. Mitmes teaduskonnas ei saa just seepärast malevasse minna.

● **KULTUURITÖÖ JA KEHAKULTUUR.** Sektsioonis tõstatasid **SULEV ULP** ja **ARIEL LEVIN**, kes kokkuvõtetega pärast ka konverentsil esinesid, üles järgmised küsimused: **1) miks ja kuhu on kadunud üliõpilastaidlus, 2) suurüritused, 3) klubi.**

On ammugi selgeks saanud, et üliõpilastaidlus sellisena, nagu ta oli aastaid tagasi (tõeliselt eluterve, üliõpilaslik), on surnud. Ehk on ta ainult varjusurmas? Kostis hääli, et teaduskondades ikka taieldavat. Au sees on taidlus veel EÜEs ja esmakursuslaste seas. Hiljem ei tule juba pikemat aega ülikooli tasandil väljaastumisest midagi head. Otsustati proovida uut tegutsemisvormi. Järgmisel semestril hakkavad klubis toimuma traditsioonilise teaduskondadevahelise konkursi asemel teaduskondade sisustatud õhtud (mitte ainult ühel õhtul, vaid näiteks terve nädala jooksul).

Suurürituste puhul oleme harjunud tagantjärele tarkade rolliga. Ideegeneraator pole ennast õigustanud. Enne ja pärast suurüritusi oleks kasulik korraldada teaduskondades ajurünnakuid koos organiseerimiskomitee esindajatega.

Klubi tööst kõneles juhataja **HEINO VARIKU.** Nii komsomolil, ametiühingul kui klubil on omad funktsionäärid ning üks ei tea midagi teise tööst. Igaüks veab enda poole. Sidemete parandamiseks tuleks luua klubi juurde kultuuritöötajate klubi kogemuste vahetamiseks ja töö koordineerimiseks. Uksed jääksid avatuks kõigile teotahtelistele kultuuritegijaile.

Kevadel arstiteaduskonna lõpetanud **ARIEL LEVINIL** oli kaks probleemi.

1. Mis mind häirib TRÜ üliõpilaskonnas? Vastus sellele küsimusele oli tal endal: aktiivsus on põhiliselt deskonstruktiivne. See ei ole enamasti kollektiivi enda teha, vaid suurem viga peitub ilmselt juba kasvatuses. Niisugune **deskonstruktiivsus on viinud sellen**, et üliõpilane kuulab, osaleb ja materdab. Deskonstruktiivne kriitika tuleb asendada konstruktiivsega.

2. Üliõpilane on alati oma õppeasutuse peegel. Praegu ei saa enam hästi aru, kes on tipikas, kes trüükas jne. Hea, et teiste kõrgkoolide au on tõusnud, aga halvem see, et TRÜ tudengit ei eraldata enam teistest, ta on langenud.

● **ŠEFLUSTÖÖ JA PPP (pidev pedagoogiline praktika) sektsiooni töötulemused tegi teatavaks RIINA KIIK.** Ülikoolis on küsitletud 150 PPP tegijat. Tõelist rõõmu niisugusest praktikast tundis vaid 30 inimest. Üks põhjusi on nende suunamine Tartu koolidesse, kus on tekkinud ülekoormus. Šeflustöö sektori kaudu tuleks korraldada edaspidi nii, et osa inimesi saaks oma PPPd teha ka endises koolis, s. o. väljaspool Tartut. Igas komsomolibüroos võiks üks inimene tegelda ka PPPga. Tema peaks sidet pedagoogika kateedriga, dekanaadi ja üliõpilastega.

● **ORGANISATSIOONISISESE TÖÖ JA AKTIIVI ÕPETAMISE sektsioonist kõneles VAMBOLA PAAVO.** Sektsiooni töös osalesid ka ELKNÜ Keskkomitee sekretär Tiit Porkveli ja ELKNÜ Tartu Linnakomitee teine sekretär Ülle Lepp. Nagu igas sektsioonis, jäi ka siin kõikide probleemide (dokumentatsiooni korrashoid, liikmemaksud, arvele ja arvelt maha võtt, töö aktiiviga) selgeksrääkimiseks vähe aega. Järgmise konverentsi korraldajad teavad siit õppust võtta. Mitmeid arvamusi tekkis komsomolimaksu korjamise kohta: stipist maha, korjata ette jne. Kindlasti tuleks aga võlglaste kursusele vähem tippürituste pääsmeid jagada, lisa anda neile, kellel asjad korras.

● **VEEL SÕNAVÕTTUDEST. REKTOR PROF. ARNOLD KOOP** märkis oma põhjalikus sõnavõtus, et praegune aeg nõuab komsomolilt novaatorlikku lähenemist ning vastutustunde kasvu. Komsomoli autoriteet ei ole nii kõrge, et vastaks tänapäevastele nõuetele. Eriti torkab silma, et devalveeruma on hakanud mõned kõlbelised faktorid. Rektori sõnade kohaselt on vaja puhastustööd, ja seda mitte ainult üliõpilaste, vaid ka õppejõudude hulgas. Välja selekteerida on tarvis need, kes ei suuda ja ei mõista uut moodi tegutseda, õppida, õpetada. Kas igaüks mõistab, mis meie riigis praegu toimub? Ei ole enam sugugi nii, et kõik vastutavad abstraktselt kõige eest. Igaüks vastutab oma konkreetse töö eest. Selle aasta töötulemused kogu riigis on näidanud ka positiivseid nihkeid. Kuid veel tuleb halastamatult ja julmalt võidelda tšinovnikute, bürokraatia armee vastu, kellel vanaviisi mugavam.

● **PROF. JOHANNES KALITSAL täitus 40 aastat ELKNÜ TRÜ komsomolisekretäriks valimisest.** «Tänast konverentsi kuulates on palju tuttavat ja palju uut. 1946. aastal oli 103 kommunistlikku noort. Juurdekasvu probleem oli organisatsiooni hindamise mõõdupuuks. Seda parameetrit kasutati ka hiljem, kuid oleks võinud olla teised, mitte niivõrd kvantiteeti nõudvad kriteeriumid. Omavalitsus on tore asi, selle kallal murti pead varemgi, kuid kui selgus, et sellega käivad kaasas ka kohustused, suri üritus välja. Ärge laske nüüd hool vaibuda!»

(järg 4. lk.)

Väitekiri füüsikult

Kolmapäeval kaitses ülikooli optikanõukogu uue koosseisu ees esimesena kandidaadiväitekirja gaaslahenduse labori teadur **JAAN SUSI.** Kõrgsageduslahenduse spektraaluurimuste teemalist dissertatsiooni juhendas üldfüüsika kateedri dots. Matti Laan. Oponentideks olid Moskva RÜ füüsikalise elektroonika kateedri prof. A. Kuzovnikov ja NSVL TA Üldfüüsika Instituudi laborijuhataja I. Kossõi. Nüüd on ülikoolis üks füüsika-matemaatikakandidaat rohkem.

Hügieeni kateeder 90

Neljapäeval ja reedel peeti Tallinnas konverents keskkonnakaitse meditsiinilistest aspektidest. Sellega märgiti meie hügieeni kateedri 90. tähtpäeva. Ülikoolist olid ettekanded prof. Arnold Jannusel, dots. Viktor Kalninil jt.

Infolehe poolt

Kas infoleht, teadeteleht või ükskõik kuidas teda nimetama hakatakse, aga teabe poole pealt on ülikoolis mõtted liikuma hakanud. **Administratsiooni parteikoosolekul eelmisel kolmapäeval olid kõne all avalikustamine ja informeeritus.** Ettekande pidas sel teemal «TRÜ» toimetaja Varje Sootak. Pärast ettekannet jaotati välja väikesed küsitluslehed, kus päriti üht-teist ülikoolist. Mõndagi teatakse, mõndagi mitte. Ülikooliasjade avalikustamise ja informeerimise ülesannet täidab eelkõige oma ajaleht, kuid väike ametkondlik väljaanne saab seda rahuldaval tasemel teha ikka ainult sõltuvalt tervest kollektiivist.

Paremaks informeerimiseks jooksvatest sündmustest oleks tarvis koondülevaadet terveks kuuks. Niisuguse materjali kokkuseadmine ei tohiks tänapäeval üle jõu käia. Parteibüroo sekretär Valter Haamer pidas seda igati põhjendatuks ning mõtet toetab ka koosoleku otsus.

Psühholoogide vilistlaskollokvium

TRÜ psühholoogiaosakond ootab oma vilistlasi kollokviumile, mis toimub 5.—6. detsembril teadusraamatukogu konverentsisaalis ja tähistab saja aasta möödumist eksperimentaalpsühholoogia algusest Tartu ülikoolis. Seekord on ettekannete üldteemaks «Keel ja psühholoogia». Esinema on kutsutud oma ala juhtivaid spetsialiste. Kollokviumi algus on 5. detsembril kl. 14, 6. detsembril kl. 11. 5. detsembril kl. 19 toimub TRÜ uues kohvikus (Leningradi mnt. 27) arutelu teemadel «Kas on võimalik psühholoogide järelkoolitus?» ja «Psühholoogide töö koordineerimisest».

TÄHELEPANU,

1983. AASTAL KESKKOOLI LÕPETANUD TUDENGID!

Võib-olla mäletate veel ankeeti **«Tee algus»**, mida paljudel teist viimases klassis täita tuli. Siis küsitleti meie vabariigis ligi 3500 noort, kellest umbes veerand on praegu üliõpilased. Tookord alustatud longituuduuring on vahest kaalukaim sellelaadne ettevõtmine kogu NSV Liidus tervikuna: hõlmab 15 regiooni õppureid.

Nüüd, sel õppeaastal, seisab ees uurimuse **teine etapp**: viiakse läbi järgmine ankeet. Kuivõrd tehtava töö tulemustest võib sõltuda nii mõndagi meie maa edasises hariduselus, siis on äärmiselt vajalik kõigi toonaste vastajate aktiivne kaasabi: nimelt kujutab küsitletud kontingent endast vabariigi noorsoo ühe põlvkonna esinduslikku mudelit. Et küsitluse tulemuste analüüsil tehtud järeldused oleksid edaspidigi laiendatavad kogu vabariigile, on vajalik kõigi küsitletute osalemine ka teisel etapil.

Meie andmetel õpib küsitletutest TRÜ-s 250 inimest, kellele saadame välja teated ankeedi täitmise koha ja ajavahemiku suhtes.

Jääme Teid ootama!

TRÜ haridussotsioloogia labor

Üliõpilaspäevad vt. lk. 3

Mitu muuseumi on ülikoolis

● EKP TRÜ KOMITEES ●

EKP TRÜ 10. novembri koosolekul küll seda ei küsitud, aga kas me teame kohe vastust? Kõne all oli hoopis TRÜ muuseumide osa üliõpilaste kasvatustöös. Komitee liikme dots. Hillar Palametsa ettekandest sai selgeks, et:

✻ ajaloo-, zooloogia- ja klassikalise muinasteaduse muuseumis ning botaanikaaias käis möödunud aastal ligi 206 tuhat külalist, enamus neist on ekskursioonid ja uudistajad väljaspoolt TRÜd;

✻ vähe on käinud muuseumis meie oma üliõpilane.

Küllaltki vähe kasutatakse muuseume ka õppetöös. Selle kohta on tuua vaid üksikuid näiteid. Järgnenud arutelul ütles rektor prof. Arnold Koop: «Olen tuttav paljude Liidu kõrgkoolidega ning nende muuseumidega. Võib julgelt öelda, et niisuguseid kultuurivaramuid on väga vähestel õppeasutustel. Kahjuks on muuseumid praegu sunnitud orienteeruma rohkem külalistele, sest nende tööd hinnatakse külaliste arvu järgi. Nii näiteks leidis finantskontroll, et zooloogiamuuseumi külastajate arv ei vasta II kategooriale ning muuseum viidi tagasi III kategooria alla. Oleks aga igati loomulik, et viie aasta jooksul tutvub ka tudeng meie kõigi muuseumidega.»

Kuidas siis viia üliõpilane muuseumi, kui ta ise sinna teed ei leia? Üks võimalusi on muuseumide sihikindlam kasutamine õppetöös, eelkõige ühiskonnateadustes (NLKP ajalugu, teaduslik ateism), aga samuti humanitaarteadustes (ladina keel, kunstiajalugu, Eesti NSV ajalugu) jm. Dekanaatidel tuleb vastavad võimalused välja selgitada ning koordineerida üritused kordamiste vältimiseks ühiskonnateaduste kateedritega ning muuseumidega.

Muuseumidel ja teaduskondadel (kasvatusprodekaanidel) tuleb välja töötada ajaloomuuseumi kogemustele tuginev ürituste süsteem, mille järgi kõik üliõpilased tutvuksid meie kultuurivaramutega juba esimesel õppeaastal. Loomulikult peaksid seda arvestama kõik organisatsioonid, ringid, klubid jt. mini- ja makrokollektiivid. Kõige muu tegevuse kõrval võiks ka muuseumides ära käia (nii näiteks on pressiklubi aastate jooksul ringi peale teinud ning aeg uut alustada). Need ja mitmed teisedki seisukohad on kirjas komitee otsuses.

OV selgemaks

Kahes viimases «TRÜs» oli mitu mõtteavaldust seoses OV põhimääruse projektiga. Hea, et toimub mõttevahetus ja saab teada erinevatest seisukohtadest. Esitan komisjoni nimel mõned mõtted tehtud ettepanekute kohta.

Nähtavasti oleks juba esitatud projektidega koos pidanud ilmuma üldistav sissejuhatus, mis oleks laiemas tähenduses avanud OV mõtte, kuigi üldistest põhimõtetest on juttu olnud.

Mait Landi ja Marek Strandbergi ettepanekute tagapõhi on arusaadav — seni on aegade jooksul olnud üliõpilaselu puudutavates organisatsioonilistes küsimustes palju formaalset ja bürokraatlikku. Kuid loota ainult spontaansele, iseeneslikule tegutsemisele oleks tänapäeval naiivne. Selleks, et OV toimiks, peab altpoolt tuleva initsiatiivi kõrval täpselt, konkreetselt olema fikseeritud ka OV funktsioonid. Viimased on eriti tähtsad üliõpilaste õiguste kindlaksmääramisel oma suhetes administratsiooniga. Ettepandud «ajutrusti» idee ei sisalda omavalitsuslike printsiipide elluviimise reaalset mehhanismi. Pole tarvis ainult jututuba, vaid ka tegusid.

Samas nähakse ette «iseorganiseeruv üliõpilaskonda representatiivselt esindav konsultatiivkomisjon», mis oleks veel üheks uueks organiks komsomoli- ja aü-büroode kõrval. Mis takistab viimaste koosseisu valimast väärikaid, üliõpilaste poolt tunnustatud esindajaid? Peab siis ka selleks läbi tegema kodanlik-demokraatliku valimiskampaania kogu mängu, nagu soovitab Mait Land?

Mis puutub üliõpilasesindajate valimisse TRÜ nõukogusse, siis rektori poolt kehtestatav valimiste üldine kord on vajalik, sest TRÜ nõukogu liikmed kinnitatakse ministri käskkirjaga. Valiku tegemisse rektor vahele segada ei saa, samuti nagu dekaan teaduskonna nõukogu üliõpilasliikme(te) valimisel.

Ajalehes toodud arutelul märgiti, et kursusevanema ametijuhendis on formalismi. Kuid üksikasjalik ja põhjalik ametijuhend on kursusevanemale vajalik selleks, et ta tõesti ka tööle hakkaks. Siin peab olema konkreetne. Veel märgiti, et kursusevanema töökoormus saab olema suur. Selge on see, et tööhulk suureneb, kuid OV seisukohalt on väga tähtis kursuse kui põhilüli tegevuse aktiviseerimine, milles on tähtis osa kursusevanemal. Samas tuleb kursusevanemal mõnda ülesannet täita vaid 1 kord semestris või kogu stuudiumi jooksul, tema head tööd aga hakatakse rohkem stimuleerima nii moraalselt kui ka materiaalselt.

Kateedrite osatähtsus õppetöö korraldamisel on tõepoolest erinevates teaduskondades erinev. OV põhimääruse projekti sissejuhatavas osas on seepärast ka märgitud, et iga teaduskond valib enda jaoks ise kõige sobivama vormi õppetööalaste omavalitsuslike funktsioonide rakendamiseks.

Õigus on dots. Peeter Vihalemmal, me oleme tõepoolest vähe arvestanud erialakateedrite osa õppetöö korraldamisel.

Oleme veel teisegi puuduse ära näinud — projektis ei ole küllalt selgelt fikseeritud üleülikooliliselt kehtestatud protseduuride, ülesannete jne. vahekord teaduskondade spetsiifikast tuleneva tegutsemisega omavalitsuse elluviimisel.

Kolmapäevasest «Noorte Häälest» («Uut moodi», Sulev Valner) võis lugeda: *«Ka edasistes vaidlustes omavalitsuse küsimuses ei saavutatud üksmeelt ja mingit otsust vastu ei võetud».*

Tegelikult kiitis juba OV sektsioon esitatud projekti heaks, tehes vaid mõned parandused. Konverentsi otsuse p. 5 on kirjas:

«ELKNÜ TRÜ komiteel koos teaduskondade komsomoliorganisatsioonide ning üliõpilaste aü-komiteega viia ellu üliõpilasomavalitsuse süsteem. Pidada seejuures esmatähtsaks kursuste aktiivset lülitumist OV funktsioonide rakendamisse, ühiselamunõukogude aktiivsuse suurendamist ning üliõpilaste osavõttu ülikooli juhtorganite tegevusest õppe-, olme- ja majanduskküsimuste lahendamisel.» (Otsus ilmub järgmises lehes — toim.).

ASKO POHLA,
ELKNÜ TRÜ komitee
asesekretär,
õig. III k.

Dokumenditalgud

Ametiühinguorganisatsioonides toimub juba mitmendat aastat dokumentidevahetus. TRÜ üliõpilaste aü-komitee otsusega oli meie dokumentidevahetuse peramine tähtaeg 1. detsembril 1986. aastal.

Kas igal tudengil on juba uus aü-pilet taskus, seda teab igaüks ise kõige paremini, kuid täpne ülevaade on olemas ka üliõpilaste aükomitees. Sellepärast ei tasu imestada, kui varsti hakatakse aü-komitees tudengite vahel suurt vahet tegema. Tuusikuid (vaheajaks puhkekodudesse, profülaktooriumi jne), tervistavaid puhkelaagreid Käärikule, toetusi jmt. hakkavad esmajärjekorras saama vaid need, kel aü-pilet vahetatud ja maks makstud.

Uppuja päästmine on küll eelkõige uppuja enese asi, kuid ühe võimaluse pakub üliõpilaste aü-komitee kõigile, kel piletid vahetamata: KOLMAPÄEVAL, 3. detsembril, kella 14 alates (kuni soovijaid jätkub) saab peahoone aud. 139 välja kirjutada uusi aü-dokumente. Suuremate kursuste aü-organisaatorid võtku endale kaasa abilisi kirjutama. Veel kord meeldetuletuseks: pileti vahetamiseks on vaja 2 fotot (3×4 cm) ja 10 kop., esmakursuslastel (v.a. varasemast aü liikmed) lisaks avaldus.

Üliõpilaste aü-komitee

Ühe leiutaja lugu

2. detsembril jõuab 50 künnisele **LEMBIT VISNAPUU.**

Nii noore juubeli puhul kirjutada elulookroonikat tundub olevat liigne: piirdume vaid tähtsamate eluetappide põgusate ülestähendustega.

Lembit Visnapuust sai füüsikaosakonna üliõpilane 1957. aastal; II kursusel, kõrvuti õppimisega, algas töötamine ülikoolis. See oli 28 aastat tagasi. Neisse aastaisse mahuvad *alma mater*'i lõpetamine teoreetilise füüsika erialal, ametid laborandist vanemteadurini, aerolonisatsiooni ja elektroaerosoolide probleemlabori ning hiljem keskkonnakaitse füüsika labori juhatamine. Autorite kollektiivi hulgas, kes sai 1967. aastal atmosfääri ionisatsiooni ja elektroaerosooli alaste uurimuste eest Nõukogude Eesti preemia, oli ka Lembit Visnapuu. LV oli üks esimesi TRÜ töötajaid, kelle leiutised (elektroaerosooli generaatorid) juurutati seeriatootmisse juba 1970. aastate algul ja on praegugi meditsiinis laialt kasutatavad. Kolmandik tema leiutistest on juurutatud rahvamajandusse. Nende kasutamisest saadud majanduslik efekt on üle 10 miljoni rubla. Kümmekond kas tema või tema osalemisel nuputatud seadmetest on eksponeeritud NSVL Rahvamajanduse Saavutuste Näitusel. Töid on hinnatud medalite ja diplomitega. 1983. a. anti Lembit Visnapuule Eesti NSV teenelise leiutaja nimetus. Praeguseks on tema põhitegevuseks kujunenud aerosoolitehnoloogia erinevate rakendusalade otstarbeks aparatuuri väljatöötamine, kuid tal ei puudu ka arvukad nn. hobileiutised erinevatest tehnika ja põllumajanduse valdkondadest. L. Visnapuu elektroaerosooli generaatoreid teatakse paljudes uurimisasutustes ja ettevõtetes. Nende järgi on suur nõudmine, kuid tootmist organiseerida pole lihtne. Jälle need juurutamise raskused.

Kogu selle töö ja tegemiste taustal tuleb reljeefselt esile tema kaks äärmiselt vastandlikku iseloomuomadust: pretsedenditu vastutulelikkus, olenemata paluja ühiskondlikust staatusest ja ametitiitlist, ning äärmine korrektsus ja pedantne nõudlikkus. Nende iseloomuomaduste sünergeetilise ühinemise foonil realiseerub tema eneseteostus, mis vahest ongi eelduseks sellele mitmekülgsele tehnilisele loomevõimele.

Kõikide kolleegide nimel soovime Lembit Visnapuule jätkuvat nooruslikku sarmi, energiat ja abivalmidust, leiutaja rahutust ja otsingulusti ning viljakat tegutsemist uute tehniliste lahenduste leidmisel ja juurutamisel.

Kolleegide nimel
REET PRIIMAN

Lätikeelne teos Tartu ülikoolist

A. Viksna, Tērbatas Universitāte, Rīgā, «Zinātne», 1986. 192 lk.

Arnis Viksna on juba varem avaldanud mitu kirjutist meie ülikoolist, eriti temas toiminud või õppinud lätlastest. Käesolev uus uurimus on põhjalik ning igakülgne. Selle koostamiseks on ulatuslikult kasutatud avaldatud teoseid ning avaldamata algallikaid, mida kõike on mainitud bibliograafias. Uurimuses on käsitletud kaht põhiküsimust. Neist esimene on Tartu ülikooli loomine ning arenemine rahvusvaheliselt tunnustatud kõrgkooliks. Teine, eriti andmeterikas teema on Tartu ülikooli osa Läti kultuurielu edendamises. A. Viksna on Tartu ülikooli nimetuseks kasutanud Tērpatas Universitāte, sest Tartu on läti keeles Tērpata. Tartu Riiklikku Ülikooli on järjekindlalt nimetatud Tartu Valsts Universitāte.

* * *

● **Teose esimesel peatükil on pealkirjaks «Academia Gustaviana, Academia Gustavo-Carolina».** On esitatud üldülevaade ning pikemalt on peatutud neil õppejõududel ja studioosustel, kellel on olnud sidemeid läti kirjakeele, kirjanduse ja kultuuri arendamisega, nagu Georg Manzel (Mancelius) — läti kirjakeele uuendaja, Christian Fürecker — läti luulekeele arendaja jt. Suuremat tähelepanu on osutatud Jānis Reitersile (saksapäraselt Johannes Reuter), kes oli Tartus esimene lätlasest üliõpilane, läti kirjamees, arst, vaimulik jne. Tema keerulisest elust on pikemalt kirjutatud ka «Tartu ülikooli ajaloo» I osas (lk. 264—266). Rootsiaegse ülikooli õppe- ja uurimistegevust on selgitatud lühidalt, kuid siiski asjalikult. Samuti on asjalikult kirjeldatud üli-kiiduväärt, et läti lugejale on selgitatud eri lõikudes, millised kuulsad eesti rahvusest teadlased on Tartu ülikoolis töötanud, nagu L. Puusepp, T. Lippmaa, A. Paldrock, soome-ugri keelte uurija M. Veske jt. Arheoloog H. Moorat on käsitletud teistest pikemalt, sest tema oli põhjalikult uurinud Läti ala rauaaega, enne kui seda tegid lätlased ise.

● **Teises peatükis on käsitletud Tartu ülikooli tegevust 19. sajandil ja 20. sajandi alguses.** On toodud esile tõigad, mida tuntakse «Tartu ülikooli ajaloost» ja muudest teostest. A. Viksna pole siiski pakkunud üksnes kuivi ajaloofakte, vaid on need seostanud ideoloogiliste võitluste ja poliitiliste liikumistega. Et Tartu asub eestlaste alal, on üksikasjalikumalt vaadeldud mitmete mõõdunud sajandi esimese poole eestlaste tegevust oma rahva kultuuri tõstmisel ning võitlemisel baltisaksa tagurliku vaimu vastu. On vaadeldud demokraatlikku ja marksistlikku liikumist, naisüliõpilaste pääsemist ülikooli jne. Kahe silma vahele pole jäetud ka Rostovtsevi eraülikooli. Ka Saksa okupatsiooni aegne Landesuniversität on saanud õige hinnangu. Igast perioodist on näidatud, kuipalju on olnud üliõpilasi, mida nad on õppinud ja milline on olnud nende sotsiaalne päritolu.

● **Kolmas peatükk on paljuütleva pealkirjaga «Tartu ja maailmateadus».** Selles on näidatud, mida uut ja suurt on rahvusvahelisele teadusele andnud Tartu ülikooli õppejõud ning linnas elanud teadlased 19. sajandi algusest kuni 1940. aastani. Keda kõiki on õigesti mainitud, pole selles lühiarvustuses põhjust korrata, sest need on TRÜ lugejaile teada eestikeelseistki teatmeteostest. A. Viksna on eredalt toonud esile möödunud sajandi läti rahvusest või läti algupära olnud saksastunud õpetlased, nagu O. Šmīdebergs (Schmiedeberg), E. Bergmanis (Bergmann), G. Flors (Flohr), K. Grēvinks (Grewingk) jt. Eestlaste seisukohalt on

A. Viksna teose neljandas («Esimesed läti üliõpilased») ja viiendas peatükis («Tartu ülikool ja läti teadus») on toodud esile Tartu lätlaste koolitajana ja läti rahvuslike teaduste arendajana. Sissejuhatavalt on kirjeldatud pärisorjusaegset olukorda, mis takistas läti noormeestel pääseda kõrgkoolidesse. Ainult üksikud pääsesid Königsbergi, Rostocki ja ka Tartu Ülikooli. Esimene lätlane, kes 1803 sai Tartus kätte matrikli 111, oli K. Viljams Valga lähedalt Lugažist. Pärast pärisorjuse kaotamist kulus tükk aega, enne kui läti noormehi hakkas pidevalt Tartu ülikooli astuma. 1850. aastaks oli läti üliõpilasi olnud 35 (või 38), kellest mõned kujunesid läti kultuuritegelasteks, nagu K. Biezbārdis ja J. Bārs. Esimene neist oli tunnustatud pedagoog, läti kirjakeele sõnavara rikastaja ja noorläti liikumise algatajaid. J. Bārs oli läti õigekirja reformija ja keelekorraldaja. Mõlemad võitlesid lätlaste saksastamise vastu.

Läti üliõpilaste arv hakkas kasvama. 1851—1860 astus Tartu ülikooli juba üle 50 läti noormehe. Nende hulgas oli Kr. Valdemārs, kellest sai Tartu läti üliõpilaste ideoloogilisi juhte võitluses rahva hariduse, kirjakeele ja kirjanduse eest ning kadakluse vastu. Samasuunaline oli Kr. Barons, hilisem läti kuulus rahvaluulekoguja. Innustuse selleks sai ta eesti rahvaluuleharrastajailt. Tema kogust on avaldatud 217 996 dainat — rahvalaulu.

Kokkuvõtlikult on näidatud, et 1802. aastast 1918. aasta veebruarini oli Tartu ülikooli astunud 1334 lätlast ja siin õpetanud 62 läti rahvusest õppejõudu. A. Viksna teoses on nad toodud esile õppealade järgi. Asjaomased andmed on ka «Tartu ülikooli ajaloos».

Filoloogina tahab retsensent peatuda J. Endzelīnsil, rahvusvaheliselt kuulsal baltoloogil. Ta oli Tartu ülikooli üliõpilane ja eradotsent, avaldanud juba noorena uurimusi läti ja teistest indoeuroopa keeltest. 1901 siirdus ta Harkovisse, kus sai võrdleva keeleteaduse professoriks. 1920. aastast alates oli ta Läti Riikliku Ülikooli professor. Tema sulest on ilmunud mahukaid teoseid läti keele sõnavara, grammatika ja ajaloo alalt. Ta on kirjutanud ka läti keele suhteist liivi ja eesti keelega. Tema loodud on läti baltoloogia.

Läti keelel peatudes mainitagu sedagi, et Tartu ülikoolis oli ka läti keele lektori koht 1803. aastast alates.

● **Kuues peatükk on 1848. aastal asutatud Tartu Veterinaaria Instituudist, kus õppis ohtrasti läti noormehi ja töötas ka lätlastest õppejõude.** Et see asutus on Tartu ülikooli seisukohalt kõrvalisem, siis pole vist vajadust «TRÜ» lehekülgedel temal peatuda.

● **Seitsmes peatükk vaatleb Tartu läti üliõpilaste «Kirjanduse ja Teaduse Seltsi» tegevust.** Rektori loaga asutati selts 1888. aastal. Selle liikmeks võisid olla üksnes ülikooli tudengid. Kord nädalas käidi koos mõne liikme pool, kellel oli avaram korter. Koosviibimisel arutati teadusküsimusi, aga ka aktuaalseid poliitilisi probleeme. Seltskondlikus osas oli muusikat, eriti läti rahvamuusikat. Üks ühingu asutajaid oli Pēteris Pīpkalējis (s. o. Piibusepp). Tema järgi hakati seltsi kutsuma Piipkolooniaks (Pīpkolonija).

Seltsil olid üldiselt progressiivsed vaated. Uuriti K. Marxi ja Fr. Engelsi teoseid ning levitati marksismi õpetust lätlaste hulgas kodumaal. Oli sidet ka vene revolutsionääridega. Lätlaste ajalukku ja kirjandusse suhtuti uues valguses. Seltsi hing oli mõnd aega E. Veidenbaums, läti revolutsiooniline luuletaja (kelle elukohal Tähtvere 1 on mälestustahvelgi). Seltsi väljaandel ilmus kolm kõidet kogumikku «Pūra» (Vakk), milles avaldati kirjutisi ajaloost, kirjandusest, mütoloogiast, folkloorist, aga ka poliitikaküsimustest. Tutvustati isegi K. Marxi ja Fr. Engelsi «Kommunistliku partei manifesti». Seltsi liikmeil oli tihedat kontakti mitmete eestlastega, muide E. Vilde, J. V. Veski ja J. Sarvega.

● *Pereat tristitia, peret dolores* **on kaheksanda peatüki pealkiri, milles kõneldakse tudengite ühiskondlikust elust möödunud sajandil, nende lõbustustest, konfliktidest linnakodanikega, üritustest ja muust.** Üldiselt on toodud esile tõiku, mida on kirjeldatud viimasel ajal ilmunud eestikeelseiski teostes. Korporatsioonidest kõneldes on lähemalt peatutud lätlaste «Lettonial» ja «Lettgallial», kuhu oli organiseerunud rohkem üliõpilasi kui «Kirjanduse ja Teaduse Seltsi», kuid mille osatähtsus läti kultuurielu arengule oli siiski väiksem.

● **A. Viksna teose viimane peatükk on TRÜ tänapäevast.** On näidatud, missuguseid tähtsaid uurimiskeskusi, muuseume jne. on olemas. On arusaadav, et teadusraamatukogu on eriti esile tõstetud ning lausa kiitvalt mainitud. On kirjeldatud teaduslikke väljaandeid, kaitstud kandidaadi- ja doktoriväitekirjade rohkust jne. Ülikooli 350 aasta juubelist on pikem ülevaade. On nenditud, et selle õnnestunud korraldamine levitas rahvusvaheliselt ülikooli teenitud kuulsust. Läti ühiskonnale mainitakse ilmse sõprustundega, et juubeli puhul paigutati mälestustahvlid E. Veidenbaumsile, Kr. Baronsile ja J. Endzelīnsile. Kaks viimast on peahoones, mille nurgakivi panekust võttis osa omal ajal osa ka läti üliõpilane Kr. Viljams.

Teoses on rikkalikult pilte käsitletud kohtadest, asutustest ja isikuist.

Lõppkokkuvõttes sedastab A. Viksna, et Tartu on andnud läti teadusele, kultuurile ja ühiskondlikule liikumisele palju, mida peab ikka meeles pidama.

PAUL ARISTE

On kõnekunst veel kõneväärt?

Kuhu te kadusite, kõnemehed? Lubasite tulla kümnekesi, aga platsi ilmus ainult viis. Ja naaberkõrgkoolist leidus vaid üksainus söakas — õrnahäälne neiukene. Vahest siis ei teinudki vääriti need, kes seda defitsiiti targu ette aimates teid kuulama ei vaevunud tulla? Kuidas teie külale, nii küla teile, ah? Nadilt vähe oli ju neid küll, kes ei pannud pahaks järjekordselt veninud algust, korduvaid ja parajalt pikki pause ülesastete vahel, mil ei teadnud, kelle õla varju pealetükkivat haigutust peita. Aga kolme aasta eest ei mahtunud kõik huvilised saaligi...

I vooru ei nimetaks küll teisiti kui etlemiseks, ei, pigem iluluge-miseks. Trükitud tekstidega kantse-leilehtedelt, aga ka otse raamatuist üritati deklameerida Balzaci, Re-marque'i, Jakobsoni... Pilku kat-setatigi püüda rohkem poodiumil tooli otsa ronides või lausa ristse-liti maha heites. Tõelist kõnet selle klassikalises tähenduses küll ei kuulnud.

II vooru nimetaks interpretatsioo-niks etteantud teemal, alates riigi-varguse vältimatusest ja lõpetades võidurelvastumise peatamisega. Kuid kõhnaks ja kiduraks jäid nad taas, kaalu ja veenvust oli neis sama vähetuntavalt nagu on kott suhkrut merre. Ainult MAIT LAND (füüsika III) ja MAREK STRAND-BERG (keemia IV) mõistsid seda oma esinemise välise sära ning va-hetu argiinimliku lähenemisnurga-ga maskeerida. Tasuks koht finaali-laua taga.

Duell — «Kas üliõpilasperekond on mõttekas?» Nüüd jõuti niikau-gele, et kummagi mehe suust ei tul-nud silpigi. Mõlemad püüdsid end väljendada ja maksma panna žes-tidega, küll seletavate, laitvate ning ähvardavatega. Jõudsid siis viimaks ühisele järeldusele, millest ka vähestele kohalolijaile teatasid: «Meie arvates oli küsimus mõttetu!»

Kui midagi muud ei olnud, siis vähemasti lõpp oli küll puändikas.

Aga see ei osutunud siiski ain-saks ja viimaseks puändiks: žürii leidis äkki, et auhinnad olid kusa-gile maha jäänud või kaduma läi-nud.

Ja ikkagi suurim tänu ning tun-nustus neile, kes julgesid tulla ja sõna sekka öelda.

PRIIT PULLERITS

Aula- ja muidumuusika

Mida pakuti möödunud piduliku nelipäevaku heliköögis? Suvalise menüü järgi. Kolmel õhtul said kõrgtasemelised kontserdid nimeks aulamuusika, mis on ka väga kena meie ülikooli enesegi meelespidami-se mõttes. Mingist gradatsioonist õhtult õhtule ei saa juttugi olla. Kontserdid olid niivõrd erinevatest muinasjuttudest. Üks aga oli ikka ühine: kõik nad olid väga-väga-väga head. Tundes vabariigi au-väärseimas, parima akustikaga saa-lis külmavärinaid mõnusalt üle selgroo surisemas, polnud kohati lugugi sellest, et ei keegi ega mis-ki meenutanud nende pärlite kuu-lumist eeldatavalt ühtsesse üliõpi-laspäevade keesse.

Ülemöödunud pühapäeva õhtul rõkkas Tallinna Kreuksi-nimelise kultuuripalee segakoor «Noorus» Ene Üleoja ja Merike Toro juhata-misel. Mida enamat veel osata tah-ta kui noori värskeid hääli isuga puhtalt, professionaalselt kokku rõõmustamas! Lisaks veel ülimalt võluv põhidirigent Ene Üleoja, kes koori poolt niigi tekitatud lähedus-tunde oma elegantse semulikkusega lausa sõbrakallistuseks sidus. Ja repertuaar! Uhke kerguse ja sarmi-ga täideti esimene pool tuntud kooriteostega igast Euroopa nur-gast. Teine pool pani saaligi südа-med laulma — esineva keerukuse ja laadiga Eesti algupärandid las-telauludest rahvatantsudeni kinnita-sid: siin laval teie ees seisab üks ilmekam osa meie rahva peat-seid parimais aastais olijaid.

Möödunud töönädala hakatuspärl oli miskipärast «Viru Folkšõuks» ti-tuleeritud. Selline vaieldava vai-mukusega segadus nõudis siia-sin-na seletamist, et tegu mitte pea-linna varieteevisiidiga pole. Villu

Veski punt oli hoopis kontrabassi, saksofoni, trummide, klaveri ja «kortsuga». Svingis, bluusis, töötles spirituaale ja laulis niisama Kare Kauksi häälega. Ilmselt on kõik kontserdil olnud üsna nõus, et taoline mustades ülikondades džäs-sivõimalus on inimsõbralikem, aru-saadavaim ja mõnusaim neilegi, kel suur roosa loom kõrva peal istub.

Väike Polina Ossetinskaja Mosk-vast sattus üliõpilaspäevadele täies-ti ootuspäraselt. On usinalt vaiel-dud, kas nii väikesel inimesel saab temast seni kogemata emotsioonide teemadel interpreteerides tõelisi tundeid olla. Tehnika — seda küll, aga sügavus, no vabandage! Öel-dakse. Vist siiski eksitakse. Oh oleks vaid, et õigusega külge saa-dud Imelapse lisanimega Polja end enne Imeneiuks saamist ei ammen-daks!

Ka viimane õhtu oli suisa noorukeste päralt — esines Viljandi Las-te Muusikakooli vanamuusika an-sambel.

Aulamuusika kontsertidest välja-poole jäid veel palmihoones EPA segakoori kontsert ning EPA klu-bis kantriõhtu. Viimase puhul arvas info jällegi ennatlikult, et liider on Toomas Lunge. Polnudki. Oli rohkem saatja tartlaste uuele leiule — lõunanaabrite mant hiljuti laeku-nud Andy Marderile. Sai kantrit. Virtuooslikul viisil (õigupoolest on sedasi veel leigelt öeldud) kitarril ja häälepaeltel. Küll ehedat instru-mentaali, küll *a capellat*. Ja lõ-puks veel, kui tudengpublikum tol-le võrratu L.-M. dueti x-ndat korda tagasi kutsus, sai klaveriimprovi-satsioonigi vahele.

Küll olid head kontserdid!

KATI VASAR

Sportlikult, kuid stiilita

Sportlik stiilipidu oli üllatavalt rahvarohke ja üle ootuste meeleolu-kas.

Sportlik stiilipidu oli tõepoolest sportlik. Rohkem siiski pidu peo tänapäevases tähenduses, sest muu-sikat tegema toodi Tallinnast «Kon-tor» ja bajaaniduo Rebane—Kirss ning «Mainori» diskotantsijannad oma ammendamatult vaheldusrikka garderoobiga. Ja jalakeerutajaid oli ka kahtlemata rohkem kui oli neid samal ajal TRÜ klubis «Music Seifi» saatel.

Mida ta kindlasti ei olnud — ta polnud stiilipidu. Vähemasti mitte sportlik stiilipidu. Ainuüksi vastav riietus ja mitmed kehalised numbrid stiili veel ei loo. Stiil eeldab üldse millegi igakülgset kindlat järgimist ja lõpuni väljapidamist.

Muidugi, ega nimi riku veel sündmust, kui sündmus on ennast väärt. Üliõpilaspäevade SPORTLIK PIDU seda oli.

Säärane rahvahulk, siiras ja ehe kaasaelamine oli ootustest üle. Nagu vahetu hasart nii tegijate kui vaatajate poolelgi. Miks mitte, kui KKT ja EÜE Sahhalini võistkond esivanemate kombel neljakäpakil rannapalli peaga kõrguskargajate lati alt läbi püüavad suskida. Ei aidanud koosseisude vähendamine ega pallide arvu suurendamine — üritused jäid mõlemapoolselt viljatuiks. EPA ja TRÜ maahokimatšis veeres punane plastmasskera sellise vidinaga, et tema käike jälgima pandud mehed kõiki kordi, mille eest punkti oleks võinud lugeda, fikseeridagi ei näinud. Nii et pe-naltite toksimine lõpus, mis tõi võidutordi ülikoolile, oli päris õiglane ja põhjendatud otsus. Kõieveos, kus sikutada võis igaüks, kes kõiest kinni sai, samuti raudmunade ülesvinnamises jäi peale agraarüliõpilaste ramm. Püramiidide püstitamise duellile otsustati kolmekorruselisteni jõudnult OT-nõudeid silmas pidades igaks juhuks piir panna — et asi kurvalt ei kulmineeruks.

Keskööeelsel tunnil läks lahti au-väärse tiitli ja valge üleõlalindi «Miss Aerobica-Athletica» õnneliku omaniku selgitamine. Terve katsete kaskaad jättis viimsena sõelale PIRET TISLERI ravi IV-lt. Korral-dajailt tahaks küsida, kas kreemi-tort oli talle ikka kõige õigem au-hind...

Sportlik pidu «Kulturism aeroo-bikas» jättis meeldejääva mulje.

PRIIT PULLERITS

„Luule on elu sisuks"

Kolmel õhtul üliõpilaspäevade aegu võis kirjandushuviline tudeng oma hingele kosutust leida.

PÜHAPÄEVAL (16. novembril) sai EPA klubis teoks noorte oma-loomingu õhtu. Loominguvabadust ei piiratud — üles astuda võis iga-üks, kes leidis, et tal midagi öelda on. Ei kahetsenud need, kes olid kuulama tulnud — paelus omaloo-mingu värskus, uudsus. Ei kahet-senud need, kes olid esinema tul-nud — tähelepanelik publik ei ol-nud aplausiga kitsi. Rääkida võiks ka esituse omapärast ja hetkevõ-lust, kuid elavat sõna ei saa pabe-ril kirjapanduga võrrelda. Kuigi oli ka lüürilist mõtlikkust ning endas-se süüvimist, jäi sel õhtul domineе-rima vaimukus. Tervikut aitas luua rahvuslik kandle-, viiuli- ja toru-pillimuusika.

Oleks tore, kui selliseid õhtuid sagedamini läbi viidaks, noortel ju loomis- ja esinemistahet jätkub. Seda ehk tõendavad Heili Hane luuletusest meelde jäänud read:

Elu on luule sisuks,
luule on elu sisuks...

TEISIPÄEVAL (18. novembril) kandsid Margus Kasterpalu ja Anne Adams ette väikese luule-etenduse. Sedapuhku võlus kuula-jat kõige enam esituse lihtsus, sii-rus, südamlikkus. Kõigile teada-tuntud luuleklassika omandas just-kui uue värvingu.

Anne Adams alustas sugestiivselt tuttavate kitarrihelide saatel:

Meil aiaäärne tänavas,
kui armas oli see...

Järgnes Margus Kasterpalu mõt-lik hääl:

Nüüd õitsvad kodus valged ris-tikheinad, / tuul mängib lillelõhna-ga — / mu ümber sala laulvad vaiksed leinad... /

Ja oligi publik võidetud. Luuleread:

Nii vaikseks kõik on jäänud
su ümber ja su sees

iseloomustasid täielikult kuulaja hetkemeeleolu.

KOLMAPÄEVAL (19. novembril) kell kuus esitas TRÜ luuleteater «Valhalla» Friedebert Tuglase no-velli «Poeet ja idioot» dramatisee-ringu.

Üldiselt peetakse novelli kompo-sitsiooniliselt draamale lähedaseks, näidendid ehitatakse üles peamiselt erinevatele karakteritele ja intriigi-sõlmingutele. Tuglase novellis pole neil kuigi olulist tähendust, tuum peatub tundesugestioonis, meele-oludes, ideedes. Seda kõike laval edasi anda pole lihtne, õnnestunud dramatiseeringu puhul aga võib tu-lemus olla üllatavalt hea.

Luuleteatri etendus mõjus — «Kuradi apoloogia» paradoksid jõudsid vaatajani. Teose esmakord-se ilmumise ajal (aastal 1924) au-tori taotlused novelli fantastilise koe ning sisulise ebatavalisuse tõt-tu suure hulga lugejateni ei jõud-nud. Üliõpilaspublikule allegooria ning kujutlusviisi abstraktsus ras-kusi ei valmista.

Margus Kasterpalu *Kobras* just-kui põles oma palavikulise mõtte, idee küüsis, kuulutas hullumeelse vaimustusega uue usu, uue religioo-ni loomist.

Pärast Kalev Kudu *Ümbernurga* rolli ei oskagi kedagi teist selles osas ette kujutada.

«Vaata kõõrdi, vaata kõõrdi — selles on kogu elu filosoofia» — need sõnad eelkõige ilmestasid *Ümbernurga* rolli.

Kõik osatäitjad koos, lisaks eel-mainituile Urmas Kõljala *Ormus-son*, Toomas Kiho *Dominikaanlane* ning Rein Oidekivi *Üliõpilane* mitte ainult ei andnud edasi, vaid ka või-mendasid teose ideed — «väga ka-valate olevuste maailmas» valitseva metsikuse ja kättemaksukire hukka-mõistu.

Tuglas on kunagi öelnud, et kui tahetakse lugejat uskuma panna, siis peab kõigepealt ise uskuma. Vaataja pandi seekord uskuma.

KRISTEL KUKK

Portree-elamused

Seoses üliõpilaspäevadega riputa-ti Vanasse Kohvikusse ja «Sophok-lesse» kunstikabineti portreenäitus. *Meie ülikooli kunstielus kahtlema-ta oodatud ja rõõmuga vastuvõetud sündmus. Veidi üllatav oli, et seo-ses üliõpilaspäevadega ei mainitud näitust üheski kuulutuses ega üri-tusi reklaamivas artiklis. Minule aga meeldis näitus väga.*

Kohvikus on eksponeeritud seitse maali erinevatelt autoritelt. Pühen-dasin näitusele ekstra ühe nädala. Iga päev valisin süvenemiseks ühe maali. Sõltuvalt maali asukohast valisin istumiseks ka laua. Alusta-sin vastupäeva. **Enn Tegova** *eksoo-tilise pealkirjaga «Jäääärne» kuju-tas kaunist tütarlast, kes seisab ki-visillal ja vaatleb nukralt Emajõe karget vett. Ootab ta kedagi? Või vajab ta kaastunnet? Ilmselt teab seda vaid autor. Teisipäeva pühen-dasin* **Raivo Kelomehe** *«Baldassa-re'ile». Jäi arusaamatuks, millisele kehale kuuluvad küll need käed, mis ulatuvad välja pildi serva alt. Kohtusin ka autoriga, kes selgitas põhjalikult pildi saamislugu. Kesk-nädalal istusin* **Ilmar Kruusamäe** *pildi all, millel oli kujutatud lavas-taja Jaan Tooming. Kalapäeva veetsin «Priidu Beieriga». Suur aitäh* **Andrus Kasemaale! Liivi Sarve** *autoportree «Lucy» on pop-lik ja epateeriv. Majub väga trüü-likult.*

Tiia Johannson, *sai ju räägitud, põgene slaidimaali mädasoost! «Pühendatud Jänhesele» meenutas rohkem autoportreed koerakesega. (Kuidagi väga tšehhovlik.) Samal laupäevasel päeval (kohvik on ju pühapäeval suletud) tutvusin* **Mil-jard Kilgi** *«Pidutsejatega». Pildi kõrval lauas kohtasin kunstnikku ennast. (Olen temaga varem suhel-nud.) Vestlesime Miljardiga näitu-sest, peatselt valmivast Priit Pärna multifilmist ja seejärel tegi Miljard ootamatult ettepaneku minna tema klassijuhataja sünnipäevale. Jõud-sime aga Enn Tegova 50ndale juubelile. Sünnipäevalaps oli sümpaatne ja väga lahke. (Ja nii-suguses eas!) Pidutsejaid oli roh-kesti. Lucy jõi kokteili jääga. Bal-dassare ja Priidu Beier mängisid Malet. Tiia X istus jänese süles ja laulis populaarset «Keegi ei tea». Rembrandt maalis Toomingat. Aime Hanseni sõrmeküüntele olid kinnitatud lühikesed süüdatud küünlad ja ta esitas Ilmariga Rai-vole india tantsu. Selle huvitava õhtu pikkade kunstivestluste taga-järjel avanesid minu jaoks uued kunstihorisondid.*

Esmaspäev üllatas mind portree-näituse jätkuga «Sophokleses». Aga sellest edaspidi.

NELLI ROHTVEE

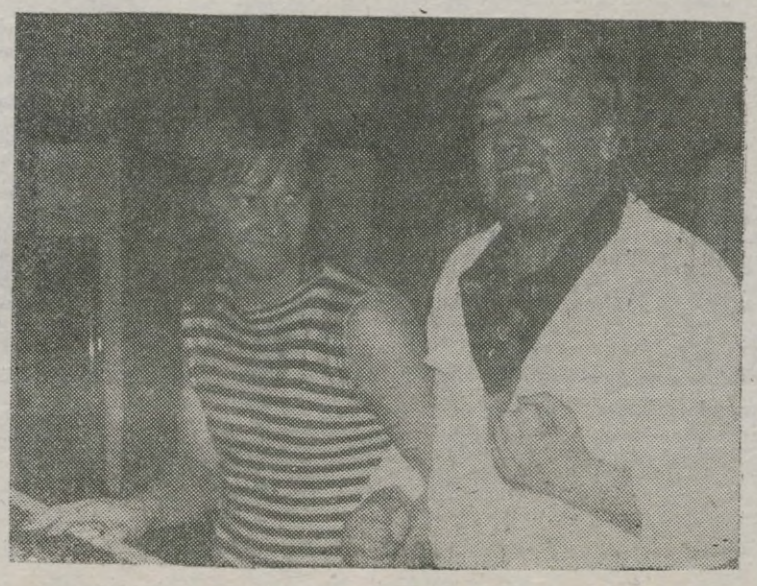

Tärnikesega lugu

Viimasel ajal on osa ajakirjanik-ke, eriti see noorem, kõhklevam ja ettevaatlikum osa harjutanud su-valisi instantse, kellest juttu teha-kse, lausa reegliga, et artikkel viiak-se enne trükimusta «tsensorile». «Tsensor» pole keegi muu kui ob-jekt ise. Eriti naljakas on see kri-itika puhul. Dotsent Sulev Uus on oma žurnakutsikatele nõukogude ajakirjanduse teooria ja praktika kursusel öelnud, et just kriitikaga kui edasiviiva ja igati teretulnud nähtusega on asjad teisiti.

Pärast mõningasi põkkumisi nen-de orgkomitee liikmetega, kelle kuldmuna parajasti mõrastati, jäi üliõpilaspäevade pressigrupil (ž II) vaid mõelda, et esindatakse siiski enamuse arvamust. Pressistendil TRÜ peahoones olid väljas paberi-lehekesed ettepanemiste jaoks. See kinnitas meie eneselohutusi. Loeme:

«Kui on päevad kahe peale EPA-ga, siis võiks ikka midagi rohkemat ja paremat olla. Sel aas-tal on jama.»

«Enne oli kahe kooli peale kaks programmi. Nüüd üks, seegi keh-vake.»

«Kus on «Ruja»? Ei monitoride-le!»

«Mis siin ikka viriseda, hea, et «Suveniir» koju jäi.»

«Päevad küll, aga pahad päevad.»

«Korraldamisel võiks küll mullu-se ja tunamulluse malli asemel vei-di kaugemasse minevikku käia. Retro on ju nüüd igati moes.»

Ja nii edasi. Vahest ehk riputa-taks teinekord mõni selline paber enne üritust välja. Muidu peab org-komitee paratamatult püstipäi kri-itikat taluma. Mitte et organiseeri-jad organiseerida ei oskaks, vaid ideed on ju ikka kamba peale kan-ged tekkima. Eks siis ka kamba peale enam vastuvõetavad.

KATI VASAR

EVAR POSTI fotod

Filosoofiapärandi tõlkimisest ja kultuurist

15. novembril toimus Tartu Riikliku Ülikooli ajaloo ja semiootika laboratooriumi, TRÜ ÜTÜ võrdleva kultuuriloo ja orientalistika ringi ning ENSV Kirjanike Liidu Tartu osakonna eestvõttel arutelu «Filosoofiapärandi tõlkimise teoreetilisi probleeme», kus osales üle 400 huvilise. Keskustelu juhatas Linnart Mäll. Toetudes prof. Juri Lotmani ja Ain Kaalepi läkitustele soovis ta esinejailt vastutustundlikku tooni ning põljetonistlike uperpallide vältimist. Seda nõuet kõnelejad põhilises ka järgisid. Mõtteid avaldasid ajaloo ja semiootika labori juhataja Linnart Mäll, TRÜ dotsendid Talis Bachmann, Ivar Kull ja Peeter Tulviste, õppejõud Peeter Olesk, Jaan Unt ja Tiiu Vilimaa, ENSV TA töötajad Rein Einasto ning Jüri Kivimäe, luuletaja Hando Runnel, kirjastuse «Eesti Raamat» peatoimetaja Heino Kään, ajalehe «Edasi» töötaja Linnar Priimägi, pedagoogid Lauri Leesi ja Tõnn Sarv ning teised. Läti NSV kogemusi tutvustas kirjastuse «Avots» filosoofiatoimetuse toimetaja Uldis Tirons. Alljärgnevalt toome sõnavõttudest mõned olulisemad mõtted.

Linnar Priimäe arvates on meie kultuur polariseerunud. Ühelt poolt devalveerunud haridusest sündinud institutsioonides elav kultuur, mis ei suuda täita lünki terviklikkusele pretendeerivas kultuuris — tagajärjeks haigus, mida L. P. nimetas umbkeelsuseks. Umbkeelsus omakorda põhjustab kultuurituse. Teiselt poolt alternatiivsete kanalite mõjul kujunev alternatiivne humanitaarharidus, mille kandjad on autodidaktid. Filosoofiaklassikat sisaldav «valge sari» oleks üks alternatiivsetest kanalitest. Seetõttu peavad vastavad tõlked olema iselaadsete õpikutena lugejatele hästi mõistetavad. Aga kuivõrd on Voltaire'i «Filosoofilise sõnaraamatu» tõlge õpikuna kasutatav?

Dots. Talis Bachmann. Filosoofiapärandi tõlge peab olema teaduslik (*sine qua non*). See tähendab, et terminit tõlkides ei tohi kasutada erinevaid vasteid; et tõlkeprotsess peab tagama terviku loomise; et tõlge peab olema tehtud kontekstitundlikult; et tekstile lähenemine peab olema võimalikult eksaktne. T. B. märkis, et sageli esineb vastuolu teadusliku täpsuse ja elulise olukorra vahel.

Peeter Olesk. Iga väljaande jaoks peab leiduma vähemalt neli «tõlkijat»: tõlkija ise, toimetaja, retsensent, popularisaator. Oleme osa maailmakultuurist kui tervikust. Üksnes oma kultuuriga tegelemine viib ummikusse. Rikastades oma kultuuri teiste rahvaste kultuuri vahendamise teel, rikastame omakorda maailmakultuuri.

Tõnn Sarv märkis oma sõnavõtus täienduseks Peeter Oleskile, et näiteks Voltaire kuulub prantsuse kultuuri, ent Voltaire tõlge on eesti kultuuri osa.

Lauri Leesi. Nii tekstide vahendamisel kui ka interpreteerimisel ei tohi mööda minna vastava eriala spetsialistist, mida paraku meil sageli tehakse. Prantsuse filoloogina hindas ta H. Stillvergi tõlgitud ja Mart Kivimäe toimetatud «Filosoofilise sõnaraamatu» hästiloetavaks.

Dots. Ivar Kull rääkis filosoofiapärandi tõlkimise metodoloogiast. Filosoofiline tekst on inimsünergia avaldus. Filosoofiapärandi tõlkimine ei ole puhtfiloloogiline nähtus. Et ilmsiks tuua kooperatiivseid fenomene filosoofiapärandis, peavad tekstide tõlkimisel ja interpreteerimisel osalema erinevate teadusharude esindajad (filoloogid, filosoofid, psühholoogid jt.).

Uldis Tirons rääkis filosoofiapärandi vahendamisest Balti liiduvabariikides. Esimesena ärkas Leedu NSV, aastas ilmub 3 nimetust (à 15 000 eks.). Teisena Eesti NSV, kusjuures Uldis Tironsi jaoks on Mart Kivimäe eeskujuandev toimetaja. Kolmandana virgus Läti NSV ja praeguse seisuga on lätlased meist ees. U. T. ütles, et filosoofilisi tekste on vaja tõlkida ka selleks, et edendada rahva üldfilosoofilist kultuursust, sest vastasel korral võib tekkida seisund, kus rahvuskeeles ei saa enam rääkida tõest.

Koosolijate nõusolekul formuleerisid korraldavad asutused arutelul tõstatatud konstruktiivsed arvamused ja ettepanekud asjaomastele instantsidele:

✦ Filosoofiapärandi tõlkimine ja väljaandmine on iga rahvuskultuuri seisukohalt vajalik tegevus. See on tähtis osa maailmakultuuri suursaavutuste tutvustamise protsessis. Filosoofiliste teoste olemasolu rahvuskeeltes on oluline nii üldhariduse kui ka spetsiaalsete filosoofiaõpingute jaoks.

✦ Sellelt seisukohalt tuleb positiivse faktina märkida kahe seeria (filosoofiaklassikat sisaldava nn. valge sarja ja ajaloofilosoofia sarja) hiljutist ilmumahakkamist kirjastuses «Eesti Raamat». Suured teened sarjade koostamisel ja toimetamisel on kirjastuse toimetajal Mart Kivimäel. Kõik seniilmunud teosed on tõlgitud ja toimetatud praegusi tingimusi arvestades hästi, kuigi nende tasemed mõnevõrra erinevad.

✦ Alustatud traditsioon nõuab edasiarendamist. Toimetuse plaanid lähemateks aastateks on koostatud asjatundlikult. Eriti väärib märkimist püüd ületada europo- ja üldse regionaaltsentrisme (see ülesanne formuleeriti muide ka 16.—19. sept. Moskvas toimunud üleliidulisel filosoofia ajaloo alasel nõupidamisel). Üksikteoste väljaandmise kõrval (need võiksid ilmuda rütmilisemalt ning vähemalt 2 nimetust aastas) tuleks hakata koostama ka antoloogiaid ja krestomaatiaid. Tingimata tuleks avaldada minevikus Tartu ülikoolis töötanud ja Eestiga seotud filosoofide (Teichmüller, Keyserling, Koort, Freymann jt.) töid.

Oldi seisukohal, et kirjastuse töötajate, tõlkijate, filosoofide, kriitikute ja asjahuviliste kohtumisi tuleks korraldada edaspidigi.

INDREK UDE
HARRI INTS

TEADUSRAAMATUKOGU UUDISKIRJANDUSE SAALIS

eksponeeritakse alates esmaspäevast fondide täienduseks saabunud vanemaid väljaandeid.

KONVERENTSISAALIS

Reedel, 5. detsembril kl. 12 kohtumine Eesti Raadio väliskommentaatori **Tõnis Aviksoniga**, kes räägib NSVL välispoliitika aktuaalsetel teemadel ja vastab kuulajate küsimustele.

VÄLISTURISM

Aü-komiteesse on saabunud välisturismi tuusikud Saksa DVsse, Ungarisse, Tšehhoslovakkiasse ja Bulgaariasse (jaanuariks, veebruariks, märtsiks). Dokumentide vormistamisega on väga kiire. Soovijail jälgida täpsemat reklaami aü teadetetahvlilt.

Aü-komitee

TÖÖPAKKUMINE

Üliõpilastel on soodne võimalus stipilisa teenida. Vajatakse koristajaid, töö õhtuti. Pöörduda komandandi poole (ph. ruum 103).

LUULETEATER!

Teisipäeval, 2. detsembril kl. 18 mängib TRÜ klubis luuleteater «Valhalla» Siuru salongiõhtut «Carpe diem».

TULIUUS LUSTIMÄNG

Füss-kemmi Inimfaktori Teater esitab teisipäeval, 2. detsembril tuliuue lustimängu «Sport ja teadusetegijad». I vaatus läheb lahti kl. 16.15 Leningradi mnt. 25 ühiselamu ees. II—IV vaatus varjuvad alates kl. 19st Leningradi mnt. 27 kohvikusse. Teatris pealtvaatajaid pole, kõik lõõvad kaasa.

ESMAKURSUSLASTE TAIDLUS

algab **reedel kl. 19** klubis. Ette astuvad ajaloo-, arsti-, bioloogia-geograafia-, filoloogia- ja õigusteaduskonna tudengid.

Laupäeval kl. 16 esinevad füüsika-keemia, kehakultuuri-, majandus- ja matemaatikateaduskonna üliõpilased.

EÜE

Neljapäeval, 4. detsembril kl. 18 toimub komsomolikomitees EÜE sektori koosolek.

KLUBIS

Laupäeval ja pühapäeval kl. 21 diskoõhtu.

ÜP ajal klubis kaotatud kella saab kätte klubi riidehoiust.

«PANKREATIIT»

Neljapäeval, 4. detsembril kl. 18 toimub A. Linkbergi nim. auditooriumis arstiteaduskonna ÜTÜ füsioloogia-, üldkirurgia-anestesioloogia-reanimatoloogia, radioloogia-onkoloogia-, teaduskonnasisehaiguste ning psühhiaatria ringide korraldusel foorum teemal «PANKREATIIT».

LOODUSKAITSERINGIS

Teisipäeval, 2. detsembril kl. 19 Vanemuise 46—327 kohtumine EPA maaparanduse kateedri dots. kt. ringi endise esimehe **ÜLO MANDERIGA.**

10 küsimust Priidu Beierist ja «Vastusest»

Vt. ka «Edasi», 12. juuli; «Sirp ja Vasar», 5. sept. (nr. 36); «Vikerkaar» nr. 3 ja «Noorus» nr. 9.

1. *Kas PB on oma põlvkonna lipukandja?*
2. *Kas PB on ajalaulik?*
3. *Kas PB ajatunnetus on vananev?*
4. *Mida ütleb PB uut, võrreldes varasema luulega?*
5. *Kuidas, milliste vahenditega ta seda teeb?*
6. *Luule ja antiluule vahekord PB-l. Mis on antiluule esteetilise kategooriana?*
7. *Luule ja laulu vahekord PB-l. Eeskujud. Allusioonid.*
8. *Millega on põhjendatav «Vastuse» kompositsioon?*
9. *Kas PB groteskne tegelikkuseluule on (ikka veel) hirmutav? Mil määral saab grotesk (meil) olla sotsiaalne?*
10. *Mis on «baierism»?*

Priidu Beieri debüütkogu arutelu toimub 1. detsembril kell 18 Kirjanike Majas (Õpetaja 12).

Lisa. Test.

Vali õige vastus!!!

1. — *Priidu on oma põlvkonna laulik.*
   — *Priidu räägib ainult enese nimel. Ta seisab üksi.*
2. — *Priidu luule on ainult kuulamiseks.*
   — *Trükitud tekst ei vähenda luuletuste kõlavust.*
3. — *Priidu kogu on ebaühtlane.*
   — *Mõte, mis kogu taga on, vabandab kõik välja. Tervik tekib iseenesest.*
4. — *Priidu on küünik.*
   — *Priidu on naljavend.*
5. — *Priidu on peiar.*
   — *Priidu on paipoiss.*
6. — *Priidu on häbelik.*
   — *Priidu on julge ja agressiivne, kui ta eitab. Iga eitus on ka millegi jaatus.*
7. — *Priidu surub oma skeemi peale. Temaga lihtsalt peab nõus olema.*
   — *Priidu on vabaksjätja. Tahad — usu. Ei taha — ära usu.*
8. — *Priidu on iseseisev. Nähtus omaette. Ding an sich.*
   — *Priidu on vaid keti järjekordne lüli. Igalt poolt kumavad läbi mõjutused: Villon, Talvik, Üdi, Isotamm, Runnel.*
9. — *Priidu teeb ilusate piltide keskkohtadesse talle teadaolevaid värviplekke, oma pilte.*
   — *Priidu on ILUS!*
10. — *Priidule on luule lõbu, mäng ja nali.*
    — *Priidule on luule valu ja vaev.*
11. — *Priidu on värsisepp.*
    — *Priidu on geenius.*
12. — *Priidu luule on mulle vastuvõtmatu.*
    — *Priidu on just MINU luuletaja.*
13. — *Priidu.*

TRÜ purjetajate klubi

... lõpetas vana purjetamishooaja ja alustas uut. Toimunud sündmuse geograafilisteks koordinaatideks lugeda: Tartu rajoon Saadjärve purjespordikeskus. Aeg: laupäev, 22. ja pühapäev, 23. november.

Ametlik osa koos hävitava kriitikaga ja helgete tulevikulootustega toimus neljapäeval, 20. novembril ja nagu arvata võib (traditsiooniliselt) Gagarini tänava õppehoones. Kohal viibinud ametlikest isikutest ei saa kahjuks kedagi ära mainida, sest nende kohalviibimise akt jäi kohalviibijate poolt tuvastamata.

Klubi vana koosseis oli esindatud 3 liikmega. Traditsiooniliselt oli kohal ka EVO «Kalev» Tartu purjetamistreener Madis Toots.

Suurematest muutustest klubi põhikirjas:

— purjespordi sektsioon nimetati ümber purjetajate klubiks;
— kuna valitud president on mitmel aastal nurjunud, lastakse sel aastal presidendil kujuneda loodusliku valiku teel;
— klubi vastutav organ on vanemate nõukogu: Kaja Haavasalu (maj küb. V); Alo Murutar (k. tö. II); Jaan Tamm (maj. küb. III); Tarmo Leheste (rp. III); Vallo Vanaaseme (õig. I);
— klubisse astujad võetakse vastu katseajaga, mille pikkuseks on üks suvine purjetamishooaeg;

Klubi kooskäimistest teatame TRÜ peahoone teadetetahvlil. Liikmekandidaatide nimekiri ei ole veel suletud. Pöörduda Leningradi mnt. 27—354 Jaan Tamm.

Vanemate nõukogu

Spordiaktivistide kogunemine

Esmaspäeval, 1. detsembril kl. 16 toimub KKT õppehoones (V. Kingissepa 19, aud. 302) spordinõukogude esimeeste ja funktsionääride, komsomoli ja ametiühingu spordijuhtide ning sektsioonide esimeeste ja funktsionääride ühine infokoosolek. Arutatakse üliõpilaskonna sporditegevuse elavdamist nii teaduskondades, ühiselamutes kui ka erinevatel spordialadel.

Kuivõrd juba praegu tuleb asuda 1987. aasta spordiürituste kalenderplaani ja eelarve väljatöötamisele, siis saavad nii spordinõukogud kui ka sektsioonid selleks vajalikke juhendeid. Loomulikult tulevad arutusele spartakiaadid: nii ülikoolisisene ja TRÜ baasides korraldatav vabariiklik üliõpilasspartakiaad kui ka Eesti NSV spartakiaad, kus TRÜ pärast mitmeaastast vaheaega saab uuesti õiguse jõudu proovida vabariigi linnade ja rajoonidega.

VALTER LENK,
spordiklubi esimees

«Hakkame ise...»

(Algus 1. lk.)

● **ELKNÜ KESKKOMITEE SEKRETÄR TIIT PORKVELI** kõneles ühingukaaslastele samuti organisatsiooni liikmete arvust. Juba tükk aega on meile kõigile selge, et liikmete arv on väga suur ning kõik ei vääri kommunistliku noore nime. Liikmete valikul tuleb olla väga täpne ja ettevaatlik.

«Täpselt saja päeva pärast toimub ELKNÜ konverents. Komsomolitöö ümber käib praegu elav arutelu. Sellest, millise diagnoosi me talle paneme, sõltub hiljem meie endi töö. Iga asja puhul peame silmas pidama eesmärki, nii on ka OV puhul. Diskuteerige veel projekti üle, rääkige kõik selgeks. Meil on niisamasugused töösuunad, kui teie olete lehes teesides avaldanud. Sammume ühes suunas.»

* * *

Sõnavõtte oli teisigi. Kõige rohkem kõneldi OVst. Uus töövorm läks korda. Kui nüüd jätkuks aga niisama palju konverentsi otsuste elluviijaid, kui oli rääkijaid! Lõpetada võiks aga ärksa filoloogiarebase Ervin Oru mõtetega. Sügiseti tuleks esmakursuslastele teha pressikonverentse, seminare. «Meie oleme ülikoolist liiga vähe teada saanud ja ega meiega tegelejaid polegi. Kõige suuremaks ehmatuseks oli filoloogiateaduskonna komsomolikonverents. Ei ühtegi sõnavõttu! Nii viletsaiks me üliõpilasi küll ei osanud pidada. Ka ajalehest tahaks rohkem lugeda teaduskondade komsomolitööst. Aktiivseid esmakursuslasi on ülikoolis rohkesti, kuid kõik ei ole nii julged, et ennast pakkuma lähevad. Kas teaduskonnabürood ei võiks meiega kohtuda, meid kaasa tõmmata?» Semester ei ole veel lõppenud. On, mida teha.

* * *

Paar nukrat mõtet liigub konverentsi ümber. Üle hulga aastate oli konverents ergas, täis julgeid mõtteavaldusi. Enne konverentsi tutvustati lehes teese, sekretäre. Konverents väärinuks vabariiklikus noortelehes põhjalikumat ja objektiivsemat käsitlust.

Ja veel. Laupäevasest «Noorte Häälest» saime teada, et 20. novembril toimus ELKNÜ Keskkomitee ja noorsooajakirjanike komsomolikongresside eelne kohtumine. Kõrgkoolilehtede toimetusteni, kes tegelevad väga suurte komsomoliorganisatsioonide töö kajastamisega — ülikoolis on ligi 5000 ÜLKNÜ liiget — seal kõneldu vahetult ei jõudnud. Meie ei teadnud kohtumisest midagi.

Kirjutasid PIRET JÕELO,
SULEV VALNER,
VARJE SOOTAK

COUNTRY

Johny Cash, esinenud edukalt Sing Singis ja Toweris, jätkab ringreisi ning saabub 6. detsembriks Nõukogude Liitu!

Eelnevat ei usu muidugi keegi. Cash ei laula ei Rummus ega Vorkutas. Aga kantrisõpradel tasuks 6. detsembril TRÜ klubisse minna küll. Nimelt toimub seal esimene eesti kantriansamblite aastalaat. Omandamaks väljapandud tiitlit «EESTI KANTRIISA» on kohale lubanud tulla ansamblid «Kapell», «Kukerpillid», «Rodeo», «Artell» ning «Kavalerid» Tallinnast, «Pääsupojad» Viljandist ja «Rentaablus» ning «Justament» Tartust. Õhtu muusikaliseks üllatuseks on kakskümmend lätlast.

Lisaks tiitlitele lähevad mängu ka rändkaabud ja kantrimängijatele pühendatud kunstiteos. Rändavaks muutuvad need atribuudid muidugi juhul, kui üritus õnnestub ja traditsioon kenasti jalad alla saab. Lootust selleks igatahes on — organiseerimistöö on enda peale võtnud Rein Õunap, kel kogemused teatrifestivalide ning folgikontsertide näol seljataga, õhtut juhivad Tõnu Raadik ja Peeter Volkonski, ansamblid harjutavad hoolega suureks võistumänguks.

Ent laada heaks läbiviimiseks on vaja ka publiku soosivat hoiakut. Sellepärast (kui Sul õnnestub 2.—3. detsembril piletid osta):

1. Ära unusta koju pääsmele lisatud loteriipiletit. See muutub õhtu käigus hääletamissedeliks, mille abil saad oma meelsust avaldada — kas parem on «Artell» või «Justament» või keegi kolmas.

2. Kuigi tegu pole stiiliõhtuga tema tavapärases tähenduses, pääsevad publiku hulka vaid Mehhiko kauboid, üksildase tähe maa šerifid, Charlesi jõe oru kaunitarid, Sacramento kullaotsijad, söekaevuri tütred Ohiost ja muud selle seltskonna liikmed, loomulikult ka kohalike karjasetraditsioonide järgijad.

3. Küllap innustavad kihlveod, püstolipaugud, kaklused saalonileti taga ja suupillimängijad treppidel ka pillimehi tõelisele kantri-jammile.

4. Et tegu on laadaga, tasuks kaasa võtta heliplaate ja -linte. Vahest õnnestub kasulikke tehinguid sõlmida.

TIIT PRUULI

Toimetaja kt. INDREK UDE

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 5068. MB-10866. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kr. Jaani nim. ENSV Riikliku Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 35 (1469) Reedel, 5. detsembril 1986 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

Ajakirjanike kongressi

delegaadid olid ülikoolist prof. Juhan Peegel, dots. Marju Lauristin ja Varje Sootak. Kaks esimest võtsid sõna. J. Peegel ja M. Lauristin valiti ka Ajakirjanike Liidu juhatuse, V. Sootak revisjonikomisjoni liikmeks. Sõnavõttudes oli juttu ka ajakirjanduskateedri materiaalsest baasist, mida oleks vaja tunduvalt parandada. Mitmesuguste kursuste läbiviimiseks vabariigi ajakirjanikele oleks tarvis suurendada kateedri õppejõudude koosseisu. Loomisel on ajakirjanduse uurimise grupp. Leiti ka väga tarviliku olevat TPedI ja TRÜ juures vene ja eesti keele tõlkide ettevalmistamine.

Psühhiaatrid välismaal

13. oktoobrist kuni 12. novembrini viibis psühhiaatria kateedri juhataja dots. Lembit Mehilane Praha Karli Ülikooli psühhiaatria kliinikus komandeeringul, eesmärgiks kogemuste omandamine ja loengute pidamine.

NSV Liidu Meditsiiniakadeemia korrespondentliige prof. Jüri Saarma viibis 14.—17. novembrini Ungari Psühhiaatrite Seltsi II kongressil Budapestis, kus esines ettekandega, mis äratas suurt tähelepanu.

Eesti Geoloogide klubi ülikoolis

27. novembril s. a. toimus geoloogia kateedris Eesti Geoloogide Klubi väljasõiduistung. Tallinnast oli kohale sõitnud 25 külalist. Koosolekul osales 64 geoloogi, enamikus TRÜ geoloogiavilistlased ja üliõpilased. Klubi presidendi, ENSV Geoloogia Valitsuse Tallinna töökonna peageoloogi V. Kõrveli sõnavõtust kuulsid kohaletulnud, et Eesti Geoloogide Klubi ühendab Eestis geoloogia alal töötavaid eriteadlasi ning tegeleb nii nende vaba aja sisustamise kui ka erialase silmaringi laiendamisega. ENSV Geoloogia Valitsuse Keila Ekspeditsiooni ülem E. Kasemets, ENSV Riikliku Ehitusuuringute Instituudi peageoloog A. Vilo, ENSV TA Geoloogia Instituudi sektorijuhataja E. Pirrus ja EKE Ehituse ja Montaaži Valitsuse puurimisjaoskonna juhataja A. Teedumäe tutvustasid oma asutuste töid ja töötamisvõimalusi. Katedrijuhataja prof. A. Rõõmusoks ja bioloogia-geograafiateaduskonna dekaan dots. A. Loog omalt poolt rääkisid geoloogiaspetsialistide koolitamisest ja ülikoolis toimuvast ümberkorraldusprotsessist. Asutuste esindajad hindasid geoloogide ettevalmistamise taset meie ülikoolis heaks, soovitati aga suurema tähelepanu pööramist geofüüsikute ja hüdrogeoloogide edasisele väljaõppele.

L. AINSAAR

Võitjad on selgunud

INFORMIIN

Jälle kogunes novembrikuu viimasel nädalal hulk teadmis- ja võistlushimulist rahvast raamatukogu teatmekirjanduse saali. Algas iga-aastane informiin, sedakorda 21.

Võistlustulle astus 8 võistkonda: juba staažikad informiinlased arstiteaduskonna V kursuselt, tudengid majandus- ja ajalooteaduskonnast, julged matemaatika, juura ja majanduse rebased.

Võistlus algas traditsioonilise teadmiste näitamisega kataloogide ja teatmeteoste tundmises, kus otsustasid kogemused ja lahendamise kiirus.

Rohkem elevust tekitas simultaanviktoriin, kus mõõdeti teadmisi poliitikas, kirjanduses, muusikas ja silmaringi laiust. Kes varem ei teadnud, sai nüüd teada, et Vjatšeslav Molotov suri k. a. novembris 97. eluaastal, et Kalevipojale pandi sündides nimeks Sohni, et ka Jules Verne on kirjutanud Tartust ja ülikoolist.

Võistluse meelelahutusliku osa moodustasid diapositiivid. Tuli tunda Palmse ja Kuressaare lossi, Elizabet II, Marie Underit jms. Paremini orienteerutakse spordis, pisut halvemini taimede hulgas. Üksmeelselt pakuti aga Maia Tšiburdanidzet Indira Gandhi pähe.

Kui kõik küsimused olid ette loetud, vastused kohtunikel kontrollitud ja punktid kokku arvatud, olid tulemused järgmised:

I koht Kaido Andres, Aivar Ehrenberg, Juhan Paiste (31,25 p., arstitead. V).

II koht Karmo Vood, Priit Pallum, Aivar Roosalu (27,5 p., maj. III).

III koht Ilje Piir, Toomas Anepaio, Tõnis Lukas (27,25 p., ajal. IV, ajal. II, ajal. V).

Suure ringi võitis Ilje Piir ajaloo IV kursuselt 23 punktiga.

Mälestuseks jäi igale osavõtjale raamat. Võitjaid ootab aga ees preemiareis.

ULJE NATUS

TRÜ spartakiaad võrkpallis

Lõppes TRÜ spartakiaaditurniir võrkpallis. Seitsme naiskonna hulgast tuli kindlalt esimeseks arstiteaduskonna võistkond, kaotamata ühtegi geimi. Võrdse arvu võite kogusid KKT III—IV kursus, KKT II kursus ja õppejõudude naiskonnad. Geimide vahe järjestas nad eespool toodud järjekorras.

Meeste turniiril suutis kõik vastased alistada õppejõudude meeskond. Üllatuslikult tuli teiseks bioloogia-geograafiateaduskond, kes oma püüdliku mänguga oleks väärinud eriauhinda! Kolmanda koha saavutas arstiteaduskond. Suureks altminekuks tuleb lugeda füüsika-keemiateaduskonna neljandaks jäämist, kes peale nappi kaotust tulevasele võitjale täielikult murdus. Sisukat mängu näitasid kõik 10 meeskonda.

Võistluste peakohtunik
VILLI VANTSI

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XXIX konverentsi otsus

Ära kuulanud komitee aruande ja sõnavõtud, märgib konverents, et viies ellu NLKP XXVI ja XXVII kongressi otsuseid, on TRÜ komsomoliorganisatsioon saavutanud üliõpilaste kommunistlikul kasvatamisel teatavat edu.

Õppeedukus on viimastel aastatel püsinud 92% piires, paranenud on see ühiskonnateadustes. Häid tulemusi on üliõpilasteaduses.

Aktiviseerus sõjalis-patriootiline kasvatus. Reide linnaliinide bussijaamas jätkas komsomoli operatiivrühm, tegutsema hakkas õiguskasvatussektori lektorite grupp.

Kordaläinuks võib lugeda töökasvatuse. Hästi korraldati üliõpilasfestivalile pühendatud laupäevak. EÜE töösuvede ettevalmistamisel on paremini valitud regioonide ja rühmade funktsionääre, mistõttu EÜE 1986 töösuvi möödus suuremate pahandusteta. Üle pika aja täitis ülikool malevlaste komplekteerimise plaani. Töötraditsioone on jätkanud suvemalev.

Saavutatu kõrval on säilinud aga traditsioonilised puudused. Endiselt on jäänud ebapiisavaks komitee ja teaduskonnabüroode osa komsomolielu aktiviseerimisel kursustel ja õpperühmades. Kursuste poliitinformatsioonid toimuvad ebaregulaarselt, soikunud on matkaklubi «Patrioot» tegevus. Reserve on RSRi töös. Ebapiisavust on olnud kaadrireservi loomisel ja aktiivi õpetamisel. Puudub komitee otsuste täitmise kindel süsteem.

Endiselt tunnevad üliõpilased vähe huvi kehakultuuri vastu. Spordisektoril tuleb koos KKT komsomolibürooga leida traditsioonilistele spordiüritustele lisaks uusi vorme (üleülikoolilised kursustevahelised võistlused jne.).

Madal on üliõpilaste olmekultuur, ehkki elamistingimused on tunduvalt paranenud tänu administratsioonile ja olmesektorile.

Seni pole komsomol oma sõna öelnud õppe- ja eksamidistsipliini kindlustamisel. Suurendada tuleb iga komsomoliaktivisti, iga kommunistliku noore vastutust oma komsomoliülesande täitmisel.

* * *

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XXIX konverents otsustas:

1. Tunnistada ELKNÜ TRÜ komitee töö aastail 1984—1986 rahuldavaks.

2. Kõrvalekaldumatult juhinduda NLKP XXVII kongressi otsustest, NLKP Keskkomitee otsusest «Komsomoli parteilise juhtimise edasisest parandamisest ja tema osatähtsuse suurendamisest noorsoo kommunistlikul kasvatamisel», «Kõrg- ja keskerihariduse uutmise põhisuundadest» ja nende alusel vastu võetud EKP Keskkomitee, ÜLKNÜ Keskkomitee ja ELKNÜ Keskkomitee pleenumite otsustest, minna vastu ÜLKNÜ XX ja ELKNÜ XX kongressile hea õppe- ja teadustöö ning aktiivse ühiskondliku tegevusega.

3.1. **Õppesektoril** jälgida pidevalt õppedistsipliini kursustel, eriline tähelepanu suunata eksamidistsipliinile. Süstemaatiliste distsipliinirikkujate ja eksamivõlglaste personaalküsimust arutada teaduskondade komsomolibüroodel ja komitee istungitel. Olla nõudlikum aktivistide õppeedukuse ja distsipliini suhtes, kontrollida seda pidevalt.

3.2. **ÜTÜ-l** kindlustada üliõpilaste aktiivne osavõtt teadustegevusest, suunata üliõpilasi konkreetsete rahvamajandusülesannete lahendamisele. Aktiviseerida üliõpilaste teadustegevust ühiskonnateadustes, ELKNÜ ajaloo ja rahvusvahelise noorsooliikumise teemadel.

3.3. Suunata **õppe- ja kasvatustöö komisjonide** tegevus õppeedukuse sügavale analüüsile, selgitada välja õppegruppide halva õppeedukuse põhjused ja kõrvaldada need.

3.4. **Teaduskonnabüroodel** parandada kutsesuunitlusalast tööd. Arendada koostööd linna keskkoolidega, igal bürool luua vähemalt üks huvialaring ning juhendada seda. Laiendada teaduskonnabüroo osavõttu erialapäevade korraldamisel ning töötada välja nende päevade programm. Büroo esindaja võtku osa sisseastumisvestlustest.

3.5. **EÜE sektoril ja teaduskonnabüroodel** olla nõudlikum rühmade ja juhtiva kaadri valimisel ja maleva propagandatöös. Koos kesksstaabiga anda rühmafunktsionääridele ideelis-poliitiline, finants-majanduslik ja ohutustehnika väljaõpe. Eriti tähelepanelik olla väljasõitvate rühmade komplekteerimisel.

EÜE sektoril koos aü-komitee vastava sektoriga luua detsembris üliõpilaste tööbüroo.

3.6. **EÜE sektoril** välja töötada ja esitada rektorile kinnitamiseks Gagarini rühmas töötanud üliõpilaste stimuleerimise süsteem.

3.7. **Teaduskonnabürood** hoidku püsivaid sidemeid armees aega teenivate üliõpilastega ning lülitagu nad tagasi tulles aktiivsesse komsomoliellu.

4.1. **Ideoloogiasektoril** leida uusi vorme üliõpilaste poliitiliste teadmiste paremaks omandamiseks, kasutada selleks rohkem RSRi lektoreid. Ideoloogiasektoril korraldada vähemalt kord semestris pressikonverents aktuaalsetel välis- ja sisepoliitika probleemidel.

4.2. Suurendada **internatsionaalse kasvatustöö sektori** osa ülikoolis õppivate erinevatest rahvustest üliõpilaste ühisürituste korraldamisel. Interklubi koos vene osakondade komsomolibüroodega pidagu vähemalt kaks korda semestris rahvusõhtuid.

4.3. Taasalustada matkaklubi **«Patrioot»** tegevus.

4.4. **Õiguskasvatussektoril** hoogustada õiguspropagandat TRÜs ja linna koolides. Koos õigusteaduskonna komsomolibürooga korraldada vähemalt kord kuus õiguspropaganda päev linna mõnes koolis.

4.5. **Kultuurisektor** koos teaduskonnabüroode komsomoli- ja aübüroodega olgu tähelepanelikum taidluse väljatoomisel ja selle ideelispoliitilise taseme üle. Leida võimalusi teistest rahvustest üliõpilaste suuremaks kaasahaaramiseks. Luua klubi juurde nn. klubitöötajate klubi, mis ühendaks komsomoli, aü ja TRÜ klubi kultuurijuhte.

(järg 2. lk.)

Taidluskonkursi võitsid ajaloolased (vt. lk. 4).

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XXIX konverentsi otsus

(Algus lk. 1)

4.6. Taaselustada **komsomoliprožektori** tegevus. Korraldada kaks korda kuus reide õppedistsipliini, ühiselamuvalve ja korra jälgimiseks. Luua koostöö ülikooli rahvakontrolligrupiga, teha ühiseid reide. Avalikustada reidid «TRÜs», stendidel jm.

4.7. Ühtlustada **ÜPP** arvestuse kriteeriume, vähendada selles formalismi, kriitilisemalt hinnata täidetavate ülesannete kvaliteeti ning tagada ÜPP hindamise pidevus ja stimuleerimine.

5.1. Komiteel koos teaduskondade komsomoli organisatsioonidega ning aü-komiteega viia ellu üliõpilasomavalitsuse süsteem. Pidada seejuures esmatähtsaks kursuste aktiivset lülitamist omavalitsuslike funktsioonide rakendamisse, ühiselamunõukogude aktiivsuse suurendamist ning üliõpilaste osavõttu ülikooli juhtorganite tegevusest õppe-, olme- ja majandusküsimuste lahendamisel.

6.1. Teaduskonnabüroodel pöörata suuremat tähelepanu **organisatsioonisisesele tööle,** komsomolidokumentide nõuetekohasele ja õigeaegsele vormistamisele, liikmemaksude tähtaegsele laekumisele, koosolekute toimumise regulaarsusele vastavalt ÜLKNÜ põhikirjale. Seada sisse vastuvõetud otsuste kontrollsüsteem.

6.2. Komiteel ja büroodel kuulata aruandeperioodil komitee liikmete, büroode liikmete ja kursuste komsomolisekretäride **aruandeid** oma tööst.

6.3. Komiteel ja büroodel suunata oma tegevuse põhirõhk **komsomolitöö parandamisele kursustel ja õpperühmades.** Kohustada komitee liikmeid osa võtma kursuste ja õpperühmade komsomolibüroo koosolekuist või kursuse komsomolikoosolekuist, samuti teaduskonna büroo koosolekuist, kus arutatakse talle alluva sektori tööd, ning kõnelema oma tööst nii teaduskonnabüroodel kui kursustel.

6.4. Organisatsioonisisese töö sektoril ja teaduskonnabüroodel olla nõudlikum kaadri valikul, luua reaalne kaadrireserv. Õpetada kaadrit pidevalt. Koos aktiivi õpetamise sektoriga korraldada selliseid õppusi vähemalt kord kuus, sügissemestril korraldada aktiivi õppus.

6.5. Organisatsioonisisese töö sektoril kord kuus kontrollida TRÜst lahkunud üliõpilaste arvelt mahavõtmist.

28. novembril algusega kell 10.15.

Konkursi korras valiti filosoofiakateedri juhataja professori kohale **Eero Loone**, kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri juhataja dotsendi kohale **Rait Maruste**, geneetika ja tsütoloogia kateedri juhataja dotsendi kohale **Ain Heinaru**, farmaatsia kateedri juhataja dotsendi kohale **Ivar Tammaru**.

Professori kutse otsustati taotleda filoloogiadoktor **Haldur Õimule**, dotsendi kutse **Sulev Uusile** žurnalistika kateedrist ja bioloogiakandidaat **Tõnis Matsinile**.

Informatsiooni tsiviilkaitse olukorrast TRÜs (1986. a. tööst ja ülesannetest 1987. a.) jagas tsiviilkaitsestaabi ülem **Anatoli Dovidenko**.

Üliõpilaste ÜPP tõhustamisest NLKP 27. kongressi valgusel rääkis ÜPP nõukogu aseesimees dots. **Mart Sõrg**. Vastusõnavõttudega esinejad **(prof. Viktor Palm, prof. Lembit Allikmets, dots. Allan Liim, dots. Eimar Rahumaa jt.)** iseloomustasid ÜPPd kui formalismi ja paberil juhtijate õpetamise süsteemi. Niisuguse ÜPP kõlbeline tagajärg on lausa hukutav. **Rektor Arnold Koop** resümeeris, et me ei tohi vastu võtta ühtegi otsust, mis soodustab formalismi. Teisest küljest jääb probleem, et üliõpilaste organisatoorseid võimeid tuleb arendada. Otsus ÜPP kohta jäeti seekordsel nõukogul vastu võtmata.

Tööst aspirantidega ja nende teaduslike juhendajatega füüsika-keemiateaduskonnas rääkis dekaan **prof. Vello Past.**

Vanemteaduri kohale üle viidud **Aleksander Žarkovski** ja **Sulev Ulp** andsid aru doktoritöö valmimisest.

Eesti NSV KKEH Ministeeriumi aukiri anti üle **Hilja Nuginile** seoses 75. sünnipäevaga ja töökohustuste eeskujuliku täitmise eest ning **Lehte Jakobsoole** seoses 60. sünnipäevaga ja eduka töö eest.

TRÜ komsomolikomitees

Soovituse NLKP liikmekandidaadiks said **Heiki Sibul (õig. II), Airi Liimets (pedagoogika kateedri aspirant)** ning liikmeks **Raja Veskimäe (õig. V).**

◆ Eksperimendist õigusteaduskonnas rääkis komsomolisekretär **Heiki Sibul.** On selge, et komsomol peab kaitsma tudengite huve. Nii on juristide komsomolibüroo teinud dekanaadile ettepaneku anda võimalus talvel suvist praktikat teha. Samuti jälgib valvas pilk üliõpilaste osavõttu seminaridest sel lihtsal põhjusel, et kõik pole veel aru saanud eksperimendist. Osaletakse ka tunniplaani tegemisel, kuigi tunniplaanis on veel palju segadust. Eksperimendi miinustest räägib see, et eksperimendiks ei saa nimetada asja, millele on kõik tingimused ette antud. Praegu käib mäng ettekirjutatud reeglite järgi. Eksperiment oleks see alles siis, kui proovitaks läbi mitu varianti ja valitaks nende seast parim. Iseseisva töö osa on nüüd suur, kuid pole nii palju vajalikku kirjandust. Joostakse raamatukogust raamatukokku, mõnele teosele on järjekorras mitukümmend inimest. Kevadel lubati eestikeelseid konspekte, aga see jäi ainult lubaduseks. Iseseisvale tööle on antud rohkem aega. Tihti on aga paaritunnised augud keset päeva ja selle ajaga küll raamatukogus midagi erilist korda ei saada. Nii räägiti komsomolikomitees, kuid kas nende muredega on välja tuldud ka oma teaduskonnas?

◆ Vene osakondade tööst NLKP XXVII kongressi materjalidega tutvumisel tegi ettekande ideoloogiasektori juhataja **Tõnu Rüütel (õig. III).** Üks suuri vajakajäämisi on see, et neil ei toimu poliitpäevi. Muidugi on neil ühteist tehtud, kuid eesti osakonnad on selles töös kõvasti ees.

VILJA KALLASTE,
žurn. II k.,
komsomolikomitee pressisekretär

Tänu

Rektori käskkirjas pälvisid tänu ka Tartu VIII muusikapäevade organiseerimisel osalenud. Need olid korrateenistuse üliõpilased **Tambet Tampuu, Rein Pärtel, Alo Kirsimäe, Avo Greebe, Egon Konsand, Gunnar Leht, Ain Lepikult, Tiit Lõhmus, Heli Põder, Toomas Põder, Mati Allik, Kauri Rattus, Neeme Sild, Märt Toming, Heiki Rood, Raul Adelbert, Üllar Kaljuste, Donald Kiidjärv, Urvo Martens, Indrek Lekko, Argo Mehide, Tarmo Menets, Harland Paas, Jaan Salulaid, Riho Siil, Andrus Õnnik, Üllar Kase, Kaupo Kallamaa, Heiki Sibul, Vahur Turso, Marko Tiirik ja Tõnis Tokko** õigusteaduskonnast.

Tänati ka muusikapäevade läbiviimisele kaasa aidanud suure abi eest aspirante **Neinar Selit** ja **Jaan Habichtit**, nooremteadur **Verni Loodmaad**, dots. **Jaak Karu**, teadur **Rein Murakat** ja üliõpilasi **Ardo Kubjast** ning **Andrus Noorhani.**

Kõrgkooli õppejõud—kas teaduste ümberjutustaja või elav teadlane?

Iga tõeline õppejõud peab intensiivselt tegelema ka teadustööga.

Prof. H. Trass

Kõik õppejõud peavad olema eelkõige teadlased, peavad tegema uurimistööd, kasvatama järglasi.

Prof. L. Allikmets

Just nimelt nii: eelkõige teadlased!

Prof. U. Mereste

Kõrgkoolilõpetanute teadmiste ja oskuste praegune tase on kujunenud oluliseks probleemiks rahvamajandusele. Vajadusest olukorda otsustavalt parandada on kantud meie maa kõrg- ja keskeriharidusse uuendamise põhisuunad. Mööndapääsmatute muutuste kohta kõrgkooli õppe- ja teadustöö struktuuris on oma pikaajalisel praktikal baseeruvad seisukohad avaldanud mitmed professorid, nende seas eespool tsiteeritud (vastavalt «Kodumaa», 26. veebr. 1986; «Edasi», tsitaat U. Mereste järgi; «Edasi», 5. nov. 1986). U. Mereste sisuka artikli resümeeks on: kõrgkoolilõpetajate teadmiste ja oskuste märgatav paranemine peab saavutatama kõrgkoolis tehtavate teadustööde mahu rohkem kui kahekordistamisega teadlasõppejõudude osatähtsuse kasvu kaudu. Nendele progressiivsetele ideedele oleks raske ja mõttetu vastu vaielda. Niisiis — eesmärk on teada, suunad kätte näidatud, vahendid valitud — sõnadest tegudeks?

* * *

Püüdkem mõeldavaid muutusi õppejõu töö struktuuris põhisuundades osutatud eesmärkide saavutamiseks konkretiseerida **tegeliku õppeplaani** näitel. Olgu selleks ühe vanemõpetaja semestri õppetöö plaan 1986. aastal. Kui jätta vaatlusest kõrvale järeletegemised, konsultatsioonid ja muud semestris ühekordsed või ebaregulaarsed õppetöö-alased tegevused, samuti ühiskondlikud kohustused (mis peaksid põhimõtteliselt jääma väljapoole tööaega), saame nädalase tööaja (NSV Liidus on töönädala pikkus 41 tundi) järgmise jaotuse **(1. joon.).**

Õppejõu individuaalse tööplaaniga on neist määratletud loengute ja praktikumide maht, ülejäänud jagunevad nendest sõltuvalt. Korralike, kaasaegsel teaduslikul ja pedagoogilisel tasemel loengute ettevalmistamiseks kulub mitu korda rohkem aega kui nende loengute pidamiseks, eriti nooremal õppejõul. Planeerigem nädala ajajaotuskavasse loengute ettevalmistamiseks vaid napp (tegelikult ebapiisav) kahekordne loengute aeg. Samal printsiibil võiks planeerida aja ka praktikumide ettevalmistamiseks. Vaadeldaval juhul on tegemist eri õpperühmadel korduvate praktikumidega küllalt standardse, nõ. klassikalise programmiga, mis ei nõua õppejõult erilist valmistumist. Seetõttu varugem praktikumide ettevalmistamiseks üks tund nädalas. Ülejäänud tööaeg — 6 tundi ehk ligi 15% töönädalast — on reserveeritud teaduslikuks tööks. Kuidas ja kus (raamatukogus, arvuti juures, laboratooriumis, kantseleis vm.) õppejõud oma teadustunde kasutab, oleneb suuresti erialast, konkreetsest vajadusest ja ka õppeplaanist (teadustöö aeg võib paikneda 2 tunni kaupa auditoorse õppetöö vahel), seepärast jätkem see siinkohal diferentseerimata.

Riiklikud suunised näevad ette kõrgkooliteaduse uuringute mahu kahekordistamise, tehnoloogia- ja eksperimentaaltööde puhul isegi 3 . . . 4-kordistamise. Kahtlemata tuleb osa sellest saavutada teadustöö sisulise intensiivistamise arvel. Siiski leidub sellel ka teatud piire; näiteks ei saa arvutada kiiremini, kui olemasolev arvuti arvutab. Teadusega tegelemiseks peab olema mingi aeg ja kui see aeg on minimaalne, siis on minimaalne ka selle ajavahemiku intensiivsema kasutamise potentsiaal. Ilmselt tuleb teadusuuringute mahtu tõsta intensiivistamise kõrval ka teadusuuringutele pühendatud aja olulise suurendamise teel. Peab ju — kogenud professorite sõnutsi — õppejõud olema eelkõige teadlane. Teadustöö tegemine pärast ametlikku tööaega on õppejõududel auditoorse õppetöö hajutatuse tõttu enamasti niigi paratamatu. Õhtuse töö oluline suurendamine pole reaalne, sest õppejõudki ei saa eirata igapäevaseid olmeküsimusi. Järelikult tuleb teadustöö aega suurendada tööaja raames. Eeldusel, et vaadeldav plaan esindab ligikaudu keskmist (?) õppejõu ajajaotust[1], suurendagem teadustöö aega nädalas mitte rohkem kui kahekordseks **(2. joon.).**

Sama õppetöö individuaalplaani säilimisel väheneks sellega 5 loengutunni ettevalmistusaeg 4 tunnile nädalas. Muidugi, staažikas õppejõud tuleb loengu lugemisega toime ka varasema teadmistepagasi ja/või konspekti (H. Trass: 20 aastat tagasi koostatud kolletanud konspekti) abil, ettevalmistusajata. Aga see ongi ju nähtus, mida põhisuundades taunitakse! Teisest küljest võidakse väita, et loenguteks valmistumist peab teenima toosama mahult ja intensiivsuselt mitmekordistunud teaduslik töö. Tõepoolest, selles peitub olulisi reserve õpetamise taseme tõstmiseks. Ent õppejõu teadustöö ei saa siiski täielikult asendada loengute ja praktikumide ettevalmistamist. Seda tingib eelkõige õpetatavate distsipliinide rohkus ja nende sõvauurijate (s. t. õppejõudude) suhteline vähesus ehk teisisõnu, igale õppeainele ei jätku selle aine kõiki uurimissuundi viljelevat teadlast-õppejõudu. Arvan, et selles pole midagi katastroofilist ja see on isegi loomulik väikestes rahvuskõrgkoolides. Üheks väljapääsuks (kuigi vahest mitte kõige mõistlikumaks) oleks õppejõudude arvu (mis nüüd enam ei olene üliõpilaste arvust) suurendamine vastavaks õppeainete arvule. Kahjuks võib ette näha, et ka see ei tagaks õppejõu tuginemist õppetöös ainuüksi iseenese ja oma teadusallüksuse uurimistulemustele. Selleks on teadus liialt mitmesuunaline. Õppejõudude arvu mõningane suurendamine ka Teaduste Akadeemia instituutide teaduritè kaasamisega õppetöösse tuleks õppeprotsessi kvaliteedile kahtlemata kasuks.

Nii või teisiti püsib õppejõu vajadus õppetöö ettevalmistusaja järele. Pakkugem välja kolmas mõeldav lahendus **(3. joon.).** Teadustöö ajamaht on suurendatud kahekordseks nagu teiseski variandis, loengutundide arv nädalas jäänud endiseks (U. Mereste on muide seisukohal, et loenguid võib olla märksa vähem kui praegu) ning nende kvaliteedi kindlustamiseks varutud kahekordse loenguaja pikkune ettevalmistusaeg. See ümberkorraldus tuleb kõne alla praktikumiaja arvel. Nooremate kursuste praktikumide aastast aastasse korduva standardprogrammi läbimine on üliõpilastele hädavajalik. Ühtesama 2-tunnist etendust nädalas kaheksa korda läbi mängida ei tule vist ka «Vanemuise» näitlejatel, küll aga õppejõul. Ei ole kahtlust, et (vähemalt) õppejõul on nädala lõpuks või varem juba praktikumiprogramm üksikasjadeni peas ning kallis enesetäiendamisaeg päästmatult kadunud. Osa korduspraktikume tuleks ja saaks anda mitme õppejõu juhendada. Sisuliselt saaks juhendamisega (praegusel tasemel) toime ka abiõppepersonal. Vaadeldava, õppejõule minimaalset ettevalmistusaega jätva skeemi järgi väheneks praktikumide koormus 6 tunni võrra nädalas. See tähendaks kellegi teise tööajale (või -intensiivsusele) 15%-list lisa. Ühtlasi väheneks õppejõu auditoorse õppetöö koormus 18 tunnile nädalas (huvitav kokkusattumus — see on keskkooliõpetaja normkoormus — kusjuures õpetaja ei pea olema «eelkõige teadlane»!).

Esitatuga ei taheta väita, nagu oleks nüüd õppe- ja teadustöö optimaalne vahekord leitud. Pole sugugi kindel, kas 29% tööaja (12 tundi nädalas) eraldamine teadusuuringuteks garanteerib õppejõudude kujunemise eelkõige teadlasteks. Igaühest ei saa teadlast isegi tööaja 100%-lisel pühendamisel uurimistööle. Võib-olla tuleks teadusele kui kõrgkooli õppejõu elukutse prioriteetsele osale kulutada vähemalt 50% tööajast? Aga võib-olla koguni 70%? Selge on igatahes, et õppetöö kvaliteeti kõrgkoolis ei saa oluliselt tõsta praeguste õppekoormuste püsimisel (puudutamata siin materiaal-tehnilist aspekti), kus rohke auditoorse õppetöö tõttu õppejõul ei jää aega seda kaasaja tasemel ette valmistada ning isiklik panus teadusse piirdub ühe päevaga nädalas[2].

Kahjuks pole käsitletavad probleemid uued. 1957. aastal püstitas väljapaistev nõukogude teadlane, mitme Leningradi ja Moskva kõrgema õppeasutuse professor V. N. Sukatšov üliõpilaste iseseisva töö tunduva kõrgsuurendamise nõude. Kõrgkooli õppejõud ei tohi olla vaid teaduste ümberjutustajaks, vaid peab olema elav teadlane. Kas 30 aasta pärast tsiteerime jälle klassikuid — tänaseid professoreid — nukras äratundmises kõrgkooli «traditsioonikindlusest»?

1. JOON. PRAEGUNE TÖÖNÄDALA JAOTUS.

Loengud 5 t. 12%	Praktikumid 19 t. 46%	Loengute ettevalmistamine 10 t. 24%	Pr. ettev.	Teadustöö 6 t. 15%

2. JOON. TEADUSTÖÖ MAHT KAHEKORDISTATUD.

Loengud 5 t. 12%	Praktikumid 19 t. 46%	Loeng ettev. 4 t. 10%	Pr. ettev.	Teadustöö 12 t. 29%

3. JOON. TEADUSTÖÖ MAHT KAHEKORDISTATUD LOENGUTE TASEME SÄILITAMISEGA.

Loengud 5 t. 12%	Praktikumid 13 t. 32%	Loengute ettevalmistamine 10 t. 24%	Pr. ettev.	Teadustöö 12 t. 29%

[1] Enesekriitika korras tuleb tunnistada, et autor on maksnud (ja maksab) lõivu konjunktuurlusele: enne uutmise põhisuundi täideti 32-tunnise nädala õppekoormuse juures ka aastaaruande teadustöö lahter veenvate sõnadega, ent (m)uutmisettepanekud jäid kirja panemata.

[2] Siin peitub ka osaline vastus teadusraamatukogu direktori L. Peebu imestusele, et õppejõud külastavad raamatukogu harva: neil pole selleks õppetöö kõrval lihtsalt aega! Olukord meenutab vanavanaisa jutustust Vene-Türgi sõjast: algul ikka laadisime ja lasksime, pärast läks lahing ägedaks, laadida polnud enam mahti, siis ainult lasksime!

ALAR LÄÄNELAID

Omavalitsusest ja omavalitsusetusest

Igasugune *õpi*laste, olgu *üli-* või tavaliiteliste, **oma** valitsus kannab vanu traditsioone. Omavalitsust prooviti juba Sparta sõjalistes õppeasutustes, kasutati ka reformatsiooniaja koolides, jesuiitide õppeasutustes jm. Alati oli omavalitsusel kindel **eesmärk**. Reformatsioonikoolis olid dekuuriod tasustamata õppejõududeks ja muudeks ametimeesteks: äratajateks, signalistideks, ettepalvetajateks... Jesuiidid kasutasid omavalitsust muuhulgas nuhkimissüsteemi korraldamisel — igaüks valvas igaühe järele. Hilisematel aegadel on omavalitsuse juures mõeldud ja räägitud **kodanikutunde kasvatamisest.**

Mis on aga meil loodava üliõpilasomavalitsuse eesmärk? Asko Pohla mainib oma artiklis «OV selgemaks» OV projekti pisipuudusena üldistava, OV-le valitud eesmärki tutvustava sissejuhatuse puudumist.

Võttes mängureeglid vastu, loobume käesolevas samuti OV mõtte üle arutlemisest.

Asko Pohla kirjutise lugemisel tekkinud OV-*imago* entroopia vähendamiseks oleme sunnitud formuleerima oma vastuse konkreetsetes teesides.

1. Käesolev situatsioon meenutab äravahetamiseni «Edasi»-diskussioonide eelset seisu, kus mitmesuguste projektide koostajad loobusid igasugusest vaimsest kontaktist nendega, **kelle jaoks projekt mõeldud oli**, rajades oma avalikustatud opositsioonile suunatud vastuväited paljale demagoogiale.

2. AP-le tuleb au anda — ta on ära teinud kolossaalse töö OV projekti väljamõtlemisel, süstematiseerimisel, juriidilise külje täpsustamisel viimse pisiasjani. Kuid viga on selles, et kogu see värk on võetud õhust, seda sõna otseses mõttes.

3. Valimaks **üliõpilaskonna poolt tunnustatud esindajaid**, tuleb läbi viia mitte «kodanlik-demokraatliku valimiskampaania kogu mäng», vaid demokraatlik valimiskampaania ja **demokraatlikud valimised.** Siltide külgekleepimine on vähemalt ebaviisakas; huumoritaju puudumine pole küll taunitav, kuid kahetsust väärib siiski.

4. **Reaalsuses** üliõpilaste elu korraldama pole võimalik seada formaalseid ja müütilisi üksuseid, tuleb teha panus üliõpilastele endile. Kursused ja nõukogud on ühikud paberite, aruandluse jaoks.

5. Uskudes, et «... üksikasjalik ja põhjalik ametijuhend on kursusevanemale vajalik selleks, et ta tõesti ka tööle hakkaks,» loeb AP tegutsemise eelduseks ja tingimuseks **paberi** olemasolu. Küsimus: kas ei peaks kiiresti asuma hammaste puhastamise, sööklasabas seismise jmt juhendite koostamisele, et ei saaks Saint-Exupery Rebase kombel ütelda, et «see asi on unarusse jäänud».

6. Käesolevate teeside autorite hulgas on äärmiselt eluvõõraid ja naiivseid inimesi, kes leiavad, et nõukogude tudeng on väärt seda, et temasse uskuda ka ilma põhjaliku ja üksikasjaliku juhendita.

7. AP ei ole õigesti mõistnud ajutrusti ideed. See ei ole alternatiivne ega konkureeriv organisatsioon ega printsiip tema OV-le. APs pahameelt äratanud sõnavõtt kirjeldas lihtsalt ühte juba olemasolevat struktuuri. Ajutrusti printsiipi tunnistati ka konverentsil: kultuuritöö sektsioonis otsustati edaspidi korraldada klubi töö parandamiseks ajurünnakuid.

8. AP eitab ajutrusti printsiipi, toetudes komsomoli- ja aü-büroodele. Miks ta arvab, et komsomoliaktiiv ja ajutrust välistavad teineteist või on antagonistlikud rühmitused?

9. Seegi pind on ebakindel — aü-**büroosid** polegi olemas!

10. OV funktsioonide fikseerimine pole mingis mõttes samastatav OV mehhanismiga.

11. AP väide OV projekti heakskiitmisest juba OV sektsioonis on ekslik. OV sektsioonis heakskiitmisega ei tegeldud, asjakohast hääletamist ei toimunudki. (*Siin: autori arvamus. Toim.: vt. «TRÜ» nr. 34*)

12. AP tsiteerib oma viimatinimetatud väite kinnituseks lõiku ELKNÜ TRÜ organisatsiooni konverentsi otsusest. Toodud lõigus peegeldub **toetus OV printsiibile. Mitte OV projektile.**

Üliõpilaskonda representatiivselt esindav iseorganiseerunud konsultatiivkomisjon

Kas OV=oma valitsus

Olen huviga jälginud mõttevahetusi omavalitsuse ümber ülikooli ajalehe veergudel. Jälgisin neid ka aastail 1968—1973, mil olin ise tudeng. Ka tol ajal räägiti sellest palju ja üht-teist saavutatigi. Praegu aga jääb mulje, et arutlejad nagu päriselt ei teagi, mis see omavalitsus siis tegelikult oleks. Ning veel üks kahtlus tekib: mil määral üliõpilased üldse on valmiski valitsemist oma kätesse võtma?

Teeksime ühe mõttelise eksperimendi.

Üks ühiselamu kuulutataks täiesti vabaks igasugusest välisest kontrollist ja sekkumisest ja antaks täies koosseisus elanike endi valdusse. Ütleme, esialgu kasvõi üheks õppeaastaks. Haldusprorektori sanktsiooniga antaks ühiselamu elanike käsutusse rahasumma, mis tavaliselt kulub selle ühiselamu majandamiseks. Kõik muu jääb elanike endi otsustada. Nad võivad palgata komandandi omal äranägemisel ja nii palju personali, kui vajalikuks-võimalikuks peavad. Nad võivad muretseda-uuendada inventari, teha remonti, ehitada ümber, paigutada elanikke tubadesse nii, nagu ise heaks arvavad, või võtta neilt õigus ühiselamus elada; lubada ühiselamusse siseneda ja seal viibida vaid neil, keda ise tahavad jne. jne. Vajaduse korral võib kogu elanikkond end ise maksustada, korraldada korjandusi vms., kui näiteks eelarve lõhki läheb või otsustatakse kulutada millekski rohkem kui olemasolevad summad võimaldavad: kasvõi telefoni kodukeskjaama ehituseks, kohviku või sauna sisseseadmiseks jne. jne. Omavalitsuslik juhtorgan moodustataks omal äranägemisel elanike üldkoosolekul, mille pidamise reeglid loodaks jällegi ise.

Mis toimuks sellises ühiselamus? Ei tea. Aga tahaks väga teada.

TÕNN SARV

Quo vadis, OV?

«Omavalitsus on üliõpilaste energilisem kaasatõmbamine juba tegutsevate komsomoli ja ametiühingu töösse. OV on kogu ühiskonna demokratiseerimise põhilüli, mille üks eesmärke on panna kõik organid altpoolt tuleva kontrolli alla.» («TRÜ» 21. nov. 1986 «Hakkame ise otsustama ja tegema!»). Nendes sõnades peaks olema lühidalt kokku võetud kogu OV mõte ja eesmärk. Lugedes aga avaldatud projekte on taolistele järeldustele jõudmine äärmiselt raske. Jääb arusaamatuks, missuguseid üliõpilasi tahetakse senisest enam kaasa tõmmata, mil viisil toimub demokraatia laienemine. Projektidest tuleb ju nii välja, et lisaks olemasolevatele ja juba tegutsevatele ametimeestele saavad uuteks kaasaräägijateks vaid TRÜ ja teaduskondade komiteede üliõpilastest liikmed. Demokraatia printsiipidele on otseseks väljakutseks tihti korratavad sõnad «määratakse» ja «kinnitatakse».

Et mitte jääda üldsõnaliseks, toogem siinkohal mõned näited projektide lugemisel silmatorganud vasturääkivustest.

OV jõustumisel saab igas teaduskonnas olema üliõpilasõppeprodekaan. OV projekti p. 13.2. ütleb: «Üliõpilasõppeprodekaaniks kinnitatakse teaduskonna komsomolibüroo õppesektori juhataja.» Teaduskonna komsomolibüroo valitakse koosolekul, õppesektori juhataja büroosiseselt. See üliõpilasõppeprodekaan, kes saab omama suuri volitusi, on inimene, kelle valimisest komsomoli mittekuuluvad noored osa võtta ei saa, rääkimata selles ametis olemisest. Kas me ei suurenda taolise määramisega järjekordselt mittekomnoorte passiivsust? Tundub, et üks OV eesmärkidest — demokraatia laiendamine — on siin täiesti ununenud.

Peaaegu sarnaselt kujuneb ka ühiselamunõukogu koosseis: enamik ametikohti täidetakse vastavalt teistele ühiskondlikele ülesannetele, elanikud valivad otseselt vaid valveülema ja «vajaduse korral /.../ veel teisi ÜN liikmeid» (ÜN põhimäärus, punkt 1.5).

Tegelikku «võimu» aga esindab projektide kohaselt personaalkomisjon, kelle otsustusvõimelisus sugugi ei sõltu ühiselamusiseselt valitud funktsionääride kohalolekust. Kas see ongi üliõpilaste suurem kaasatõmbamine, et ühiselamusse puutuvates küsimustes saavad kaasarääkimise õiguse ka tudengid, kellel antud ühiselamuga mingit pistmist ei ole, või veel halvem: osa ühiselamu elanikest jääb peaaegu kõrvale ÜN (eriti aga personaalkomisjoni) liikmete valimistest.

OV projektis on üles loetud pikk nimekiri nendest, kes peavad OV idee praktikasse viima, põhiliselt on nad komsomoli funktsionäärid. Ei näe aga viimaste kohustusi peale kursusevanema, kellele on neid pandud ülisuur hulk. Teistele jagatakse enamasti õigusi. Paistab, nagu oleks praegustel aktivistidel õigusi väheks jäänud. Andku projekti koostajad andeks, kuid kavandatul tundub mingi eneseteostuslik maik küljes olevat. Kursusevanema ametijuhendi punkt 1.4 ütleb: «Kursusevanem kuulub teaduskonna (osakonna) üliõpilaste omavalitsusse ...» Kui omavalitsus ei ole organ, millesse siis kursusevanem kuulub? Ehk on omavalitsus siis hoopis seisus, eriline privilegeeritute seltskond, millesse kuulumine annaks ohtrasti soodustusi? Igatahes ilmneb praegu selgesti tendents aktivistide suuremale eraldamisele ülejäänud tudengkonnast.

Ei saa mööda minna faktist, mis peaks meid panema tõsiselt mõtlema. ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XXIX konverentsil selgus, et 50-st ideoloogiasektsiooni tööst osavõtjast oli OV projekti lugenud veidi üle kümne komnoore, s. o. 1/5 ülikooli kõige aktiivsematest noortest. Peaks olema suur optimist, et loota selle arvu suhtelist suurenemist kogu üliõpilaspere mastaabis, pigem võiks arvata vastupidist. Siin tekib iseenesest küsimus, kellele on seda OV-d praegusel kujul tarvis? Kas jälle ainult aktivistidele, kellel on niigi tohutud võimalused tegutsemiseks, mida aga paljud paraku ära ei kasuta.

Lõpetuseks tahaks märkida ühte nõutuks tegevat hoiakut. OV initsiaatorite sõnavõttudest aimub mingit müstilist salajõudu, mida suudaksime vaos hoida ainult kiire tegutsemise puhul. Kutsutakse üles kohesele otsustamisele, juurdlemiseks ja vaatlemiseks aega ei olevat. Kes meid siis ähvardab?!

Kas pole kogu see omavalitsusbuum liialt ennatlik? Kas saab kõiki inimesi vabaks teha loosungiga «Olgem vabad!», ehk peaksid nad ise jõudma sellise vajaduseni.

Kokkuvõtteks tahaksime välja pakkuda mõned küsimused üldiseks aruteluks ja loodetavaks mõttevahetuseks:

— kas komsomoliorganisatsioon ja ametiühing on praegusel kujul ammendanud kõik oma võimalused;

— kas me oleme praegu kohe valmis täie vastutustundega vastu võtma projektides toodud kohustused ja õigused;

— kelle jaoks ja kelle initsiatiivil on tekkinud omavalitsus.

Neile ja paljudele teistele küsimustele loodame vastust saada **8. dets. kell 19 Tiigi 14 ühiselamu puhkeruumis toimuvalt kohtumiselt ELKNÜ TRÜ komitee asesekretäri Asko Pohlaga.** Tulge kõik, keda ei ole ükskõikseks jätnud omavalitsusalgatus.

Et toodud mõtted said välja öeldud komsomolikoosolekul, siis olgu selle kirjatüki autoriks ja allakirjutanuks

rakendusmatemaatika
III kursus.

P.S.

Kui käesolev kirjatükk oli juba ajalehe toimetusse andmiseks valmis, ilmus 28. nov. uus «TRÜ» leht tõelise skolastikaga ELKNÜ TRÜ komitee asesekretäri A. Pohla artikli «OV selgemaks» näol. Mida selline ülesastumine peaks tähendama? Kas kirjutaja tõsist soovi tulihingeliselt kaitsta OV-d või tema väiklase mina pealesurumist teistele mõtteavaldajatele, kusjuures vägagi odavate võtetega. Pigem kaldub arvamus teise variandi poole, ehkki autor avaldab arvamust mingi salapärase komisjoni nimel. Hämmastab loogikavaeste konstruktsioonide rohkus ja toodud argumentide ilmne läbimõtlematus.

Kas tõesti segab praeguseid üliõpilasliidreid töötamast ainult kohustuste üksikasjaliku loetelu puudumine? Samuti kaunistaks õigusteaduskonna III kursuse tudengit teadmine, et M. Landi poolt väljapakutud valimiskampaania ei ole mitte kodanlik-demokraatlik.

Vastus ÜP kriitikale

Käesoleva artikli ilmumine on tingitud kahes viimases «TRÜ» numbris ilmavalgust näinud mitmetest kriitilistest artiklitest, mille sisuga ma täielikult nõustuda ei taha. Põhilise osa sellest kriitikast, mis üliõpilaspäevade orgkomitee aadressil tehti, võtame omaks; on aga mõningad asjad, mis vajavad pisut selgitust.

Esiteks: üliõpilaspäevade avamine. See, et Tartu üliõpilaspäevad '86 avati esmaspäeval, ei tähenda hoopiski seda, et eelmise päeva üritused, sh. ka segakoori «Noorus» kontsert, oleksid toimunud väljaspool üliõpilaspäevade programmi. Pole ehk obligatoorne, et mingist ürituste sarjast enne ametlikku avamist midagi toimuda ei tohi. (Tasub meenutada kasvõi NSV Liidu rahvaste suvespartakiaadi, kus võistlused algavad juba kevadel, ametlik avamine on aga alles augustis või septembris.)

Iseasi on, kuidas see avamine välja kukkus. Eelkõige on see meie süü, et üritus praktiliselt läbi kukkus. Ainult üks väike korrektiiv: sõnavõtja EPAst oli avamisel täitsa olemas ja võttis sõna kah. Nii et naaberkõrgkool vabandagu meid selle ebatäpsuse eest, mis 21. novembri «TRÜs» üliõpilaspäevi kajastavas artiklis sisse lipsas.

Teiseks: kõnevõistlus. Kõnevõistluse žüriile heideti ette, nagu oleksid parematele määratud auhinnad kuhugi maha jäänud või kaduma läinud. (vt. 28. nov. «TRÜ»).

Nii see päris ei olnud. Auhinnad olid täiesti olemas. Paraku ei kuulunud aga žürii koosseisu ühtegi selgeltnägijat, kes oleks olnud suuteline võitjat ette ära arvama. Sel põhjusel ei saadud ka tänukirju varem valmis kirjutada. Jääb vaid loota, et auväärt žürii end parandab ja tulevikus ka eelpool nimetatud omadustega isiku oma koosseisu arvab ja järgmiste kõnevõistluste auhinnad võitjatele kiiremini kätte jõuaksid.

Kolmandaks: tärnikesega lugu. Vale on arvamus, nagu ei eeldanuks orgkomitee tudengite endi initsiatiivi. Eeldas küll, ja seda initsiatiivi ka tuli. Tõsi küll, vähem kui oleksime tahtnud, praktiliselt ainult ühe ürituse piires (pannkooklal), aga hea märk on seegi.

Ja veel — TRÜ peahoones pressistendil olnud lehekesteit ei saa küll ühtki mõistlikku ettepanekut välja lugeda (vähemalt nende seast, mis eelmise lehenumbri «Tärnikesega loos» ilmusid), tegu oli üksnes arvamustega.

Tartu üliõpilaspäevade
orgkomitee esimees
AIN LEPIKULT

Võru- ja Valgamaal...

...käis novembri alguspäevil seekordne, osalenute arvult suurim **kunstilooringi ekskursioon.** Taolised paaripäevased tutvumised Eesti erinevate paikadega on muutunud traditsiooniks. Varem on käidud Põhja- ja Kesk-Eestis, Saaremaal ning mujal.

Tegemist pole pelgalt lõbusõitudega. Teavet külastatavate vaatamisväärsuste kohta annavad üliõpilaste endi koostatud ettekanded.

Huvitavat arhitektuuri nägime mitmes mõisas, mainida võiks Sangaste ja Hummuli historistlikus laadis, Taagepera ja Holdre juugendstiilis losse. Meeldiva mulje jättis hoolitsetud mõisaansambel Väimelas.

Viibisime ka Puigal, kohas, kus 1920. aastate alguses suvitas Tuglas ja mitmed teised tolle aja kultuuritegelased.

Võru koduloomuuseumiga õnnestus tutvuda juhataja V. Kengi asjatundlike selgituste kaudu, samas nägime ka muuseumi väärtuslikku ajaloolise mööbli kogu.

Teise päeva lumesajune varahommik leidis meid juba linnaekskursioonil Valgas, juhendamas kohalik ajalooõpetaja D. Osolins.

Keskaegseid kirikuid pole Lõuna-Eestis säilinud palju, kuid Võrumaal Urvastes paikneb tähelepanuväärne ehitis — ainus säilinud basiilika Eesti maakirikute seas.

Ent kunstiajalooliselt väärtuslikku ei paku vaid minevik. Tänapäeva arhitektuuri head näidet, Toomas Reinu projekteeritud keskusehoonet nägime Valga rajooni Lenini-nimelises kolhoosis.

Mida öelda lõpetuseks? Taas leidis kinnitust teadmine, et Eesti rikas aja- ja kultuurilugu väärib paremat tundmist. Selle poole püüab ka kunstilooring.

SIGRID TAE,
ajaloo IV k.

Munakilb '86 bio-geo ühiselamus

«Küsimusi ei tea, vastuseid ei tea. Mune on 130, nii et jagub kõigile.» Nõnda alustas Erik Puura (geol. III k.) nüüd juba traditsiooniliseks muutunud «MUNAKILBA». 8. korrus Leningradi mnt. ühiselamus oli võistlejatest ja pealtvaatajatest pungil. Esindatud olid biogeo kõik osakonnad kõigi kursustega, oma võistkond oli välja pandud vilistlastelgi.

«Mitu keedetud kartulit tuleb võtta singi-puuviljasalati tegemiseks, kui võetakse 100 g marineeritud ploome,» kõlab küsimus. Õige vastus, nagu selgub, on 2—3 kartulit ja isegi need, kes pakkusid 4 väikest, ei leidnud žürii silmis armu. Munad kõiksusid vaid täiesti õige vastuse eest võistkonna pannile.

«Popmuusikast», «Allakäiguspiraal», «Kilu», «Direktori eraelu», «Karupoeg Puhh», «Pedagoogika ajalugu», «Laule pulmadeks» ja veel 33 raamatu nimekiri rippus seina peal. Kõik võistkonnad võisid nende seast järjekorras sobiva valida. Võistlejate poolt anti ka leheküljenumber, žürii esimehel ja ühtlasi ainsal liikmel Erikul jäi üle valitud raamatu valitud leheküljelt küsimus välja otsida.

Võisteldi suure entusiasmi ja hasardiga viimse munani, siis jooksid võistkonnad oma munapannidega pliidirõngaid vallutama.

PILLE RENTEL
Bio-geo pressisekretär

Kas ikka edasi raisata või...?

Akadeemik KAPITSA ON ÖELNUD, et inimese elus on mitmeid perioode, üks neist on iseenda raiskamise periood kõige kuldsemas eas (vanuses 14—20 a.). Selles kaunis eas raisatakse end mitmeti.

Üks viisidest on praegu moodsaks saanud pikaajaline nälgimine ehk nn. nulldieet. NEED õpetused levivad iseäraliku kiirusega ja järgijaid leidub. Seesugune tegevus võib-olla isegi üks oma iseloomu tugevuse proovimise viise ning anda ka teatava vaimse naudingu, kuid niisugused ettevõtmised ilma arsti kontrollita võivad kujuneda ka tervise raiskamiseks. Sale ja kaunis saab olla ka ilma pikaajalise nulldieedita.

KUIDAS seda teha ja mida silmas pidada nulldieedi puhul — sellest kõnelebki toitumiskoolis arst TOOMAS VAPRA esmaspäeval, 8. detsembril kell 18 O. Lutsu tn. 2. Kohale on lubanud tulla ja oma elamusi jagada mõned noored, kes on omaalgatuslikult läbi teinud pikemaajalise nulldieedi.

Oma nõusoleku kaasesinemiseks ja küsimustele vastamiseks on andnud mitmed arstiteaduskonna õppejõud.

KAIDO REINASTE
stomatol. osak. II k.

Biblia pauperum ehk mõned sõnad teatri kaitseks

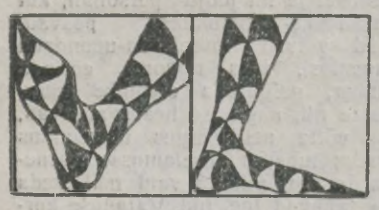

«Teatrit —, nagu kunsti üldse — olen ma ikka pidanud Biblia pauperum*'iks, pildipiibliks... Seepärast on teater alati olnud rahvakooliks noortele, poolharitlastele ja naistele, kellel on veel säilinud madalamat sorti võime petta end ise ja lasta end petta, see tähendab illusioone saada, kirjaniku sugestiooni vastu võtta.» Selle mõttekäigu on kirja pannud A. Strindberg eessõnas oma näidendile «Preili Julie» («Fröhen Julie»).*

Üliõpilased on see huvitav inimkategooria, kelle puhul peaks vähemalt kaks suure dramaturgi poolt esitatud tingimust täidetud olema — üliõpilased on kahtlemata noored ja vastavalt andele ning viitsivusele tõusnud enamasti poolharitlase seisusesse. Tütarlaste, õigemini daamide osakaal alma mater*'i seinte vahel ei tohiks samuti just tagasihoidlik olla. Seega üliõpilaste vaimuelus peaks teater figureerima kui Academia Gustaviana üks kaalukamaid osi. Paljude jaoks ta seda on, veelgi suuremale hulgale paraku mitte. Selle kategoorilise ja veidi ehk ülekohtusegi väite luban endale, olles käinud «Poeedi ja idioodi» esietendusel. Kurb fakt — saali oli kogunenud vaid 60—80 noort inimest. Ülikoolis õppivate tudengite arv on mõnevõrra suurem. Küsitlesin osakonnakaaslasi.*

Teatrivihkajaid tulevaste leheneegrite seas polnud, teatromaane 2—3 siiski leidus. Keskmiselt lükatakse teatrimaja uks valla mõned korrad kuus. Tihedus ühtib keskmisega Eestis ja seepärast usun, et ankeedivastused lubavad teha üldistavaid järeldusi.

Teatris ollakse pettunud. Miks? Põhjusena pakuti nõukogude nn. uue laine lavastuste soliidset osakaalu meie teatrite repertuaaris («Vastutus» Pärnus ja Tallinnas, «Katastroof» Tartus, «Seoses üleminekuga...» Tallinnas jt.). Ometi peaksid riigi majandus- ja sotsiaalprobleemid vähemalt osale ajakirjandustudengitest huvi pakkuma. Ilmselt on viga pakutava vormis. Ebasümpaatse mulje kujunemisele on aidanud kaasa näidendite nõrk dramaturgia, kui mitte selle puudumine. Et meie arvamust mitte subjektiivseks ja ekslikuks, noorusele omaselt eitavaks pidada, lugege võrdluseks ajakirja «Teatr» juunikuu numbrit. Ka Moskva kriitikud halvustavad «Vastutuses» tegevuse vähesust ja ajakirjanduslikku stiili dialoogides. B. Turovski: «Ausalt öelda, see polnud näidend, vaid vestlus ilma tegevuseta.»

Kas vaadelda neid näidendeid kui aja märke, mille loojad pakuvad momendi ekstremaalsemaid probleeme ühiskonnas? Minevikus on see ikka ajakirjanduse pärisosa olnud. Teater on vilets tribüün sellisteks eesmärkideks, kuivõrd veendunud bürokraadid jt., kellest me hädad tulenevad, tavaliselt teatris ei käi. «Vastutusest» ja «Katastroofist» teist «Käopesa» paraku ei tulnud.

Dotsent Marju Lauristinile kuulub mõte, et kui ajakirjandus ei saa oma ülesannetega toime, siis astuvad automaatselt tema rolli teised ühiskondlikud institutsioonid, ka teater. Pikka aega meie press sisuliselt vaikis, pakkudes vaid roosakaid kreemlugusid progressist. Ta kritiseeriv roll jäi täitmata. Tegevusse asus kirjandus, ka näitekirjandus kui oludest siiski vähem sõltuv nähtus. Praegu on murranguline aeg, kuid kriitika tase pole oluliselt tõusnud, kui jätta kõrvale need lood, mis võitlevad aktiivselt joomarluse ja suitsetamisega (kui üliõpilaste vaenlasega nr. 1 laiskuse kõrval). Positiivse näitena nimetaksin S. Valneri artiklit «Kuhu edasi...» «TRÜ» nr. 30—31. Taoliste lugude vajalikkus on kaheldamatu ning mõju määratu. Selle kriitilise artikli ilmumise järel suitsetavad vaid kaks poissi meie toas (nagu varematelgi aegadel). Tütarlaste hulgas on mõju kindlasti veelgi suurem.

Kuid tagasi teatri juurde. Nn. uus laine nõukogude teatris, juhul kui ta lainena matab enamiku teatreid enda alla, seab ohtu biblia pauperum*'i tulevaste põlvede tarvis. Kui eeldada, et käesoleva hetke valusad küsimused lahendatakse, siis kahtlen, kas tulevikus neid näidendeid enam lavalaudadele tuuakse. Järeldus — meie ajastu näitekirjanduse klassika jääb sündimata. Kuid kirjandusteaduse algtõeks on seisukoht, et ideaalne teos ütleb omas ajas midagi olulist ning samas kannab oma kordumatut mõtet ka tuleviku jaoks.*

Eelneva jutu võib ümber lükata teesiga, et näiteks «Scapini kelmused» või «Hamlet» näitavad toonase elu pahesid, naeravad või ironiseerivad nende üle, ja ometi on tõusnud klassikaks. On oluline erinevus — viimati mainitud teosed kujutavad üldinimlikke puudusi. Mišarini, Udami jt. lavatükkides tõusevad oluliseks riigi ühiskondlikud vajakajäämised, mille taustal inimesed ja inimsaatused on muutunud peaaegu silmaga seletamatuks. Kasutades loo alguses olnud tsitaati vormub üleskutse: «Ärgem muutkem teatrit kui pildipiiblit pildiajakirjaks!»

Eelnev kirjalik tekst oli ajakirjandusrebase püüe kaitsta teatrit ajakirjanduslikkuse eest. Ja lõpetagem lõiguga «Preili Julie» eessõna lõpust: «Siin on üks katsetus. Kui see on ebaõnnestunud, siis on aega küllalt uuesti katsetada!»

TAMBET KAUGEMA
žurnalistika I

Esmakursuslaste taidlus

Esmakursuslaste taidluskonkursi paremusjärjestus

1. **Ajaloolased.**
2. **Keemikud.**
3. **koht jäeti välja andmata.**
4. **Juristid.**
5. **Geograafid.**
6. **Defektoloogid.**
7. **Kehakultuurlased.**
8. **Majandustudengid.**
9. **Žurnalistid.**
10. **Füüsikud.**
11. **Matemaatikud.**
12.—14. **Bioloogid, inglise filoloogid, arstid.**

ERIPREEMIAD

Parim meesnäitleja (Hamleti osatäitja ajaloolaste kavast) — **Ilmar Raag.** Parim naisosatäitja — **Madis Morel.** Parim tekstita roll (tööline žurnalistide kavast) — Taivo Paju. Kõige elulähedasema natuuri eripreemia — kassiga mees geograafide kavast. TTRi saavutuste eest — füüsikute kava. Najste õiguste eest võitlemise ülemaailmse komitee eripreemia — defektoloogide kava. Eestis vähe viljeldud jaapani teatri populariseerimise eest — juristide kava. Keha ja vaimu vastuolu leevendamise püüde eest — kehakultuurlaste kava.

Kõiki preemiaga hinnatud taidlejaid palume 10. dets. kl. 20 tulla TRÜ klubi diskosaali. Kavas on sõbralik mõttevahetus žüriiga ja võitjate autasustamine.

Tudeng, kas su tervis mitte kosutust ei vaja?

Kui vajab, siis astu veel täna läbi TRÜ arstipunktist Leningradi mnt. 25 II korrusel ja nõuta endale profülaktooriumi tuusik. Nimetatud asutus pakub Sulle peale soodsate ravi- ja puhkevõimaluste ka neljakordse kindlustatud toitlustamise. Pakutakse ka profülaktoorse toitumise tuusikuid, mille talongide eest saab nüüdsest süüa peale Leningradi mnt. 25 söökla ka Tähe ja Nooruse tänava õppehoone söökla. Sinul endal tuleb tuusiku hinnast tasuda alla kolmandiku — ainult 15 rbl. 30 kop.! Mõtle hästi järele ning tõtta! Lähim vahetus algab täna, 5. dets. ning lõpeb 28. skp., järgmine vahetus algab 5. jaanuaril 1987. a.

TRÜ üliõpilaste ametiühingu komitee tervisekomisjon

Karskusest

EHK MIKS EI MAKSA SEDA ARTIKLIT LUGEDA

Minust tuhiseb mööda üks prillitatud noormees. Vaatan tagasi, ennäe — meie üliõpilaste karskusliikumise liidreid Jaak Ginter.

Kätte jäi saamata ka dotsent Harri Kärtner ja ei aita mind huvitavas küsimuses vanemõpetaja Mati Janter ega ka teaduskonnast lahkunud dotsent Albert Paltser.

Nii jääbki saamata vastus küsimusele: «Kuidas on lood?» Tuleb vaid küsida iseendalt — on see tõsi, et õppejõudude karskusring algab rublase ringiga? Ja kui nende ring hakkab rublase ringiga, siis tekib küsimus, millise ringiga peaks hakkama üliõpilaste karskusring? Kas ümmarguse või lopergusega? Üliõpilaste seast kuuldub hääli, et tudengite karskusring moodustatakse nii ovaalne, et visuaalselt paistab lausa sirge. Siit tekib jälle küsimus: kes suudab üldse mööda seda sirget käia? Reaüliõpilane küll mitte. Asi vajab eeltreeningut.

Mõni noormees on saanud innustust kunagi Inglismaal tegutsenud «masinapurustajaist». Nad nimetavad end «pudelipurustajateks». Kui igaüks haaraks oma oda järele, kaoks ka antud ringi loomise põhjus ja seega ka artikli mõte. Nii et ma ei saa üldse aru, miks ma selle artikli kirjutasin. Ja ära sina ka loe.

Allkirja ei ole
(Õigusteaduskonna laualehest «Mõõk ja Kilp»)

Tuusikud üliõpilastele

Puhkekodutuusikud:

«Pühajärve» 1, 10. 02—21. 02 rbl. 13.80; «Pühajärve» 2 tk., 28. 01—8. 02 rbl. 13.80; «Pühajärve» 10 tk., 29. 01—9. 02 rbl. 13.80; «Pühajärve» 1, 17. 01—28. 01 rbl. 13.80.

Sanatooriumituusikud:

Pärnu «Estonia», luu- ja liigeste haigused 25. 01—17. 02 36.—; Haapsalu «Laine», luu- ja liigeste haigused 23. 01—15. 02 38.40; Haapsalu «Laine», luu- ja liigeste haigused 23. 01—15. 02 38.40; Pärnu «Rahu», günekoloogilised haigused 24. 01—16. 02 48.—; Pärnu «Rahu», günekoloogilised haigused 24. 01—16. 02 48.—; Kaguli «Družba», närvisüsteemi haigused 25. 01—17. 02 48.—; Sotši, vereringe- ja närvisüsteemi haigused 29. 01—21. 02 42.90; Sotši, vereringe- ja närvisüsteemi haigused 29. 01—21. 02 42.90.

Avaldused I kvartali sanatooriumituusikute taotlemiseks esitada TRÜ üliõpilaste aü komiteesse.

Kääriku, 1.—31. dets. 30 kohta, 12.—22. jaan. 30 kohta, 9.—13. märts 60 kohta, 16.—20. märts 60 kohta, 1.—12. aprill 30 kohta, 13.—24. aprill 60 kohta.

Uusi trükiseid

Ülo Lepik, Kalju Soonets. Pideva keskkonna mehaanika II. Tartu 1986, 300 eks., 84 lk., 15 kop.

Retseptiülesanded. Ants Nurk, Leo Nurmand, Margareete Otter. Tartu 1986, 1500 eks., 72 lk., 15 kop.

Farmakoloogia õppetabelid. Margareete Otter, Leo Nurmand. Tartu 1986, 1000 eks., 64 lk., 10 kop.

Leo Päi. Vana arsti mõtisklused. (Tänapäeva meditsiini aktuaalseid probleeme.) Avalik loeng Tartu Riikliku Ülikooli arstiteaduskonna päeval TRÜ aulas 10. oktoobril 1986. Tartu 1986, 800 eks., 36 lk., 5 kop.

Juhiseid skeemprogrammeerimiseks ajajaotussüsteemis DINTES. J. Kiho, E. Saks. Tartu 1986, 300 eks., 40 lk. 5 kop.

Tuberkuloosi antibakteriaalne ravi. Metoodiline abimaterjal tuberkuloosikursuse omandamiseks. Koostanud Heinart Sillastu. Tartu 1986, 500 eks., 44 lk., 10 kop.

Tsentraalse hemodünaamika hindamine tetrapolaarse reopletüsmograafia abil. Metoodiline juhend. Koostanud Eevi Maiste. Tartu 1986, 1000 eks., 36 lk., 5 kop.

Algebra praktikum. Lineaarvõrrandisüsteemid. K. Kaarli. Tartu 1986, 600 eks., 56 lk., 10 kop.

Ülo Hussar. Vereloome- ja immuunorganite histoloogia. Tartu 1986, 1000 eks., 44 lk., 20 kop.

Jaan Sootak. Isikuvastased kuriteod. Tartu 1986, 500 eks., 44 lk., 10 kop.

Eugen Kaitsa. Revisjon ja kontroll kaubanduses III. Tartu 1986, 300 eks., 56 lk., 10 kop.

Ilmar Rebane. Opetus kriminaalseadusest. Tartu 1986, 600 eks., 60 lk., 10 kop.

Ennu Sepp. Urotrakti operatsioonid. Tartu 1986, 1000 eks., 64 lk., 15 kop.

Tiiu Vilimaa. Les grandes etapes de la civilisation française I. Tartu 1986, 100 eks., 84 lk., 15 kop.

On sul taskus liigne rubla?

Vaevalt küll. Kindlasti on lugejate hulgas palju selliseid, kes ei ütleks ära võimalusest teenida pisut lisa kiiresti kuluvale stipile.

Vähendamaks teie jalavaeva sobiva töö leidmisel, hakkab üliõpilaste aü komitee juures tegutsema oma tööbüroo. Selleks et leida just see, mis teile kõige enam sobib, on vaja natuke pastakat ja kääre kasutada. Täitke alljärgnev talong ja laske ta peahoone riietehoius selleks ülesseatud kasti. Sinna mahuvad ka muud asjakohased ettepanekud ja soovid.

Kõigi töömuredega võib pöörduda TRÜ komsomolikomiteesse kolmapäevit 14—15.

NB! Õige pea hakkavad tööpakkumised ilmuma peahoone EÜE stendile.

ÜLIÕPILASTE TÖÖBÜROO

lõika siit!

1. Soovid püsivat tööd või tahaksid aeg-ajalt juhutööd? . . . . .
2. On sul väljaõpe mõnel erialal? . . . . .
3. Kellena soovid töötada? . . . . .
4. Soovid tööd täiskohal või eelistad poolt koormust? . . . . .
5. Märgi kellaajaliselt sinu jaoks sobiv tööaeg. . . . . .

VENIA LEGENDI

Valve-Liivi Kingisepa avalik loeng «Võõrpärisnimede ja nende tuletiste ortograafia» toimub 8. detsembril ph. aud. 128.

Ootame kõiki huvilisi!

ÜTÜ VÄLISKIRJANDUSE RINGI

4. AASTAKONVERENTS toimub reedel, 12. detsembril k. 16 peahoone aud. 104. Kavas üliõpilasettekanded eesti—saksa kirjandussuhetest, Flaubert'i ja Dostojevski kokkupuudetest, Swinburne'ist, XVII saj. alguse inglise luulest, Kanada kirjanduse retseptsioonist Eestis jm.

ÜTÜ nõukogu

ENUREES LASTEL

Kolmapäeval, 10. detsembril kl. 18 toimub Linkbergi-nim. auditooriumis mammutkoosolek «Enurees lastel» pediaatri (Reet Kinks, VI k.), neuroloogi (Mikk Jürisson, V k.), psühhiaatri (Ano Adams, V k.) ja lastekirurgi (Enn Tuulik, V k.) pilgu läbi. Oodatud on kõik tudengid ja õppejõud, eriti pediaatrid! Järgneb diskussioon.

Ringide juhatused

KLUBIS

Laupäeval, 6. detsembril kl. 20—04 EESTI KANTRI AASTALAAT. Oma kaupa pakuvad ansamblid: KUKERPILLID, KAPELL, RODEO, ARTELL, KAVALERID, PÄÄSUPOJAD, JUSTAMENT, RENTAABLUS.

Võistumäng eesti kantri isade tiitlile. Tants ja trall. Puhvet. Šašlõkki ei ole. Hernesupp on.

Pühapäeval, 7. detsembril kl. 21 DISKOÕHTU.

LOODUSKAITSE RING

Reedel, 12. detsembril kell 18 räägib (Vanemuise 46 aud. 327) Omar Volmer Põhja-Ameerika indiaanlastest.

TARTU NAK

esineb esmaspäeval kl. 17 Tartu Linna (Gogoli-nim.) Keskraamatukogus.

ÕIEND

Teatan, et TRÜ lehte nr. 34 («Portree-elamused») on sattunud viga. Tähistati minu 30ndat, mitte 50ndat juubelit.

E. TEGOVA

UUT TEATMEKIRJANDUST

24E—18. Encyclopedie complete de l'automobile de 1885 à nos jours. 2-e éd. Paris. Temps actuels. 1882. 688 p. Reg.: p. 686—688.

Maailma automarkide kirjeldused 1885. aastast tänapäevani. Fotod, neist 61 värvilist.

13E-22. Кино. Энциклопедический словарь. (Гл. ред. С. И. Юткевич). М., Сов. энцикл., 1986. 637 с.

Kokkusurutud vormis filmikunsti ja filmiteaduse ajalugu.

Avaldame sügavat kaastunnet Carol Merzinile ema KERSTI-VERONIKA UIBO surma puhul.

TRÜ üliõpilaste ametiühingu komitee

Toimetaja kt. INDREK UDE

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 5173. MB-10882. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 36 (1470) Reedel, 12. detsembril 1986 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

Mõtisklusrida: „Kas minust sõltub teaduse edasiminek juba täna?“

● TÄNA KL. 14 SAAVAD AULAS KOKKU ÜTÜ LAUREAADID ●

Käesoleval aastal esitati üliõpilaste teaduslike tööde vabariiklikule konkursile 674 tööd (1985. a. 676 tööd), neist 217 TRÜst. Peakomisjon otsustas autasustada 242 võistlustöö autoreid. Kõige suurema arvu auhinnatud töödega oli esindatud TRÜ (95 tööd), järgnesid TPI (76), EPA (38), TPedI (24), TRK (5) ja ERKI (4). Vabariikliku konkursi kõrgeima autasu, I järgu diplomi, rinnamärgi ja rahalise preemia (à rbl. 75.—), saavad TRÜ-st 19 teadustöö autorid, I järgu diplomi ja rinnamärgiga autasustatakse 50 töö ja II järgu diplomi ja rinnamärgiga 26 töö autoreid. TRÜst esitas auhinnatud võistlustöid kõige rohkem filoloogiateaduskond (21), kõrgeima autasu pälvinud uurimusi oli rohkem arstiteaduskonnas (4 tööd) ja füüsika-keemiateaduskonnas (4 tööd).

Kes pälvisid vabariikliku autasu?

I järgu diplomi, rinnamärgi ja rahalise preemiaga autasustati järgmisi TRÜ üliõpilasi:

1. Arstiteaduskonna V k. üliõpilasi **Andres Johansoni, Peeter Essi,** II k. üliõpilasi **Valeri Tiganikku, Alar Seppa** töö «Küüliku kõhunäärme välissekretoorse talitluse regulatsioonimehhanismide uurimine» eest. Juhendaja: ass. I. Vaasa.
2. Arstiteaduskonna IV k. üliõpilast **Aavo Langi** töö «Haloperidooli pikaajalise manustamise mõju tseruleiini käitumuslikele efektidele» eest. Juhendajad: prof. E. Vasar, van.-teadur E. Vasar, asp. Soosaar.
3. Arstiteaduskonna V k. üliõpilast **Andrus Loogi** töö «Aortokoronaarne šunteerimine ägedast müokardi infarktist põhjustatud südame vatsakese raske kahjustuse korral» eest. Juhendaja: n-teadur T. Meren.
4. Arstiteaduskonna VI k. üliõpilast **Margus Ulsti** töö «Ajuverevoolu dünaamika taalamuse stereotaksilise termokoagulatsiooni järgselt» eest. Juhendajad: prof. A. Kaasik, ass. T. Asser.
5. Ajalooteaduskonna V k. üliõpilast **Tõnu Tannbergi** töö «Nekrutikohustus ja maamiilits Balti kubermangudes» eest. Juhendaja: prof. H. Ligi.
6. Bioloogia-geograafiateaduskonna V k. üliõpilast **Kaia Koppelmaad** töö «Fenooli lagundavate bakteritüvede biokeemiline ja molekulaarbioloogiline iseloomustus» eest. Juhendajad: dots. A. Heinaru, n.-teadur M. Kivisaar.
7. Filoloogiateaduskonna V k. üliõpilast **Roman Leibovit** töö «F. I. Tjuttševi ja M. I. Lermontovi lüürika ruumiline mudel» eest. Juhendaja: prof. J. Lotman.
8. Filoloogiateaduskonna V k. üliõpilast **Lea Pildi** töö ««Helisev maailm» A. P. Tšehhovi proosas 1880.—1890. aastatel» eest. Juhendaja: prof. Z. Mints.
9. Füüsika-keemiateaduskonna V k. üliõpilast **Anu Kõiva** töö «Muskariinse retseptori kooperatiivsete omaduste muutusest tema solubiliseerimisel» eest. Juhendaja: dots. J. Järv.
10. Füüsika-keemiateaduskonna V k. üliõpilasi **Armin Seppa** töö «Alküülsulforaatide reaktsioon natiivse ja modifitseeritud atsetüülkoliinesteraasiga» eest. Juhendaja: dots. J. Järv.
11. Füüsika-keemiateaduskonna V k. üliõpilast **Heiki Sõnajalga** töö «Pidev hübriidselt lukustatud moodidega värvilaser ja selle kasutamine ruumilis-ajalises holograafias» eest. Juhendaja: füüs.-mat. kand. R. Kaarli.
12. Füüsika-keemiateaduskonna üliõpilast **Priit Truusalu** töö «$LIKSO_4$ kristalli madaltemperatuurse gaasi uurimine valguse kombinatsioonhajumise meetodiga» eest. Juhendaja: füüs-mat. kand. K. Haller.
13. Kehakultuuriteaduskonna IV k. üliõpilast **Riina Alvret** töö «Kõrgema kvalifikatsiooniga naiskorvpallurite lihaste biomehaaniliste omaduste võrdlus» eest. Juhendaja: dots. A. Vain.
14. Majandusteaduskonna diplomandi **Kiira Svistši** töö «ETKVL Tartu Rajoonidevahelise Kaubabaasi kaubakäibe analüüs» eest. Juhendaja: v.-õp. J. Alver.
15. Majandusteaduskonna diplomandi **Tõnu Heina** töö «Determineeritud ja stohhastilise analüüsi ühendamine» eest. Juhendaja: dots. J. Reiljan.
16. Matemaatikateaduskonna V k. üliõpilase **Toomas Kiho** töö «Parameetri optimaalsest valikust Lavrentjevi meetodis» eest. Juhendaja: prof. G. Vainikko.
17. Matemaatikateaduskonna V k. üliõpilast **Taimo Saani** töö «Iteratsioonmeetod sümmeetrilise maatriksi omavektorite ja omaväärtuste leidmiseks» eest. Juhendaja: prof. G. Vainikko.
18. Õigusteaduskonna VI k. kaugõppeüliõpilast **Olga Danilovat** töö «Ülevenemaalise Erakorralise Komisjoni organiseerimine ja osa võitluses kontrrevolutsiooniga 1917.—1921. a.)» eest. Juhendaja v-õp. M. Ruus.
19. Õigusteaduskonna V k. üliõpilast **Peep Pruksi** töö «Ülekuulatava emotsionaalse pinge seisundi diagnostika instrumentaalanalüüsi meetodil» eest. Juhendaja: dots. R. Maruste.

* * *

Vabariikliku konkursi laureaatide austamisaktus toimub TRÜ aulas reedel, 12. detsembril kl. 14.

JAAK MAAROOS,
ÜTÜ Vabariikliku Nõukogu esimees

Parimad ringid

TRÜ ÜTÜ ringidevahelise võistluse parimad 1985/86. õa.:

loodusteaduskondadest — zooloogia ring (esimees K. Metsaorg, juhendaja prof. H. Remm); — neuroloogia ring (esimees M. Kuklane, juhendaja dots. M. Mägi);

humanitaarteaduskondadest — ajalooring (esimees T. Lukas, juhendajad dots. T. Rosenberg ja õp. V. Tamul).

Kuidas elad, laureaat?

● TOIVO MAIMETS, bioloogiakandidaat, Biokeskuse teadussekretär, üleliidulise konkursi laureaat 1979, olnud TRÜ ÜTÜ nõukogu aseesimees.

Huvi molekulaarbioloogia vastu sai alguse keskkooli lõpuklassidest. Osalesin vabariiklikel keemiaolümpiaadidel. Ühel nendest pidasid huvitava loengu praegused teadusdoktorid Märt Saarma ja Richard Villems. M. Saarma oli muuseas esimene ülikoolist, kes sai üliõpilastöö kõrgeima autasu, NSV Liidu TA medali. Enne keskkooli lõpetamist käisin laboris nõu küsimas, millisesse teaduskonda on parem dokumendid esitada. Vastati, et ükskõik millisesse, ainult mitte kehakultuuri. Nii ma siis 1975. aasta I kursuse bioloogiatudengina molekulaarbioloogia laboris alustasin. Tollal alustatud tööle valgu sünteesi mehhanismi uurimisest sai enda jaoks punkt pandud 1984. aastal kandidaadiväitekirja kaitsmisega Moskva ülikoolis. Uueks uurimisteemaks on onkogeenide struktuur ja funktsioon. Selle teemaga tegeldakse palju Inglismaal. 1985. aastal viibisin minagi Marie Curie Memoriaalfondi uurimisinstituudis, mis asub 20 miili kaugusel Londonist väikelinna Oxtedi lähedal. Memoriaalfond on loodud vähihaigete uurimiseks ja raviks.

* * *

● TRÜ teadusosakonna plasmiidibioloogia laborist saime jutule kohe kolme laureaadiga: 1984. aastal NSV Liidu TA medali saanud MAIA KIVISAAR, kes töötab laboris 1981. aastast, ülikool sai läbi 1983, praegu nooremteadur;

1985. aastal üleliidulise konkursi medali saanud ALLAN NURK tuli laborisse 1982. aastal, ülikooli lõpetas 1984., ka tema on nooremteadur. Mõlema võistlustöö juhendajad olid dots. A. Heinaru ja ENSV TA KBFI nooremteadur,

praegune Põlva Biotehnoloogia Rakenduskeskuse programmi üldjuht JAAN HABICHT, kelle töö pälvis üleliidulise konkursi medali 1981. a.

J. Habichtilt kuulsime, et kõigi kolme töö temaatika puudutab looduses raskesti lagundatavate ühendite mikrobioloogilise degradatsiooni molekulaarseid aluseid ja selle rakendamise võimalusi. Tudengina alustatud tööd jätkatakse tänagi ja selle rakenduslik suund kujuneb ka Põlva programmi üheks temaatikaks. Selle praktilist tähendust meenutavad reostusallikad on ju kõikjal olemas, ja mitte ainult Põlvas.

Plasmiidibioloogia, nagu sai kirja pandud, tegeleb väga spetsiifiliste probleemidega. Kuid nagu kogu molekulaarbioloogia, annab ta tohutuid võimalusi nii teoreetikutele kui ka praktikutele. Kui vaid ülikooli poole pealt vaadata, siis tänapäevane uurimine vajab lisaks bioloogidele, kvalifitseeritud keemikut, matemaatikut (arvutustehnika), õigusteadlast (keskkonnakaitse õiguslik tagamine; uute teadusmeetodite autorikaitse) jne. Seetõttu tahaks soovida tudengile, kes kavatseb teadusesse astuda: tuleb teha enda kallal palju tööd, et silmaring liiga ahtaks ei jääks. Vajalik on ju inimese üldine haritus, sest töö nõuab kokkupuudet paljude teadustega. Nõue, et üldine silmaring oleks laiem. See kehtib kõigi teaduste kohta, millega iganes ka ei tegeletaks.

* * *

(Järg 3. lk.)

● *MIS SEE MUUD ON KUI... UUS ÜHISELAMU? Lähemalt loe 2. lk.*

Mõtisklusrida: „Kas minust sõltub ka komsomolielu tänane seis!“

● HOMME KL. 10 ALGAB «VANEMUISES» TARTU LINNA KOMSOMOLIKONVERENTS ●

Viinis

osales pressikonverentsil Eesti NSV delegatsiooni koosseisus õigusteaduskonna dekaan dots. **Eimar Rahumaa.** Kohtumise eesmärgiks oli sisse seada ja arendada kontakte ajakirjanike, teadlaste, kunstitegelaste ja teistega. Tartust oli delegatsioonis ka partei linnakomitee teine sekretär Albert Saunanen.

Inglismaalt

Filosoofia kateedri juhataja filosoofiadoktor **Ecro Loone** saabus Suur-Britanniast, kus ta viibis 13. oktoobrist 30. novembrini rea ülikoolide ja Briti Akadeemia külalisena. E. Loone pidas loenguid K. Marxi arenguteest, nõukogude filosoofiast ja ühiskondlik-majanduslike formatsioonide teooriast Londoni, Oxfordi, Cambridge'i, Glasgow' ja Ida-Anglia (Colchesteri) ülikoolis. Loengud äratasid elavat tähelepanu, kõrget hinnangut neile tõendab Cambridge'i ülikooli kutse E. Loonele tulla Inglismaale tagasi vähemalt pooleks aastaks.

HARRI INTS

Ungari

külalised Judit Nyerges ja Márta Visóczki tõid soome-ugri keelte kateedri dots. **Paula Palmeosele** meeldiva kingituse. Rahvusvaheline Ungari Filoloogia Selts otsustas autasustada Paula Palmeost teenete eest ungari filoloogia edendamisel János Lotzi mälestusmedaliga. See anti kätte eile nõukogu saalis.

Moskva viis päeva

möödusid imekähku: Kesktelevisioon, «Mosfilm», «Komsomolskaja Pravda» lisaväljaande «Sobessedniku» toimetus, Moskva ülikool, NSVL Ajakirjanike Liit, Kinomaja. Lisaks veel mitmed filmivaatamised ja arutelud, kohtumine ajakirja «Sovetski Sojuz» peakunstnik Aleksandr Žitomirski ja Eesti Raadio Moskva erikorrespondendi Marika Villaga. Põneva nädala eest tänu Ajakirjanike Liidu töötajale Tiiu Laansoole ja noorsooajakirjanike sektsiooni juhatajale «Noorus» toimetajale Linda Järvele. Jaanuaris, kui lehes rohkem ilmumisruumi, püüame Moskvasse sõnas ja pildis tagasi tulla. Tartust osalesid mõlema kõrgkooli lehe toimetajad.

.VARJE SOOTAK

Tartu Kirjanike Majas

istusid teisipäeva õhtul ühise laua taga Noorte Autorite Koondise ja TRÜ parteikomitee ideoloogiasektori liikmed. Ülikooli juhtkonna poolt oli kohal õppeprorektor Valter Haamer. Arutati NAKlaste avaldamisvõimalusi, kirjastamisprobleeme jm. Mitmed noorte ettepanekud («TRÜ» vaheleht, oma klubimaja jt.) kaalutakse ülikoolis läbi ning veebruaris tullakse uuesti kokku.

Teeõhtu nonsensiga

ÜTÜ inglise keele ja kirjanduse ring pühendas 1. detsembri õhtu «Sophokleses» väga iseloomulikule nähtusele inglise kirjanduses — nonsensile. Õhtu sisustas esimene kursus. Sissejuhatuseks esitasid Ene-Reet Soovik, Triinu Pakk, Anneli Külaots ja Aet Varik peatüki Lewis Carrolli Alice'i-raamatust, «Mad Tea Party» (jabur teelaudkond). Järgnevates ettekannetes said kuulajad lühiülevaate nonsenss-värsist ning selle peamistest viljelejatest inglise kirjanduses. Elevust tekitas limerikkude kirjutamise võistlus, mis andis üllatavalt häid tulemusi. Neli kõige vaimukamat limerikku märgiti ära asjakohaste auhindadega.

Infonädal

Mitmed infoteoreetikud on väga tõsiselt väitnud, et peatselt saabuvas infoühiskonnas on võimalus ellu jääda vaid kõige kohanemisvõimelisematel, neil, kes oskavad infot hankida ning kasutada.

15.—19. detsembrini toimub teadusraamatukogus **infonädal.** Elu ja surma vahel valimisest seal veel juttu ei ole, loodetavasti saavad aga teadusse pürgijad siit abi oma teadustööde väiksema vaevaga lõpetamiseks. Teadmiste värskendamine infootsingute vallas ei võiks liiga teha ka kogenud teadusmeestele ja -naistele.

Alates esmaspäevast on uudiskirjanduse saalis eksponeeritud näitus **«Infoväljaanded ülikooli raamatukogus».** Esmaspäevast reedeni kella 8—17-ni on infoosakonna töötajad samas valmis konsulteerima kõiki huvilisi infoväljaannete, infoorganite süsteemi jms. küsimustes. Kateedritel on võimalus saada ka väljatrükke infoväljaannete kohta loodud andmebaasist. Kateedrite ja laborite kollektiividel palume grupikonsultatsioonideks eelnevalt kokku leppida telefonil **3 24 67** või tulla **ruumi 267** — TR infoosakonda.

Teisipäeval, 16. detsembril kl. 15 algab **infoõppus aspirantidele.**

Neljapäeval, 18. detsembril kl. 15 antakse ülevaade teadustööde deponeerimisest. Samas räägitakse ülikooli õppejõudude ja teadurite tähelepanust mõnevõrra teenimatult kõrvale jäänud **Üleliidulisest Teadusliku Informatsiooni Keskusest,** kus säilitatakse NSV Liidus ning VMAN maades kaitstud dissertatsioone ning valminud teadustöid Juttu tuleb ka sellest, kuidas on võimalik nendest materjalidest koopiaid tellida või teada saada, millist tähelepanu on võitnud meie endi poolt kirjutatud ning keskuses säilitatavad tööd.

ÜLLE MUST,
infoosakonna juhataja

Väliskirjanduse bülletään

On ilmunud bülletään 1985. aastal raamatukokku saabunud välisperioodika kohta. See erineb mõneti varasemate aastate analoogidest.

Põhinimestikus on järjestus nüüd **teadusalade** kaupa. Lõpuosas on toodud kõik ajakirjad alfabeetilises järjestuses. Järjekorranumbri järgi leiab vajaliku väljaande süstemaatilisest osast.

Mõne ajakiria juures puudub kohaviit. Sel juhul on tegemist uue väljaandega, mida veel ei ole jõutud kataloogida. Seetõttu ei leia nende kohta andmeid ka meie raamatukogu perioodikakataloogist. Kahe viimase aasta ajakirjad asuvad lugemissaalis.

Bülletääni «Raamatukogusse saabunud välisperioodika. 1985» jagatakse kõigisse kateedritesse ja laboritesse, asjast huvitatud võivad isikliku eksemplari saada raamatukogu infoosakonnast.

Eelteade OVst

8. detsembril **algusega kell 19** toimus Tiigi 14 ühiselamu puhkeruumis kohtumine **ELKNÜ TRÜ asesekretäri Asko Pohlaga.**

Ürituse algatajaiks olid rakendusmatemaatika III kursuse üliõpilased, kes eelmise lehenumbri kaudu kutsusid kuulama ja kaasa arutama ka teisi üliõpilasi, kel on küsimusi just OV teemadel.

Kohal oli umbes 40—50 inimest neljast teaduskonnast (ajalugu, filoloogia, juura, matemaatika). Vestlus läks kiiresti väga elavaks. Küsimusi, väiteid, ideesid, fakte oli nii palju, et sellel korral oma põhimõtteid juba selgemalt esitanud Asko Pohla neile kõigile üksi paraku ei suutnud vastata. Appi tuli **EKP TRÜ komitee sekretär Paul Kenkmann.**

Kogu ürituse üldist kõitvust näitab fakt, et lahku mindi alles kolmveerand üksteist õhtul, kusjuures nelja tunni jooksul ei tehtud ühtki vaheaega, kuigi ruum oli halvasti õhutatav.

Sellest kohtumisest on olemas lindistus, mille alusel ajalehes «TRÜ» ilmub kokkuvõte.

OV aktivist. Miks mitte ära kuulata, kuidas on näiteks matemaatikateaduskonnas juba enne OV printsiipide väljatöötamist iseseisvalt peaaegu kõigega kas hakkama saadud või hakkama saamas

Sensatsioonihuviline. Sulle pakutakse hulgaliselt ilusaid ja lõõvaid mõtteid, kauneid repliike, teravaid, kuid samas ka tasakaalustatud situatsioone.

Keskmine üliõpilane. jututeemaks oli Sinu lähim tulevik!

JUTA ANNUS,
matemaatikute pressisekretär

Peet-Henn Kingisepp 50

10. detsembril sai 50 füsioloogiakateedri dotsent Peet-Henn Kingisepp. Ta on sündinud Tartus arstiteadlasest ülikooli õppejõudude peres. Arstiteaduskonna raviosakonna kiitusega lõpetamise järel 1961. aastal suunati ta individuaalplaani alusel õppima biofüüsikat füüsikamatemaatikateaduskonnas. 1970—1973 oli ta füsioloogiakateedri aspirant ja kaitses 1973. aastal kandidaadiväitekirja. Pedagoogitööd alustas P.-H. Kingisepp juba 1962. aastal füsioloogiapraktikumide juhendamisega. 1973—1975 oli ta spordimeditsiini ja ravikehakultuuri kateedri assistent. Neil aastail alustas ta välise hingamise uuringuid Tartu Kliinilise Haigla funktsionaalse diagnostika osakonnas, kus töö jätkub senini. Füsioloogiakateedris töötab tänane juubilar alates 1975. aastast.

Teadustööd alustas P.-H. Kingisepp juba üliõpilasena — valmis kaks auhinnalist võistlustööd. Teadustöö põhisuunaks on olnud kardiovaskulaarsüsteemi ja hingamissüsteemi talitlusparameetrite pidevjälgimine. Viimastel aastatel tegeleb ta välise hingamise automatiseeritud uurimisega. Ta on selles valdkonnas tunnustatud spetsialist, kelle huvipakkuvat lektoritööd on hinnanud täienduskursuslased, meie ülikoolis ja ka kuulajad väljaspool ülikooli. Kümmekonna aasta vältel on ta TRÜ füsioloogiaringi juhendajana virgutanud teadushuvi paljudes üliõpilastes ja viinud ringi teaduskonna ja ülikooli parimate hulka. Pikki aastaid on ta olnud kursusejuhendaja spordimeditsiini osakonnas. Ta on TRÜ füsioloogiaalase erialanõukogu ja hingamisalase probleemkomisjoni liige, ühingu «Teadus» organisaator oma kateedris, ENSV Tervishoiu Ministeeriumi meditsiiniterminoloogia komisjoni liige. Ülikooli taidluskollektiivide koosseisus on ta esinenud mitte ainult Tartus, vabariigis ja vennasvabariikides, vaid ka mitmetes välisriikides. Juubilaril kui tervisesportlasel on vahele jäänud vist küll ainult mõni Tartu—Kääriku suusamaraton. Ja — lisaks kõigele muule — tagasihoidlikku, arukat, mitmekesiste huvidega ja head huumorit hinnata oskavat Peet-Henn Kingiseppa, kes alati kohe on valmis kaasa lööma, kui mingi töö nõuab tegemist, peetakse nii tööalastes kui ka töövälistes tutvusringkondades hästi meeldivaks seltsiliseks.

Kolleegide nimel
ENNO HANSSON

Mõista, mõista, mis see on: 450 ust, 240 akent?

Just nii palju avausi on TRÜ uuel ühiselamul, mille valmimine pole enam mägede taga.

Ühel lumisel päeval saigi uudistatud, kuidas ehitus on laabunud.

Põnev oli end kujuteda õhuruumi ja 9. korruse vahepeale, kus töölisedki keskhommikul linna panoraami nautisid.

Traadist tõmmates avaneb paraaduks. Iseseisev ekskurss viib läbi koridoride ja juhtmepundarde, üle plaadi- ja raamihunnikute.

Imeväikesed toad osutuvad hoopis ruumikamateks kui esmapilgul paistab. Plaani järgi on neis ruumi vastavalt 2le ja 3le inimesele. Silmapete!

Liftišahtid ootavad lifte, prügišahtid prügi. Rasvakriidine «9» koridori aknal lõpetab meie tõusu. Viimane uks avaneb juba katusele, kust linna panoraam ka lumesajus kenasti paistab. Liftiruumi seina pannakse viimaseid kive.

Täna-homme lõpevad välistööd ning algab viimistlus. Siis lisanduvad 1. ehitusvalitsuse kümnele tehnikule ning kahekümnele puuja müürsepale veel elektrikud, maalrid, krohvijad (kokku 60 inimest) ning muidugi ka ... üliõpilased ise, kelle hooleks jäävad koristustööd.

Vaatamata sellele, et igal korrusel paikneb korrapäraselt 12 boksi, igas 2 tuba, tekib ehitusjärgus fuajeesse tõeline labürint, millest pääsemiseks tuleb tahes-tahtmata tutvust teha ka keldripoolega. Keldris paigaldavad keevitajad torusid.

Lõpuks õnnestub ruumirägastikust leida ka meister Vambola Eesmaa, kes selgitab: «Alustasime 1985. aasta septembris. Ehitust kiirendasid kahed müürivõistlused aprilli- ja juulikuus. Võistluste käigus laoti 3 korrust, kusjuures meie brigaad oli abiväeks. Nüüdseks on müürid valmis ja küttesüsteemid paigas. Sooja hakkab andma Tulbi tänava katlamaja.»

480 kohaga ühiselamu võtmed antakse tellijaile üle 1987. aasta juunis, aadressiga Nooruse tn. 7.

Seoses ühiselamu valmimisega on ülikooli ees veel üks suur mure. Ilus maja tahab ka ilusat sisustust. Reformvoodite asemel on kavas muretseda kena Leedu mööbel. Paraku ei võimalda seda eelarve. Jääb vaid loota, et ministeerium tuleb ülikooli palvele vastu ja eraldab vastavad summad.

Tõenäoliselt saavad uued ühiskööginga korterid vanemate kursuste arstide käsutusse. Kas üürile pääsevad ka tejsed tudengid, näeme järgmise aasta 1. septembril.

ENE VEIKSAAR
TAIVO PAJU,
žurn. I

Eksamite ja arvestuste sooritamise korrast

MATI SALUNDI,
õppeosakonna juhataja

NSVL KKEH ministri käskkiri nr. 660 22. septembrist sätestab õppetöö korralduses mõndagi teistmoodi, sealhulgas ka eksamite ja arvestuste ümbersooritamist. Kehtib ka 11. juunil 1973 kinnitatud eksamite ja arvestuste põhimäärus. Tuletagem sellest üht-teist meelde.

KURSUSEEKSAMID

tuleb teha õppeplaanis ettenähtud eksamisessioonil. Selle kohta koostatakse igal semestril rektori käskkiri, kus on kirjas ka sessiooni algus ja lõpp. Talvesessiooni kohta on igas kateedris rektori käskkiri nr. 1557-ö § 1 13. novembrist k. a. Dekanaatidel on õigus lubada **edukalt õppivatel üliõpilastel eksameid sooritada enne tähtaega,** kui on tehtud nõutavad praktilised tööd ja arvestus. Neid üliõpilasi ei vabastata aga samal ajal jooksvast õppetööst teistes ainetes. Ka nn. arvestussessiooni ajal ei tohi kannatada need ained, kus õppetöö jätkub tunniplaani järgi. Arvestusi ja eksameid ennetähtaegselt vastu võtvad õppejõud peavad aga silmas pidama, et see ei tohi kahjustada teiste ainete huve. Tunniplaaniline õppetöö kestab eksamisessioonieelse päevani. Mingit lisavaheaega aasta õpus ega ka aasta alguses pole õppeplaanides ette nähtud. Eriti puudutab see neid erialasid ja kursusi, kus sessioon algab 5. jaanuarist.

Nendele üliõpilastele, kellel ei õnnestunud mõjuvatel põhjustel (perekondlikud asjaolud, tervis, võistlusreisid) teha eksameid õigel ajal, määrab dekaan individuaalsed eksamitähtajad. **Kellel jäi tegemata mitte rohkem kui kaks eksamit põhjuseta mitteilmumise või läbikukkumise tõttu, peavad võlgnevuse likvideerima kevadsemestri faktiliseks alguseks.** Tasub arvestada, et arstitõendiga ei saa läbikukkumist tagantjärele olematuks teha. Kui võlgnevusi ei likvideerita graafikus ettenähtud ajaks, eksmatrikuleeritakse üliõpilane edasijõudmatuse tõttu. Sessiooni ajal eksami ümbertegemist reeglina ei lubata. Dekaan võib teha erandi ainult ühes aines ühiskondlike organisatsioonide taotlusel, kui selleks on mõjuvaid põhjusi. Eksami võtab vastu sama õppejõud. Dekaani esildise alusel ja rektori (õppeprorektori) loal saab uuesti teha ka «3» või «4». Ühes aines võib eksamit uuesti sooritada mitte üle kahe korra. Komisjonieksamit määrustes ette nähtud ei ole. Kui üliõpilane ei suuda mõjuvatel põhjustel tekkinud akadeemilist võlgnevust likvideerida kehtestatud tähtaegadel, jäetakse ta kursust kordama või eksmatrikuleeritakse. Üliõpilast võib jätta kursust kordama mitte rohkem kui kaks korda stuudiumi jooksul. Teistkordne kursusekordamine võib toimuda ainult arstliku konsultatsioonikomisjoni otsuse alusel. Kursuse kordamised vormistatakse rektori käskkirjaga. Rektor määrab dekaani esildise alusel üliõpilasele need ained, mis tuleb uuesti läbi võtta sõltumata varem saadud hinnetest.

EKSAMIGRAAFIKUD

koostatakse üliõpilaste ettepanekute alusel ja tehakse kõigile teatavaks hiljemalt üks kuu enne sessiooni algust. Igaks eksamiks valmistumiseks tuleb jätta minimaalselt 3—4 päeva. Kui eksamite arv võimaldab, on sessiooni lõppu soovitav jätta 1—2 päeva eelkõige neile, kellel jäi mõni eksam mõjuvatel põhjustel tegemata.

EKSAMID

toimuvad piletite alusel kas suuliselt või kirjalikult. Vormi määrab teaduskonnanõukogu otsus. Eksamineerijal on õigus esitada küsimusi väljastpoolt piletit, anda üleandeid ja näiteid kogu programmi ulatuses. Eksami ajal võivad üliõpilased kasutada programmi ja eksamineerija loal ka teatmekirjandust ning muid vahendeid. Kõrvalisi isikuid lastakse eksamile vaid rektori, prorektori või dekaani loal.

Eksamit hinnatakse hinnetega «väga hea», «hea», «rahuldav» ja «mitterahuldav». «Mitterahuldavat» õpinguraamatusse ei kanta, vaid ainult eksamilehele. Kui üliõpilane eksamile ei tule, märgib eksamineerija eksamilehele «mitteilmunud». Dekaan märgib selle juurde «mitterahuldav», kui selgub, et mõjuvat põhjust polnud.

Tuletagem meelde sedagi, et arvestusvõlaga eksamile lubamine on siiski erandlik nähtus.

Õppeosakond soovib omalt poolt üliõpilastele kivi kotti ning eksamineerijatele kannatlikku meelt. Stipendiumi saamine huvitab enamasti küll ühte poolt, kuid sõltub siiski vastastikusest arusaamisest.

Keeleringi sügiskool stiilist

12. novembril sai teoks ÜTÜ eesti keele ja soome-ugri keelte ringi VII sügiskool, kus jätkati stiiliküsimuste vaatlust. 1986. a. kevadkoolis rääkisid stiilist ja selle funktsioonidest P. Oesk, J. Kaplinski, L. Priimägi, A. Langemets, R. Kasik ja H. Metslang, lisaks 5 üliõpilast. Seekord jätkati möödunud keelekoolis puudutamata jäänud valdkondadega, mis lähtusid põhiliselt tõlketeooriast.

Tiit Hennoste tutvustas tekstilingvistika olemust ja rakendusmehhanisme. Kõneleja näitas, kuidas inimene teatud situatsioonis teksti loob ning kuidas vastuvõtja seda interpreteerib. Väliskeskkonnast tulevate andmete alusel moodustub semantiline projektsioon või teatud fragmentaarne pilt. Sellele lisaks moodustab inimene ruumilise mudeli, kus keelelisele infole lisanduvad paratekstuaalsed, kontekstuaalsed ja kognitiivsed teadmised. Kuulaja interpretatsioon hõlmab sisuliselt sama protsessi vastupidises järjekorras.

Tõlkija peab panema end alati originaali lugeja positsiooni, sest tõlkeprintsiip on ju alati lugejale suunatud, rõhutas oma ettekandes Märt Väljataga.

Kui lähtuda teesist, et keel täidab põhiliselt ekspressiivset, informatiivset ja kommunikatiivset funktsiooni, võiks öelda, et esimesele neist vastab kõige paremini luuletus, kus kasutatakse kunstilist individuaalset stiili. Informatiivsele funktsioonile vastaks sel juhul teaduslik-tehniline kirjandus, kus prevaleerib loogiline stiil. Kommunikatiivsest funktsioonist lähtuvad kuulutused ja propaganda oma sugestiivse stiiliga.

Tõlkija kunst seisneb rikkalikus sõnavara- ja süntaksivõimaluste kasutamises, üleüldse võõrkeele vabas valdamises. Segastest originaaltekstidest kohtadest ülesaamisel on oluline ka tõlkija fantaasia.

Ain Kaalep arutles stiili mõiste üle laiemas plaanis. Kreeka *stylos* tähistas pulka või kirjutusvahendit. Stiil on järelikult tööriist, millega loome kudet (kr. *textus* tähendab kangast või kudet). Kõneleja polemiseeris F. Buttoni mõttega: «Stiil — see on inimene ise!» Stiiliks tuleks A. Kaalepi arvates pidada pigem seda, mida inimene teadlikult taotleb, eemaldudes sellest, mis ta ise on. Stiil on niisiis midagi konventsionaalset, mis ühendab endas keeleliste vahendite valiku printsiibid vastavalt teatud konventsioonile ning lisaks sellele kirjutaja isiklikud taotlused.

Tõlkija ülesandeks on endale eelkõige selgeks teha tõlgitava teose stiil. Vanades keeltes on säilinud mitmed stiilitasandid, milliseid tuleb ka tõlkijal arvestada. Eesti kirjakeele traditsiooni on loonud talupojad koos vaimulikega, aristokraatia keelt pole meil kunagi olnud — see on eesti keele stilistikapärand (mitte halvustavas mõttes), mida tasub silmas pidada .

A. Kaalep tõi esile keele eri tasanditel arvesse tulevad olulisemad aspektid tõlkija jaoks. Kõlalise külje ekvivalentne edasiandmine on tähtis luule tõlkimisel. Ka võib rütm ning sõnade ja lausete pikkus kaasa mängida. Tähele panemata ei saa jätta alliteratsiooni ja assonantsi juhtumeidki. Morfoloogiatasandil saame valida pikemate või lühemate vormivariantide vahel. Semantikas tuleb kõne alla eri keelte erinev emotsionaalne varjund, samuti keele metafoorne käsitsemine. Süntaksitasandil tuleks jälgida originaali teadlikke kordusi. Sageli on vahe selleski, kas kasutada üht pikka või mitut lühikest lauset.

Mainiti ka seda, et toimetaja ei tohiks eirata tõlkija isikupära, nagu tõlkija ise peab pidevalt arvestama autoriga.

Stiilist kõneldi sel korral ka arhitektuuri poole pealt, mis meile kui asjasse pühendamatuile eriti huvitavat teavet pakkus. Arhitekt Martti Preem tutvustas õdusas kohvilauavestluses Tartu ehitiste stiililist omapära.

Meelelahutuslikus osas viisid I kursuse üliõpilased meid ajas 300 a. tagasi — piiblikonverentside ja tollaste keeleküsimustes puhkenud kirgede aega. Ohtu lõpetas T. Tõnissoo, L. Kingisepa ja P. Erelti korraldatud meeleolukas viktoriin.

Seekordne keelekool oli esmakordselt planeeritud vaid ühele päevale, kuid õigustas sellisenagi oma toimumist. Lisaks uutele teadmistele said osalejad kaasa ehk ka mõningase annuse keeleringlaste ühtekuuluvustunnet. Ürituse korraldamise põhiraskust kandsid ringi juhendaja Valve-Liivi Kingisepp ja II kursuse üliõpilased, kellele võlgneme tänu selle traditsiooni jätkumise eest.

KÜLLI POKK,
ÜTÜ eesti keele ja soome-ugri keelte ringi esinaine

Kuidas elad...

(Algus 1. lk.)

● **Majandusteaduskonna dotsent JANNO REILJAN, üleliidulise konkursi laureaat 1976; omaaegne ÜTÜ majandusüberneetikaringi esimees ja käesoleva aastani ringi juhendaja; noorte majandusteadlaste vabariikliku nõukogu juhatuse liige selle asutamisest (1981) peale.**

Esimese teadusliku töö kogemuse sain esimestel kursustel väljaspool teaduskonda, kuid kolmandal kursusel pakkus professor H. Müür lepingulist tööd kateedris. Sellest ajast peale sai tehtud juba iseseisvaid töid. Diplomitöö ja võistlustöö «Matemaatilis-statistiliste meetodite kasutamine töötajate haigestumiste põhjuste analüüsis» põhineski sellel. Töö juhendajaks oli praegune kolleeg J. Karu. Kandidaadiväitekirjas jätkasin uurimist matemaatilis-statistiliste meetodite kasutamise võimaluste uurimist majandusanalüüsis. Töö kirjutasin ja kaitsesin (1980) Moskva RÜ majandusarvestuse ja -analüüst kateedris. Edasise uurimise käigus olen seda teemat vaadelnud veelgi laiemalt: kui matemaatiliste meetodite ja arvutustehnika kasutamist majandusprotsesside juhtimisel. 1983—1984. aastal tutvusin selles uurimissuunas tehtavaga ka Saksa LV-s Bonni ülikoolis.

Olen tudengitele pidanud vähemalt kaheksat loengukursust, mille hulgas on ka teadusliku töö alused. Noortele tudengitele tahaks soovida enda jaoks korduvalt tunnetatud tõdemust. — Igasuguse eduka tegevuse eelduseks on **endale sobiva eriala valik.** *Isiklikult võin tänulik olla majandusüberneetikale, mis täielikult vastab minu huvide ja võimete struktuurile.*

Tahaks soovitada juba esimestelt kursustelt peale **otsida probleemi,** *mis oleks piisavalt suur, andmaks tööd kogu eluks ja teiseks otsida* **juhendaja,** *kes vanema kaaslasena annaks nõu ja aitaks õigel rajal püsida.*

Qua vadis, arstiteaduskonna ÜTÜ?

Arstiteaduskonnas viivad üliõpilasteadust edasi kümneliikmeline teaduskonnanõukogu dots. Taavo Seedre juhendamisel ning 26 ÜTÜ ringi. Kõikide kateedrite juures töötavad ringid, eranditeks on nakkushaiguste ja dermatoveneroloogia kateeder, kus tegutseb vaid dermatoloogia ring. Ring ei tööta ka patofüsioloogia kateedris, puudub vanem. See on oluline lünk, sest just patofüsioloogia ring peaks olema lüliks nooremate kursuste ja kliiniku vahel.

Eelmise aasta põhjal tunnistati teaduskonna parimateks neuroloogia ja farmakoloogia ringid, üleülikoolilises arvestuses jõudsid neuroloogid aga kolme parima hulka. Soovime neile palju jaksu ka edaspidi nii tublid olla. Eelmisel aastal oli ringi vanemaks praegune intern **Aaro Toomela,** sellest semestrist **Margus Kuklane** (ravi V). Juba mitmendat aastat on väga edukalt ringi teaduslik juhendaja olnud **dots. Matt Mägi.**

Kevadel valmis ringides kokku 104 võistlustööd, vabariiklikul konkursil auhinnati neist kahteteist. Kevadkonverents toimus traditsiooniliselt mai alguses. Avaplenaaristungi teema oli seekord «Biorütmid ja kronomeditsiin». Konverentsiks trükiti teeside kogumik 169 tööga. Sel aastal on avaplenaaristungi teemaks «Valu sündroom meditsiinis».

Eelmistel aastatel on ÜTÜ töö põhivormideks olnud juba mainitud võistlustööde konkurss, kevadkonverents ning lisaks aasta ringi toimuvad ringisisesed ettekandekoosolekud. On puudunud aga aktiivne organiseeritud ringidevaheline koostöö. Korraldati küll üksikuid ühiskoosolekuid, kuid need ei jõudnud laiema auditooriumi ette. Sellest semestrist oleme ÜTÜ teaduskonnanõukogu ning ringide juhatuste eestvedamisel korraldanud kompleksloengu jämesoolevähist, foorumi pankreatiidist ja mammutloengu laste enureesist. Tundub, et uus töövorm on populaarsust võitmas. Sellest annab tunnistust aktiivne osavõtt. Suurimaks tunnustuseks oli aga õppejõudude, tohtrite ning internide osalemine üliõpilaste ettevõtmistest.

Tudengite poolt taoliste kompleksloengute pidamine on ÜTÜ tööst täiesti uus kvaliteet, sest ÜTÜ üks peamisi ülesandeid ongi just üliõpilaste erialaste teadmiste täiendamine ja süvendamine. Kompleksloengul on erinevatel ringidel võimalus antud teemal pidada diskussioone, ideaalne oleks üritus, kus ühiselt esinevad just erinevate erialade esindajad, näiteks terapeudid ja kirurgid. Sellega paraneb teadmiste kvaliteet ning terviklikkus, mõnevõrra väheneb vahe kitsaste erialade vahel. Meie kõigi eesmärgiks on ju saada heaks arstiks, selle nimel tasub ühiselt pingutada!

Järgmiseks semestriks on plaanid peetud. Räägime teemadel: äge koronaarpuudulikkus; kopsuvähk; äge kõht; komatoossed seisundid.

Loodame, et kevadsemestri alguseks näeb trükivalgust ÜTÜ ringkiri, mis ilmub arstiteaduskonna ÜTÜ ajaloos esmakordselt. Ettepaneku tegi dekaan prof. A.-E. Kaasik ning ÜTÜ nõukogu pani kirjatükid kokku. Ringkirjast saame lugeda olulisemat teavet ÜTÜ nõukogu ja ringide kohta, trükime ära võistlustööde konkursi juhendi ja eelmise aasta tööde tulemused. See saab olema nii öelda väike ÜTÜ käsiraamat, millest on kindlasti kõigile üliõpilasteadureile kasu .

Kokkuvõtteks tuleb öelda, et me ei pea oma ÜTÜ pärast häbi tundma, kuid palju on veel kasutamata võimalusi. Ootame kõigilt tudengitelt pealehakkamist, õppejõududelt mõistvat suhtumist ning soovime kõigile ÜTÜlastele kannatlikku meelt ja visadust teaduspõllu harimisel!

TOOMAS SÄREV,
ravi V k.,
arstiteaduskonna
ÜTÜ nõukogu esimees

Kaks pluss kaks diplomit ühte peresse

Ei ole harulduks, et abikaasad õpivad ühel kursusel, saavad õppetööga kenasti hakkama ning viienda kursuse kevadel ulatatakse mõlemale diplom.

Harulduseks võib lugeda aga perekond Pajusalu, sest kahele kõrgkooli lõpudiplomile lisandus kaks ÜTÜ vabariikliku konkursi I järgu diplomit. Kaalu lisab juurde fakt, et kõige kiiremal perioodil tulid juurde pisipoja eest hoolitsemise mured.

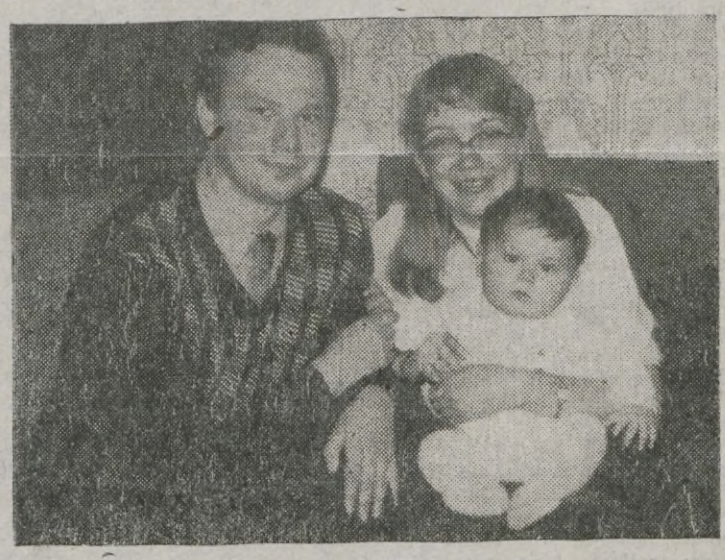

— Kuidas suutsite kõigega toime tulla?

Renate Pajusalu: Kui talvine eksamisessioon oli möödas, püüdsime maksimumi oma ajast kirjutamisele pühendada. Kõike muidugi ei jõudnud — töö lõpetamiseks tuli aega näpistada väikese Miku kõrvalt. Palju aitasid ka vanemad. Mul on üldse vedanud. Olen kodus elanud, ega kujutagi hästi ette, kuidas on võimalik oma teadustööga edukalt tegelda ühiselamus elades.

— Teie töö on ainulaadne selle poolest, et olete osanud seostada humanitaarteaduse täppisteadusega.

R. P.: Minu töö «Üldküsilause kommunikatiivseid funktsioone eesti keeles», mida juhendas prof. Haldur Oim, käsitleb üld- ehk *kas*küsilause kasutamist dialoogis. Selgub, et «puhast» üldküsimust sisaldab see harvemini, kui võiks arvata. Paljudel juhtudel on küsija eesmärgiks olnud hoopis paluda või käskida, väljendada oma suhtumist kõnesolevasse, küsida erikküsimus jms. Selliste uuringute kaugem eesmärk on muuhulgas loomuliku dialoogi mudeli väljatöötamine arvuti jaoks.

— Siinkohal peab mainima, et Renate Pajusalu on lõpetanud Nõo Keskkooli. Kooli, mis äsja tähistas oma 300. aastapäeva ja kus esimesena Nõukogude Liidus hakati tegelema arvutiõpetusega. Kuidas aga juhtus, et astusite filoloogiateaduskonda?

R. P.: Küllap sai villand. Meil oli ju matemaatikat-füüsikat ligi 25 tundi nädalas. Aga ma ei kahetse, et õppisin just Nõos. Tugev reaalainete baas kulub ära igal erialal.

— Kuidas vanemad suhtusid teie valikusse?

R. P.: Nemad ei teinud küll mingeid takistusi.

— Teil, Karl, tuli tegelda teistsuguste probleemidega?

K. P.: Minu uurimus «Muutusi Karksi murraku mõnede verbivormide tarvitamisel», mille juhendajaks oli dots. Aino Valmet, käsitleb Karksi murraku assimileerumise probleeme. Kuna taolisi uuringuid polnud Eestis varem tehtud, tuli traditsioonilise dialektoloogia ja moodsa sotsiolingvistika meetodite põhjal välja töötada oma analüüsimudel.

— Miks valisite just Karksi murraku?

K. P.: See sai teadlikult valitud, sest Mulgi murre asetseb Põhja- ja Lõuna-Eesti murdeala piiril ning sealses keeletavas on toimunud mitmeid huvitavaid muutusi. Karksi murrak on aga keskne Mulgi murdes. Jälgisin eri põlvkondade keelekasutust. Töö andis põnevaid resultaate. Näiteks liitvormides kipuvad segunema põhja- ja lõunaeestilised vormimoodustusmudelid. Üldiselt muutub Karksi murrak üha enam põhjaeesti ühiskeelega sarnasemaks, ehkki säilitab visalt mõningaid vanu lõunaeestilisi murdejooni.

— Teema teadlikust valikust räägib ka see fakt, et töö kasvas välja eelmiste aastate kursusetöödest ja Karl on saatnud Emakeele Seltsile Karksi murraku tekste võistlustööna.

— Õppisite ise Karksi murraku ära?

K. P.: Seda paratamatult.

— Mida ütleksite üliõpilaste kui teadusega tegelejate kohta?

R. P.: Üldiselt on väga kahju, kui juhendaja peab üliõpilast nõ. kättpidi teaduse juurde viima. Sageli tudeng ei tea sedagi, millised erialased ajakirjad on TRÜ raamatukogus saadaval. Karli kohta peab küll ütlema, et tema teadis algusest peale, mida ta oma töös tahtis saavutada, missuguse resultaadini jõuda.

— Siinkohal langeb abikaasa arvamus täielikult kokku dots. Aino Valmeti arvamusega, kes iseloomustas Karl Pajusalu kui töökat ja sihikindlat noort teadlast.

— Millised on olnud teie suhted ÜTÜ ringiga?

K. P.: Renate oli mitu aastat ringi nõukogu esimees.

R. P.: Organiseerimistööd oli küllaltki palju. Meil oli aga väga aktiivne ja teotahteline kollektiiv. Peaaegu kõik ringi liikmed esinesid ettekannetega oma tööst. Juhuslikke inimesi nagu ei olnudki.

Teie soov praegustele üliõpilasteadlastele?

R. P.: Soovitaks vahest rohkem endas selgusele jõuda, et oleksid sihid kindlalt teada.

K. P.: Rohkem lugeda kirjandust just praegu oma erialal päevakorral olevast.

— Öelge palun, missugust iseloomujoont hindate oma abikaasas kõige enam?

R. P.: Mõistvat suhtumist sellesse, et abikaasa tegeleb ka millegi niisugusega, mis võtab pere kõrvalt aega.

K. P.: Samad sõnad.

— Missugused on teie edaspidised plaanid?

Tegelda edasi samade uurimuste kallal.

— Selleks teile palju jõudu!

Aitäh!

Kunagised laureaadid: Lembit Rägo, Eero Vasar ja Mihhail Gus.

Lehekülje koostasid:
PEETER JÄRVELAID
MALLE RÜÜTLI

Kaheksa impulssi Betti Alverist

— Betti Alveri kohta meie luulepildis ei saa täita keegi teine. Alver kirjutab ainult temale iseloomulikku luulet, mida ei saa segi ajada kellegi teise omaga ja ilma milleta meie luule oleks võrratult vaesem.

— Betti Alver — see on sõnad, valgus ja tuul.

— Betti Alveri luule puudutab meie hingekeeli.

— See luule on õhuline, mänglev, kirgas ja alati ootamatult siiras.

— See luule on erakordselt sugestiivne — kohe meenuvad tsükkel «Üle sõnade serva» ning luuletused «Tuulelapsed», «Kaks saarlast» ja teised.

— Hindamatu väärtuse annavad minu meelest tema loomingule emotsionaalsus, inimlikkus, selliste hingeväärtuste nagu headuse, truuduse, helluse, tunnetamisoskuse hindamine, inimese püüdlus järjest suuremale täiuslikkusele koos protestiga kõige selle vastu, mis piirab vaimset sõltumatust ning loomingut.

— Maailmavalu. Missioonitunnetus. Kaduviku, inimese tühisuse tajumine. (Enese)iroonia. Uhkus. Armastus elu vastu.

— Betti Alver? Ülimalt heitlik, nukker, endassesüüvinud. Tihti pettunud, kohati masenduses, vähel säravalt rõõmus. Ja see vabisev rõõmuhelk või killuke helget valgust, mis kumab meile vastu läbi minevikutuha või nukrate meenutuste nooruspäevi lõõmavast innust, on lugejale ühtäkki kui omaette väikese

maailma avastamine.

november 1986

Eesti filoloogia I

Kohtumispaiku oli kolm

Tõnis Aviksoni nimi ja väljakuulutatud teemade hulgas figureeriv Tšernobõl tõid 5. detsembril teadusraamatukokku konverentsisaalitäie kuulajaid-küsijaid. On võimatu refereerida kõike ligikaudu viis tundi kestnud esinemisel öeldut. Valisin seetõttu ülevaateks paar meeldejäänumat teemaringi, mis kohtumise põhilise arutlusobjektiga — Tšernobõl — kattusid osaliselt.

Kõigepealt tõe ja ajakirjanduse vahekorrast, millega tihedalt seostub avalikustamine. Nagu T. Avikson möönis, on tema «Noorte Hääle» kirjutiste sarjas antud mõndagi läbi lillede, ridade vahel ja all. Tõde on mitmekihiline ja oleneb juba konkreetsest lugejast, mitmenda kihini ta jõuab. Märkimata ei jäänud, et Lääne kõikvõimalikud infokanalid (väheste eranditega) on tema lauseid suvaliselt ja kontekstiväliselt tsiteerides jõudnud nn. 99. astme tõeni — sinnani, kus mõte moondub suisa vastupidiseks. Hea ei olevat asi meie oma ajakirjanduseski. Ausaid ja südametunnistusega kirjutada tahtvaid ajakirjanikke leidub, kahjuks on nende teel veel palju kõikvõimalikke instantse. Ka selliseid uut moodi mõtlejaid, kes R. Järliku sõnutsi mõtlevad uut moodi, kuidas vana viisi edasi elada. Kommentaariks pidi T. Avikson kordama tõsiasja, et oludest hoolimata peab ajakirjanik õppima väljenduma viisil, mis siiski selgitab tõe. Juhul kui see osutub võimatuks, on targem vaikida.

Tõnis Avikson, kes kõigis oma viimase aja artiklites on toonitanud avalikustamispoliitika vajalikkust ja suurenemist, ei jätnud seda teemat puudutamata ka kohtumisel. Tšernobõl oli õppetunniks, et igasugused kunstlikult tekitatud infoaugud on meile ainult kahjuks. Tühja koha täidavad vaenulikud propagandakeskused ning hiljem on objektiivset infot levitada võrratult raskem. Muu hulgas ütles esineja sedagi, et meie vabariigi väljaanded on ses suhtes keskajakirjandusest kümmekond aastat maas.

Rääkides sellest, et suurem osa meie juhtkonnast on orienteeritud avalikkusele kõikides elusfäärides (kaasa arvatud senised tabud — sõjavägi jm.), rõhutas T. Avikson korduvalt võitlust. Vana ei asendu uuega mitte iseenesest, vaid ainult võitluses, mis kohati äärmuslikult teravaid vorme võtab. Kõik peamine otsustub INIMESE tasandil. Siinkohal on paslik tsiteerida T. Aviksoni tänavuaastase 21. septembri «Edasist»: «KUI aga juhid räägivad üht, elu läheb teist rada, siis lähevad teist rada ka inimesed, kohandudes, laveerides ja mõeldes üksnes egoistlikele huvidele.»

* * *

Pikemat käsitlust väärib kohtumise korraldus. Kui T. Avikson oli **teadusraamatukogu konverentsisaalis** paar tundi lippudega ehitud mikrofoni kasutamata kohalolijatega lävinud, tõusis raamatukogu esindaja ja teatas kohtumise lõppemisest — ruumi vajatavat järgmiseks ürituseks — ning surus esinejale lilled pihku. T. Avikson, ajalimiidist eelnevalt informeerimata ja seetõttu esinemisjärjega alles sissejuhatavas osas, tegi ettepaneku jätkata **kohvikus.** Kui sinna valgunud publik oli kümmekond minutit oodanud, teatati, et üritus jätkub **auditooriumis 206.** Sellesse kitsukesse ruumi kiilus end maksimaalne arv kuulajaid. Imelik küll, kuid juba paarikümne minuti möödudes teatati, et raamatukogu vajab sedagi ruumi muuks otstarbeks. Kas varem ei teatud? Kuulajate hulgas olev **keskarhiivi** töötaja pani ette siirduda nende majja, mida ka üksmeelselt tehti. Sealne sadakond kuulajat mahutav saal sai viimase võimaluseni täis. T. Avikson mainis, et raamatukogus tuleb hakata oma töös ümber orienteeruma. Huvitav oleks teada, kas raamatukogu töötajad olid tõesti nii naiivsed, et eraldasid populaarsele kommentaatorile esinemiseks ainult kaks tundi. Ning miks ei leitud mõnd vastuvõetavamat lahendust kohtumise jätkamiseks?

Üldine õhkkond oli kõigis kolmes kohtumispaigas avameelne. Kuigi vastajat tsiteerides pole olemas halbu küsimusi, on vaid halvad vastused, jäi mõnedest pärimistest mulje, et küsija polnud korralikult läbi lugenud T. Aviksoni enda artikleidki, räägimata keskajakirjanduses ilmunust. Mõnevõrra nõõkida said Aviksonilt naiskuulajad — ju ta toetab naiste ja poliitika lahushoidmist.

Tõnis Aviksoni küllaltki minakeskne esinemismaneer võis sel kohtumisel kas meeldida või mitte, ükskõikseks ta vaevalt kedagi jättis. Aga just ükskõiksus ongi see, mida esineja Bruno Jasieńskile viidates pidas kõige kurja juureks.

IVO RULL,
žurn. II k.

Zooloogid Leningradi RÜ-s

Novembri algul oma 40. aastapäeva tähistanud zooloogiaringi liikmed viibisid hiljuti Leningradi RÜs. Tartu ja Leningradi ülikooli sidemetel on pikk ajalugu. Peterburi ülikooli lõpetas esimene eestlasest zooloog Johannes Piiper, seatse ülikooli kasvandikud olid sajandi algul Tartus töötanud zooloogid Konstantin Saint-Hilaire ja Sergei Malõšev. Leningradis kaitsesid oma doktoriväitekirju professorid Hans Remm ja Harry Ling.

Tartlasi huvitas bioloogide ettevalmistuse süsteem. See erineb nii mõnetigi meie omast. Suur osa esmakursuslastest on lõpetanud kõrgetasemelised bioloogia erikoolid, kus õpetajatena töötavad ka ülikooli õppejõud. Kitsama eriala valivad bioloogiatudengid juba teisel kursusel. Kõik lõpetajad saavad bioloogiaõpetaja kutse, kuigi vastav eriharu puudub. Seega toimub Leningradi ülikoolis pedagoogide ettevalmistus põhimõttel: tulevase õpetaja parim ettevalmistus on tema põhjalikud erialased teadmised. Pedagoogilised erikursused on asendatud bioloogiliste erialaainetega, praktiliste pedagoogivõtete ja õpetamismetoodikate omandamine toimub koolipraktika ajal.

Mõnevõrra üllatav oli kuulda raskustest lõpetajate töölesuunamisel. Tavaliselt on pooled lõpetajatest leningradlased, kes kodulinnast ei soovi lahkuda. Samal ajal on aga erialase töökoha saamine keeruline. Seetõttu asuvad paljud andekad lõpetajad ülikooli või teadusinstituutide asemel tööle teaduskeskustest eemal olevates Nõukogude Liidu piirkondades. Loomulikult peavad seal vastu ainult kõige visamad ja tugevamad... Parimaks ja ihaldatumaks töökohaks ülikooli lõpetanud zooloogile on NSVL TA Zooloogiainstituudi laborandi koht. Ainult üksikud lõpetajad pääsevad kohe pärast ülikooli aspirantuuri.

Enamik Leningradi RÜ teaduskondadest asub vanas peahoones Neeva kaldal. Muidugi on vana hoone kiiresti arenevale ülikoolile kitsaks jäänud. Üllatav oli suur kuulutuste ja mitmesuguste teadete ning kirjakeste uputus ülikooli kõige käidavamas kohas, peahoone teise korruse pikas koridoris. Tahtmatult meenusid meil nii päevakajalised arutlused OV-st ja algatusliikkusest, informeeritusest ja avalikustamisest ning kõige selle taustal paljude aastate vältel ummikusse jooksnud katsed avada teadetetahvel Tartu ülikooli kõige käidavamas kohas — raamatukogus.

Peale ülikooli külastati ka Leningradi paljusid muuseume, Ermitaaži oma hiiglaslike kultuurivaradega. Tagasisõidul oli aga kõigi Leningradis viibinute otsus üksmeelne: tartlastel pole midagi häbeneda, meie ülikool on tõesti üks Nõukogude Liidu juhtivaid kõrgkoole.

JAANUS KIILI

Tähelepanu!

PRESSISEKRETÄRID!

Kõik, kõik tulge ilmtingimata toimetusse teisipäeval, 16. detsembril kl. 16:

1) selle semestri otsad kokku
2) novembri parimad lood leiab igaüks ise,
3) kaasa võtta huumoripaun,
4) novembrikuu «TRÜ» ülevaade Triin Rahnult,
5) Leningradi külaliste vastuvõtt,
6) vaheaja reis, nääriõhtu.

* * *

Esmaspäeval, 15. detsembril kl. 17 saab sel semestril viimast korda osaleda ajakirjandusõppusel ph. aud. 235. Kaasa võtta viimase nädala parim ja halvim lugu «Edasist» ning ülevaade viimasest EPA lehest.

AADU ARRAK

Ööl vastu 29. novembrit lakkas tuksumast TRÜ poliitilise ökonoomika kateedri dotsendi, kommunist Aadu Arraku süda. Ootamatult lahkus viljakas majandusteadlane, hea pedagoog ja aktiivne ühiskonnategelane.

Aadu Arrak sündis 9. oktoobril 1929 Tartus. Pärast EPA lõpetamist töötas insenerina Keila MTJis, seejärel läbis Tartu ATPs tee insenerist direktorini. 1972. aastal kaitses kandidaadiväitekirja ning siirdus tööle TRÜ poliitilise ökonoomia kateedrisse. Vaid kuu aega tagasi kaitses Aadu Arrak doktoriväitekirja...

Pole enam võimekat organisaatorit ja head kolleegi, EKP Tartu Linnakomitee mitmete koosseisude liiget, TRÜ ühiskonnateaduste kateedrite nõukogu asejuhatajat. Aktiivse ja tulemusliku töö eest oli Aadu Arrak autasustatud Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga ja V. I. Lenini 100. sünniaastapäeva medaliga.

Hästi oli ta tuntud ka «Edasi» majanduskommentaatorina ja ühingu «Teadus» lektorina. Kolleegidele, kelledega ta vaid mõni tund enne surma oli energiliselt arutanud tulevikuplaane, jääb ta meelde südamliku ja abivalmina, alati toimekana.

**EKP TARTU LINNAKOMITEE
TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL**

MADIS VÄLJA

8. detsembri hommikul lakkas tuksumast TRÜ rahvamajandusharude ökonoomika kateedri juhataja, kommunisti, dotsent Madis Välja süda. Meie hulgast lahkus aktiivses loomeeas viljakas juhtimisteadlane, hea spetsialist ja aktiivne ühiskonnategelane.

Madis Välja sündis 12. juunil 1936 Leningradi oblasti Kingissepa rajoonis. Pärast Leningradi Metsatehnilise Akadeemia lõpetamist töötas «Kooperaatori» Tartu filiaalis insenerina ja peainsenerina. 1972. aastal lõpetas TRÜ mittestatsionaarse aspirantuuri ja kaitses kandidaadikraadi. TRÜ rahvamajanduse ökonoomika kateedris töötas alates 1974. aastast, algul vanemõpetajana, 1980. aastast dotsendina ja 1982. aastast kateedrijuhatajana. Kaitsmata jäi valminud doktoridissertatsioon.

Meie hulgas ei ole enam organiseerimisvõimekat head kolleegi, EKP Tartu Linnakomitee liikmekandidaati ja liiget aastatel 1980—1983, linnakomitee juures asuva teadus- ja tehnikanõukogu presiidiumi liiget, linnanõukogu saadikut, marksismi-leninismi ülikooli kauaaegset lektorit, Tartu Inseneride Maja presiidiumi liiget ja sektsiooniesimeest.

Madis Välja oli hästi tuntud ühingu «Teadus» lektorina ja konsultandina paljudes Tartu ettevõtetes. Kolleegidele jääb ta meelde nõudliku, südamliku ja taktitundelise inimesena.

**EKP TARTU LINNAKOMITEE
TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL
TARTU INSENERIDE MAJA**

Tuusikud

1987. aastaks on aü-komiteele saabunud järgmised sanatooriumi- ja puhkekodutuusikud:

I kvartaliks

Jürmala «Selga»	**20. 02.—15. 03.**	**— vereringeh.**	**— 41.40**
Pärnu «Estonia»	**19. 01.—11. 02.**	**— liigesteh.**	**— 36.—**
Pärnu «Rahu»	**25. 01.—17. 02.**	**— liigesteh.**	**— 34.50**
Pärnu «Rahu»	**14. 03.— 6. 04.**	**— liigesteh.**	**— 34.50**
Pärnu «Rahu»	**9. 02.— 4. 03.**	**— seedeel. h.**	**— 48.—**
Haapsalu «Laine»	**16. 01.— 8. 02.**	**— liigesteh.**	**— 38.40**
Haapsalu «Laine»	**23. 01—15. 02.**	**— närvisüsteemi h.**	**— 38.40**
Pärnu «Sõprus»	**21. 03.—13. 04.**	**— vereringeh.**	**— 34.50**
Pärnu «Sõprus»	**10. 01.— 2. 02.**	**— vereringeh.**	**— 34.50**

Puhkekodudesse:

Pühajärve	**29. 01.— 9. 02.**	**— 3 tuusikut**
Pühajärve	**18. 03.—29. 03.**	**— 1 tuusik**

II kvartaliks

Pärnu «Sõprus»	**9. 06.— 2. 07.**	**— vereringeh.**	**— 48.—**
Pärnu «Rahu»	**11. 05.— 3. 06.**	**— närvisüsteemi h.**	**— 34 50**
Pärnu «Rahu»	**7. 04.—30. 04.**	**— liigesteh.**	**— 34.50**
Pärnu «Rahu»	**1. 05.—24. 05.**	**— günekol. h.**	**— 48.—**
Pärnu «Estonia»	**29. 04.—22. 05.**	**— liigesteh.**	**— 36.—**
Pärnu «Estonia»	**10. 06.— 3. 07.**	**— liigesteh.**	**— 36.—**
Haapsalu «Laine»	**5. 04.—28. 04.**	**— närvisüsteemi h.**	**— 38.40**
Jürmala «Maiori»	**29. 05.—21. 06.**	**— vereringeh.**	**— 36.90**
Moldaavia «Dnestr»	**22. 04.—15. 05.**	**— seedeh. ja diabeet. h.**	**— 48.—**
Boržomi «Likani»	**6. 06.—29. 06.**	**— seedeh.**	**— 43.50**
Boržomi «Likani»	**21. 05.—13. 06.**	**— seedeh.**	**— 37.50**
Odessa «Rodina»	**6. 05.—29. 05.**	**— vereringeh.**	**— 39.—**
Tshaltubo «Družba»	**5. 06.—24. 06.**	**— liigesteh.**	**— 33.—**
Pjatigorsk	**29. 05.—21. 06.**	**— liigesteh.**	**— 48.—**
Pjatigorsk	**3. 04.—26. 04.**	**— liigesteh.**	**— 48.—**
Bakuu «Garanguš»	**26. 06.—19. 07.**	**— neeruh.**	**— 43.50**

Puhkekodudesse:

Pühajärve	**12. 05.—23. 05.**	**Võsu**	**2.06.—13. 06.**
Võsu	**1. 06.—12. 06.**	**Võsu**	**3. 06.—14. 06.**

Avaldused rühmaorganisaatori pealdise ja arstitõendiga esitada ametiühingukomiteele.

Täpsustus

Nõustudes küll Tambet Kaugema probleemiasetusega (vt. «TRÜ» nr. 35 «Piblia pauperum...»), peame vajalikuks meelde tuletada: alati ei kehti rebaseloogika, et enne meid pole midagi olnud! «Poeeti ja idiooti» etendati esmakordselt F. Tuglase juubeli aegu Tartu Kirjanike Majas, seejärel veel kord kevadel TRÜ klubis. Praeguseks on etendust mängitud kuus korda (koos Leedus esitatuga).

Valhalla

Klubis

Diskoprogrammi. **Reedel, 12. dets. kl. 21** «Džentelmen ja snoob». Kuulamiseks Paul McCartney LP '86.

Laup., 13. dets. kl. 21 «Aastalõpp — aja paradoksid». Igal täistunnil muusikaline meenutus.

Pühap., 14. dets. kl. 21 «Sukeldun rütmimadinasse», kuulamiseks UB 40.

Mis on tehisintellekt?

Vastuse ning selgituse küsimusele annab prof. Ilo Sildmäe **teisip., 16. dets. kl. 16** raamatukogu konverentsisaalis.

Toimetaja VARJE SOOTAK

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 5259. MB-10886. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» **«Tartu Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.**

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riikl. Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 37 (1471) Reedel, 19. detsembril 1986 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

Kaua veel köie otsas?

● 13. detsembril oli «Vanemuise» kontserdisaalis ELKNÜ Tartu linnaorganisatsiooni 25. konverents ●

● **ANDMEID.** Konverentsist võtsid osa NLKP Keskkomitee liige, EKP Keskkomitee esimene sekretär Karl Vaino, EKP Keskkomitee büroo liikmekandidaat, ELKNÜ Keskkomitee esimene sekretär Arno Almann (TRÜ vilistlane), linna partei- ja komsomolijuhid.

Ülikoolist oli konverentsile valitud 146 delegaati. Sõna võtsid Asko Pohla ja Riina Kiik.

Linnakomitee esimeseks sekretäriks valiti tagasi Vello Tamm, teiseks sekretäriks sai uuesti Ülle Lepp (aastail 19 —1984 TRÜ komsomolikomitee asesekretär) ja sekretäriks, kooliosakonna juhatajaks Ardo Kubjas (1985—1986 TRÜ komsomolikomitee asesekretär).

TRÜst valiti ELKNÜ Tartu linnakomitee büroo liikmeks TRÜ komsomolikomitee sekretär Andi Kasak.

ELKNÜ XX kongressi delegaatideks valiti ülikoolist Asko Pohla, Vambola Paavo, Margus Kiisküla, Riina Kiik, Jaan Mölder, Andi Kasak, Irina Sevelenko, Mait Land ja Milvi Hirvlaane.

● **ETTEKANDEST.** Linna komsomolijuht Vello Tamm alustas oma kõnet üliõpilasteemast. Linnaorganisatsioonis moodustavad tudengid kaks viiendikku. Seepärast tulebki suunata töö põhirõhk õppimisele, individuaalse töö suurendamisele.

PRAKTIKA JA EÜE. Talvel üht-teist ette teha? Kas tullakse vastu? Või püüda kuidagi sobitada EÜEt ja õpitavat eriala. EPAs on hästi laabunud näiteks koristusrühmade töö.

PPP JA TARTU KOOLID. 80% pedagoogiliste alade üliõpilasi tegi oma praktika ülikoolilinnas. Siit ka lausa praktikantide üleujutus. Kasu ei too see jäik süsteem kellelegi.

OMAVALITSUS. Sõna, mis kõlab juba peaaegu niisama palju kui uutmine. Vello Tamme sõnade järgi tähendab OV üliõpilaste aktiivset kaasatõmbamist komsomoli- ja aü-tegevusse. Mida elavam diskussioon, seda elulähedasem tuleb ka OV.

ÜHISKONDLIK-POLIITILINE PRAKTIKA. Möödas on ajad, kus ütlesime, et ÜPP ei ole praegusel kujul formaalne. Elu ja nõudmine, et igal kommunistlikul noorel oleks tingimata ülesanne, seab meid fakti ette, et ühiskondlike ametitena on kirja pandud alpinist, lillekastja, elektrienergia vahelttegija.

Vello Tamm tunneb muret, et pole noori lektoreid, kes lihtsalt ja arusaadavalt selgitaksid praeguse hetke probleeme. Aga juba aasta pakub RSR lahkelt oma abi ning kurdab vähese huvitatuse üle.

KOMSOMOLIELU JA AJAKIRJANDUS. «Ainus võimalus olla subjektiivne on olla objektiivne,» ütles ettekandja ülikooli komsomolikonverentsi «Noorte Hääles» valgustanud ajakirjandusüliõpilase Sulev Valneri kohta. Üldse on ajakirjanduses liiga palju juttu sellest, et noored on passiivsed, inertsed. Vähe räägitakse komsomolielu headest ja eesrindlikest külgedest. Saatesari «Kontakt» esitab samuti palju kriitikat kooli komsomolielu kohta (me kõik oleme lehelugejad ja seega otsustagem igaüks ise).

Enamik on õhtuti kogenud, et pole hubast ja meelepärast kohta, kus tassi kohvi juures juttu ajada. On vaja noortekohvikut. Seda tõde ei avastatud alles nüüd, vaid juba varem. Ometi oleme siiamaani ilma noortekohvikuta.

Minul oli läinud konverents teine sellealane kogemus. Mida öelda? Kõnetoolist lausuti vähe suuri sõnu, palju asjalikke ettepanekuid ja ka palju kibedat tõde. Räägiti PPP-st, noorte kuritegevusest, vanarauast, üldhariduskoolide komsomoliprobleemidest. Meil on tarvis täita ilmatu palju pabereid. Meil on palju ettekirjutusi ja seadusi. Me oleme kõvasti mingi nähtamatu köie otsas kinni. Miks siis? Sest mõned meist ei luba ja mõned kardavad. Mida? Keda? Meid endid viimati või?

VILJA KALLASTE,
žurn. II k.
komsomolikomitee pressisekretär

Klassikalist kaunismuusikat

Semestrilõpp on käega katsuda ning kogu ülikoolis algab õige pea üks suur autogrammijaht. Allkirja oma semestritööle taotleb ka **TRÜ kammerkoor.**

Juba kuueteistkümnendat hooaega tegutsev koor astub oma nõudliku eksamineerija — publiku ette sedapuhku kordava kavaga. Franz Schuberti missat g-duuris on kammerkoor esitanud kuus ja pool aastat tagasi koos Tallinna kammerkoori ja Tallinna kammerorkestriga. Nüüd sekundeerib meie koorile **Cēsise kammerorkester Igor Grapsi juhatusel.** Tegu on vanade partneritega, sest koostöö Cēsise kammerorkestriga sai alguse juba 1974. aastal. Külalised mängivad kontserdi esimesel poolel Mozarti ja Griegi muusikat, teisel poolel astutakse lavale koos kooriga.

Kõik klassikalise kaunismuusika sõbrad on oodatud aulasse pühapäeval, 21. detsembril kl. 19.

Autasustamisi

Kauaaegse eduka teadusliku, pedagoogilise ja aktiivse ühiskondliku töö eest autasustati seoses 50. sünnipäevaga ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga füüsika-matemaatikakandidaat **Lembit Visnapuud** ja meditsiinikandidaat **Peet-Henn Kingiseppa.**

80. sünnipäeva puhul pälvis aukirja filoloogiakandidaat **Pent Nurmekund.**

(I järgu diplomi, rinnamärgi ja rahalise preemia saanute nimed olid eelmises lehes).

I JÄRGU DIPLOM JA RINNAMÄRK

Arstiteaduskonnast: Olvi Koger, Reet Raukas, Jaanus Harro, Mehis Põld, Kaja Pirbe, Heli Noot, Aaro Toomela, Juri Rosenfeld, Küllike Lääne, Piret Taul, Margus Peeba, Juta Mähar, Ruth Otsing, Maret Rannik;

ajalooteaduskonnast: Ago Pajur, Anne-Ly Sinioja, Piret Lindpere, Maris Sööt, Tiia Lõoke, Marika Priedenthal, Marika Katkosilt;

bio-geost: Hedi Gerst, Sirje Lillemets, Rein Sikut, Urmas Kokassaar, Atko Heinsalu;

filoloogiateaduskonnast: Jevgeni Jutkevitš, Tõnis Kahu, Merrit Kiho, Villu Känd, Jelena Lapikova, Tiiu-Kai Ojasoon, Ene Paaver, Karl Pajusalu, Renate Pajusalu, Jaan Rommot, Pilvi Süld, Piret Tergem, Anu Ilus;

füüsika-keemiateaduskonnast: Diana Geršenzon, Rauli Sarapuu, Tõnu Pullerits, Aare Luts, Felix Buschman, Siimo Virro, Aivar Vinne;
KKTst: Taivo Mägi;

majandusteaduskonnast: Raul Kallas, Allan Puur, Kaido Vestberg, Tatjana Rustanovitš, Ülle Hiis, Iflen Martinson;

matemaatikateaduskonnast: Jevgeni Gutman, Kalle Hein, Toomas Klementi, Eero Vainikko, Anneli Raudsepp;

õigusteadukonnast: Maive Meister.

II JÄRGU DIPLOM JA RINNAMÄRK

Arstiteadukonnast: Reet Klamas, Kristina Kann, Kadri Kokk;

ajalooteaduskonnast: Enn Kung, Eduard Parhomenko, Ilje Piir, Pille Parmas;

bio-geost: Piret Prisk, Erkki Truve, Raivo Aunap;

filoloogiateaduskonnast: Piret Haiba, Piret Mägi, Ene Vainik, Krista Valter, Andriela Vutt;

füüsika-keemiateaduskonnast: Nella Trahtenbrot, Jaan Lehtaru, Aarne Adler, Katrin Idla, Raidi Terve;

majandusteaduskonnast: Anne Ant, Piret Maripuu, Kaja Kuusvere, Piret Lõvi, Tarmo Punger;

matemaatikateaduskonnast: Rina Berner, Olev Vaher;

õigusteaduskonnast: Maris Jõgi, Ene Saamen.

Laureaadid

1986. aasta vabariiklik humanitaar-, loodus- ja täppisteaduste alane üliõpilaste teaduslike tööde konkurss

KEKS eksperiment

Vahesessiga võib rahule jääda

Juurakate ja matemaatikute eksperiment on lehe kaudu igaühele teada. Veel on varju jäänud majandustudengid. Hea, kui omavahel rääkides teatakse, et eksperiment käib. Täpsemalt saab sellest teada intervjuust **kaubandusökonoomika kateedri juhataja dots. PEETER VIIRESEGA.**

* * *

● **Niisiis, milleks ikkagi eksperiment?**

Vist iga tudeng on jõudnud arusaamisele, et õppeprogrammid jäävad aastast aastasse ühesuguseks, õppejõud peavad aga neist kinni pidama. Tulemuseks on igavad ja kindlatesse piiridesse surutud loengud. Minu arust on väga tabavalt kirjutanud Uno Mereste: «Oluline on, et loeng ei oleks tavaline rutiinne koolitund, vaid loova teadlase mõttevahetus nooremate kolleegidega . . .» («Edasi», 5. nov k. a.). Just mõttevahetus, sest kuiv jutt loengust loengusse ei paku mingit pinget ning tudengitel pole ka huvi niisuguses loengus käia. Lihtsam on juba kasutada eelmiste kursuste konspekte. Nii tuligi hakata otsima teed, kuidas programmid kooskõlastada aiaga, teadmiste omandamine teha üliõpilastele huvitavamaks.

● **Miks valiti eksperimendiks just kaubandusökonoomika osakond?**

See osakond annab teaduskonnas kõige rohkem lõpetajaid, eriti just kaugõppijate poolelt. Et õppegruppe on palju, tekkis probleem, kuidas paremini korraldada kaugõppesesse. Sealt tuligi mõte pidada ka päevaste tudengite vahesesse kaugõppijatega ühel ajal.

● **Eksperimendi põhiline eesmärk on loengute arvu vähendamine.**

(Järg 2. lk.)

● **Talv algab 22. detsembril 7.02**

Külm

Üle lumemarjaheki
valge pühapäevateki
heitis tuul.

Õhtu oli hõbevalge,
vari jooksis üle palge
õunapuul.

Teadis hästi, et on õige
elada ja üle kõige
elu hind.

Aga peale koidutuule
äsjasurnud härmas puule
laskus lind.

ILMAR SÄRG

Väsimatu töömees

16. detsembril sai 80 aastat vanaks mees, keda tuntakse kogu maailmas praegu ilmselt kõige suurema polüg.otina.

Eestis tuleb dots. **PENT NURMEKUNNA** nimega seondada tervet perioodi nii Tartu ülikooli ajaloos kui ka kogu meie kultuuriloos.

Lõpetanud 1933. aastal Tartu ülikooli magistrikraadiga, aluseks hispaaniakee.ne provanssaali keelt käsitlev uurimus, mis 1968. aastal filoloogiakandidaadi kraadiks ümber atesteeriti, siirdus Pent Nurmekund õpirännakuile mitmetesse Lääne-Euroopa ülikoolidesse, kus omandas 1940. aastaks praktiliselt kõik Lääne- ja Põhja-Euroopa ning mitmed Aasia keeled. Oma keelteoskuse kohta on ta 1954. aastal ülikooli tööle asudes ise kirjutanud: hästi — eesti, vene, liivi, prantsuse, inglise, saksa, taani, rootsi, hispaania, itaalia, norra, hiina, jidiši ja ladina keelt; nõrgalt — leedu, läti, tatari, saami, aserbaidžaani, portugali, rumeenia, uuskreeka, jaapani, islandi, fääri ja hollandi keelt. Olgu märgitud, et mitmeidki keeli ei ole ta nimetanud (muinaspõhja, vana-kreeka, sanskriti), et möödunud kolme aastakümnega on lisandunud vähemalt niisama palju keeli, sealhulgas armeenia, hindi, türgi, suahiili, mongoli, indoneesia, amhaari, vanaegiptuse keeled, kui mitte rohkemgi, sest Pent Nurmekunna enda sõnutsi ta oma keeli kokku lugenud ei ole.

Niisugune võimas aluspõhi pidi paratamatult mille'egi suurele ja põõrdumatule vundamendiks saama. Nõnda asutaski Pent Nurmekund 1955 aastal ülikoolis orientalistikakabineti, alates 1983. aastast ida keelte õppekabineti nime kandva pealtnäha tagasihoidliku allüksuse, mille teadusjuhukuks juhendajaks on ta olnud 30 aastat, kuni käesoleva õppeaasta alguseni, mil ta lõpuks aktiivsest ülikoolitööst loobuda otsustas. Jah, tagasihoidliku oma pinnalt (ühte ruumi mahub ära nii rikkalik raamatukogu kui ka õppetöö) ja töötajate arvult (kabinet sai koosseisulise töötaja ametikoha alles 1972; pärast ajaloo ja semiootika labori loomist 1983. aastal on olukord küll edenenud), kuid kui viljaka ja tunnustatu oma tegude'st ja saavutustelt! Piisab, kui nimetada mõnda tõika: alates 1968. aastast ilmub teaduskogumik «Töid orientalistika alalt», pideva'st on esinetud üleliiduliste teadusfoorumitel, korraldatud kaks esindusliku juubelikonverentsi 1965. ja 1975. a. ... See on orientalistikakabineti töö teaduspoole't, mille eest juubilar aastakümneid väsimatult on seisnud, muidugi vaid väike murdosa. Kabineti põhieesmärgiks on olnud ja on aga eelkõige enam või vähem eksootilisemate keelte õpetamine või vähemalt elementaarsete algteadmiste andmine, mille't juba ise edasi minna saaks. Siit on läbi käinud sadu ja sadu inimesi; pidama on jäänud küll vähemus. Kuid nende seas on nimesid, mille kandjateta ei suuda me Eesti nüüdiskultuuri ette kujutada: Linnart Mäll, Ülo Sirk, Ain Kaalep, Lv Seppel, Andres Ehin, Ago Sisask, Helmut Piirimäe jt.

Pent Nurmekund on avaldanud mitukümmend artiklit lingvistika, eesti orientalistika ja afrikanistika ajaloo a'alt. Ilmselt niisama palju väärtuslikke uurimusi on kas temast mitteolenevatel põhjustel või autori tagasihoidlikkuse tõttu käsikirja jäänud. Kee.eteadusmaailm tunnustab täis aukartust tema töid dungano.oogia a.a.t. Eesti aja.ooteadus võ.gneb aga Pent Nurmekunnale hiljaaegu ilmunud väärtusliku allikapublikatsiooni — «Vana-Pärnu kinnisturaamatu 1451—1599» käsikirja hoolika ja põhjaliku trükiks ettevalmistamise.

Näeme, et Pent Nurmekund on mitmekülgse inimesena õpetaja, lingvist, ajaloo.ane. Loomulikult on ta sündimisel kaasa saanud erakordse kee'eande. Samas ei tohi me unustada seda, et kõik, mida juubilar on saavutanud, on tulnud talle visa ja sihikindla tööga; ka mitte seda, et algaegadel tuli tal eesti orientalistkavankrit üksi vedada ning oma kulu ja kirjadega ülal pidada. See tublidus ja vaimujõud on heale füüsilisele vormile toetudes Pent Nurmekunna tänini virge hoidnud. Need, kes teda tunnevad, teavad, et ebameeldivuse puhul ta norutama ei hakka, ta saab asjast üle naljaga. Ka teiste jaoks on tal vastaval puhul varuks mõni naerutav elujuhtum, mida enamasti väisõppereisidel kogenud

Arvuka õpilastepere poolt juubilarile head tervist, tahet ja mälu veel paljudeks aastateks!

TARMO KULMAR

Vahesessiga . . .

(Algus 1. lk.)

Põhiliseks peamegi auditoorse koormuse vähendamist ja iseseisva töö suurendamist. Nii on I kursusel vähendatud loenguid 28 ja IV kursusel 24 tunnini. Nüüd võib õppejõud küsida, kas tudeng peab ka loengute vähendamise pärast vähem teadma. Hoopiski mitte. Loenguil tuleb ära se.etada raskem materjal, osa jääb aga tudengil endal selgeks teha. Aega peaks selleks piisama, sest iga näda.a keskel on neil üks vaba päev. Kas seda päeva kasutatakse õppimiseks, on igaühe enesekasvatuse seada. Ilmselt selguvad katsetuse tulemused talvesessiooni järel.

Vahearvestuse tulemustega võib aga rahule jääda.

● **On Teil äkki häid soovitusi, tähelepanekuid iseseisvaks õppimiseks?**

Miks mitte. Näiteks võiks loengus konspekteerida ainult lehe paremale poole.e. Vasak pool jätke iseseisva töö ajal tehtavate täienduste jaoks. Ne.d on eksamil hea trumbina välja käia, õppejõul samuti huvitavam kuulata.

Igal üliõpilasel peab olema ka õppeprogramm, mis oleks heaks abiliseks nii õppimisel kui eksamil, sest selles on teemad jaotatud alateemadeks. Need on põhimõtteliselt ka eksamiküsimused. KÜ tudengitele on välja töötatud tüüpprogrammi alusel tööõppeprogramm, mis on liigendatud 23 teemaks ja 144 põhiküsimuseks. Selles on ka kirjanduse loetelu.

● **Eksperimendi varjuküljed?**

Kõik ei ole läinud sugugi plaanipäraselt. Õppejõudude koormus näiteks pole vähenenud. Tuleks suurendada seminaride ja kollokviumide arvu, rohkem esinemisi peaks olema ÜTÜ ringides, õppekirjandust vaja rohkem välja anda. Selle trükkimisele on nüüd antud ju roheline tee. Paraneb ka meie materiaalne baas: tahame sisustada KÜ kabineti tänapäevase arvutustehnikaga, metoodiliste materjalidega, raadio- ja teleaparatuuriga.

Seni paistavad uuendused tudengitele meeldivat. Vähemalt nendele, kes viitsivad enda kallal tööd teha ja tänu sellele sõelale jäävad.

ANU PAJUMÄE,
maj. II k.,
teaduskonna pressisekretär

Meie ja maailmakultuur.
Disproportsioone.

Niisiis (vt. «Maailmakultuuri juurde» — «TRÜ» 14. nov. 1986, nr. 31—32) jaotab meie tähelepanu maailmakultuurile äärmiselt ebaühtlaselt. Selle tulemuseks on rida ajaloolisi disproportsioone.

* * *

Teadusalade ebavõrdsusel olen varemalt juba peatunud. Ent siis jäi märkimata, et ühes sellega kaob ka tasakaal professionaalide ja asjaarmastajate kohustuste, võimaluste ning kultuuri mõtestamises osalemise vahel. Me eeldame, et professionaa'ne on maailmakultuuri niisugune uurija, kes on saanud aprobeeritud ettevalmistuse (mitte iseõppimise teel, vaid näiteks vastava ala tunnustatud uurimiskeskuses), kellele tema eriala viljelemine ongi otseseks tööks ja kelle pädevus on kontrollitud (näiteks võrd'emisel teiste uurijate tööga). Usutavasti on selline spetsialist tõepoolest produktiivsem, kuid ka vähem ekslik, kui oma ala muu kõrvalt harrastav asjaarmastaja, sest asjaarmastaja on paratamatult kobav autodidakt, kelle pädevust kontrollib alles see, kui palju ta professionaalidega konkureerida suudab. Normaa'se t areneva uurimissuuna tunnusteks o'eksid seega 1) professionaalide hu'ga tagasipöördumatu suurenemine ja 2) professionaalsuse lõve tõus.

Küsigem nüüd, mil kombel peaksid meie oludes — kus me nii tihti kurdame oma kultuurkihi haprust ja toome esile, mis teistel rahvastel kõik on, meil aga puudub — tekkima esimesed professionaalid aladel, millega siin ei tegelda (näit. balkanistika, bütsantinistika, kartveloloogia, mongolistika jne.)? On pikematagi selge, et nad sünnivad ainult läbi entusiastliku asjaarmastuse, mis korvab ka pikemaks ajaks vältimatu üksinduse ... ja tagab kestva vastupidamise paljude ülesannete koorma all. Ent edasi — kui nad (näit. hispanist dots. J. Talvet, iranist fil.-kand. H. Udam) lõpuks olemas on, mil viisil tagatakse siis nende eriala järjepidevus ja uurimisrinde laienemine? Praktika näitab, et taas üksnes entusiastlike asjaarmastajate ennastsalgavusega, koos kõigi sellest tulenevate ühekülgsuste ja juhuslikkustegagi. Interdistsiplinaarset tähelepanu nõudev maailmakultuur ongi meie o'udes pigemini asjaarmastajate kui professionaalide vahendada/mõtestada.

Teine disproportsioon seisneb selles, et meie maailmakultuurikäsitlus on suuremalt jaolt tõlgitud (ja ra'aneb nõnda siis jällegi vaid entusiastlikul ettevõtmisel). Algupäraseid artikleid, nagu näiteks professionaalse ettevalmistusega orientalisti Rein Raua «Tsitaat jaapani klassikalises luules» («Keel ja Kirjandus» 1986, nr. 11, lk. 678—684) on siiski vähe, raamatu u'atusega uurimusi mõni üksik (sarja «Mosaiik» neljakümne kõite hulgas 3, kirjastusel «Valgus» i'muvas maailma rahvaste muinaskultuuri tutvustavas «A» seerias 1 kümnest). Asjade sellises seisus sõltume me ühelt poolt nii sellest, kas teistel rahvastel (näit. valgevenelastel, soomlastel, saks'astel) on asjaomaseid käsitlusi, kui ka sellest, kas meil endil on parajasti sobivaid/vabu tõlki'aid. Teise't poolt asetavad juba ilmunud tõlked (näit. Fr. Schlette, Keldid A'esia ja Pergamoni vahel. Keltide kultuurilugu. Tallinn, 1986) meie arusaamad maailmakultuurist omakorda sõltuvusse tollest ajaloolisest kontekstist, mille sees on valminud originaali kontseptsioon (siit kohusetundliku tõlkija/toimetaja püüe asjaomaseid seisukohti vähemasti kommentaarideski meile mõistetavamaks teha). Ainult algupärased populaarsedki käsitlused võimaldaksid seda sõltuvust vähendada, kuna suurem keeleoskus kui alus teiste rahvaste vastava kirjanduse lugemiseks originaalis hoiaks selle vaid ligikaudu ühel ja samal tasemel.

Kolmas disproportsioon avaldub järgmises: me tunneme maai'makultuuri pigem märksõnade kui probleemide u'a'u ses. Järsemini öe'des — mitte ajalugu selgitavatel uurimustel ei rajane meie teadmised, vaid üldist tüüpi leksikonidel, mis seni on kõik taas teistest keeltest tõlgitud või päriselt teiskeelsed (näit. saksakeelsed maai'makirjanduse ja selle osade leksikonid, mille esticaküljega me ju kunagi pole scanud rahul olla). Renessanss mitte kui ühe kultuuri kogemusest hargnenud äärmiselt dünaamiline protsess, mida on võimalik üldistada kõikide rahvaste aja'oole, vaid kui üks epohh, mil ühiskondliku teadvuse keskmesse tõusis inimene. Kes ütleks, et viimane iseloomustus oleks suisa väär? Ent kuidas see lihtsustab renessansi ajalugu juba Itaaliaski, rääkimata sellest, et me niisuguse teadmisega piirdu'es aselame näiteks omaenese trükisõna sünniloo väljapoole aega ja ruumi, kus see tegelikult aset leidis.

Neljaski disproportsioon: me tunneme maai'maku'tuuri ajalugu rohkem seda teinud inimeste elulugude kui nende loomingu ja selle seoste kaudu. Biograafilisi või biobibliograafi isi raamatuseeriaid on meil praegu kindlasti üle poole tosina: «Biograafiline sari», «E'ulood», «Suuri mõtlejaid», «Eesti kirjamehi», «Nõukogude Eesti tead'ased» jne. Lisatagu neile veel üksikväljaanded ning artiklid ja pandagu siis selle kõrvale kasvõi nendegi teosed, kelle kohta on eesti keeles i'munud omaette biograafiline käsitlus. Kir'anikest saame tingimusteta esile tuua õieti ainult Shakespeare'i, sest näiteks Balzac, Heine ja Puškin, kelle biograafiaist ilmus viimase oma alles hiljuti, on eestikee'ses tõ'kes kättesaadavad siiski üksnes valiku'iselt. Mõtlejaist tuleb esimesel hetkel meelde aga vaid A. Schweitzer ...

Niisuguseid disproportsioone ammendamata jõuame paratamatult küsimuseni, kos me suudome neid kõrvaldada. Või kehtestatakse seniste asemele lihtsalt uued?

PEETER OLESK

Kuulatagu ära ka teine pool...

Teadusraamatukogu mõistab oma vastutust kõige eest, mis toimub raamatukogus ja vabandab 5. detsembril korraldatud üritusest osavõtjate ees. Vastuseks eelmise nädala «TRÜs» ilmunud Ivo Rulli kriitilisele artiklile peame vajalikuks selgitada järgmist:

1. Sellest, et kell 14 algab konverentsisaalis teine üritus (TRÜ psühholoogiaosakonna vilistlaskollokvium) oli Tõnis Avikson teadlik. Kõik varem raamatuhogus toimunud loengud, diskussioonid, kohtumised teadlastega jne. on alati jäänud kokkulepitud aja piiridesse. Seetõttu ei osanud korraldajad ette näha, et nii kogenud esineja ei suuda 2 tunni jooksul sissejuhatusest kaugemale jõuda. Käesole'ev juhtum oli raamatukogu jaoks pretsedenditu.

2. Mikrofonid raamatukogu konverentsisaalis olid töökorras, kuid lektor keeldus neid kasutamast.

3. Ruum 206 on raamatukogu nõupidamiste ruum, mitte auditoorium. Saal mahutab 200 inimest nõupidamiste ruum — 15. Loengu jätkamine seal o.i kuulajate ja lektori «isetegevus».

Palume veel kord juhtunu pärast vabandust.

Korraldajate nimel
osakonna juhataja
ILANA SMUSKINA

Vägivallata maailma
suunas

16. detsembri õhtul kogunes keemiahoone ringauditooriumi TRÜ üliõpilasi, õppejõude ja töötajaid ning külalisi NSVL TA Üleliidulise Orientalistide Assotsiatsiooni Tartu grupi üritusest osa saama. Teatavasti moodustus Ü.eliiduline Orientalistide Assotsiatsioon, kelle kollektiivliikmeks on ka meie ülikool, ühendamaks nii üleliiduliselt ja rahvusvaheliselt tunnustatud orientaliste-teadlasi kui ka noorteadureid, kel on teeneid ida-uuringute edendamisel. Teisipäevaõhtune koosolek toimus mitmel põhjusel. 16. detsembril sai 80-aastaseks silmapaistev lingvist, legendaarne po.üglott ja TRÜ võõrkeelte kateedri dotsent-emeeritus ning orientalistika kabineti (nüüdse ida-keelte õppekabineti) kauaaegne teaduslik juhendaja **Pent Nurmekund**, kelle tähelepanuväärsele juubelile ja poollegendaarsele elule oli pühendatud Tarmo Kulmari värvikas esinemine. Sünkohal tahaks koosolnute nimel veel kord edastada südamlikud õnnesoovid meie lugupeetud keelemehele! (Alates kolmapäevast on ülikooli teadusraamatukogus avatud dots. Pent Nurmekunna 80. sünnipäevale pühendatud näitus). Teiseks koosoleku toimumist põhjustanud asjaoluks oli see, et ÜOA Tartu grupp täienes mitme uue assotsiatsiooni liikme võrra, kellele anti pidulikult kätte liikmepiletid.

Kolmanda põhjusena tuleks nimetada aktuaalsust, mis ilmneb 27. novembril k. a. New Dehlis vastu võetud deklaratsioonis tuumavaba ja vägivallata maailma põhimõtete kohta. Deklaratsioonis on muuhulgas öeldud: «VÄGIVALLAST HOIDUMINE PEAB SAAMA INIMÜHISKONNA EI U ALUSEKS: filosoofia ja po'iitika, mis on rajatud vägivallale ja hirmutamisele, ebavõrdsuse'e ja rõhumisele, rassiliste ja usuliste tunnuste või nahavärvi järgi diskrimineerimise'e, on amoraalsed ja lubamatud. Need sisendavad sallimatuse va'mu, on hukatuslikud inimese kõrgetele taotlustele ja eitavad kõiki inimlikke väärtusi». Ja punkt 7: «TULEB TAGADA TINGIMUSED ISIKSUSE HARMOONILISEKS ARENGUKS: kõik maad peavad koos töötama, et lahendada elulised humanitaarprobleemid, ja tegema koostööd kultuuri, kunsti, teaduse, hariduse ja med.tsiini vallas, et tagada isiksuse igakülgne areng. Tuumavaba ja vägivallata maailm avab selleks grandioossed perspektiivid» (vt. «Rahva Hääl» 28. november 1986). Linnart Mäll ettekande teema oligi **«Vägivallast hoidumise põhjendamine india filosoofilistes õpetustes».**

L. Mäll rääkis, et Dehli dek'aratsiooni taga on vana filosoofia, mille viimaseid esindajaid oli Mahatma Gandhi. Vägiva.latuse printsiip ei ole tekkinud ühel maal, mis näitab, et tegemist ei ole juhusliku hääbumisele määratud printsiibiga. Vägivallatuse printsiip on eksisteerinud ürgaegadest peale. Kuna aga ka Voltaire on öelnud, et hindud ja kveekerid on vägivallatuse kaks suurt rõhutajat, siis ei saa siin kuidagi Indiast mööda minna. Sanskriti term.nile «ahimsä» (ahimsä) on eestikee.seiks vasteiks pakutud «mittevägivald», «vägivallatus», «vägiva.dsusetus», millistest tuleks kohasemaks pidada teist vastet (hoo.imata võimalikust assotsiatsioonist «vallatust tegev vägi»), sest kaks ü.ejäänut on kohmakad ja eesti kee.ele mitte päris loomulikud keelendid. Termin esineb väga vanades tekstides, kõige rohkem 6—5. saj. e. m. a. pärinevais džainistlikes tekstides. Ahimsä printsiip on džainistidel 5-st käitumisjuhisest esimesel kohal, ja väljendab indiviidi suhtumist ümbritsevasse maailma. Kahjustada (hinsä) on võimalik kolmel moel: teo, sõna ja mõtte läbi. Vägivallatuse (ahimsä) printsiipi järgides tuleb vältida kahjustamist kõigil kolmel moel. Kuna aga absoluutselt kahjustamata ei ole elada võimalik, siis eristati India filosoofias nelja liiki vägivalda: juhuslikku (näit. kõndides juhuslikult lõmastatud putukad), tegevusala tõttu toimepandud (põllunduse läbi kahjustatud elu), kaitsvat (enesekaitse kallaletungi korral) ja kavatsuslikku vägivalda. Tavalistel inimestel tuleks hoiduda viimasest. India filosoofilistest õpetustest on budism rõhutanud pigem vägivallatust inimese suhtes, hoidumist kavatsuslikust vägivallast. Budistliku pärandi ühes põhilisemas vägivallatusele pühendatud teoses *«Dhammapadas»* on rohkem juttu vihkamise ja vaenu vältimisest. Budismi kaudu jõudis vägivallast hoidumise printsiip poliitikasse: 3. saj. e.m.a. kuningas Ašoka ajal raiuti kaljusse kuulsad Ašoka ediktid. Siitpeale kandus vägivallatuse printsiip ka teistesse õpetustesse (näit. vägivalda pooldav braahmanism transformeerus vägivallatust pooldavaks hinduismiks). **Mahatma Gandhi** tõi vägivallatuse põhimõtted India ellu tagasi, kuna vahepeal võitluses ing'astest kolonisaatorite vastu oli India haaratud vägivalla ja terrorismi lainest. **Mahatma Gandhi** kaudu sai vägivallata vastupanu idee üldiselt aktsepteeritud printsiibiks ja India kõige arvukam partei — India Rahvuskongress — viis seda kasutades India iseseisvuse'e.

Vägivallatuse printsiibi aktuaalsus on väljaspool kaht'ust. Sellest annab tunnistust kasvõi teade 10. detsembri «Literaturnaja Gazetas»: 1987. aastal on plaanis välja anda esimene kõide 20-kö'elisest «India raamatukogust» **(Mahatma Gandhi «Kõik inimesed on vennad»).** Tahaks tuua ära sõnad «Dhammapada» XVII peatüki 223 š'okast «Vihkamine on võidetav vihkamise puudumisega. kurjus on võidetav headusega. Ahnus on võidetav he'dusega, valelikkus tõega» (Dhammapada, Tln., 1977, lk. 45). Kooso'ekul jäi kõ'ama Mahatma Gandhi mõte, et vägivallatusest tuleb rääkida senikaua, kuni on veel inimesi, kes pooldavad vägivalda.

HARRI INTS

Mõttevahetus läheb karedamaks

Oled sa vaba inimene või mitte? Kõige hirmsam on see, kui sa selle peale mõelnudki ei ole.

—⊙—

Eelteade järgnevast artiklist on juba ilmunud. Oige põgusalt siiski veel sissejuhatuseks. Nimelt toimus 8. detsembril rakendusmatemaatika III kursuse algatusel arupidamine OV-küsimuste üle. See koosolek oli üheks lüliks viimasel ajal tekkinud aktiivsuseahelas. Muret OV käekäigu pärast näitab seegi, et pärast viimaste projektide ilmumist on sel teemal sõna võtnud ka mehed (P. Vihalemm, T. Sarv), kelle noorusajad juba paarikümne aasta taha hakkavad jääma. Selgi koosistumisel oli tudengistaatusest ülekasvanud osalejaid.

Paraku jäid kõrvale kaks aktiivsemat seniste projektide küsimärgistajat — Marek Strandberg ja Mait Land. Miks? Poiste vastusest võis välja lugeda väikest solvumist nende ideede analüüsitu pareerimise pärast.

Järgnev kokkuvõte on tehtud tol õhtul salvestatud materjalide põhjal. Loomulikult mahub ajalehte vaid üks osa sellest. Välja on eelkõige jäetud teemad, mis otseselt OV-ga ei seostu, selgelt demagoogilised vastused, kordused ja sõnavõtud, mis mattusid publiku pahameeleavaldustesse ning mida helilindilt seetõttu taastada ei õnnestunud.

Kõigepealt esines **ASKO POHLA**. Ta alustas üldpoliitilise olukorra tutvustamisega, ühiskonna arenguastme äranäitamisega, millest on võrsunud omavalitsuslike põhimõtete vajadus. Ta rõhutas: «Kõige tähtsam selle juures on ikkagi see, et meil on soov ja tahe kaasa lüüa OVs kui printsiibis.»

Jätkan tsiteerimist: «Lehes esitatud küsimuse.e, et kelle jaoks on OV, on vaid üks vastus: kogu üliõpilaskonna jaoks. Kuna omavalitsuslikke printsiipe viiakse ellu komsomoli ja aü-organisatsioonide kaudu, on vaja se.gitada vähemalt nende kolme omavahelist suhet. OV ei ole mõeldud puhtalt selleks, et aktiviseerida aü. ja komsomo.i tööd. Kuna aü. ja komsomol on ainsateks suurteks organisatsioonideks, siis loomulikult OV läbib nende organisatsioonide tegevust. Muidugi võib ju öelda, et sõna OV tekitab pildi otsekui mingist organist. See tegevus nõuab küllalt pingelist mõttetööd, ratsionaalset lähenemist, et saada aru nende omavahelistest seostest, mitte neid eraldi vaadata ja vastandada. Juba pärast seda, kui suve hakul i.mus esimene projekt, toimus laialdane arutelu teaduskondade komsomo.iüldkoosolekutel, büroode koosolekutel. Samuti laekus komsomolikomiteesse üsnagi suur hulk kirjalikke ava.dusi, ettepanekuid ja arvamusi.»

ÜLO VELDRE: «Kas konkreetset arvu tohiks küsida?»

A. P.: Ma arvan, et küsimused siis pärast. Esimene projekt nõudis põhimõttelist ümberkorra.damist. Uue projekti aluseks o.i juba lehes ilmunud projekt ning arvukad teaduskondade ettepanekud, arvamused. Sel eesmärgil loodi ka kooskõlastamiskomisjon. See on neljaliikmeline: Mati Ai.ik, Tiina Klink, Ants Kull, Asko Pohla ja töötab ka praegu saadud ettepanekute ja arvamuste kallal. (Praegu tegeleb ettepanekute väljatöötamisega komisjon, kuhu kuuluvad esindajad igast teaduskonnast).

Ajaleheveergudel on ette heidetud, et OV põhimääruse projekti koostajad on «loobunud igasugusest vaimsest kontaktist nendega, kelle jaoks projekt mõeldud o.i». Kuidas siis tege.ikult o.i? Tudengite ettepanekud laekusid eelmise õppeaasta alguses toimunud Kääriku dispuudil. Ma ei oska öelda täpset arvu, palju seal osa.es, kuid saadi üle saja konkreetse ettepaneku ning enamik on ka praeguses projektis sees. See dispuut o.i tõeline «ajutrust», kus a.tpoolt tulev initsiatiiv vormus konkreetseteks ettepanekuteks. /.../ Arute.u teaduskondades oli laialaulatuslik, selles ei teki kelle.gi kahtlust (siin on nüüd ära trükitud üks kordustest, ent see osutub lõpuks oluliseks — T. P.).

Poleemikat on tekitanud üliõpilasesindajate valimine ülikooli ja teaduskondade nõukogudesse. See, kuidas teaduskonnad tahavad valimiste.e eelnevat kandidaatide tutvustamist läbi viia, jääks iga teaduskonna otsustada.

Kursusevanema ametijuhend on samuti põhjustanud vaidlusi. Õigem oleks öelda, et see oli tore arutelu, kus ametijuhendit vaadeldi mitmest aspektist. Peab ütlema, et see ametijuhend on siiski vajalik, sest iga üldine perspektiiv ei kutsu konkreetse.e tegevuse.e. A.ati aitab üksesandeid paremini ellu viia ametijuhend. Tegemist ei ole ka vasturääkivusega, kui projektis sisaldub punkt, et üliõpilasõppeprodekaaniks kinnitatakse teaduskonna komsomo.ibüroo õppesektori juhataja. Esiteks ei ole meil vaja dubleerimist, et kaks isikut teeksid ühte ja sama tööd. Teiseks moodustavad komnoored meil üle 90% üliõpilaskonnast. Kui me isegi o.etame, et ülejäänud protsent on kõik valitud õppesektori juhataja vastu, siis peame arvestama seda, et vähemusel tuleb lihtsalt arvestada enamuse arvamust. See põhimõte kuulub demokraatia sisu juurde. Teaduskonna büroode valimise korda tuleb aga tõepoolest muuta, kus vähemalt sekretär, o.mesektori juhataja ja õppesektori juhataja tuleks valida nimelise.t.

Ajalehes on küsitud, miks ühiselamunõukogu liikmetest osa kinnitatakse sel.esse ametisse, mitte ei valita. Siin peame arvestama vastavat üle.i.dulist põhimäärust. Selle kohase.t peavad ühise.amunõukogus olema teaduskonna komsomolisekretär ja aü-büroo esimees.

Personaa.komisjon on samuti olnud päevakorras. Nii nagu ühiskonnas üldse, nii ei saa nähtavasti veel praegu ka ühise.amus läbi ilma korrarikkumisteta. Kui edaspidi hakkame i.ma läbi saama, siis personaa.komisjonil tööd ei ole.

«Ajutrustide» kohta esitati projekt konverentsi OV sektsioonis. Seal see heakskiitu ei leidnud.

Heaks kiideti praegu ajalehes ilmunud projekt. On arusaadav, mispärast niisugune idee on esitatud. Silmas on peetud keskmist üliõpilast, kelle ettepanekuid ja huve alati ei kaitsta ega täideta. Kui nüüd teaduskonna komsomolibüroo ei suuda, ei taha a.tpoo.t tulevaid ettepanekuid lahendada, on tõepoolest õigustatud ettepanek luua ajutrust. (Pressikonverentsi ajal ei o.nud ka esinejal veel lõplikku selgust füüsikute ettepanekut palju põhjalikuma.t valgustatud.)

Erinevate arvamuste esitamine on ka «ajutrusti» tegevus. Kahju ainult, et seda väljapakutud tegevust kahjustavad vaidlustes sellised «mitteajutrustlikud» väljendid nagu «paljas demagoogia», «kogu see värk on võetud õhust», «tõeline skolastika» jne. Ma tahaksin rõhutada, et need on suunatud isiku.e, mitte asjale.

Nüüd ootan teilt konstruktiivseid mõtteid ja ettepanekuid.»

Lindilt **TIIT PRUULI**

(Järgneb)

OV KAALUDEL

Diskussioonist osavõtjad valisid endi seast koostöökomisjoni esindajad.

Seisukohad, mis alljärgnevalt välja õeldakse, oleksidki ühelt poolt selle komisjoni esimeseks panuseks OVga seonduva probleemirägastiku lahtiharutamisel. Teiselt poolt on seni omavalitsuse tegevust ette valmistanud isikute seas segadust tekitanud asjaolu, et vahetu.t 8. detsembri arupidamisele järgnenud ajalooteaduskonna üldkoosolek 10. detsembril **ei valinud** oma üliõpilasesindajat ülikooli nõukogusse, nagu seda ette näeb senine OV põhimääruse projekt. Et igasuguseid täiendavaid arusaamatusi sel teemal vältida ja ülikooli juhtimisel üliõpi.asomavalitsusele üleminekuteele jäävatest kitsaskohtadest võimalikult kontsentreeritud ülevaade anda, saab see kirjutis ka lisa, mis võimaldab tutvuda ajalooüliõpilaste positsiooniga se.les konkreetses, oma esindajate ülikooli nõukogusse valimise küsimuses.

* * *

Ja nüüd mõningaid üldisi kaalutlusi üliõpilasomavalitsuse olemuse kohta.

Ennekõike leiame, et OV projektis üldistava sissejuhatuse puudumine pole ainult üks sel.e projekti puudustest, vaid seni kontuuristatud OV-süsteemi fundamentaa.ne vajakajäämine, mis ähvardab selle ürituse juba ette defektseks ja ebaefektiivseks muuta. Paljude printsipiaalsete, võib öelda teoreetilist esitust vajavate põhiteeside senine selgeksrääkimatus ja sellise o.ukorra tulemused andsid endast teravalt märku ka mainitud kohtumise diskussioonides. Üliõpilased — ja tundub, et senistele OV dokumente ettevalmistanutele ootamatult — püüdsid kaitsta kahte, pealiskaudsel lähenemisel üksteist vä.istavat seisukohta. Ühest küljest rõhutati, et seni väljapakutud kujul OVd pole mõtet üldse omavalitsuseks **nimetada,** kuivõrd tegemist on aü ja komsomo.iorganite tegevuse parandamise ja nende ülesannete ringi teatud laiendamisega, kuid seda ulatuses ning kujul, mis ei kujuta endast kva.itatiivset hüpet ülikooli juhtimise ja asjaajamise korras. Teise.t poolt keelduti visalt mõistmast OV määratlust formuleeringus «omavalitsus pole uus organ, vaid printsiip», mis peaks **läbima** aü. ja komsomo.i tegevust. Leiti, et loodav üliõpilasomavalitsus peaks siiski leidma oma vormi kõigi üliõpilaste poo.t vahetult valitavate, nende ees vastutavate ja ka nende poolt tagasikutsutavate esindajate kogus, s. o. siis iseseisvas organis või organite süsteemis. Taolisi mõtteavaldusi võib kuu.da ka ülikoolisisestes mitteametlikes arvamusteavaldustes (või nimetada seda ülikooli avalikuks arvamuseks?) ja mitte ainult tudengite suust.

MILLINE

teoreetiline punkt võiks siis olla omavalitsuse kui säärase ana.üüsi a.useks. **Senini esitatud seisukohtade põhjal võib väita, et OVle kaasamõtlejate erinevad arut.uskäigud tingib nende lähtumine (vähemalt) kahest erinevast OV visioonist, mida aga verbaalselt ei formuleerita.**

ESIMENE neist näib põhinevat arusaamal, et tudengitega seotud ülikoolielu sfäärides on terve hulk probleeme ja lihtsat korralagedustki, mille lahendamise ja korra.damise eest ka senini keegi vastutas ja hea pidi seisma, aga asjad ei läinud nagu vaja. O.eks tore, kui need küsimused nüüd lõpuks lahendatud saaks, ükskõik kas seda teeb OV, komsomol, aü või a.lah ise. Siit ka ükskõiksus ja mõistmatus nende häälte suhtes, kes teevad probleemi OV vormist. Kas näiteks ühiselamutes saab korra jalule või vähemalt leevendab palgaliste ametimeeste töökoormat «organ» või «printsiip», po.e sellest vaatepunktist tõesti suukulutamist vääriv küsimus.

TEISE OV-VISIOONI aluseks on üliõpilase soov luua ülikoolis säärane struktuur, mis ei tagaks ainult tema eksistentsi sööva, peavarju vajava ja õppiva o.endina, vaid annaks talle võimaluse realiseerida end kui kodanikku, kes võib, saab ja tahab läbi omavalitsuse demokraatliku mehhanismi eelkõige probleeme tõstatada ja lahendust otsida, otsustada ning kui vaja, ka nõuda i.ma kooskõlastamiste, informeerimiste ja viseerimisteta. Tuleb rõhutada, et nende silmis, kelle meelest probleemide ring, millega OV peaks tegele.ma, on niigi selge, peab sääraseid ettekujutusi (ohtlikuks) maksimalismiks ja utoopiaks, sest tuleb arvestada «reaalsusega», «kehtivate eeskirjadega», «ressurssidega» jne. jne.

Tegemist on seega omavalitsuse nõ. «avatud» ja «suletud» mudeli vastandamisega, kusjuures «avatud», uute probleemide tõstatamise.e, arutamisele ja demokraatlikul viisil lõplikule otsustamise.e, üliõpilase kui kodaniku arengule orienteeritud omava.itsuse mudel on seniste kavade järgi juba algusest peale kõrvale jäetud, sest puudub nimelt organ, kus tudengite helgemad pead võiksid koos ülikoolielu kvaliteedi ü.e pidevalt aru pidada, se.lele sõltumatu.t hinnangut anda, viimase sõltumatu.t teatavaks teha ja alles siis otsustada ning oma otsused täide viia. Võib ette näha pikaajalist võitlust nende poolt, kes näevad OVs põhi.iselt selle täidesaatvat funktsiooni igasuguste katsete vastu muuta see «diskussiooniklubiks». Seepärast puudub OV projektil ka sissejuhatus, sest selle koostamine nõuaks üliõpilaste e.uliste huvide formuleerimist, aga aruteluks, kes või mis on siiski nõukogude üliõpilane, millised on tema enda (ja mitte tema.e väljast, sh. komsomoli- ja aü-organisatsioonide poolt projitseeritud) ideaalid, taotlused ja enesereal.isatsiooni perspektiivid, pole me nähtavasti veel küpsed. Ja neid saab välja õe.da vaid üliõpilane ise ning omavalitsus peab (peaks) ta.le selle võimalikult kergeks tegema kogu oma (soovitavalt igavese) eksisteerimisaja jooksul.

Seega võime konstateerida, et OV teoreetilise a.use nõrkuse tõttu on selles eristamata jäetud ja segi aetud perspektiivsete otsustuste vastuvõtmise ja nende kui ka väljastpoolt tulevate korralduste täideviimise tasandid. **Niipea kui kollektiivilt või organisatsioonilt võetakse perspektiivsete, nõ. strateegiliste otsustuste väljatöötamise tasand, algabki karussell täidesaatva, jooksva asjaajamise reglementeerimise ja selle tähtsuse rõhutamise ümber.** Praegune OV projekt küll ei luba kinnitada, et se.le loojad eeldaksid oma kaastudengitel mingitegi huvide, motiivide või potentside olemasolu, mis võiksid teda viia kasvõi sellesama OV projekti arutamisel aktiivse.e kaasa.öömisele. Kui publitseeritud OV dokumentide a.usel püüda rekonstrueerida pilti end eeldatavasti kohe-

● Ma arvan, et OV ... ●

kohe valitsema hakkavast tudengist, siis saame väheõõmustava portree isikust, keda huvitab vaid ühiselamukoha ja stipi saamine, tunni- ja eksamiplaan, ettenähtud praktika sooritamine ja võimaluse korral kõrvalteenistus lisatöökoha näol.

Lühidalt: OV oma praegusel kujul orienteerub selle.esama.e **passiivsele «minimaaltudeng.le»**, kelle aktiviseerimiseks ta nagu oleks mõe.dud. Ja kui ta ei o.e mõeldud aktiviseerim.seks, va.d selle «minimaa.tudengi» häireteta funktsioneerimise kind.ustamiseks, siis võib küll kindel o.a, et selles va.dkonnas ei tee taoline tudeng midagi rohkem kui seni ja nimelt perspektiivi puudumise tõttu selleks, mida võiks nimetada üliõpilase kui kodaniku kasvuks kogu ülikooliaja jooksul. Bürokratiseerumise tõttu on komsomol selles vallas olu.ise.t oma positsioonid loovutanud ja nagu näha kee.dub OVgi andmast šanssi tudengkonna demokraatliku eneseteadvuse arenguks, sulgedes üliõpilase probleemideringi, mis praktilise.t loova lähenemise välistavad isegi siis, kui eeldatav OV sfäär po.eks juba ette olulises osas ära reglementeeritud. Et õppeplaanide koostamisel, stipi jagamisel, ühiselamu inventariga varustamisel jne. OV sisseseadmisega kõik vanad ettekirjutused kehtivuse kaotaksid, ei saa aga kuidagi o.etada ...

Seega arutledes OV võimaliku kasuteguri ü.e tudengkonna aktiviseerimisel, tu.eb seniseid p.aane silmas pidades iseenesest mee.de **M. S. Gorbatšovi** hoiatus majandusjuhtidele, et need ei orienteeruks ümberkorra.duste käigus «mahajäämuse taastootmise.e». Kas m.te viimase fenomeniga ei kohtu me OV praeguses proj.ektis? P.sut robustselt väljendudes on senine projekt suunatud spetsialistide «tootmises» esinevate «häirete» kõrvaldamise.e ja lähtub vaikivast eeldusest, et üliõpilase-spetsialisti «mudel» jääb samaks. Ning seda vaatamata kogemusele, et tao.ine tudeng on kahjuks programmeerunud minimaalsele huvile se.le keskkonna vastu, mis tagab tema funktsioneerimise, s. o. funktsioneerimise eelkõige loengu—sessi—ühika te.jel. Siit tu.eneb järeldus, et kogu OV ürituse a.useks peaks o.ema põhja.ik organisatsiooniline ja teoreetiline

ETTEVALMISTUSTÖÖ

vähemalt **kahes suunas.**

Esimeseks neist o.eks tudengkonna ühiskondliku aktiivsuse potentsiaali kindlaksmääramine. Siin võiks mõe.da ülikoo.i ja kõrgharidussüsteemi puudutavate ning tudengite poolt oluliseks ning e.uliseks peetavate probleemide hierarhia koostamise.e ning teatavaks tegemisele. Samaaegselt tu.eks avalike diskussioonide ja ühiskonnateaduste õppejõudude abil välja töötada kriteeriumid ja protseduu.d hindamaks ülikoo.i (või laiema.t ka kõrgkoo.i üldse) siseelu kvaliteeti Muidugi on «ülikooli siseelu kvaliteet» terminina tinglik. Kuid lisaks eesmärkide.e vajame kasvõi ligikaudseidki kriteeriume, et vältida edaspidi viljatuid vaidlusi selle üle, kas OV sisseseadmisega on ülikoolis midagi muutunud või ei o.e. See on muidugi mastaapne ülesanne.

Seepärast tuleks luua üliõpilaste ja õppejõudude ühine töögrupp, kelle osaks jääks üliõpilaskonna akadeemiliste ja ühiskondlike prioriteetide märgitud hierarhia väljaselgitamine. Iga prob.eemi kaa.u sellises hierarhias määraks tema võime stimuleerida üliõpi.ast iseseisvale tegutsemise.le. Sama või samasugune grupp peaks uurima võimalust töötada välja kõne all olnud «ülikooli siseelu kvaliteedi» kriteeriumid ning lõpuks **andma** üliõpilasomava.itsuse määratluse. Näiteks kui pidada omavalitsuseks *«... territoriaalse ühenduse, organisatsiooni või kollektiivi asjade juhtimine, mida teostatakse läbi valitavate organite või vahetu.t (koosolekute, referendumite jms. abil)»* ning tema põhitunnusteks jäävad *«... avaliku võimu kuulumine vastaval territooriumil asuvale elanikkonnale või valijatele, ühiskondliku organisatsiooni või kollektiivi liikmetele; iseseisvus siseelu küsimuste otsustamisel; väljastpoolt määratavate organite puudumine»* (vt. SNE 1975. a. väljaanne, 22a kõide), siis niisugusest määratlusest ei o.e kerge tuletada kontseptsiooni, mis õigustaks iseseisva omavalitsusorgani mitteloomist. Kõne all o.evad töögrupid peaksid oma tegevuse lõpul koostama aruande, kus ainult **ei** fikseerita o.ukord («üliõpilaste aktiivsus on madal», «huvi OV vastu puudub» vms.), vaid prognoositakse se.le muutumist, võttes **aluseks** erinevad OV arendamise strateegiad kui konkureerivad variandid.

Puudutades **TEIST OV** ettevalmistamise suunda, peame rõhutama, et käeso.eva kirjutise autorid ei arva kaugelt.ki, et OV peaks muutuma mingiks ekspertide foorumiks.

Nagunii on selge, et kui tagashoidlikke õigusi OVle ka lõpuks ei antaks, ikka leidub inimesi, kes leiavad, et taas üliõpilased taotlevad vaid õigusi püüdes mööda hiilida oma kohustustest. OV ei tohi kaugelt.ki pesta oma käsi puhtaks korraldav-täidesaatvast tegevusest tudengieksistentsi madalamal korrusel — õppetöö otstarbekama korra.damise ja ühise.amuelu juhtimise tasapinnal. Kuid needki prob.eemid vajavad enne õiguste ja kohustuste stantsimist süvenenud uurimist. Seetõttu on ka siin ee.nevalt probleeme uurivate töögruppide loomine vajalik. Eelkõige tu.eks uurida kõigi seni tegutsevate organite ja funktsionääride (a.ates toa- ja kursusevanemast) efektiivsust ning ühteaegu seniste puuduste põhjustele osutamisega anda hinnang

(järg 4. lk.)

HARALD HABERMAN

Eesti bioloogide peret on tabanud raske kaotus. Ööl vastu 16. detsembrit lahkus jäädavalt suur teadlane ja teadustöö organisaator, teenekas ühiskonnategelane, Eesti NSV TA akadeemik, bioloogiadoktor professor Harald Haberman.

Harald Haberman sündis 19. detsembril 1904. aastal Tallinnas, lõpetas 1931. aastal Tartu ülikooli zooloogina ning töötas seejärel Zooloogia Instituudis abikonservaatorina ja assistendina. Juba üliõpilasena osales ta H. Riikoja organiseeritud hüdrobioloogilistes uuringutes. Hüdrobioloogiast oli ka lahkunu magistritöö. Poliitiliste vaadete areng viis H. Habermani marksistide ridadesse. Ta osales aktiivselt 1940. aasta pöördelistes sündmustes, määrati loodud rahvavalitsuse sisekaitse ülemaks ning ENSV Rahvakomissaride Nõukogu asjadevalitsejaks, kellena täitis vastutusrikkaid ülesandeid nii esimesel nõukogude võimu aastal Eestis kui ka Suure Isamaasõja päevil Nõukogude tagalas.

Sõjajärgseil aastail tähendas ühiskonnaaktiivsus H. Habermanile mitte ainult doktorikraadi kaitsmist (1950) ja Nõukogude Eesti TA liikmeks saamist (1954), vaid ka tõusmist teadusjuhiks ja -organisaatoriks nii TRÜ õppeprorektori ja üldbioloogia kateedri juhatajana kui ka Bioloogia Instituudi (hilisem ZBI) ühe rajaja ja esimese direktorina (1947—1977). Just siin kujunesid uudsed sihiseadmised, mis tegid H. Habermanist keskse Nõukogude Eesti bioloogia arengu suunaja mitmeks aastakümneks. Aastail 1957—1964 täitis H. Haberman bioloogia- ja meditsiiniteaduste osakonna akadeemiksekretäri ülesandeid. Tema juhitud Rahvusvahelise Bioloogiaprogrammi Eesti komisjoni tegevus pälvis üleliidulist tunnustust.

Akadeemik H. Habermani teaduslikud huvid olid väga laiad. Need haarasid faunistikat ja zoogeograafiat, ökoloogiat ja looduskaitset, bioloogia üldteoreetilisi ja metodoloogiaküsimusi. Tema sulest ilmusid kokkuvõtted Eesti hüpikpoilastest (1962) ja jooksiklastest (1968). Üleliiduliselt ja rahvusvaheliselt tuntud koleopteroloogina esines ta paljudel ülemaailmsetel entomoloogiakongressidel, teaduslikel konverentsidel ja sümposiumidel. Teadusliku tööga tegeles ta oma elu viimaste nädalateni.

Ent akadeemik Habermani mõju ei määranud ainult teaduse arengusuundumisi. See ilmnes ka näilistes pisiküsimustes, mis siiski jäid Eesti kultuurilukku ja paljude teadvusse. Olgu selleks Eesti Looduseuurijate Seltsi taastamine või siis osalemine ajakirja «Eesti Loodus» ning Eesti Looduskaitse Seltsi loomises. Ta oli suurepärane kõnemees ja diskuteerija, evolutsionist ja dialektik. Nii mõnigi kord tõusis Haberman püsti Tartu kirjandusmajas või sõprade ringis, lugemaks äsjavalminud luuletust. Sageli ilmusid ta värsid juhtkirja asemel teadusinstituudi seinalehes. Vaimselt rikkal inimesel oli palju avaldumisvorme!

Akadeemik H. Habermaniga kaotasime erakordse teadlase, unustamatu õpetaja ja kolleegi, Nõukogude Eesti bioloogia ühe rajaja. Üks tema järel on sulgunud, kuid helge mälestus Suurest Teadusemehest jääb alatiseks meie südamesse.

Zooloogia kateeder

50 aastat keemiaosakonna sulgemisest

Ilus ümmargune tähtpäev. Möödus sel aastal juunis. Ei maksa aga unustada, et järgmisel aastal saab nelikümmend aastat keemiaosakonna taasavamisest meie ülikoolis. Nelikümmend aastat on täismehe iga. Vanad roomlased pidasid neljakümneaastast sõjameest kõige võimekamaks. Tal oli jõudu, teadmisi, elukogemusi ja suutlikkust. Oskas ka kõige kriitilisemast olukorrast välja tulla. Kuidas on lood meie neljakümneseks saavaga?

RUUMID

Osakonna likvideerimisega jäi keemiat siia niipalju, kui teda oli vaja teiste teaduste jaoks. Sellegipeale vaatamata hakati farmaatsiahoone valmimise järele 1939. aastal kohe ehitama keemiakorpust, mis enne sõda juba katuse alla viidi ja pärast sõda lõpetati. Mingi vaist oleks nagu organiseerijatele ütelnud, et insenerid inseneridek, aga keemikuid on ka vaja. Ja ennäe imet — 1. septembril 1947 avatigi taas keemiaosakond. Müts maha nende ees, kes tuleviku nimel vaeva liigseks ei pidanud ja tervet mõistust omasid.

Kogu hoonet pole keemikud veel selle neljakümne aasta jooksul kätte saanud. Siin on olnud igasuguseid allüürilisi — ajaloolasi, juriste, matemaatikuid, füüsikuid ja veel mitmesuguseid ametipidajaid, kaasa arvatud ka ametiühing lühemat aega. Enamikust neist on seniseks lahti saadud, aga ega see asja suurt paranda. Vahepeal on tekkinud uued keemiaga seotud teadusharud, loodud mitmeid uurimislaboratooriume, laienetud, eriti lepinguliste tööde vallas. Et kõigile vajalikke ruume saada, hakati nõrgemaid välja tõrjuma või hoopiski ära sööma. Põhiliselt läks ümberjagamisele farmaatsiahoone tiib, kus farmatseudid ei suutnud oma positsioone kindlustada ja tükk-tükilt pidid loovutama põlisvalduasi. Siit ei saadud lõpmatuseni haarata, sest see ju ka väga oluline teadus ja aeg oleks hoopiski talle midagi tagasi andma hakata. Nüüd on käes olukord, kus teaduse arengut enam seisma ei pane, aga vajalikke ruume kusagilt ka võtta pole. Tuleks ehitama hakata.

Kuuekümnendate aastate lõpul tekkis keemikutel idee Lätte tänavale uus maja püsti panna. Tehti plaane, kalkulatsioone, Mart Port käis ise kohal ja visandas õhulossi kontuurid. Sinna see jäi — teised teadused olid tähtsamad. Füüsikakahoone ehitamisega planeeriti selle kõrvale ka keemiahoone. Tehti plaane, kalkuleeriti ja rehkendati. Sellest ei saanud ka asja. Teised teadused olid olulisemad ja keemiahoone ehitus lükkus lõpmatusesse. Humanitaarhoone planeerimisega lootsid keemikud, et kolm mahukamat ruumi saaks farmaatsiahoone pikenduse arvel ehitada, sest õppetöö jaoks suuremate laborite vajadus on terav. Niisugune ketserlik mõte nulliti kohe — kui humanitaaria, siis humanitaaria — ei mingeid keemikuid, neil ruume küllalt! Nii et ka see variant kadus tuulde. Silmapiirile olevat kerkinud neljanda keemia õhulossi planeerimine — hiljuti olevat midagi teada tahetud.

Nüüd antakse ülaltpoolt meile lootusi, et võib-olla keegi kolib ära ja keemikud saavad vabanevad pinnad. Noh näiteks, kui biotsenter läheb oma uude hoonesse, siis mõri ruum kindla peale tühjeneb. Väga võimalik, kuid biotsentri hoone asukoha ümber käiv kõrgetasemeline piikidemurdmine on senini võtnud juba niisuguse aja, mille jooksul — kui meie maa teaduse arengu kiirendamist silmas oleks peetud, võinuks see maja juba püsti olla. Niimoodi on laboritega ja perspektiividega.

Või nagu ütleks Sveik «Teatan alandlikult, härra oberleitnant, see on raske juhtum».

TEADUSTÖÖ

See läheb edukalt. Meil osakonnas on isegi oma ajakiri, publikatsioonidest rääkimata. Isegi välismaal trükitakse ära. Uuemate otsuste valguses saavad olema laialdased arenguperspektiivid: «maailmas hoogustub väikekeemia, puhaste ja ülipuhaste materjalide tootmise tõeline buum...» «tähtis reserv on kõrgkooli teadustegevus, mille võimalusi ei kasutata seni veel täielikult»... «Teaduslike uuringute mahtu saaks suurendada 2—2,5 korda...» jne. Nii on otsustes. Paraku — hoovõtu aegu — on vaja lepinguliste uurimistöödega siiski tagasi tõmmata. Nende maht esialgu veel ei kasva, vaid langeb viimase kolme aasta jooksul pidevalt. Igal aastal tuleb kvalifitseeritud keemikuid lahti lasta — pole palgafondi. Ega teaduspontentsiaali rakendamine tema täies võimsuses ka nii lihtne pole nagu mõned arvavad. Fundamentaalteadusi tuleb arendada, aga äri peab ka käima. Kuidas muidu siis raha saada. Keemia õppetööd ainult õppetöö summadest enam ülal ei pea! Raha ikka veel saaks, aga... aga... aga... ja pidevalt juba mitu aastat. Kindel tugi meie muredes on laiuv teaduslik kantseleimajandussüsteem, kellele usaldusliku toetudes saame üle uutmisraskustest ja kiirendusaeglustustest.

«Ei ole siin midagi kindlat, härra oberleitnant» vastas Sveik stereotüüpselt.

ÕPPETÖÖ

Nii nagu eelmärgitud ehitustegevuses, on teised teadused keemiast tähtsamad, nii ka õppetöös. Kui on vaja mingit uut ainet lugema hakata, siis tehakse seda keemia arvelt, kui õppemahtu vähendada, jälle keemia arvelt. Tunniplaani koostamisel on senini üldained eelisjärjekorras ja praktikumide paikapanek on sageli hiina mõistatuse lahendamine. Aeg-ajalt räägitakse aga õppetöö teaduslikust paigaldamisest! Viimases õppeplaanis on jälle keemiliste ainete tunde vähendatud ja nüüd oleme jõudnud juba niikaugele, et korraliku diplomitöö jaoks enam aega ei ole. Viimasel kursusel pole veel loengute ja praktikumidega lõpule jõutud. Olid ajad, kui diplomitöö jaoks oli varutud terve aasta! Olid ajad! Nüüd on keemia humanitariseerimisega ja totaalse pedagogiseerimisega saatusliku piirini viidud: üks põhitäppisteadus on lihtsalt ära lahjendatud. Keemikule, kes peab lahendama keemia teoreetilisi probleeme, oskama analüüsida, sünteesida jne. on vajalik tugev keemiaalane teoreetiline ja praktiline aluspõhi. Seda ei saa teha iseõppimise teel ega laboritest filmide vaatamisega. Ega meie pole pedagoogiline instituut ja pole mõtet tema funktsioone ülikoolil üle võtta. Loomulikult valmistame ette keemiaõpetajaid. Neil muidugi on vaja pedagoogilisi aineid. Aga teistel? Kes siis keemiat hakkab tulevikus arendama? Kes? Keemiat muidugi selles mõttes, mis ta tegelikult endast kujutab, aga mitte sellisena nagu ta mõne tarkpea ajudes uduse aimdusena virvendab.

Tuleks teha eksperiment (need nüüd moes), et mis siis juhtub, kui keemiatudeng rohkem keemiaeksperimendiga tegeleb, laboris töötab ja tõeliselt oma eriala omandab!

Võib-olla selgub niisugune huvitav asi, et niimoodi õpetatud tudengitest tulevad paremad noored spetsialistid ja keemia ette seatud ülesandeid saame hoopis edukamalt lahendada.

Kokkuvõttes, härrased vanad roomlased — asi on keemiaga väga tõsine.

Pead liiva seest välja!!!
Mõõgad haljaks!!!
Keemiale ta õigused tagasi!!!

TULLIO ILOMETS

OV KAALUDEL

(Algus 3. lk.)

nende kõrvaldamiseks vajalike õiguste ja ressursside mahu kohta. Tingimata tuleks kokku koguda ja tulevasele OVle kättesaadavaks teha kõik seni kehtivad ja kehtima jäävad normatiivakti, mis reguleerivad OV kontrolli alla jäävaid valdkondi. Säärase töögrupi aruanne peaks andma vastuse, kas üliõpilasomme ja õppetöö sfäär kõrgkoolis üldse võimaldab OV käsutusse anda ressursse ja säärast tegevuse vabadusastet, mis stimuleeriks selle funktsionääre omaalgatuslikule tegevusele. Vastasel korral võib juhtuda, et me jäämegi imestama, miks näiteks ühikapidude kitarrist on tudengite keskel sageli prestiižikam isik kui mitu nende endi poolt valitud funktsionääri kokku. Kuid isegi selleks, et realiseerida näiliselt lihtsat teesi «ühiselamu = kodu», peab olema ettekujutus, kuidas tänapäeva üliõpilane üldse sisustab enda jaoks mõistet «kodu» ja millised materiaalsed, ajalised ja inimressursid saavad olema OV käsutuses, et neid kahte kõne all olevat mõistet teineteisele lähendada. Tuleb küsida: mida on võimalik teha? Ja seejärel kohe: kuidas väärtustab seda enda jaoks üliõpilane?

JA LÕPETUSEKS

Nimetatud töögruppide aruannete ärakuulamiseks ning neile hinnangu andmiseks oleks ilmselt otstarbekas korraldada üleülikooliline konverents või nõupidamine. Siin pole koht praegu arutlemiseks, kes peaks selle kokku kutsuma või kes sinna kokku tulema. Oluline on see, et alles selle konverentsini jõudes on korrektne püstitada ja lahendada need küsimused, millega me täna maadleme. St. kas luua «organ» või «printsiip», kas reglementeerida OV tegevus detailselt või piirduda üldsõnaliste juhistega ning lõpuks — kas arendada OVd minimaaprogrammi järgi kui «suletud» korraldav-täitvat struktuuri või pidada OV ideaaliks demokraatlikult valitavat iseseisvat organit, kes oleks suuteline ja kannaks vastutust meie akadeemilise elu kvaliteedi eest mitte ainult üliõpilaste elementaarsete vajaduste tasandil.

Võttes OV projektid vastu nende praegusel kujul võib ette näha, et peatselt kohtame siinsamas «TRÜ» veergudel kaebusi selle kohta, et «kahjuks ei ole OV esindajad näidanud (veel) ... küsimustes vajalikku aktiivsust» või «veel ei ole tunda OV mõju ... probleemi lahendamisel». Ja seega ei kujuneks OV mitte ülikoolielu aktiviseerivate impulsside allikaks, vaid millekski, mis ise hakkab nõudma abi ja taganttõukamist. Jääb vaid küsimus — kellelt?

Koostöökomisjoni nimel

VEIKO BERENDSEN
ajal. II k.

Tuusikud üliõpilastele

Moskva «Izmailovo»	**2 tk. perekonnatuusik (2-le inimesele)**	**27. 01.—01. 02.**	**43.20**
	2 tk. perekonnatuusik (2-le inimesele)	**21. 01.—27. 01.**	**43.20**
Moskva «Izmailovo»	**1) 1-le inimesele**	**21. 01.—27. 01.**	**21.60**
	2) 1-le inimesele	**21. 01.—27. 01.**	**21.60**
	3) 1-le inimesele	**21. 01.—27. 01.**	**21.60**
	4) 1-le inimesele	**21. 01.—27. 01.**	**21.60**
	5) 1-le inimesele	**21. 01.—27. 01.**	**21.60**
	6) 1-le inimesele	**21. 01.—27. 01.**	**21.60**
	7) 1-le inimesele	**21. 01.—27. 01.**	**21.60**
	8) 1-le inimesele	**21. 01.—27. 01.**	**21.60**

Avaldused tuusikute taotlemiseks esitada teaduskonna üliõpilaste aü-büroo esimehe kinnitusega TRÜ üliõpilaste aü komiteesse.

ÜLIKOOLI LASTELE!

11. detsembril pidi toimuma arstide ühiselamu klubis väikestele poistele ja tüdrukutele multifilmide kava. Paraku läks aga eesti vanasõna järgi, et esimene vasikas ikka aia taha. Vabandame selle segaduse pärast Karlssoni nimel siiralt laste ja vanemate ees.

18. detsembril ootasid lapsi aga värske kringel ja kommid koos ehtsate videomultifilmidega ja lemmikkangelastega teleekraanilt. Tulevikuplaanis on muuta filmi vaatamine igakuiseks tavaks.

25. detsembriks saadame nääripeo kutsed kõigile naksitrallidele, kes elavad Tartus, on piisavalt suured (2—7 a.) ja on endast lastekomisjonile märku andnud.

PIRET TISLER
aü kultuurisektorist

FILOLOOGID!

Teisipäeval, 23. dets. kl. 16 keemiaringis filoloogiateaduskonna esindaja valimine ülikooli nõukogusse. Palume kõigil kohale tulla, et pärast ei öeldaks, nagu oleks koosolek vale esindaja valinud!

Teaduskonna büroo

LOODUSKAITSERINGIS

Esmaspäeval, 22. detsembril (talvine pööripäev!) sõidame Reola metsa talve vastu võtma. Koguneme kl. 17 raudteejaamas. Tagasi kl. 20.

Kolmapäeval, 31. detsembril süütame küünlad kultuuritegelaste ja loodusteadlaste kalmudel. Koguneme kl. 17 Raadi kalmistu peavärava juures.

Juhatus

PRESSIKLUBI NÄÄRIÕHTU

on laupäeval, 27. detsembril kl. 19. Kus ja kõik muu saad teada toimetusest.

KLUBIS

Reedel, 19. detsembril kl. 21 diskoprogramm «Noortega, noortele, noortest» (kuulamiseks veidi rasket metalli).

Laupäeval, 20. detsembril kl. 21 kesköödisko «Tagasivaade aastale 1986» (kuulamiseks «Status Quo» — 86).

Pühapäeval, 21. detsembril kl. 21 diskoprogramm «Tavatult tavaline» (kuulamiseks ans. «EAGLES» loomingut).

UUT TEATMEKIRJANDUST

24S—268 Gordon, M. Dictionary of new information technology acronyms. — London: Kogan Page; Detroit: Gale research co, 1984. 217 p.

Uus lühendite sõnaraamat dešifreerib ≈ 10 000 lühendit ja akronüümi teadusliku informatsiooni alalt, seda nii USA kui tuntumate Euroopa maade akronüümidest.

22T—256 Peters, U. H. Wörterbuch der Psychiatrie und medizinischen Psychologie. 3., überarb. u. erw. Aufl. München etc.: Urban & Schwarzenberg, 1984. 716 /4/ S. Bibliogr. S. 715—716.

24T—113 Dictionary of computing. 2-nd ed. Oxford etc.: Oxford univ. press, 1986. 416 p. : ill.

22T—257 Medical research centres: A world directory of organizations and programmes. 6th ed. Harlow: Longman, 1983. (Longman ref. on research).

Vol. 1: International, Albania to Nepal. 548 p.

Vol. 2: Netherlands to Zimbabwe, Index. 549—1087 p. Reg.: p. 1027—1087.

Toimetaja VARJE SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 5344. MB-10900. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 38 (1472) Reedel, 26. detsembril 1986 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

Lõusat aastavahetust ja head uut aastat!

Julgen arvata,

... **ET** *lahkuv aasta kannab endas meie jaoks märksõnu k õ r g h a r i d u s e ü m b e r k o r r a l d a m i n e, e k s p e r i m e n t, o m a v a l i t s u s ... Küllap on neid veelgi. Lugeja ei leia tänasest lehest tavakohaseid aastalõpuintervjuusid, viimastes lehtedes polnud traditsioonilist muusika- ja parima sportlase ankeeti. Jäägu seekord inventuur igaühe enda teha. Sellest aastast, eilsest päevast homse tarvis. Ei saa veel arvelaual (vabandust, nüüd pigem juba arvutites) kokku lüüa teist moodi tehtava vilju, ka eksperimendi puhul mitte.*

... **ET** *eksperimendi olemus on seni veel mõnelegi mõistmata, ka selles andjale ja võtjale. Harjunud tõõrütmist on raske kedagi välja viia. Ometi on majandus-, matemaatika- ja õigusteaduskonnas eksperiment igaühes pisut erinev. Ega päris ühte moodi saagi katsetada. Ometi paneb imestama suhtumine, mis püüab ka katsetused vanadesse raamidesse paigutada. Eksperiment ju seepärast eksperiment ongi, et väljub kehtivatest eeskirjadest (rektor A. Koop viimasel parteikomitee koosolekul). Kui seni oleme lehes sõna andnud peamiselt eksperimendi korraldajaile, siis pärast sessi tahame vestlusringis kuulda tudengite arvamusi.*

... **ET** *omavalitsus vallandas üliõpilases tahtmise taas oma arvamust välja öelda.* **Ühelt** *poolt toob see ilmsiks diskussioonikultuuri puudumise (ei ole oskust oma mõtteid selgelt väljendada kirjas ega kõnepuldis — aga kust nad seda oskaksidki, kui pole kõnekooli, kui senini on harjutatud ühetaoliselt mõtlema?). Väitlemisoskuse vähesust tunnistab seegi, et mõni püüab iga hinna eest igas asjas vastu ajada, enesele aga lõppeesmärki tunnistamata. Või mida arvata sellest, kui ei vaielda asja, vaid isiku vastu?*

Teiselt *poolt on pagana tore vaadata, kuulata, lugeda seda ootamatult tekkinud vaidlusbuumi, kas-või viimasel ülikooli komsomolikonverentsi'gi. Olen neid näinud nii oma ülikooliajal kui hiljem. Tänavust on raske võrrelda viimase kümne aasta omadega.*

«Mis siis saab ikkagi omavalitsusest?» Ei tea seda praegu toimetus, ei tea vist mõtte algatajadki.

... **ET** *OV selgitamiseks, tutvustamiseks võinuks teaduskondades ja osakondades, ehk koguni kursustel käia töögrupp, näiteks komsomoli- ja ametiühingukomitee inimestest. Sedasama võinuks teha ka üliõpilasesindaja valimise puhul TRÜ nõukogusse. Mida mõelda aga sellest, kui üliõpilaste üldkoosolekul ei viibi ühtegi teaduskonna juhti, kes oleks pädev tutvustama TRÜ nõukogu tegevust? Oldse tundub, et OV selgitustöö on jäänud peamiselt paari inimese kanda, kes kogu rünnaku üksi vastu pidanud võtma. Kaua me seisame eemal?*

On kuidas on, aga aasta jääb meelde julgusepuhangutega. Kui pealegi istud ja mõtled kaasa viis tundi teadusraamatukogus väldanud diskussioonil (mitte ainult filosoofia tõlkimise probleemidest, vaid üldse meie kultuurikäsimustest), kui samal õhtul vaatad telerist Nõukogude Liitu elama asunud Ameerika perekonna pressikonverentsi, siis tajud, et viimase aasta jooksul on toimunud midagi väga olulist.

... **ET** *tee avalikustamise, tõe suunas jätkub. Et meie mõtted ei nivelleeru. Et jääb juhtumata see, mille eest hoiatab Rein Veidemann viimases «Sirbis»: «Mingil hetkel võib ta (st. bürokraat) välja tulla trumbiga: kriitika suurendab korralagedust, takistab osutatud puudusi likvideerimast — ja hakkab nõutama kruvide koomale keeramist.»*

... **ET** *muutumiste protsess jättis jälje ka meie lehe veergudele. Tänu kõigile oma mätta otsast kirjutajaile. Laseme siinkohal ära trükkida meie agaramate abiliste nimed: Hillar Palamets, Tullio Ilomets, Peeter Olesk, Linnart Mäll, Jüri Ristkok, Paul Kenkmann, Paul Ariste, Johannes Kalits, Harri Ints, Ain Kaalep, Raivo Kelomees, Imme Viidalepp, Jaan Lukas, Tiit Pruuli, Pille Pentel, Ülo Veldre, Anu Pajumäe, Jaanus Harro, Vilja Kallaste, Arno Mägi, Juta Annus, Eduard Sakk, Priit Pullerits, Arvo Viilup, Vambola Paavo, Kati Vasar, Malle Rüütli, Peeter Järvelaid, Jaanus Küli, Asko Pohla, Kalev Kudu, Enn Lillemets ...*

Olgu tänatud kõik meie abilised, eriti trükikoja armas rahvas, kelle vilka käe läbi ilus leht sünnib.

... **ET** *aasta viimastel hetkedel tõmbame korraks hinge juba paar nädalat kestnud nääritrallist ja mõtleme viivuks neilegi, keda meie hulgas enam pole. 1986. aasta viis ära Leo Leesmendi, Oleg Muti, Evald Nugini, Jaan Maramaa, Hans Remmi, Johannes Tammeoru, Madis Välja, Aadu Arraku, Harald Habermani.*

Kes leiab endas jõudu konspektid, praepannid ja teleriekraani paariks tunniks kõrvale visata, võiks tulla 31. detsembril kl. 17 Raadi kalmistule koos looduskaitseringiga küünlaid süütama. Olgu see sümboolne küünal meie kõigile lähedastele, kelle juurde me tol õhtul ei jõua. Ehk jätab see vana-aasta küünlatuli lumiste haudade vahel meile pikemaks ajaks defitsiidiks muutunud t u n d e d. «Kõik räägivad uutmisest, keegi ei kõnele tundmisest. T u n d e d pole moes, ehkki just neist leiame üles inimeseks olemise alguse ja ühtlasi ka lõpu» — Sirje Endre viimases «Kultuuris ja Elus»).

VARJE SOOTAK

Viimased «nupud»

Punatähe orden

anti esmaspäeval aulas õigusteaduskonna II kursuse üliõpilasele KAUPO KINDSIGOLE. Ta teenis aega Afganistanis dessantväes, oli snaiper. Tema sõdurikohuse täitmist tunnistati kõrgelt. Ordenit o.id kätte andmas linna sõjakomissar Jüri Kallit, sõjalise kateedri juhataja polkovnik Endel Hirvlaane, rektor Arnold Koop, parteikomitee sekretär Paul Kenkmann.

Kaupo Kindsigo oli üks neist, kellele toimetus lehte saatis. Tuletame siin meelde kõigile teaduskondadele, kes pole veel oma sõdurpoiste aadresse meile teada andnud või sügisel üle vaadanud, et tehku seda kohe, kohe. Siis teame, kellele, kuhu, kui kaua saata.

Kosmonaut

GEORGI GRETŠKO ei ole Eesti teadlastele võõras isik. Kahekordne NSV Liidu kangelane külastas taas Tõravere teadlasi ning leidis teisipäeval aega kohtuda ka TRÜ üliõpilaste ja õppejõududega füüsikahoones.

Terioloogid Tartus

Eesti terioloogide järjekordne koosolek oli 17. detsembril zooloogia kateedris. Kuulati geneetika ja tsütoloogia kateedri stažöör-uurija Sulev Kuuse ettekannet Dehneli nähtusest pisiimetajail. Elaval arutelul jäi kõlama mõte selliste pooleksperimentaalsete tööde tähtsusest ja perspektiivsusest terioloogias. Kuid praegu pole vabariigis ühtegi teadusasutust, mis plaaniliselt tegeleks terioloogiliste fundamentaaluuringutega. On ju asjaarmastajate tasemel ja hobi korras uurimistööde edasine edendamine võimatu. Vaeva'l ka selline olukord Eesti teaduse ja kultuuri harmoonilisele arengule ja üleliidulisele ning rahvusvahelisele mainele kasuks tuleb.

Arutati ka tööde temaatikat, nende tugevat praktilist suunitlust. Vähe tähelepanu pööratakse kogutud andmete üldistamise.e ja teoreetilisele mõtestamisele, laiemat teaduslikku huvi pakkuvate populatsiooni- ja evolutsioonibioloogiliste probleemide uurimisele ning kaasaegsete uurimismeetodite rakendamisele.

JAANUS KIILI

Autasustamisi

Viljaka teadustöö ja organisatsioonilise tegevuse eest autasustati ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga elektrokeemia probleemlabori 25. aastapäeva puhul **prof. Vello Pasti, dots. Rein Pulleritsu ja laborijuhatajat Marju Salve.**

Teisipäeval komsomolikomitees

- **Uued liikmed**
- **Personaalküsimused**
- **Vene osakondade tööst**
- **Kriitilised märkused ülikooli komsomolikonverentsilt**

● ÜLKNÜsse võeti vastu **Kaie Toomsalu** (ped. III) ja **Kaja Jakobson** (füüs. V).

● Ühiselamu komandant avastas ebakaines olekus **Aare Sultsi** (maj. II). Nüüdseks on üliõpilane eksmatrikuleeritud, lisaks vali noomitus arvestuskaardil. ELKNÜ Tartu Linnakomitee 25. konverentsi.t lahkusid pärast esimest poolt **Juhan Paiste** (ravi V) ja **Vilja Kallaste** (žurn. II). Mõlemad said komsomolikaristuse.

● **Tõnu Rüütel** kandis ette otsuseprojekti vene osakondade töö kohta NLKP 27. kongressi otsuste üliõpilasteni viimisel. Vene osakondade sekretäride nõukogu töö on olnud juba pikemat aega madalseisus. Kontakt eesti osakondadega on vilets või puudub üldse. Vene osakondade töö hinnati mitterahuldavaks.

● Ülikooli komsomolikonverentsil tehti 47 kriitilist märkust (näit. elustada matkaklubi «Patrioot» tegevust; mitte unustada sõjaväes olevaid noormehi; premeerida eeskujulikemaid kursusi, rühmi, üliõpilasi).

Oskar Luts 100

Eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri korraldusel toimub 4. jaanuaril kl. 14 TRÜ aulas Oskar Lutsu 100. sünniaastapäevale pühendatud ettekandekoosolek.

Kavas on kuus ettekannet. Elna Hansson räägib O. Lutsu sidemetest TRÜ teadusraamatukoguga, Tiit Hennoste vaatleb kirjaniku loomingu põhjal elu kujutluse piiril, Luule Epner vaagib O. Lutsu «Kevade» teed eesti teatris, professor Harald Peep analüüsib O. Lutsu Tootsi-lugude stiilikoomikat, Peeter Olesk võrdleb O. Lutsu teiste kirjanikega ning Tolvo Kuldsepp tutvustab O. Lutsu retseptsiooni Soomes.

Trükist on ilmunud ka ettekannete teesid.

ANTS JÄRV

Paganamaal

Peatselt algava aasta mais toimub Paganamaal Krabil XIII teoreetilise bioloogia kevadkool «Süstemaatika ja evolutsiooniteooria». Organiseerivateks jõududeks on teoreetilise bioloogia ring ja ELUSi teoreetilise bioloogia sektsioon.

Nüüd käis Paganamaal maad kuulamas neli II kursuse bioloogiatudengit. Külastati ka krabi.aste kodukandi klubi. 20. detsembril toimus loodusejutu hommik Krabi 8-k.assilise kooli väikeses ja sõbralikus peres. Üliõpilastel o i külakostiks kaasas pilte ja mõtteid Eesti kotkastest, pisiimetajatest ja taimedest, juttu tehti isegi Austraalia imepärasest loomariigist. Paganamaa poistele ja tüdrukutele o.id pa.jud loomad ja taimed juba tuttavad ning lõpetuseks esitati Tartu studioosustele rõõmus laul rukkilillest. Kui tagasi sõites läbi bussiakna sellele kandile jä.'enägemist ütlesin, mõtlesin ma: «Eesti süda on Võrumaal / ja Pärlijõe vesi ta veri.»

JUHANI PÜTTSEPP,
biol. III k.

Aastavahetuse VURRKANN-LUULUTUS

△

1
9
86
vana
aastased
tormlemised
vurrkann-leluna
maha on vurisenud
peagi hoogu
võtmas
aasta
uus
19
8
7

Iff n'Roll

△

Inimlikkusest ja pädevusest

Oleks kohatu vale salata, et **eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri juhataja professor KARL MURU 60. sünnipäevaks** neid ridu kirjutades po.e mul samal ajal meeles see murdekoht, mis eesti kirjanduse uurimist praegu läbib. Trükisõnas on sellest murdekohast ainult riivamisi kõne.dud. Seda ägedamalt on selle üle aru.'etud kirjanduslikus ku.uaaris — kasvõi IX kirjanike kongressi istungite vahel, viimaste Tartu kirjanduspäevade läbirääkimiste-voorus, Tartu kriitikasektsiooni tänavuse aastakooso.eku ajal või kommentaarides eesti kirjanduse ja rahva'uule kateedri korraldatud pidulikele ettekandekoosolekutele.

See murdekoht lõikab eesti kirjanduse uurimise kaheks kolmes tasapinnas — spetsialistide, programmide ja uurimuste tasemel. Ühele poole jäävad ennastsalgavad ning usaldatavad, teisele poole äraelavad ja pelgalt sekundaarsete

Pidulauakõne

Valskus elunormiks!

Seltsimehed! Meid haaranud üleüldised ootus- ja lootusprotsessid on tõstatanud tulipunkti tarvitamise probleemi. Nagu teada, on sellest räägitud väga pa.ju. Tahaksin ka omalt poolt vaagida mõnd seda teemat puudutavat küsimust.

MA arvan, seltsimehed, et ei piisa, kui päeval räägime pahest ning õhtul pahandame end sii.mini segi. Kaugeltki mitte. On vaja kardinaalselt uutele rööbastele sättida kogu valskusliikumine! Peatähtis, rõhutan, on jagu saada niisugustest kahjulikest iganditest nagu otsekohesus ja sõnade vastavus tegudele. Eelkõige just neist! Erilist tähelepanu vajavad veel nn. parajuslased-poolvariserid ja pisisimu.andid, kes teevad alles esimesi samme valskuse teel. Neile tuleb teha kannatlikku ja pikaajalist se.gitustööd mõistete «kultuurne vale», teadmistega spetsialistid. Ühel pool on konstruktiivsed, teisel pool destruktiivsed programmid. Ühel pool luuakse põhjapanevaid, teisel pool ajutisi ja põgusaid uurimusi. Ainult et kes või mis kuhu poole tegeliku.t jääb, see ei o.e sugugi ühemõtteliselt selge.

Niisuguses äärmisel.t närvilises, koguni kaootilisevõitu situatsioonis on inimlik tasakaalukus ja akadeemiline pädevus lausa mõõtmatus hinnas. Kummagi omaduse nii haru.dase liitumise poolest on prof. K. Murust saanud nõnda — talle enesele kindlasti täiesti ootamatu.t — üks sellest murdekohast ülemineku juhte. Organisatoorses mõttes näiteks sellegi poolest, et kateedri poo.t korra.datud pidulikest ettekandekoosolekutest on saanud uus järjepidev kirjandusteaduslik foorum. Akadeemilise uurimistöö mõttes aga esmajoones oma eesti luule ajalugu käsitlevate uurimuste poolest. Alustanud J. Kärneri uurijana, on prof. K. Muru 1930. aastate, eriti aga arbujate luulet interpreteerides ning 1960. aastate luulet monograafilisel.t arvustades jõudnud nüüdseks õieti kogu XX sajandi eesti luule ajaloo mõtestamiseni. See on töö, mille praktilist kasutegurit näiteks lähemas tulevikus ilmuva eesti luule antoloogia näol me kergemini märkame kui tema eetilist väärtust. Ja ometi saab see praktiline kasu sündida ainult läbi inimliku eetika!

Ei o.e kellegi võimuses lubada prof. K. Murule selle nii närvilise murdekoha seljataha jäämist. Kuid seda enam ongi meil põhjust loota, et see saab võimalikuks, kui prof. K. Muru inimlik tasakaa.ukaa ja akadeemiline pädevus veel kaua vastu peavad.

PEETER OLESK

«mõõdukas luiskamine» jms. paikapidamatusest. Eesmärgiks peab sättima: saagu igaühest paadunud petis, täielik valevorst, südametu suli — ühesõnaga TÄISvalskuslane.

Seltsimehed! Lõpetuseks a.gusesse tagasi pöördudes tahan teile öelda, et tarvitamisele tuleb meie elus koht kätte näidata. Tehkem seda otsekohe, täiel mõõdul ja — põhjani!

IFF n'ROLL

Tänu

Rektori käskkirjas pälvisid tänu kauaaegse viljaka teadusliku ja pedagoogilise töö eest seoses 50. sünnipäevaga **dots. Peet-Henn Kingisepp, füüsika-matemaatikakandidaat Lembit Visnapuu ja vanemteadur Olga Lavrova.**

70. sünnipäeva puhul tänati laitmatu töö eest preparaator **Anastassia Goidinat.**

80. sünnipäeva puhul avaldati tänu kauaaegse tu'emusrohke töö eest filoloogiakandidaat **Pent Nurmekunnale.**

Nääri-pähklid kammi-piides

TÄITMISE ÕPETUS:

I. Kõik vertikaalsed ruudud täita päris ülevalt alla.

1. Ainuke Eestis tuntud prantsuse filosoof. 2. Lõppeva semestri märgusõna. 3. Kontrollide mee.ispaik. 4. Ainuke dekaan TRÜs, kes on Kirjanike Liidu liige (perek.nimi). 5. TRÜ filmiklubis sügisel esilinastunud film. 6. Asja juurde (lad. k.). 7. «Radi-radi-ralla, ... on valla. 8. Mis aastal möödus Rabindranath Thākuri sünnist 125 aastat? 9. Mis aastal toimus peahoone avamise aktus? 10. Tartu ülikooli taasavamise aasta. 11. Tartu ülikooli asutamise aasta. 12. Tänavu juubelit tähistanud Eesti kõrgkool (lüh.). 13. 1986 ilmunud luulekogu «Ambur ja karje» autor (eesn. täht ja perek. nimi). 14. Kirjanik, kes töötas 1919—1920 ülikooli teadusraamatukogus (perek.nim.). 15. EPA lehe toimetaja eesnimi. 16. TRÜ suurima teaduskonna dekaan (perek.nimi). 17.

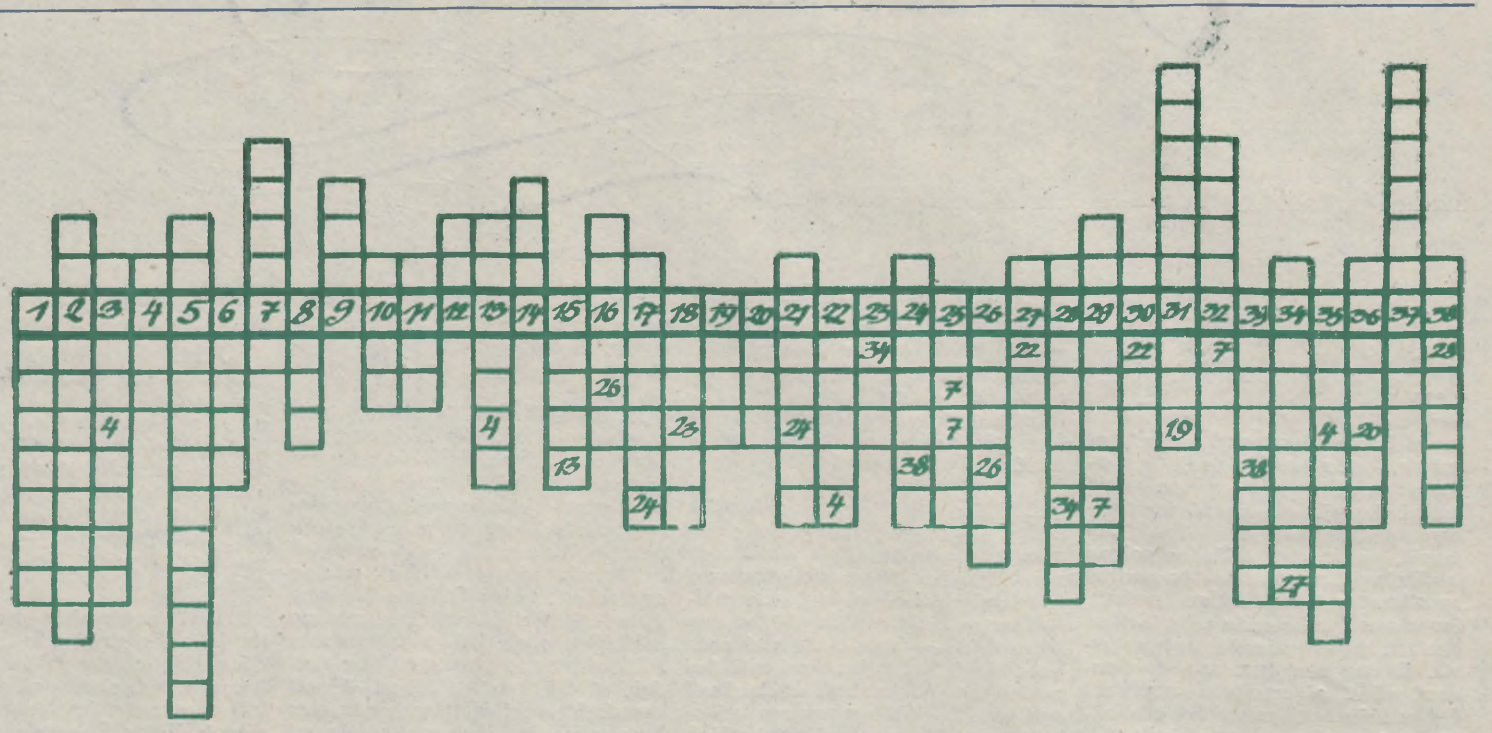

Rubriik «TRÜs». 18. TRÜst võrsunud ooperilaulja (perek.nimi). 19. Rektor Eestis, NSVL Ülemnõukogu saadik (perek.nimi). 20. Halli habemega dekaan TRÜs (perek.nimi). 21. Esineb TRÜ aulas esmaspäeval (perek.nimi). 22. Eesti NSV TA Tartu zoopargi arvuka.m liik te.atud aastaajal. 23. Rektor Eestis (perek.nimi). 24. Ülikooli kunagine popu.aarne ansambel. 25. Kuju filmist «Intiimne Adams» (eesn.). 26. Riho Unt ja Hardi Volmer arvavad, et käes on «Imeline ...» 27. I ühend TRÜs. 28. Ühiselt hoitud, ühiselt lõhutud maja. 29. Kirjaniku, TRÜ vil'st'ase päevakajaline raamat. 30. Tartu NAKi esimehe perekonnanimi. 31. Majandusteaduskonna kunagine ansambel. 32. TRÜ filmiklubi külalisi (ees- ja perek.nimi). 33. Kultuurigrupp TRÜs. 34. Suur, ebarütmilise.t korduv üliõpilaspidu. 35. Ajakiri, mis kohe ära ostetakse. 36. Mullu «TRÜ» küsitlusel esimeseks tunnistatud ansambel. 37. Reas nr. 5 peituva filmi režissöör (eesn. täht ja perek.nimi). 38. TRÜ noorim dekaan (perek.nimi).

II. Horisontaalrida 1—77 peidab endas igaühe viimaste päevade tegevust.

III. Sama number tähendab alati sama tähte.

Sport massidesse!

Või hoopis «Sport massidest!» Igatahes eelmise aastaga võrreldes võiks majanduse rahva kõhta küll nii öelda — spordipäeval oli kõigest 80 osavõtjat. Suurim noomitus rebastele, kelle esindus päris nigelaks jäi.

Avaakordiks sai meeste **poomipoks**. Mõnel noormehel oli raskusi poomile ronimisegagi, mis siis veel rääkida sellel püsimisest. Nii nad sealt alla tulid, nagu küpsed õunad või jahukotid. Päris tore oli vaadata. Hästi ei saanud aru, kas löömise ajal tolmas padi või hoopis poksija pea. Üksteist materdati seni, kuni poomile jäi võidukana rahanduse II kursuse poiss.

Õrnema soo esindajad näitasid oma graatsilist liikumist **naisvõimlemises**. Kõik etteasted olid kenad, võidutordi krapsasid endale II kursuse kaubatundjad.

Osakondadevahelises kõieveos oli eeliseid sellel, kel rohkem osavõtjaid. Võidupunktide jaotamine jäi rahanduse ja küberite kõietõmbajate otsustada. Nad ei suutnud aga oma jõus kuidagi kokkuleppele jõuda ja nii tõi lõpplahenduse kõis ise, mis kõige pingelisemal momendil katkes. Viik!

Õhupalli katki puhuda polekski nagu raske. Ent nüüd puhu ja puhu ja ei midagi. Kui esimene paul suure pauguga oma järeleandmisest teatas, oli teine mees kole nördinud, sest tema pall oli juba niisama suur. Kohe asusid neiud võistlusjoone taha täispuhutud õhupalle tõukama. Igaüks võttis kogu oma jõuvaru kokku, kuid küberineiu mahapandud märgist ei saanud keegi kaugemale.

Sportliku poole pealt tõmbas kokku **korvpall** III kursuste koondvõistkonna ja teaduskonna meistri küberi I kursuse vahel. Siin tuli vanematel seltsimeestel rebaste ülekaalu tunnistada. Mäng lõpetati väga efektselt — viimasel sekundil viimane korv!

Üldvõit kuulus küberitele. Jagati kätte tordid, mahlapurgid ja šokolaadid. Vähemalt nende jaoks, kes kohal olid, läks üritus korda.

ANU PAJUMÄE,
maj. II k.
teaduskonna pressisekretär

AIVAR VALGE foto

Uus võistlussari

Alates oktoobrist käib Tartu linna ja rajooni asutuste, koolide ja teaduskondade korvpallimeeskondade ühisturniir šveitsi süsteemis. Seitsme kuu jooksul mängitakse seitse vooru, kokku rohkem kui 70 meeskonna osavõtul. Nõukogude Liidus on niisugune korvpalliturniir esmakordne.

Nüüd on kolm vooru läbi. Üheksa liidermeeskonna hulka kuuluvad TRÜ-st **spordimeditsiini I, KKT ja arstit. II.** Kahe võiduga on 27 meeskonda, nende hulgas õigusteaduskond, õppejõudude I, F-K II ja peamiselt üliõpilastest koosnev aerutajate ning sõudjate meeskond. 28 ühe võiduga meeskonna seas on ülikooli B-G, mat., F-K I, maj. I, spordimed. II, õppejõudude II ja 10 võiduta meeskonna hulgas maj. II.

Ei tohiks olla uudiseks, et TRÜs tegeldakse lisaks rahvatantsule ja alpinismile ka kergejõustikuga. Me ei hakka otsima tänase kergejõustiklase eellasi *alma mater*'is 17. sajandil, ehkki neid kahtlemata leiaks. Piirdume nentimisega, et viimastel aastakümnetel on ülikooli kergejõustiklaste maine olnud kõrge ka väljaspool kodulinna.

* * *

● **Milline on olukord praegu?** Kas tänavu oli hea või halb aasta? Pöördusime nende küsimustega kergejõustiku kateedri juhataja dots. **MARTIN KUTMANI** poole.

MK: «Ei saa öelda, et oleks olnud eriti hea aasta, aga vale oleks ka väita, et oli halb. Kaks ülikooli esindajat tõid Liidu meistrivõistlustelt medali: Puuste, kes tollal veel TRÜ värve kaitses, ja Külvet. Eesti meistrivõistlustel võistlesime Tallinnaga üldesikoha pärast ja kaotasime vaid mõne punktiga. Võitsime matškohtumise Riia, Moskva ja Tbilisi kõrgkoolidega ning Eesti kõrgkoolide spartakiaadi.

Samas on silmatorkav massilise kergejõustikuharrastuse vähenemine. Tippude jaoks on tähtsaid ja vastutusrikkaid võistlusi piisavalt, aga neile, kes tasemelt sammuke allpool, on väga vähe pakkuda. Siit tuleneb, et koondise esimesed numbrid on küll tugevad, aga tagala tühi.»

Kas tõsiseid harjutajaid on tõesti ainult koondise jagu? Miks teised käega löövad?

MIS ON LOOBUMISE PÕHJUSEKS?

Head sportlased on tihti andekad ka mõnel muul elualal. Tänane üliõpilane teab enamasti väga hästi, mida ta spordilt saab ja mida ei saa. Olümpiavõitja Jaak Uudmäe kirjutas 10. detsembri «Rahva Hääles», et noor inimene, valides spordi, põletab tihtipeale enda järel kõik sillad ning keegi ei garanteeri talle selle eest piisavat hüvitust. Arvatavasti tuleb siit otsida põhjust, miks üliõpilased eelistavad tegelda sellega, mis neile midagi konkreetset toob, mitte aga riskida, asetades panuse niivõrd ebakindlale asjale nagu sport.

Need probleemid ei ole spetsiifilised ülikoolile. Üliõpilassport, mis näiteks USAs on kogu spordisüsteemi aluseks, hingitseb meil üsnagi kaootiliselt. TRÜ on osake suurest süsteemist, tegutseb samadel alustel ja ehkki üksikute inimeste fanaatiline suhtumine on siin mõned kitsaskohad (ajutised) lahendanud, mõjuvad kogu süsteemi nõrgad kohad paratamatult ka meile.

* * *

Mõnda huvitavat ülikooli kergejõustiku kohta kuulsime õppejõult ja treenerilt HENN VALIMÄELT. Tema arvas nõndamoodi:

«Kergejõustiku kateedri tegutsevate treeninggruppidena võiks nimetada Toropi ja Kutmani gruppe, Kudu mitmevõistlejaid ja Nurmekivi jooksjaid. Seda jääb väheseks, et moodustada igakülgselt komplekteeritud koondist.

Meie suhtelise edu üks põhjusi on kindlasti see, et ülikooli koondis siiski reaalselt eksisteerib. Meil on oma võistluskalender nii sise- kui välishooajal, oma staadion ja maneež, on Kääriku. See kõik võimaldab võita teisi kõrgkoolе ja ka suuremaid üksusi, kus organisatsioon kehvem.

Tuleviku huvides oleks väga vaja taaselustada kohtumised Helsingi ülikooliga, mis olid tegijatele suureks stiimuliks. Kindlasti tuleks kasuks ka sisekergejõustiku lülitamine ülikooli spartakiaadi kavva. Suvel on üliõpilased enamasti laiali, seepärast peaks just sisekergejõustik olema tudengite seas massiline.»

Palju oleme rääkinud kergejõustikust, aga väga vähe selle tegijatest. Ometi ei oleks ilma tegijateta ei kergejõustikku ennast ega ka põhjust sellest rääkida.

PEATEGELASED

Tartu linna parimateks kergejõustiklasteks tunnistati sel aastal KKT üliõpilased MARGIT AIDLA ja VALTER KÜLVET.

(Järgneb)

SULEV VALNER
PEETER KOOREP

Kergejõustiklased kiirenduskursil

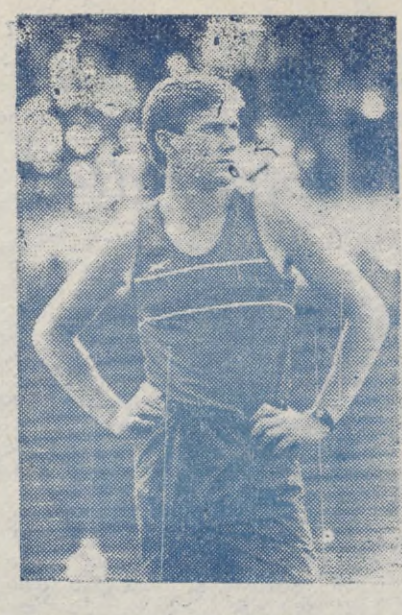

● **VALTER KÜLVET**

● **TAIMI KÕNN**

Tartu meistriks TRÜ

Linna võrkpallimeistrivõistlustel saavutas esikoha TRÜ üliõpilasmeeskond koosseisus **Rein Puksand** (mat. III), **Urmas Raudsepp** (füüs. III), **Andres Piirimäe** (keem. III), **Kalle Alasi** (B-G II), **Rain Kaarjas** (mat. I) ja KKTst **Viili Vantsi, Alar Kõrgessaar, Peeter Koorep, Andres Rattur** ja **Toivo Gross.** Õppejõudude meeskond jäi 6. kohale.

TRÜ meistriks spordimeditsiini osakond

TRÜ korvpallimeistrivõistlustel tegi kolmes liigas kaasa 16 meeskonda, kokku peeti üle 40 mängu. Esiliiga nelja meeskonna hulgast ei jäänud ükski kaotuseta. Pärast võitu KKT I kursuse üle 47:44 ja kaotust õppejõududele 47:53 võitsid spordimeedikud arstiteaduskonna I meeskonda 56:55 (kolmepunktiviskega viimasel sekundil) ja tulid teist aastat järjest ülikooli meistriks. Tulevased arstid jäid teiseks (KKT I kursusega 72:71), kehakultuuri esmakursuslased kolmandaks (õppejõududega 50:47) ja õppejõud neljandaks.

Peaaegu niisama tasavägiselt kulgesid mängud ka teises ja kolmandas liigas. **Paremusjärjestus: 5. KKT II k., 6. F-K I, 7. õigus, 8. maj. I, 9. arst. II, 10. KKT III ja IV k., 11. maj. II, 12. B-G, 13. mat., 14. F-K II, 15. ajal., 16. fil.**

Naiskondade turniiril lõppesid teise liiga mängud. Võrdselt 9 punkti kogusid KKT II kursuse II naiskond, arsti- ja bioloogia-geograafiateaduskond. Omavaheliste mängude korvide vahe andis ülaltoodud paremusjärjestuse. Võitja sai esiliigasse, kus omavahel konkureerivad ainult KKT kursused. **Teises liigas järgnesid: matemaatikat., spordimeditsiini os., majandust.**

VALTER LENK

Nääri-pähklid kammi-piides

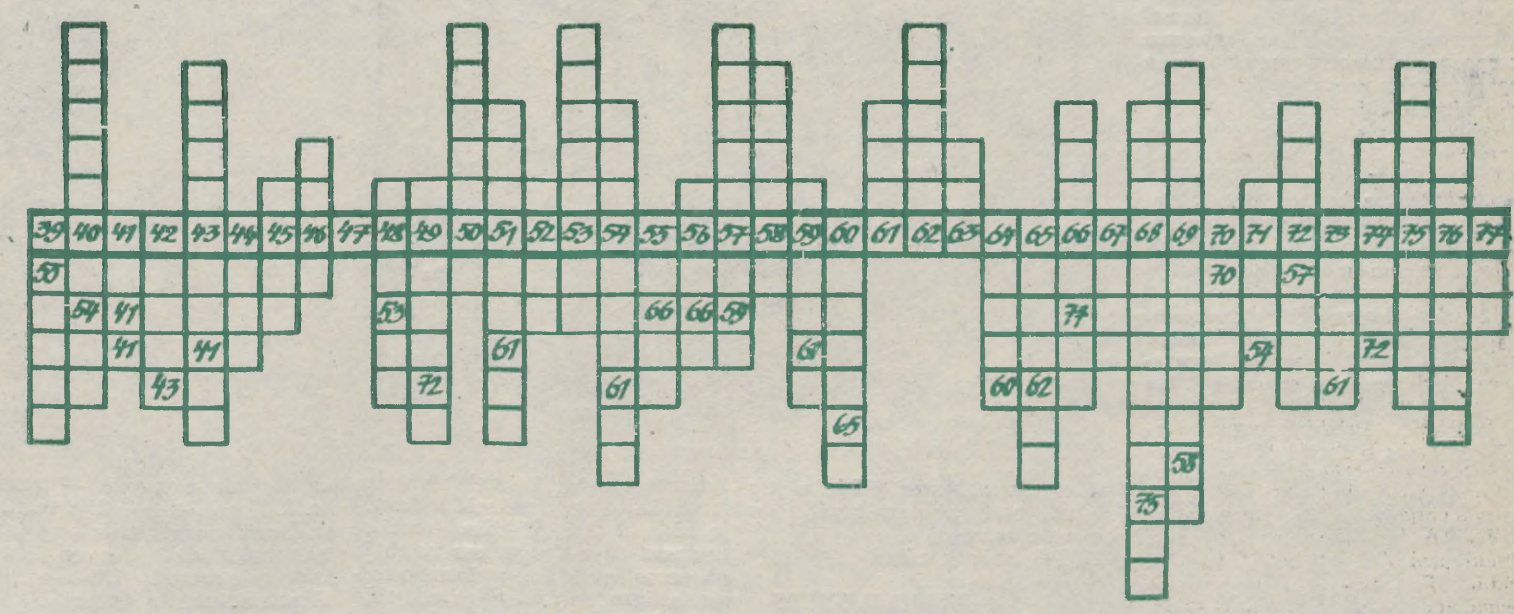

39. Edasi (it. keeles). 40. Õigusteaduskonna lõpetanud näitleja (mõl. nimed). 41. Ei jää tulemata. 42. G. Panfilovi film, mida näidati Tartus ainult kolmel päeval ühel seansil. 43. TRÜ õppejõud, linna aukodanik (mõl. nimed). 44. Millal avati TRÜ žurnalistikaosakond? 45. Millal oli viimane pühvliaasta? 46. Mis aastal avati teadusraamatukogu uus hoone? 47. Õnnearv. 48. Keel, mida õpetatakse aina vähem, ka ülikoolis. 49. Põnev paik peahoone pööningul. 50. Tuntud TRÜ sportlane (perek.nimi). 51. Dissertatsioon. 52. Kelle surimask asub teadusraamatukogus (perek. nimi). 53. Ajutine linn. 54. Õigusteaduskonna laualeht. 55. Mootor... — tehnikaime, millega jõuab Tartust Tallinna kõigest nelja tunniga. 56. Tartu nekropol. 57. Isik, kelle vastu on kuulutatud sõda. 58. «...kalender», ilmus tänavu esimest korda. 59. Kellest on A. Söödi film «Maraton» (eesn. täht ja perek.nimi). 60. Elab koos üliõpilasega. 61. Lühend ülikoolis. 62. Tartu sõpruslinn. 63. Tänav, kus asub perekonnaühiselamu. 64. Esimene iskunimi ENEs, Aadama ja Eeva teine poeg, langes kuriteo ohvriks. 65. Mida saab Tartu üliõpilane osta Tallinna Puu- ja Kõögivilja Kaubastu kauplustest ja kioskitest. 66. Kelle mälestussammas pannakse Vanemuise parki (perek.nimi) — siin võtab üks ruut ära ja number 77 kirjuta ühe ruudu võrra üle-spoole. 67. Madala kunstiväärtusega ja ideoloogiliselt vääral positsioonil asetseva videofilmi peategelase perek.nimi. 68. Kus kütab Ita Ever sauna...? 69. Leida Lause uue aasta soov. 70. Populaarne sõna aastal 1983. 71. Kasvab Rackoja platsil. 72. ÜMPIle kuulsust toonud ...mudel. 73. Nimeline auditoorium peahoones (perek.nimi). 74. Peahoone arhitekti perek.nimi. 75. Tartu sõpruslinn. 76. Pane hästi tähele (lad.k.). 77. «TRÜ» korrespondendi perek.nimi.

AUHINNAKS

Kolmele esimesele õigele lahendajale kevadsemestril tasuta «TRÜ». Kõige viimasele ka midagi!

Lõpumõtted

Aasta viimase päeva hommikul ärkas ta tavatult vara, juba pool kaksteist. Mida teha päevaga? Külla minna sai lubatud alles õhtul, lugeda ei viitsi, tööd teha ka mitte — ikkagi aasta viimane päev. Hea aasta oli. Sai hulgaliselt tehtud, juba luuletusi kirjutatud üle kümne tuhande, lugusid päris palju, mõned head pildid joonistatud. Oli soetatud hulk sõpru, kellega sai sageli juttu puhuda, väärt sõbrad, ei ole mingid iseliikuvad entsüklopeediad, fakte täis topitud, vaid mõtlevad, kahtlevad, otsivad inimesed. Ei ole ju peamine, mis on Inglismaa pealinn või mida täpselt kirjutas Shakespeare, peamine on — meie aeg. Mis sest minevikust mäletada. Hea on sõpradega istuda. Mõnuleda. Enesest rääkida — ja pikalt. Mõned räägivad igavalt, ent ikkagi tegevus, täidetud aeg. Palju ei suitseta.

Muidugi on ka mingi igavamat sorti klann — päev läbi küürutavad raamatute taga, ööselgi raamatud, napsi võtavad harva, samas ei tee ka õieti midagi, vaid mõne asjakese aastas treivad valmis. Ja oleks seegi midagi teravat, olmelist, oh ei. Seesugused ei oskagi kirjutada midagi sünget ja julget, näidata oma erudeeritust. Aga mis nende pärast muretseda, surevad ise välja praeguses ajas, domineerib ju ikkagi lahe, sünge rütm. Paned paika ja poisid kiidavad. Mõnus värk. Igal alal.

Suitsupuudus hakkas piinama. Poodi minna ta ei viitsinud, trepikojast konisid korjama ka mitte — aasta viimane päev, ikkagi omamoodi pidulikki. Teeks sel puhul midagi ilusat — kirjutaks ühe siira, kauni loo? Jätaks muidugi sisse rakursse, kus saab demonstreerida oma läbinägelikkust, avaraid arusaamu. Kirjutaks millestki tavalisest, see, et tema ise eriline on, peaks naguni välja paistma, kui lubada sisse kerge mõnitav noot, väheke ilkuv, nagu tunnustatud on, ironiseeriv ja huumorita, nii võib.

Ta võttis kirjutusmasina ja kirjutas loo, huvitava ja täiesti originaalse:

«Nad olid tuttavaks saanud kusagil tuttavate tuttavate juures. Nad meeldivad teineteisele.

Ühel juhuslikul päeval kohtuvad nad täiesti juhuslikult. TAVALINE MEES lubab tulla külla TAVALISELE NAISELE, kui see ütleb, kus elab. Tavaline Naine tahab väga Tavalist Meest külla. Igaks juhuks ta ei ütle — kes teab veel, mis mõtleb. Tavaline Mees on päris ilus, päris soliidne mees. Üks Tavalise Naise tuttav juhtub mööda minema ja Tavaline Naine on hirmus kurb, et tuttav ei näe, et ta siin seisab ja Tavalise Mehega juttu ajab. Igaks juhuks ta naerab hästi kõvasti ja heledalt — äkki tuttav märkab. Ei märka. Kui Tavaline Mees ikka oma ettepanekut külla tulla kordab, tuleb Tavaline Naine heale mõttele — ta kutsub Tavalise Mehe enesele töö juurde vastu, valib hästi käidava aja. Et las nad siis näevad.

Kui Tavaline Mees on juba mitu korda Tavalisel Naisel vastas käinud ja palju kordi külaski, arvab Tavaline Naine, et nüüd juba tohib end suudelda lubada. Tavaline Mees võib teda nüüd suudelda. Tavalisel Naisel on küll natuke hirm, et Tavaline Mees hoolib temast nüüd vähem ja igaks juhuks ta küsib sageli üle: kas sa ikka armastad mind, kas ma olen ikka kõige ilusam, olen ma täiesti erinev teistest. Tavaline Mees on nõus seda kinnitama. Tavalisele Mehele Tavaline Naine meeldib küll ja kui ta kaalub nii Tavalise Naise välimust, omadusi ja majanduslikku olukorda, leiab ta, et paslik oleks koguni abielluda. Kui ta Tavalisele Naisele seda räägib, on Tavaline Naine väga õnnelik — ta tahab väga pruut olla ja tahaks mehelegi minna. Igaks juhuks ta ütleb, et ta peab seile üle veel mõtlema, eneses selgusele jõudma ja ruttab kauplustesse pruutpaaride vitriine uurima.

Tavaline Mees otsustab teha veel viimased poissmehepõlve rõõmud ja vaatab oma vanad pruudid üle, sekka kimbutab uusigi neiukesi. Võtab väikese krundi alla ja mudib neid veidi, ega neid lubajaid kahjuks palju olegi. Mõned annab pika lunimise peale ka pikali keerata. Aga viinaraha peab kahjuks nende peale ohtrasti raiskama. Tavaline Mees tegelikult ei olegi väga naistehimuline, see lunimine, pinnimine ja proovimine (kas saab?) pakub talle pinget vähe; seda meelamalt, et enesele tõestada — ta on üks tõeline sünge mees, seda ohtramalt ta nurub, peale käib. Viimane poissmehe aeg ometi.

Pulmad peavad nad tagasihoidlikult, vaja raha säästa. Kingituste pealt saavad päris palju tagasi, leiavad nad pärast pulmi rõõmuga, head kingitused ka, pole mingi ti'u-lilu, ikka asjalik ja hinnaline kraam. Üldse on õnnestunud ja toredad pulmad, arutavad nad, nii hea.

Mesinädalaid nad eriti ei pea, Tavalisel Naisel on üveldushood ja selg valus.

Tavaline Naine ja Tavaline Mees on väga kena harmooniline abielupaar. Meest ei sega eriti, kui Naisel on tuju viriseda või oma töökaaslasi taga rääkida. Naist ei sega põrmugi, pigem lausa vaimustavad Mehe arutlused elu süsteemist, selle sadadest vigadest, kehtiva korralduse ligadi-logadi olemisest, kaubanduse ja kaupade puudulikkusest. Koos vaatavad nad vahel välismaa ajakirju ja unistavad, koguvad aga hoolega raha, et kord inimese moodi elama hakata — korterisse korralik sektsioonkapp ja düvan osta, auto muretseda, suvila ehitada.

Kui laps sünnib, on nende elu natuke närviline, Mees käib jälle mõne türu vanadel tüdrukutel külas, kurdab oma naise ja kodu üle südame tühjaks ning võib siis puhanuna naasta Naise juurde, kes kenamaks läinud, kuid rohkem virisema ja hädaldama hakanud.

Nad käivad tööl ja toovad kordamööda last lasteaiast, vahel käivad külas. Siis istutakse perekonniti ja otsitakse jututeemasid. Hea on rääkida, kui valesti paljud asjad on, kui valesti paljud inimesed on, endale selgepilgulise kõikemõistjana vastu rinda kloppida: mina küll! Ja pärast arutada omavahel, et mis noil endil üldse... Omavahel on hea kõigest rääkida.

Tavaline Mees on veidi paksuks läinud, aga tal on tekkinud kindel mehelik iseteadvus. Tavaline Naine on ka veidi paksuks läinud, kuid ta pole oma välimust päris hooletusse jätnud. Vahel teeb mõni võõras mees talle silmi, see tõstab toonust. Ei kavatse ta saada kunagi väsinud, lääbakil naiste sarnaseks, kes kahest-kolmest töökohast kurnatud, längus õlgadega, kummagi käe otsas toiduvõrk, kari lapsi sabas, trollis trügivad. Sageli avastab ta end selliseid lausa sõimamas, et kas nad ometi ei näe, kuhu nad astuvad, kellele otsa. Sõimamine aitab päeva pingest ja halvast tujust suurepäraselt lahti saada.

Tavaline Mees mõtleb nii mõnigi kord uhkustundega, et tal on väärt naine. Mõnikord ei mõtle ka.

Tavaline Naine ja Tavaline Mees on tõesti sobiv, harmooniline abi elu paar. Nad elavad normaalselt ja hästi.»

* * *

Ajastu kunstiteos, mõtles ta, kui oli loo üle lugenud. Vaimustav.

V. ROOS,
filoloogiateaduskond

Lukksepp Wazlaw Canibekuri pärast

Õigemini küll selle pärast, et tema sai möödunud detsembris preemiat kogu aasta eest, mina viimase kvartali eest. Summade vahe oli märgatav. Seega on probleem tõsine ja selle püstitanud juured ulatuvad pinna peale. Meenutagem Põllumajanduse Projekteerimise Instituudi söödataimede fotosünteesi labori juhataja K. T. sõnu: «Meie jälgime seda, mis pinna peal. All on mõnes mõttes pime ja pealegi on sealse jaoks juba täitsa omaette kvalifikatsiooniga mehed.» Muuseas, samal seisukohal on paljud teisedki. Aga see pole tähtis, sest käik on sees, alalhoidlikud kohale jäänud ja esimene küüruskatse ootab.

KOOSOLEK

Lukksepp Canibekur ja suurte silmadega kassapidaja ühendkauplusest «Kalevipoeg» otsustasid asutada uue ühingu. See pidi tuntavaks pereks liitma kõik Viljandi rajooni majandite šefid Tartust ja Tallinnast. Asutamiskoosolekul palus sõna üks marmelaadiselt punaka karvkattega noormees. Enne kui presiidium reageerida jõudis, tõusis püsti tuntud kodu-uurija, sõjaveteran V. H. Ta nõudis kõigi kohalolijate identifitseerimist ja ühingusse kuulumise õiguse tõestamist. Temale isiklikult olevat hästi teada, et just see sõna palunud noormees kuulub hoopis kolhoosi «Elu Eest» puust suveniire tootva abimajandi koosseisu. Mainitud kolhoos jääb aga Pärnu rajooni. Tõsi mis tõsi. Et rohkem sõna soovijaid enam polnud, alustas lukksepp Canibekur oma Kultuurihoone ametiühingus kinnitatud kõne ettelugemist. Kõik saalisviibijad kuulasid nähtava huviga (kõne transleeriti eesti keelde). Korduvalt katkestati kõneleja ühe aplausiga. Kui koosolek oli lõppenud, ütles küllap õnnest väsinud lukksepp Canibekur, et nii sooja mõistmisega kui tänagi pole seda kõnet küll veel kusagil vastu võetud. Pisarsilmil tänas ta kõiki vastutulejaid. Mis edasi saab, pole veel kellelgi päris selge. Igatahes jääme ootama uusi üllatusi ja elamusi.

Ramaš Dzirulmetovi turgikeelse käsikirja järgi
OSSA LUMETAR

UUSAASTATERVITUS

ajaloomuuseumilt! Asume endises kohas. Ootame fondide täiendusi.

HEAD UUT AASTAT

ja edu tehnilistel spordialadel!
Soovib oma liikmetele
TRÜ ALMAVÜ komitee

KAUBATEHING

Vahetan 1986. aasta IV kvartalis hääbuva vana aasta 1987. aasta I kvartalis saadava uue vastu!

NB! OV!

KUIVÕRD KÄESOLEV LEHT ON AASTA VIIMANE, SIIS OTSUSTAS TOIMETUS TULEVAHETUSE OV-RINDEL KATKESTADA! VANA HEA UUTMINE JÄTKUB UUEL AASTAL!

KOORID AULAS

Laupäeval, 27. detsembril kl. 19 aulas TRÜ Akadeemilise Naiskoori ja Tartu Akadeemilise Meeskoori semestrikontsert.

KLUBIS

Reedel, 26. detsembril kl. 21 NÄÄRIÕHTU rahvuslikus stiilis ja viisis.

Laup., 27. detsembril kl. 21 DISKO(VIDEO)programm «Head vana-aasta lõppu!» (videomeenutusi lõppevast aastast, lõppeva aasta meelismuusikat, võib olla...)

MEELDIVAT AASTAVAHETUST!

TRÜ klubi

UUEL AASTAL

avaldab toimetus ainult lühikesi ja ilmekaid juubelilugusid (välja jäävad vaid toimikust mahakirjutatud eluloolisi andmeid sisaldavad artiklid).

Ilmar Koppel keemiadoktor

19. detsembril kaitses Moskvas NSVL TA Keemilise Füüsika Instituudis doktoriväitekirja teemal **«Влияние строения на сродства к протону и потенциалы ионизации органических соединений»**, keemilise kineetika ja katalüüsi laboratooriumi juhataja, keemiaosakonna praegune parteiorganisatsiooni sekretär **Ilmar Koppel.** Töö käsitleb orgaanilise keemia üht fundamentaalset probleemi ning on pikaajalise uurimistöö vili. Uurimisele aitasid tublisti kaasa mitmekordsed kestvad stažeerimised ookeani taga ja tihedad sidemed Nõukogude Liidu teaduskeskustega, eriti Moskva kolleegidega. Töö'e andsid tunnustava hinnangu nii oponendid kui ka paljudest kohtadest saabunud arvamused. Erialanõukogu üksmeelne otsus oli anda dissertandile keemiadoktori kraad. Oponendid olid Moskva RÜ prof. NSVL TA kirjavahetajaliige J. Beletskaja, NSVL TA Keemilise Füüsika Instituudi prof. S. Entelis ja keemiadoktor J. Nekrassov NSVL TA Nesmejanovi-nim. Elementorgaaniliste Ühendite Instituudist.

Meie sõjajärgsest osakonnast võrsunud kaheteistkümnendat teadusdoktorit õnnitledes soovime viljakat teadustööd ka edaspidi: loorberitele puhkama jääda ei ole lubatud, sest kohutavalt palju on veel vaja teha!

TRÜ keemikute nimel

TULLIO ILOMETS

Õnnitlustega ühineb tulevane keemik MAREK STRANDBERG kahe ajakohase pildiga.

Esimesel neist kujutatakse üldistatud kujul konkreetseid tulemusi ja hädasid kui praktika teooriast omapead liiga kaugel ees kolab ja seejuures veel ionisatsioonipotentsiaale ignoreerib. I. Koppeli tööd lõid siin korra majja.

Teine pilt on hoopis-tükis optimistlikuma alatooniga. Vlijanije strojenija na srodstva k protonu on keemikute poolt — eesotsas dr. I. Koppeliga — välja selgitatud ja farmakoloog, narkoloog ja molekulaarbioloog jälgivad huviga keemikute produtseeritud toruotsast tilkuva toimet katsealusele.

M. STRANDBERGI
piltide sees käis
T. ILOMETS

NB!

Leht ilmub jaanuaris 9. ja 23. kuupäeval, seejärel 6. veebruaril.

*

Toimetaja kt. INDREK UDE

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 5141. MB-10922. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.